This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google books

https://books.google.com

ASIA
PL
4376
M41
1922

CORNELL
UNIVERSITY
LIBRARY

Digitized by Google

ANTIQUARIAAT
C.P.J. VAN DER PEET
N. SPIEGELSTRAAT 33-35
AMSTERDAM

Cornell University Library
PL 4376.M41 1792
Nouveau dictionnaire francais — annami
3 1924 005 701 929 ech

Digitized by Google

AC1A
PL
4376
F41

CORNELL UNIVERSITY LIBRARY

Digitized by Google

ANTIQUARIAAT
C.P.J. VAN DER PEET
N. SPIEGELSTRAAT 33-35
AMSTERDAM

Cornell University Library
PL 4376.M41 1922
Nouveau dictionnaire francais — annami
3 1924 005 701 929 ech

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ABRÉVIATIONS ET SIGNES

s.	substantif.
art. s. m.	article sing. masc.
art. s. f.	article sing. fémin.
m.	masculin.
f.	féminin.
m. pl.	masculin pluriel.
f. pl.	féminin pluriel.
adj.	adjectif.
adj. poss.	adjectif possessif.
adj. ind.	adjectif indéfini.
adj. num.	adjectif numéral.
« « *ord.*	« « ordinal.
pr.	pronom.
pr. conj.	pronom conjonctif.
pr. ind.	pronom indéfini.
pr. pers.	pronom personnel.
pr. poss.	pronom possessif.
pr. int.	pronom interrogatif.
pr. rel.	pronom relatif.
a.	verbe actif.
n.	verbe neutre.
r.	verbe réfléchi.
imp.	verbe impersonnel.
adv.	adverbe.
int.	interjection.
conj.	conjonction.
prép.	préposition.
nég.	négatif.
ex.	exemple.
au fig.	au figuré.
loc. adv.	locution adverbiale.
loc. prép.	« prépositive.
loc. lat.	locution latine.
loc. conj.	« conjonctive.
qqn.	quelqu'un.
V.	voir.

— remplace le mot principal.

( ) renferme le ou les mots pouvant servir de sujets ou compléments; ou bien encore indique un synonyme.

|| Sépare les différentes acceptions d'un mot.

* indique H aspiré.

Propriété de la Mission

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

NOUVEAU DICTIONNAIRE
FRANÇAIS-ANNAMITE

Digitized by Google

Digitized by Google

西語譯南總約

TÂY NGỮ THÍCH NAM TỔNG ƯỚC

NOUVEAU DICTIONNAIRE

FRANÇAIS-ANNAMITE

11e Mille

SAIGON — TANDINH

IMPRIMERIE DE LA MISSION

289, rue Paul-Blanchy, 289

1922

CORNELL UNIVERSITY LIBRARY ★ ITHACA, N.Y.

Digitized by Google

PRÉFACE

Le regretté *Père Génibrel* après avoir édité son **dictionnaire Annamite-français** avait en vue le **Dictionnaire Français-annamite**; il avait à cet effet, laissé un manuscrit qui, sans être complet, a aidé néanmoins beaucoup au travail que nous présentons.

Nous avons tenu à ce que ce **NOUVEAU DICTIONNAIRE** soit aussi complet que possible. Tel quel, sans être une encyclopédie qui donne la définition de tous les mots, il suffira cependant à tous les besoins de la traduction, Chaque mot est présenté non pas dans toutes, mais dans les différentes acceptions où il se rencontre ordinairement.

La traduction est celle reçue dans toute la Cochinchine; nous n'avons pu tenir compte, d'une manière régulière, des particularités propres à certaines localités. Les exemples nécessairement limités ont été choisis de façon à présenter le mot dans ses formes les plus caractéristiques.

L'histoire naturelle des plantes et des animaux, tout en ayant été l'objet d'un soin particulier, ne satisfera pas complètement le

Digitized by Google

botaniste exigeant ou l'entomologiste cherchant la petite bête. Quant à la Géographie et à l'Histoire nous les avons à peine mentionnées; les noms propres ne peuvent guère se traduire, et l'on ne saurait exiger l'enseignement particulier à ces deux matières d'un Dictionnaire dont la mise au point était commandée par sa destination spéciale.

Les mots nouveaux, à sens étymologique désignant les découvertes de la science moderne, ont une traduction de fortune, celle que l'annamite dans son sens pratique a donnée de suite à l'objet nouveau : l'aéroplane est la *machine volante* (máy bay) ; l'automobile, la *voiture à respiration* (xe hơi); le sous-marin, le *bateau plongeur* (tàu lặn), nous nous tenons à l'usage reçu.

Nous ajouterons quelques réflexions sur la langue annamite afin d'encourager à l'étude de cet idiome, et nous terminerons par quelques notions sur son *alphabet* et ses *tons*.

J. MASSERON

Missionnaire apostolique

Saigon, le 15 Septembre 1916.

Digitized by Google

RÉFLEXIONS SUR LA LANGUE ANNAMITE

La langue annamite est la langue nationale de la Cochinchine, l'Annam et le Tonkin ; elle est la langue commerciale au Cambodge et au Laos et aussi dans plusieurs contrées du Siam. L'unité de langue, absolue dans l'écriture, est moins sensible dans le langage. On distingue l'accent du Tonkin, celui de Hué, celui de Cochinchine ; il y a aussi quelques expressions ou mots particuliers à chaque pays. On dira : parler le Tonkinois, le Cochinchinois, mais en réalité, c'est la même langue parlée par des types différents.

Le Français a une idée fausse de l'annamite qu'il caractérise de langue difficile, impossible. Mon avis est qu'elle est plus facile que nos langues européennes compliquées par leurs règles et leurs exceptions. L'annamite est simple, demande de la mémoire et surtout de la bonne volonté. Apprendre l'annamite, constitue plutôt un exercice qu'une étude, c'est donc de la persévérance qu'il faut.

L'annamite, comme le chinois dont en réalité il est un dialecte, est monosyllabique. Chaque mot est prononcé avec une de ces intonations qui forme la plus ordinaire et la principale difficulté de la langue. Pour ce qui est de la prononciation proprement dite, il y a très peu de sons difficiles à émettre et capables de créer pour les Européens de sérieux obstacles à l'étude de la phonétique. Les mots étant monosyllabiques sont par conséquent plus faciles à retenir que les mots parfois très longs des autres langues. Le même mot affecté d'un accent

Digitized by Google

différent, remplace un autre mot, par conséquent diminue le catatogue des mots. N'est-il pas plus facile d'apprendre pour le Français les deux mots *cố* et *cổ* que pour l'Annamite les deux mots correspondants *hypothèque* et *gosier* ?

La langue est musicale, il faut donc procéder comme en musique où les notes de la gamme se prêtent à toutes les combinaisons du chant et de l'harmonie ; il y faut apprendre la gamme, faire des gammes ; en la matière ici, faire beaucoup d'exercices de syllabaire phonétique. A titre indicatif, et chose qui semble paradoxale, c'est le *recto tono*, c'est à dire les mots sans accent que le débutant réussit le plus difficilement, pour la raison bien simple qu'il prononce ces mots avec l'inflexion de voix propre à notre langue, et dont il ne se rend pas compte ; si donc la langue française a des intonations, ne nous effrayons pas en pensant aux tons de la langue annamite. Il importe de faire beaucoup de syllabaire de manière à familiariser l'oreille avec les tons et arriver ainsi à prononcer le mot franchement, sans hésiter. C'est la clef, le secret de l'annamite : apprendre à lire, ne sortez pas delà. Inutile de faire des phrases si vous ne savez pas lire, pas plus que prétendre devenir virtuose pour qui ne saurait monter la gamme juste.

J'ai dit que la langue annamite était facile : de fait elle n'a pas de syntaxe, par conséquent pas de grammaire codifiant les règles avec leurs exceptions. *Tous les mots sont invariables.* La pensée est exprimée le plus brièvement possible dans cette langue que je suis tenté de comparer au *langage télégraphique* que nous employons pour rédiger un

Digitized by Google

télégramme : « Toi appeler lui ; toi aller chercher médecin, moi malade beaucoup ». Il faut reconnaître que l'on peut très bien traduire sa pensée dans ce langage simple. Tel est l'annamite, qui n'exclut pas cependant un génie spécial. L'annamite est, je pourrais dire, poétique et riche en idiotismes et en locutions imagées, mais le débutant n'a pas à s'en préoccuper, il s'agit d'abord de parler peu mais correctement, bien parler viendra ensuite. C'est par la pratique qu'on parviendra à saisir les nuances du langage, à employer le mot juste, à connaître la tournure de la phrase, ce coup de main de l'artiste qui donne la souplesse et l'élégance.

Quelle est en résumé la meilleure méthode pour apprendre l'annamite ? Je réponds : il faut causer, causer beaucoup, de préférence avec les enfants qui généralement prononcent lentement et avec une netteté remarquable. Après vous être initié au système de la langue, avoir compris les cinq tons et les notions générales, prenez le syllabaire et apprenez à lire avec un annamite intelligent, c'est à dire avec quelqu'un qui, comprenant son rôle, soit intransigeant et ne laisse pas passer un mot qu'il ne soit exact. Généralement l'Annamite très respectueux n'osera pas sourire, encore moins rire, des gros mots que vous pourriez dire en faussant le ton, c'est regrettable, tâchez de mettre à l'aise vos professeurs, de manière à ce qu'ils laissent paraître sur leur figure l'impression produite par votre diction, c'est le meilleur miroir pour vous rendre compte qu'un mot que vous croyez juste a quelque chose de défectueux. Surtout ne vous fâchez pas si on vous reprend, même à tort, croyez vous. Appre-

Digitized by Google

nez par cœur une phrase interrogative : *Cái nầy kêu làm sao ?* Ceci appeler comment ? Avec elle vous passez en revue tous les objets qui vous entourent ; vous êtes heureux de voir qu'on vous comprend, cela vous donne de l'assurance, de l'audace même, et vous êtes surpris de vos progrès.

Il est très bon de connaître l'orthographe d'un mot, car alors l'intelligence travaille avec la mémoire, ce qui aide beaucoup à le retenir. En outre, il arrive parfois qu'on répète bien un mot, mais on ne sait au juste quel en est l'accent, et s'il fallait transcrire ce mot, ce serait impossible. Soyez sûr que ce mot sera vite oublié. Faites le donc épeler et vous verrez comme il va se graver immédiatement dans votre mémoire.

J. M.

I. — Voyelles

A Ă Â E Ê I Y O Ô Ơ U Ư,

A ouvert, se prononce comme dans *Cave*.

Ă ouvert mais *bref*, se prononce comme dans *patte*.

Â Sourd et *bref*, rappelle l'*e* muet français.

E Se prononce comme *è* dans *père*.

Ê Se prononce comme *é* dans *été*.

I Au commencement ou à la fin des mots, se prononce en général comme *i* en français. À la fin de certains mots il a un son mouillé comme *ill ; mai* se prononcera maille, *tai* taille, en négligeant l'*e* muet. Dans le corps des mots il s'adoucit et se confond parfois avec *ê ;* on dira indifféremment Bệnh ou Bịnh.

Y A la valeur qu'il a en français dans le mot pays, c'est à dire à peu près le *ï*. Païen = pa*ï*en.

Digitized by Google

O Se prononce comme l'*o* français dans le mot *doge*.

Ô Se prononce comme l'*o* français dans le mot *hôte*.

O' Se prononce comme œ ou *eu* dans cœur, beurre.

U Se prononce *ou*.

U' Se prononce *euü*. Ainsi Bu', prononcez *beuü*.

II. — Consonnes

1° CONSONNES SIMPLES

B A la valeur du *b* français.

C A la valeur du *k* français.

Đ (barré) A la valeur du *d* français.

D (non barré) A le son mouillé de *yé*. *DA* se dira *ya* comme dans *paya*.

(F) N'existe pas en annamite.

G Est dur devant les voyelles *a, ă, â, o, ô, ơ, u, ư*. *GA*, se prononcera comme dans *gabelle*. Devant la voyelle *i*, il a le son mouillé du *d* non barré avec lequel on le confond souvent, *gi* et *di* se prononceront donc comme la finale du mot *bouilli*.

H Est toujours aspiré.

(J) N'existe pas en annamite.

K Se prononce comme le *k* français dans le mot *képi*.

L Se prononce comme *l* français.

M Se prononce comme *m* français.

N Au commencement des mots se prononce comme *n* en français. A la fin des mots il se prononce comme s'il était double, ainsi *An* se prononcera *Anne*.

P N'existe pas au commencement des mots, sauf suivi de *h* pour former *ph* que nous verrons plus

Digitized by Google

loin. A la fin des mots, *p* a la même valeur qu'en français..

Q Est toujours suivi de *u* et se prononce comme en latin c'est à dire *cou; qui, qua* se prononceront *coui, coua.*

R Se prononce comme en français, mais plus adouci.

S Toujours au commencement des mots se prononce comme *ch* en français dans *chant.*

T Au commencement des mots se prononce comme *t* en français. A la fin des mots il a un son plus bref et se prononcera *te* comme dans *route.* L'habitude qu'a l'annamite de Basse Cochinchine de donner le son du *c* au *t* final, constitue une prononciation vicieuse.

V Qui au Tonkin et dans le Nord Annam se prononce comme le *v* français, se prononcera en Cochinchine comme s'il était suivi d'un *i,* par conséquent légèrement mouillé, comme *v* dans *vieille.*

X A une prononciation se rapprochant de l'*s* français légèrement mouillé. Xe (voiture) se prononcera comme *sciait* en faisant à peine entendre le premier *i.*

2° CONSONNES DOUBLES

CH Se prononce comme *ti* suivi d'une voyelle; *cha, che,* se prononceront *tia, tiê,* comme dans *tiare, tiers.*

GH Se prononce comme *gu* dans *guèpe.*

KH Se prononce comme le *k* français après lequel on ferait sentir l'*h* aspiré. Par exemple le mot *haine* en français a un *h* aspiré, essayez de mettre *k* devant et prononcez *k'haine* en faisant bien sentir l'*h,* vous aurez ainsi la valeur du *kh* annamite.

Digitized by Google

NG Au commencement des mots est toujours suivi d'une des voyelles *a, o, u,* et se prononce comme en français d'une *ne gue* en élidant l'*e* de *ne,* de manière à faire *n'gue.* A la fin des mots, placé après *a,* il forme la syllabe *ang* qui se prononce comme en français dans *sang, rang.* Placé après *o,* il forme la syllabe *ong* qui se prononce à peu près *aon* comme dans *Laon.* Placé après *ô,* il forme la syllabe ÔNG, qui aura une consonnance se rapprochant de *onme.* Ex : ÔNG (monsieur) se dira *onme,* en passant très légèrement sur *me* comme dans *homme.* — Placé après *ê,* il forme la syllabe *iên* qui se prononce comme *ien* en français dans *tien, lien.*

NGH N'existe qu'au commencement des mots, se prononce comme *ng,* avec un son guttural plus prononcé encore.

NH Se prononce *gn ;* on aura *gna, gne, gni, gno, gnu,* comme dans *bagne, magnifique, espagnol, etc.*

PH Remplace le *f* français ; se prononce un peu comme lui, ou comme *ph* dans *philosophe.* Plus exactement se serait *pff* en essayant dans la prononciation de cette consonne *pff* d'élider le *p* de la manière à le rendre presque insensible : *Phai* se dirait *p'fai.*

TH Il faut joindre à la prononciation du *t* ordinaire l'aspiration de *h.* A titre d'exercice, prononcez d'abord *hache* en accentuant bien *h* aspiré au commencement du mot, puis recommencez en mettant *t* devant : t'hache ; vous aurez ainsi la prononciation de *th.*

III. — Accentuation

L'annamite a six tons ou six manières différentes de prononcer phonétiquement le même mot, lui

Digitized by Google

donnant ainsi six significations différentes. Cependant chaque mot n'est pas nécessairement susceptible d'être affecté des 6 tons. Ces tons sont :

1° Le recto tono, ou ton de lecture, sans aucune inflexion de voix, et aussi sans signe spécial pour l'écriture.

Les autres tons sont marqués pour l'écriture par des signes ou accents conventionnels auxquels on a donné des noms arbitraires et dont le sens ne traduit pas leur rôle.

2° *Ton aigu* (á) appelé *Sắc,* indiquant le ton élevé, le ton de voix qu'on fait entendre en appelant au loin : Hé !

3° *Ton grave* (à) appelé *Huyền*, indique le ton descendant ou inflexion de voix de haut en bas que rend le soupir de soulagement : ah ! ou l'étonnement douloureux : oh !

4° *Ton grave rebondissant* (ạ) appelé *Nặng*, indique le ton descendant d'abord puis remontant jusqu'au ton naturel ; ou autrement dit, pour rendre cet accent, la voix imite le mouvement de la balle élastique jetée à terre et rebondissant au niveau de la main qui l'a projetée.

5° et 6° *Tons interrogatifs*, vertical (ả) et horizontal (ã), appelés le 1ᵉʳ *Hỏi* le 2° *Ngã*. Ces deux accents ne diffèrent que dans l'écriture ; dans le parler ils se confondent, et une oreille exercée n'arrive pas toujours à les distinguer. Le ton interrogatif, comme son nom l'indique, est celui que nous employons pour interroger : comment ?-hein ? en traînant un peu légèrement, surtout pour le *ngã*.

Il est à remarquer que l'accent affecte toujours la voyelle principale du mot.

Digitized by Google

DICTIONNAIRE
FRANÇAIS-ANNAMITE

A

A, *Troisième personne du verbe Avoir,* Có, *Il a un livre.* Nó có một cuốn sách.

À, *prép.* (au, aux) *(Attribution)* Cho. — *(Tendance)* Bền, Về. — *(Appartenance)* Của, Việc. — *(Relation)* Cùng, Với. — *(Comparaison)* Với, Cùng, Như, Theo. — *(Séjour, place, lieu)* Nơi, Tại, Ở trong, Dưới, Trên, Cách. — *(Temps)* Đến, Nhằm, Ban, Kịp. — *(Cause)* Vì, Bởi, Nhờ.

Abaissement, *m.* Sự hạ xuống, sự giảm bớt, sự sụt xuống, sự thẹn thuồng, sự suy sụp. *L'abaissement des prix,* Sự hạ giá xuống, sụt giá.

Abaisser, *a.* Hạ xuống, Bỏ xuống. — *(diminuer)* Giảm bớt, sụt xuống. || S'ABAISSER, *r.* Hạ mình xuống, cúi xuống. — *jusqu'à l'abjection,* Hạ mình xuống tột bậc. — *(S'humilier)* Tự khiêm.

Abandon, *m.* Sự bỏ, sự từ bỏ, sự bỏ tất tưởi, sự bỏ xuội. || À L'ABANDON, *loc. adv.* Bỏ xuội.

Abandonner, *a.* Bỏ, từ bỏ, từ tồn, lìa bỏ. — *(délaisser)* Bỏ tất tưởi. — *la nourriture* (animaux) Bỏ cỏ, — *le jeu,* Từ chơi. — *(négliger)* Bỏ xuội, buông xuội; — *ses affaires.* Bỏ xuội việc mình; — *ses parents,* Lìa bỏ cha mẹ mình. || S'ABANDONNER, *r.* Buông mình theo, chìu theo, chìu về.

Abaque, *m.* Bàn toán.

Abasourdir, *a.* Làm cho ngầy tai, vang tai, làm cho thất kinh.

Abatage, *m.* Sự đốn cây, cốt cây; sự làm thịt, — *d'un porc,* Cạo heo.

Abâtardir, *a.* Làm cho lai ra, làm lai nòi, làm cho đốc ra. || S'ABÂTARDIR, *r.* Đốc ra, lai nòi, lai giống.

Abâtardissement, *m.* Sự lai giống, sự lai nòi.

Abatis, *m.* Đống cây đã đốn. || — Miếng thịt, (đầu, cổ, cánh) loài chim đã sả ra. — *de poulet,* Thịt xương gà.

Abat-jour, *m. (de lampe)* Cái chụp đèn.

Digitized by Google

Abattement, *m.* Sự nhọc sức. || *Au fig.* Sự ngã lòng.

Abattoir, *m.* Lò thịt.

Abattre, *a.* Phá, đốn, cốt. — *un arbre,* Đốn cây. — *(tuer),* Làm thịt; — *un bœuf,* Làm thịt con bò. || — *au moral,* Làm cho sờn lòng. || — *au physique,* Làm cho mỏn sức. || S'ABATTRE, *r.* Ngã xuống, té quị. *Le vent* —, Gió lặng.

Abat-vent, *m.* Phên giại, cữa lá sách.

Abat-voix, *m.* Nóc tòa giảng.

Abbaye, *f.* Nhà dòng.

Abbé, *m.* Thầy cai dòng, || —Thầy trong hội thánh.

Abbesse, *f.* Nữ tu cai dòng.

Abcès, *m.* Ung độc, mụt nhọt; — *purulent,* Mụt cương mủ.

Abdication, *f.* Sự từ quờn chức.

Abdiquer, *a.* Từ quờn, từ chức, từ ngôi.

Abdomen, *m.* Bụng.

Abdominal, e, *adj.* Thuộc về bụng.

Abécédaire, *m.* Bổn dạy chữ mẫu; cuốn vần.

Abecquer, *a.* Đút mồi.

Abeille, *f.* Con ong, ong mật.

Abel, *m.* Ông Abêlê.

Aberration, *f.* Sự lầm lạc, sự lầm lỗi, sự sai lầm; *Commettre une* —, Lầm lỗi, sai, lầm.

Abêtir, *a.* Làm ra dại, làm ra khờ. || ABÊTIR, *n.* Ra dại, ra khờ.

Abhorrer, *a.* Gớm ghiếc, ghét. *Je l'abhorre,* Tôi ghét nó lắm.

Abîme, *m.* Vực sâu; *Se perdre dans l'—,* Chìm xuống vực sâu.

Abîmer, *a.* Bỏ xuống vực. || — *(endommager),* Phá, làm hư. || S'ABÎMER, *r. (se gâter),* Hư đi, làm hại mình.

Abject, te, *adj.* Hèn hạ, phàm hèn.

Abjection, *f.* Sự hèn mạt, sự phàm hèn; sự hạ mình xuống.

Abjuration, *f.* Sự từ chối, sự thề chẳng có, (hay là mà từ bỏ).

Abjurer, *a.* Từ chối; thề bỏ, thề chẳng có; *abjurer une religion fausse,* Bỏ đạo tà.

Ablution, *f.* Sự tắm rửa.

Abnégation, *f.* Sự từ bỏ. — *(vertu)* Nhơn đức từ bỏ ích lợi riêng mình.

Aboiement, *m.* Tiếng chó sủa.

Abois, *m. pl.* Sự túng ngặt, sự ngặt nghèo; *Réduit aux abois,* Túng tíu, túng ngặt quá.

Abolir, *a.* Bỏ đi, triệt đi, bãi đi, phá đi; — *une loi,* Bãi luật đi.

Abolissement, *m.* Sự bỏ, sự phá.

Digitized by Google

Abolition, *f.* Sự cất bỏ, sự bác đi.

Abominable, *adj.* Đáng gớm, quái gở, xấu quá.

Abominablement, *adv.* Cách gớm ghiếc, cách quái gở.

Abomination, *f.* Sự gớm ghiếc.

Abondamment, *adv.* Nhiều, dư dật, hiếm hiệm, sung mãn.

Abondance, *f.* Nhiều, sự đầy dẫy, sự sung mãn. || — Rượu chát có chế nước nhiều.

Abondant, te, *adj.* Hiếm, bộn.

Abonder, *n.* Có nhiều, dư giã.

Abonné, ée, *s.* Kẻ đã chịu tiền trước cho đặng dùng.., hưởng...; *Les abonnés d'un journal,* Kẻ mua nhựt trình mà coi.

Abonnement, *m.* Sự chịu tiền năm, tiền tháng cho đặng phép dùng..., hưởng; *Prendre un — à l'eau de la ville,* Chịu tiền cho đặng dùng nước thành phố.

Abonner, (s'), *r.*—*à...,* Chịu góp cho có...

Abonnir, *a.* Làm ra tốt, làm ra ngon. || S'ABONNIR, *r.* Ra tốt hơn.

Abord, *m.* Sự đến, sự ghé lại; cữa; *Côtes d'un—facile,* Bãi dễ ghé. || D'ABORD, TOUT D'ABORD, AU PREMIER ABORD, *loc. adv.* Ban đầu, đầu hết, trước hết.

Abordable, *adj.* Ghé lại đặng, tới lui dễ.

Abordage, *m.* Sự ghé lại. — *(de deux navires),* Sự đụng nhau, sự xáp trận.

Aborder, *n.* Ghé vô bờ, tới bãi, đầy tới, đậu;—*au rivage,* Tới bãi, ghé vô bờ. || —, *a.* Đụng, xáp lại, ghé vô; — *une barque,* Đụng ghe. || S'ABORDER, *r.* Đến, tới cùng nhau.

Aborigène, *adj. et s.* Thổ sản; *Produit —,* Món thổ sản. || — Người bổn thổ, bổn địa nhơn.

Abornement, *m.* Chỗ cắm ranh, sự đặt giái hạn.

Aborner, *a.* Đặt giái hạn, chỉ ranh, cắm ranh; — *le terrain que je viens d'acheter,* Cắm ranh đất tôi mới mua.

Abortif, ive, *adj.* Chưa tới kì.

Abouchement, *m.* Sự gặp nhau, sự bàn tính với nhau.

Aboucher, *a.* Làm cho giáp mặt nhau. Nối hiệp hai đầu; — *des tuyaux,* nối hai đầu ống. || S'ABOUCHER, *r.* Nói khó với nhau.

About, *m.* Chỗ chắp, nơi hai đầu cây.

Abouter, *a.* Nối hai đầu lại, tra hai đầu lại.

Digitized by Google

Aboutir, *v. n.* Tới, đến, giáp với. *Ce chemin aboutit à la mer,* Đường nầy giáp tới biển. || *Au fig.* Nên, ra, hóa ra. *Paroles qui n'aboutissent à rien,* Lời nói không ra gì hết.

Aboutissant, te, *adj.* Giáp tới, giáp với. *Sentier — au grand chemin,* Lối nẻo giáp tới đường cái. *Les tenants et les aboutissants d'une affaire,* Căn do đầu đuôi việc gì.

Aboutissement, *m.* Tới cùng, đến cùng.

Aboyer, *n.* Sủa. *Le chien aboie,* Chó sủa. || *Au fig.* La lối, dức lác, mắng nhiếc. *Tout le monde aboie après lui,* Họ đều mắng nhiếc nó.

Aboyeur, *m.* Chó hay sủa. || *Au fig.* Kẻ hay la lối, dức lác.

Abraham, *m.* Ông Abraham.

Abrégé, *m.* Sự tóm lại, làm cho vắn, cho tắt; *Un—,* Sách tóm lại. *En—,* Tắt, dón lại. *Ecrire en —,* Viết, tắt.

Abréger, *a.* Tóm lại, làm cho vắn, thâu lại, rút lại. *— la vie,* Làm cho đoãn mạng, làm cho chết sớm.

Abreuver, *a.* Cho uống. — *les bestiaux,* cho trâu bò uống nước. || *Au fig.* — *de misères,* Làm cho no lòng chịu khó. || S'ABREUVER, *r.* Thấm nước.

Abreuvoir, *m.* Bến cho uống. *Conduire à l'abreuvoir,* Dắc đi uống nước.

Abréviateur, *m.* Kẻ tóm (sách) lại.

Abréviation, *f.* Sự viết tắt, sự nói tắt.

Abri, *m.* Nơi núp, chỗ đụt, nơi ẩn khuất. *Se mettre à l'abri,* Núp ẩn, đỗ nhờ. || *A l'abri de,* Khỏi, núp khỏi. *A l'abri du vent,* Núp khuất gió.

Abricot, *m.* Trái hạnh đào.

Abricotier, *m.* Cây hạnh đào.

Abriter, *a.* Đậy, che chỡ, che đậy, cứu khỏi. || S'ABRITER, *r.* Đỗ dựa, đụt, núp mình.

Abrogation, *f.* Sự từ bỏ, sự bỏ, sự bãi đi.

Abroger, *a.* Từ bỏ, bỏ đi, bãi đi. — *une loi,* Bãi luật đi.

Abrouti, ie, *adj.* Cây bị (trâu, bò) ăn đọt, ăn lá.

Abrupt, te, *adj.* Dốc, hẳm. *Chemin abrupt,* Đàng dốc.

Abruti, ie, *adj.* Đã ra ngây ngất, mê muội, khờ khạo. *Qu'il est abruti!* Thằng u mê dữ bay!

Abrutir, *a.* Làm ra ngây ngất, làm ra khờ, ra dại. || S'ABRUTIR, *r.* Ra u mê, ra khờ dại.

Digitized by Google

Abrutissant, te, *adj.* Hay làm ra u mê, hay làm ra ngây ngất.

Abrutissement, *m.* Sự ngây muội, sự u mê, sự dại dột.

Absence, *f.* Sự vắng mặt, sự đi khỏi. *Pendant l'absence de ses parents,* Đang khi vắng mặt cha mẹ nó. || *Au fig. Avoir des absences,* Hay lẳng.

Absent, te, *adj.* Vắng mặt, đi khỏi, không ở đó. *Être — de chez soi.* Đi khỏi, không có ở nhà.

Absenter, (S'), *r.* Đi vắng mặt, đi khỏi.

Abside, *f.* Cung thánh (trong nhà thờ).

Absinthe, *f.* Cây ngải cứu. Rượu (absinthe) làm bằng ngải thảo.

Absolu, ue, *adj.* (complet), Trọn, trót cả, hết cả. *Puissance absolue,* Phép tắc cả, quờn cả. || — (Indépendant), Tự lập, không thuộc về ai, không đầu ai.

Absolument, *adv.* (complètement), Mọi bề, mọi cách. — (nécessairement), Một hai *phải.* — (résolument), Cách chí thiết.

Absolution, *f.* Sự tha thứ, sự giải tội. *Donner l'absolution,* Làm (ban) phép giải tội.

Absorbant, te, *adj.* Hay thấm, hay rút vô, hay hút vô.

Absorber, *a.* Rút vô, thấm vô, nuốt vô, uống. — *un poison,* Uống thuốc độc; *Le sable absorbe l'eau,* Đất cát rút nước. || — (Dépenser) Hao tốn, xài phí. || — (appliquer à), Mảng lo đến. || S'ABSORBER, *r.* Thấm vào. Mảng lo.

Absorption, *f.* Sự uống, sự nuốt, sự thấm vô.

Absoudre, *a.* Giải tội, tha tội. — *un coupable,* Tha kẻ có tội. — *un pénitent,* Giải tội cho kẻ có tội, làm phép giải tội.

Absoute, *f.* Phép tha tội. *Donner l'absoute,* Làm (hát) lễ mồ.

Abstème, *m. f.* Kẻ kiêng (cữ) rượu.

Abstenir, (s') *r.* Kiêng cữ, cữ, giữ mình. *S'abstenir de parler,* Giữ miệng, kiêng lời. *S'abstenir de manger,* Cữ ăn. *S'abstenir de viande,* Kiêng (cữ) thịt. *S'abstenir de peur...* Giữ mình kẻo...

Abstention, *f.* Sự kiêng, cữ, sự kị không làm.

Absterger, *a.* Lau, chùi, rảy.

Abstinence, *f.* Sự kiêng cữ, sự kị. — *de viande.* Kiêng thịt.

Digitized by Google

Abstinent, te, *adj.* Kẻ hay kiêng cữ (trong sự ăn uống).

Abstraction, *f.* Sự trừ ra, sự lo ra, sự xao lảng. *Faire l'abstraction,* Trừ ra. *Avoir des abstractions,* Lo ra.

Abstractivement, *adv.* Cách trừ ra, cách riêng ra.

Abstraire, *a.* Trừ ra, rút ra, phân biệt ra.

Abstrait, te, *adj.* Khó hiểu lắm, cao nghĩa ý. *Discours —,* Lời nói khó hiểu. *Homme —,* Người lảng trí. *Nombre —,* Số trỗng.

Abstrus, e, *adj.* Khó hiểu, cao ý.

Absurde, *adj.* Thất lý, phi lý, quấy, nghịch lý.

Absurdité, *f.* Sự nghịch lý, sự quấy.

Abus, *m.* Sự dùng chẳng nên, sự làm quá phép; — *de confiance,* Sự dối trá, sự lường gạt người tin cậy mình. || —, (erreur) Sự lầm.

Abuser, *n.* Dùng chẳng nên, dùng quấy, dùng sái lẽ. — *du vin,* Uống rượu quá chén. || —, *a.* Gạt, lường gạt. *Abuser le monde,* Lường gạt người ta. || S'ABUSER, *r.* Lầm lỗi, dối mình.

Abuseur, *m.* Kẻ hay lường gạt.

Abusif, ive, *adj.* Thới quá, quá lẽ, trái lẽ.

Abusivement, *adv.* Cách trái lẽ, cách thới quá.

Acabit, *m.* Thế, sự tốt hay là xấu. *De même —,* Cũng một thế, cũng một tuồng.

Acacia, *m.* Hoa xiêm gai.

Académicien, *m.* Hàn lâm học sĩ.

Académie, *f.* Hàn lâm viện. — *de médecine,* Thái y viện.

Académique, *adj.* Thuộc về hàn lâm viện.

Acagnarder, *a.* Làm cho ra biếng nhác. || S'ACAGNARDER *r.* Ra biếng nhác.

Acajou, *m.* (du pays), Cây sơn. || *Pommier d'acajou,* Cây đào lộn hột.

Acalyphe, *m.* (faux thé ier), Trà rừng.

Acanthe, *f.* Cây ô rô.

Acariâtre, *adj.* Hay rầy rà, cơ cú, quạu quọ.

Accablant, te, *adj.* Nặng nề. — (importun), Khó lòng, khó chịu. *Poids —,* Gánh nặng; *Chaleur accablante,* Nóng nực chịu không đặng.

Accablement, *m.* Sự nặng nề, sự cực lòng. — *d'esprit,* Sự bồi hồi, sự nhọc trí.

Accabler, *a.* (malmener) Làm cực, ăn hiếp, làm tức tối. — (Surcharger), Đè lấy, thêm cho nhiều. — *de travail,* Bắt làm việc quá chừng. — *d'impôts,* Bắt nộp thuế nặng quá. — *de bienfaits,* Làm ơn quá bội.

Digitized by Google

Accalmie, *f.* Lúc bớt trong cơn, Sự lặng gió.

Accaparement, *m.* Sự giành lấy, sự cắn sảy, sự thâu hết lương đặng bán một mình.

Accaparer, *a.* Giành lấy, cắn sảy, thâu trử hết hàng mà bán một mình. Cà nam.

Accapareur, euse, *adj.* Kẻ hay giành mối hàng một mình.

Accéder, *n.* Ưng, chìu theo. *J'accède à vos désirs,* Tôi chìu theo ý ông. || — (arriver à), Tới lại, đến gần. *Par ici on accède à la cuisine.* Đi ngã nầy thì tới nhà bếp.

Accélérateur, trice, *adj.* Hay giục, hay thúc cho mau.

Accélération, *f.* Sự giục, thúc, hối cho mau.

Accélérer, *a.* Làm cho mau hơn, làm cho kíp; Giục, hối, thúc cho mau hơn. — *le pas,* Đi lật đật, đi mau chơn.

Accent, *m.* Chấm, Dấu. — *aigu,* Dấu sắc. — *grave,* Dấu huyền. — *sous voyelle,* Dấu nặng. — *interrogatif,* Dấu hỏi. — *horizontal,* Dấu ngã. || — (ton), Giọng. *L'accent du Tonkin,* Giọng Bắc. — *plaintif,* Hơi buồn, hơi thương. || — (Prononciation), Âm thanh.

Accentuer, *a.* Phết chấm chữ. Đánh dấu. Ra giọng.

Acceptable, *adj.* Chịu đặng, đáng chịu lấy, ưng chịu.

Acceptation, *f.* Sự chịu, sự lãnh lấy, sự ưng lấy.

Accepter, *a.* Chịu, ưng chịu, lãnh lấy, nhận lãnh. — *un travail,* Lãnh việc làm. — *la paix,* Chịu huề. — *pour femme,* Chịu cưới làm vợ. *C'est accepté,* Chịu rồi.

Acception, *f.* Ý, nghĩa. *Ce mot a plusieurs acceptions,* Tiếng nầy có nhiều nghĩa. || — *(de personnes),* Sự tây vị, sự thiên tây. *Ne pas faire — de personnes,* Đừng tây vị ai.

Accès, *m.* Sự lại đến, sự vào trong. — *facile,* Dễ ra vào. || — *(d'un mal)* Cơn, Cữ. — *de fièvre,* Cữ rét. — *de colère,* Cơn giận.

Accessible, *adj.* Dễ lại, Dễ đến. *Homme —,* Người dễ tới lui. || *Au fig. Accessible à la colère,* Hay giận.

Accession, *f.* Sự ưng chịu. || — (augmentation) Sự thêm cho. — *au trône,* Sự lên ngôi.

Accessit, *m.* Sự đến gần, — Sự xướng tên học trò gần được thưởng.

Accessoire, *m.* Sự phụ tùng cơ quan. *L'accessoire et le principal,* Cái phụ tùng

Digitized by Google

với cái chánh. || —, *adj.* Phụ, tùng.

Accident, *m.* Sự tình cờ, sự xảy đến tình cờ. *C'est un* —, Là việc xảy đến tình cờ. || — *(malheur)* Sự rủi ro, sự khốn. *Par un — heureux.* May phước. || — *de terrain,* Đất gò nổng, chỗ hè hủng.

Accidenté, ée, *adj.* Hè hủng, có gò, chẳng bằng. *Terrain* —, Đất gò, hè hủng.

Accidentel, elle, *adj.* Tình cờ, chẳng dè. *Cause accidentelle,* Cớ bởi tình cờ. *C'est là un évènement tout à fait accidentel,* Nầy là việc tình cờ mọi đàng.

Accidentellement, *adv.* Tình cờ.

Acclamation, *f.* Sự tung hô, sự reo lên. *Il fut nommé roi par* — Người ta đều rập nhau tung hô mà tôn người làm vua.

Acclamer, *a.* Tung hô, hô lên, reo lên.

Acclimatation, *f.* **Acclimatement,** *m.* Sự quen phong thổ.

Acclimater, *a.* Làm cho thuận thủy thổ. || S'ACCLIMATER, *r.* Thuận thủy thổ, quen nước, chịu phong thổ.

Accointance, *f.* Sự làm quen, sự quen biết. *Avoir des accointances avec qqn.* Làm quen với người nào.

Accointer (S'), *r.* Làm quen với. — *avec les chefs du village,* Làm quen với hương chức làng.

Accolade, *f.* Sự hót cổ. *Donner l'accolade,* Hót cổ ôm cổ. || —, Nét mực gồm hàng ít nhiều lại làm một sổ nọc.

Accoler, *a.* Hót cổ, ôm cổ, choàng cổ. || — (attacher) Cột. *Accoler la vigne,* Cột dây nho vô choái. || — (joindre) Gồm lại làm một. || S'ACCOLER, *r.* Ôm nhau mà hôn.

Accommodable, *adj.* Can gián được, làm cho thuận lại.

Accommodage, *m.* Sự ướp nấu (dọn) đồ ăn.

Accommodant, te, *adj.* Ngoan ngùy, hiền lành, dễ ăn nói với người ta, phải thế.

Accommodement, *m.* Sự hoà lại, sự tự thuận.

Accommoder, *a.* Dọn dẹp, sửa soạn; — *une maison,* Dọn dẹp nhà cho tử tế. || — (concilier), Hòa lại, làm hòa lại. || — (ajuster) Ngàm khớp. || — (apprêter), Ướp nấu; — *du poisson,* Ướp cá. || — (plaire à), Đẹp lòng, vừa ý, làm tử tế; *cela m'accommode bien,* Cái nầy vừa ý tôi lắm. || S'ACCOMMODER, *r.* Hòa thuận. || *S'accom-*

Digitized by Google

moder au temps, Tùy thì; — *aux coutumes*, Tùy tục, tùy thói.

Accompagnateur, trice, *adj.* Kẻ đánh đờn hòa với cung kẻ hát.

Accompagnement, *m.* Sự đưa đón, sự đi theo; đồ cuộc tiệc; sự hòa nhiều phần trong cung hát, trong bản đờn, trong bản kèn.

Accompagner, *a.* Đưa đi, đi theo, hầu theo. — *un convoi funèbre*, Đưa đám xác. — *jusque chez soi*, Đưa về tới nhà. — *le chant*, Đánh đờn hòa theo cung hát.

Accompli, ie, *adj.* Trọn, trọn hảo; đã rồi, đã thành, hoàn thành. *Mérite* —, Trọn công. *Le crime est accompli*, Tội đã thành. *Dix ans accomplis*, Mười tuổi chẵn (trọn).

Accomplir, *a.* Làm cho rồi, làm huờn tất, làm cho trọn, làm hoàn thành. — *son ouvrage*, Làm hoàn thành (xong) công chuyện mình. || — *sa promesse*, Giữ trọn lời mình hứa. || — *la parole du prophète*, Làm ứng nghiệm (trọn) lời tiên tri. || S'ACCOMPLIR, *r.* Ra trọn, ra thành, ứng nghiệm.

Accomplissement, *m.* Sự làm huờn thành, sự làm xong.

Accord, *m.* Sự thuận hòa, sự đồng tình, sự đồng lòng. *Ils sont d'accord entre eux*, Chúng nó đồng tình với nhau. *Tomber, être d'accord*, Thuận ý nhau. *Faire, passer un* — Giao ước. || *Accord de musique*, Âm điệu, *Les accords*, Tiếng ăn rập nhau.

Accordable, *adj.* Đáng làm thuận ý nhau, làm hòa hiệp đặng.

Accordailles, *f. pl.* Lễ chịu lời, lễ hỏi.

Accordé, ée, *adj.* Đã thuận, đã ưng. || — *s.* Trai, gái đã ưng nhau.

Accordéon, *m.* Phong kim, đờn xếp.

Accorder, *a.* Cho, ban cho, phê chuẩn. — *une permission*, Cho phép. || —, Làm cho thuận, làm cho hòa rập. — *deux ennemis*, Làm cho hai người nghịch thuận lại với nhau. — *la voix avec l'harmonium*, Hòa tiếng hát rập với đờn. || *Accorder un piano*, Lên dây đờn piano. || S'ACCORDER, *r.* Thuận hòa, rập nhau, tương hòa.

Accordeur, *m.* Thợ lên dây đờn.

Accordoir, *m.* Chìa khóa để lên dây đờn.

Accore, *m.* *(Etai qui sert à soutenir un vaisseau)*, Nẻ nống.

Digitized by Google

Accort, te, *adj.* Ngoan ngùy, có duyên, hiền hậu, lịch lãm; *Homme —,* Người lịch lãm.

Accortisse, *f.* Tánh hiền hậu, tánh ngoan ngùy.

Accostable, *adj.* Dễ ghé, dễ lại gần.

Accoster, *a.* Lại gần. Ghé lại, ghé vô. — *qqn,* Lại gần người nào.— *l'appontement,* Ghé vào cầu.

Accotement, *m.* Lề, bờ đất.

Accoter, *a.* Kê, dựa. — *sa tête,* Kê đầu, dựa đầu. || S'ACCOTER, *r.* Dựa. —*contre un mur,* Dựa vào vách.

Accotoir, *m.* Trái dựa, đồ dựa.

Accouchée, *f.* Đờn bà sanh đẻ (Đờn bà nằm bếp, nằm chỗ, nằm xó).

Accouchement, *m.* Sự sanh đẻ. *Ressentir les douleurs de l'—,* Đau bụng đẻ. *Faire un—,* Làm mụ.

Accoucher, *n.* Sanh, sinh, đẻ. — *d'une fille,* sinh (đẻ) con gái. || —, *a.* làm mụ.

Accoucheur, euse, *m. f.* Thầy làm mụ, mụ bà.

Accouder, (S'), *r.* Dựa (chống) cánh chỏ, dựa mình.

Accoudoir, *m.* Trái dựa, gối dựa, đồ dựa.

Accouple, *f.* Dây cột thú vật lại với nhau.

Accouplement, *m.* Sự bắt cặp, sự lập đôi. || —, Sự (hai con thú) nhảy cái, chịu đực. Sự giao cấu.

Accoupler, *a.* Nhập lại, kết, hiệp lại, bắt cặp. — *des bœufs,* Bắt cặp bò. || S'ACCOUPLER, *r.* Nhảy cái, chịu đực; Đạp mái, chịu trống.

Accourcir, *a.* Làm cho cụt hơn, làm cho vắn; cắt bớt, đoản bớt, thâu lại. || S'ACCOURCIR, *r.* Ra cụt (vắn) hơn.

Accourcissement, *m.* Sự thâu lại, sự làm cho vắn hơn.

Accourir, *n.* Chạy đến, tuôn đến. — *au secours,* Chạy cứu, tiếp cứu.

Accoutrement, *m.* Đồ ăn mặc kỳ cục.

Accoutrer, *a.* Mặc đồ dị kỳ.

Accoutumance, *f.* Thói quen, thói tục, tục lệ.

Accoutumé, ée, *adj.* Quen, tập rồi, thường lề. *A l'accoutumée,* như thường.

Accoutumer, *a.* Làm cho quen, tập cho quen. — *les enfants au travail,* Tập con nít làm việc cho quen. || S'ACCOUTUMER, *r.* Quen, quen lề.

Accréditer, *a.* Làm cho người ta tin. *Sa conduite l'a accrédité,* Nó có tánh nết tử tế nên thiên hạ tin.

Digitized by Google

— *un mensonge*, Làm cho người ta tin sự dối trá. — *un envoyé*, Cấp bằng cho sự đáng tin chắc. || S'ACCRÉDITER, *r.* Được tin, đặng tiếng.

Accroc, *m.* Sự rách trước, sự bị móc rách. *Vous avez un — à votre habit*, Anh bị móc rách áo. || *Au fig. Ma réputation a subi un accroc*, Tôi phải mất tiếng tốt.

Accrochement, *m.* Sự móc, Sự treo lên.

Accrocher, *a.* Móc vô, móc lên, treo lên.— *un tableau*, Móc (treo) bức tranh lên. || S'ACCROCHER, *r.* Vớ lấy, mắc, níu lấy.

Accroire, *n.* (Faire-) Làm cho tin. *En faire —*, Nói xạo. *S'en faire —*, Cậy, ỷ mình quá.

Accroissement, *m.* Sự mọc lên, sự lớn lên, sự thêm. — *des plantes*, Sự cây cối mọc lên.— *de la fortune*, Sự đặng của cải thêm nhiều.

Accroître, *a.* Thêm. — *son bien*, Thêm của. || —, *n.* Mọc thêm, mọc lên, ra lớn. || S'ACCROÎTRE, *r.* Thêm, mọc lên, ra lớn.

Accroupir, (S'), *r.* Ngồi chồm hổm. — *le front contre de terre*, Nằm chum hum.

Accrue, *f.* Đất bồi; cây chồi mọc loán.

Accueil, *m.* Sự tiếp rước, sự rước, sự đãi. *Faire bon accueil*, Rước đãi tử tế.

Accueillir, *a.* Tiếp rước, rước đãi; Nhậm lấy, chịu lấy. — *qqn aimablement*, Tiếp rước ai tử tế. — *une demande*, Nhậm lời, chấp đơn.

Accul, *m.* Chỗ cùng, chỗ tột không ngã ra.

Acculer, *a.* Xô vô chỗ tột, làm cho túng thế. || S'ACCULER, *r.* Dựa vào.

Accumulateur, trice, *adj.* Kẻ chất thêm. || —, *m.* Hộp nước mạnh mà giữ sức điển khí.

Accumulation, *f.* Sự chất đống, Sự thêm lên, sự thâu góp.

Accumuler, *a.* Chất đống, chồng đống; thâu góp, tích trử. — *des richesses*. Thâu góp của cải. || S'ACCUMULER, *r.* Thêm ra nhiều.

Accusable, *adj.* Đáng cáo, cáo đặng.

Accusateur, trice, *s.* Kẻ cáo, kẻ tiên cáo, kẻ bắt lỗi, quở trách.

Accusation, *f.* Sự cáo, sự bắt tội, đơn cáo. *Fausse —*, Sự vu cáo.

Accusé, ée, *s.* Kẻ bị cáo, đàng bị cáo. || — *de réception*, Tờ biên nhận lãnh.

Accuser, *a.* Cáo, tố cáo; Thưa; Bắt tội, trách. — *en*

Digitized by Google

justice, Kiện cáo.—*de jalousie,* Bắt tội ghen ghét.—*ses fautes,* Cáo mình, xưng tội mình. || S'ACCUSER, *r.* Cáo mình, xưng tội mình.

Acéphale, *adj.* Không có đầu.

Acerbe, *adj.* Chua, chát. || *Au fig. Paroles acerbes,* Lời xẳng, lời nặng.

Acerbité, *f.* Sự chua chát, mùi chua.

Acéré, ée, *adj.* Có thép, có cặp thép. — (affilé), Sắc, nhọn, bén. *Lame très acérée,* Lưỡi dao bén ngót. || *Au fig.* Hay châm chích.

Acérer, *a.* Tra thép, cặp thép; làm cho sắc, cho bén.

Acétate, *m.* Giống có chế giấm chua; Cường toan.—*de plomb,* Diêm cường toan. — *de cuivre,* Đồng cường toan.

Acéteux, euse, *adj.* Có mùi giấm, mùi chua.

Acétifier, *a.* Làm cho ra chua.

Acétique, *adj.* Có giấm chua. *Acide*—, Thố cường toan. Giấm chua nhứt.

Acétylène, *m.* Khí bởi một thứ đá *(Carbure de calcium)* mà ra. *Lampe* —, Đèn thắp bằng khí đá.

Achalandage, *m.* Bạn hàng, mối hàng.

Achalander, *a.* Kiếm mối hàng. — *une boutique,* Làm cho phố đắt mối hàng. || *Boutique bien achalandée,* Phố đắt mối lắm.

Achar, *m.* Dưa.

Acharnement, *m.* Sự hằm hằm. || *Au fig.* Sự hăng, sự hung hăng.

Acharner, *r.* Xui giục, giục, thúc cho nổi nóng. — *un chien,* Xích chó. || *Au fig.* Mê, ham, hăng. — *au jeu,* Mê cờ bạc. || S'ACHARNER, *r.* Hằm hằm với...

Achat, *m.* Sự mua, sự mua chát. *Faire*—, Mua đồ. *Papier d'achat,* Tờ đoạn mãi.

Ache, *f.* Hoa khóm, hương bạch chỉ.

Acheminement, *m.* Sự đi tới. || *Au fig.* Phương thế, cách thế. — *à la fortune,* Cách thế làm giàu.

Acheminer, *a.* Dẫn tới, đam tới, dắc đi. || S'ACHEMINER, *r.* Đi, lần tới.

Achéron, *m.* Sông dưới âm phủ. Âm phủ.

Acheter, *a.* Mua, mua chát. —*à bon marché,* Mua rẻ. — *cher,* Mua mắt. — *à crédit,* Mua chịu. — *au comptant,* Mua mặt — *en gros, en bloc.* Mua soát, mua sỉ. — *en détail,* mua lẻ. || — (corrompre un fonctionnaire), Hối lộ, ton lót. *Se laisser acheter,* Ăn hối lộ.

Acheteur, euse, *s.* Người mua, mối hàng, bạn hàng.

Digitized by Google

Achèvement, *m.* Sự làm rồi, sự làm xong, sự làm tất, làm hoàn thành.

Achever, *a.* Làm rồi, làm xong. — *un mur,* Xây vách tường rồi.—*un blessé,* Đánh người bị vít chết cho rồi. || S'ACHEVER, *r.* Rồi, xong rồi.

Achoppement, *m.* Sự vấp, sự ngăn trở. *Pierre d'*—(đá làm cho vấp)=Sự ngăn trở không dè.

Achopper, *n.* Vấp, vấp chơn.

Acide, *adj.* Chua. *Le tamarin est*—, Me chua. || — *m.* Đồ chua. — Cường toan, cường thủy. — *carbonique,* Lỗ thán dưỡng. — *sulfurique,* Huỳnh cường toan. — *nitrique,* Tiêu cường toan. — *azotique,* Đạm khí toan. — *chlorhydrique,* Lục khí toan.—*acétique,* Thố cường toan.

Acidité, *f.* Sự chua, mùi chua.

Acidule, *adj.* Chua chua, có hơi chua.

Aciduler, *a.* Làm ra chua chua.

Acier, *m.* Thép. *Tremper l'acier,* Tui thép. || — *(arme blanche),* Gươm dao, *Périr sous l'acier,* Bị chém. || *Au fig. Cœur d'acier,* Cứng lòng.

Aciérer, *a.* Làm cho ra thép. Trui (tui) thép. || S'ACIÉRER, *r.* Ra thép, thành thép.

Acierie, *f.* Lò luyện thép.

Acolyte, *m.* Thầy bốn chức (trong Hội Thánh). || —, Kẻ hầu hạ.

Acompte, *m.* Tiền trả lần, tiền góp.

Aconit, *m.* Xạ cang thảo. Lục lư (độc dược).

Acoquiner, *a.* Rù quến, làm cho quen, làm cho mê theo. || S'ACOQUINER, *r.* Ra mê, ra ghiền. s' — *au jeu,* Mê cờ bạc.

Acoustique, *f.* Phép dạy về thinh âm.

Acquéreur, *m.* Kẻ mua, kẻ đặng lấy.

Acquérir, *a.* Mua đặng, sắm. — *une propriété,* Mua vườn đất. — *de la fortune,* Được của, làm giàu. || S'ACQUÉRIR, *r.* Được.

Acquêt, *m.* Của đã được. || —Của sắm ra khi vợ chồng đã làm bạn rồi.

Acquiescement, *m.* Sự ưng theo, sự thuận theo.

Acquiescer, *n.* Chịu, ưng theo, thuận theo, tùy theo. —*à la volonté de ses parents,* Thuận theo ý cha mẹ. — *à un jugement,* Chịu án xử.

Acquis, ise, *adj.* Được rồi. *Biens mal*—, Của gian, của hoạnh tài. || *Au fig. Cet homme m'est acquis,* Người nầy ở với tôi hết tình.

Digitized by Google

Acquis, *m.* Sự thạo, sự thông biết, sự từng trải. *Avoir de l'*— Thạo đời.

Acquisition, *f.* Sự mua, sự sắm, sự đặng. *Faire des acquisitions,* Sắm đồ, mua đồ.

Acquit, *m.* Biên lai, *Pour acquit,* Đã trả rồi. || *Par manière d'acquit,* Sơ, su sơ, lấy có, lấy rồi. *Par—de conscience,* Cho khỏi lương tâm quở trách, cho khỏi hậu hối.

Acquittement, *m.* Sự trả nợ, sự khỏi án xử.

Acquitter, *a.* Trả nợ.—*une dette,* Trả nợ xong. — *une facture,* Ký tên vô toa đòi nợ. — *un accusé,* Tha kẻ bị cáo. || *Au fig. Acquitter une promesse,* Giữ lời hứa. || S'ACQUITTER, *r.* Trả hết nợ. s'—*de ses devoirs,* Làm xong việc bổn phận mình.

Âcre, *adj.* Chua, chua chát. *Vin*—, Rượu chua. || *Au fig.* —, Châm chích, ngang tàng. *Caractère*—, Tánh ngang tàng.

Âcreté, *f.* Sự chua. || *Au fig. Acreté d'humeur,* Tính quảu rảu. L'—*du style,* Sự nói châm chích.

Acrimonie, *f.* Sự cay đắng, sự chua chát. || —, Giọng châm chích, cay co.

Acrimonieux, euse, *adj.* Chua chát, cay đắng. Quảu rảu, chích mích.

Acrobate, *m.* Kẻ leo dây. Kẻ hát múa đi trên dây.

Acte, *f.* Việc làm. *Tous ces actes sont répréhensibles,* Các việc nầy đáng chê trách. || —(écrit) Tờ khế. || — (déclaration légale), Tờ khai.—*de naissance,* Sổ sinh, tờ khai sanh.—*de mariage,* Tờ khai hôn thú.—*d'achat, de vente,* Tờ mua, tờ bán. || *Acte de foi,* Kinh tin || — *de théâtre.* Lớp, thứ tuồng. *Pièce en cinq actes,* Tuồng có năm lớp. || *Acte d'accusation,* Đơn, đơn trạng. || *Faire acte de présence,* Tới cho có mặt, trình diện.

Acteur, trice, *s.* Kẻ hát bội, bạn hát, con hát, con đào.

Actif, ive, *adj.* Siêng năng, cần mẫn, giỏi, sắn sướt. *Homme actif,* Người siêng năng. *Remède* —, Thuốc mạnh, thuốc hay. *Dettes actives,* Nợ người ta mắc mình. || —*s. m. L'actif et le passif,* Của với nợ (đồng công đồng nợ).— Sổ thâu sổ xuất.

Action, *f.* Việc, việc làm. *Faire une bonne*—, Làm việc lành. *On le voit toujours en* —, Người ta thấy nó mắc việc luôn luôn. *Action d'un poison,* Sức thuốc độc. || *Engager une*—, Giao chiến. *Parler en* —, Nói mạnh mẽ

Digitized by Google

ra bộ tịch. || —(poursuivre en justice) Sự thưa kiện. ||—, phần hùn. *Prendre des actions,* Vô phần hùn trong...—*nominative,* phần hùn thiệt tên người mua. —*au porteur,* Tờ hùn để trống cho người cầm tờ. || —*Pl. Actions de grâces,* Sự cám ơn.

Actionnaire, *m.* Người hùn, kẻ có hùn.

Actionner, *a.* Kiện cáo, đi kiện. Làm cho máy chạy. *Machine actionnée par la vapeur,* Máy chạy bằng hơi nước.

Activement, *adv.* Cách siêng sẳng, cách mau mắn, cách mạnh mẽ.

Activer, *a.* Hối, hối hả, thúc, giục. — *le feu,* Chụm lửa, thổi lửa.

Activité, *f.* Sự vội vàng, mau mắn. Sức.—*du feu.* Sức lửa. ||—(en exercice) Sự còn đang làm; *Soldat en—,* Lính còn đang ở. *Maire en —,* Xã đương niên.

Actuel, elle, *adj.* Bây giờ, đương có, đương kim thời. *Les mœurs actuelles,* Thói tục bây giờ. *Péché actuel,* Tội mình làm.

Actuellement, *adv.* Bây giờ, đang có.

Acuité, *f.* Sự nhọn, đầu nhọn, mũi nhọn. — *d'un clou,* Mũi nhọn cái đinh. || *Au fig.—de la douleur,* Sự nhức nhối trong sự đau đớn.

Acuminé, ée, *adj.* Nhọn, vót đuôi (nói về lá cây).

Acuponcture, *f.* Sự chích, sự lể.

Adage, *m.* Lời tục ngữ, ngạn ngữ, cổ ngôn, phương ngôn.

Adam, *m.* Ông Adong (Tổ tông loài người ta).

Adapter, *a.* Tra vào, ráp lại, đâu lại. || S'ADAPTER, *r.* Vừa sít, vừa riết. || *S'adapter aux circonstances.* Tùy tùng theo mọi sự xảy đến.

Addition, *f.* Cái thêm, sự thêm.—Phép cọng số. *Faire l'—* làm phép cọng.

Additionnel, elle, *adj.* Thêm vô, phụ thêm. *Centièmes additionnels,* Tiền phụ trội.

Additionner, *a.* Thêm, thêm vô. Cọng lại. — *un liquide d'alcool,* Pha rượu mạnh thêm vô nước.—*deux nombres,* Cọng hai số lại.

Adepte, *s.* Kẻ theo, kẻ đã vào, kẻ nhập vào.

Adéquat, te, *adj.* Trọn, trót hết, mọi đàng.

Adhérence, *f.* Sự dính, sự theo.

Adhérent, te, *adj.* Dính vào, dính theo, dính sát, sít. || —*s. m.* Kẻ theo phe.

Adhérer, *n.* Dính, dính vào, sít vào. — *à la marmite*

Digitized by Google

(croûte de riz), Sít nồi. || *Au fig.* Theo phe, ưng theo.

Adhésif, ive, *adj.* Dính, dính khắn. *Or—,* Vàng dính khắn.

Adhésion, *f.* Sự dính, sự ưng theo.

Adiante, *m.* Cỏ đuôi chồn, Kẻ thước thảo.

Adieu, *loc. adv.* Lời từ giã. *Dire—au monde,* Từ giã thế gian. || — *s. m. Faire ses adieux,* Từ giã.

Adipeux, euse, *adj.* Béo, mập, có mỡ.

Adjacent, e, *adj.* Kề, kế, gần, giáp. *Les maisons adjacentes,* Các nhà ở gần. *Terrains adjacents,* Đất liền ranh.

Adjectif, *m.* Tiếng phụ (để chỉ tên kêu ra làm sao). — *Qualificatif.* Tiếng phụ chỉ người hay là sự tốt, xấu, lớn, nhỏ... thể nào.

Adjoindre, *a.* Thêm, thêm vô, phụ thêm. || S'ADJOINDRE *r.* Hiệp theo.

Adjoint, te, *adj.* Phụ, phó, tá nhị. *Professeur —,* Thầy phụ, thầy phó. || — *s. m.* — *au maire,* Phó xã.

Adjonction, *f.* Sự thêm, sự phụ thêm, sự hiệp lại.

Adjudant, *m.* Phó quan. Người phụ giúp.

Adjudicataire, *m.* Kẻ đấu giá được.

Adjudication, *f.* Sự đấu giá. Hoa chi.

Adjuger, *a.* Đoán cho, bạn cho. Giao cho kẻ đấu giá đặng. Định cho ai đặng sự gì.

Adjuration, *f.* Phép trừ quỉ. Sự nài xin.

Adjurer, *a.* Lấy tên Chúa mà khiến dạy. Nài xin.

Ad libitum, *loc. lat.* Mặc ý, tự ý.

Admettre, *a.* Cho vô, cho vào, cho phép, ban phép. Chịu lấy, nhìn lấy. — *dans une société,* Cho vào hội. — *à l'audience,* Cho phép vào thưa. — *à l'examen,* Thi được.

Administrateur, trice, *s.* Kẻ cai trị, kẻ quản trị. — *des affaires indigènes,* Quan tham biện. — *principal,* Tuyên phủ sứ quan.

Administratif, ive, *adj.* Về phép cai trị, về chánh sự, thuộc về Nhà nước. *Chef du service —,* Quan hộ tòa trưởng.

Administration, *f.* Nhà nước. Phép quảng trị, về chánh sự. Sự quản nghiệp. Sở, vu, ty. Sự coi sóc.

Administrativement, *adj.* Tùy theo chánh sự. Theo lệ (phép) Nhà nước.

Administré, ée, *s.* Kẻ chịu phép quan, dân, kẻ bề dưới. || — Kẻ chịu phép xức dầu thánh.

Digitized by Google

Administrer, *a.* Cai trị, quản hay. — *le peuple,* Cai trị dân. || —, Ban, làm, cho. — *un sacrement,* Ban phép bi tích. — *un médicament,* Cho uống thuốc. || S'ADMINISTRER, *r.* Lấy, dùng. || *An fig. Administrer le rotin,* đánh roi.

Admirable, *adj.* Đáng lấy làm lạ, lạ lùng. Mầu nhiệm, tốt lành.

Admirablement, *adv.* Cách lạ.

Admirateur, trice, s. Kẻ lấy làm lạ.

Admiration, *f.* Sự lấy làm lạ.

Admirer, *a.* Lấy làm lạ, lấy làm tốt. Khen. || S'ADMIRER, *r.* Khen nhau. Khoe mình.

Admissible, *adj.* Đáng cho vào, cho vô. Thi đậu.

Admission, *f.* Sự cho vào, sự chịu, ưng, sự thi đậu.

Admonestation, *f.* Sự răn khuyên, sự quở trách.

Admonester, *a.* Sửa dạy, quở trách.

Admoniteur, trice, *s.* Kẻ dạy bảo, kẻ răn khuyên.

Admonition, *f.* Sự dạy bảo, sự răn dạy.

Adolescence, *f.* Tuổi đang thì, tuổi trẻ (từ 14 đến 25 tuổi).

Adolescent, te, *adj.* et *s.* Đang thì, xuân xanh, còn trai.

Adonis, *m.* Người hay làm tốt.

Adoniser, *a.* Làm tốt, sửa soạn. || S'ADONISER, *r.* Làm tốt.

Adonné, ée, *adj.* Mê, sa mê, mê dắm. — *à la bonne chère,* Mê ăn. — *à la débauche,* Mê tửu sắc, mê dâm dục. — *au jeu,* Mê cờ bạc.

Adonner, (s') *r.* Chuyên lo, mảng lo, sa mê. *S'* — *à l'étude,* Chuyên lo học hành. — *à tous les plaisirs,* Sa mê nguyệt hoa tửu sắc.

Adopter, *a.* Nuôi làm con. Chọn lấy, chịu lấy.

Adoptif, ive, *adj. Enfant* —, Con nuôi, con mày, dưỡng tử.

Adoption, *f.* Sự nuôi làm con. Sự chịu lấy.

Adorable, *adj.* Đáng thờ lạy, đáng kính thờ, đáng yêu mến.

Adorateur, trice, *s.* Kẻ thờ lạy, kẻ ái mộ.

Adorer, *a.* Thờ phượng, thờ lạy. Mê, trìu mến, ưa quá. — *Dieu,* Thờ phượng Đức Chúa Trời. *J'adore l'eau fraiche,* Tôi ưa nước lạnh quá đi.

Ados, *m.* Bờ đắp lài theo vách để gieo đồ trồng.

Adossement, *m.* Sự dựa vào.

Adosser, *a.* Dựa vào, để dựa vào.— *un enfant contre*

Digitized by Google

un mur, Đề con nít dựa vò vách. || S'ADOSSER, *r.* Dựa vô.

Adoucir, *a.* Làm cho ra ngọt, ra ngon. || *Au fig.* —. Giảm bớt, làm ra êm. — *la souffrance*, Giảm bớt đau đớn. || S'ADOUCIR, *r.* Ra dịu, giảm bớt, ra hiền hơn.

Adoucissant, e, *adj.* Hay làm cho êm, cho bớt. *Remède* —, Thuốc êm.

Adoucissement, *m.* Sự làm cho ra êm, sự giúp đỡ, sự giảm bớt.

Adresse, *f.* Sự khéo léo, tài giỏi, sự hay. *Avoir beaucoup d'*—, Giỏi, tài lắm. || —, Tên họ và chỗ ở. — *de lettre*, Nhãn thơ. *Mettre l'*—, Đề nhãn thơ.

Adresser, *a.* Gởi, sai đến, sai đi. Phú thác. — *une lettre à ses parents*, Gởi thơ cho cha mẹ. — *qqn à...* Sai người nào đến. — *des félicitations*, Mầng khen. || S'ADRESSER, *r.* Đến cùng, gởi đến. —, Thưa, trình, bẩm, tâu. Chỉ tới, thuộc về. *Ce reproche s'adresse à vous*, Lời trách nầy là cho anh. *Il prit celà comme s'adressant à lui-même*, Nó lấy các điều ấy chỉ quyết về mình.

Adroit, te, *adj.* Khéo léo, giỏi, hay. Quỉ quái. — *à se tirer d'affaire*, Khéo liệu việc. *Il est* —, Nó là quỉ quái, cao mưu.

Adroitement, *adv.* Cách khôn khéo, cách quỉ quyệt. *Parler* —, Nói khéo, nói khôn.

Adulateur, trice, *s.* Kẻ a dua, người dua nịnh.

Adulation, *f.* Sự a dua, sự dua nịnh, sự tà nịnh.

Aduler, *a.* A dua, dua nịnh, bợ đỡ. — *les riches*, Bợ đỡ (dua nịnh) nhà giàu.

Adulte, *adj. s.* Kẻ đang thì, kẻ khôn lớn, kẻ đã thành nhơn.

Adultération, *f.* Sự giả, sự mạo; — *d'un médicament*, Sự làm thuốc giả. — *d'un texte*, Sự trưng sái văn sách.

Adultère, *adj.* Kẻ ngoại tình. *Femme* —, Đờn bà ngoại tình. || — *s. m.* Tội ngoại tình. *Commettre un* —, Phạm tội ngoại tình.

Adultérer, *a.* Giả, pha trộn, làm hư.

Adultérin, ine, *adj.* et *s.* Con sinh ra bởi ngoại tình. *Enfant* —, Con ngoại tình, con gạnh.

Ad unguem, *loc. lat.* Toàn hảo, cách trọn.

Aduste, *adj.* (Bị mặt trời), cháy, nám. *Teint aduste*, Nước da nám.

Digitized by Google

Advenir, *n.* Xảy đến, hóa ra, xảy ra.

Adventice, *adj.* Tình cờ mà ra, mà có.

Adverbe, *m.* Tiếng bồi nghĩa. Trạng câu.

Adverbial, e, *adj.* Thuộc về tiếng bồi nghĩa.

Adversaire, *m.* Kẻ nghịch, kẻ chống trả, kẻ tranh đua.

Adverse, *adj.* Nghịch, ngược, chống.

Adversité, *f.* Sự tai nạn, cơn ngặt, sự gian nan, lúc suy. *Être dans l'—*, Mắc phải gian nan (khốn khó). *La prospérité et l'—*, Thạnh suy.

Ædicule, *m.* Miễu, am.

Ægle marmelos, Cây nâu — Trái nâu.

Aération, *f.* Sự làm cho thông khí.

Aéré, ée, *adj.* Thông khí, mát mẽ, khoảng khoát. *Maison bien aérée,* Nhà trống gió, nhà khoảng khoát.

Aérer, *a.* Làm cho thông khí, làm cho khoảng khoát (mát mẽ).

Aérien, enne, *adj.* Thuộc về khí. Ở trên khí, trên không.

Aérolithe, *m.* Đá trên không sa xuống.

Aéromancie, *f.* Phép xét khí mà bói.

Aéromètre, *m.* Đồ dùng cho biết khí nặng nhẹ. Cân lưu chất.

Aéronaute, *m.* Thợ bay. Kẻ đi tàu khí.

Aéroplane, *m.* Tàu khí, máy bay.

Aérostat, *m.* Tàu khí. Trái khói.

Affabilité, *f.* Sự hiền lành, sự tử tế, lịch sự, sự ngoan ngùy. *Avec—*, Cách lịch sự (tử tế).

Affable, *adj.* Hiền lành, lịch sự, tử tế, ngoan ngùy. *Se montrer — avec tout le monde,* Ăn ở lịch sự (tử tế) với hết mọi người.

Affadi, ie, *adj.* Lạt, lạt lẽo.

Affadir, *a.* Làm cho ra lạt, làm mất ngon. || *Au fig.* — Làm cho nhàm lờn.

Affadissement, *m.* Sự nhàm lờn, sự làm mất ngon.

Affaiblir, *a.* Làm ra yếu. — *les forces,* Làm cho yếu sức. || S'AFFAIBLIR. *r.* Ra yếu, yếu đi, suy vi.

Affaiblissant, te, *adj.* Hay làm cho ra yếu. *Ce régime est—*, Ăn uống như vầy thì ra yếu sức đi.

Affaiblissement, *m.* Sự yếu đuối, sự yếu sức.

Affaire, *f.* Việc, chuyện. Sự làm. Kiện. Trận. — *personnelle,* Việc tư, chuyện riêng. —*importante,* Việc đại sự (trọng). —*privée, de famille,* Việc nhà. — *de l'État,* Bổn quốc sự vụ. *Laisser ses affaires en souffrance,* Bỏ

Digitized by Google

xuội việc mình. *Faire bien ses affaires,* Buôn may, bán đắt. *Avoir beaucoup d'affaires,* Có việc nhiều. — *civile,* Việc hộ. — *criminelle,* Việc hình. — *de Bắc Ninh,* Trận đánh Bắc Ninh. *Se tirer d'—,* Gỡ xong việc mình. *Homme d'—,* Tri sự. *Avoir — à qqn,* Có việc với người nào.

Affairé,ée, *adj.* Bận việc, kẻ mắc nhiều việc.

Affaissement, *m.* Sự sủng xuống, sự nhẹp xuống, sự lún. || Sự nhọc nhằn, nặng nề.

Affaisser, *a.* Đè xuống, dằn xuống, làm cho oằn (oặt) xuống, làm cho dễ. *La pluie affaisse la terre,* Trời mưa làm cho dễ đất. || S'AFFAISSER, *r.* Sủng xuống, nhẹp xuống, lún xuống, sụp xuống. *Le mur s'affaisse,* Vách lún.

Affaler, *a.* Tấp vô bờ, chạy vô bờ, đi dựa bờ. || S'AFFALER, *r.* Bị tấp vô bờ, Té nhào.

Affamé, ée, *adj.* Đói, đói lắm, đói khát. *Être—,* Đói bụng lắm. *Les affamés,* Kẻ đói. || *Au fig.* — Tham lam, ham mê. *Cœur*—Lòng tham. —*de richesses,* Tham của.

Affamer, *a.* Làm cho đói, cất đồ ăn. Tuyệt lương. — *tout un pays,* Làm cho đói khát,(tuyệt lương)hết cả xứ.

Affectation, *f.* Sự làm bộ, sự giả đò, sự làm cách làm điệu, Sự định cho. — *de modestie,* Làm bộ nết na. *Parler avec—,* Nói cách.

Affecté,ée, *adj.* Giả đò, làm bộ. *Douleur affectée,* Giả đò đau. *Rire —* Cười gượng. || —, Chạnh lòng, cám cảnh, buồn bực, rầu rĩ. — *de la mort de son père,* Rầu rĩ vì cha chết. || —, Để cho, để mà... *Riz—aux pauvres,* Lúa gạo để phát cho người nghèo khó.

Affecter, *a.* Phô trương. Giả đò, làm bộ.—*des dehors honnêtes,* Làm bộ bề ngoài tử tế || —, Làm cho buồn rầu, làm cho động lòng. || —, Định cho, để cho. — *à une œuvre pie,* Để mà làm việc lành. || S'AFFECTER, *r.* Rầu rĩ, lấy làm cực.

Affectif, tive, *adj.* Hay làm động lòng, thảm thiết, cám cảnh. *Nature —,* Tính hay mủi lòng.

Affection, *f.* Tâm tình, lòng thương. Bệnh, chứng bịnh. *Avoir une —,* Cám mến. *Sentiments d' —,* Lòng yêu thương. —*cardiaque,* Bệnh đau trái tim.

Affectionné, ée, *adj.* Yêu dấu, mến thương. Mộ, ham, mê. *Être très—,* Ở hết lòng. —*au jeu,* Mê cờ bạc.

Digitized by Google

Affectionner, *a.* Yêu mến, thương yêu. Ưa, ham, mê. *J'affectionne beaucoup ceux qui font du bien,* Tôi hết lòng yêu mến những kẻ hay làm phước. — *l'étude,* Ham học. || S'AFFECTIONNER, *r.* Triu mến. Mua lòng, lấy lòng. S' — *à ses sujets,* Mua lòng dân sự.

Affectueusement, *adv.* Cách yêu dấu, cách triu mến, cách thiết tình.

Affectueux, euse, *adj.* Hay triu mến, thiết tình, có lòng thương. *Avoir un mot — pour chacun,* Nói lời tình nghĩa với mỗi người.

Afférent, te, *adj.* Thuộc về. *La part afférente à chacun,* Phần thuộc về mỗi người.

Affermage, *m.* Sự cho mướn.

Affermer, *a.* Cho mướn, cho thuê. Bán hoa chi. — *ses terres,* Cho mướn đất mình. — *les jeux,* Bán hoa chi cờ bạc. — *le bac,* Bán hoa chi đò ngang. || S'AFFERMER, *r.* Cho mướn, cho thuê.

Affermir, *a.* Chống cho vững. Đóng bồ, làm cho ra chắc.—*une muraille,* Chống vách tường cho vững. || *Au fig.* — Làm cho vững chí, làm cho vững bền.—*le pouvoir,* Làm cho quờn chức ra vững bền. || S'AFFERMIR, *r.* Ra vững, ra chắc.

Affermissement, *m.* Sự làm cho vững chắc.

Affété, ée, *adj.* Hay làm cách điệu, cao kì, xảnh xẹ. *Être — dans son langage,* Nói cao kì. *Avoir une démarche affétée,* Đi bộ xảnh xẹ.

Affétérie, *f.* Bộ tịch, Điệu hạnh, nết xảnh xẹ. *Parler avec —,* Nói xảnh xẹ.

Affichage, *m.* Sự dán tờ rao, dán yết thị.

Affiche, *f.* Tờ rao, yết thị. *Faire une —,* Làm tờ rao, ra yết thị.

Afficher, *a.* Dán tờ rao, ra yết thị. || —, Khoe, cao rao, phô trương. — *ses bonnes actions,* Khoe khoan việc tốt mình làm. || S'AFFICHER, *r.* Xưng mình, tỏ mình ra.

Afficheur, *m.* Kẻ dán tờ rao.

Affidé, ée, *adj.* et *s.* Kẻ nội công, người tâm phúc.

Affilé, ée, *adj.* Sắc, bén. *bien —,* Sắc lẽm. *Couteau —,* Dao sắc (bén). *Avoir la langue affilée,* Có lưỡi bén. Hay nói tót lắm. || D'AFFILÉE, *loc. adv.* Không ngừng, không ngớt.

Affiler, *a.* Mài cho sắc, cho bén. — *un couteau,* Mài dao (cho bén).

Affiliation, *f.* Sự vào hội, sự nhập bọn, sự hiệp phe đảng.

Affilié, ée, *adj.* et *s.* Kẻ đã vào hội, đã nhập bọn, kẻ hiệp phe đảng.

Digitized by Google

Affilier, *a.* Cho vào hội, (họ), cho nhập bọn. || S'AFFILIER, *r.* Vào hội, nhập bọn.

Affiloir, *a.* Đồ liết dao, đá mài dao.

Affinage, *m.* Sự luyện cho ròng, cho tinh. Sự làm (lọc) cho ra sạch.

Affiner, *a.* Luyện cho ròng, thét. Làm cho ra sạch. — *l'or,* Luyện, thét vàng. — *le chanvre,* Chải gai cho sạch, cho dều sợi.

Affinerie, *f.* Lò (chỗ) luyện vàng.

Affineur, *m.* Thợ luyện, thét (vàng).

Affinité, *f.* Sự thân quyến, bà con. Sự hòa hiệp. Sui gia.

Affinoir, *m.* Lược chải gai.

Affirmatif, ive, *adj.* Quả quyết, chắc chắn, hẳn hòi. *Être très—dans ses paroles,* Nói quả quyết hẳn hòi.

Affirmation, *f.* Sự quả quyết.

Affirmative, *f.* Đàng quyết. Câu quyết. — *et négative,* Đàng có đàng không.

Affirmativement, *adv.* Cách quả quyết.

Affirmer, *a.* Quyết, quả quyết. *Il affirme qu'il n'y a plus personne,* Nó quyết rằng không còn ai hết.

Affixe, *m.* Tiếng đặt trước hay là sau tiếng khác.

Afflictif, ive, *adj.* Hành phạt, làm cực, làm khổ (phần xác). *Les peines afflictives sont: la mort, la déportation....* Những hình phạt làm cực xác là: sự chết, sự khổ sai....

Affliction, *f.* Sự buồn bực, sự rầu rĩ, sự gian truân, sự cực khổ.

Affligé, ée, *adj.* Sầu bi, âu lo, buồn bực, rầu rĩ. *Consoler les affligés,* An ủi kẻ âu lo.

Affligeant, te, *adj.* Hay sinh buồn bực, hay làm sầu não, rầu rĩ.

Affliger, *a.* Làm cho buồn rầu, làm cực. Làm hư hại. *La famine afflige tout le pays,* Cả xứ phải cơ hàn đói khát.

Affluage, *m.* Sự kéo ra, sự trục lên.

Affluer, *a.* Kéo ra, trục ra (chiếc tàu mắc cạn).

Affluence, *f.* Đông người ta tuôn đến, chạy đến. Sự đầy đủ, nhiều. — *de marchandises,* Hàng hóa hiếm hiệm. *En affluence,* Đầy dẫy, tràn trề.

Affluent, te, *adj.* Chảy vào, đổ vào. || —, *s. m.* Ngọn nước chảy, đàng nước.

Affluer, *n.* Chảy vào, chảy tới. Tuôn đến, tràn trề.

Affolé, ée, *adj.* Thất kinh, mất vía, ra điên cuồng. Phải lòng, thương yêu, mê, say mê. *Il est affolé de cette femme,* Nó mê con đó quá sức.

Digitized by Google

Affolement, *m.* Sự thất kinh, sự cuồng tâm, sự say mê.

Affoler, *a.* Làm cho thất kinh, làm cho điên. Làm cho mê.

Affouage, *m.* Phép cho dân làng đốn củi cho mình dùng.

Affouillement, *m.* Sự chảy xoi, sự (chảy) phá lở.

Affouiller, *a.* Xoi, phá lở. *L'eau affouille la terre,* Nước chảy xoi (lở) đất.

Affranchi, ie, *adj.* Đã khỏi làm tôi tớ. || — Khỏi chịu tiền chở. || — *s. m.* et *f.* Mọi đã phóng.

Affranchir, *a.* — *un esclavage,* Phóng mọi. || —, Cứu khỏi. — *le peuple du joug de la tyrannie,* Cứu dân cho khỏi phải hà hiếp. || — *une lettre,* Trả tiền gởi thơ. || S'AFFRANCHIR, *r.* Cứu khỏi, gỡ khỏi, chuộc mình cho khỏi.

Affranchissement, *m.* Sự phóng tôi mọi. Sự cứu cho khỏi. Sự chuẩn cho. Sự trả tiền gởi.

Affres, *pl. f.* Sự kinh hãi, sự sợ sệt, sự hoảng hốt. *Les affres de la mort,* Sự sợ sệt khi lâm chung.

Affrètement, *m.* Sự mướn tàu, sự thuê thuyền.

Affréter, *a.* Mướn tàu, thuê thuyền. — *un navire,* Mướn một chiếc tàu.

Affréteur, *m.* Kẻ mướn tàu (ghe, thuyền).

Affreusement, *adv.* Cách gớm ghiếc, quái gở.

Affreux, euse, *adj.* Gớm ghiếc, quái gở, xấu xa. *Temps* —, Trời xấu. *Cris* —, Tiếng la gớm ghiếc.

Affriander, *a.* Làm cho thèm, cho ra ngon. Quến dụ, rù quến.

Affrioler, *a.* Quến dụ, dỗ dành, rù quến, trêu bẹo.

Affront, *m.* Sự sĩ nhục, sự xấu hổ. *Faire un* —, Làm sĩ nhục cho... *Essuyer un* —, Bị xấu hổ. *Venger un* —, Trả xấu.

Affronter, *a.* Xông vào, liều mình. So cho bằng. — *la mort,* Liều mạng chết.

Affubler, *a.* S'AFFUBLER, *r.* Ăn mặc kì cục.

Affût, *m.* Giá súng, xe súng, Chỗ ngồi rình. Cái thum. *Être à l'affût,* Ngồi rình, ngồi đón. Ngồi thum.

Affûtage, *m.* Sự mài, sự đặt (trí) súng lên xe.

Affûter, *a.* Mài. — *une scie,* Rửa (giũa) cưa. || —, Ráp súng lên xe.

Afin, *conj.* **afin que... afin de...** Cho đặng, hầu cho, mà, đặng mà. — *que je voie,* Đặng tôi xem.

Africain, ne, *adj.* et *s.* Thuộc về phương Nam,

Digitized by Google

người phương Nam, người phương Afrique.

Afrique, *f.* Phương Nam, phương Afrique.

Agaçant, te, *adj.* Hay khuấy, hay chọc ghẹo, liến. Chói (lói) óc, long óc. *Cet enfant est très —,* Trẻ nầy liến quá. *Ce bruit est —,* Tiếng rầm rầm nầy lói óc.

Agace hay là **Agasse,** *f.* Chim ác là.

Agacer, *a.* Chọc, chọc ghẹo, khuấy, thách thức. Lói óc, ghê gốc. — *qqn,* Chọc ghẹo ai. — *les dents,* Ghê răng.

Agacerie, *f.* Cách điệu, bộ tịch.

Agalloche, *m.* (bois d'Aigle), Cây dó, cây dó bầu.

Agaric, *m.* Nấm.— *rameux,* Nấm cây mục. — *integér,* Nấm mối.....

Agate, *f.* Mã não. Ngọc thạch.

Âge, *m.* Tuổi. Đời. *Bas—,* Tuổi thơ, bé thơ. *D'un — très avancé,* Già, già nua tuổi tác. — *de raison,* Tuổi khôn. *A l'âge de dix ans,* Nên mười tuổi. *Les merveilles de notre —,* Những sự lạ đời ta.

Âgé, ée, *adj.* Lớn tuổi, cao niên, có tuổi. *Être -- de douze ans,* Nên 12 tuổi.

Agence, *f.* Sự quản sự, sự áp việc, giúp việc. *Bureau de l'—,* Phòng quản sự.

Agencement, *m.* Sự sắp đặt.

Agencer, *a.* Sắp đặt, dọn dẹp. Tra vào.

Agenda, *m.* Sổ nhựt ký, sổ trường biên

Agenouiller, (S'), *r.* Quì gối. — *devant Dieu,* Quì gối trước mặt Chúa.

Agenouilloir, *m.* Bệ quì gối. Bàn quì.

Agent, *m.* Kẻ quản sự, kẻ giúp việc.—*de police,* Lính tuần thành.—*Les agents du Gouvernement,* Kẻ làm việc Nhà nước. *Agent d'affaires,* Kẻ coi việc thế cho kẻ khác.

Agglomération, *f.* Sự vun đống, sự nhóm lại.

Agglomérer, *a.* Vun đống, nhóm lại, hiệp lại. || S'AGGLOMÉRER, *r.* Hiệp lại, tụ lại, thêm ra nhiều. *Les sables se sont agglomérés,* Cát nó tụ lại.

Agglutinant, te, *adj.* et *s.* Hay dính, hay tụ (đón) lại, || *Langue agglutinante,* Tiếng nhập lại nhiều vần.

Agglutination, *f.* Sự dính lại, sự hiệp lại, sự tụ lại.

Agglutiner, *a.* Làm cho dính lại, gắn lại, dán lại. || S'AGGLUTINER, *r.* Dính lại.

Aggravant, te, *adj.* Thêm cho nặng.

Aggravation, *f.* Sự thêm cho nặng. *Avec — de peine,* Có phạt nặng thêm nữa.

Aggraver, *a.* Làm cho nặng hơn, thêm, tăng thêm.— *sa*

Digitized by Google

faute, Làm cho tội mình ra nặng hơn. || S'AGGRAVER, *r.* Ra nặng hơn, thêm nữa. Hành. *Le mal s'aggrave,* Bịnh ra nặng hơn, bịnh thêm nữa.

Agile, *adj.* Lẹ, lẹ làng, mau mắn, nhẹ nhàng, lanh chai. *Très — à la course,* Chạy lẹ quá.

Agilement, *adv.* Cách lẹ làng, mau mắn.

Agilité, *f.* Sự lẹ làng, sự mau mắn. *Courir avec—,* Chạy lẹ, chạy mau quá.

Agir, *n.* Làm, mần. Ăn ở. Hành, hành sự. — *avec violence,* Hành hung.—*comme les bêtes,* Ăn ở như thú vật. —*avec honneur,* Ăn ở xứng đáng. || *Agir contre qqn,* Đi thưa (kiện) ai. || *Laisser un remède agir,* Để cho thấm thuốc, để cho thuốc dẫn. || S'AGIR, *r. De quoi s'agit-il?* Về việc gì? *Il s'agit de savoir s'il est de retour,* Phải biết người về chưa.

Agissant, te, *adj.* Hay làm. Siêng năng. Hiệu nghiệm *Remède* —Thuốc hay, diệu dược.

Agissement, *m.* Sự xui giục, sự làm hỗn độn, cách ở. Sự loạn lạc.

Agitateur, *m.* Kẻ làm xao xiến, kẻ xúi, kẻ xui giục.

Agitation, *f.* Sự rung động, sự lúc lắc, sự làm bối rối, xao xiến. — *de la mer,* Sự biển động. — *d'esprit,* Sự rối lòng rối trí.

Agiter, *a.* Lắc; lúc lắc, làm cho động, rung. Xui, xui giục. Làm cho xao xiến, cho hỗn hào.—*la clochette,* Rung chuông. — *les arbres pour effrayer les singes,* Rung cây nhát khỉ. — *l'esprit,* làm rối lòng rối trí. || —*un étendard,* Phất cờ,—*un éventail.* Phất quạt. || S'AGITER, *r.* Day động.—*sur son lit,* Trăn trở trên giường.

Aglaé, *f.* Cây ngâu. *Fleur d'aglaé,* Hoa ngâu.

Agneau, *m.* Chiên con.

Agneler, *n.* (Chiên) đẻ con.

Agonie, *f.* Cơn hấp hối, hồi ngặt mình, hồi lâm chung *Être à l'agonie,* Ngặt mình, gần chết.

Agonisant, te, *adj.* Kẻ ngặt mình, kẻ gần chết, đang hấp hối. *Prières des agonisants,* Kinh dỗi linh hồn, kinh giữ linh hồn.

Agoniser, *n.* Hấp hối, ngặt mình, gần chết.

Agouti, *m.* Con cheo.

Agraffe, *f.* Cái móc, đinh co.

Agrafer, *a.* Móc, gài. — *un habit,* Móc áo.—*un chapeau,* Móc nón.

Agraire, *adj.* Thuộc về ruộng nương. *Mesure —,* Thước đo đất đo ruộng.

Digitized by Google

Agrandir, *a.* Làm cho ra lớn, mở rộng ra, gia thêm, xở rộng (thêm) ra. — *le territoire,* Mở mang bờ cõi cho rộng hơn. — *une mortaise,* Xở miệng cột ra. || *Au fig.* —, Làm cho sáng danh, làm cho nổi tiếng. || S'—, *r.* Ra lớn hơn, lớn lên, ra rộng hơn.

Agrandissement, *m.* Sự làm cho ra lớn hơn, ra rộng hơn.

Agréable, *adj.* Đẹp để, vui vẻ, xinh tốt, đẹp lòng, hạp ý, khoái chí. — *à l'oreille,* Êm tai. — *au goût,* Ngon ngọt, khoái khẩu. *L'utile et l'agréable,* Cái có ích với cái vui.

Agréablement, *adv.* Cách vui vẻ, đẹp lòng.

Agréer, *a.* Chịu lấy, nhậm lấy, lấy thảo. Ưng ý, ưng chịu. — *les prières,* Nhậm lời xin. — *une supplique,* Chấp (thâu) đơn. || —, *n.* Đẹp để, vừa ý. *Si cela vous agrée,* Nếu vừa ý anh, nếu anh muốn.

Agrégation, *f.* Sự cho vào hội.

Agrégé, *m.* Kẻ đã thi được vào sổ các thầy dạy học. Ông thầy.

Agréger, *a.* Cho vào hội. Hiệp lại. Tóm vào.

Agrément, *m.* Sự ưng chịu, sự đành lòng. Phép. Sự vui chơi, vui lòng, sự đẹp lòng. *Avoir l'— de ses parents,* Được cha mẹ cho phép. *Lieux d'—,* Chỗ cảnh vật. *Objet d'—,* Đồ chơi.

Agrès, *pl. m.* Đồ cuộc dùng mà đi tàu. Đồ cuộc dùng chơi luyện gân cốt.

Agresseur, *m.* Kẻ xốc vào, kẻ khêu chiến, người đánh trước.

Agression, *f.* Sự xốc vào, sự xông vào, sự đánh trước.

Agreste, *adj.* Rẫy bái, quê mùa, thô kệch. *Mœurs agrestes,* Thói quê.

Agricole, *adj.* Hay làm ruộng, chuyên nghề nông phu, thuộc về nghề làm ruộng. *Industrie —,* Nghề canh nông, nghề làm ruộng.

Agriculteur, *m.* Người làm ruộng, canh nông, nông phu.

Agriculture, *f.* Nghề làm ruộng, nghề canh nông. *Être bien entendu en —,* Thạo nghề canh nông.

Agrie, *f.* Ghẻ lác, lang ben.

Agriffer, (S') *r.* Vấu (vớ) lấy, bấu.

Agripper, *a.* Bắt lấy, chụp lấy, giựt lấy.

Agrippeur, euse, *s.* Kẻ chụp giựt.

Agronome, *m.* Kẻ hay nghề làm ruộng.

Digitized by Google

Agronomie, *f.* Phép làm ruộng làm rẫy, phép canh nông.

Agronomique, *adj.* Thuộc về phép làm ruộng.

Agrostide, *f.* — *odorante*, Hoa cỏ thơm.

Aguerrir, *a.* Tập cho quen (cho dạn) việc đánh giặc. Làm cho vững lòng. Làm cho chắt gan. || S'—, *r.* Dạn giặc, quen việc đánh giặc. Quen chịu. Ra vững lòng. — *contre la douleur*, quen chịu đau đớn.

Aguets, *m. pl.* *Être aux* —, Rình, rình rập, giữ thế.

Ah! *int.* (chỉ hoặc: vui, hoặc đau đớn, thương hại, hoặc lấy làm lạ) Á, cha; ôi, cha ôi; ủa, cha chả. *Ah! grands dieux*, Trời ôi. *Ah! que je suis malheureux*, Ôi! cực khốn thân tôi. *Ah! que c'est beau*, Cha chả! Tốt quá.

Aheurter (S'), *r.* Cố chấp, cứng cổ. *S'aheurter à son opinion*, Hay cố chấp theo ý mình.

Ahi! Aie! *int.* Cha ôi! mẹ ôi! ỷ ôi! ôi!

Ahurir, *a.* Làm cho sửng sốt, làm cho bơ vơ, bợ ngợ. *Être tout ahuri*, Sửng sốt, bợ ngợ ráo.

Aide, *f.* Sự cứu giúp, sự giúp. *Venir en aide*, Giúp, cứu giúp. *A l'aide de...* Nhờ có. *Crier à l'aide*, Kêu giúp, la làng xóm. || **Aide**, *s. m.* et *f.* Kẻ giúp đỡ, người phụ. Phó.—*de camp*, Quan tán lý.

Aider, *a.* Giúp đỡ, cứu giúp, phụ giúp, giùm giúp, phụ trợ. — *tout le monde*, Giúp hết mọi người. — *de son argent*, Giùm tiền bạc, giúp của. || S'**aider**, *r.* Giúp nhau, nhờ, tương tế, tương bang. *S'—des conseils de son maître*, Nhờ có thầy mình bày biểu.

Aïeul, *m.* Ông. **Aïeuls**, ông bà. — *paternel*, ông nội, tổ phụ.—*maternel*, ông ngoại, ngoại tổ.

Aïeule, *f.* Bà. — *paternelle*, Bà nội. — *maternelle*, Bà ngoại.

Aïeux, *m. pl.* Ông bà, tổ tiên, tiên nhơn.

Aigle, *m.* Chim phụng hoàng. Con ó. — *tacheté*, Con ó trêm, con ó rang.—*pêcheur (à ventre blanc)* con ó công. — *pêcheur (à ventre fauve)*, Con ó lồng. — *de mer*, Con ó biển. || *Aigle de mer (poisson.)* Cá ó, cá đuôi ó, cá ó ngựa.

Aiglon, onne, *s. m.* et *f.* Con phụng hoàng con; con ó con.

Aigre, *adj.* Chua. *Très*—, chua lắm, chua le, chua lét. || —, Chua chát, cực lòng.

Aigre-doux, douce, *adj.* Chua chua, và chua và ngọt, ngọt lạt.

Digitized by Google

Aigrefin, *m.* Đứa gian giảo, kẻ điếm đàng, đứa bợm bãi.

Aigrelet, ette, *adj.* Chua chua.

Aigrement, *adv.* Cách chua. Cách cứng dữ, cách nhặt.

Aigremoine, *f.* Cây chi hoa (vermifuge).

Aigrette, *f.* Chim cò. *Grande* —, Cò trắng. *Petite*—, Cò ngà. || —, Chóc mao giắt trên nón.

Aigreur, *f.* Sự chua, mùi chua.— *d'estomac,* Sự chua cồ, sự xót ruột.

Aigri, ie, *adj.* Đã chua. *Vin aigri,* Rượu chua. || —, Nóng giận, nỗi nóng.

Aigrir, *a.* Làm ra chua.—*le vin,* Làm cho rượu ra chua. || *Au fig.*—, Làm cho nỗi nóng, chọc giận, || —, *n.* Ra chua. *Ce vin aigrit,* Rượu nầy ra chua. || S'AIGRIR, *r.* Ra chua. Biến toan.

Aigu, uë, *adj.* Nhọn. *Dard* —, Cây đọc nhọn. —, Lanh lói; nhứt (lói), xót xa. *Voix aiguë,* Giọng óc. *Douleur aiguë,* Đau nhứt, nhứt lói. *Accent aigu,* Dấu sắc.

Aiguade, *f.* Nước ngọt đem theo tàu mà uống. Chỗ lấy nước cho tàu.

Aigue-marine, *f.* Ngọc xanh quí.

Aiguière, *f.* Cái bình (đựng) nước.

Aiguillade. *f.* Cái đót bò.

Aiguille, *f.* Kim, cây kim, cái lẹm. *Enfiler une*—, Xỏ kim, xỏ chỉ. *Pointe d'*—, Mũi kim. *Trou d'une* —, Lỗ kim.—*de boussole,* Kim địa bàn. || — *du clocher,* chót lầu chuông. — *d'une tour,* chót tháp. || AIGUILLE, Đường nhíp để xe lửa tránh nhau.

Aiguillée, *f.* Sợi chỉ xỏ kim vừa đủ may.

Aiguiller, *a.* Đổi nhíp đường xe lửa. Mở hay là đóng nhíp đường xe lửa.

Aiguillette, *f.* Dây có bịt sắt hai đầu. Đồ phần thưởng cho lính. Miếng thịt lạng dài.

Aiguilleur, *m.* Người giữ nhíp đường xe lửa.

Aiguillon, *m.* Cái đót bò. Cái nọc con ong, cái vòi con muỗi. || *Au fig.*—Sự thối thúc, xui giục. *Aiguillon de la chair,* Tính xác thịt, tình tư dục.

Aiguillonner, *a.* Đâm, đót, chích. Thúc giục, hối hả, xui giục, thối thúc.

Aiguisage, *m.* Sự mài cho bén (sắc).

Aiguiser, *a.* Mài cho bén (nhọn, sắc). Giũa, rửa. — *une scie,* Rửa (giũa) cưa.— *un couteau,* Mài dao. *Pierre à*—, Đá mài. || *Au fig.*—, Giục giã, làm cho mau.

Digitized by Google

Aiguiser l'appétit, Làm cho mau đói, giúp ăn cho ngon.

Aiguiseur, *m.* Người thợ mài dao, rửa kéo.

Ail, *m.* Củ tỏi. *Tête d'ail,* củ tỏi. *Gousse d'ail.* Múi tỏi.

Aile, *f.* Cánh, cánh chim. *Déployer les ailes,* Sè cánh, *Battre les ailes,* Đập cánh, || — (d'une armée). *Aile droite,* Hữu dực.—*gauche,* Tả dực. — (d'un bâtiment). *Aile droite,* Hữu vu. — *gauche,* Tả vu. || —(protection), Sự bàu chữa, sự hộ vực, sự phù hộ. *Sous l'aile de Dieu,* Nhờ Chúa phù hộ.

Ailé, ée, *adj.* Có cánh.

Aileron, *m.* Đầu cánh, chéo cánh.

Aillade, *f.* Canh có bỏ tỏi.

Ailleurs, *adv.* Chỗ khác, nơi khác. *Partout—,* Mọi nơi khác. *Il vient d'—,* Nó bởi chỗ khác mà đến. || D'AILLEURS, *loc. adv.* Vả lại, sau nữa, lại nữa.

Aimable, *adj.* Đáng thương, đáng mến, dễ thương, đáng dấu yêu (yêu dấu).

Aimant, *m.* Đá nam châm. Hấp thiết thạch.

Aimant, te, *adj.* Hay thương mến, có tình hay mến. Ưa, ham.—*les lettres,* Ham chữ nghĩa.

Aimer, *a.* Kính mến, yêu mến, thương yêu, yêu chuộng, trìu mến. Ưa, hạp, ham, chuộng.—*le prochain,* Yêu người. —*ses parents,* Thương (mến) cha mẹ mình.—*et servir Dieu,* Kính mến vưng lời Chúa. —*avec ardeur,* (passion), Mê, ái mộ.—*les bananes,* Ưa chuối. —*la musique,* Ham nhạc, ham hát xướng. —*mieux,* Ưa hơn, chuộng hơn, thà. *J'aime mieux celà,* Tôi ưa cái nầy hơn. —*mieux mourir que de forfaire,* Thà chết chẳng thà làm sự gì xấu hổ. || S'AIMER, *r.* Yêu nhau, yêu mình.

Aine, *f.* Đì, háng. *À l'aine,* Dưới đì.

Aîné, ée, *adj.* et *s.* Con đầu lòng. Trưởng nam. Vai anh. vai chị. *Fils—,* Con trai đầu lòng, con trưởng nam. *Frère —,* Anh cả, anh hai. *Sœur aînée.* Chị hai, chị ả. *Il est mon aîné,* Người (nó) là anh tôi.

Aînesse, *f.* Tuổi lớn hơn. Vai anh, vai chị. *Droit d'aînesse,* Phép trưởng nam được ăn phần nhiều hơn các em.

Ainsi, *adv.* Như vậy, thể ấy, làm vậy, vậy, thể nầy. Ấy vậy, vậy thì, chớ thì. *Parler—,* Nói làm vậy. *Où partez-vous —?* Anh đi đâu vậy? *Les bons ainsi que les méchants,* Kẻ lành cùng là kẻ dữ.

Digitized by Google

Air, *m.* Khí, khí trời. — *libre,* Thông khí. — *contagieux, malsain,* Khí độc; chướng khí. || —, Hơi, gió. *Prendre l'air,* Hóng gió (mát). *Courant d'air,* Gió lò. || —, Khí trời. *A l'air,* Ngoài trời. *En, dans l'air,* Trên (trời) không. || —, Hình dạng, bộ mặt, mặt mũi, tướng diện, làm bộ. Cách ăn nói, thói phép. *Air sot, idiot,* Mặt hư, bộ mặt ngu. *Avoir l'air fier,* Coi bộ mặt xấc, coi bộ kiêu. || —, Bài hát, cung hát. *Chanter un —,* Hát một cung. — *grave,* Cung trầm, cung hạ; *Un air de musique.* Một bản đờn.

Airain, *m.* Đồng. *Outils, instruments d'—,* Đồ đồng. *—rouge,* Đồng đỏ. — *blanc,* Đồng bạch. — *noir,* Đồng đen. — *mêlé d'or,* Đồng thỏa. *Plaquer d'—,* Dát đồng. || *Au fig. Front d'—,* Mặt chai mày đá. *Cœur d'—,* Gan đồng.

Aire, *f.* Sân, sân đạp lúa. — *d'un champ,* Phần tích đám ruộng. — *du vent,* Ngọn gió. — *du vautour,* O con kên kên.

Airée, *f.* Bả lúa.

Airer, *n.* Đóng ổ, làm ổ (tổ).

Ais, *m.* Tấm ván. *Petit —,* Miếng giăm. — *du boucher,* Cái thớt, tấm thớt.

Aisance, *f.* Sự dễ, sự xuôi. Sự đủ ăn, sự có ăn. *Parler avec —.* Nói xuôi. *Il est dans l'aisance,* Nó vừa đủ ăn. || *Lieux d'aisance,* Nhà tiểu, cầu tiêu (xí).

Aise, *m.* Sự an lòng, sự vui lòng. Sự dễ. Sự đủ ăn, đủ xài. Thong thả. *Travailler à son —,* Làm việc thong thả, mặc ý, dễ. *Vivre à l'aise,* Có đủ ăn. || Aises, *pl. f.* Sự sung sướng ở đời. *Prendre ses —,* Ăn ở thong thả. *Prendre ses — dans un fauteuil,* Ngồi dựa ngữa dựa ngang trên ghế dài.

Aise, *adj.* Vui lòng, bằng lòng, ưng bụng. *J'en suis fort aise,* Tôi bằng lòng lắm.

Aisé, ée, *adj.* Dễ, tiện, thong dong, vừa đủ. — *à dire,* Dễ nói. *Habit —,* Áo mặc vừa. *Cette maison est aisée,* Nhà nầy đủ ăn.

Aisément, *adv.* Cách dễ. Cách vừa đủ.

Aisselle, *f.* Nách, kẻ nách. *Porter sous l'aisselle,* Cặp (cắp) nách.

Ajone, *m.* Hương thảo.

Ajour, *m.* Sự chạm lọng, sự chạm phủng.

Ajourer, *a.* Chạm lọng, chạm phủng. Trổ lỗ.

Ajournement, *m.* Sự hẹn lại, sự giãn ra. — *à la huitaine,* Đình lại, hẹn lại tám ngày nữa.

Digitized by Google

Ajoutage, *m.* Đồ thêm vô (kết, nối).

Ajouter, *a.* Thêm, thèm thắt, gia thêm, kết (nối) thêm. — *trois piastres,* Thêm ba đồng. || S'AJOUTER, *r.* Thêm vô.

Ajustage, *m.* Sự tra vào, sự tra miệng.

Ajustement, *m.* Sự sửa lại (làm) cho vừa.

Ajuster, *a.* Sửa lại cho trúng (cho đúng, cho nhằm, cho vừa). Tra vào, ráp lại. — *une mesure,* Sửa thước cho đúng thức lệ. — *une machine,* Ráp máy. || — *une perdrix,* Nhắm con đa đa mà bắn. || S'AJUSTER, *r.* Trau mình, trau giồi mình. Lọt vào.

Ajusteur, *m.* Thợ sửa (làm) đồ cho vừa cho đúng thức lệ.

Alambic, *m.* Nồi đặt rượu (ống trầm). Nồi chưng hoa. *Passer à l'alambic,* Đặt, chưng. Xét kỉ cang.

Alambiquer, *a.* Làm cho nhọc trí lao tâm. Nói những điều cao kỳ hư từ.

Alanguir, *a.* Làm cho ra mòn mỏi, làm ra héo don. || S'ALANGUIR, *r.* Ra hao mòn, ra tê mê.

Alarguer, *n.* Ra khơi, ra ngoài xa.

Alarmant, te, *adj.* Hay làm cho sợ, cho bối rối.

Alarme, *f.* Sự la ra giặc. Hiệu lịnh đi đánh, *Donner l'—,* Đánh mõ hồi một. La làng la xóm. Đánh trống, thổi kèn ra binh. || —, Sự kinh hãi, sự thất kinh. || ALARMES, *f. pl.* Sự lo sợ. *Calmer ses alarmes,* Thôi lo sợ nữa.

Alarmer, *a.* Nổi mõ, nổi trống ra hiệu. Làm cho lo sợ, làm cho bối rối. || S'ALARMER, *r.* Kinh hãi, lo sợ.

Albâtre, *m.* Ngọc phụng. Thạch cao.

Albugo, *f.* Vẩy cá. Mây con mắt.

Album, *m.* Sách hay là tập đóng để vẽ, để viết. — *de photographies,* Tập để hình chơn duông. — *de musique,* Tập biên (chép) bản đờn.

Albumine, *f.* Tròng trắng trứng gà.

Alcali, *m.* Diêm cường. *Sel ammoniac,* Nảo sa.

Alcée, *f.* (Passe-rose). Huỳnh thục quì hoa.

Alcool, *m.* Rượu mạnh. — *camphré,* Rượu chồi (long nảo).

Alcoolique, *adj.* Có chế rượu mạnh. || —, *s. m.* Kẻ mắc bịnh bởi dùng rượu quá lẽ.

Alcooliser, *a.* Làm ra rượu mạnh. Chế (bỏ, pha) rượu mạnh vô.

Digitized by Google

Alcoolisme, *m.* Bịnh phát ra bởi uống rượu mạnh quá lẽ.

Alcoomètre, *m.* Ống thủy để cân rượu coi cao thấp (chữ).

Alcoran, *m.* Sách luật đạo Mahomết, đạo Hồi-hồi.

Alcôve, *f.* Phòng để giường nằm.

Alcyon, *m.* Con sa sả, con sa sả trâu. — *violet,* Con sa sả tía.

Aléatoire, *adj.* Mặc may, mặc rủi, không có chừng.

Alène, *f.* Cái dùi, cái lẹm. Kim đục. *Percer avec une —,* Dùi.

Alentour, *adv.* Xung quanh, chung quanh.

Alentours, *m. pl.* Lối xung quanh, xóm láng diềng, nơi lân cận.

Alerte, *adj.* Lẹ làng, mau mắn, chảnh hoảnh. || —, *s. f.* La làng, la giặc. *Donner l'—,* La làng, la giặc. || —, *int.* Hè! Kìa! Hãy canh thức. —! *l'ennem' approche!* Kìa, giặc tới!

Aléser, *a.* Giũa lỗ trong sắc cho ra rộng hơn.

Alevin, *m.* Cá bò. Cá nhỏ con nuôi trong hồ.

Alezan, ne, *adj. et s.* Sắc hồng, sắc tía. *Un (cheval) alezan,* Ngựa hồng. — *poil de vache,* Ngựa hồng điều. — *doré,* Ngựa hồng lảo. — *clair,* hồng lợt. — *brun,* hồng đinh — *vif,* hay là *bai-cerise,* hồng tía. — *roux,* hay là *chatain,* tía son. — *bai, brun,* tía mật. — *obscur,* tía khói. — *brulé,* tía sặm, tía cháy.

Alèze, *f.* Mền xếp nhiều lớp để lót lưng kẻ liệt.

Algarade, *f.* Lời nhiếc đáp, lời mắng chưởi. *Faire une — à qqn,* Mắng chưởi ai.

Algèbre, *f.* Phép toán bằng chữ.

Algébriste, *m.* Kẻ thông thuộc phép toán bằng chữ.

Algue, *f.* Rong, rong rêu. *Algues-marines,* Rau câu, Rau mức, rong biển.

Alibi, *m.* Sự ở nơi khác.

Aliénable, *adj.* Bán được, có lẽ bán được.

Aliénation, *f.* Sự bán cho người ta. Sự bất thuận, sự nghịch. Tật dại, sự điên.

Aliéné, ée, *adj.* et *s.* Bán rồi. Điên, điên cuồng.

Aliéner, *a.* Bán. — *un jardin,* Bán vườn. || —, Làm cho bất thuận, làm nghịch. — *deux amis,* Làm cho hai người thiết nghĩa nghịch nhau. || —, Làm cho ra điên cuồng. || S'ALIÉNER, *r.* Làm cho ra nghịch với mình, làm cho người ta giận. *S'— le peuple,* Làm cho dân sự giận ghét mình.

Alignée, *f.* Hàng cây trồng ngay nhau.

Digitized by Google

Alignement, *m.* Đàng cặm hoa tiêu. Hàng ngay; sự sắp đặt ngay hàng.

Aligner, *a.* Sắp cho ngay hàng. — *des troupes,* Sắp hàng binh linh cho ngay. || S'ALIGNER, *r.* Sắp ngay nhau, đứng ngay nhau.

Aliment, *m.* Đồ ăn, của ăn. Lương thực. *Aliments délicats,* Đồ ăn mĩ vị. *Aliments et boissons,* Đồ ăn đồ uống.

Alimentaire, *adj.* Hay nuôi, nên đồ ăn. *Pension—,* Tiền cấp dưỡng nuôi.

Alimentation, *f.* Sự dưỡng nuôi.

Alimenter, *a.* Nuôi dưỡng, cấp dưỡng. — *les pauvres,* Nuôi dưỡng kẻ nghèo khó. || —, Vận lương. || *Au fig.*—, Gây giận, gây hờn.

Alinéa, *m.* Qua hàng khác. Đầu hàng, đầu khoản.

Alisier, *m.* Cây bòng vang, trái. Cây ti bà diệp.

Alité, ée, *adj.* Đau liệt, liệt lào. *Être—,* Đau liệt giường liệt chiếu.

Aliter, *a.* Bắt phải nằm vì đau liệt. || S'ALITER, *r.* Nằm liệt giường.

Alizé, *adj.* et *s.* Gió đông thổi qua tây trong nhiệt đạo.

Allah, *m.* Chúa đạo Hồi Hồi.

Allaitement, *m.* Sự cho bú sữa.

Allaiter, *a.* Cho bú, nhũ tử. *—un enfant,* Cho con bú.

Allant, *adj.* Đang đi. || ALLANTS, *m. pl.* Kẻ đi. *Les allants et les venants,* Kẻ qua người lại, người bộ hành.

Allèchement, *m.* Mồi, mồi hoa.

Allécher, *a.* Đặt mồi, thả mồi, nhử mồi. || *Au fig.* — Dỗ dành, quến dụ. *Être allèché,* Bị dỗ, bị quến dụ.

Allée, *f.* Đường nhỏ, luống cây. *Allées et venues,* Sự đi qua đi lại, đi đi lại lại.

Allégation, *f.* Sự trưng ra, sự quả quyết.

Allège, *f.* Ghe nhỏ để chở đồ cho tàu (Ghe lớn).

Allégement, *m.* Sự làm (bớt) cho ra nhẹ.

Alléger, *a.* Làm cho nhẹ, làm cho bớt nặng. — *un navire en détresse,* Vợi bớt cho nhẹ tàu. — *la douleur,* Làm cho bớt đau.

Allégorie, *f.* Lời ví dụ. Thiết ngôn. Sự nói bóng.

Allégorique, *adj.* Có ví dụ, về cách nói bóng.

Allégoriquement, *adv.* Cách nói ví dụ, cách nói xa gần, nói bóng.

Allègre, *adj.* Lẹ làng, mau mắn. Vui vẻ, vui mầng.

Allègrement, *adv.* Cách mau mắn, hăm hở, cách vui vẻ.

Allégresse, *f.* Sự vui vẻ, sự vui mầng. *Tout le monde est dans l'—,* Ai nấy đều

Digitized by Google

vui mừng. *Cris d'—*, Tiếng reo mừng.

Allégretto, Allégro, *m. lat.* Cách vui vẻ, Cách hăm hở mau mắn.

Alléguer, *a.* Trưng ra, lấy thế, nói thế.—*un témoignage,* Trưng chứng ra. — *de multiples occupations,* Nói thế mình mắc nhiều việc lắm.

Alleluia, *m.* Tiếng hát vui mừng.

Allemand, *adj.* et *s.* Thuộc về Đức quốc. Người Đức quốc (Alêmanha).

Allemagne, *m.* Nước Đức quốc. Nước Alêmanha.

Aller, *n.* Đi. — *à Mytho,* Đi Mỹtho. *Où allez-vous ainsi?* Anh đi đâu vậy?—*au devant de...* Đi rước, đi đón rước. — *trouver,* Đến cùng. *Ce chemin va à la fontaine,* Đường nầy đi tới suối nước. *Les affaires vont bien,* Việc buôn bán đắt. *Je vais partir,* Tôi đi bây giờ. *Mon frère va bien,* Anh tôi mạnh khoẻ. *Cela ne va pas,* Việc nầy không xong, không ra gì. *Ceci ne me va pas,* Cái nầy tôi không ưa. *Aller aux voix,* Hỏi ý tứ người ta. S'EN ALLER, Đi, đi về. *Allez-vous en,* Đi về đi, đi cho rảnh. || *Se laisser aller à...* Buông mình theo.

Aller, *m.* Sự đi. *L'aller et le retour,* Bận đi bận về (đi có lại)-khứ hồi. *Le pis aller,* Sự tệ hơn hết (cho quá đi, cho cùng đi nữa).

Alliage, *m.* Sự chế, sự pha, sự trộn lại. *Cette pièce de monnaie contient de l'—,* Đồng bạc nầy có pha. *Sans —,* Ròng (không có pha).

Alliance, *f.* Sự kết bạn, sự phối hiệp. *Faire — avec...,* Kết bạn với...làm bạn với... Làm sui gia với... *Anneau de l'—,* Nhẫn hôn phối. *Traité d'—,* Tờ giao lân. || ALLIANCE, Sự thân thích, sự thân quyến (bà con). || —, Sự pha trộn; — *du vice et de la vertu,* Sự pha trộn đức tội lộn lạo.

Allié, ée, *s.* Sui gia, thông gia. Bà con, thân quyến. || —, Kẻ giao lân. *Pays alliés,* Nước giao lân.

Allier, *a.* Pha trộn, đồ lộn. Chế vô. — *le zinc avec le cuivre,* Chế kẻm với đồng. || S'ALLIER, *r.* Kết bạn. Làm sui gia. Giao lân hữu với nhau. *S'allier à une bonne famille,* Làm bạn với con nhà tử tế. *Ces deux familles se sont alliées,* Hai nhà nầy làm sui với nhau. *Les deux pays se sont alliés,* Hai nước giao lân với nhau.

Alligator, *m.* Con sấu.

Allocation, *f.* Sự cấp phát tiền bạc. Sự cho.

Digitized by Google

Allocution, *f.* Bài giảng vắn. Lời nói khó.

Allonge, *f.* Phần thêm cho ra dài hơn, sự thêm, sự nối thêm. *Mettre une — à une table,* Nối thêm cái bàn cho ra dài hơn. || —, Móc sắc để treo thịt.

Allongement, *m.* Sự nối thêm, sự thêm ra dài.

Allonger, *a.* Làm cho ra dài; giơ ra, giương ra, lỏ ra; làm cho lâu hơn. — *un vêtement,* Nối áo quần ra cho dài.—*les jambes,* Duỗi, ngay chơn ra. — *le cou,* Nhướng cổ lên. || S'ALLONGER, *r.* Ngay ra, dài ra. — *sur une planche,* Nằm ngay trên ván.

Allouable, *adj.* Có lẽ cho đặng.

Allouer, *a.* Cấp tiền bạc, cho tiền bạc.—*cent piastres pour frais de route,* Cấp 100 đồng bạc mà phí lộ.

Allumer, *a.* Đốt, thắp, làm cho cháy, châm.—*la lampe,* Thắp, đốt đèn. — *le feu,* Nhúm lửa. — *une cigarette,* Đốt, châm, mồi điếu thuốc. || —, Xui giục, giục lòng, làm cớ. — *la guerre,* Dấy giặc. — *la colère,* Giục lòng giận. || S'ALLUMER, *r.* Cháy, cháy lên. *S'allumer rapidement,* Cháy hực hực, cháy phừng phừng. *Ses yeux s'allument,* Con mắt nó đỏ lên.

Allumette, *f.* Cây quẹt, thẻ diêm. *Boîte d'allumettes,* Hộp quẹt. *Frotter une—,* Quẹt (lửa).

Allumeur, euse, *s.* Kẻ thắp đèn.

Allumoir, *m.* Cái rọi thắp đèn.

Allure, *f.* Cách đi, điệu đi, nước đi. *Il a l'allure d'un homme ivre,* Nó đi như đứa say rượu. *Ce cheval a une — régulière,* Con ngựa nầy bỏ vó đều. || —, Cách ăn thói ở, cách ăn nói. *Je connais ses allures,* Tôi biết cách ăn thói ở nó hết.

Allusion, *f.* Sự nói có ý chỉ, sự ngụ ý. Sự nói khóe, nói cạnh. *Faire — à...* Có ý nói tới... Nói ngụ ý về...

Alluvion, *f.* Đất bồi. *La majeure partie de la Cochinchine est formée d'alluvions,* Phần nhiều hơn về xứ Nam-Kỳ thì là đất bồi.

Almanach, *m.* Lịch, cuốn lịch.

Aloès, *m.* Lư hội. Cây nha đam. *Bois d'aloès,* Trầm hương.

Aloi, *m.* Tuổi vàng, tuổi bạc (cao, thấp, tốt, xấu). *Or de bon aloi,* Vàng ròng (cao tuổi). *Or de mauvais aloi,* Vàng thấp (tuổi). || *Marchandises de mauvais —,* Hàng hóa xấu. *Homme de bon—,* Người sang trọng. *Homme de mauvais —,* Người hèn.

Digitized by Google

Alopécie, *f.* Sự rụng tóc, rụng chưn mày.

Alors, *adv.* Khi ấy, chúc ấy; bấy giờ, thuở ấy. Vậy thì, như vậy. *Alors on sut que c'était un génie,* Khi ấy thiên hạ mới biết nó là tiên. *Alors n'en parlons plus,* Như vậy thì thôi (đừng nói đến nữa). *Jusqu'alors,* Cho đến khi ấy. || ALORS QUE, *loc. conj. Alors que je conduisais mes hommes au feu,* Khi nào (buổi lúc) tôi đem binh đi đánh giặc thì...

Alose, *f.* Con cá cháy.

Alouette, *f.* Chim chìa vôi, chim choắt choẻ, chim chà chiện.

Alourdir, *a.* Làm ra nặng. || S'ALOURDIR, *r.* Ra nặng.

Alpaca, hay là **Alpaga,** *m.* Con trừu bên phía nam Huê Kỳ (Amérique.) Nĩ làm bằng lông trừu nầy.

Alphabet, *m.* Chữ cái, chữ mẫu. Sách vần.

Alphabétique, *adj. Par ordre—,* Theo thứ tự chữ cái, chữ mẫu.

Altérable, *adj.* Hay hư, hay đổi ra khác.

Altération, *f.* Sự đổi ra khác. Sự hư đi. Sự giả. Sự khát (nước).

Altercation, *f.* Sự cãi lẫy, sự cãi lộn, sự rầy rà với nhau.

Altéré, ée, *adj.* Khát nước. Tham lam, ham hố. || Đổi ra khác, giả. Hư đi. *Je suis très altéré,* Tôi khát nước lắm.

Altérer, *a.* Làm cho khát nước; *Les épices nous altèrent,* Ăn đồ gia vị hay bắt khát nước. || —, Đổi ra khác. Làm giả. Làm hư.—*le sens,* Đổi nghĩa khác, cắt nghĩa sái đi.—*les monnaies,* Làm tiền bạc giả.—*l'amitié,* Làm hư (phá) nhơn ngãi. || S'ALTÉRER, *r.* Hư đi; đổi ra khác; Vữa.

Alternant, te, *adj.* Đổi phiên, thay phiên.

Alternatif, ive, *adj.* Hay luân phiên, đắp đổi nhau, thay phiên.

Alternative, *f.* Sự luân phiên, sự đắp đổi nhau. *Guerre pleine d'alternatives,* Giặc đánh khi thắng khi thua. *Vie pleine d'alternatives,* Vận mặc may mặc rủi (khi chìm khi nổi). || —, Sự chọn (lựa) trong hai cái lấy một. *Donner l'alternative à qqn,* Cho phép người nào chọn lấy mặc ý mình.

Alternativement, *adv.* Thay phiên, cách luân phiên, cách đắp đổi.

Alterne, *adj.* Lạc khoản, so le. *Feuilles alternes,* Lá so le, lá lạc khoản.

Alterner, *n.* Luân phiên, thay phiên, đổi phiên, đắp đổi nhau. || ALTERNER, *a.* —*un champ,* Bỏ ruộng trồi.

Digitized by Google

Altesse, *f.* Tước (chức) kêu các ông hoàng bà chúa. *Son —, Votre —,* Đức ông, đức bà.

Altier, ière, *adj.* Kiêu hảnh, kiêu căng, kiêu ngạo, hay làm kiêu làm cách. *Mine altière,* Bộ kiêu hảnh.

Altitude, *f.* Bề cao. Sự cao.

Alto, *m.* (ou CONTRALTO,). Thứ đờn dày lớn hơn đờn Violon. Thứ kèn lớn hơn kèn *Cornet à pistons.*

Altruisme, *m.* Lòng thương yêu.

Alumineux, euse, *adj.* Có phèn, hôi phèn. *Eau alumineuse,* Nước hôi phèn. *Terrain —,* Đất có phèn.

Aluminium, *m.* Loài kim nhẹ và trắng như bạc.

Alun, *m.* Phèn, phèn chua. Bạch phàn. *— clarifié,* Phèn phi. *Eau clarifiée par l' —,* Nước lóng phèn.

Alunage, *m.* Sự nhúng phèn, sự trụng phèn.

Aluner, *a.* Trụng phèn, nhúng nước phèn.

Alunière, *f.* Mỏ phèn. Chỗ làm phèn chua.

Alvéole, *m.* Tàng ong. Lỗ chơn răng.

Alvin, ine, *adj.* Nhơn trung huỉnh. *Déjections alvines,* Phẫn, cứt.

Amabilité, *f.* Sự đáng (dễ) thương. Sự hiền lành.

Amadou, *m.* Bùi nhùi.

Amadouer, *a.* Á đùa. Dỗ dành, lấy lòng, ve vãn.

Amaigri, ie, *adj.* Gầy mòn, gầy vỏ, ốm o.

Amaigrir, *a.* Làm ra ốm, ra gầy mòn. || —, *n.* Ra ốm, ra gầy guộc.

Amaigrissement, *m.* Sự gầy mòn, sự ốm o.

Amalgame, *m.* Sự pha trộn thủy ngân vào loại kim khác. Sự tráng thủy ngân vô đồ kẽm, đồ chì.

Amalgamer, *a.* Chế (pha) thủy ngân với loại kim khác, Tráng thủy ngân vô đồ khác. || S'AMALGAMER, *r.* Hòa hiệp. Trộn lộn lại.

Amande, *f.* Trái đào, hột hạnh nhơn.

Amandier, *m.* Cây đào, cây hạnh nhơn. *— nain* (ornement), Cây hoa hồng. *— de Cochinchine,* Cây giang cuốc.

Amant, te, *s.* Người trai gái, người nghĩa, tình nhơn. Kẻ thương yêu. *— de la nouveauté,* kẻ ham sự mới lạ.

Amarante, *f.* Hoa (bông) mồng gà. *— à trois couleurs,* Hoa hồng hiến.

Amarrage, *m.* Sự thả đỏi mà bịn tàu.

Amarre, *f.* Đàng đỏi, sợi đỏi, dây bịn. *Aller porter l'amarre,* Nhảy đỏi.

Digitized by Google

Amarrer, *a.* Thả (bỏ) đỏi (mà bịn, cột tàu, ghe...) — *un bateau,* Thả đỏi mà bịn tàu.

Amas, *m.* Đống. Sự đông đẳn, sự hội lại. — *de pierres,* Đống đá. — *de paille,* Đống (cây) rơm. — *d'hommes,* Người ta đông đẳn.

Amasser, *a.* Góp đống, vun đống, chất đống. Góp nhóp, thâu góp, tích trử. — *de l'argent,* Góp nhóp tiền bạc. — *avec soin sou par sou,* Góp nhóp (cần sẩy) từ đồng. || S'AMASSER, *r.* Vun đống. Tựu lại, vầy lại. *On s'amasse autour de lui,* Họ vầy lại xung quanh người.

Amateur, *m.* Kẻ ưa hạp, kẻ ham. — *de gibier,* Kẻ ưa thịt săn. — *de la littérature,* Kẻ ham học văn chương.

Amazone, *f.* Nữ nhơn gan dạ mà đánh giặc. Thứ áo dài đờn bà mặc mà cỡi ngựa.

Ambages, *f. pl.* Lời nói quanh, lời nói xa gần. *Parler sans* —, Nói ngay ra. *Parler par* —, Nói quanh lộn.

Ambassade, *f.* Chức sứ. Sứ bộ. *Chef d'* —, Chánh sứ. *Attaché d'* —, Tùng sứ. *Hôtel de l'*—, Nhà sứ, quán sứ.

Ambassadeur, *m.* Khâm sai. Quan sứ. *Le premier* —, Chánh sứ. || *Chargé d'un message,* Khâm sứ

Ambassadrice, *f.* Bà sứ, vợ quan sứ. || *Chargée d'un message,* Mai mối.

Ambasse, *m.* Cá sơn biển.

Ambiant, te, *adj.* Bao lấy, ở xung quanh. *L'air* —, Khí bao lấy xung quanh.

Ambidextre. *adj.* Kẻ dùng hai tay (mà làm việc) được hết. Khéo hết hai tay.

Ambigu, uë, *adj.* Có hai ý, hồ nghi, không rõ. *Paroles ambiguës,* Lời nói có hai ý, (không rõ).

Ambiguïté, *f.* Sự chẳng rõ, sự có hai ý, hai nghĩa.

Ambitieusement, *adv.* Cách tham lam, ham hố.

Ambitieux, euse, *adj.* Tham lam, ham hố. *C'est un*—, Nó hay ham hố danh vọng. *Style* —, Cách nói cầu cao chuốt ngót.

Ambition, *f.* Sự ham hố, sự tham lam, lòng tham. — *de gloire,* Sự ham hố danh vọng.

Ambitionner, *a.* Ước ao, ham hố, chồm ố, tham lam. — *le gain,* Trục lợi. — *la royauté,* Ham làm vua.

Amble, *m.* Nước kiệu (ngựa). *Aller à l'amble,* Đi kiệu. *Cheval qui va à l'amble,* Ngựa kiệu.

Ambre, *m.* Hổ phách. Long diên hương. — *jaune,* Lạp phách. — *rouge,* Huyết

Digitized by Google

phách. *Collier d'ambre,* chuỗi hổ.

Ambrer, *a.* Bỏ hổ phách cho thơm.

Ambrette, *f.* Phấn viên hoa.

Ambroisie, *f.* Đồ ăn các bụt thần. || *Au fig.* — Đồ ăn mĩ vị, đồ ngon vật lạ.

Ambulance, *f.* Nhà thương theo binh để nuôi bịnh. Xe chở bịnh đi.

Ambulant, te, *adj.* Dạo, hay (đi) dời chỗ. *Marchand —,* Kẻ đi bán dạo, người buôn gánh, bán bưng.

Ambulatoire, *adj.* Không chắc một chỗ, rày đây mai đó, lưu linh.

Âme, *f.* Hồn, linh hồn. Lòng, trí. — *spirituelle,* Linh hồn. — *sensitive,* Giác hồn, sanh hồn. — *végétative,* Sinh hồn. *L' — et le corps,* Hồn xác. — *noble,* Lòng quảng đại. *Rendre l' —,* Tắt hơi, trút linh hồn. *Les trois facultés de l' —,* Tam tư. *Les âmes du Purgatoire,* Các đẳng linh hồn nơi lửa luyện tội. —, Người, ai. *Il y a plus de six mille âmes,* Có hơn sáu ngàn người. || — *de canon,* Lòng súng lớn.

Amélioration, *f.* Sự làm cho ra tốt hơn. || *Au fig.*— Sự sửa mình lại.

Améliorer, *a.* Làm (đổi) ra tốt hơn. Sửa lại. || S'—, *r.* Ra tốt hơn. Sửa mình lại, cải quá tự tân.

Amen, *m.* (tiếng Hébreu) nghĩa là: Xin cho đặng như lời nguyện.

Amende, *f.* Vạ, tiền vạ, tiền phạt. *Imposer une —,* Bắt vạ. *Encourir une —,* Chạy vạ, bị vạ. *Mettre à l'amende,* Bắt vạ. *Faire — honorable,* Xin lỗi trước mặt người ta. Phạt tạ. Thú tội.

Amendement, *m.* Sự sửa mình lại, sự chừa cải, sự đổi. || —, Phân, sự bỏ phân.

Amender, *a.* Làm ra tốt hơn, sửa lại. — *une loi,* Sửa luật lại. — *une terre,* Bỏ phân, vun phân. || S'—, *r.* Sửa mình lại, chừa cải, hối cải.

Amener, *a.* Đem đến, dắc đến, đem tới. — *qqn,* Đem ai tới. *Amener... à sa maison,* Đem về nhà mình. *Mandat d' —,* Lịnh dạy bắt đem nạp. *Un malheur en amène un autre,* Hoạn nầy nó dắc hoạn khác đến. Họa vô đơn chí. || —, Kéo, níu. Sinh ra, sinh nên. *Amener le pavillon,* Hạ cờ xuống. *La guerre amène bien des maux.* Giặc giả hay sinh ra nhiều đều hại.

Aménité, *f.* Sự ngoan ngùy, sự vui vẻ, cảnh vui. *Paroles pleines d' —,* Lời diệu ngọt.

Digitized by Google

Amer, ère, *adj.* Đắng, đắng cay, cay đắng. Tân khổ, chua xót, nặng nề. *Potion amère,* Thuốc đắng. *Très—,* Đắng nghét, đắng chằng. *Légèrement—,* Nhằn nhằn. *Une douleur amère,* Sự buồn rầu tân khổ. *Reproches amers,* lời quở trách nặng nề.

Amer, *m.* Sự đắng đót. *L'amer et le doux,* Cái đắng cái ngọt. *L'amer de bœuf,* Cái mật con bò.

Amèrement, *adv.* Cách cay đắng. Cách xót xa, cách thảm thiết, tân khổ. *Pleurer—,* Khóc lóc xót xa thảm thiết lắm.

Américain, ne, *adj.* Thuộc về thế giái mới, (Huê kỳ) || —, *s. Un Américain,* Người Huê kỳ.

Amérique, *m.* Phương thế giái mới (Huê kỳ.)

Amertume, *f.* Sự đắng cay, sự chua xót. *Des amertumes et des peines,* Sự chua xót khó nhọc trăm đàng. || —, Sự khốn khó, sự cực lòng, rầu rĩ. *Il trouve l'— au milieu des plaisirs,* Đương vui chơi sung sướng nó lại mắc cực lực rầu rĩ.

Améthyste, *f.* Tư thạch anh.

Ameublement, *m.* Đồ đạc (trong nhà).

Ameuter, *a.* Kêu nhóm chó lại một bầy. || *Au fig.*—, Xui dấy loạn, làm loạn.—*le peuple,* Xui dân làm loạn.—*la foule,* Phú hội.

Ami, ie, *s.* Bạn hữu, kẻ thiết nghĩa, kẻ có tình nghĩa, anh em bạn. Liên hữu. *Ton père est mon—,* Cha mầy bạn hữu với tao. — *intime,* Bạn hữu tri âm. — *de la vérité,* Ưa sự thật. || —, *adj.* Hay giúp, từ hòa. *Vents amis,* Gió xuôi.

Amiable, *adj.* Hiền từ, tử tế, phải thế. || À L'AMIABLE, *loc. adv.* Cho bằng lòng, cho thuận, cách êm. *Traiter à l'—,* Tính êm. *Juger un différend à—,* Xử huề.

Amiante, *m.* Dương khí thạch: thứ đá kéo ra chỉ mà không cháy.

Amical, le, *adj.* Nhơn ngãi, hiền hậu, thiết nghĩa.

Amicalement, *adv.* Cách thiết nghĩa, hiền từ.

Amict, *m.* Cái khăn vai (thầy cả mặc vô trước rồi mới mặc áo lễ).

Amidon, *m.* Bột lọc, bột hồ, hồ. *Colle d'—,* Mễ hồ.

Amidonner, *a.* Hồ cho trắng.

Amidonnerie, *f.* Chỗ làm bột, lò bột.

Amidonnier, *m.* Thợ làm bột.

Amincir, *a.* Làm cho ra mỏng, vạc mỏng, làm dẹp lại. || S'AMINCIR, *r.* Ra mỏng, ra dẹp.

Digitized by Google

Amincissement, *m.* Sự làm ra mỏng, ra dẹp.

Amiral, *m.* Đô thống thủy sư, quan chưởng thủy đô thống. *Vice-amiral,* Quan thủy sư đề đốc. *Contre-amiral,* Quan thủy sư.

Amirauté, *f.* Bộ (ty) đô thống thủy sư đề lo việc binh bộ và binh thủy. Chức đô thống thủy sư.

Amission, *f.* Sự mất, sự thiệt hại.

Amitié, *f.* Sự thiết nghĩa, tình nghĩa, ngãi nhơn. *Se lier d'—avec qqn,* Kết bạn (nghĩa) cùng ai. *Étroite —,* Ngãi keo sơn. || AMITIÉS, *pl.* Lời hiền lành, lời thăm. *Mes amitiés,* Mấy lời thăm.

Ammoniac, aque, *adj. Sel—,* Não sa.

Ammoniaque, *f.* Cang sa, nước mạnh. Vị sang.

Amnistie, *f.* Ân xá.

Amnistier, *a.* Đại xá, phóng xá; tha tội.—*les prisonniers,* Xá tù. Phóng xá tù đồ.

Amodier, *a.* Cho mướn đất, ruộng.

Amoindrir, *a.* Bớt, giảm bớt. || S'AMOINDRIR, *r.* Bớt, ra ít hơn.

Amoindrissement, *m.* Sự bớt, sự ra ít hơn, sự kém sức.

Amollir, *a.* Làm ra mềm, làm ra dịu dàng. — *un cœur de pierre,* Làm cho lòng cứng cỏi (chai đá) ra mềm. || S'AMOLLIR, *r.* Ra mềm, ra yếu.

Amollissement, *m.* Sự làm ra mềm, ra yếu.

Amome, *m.—velu,* Sa nhơn. — *zinziber,* Ngãi xanh. — *cardamome,* Bạch đầu khấu.

Amonceler, *a.* Chất đống, vun đống, chồng đống,—*du bois à brûler,* Chất củi. || S'AMONCELER, *r.* Vun đống lên, tụ lại. *Les sables se sont amoncelés,* Cát nó tụ lại.

Amoncellement, *m.* Sự chất đống, sự tụ lại.

Amont, *m.* Ngọn sông. EN AMONT, *loc. adv.* Phía trên lên ngọn (nguồn). Thượng lưu.

Amorce, *f.* Mồi, mồi hoa, *Mettre une — à l'hameçon,* Đặt, móc mồi vô lưỡi câu. || *— d'arme à feu,* Thuốc ngòi, hột nổ. || *Au fig.*—Sự dỗ dành, rù quến.

Amorcer, *a.* Móc mồi, đặt mồi. — *une ligne,* Móc mồi vô lưỡi câu. || —*une arme à feu,* Gắn hột nổ, bỏ thuốc ngòi. || *Au fig.* —,Dỗ dành, rù quến.

Amortir, *a.* Làm cho bớt, cho nhẹ, cho êm. Làm cho ra yếu. Trừ nợ lần lần.—*le feu,* Tắt lửa.—*la chaleur de la fièvre,* Giảm bớt sốt rét. —*une dette.* Trả lần trả hồi cho hết nợ. || S'AMORTIR, *r.* Ra bớt, ra êm.

Digitized by Google

Amortissement, *m.* Sự bớt lần lần. — *d'une dette,* Sự góp thì mòn (lần lần) cho hết nợ.

Amour, *m.* Lòng thương. Tâm tình. Sự yêu mến. *Par —de Dieu,* Vì lòng kính mến Chúa. *Par — pour nous,* Vì lòng yêu dấu ta. *L'—de soi,* Yêu mình. Ái kỉ. *L'— conjugal,* Nghĩa vợ chồng. *—filial,* Lòng con thương cha mẹ. *Parler d'—,* Nói chuyện ve vãn, chuyện huê tình. *Lettre d'—,* Thơ huê tình. || *L'—des lettres,* Sự ham (ưa) chữ nghĩa. || *Amour-propre,* Sự vì mình, ý riêng, sự tri kỉ.

Amouracher, (S') *r.* Mê, phải lòng. *S'—d'une fille,* Phải lòng con gái.

Amourette, *f.* Sự phải lòng sơ qua, sự thương qua buổi, qua đường.

Amoureusement, *adv.* Cách yêu dấu, cách phải lòng.

Amoureux, euse, *adj.* et *s.* Hay yêu dấu, người hoa tình. Kẻ phải lòng. *Propos —,* Chuyện hoa tình. *Femme amoureuse,* Đờn bà đa tình. *—de la gloire,* Kẻ ham hố danh vọng.

Amour-propre, *m.* Sự yêu riêng mình, ý riêng, sự tri kỉ, sự kiêu ngạo.

Amovible, *adj.* Dời đổi được.

Ampère, *m.* Sức mạnh điện khí.

Amphibie, *adj.* et *s.* Loài hay sống trên đất và dưới nước.

Amphibologie, *f.* Lời có nhiều nghĩa, câu nói cắt nghĩa ra hai ba ý đặng.

Amphibologique, *adj.* Có hai ý, có hai nghĩa.

Amphithéâtre, *m.* Hí lầu, hí đài. Nơi có sân lớn xung quanh tròn để đua vật chơi đời dân Romanô hay làm. || —, Nhà mổ trong nhà thương.

Amphore, *f.* Ghè, vò. (đời xưa có hai quai xách.)

Ample, *adj.* Rộng, rộng rãi, *Habit —,* Áo rộng, áo rộng xùng xềnh. || *Au fig.* — Đầy dẫy, tràn trề, sung túc. *Un —repas,* Tiệc lớn (mâm cao cỗ đầy).

Amplement, *adv.* Cách rộng. Nhiều lắm. Cách sung túc.

Ampleur, *f.* Bề rộng, sự rộng lớn.

Ampliation, *f.* Sự làm cho ra rộng lớn, sự nới ra. Bổn sao tả.

Amplificateur, *m.* Kẻ thêm ra, kẻ thêu vẽ ra.

Amplification, *f.* Sự thêm ra. Lời ngoa ngữ, bài phú.

Amplifier, *a.* Tiểu vẽ ra, Nói thêm. Nói ngoa ngữ, làm phú.

Digitized by Google

Ampoule, *f.* Ve nhỏ. Sự phồng da, ghẻ ngứa (có mụt nhỏ). || Bóng đèn khí.

Ampoulé, ée, *adj.* Phồng lên, cương lên || *Au fig.*— Cao kì. *Discours—,* Lời nói cao kì.

Amputation, *f.* Sự cắt, sự chặt. *Faire l' — d'un bras,* Cắt cánh tay đi.

Amputer, *a.* Chặt đi, cắt.

Amulette, *f.* Bùa, bùa chú. *Porter des amulettes,* Đeo bùa.

Amusant, te, *adj.* Hay làm cho vui. Vui chơi.

Amusement, *m.* Sự làm cho vui, sự vui chơi. *C'est —d'enfant,* Là việc con nít chơi.

Amuser, *a.* Làm cho vui ; làm cho mất ngày giờ, phá ngày giờ. Gạt gẫm, phỉnh phờ. *Celà m'amuse,* Cái nầy làm cho tôi vui. || S'AMUSER, *r.* Vui chơi, mất ngày giờ.

Amusette, *f.* Sự chơi vặt.

Amuseur, euse, *s.* Kẻ chơi cho vui, kẻ khuấy chơi. Kẻ phỉnh gạt.

Amygdales, *f. pl.* Hòn hai bên cái họng. Hầu long hạch. Cây hồ đào, hạnh nhơn.

An, *m.* Năm, niên, tuổi. *Tous les ans,* Hằng năm. *Nouvel—,* Năm mới. Tân niên. *Le premier jour de l'—* Ngày tết, Ngày mồng một tết. *Âgé de dix ans,* Nên mười tuổi.

Anabas, *m.* Con cá rô.

Anabaptiste, *adj.* et *s.* Phe lạc đạo kia : dạy phải rửa tội lại cho con trẻ tới tuổi khôn.

Anachante, *m.* Cá bò (*poisson* scléroderme).

Anachorète, *m.* Ẩn sĩ, ẩn tu. Thầy ẩn tu.

Anachronisme, *m.* Sự thuật truyện sái năm tháng.

Anagramme, *f.* Sự lấy chữ trong một tiếng mà làm ra tiếng khác ; như : *signe* làm ra *singe ; Gare* làm ra *Rage.*

Anal, le, aux *adj.* Thuộc về hậu môn (lỗ đít).

Analectes, *m. pl.* Sách rút bỡi các sách khác, sách dón lại (tóm lại).

Analogie, *f.* Sự giống in, sự giống nhau, sự in khuôn. *Cette langue a beaucoup d' — avec cette autre,* Tiếng nói nầy giống tiếng kia nhiều lắm.

Analogique, *adj.* Giống nhau, tương tợ, in rập nhau, xứng nhau.

Analogue, *adj.* Giống nhau, in rập nhau.

Analyse, *f.* Sự giạch lý ra ; sự luận xét bổn tính vật gì.

Analyser, *a.* Cách ra, giạch ra ; luận xét.

Ananas, *m.* Cây thơm ; trái thơm.

Digitized by Google

Anarchie, *f.* Nỗi loạn, quốc loạn. Lộn xộn không có thứ tự.

Anarchique, *adj.* Loạn, loạn lạc ; hỗn hào.

Anarchiste, *m.* Kẻ dấy loạn, kẻ muốn làm loạn không ai cai trị.

Anathématiser, *a.* Dứt phép thông công, bỏ ra khỏi Hội thánh.

Anathème, *m.* Vạ dứt phép thông công || —, *s. m.* Kẻ phải (bị) vạ dứt phép thông công.

Anatomie, *f.* Phép luận xét về thân thể người, vật. Phép mổ xẻ.

Ancestral, le, aux, *adj.* Thuộc về tổ tiên, ông bà ; về đời xưa, về cổ kim.

Ancêtres, *m. pl* Tổ tông, tổ tiên, ông bà, tiên nhơn. Người xưa, cổ nhơn.

Anche, *f.* Cái lưỡi (dăm) kèn. Cái lưỡi đờn kim phong.

Anchois, *m.* Cá lẹp, cá cơm. *Petit — argenté,* Cá lá tre. *— coilia,* Cá mòi (mề) gà. *— rouge,* Cá trích.

Ancien, enne, *adj.* Xưa, lâu trước, cũ, cựu, cố cựu. *Suivre les anciens usages,* Giữ cách ăn ở đời xưa. *Ancienne coutume,* Thói cũ, tục xưa. *Dans l'ancien temps,* Đời xưa, thuở trước. *Ancien maire,* Xã cựu. *L'ancien régime,* Cựu trào. || Les anciens, Người xưa, cổ nhơn ; kẻ già cả, kẻ lớn tuổi.

Anciennement, *adv.* Xưa, thuở xưa, đời xưa, đời trước.

Ancienneté, *f.* Sự cũ, sự xưa, sự đã lâu đời. *L' — d'une maison,* Dòng sang đã lâu đời. *Avancer par l'—,* Lên chức bởi đã lâu hơn người ta. || —, sự lớn tuổi hơn.

Ancrage, *m.* Nơi (chỗ) neo, chỗ đậu, bến. *Droits d' —,* Thuế bến đậu, tiền bến.

Ancre, *f.* Neo, mỏ neo, cái neo. *Jeter l'—,* Bỏ, gieo neo. *Être à l'—,* Đậu lại, neo lại. *Chasser sur les ancres,* Trốc neo, lướt neo. *L' — mord,* Neo ăn. *Lever l' —,* Nhổ neo, kéo, lấy neo. || *Au fig.* —, Hình neo chỉ sự trông cậy. *L' — d'espérance,* Neo thần.

Ancrer, *n.* Bỏ, gieo, xán neo, neo lại. || *Au fig.* —, Làm cho vững chắc, làm cho chắc chắn.

Andante, *adv.* Cách vừa phải, vừa vừa. || —, *s. m.* Bản đờn, kèn nhịp vừa vừa.

Andantino, *adv.* (*musique*), Cách nhịp khá hơn *Andante* một chút.

Andouille, *f.* Dồi heo.

Digitized by Google

Âne, *m.* Con lừa. || *Au fig.*—, Người dại, u mê. || *Dos d'âne,* Giáp nước.

Anéantir, *a.* Phá, phá tuyệt, làm cho hư đi, triệt đi. — *une monarchie,* Làm cho tuyệt (tiệt) dòng vua. — *la mémoire d'un tyran,* Làm cho biệt tích vua độc dữ. || S'ANÉANTIR, *r.* Tiệt đi, tiêu đi, mất đi, hư nát. || *Au fig.* — Hạ mình xuống, ra thấp hèn như không vậy.

Anéantissement, *m.* Sự phá tuyệt, sự hủy đi, sự làm cho biệt mất. || *Au fig.* —, Sự mệt nhọc. Sự ra thấp hèn.

Anecdote, *f.* Tích truyện ít ai biết. Truyện riêng (tư).

Anée, *f.* Những món con lừa chở nổi.

Anémie, *f.* Bịnh suy tổn, bịnh hư huyết, bịnh mất máu.

Anémique, *adj.* Đau hư huyết, suy tổn.

Ânerie, *f.* Sự dại dột, dốt nát, sự u mê.

Ânesse, *f.* Con lừa cái.

Anesthésie, *f.* Sự làm cho tê, cho hết biết đau.

Anesthésique, *adj.* et *s.* Thuốc làm cho tê, thuốc mê.

Aneth, *m.* Tiểu hồi.

Anévrisme, *m.* Mạch lạc sưng, bịnh giãn mạch máu ra.

Anfractueux, euse, *adj.* Quanh co, giô giám, có khúc có đẫn. *Chemin*—, Đường quanh. *Rivage*—, Bãi quanh, gành so le.

Anfractuosité, *f.* Sự quanh co (quẹo), nơi giô giám. *L'*—*d'une rivière,* Khúc sông quanh.

Ange, *m.* Thiên thần, sứ thần. —*gardien,* Thiên thần giữ mình người ta. || *Être aux anges,* Vui mừng quá. || *Au fig.* —, Người tốt hiền lành.

Angélique, *adj.* Thuộc về thiên thần. *La nature*—, Tính thiên thần. *La salutation*—, Kinh Kính mừng. || *Au fig.* —, Tốt trọn lành. *Vertu*—, Nhơn đức trọn lành, sạch sẽ.

Angélique, *f.* Đang qui, khương hoạt.

Angelus, *m.* Kinh nhựt một. *Réciter l'angelus,* Đọc Kinh nhựt một.

Angine, *f.* Bịnh yết hầu, sưng họng.

Anglais, se, *s. m. f.* Người Hồng mao, *L'anglais,* tiếng Hồng mao. || —, *adj. Bateau anglais,* Tàu hồng mao. || —, *s. f.* Thứ chữ, tuồng chữ hồng mao. || —, *À l'anglaise, loc. adv.* Theo thói, theo kiểu cách hồng mao. || *Filer à l'anglaise,* Đi đâu mất không cho ai hay hết, đi lén.

Digitized by Google

Angle, *m.* Góc, cạnh, khóe, *Les quatre —,* Bốn góc. Tứ giác.— *rentrant,* Kẽ. — *saillant,* Khía. *L'angle de l'œil,* Khóe con mắt. — *d'un pan d'habit,* Chéo áo.

Angleterre, *f.* Nước Hồng mao, Anh quốc.

Anglican, ane, *adj.* Về đạo nước Hồng mao. || —, *s. m. et f.* Kẻ giữ đạo nước Hồng mao.

Anglicanisme, *m.* Đạo nước Hồng mao.

Angoisse, *f.* Sự buồn rầu, sự rầu rĩ, sự cực lòng, sự khốn khó.

Anguillade, *f.* Sự nẹt bằng da lươn, hay là khăn vặn lại.

Anguillaire, *(de Cochinchine),* Thiên môn đông.

Anguille, *f.* Con lươn. *Petite—,* Cá chạch, cá chạch trơn. — *(grosse espèce),* Cá chạch lấu.—*(vert olive),* Cá lịch cú. — *rouge,* Cá lịch huyết.

Anguine, *f.* Mướp sọc.

Angulaire, *adj.* Có góc, có khía, có cạnh. *Pierre—,* Đá chêm góc, đá cốt.

Anguleux, euse, *adj.* Có góc, có cạnh, có khóe, nhám.

Anhinga, *m.* Con điên điển.

Anicroche, *f.* Sự ngăn trở, sự khó, việc gay trở. Lỗi nhỏ mọn.

Anier, ère, *s.* Kẻ dắc lừa, kẻ chăn lừa.

Anil, *m.* Cây chàm.

Aniline, *f.— violette,* Phẩm tử.

Animal, *m.* Con loài vật, thú vật. — *domestique,* Súc vật.— *raisonnable,* Con thú có trí biết lý lẽ (Người ta). *Les animaux,* Những thú vật, muông chim, cầm thu. || *Au fig.* —, Tiếng mắng người ta. *Animal!* U mê chửng nào! Đồ chó! Súc sanh!

Animal, ale, *adj.* Thuộc về loài vật. *Le règne—,* Loài có sự sống, loài thú. *Mener une vie animale,* Ăn ở theo tính thú, theo xác thịt.

Animalcule, *m.* Vật nhỏ xíu, con nhỏ nhỏ (có kính hiển vi mới thấy đặng).

Animalité, *f.* Bổn tính loài vật.

Animation, *f.* Sự làm cho sống, có hồn. Sự hăng, sự hung hăng. *Faire avec —,* Làm hung, làm phấn chấn. *Parler avec—,* Nói hung hăng.

Animé, ée, *adj.* Hay sống, có mạng sống. || —, Giận. *Ils sont animés l'un contre l'autre,* Nó giận nhau.

Animer, *a.* Làm cho sống, có hồn. Giục, giục giã, thối thúc, giục lòng. Chọc giận. —*un enfant paresseux,* Thối thúc trẻ làm biếng. — *le peuple,* Giục lòng dân. || S'A-

Digitized by Google

NIMER, *r.* Xung lên, nổi nóng, nổi giận, giục nhau. *Son visage s'anime,* Người đỏ mặt lên. *S'—dans la discussion,* Nổi nóng trong khi cãi lẫy nhau.

Animosité, *f.* Sự nóng nẫy, sự nóng giận, sự phừng lên, sự tâng bằng vỡ lỡ. *Avec—,* Cách chấp nhứt; cách tâng bằng vỡ lỡ. *Par—,* Bởi lòng giận. *Plaider des deux côtés avec—,* Đối nại hai đàng rát rao lắm.

Anis, *m.* Tiểu hồi. — *étoilé,* Đại hồi.

Aniser, *a.* Bỏ (gia) vị đại hồi, tiểu hồi vô... (bánh).

Anisette, *f.* Rượu làm bằng tiểu hồi.

Anisoptera, *m.* Cây vên vên.

Ankylose, *f.* Đau tê mấy lắc léo.

Ankylosé, ée, *adj.* Người bị bịnh tê lắc léo.

Annal, le, *adj.* Thuộc về năm một, từ năm. *Bail —,* Tờ mướn năm một.

Annales, *f. pl.* Sử, sử ký, sách sử. — *annamites,* Sách sử Đại Nam việt.

Annaliste, *m.* Kẻ chép sử. Sử thần.

Annam, *m.* Nước Annam. Annam quốc.

Annamite, *m. et f.* Người Annam. || —, *adj.* Thuộc về annam. *Les usages annamites,* Phép annam.

Anneau, *m.* Vòng, niền, khoen. Cái khâu, cà rá, chiếc nhẫn. — *de cou* (collier), Cái kiềng. — *d'une chaîne,* Cái khoen xà tích. *Porter un — au doigt,* Đeo nhẫn, cà rá, chiên chiên. — *nuptial,* Nhẫn hôn phối.

Année, *f.* Năm, niên, tuổi; Tuế. — *fertile,* Phong niên. *Souhaiter la bonne —,* Mừng tuổi. *Offrir les cadeaux de bonne —,* Đi tết. *Bonne —,* Năm đặng mùa. *Mauvaise—,* Năm mất (thất) mùa. — *bissextile,* Năm nhuần. *De quelle — es-tu?* Mầy tuổi gì? Mầy mấy tuổi?

Annexe, *m.* Sự thêm vô, sự phụ vô. *École —,* Trường phụ.

Annexer, *a.* Thêm vô, nhập vô, sáp nhập về. — *la province de Gocong à la province de Mytho,* Sáp nhập tỉnh Gocong về tỉnh Mytho.

Annexion, *f.* Sự sáp nhập, sự nhập vô.

Annihilation, *f.* Sự làm cho ra không, sự phá tuyệt, sự bãi bác.

Annihiler, *a.* Làm cho hư đi, hủy đi, phá tuyệt (tiệt), bất đi, bác đi. — *un jugement,* Bác án đi. — *une loi,* Bãi luật.

Anniversaire, *m.* Giáp năm. *Fêter l'anniversaire de la naissance,* Ăn giáp năm.

Digitized by Google

ngày sinh nhựt. *Repas d'anniversaire*, Đám giỗ, ăn giỗ. — *de la mort*, Ngày chết giáp năm. Ki nhựt. || —, *adj.* Giáp năm. *Jour* —, Ngày giáp năm.

Annonce, *f.* Sự rao báo, lời rao, tờ rao, lời bảo.

Annoncer, *a.* Rao, đem tin, rao báo, nhắn tin, nói cho hay, cho biết. Giảng dạy, rao truyền. *Je vous annonce mon départ pour l'Europe*, Tôi cho ông hay (biết) ít bữa nữa tôi về Tây. — *l'Evangile*, Truyền (giảng) đạo. || —, Nói trước, điềm chỉ.

Annonciation, *f.* Lễ Truyền tin (25 Mars).

Annotateur, *adj.* et *s. m.* Kẻ làm chú giải.

Annotation, *f.* Lời chú giải, chú con.

Annoter, *a.* Chú ký, chú giải, cắt nghĩa.

Annuaire, *m.* Lịch hằng năm, lịch.

Annuel, elle, *adj.* Hằng năm, có hằng năm, mỗi một năm. *Revenu* —, Huê lợi mỗi năm. *Traitement* —, Bổng hằng năm.

Annuellement, *adv.* Thường năm, quanh năm.

Annuité, *f.* Tiền góp từ năm, tiền trả từ năm.

Annulable, *adj.* Bỏ được, phá được, bất đi.

Annulaire, *adj.* Có hình tròn, tròn như cái khoen, chiếc nhẫn. || —, *m.* Ngón tay đeo nhẫn, ngón tay áp út. Vô danh chỉ.

Annulation, *f.* Sự bất đi, sự hủy đi, sự phá mất, sự bỏ ra, sự bãi đi.

Annuler, *a.* Bỏ đi, phá đi, hủy đi, bất đi. — *un acte*, Bất tờ thi (đi. — *un testament*, Hủy tờ trối đi.

Anoblir, *a.* Ban chức sang trọng, ban tước, phong tặng. — *une famille*, Phong tặng cho một nhà.

Anoblissement, *m.* Sự phong tặng.

Anodin, ine, *adj.* Điều hòa, làm cho êm. *Remède* —, Thuốc điều hòa.

Anomal, le *adj.* Phi thường, nghịch lẽ, sái phép, khắc nhau.

Anomalie, *f.* Sự phi thường, sự sái phép, sự khắc (nghịch) nhau.

Ânon, *m.* Con lừa con.

Anone, *f.* Trái (cây) mảng cầu. — *cœur de bœuf*, Cây (trái) bình bát.

Ânonement, *m.* Sự ập ợ, ngập ngừng.

Ânoner, *n.* Đọc (nói) lắn nhắn, ập ợ, ngập ngừng.

Anonyme, *adj.* Không có tên. *Écrit* —, Sách không đề tên ai làm. *Lettre* —, Thơ rơi. || —, *s. m.* Kẻ chẳng tỏ (giấu) tên mình.

Digitized by Google

Anormal, le, *adj.* Sái phép, phi thường.

Anse, *f.* Quai, quai xách. *Faire le pot à deux anses,* Đứng chống nạnh. || —, Vịnh nhỏ, vũng.

Antagonisme, *m.* Sự nghịch nhau, sự tranh nhau, giành nhau, sự đua nhau.

Antagoniste, *adj.* Nghịch nhau, giành nhau, đua nhau.

Antarctique, *adj. Pôle —,* Nam cực.

Antécédemment, *adv.* Trước, hồi trước, khi trước.

Antécédent, te, *adj.* Ở trước, khi trước, có trước, *Faits antécédents,* Chuyện (việc) hồi trước (đã qua). || —, *m.* Sự trước. *Avoir de bons antécédents,* Cách ăn ở hồi trước thì tốt.

Antéchrist, *m.* Quỉ vương.

Antédiluvien, enne, *adj.* Trước lụt hồng thủy.

Antenne, *f.* Cây trục buồm. || —, *des crustacées, d'insectes,* Sừng, vòi, râu (con bướm, con tôm,...).

Antéoccupation, *f.* Sự lo trước. Câu người ta kết mà đón lẽ trước.

Antépénultième, *adj.* Thứ ba áp rốt. Đảo số đệ tam: *li* là vận thứ ba áp rốt tiếng Re-*li*-gi-on.

Antérieur, re, *adj.* Trước, có trước. *Ce fait est —,* Việc này có ở trước.

Antérieurement, *adv.* Trước, khi trước.

Antériorité, *f.* Sự có trước.

Anthologie, *f.* Sách thơ góp.

Anthrax, *m.* Đinh sang, mục độc.

Anthropologie, *f.* Dạy về bổn tính người ta.

Anthropométrie, *f.* Sự đo mình người ta. Sự giảo nghiệm nhơn thân. *Service d'—,* Sở giảo nghiệm nhơn thân.

Anthropométrique, *adj.* Thuộc về phép đo mình người ta. *Service—,* Sở để đo mình người ta.

Anthropophage, *adj. et s.* Kẻ hay ăn thịt người ta.

Anthropophagie, *f.* Thói ăn thịt người ta.

Antichambre, *f.* Tiền phòng, tiền đàng, chỗ chực, nơi chờ đợi.

Anticholérique, *adj.* Trị bịnh dịch khí. *Médecine—,* Thuốc ôn.

Antichrétien, enne, *adj.* Nghịch đạo Thiên Chúa.

Anticipation, *f.* Sự làm trước, sự lấy (lãnh) trước. *Par—,* Đã lãnh (đặng) trước.

Anticipé, ée, *adj.* Đã cho (gởi) trước.

Anticiper, *a.* Làm (lấy, cho, nói) trước. *—un bénéfice,* Ăn phần lợi trước. *— d'un jour,* Làm trước một ngày. || —,

Digitized by Google

Chiếm lấy, lấn. — *sur le champ de son voisin,* Lấn ruộng đất kẻ lân cận.

Antiecclérical, le, *adj.* Kẻ nghịch (chống) cùng hàng đạc đức.

Anticonstitutionnel, elle, *adj.* Trái quốc lệ, sái, nghịch phép đã lập.

Antidartreux, euse, *adj.* Trị lác. *Pommade antidartreuse,* Thuốc xức (trị) lác.

Antidate, *f.* Tiên kỳ, trước kỳ (ngày.)

Antidater, *a.* Tiên kỳ, đề ngày trước (trời).

Antidote, *m.* Thuốc giải độc. || *Au fig.* — (Sự, việc) hay giữ cho khỏi. *Le travail est l'—de l'ennui,* Làm việc khỏi buồn.

Antienne, *f.* Câu đối xướng hát trước và sau bài ca vịnh.

Antifébrile, *adj.* Hay trị bịnh rét.

Antimigraine, *m.* Thuốc trị bịnh nhức đầu. *Crayon —,* Cục thuốc trị nhức đầu.

Antimoine, *m.* Thanh mông thạch.

Antipape, *m.* Giáo tông soán vị, giáo hoàng giả.

Antipathie, *f.* Sự xung khắc, sự chẳng ưa hạp. *J'ai de l'—pour cet homme,* Tôi không ưa người nầy.

Antipathique, *adj.* Xung khắc, nghịch, không ưa. *Nos caractères sont antipathiques.* Tánh chúng tôi xung khắc nhau.

Antipendium, *m.* Màn chơn bàn thờ.

Antiphonaire, *m.* Sách hát lễ trong Hội thánh.

Antiphrase, *m.* Cách nói lầy. Tiếng nói sự cao mà chỉ sự thấp, nói việc nên mà chỉ việc hư.

Antipode, *m.* Miền đối động lại. || *Au fig.* — Điều trái, điều nghịch.

Antiquaire, *adj.* Kẻ thạo biết đồ (của) xưa. Kẻ góp, kẻ bán đồ xưa.

Antique, *adj.* Cũ, cựu, cổ cựu, đời xưa. Đồ cựu, đồ xưa.

Antiquité, *f.* Đời xưa, đời trước, sự lâu đời. *Les antiquités,* Những cổ tích, những tích cố cựu.

Antireligieux, euse, *adj.* Nghịch đạo lý.

Antiseptique, *adj.* Có sức trừ độc, khử độc. || —, *s. Un —,* Thuốc khử (trừ) độc.

Antithèse, *f.* Tiếng đối địch. Câu đối.

Antre, *m.* Hang, hang hố.

Anus, *m.* Lỗ đít. Hậu môn.

Anxiété, *f.* Sự áy náy, sự lo lắng, sự ưu lo.

Anxieusement, *adv.* Cách áy náy, cách lo sợ.

Anxieux, euse, *adj.* Áy náy, lo sợ, ưu lo. Tư lự.

Digitized by Google

Aorte, *f. (Grosse artère),* Mạch máu. Huyết **đại mạch,** phát huyết quản.

Août, *m.* Tháng tám tây.

Apaisement, *m.* Sự làm cho nguôi ngoai, sự làm cho êm, làm cho bớt.

Apaiser, *a.* Làm cho êm, làm cho dịu, làm cho nguôi ngoai. — *la colère,* Làm cho nguôi giận. — *une douleur,* Làm cho bớt đau. — *une sédition,* Dẹp loạn. || S'APAISER, *r.* Êm lòng, nguôi lòng, dịu; *Les troubles sont apaisés,* Đã dẹp loạn yên. *Le vent s'est apaisé,* Gió lặng.

Apanage, *m.* Phần ăn vua cho các ông hoàng. || —, Sự đeo theo, sự thường có.

Apanagiste, *m.* Kẻ được phần ăn.

Apathie, *f.* Sự lạt lẽo, sự ngơ ngẩng; sự nhát gan.

Apathique, *adj.* Lạt lẽo, ngơ ngẩng, lơ thơ.

Apercevoir, *a.* Ngó thấy, trông xem. || S'APERCEVOIR, *r.* Thấy, hay biết, mới biết. *S' — de son erreur,* Mới biết mình sai lầm. *Cette montagne s'aperçoit de loin,* Núi nầy ở xa ngó thấy.

Aperçu, *m.* Sự xem qua, sự coi sơ. *Au premier —,* Khi mới (vừa) thấy. || —, Sự tóm lại, sự sơ lược.

Apéritif, ive, *adj.* et *s.* Hay giục đói, hay khai vị. *Prendre un —,* Uống đồ khai vị.

À peu près, *loc. adv.* Ước chừng, gần gần, chừng, độ chừng.

Aphone, *adj.* Tắt tiếng.

Aphonie, *f.* Sự tắt tiếng.

Aphorisme, *m.* Câu luận vắn tắt; lệ ngôn.

Aphte, *m.* Ghẻ chốc lỗ miệng.

Aphteux, se, *adj.* Thuộc về ghẻ chốc lỗ miệng. *Fièvre aphteuse,* Bịnh lở lỗ miệng thú vật.

Apiculteur, *m.* Kẻ nuôi ong mật.

Apiculture, *f.* Nghề nuôi ong mật.

Apitoyer, *a.* Làm cho động lòng thương. || S'APITOYER, *r.* Đoái thương, động lòng; *— sur les misères de qqn,* Cám thương ai cực khổ.

Aplanir, *a.* Làm cho ra bằng mặt, ban bằng. — *un terrain,* Ban đất cho bằng. || *Au fig. — une difficulté,* Gỡ cho xong việc. || S'APLANIR, *r.* Ra bằng, ra xong xuôi.

Aplanissement, *m.* Sự làm ra bằng thẳng.

Aplatir, *a.* Làm cho ra giẹp, đánh giập, nhẹp xuống, làm cho ra mỏng, làm xẹp xuống. || S'APLATIR, *r.* Giẹp đi, xẹp (xọp) xuống. *Ventre aplati,* Bụng xóp ve.

Aplatissement, *m.* Sự đè giẹp, sự xẹp xuống.

Digitized by Google

Aplomb, *m.* Hàng ngay, mực ngay, dây dóng. *Cette maison tient bien son —,* Cái nhà nầy đứng ngay thẳng. || **D'APLOMB,** *loc. adv.* Thẳng, ngay, vững. || *Au fig.* —, Mất trí khôn.

Apocalypse, *f.* Sách tỏ ra điềm lạ của ông thánh Gioang tông đồ đã chép.

Apocryphe, *adj.* Giả, chẳng thật, không chắc.

Apogée, *f.* Nơi mặt trời, mặt trăng ở xa trái đất hơn hết. || —, Bực cao hơn hết, tột phẩm, cao xa vọi vọi.

Apologétique, *adj.* Binh, chữa, binh vực.

Apologie, *f.* Lời chữa, lời binh vực. *Faire l'— de qqn,* Binh người nào.

Apologiste, *m.* Kẻ binh vực, kẻ chữa.

Apologue, *m.* Chuyện bày đặt mà dạy. Tỉ phương.

Apoplectique, *adj.* Về chứng phong, về chứng đàm hỏa.

Apoplexie, *f.* Phong, chứng phong. Đàm hỏa bịnh. *Attaque d'—,* Mắc phong, trúng phong. *Mourir d'—,* Mắc phong mà chết.

Apostasie, *f.* Sự bỏ (chối) đạo.

Apostasier, *n.* Bỏ đạo, chối đạo.

Apostat, *adj.* et *s.* Kẻ bỏ (chối) đạo.

Apostème, ou Apostume, *m.* Mụt, mụt độc.

Aposter, *a.* Đặt ai mà làm (coi việc gì). — *une sentinelle,* Đặt binh phục.

Apostille, *f.* Chữ viết gạnh vô lề sách, hay là sau thơ mà gởi gắm. — *royale,* Châu phê.

Apostiller, *a.* Viết thêm vô. — *un livre,* Viết gạnh vô sách mà sửa, hay là ký tên đành lòng sách nầy.

Apostolat, *m.* Chức làm tông đồ. Sự giảng đạo Thiên Chúa.

Apostolique, *adj.* Thuộc về việc tông đồ, về việc giảng đạo. *La doctrine —,* Đạo các thánh Tông đồ giảng truyền. *Vicaire —,* Giám mục thay mặt Đức giáo Tông. *Missionnaire —,* Thầy giảng đạo tòa thánh sai.

Apostrophe, *f.* Cách nói ngay với người có mặt hay là vắng mặt, hay là với vật vô linh tính. || —, Dấu chấm nguéo mà bớt chữ âm đi, như: D', L'.

Apostropher, *a.* Trở mà nói ngay với ai, hay là mà trách người nào. Nói lẫy đến. || —, Đặt dấu nguéo.

Apothéose, *f.* Sự phong thần. Sự tặng khen quá.

Apothicaire, *m.* Kẻ bào chế thuốc, người bán thuốc.

Digitized by Google

Apôtre, *m.* Thánh Tông đồ. *Symbole des apôtres,* Kinh các thánh Tông đồ (kinh Tin Kính).

Apparaître, *n.* Hiện ra, hiện xuống, tỏ mình ra, ra mặt, bày tỏ. — *à,* Hiện ra cùng. — *sous forme d'un jeune homme,* Hiện ra hình một người còn trẻ. *Il apparait,* Việc đã rõ, bởi đó thì biết.

Apparat, *m.* Sự trọng thể, sự oai nghi. *Avec —,* Oai nghi trọng thể.

Appareaux, *m. pl.* Những đồ cuộc dưới ghe, tàu.

Appareil, *m.* Sự sắm sửa, sự dọn dẹp. Đồ cuộc tiệc, đồ máy móc; đồ lề, đồ rịt, thuốc dặt. — *de guerre,* Đồ lề (đồ cuộc tiệc) để đánh giặc, binh khí. — *photographique,* Máy họa hình. || — *digestif,* Bao tử, tì vị.

Appareiller, *a.* Bắt cặp cho xứng nhau. || —, *n.* Dọn dẹp, sửa soạn, sắm sửa lui tàu, lui ghe.

Apparemment, *adv.* Cách tựa tựa, dường như, cách tương tợ. *Ils sont — tous partis,* Có lẽ chúng nó đi rồi hết.

Apparence, *f.* Hình dạng, bộ tịch bề ngoài. Màu mè. *Belle —,* Tốt dạng. *Avoir belle —,* Coi tốt. *Avoir l' — de.* Coi hình như... *Garder les apparences,* Giữ phép bề ngoài. || —, *loc. adv. En —,* Bề ngoài.

Apparent, te, *adj.* Sờ sờ, tỏ lộ, tỏ tường, bày ra ngoài. *Qualité apparente,* Nhơn đức bề ngoài.

Apparenter, (S') *r.* Làm sui với.....

Apparier, *a.* Bắt cặp, cắp đôi. — *deux chevaux,* Bắt cặp ngựa.

Apparition, *f.* Sự hiện ra, sự tỏ ra, sự ra mặt. — *de la Sainte Vierge à Lourdes,* Đức Chúa Bà hiện ra tại Lourdes. *L' — d'une étoile,* Sự ngôi sao mọc ra.

Appartement, *m.* Phòng ở, buồng; chỗ ở, buồng the, nhà nhiều ngăn.

Appartenance, *f.* Cái thuộc về....

Appartenir, *n.* Là của, thuộc về. *Ce livre m'appartient,* Cuốn sách nầy là của tôi.

Appas, *m. pl.* Mồi, sự quến dụ, sự dỗ dành, sự đẹp đẽ, có duyên.

Appât, *m.* Mồi, mồi nhử. *Faire des appâts pour la pêche,* Làm mồi đi câu cá.

Appâter, *a.* Đặt mồi, trao mồi, nhử.

Appauvrir, *a.* Làm cho ra nghèo, làm cho ra khổ. || S'APPAUVRIR, *r.* Ra nghèo nàn.

Appauvrissement, *m.* Sự nghèo nàn, sự ra bớt lần

Digitized by Google

lần, ra yếu lần. — *du sang,* Huyết hư.

Appeau, *m.* Chim mồi. Cái tu hít giả tiếng chim mà kêu nó.

Appel, *m.* Sự kêu đến, sự kêu tên, sự kêu nài. *Faire l'—,* Kêu sổ, kêu tên. *Faire — à un tribunal,* Kêu nài đến tòa. *Faire un — de troupes,* Chiêu binh. — *à la révolte,* Kêu giục làm loạn.

Appeler, *a.* Kêu, kêu gọi, kêu tên; *Le maître m'appelle,* Thầy kêu (gọi, đòi) tôi. *Comment appelez-vous celà?* Anh kêu cái nầy là cái gì. — *le médecin,* Rước thầy thuốc. — *du geste, par signes,* Kêu ngoắt. || —, *n.* Kêu án. — *d'un jugement,* Kiện thưa. || S'APPELER, *r.* Kêu là, gọi là, tên là. *Comment s'appelle-t-il?* Nó tên gì?

Appellatif, ive, *adj.* Để mà kêu. || —, *m.* Tiếng hiệu gọi; Tên.

Appellation, *f.* Sự kêu, tên kêu, tiếng gọi. — *des lettres,* Sự đánh vần.

Appendice, *m.* Phần phụ thêm, cái bổ thêm.

Appendicite, *f.* Bịnh trong ruột.

Appentis, *m.* Chái, chái nhà.

Appesantir, *a.* Làm cho nặng hơn, đè nặng; *La pluie appesantit mon habit,* Nước mưa làm cho áo tôi nặng hơn. || S'APPESANTIR, *r.* Ra nặng, đè xuống, sửa phạt nặng nề.

Appesantissement, *m.* Sự nặng nề.

Appétence, *f.* Sự thèm lạt, sự muốn ăn.

Appéter, *a.* Thèm, thèm lạt.

Appétissant, te, *adj.* Trêu thèm, làm cho thèm (lạt), đáng ước ao. Ngon. *Riz—,* Cơm ngon.

Appétit, *m.* Sự thèm lạt, lóc lẻm, sự ngon miệng, sự biết đói. *Manquer d'—,* Không biết đói, ăn không biết ngon. *Manger avec —,* Ăn ngon miệng.

Applaudir, *a.* et *n.* Vỗ tay mầng. Khen cho. — *les acteurs,* Vỗ tay khen con hát, cầm chầu. || S'APPLAUDIR, *r.* Khoe mình, vui mầng.

Applaudissement, *m.* Sự vỗ tay mầng, sự đành, ưng.

Application, *f.* Sự đặt vào, sự tra vào. Sự dùng. Sự chăm chỉ, siêng năng. *Faire avec—,* Làm siêng năng. *Sans—,* Bậy bạ quấy quá. —*à l'étude,* Sự siêng học.

Appliquer, *a.* Đặt vào, tra vào, kê vô. — *une échelle contre un mur.* Bắt thang vô vách. — *un onguent sur le front,* Dán thuốc trên trán. — *son esprit,* Cầm trí lại, chăm chỉ. || S'APPLIQUER, *r.* Lấy cho mình; chăm chỉ;

Digitized by Google

ra sức; vừa hạp. — *à bien faire,* Ra sức mà làm việc nên.

Appoint, *m.* Tiền châm, châm thêm cho đủ số. *Faire l'—d'une somme,* Châm thêm cho đủ số bạc.

Appointements, *m. pl.* Bổng lộc, tiền công, tiền lương. *Toucher ses—,* Lãnh bổng lộc, lãnh lương. *Avoir trente piastres d'—par mois,* Ăn lương một tháng ba chục đồng.

Appontement, *m.* Cầu bến, cầu tàu.

Apport, *m.* Của đem về nhà chồng; Tiền hùn.

Apporter, *a.* Đem, đem đến (tới). — *à la maison,* Đem tới nhà. || *Au fig.—des raisons,* Lấy lẽ kia lẽ nọ mà... *—des excuses,* Lấy lẽ kia lẽ nọ mà chữa mình. — *une nouvelle,* Đam tin.

Apposer, *a.* Đặt trên, đóng vào, in vào. *—sa signature,* Đóng tên, thủ ký. — *le cachet, le sceau,* Đóng con dấu, đóng ấn, nhận mộc ký. — *les scellés,* Niêm lại, niêm phong. — *l'index,* (pour marquer les articulations et la place de l'ongle), Điểm chỉ, chấm chỉ.

Apposition, *f.* Sự đặt vào, đóng vào. Sự đặt hai tiếng kế nhau, mà tiếng sau làm rõ nghĩa tiếng trước. Ví dụ: Hiền lành.

Appréciable, *adj.* Đếm, kể đặng. biết đặng. Đánh giá đặng. *Bénéfice—,* Lợi khá.

Appréciation, *f.* Sự đánh (làm) giá. Sự xét trọng hèn. *Donner son — sur...,* Tỏ ý mình về...

Apprécier, *a.* Đánh giá, định giá. Xét công, biết công. Lấy làm quí trọng. *—l'homme à ses actions,* Coi việc làm mà đoán người ra thể nào.—*le mérite,* Biết xét công.

Appréhender, *a.* Sợ hãi; Bắt, bắt lấy, thộp.—*le rotin,* Sợ roi, tởn roi.—*la présence de qqn,* Sợ mặt người nào. *La police l'a appréhendé,* Lính đã bắt (thộp) nó.

Appréhensif, ive, *adj.* Hay sợ, sợ hãi, nhát gan.

Appréhension, *f.* Sự sợ, sự sợ hãi, sự nhát gan.

Apprendre, *a.* Học, học cho biết; Cho hay, nghe tin, mắng tin.—*à lire,* Học chữ, tập đọc chữ. — *par cœur,* Học thuộc lòng. *Je viens d'—la mort de mon père,* Tôi mới nghe (đặng) tin ông già tôi qua đời. || —, Dạy tập. — *à lire,* Dạy đọc chữ, tập đọc chữ. —*à vivre,* Dạy cách ăn ở đời.

Apprenti, ie, *s.* Kẻ mới học nghề, kẻ mới học (học trò). || —, Kẻ chưa tầng, chưa thạo; *N'être qu'un—,* Chưa từng việc gì hết.

Digitized by Google

Apprentissage, *m.* Sự tập (học) nghề. Lúc đang học nghề.

Apprêt, *m.* Sự sửa soạn, sự dọn dẹp, sự sắm sửa. *Les apprêts d'une guerre,* Sự sắm sửa binh khí mà đánh giặc. || —, Gia vị (đồ ăn). *Au fig.*—, Sự phô trương.

Apprêter, *a.* Dọn dẹp, sắm sửa, sửa soạn. Gia vị.— *un dîner,* Dọn cơm. Nấu ăn.— *des peaux,* Thuộc da. || S'APPRÊTER, *r.* Dọn mình, sắm sửa. — *à partir,* Sửa soạn mà đi.

Apprivoiser, *a.* Tập cho thuần, cho dạn, cho hiền, cho quen.—*un oiseau,* Nuôi (tập) chim cho dạn. || S'APPRIVOISER, *r.* Ra hiền, ra quen, ra dạn. — *au danger,* Ra dạn sự hiểm.

Apprivoiseur, euse, *s.* Kẻ nuôi (tập) cho dạn, cho quen.

Approbateur, trice, *s.* Kẻ ưng chịu, kẻ lấy làm phải, kẻ khen. *Il n'a que des approbateurs,* Ai cũng khen ồng hết.

Approbation, *f.* Sự ưng chịu, sự châu phê. *Donner son—,* Ưng chịu.

Approchant, te, *adj.* Gần giống, giống tợ, mỉa mai. *Couleur—du rouge,* Sắc giống sắc đỏ. || —, *adv.* Ước chừng, gần giống. *Cent piastres ou —,* Một trăm đồng, hay là ước chừng đó.

Approche, *f.* Sự lại (tới) gần. *À l'—de la mort,* Khi gần chết. *Lunette d'—,* Kính hiển vi. || —, Nơi gần, nơi ghé lại. *Une—difficile,* Khó lại gần.

Approcher, *a.* Đem lại (tới) gần, đề gần; lại gần, tấn tới, áp tới.—*la lampe,* Đem đèn lại cho gần. || —, *n.* Lại gần, gần tới. *Nous approchons du Tết,* Gần tới Tết. *Approchez-vous de moi,* Lại cho gần tôi. *L'heure du repos s'approche,* Giờ nghỉ (chơi) gần đến. || S'—, *r.* Đến (tới) gần, áp tới, áp lại.

Approfondir, *a.* Đào cho sâu. Soi xét, xét cho ra, xét cho đến (cho tột).—*un trou,* Đào lỗ cho sâu.—*une question,* Xét việc cho kỉ.

Approfondissement, *m.* Sự làm cho sâu, sự xét cho kỉ, cho tột lý.

Appropriation, *f.* Sự dọn cho vừa, sự dọn dẹp. Sự chiếm lấy, sự đoạt lấy.

Approprier, *a.* Dọn dẹp cho vừa, cho xứng, cho sạch. — *la chambre,* Dọn phòng cho sạch. || *Au fig.*— *une loi aux mœurs,* Ra luật cho xứng theo thói tục. || S'APPROPRIER, *r.* Lấy cho mình, chiếm lấy, cướp, đoạt. — *un héritage,* Cướp đoạt phần gia tài.

Digitized by Google

Approuver, *a.* Đành lòng, ưng chịu, lấy làm phải. — *par signature,* Phê, châu phê. — *un mariage,* Đành lòng cưới hỏi.

Approvisionnement, *m.* Lương thực, của dự bị. Đồ trử.

Approvisionner, *a.* Dự bị, trử. Phát cho, cấp cho. Vận lương. — *une armee,* Cấp lương phạn cho binh. || S'APPROVISIONNER, *r.* Lo soạn lương phạn.

Approximatif, ive, *adj.* Phỏng ước, ước chừng, dạc chừng.

Approximation, *f.* Sự phỏng ước, sự dạc (độ) chừng.

Approximativement, *adv.* Phỏng chừng, ước chừng.

Appui, *m.* Cây chống, cây choái, cây chỏi. Sự giúp đỡ, sự che chở. Chỗ (nơi) nhờ cậy, nơi nương dựa. || *Appui-main,* Tay vịn, thước đỡ tay.—*d'une plante,* Choái cắm cho cây. || *Au fig. Prêter—,* Giúp đỡ. *Être sans—,* Cô (vô) thế.

Appuyer, *a.* Chống, chống chỏi. Giúp đỡ, binh vực. Dựa vào. Bắt kể vô. || —,*v. n.* Nhận, đè.—*contre le mur,* Dựa vách. — *fortement,* Đè cho mạnh. — *sur, contre...* Nhận (xuống, vô). || S'APPUYER, *r.* Nương, nương dựa; vịn lấy, lấy thế. Dựa, dựa vào. — *sur le coude,* Dựa nính. — *sur la rampe,* Vịn lấy tay cầm.—*sur qqn,* Lấy thế người nào.

Âpre, *adj.* Nhám, nhám nhúa. Gắt, chua chát. Quạu quọ, quảu rảu. Tham lam, mê. Hê hủng. *Chemin —,* Đường hê hủng. *Vin —,* Rượu chua.—*au jeu,* Mê cờ bạc.—*au gain,* Tham (giục) lợi.

Après, *prép.* Sau. Rồi, đoạn. || —, *adv.* Sau. — *quelques jours.* Sau (khỏi) ít ngày. *Venir—,* Đi (đến) sau. — *le repas,* Ăn rồi. *L'année d'—,* Năm sau (tới). — *que,* Sau khi, từ khi.— *moi,* Sau tôi. *Courir—,* Chạy theo sau. || D'APRÈS, *loc. prép.* Theo, mặc đòi, y như, y theo. *D'—la saine raison,* Y đạo. *Peindre d'—nature,* Vẽ như tự nhiên. — *son dire,* Theo lời nó nói.

Après-demain, *adv.* Ngày mốt, đến mốt.

Après-dîner, ou **Après-dîné,** *m.* Ăn bữa trưa (hay là tối) rồi; Buổi chiều.

Après-midi, *m.* ou *f.* Xế, xế chiều, xế qua.

Après-souper, *m.* Ăn bữa tối rồi.

Apreté, *n.* Sự nhám nhúa. Sự hê hủng, gập ghình. Sự tham lam. *L' — du chemin,*

Digitized by Google

Đàng gập ghình khó đi. — *au gain*, Sự tham lợi.

Apte, *adj.* Có tài, giỏi, hay. — *à tout faire*, Việc gì đều giỏi hết.

Aptitude, *f.* Sự có tài, tài hay, sự giỏi, sự hay. Thiên tư.

Apurement, *m.* Sự đò sổ sách cho trúng.

Apurer, *a.* Tính sổ cho rành, cho trúng.

Aquarelle, *f.* Sự vẽ (cho) bằng thuốc nước, sự cho màu ngũ sắc.

Aquarelliste, *s.* Thợ vẽ bằng thuốc nước.

Aquarium, *m.* Thùng đựng nước nuôi cá. Cái bồn rộng (nuôi) cá. Bể cạn.

Aquatique, *adj.* Thủy tộc. Hay sống, hay ở, hay mọc dưới nước. *Animaux aquatiques*, Loài thủy tộc. *Herbe —*, Rong rêu. *Plante —*, Thủy thảo.

Aqueduc, *m.* Máng nước, cống nước.

Aqueux, euse, *adj.* Có nước, nhiều nước. *Fruit —*, Trái có nước nhiều.

Aquilin, e, *adj.* Quặm, mấu xuống. *Nez —*, Mũi quặm.

Aquilon, *m.* Gió bấc, gió bắc. Gió sóc.

Arabe, *adj.* Thuộc về xứ Arabia. Người (xứ) Arabia. *Chiffres arabes*, Chữ số: 1, 2, 3.....

Arabesque, *adj.* Theo phép người Arabia. || —, *f. pl.* Hồi văn, đàng lèo theo kiểu arabe.

Arabie, *f.* Xứ Arabia

Arabique, *adj.* Bởi xứ arabia. *Gomme —*, Mủ đào.

Arable, *adj.* Cày đặng. *Sol —*, Đất cày đặng.

Arachide, *f.* Đậu phộng (phụng). Lạc hoa. *Huile d'arachides*, Dầu phộng.

Araignée, *f.* Con nhện nhện. *Toile d' —*, Vàng nhện.

Arapède, *m.* Con ốc vú nàng.

Aratoire, *adj.* Về ruộng nương cày cấy. *Instruments aratoires*, Đồ làm ruộng.

Arbalète, *f.* Cái ná, cái cung. Cái (cây) giàng.

Arbalètrier, *m.* Lính bắn ná. Kẻ bắn giàng. Kèo nhà.

Arbitrage, *m.* Sự phân xử cho hòa, sự giám thị.

Arbitraire, *adj.* Tự ý. Ngang tàng. *Loi —*, Luật ra tự ý mình.

Arbitrairement, *adv.* Cách tự ý, cách ngang tàng.

Arbitre, *m.* Kẻ giám thị, kẻ phân xử cho hòa. *Le libre —*, Chủ ý, phép được tự ý. Chủ trương.

Arbitrer, *a.* Phân xử.

Arboisier, *m.* (Litchi). Cây vải, cây nhãn.

Arborer, *a.* Trồng (cây).

Digitized by Google

Dựng lên. Kéo lên. — *le drapeau,* Kéo cờ lên. — *l'étendard de la révolte,* Dấy loạn, làm giặc.

Arborescent, te, *adj.* Nên như cây, hình giống như cây.

Arboriculteur, *m.* Kẻ có nghề trồng cây.

Arboriculture, *f.* Nghề trồng cây, sự lập vườn.

Arboriste. *m.* Kẻ ương cây.

Arbouse, *m.* Trái dương môi.

Arbre, *m.* Cây, cây cối. Mộc — *du voyageur,* Chuối rẽ quạt. — *à pain,* Cây sa kê. — *à chapelet,* Cam thảo đỏ hột. Hồng tương tử. — *à corail,* Cây vông. — *à suif,* Cây cầy. — *puant,* Cây cóc. — *saponaire,* Cây bồn hòn. — *tinctorial ou cirier,* Cây dà. || — *de pressoir,* Cội (cốt) bộng ép. || — *généalogique,* Tông tích. Cửu tộc đồ.

Arbrisseau, *m.* Cây nhỏ nhỏ, cây chồi.

Arbuste, *m.* Cây lúp xúp.

Arc, *m.* Cái cung, cái ná, cái giàng. *Tirer de l'arc,* Bắn cung (ná), bắn giàng. *Tendre un* —, Giương cung, (giàng). *Détendre un* —, Xuống (hạ) cung. *Poignée de l'arc,* Bá giàng, cung. — *de Triomphe,* Cửa bài lầu. || —, Hình nguyệt cung.

Arcade, *f.* Cửa nguyệt cung. Cửa vò vò.

Arcane, *m.* Sự kín nhiệm, sự ẩn vi.

Arcature, *f.* Dẫy (hàng) cửa nguyệt cung, vòng nguyệt.

Arc-boutant, *m.* Nhịp xây vòng nguyệt để mà chống đỡ.

Arceau, *m.* Vòng nguyệt nhỏ. — *de pont,* Nhịp cầu.

Arc-en-ciel, *m.* Cái mống. Thiên hồng. Cầu vòng.

Archaïsme, *m.* Dùng tiếng đời xưa.

Archal, *m. Fil d'archal,* Thép thau.

Archange, *m.* Tổng lãnh thiên thần.

Arche, *f.* Nhịp cầu. — *de Noé,* Tàu ông Noe. — *d'alliance,* Hòm bia truyền Thiên Chúa.

Archéologie, *f.* Phép luận cổ tích.

Archéologue, *m.* Kẻ thuộc giỏi những sự cổ tích.

Archer, *m.* Lính cầm cung. Quân bắn tên.

Archet, *m.* Cái cung kéo đờn (cò).

Archevêché, *m.* Chức tổng lãnh giám mục. Lầu (tòa, dinh) tổng lãnh giám mục. Địa phận tổng lãnh giám mục.

Archevêque, *m.* Ông tổng lãnh giám mục.

Archipel, *m.* Chòm nhiều cù lao.

Digitized by Google

Archiprêtre, *m.* Thầy cả bực trên (đàn anh).

Architecte, *m.* Thợ làm nhà. Kẻ áp việc cất nhà. Giám tạo.

Architecture, *f.* Phép cất nhà.

Archives, *f. pl.* Sổ sách, tờ thị. Chỗ (nhà) để sổ bộ, sổ sách của nhà nước, của hội, của làng.

Archiviste, *m.* Kẻ giữ sổ sách tờ thị. Thủ bộ.

Arçon, *m.* Cốt yên ngựa. *Vider les arçons,* Té ngựa (trật yên).

Arctique, *adj.* Bắc, phía bắc. *Pôle —,* Bắc cực, *Mer —,* Biển bắc.

Ardélion, *m.* Kẻ làm bộ rộn, làm bộ lăng xăng.

Ardemment, *adv.* Cách sốt sắng, cách nóng nảy.

Ardent, te, *adj.* Nóng nảy, sốt sắng, hung hăng, quá, lắm. *Nature ardente,* Tính nóng nảy. *Feu —,* Lửa hỏa hào. *Chaleur ardente,* Nóng quá. *Soif ardente.* Khát lắm. *Chapelle ardente.* Chỗ (nơi) để quang tài có thắp đèn nhiều.

Ardeur, *f.* Sự sốt sắng, sự nóng nảy, sự hung hăng. *Avec —,* Nong nả, lẫy lừng, hung.

Ardoise, *f.* Đá đen đen để lợp nhà. Ô thạch. — *(pour écrire)* Bản đá. *Crayon d'ardoise,* Cây viết đá. — *factice,* Bản đá giả (làm bằng giấy).

Ardoisière, *f.* Hầm đá, mỏ đá.

Ardu, ue, *adj.* Dốc, hẳm, khó. *Route ardue,* Đàng dốc.

Are, *m.* Cao, sào, thước mà đo đất, (100 thước vuông).

Aree, *m.* Trái cau; binh lang. *Noix d' —,* Hột cau.

Arène, *f.* Cát nhỏ, sân cát. Trường đua, chỗ đua vật.

Aréole, *f.* Quầng. *L' — de la lune.* Quầng mặt trăng.

Aréomètre, *m.* Ống lường nước.

Aréopage, *m.* Phủ liêu.

Aréquier, *m.* Cây cau.

Arête, *f.* Xương cá. Khía, cạnh. — *dans la gorge,* Hóc xương. — *vive,* Nhọn bìa, sắc cạnh. — *saillante,* Khía.

Argali, *m.* Bàn dương.

Argent, *m.* Bạc, ngân; tiền bạc, tiền của. — *comptant,* Bạc (tiền) mặt. — *qui ne sonne pas,* Bạc điếc. — *faux,* Bạc giả. *Lingot d' —,* Nén (đính) bạc. *Placer de l' —,* Cho vay (bạc). *Médaille d' —,* Ngân bội bài. *Noces d' —,* Lễ bạc. *Avoir beaucoup d' —, (être riche),* Có bạc nhiều, (giàu có).

Argenter, *a.* Mạ bạc, xuy bạc, thép bạc.

Digitized by Google

Argenterie, *f.* Đồ bằng bạc.

Argenteur, *m.* Thợ xuy (mạ) bạc.

Argentin, ne, *adj.* Có tiếng kêu như bạc, có màu như bạc. *Voix argentine,* Tiếng thanh. *Son —,* Tiếng kêu như bạc.

Argenture, *f.* Sự mạ (xuy) bạc, thép bạc. Nghề mạ bạc.

Argile, *f.* Đất sét. *Vases d' —,* Đồ gốm.

Argileux, euse, *adj.* Có đất sét. Bằng đất sét. *Terre argileuse,* Đất sét, đất màu mỡ.

Argot, *m.* Tiếng nói lái, tiếng nói trở.

Arguer, *a.* Bắt lý, bắt lỗi, ra chứng cớ. *Vous arguez mal à propos de ce fait,* Anh tính sái về việc nầy.

Argument, *m.* Lý, lẽ, chứng. Lẽ làm chứng, dấu chỉ.

Argumentation, *f.* Phép luận lẽ (lý). Sự bắt lẽ, sự nói lý.

Argumenter, *n.* Nói lý, bắt lẽ. Biện luận.

Argutie, *f.* Lẽ gạt khéo, lời quanh co.

Argus, *m.* Người lanh (tỏ) con mắt. || —, Tên bụt kia có một trăm con mắt. || —, Gà sao.

Aride, *adj.* Khô, khô héo, khô khan. Lạt lẻo.

Aridité, *f.* Sự khô khan, sự khô héo.

Aristocrate, *m.* Kẻ sang trọng quờn chức.

Aristocratie, *f.* Phẩm sang trọng quờn quí.

Aristocratique, *adj.* Thuộc về phẩm sang trọng.

Aristoloche, *f.* Cây khoai cà.

Arithméticien, enne, *adj.* Kẻ thông thuộc phép toán, người biết phép toán.

Arithmétique, *f.* Phép toán, phép tính.

Arlequin, *m.* Thằng hề.

Armateur, *m.* Kẻ sắm tàu, chủ tàu.

Armature, *f.* Giáp, giáp sắt.—*d'un tonneau,* Mấy cái niền sắt thùng.

Arme, *f.* Khí giái. *Armes à feu,* Hỏa khí, súng ống. — *blanche,* Gươm, độc kiếm, dao, giáo. *Prendre les armes,* Mang khí giái. *Rendre les armes,* Hàng đầu, chịu thua. *Faire passer qqn par les armes,* Xử tội phải bắn, phải chém đi. || *Armes de Saigon,* Con dấu hiệu riêng thành Saigon.

Armé, ée, *adj.* Có khí giái, có dát sắt. *Pont en Ciment armé,* Cầu đúc bằng *ciment* có cốt sắt.

Armée, *f.* Binh, đạo binh. — *de terre,* Binh bộ. — *de mer,* Binh thủy.— *de réser-*

Digitized by Google

ve, Binh tiếp. *Commander une—,* Đốc binh, lãnh binh. *Le front de l'—,* Tiền đạo.

Armement, *m.* Binh khí, sự sắm khí giái. Sự dọn (sắm sửa) tàu trận.

Armer, *a.* Phát khí giái, sắm sửa binh khí, chiêu binh, dọn dẹp chiến thuyền. *Le roi arma dix navires montés par cinquante mille hommes,* Vua cấp 10 chiếc tàu và năm muôn binh. — *un aviron,* Gay chèo. — *un fusil,* Kéo cò lên mà bắn. || S'—, *r.* Sắm khí giái. Sắm sửa, dùng lấy. || *Au fig.—de courage,* Lấy lòng mạnh mẽ.

Armillaire, *adj. Sphère—,* Thiên cầu gồm các thứ vòng theo phép thiên văn. Tuyền cơ.

Armistice, *m.* Sự giãn việc giặc ra ít lâu. Sự đình chiến.

Armoire, *f.* Tủ, tủ áo. *Tiroir d'—,* Hộc tủ.

Armoiries, *f. pl.* Dấu (hiệu) riêng một nước, một thành, một dòng, một họ.

Armoise, *f.* — *des labiées,* Cây ích mẫu.—*(Herbe de la St Jean),* Cây ngải cứu.

Armon, *m.* Cây vòi đòn xe.

Armure, *f.* Khí giái (đủ bộ một người mang).

Armurerie, *f.* Nghề làm khí giái. Nơi rèn khí giái. Chỗ trử khí giái mà bán.

Armurier, *m.* Thợ rèn khí giái. Người bán khí giái.

Aromate, *m.* Hương hoa, thuốc thơm.

Aromatique, *adj.* Thơm, thơm tho.

Aromatiser, *a.* Chế (ướp) thuốc thơm.

Arome, *m.* Mùi thơm, mùi hương thơm.

Arpent, *m.* Mẫu đất. Mẫu sào. Công.

Arpentage, *m.* Phép đo đất.

Arpenter, *a.* Đo đất. — *un champ,* Đo ruộng, đạc điền.

Arpenteur, *m.* Kẻ đo đất, đạc điền.

Arpenteuse, *f.* Con sâu đo.

Arquebuse, *f.* Súng tay xưa. Súng hỏa mai.

Arquer, *a.* Bẻ cong lại. || —, *n.* Cong, oam oam, khum xuống.

Arrache-pied, (D'). *loc. adv.* Luôn luôn, hoài hoài, luôn mãi. Cách sấn sướt.

Arracher, *a.* Nhổ, nhổ ra, bứt đi, rứt ra, giựt ra, rút ra, xắn, xắn ra.—*les herbes,* Nhổ cỏ.—*le tronc d'un arbre,* Xắn gốc. — *les étendards,* Giựt cờ. — *les yeux,* Khoét con mắt. — *une dent,* Nhổ răng. || S'ARRACHER, *r.* — *d'auprès de qqn,* Lìa khỏi ai. *Ils s'arrachent leurs parts,* Nó giành (giựt) lấy phần của nhau.

Arracheur, euse, *s.m.* et *f.* Kẻ nhổ ra, kẻ bứt đi.

Arrangeable, *adj.* Dọn dẹp dặng. Giải hòa dặng.

Digitized by Google

Affaire—, Việc giải hòa đặng.

Arrangement, *m.* Sự sắp đặt, sự dọn dẹp. Sự giải hòa, sự xử huề, sự tính êm. Tự thuận.

Arranger, *a.* Sắp đặt, dọn dẹp, sửa soạn. Xử huề, giải hòa, làm (tính) cho êm cho xong. || S'ARRANGER, *r.* Phòng lo, tính liệu. Ưng thuận.

Arrérages, *m. pl.* Tiền còn thiếu, tiền mướn (đất) để tồn lại. Phần huê lợi.

Arrestation, *f.* Sự bắt, sự đi bắt. Sự bị bắt. *Faire une —*, Bắt, đi bắt. *Être d'—*, Bị bắt, hồi bị bắt.

Arrêt, *m.* Án, án định.—*de mort*, Án tử.—*(action d'arrêter)*, Sự bắt. —*(de s'arrêter)*, Sự ngừng lại, đứng lại. *Une heure d'—*, *(chemin de fer)*, (Xe lửa), Ngừng lại một giờ. *Maison d'—*, Nhà giam, nhà phạt. *Mettre aux arrêts*, Giam lại. || —, Lời nghị định, lịnh truyền. —*divin*, Thiên mạng, mạng trời. || —, *(repos)* Sự nghỉ, nơi nghỉ; nơi ngừng lại, đứng lại. Trạm, bến.

Arrêté, *m.* Lời nghị định, lịnh, trát tờ, luật.

Arrêter, *a.* Cầm lại, bắt lại. Ngừng lại, chận lại. Tính, định chắc, hẹn chắc. *On n'a pas pu l'—*, Bắt nó không đặng. — *un cheval*, Dừng (ngừng) ngựa lại. — *un compte*, Tính sổ cho xong. —*un jour*, Hẹn ngày. || S'—, *r.* Dừng chơn, đứng lại. Dốc lòng. *Arrêtez-vous ?* Đứng lại. *Ma montre s'est arrêtée*, Đồng hồ tôi chết rồi.

Arrhes, *f. pl.* Tiền đưa chịu trước. Tiền đặt cọc. *Donner des—*, Đặt cọc.

Arrière, *m.* Phía sau; sau lái. *Vent d'—*, Gió xuôi.

Arrière, *adv.* Sau, sau lưng, Phía sau. *Regarder en—*, Ngó ngoái lại.—*de moi, les méchants*, Ớ kẻ dữ, hãy đi khỏi tao. || EN ARRIÈRE, *loc. adv.* Lui ra, lui lại.

Arriéré, ée, *adj.* Muộn, chậm. *Enfant—*, Con nít chậm khôn. *Peuple—*, Dân sút chúng. || —, *m.* Nợ quá kỳ. *Payer les arriérés*, Trả nợ quá kỳ.

Arrière-corps, *m.* Nhà sau, hậu đường.

Arrière-cour, *f.* Sân sau.

Arrière-garde, *f.* Hậu binh, đạo hậu.

Arrière-goût, *m.* Mùi còn trong cổ khi ăn uống rồi.

Arrière-main, *f.* Bề ngửa bàn tay.

Arrière-neveu, *m.* Chắt. *Les arrière-neveux*, Cháu chắt. Kẻ hậu lai.

Arrière-pensée, *f.* Ý kín nhiệm.

Arrière-petit-fils, *m.* Con chắt (chít) trai.

Digitized by Google

Arrière-petite-fille, *f.* Con chắt (chít) gái.

Arrière-point, *m.* Mũi (kim) đột. May đột.

Arriérer, *a.* Để lại sau, quá kỳ.—*un payement,* Để quá kỳ trả nợ.

Arrière-saison, *f.* Cuối mùa thu. Cuối mùa, trễ, muộn. || *Au fig.*—, Đến tuổi già.

Arrière-train, *m.* Đàng sau cái xe, phía sau xe. Đàng đít (con thú).

Arrimage, *m.* Sự sắp đặt hàng hóa dưới tàu.

Arrimer, *a.* Sắp đặt hàng chở dưới tàu.

Arrivage, *m.* Sự ghé tới, sự tới bến. Đồ hàng.

Arrivée, *f.* Sự tới, sự đến. Đến kỳ, tới kỳ.— *du train,* Xe lửa tới.

Arriver, *n.* Tới, tới nơi, lại, đến, xảy đến.—*à temps,* Đến kịp. — *en foule,* Tuôn đến. —*à bon port,* Tới nơi (cữa) bình an. *S'il arrive que...* Phải mà... — *à propos,* Xảy ra như ý. *Il arriva que...* Té ra... — *aux honneurs,* Được chức quờn sang trọng. *Quoi qu'il arrive,* Dầu làm sao mặc lòng.

Arriviste, *m. f.* Kẻ muốn cho được, kẻ làm hết sức cho được. Kẻ tham lam.

Arrogamment, *m.* Cách kiêu căng, vô phép.

Arrogance, *f.* Sự kiêu ngạo, sự kiêu hảnh, sự xấc xược. *Avec*—, Cách khinh dể. *Répondre avec*—, Trả lời kiêu ngạo (xấc xược).

Arrogant, te, *adj.* et *s.* Kiêu căng, kiêu hảnh, xấc xược. *Parler d'un ton*—, Nói xấc.

Arroger (S'), *r.* Choán, chiếm lấy, giành lấy. Nhập kí.

Arrondir, *a.* Làm cho ra tròn. — *entre ses doigts,* Vò tròn. || —, Mở ra (thêm) cho rộng.—*sa fortune,* Thêm của. || S'ARRONDIR, *r.* Ra tròn.

Arrondissement, *m.* Sự làm cho tròn. || —, Địa hạt. Địa sở.—*de Vinh long,* Hạt Vĩnh long. *Secrétaire d'*—, Thơ ký địa hạt. *Conseil d'*—, Hội đồng địa hạt.

Arrosage, *m.* Sự tưới.

Arroser, *a.* Tưới, rưới. — *un jardin,* Tưới vườn. — *à grande eau,* Tưới xối. || *Deux ruisseaux de larmes arrosent son visage,* Hai hàng lụy ngọc chảy ròng như mưa. || —, Chảy, chảy ngang. *Cette rivière arrose le village,* Rạch nầy chảy ngang qua làng.

Arrosoir, *m.* Bình tưới, thùng tưới.

Arrow-root, *m.* Cây nưa, củ nưa.

Arroyo, *m.* Rạch, rạch ngòi. Sông nhỏ. — *chinois,* Sông từ Sàigòn đi Chợlớn.

Digitized by Google

Arsenal, *m.* Kho khí giái, trại thần cơ. — *de la marine,* Xưởng đóng tàu.

Arsenic, *m.* Thạch tín. Thạch cao. Vị sang. Tì sương. Nhơn ngôn.

Art, *m.* Nghề, nghề nghiệp; Tài, tài khéo, tài năng. *Les arts libéraux,* Các nghề văn học. Lục nghệ. — *militaire,* Nghề võ.

Artère, *f.* Mạch máu, mạch lạc. Huyết đại mạch. *Trachée* —, Yết hầu.

Artésien, enne, *adj. Puits* —, Giếng đào xuống có mạch nước lên mạnh.

Artichaut, *m.* Từ thái. Rau thứ thề.

Article, *m.* Đoạn, khoản, điều. — *premier,* Đoạn thứ nhứt. || —, Món hàng, hàng hóa. *Tous les articles,* Đủ món. *J'ai acheté plusieurs articles,* Tôi đã mua nhiều món hàng. || —, Khớp xương, lóng. — *du doigt,* Lóng tay. || —, Đều, việc. — *de foi,* Điều phải tin. || —, Lúc, hồi, khi. *A l'— de la mort,* Khi gần chết, hồi hấp hối. || —, Bài. — *de journal,* Bài nhựt trình.

Articulation, *f.* Khớp xương, lắc léo. Mắt cây, lóng cây. || —, Sự nói nhằm tiếng, nhằm vần.

Articuler, *a.* Nói rõ ràng, dứt câu, đọc nhằm tiếng nhằm vần.

Artifice, *m.* Tài trí, tài nghề. Mưu trí, mưu chước. *Sans* —, Thật thà, chơn thật. || *Feu d'* —, Pháo, cây pháo. *Tirer un feu d'* —, Đốt pháo, đốt bông.

Artificiel, elle, *adj.* Bởi tài năng mình làm ra, bởi tay người ta làm. *Fleurs artificielles,* Bông hoa người ta làm ra.

Artificier, *m.* Thợ làm pháo, làm cây bông.

Artificieux, euse, *adj.* Giả trá, quỉ quái, mưu mô.

Artillerie, *f.* Khẩu súng lớn. Thần cơ. Trại pháo thủ, trại thần cơ. *Troupes de l'* —, Binh pháo thủ.

Artilleur, *m.* Lính pháo thủ.

Artimon, *m.* Cột buồm sau lái.

Artisan, *m.* Thợ. — *habile,* Thợ giỏi, thợ khéo.

Artison, *m.* Con sùng, con sâu bọ (hay cắn áo quần).

Artiste, *m.* Thợ giỏi, thợ khéo, thợ thiện nghệ. Tài công, lương công. || —, *adj* Giỏi, khéo léo. *Main* —, Tay khéo, tay tài.

Artistement, *adv.* Khéo léo, giỏi, kĩ tài.

Artistique, *adj.* Thuộc về nghề khéo. Khéo. *Meuble* —, Tủ khéo.

Arum, *m.* Nam tinh. — *esculentum,* Môn nước.

Aruspice, *m.* Thầy coi ruột

Digitized by Google

thú mà bói. Thầy coi giò.

As, *m.* Một nút (trong con cờ, lá bài) *(Lá ách).*

Ascaride, *m.* Con lãi, sáng lãi.

Ascendant, te, *adj.* Lên. *Force ascendante,* Sức lên. *Ligne ascendante,* Cánh ông bà; thượng tộc.

Ascendant, *m.* Thế, phép, quyền thế. *Avoir de l'—,* Có quyền thế. || *Les ascendants,* Tổ tiên, ông bà, tiên nhơn.

Ascenseur, *m.* Máy dùng mà đỡ đồ lên. Máy dùng đem người ta lên xuống.

Ascension, *f.* Sự lên, sự trèo lên. *Fête de l'—,* Lễ Đức Chúa Giêgiu thăng thiên.

Ascensionnel, elle, *adj.* Hay lên, có sức lên.

Ascète, *m.* Kẻ tu hành, kẻ tu thân, hãm mình.

Ascétique, *adj.* Về kẻ tu hành. Về đàng nhơn đức. *Ouvrage —,* Sách dạy đi đàng nhơn đức. *Vie —,* Ăn ở nhơn đức, sự tu trì.

Asiatique, *adj.* Thuộc về phương Đông. *Les mœurs —,* Phong tục phương Đông. || *—, m. f. Les asiatiques,* Người phương Đông.

Asie, *f.* Phương Đông. Phương Asie.

Asile, *m.* Nơi nương dựa, nơi núp ẩn, chỗ trú. *Droit d'—,* Phép bàu chữa và chứa người ta. *Salle d'—,* Chỗ nuôi và dạy dỗ con nít. *— de vieillards,* Chỗ nuôi kẻ già cả.

Aspect, *m.* Sự xem, sự coi, sự thấy. Hình dạng, bộ dạng, thể diện. *D'un bel—,* Coi tốt, dễ coi. *À l'— de sa mère...* Vừa thấy mẹ... *Avoir l'— de...* Coi tuồng như...

Asperge, *f.* Long tu thể. Măng tây.

Asperger, *a.* Rảy, rưới. *— d'eau,* Rưới nước.

Aspérité, *f.* Sự nhám nhúa, sự giô giám, sự hê hủng. *— du langage,* Lời nói xẳn xớm. *— de caractère,* Tính cộc cằn.

Aspersion, *f.* Sự rưới (rảy) nước. *Faire l'—,* Rảy nước thánh.

Aspersoir, *m.* Cây (que) để rảy nước.

Asphalte, *m.* Thứ chai. Tích phương thạch.

Asphyxiant, te, *adj.* Hay làm cho ngột. *Gaz—,* Khí làm ngột.

Asphyxie, *f.* Sự ngột hơi, sự chết ngột. *Mourir d'—,* Chết ngột.

Asphyxié, ée, *adj.* Bị ngột hơi, chết ngột.

Asphyxier, *a.* Làm cho ngột, làm hết thở.

Aspic, *m.* Rắn hổ, rắn hổ mang. || *Au fig. Langue d'—,* Miệng lằn lưỡi mối. || *—,*

Digitized by Google

(grande lavande), Cam tòng, ải hương thảo.

Aspirant, te, *s.* Kẻ cầu chức, kẻ lo chức gì. || —, *adj.* Hút, rút, thụt. *Pompe aspirante et refoulante*, Ống thụt rút nước đem lên cao.

Aspiration, *f.* Sự thở vào, thở ra. Sự nói ra hơi gió (như chữ *h.*) || *Au fig.*—, Sự nhắc lòng trí đến cùng Chúa. Sự ước ao.

Aspirer, *a.* Thở vào, hít, hút. || —, *n.* Ước ao, cầu, ham hố. — *aux honneurs*, Cầu công danh.

Assa-fœtida, *f.* A ngùy.

Assagir, *a.* Làm cho ra khôn. || S'—, Ra khôn.

Assaillant, te, *adj.* Kẻ xông vào đánh, kẻ hãm đánh.

Assaillir, *a.* Xông vào đánh, xáp lại, xáp vô. — *qqn*, Xông vào (vô) đánh ai. —*un navire*, Xáp vô bắt tàu. *Être assailli par une tempête.* Bị bão, bị dông tố.

Assainir, *a.* Xỗ khí độc ra hiền, làm cho thanh khí.

Assainissement, *m.* Sự làm cho hết độc, sự làm cho ra hiền.

Assaisonnement, *m.* Đồ gia vị, đồ ướp, đồ nêm.

Assaisonner, *a.* Gia vị, ướp, nêm. — *d'épices*, Ướp hương, ướp hoa.

Assassin, *m.* Kẻ giết người, kẻ sát nhơn.

Assassinat, *m.* Sự giết người, sự sát nhơn. Tội giết người, tội sát nhơn. Án nhơn mạng. — *prémédité*, Cố sát. — *involontaire*, Ngộ sát.

Assassiner, *a.* Giết người, sát nhơn. || *Au fig.*—, Khuấy khỏa, làm nhọc, làm cực.

Assaut, *m.* Sự xông vào, sự xông đánh, hãm đánh, *Donner l'*—, Xông đánh. *Prendre d'*—, Hãm lấy. *Monter à l'*—, Trèo xông vô thành lũy.

Assécher, *a.* Làm cho khô ráo.—*une rizière*, Thả nước cho khô ruộng.

Assemblage, *m.* Sự xáp lại, sự hiệp lại. Sự tra (vô) ngàm (mộng).

Assemblée, *f.* Hội. Hiệp lại. *Réunir une*—, Nhóm hội. — *délibérante*, Công đồng. — *nationale*, Hội dân viện. Công đồng quốc nghị viện. *Dissoudre une* —, Bãi hội.

Assembler, *a.* Nhóm lại, hiệp lại, hội lại, tụ lại.—*des troupes*, Thâu binh, tụ binh lại.—*des broutilles*, Chất bồi. || — *(ajuster)*, Ráp lại, tra vô, tra ngàm (mộng). || S'—, *r.* Nhóm hội, tụ tập, hội hiệp, tùng tam tụ ngũ.—*la nuit*, Tụ tập đêm hôm.

Assener, *a.* Đánh dập.—*un coup.* Đánh đập một cái mạnh lắm.

Digitized by Google

Assentiment, *m.* Sự ưng, sự đành. *Donner son —,* Ưng chịu, đành lòng.

Assentir, *n.* Ưng chịu, đành lòng.

Asseoir, *a.* Để ngồi. Lập, dựng nên, xây.— *une maison,* Xây nền nhà. — *un camp,* Đóng trại. || S'ASSEOIR, *r.* Ngồi.—*en groupe,* Ngồi xúm chùm.

Assermenté, ée, *adj.* Đã thề, có thề. *Juge —,* Quan xét có thề rồi.

Assermenter, *a.* Bắt thề.

Assertion, *f.* Sự nói quyết, sự đoán hẳn.

Asservir, *a.* Bắt phục, bắt làm tôi. Hãm dẹp. — *ses passions,* Hãm tình tư dục. || S'ASSERVIR, *r.* Làm tôi, phục. — *un cœur,* Làm cho một người phải lòng.

Asservissement, *m.* Phận, sự làm tôi.

Assesseur, *m.* Quan đoán (xét) thừa, kẻ dự xử. — *du ministre.* Tham tri.

Assez, *adv.* Đủ, khá, thôi.— *pour vivre,* Đủ xì xà.—*long,* Dài khá. —! *ne va plus,* Thôi! đừng đi nữa. *En avoir —,* Lấy làm chán.

Assidu, ue, *adj.* Chuyên, chuyên cần, siêng năng.— *à l'étude,* Chuyên học.—*au travail,* Cần mẫn việc làm. || —, Luôn luôn, liền xì, năng nắn.

Assiduité, *f.* Sự cần mẫn, sự chuyên lo, sự siêng năng.

Assidûment, *adv.* Cách siêng năng, cách ân cần, luôn luôn.

Assiégeant, te, *adj.* et *s.* Vây phủ, trùng vây. || Binh vây thành công phá. *Repousser les assiégeants,* Giải vây.

Assiéger, *a.* Vây, vây phủ xung quanh. — *une forteresse,* Vây đồn.

Assiette, *f.* Cái dĩa, dĩa bàn. Địa thế, nơi ở.—*plate,* Dĩa cạn.—*creuse,* Dĩa sâu.—*de l'impôt,* Phép chinh thuế. || *Au fig. N'être plus dans son —,* Không được yên, khó ở.

Assignation, *f.* Tờ đòi hầu kiện; sự cấn nợ.

Assignat, *m.* Giấy bạc đời xưa.

Assigner, *a.* Chỉ ra, chỉ định, phân định.—*les tours de rôle,* Cắt phiên. — *une portion,* Chia phần. — (en justice). Kiện cáo. — (mander) Đòi đến.

Assimilable, *adj.* Có lẽ sánh đặng, giống.

Assimilation, *f.* Sự so sánh, sự giống như, sự sánh với. Sự ăn tiêu.

Assimiler, *a.* Làm cho giống, so sánh, sánh như. || S'ASSIMILER, *r.* Sánh mình với.

Assis, ise, *adj.* Ngồi. Ở tại.

Assise, *f.* Lớp đá (gạch) xây. || LES ASSISES, *pl.* Hội hàm.

Digitized by Google

Cour d'assises, Tòa đại hình. Kỳ tòa hội xử tội nặng. *Tenir les—*, Hội hàm. Nhóm tòa đại hình.

Assistance, *f.* Sự có mặt, sự hầu, sự chầu chực. Đò hội. Sự giúp đỡ, sự giùm giúp. — *publique*, Làng hay là nhà nước cứu cấp chẩn cơ. Sự giúp đỡ, sự giùm giúp. *Œuvres d'—*, Công việc cứu cấp chẩn cơ. — *judiciaire*, Tòa chịu thầy kiện, mà đàng tiên cáo bị cáo khỏi trả tiền. *Droit d'—*, Phép được mà...

Assistant, te, *adj.* Có mặt, kẻ giúp đỡ. *Les assistants*, Những kẻ có mặt. *Les assistants du roi*, Quan cận thị.

Assister, *n.* Hầu, chầu chực, có mặt.—*à la Messe*, Xem lễ, chầu lễ. — *à un mariage*, Đi đám cưới.—*à une réunion*, Đi hội, đi nhóm. || —, *a.* Giúp, giúp đỡ.— *les malheureux*, Giúp đỡ kẻ khó khăn.

Association, *f.* Hội, bọn. Họ hương bằng. Công xi (ty).

Associé, ée, *adj.* et *s.* Kẻ vô (vào) hội, kẻ công xi, kẻ vô hùn.

Associer, *a.* Cho vô (vào) hội, cho công xi, cho hùn. Hiệp lại, nhập lại. || S'ASSOCIER, *r.* Kết bạn, làm quen. Vô hùn với ai. Cho làm chung. — *à tout le monde*, Đánh đôi đánh đọ.

Assolement, *m.* Sự thay đổi giống trồng mà dưỡng đất cho khá.

Assoler, *a.* Thay đổi giống trồng mà dưỡng đất cho ra tốt hơn.

Assombri, ie, *adj.* Sờ sầm, sờ sệt. *Visage —*, Xàu mặt, châu mày.

Assombrir, *a.* Làm ra tối, làm cho mù. || S'ASSOMBRIR, *r.* Sầm, tối. Lờ lệt. *Le ciel s'assombrit*, Trời sầm. *L'éclat du miroir s'assombrit*, Gương lờ nước thủy.

Assommant, te, *adj.* Khó chịu, cực quá. *C'est—*, Cực quá đi, khó lòng thì thôi.

Assommer, *a.* Đập chết, đánh đập, đánh vùi. Làm cực, khuấy rối.—*de coups*, Đánh đập quá sức. *Vous m'assommez avec votre babil*, Bay nói hoài hủy cực lòng, rầy tai tao quá.

Assommeur, *m.* Kẻ đập chết.

Assommoir, *m.* Đồ đập cho chết, con vác.

Assomption, *f. Fête de l' —*, Ngày lễ Thánh Mẫu mông triệu thăng thiên. Lễ Đức Chúa Bà lên trời.

Assonance, *f.* Sự ăn vận, sự vần câu, sự nghe giọng hai tiếng giống nhau, *ví dụ*; giễ dễ.

Digitized by Google

Assonant, te, *adj.* Ăn vận, vần câu.

Assorti, ie, *adj.* Xứng, vừa hạp. Nhiều món, đủ món, đủ các thứ. *Marchandises assorties,* Hàng đủ các thứ. *Époux bien assortis,* Vợ chồng xứng đôi. *Mal assortis,* So le, không xứng.

Assortiment, *m.* Sự xứng, sự vừa. Bộ, mớ, món.— *de boutons,* Bộ nút. — *de marchandises,* Mớ hàng.

Assortir, *a.* Lựa cho vừa, cho xứng. Sắm cho đủ đồ. || S'ASSORTIR, *r.* Vừa hạp, xứng hạp, xứng đôi.

Assoupir, *a.* Làm cho ngủ đi. Bắt buồn ngủ. || *Au fig.* —, Làm cho nguôi, làm cho êm. || S'ASSOUPIR, *r.* Ngủ quên, ngủ đi, buồn ngủ. Dịu, êm bớt đi.

Assoupissement, *m.* Sự buồn ngủ, giấc ngủ mơ màng. Sự ngây ngất, sự trễ nải.

Assouplir, *a.* Làm cho mềm, làm ra dịu. || *Au fig.* — *le caractère,* Làm cho ra tính êm dịu. || S'ASSOUPLIR, *r.* Ra mềm, ra dịu.

Assouplissement, *m.* Sự làm cho ra mềm, làm cho dịu (dẻo). *Exercice d'*—, Sự luyện tập cho dẻo gân.

Assourdir, *a.* Làm ngầy tai, điếc tai, nổ tai.

Assourdissant, te, *adj.* Vang dầu, vang óc, ngầy ngà. *Bruit*—, Tiếng vang đầu vang óc.

Assouvir, *a.* Làm cho no, cho phỉ, cho bỏ.— *sa faim,* Làm cho no bụng, ăn no nê.— *sa haine,* Làm cho bỏ ghét. *Pour*— *sa colère,* Cho đã nư giận.

Assouvissement, *m.* Sự no, sự phỉ, sự đã nư.

Assujettir, *a.* Bắt vưng phục, bắt đầu phục, bắt chịu phép.— *un peuple,* Bắt dân đầu phục. || — *(réprimer),* Hãm dẹp. — *(maintenir),* Buộc cho chắc. Cột cho vững. || S'ASSUJETTIR, *r.* Vưng phục, chịu phục.

Assujettissement, *m.* Sự vưng phục, sự chịu phục.

Assumer, *a.* Chịu cho mình, lãnh. — *la responsabilité,* Lãnh chịu.

Assurance, *f.* Sự vững tin. Sự chắc ý, sự chắc thật. *Avoir l'*—, Rõ biết. *Donner l'*—, Hứa chắc. *Compagnie d'assurances,* Công ty bảo hiểm.

Assurément, *adj.* Cách chắc chắn, cách vững vàng, hẳn thật.

Assurer, *a.* Làm cho vững, cho chắc. Quả quyết, kể chắc. Bảo lãnh, hứa. *Il assure qu'il sera vainqueur,* Người chắc mình sẽ đặng trận. || —, Bảo kê.— *sa maison,* Bảo kê nhà mình. || S'ASSURER, *r.* — *de,* Bắt.— *de*

Digitized by Google

l'exactitude de qq chose, Lo cho biết chắc sự gì.

Assureur, *m.* Kẻ bảo hiểm, bảo kê.

Astérisque, *m.* Dấu hoa thị (*).

Asthmatique, *adj.* Có bệnh suyễn.

Asthme, *m.* Bệnh suyễn, tật suyễn.

Astic, *m.* Xương ngựa (đồ) thợ đóng giày dùng mà nghè da cho láng.

Asticot, *m.* Giòi trong thịt thúi để móc mồi câu.

Astiquer, *a.* Đánh, chùi cho láng, nghè cho láng, cho bóng (sáng).

Astral, le, *adj.* Về sao, về tinh tú.

Astranthe *de Cochinchine*, Cây chay.

Astre, *m.* Sao, ngôi sao. Tinh tú. *Cours des astres*, Độ số.

Astreindre, *a.* Ép uổng, buộc, bắt ép. || S'ASTREINDRE, *r.* Buộc mình, ép mình.

Astriction, *f.* Sự ép, sự buộc ép, sự bón dạ.

Astringent, te, *adj.* Hay cầm dạ. Hay làm cho bón đàng đại tiện. *Remède* —, Thuốc cầm.

Astrolabe, *m.* Thiên bình nghi.

Astrologie, *f.* Phép thiên văn. Phép coi sao mà bói.

Astrologue, *m.* Thầy thiên văn. Kẻ hay xét tinh tú mà bói.

Astronome, *m.* Kẻ giỏi việc thiên văn, thầy thiên văn.

Astronomie, *f.* Phép thiên văn.

Astronomique, *adj.* Về việc thiên văn. *Carte*—, Bản đồ về trời.

Astuce, *f.* Sự quỉ quái, sự quỉ quyệt; mưu, mưu kế, mưu mô, bẻ bai.

Astucieusement, *adv.* Cách quỉ quái, phớm phỉnh.

Astucieux, euse, *adj.* Quỉ quái mưu mô, quỉ quyệt.

Atavisme, *m.* Sự cha mẹ sang cho con hồi sanh đẻ.

Atelier, *m.* Chỗ làm việc. Trại thợ làm việc. *Chef d'*—, Chủ trại, chủ thợ.

Atermoiement, *m.* Sự giãn ra, sự hẹn nợ, sự cho kì nợ lại.

Atermoyer, *a.* Hẹn nợ, cho kì nợ lại.

Athée, *adj.* et *s.* Vô đạo, kẻ không tin có Chúa.

Athéisme, *m.* Đạo (sự) chẳng tin có Chúa nào hết.

Athlète, *m.* Kẻ có tài, kẻ mạnh mẽ. Lực sĩ. Kẻ hay đua vật trong diễn trường.

Atlantique, *adj. Mer, océan* —, Biển cả *Atlantique.*

Atlas, *m.* Sách bản đồ các nước.

Atmosphère, *m.* Khí, hơi khí bao xung quanh trái đất. || —, Sức hơi mạnh trong máy.

Digitized by Google

Atmosphérique, *adj.* Thuộc về khí.

Atome, *m.* Trần ai. Phi trần bụi bụi.

Atonie, *f.* Sự yếu, sự tê mê, sự tê mỏi.

Atonique, *adj.* Yếu sức, mỏi mệt.

Atour, *m.* Đồ nữ trang, đồ trang điểm.

Atourner, *a.* Trang điểm, sửa soạn, trau giồi.

Atout, *m.* Lá bài ăn, lá bài đợi mà tới. || *Au fig.* —, Cái vả, cái bạt tai.

Atrabilaire, *adj.* et *s.* Ưu phiền, cú mấm. *Humeur* —, Tính cú mấm.

Âtre, *m.* Lò lửa, bếp.

Atroce, *adj.* Dữ tợn, độc dữ, độc địa. Quái gở, hung ác. *Douleur* —, Đau hung quá. *Temps* —, Trời xấu quá.

Atrocement, *adv.* Cách dữ tợn, cách độc dữ.

Atrocité, *f.* Sự dữ tợn, sự hung ác, lòng độc dữ; sự quái gở. || — *(action très cruelle)*, Tội báo oan gia.

Atrophie, *f.* Sự ốm o gầy mòn. Bệnh hao sức.

Atrophié, ée, *adj.* Ốm o gầy mòn, yếu sức.

Atrophier, *a.* Làm cho ra gầy mòn, ra yếu sức. || S'—, *r.* Ra ốm, ra yếu sức.

Attabler, (S'), *r.* Ngồi bàn ăn.

Attachant, te, *adj.* Đẹp đẽ, đẹp lòng, dễ thương.

Attache, *f.* Lạt, dây cột; cái niệt, dây niệt. *Collier d'* — *pour les chiens,* Niệt cột (tróng) chó. — *du collet,* Quai (om) chèo. || *Au fig.* —, Sự tham lam, sự mê, sự triu mến.

Attaché, *m.* Tùng bồi. — *d'ambassade,* Tùng sứ.

Attachement, *m.* Sự buộc (cột). Lòng chìu về, sự mê, lòng yêu chuộng, sự ham.

Attacher, *a.* Buộc, cột, trói. Hiệp, nối hiệp. — *aux pieux de torture,* Giăng vò nọc ra. — *un buffle,* Cột trâu. — *les mains derrière le dos,* Trói ké lại. — *qqn à son service,* Dùng người nào, cho người nào ở với mình. || — *(charmer),* Đẹp lòng. — *de l'importance,* Lấy làm trọng. || S'ATTACHER, *r.* Dính, dính bén, — *aux dents,* Dính răng. — *aux pas de qqn,* Đeo theo ai, nối gót ai. — *à l'étude,* Ham học. — *aux choses de ce monde,* Chuyên lo sự đời.

Attaquable, *adj.* Xông vô được, đánh được.

Attaque, *f.* Sự xông vào, sự đánh, sự xáp trận. Cơn, cữ. *Une* — *de fièvre,* Một cữ rét. || *Au fig.* —, Sự chọc tánh, sự chột ý, sự sỉ nhục.

Attaquer, *a.* Xông vào, xáp đánh, hãm. — *les navires*

Digitized by Google

avec impétuosité, Xông vào đánh tàu dữ lắm. — *les Tây sơn*, Đánh quân Tây sơn. || *Au fig.* — *(dire du mal de)*, Nói nghịch, nói sỉ nhục. — *la religion*, Nói nghịch đạo. — *en justice*, Đi kiện. — *un repas*, Ngồi ăn cơm. || S'ATTAQUER, *r.* — *à plus fort que soi*, Làm nghịch với kẻ mạnh hơn mình. *Être attaqué d'une maladie*, Phải bệnh, mắc bệnh.

Attarder, *a.* Làm cho trễ, làm chậm chạp. || S'ATTARDER, *r.* Treo trễ, trì hưởn.

Atteindre, *a.* Trúng, nhằm. Đánh trúng, đánh nhằm. Theo kịp, tới, đến. — *le but*, Trúng bia, trúng đích. — *son but*, Được như mình muốn vậy. — *ses dix ans*, Tới mười tuổi. *Être atteint de*, Mắc phải, nhiễm. *Être atteint de maladie*, Nhiễm bệnh, mắc bệnh.

Atteinte, *f.* Sự đánh nhằm, sự mắc phải, sự bị. *Hors d'* —, Khỏi. *Sentir les premières atteintes de la fièvre*, Ớn rét, ớn nóng lạnh. *Porter* — *à*, Phạm đến.

Attelage, *m.* Sự thắng xe, bắt ách, sự bắt kế. Đôi ngựa, bò kéo xe.

Atteler, *a.* Bắt, thắng ách, bắt kế. — *une voiture*, Thắng xe. — *des bœufs à une charette*, Bắt cặp bò vào xe. Bắt ách bò vào xe. || *Au fig.* *S'* — *au travail*, Làm việc nong nả.

Attelle, *f.* Cái vòng (nòng) cổ ngựa kéo xe. Miếng cây để bó đăng xương gãy.

Attenant, te, *adj.* Gần, kế, giáp.

Attendre, *a.* Chờ đợi, đợi trông. — *votre arrivée*, Đợi anh đến. — *avec impatience*, Chờ đợi lóng nhóng. *Faire* —, Làm cho (biểu) chờ, đợi. *En attendant que*, Cho đến khi. *Attends! Attendez!* Khoan! Khoan đã! || S'— *à*, Ngờ, dè, trông đợi. *Ne pas s'* — *à*, Không dè, không trông. — *au mauvais temps*, E sợ sóng gió.

Attendrir, *a.* Làm ra mềm. Làm cho động lòng. || S'—, *r.* Ra mềm. Động lòng. — *sur le sort des misérеux*, Thương lấy kẻ nghèo khổ.

Attendrissant, te, *adj.* Hay động lòng, hay mủi lòng.

Attendrissement, *m.* Sự động lòng, sự mủi lòng. Sự làm ra mềm.

Attendu, *prép.* *(vu, eu égard à)*, Vì, nhơn vì. || ATTENDU QUE, *loc. conj.* Bởi vì.

Attentat, *m.* Sự phạm đến; tội trọng. — *à la pudeur*, Tội xâm phạm đến tiết hạnh đờn bà con gái.

Digitized by Google

Attentatoire, *adj.* Hay phạm đến, xúc phạm đến.

Attente, *f.* Sự đợi, sự chờ, sự trông đợi. *Être dans l'— de,* Ngóng trông, trông đợi. *Salle d'—,* Phòng chực. || —, Sự dè, sự ngờ. *Contre toute —,* Không dè, chẳng ngờ. *Tromper l'—,* Làm cho lỡ làng.

Attenter, *a.* Phạm đến. — *à la vie,* Phạm đến mạng sống. Muốn giết.

Attentif, ive, *adj.* Chăm chỉ, có ý chỉ, có ý tứ. Siêng năng, cẩn thận, lo lắng. *Être — à,* Lắng tai nghe.

Attention, *f.* Sự chăm chỉ, ý tứ. Sự lo lắng, sự siêng năng. *Sans —,* Vô ý, bất ý. *Faire —,* Chăm chỉ. *Rappeler l'— sur,* Nhắc đến. *Faites—!* Hãy giữ! Giữ cho khéo! Coi chừng!

Attentivement, *adv.* Cách chăm chỉ, có ý tứ, cần mẫn, kĩ cang.

Atténuant, te, *adj.* Làm cho nhẹ bớt (tội) đi. *Circonstances atténuantes,* Cơ quan làm cho nhẹ bớt tội đi.

Atténuer, *a.* Bớt, giảm bớt, làm cho nhẹ bớt.

Atterrage, *m.* Chỗ tàu ghé vô đất, vô bờ. Sự đáp xuống, sự hạ xuống đất.

Atterrer, *a.* Xô (vật) xuống đất. Làm cho sửng sốt.

Atterrir, *n.* Vô bờ. Hạ xuống đất. *L'aéroplane atterrit,* Máy bay **hạ xuống** đất.

Atterrissage, *m.* Sự ghé vô bờ. Sự hạ xuống đất.

Atterrissement, *m.* Đất bồi.

Attestation, *f.* Giấy làm chứng. Bút tích. Biên lai.

Attester, *a.* Làm chứng, chứng cho. || *—(prendre à témoin),* Xin làm chứng, kêu làm chứng.

Attiédir, *a.* Làm cho ra nguội. || *Au fig. — (rendre moins vif),* Làm cho ra nguội lạnh, làm cho lạt lòng. || S'ATTIÉDIR, *r.* Ra nguội.

Attiédissement, *m.* Sự nguội lạnh.

Attifer, *a.* Trau tria, trau giồi, làm tốt. || S'ATTIFER, *r.* Trang điểm, làm tốt.

Attirail, *m.* Đồ đạc. *L'— d'une armée,* Đồ đạc đạo binh.

Attirer, *a.* Kéo lại, kéo đến (tới). — *à soi,* Kéo lại.— *par un appât,* Bẹo. *L'aimant attire le fer,* Đá nam châm rút sắt. || *Au fig.* —, Quến dụ, rủ quến, dỗ lòng, nhữ. Làm cớ. || S'ATTIRER, *r.* Làm cớ. *S'— des ennuis,* Làm cớ mà phải thiệt hại. *S'— des malheurs,* Lụy mình.

Attiser, *a.* Chụm lửa, nhúm lửa. || *Au fig.* —, Xúi, giục. — *la colère,* Giục lòng giận.

Digitized by Google

Attitude, *f.* Bộ tướng. Cách thế, hình dạng.

Attouchement, *m.* Sự đá đến, sự rờ đến.

Attractif, ive, *adj.* Hay kéo, hay rút, hay rù quến.

Attraction, *f.* Sự kéo đến (lại), sức rút, sức kéo. || —, *f. pl.* Sự ưa hạp, sự vui chơi.

Attraire, *a.* Rù quến, dụ dỗ, kéo về.

Attrait, *m.* Sự dỗ dành, sự làm cho mê, sự rù quến. Sự xinh tốt, sự vui sướng. *Les attraits de la volupté,* Sự vui sướng xác thịt.

Attrape, *f.* Cái bẫy. Sự lường gạt, mưu chước, mưu kế.

Attraper, *a.* Bắt, bắt được. Lấy được. Gạt, lường gạt. Theo kịp. — *un voleur,* Bắt được đứa ăn trộm. — *une maladie,* Mắc bịnh. *Se laisser* —, Bị lường, bị gạt.

Attrayant, te, *adj.* Đẹp đẽ, thấy mà ưa. Hay rù quến. *Parole attrayante,* Tiếng nói thảnh thơi.

Attribuer, *a.* Ban cho, đồ cho, cấp cho, phân cắt. — *au hasard,* Nói là tại tình cờ. || S'ATTRIBUER, *r.* Giành lấy, giựt lấy, tiếm lấy.

Attribut, *m.* Thể thống, sự bổn tính. Bằng thị.

Attribution, *f.* Sự ban cho, sự chuẩn cho. Phần việc, quờn phép, chức phận.

Attrister, *a.* Làm cho buồn, làm buồn rầu. || S'ATTRISTER, *r.* Buồn rầu.

Attrition, *f.* Sự mòn bỡi cọ với nhau. || —, Sự ăn năn tội vì mình (chẳng trọn).

Attroupement, *m.* Sự nhóm lại, sự hội lại. *Un — d'hommes,* Nhóm người ta lại.

Attrouper, *a.* Nhóm lại, tụ lại. || S'ATTROUPER, *r.* Tựu lại (đến), tuôn đến, vầy đoàn lại.

Au, aux, *prép.* (tiếng đặt thay vì: *à le, à les*). — *père,* Cho cha. — *Tonkin,* Ở ngoài Bắc. *Mal aux reins,* Đau lưng. *Jouer aux cartes,* Đánh bài.

Aubade, *f.* Sự đánh ca nhạc (buổi sớm mai).

Aubain, *m.* Người xứ khác (ngoại quốc) đến ở tại đất nước người ta mà không nhập tịch dân xứ ấy (bổn quốc).

Aubaine, *f. (avantage inespéré,)* Sự may mắn tình cờ.

Aube, *f.* Tảng sáng, rạng đông, hừng đông. *A l' — du jour,* Sớm mai bằng tâng. || — *(vêtement),* Áo trắng dài (thầy cả dùng làm lễ). || — *de roue à eau,* Cánh bánh xe nước.

Auberge, *f.* Quán, nhà quán, quán xá. Lữ điếm. *Manger à l' —,* Ăn cơm quán.

Digitized by Google

Aubergine, *f.* Cà, trái cà.

Aubergiste, *m.* Chủ quán, người ban quán.

Aubier, *m.* Dác cây (cây dác). *Enlever l' —,* Đẽo dác.

Aubin, *m.* Nước ngựa nhảy chơn ba.

Aubour, *m. (Févier des Indes),* Đậu săng.

Aucun, une. *adj.* Ai nào. Không... ai. Không... gì hết. *En — lieu du monde,* Ở nơi nào hết, không đâu hết. *Il n'a — livre,* Nó không có sách (gì) hết. *Je n'en ai vu —,* Tôi không thấy ai hết.

Aucunement, *adv.* Chút nào. Chẳng.... chút nào.

Audace, *f.* Sự dạn dĩ, sự cả gan, sự hung bạo. *Avoir de l' —,* Cả lòng dạn dĩ. *Parler avec —,* Nói xất xược.

Audacieusement, *adv.* Cách dạn dĩ, cách chắc gan. Cách chán chường.

Audacieux, euse, *adj.* Dạn dĩ, có gan. — *(impudent),* Chán chường, mặt chai đá, trây trúa.

Au deçà, *loc. adv.* et *prép.* Bên nầy, phía nầy.

Au dedans, *loc. adv.* et *prép.* Ở trong, bề trong.

Au dehors, *loc. adv.* et *prép.* Ở ngoài, bề ngoài.

Au delà, *loc. adv.* et *prép.* Bên kia, phía kia. Qua khỏi.

Au-dessous, *loc. adv.* et *prép.* Ở dưới, phía dưới.

Au-dessus, *loc. adv.* et *prép.* Ở trên, phía trên.

Au-devant, *loc. adv.* et *prép.* Ở trước. *Aller — de qqn,* Đón rước ai, ra rước ai.

Audience, *f.* Sự nghe thưa việc. Buổi xử đoán. *Donner — à qqn,* Cho ai thưa việc. *Demander — au roi,* Xin phép vào tâu vua. *Salle d' —,* Nha môn. Chỗ hội hàm xử việc. *Jour d' —,* Ngày đoán xử.

Audiencier, *m. Huissier —,* Thôi thảo kêu án vô trước tòa xử.

Auditeur, trice, *s.* Kẻ nghe, môn đệ. *Conseiller —,* Quan thị sự tòa.

Auditif, ive, *adj.* Thuộc về sự nghe.

Audition, *f.* Sự nghe.

Auditoire, *m.* Hội kẻ xúm lại mà nghe (giảng, nói). Nơi nghe giảng.

Auge, *f.* Máng (cho ăn uống). — *à porcs,* Máng cho heo ăn.

Augée, *f.* Một máng, sự đồ đầy một máng.

Augmentation, *f.* Sự thêm. *Demander une —,* Nài xin thêm. — *de solde,* Ăn (bổng) lên.

Augmenter, *a.* Thêm, gia thêm. Tăng lên. — *qqn,* Cho ăn thêm (lên) || —, *n.* Lên,

Digitized by Google

tăng lên. *Le riz a augmenté*, Gạo lên giá.

Augure, *m.* Sự bói, phép bói khoa, điềm. *De bon —*, Điềm lành. *De mauvais —*, Điềm dữ (hệ). *Prendre à bon —*, Lấy làm điềm tốt.

Augurer, *a.* Coi điềm, bói. Đoán xét.

Auguste, *adj.* Oai nghi, oai nghiêm, sang trọng.

Aujourd'hui, *adv.* Hôm nay, bữa nay, ngày nay, bây giờ.

Aumône, *f.* Của bố thí. *Faire l' — à un pauvre*, Bố thí cho kẻ khó khăn. *Demander l'—*, Đi xin, ăn mày.

Aumônier, *m.* Thầy cả coi sóc riêng nhà nào. — *militaire*, Thầy cả cấp theo binh lính mà làm phước.

Aumônière, *f.* Đẩy (túi) deo trong lưng; hầu bao.

Aune, *f.* Thứ thước đo xưa (dài 1m 188).

Aune, *m.* Khê mộc, cây bạch dương.

Aunée, *f.* Dài một thước *(aune).—commune ou campane*, Hoàng quả thể.

Auparavant, *adv.* Trước, khi trước. *Comme—*, Như trước, như cũ. *Longtemps —*, Đã lâu trước.

Auprès, *adv.* Gần, kề, gần một bên. — *(dans l'opinion de)*, Thân thế.—*(comparaison de)*, Sánh, sánh lại.—*du rivage*, Gần bờ. *Être très en faveur—de qqn*, Có thân thế với người nào. *Je ne suis rien—de lui*, Sánh với nó thì tôi không ra gì.— *(chez)*, Tại, nơi.

Auréole, *f.* Hào quang. Quang mang.

Auriculaire, *adj.* Thuộc về tai. *Témoin—*, Chứng đã nghe. || —, *m.* Ngón tay út.

Auricule, *f.* Trái tai.

Aurifère, *adj.* Có vàng. *Sable—*, Cát có vàng.

Aurone, *f. (citronnelle)* Thanh hao.

Aurore, *f.* Rạng đông, mâng đông, hừng đông, tảng sáng. *À l'—*, Tảng sáng. — *boréale*, Cảnh tinh có thường phía bên bắc.

Auscultation, *f.* Sự nghe (kê tai vô ngực vô lưng) mà đoán bịnh.

Ausculter, *a.* Nghe trong mình người ta mà đoán bệnh.

Auspice, *m.* Phép coi chim kêu, chim bay mà bói. || —, *(signe)* Điềm. — *(appui)*, Sự bàu chữa, sự binh vực.

Aussi, *adv.* Cũng, cũng vậy. *Il travaille — bien que moi*, Nó làm việc giỏi cũng bằng tôi. || —*(tellement)*, Dường ấy, thể ấy, chừng ấy. || — *(de plus)*, Nữa. || —, *conj.* Cho nên, nhơn vì sự ấy. || AUSSI BIEN, *loc. conj.* Vả lại, lại nữa.

Digitized by Google

Aussitôt, *adv.* Tức thì, liền, thoát chúc. || AUSSITÔT QUE, *loc. conj.* Vừa khi.

Austère, *adj.* Nghiêm nhặt, nhặt nhiệm. Đằm thắm. *Visage—,* Mặt nghiêm. || —, *(mortifié) adj.* Hãm mình.

Austèrement, *adv.* Cách nghiêm nhặt.

Austérité, *f.* Sự nghiêm nhặt, sự nhặt nhiệm, sự hãm mình.

Austral, le, *adj.* Về hướng nam, phía nam. *Pôle—,* Nam cực.

Autan, *m.* Gió nam.

Autant, *adv.* Cũng bằng, cho bằng || bao nhiêu... bấy nhiêu. — *que lui,* Cho bằng nó.—*il en a—il en dépense,* Nó được bao nhiêu xài hết bấy nhiêu. *D'—plus triste qu'il est plus éloigné,* Càng xa thì càng buồn.

Autel, *m.* Bàn thờ. *(païen)* Giường thờ. *Le maître—,* Bàn thờ chánh. — *latéral,* Bàn thờ phụ.

Auteur, *m.* Kẻ làm đầu, kẻ bày ra, kẻ làm sách. *Les auteurs de mes jours,* Cha mẹ tôi. *Dieu — du monde,* Đấng tạo hóa, Chúa cội rễ mọi sự.—*d'un livre,* Kẻ làm (đặt) sách. *Les anciens auteurs,* Tiên sư; sách xưa.

Authenticité, *f.* Sự chắc, sự quả thật, sự chính gốc. Sự văn bằng, ấn tín.

Authentique, *adj.* Chắc, thật, có gốc tích, có văn bằng, ấn tín.

Autobiographie, *f.* Truyện mình tay mình chép ra.

Autochtone, *adj.* et *s.* Thổ nhơn; người bổn thổ; người sanh trưởng trong xứ.

Autoclave, *m.* Nồi hay là lò sắt mà hầm đồ cách khít khao.

Autocrate, *m.* Vua toàn quyền. Kẻ trị tự thiên. Chủ tể, bao việc trị một mình.

Autocratie, *f.* Quờn chủ tể, quờn cai trị tự ý một mình; cai trị gồm quyền về một tay.

Autodafé, *m.* Hình phạt đốt thiêu. || —, Sự đốt thiêu. (Lấy đồ chất đống mà đốt).

Autographe, *adj.* et *s.* Tay mình viết ra. *Lettre—,* Thơ chính mình viết ra.

Autographie, *f.* Phép in lại chữ tay mình viết ra. Sự in bản đá.

Autographier, *a.* In bản đá.

Automate, *m.* Máy tự hành, máy tự động. Đồ máy.

Automatique, *adj.* Hay động như máy.

Automnal, le, *adj.* Về mùa thu.

Automne, *m.* Mùa thu.

Automobile, *adj.* Chạy bằng máy. *Canot—,* Ghe máy. || —, *m. (Voiture automobile),*

Digitized by Google

Xe máy dầu, xe hơi.

Autopsie, *f.* Sự khán nghiệm. Sự mổ thây mà khán nghiệm. *Faire l'— d'un cadavre,* Mổ xác mổ thây.

Autorisation, *f.* Phép. *Demander l'—de se retirer,* Xin phép về.

Autoriser, *a.* Ban phép, cho phép.—*qqn,* Cho phép ai... || *S'—de,* Vịn lấy, nhờ lấy.

Autoritaire, *adj.* et *s.* Kẻ hay ỷ quờn, kẻ ỷ thế.

Autorité, *f.* Quờn phép, quyền phép. *L'—paternelle,* Quyền cha mẹ. *Homme d'une grande—,* Người oai quờn, người quyền thế. *De sa propre—,* Tự ý mình, lấy phép riêng mình. || *Au fig.* —, Bề trên (chỉ bề trên).

Autour, *m.* Con ó, con diều. — *à ventre roux,* Chim bò cắc lửa. — *brun,* Chim bò cắc rang.

Autour, *adv. prép.* Xung quanh, chung quanh. — *de la maison,* Xung quanh nhà. *Autour de,* Quanh quất. *Tourner—,* Đi vòng quanh.

Autre, *adj.* Kia, khác. *L'— jour,* Ngày kia. *Un — individu,* Người khác. *L'un l'—,* Nhau. *L'un et l'—,* Cả hai. *L'un ou l'—,* Người nầy hay là người kia. — *part,* Nơi (chỗ) khác. *D' — part,* Vả lại, lại nữa.

Autrefois, *adv.* Xưa, thuở xưa, khi xưa, đời xưa. *Comme—,* Như xưa, như trước.

Autrement, *adv.* Khác, cách khác, thế khác. *Pas— que,* Chẳng khác nào. || —, *Sinon, sans quoi,* Bằng không thì, như không thì.

Autruche, *f.* Chim lạc đà. Lạc xà điểu, đà điểu.

Autrui, *m.* Kẻ khác, người ta. *Biens d'—,* Của cải kẻ khác.

Auvent, *m.* Mái hiên.

Auxiliaire, *adj.* et *s.* Kẻ giúp, phụ lực. Phó. *Troupes auxiliaires,* Binh tiếp, binh viện.

Avachir, (S') *r.* Ra bùng thụng, ra hư.

Aval, *m.* Hạ lưu. Ngọn nước xuống. *En—,* Phía dưới, đi xuôi xuống. || —, *(souscription au bas d'un effet),* Sự ký tên bảo lãnh, sự đứng bảo lãnh.

Avalanche, *f.* Tuyết đông lại trên núi lở rớt xuống cả về. || *Au fig.*—, Vô cùng. —*d'injures,* Mắng nhiếc vô cùng.

Avaler, *a.* Nuốt, nuốt vô, ực vào. — *tout entier,* Nuốt trộng.—*par petites gorgées,* Uống từ hớp. || —, *(faire descendre)* Đem xuống. — *du vin dans la cave,* Đem rượu xuống để dưới hầm.

Avaliser, *a.* Đứng tên bảo lãnh, ký tên bảo lãnh.

Digitized by Google

Avance, *f.* Trước, gio ra, tới trước. *Faire des avances,* Cho tiền trước. *Faire les premières avances,* Nói trước, tới trước. || *D'avance, à l'avance, par avance,* Trước.

Avancé, ée, *adj.* Trước, tới trước, gio ra, lồi ra. Gần rồi, gần măn. *Argent—,* Tiền cho lãnh trước. — *en âge,* Tuổi cao, lớn tuổi. *Écolier bien—,* Học trò đã học khá. *Fruits—,* Trái chín mùi. *Viande—,* Thịt hôi (ương). *Nuit—,* Đêm khuya. *Travail—,* Việc gần rồi.

Avancement, *m.* Sự tấn tới, sự lên chức, sự tấn lên. *Avoir de l'—,* Được lên chức.

Avancer, *a.* Đem ra, đẩy ra, gio ra. Tới, tấn tới, tới trước. Cho lãnh tiền trước. Gio ra, lồi ra.— *la tête,* Ló đầu ra. — *la main,* Gio tay ra. — *son travail,* Làm hối hả việc. || —, *v. n.* Tấn tới, ra trước, bước tới; Gio ra. *Ma montre avance,* Đồng hồ tôi đi trước (đi mau). *Faire —les troupes,* Kéo binh ra. —*avec précaution,* Đi nhấp nhứ. *Cette maison avance trop.* Nhà nầy trồm ra ngoài (gio ra). || S'AVANCER, *r.* Bước tới, áp tới, rấp tới.

Avanie, *f.* Sự sỉ nhục, sự xấu hổ. *Faire une — à qqn,* Làm sỉ nhục cho người nào.

Avant, *prép.* Trước;— *que, de.* Trước, trước khi. *Marcher en—,* Đi trước. *Bien— dans la nuit,* Khuya lắm. *Aller plus—* Đi xa hơn.

Avant, *m.* Mũi tàu, mũi ghe, *Se tenir à l'— du bateau,* Đứng trước mũi tàu.

Avantage, *m.* Ích lợi, lợi lộc; sự trổi hơn. *Retirer un—,* Đặng ích lợi. *Avoir l' — de...* Nhờ... *Parler de soi avec —,* Khen mình.

Avantager, *a.* Cho hơn. Binh vực.

Avantageusement, *adv.* Cách có ích lợi; cách vị, cách tốt. May phước. *Parler —de qqn,* Nói tốt về người nào.

Avantageux, euse, *adj.* Có ích, có lợi; tiện, tốt. *Occasion avantageuse,* Dịp tiện, dịp tốt.

Avant-bec, *m.* Cột cầu chịu nước chảy.

Avant-bras, *m.* Ống tay. bắp tay.

Avant-corps, *m.* Nhà trước. Tiền đàng. Tiền binh.

Avant-cour, *f.* Sân trước.

Avant-coureur, *adj.* et *s.* Kẻ nạt đàng, chạy hiệu. Mòi, điềm, dấu. *Nuage — de l'orage,* Mây mòi dông.

Avant-dernier, ère, *adj.* Áp rốt, kế sau hết.

Avant-garde, *f.* Tiền binh, đạo binh tiên phong.

Digitized by Google

Avant-goût, *m.* Mùi biết trước.
Avant-hier, *adv.* Hôm kia, bữa kia. — *soir*, Hồi hôm.
Avant-port, *m.* Nơi ngoài cữa biển.
Avant-poste, *m.* Phần hở nơi đầu giặc.
Avant-propos, *m.* Tiểu dẫn, tựa.
Avant-scène, *f.* Chỗ trước sân khấu.
Avant-toit, *m.* Mái hiên.
Avant-train, *m.* Khúc trước, phía trước cái xe. — *d'un cheval*, Đàng trước con ngựa.
Avant-veille, *f.* Ngày hôm kia, hôm trước.
Avare, *adj.* Hà tiện, tiện tặn, rít róng, chặc chịa. Ham của, tham lam của. || *Au fig.* — *de son temps*, Hay tiếc ngày giờ.
Avarice, *f.* Sự hà tiện, sự tham của. *Le péché d'* —, Tội hà tiện.
Avaricieux, euse, *adj.* et *s.* Tiện tặn, rít róng, hà tiện, chặc chịa, tham của.
Avarie, *f.* Sự hư.
Avarié, ée, *adj.* Hư. *Riz* —, Gạo ẩm, *Paddy* —, Lúa ướt.
À vau-l'eau, *loc. adv.* Theo dòng nước chảy, trôi theo nước. || *Au fig.* —, Không xong, hư.
Avec, *prép.* Với, cùng. — *moi*, Với tôi. *Mêler* — *l'eau*, Pha (trộn) với nước. *Trancher* — *un sabre*, Lấy gươm mà chém. — *le temps*, Lần lần. — *courage*, Cách dạn dĩ.
Aveline, *f.* (*noisette*), Trái trấn.
Avelinier, *m.* Cây trấn.
Avenant, te, *adj.* Ngoan ngùy, có duyên, đẹp, tốt. || À L'AVENANT, *loc. adv.* Tùy theo. Cũng chừng đó, cũng vậy.
Avènement, *m.* Sự tới, sự đến. Sự nối quờn, sự lên ngôi, sự tức vị.
Avenir, *m.* Sự sau, sự hậu lai. Số vận. *À l'* —, Đến sau, từ nầy về sau. *Dans un* — *prochain*, Chẳng khỏi bao lâu. *Songer à l'*—, Lo ngày sau.
Avenir, *n.* Xảy ra, xảy đến, tới.
Avent, *m.* (*Temps de l'* —,) Mùa Apventồ (bốn tuần trước lễ Sinh nhựt ĐCG).
Aventure, *f.* Sự tình cờ, sự thình lình, chuyện lạ lùng kì cục. Sự đánh liều. *Avoir des aventures*, Có chuyện lạ kì. *Par* —, *d'* —, Tình cờ. *Dire la bonne* —, Bói số. *Errer, à l'* —, Đi bá vơ, đi dông dài.
Aventurer, *a.* Liều, đánh liều. — *sa vie*, Liều sự sống mình. || S'AVENTURER, *r.* Liều mình.
Aventureux, euse, *adj.* Hay liều, cả gan. Cheo leo, hiểm nghèo.

Digitized by Google

Aventurier, ère, *adj.* et *s.* Kẻ hay liều mạng, người đào tẩn, hoang đàng.

Aventurine, *f.* Ngọc kim sa, cang sa.

Avenu, ue, *adj.* Xảy đến. *Non —,* Như không. *Regarder comme non —,* Cầm bằng không.

Avenue, *f.* Đàng đi, đàng tới nơi nào. Sự đến, (tới). || *— Allée plantée d'arbres,* Luống cây đi tới nhà.

Avéré, ée, *adj.* Rõ ràng, hẳn thật, chắc chắn. *Il est —...* Chắc là...

Avérer, *a.* Chứng là thật. Tỏ là thật.

Averse, *f.* Trận mưa, đám mưa lớn.

Aversion, *f.* Sự ghét, sự không ưa. *Avoir de l' — pour,* Ghét, không ưa. *Prendre en —,* Hềm lấy.

Avertir, *a.* Bảo, nói cho hay, cho biết. Báo tin. *(avec un supérieur):* Trình, bẩm, thưa.

Avertissement, *m.* Sự báo cho hay, lời bảo, lời bảo dần. Tờ đòi.

Aveu, *m.* Sự chịu có, sự xưng (khai) thật. *Faire l' — de,* Xưng thật, chịu. *Arracher un —,* Ép chịu có. || *Homme sans —,* Người không gốc (bá vơ).

Aveugle, *adj.* Đui, mù, mù quáng, tối mắt. || AVEUGLE À L'—, *loc. adv.* Vô tình vô ý. Bá lơ bá láp.

Aveuglement, *m.* Sự đui mù, sự mù quáng, sự tối mắt. || *Au fig.* —, Sự tối tăm, sự u mê, sự lầm lạc.

Aveuglément, *adv.* Cách đui mù, lất lơ. Cách không xét, không lo. *Aller —,* Đi không lo cái gì hết.

Aveugle-né, ée, *adj.* Mù từ mới sinh ra.

Aveugler, *a.* Làm ra đui mù, làm ra mù quáng. || *Au fig.* —, Làm ra u mê, làm ra tối tăm. Làm cho ra mê. || S'—, *r.* Lầm lỗi.

Aveuglette, (à l'). *loc. adv.* Làm rờ rờ. || *Au fig.* —, Làm bất tử.

Aviateur, trice, *adj.* et *s.* Người hay đi máy bay, Thợ bay.

Aviatik, *m.* Máy bay.

Aviation, *f.* Sự thuộc về phép bay bằng máy. *Champ d'—,* Trường máy bay.

Avide, *adj.* Tham, tham lam, ham hố, ước ao, mê, *—de richesses,* Tham của.— *de louanges,* Ham (muốn) người ta khen.—*de manger et de boire,* Mê ăn uống, láu ăn láu uống.

Avidement, *adv.* Cách mơ ước, tham lam, cách ham hố. *Chercher—,* Đon ren.

Avidité, *f.* Sự tham lam, sự mơ ước. Lòng tham lam.

Digitized by Google

Avec—, Cách tham lam, ham hố.

Avilir, *a.* Làm cho ra hèn. Làm ra nhẹ giá. || S'AVILIR, *r.* Ra hèn hạ, ra nhẹ thể minh.

Avilissement, *m.* Sự hèn hạ, sự nhẹ thể đi. *Tomber dans l'*—, Ra hèn hạ.

Avilisseur, euse, *adj.* et *s.* Kẻ lo hạ kẻ khác.

Aviné, ée, *adj.* Kẻ say rượu.

Aviner, *a.* Tẩm rượu, ngâm rượu, làm thấm rượu. || S'AVINER, *r.* Say rượu, tẩm rượu.

Avion, *m.* Máy bay.

Aviron, *m.* Cây chèo. *Armer l'*—, Gay chèo.

Avis, *m.* Ý tưởng. Tin tức. Lời rao, yết thị, *Changer d'*—, Lo lui, đổi ý. *Être de l'*— *de qqn,* Theo ý người nào. *Donner*—, Nhắn tin cho hay. — *d'adjudication,* Lời rao đấu giá.—*au public,* Yết thị. — *au lecteur,* Lời bảo dẫn.

Avisé, ée, *adj.* Khôn ngoan, biết khôn, có ý. *Bien*—, Khôn lanh. *Mal*—, Dại dột, ơ hờ.

Aviser, *a.* Cho hay. Bảo, biểu. Ngó thấy. || —, *v. n.* Lo liệu, toan liệu.— *à quelque moyen,* Toan nỗi nào, tính kế nào. *Plus tard nous aviserons,* Để sau ta sẽ liệu. || S'AVISER, *r.* Dám, cả lòng. —*d'un mauvais expédient,* Tính phương bậy.

Aviso, *m.* Tàu chiến nhỏ (để đem tin báo).

Avitaillement, *m.* Lương phạn cho tàu ăn.

Avitailler, *a.* Vận lương phạn, khí giái.

Aviver, *a.* Làm cho sáng, làm cho tỏ; làm cho tươi tốt.—*une couleur,* Làm cho tươi màu. — *une plaie,* Mỡ vít tích ra. — *le feu,* Nhen lửa, thổi lửa.

Avocat, *m.* Thầy kiện, thầy cung. Kẻ bàu chữa, bình vực. — *général,* Quan đại luật sự. — *défenseur,* Quan thầy kiện. *Avocate des pécheurs,* Bà bàu chữa kẻ có tội.

Avoine, *f.* Tử mạch thục, hương mạch (cho ngựa ăn).

Avoir, *a.* Có, được, đặng.— *de la fortune,* Có của cải. Giàu có. — *cent mètres de long,* Dài được (đặng) một trăm thước. — *vingt ans,* Được hai mươi tuổi. || —, *v. imp.* Có. *Il y a des gens qui...* Có kẻ... *Il y a six mois,* Đã hết sáu tháng. *Il y a longtemps,* Đã lâu.

Avoir, *m.* Của, của cải; gia tài, gia nghiệp.

Avoisinant, te, *adj.* Ở gần, giáp, lân cận.

Avoisiner, *a.* Giáp, ở gần, ở kề.

Avortement, *m.* Sự sa thai, sự hư thai, sự sảo thai, sự nằm bếp dối. || *Au fig.*—, Sự

Digitized by Google

ra vô ích, không xong, không được.

Avorter, *n.* Hư thai, sảo thai. Phá thai. *Sefaire*—, Phá thai. || —, *(échouer)*, Ra vô ích, không xong, không được.

Avorton, *m.* Con sảo, con ranh. — *(fruit)*, Trái đẹt, — *(Homme petit et chétif)*, Người đẹt, lùn.

Avoué, *m.* Quan thông lý luật lãnh lo việc kiện mướn hay là làm đơn từ.

Avouer, *a.* Xưng ra, chịu, nhìn biết.—*une faute*, Xưng (chịu) tội. — *une dette*, Chịu nợ.

Avril, *m.* Tháng tư tây. || *Au fig. Poisson d'*—, Sự phỉnh phờ, sự gạt (mà chơi).

Axe, *m.* Chốt, cốt, trục; trung tim. — *de la terre*, Trung tim trái đất. — *du monde*, Chốt thế giái.

Axillaire, *adj.* Về nách.

Axiome, *m.* Lý đoán, câu luận; sự thật rõ ràng không ai chối được.

Axis, *m.* *(cerf tacheté de l'Inde)*, Con hươu.

Axonge, *f.* Mỡ heo, mỡ nước.

Ayant-cause, *m.* Kẻ được phép người khác cho.

Ayant-droit, *m.* Kẻ có phép, kẻ được phép.

Ayapana, *f.* Lá đa đót.

Azote, *m.* Đạm khí.

Azotique, *adj.* *Acide*—, Đạm khí toan.

Azur, *m.* Màu xanh biếc, màu xanh da trời. *Bleu d'*—, Xanh da trời.

Azuré, ée, *adj.* Có sắc da trời, xanh biếc.

Azurer, *a.* Nhượm xanh biếc, xanh da trời.

Azyme, *adj.* Không (bỏ) men. *Pain*—, Bánh không men.

B

Babel, (tour de), *f.* Tháp Babel (trong Sấm truyền cũ).

Babil, *m.* Sự hay nói quá, sự nói chả chớt. — *des oiseaux*, Tiếng chim líu lo.

Babillage, ou Babillement, *m.* Sự hay nói, sự nói dai.

Babillard, de, *adj.* et *s.* Hay nói quá, hay nói dai.

Babiller, *n.* Nói chả chớt. Nói dai, hay nói.

Babine, ou **Babouine,** *f.* Môi, mép. (nói về con thú vật).

Babiole, *f.* Đồ chơi con nít. Đồ vặt, vặt vạnh.

Bâbord, *m.* Bên cạy (phía cột chèo lái). *A*—, Cạy, cạy lấy!

Digitized by Google

Babouche, *f.* Giày xẹp, giày hàm ếch.

Bac, *m.* Đò, đò ngang. *Passer le—,* Qua đò. *Endroit où le bac se trouve,* Bến đò.

Baccalauréat, *m.* Bậc tú tài.

Baccara, *m.* Thứ bài kia (như bài cào).

Bacchanal, *m.* Tiếng om sòm.

Baccaurée, *f.* Cây dâu đất. *—sauvage,* Cây lòn bon. *— ramiflore,* Cây dâu tiên.

Bâche, *f.* Cái xiêm. Vải bố to để đậy đồ chở xe, chở ghe kẻo ướt.

Bachelier, *m.* Tú tài. Sinh đồ. Nhiêu học. *Être reçu—,* Đậu tú tài.

Bâcher, *a.* Che, đậy. *— une voiture,* Che đậy xe.

Bachot, *m.* Ghe nhỏ.

Bâclage, *m.* Sự gài cữa, sự chận cữa. Sự làm lật đật lấy có, làm quơ quào.

Bâcle, *f.* Cây gài cữa, then cữa.

Bâcler, *a.* Gài cữa; chận cữa. *—une porte,* Chận (gài) cữa lại. || —, Làm hối đi, làm sơ sịa. *— son travail,* Làm hối việc.

Badamier, *m.* Cây hàng.

Badaud, e, *adj.* et *s.* Vúc vắc, ngơ ngáo, lừng khừng, Kẻ đi bá vơ, đi xớ rớ.

Badauder, *n.* Vúc vắc, ngơ ngáo. Đi bá vơ. Ngó vúc vắc vúc vưởi.

Badauderie, *f.* Bộ tịch, tính nết người lừng khừng.

Baderne, *f.* Dây tơ che chỗ nào kẻo đụng. || —, Chỉ đồ cũ, đồ hèn. Tiếng khinh dễ người ta.

Badiane, *f.* Cây đại hồi hương.

Badigeon, *m.* Nước thoa (quét) vách tường.

Badigeonnage, *m.* Sự thoa, quét vách.

Badigeonner, *a.* Thoa (quét) vách (bằng nước vôi hay là nước thuốc).

Badigeonneur, *m.* Thợ thoa (quét vôi) vách.

Badin, ine, *adj.* Hay chơi giỡn (bỡn), giều cợt, liến xáo.

Badinage, *m.* Sự chơi giỡn, sự giều cợt.

Badine, *f.* Roi (cây) nhỏ cầm tay.

Badiner, *n.* Nói chơi, nói giều, pha trò.

Badinerie, *f.* Lời nói chơi, lời giều cợt. Việc làm mà chơi, mà giều.

Bafouer, *a.* Trêu ngươi. Nhạo cười, nhạo báng, nhiếc nhóc.

Bafouillage, *m.* Đều nói quanh quẹo, sự nói lấn quấn không ra vàm. Việc lộn xộn quá.

Bafouiller, *n.* Nói lấn quấn không ra vàm, nói quanh quẹo.

Digitized by Google

Bâfrer, *n.* Háu ăn, ăn vô độ, ăn sa đề.

Bâfreur, euse, *s.* Kẻ háu ăn, kẻ mè ăn quá.

Bagage, *m.* Đồ đạc, đồ tùy thân. || *Au fig. Plier—,* Cuốn gói đi mất, sửa soạn đi.

Bagarre, *f.* Sự hỗn hào, sự rầy rà om sòm. Đám đang rầy rà.

Bagasse, *f.* Bã mía, xác mía.

Bagatelle, *f.* Sự hèn, đồ vặt, đồ tầm phào. *Acheter des bagatelles,* Mua đồ tầm phào. || *Au fig.* —, Việc nhỏ mọn, lỗi nhẹ.

Bagne, *m.* Ngục, tù rạc, chỗ đầy tội nhơn khổ sai. Ngục khổ giam.

Bague, *f.* Cà rá, chiên chiên, chiếc nhẫn, cái khâu. — *montée,* Cà rá nhận hột.— *chevalière,* Con dấu, *Porter une—,* Đeo nhẫn.

Baguenauder, *n.* Làm việc tầm phào, bá láp.

Baguenauderie, *f.* Việc tầm phào, sự bá láp.

Baguer, *a.* May lược, chần. *—une robe,* Lược chần cái áo.

Baguette, *f.* Roi, gậy nhỏ, đũa ăn, dùi trống (nhỏ).— *d'encens,* Cây (cộng) nhan. — *divinatoire,* Gậy phép thầy bói, thầy thuật. *Baguettes pour manger,* Đũa ăn cơm.—*de fusil,* Cây thông hỏng súng.

Baguier, *m.* Hộp để chiên chiên cà rá.

Bah! *int.* Ụa! Khỉ mốc! Khỉ khô!

Bahut, *m.* Rương, hòm (trắp) vỏ măng. Tủ. — *incrusté,* Tủ cẩn. —*sculpté,* Tủ chạm.

Bai, ie, *adj.* Sắc tía (về ngựa). — *foncé,* Tía sậm.— *clair,* Tía sáng.—*fauve,* Tía séo. — *cerise,* Tía hồng. — *brun,* Tía khướu.—*marron,* Tía cháy.

Baie, *f.* Vũng, vịnh. || — *(fruit),* Trái nhỏ. || —, Khuôn cửa nhà.

Baigner, *a.* Tắm, tắm rửa. Nhúng nước, ngâm (dầm) nước.—*un enfant,* Tắm rửa con nít.—*dans l'eau,* Ngâm (dầm) nước. *Avoir le visage baigné de larmes,* Khóc nhều nhào. || —, Chảy vô, chảy qua. Ở kề. *Le fleuve baigne la ville,* Sông chảy qua giữa thành. || —, *v. n.* Ngâm, nhúng. || SE BAIGNER, *r.* Tắm, tắm rửa.

Baigneur, euse, *s.* Kẻ tắm. Kẻ lo việc tắm.

Baignoire, *f.* Thùng tắm. || —, Chỗ ngồi coi hát (có phòng nhỏ).

Bail, *m.* Tờ (giấy) cho mướn. *Prendre à —,* Mướn. *Passer un—,* Làm tờ mướn.

Bâillement, *m.* Sự ngáp.

Bailler, *a.* Đưa trao. — *les fonds,* Đưa bạc tiền.

Digitized by Google

Bâiller, *n.* Ngáp. || —, Hở, hé ra. *La porte bâille,* Cửa hở (hé) ra.

Bailleur, eresse, *s.* Kẻ cho mướn. — *de fonds,* Kẻ chịu vốn.

Bâilleur, euse, *s.* Kẻ hay ngáp.

Bâillon, *m.* Đồ (khăn, giẻ) nhét miệng, thẻ ngậm.

Bâillonner, *a.* Nhét miệng lại.

Bain, *m.* Nước tắm. Nhà tắm. — *de mer,* Tắm nước biển. — *de vapeur,* Xông nước, nước xông. *Aller au* —, Đi tắm.—*de pieds,* Dầm chơn. || BAIN-MARIE, *m.* Nấu (chưng) cách thủy.

Baïonnette, *f.* Lưỡi lê.

Baisement, *m.* Sự hôn, sự hun hít.—*des pieds,* Lễ hôn chơn.

Baiser, *a.* Hôn, hun. — *la croix,* Hôn thánh giá.—*qqn sur la joue,* Hun mặt (má) người nào.

Baiser, *m.* Sự hôn, sự hun hít. *Donner un*—, Hôn một cái. *Donner de bruyants baisers,* Hôn hít chụt chụt. —*de paix,* Hôn mà làm hòa. — *de Judas,* Hôn mà nộp.

Baisse, *f.* Sự hạ giá xuống, sự sụt giá. *Faire la hausse et la*—, Làm cho thăng giá hạ giá.

Baisser, *a.* Hạ xuống, bỏ xuống, sụt xuống.—*le prix,* Hạ (sụt) giá. *La piastre baisse,* Bạc sụt giá. — *les yeux,* Ngó xuống. — *la tête,* Cúi đầu xuống. — *les oreilles,* Sập (trít) tai xuống. = mất cỡ. || —, *v. n.* Hạ xuống, bớt đi, ngớt đi. *Le vent baisse,* Ngớt gió. *L'eau baisse,* Nước rặc xuống. *Ma vue baisse,* Con mắt tôi lờ đi. || SE BAISSER, *r.* Cúi xuống.

Bajoue, *f.* Má dưới (nói về thú vật).

Bal, *m.* Đám múa, hội múa hát, nhảy múa. *Donner un* —, Làm hội múa hát.

Balader(Se), *r.* Đi dạo chơi.

Baladin, ne, *s.* Kẻ nhảy múa, kẻ làm trò. Thằng hề.

Balafre, *f.* Thẹo mặt. Vít rạch dài trên mặt.

Balafrer, *a.* Làm cho trầy, cho rạch mặt ra.

Balai, *m.* Cái chổi, chổi quét.—*usé,* Chổi cùn. — *de plumes,* Chổi lông.

Balance, *f.* Cái cân, cân thăng bằng. *Plateaux de* —, Vá cân. *La—oscille,* Cân vác. *La—est paresseuse,* Cân lui. *Faire la—d'un compte,* So sánh tiền thâu với tiền xuất.— *(signe du zodiaque),* Thiên cung, Thiên bình.

Balancé, *m.* Sự nhảy múa theo nhịp đờn.

Balancement, *m.* Sự đưa qua đưa lại, sự đánh đòng đưa, sự xít đu.

Digitized by Google

Balancer, *a.* Đánh đồng đưa, đưa qua đưa lại, lắc qua lắc lại. — *les bras en marchant,* Đi đánh đàng xa. || *Au fig.*—, *(peser, compenser).* Nhắc cân, so sánh, bồi thường, bù lại. — *le pour et le contre,* So sánh phải trái. || —, *v. n.* Ngăn ngừa, ngập ngừng. || SE BALANCER, *r.* Xít đu, đưa đu, đánh đu. Lắc qua lắc lại.

Balancier, *m.* Máy đưa qua đưa lại (làm cho chạy cả máy khác). —*d'un horloge,* Cái vá đồng hồ (đưa qua đưa lại). || —, Máy đúc (in) tiền, hay là đồ sắc, đồng, bạc, v. v.

Balancier, *m.* Thợ làm cân.

Balançoire, *f.* Cái đu, đu bầu, đu ngô. *Jouer à la*—, Đánh đu, xít đu.

Balast ou **Ballast,** *m.* Cát, sỏi, sạn, đá dài đổ đường sắt xe lửa cho chắc.

Balayage, *m.* Sự quét tước.

Balayer, *a.* Quét, quét tước. — *la classe,* Quét trường học. || *Au fig.*—, Đuổi, làm cho vỡ chạy. — *l'ennemi,* Đánh tan giặc.

Balayeur, euse, *s.* Kẻ quét tước.

Balayures, *f. pl.* Rác rến, đồ dơ. *Ramasser les*—, Hốt rác.

Balbutiement, *m.* Sự nói ập ợ, nói cà lăm.

Balbutier, *n.* Nói ập ợ, nói u ơ, nói cà lăm.

Balbuzard, *m.* Con ó biển.

Balcon, *m.* Hiên lầu. Câu lơn, sơ li.

Baldaquin, *m.* Cái trướng, cái tàn.

Baleine, *f.* Cá voi. — *mâle,* Cá kình. — *de parapluie,* Kèo dù.

Baleineau, *m.* Cá voi con.

Baleinière, *f.* Tam bản nhỏ dài.

Balèvre, *f.* Môi dưới.

Balise, *f.* Bông (hoa) tiêu, nêu. (Phao, trái nổi chỉ cho tàu chỗ hiểm mà tránh). || — *(fruit du balisier),* Trái ngải hoang.

Baliser, *a.* Cắm bông tiêu, cặm nêu.

Balisier, *m.* Cây ngải hoang.

Baliste, *f.* Máy bắn đá xưa. || —, Cá bò.

Baliveau, *m.* Lứa cây chừa lại khi phát rừng.

Baliverne, *f.* Lời nói vặt, chuyện chơi, chuyện thầm. *Dire des*—, Nói chuyện bá thầm.

Balle, *f.* Đạn súng, viên đạn. — *à jouer,* Trái cầu, hòn cầu. — *de caoutchouc,* Viên nhựa, hòn nhựa. *Jouer à la*—, Đánh đạn (đánh cu li). *Prendre la — au bond,* Nhơn dịp tốt. || — *de riz,* Trấu, vỏ lúa. || — *de soie,* Bao tơ.

Digitized by Google

Baller, *n.* Nhảy múa.

Ballon, *m.* Trái cầu, bong bóng. Lồng đèn khí. Trái khói, tàu khí. *Jouer au —,* Chơi trái cầu. *Monter en—,* Đi tàu khí. || *Au fig.—d'essai,* Ướm thử.

Ballonnement, *m.* Sự sinh bụng.

Ballonner, *a.* Làm cho sình bụng. Làm cho phồng (phình) ra. || SE BALLONNER, *r.* Phập phồng, phập phềnh.

Ballot, *m.* Gói, bó. — *de marchandises,* Bó hàng.

Ballottage, *m.* Sự bắt (bỏ) thăm lại, (khi bỏ thăm không ai được bàu lên bởi không đủ tiếng cử).

Ballotté, ée, *adj.* Lắc qua lắc lại, nhồi lên nhồi xuống. *Embarcation ballottée par les flots,* Ghe (thuyền) bị sóng nhồi.

Ballotement, *m.* Sự lúc lắc, lung lay.

Ballotter, *a.* Nhồi, lắc, lúc lắc, đưa đẩy. *Les vagues ballotent le vaisseau,* Sóng nhồi tàu. — *qqn,* Nhạo bán người nào. — *deux candidats,* Bắt (bỏ) thăm lại coi hai người ai đặng nhiều tiếng cử hơn. || —, *v. n.* Vật vờ, lúc lắc. || —, Dụ dự, lưỡng lự.

Balourd, de, *s.* Kẻ thô kệch, quê mùa, dốt nát.

Balourdise, *f.* Lời nói (việc làm) vụng về, quấy quá.

Balsamier, *m.* Cây tô hạp, thủy an tức.

Balsamine, *f.* Hoa móng tay.—*simple,* Hoa móng tay đơn. — *double,* Hoa móng tay kép. — *à fleurs jaunes,* Cây móng tay tàu.

Balsamique, *adj.* Thơm như tô hạp. Thuộc về tô hạp.

Balustrade, *f.* Tay vịn, sơ li, câu lơn.—*d'un pont,* Tay vịn cầu.

Balustre, *m.* Con tiện, song tiện.

Bambin, ine, *s.* Con nít nhỏ, thằng nhỏ, thằng bé.

Bamboche, *f.* Người lùn xấu. || —, Sự chơi bời thới quá, sự mê tửu sắc.

Bambocheur, euse, *s.* Kẻ hay chơi nhởi thới quá, kẻ mê tửu sắc, hoang đàng.

Bambou, *m.* Cây tre. *Roseau —,* Cây trúc, cây trước. *Pellicule intérieure du —,* Mạng tre. *Écorce rapée de —,* Tinh tre. *Jeune pousse de—,* Măng tre.—*carié,* Tre bũng. *Nœud de—,* Mắt tre. *Entre nœud de—,* Lóng tre. *Touffe de—,* Bụi tre.

Bamia, *f.* Cây bông vang chỉa lá.

Ban, *m.* Lời rao. — *de mariage,* Lời rao hôn phối. || —, Sự cách đày. || — *et arrière—,* Bán rao tống khắp xa gần.

Digitized by Google

Banal, ale, *adj.*. Tầm thường, thô kệch. Chung. *Four—*, Lò chung. *Parole banale,* Lời vô ích, hèn.

Banalité, *f.* Sự thô kệch, sự tầm thường.

Banane, *f.* Trái chuối. *Régime de bananes,* Buồng (quày) chuối. *Petit régime de—*, Nãi chuối.

Bananier, *m.* Cây chuối. *Fleur de —*, Bắp chuối. *Cœur de—*, Lõm chuối.

Banc, *m.* Ghế, ghế ngồi, ghế luôn, ghế dài. || *—de sable,* Cồn cát. *—de poissons,* Bầy cá. *—de pierre,* Lớp đá. || *— d'essai,* Chơn kê (máy hay là súng) mà thử.

Bancal, *m.* Gươm quớt lưỡi.

Bancal, le, *adj.* Quẹo cẳng, quẹo chơn, uinh chơn.

Banco, *adj. inv.* Giá, theo giá hẳng bạc. || *Faire —*, Làm cái, hốt cái, đánh cái.

Bancoulier, *m.* Cây dầu lai.

Baneroche, *adj.* Quẹo, cong, uinh.

Bandage, *m.* Dây ràng rịt, dây đai nịt (bịnh trường hạ).

Bandagiste, *m.* Kẻ làm, kẻ bán thứ dây nịt trường hạ.

Bande, *f.* Dãi (giẻ) rịt. Vành. Đàng viền. *— de fer,* Niền sắt, sắt bẫn. *—de journaux,* Giấy phong nhựt trình. || *— (troupe).* Lũ, đoàn lũ, bọn. *— de fripons,* Đoàn hồ lĩ thỗ. *—de brigands,* Đẳng ăn cướp. || *—de terre,* Liếp đất, dây đất. || *Plate—*, Lề trồng bông, trồng cỏ.

Bandeau, *m.* Khăn bịt đầu, *— sur les yeux,* Khăn (giẻ) bịt con mắt.

Bandelette, *f.* Dãi nhỏ, dãi rẻo.

Bander, *a.* Ràng, ràng rịt, buộc. *—une plaie,* Rịt thuốc. *— une blessure,* Rịt vít tích lại. *—les yeux.* Bịt con mắt. *— un arc,* Giương cung.

Bandereau, *m.* Dây đề mang kèn.

Banderole, *f.* Cờ nhỏ, cờ gió, lá cờ. Dây nhỏ đề mang súng.

Bandière, *f.* Cờ xí. *Front de—*, Hàng cờ phất trước đạo binh.

Bandit, *m.* Kẻ trộm cướp. Quân hoang, quân gian hùng.

Bandoulière, *f.* Dây đai, dây mang súng. *Porter en —*, Mang xéo.

Bangkok, *m. (ville capitale du Siam).* Băng-cốc.

Banian, *m.* Cây da, cây bồ đề.

Banlieue, *f.* Nơi láng diềng thành phố. Lối chung quanh thành phố.

Bank-note, *m.* Giấy bạc nước Hồng mao.

Banne, *f.* Vải bố to đề che (phủ) hàng hóa, bố bòng bong. Thứ giỏ chứa.

Digitized by Google

Bannière, *f.* Cờ, cờ xí. *Agiter la—,* Phất cờ, day cờ. *Sous la—...,* Theo phe.

Bannir, *a.* Đày đi, đuổi đi, phát lưu. — *de son pays,* Đuổi (đày) ra khỏi xứ mình. || *Au fig.—la tristesse,* Giải buồn. — *le souvenir,* Bỏ quên.

Bannissement, *m.* Sự đày, sự đuổi ra.

Banque, *f.* Hằng bạc. Nhà đổi bạc. Hội đoài cuộc. *Billet de—,* Giấy bạc. Ngân phiếu. — *de l'Indo-Chine,* Hằng bạc Đông dương.

Banqueroute, *f.* Sự khánh tận, sự xiết (tụi) nợ. *Faire —,* Khánh tận, khuynh gia tài.

Banqueroutier, ière, *s.* Kẻ khánh tận, kẻ vỡ nợ.

Banquet, *m.* Tiệc, yến tiệc. *Donner un—,* Đãi tiệc, đãi yến. — *sacré,* Tiệc thánh (sự rước lễ).

Banqueter, *n.* Ăn uống, ăn chơi sung sướng.

Banqueteur, *m.* Kẻ hay ăn uống sung sướng.

Banquette, *f.* Ghế đẳng, ghế luôn. Trường kỉ, ghế có nệm. Chỗ người đánh xe ngồi.

Banquier, *m.* Kẻ đổi bạc, kẻ buôn bán bạc. Chủ hằng bạc.

Baptême, *m.* Phép rửa tội. *Recevoir le—,* Chịu phép rửa tội. *Nom de—,* Tên thánh, thánh hiệu. || *Au fig. — du feu,* Xáp trận lần thứ nhứt.

Baptiser, *a.* Rửa tội, làm phép rửa tội.— *sous condition,* Rửa tội hồ nghi. || *Au fig.— le vin,* Pha rượu.

Baptismal, le, *adj.* Về phép rửa tội. *Eau baptismale,* Nước rửa tội. *Fonts baptismaux,* Chỗ rửa tội. Chậu chứa nước rửa tội.

Baptistère, *m.* Nơi (chỗ) rửa tội.

Baquet, *m.* Thùng nhỏ bằng cây.

Baquois, *m.— odorant,* Cây giứa thơm.—*des haies,* Cây giứa rừng.

Bar, *m. — commun,* Cá dìa. Lư ngư. || —, Nhà quán uống rượu.

Baragouin et Baragouinage, *m.* Cách nói sái bậy, nói không rõ.

Baragouiner, *n.* Nói lăng líu, nói sái, nói ngược tiếng, nói không rõ.

Baraque, *f.* Lều, chòi, trại.

Baraquement, *m.* Sự cất trại, cất chòi. — *d'un corps de troupes,* Trại lính.

Baraquer, *a.* Cất trại, cất lều.—*un régiment,* Cất trại lính ở. || —, *v. n.* Ở trại, ở lều.

Baratte, *f.* Thùng để đánh sữa mà lấy mỡ ra.

Baratter, *a.* Đánh sữa cho đặc, cho ra mỡ.

Digitized by Google

Barbacane, *f.* Lỗ châu mai, lỗ chừa trong vách cho nước chảy.

Barbare, *adj.* Độc dữ, dữ tợn, hung bạo, mọi rợ, man di. Quê mùa, thô kệch. || —*(étranger)*, Ngoại quốc. *Les Barbares,* Kẻ ngoại quốc. Quân mọi rợ.

Barbarie, *f.* Sự độc dữ, sự dữ tợn, sự hung bạo. Sự mọi rợ, sự quê mùa. || *Orgue de—*, Đờn quây.

Barbarisme, *m.* Tiếng nói ngược, nói quấy.

Barbe, *f.* Râu, râu ria. *Faire la—*, Cạo râu. *Caresser la—*, Vuốt râu. — *postiche,* Râu nịnh. *Rire dans sa—*, Cười thầm. || — *de maïs,* Mao bắp (râu bắp). — *d'épi,* Lông lúa, xót lúa. — *de capucin,* Thứ cải rừng kia.

Barbeau, *m.* Cá chày, cá đối, cá dảnh, cá buôi. — *chola,* Cá mè hôi. || —, Bông xanh xanh hay mọc trong lúa mì. || —, *adj.* Xanh. *Bleu—*, Sắt xanh (lợt).

Barbelé, ée, *adj.* Có râu. Có khía, có răng cưa, có vè. *Fièche barbelée,* Tên có vè. *Fil de fer —,* Dây thép có gai.

Barbet, tte, *s.* Thứ chó có lông dài mà quăn quíu.

Barbet, *m. à front et à poitrail cramoisi,* Chim thầy chùa. *Grand—vert,* Con dù dì cốt.

Barbette, *f.* Yếm che ngực người nhà phước. Thổ sơn tri súng.

Barbiche, *f.* Chòm râu để dưới cằm mà thôi.

Barbier, *m.* Kẻ cạo râu. Thầy hủ.

Barbifier, *a.* Cạo râu.

Barbillons, *m. pl.—du coq,* Tích, mồng tích.

Barbon, *m.* Lão già, thằng cha già.

Barbotage, *m.* Chã lỏng lỏng cho thú vật uống. || —, Sự ăn cắp, ăn vụng.

Barboter, *n.* Rúc, rỉa. Giẫm bùn, lội bùn, nhẫm bùn. || *Au fig.* — Ăn cắp, ăn vụng.

Barboteur, *m.* Kẻ lội (giẫm) bùn. Vịt nhà. || —, Kẻ hay ăn cắp, ăn vụng, ăn gian.

Barbouiller, *a.* Bôi bậy, vẽ thô, quệt quạc. — *la figure,* Bôi mặt. — *d'huile,* Quệt dầu.

Barbu, ue, *adj.* Kẻ có râu, có râu ria.

Barcarolle, *f.* Giọng hát chèo ghe.

Barcelonnette, *f.* Cái nôi, giường nhỏ để đưa con nít.

Bardane, *f. Petite —,* Cây ké đầu ngựa.

Bardé, ée, *adj.* — *de fer,* Mặc áo giáp.

Barder, *a.* Mặc lốt sắt cho lính hay là ngựa. Lấy thịt mỏng mà vấn vào.

Digitized by Google

Bardot, *ou* **Bardeau,** *m.* Con la con. || *Au fig.*—,Khờ dại, dại dột.

Barême, *m.* Sách có tính số sẵn rồi.

Barguigner, *n.* Dùng dằng, lưỡng lự.

Baril, *m.* Thùng nhỏ.

Barillet, *m.* Hộp nhỏ tròn đựng dây thiều đồng hồ. Thùng nhỏ nhỏ.

Bariolé, ée, *adj.* Gián sắc. Lốm đốm, sắc sở.

Barioler, *a.* Vẽ gián sắc. Vẽ nhiều sắc.

Baromètre, *m.* Thủy biểu. Âm tinh biểu.

Barométrique, *adj.* Thuộc về âm tinh biểu. *Pression* —, Sự nặng nhẹ hơi khí.

Baron, nne, *s.* Tước bá hộ. Người bá hộ. Người sang trọng.

Baroque, *adj.* Kì cục, kì khôi, phi thường.

Barque, *f.* Ghe, thuyền, — *de pêche,* Ghe chài, ghe câu.— *de mer,* Ghe bầu. — *de mandarin,* Ghe hầu.

Barrage, *m.* Rào, hàng rào, cồng, đập. Cánh hàn. *Établir un* —, Cặm hàn. *Claie de*—, Cái đăng.

Barre, *f.* Cây sắt, cây gỗ (nhỏ mà dài). Cây gài cửa. —*de bois,* Cây gỗ. — *de fer,* Cây sắt, đòn sắt.—*d'argent,* Nén bạc. *Or en*—, Vàng tấm. *Demi*—*d'argent,* Thoi bạc. — *de gouvernail,* Tay bánh, tay lái. — *d'un tribunal,* Câu lơn toà. Toà xử án. — *(trait),* Đàng gạch, nét gạch ngang.—*(Banc de sable),* Cồn cát.

Barreau, *m.* Song, cây (tấm) song, song cửa. Nghề (bậc) thầy cung. Hội thầy cung. — *(enceinte réservée pour plaider),* Ghế thầy cung. Tụng đàng.

Barrer, *a.* Gài, chận, rào lại.—*une porte,* Gài cửa lại. — *un passage,* Lấp, chận đường đi. || — *(biffer),* Bôi đi, gạch ngang, sổ đi.—*une lettre,* Bôi (gạc) chữ đi.

Barrette, *f.* Cái mũ, cái mão (thầy cả đội).

Barricade, *f.* Sự hàn, lấp đường đi mà cự. *Élever une* —, Ngăn lấp, bít đường lại.

Barricader, *a.* Ngăn lấp. Bít lại.—*une porte,* Bít, ngăn cửa lại. — *un chemin, un passage,* Bít đàng, chận đàng. || *Se barricader chez soi,* Vô nhà đóng cửa lại ở trong.

Barrière, *f.* Hàng rào, rào. Đồ ngăn, cản đường. Cửa cồng. || —, Sự ngăn cản.

Barrique, *f.* Thùng. — *de vin,* Thùng rượu.

Barrir, *n.* Rống. *L'éléphant barrit,* Voi rống.

Baryton, *m.* Một thứ kèn. Giọng tiếng giữa tiếng trầm và tiếng cao.

Digitized by Google

Bas, basse, *adj.* Thấp, thấp thỏi. Hèn, mạt. *Maison basse,* Nhà thấp. *Bas peuple,* Dân hèn. *Âme basse,* Lòng mọn mạy. || *À voix basse,* Thầm thì. *Messe basse,* Lễ thường. *Vue basse,* Cận thị. *À bas prix,* Giá rẻ. *Bas âge,* Tuổi bé, tuổi thơ. *Basses cartes,* Bài rác.

Bas, *adv.* Dưới, thấp, xuống. *Voler—,* Bay thấp. *Mettre—,* Hạ (bỏ) xuống. Đẻ (con). || *En bas,* Dưới, ở dưới. *Parler —,* Nói thầm. || *À bas!* (cri), Hạ xuống! hủy đi! Diệt đi! *Ici-bas,* Dưới thế nầy. *Être bien—,* Đau nặng lắm. || *Au fig.—,* Túng thế.

Bas, *m.* Tất; vớ. *Mettre ses bas,* Mang tất. *Paire de bas,* Đôi tất. || —, Phía dưới.— *d'une montagne,* Phía dưới chơn núi.— *d'une lettre,* Ở dưới rốt cái thơ. — *de casses,* Mấy hộp chữ ở dưới.

Basane, *f.* Da trừu (chiên) thuộc rồi. *Reliure en—,* Đóng sách bao da.

Basané, ée, *adj.* Nám đen, ngăm ngăm. *Teint—,* Mặt nám đen.

Bascule, *f.* Bàn vồng để mà cân, bàn cân.—*(levier),* Cái cần vọt.—*(jeu),* Cái đu ngô. *Jouer à la—,* Xít đu ngô.

Base, *f.* Nền, gốc, phần đở. — *de colonnes,* Táng cột, chơn cột. — *d'une montagne,* Chơn núi. || —, *(principe)* Bổn, đầu, cội rễ, *(chimie)* Cốt.

Baser, *a.* Lập lên, đề lên, lấy... làm cội rễ. || SE BASER, *r.* Nhờ cậy, nương nhờ. — *sur des hypothèses,* Lấy sự định chừng làm gốc.

Bas-fond, *m.* Chỗ thấp, chỗ hê hủng, lỗ sủng. || *Gué, endroit où il y a peu d'eau,* Cồn cạn, biển cạn.

Basilic, *m.* Con long xà. || *Yeux de—,* Con mắt dữ tợn. || *—(plante),* Rau é lớn lá. Hương hoa thể.

Basilier, *m.* Ngải hoang.

Basilique, *f.* Đền thờ chính. Nhà thờ chính.

Basin, *m.* Hàng canh tơ chỉ vải.

Basque, *f.* Chéo áo, vạt áo, gấu áo.—*d'un habit,* Vạt áo.

Bas-relief, *m.* Đồ chạm nổi.

Basse, *f. Voix de—,* Giọng trầm. *Partie de—,* Phần trầm. — *(instrument).* Kèn lớn, đờn lớn đi giọng trầm.

Basse-cour, *f.* Sân nuôi lục súc, gà vịt...

Basse-fosse, *f.* Tù rạc, ngục tối, hầm sâu.

Bassement, *adv.* Cách hèn hạ.

Bassesse, *f.* Sự hèn hạ, sự thấp hèn.—*de la naissance,* Dòng hèn hạ. || —, Sự xấu hổ, sự hèn mạt.

Digitized by Google

Basset, *m.* Thứ chó săn thấp chơn.

Bassin, *m.* Chậu, dĩa sâu, thau bạc. Ao hồ. Thùng tắm. Ụ tàu (ghe). Vũng. — *de balance,* Vá, dĩa cân. — *d'un fleuve,* Xứ triền đồ ra mé sông. — *de radoub,* Ụ sửa tàu. || — *(du corps humain),* Cái dạ dưới.

Bassine, *f.* Cái trách, cái xánh, cái chảo, cái vạc.

Bassiner, *a.* Hơ, thoa, rưới nước.—*une plaie,* Thoa chỗ vít tích.—*un lit,* Hơ giường cho nóng.

Bassinet, *m.* Chậu nhỏ, thau nhỏ. Lỗ ngòi (súng).

Bassinoire, *f.* Thứ lồng ấp (để hơ).

Baste, *int.* (Chỉ không thèm). Thôi nao! thôi thôi, thôi mà.

Bastingage, *m.* Be tàu.

Bastion, *m.* Mang cá (thành lũy).

Bastonnade, *f.* Đòn, đánh đòn. *Recevoir la—,* Bị đòn, phải đòn. *Donner la—,* Đánh đòn.

Bas-ventre, *m.* Bụng dưới, dạ dưới.

Bât, *m.* Cái bành. — *d'éléphant,* Bành voi. *Mettre le —,* Bắt bành.

Bataille, *f.* Trận, chiến trận, trận mạc. *Livrer—,* Xáp trận, giao chiến. *Gagner la—,* Đặng thắng trận. *Perdre la—,* Thua (thất) trận. *Champ de—,* Chốn chiến trường. *Ranger en—,* Dàn trận, sắp binh ra trận. *Front de—,* Tiền đạo.

Batailler, *n.* Chọi nhau, rầy rà. Đánh trận, chiến trận. Đánh lộn nhau.

Batailleur, euse, *adj.* Kẻ hay tranh giành, hay rầy rà, hay kình địch, cãi cọ.

Bataillon, *f.* Cơ vệ, đạo binh. *Chef de—,* Quan tư (có bốn khoanh).

Bâtard, de, *adj.* et *s.* Con gạnh. Con chơi ác, lai đi. *Enfant—,* Con ngoại tình. || —, *Porte batarde,* Cữa không phải chánh. || BATARDE, *f.* Thứ chữ viết xiên và tròn.

Bâtardise, *f.* Sự không phải dòng chính, sự làm con gạnh.

Batardeau, *m.* Hàn, đập. *Élever un—,* Đắp đập.

Bateau, *m.* Tàu, ghe, thuyền. — *à vapeur,* Tàu lửa. — *à voiles,* Tàu bườm. *Monter en —,* Xuống tàu, xuống ghe.— *de guerre,* Tàu trận. || —, Lời gạt.

Batelée, *f.* Một chuyến chở (ghe). — *de sel,* Một ghe muối. — *de mangoustans,* Một ghe măng cụt.

Bateleur, euse, *s.* Kẻ múa chén, múa dĩa.

Batelier, ère, *s.* Bạn ghe, kẻ chèo ghe, lái ghe.

Digitized by Google

Batellerie, *f.* Những ghe (tàu) để chở hàng.

Bâter, *a.* Bắt bành. — *un éléphant,* Bắt bành voi.

Batifoler, *n.* Giỡn (chơi) như con nít.

Bâtiment, *m.* Nhà, nhà xây. Tàu. *Service des bâtiments civils,* Sở tạo tác. Đốc công.

nâtir, *a.* Xây, xây dựng, lập. — *une ville,* Xây thành. — *une maison,* Cất nhà. || —, Khân, khíu.

Batisse, *f.* Sự xây nhà, xây gạch, xây đá làm nhà. Nhà xây bằng gạch, bằng đá.

Batiste, *f.* Thứ vải mịn lắm. Vải hồ ma.

Bâton, *m.* Cây gậy, cây hèo, roi. Trượng. — *d'encre (chinoise),* Cây mực, thỏi mực. — *de cornac,* Cái vố. || *Mettre des bâtons dans les roues,* Đút cây vô bánh xe (ngăn trở). — *de vieillesse,* Sự nhờ cậy, nơi nương dựa, dưỡng lão. — *pastoral,* Gậy Giám mục. — *de commandement,* Gậy chỉ quờn cai quản.

Bâtonner, *a.* Đánh đòn. Bôi đi. Gạch hàng. — *qqn,* Đánh đòn người nào. *Papier batonné,* Giấy gạch hàng rồi.

Bâtonnier, *m.* Kẻ làm đầu trong ty thầy cung, thầy kiện.

Bâtonnet, *m.* Đũa ăn, chiếc đũa. Cây thước vuông nhỏ (để gạch hàng).

Batracien, *m.* Loài cóc nhái.

Battage, *m.* Sự đập lúa, sự căng bông.

Battant, *m.* Cánh cửa. *Porte à deux battants,* Cửa có hai cánh. — *de cloche,* Cái bòi chuông.

Battant, te, *adj.* Hay đánh. *Pluie battante,* Mưa lớn. *Porte battante,* Cửa nó khép đập lại. *Tambour —,* Theo nhịp trống, có trống đánh. || *Au fig. Mener tambour —,* Làm sự gì mau chán chường.

Batte, *f.* Chày vồ (để nện), Ghế (bàn) để giặt đồ.

Battement, *m.* Sự đánh, sự vỗ đập. Sự nhảy động. — *des mains,* Sự vỗ tay. — *du pouls,* Sự mạch nhảy.

Batterie, *f.* Sự đánh lộn, rầy rà. || — *d'artillerie,* Hàng súng. — *de cuisine,* Đồ để nấu ăn. — *de tambour,* Đánh trống, hồi trống. || *Au fig.* BATTERIES, *f. pl.* Mưu chước, mưu kế, chước móc. *Dresser ses —,* Tính thế.

Batteur, *m.* Kẻ đạp (đập) lúa. — *d'or,* Kẻ dát vàng. — *de pavé,* Kẻ đi lơ thơ lần thần.

Batteuse, *f.* Máy đạp (đập) lúa. Bò đập lúa.

Digitized by Google

Battoir, *m.* Dùi nện vải, cái dùi giặt đồ. Cái vợt hất trái cầu.

Battre, *a.* Đánh.—*de verges.* Đánh roi (đòn).—*des œufs,* Đánh trứng gà.—*les cartes,* Trộn bài, xóc bài.—*le fer,* Rèn (đập) sắt.—*de la monnaie,* Đúc tiền bạc.—*en retraite,* Hồi (thâu) binh. *Mon cœur bat,* Trái tim tôi nhảy, tôi phập phồng. — *des ailes,* Đập cánh.—*la viande,* Dần thịt. || SE BATTRE, *r.* Đánh lộn. Đánh giặc, giáp trận. || *Au fig.* — *les flancs,* Làm bộ hết lòng; làm kiệt lực.

Battu, ue, *adj.* Bị đánh. — *de verges,* Bị đòn, phải đòn. — *par la tempête,* Bị sóng gió nhồi lên nhồi xuống. *Être—,* Thua trận, bị thua. *Chemin—,* Đường mòn, nhiều người đi.

Battue, *f.* Sự càn rừng mà bắt con thịt, sự đập bờ bụi. *Aller faire une—,* Đi càn rừng.

Bau, baux, *m.* Then ghe (tàu), cây đà.

Baudet, *m.* Con lừa. || *Au fig.*—, Kẻ dốt nát, u mê.

Baudrier, *m.* Đai mang gươm.

Baudruche, *f.* Da mỏng ruột bò hay là trừu đã thuộc.

Bauge, *f.* Vũng heo rừng nằm. Đất có trộn rơm mà làm vách.

Baume, *m.* Mủ cây tô hạp, mủ thơm. — *(méd.)* Thuốc dán, thuốc thoa. — *tranquille,* Có cây sắc bỏ vô dầu mà thoa. || *Au fig.*—, Sự gì làm cho êm ái. *Cette parole est un—,* Lời nầy an ủi lòng.

Baumier, *m.* Cây tô hạp.

Bavard, de, *adj.* et *s.* Hay nói, lẽo mép, già hàm.

Bavardage, *m.* Sự hay nói, sự nói dai.

Bavarder, *n.* Hay nói, nói dài, nói thàm, nói bá láp, nhạy miệng.

Bave, *f.* Nước miếng, nước dãi, bọt dãi, bọt oáp. || *Au fig.*—, Lời độc dữ.

Baver, *n.* Nhều, nhều dãi, sôi bọt, đổ bọt.

Bavette, *f.* Cái yếm, cái xây. || *Au fig.*—, *Tailler une —,* Nói truyện chơi.

Baveux, euse, *adj.* Hay nhều, nhều nhão.

Bavocher, *n.* In lem nhem, in lu lít không rõ.

Bavolet, *n.* Nón người nhà quê đội; dãi nón.

Bavure, *f.* Đường lằng khuôn đúc.

Bayer, *n.* Nhìn (ngó) sững, ngó hả miệng. — *aux corneilles,* Ngó lơ láo trên không.

Baza, *m.*—*huppé,* Chim cú.

Bazar, *m.* Phố hàng xén, phố bán đủ các thứ đồ, phố phường.

Digitized by Google

Béant, te, *adj.* Hở ra, hả ra, hả miệng, hả chàng hoạc. *Être bouche béante,* Hả miệng sửng sốt.

Béat, e, *adj.* et *s.* Ơ hờ, sơ lược, ươn ế.

Béatification, *f.* Sự phong bực có lộc, sự phong bực chơn phước, bực á-thánh.

Béatifier, *a.* Phong lên bực có lộc, phong bực chơn phước, bực á-thánh. Làm cho thanh nhàn vui vẻ.

Béatifique, *adj.* Hay làm cho thanh nhàn. *La vision —,* Phước đặng xem thấy mặt Chúa đời đời.

Béatitude, *f.* Phước thanh nhàn vui vẻ. *Les huit béatitudes,* Tám mối phước thật. || Sa—, Tiếng để nói với Đức Giáo Tông, kêu người như vậy.

Beau, bel, belle, *adj.* Tốt, tốt lành, xinh tốt. Đẹp đẽ, ngộ. — *jeune homme,* Tốt trai. — *à voir,* Coi tốt, coi ngộ. *Belle femme,* Đờn bà đẹp đẽ, lịch sự. *Belle action,* Việc tốt. *Beau temps,* Trời tốt. *Belle richesse,* Của cải nhiều. *Un beau jour,* Một ngày kia, một bữa kia. *Faire le—, la belle,* Làm tốt. *Vous avez—faire, vous n'aboutirez pas,* Anh làm làm sao cũng không được. *À la — étoile,* Ngoài mưa ngoài nắng.

Beaucoup, *adv.* Nhiều, nhiều lắm. — *de fruits,* Nhiều trái trăng. *Aimer—,* Thương lắm, — *plus,* — *moins,* Nhiều hơn, ít hơn.

Beau-fils, *m.* Con ghẻ; rể, chàng rể.

Beau-frère, *m.* Anh rể, em rể, anh vợ, em vợ. Anh chồng, em chồng.

Beau-père, *m.* Cha chồng, cha vợ, ông gia. Cha ghẻ, giượng ghẻ.

Beaupré, *m.* Vòi đờn cột tàu.

Beauté, *f.* Sự xinh tốt, sự đẹp đẽ. Nhan sắc, hồng nhan, sắc tốt. *Une jeune —,* Con gái lịch sự.

Bébé, *m.* Con bé, thằng bé, bé thơ.

Bec, *m.* Mỏ, mỏ chim. Mũi, ngọn. Mồm mép. — *de lampe,* Ngọn đèn. — *de plume,* Ngòi viết. *Avoir—et ongles,* Có thế mạnh. *Avoir le — dans l'eau,* Dở dang. *Bec à bec.* Đâu mỏ, đối diện. — *de clarinettes,* Miệng ống địch.

Bécane, *f.* Xe máy đạp. Xe lửa bỏ ra dùng tại nhà giấy.

Bécarre, *m.* (trong phép hát) dấu chỉ phải dùng giọng tự nhiên lại.

Bécasse, *f.* Chim mỏ nhát lớn con.

Bécasseau, *m.* Chim mỏ nhát con.

Bécassine, *f.* Chim mỏ nhát.

Digitized by Google

Bec de cane, *m.* Cái khóa có hai nút.

Bec-de-corbin, *m.* Cái kềm (hay dùng mà chuyền chuỗi).

Bec-de-lièvre, *m.* Sứt môi, người sứt môi.

Bêche, *f.* Cái mai, cái xuổng, cái cuốc.

Bêcher, *a.* Cuốc đất, xới đất, lật đất.

Bêcheur, *m.* Kẻ cuốc (xới) đất.

Béchique, *adj.* et *s.* Về bịnh ho. *Un—,* Thuốc ho.

Bec-ouvert, *m.* Chim dang ốc, chim nhạn.

Becquée, béquée, *f.* Mồi chim đút cho con. *Donner la—,* Đút mồi.

Becqueter, *a.* Mổ, rỉa.

Bedaine, *f.* Bụng lớn. Cái bụng.

Bedeau, *m.* Người giữ việc trong nhà thờ. Ông từ.

Bedon, *m.* Người mập mập, có bụng lớn.

Beffroi, *m.* Tháp chuông, gác chuông, lầu chuông.

Bégaiement, *m.* Tật cà lăm.

Bégayer, *n.* Nói cà lăm, nói mà cà mặp cặp.

Bégonia, *m.* Cây mắt đá.

Bègue, *adj.* *s.* Cà lăm, người cà lặm.

Bégueule, *f.* Đờn bà bộ kiêu cách, khó coi, xấu chứng.

Béguin, *m.* Khăn, lúp nhà phước đội. Đồ đội đầu con nít.

Beignet, *m.* Bánh rán (chiên).

Béjaune, *m.* Chim con. Kẻ khờ dại.

Bel, belle, *adj.* (*voir* **Beau**).

Bêlement, *m.* Tiếng con trừu con dê kêu be he.

Bêler, *n.* Kêu be he, Kêu như dê.

Belette, *f.* Con sóc. Tảo thử. Cá thiết lình.

Bélier, *m.* Con chiên đực. — *sauvage,* Con din. Tên thứ máy để phá (động) thành. || — *(signe du zodiaque,)* Bạch dương cung, cung tuất.

Bélière, *f.* Cái khoen. Cái khoen treo bòi chuông.

Bélître, *m.* Đứa không ra gì, đồ hư, đồ khốn.

Belladone, *f.* Điên già. — *d'automne,* Tiên thảo.

Bellâtre, *adj.* et *s.* Người làm tốt mà vô duyên.

Belle-de-jour, *f.* Hoa nở ngày.

Belle-de-nuit, *f.* Hoa phấn.

Belle-fille, *f.* Con gái ghẻ. Con dâu.

Belles-lettres, *f. pl.* Nghề văn. Chữ nghĩa văn chương.

Bellement, *adv.* Thủng thẳng, khoan thai.

Belle-mère, *f.* Mẹ chồng, mẹ vợ, bà gia. Mẹ ghẻ, dì ghẻ.

Digitized by Google

Belle-sœur, *f.* Chị chồng, em chồng, chị, em vợ. Chị, em dâu.

Belligérant, te, *adj.* Đang đánh giặc, đang giao chiến.

Belliqueux, euse, *adj.* et *s.* Hay đánh giặc, ham giặc, mộ việc giặc giã.

Bellot, otte, *adj.* et *s.* Ngộ, xinh tốt, có duyên, đẹp đẽ.

Belvédère, *m.* Lầu cao để coi xa. Thân trông.

Bémol, *m.* Cái dấu trong phép hát chỉ phải hạ giọng xuống.

Bénarde, *f.* Ống khóa mở hai bên được.

Bénédicité, *m.* Kinh đọc trước khi ăn cơm.

Bénédiction, *f.* Sự làm (ban) phép lành, sự chúc phước lành. Ơn lành. *Donner la—,* Làm (ban) phép lành. — *nuptiale,* Sự ban phép lành hôn phối.—*d'une maison,* Làm phép nhà.

Bénéfice, *m.* Lời, lợi, lời lãi. Ích lợi. *Retirer un—,* Ăn lời. *Vendre avec—,* Bán có lời. *Avoir beaucoup de —,* Có phần tiền thạnh lợi nhiều.

Bénéficiaire, *adj.* et *s.* Kẻ được hưởng (nhờ) lộc, như: Kẻ ăn gia tài; như người ta hát mà mình lấy tiền chỗ.

Bénéficier, *n.* Đặng lợi, được ích lợi.—*sur ma vente,* Được lợi về nghề buôn bán. — *de l'indulgence de quelqu'un,* Nhờ người ta thương xót.

Benêt, *adj.* et *s.* Khờ dại.

Bénévole, *adj.* Có ý lành, có lòng lành.

Bénévolement, *adv.* Cách hiền lành, cách tử tế.

Bengali, *m.* Chim manh manh.

Bénignement, *adv.* Cách nhơn từ, cách hiền lành, hiền hậu.

Bénignité, *f.* Sự hiền hậu, lòng nhơn từ, lòng lành.

Bénin, igne, *adj.* Hiền lành, nhơn từ, nhu mì, hiền hậu. *Fièvre bénigne,* Rét nhẹ. *Remède—,* Thuốc dịu. *Ciel—,* Trời tốt.

Bénir, *a.* Làm phép, làm phép lành. Phù hộ, chúc lành. Ngợi khen, cám tạ, đội ơn. — *une église,* Làm phép nhà thờ. *Le ciel me bénit,* Chúa xuống phước lành cho tôi.—*le Seigneur,* Ngợi khen, cám tạ Chúa. *Béni de Dieu,* Chúa phù hộ cho nó.

Bénit, te, *part.* Đã làm phép. *Eau bénite,* Nước thánh. *Chapelet—,* Chuỗi đã làm phép.

Bénitier, *m.* Bình nước thánh.

Benjamin, *m.* Con cưng, (thường là con út).

Benjoin, *m.* An tức hương.

Benzine, *f.* Dầu bởi than đá mà ra.

Digitized by Google

Béquille, *f.* Gậy có tra ngang (để chống trong nách mà đi).

Béquiller, *n.* Đi có chống gậy, chống gậy mà đi.

Bercail, *m.* Ràn chiên, chuồng chiên. || *Au fig.*—, Hội thánh. Nhà cha mẹ.

Berceau, *m.* Cái nôi. Thơ ấu, bé tuổi. Gốc, cội rễ. Giàn cong (để dây leo). *Dès le*—, Từ thuở bé. *Faire monter une liane en*—, Bắt dây leo giàn. *C'est ici le* — *de mon enfance,* Đây là tổ quán tôi.

Bercer, *a.* Đưa con, dỗ con, ru con. — *un enfant,* Đưa con, ru con ngủ.—*qqn d'un vain espoir,* Hứa chừng đưa đỗi với người nào.

Berceuse, *f.* Đờn bà đưa con nít ngủ. Câu hát đưa con nít ngủ. Ghế xít đu.

Béret, *m.* Mão tròn và giẹp.

Berge, *f.* Bờ, mé, bực sông hẳm.

Berger, ère, *adj.* et *s.* Kẻ chăn (giữ) chiên, mục đồng. Kẻ chăn giữ. Đứa chăn trâu bò. *Étoile du*—, Sao kim.

Bergerie, *f.* Chuồng chiên, ràn chiên.

Bergeronnette, *f.* Chim lắc nước.

Berle, *m.* Rau cần hoang.

Berloque ou **Breloque,** *f.* Hòi, chập trống ăn cơm. Sử sửng, lộn xộn rộn ràng. *Battre la*—, Bất tỉnh.

Berlue, *f.* Sự chấp choá con mắt, sự loà. *Avoir la*—, Thấy chấp choá. || *Au fig.* —, Lầm lỡ.

Berne, *f.* Sự chơi (bắt người ta bỏ vô mền mà dồi lên). || *Pavillon en*—, Kéo cờ nửa chừng (mà chỉ là *tang khó* hay là có chuyện *ngặt nghèo).*

Berner, *a.* Bắt ai bỏ vô mền mà dồi lên. || *Au fig.* —, Trêu ngươi, nhạo báng, khinh dể.

Bernique, *int.* Trật (tiếng chỉ rằng không có trông cậy gì được).

Besace, *f.* Cái bị. *Porter une* —, Mang bị.

Bésicles, *f. pl.* Mục kính, kính con mắt.

Besogne, *f.* Việc, việc vàn. *Beaucoup de*—, Nhiều việc. *Accablé de*—, Mắc nhiều việc, bua việc.

Besogneux, euse, *adj.* Thiếu thốn, túng ngặt.

Besoin, *m.* Sự thiếu thốn, sự túng ngặt, sự cơ nghèo. Sự cần. *Être dans le*—, Túng xây túng xài. *Aider ceux qui sont dans le*—, Giúp đỡ kẻ túng ngặt, kẻ nghèo. *Il a*—*d'argent,* Nó túng bạc. *Avoir*—*de cela; En avoir*—, Có việc cần dùng nó. *Tous nos besoins,* Mọi sự ta cần

Digitized by Google

dùng. || *Faire ses besoins,* Đi việc cần, đi tiêu, đi tiểu.

Bestial, ale, *adj.* Thuộc về thú vật, như con thú vật.

Bestialement, *adv.* Như thú vật.

Bestialité, *f.* Tánh như thú vật.

Bestiaux, *m. pl.* Trâu bò lục súc.

Bestiole, *f.* Con thú nhỏ xíu.

Bêta, *m.* Đứa dại, đứa u mê, đứa khờ. || —, Chữ *b* grêcô.

Bétail, *m.* Lục súc, trâu bò.

Bête, *f.* Loài vật, thú vật.— *sauvage,* Muông dữ, thú rừng. — *de somme,* Thú để chở chuyên, làm việc. || Bête, *adj.* Khờ dại, dại dột. *Bête!* Đồ súc sanh! *Tu es—,* Mầy khờ dại quá. *Pas si—!* Ai dại đâu! Dễ không!

Bétel, *m.* Trầu. *Feuille de—,* Lá trầu. *Chiquer du—,* Ăn trầu. *Boîte à—,* Cơi trầu, khay trầu, ô trầu. *Mortier à—,* Ống ngoáy.

Bêtement, *adv.* Cách dại dột, cách u mê.

Bêtise, *f.* Sự dại dột, sự bá láp. *Dire des bêtises,* Nói bậy, nói bá láp. *Faire des bêtises,* Làm bậy.

Bétoine, *f.* — *officinale,* Hoắc hương.

Béton, *m.* Đá gạch đập nhỏ trộn vôi cát. — *armé,* Đá nhỏ (sạn) trộn vôi cát mà đúc, có sường sắt ở giữa.

Bétonné, ée, Bằng *béton. Plate-forme bétonnée,* Nền xây bằng *béton.*

Bette, *f.* Đại hồng la bồ, Bạch hung.

Betterave, *f.* Rau củ tía, củ bạch hung.

Beuglement, *m.* Sự rống, tiếng trâu bò rống.

Beugler, *n.* Rống, rống ồ ồ.

Beurre, *m.* Mỡ sữa, váng sữa.—*de coco,* Cái váng dừa.

Beurrer, *a.* Bôi (phết) mỡ sữa.—*du pain,* Lấy mỡ sữa mà thoa (phết) bánh.

Beurrier, ère, *s.* Kẻ bán mỡ sữa. || —, *m.* Bình đựng mỡ sữa.

Bévue, *f.* Sự lầm, sự quấy. *Commettre une—,* Lầm lỡ, lầm lỗi.

Biais, *m.* Xiên, xiên xẹo, xéo xẹo. Chước móc. *En—, de—,* Xéo ngang. *Couper en—,* Cắt xéo. || *Au fig.* —, Chước, cách quanh quẹo. *Prendre des—,* Lập chước, lập thế.

Biaiser, *n.* Xẹo, xiên xẹo. || *Au fig.* —, Nói thế thần, nói quanh, dùng chước.

Bibelot, *m.* Đồ chơi, đồ vặt, đồ chưng chơi.

Biberon, *m.* Bình đựng sữa có cái nuốm vú giả để cho con nít bú. || —, Kẻ hay uống rượu.

Digitized by Google

Bible, *f.* Sách thánh kinh, sách Sấm truyền.

Bibliographe, *m.* Kẻ thông thạo việc sách vở. Kẻ chép sách vở.

Bibliographie, *f.* Khoa học cho thông thạo sách vở. Sự chép sách vở cùng truyện vẫn.

Bibliographique, *adj.* Thuộc về sách vở.

Bibliomane, *m.* Kẻ mê sách vở.

Bibliothécaire, *m.* Kẻ giữ tàng thơ lâu.

Bibliothèque, *f.* Tủ sách, kệ sách. Phòng trử sách, thơ phòng. Tàng thơ lâu.

Biblique, *adj.* Thuộc về sách thánh. *Style*—, Nói theo Sách thánh.

Bicéphale, *adj.* Có hai đầu.

Biceps, *adj.* et *s.* Có hai đầu. Tên hai cái gân ăn với nhau. Con chuột tay. *Il a du*—, Nó có sức mạnh.

Biche, *f.* Con nai cái.

Bichonner, *a.* Làm cho quần lại, xe lọn. Trau tria, trau giồi, làm tốt.

Bicolore, *adj.* Có hai màu, hai sắc, nhị thể.

Biconcave, *adj.* Hai mặt hủng. *Verre*—, Kính hủng mặt.

Biconvexe, *adj.* Hai mặt khum. *Verre*—, Kính khum mặt.

Bicorne, *adj.* Có hai sừng, có hai góc. *Un chapeau* —, Nón có hai góc.

Bicoque, *f.* Nhà nhỏ, lều, chòi. Thành nhỏ, đồn nhỏ.

Bicycle, *m.* Xe máy đạp (có một bánh lớn một bánh nhỏ).

Bicyclette, *f.* Xe máy đạp (có hai bánh bằng nhau).

Bidet, *m.* Con ngựa nhỏ. Bình tiêu.

Bidon, *m.* Bình đựng nước, đựng rượu, bình thiếc.

Bielle, *f.* Tay quây. Miếng cây hay là sắt để lói bánh xe cho chạy.

Bien, *m.* Sự tốt, sự lành, sự phải (nên), sự phước. Của, của cải, gia sản. *Faire le*—, Làm lành. *Faire le—à qqn,* Làm phước cho người nào. *Homme de*—, Người tử lương tử tế. *Le—et le mal,* Sự lành sự dữ. *Les biens temporels,* Của đời, của thế gian. *Les biens éternels,* Của đời đời. *Les biens de la terre,* Thổ sản, mùa màn.

Bien, *adv.* Tốt, hay, giỏi, tử tế; lắm, nhiều. *Fort* —, Tốt lắm. *Assez*—, Khá khá. *C'est —fait!* Đáng lắm. *Je le sais*—, Tôi biết lắm.—*difficile,* Khó lắm. *Aller* —, *se porter* —, Mạnh giỏi. *C'est—l'y vais,* Thôi, tôi đi. — *des fois,* Nhiều lần.—*des amertumes,* Nhiều nỗi xót xa. || **Bien que,** *conj.* Dầu mà, dẫu mà.

Digitized by Google

Bien-aimé, ée, *adj.* et *s.* yêu dấu, thương yêu, cưng. *Fils —,* Con cưng, con yêu dấu.

Bien-dire, *m.* Tài nói hay. *— et bien faire,* Sự nói hay cùng làm hay.

Bien-être, *m.* Sự thanh nhàn, sự sung sướng.

Bienfaisance, *f.* Sự làm ơn, làm phước.

Bienfaisant, te, *adj.* Hay làm ơn, làm phước. *Vin —,* Rượu bổ sức.

Bienfait, *m.* Ơn, ơn phước, ơn lành. *Accorder un —,* Làm ơn, làm phước. *Oublier un —,* Vong ơn. *Se souvenir d'un —,* Biết ơn.

Bienfaiteur, trice, *s.* Kẻ làm ơn, làm phước.

Bien-fonds, *m.* Gia sản, gia viên điền sản; nhà cữa ruộng nương.

Bienheureux, euse, *adj.* et *s.* Có phước, Tiêu dao, tiêu sái, thanh nhàn vui vẻ; Kẻ có phước lộc. *Les Bienheureux,* Các thánh ở trên trời, Đấng chơn phước, Á thánh.

Biennal, ale, aux, *adj.* Được hai năm, mỗi hai năm.

Bienséance, *f.* Sự phải phép, phép lịch sự, lễ nghi, phép tắc. *Observer la —,* Giữ phép, giữ lễ nghi. *Contre la —,* Vô phép, trái phép.

Bienséant, te, *adj.* Phải phép, lịch sự.

Bientôt, *adv.* Chút nữa, Á lâu nữa, một lát nữa. *À —,* Ít lâu nữa, ít ngày nữa.

Bienveillance, *f.* Lòng tử tế, lòng khoan nhơn. *Montrer de la —,* Tỏ lòng thương.

Bienveillant, te, *adj.* Hiền lành, tử tế, khoan nhơn, có lòng thương. *Se montrer — envers qqn,* Có lòng tử tế với người nào.

Bienvenu, ue, *adj.* et *s.* Đẹp đẽ, đẹp lòng, được trọng đãi, trọng kính. *Il fut le —,* Người tới được mầng trọng đãi tử tế. *Soyez le —,* Hãy là người được yêu vì tử tế.

Bienvenue, *f.* Sự mầng ai mới tới. Sự tới bằng an. *Fêter la —,* Trượng đãi, tiếp đãi.

Bière, *f.* Rượu mạch nha, rượu bọt. || —, Cái hòm, cái săng, quan tài, thọ đường.

Biez ou **biei,** *m.* Kinh đem nước tới máy nước.

Biffage, *m.* Sự bôi đi.

Biffer, *a.* Bôi, sổ đi, gạc đi.

Bifteck, *m.* Thịt bò nướng, ram. Thịt bò tái lụi.

Bifurcation, *f.* Ngã hai, chảng hai.

Bifurquer, *n.* Quẹo lại. *Arrivé à cette maison, vous bifurquez à droite,* Tới nhà đó phải quẹo đi phía tay mặt. || Se —, *r.* Chia ra làm hai, tẽ hai, rẽ hai.

Digitized by Google

Bigame, *adj.* et *s.* Kẻ có hai vợ.

Bigamie, *f.* Sự có (cưới) hai vợ.

Bigarré, ée, *adj.* Gián sắc, vằn vện, rằn rực, có rằn, lỗ đỗ, lém đém. *Étoffe —,* Vãi rằn.

Bigarrer, *a.* Làm cho ra rằn rực, làm cho ra gián sắc, vẽ hoa hoè.

Bigarrure, *f.* Sự gián sắc, hoa hoè.

Bigle, *adj.* Lé, lé con mắt.

Bigorne, *f.* Hòn đe hai đầu nhọn.

Bigorneau, *m.* Ốc gạo, ốc len.

Bigot, te, *adj.* et *s.* Sốt sắng quá đi, nhơn đức giả, sốt sắng cách dị đoan.

Bigoterie, *f.* Sự nhơn đức quá đỗi.

Bigotisme, *m.* Tính hay làm bộ nhơn đức quá.

Bigre! Cha chả!

Bigue, *f.* Cây cột để rút, để chịu đồ nặng.

Bihebdomadaire, *adj.* Một tuần có hai lần, một tuần ra hai lần (về nhựt trình).

Bijou, *m.* Đồ qui trọng, đồ nữ trang, đồ vàng bạc (vòng, vàng, chuỗi hột). || Ngộ quá, tốt quá.

Bijouterie, *f.* Nghề thợ bạc, nghề bán đồ nữ trang, vàng bạc. Đồ vàng bạc.

Bijoutier, ière, *s.* Thợ bạc, kẻ bán đồ nữ trang.

Bilan, *m.* Sổ kể số xuất số thâu trong nhà hàng. *Déposer son —,* Khánh tận.

Bilatéral, le, aux, *adj.* Có hai phía, về hai bên. *Contrat —,* Tờ giao buộc hai đàng.

Bilboquet, *m.* Trái bằng cây có lỗ dồi lên lấy cây hứng cho trúng. Đồ chơi, viên châu.

Bile, *f.* Đàm, đàm đạnh, mật xanh, || *Au fig.—,* Sự giận. *Échauffer la —,* Chọc giận.

Biliaire, *adj.* Về đàm đạnh.

Bilieux, euse, *adj.* Có nhiều đàm. || —, Người có tính nóng giận, nóng nảy.

Billard, *m.* Bàn đánh trái lăn, bàn lăn. *Jouer au —,* Đánh lăn. *Queue de —,* Cây thọc lăn.

Bille, *f.* Trái lăn, hòn lăn; đạn, viên đạn (chơi). *Jouer aux billes,* Chơi đạn (đánh cu-li). || *— de bois,* Khúc cây tròn.

Billet, *m.* Giấy, giấy tờ. Thơ, thiệp. *— d'invitation,* Thơ, thiệp mời. *— d'emprunt,* Tờ (giấy) vay. *— de banque,* Giấy bạc. *— de loterie,* Giấy đánh số. *— de théâtre,* Thẻ cho phép mình vô coi hát.

Billevesée, *f.* Đều nói vặt, đều vặt vạnh.

Digitized by Google

Billion, *m.* Một ngàn triệu (1.000.000.000).

Billon, *m.* Vồng đất, vồng nổi lên bởi cày. || —, Tiền đúc bằng đồng, tiền diếu.

Billonnage, *m.* Sự vun vồng, đánh vồng, cày nên vồng.

Billot, *m.* Cái thớt, tấm thớt. || Gốc cây, cội cây. || Cái trống bỏ (kẻo nó chạy). || —, Khúc cây để dầu người ta khi phải chém.

Biloquer, *a.* Cày sâu, cuốc bẫm.

Bimane, *adj. s.* Có hai tay. *L'homme est —,* Loài người có hai tay.

Bimbelot, *m.* Đồ con nít chơi.

Bimbeloterie, *f.* Nghề làm (bán) đồ con nít chơi.

Bimbelotier, ière, *s.* Kẻ làm (bán) đồ con nít chơi.

Bimensuel, elle, *adj.* Một tháng có hai kì, hai lần.

Binage, *m.* Sự dọn đất lại. Sự làm hai lễ trong một ngày.

Binaire, *adj.* Đôi, hai. Có đôi, có hai.

Biner, *a.* Dọn đất lại. || — *v. n.* Thầy cả làm hai lễ trong một ngày.

Binet, *m.* Cái đài, cái đồ để cắm đốc đèn mà thắp cho hết.

Binette, *f.* Thứ cuốc để xới đất. || —, Mặt người ta.

Binocle, *f.* Mục kính hay xếp, kính kẹp.

Biographe, *m.* Kẻ chép hạnh người ta.

Biographie, *f.* Hạnh người ta, truyện riêng người nào.

Biographique, *adj.* Thuộc về truyện, về hạnh riêng người ta.

Bipède, *adj.* et *s.* Có hai chơn, loài có hai chơn.

Bique, *f.* Con dê cái.

Biquet, *m.* Con dê con.

Bis, e, *adj.* Sặm màu. *Pain —,* Bánh sặm màu, bánh thô.

Bis, *adv.* Lần thứ hai, hai lần. || **Bis,** *m.* Tiếng kêu nài xin lại một lần nữa.

Bisaïeul, eule, *m.* et *f.* Ông cố, bà cố.

Bisannuel, elle, *adj.* Mỗi hai năm một lần, một kì.

Bisbille, *f.* Sự rầy rà (bất thuận) trong việc nhỏ mọn. *En —,* Gay gỗ.

Biscaïen, *m.* Đạn sắt nhỏ. Thứ súng lớn xưa.

Bischof ou **Bischof,** *m.* Nước chanh với đường (uống nóng hay là lạnh).

Biscornu, ue, *adj.* Có sừng có nghạnh. Bậy bạ, chẳng cứ mẹo chung. Kì cục, phi thường.

Biscuit, *m.* Bánh khô. || —, Sành sống. Không nước men.

Digitized by Google

Bise, *f.* Gió bắc, gió bắc. Mùa đông.

Biseau, *m.* Cạnh tà, cạnh xiên. *Talus en —,* Bờ lài lài. *En —,* Tà, xiên.

Biseauter, *a.* Cắt xiên, chấn xiên. (Bẻ) lá bài làm dấu. *Glace biseautée,* Kiến cắt bia xiên xiên.

Biser, *a.* Nhuộm lại. || —, *v. n.* Đốc đi, hư đi.

Bison, *m.* Bò rừng có bướu (bên América).

Bissac, *m.* Cái bị, nang thác.

Bisser, *a.* Bắt làm (nói) lại.

Bissextil, le, *adj.* Nhuần (nhuận). *Année —,* Năm nhuần.

Bissexuel, elle, *adj.* Và đực và cái, có hai giống.

Bistouri, *m.* Dao chích, dao mổ.

Bistourner, *a.* Xây trái, vặn trái. *Jambes bistournées,* Chơn quẹo, chơn vặn trái.

Bistre, *m.* Màu tía nu. *Couleur —,* Màu ten rét.

Bistrer, *a.* Vẽ màu tía nu.

Bitume, *m.* Chai, chai rái. *Enduire de —,* Trét chai.

Bituminer, *a.* Trét chai.

Bitumineux, euse, *adj.* Có chai, hôi chai.

Bivouac, *m.* Chỗ đình binh đỡ. Phần hờ ngoài trống.

Bivalve, *adj.* et *s.* Có hai vỏ (như sò, vọp).

Bivouaquer, *n.* Đóng binh ngoài trống (giữa trời).

Bizarre, *adj.* Dị kì, kì cục, lạ thường. *Caractère —,* Tính kì cục, lạ thường.

Bizarrement, *adv.* Cách dị kì.

Bizarrerie, *f.* Sự dị kì, sự lạ thường.

Blackbouler, *a.* Thi không cho đậu. Bỏ thăm không cho cử.

Blafard, de, *adj.* Trắng chợt, bạc chẳng, lợt màu, tái mét. *Teint —,* Da bạc chẳng, da tái.

Blague, *f.* Cái đẫy thuốc. || —, Sự nói dối, nói chơi.

Blaguer, *n.* Nói dối, nói hoét, nói chơi. || —, *v. a.* — *qqn,* Cười nhạo người nào.

Blagueur, euse, *m.* et *f.* Kẻ hay nói chơi, nói thàm, nói giễu. || —, Kẻ già mồm mép.

Blaireau, *m.* Con chồn cáo. || —, Bút, cọ bằng lông.

Blâmable, *adj.* Đáng quở trách.

Blâme, *m.* Lời quở trách, sự bắt lỗi, lời chê bai. *Infliger à qqn un — sévère,* Quở trách người nào nặng lời.

Blâmer, *a.* Quở trách, bắt lỗi, chê, chê bai,

Blanc, blanche, *adj.* Trắng, bạch. Bạc. *Cheveux blancs,* Tóc bạc. — *comme la neige,* Trắng như tuyết. *Très —,* Trắng nỏn. *Viande*

Digitized by Google

blanche, Thịt trắng (thịt gà, bò con). || *Au fig. Arme blanche*, Khí giái, binh khí, *Nuit blanche*, Thức cả đêm.

Blanc, *m.* Sắc, màu trắng. *Être vêtu de —*, Mặc đồ trắng. — *de céruse*, Phấn chì. — *d'Espagne*, Thổ phấn. — *d'œuf*, Tròng trắng trứng gà. — *des yeux*, Tròng trắng con mắt. || —*(cible)*, Đích, mặt gỗ, bia.

Blanc-bec, *m.* Đứa khờ dại chưa từng trải.

Blanchâtre, *adj.* Trắng trắng, có hơi trắng.

Blanche, *f. (note)* Dấu trắng trong phép hát (bằng hai dấu đen).

Blanchet, *m.* Giẻ lọc, giẻ mặt rây.

Blancheur, *f.* Sắc trắng, màu trắng.

Blanchiment, *m.* Sự làm cho ra trắng, sự phiếu hàng cho trắng.

Blanchi, ie, *adj.* Đã ra trắng. *Mur —*, Vách có quết vôi (trắng). *Cheveux —*, Bạc đầu, tóc bạc. Đã già. *Soie blanchie*, Lụa phiếu.

Blanchir, *a.* Làm cho ra trắng. — *à la chaux*, Quết vôi. || Giặt, phiếu. — *du linge*, Giặt áo quần. || —, *v. n.* Ra trắng. Bạc đầu.

Blanchissage, *m.* Sự giặt đồ.

Blanchissant, te, *adj.* Ra trắng.

Blanchisserie, *f.* Chỗ, bến giặt đồ.

Blanchisseur, euse, *s.* Người giặt áo quần.

Blanc-seing, *m.* Tờ giấy trắng đã ký tên hay là đóng dấu dưới.

Blasé, ée, *adj.* Nhàm, nhàm lờn. || *Au fig.* —, Vô tâm vô tình.

Blaser, *a.* Làm cho nhàm lờn, làm cho đã thèm.

Blason, *m.* Con dấu hiệu riêng nhà quyền quí sang trọng.

Blasphémateur, trice, *s.* Kẻ nói lộng ngôn, kẻ phạm thượng.

Blasphème, *m.* Lời lộng ngôn, lời phạm thượng.

Blasphémer, *n.* Nói lộng ngôn, nói phạm thượng. || — *v. a.* — *contre Dieu*, Nói xúc phạm đến Chúa.

Blaste de cochinchine, Cây mua rừng.

Blatier, *m.* Người bán lúa mì.

Blatte, *f.* Con gián, con gián hôi.

Blé, *m.* Lúa mì, lúa miến. — *noir*, Tam giác mạch. — *de Turquie*, Bắp, lúa ngô, trân châu mễ.

Blême, *adj.* Mét meo, xanh xao, xanh lè.

Blêmir, *n.* Ra mét meo, ra xanh xao.

Bléser, *n.* Nói chút chớt, nói đớt, nói trại.

Digitized by Google

Blessant, te, *adj.* Mất lòng, mếch lòng.

Blessé, ée, *adj.* et *s.* Bị dấu, bị vít, kẻ bị thương tích. || *Au fig.* —, Không bằng lòng, hờn giận.

Blesser, *a.* Đánh cho phải (bị) dấu, làm cho phải bị thương tích. *La selle a blessé le cheval,* Cái yên làm trầy lưng ngựa. || —, Làm mất lòng, mất lòng. — *en paroles,* Nói mất lòng. — *les oreilles,* Nghịch tai, trái tai, ngầy tai. || SE BLESSER, *r.* Bị vít, đánh mình phải dấu. Lấy làm khó lòng.

Blessure, *f.* Dấu vít, vít tích, thương tích. Sự mất lòng.

Blet, ette, *adj.* (về trái chín quá). Úng, rệu, rục, thâm kim.

Blette, *f.* Rau giền.

Bleu, eue, *adj.* Xanh, xanh da trời. Thanh. || —, *m.* Màu xanh, sắc xanh. — *de ciel,* Xanh da trời. — *de Prusse,* Dương định. || *Un* —, Bầm, vít bầm.

Bleuâtre, *adj.* Xanh xanh, bầm tím.

Bleuet ou **Bluet,** *m.* Hoa xanh da trời.

Bleuté, ée, *adj.* Có màu xanh.

Blindage, *m.* Sự dát (bịt) sắt.

Blinder, *a.* Dát (bịt) sắt.— *un navire,* Bịt tàu bằng sắt. *Navire blindé,* Tàu dát sắt. || *Au fig. Blindé,* Chai đá, cứng cỏi, không biết thương. *Cœur blindé,* Lòng chai đá.

Blindes, *f. pl.* Cây ván làm khại đỡ đạn, đồn, đồ che.

Bloc, *m.* Cục, hòn, viên. Đống. *Un — de pierre,* Cục đá, đống đá. || *En* —, Nguyên đống, trụm. *Acheter en* —, Mua trụm, mua soát.

Blocage, *m.* Đá vụn, đá nát. || — *(impr.)* Chữ lật ngược sấp thế chữ thiếu.

Blockhaus, *m.* Đồn nhỏ.

Bloc-notes ou **Block-notes,** *m.* Tập giấy xé từ tờ để biên toa, để viết gạnh.

Blocus, *m.* Sự vây thành, sự ngữ giặc. *Faire le—de...* Vây lấy... bọc lấy.

Blond, e, *adj.* Hoe hoe, vàng vàng. *Cheveux blonds,* Tóc hoe hoe.

Blondin, e, *adj.* Có tóc hoe hoe.

Blondir, *n.* Ra vàng vàng, ra hoe. *Le riz blondit,* Lúa ra vàng gié.

Blongios, *m.* — *vert,* Con cò ráng.—*noir,* Con cò lửa. — *canelle,* Con cò vàng. — *chinois,* Con cò xanh.

Bloqué, ée, *adj.* Bị vây. *Ville bloquée,* Thành bị vây. || —, Mắc kẹt, đóng cứng. *Moteur* —, Máy mắc kẹt, không chạy.

Digitized by Google

Bloquer, *a.* Vây, hãm, ngữ (giữ).—*une ville,* Vây thành. Hãm thành.—*un port,* Ngữ cửa biển. || —, Đánh trái lăn vô lỗ. || —, Lật ngược chữ sắp thế chữ thiếu. || —, Ém, dện (đá vụn cho đầy).

Blottir, (Se) *r.* Nép mình, nép xó góc, núp mình, chui nhủi. — *dans un buisson,* Chui vào bụi.

Blouse, *f.* — *de billard,* Lỗ bàn lăn. || —*(vêtement),* Áo con chàng.

Blouser, *a. (tromper).* Gạt lớp, lừa dối. || —*(au billard),* Đánh trái lăn vào lỗ. || SE BLOUSER, *r.* Lầm lỡ.

Bluet, *m.* Thứ hoa xanh da trời.

Bluette, *f.* Đốm lửa, tàn lửa, than lửa.

Blutage, *m.* Sự giần bột, rây bột.

Bluteau, *m.* Cái giần, cái rây, cái sàng.

Bluter, *a.* Giần bột, rây bột, sàng bột.

Blutoir, *m.* Cái giần, cái rây.

Boa, *m.* Con trăn, nhiêm xà, lân xà. ||—, Khăn lông đờn bà vấn cổ.

Bobèche, *f.* Cái dĩa đèn, cái đài cắm đèn.

Bobertie, *f.* — *des Indes,* Cỏ gà.

Bobine, *f.* Con quây, ống chỉ, ống quây tơ.

Bobiner, *a.* Quây chỉ vào ống, quây tơ.

Bobineuse, *f.* Đờn bà quây tơ, kéo vải.

Bocage, *m.* Rừng nhỏ, bụi rậm mát mẻ. Huyền vũ.

Bocal, *m.* Bình (ve) rộng miệng. Cái hủ nhỏ.

Bocard, *m.* Đồ để tán (nghiền) loại kim ra bột.

Bocarder, *a.* Bỏ vô máy mà tán, mà nghiền.

Bock, *m.* Ly để uống rượu bọt *(bière).*

Bœuf, *m.* Con bò.—*sauvage,* Bò tót, bò rừng. || —, Thịt bò. *Acheter du—,* Mua thịt bò.

Bohème, *m.* Người hay đi trôi nổi kiếm ăn từ bữa.

Boire, *a.* Uống. — *du vin,* Uống rượu. — *d'un trait,* Uống núc, núc. — *à petites gorgées,* Uống từ hớp. — *à la santé de...* Uống mà chúc khỏe cho... || *Au fig.* —, *Papier qui boit l'encre,* Giấy chậm mực. *L'éponge boit l'eau,* Đá nổi thấm nước.

Boire, *m.* Sự uống, Đồ uống. *Le manger et le—,* Cái ăn cái uống.

Bois, *m. (de construction)* Cây, gỗ, săng gỗ.—*à brûler,* Củi.—*(forêt),* Rừng.—*sacré,* Chỗ huyền vũ. — *de cerf,* Gạc nai, sừng nai. *De—, en—,* Bằng gỗ, bằng cây. || *Bois d'aigle,* Cây gió, cây trầm

Digitized by Google

tốc. — *d'aloès*, Cây trầm hương. — *d'aloès veiné de noir*, Kinam. — *de fer*, Cây gỗ, gỗ lim. || *Homme des*—, Con lười ươi, con vượn, con giả nhơn. — *de lit*, Thanh giường.

Boisé, ée, *adj.* Có rừng bối, bụi rậm, có nhiều cây cối.

Boiser, *a.* Trồng cây cho rậm. Dừng ván.

Boiserie, *f.* Vách lụa, vách ván.

Boisseau, *m.* Cái lường, gia, hộc, vuông.

Boisselée, *f.* Một lường, một gia, một vuông.

Boisson, *f.* Đồ uống, của uống. *Adonné à la*—, Hay rượu trà. *Pris de*—, Say sưa.

Boîte, *f.* Hộp, trắp. — *à bétel*, Hộp trầu, cái ô trầu, cái cơi. — *ronde laquée, incrustée*, Cái quả (hộp) bắc, quả cần. — *aux pinceaux*, Trắp viết. — *aux lettres*, Thùng thơ, thùng để bỏ thơ. *Mettre un voleur à la* —. Bỏ tù thằng ăn trộm.

Boiter, *n.* Đi nhúc nhắc, đi gieo, đi què.

Boîterie, *f.* Sự què, sự đi gieo.

Boiteux, euse, *adj.* et *s.* Kẻ đi nhúc nhắc, què chơn, đi gieo. *Table boiteuse*, Ghế chinh, chích. || *Au fig.* —, Không bền đỗ, *Paix boiteuse*, Lời giao hòa không bền đỗ.

Boîtier, *m.* Hộp có ngăn, vỏ đồng hồ. Thợ làm hộp, đóng hộp.

Bol, *m.* Chén, bát, tô. — *de riz*, Chén cơm, bát cơm.

Bolet, *m.* — *varié*, Nấm củi, — *tubéroste*, Nấm múc, (mốc). — *calinne*, Nấm xối.

Bolide, *m.* Sao vượt.

Bombance, *f.* Đồ ăn uống ê hề. *Faire*—, Ăn uống quá độ.

Bombardement, *m.* Sự bắn phá thành.

Bombarder, *a.* Bắn vô. — *la ville*, Bắn thành, bắn phá thành.

Bombe, *f.* Trái phá, trái phi đồng. *La*—*éclate*, Trái phá nổ ra. || *Au fig.*—, Sự thình lình. *Arriver comme une*—, Tới thình lình. *Gare la*—*!*, Hãy giữ! cho khéo.

Bombé, ée, *adj.* Khum, khum mu rùa, cong.

Bomber, *a.* Làm cho ra khum, ra cong, uốn cong. || —, *v. n.* Ra khum, ra cong.

Bombyx, *m.* Con bướm tằm, con tằm.

Bon, bonne, *adj.* Tốt, tốt lành, lương thiện. Hay, giỏi, khéo, có ích. *Bonnes mœurs*, Tốt nết. *Bonne nouvelle*, Tin lành. *Avoir le*—*cœur*, Có lòng tốt. — *ouvrier*, Thợ giỏi. — *pied*, — *œil*, Đi giỏi, coi cũng giỏi. — *vent*, Gió xuôi. — *mets*, Đồ ăn ngon. *Bonne famille*.

Digitized by Google

Nhà tử tế. *La bonne foi,* Lòng ngay thật. || *À—droit,* Thậm phải. *Si — vous semble,* Nếu đẹp lòng ông. *De — cœur,* Bằng lòng. *À — marché,* Rẻ. *De bonne heure,* Sớm. *N'être plus—à rien,* Không ra gì nữa hết.

Bon, *adv.* Tốt, nên, phải. *Coûter—,* Mắt lắm. *Sentir —,* Thơm. *À quoi—?* Làm chi (gì)? *C'est—!* Thôi! *Il fait—ici,* Ở đây vui (tốt) lắm. *Pour de—,* Thiệt chớ.

Bon, *m.* Sự tốt, sự lành, đều nên, việc phải. *Les Bons et les méchants,* Kẻ lành và kẻ dữ. *Le—de cette affaire,* Sự hay (lạ) trong việc ấy. || —, Tờ, giấy, giấy cho phép. — *de pain,* Giấy cho lãnh bánh. — *sur le trésor,* Giấy cho tới kho lãnh bạc. — *à tirer,* Cho phép in thiệt đi.

Bonace, *f.* Biển lặng, sự lặng gió, êm trời.

Bonasse, *adj.* Thiệt thà, ít oi. Tốt tự nhiên.

Bon-bec, *s.* Người già mồm mép, già hàm, kẻ hay nói.

Bonbon, *m.* Hột đường, bánh đường, đồ ngọt.

Bonbonne, *f.* Ve lớn (bằng chai, bằng sành).

Bonbonnière, *f.* Hộp đựng hột đường, bánh ngọt.

Bond, *m.* Sự nhảy, sự nhảy nhót, nhảy vồng. *Faire un —,* Nhảy lên (vồng). *Faire d'un seul—,* Làm luôn, không nghỉ. || *Prendre au —,* Lừa dịp. *Faire faux —,* Không giữ lời hứa.

Bonde, *f.* Lỗ thùng, lỗ lù. Nút, giẻ bít lỗ thùng lỗ lù. Ván bững. *Ouvrir la—,* Tháo lù.

Bondé, ée, *adj.* Đầy vun, đầy phé phé, đầy vặp. Khẳm.

Bonder, *a.* Chở cho đầy, làm cho đầy.

Bondir, *n.* Nhảy, nhảy nhót, nhảy lên, nhảy vọt. — *de joie,* Nhảy mừng, vui mừng lắm.

Bondissant, te, *adj.* Nhảy nhót.

Bondissement, *m.* Sự nhảy nhót.

Bondon, *m.* Nút thùng, nút lù.

Bonheur, *m.* Phước, phước lộc, sự may phước. *Par—,* May phước. *Jouir du—éternel,* Hưởng phước đời đời. *Au petit—,* Lấy hên. *Porter —,* Làm điềm lành.

Bonhomie, *f.* Sự có lòng tốt, lòng nhơn từ. Sự thiệt thà. Tính hay tin.

Bonhomme, *m.* Người thiệt thà, ít oi. Lão, thằng cha. || —, Hình vẽ bậy bạ.

Boni, *m.* Tiền bạc chỉ tồn. Lợi.

Bonification, *f.* Sự làm ra tốt hơn.

Digitized by Google

Bonifier, *a.* Làm ra tốt hơn. || SE BONIFIER, *r.* Ra tốt hơn, ra khá hơn.

Bonite, *f.* Cá giác.

Bonjour, *m.* Lời chào ban ngày. *Dire —,* Chào. *Envoyer le —,* Gởi lời thăm. *Bonjour Monsieur,* Chào ông.

Bonne, *f.* Tôi tớ gái, con đòi, đầy tớ gái giữ con nít.

Bonnement, *adj.* Cách thiệt thà, tử tế.

Bonnet, *m.* Mũ, mão. || *Gros —,* Người quyền qui, kẻ lớn. *Deux têtes sous un même —,* Hai người đồng một ý một lòng luôn.

Bonneterie, *f.* Nghề làm mũ, bán nón.

Bonnetier, ière, *s.* Kẻ làm, kẻ bán mũ (nón).

Bonsoir, *m.* Lời chào buổi chiều, tối. — *à la compagnie,* Từ giã anh em.

Bonté, *f.* Lòng lành, sự tốt lành. Nhơn từ, nhơn lành. *La — du cœur,* Lòng nhơn từ. *Ayez la — de m'aider,* Hãy lấy lòng tốt (xin) mà giúp tôi.

Bonze, *m.* Thầy chùa, thầy sãi, tăng đồ. *Grand chef des bonzes,* Hòa thượng.

Bonzerie, *f.* Chùa, nhà chùa, chỗ sãi vãi tu.

Bonzesse, *f.* Cô vãi, bà vãi, mụ vãi. *Bonze et —,* Sãi vãi.

Borasse, *m. (des Palmiers),* Cây đuôi chuột.

Borax, *m.* Hàn the.

Bord, *m.* Bìa, gí, cạnh. — *d'une planche,* Cạnh ván. || —, Bên, mé, mép, bãi bờ. Miệng. *Vieillard sur le — de la tombe,* Già gần huyệt (miệng lỗ). || —, Tàu ghe. *Monter à —,* Xuống tàu. *À pleins bords,* Đầy ói, đầy vặp, đầy dẫy. || *Au fig. Être du même —,* Theo một phe.

Bordage, *m.* Sự viền, cặp nẹp

Bordée, *f.* Chạy vát. Sự bắn một lượt súng một bên tàu. || *Au fig. Une — d'injures,* Mắng nhiếc quá lẽ; chưởi mắng uyên thiên bất tận. *Tirer une —,* Đi chơi bậy.

Border, *a.* Đát, cặp, cặp nẹp. — *un panier,* Cặp (nẹp) thúng. — *un habit,* Viền cặp nẹp áo. — *une tasse,* Bịt chén || —, Chạy gần bờ. Trồng cây, cỏ, hai bên đường đi.

Bordereau, *f.* Sổ (giấy, thẻ) biên riêng từ món, từ khoản, từ việc.

Bordigue, *f.* Cây rạo cặm ngoài biển mà đánh cá.

Bordure, *f.* Bìa, gí, mé, mép rào. — *de moustiquaire,* Diềm mùng. — *de fleurs,* Hàng hoa trồng theo mép đường. — *d'un bois,* Mép rừng.

Boréal, le, *adj.* Thuộc về phương bắc. *Aurore boréale,* Hừng sáng bên bắc.

Digitized by Google

Borée, *f.* Gió bắc, gió bấc.

Borgne, *adj.* et *s.* Kẻ đui một con mắt, kẻ có một con mắt. || *Au fig. Maison —,* Nhà xấu, nhà không ra gì, nhà nên hồ nghi.

Borne, *f.* Ranh rấp, bờ cõi, giải hạn. Mộc giải, đá mộc, đá ranh. *Sans bornes,* Vô biên, vô lượng vô biên... *Mettre des bornes,* Ngăn can, can gián.

Borné, ée, *adj.* Có giải hạn, giáp ranh. *Ce village est — à l'est par un chemin public,* Làng ấy phía đông giáp lộ cái. || —, Hẹp hòi, chật chội. *Esprit —,* Trí hẹp. || *Au fig. —,* Tối dạ, tối trí.

Borner, *a.* Cắm ranh, đặt giải hạn, phân giải hạn. || *Au fig. —,* Thâu lại, cầm lại. *Il faut — ses caprices,* Phải biết cầm ý riêng mình lại. || SE BORNER, *r.* Biết cầm (giữ) mình cho vừa tiết độ.

Bornoyer, *a.* Nheo con mắt mà nhắm.

Bosquet, *m.* Chòm cây, rừng nhỏ, bụi.

Bosse, *f.* Cục bướu, cục u, cái u. *Se faire une — à la tête,* U đầu. — *du chameau, du dromadaire,* Cái gu con lạc đà. || *Avoir la — des langues,* Có trí học tiếng giỏi. *Ronde —,* Nổi ra (tượng).

Bosseler, *a.* Chạm nổi, làm hoa nổi. *Argenterie bosselée,* Đồ bạc chạm nổi. || —, Làm móp, làm méo mó. || SE BOSSELER, *r.* Móp đi.

Bossoir, *m.* Cây để treo neo lên.

Bossu, ue, *adj.* et *s.* Có bướu. *Rire comme un —,* Cười cắm cắc, rặc rặc.

Bot, *adj. Pied —,* Co, chơn co.

Botanique, *f.* Bổn thảo mộc. Khoa học luận tánh cây cối. Sách luận về sắng cỏ. || —, *adj.* Về bổn thảo. *Jardin —,* Vườn thảo mộc.

Botaniste, *m.* Kẻ thông bổn thảo.

Botte, *f.* Bó. *Mettre en —,* Bó lại. || — (*Chaussure*), Hia, hia hài. Ủng.

Botteler, *a.* Bó lại.

Botter, *a.* Đóng hia cho... || *Au fig. Cela me botte,* Điều ấy ưng ý tôi. || SE BOTTER, *r.* Mang hia vô.

Bottier, *m.* Thợ đóng hia.

Bottine, *f.* Hia lỡ, hia nhỏ.

Boue, *m.* Con dê đực. || *Au fig.—émissaire,* Người chịu tội thế người khác; người bị đổ tội cho mình.

Boucan, *m.* Chỗ phơi; xông khói thịt muối. || *Au fig.—,* Tiếng la om sòm.

Boucaner, *a.* Làm khô, xẻ khô, xông khói (thịt, cá...).

Bouchage, *m.* Sự đóng nút; trám lại.

Bouche, *f.* Miệng, lỗ miệng, khẩu. *Palais de la—,* Be, ổ

Digitized by Google

gà. *Avoir la — mauvaise,* Đắng miệng. *Ouvrir la—,* Mở (hả) miệng. *Fermer la —,* Ngậm, (đóng) miệng.— *d'un canon,* Khẩu súng. — *d'un fleuve,* Cửa, vàm sông. — *d'un fourneau,* Miệng lò.

Bouché, ée, *adj.* Đóng rồi, bít rồi, lấp rồi. Trét rồi, nhét rồi. || *Au fig.—,* Ngây muội, cốt nát, tối dạ.

Bouchée, *f.* Một miếng. *Ne prendre qu'une—,* Ăn có một miếng.

Boucher, *a.* Đóng lại, bít, lấp.—*un trou,* Lấp lỗ.—*une fente,* Nhét (trét) đường nứt lại. — *les oreilles,* Bịt tai lại. || —,Đóng nút, nhận nút, nhét nút. — *une bouteille,* Nhận nút ve lại. || *Se boucher le nez, les oreilles,* Bịt lỗ mũi, lỗ tai.

Boucher, ère, *s.* Kẻ làm thịt, kẻ bán hàng thịt.

Boucherie, *f.* Hàng thịt, chỗ làm thịt. || *Au fig.—,* Sự chém giết nhau hung lắm, sự chém giết lộn lạo.

Bouchon, *m.* Nút, nút ve. — *de paille,* Nùi rơm. *Enfoncer un—,* Đóng nút. || *Au fig.—,* Nêu nhà quán. Nhà quán.

Bouchonner, *a.* Lấy rơm mà chùi, mà lau, mà đánh...

Boucle, *f.* Cái (chốt) khóa (dây lưng, giày...) || *Boucles d'oreille,* Bông tai, hoa tai. || *Cheveux en boucles,* Tóc xe lọn.

Boucler, *a.* Khóa lại, gài lại.—*les souliers,* Khóa giày lại.—*les cheveux,* Thắt lọn tóc. || *Au fig.—,* Phạt tù. Không cho phép ra.

Bouclier, *m.* Cái thuẫn. — *qui me protège,* Cái thuẫn che phủ mình tôi. *Levée de boucliers,* Loạn binh.

Bouddha, *m.* Phật. *Le vieux (le grand)—,* Phật tổ.

Bouddhique, *adj.* Về đạo phật.

Bouddhisme, *m.* Đạo phật. phật pháp, đạo Thích-ca.

Bouddhiste, *s.* Kẻ giữ (theo) đạo phật.

Bouder, *n.* et *a.* Hờn, quạu, chàu bạu mặt. *Il boude,* Nó quạu.

Bouderie, *f.* Sự hờn, sự quạu.

Boudeur, euse, *adj.* et *s.* Hay hờn, hay quạu, hay chàu bạu.

Boudin, *m.* Dồi heo, dồi huyết với mỡ heo. || *Ressort à—,* Nhíp ruột gà.

Boudoir, *m.* Lầu trang.

Boue, *f.* Bùn, bùn lấm, lầy. *Se vautrer dans la—,* Đắm bùn. *(Au fig.)* Theo đàng tội lỗi. *Couvert de—,* Vấy bùn đầy mình.

Bouée, *f.* Trái nổi, phao chỉ chỗ hiểm.

Boueur, *m.* Kẻ lãnh việc hốt bùn theo đường đi.

Boueux, euse, *adj.* Có bùn lấm.

Digitized by Google

Bouffarde, *f.* Ống điếu.

Bouffe, *adj.* et *s. m.* Thuộc về thằng hề. Thằng hề.

Bouffée, *f.* Ngọn gió, hơi. —*de chaleur,* Nực hơi.

Bouffer, *n.* Bùng ra, nở ra, phồng lên. Ăn tạp.

Bouffi, ie, *adj.* Phồng lên, sưng lên. *Figure bouffie,* Mặt chềm bệp. —*d'orgueil,* Cao kì, kiêu căng. *Être — de colère,* Giận no.

Bouffir, *a.* Làm cho sưng lên, cho phồng lên. || —, *n.* Phồng lên, sưng lên, sũng lên.

Bouffissure, *f.* Sự sưng lên, sự phồng lên, mụt. || *Au fig.*—, Sự kiêu ngạo.

Bouffon, onne, *adj.* Giễu cợt, dễ tức cười. || —, *s. m.* Thằng hề, thằng vá. Kẻ hay nói pha trò.

Bouffonner, *n.* Hay giễu cợt, nói cắc cớ dễ tức cười, nói tuồng.

Bouffonnerie, *f.* Việc làm, lời nói dễ tức cười, sự nói giễu cợt.

Bouge, *m.* Nhà ở chật chội dơ dáy.

Bougeoir, *m.* Chơn đèn soi có quai.

Bouger, *n.* Động, nhúc nhích, cựa quậy, lúc lắc. *Ne bougez pas,* Đừng cựa quậy, đừng cục cựa.

Bougie, *f.* Cây đèn mỡ, đèn cầy, đèn sáp. || —, Sự sáng bao nhiêu trong đèn khí. *Lampe de cinq bougies,* Đèn năm (sáng bằng năm cây đèn).

Bougonner, *n.* Nói lẩm bẩm, nói cằn nhằn.

Bouillabaisse, *f.* Canh nấu với cá. Cháo cá.

Bouillant, te, *adj.* Sôi, đang sôi. || *Au fig.*—, Đang hăng, hung hăng, nóng nảy. —*de colère,* Giận căm gan.

Bouilleur, *m. (de crue)* Kẻ đặt rượu.

Bouilli, *m.* Thịt nấu ninh, thịt luộc, thịt hầm, thịt bung.

Bouillie, *f.* Cháo sữa pha bột; cháo bồi. — *de riz,* Cháo hoa.

Bouillir, *n.* Sôi, sôi tim, sôi lên. || — *(cuire dans l'eau),* Luộc. *Viande bouillie,* Thịt luộc, thịt phay. || *Au fig.—de colère,* Sôi gan, nóng giận.

Bouilloire, *f.* Cái siêu, cái ấm (nấu nước).

Bouillon, *m.* Nước thịt nấu ninh, nước bung. Bọt sôi, sôi tim. Dợn sóng nước chảy cuộn cuộn. *Couler à gros bouillons,* Chảy giọt cuộn cuộn. || Bouillon-blanc, *m.* Cây mảng thảo.

Bouillonnant, te, *adj.* Nổi bọt, sôi tim.

Bouillonnement, *m.* Sự sôi lên.

Digitized by Google

Bouillonner, *n.* Sôi bọt, sôi tim, nổi bọt, lên bọt. || —*de colère*, Giận căm gan.

Bouillotte, *f.* Cái ấm nhỏ, siêu nhỏ. Bình đựng nước sôi để ấp cho ấm.

Boulanger, ère, *s.* Thợ bánh. Kẻ làm (bán) bánh.

Boulanger, *a.* Làm bánh mì. Nhồi bột và hấp bánh mì.

Boulangerie, *f.* Nghề làm bánh, lò bánh, tiệm bán bánh.

Boulboul, *m.* Chim chóc mào.

Boule, *f.* Viên đạn, hòn lăn, cục tròn, trái cầu.—*de riz,* Cơm vắt. *Jeu de boules,* Cuộc chơi trái (hòn) lăn. || *Au fig. Perdre la—,* Quính, bất tỉnh, mất trí khôn.

Bouleau, *m.* Hoa kì thu. Cây bạch dương.

Boule-dogue, *m.* Chó gấu.

Boulet, *m.* Đạn, viên đạn. —*de canon,* Đạn súng lớn. || *Au fig.*—, Sự ngăn can.

Boulette, *f.* Viên nhỏ, hòn nhỏ, cục nhỏ. *Faire des boulettes,* Vò viên nhỏ. || *Au fig.*— , Làm lếu, làm bậy.

Boulevard, *m.* Đường lộ lớn rộng có cây trồng mát mẽ. Đồn lũy ngăn giặc.

Bouleversé, ée, *adj.* Loạn lạc, hư nát, tan tành, đổi tệ. Lộn xộn, rối rắm, hỗn hào.

Bouleversement, *m.* Sự đổi tàn, sự loạn lạc, sự đổi tệ, lộn xộn.

Bouleverser, *a.* Làm cho hư mất, cho đổi tệ, làm cho biến loạn, phá hư. Làm cho bối rối, làm cho rối lòng rối trí.

Boulier, *m.* Bàn toán.

Boulon, *m.* Chốt sắt (có khu ốc vặn một đầu).

Boulonner, *a.* Đóng (vặn) chốt khóa lại.

Boulot, otte, *adj.* Thấp và mập.

Bouquet, *m.* Chùm, chòm, đám.—*d'arbres,* Chòm cây. —*de fleurs,* Chùm hoa kết. *Faire un — de fleurs,* Kết hoa, kết bông. || —, Mùi ngon rượu nho. || —, Cây pháo bông đốt sau hết.

Bouquetier, *m.* Bình bông.

Bouquetière, *f.* Đờn bà kết hoa, đờn bà bán bông.

Bouquetin, *m.* Dê rừng.

Bouquin, *m.* Sách cũ (không bao nhiêu tiền).

Bouquiner, *a.* Coi sách.

Bouquiniste, *m.* Kẻ mua đi bán lại sách cũ.

Bourbe, *f.* Bùn, bùn non, sình, sình nầy.

Bourbeux, euse, *adj.* Có bùn, đầy bùn lấm.

Bourbier, *m.* Vũng bùn, chỗ sình. || *Au fig.*—, Sự khốn nạn, khó lòng.

Bourbouilles, *f. pl.* Sảy, rôm sảy, mụt sảy.

Digitized by Google

Bourde, *f.* Lời nói dối, lời dối trá, chuyện trớ trinh. *Dire des bourdes,* Nói chuyện trớ trinh. *Faire une—,* Làm sự gì sái.

Bourdon, *m.* Con ong nghệ. || —, Chuông lớn, đại đồng chung. || —, Gậy kẻ đi đường, kẻ bộ hành.

Bourdonnement, *m.* Tiếng (kêu) vù vù, tiếng ồ ồ, tiếng ầm ầm, om sòm. *— d'oreilles,* Lùng bùng trong tai.

Bourdonner, *n.* Kêu vù vù, kêu ầm ầm. Lùng bùng. *Les moustiques bourdonnent,* Muỗi kêu ve ve.

Bourg, *m.* Làng, xã, thôn.

Bourgade, *f.* Làng nhỏ, xóm, ấp.

Bourgeois, se, *s.* et *adj.* Người ở chợ, ở dinh, kẻ ở thành thị. Chủ nhà, thầy thợ. Người tầm thường, bậc trung.

Bourgeoisement, *adv.* Cách tầm thường, cách đơn sơ.

Bourgeoisie, *f.* Hàng (bậc) kẻ chợ, người dinh. Bậc dân trung lưu, có tiền.

Bourgeon, *m.* Mụt, chồi, mộng, măng. Mụt mụn. *Pousser des bourgeons,* Nổi mụn, phát mụn.

Bourgeron, *m.* Áo xùng xình bằng bố thợ hay mặc.

Bourgeonner, *n.* Mọc mụt, nẩy chồi, đâm chồi; nổi mụn. *Son visage bourgeonne,* Mặt nó nổi mụn, có nốt ruồi son.

Bourguestre, *m.* Xã trưởng, lý trưởng, thôn trưởng.

Bourgogne, *m.* (*Vin de*) Rượu nho xứ *Bourgogne.*

Bourrache, *f.* Giải độc thể.

Bourrade, *f.* Sự đấm, sự đánh. Cãi trả, mắng la.

Bourrasque, *f.* Trận gió, dông tố, gió vật.

Bourre, *f.* Lông để dồi yên ngựa, đồ nhét. Gốc tơ, bả tơ, sồi tơ. || — *de fusil,* Đồ nạp súng, đồ nhét bì súng.

Bourreau, *m.* Kẻ xử (chém) tù, quân lý hình, tả đao. || —, Kẻ hung dữ. *Être le — de quelqu'un,* Làm cực làm khổ cho người nào.

Bourrée, *f.* Bó củi chà, củi vụn.

Bourrelé, ée, *adj.* Phải cực lực. *Être — de remords,* Phải lương tâm cắn rứt.

Bourreler, *a.* Làm cực khổ.

Bourrelet ou **Bourlet,** *m.* Nệm (có lỗ ở giữa) để ngồi, hay là đội. Đồ để nhét bì súng. Đồ để nhét cửa cho khít.

Bourrelier, *m.* Thợ làm đồ ngựa.

Bourrer, *a.* Nhét vào, nhận vào. — *un fusil,* Nạp súng, động súng. — *une pipe,* Nhét (nhận) ống điếu. — *un coussin,* Dồi gối (nệm). || —, Làm

Digitized by Google

hung dữ với, ở độc địa với. — *de coups de poing*, Đánh, đấm, cú người ta. || SE BOURRER, *r.* Ăn no cành, ăn cành hông. *Se — de gâteaux*, Ăn hàng quá.

Bourriche, *f.* Giỏ (đựng cá, chim).

Bourrique, *f.* Con lừa cái. || *Au fig.* —, Đứa mê muội, dại dột.

Bourriquet, *m.* Con lừa con, con lừa nhỏ.

Bourru, ue, *adj.* Quạu quọ, gắt gỏng, cú mấm, quẩu rẩu, xẳng tính. || *Vin* —, Rượu trắng còn mới chưa dậy men.

Bourse, *f.* Túi, đãy, hầu bao. Tiền bạc. Tiền chịu cho ăn đi học. Chỗ bán giấy tờ nợ nần. — *de quêteuse*, Túi xin tiền. *Faire — commune*, Ăn chung, ở chung. — *de commerce*, Nơi, chỗ các lái buôn hội (nhóm nhau) mà tính việc buôn bán. *Le cours de la* —, Giá chợ. *La — monte*, Giá gác lên. || BOURSES. Da dái.

Boursicot *ou* **Boursicaut,** *m.* Cái túi nhỏ. Tiền bạc chắt lót để dành.

Boursier, ère, *adj.* Học trò được tiền nuôi cho ăn đi học. || —, Người làm túi, đãy mà bán.

Boursouflé, ée, *adj.* Đã phồng lên, đã sưng lên.

Boursouffler, *a.* Làm cho phồng, cho sưng lên. || SE BOURSOUFLER, *r.* Phồng lên, sưng lên.

Boursouflure, *f.* Sự phồng (phùng) lên, sự sưng lên, sự bung ra.

Bousculade, *f.* Sự xốc xáo, sự xô đẩy, sự lấn nhau.

Bousculer, *a.* Xốc xáo, xô đẩy, xô lộn nhào. Giằn vật. || SE BOUSCULER, *r.* Lấn nhau.

Bouse, *f.* Cứt bò, phân bò.

Bousier, *m.* Con cát khương.

Bousin, *m.* Sự rầy rà.

Boussole, *f.* Địa bàn. Chỉ nam xa. Sự chỉ nẻo đem đường. || *Au fig. Perdre la* —, Ra điên.

Bout, *m.* Đầu, khúc. Đuôi, cùng, cuối, chót. *Jusqu'au* —, Cho đến cùng. — *de chandelle*, Khúc (đốc) đèn. — *de cigarette, de cigare*, Tàn thuốc. || *À — de ressources*, Túng thế. *À — de forces*, Hết sức rồi. *Venir à* —, Được. *Un — de chemin*, Một đỗi đường. *Au — de quelques jours*, Khỏi một ít ngày. *Au — du monde*, Xa lắm. *Un — d'homme*, Người nhỏ nhỏ.

Boutade, *f.* Tính nết kì cục, chứng kì cục.

Boute-en-train, *m.* Người đốc phách, kẻ bày đầu ra cho kẻ khác cầu vui theo

Digitized by Google

Bouteleu, *m.* Cây lửa châm ngòi súng. || *Au fig.* —, Kẻ gây việc rối, kẻ sinh rầy.

Bouteille, *f.* Ve, chai. *Une — de vin,* Một ve rượu. *Déboucher une —,* Mở, rút nút ve ra. *Mettre une barrique en bouteilles,* Chiết rượu.

Boutique, *f.* Phố, tiệm, cửa hàng, hàng phố, phố xá. *Rangée de boutiques,* Dãy phố. || —, Phố bán hàng xén. Nhà thợ.

Boutiquier, *m.* Kẻ bán phố, người ngồi tiệm.

Boutoir, *m.* Mồm (mũi) heo rừng. || *Au fig.* —, Lời nói mất lòng, lời nói chích lòng. *Coup de —,* Lời nói nặng nề.

Bouton, *m.* Mụt (cây). Nụ, búp hoa. Mụt ghẻ. || — *(d'habit),* Nút áo, cục tròn để khóa, gài. || — *de chaleur,* Mụt sảy. — *de couvercle,* Nuốm, núm. || — *d'or,* Bông vàng, Màu vàng.

Boutonner, *n.* Mọc mụt, đâm chồi (mụt). || —, *v. a.* Gài nút, gài lại. — *un habit,* Gài nút áo.

Boutonnier, ère, *s.* Kẻ làm (bán) nút áo.

Boutonnière, *f.* Khuy áo, lỗ khuy áo. *Mettre (faire) une —,* Đơm khuy, kiềng khuy.

Bouture, *f.* Nhánh cắt mà trồng, mà giâm. *Planter des boutures,* Trồng nhánh, giâm ngọn.

Bouturer, *a.* Giâm, giâm giống, giữ giống.

Bouverie, *f.* Chuồng bò.

Bouvier, ère, *s.* Kẻ chăn (giữ) trâu bò, mục đồng. || *Au fig.* —, Người quê kịch.

Bovine, *adj. f.* Thuộc về loại bò.

Boxe, *f.* Sự đánh đấm đánh cú, sự đánh quờn.

Boxer, *n.* Đánh đấm đánh cú, đánh quờn, đấm thoi, đâm thọc, vật nhau (lộn).

Boxeur, euse, *s.* et *adj.* Kẻ đánh đấm đánh cú, đánh đấm đánh thoi, đánh quờn.

Boyau, *m.* Ruột, ruột trường. || —, Đường hẹp và dài.

Boycottage, *m.* Sự ngăn cấm, sự hăm dọa.

Boycotter, *a.* Ngăn cấm, hăm dọa.

Bracelet, *m.* Vòng vàng đeo tay. — *en torsade,* Chiếc neo. *Une paire de bracelets,* Một đôi vàng.

Braconnage, *m.* Sự săn bắn lén (sái luật cấm).

Braconner, *n.* Đi săn bắn lén (trộm).

Braconnier, ère, *s.* Kẻ đi săn bắn lén (trộm).

Bragance, *f.* Hoa đen mộc.

Brahmanisme, *m.* Đạo *Brahma.*

Brai, *m.* Nhựa (mũ) tùng.

Digitized by Google

Braillard, e, *adj.* Hay la lối, hay dức lác, hay nói lớn tiếng.

Braillement, *m.* Sự la lối, sự la lớn tiếng.

Brailler, *n.* La lối, dức lác, la rân.

Braiement, *m.* Tiếng con lừa kêu.

Braire, *n.* Rống, la, kêu.

Braise, *f.* Than lửa, than lửa đỏ.

Braiser, *a.* Nấu lửa than; quay; nướng.

Bramer, *n.* Bét, kêu như con nai.

Brancard, *m.* Gọng xe, tay xe. Cái sề, bàn lược. *Porter sur un —,* Bỏ vô sề khiêng đi.

Branchage, *m.* Nhánh nhóc. — *touffu,* Nhánh nhóc sum sê.

Branche, *f.* Nhánh, nhành, nhánh cây. *Couper une —,* Chặt một nhành. — *de lunettes,* Càng kính. || — *(famille),* Dòng họ. || — *(d'un fleuve),* Ngọn sông, dòng nước. || —, Các chi trong các phép trí cách thế gian.

Branchement, *m.* Dây hay là ống (điền khí, hơi, nước) bắt chỗ dây (ống) cái mà vô nhà.

Brancher, *n.* Đậu, đỗ trên nhánh cây. || — *a,* Bắt dây hay là ống đậu dây hay là ống khác.

Branchette, *f.* Nhánh nhỏ.

Branchies, *f. pl.* Mang (con) cá.

Branchu, ue, *adj.* Có nhiều nhánh. *Arbre —,* Cây có nhiều nhánh, cây sum sê.

Brandebourg, *m.* Đồ thêu, ren, may thêm vô trong áo quần.

Brandiller, *a.* Đưa tòn ten, vung vơ, đưa qua đưa lại, đánh đồng đưa.

Brandir, *a.* Huơ, huôi, quơ, múa, phất, lo le, xầm rầm. — *le sabre,* Huơ gươm.

Brandon, *m.* Cây đuốc bằng rơm. Cây lửa, tàn lửa. Cây nêu.

Branée, *f.* Cám sú.

Branlant, e, *adj.* Rung rinh, lung lơ, lúc lắc. *Pont —,* Cầu rung rinh.

Branle, *m.* Sự đưa qua đưa lại, đánh đồng đưa. || *Donner le —,* Làm gương, làm đầu.

Branle-bas, *m.* Sự dọn dẹp sắm sửa mà đánh hay là chịu trận.

Branlement, *m.* Sự lung lay, sự lúc lắc.

Branler, *a.* Lắc, lúc lắc, rung động, lung lay. — *la tête,* Lắc đầu. || —, *v. n.* Rung, rung rinh, lúc lắc. *Le pont branle,* Cầu rung rinh. *Le manche de la pelle branle,* Cán cuốc lỏng xệu. || *Au fig.* — *au manche,* Không chắc, giữ chỗ ở,

Digitized by Google

không ở vững vàng.

Braque, *m.* Chó săn sát lông và dài tai. || *Au fig.*—, Lừ nhừ, ít trí, hay đổi tính.

Braquer, *a.* Day ngay, day về, nhắm.—*un canon sur un fort,* Day súng ngay đồn. || *Au fig.*—*les yeux sur qqn,* Chăm chỉ ngó người nào.

Bras, *m.* Cánh tay, ống tay. *Aller—dessus—dessous,* Đi cặp kè. *Se croiser les—,* Khoanh tay. *Serrer dans ses—,* Ẩm lấy, bồng lấy. *À—le corps,* Ngang giữa mình. || *—de mer,* Phá biển. *—de rivière,* Ngã, ngách sông. *—de fauteuil,* Tay ghế, tay vịn ghế ngồi. *Charrette à—,* Xe kéo bằng tay. *À tour de—,* Hết sức, nai sức.

Braser, *a.* Hàn bằng hàn the.

Brasier, *m.* Lửa than đỏ, lửa đỏ, đống than lửa.

Brassard, *m.* Đồ mạng vòng tay (như con nít rước lễ vỡ lòng), đồ mang tay (để tang).

Brasse, *f.* Sải. *Une—,* Một sải.

Brassée, *f.* Một sải, một ôm. *Enlever la paille par brassées,* Xốc rơm. *— de bois,* Một ôm củi.

Brasser, *a.* Trộn, nhồi, nhồi nhã.—*la salade,* Trộn rau.—*la pâte,* Nhồi bột.—*de la bière,* Nấu rượu bọt. || *Au fig.*—, Bày mưu.—*des affaires,* Lo nhiều công chuyện.

Brasserie, *f.* Lò làm rượu bọt (mạch nha). || —, Quán uống rượu.

Brasseur, euse, *s.* Kẻ làm (bán) rượu bọt.

Bravache, *m.* Miệng hùm gan sứa.

Bravade, *f.* Lời thách thức.

Brave, *adj.* Bạo dạn, dạn dĩ, chắc gan, gan đãm, mạnh mẽ. *Il est aussi très—,* Người cũng là gan đãm lắm. *Mourir en—,* Chết cách mạnh mẽ. || —, Tử tế, phải thế, hào lương. *Un—homme,* Người tử tế.

Bravement, *adv.* Cách mạnh mẽ, cả gan.

Braver, *a.* Làm gan, làm bộ dạn. — *la mort,* Liều mình chết. || — *qqn,* Khinh dể người nào. || —, Thách thức, chọc, chống nghịch. *Il me brave!* Nó thách tao.

Bravo, *int.* Hay! Tốt lắm, giỏi đó! Lời khen giỏi. *On entend de partout les bravos retentir,* Đâu đó nghe tiếng khen giỏi rần.

Bravoure, *f.* Sự cả gan, sự mạnh mẽ, sự dạn gan, lòng mạnh bạo.

Brêak, *m.* Xe ngựa (bốn bánh) chở bộ hành.

Brebis, *f.* Con chiên cái. ||

Digitized by Google

Au fig. — *galeuse,* Kẻ ăn ở xấu xa người ta tránh mặt.

Brèche, *f.* Nơi đã phá tan, nơi đã triệt hạ. *Battre en—,* Bắn phá tan. || —, Chỗ mẻ, chỗ sứt. *Faire une — à un couteau,* Làm mẻ dao. || *Au fig.* —, Sự làm hư hại.

Brède, *f.* Rau giền.

Bredouille, *f.* Cái thẻ chỉ mình ăn được bộn (trong phép đánh cờ). *Revenir—,* Đi đâu về tay không. (không được cái gì hết).

Bredouiller, *n.* Nói láp dáp, nói lia lịa.

Bredouilleur, euse, *s.* Kẻ nói láp dáp, nói lia lịa.

Bref, brève, *adj.* Vắn, tắt, cụt. *Discours—,* Lời nói tắt. *Parole brève,* Lời nói tắt ngắn. || *Accent bref,* Dấu trắc, vận trắc. || Bref, *adv.* Tắt, nói tắt một lời. || Bref, *s. m.* Sắc chỉ tòa thánh.

Brelan, *m.* Thứ bài ba lá. Chỗ (nhà) bài bạc, nhà chứa, thổ chứa cờ bạc.

Breloque, *f.* Đồ đeo theo dây chuyền đồng hồ.

Bréraigne, *adj.* Nân (nói về thú vật).

Brésil, *m.* Cây tô mộc.

Brésiller, *a.* Nhuộm đỏ bằng tô mộc.

Bretelle, *f.* Dây da để khiêng đồ nặng, dây mang súng, dây đai treo quần.

Brette, *f.* Cây gươm dài.

Breuvage, *m.* Đồ uống, nước uống.

Brevet, *m.* Bằng cấp, bằng tước, sắc phong. — *de bachelier,* Bằng cấp tú tài. — *d'invention,* Văn chứng rằng là mình bày ra máy móc hay là cái gì khéo, một mình có phép bán. — *simple,* — *supérieur,* Bằng cấp thường, bằng cấp bực trên.

Breveter, *a.* Ban bằng cấp cho... Cấp bằng cho...

Breveté, *(S. G. D. G.) (Sans Garantie Du Gouvernement),* Có bằng cấp (Nhà Nước cho mà không bảo lãnh việc người ta bày).

Bréviaire, *m.* Sách kinh, sách nguyện. *Réciter le—,* Đọc kinh, tưởng kinh.

Bribe, *f.* Miếng bánh lớn. || Bribes, *f. pl.* Đồ ăn dư, cơm thừa cá cặn. || —, Câu hay lượm lặt trong thơ (văn).

Bric à brac, *m.* Đồ cũ, đồ hư. *Marchand de—,* Người bán đồ vặt (tạp hóa) đồ lặt vặt.

Brick, *m.* Tàu có hai cột.

Bricole, *f.* Cái nài cổ (đồ ngựa), dây đai, dây gióng. Sự giỏi. Sự lanh; mưu kế; việc nhỏ mọn.

Bricoler, *n.* Trở trinh. Làm lanh, đi miếng.

Bride, *f.* Dây cương, cương ngựa, khớp, dàm. Dây

Digitized by Google

(niền) buộc. *Mettre la—*, Bắt khớp. *À—abattue*, Sải ngựa, cho ngựa sải. *Saisir la—*, Nắm cương. *Lâcher la—*, Buông cương. || *Au fig. Lâcher la—*, Thả luống, buông lung. *Serrer la—*, Gò cương. *(Au fig.)* Làm rát, ở nghiêm nhặt.

Brider, *a.* Khớp, bắt khớp. *—un cheval*, Khớp ngựa.— *(serrer)*, Kềm lại, cột riết. || *Au fig.—*, Hãm cầm.—*ses passions*, Hãm dẹp các nết xấu. — *qqn*, Làm rát với người nào. Ở nghiêm nhặt với người nào.

Bridon, *m.* Khớp đơn.

Brief, ève, *adj.* Vắn cụt.

Brièvement, *adv.* Cách tắt, vắn tắt.

Brièveté, *f.* Sự vắn vỏi, sự chóng qua, sự vắn tắt. *La —du temps*, Ngày giờ vắn vỏi.

Brigade, *f.* Đạo binh có hai cơ quân. *Général de—*, Chánh lãnh binh. Phó đề đốc. Phó thống chế. — *de gendarmerie*, Một đội lính trấn phủ. || — *(troupes)*, Một bọn, tốp, ty.

Brigadier, *m.* Cai lính kị. *—de gendarmerie*, Đội lính trấn phủ.

Brigand, *m.* Quân ăn cướp, kẻ ăn cướp, trộm cướp. || —, Quân gian đảng.

Brigandage, *m.* Sự trộm cướp, sự ăn cướp.

Brigantine, *f.* Buồm ưng. Tàu nhỏ.

Brigue, *f.* Mưu kế cho được sự gì. Phe đảng.

Briguer, *a.* Tham lam, ham hố. Tìm mưu, lập mưu cho được sự gì.—*une place*, Lo thế chìu lòn cho được chức nào.

Brillamment, *adv.* Cách sáng láng, cách trọng thể, cách khéo léo, vang hiền.

Brillant, te, *adj.* Sáng, chói, rực rỡ, sáng ngời, bóng láng. || *Au fig.* —, Trọng thể, vang hiền, có tiếng. *Brillante renommée*, Vang danh.

Brillant, *m.* Sự sáng láng, sự rực rỡ. Nước bóng láng, nước ngời. *Le — de l'or*, Nước bóng láng vàng. || —, Hột ngọc thủy xoàng.

Briller, *n.* Sáng, sáng lòa, chói ngời, láng bóng. || —, Trổi hơn, lấn hơn. — *à l'examen*, Thi đậu trổi hơn.

Brimade, *f.* Sự hiếp đáp.

Brimborion, *m.* Đồ vặt, đồ vặt vạnh nhỏ mọn.

Brimer, *a.* Hiếp đáp.

Brin, *m.* Cộng, ngọn, sợi.— *d'herbe*, Cộng cỏ. *Un — de fil*, Sợi chỉ. *Un—d'air*, Một chút gió. || BRIN À BRIN, *loc. adv.* Lần lần, từ chút.

Brinde, *f.* Sự uống rượu chơi.

Brindille, *f.* Nhánh nhỏ.

Digitized by Google

Brioche, *f.* Thứ bánh kia, bánh hàng, bánh ngọt. || *Au fig.*—, Việc bá láp bá lếu.

Brique, *f.* Gạch, tấm (cục) gạch. *Four à briques,* Lò gạch. *Cuire des briques,* Hầm gạch. — *crue,* Gạch sống.—*cuite,* Gạch chín.

Briquet, *m.* Dao (đánh đá) lửa. Hỏa thạch. *Battre le*—, Đánh lửa.

Briquetage, *m.* Sự xây gạch, sự xây (vẽ) giả gạch. Sự chà (bằng gạch) cho sạch cho sáng.

Briqueté, ée, *adj.* Vách xây giả gạch.

Briqueter, *a.* Xây (lót) gạch. Vẽ giả sắc gạch.

Briqueterie, *f.* Chỗ làm (hầm) gạch. Lò gạch.

Briquetier, *m.* Kẻ làm gạch làm ngói, kẻ bán gạch bán ngói.

Briquette, *f.* Gạch bằng than, bùi nhùi.

Brisant, *m.* Lố rạn, hòn lố.

Brise, *f.* Gió êm, gió hiu hiu.

Brise-cou, *m.* Chỗ hiểm.

Brisées, *f. pl.* Bẻ nhánh cây làm dấu cho nhớ đường đi. || *Au fig. Suivre les—de qqn,* Theo dấu, bắt chước người nào. *Aller, courir sur les—de qqn,* Đua tranh với ai.

Brisement, *m.* Sự bẻ, sự bẻ nát, sự làm nát. || *Au fig.—de cœur,* Sự ưu phiền, đau đớn trong lòng.

Briser, *a.* Bẻ, đập bể, bẻ gãy, làm gãy, đánh vỡ, xán vỡ. — *ses fers,* Bẻ xiềng= tháo ra khỏi. — *le joug,* Bẻ ách=Vuột khỏi làm tôi. *Je suis brisé de fatigues,* Tôi mệt luỗi đi. || *Au fig.*—, Phá, bỏ, dứt. — *les vitres,* Làm (nói) đại cách nóng giận. —*notre vieille amitié,* Dứt tình cũ ngãi xưa chúng ta. —*le courage,* Làm cho sờn lòng rủn chí. *Il m'a brisé le cœur,* Nó làm đau đớn lòng tôi. || —, *v. n.* — *avec qqn,* Thôi tới lui với ai nữa. || Se briser, *r.* Bể đi, vỡ ra. — *le crâne,* Vỡ đầu ra. *Le vaisseau s'est brisé,* Tàu vỡ ra. || *Au fig.*—,Ngã lòng.

Brise-tout, *m.* Kẻ ơ hờ vô ý rớ vô đâu hư đó.

Briseur, *m.* Kẻ hay làm hư đập bể.

Bristol, *m.* Thứ giấy trắng tốt và dày (làm thiệp).

Brisure, *f.* Miếng bể, đồ bể, đồ sứt. *Brisures de riz,* Tấm.

Broc, *m.* Bình xách rượu, nước (có một quai). Cái nhạo.

Brocantage, *m.* Sự mua bán đổi chác.

Brocanter, *a. et n.* Mua bán đổi chác.

Brocanteur, *m.* Kẻ hay trì mò mua bán đổi chác.

Brocard, *m.* Lời nói châm chích, lời nói nặng.

Digitized by Google

Brocarder, *a.* Nói xâm, nói châm chích.

Brocardeur, euse, *s.* Kẻ hay nói xâm, hay nói châm chích.

Brocart, *m.* Gấm, gấm vóc, cẩm. Đồ dệt chỉ vàng chỉ bạc, chỉ tơ.

Brochage, *m.* Sự đóng sách sơ, sự kết sách.

Broche, *f.* Nòng quay, cây quay. *Tournebroche, m.* Máy quay thịt. *Rôtir à la—,* Quay. || —, Cây kim lụi, trâm, cây trâm (dắt). Kim để thêu, để mạng. || Broches, *f. pl.* Nanh heo rừng.

Brocher, *a.* Dệt gấm. || — *un livre,* Kết sách, đóng sách sơ. || *Au fig.*—, Làm sơ sài.

Brochet, *m.* Cá triều đô. Mạc ngư, cá trắm. *Brochet-perche,* Cá mang giồ.

Brochette, *f.* Nòng quay nhỏ. Cái gắp. — *de viande,* Gắp thịt.—*de poissons,* Gắp cá.

Brochure, *f.* Sự đóng sách sơ, sự kết sách. Sách (tập giấy) mỏng và đóng sơ.

Brodequin, *m.* Cái miệt, giày, hia, hia ủng.

Broder, *a.* Thêu, thêu dệt, thêu thùa.—*d'or,* Thêu kim tuyến. || *Au fig.*—, Nói thêm thắt, nói thêu dệt.

Broderie, *f.* Đồ thêu.—*fine,* Đồ thêu sắc lắm. Sự thêu.

Brodeur, euse, *s.* Thợ thêu, kẻ hay thêu.

Broiement, *m.* Sự đâm, sự đập giập, sự dần.

Bronche, *f.* Lỗ hơi (hổng) trong phổi. Tua phổi.

Broncher, *n.* Vấp chơn. *Cheval qui bronche,* Ngựa vấp. || —, Phạm lỗi, lầm lỡ.

Bronchite, *f.* Lỗ hơi trong phổi sưng lên. Bệnh ho.—*chronique,* Phế luy lũy tật. Ho thì khí.

Bronzage, *m.* Sự mạ đồng.

Bronze, *m.* Đồng chế với thiếc. *En*—, Bằng đồng. || *Au fig. Cœur de*—, Lòng cứng cỏi như đồng.

Bronzer, *a.* Mạ đồng, xuy đồng, bọc đồng. *Teint bronzé,* Nước da nám sặm.

Brossage, *m.* Sự chải.

Brosse, *f.* Bàn chải.—*à dents,* Bàn chải đánh răng.—*à habits,* Bàn chải áo.

Brossée, *f.* Sự chải. || *Au fig. Donner une*—, Đánh nhừ đi. *Recevoir une*—, Bị đánh nhừ đi.

Brosser, *a.* Chải. — *un habit,* chải áo. || *Au fig.*—, Thẳng; đánh đòn, đánh nhừ đi.

Brosserie, *f.* Chỗ làm bàn chải.

Brosseur, *m.* Lính cấp hầu quan.

Brou, *m.* Vỏ trái hạnh đào. || — *de noix,* Thuốc nước làm bằng trái hạnh đào.

Digitized by Google

Brouet, *m.* Cháo, canh.

Brouette, *f.* Xe tay có một bánh.

Brouetter, *a.* Chở xe tay.

Brouhaha, *m.* Tiếng lao xao om sòm, tiếng nói chào rào.

Brouillamini, *m.* Sự rối bậy, lộn xộn.

Brouillard, *m.* Sương sa mù, mù sương. || —, Sổ trường biên. || —, *adj.* Giấy chặm mực.

Brouille, *f.* Sự bất thuận, sự bất bình. *La — est dans le ménage,* Không được yên trong nhà.

Brouiller, *a.* Trộn, trộn lại, đổ lộn, xốc bậy, xào bần. *-des œufs,* Đánh trứng gà. *— des papiers,* Xốc bậy giấy má. || *Au fig.*—, Làm cho rối rắm, làm rối trí. Làm cho bất thuận. || Se BROUILLER, *r.* Ra bất thuận, ra lộn xộn. *Le temps se brouille,* Trời vần vũ.

Brouillerie, *f.* Sự bất thuận, sự nghịch nhau.

Brouillon, *m.* Nảo, nháp, thảo. *— de lettre,* Cái nảo thơ. *Faire un—,* Viết nảo, viết nháp.

Brouillon, onne, *adj.* et *s.* Hay làm cho rối việc, hay làm cho hư việc. Hay làm cho bất thuận.

Broussailles, *f. pl.* Bụi, bụi bờ, bụi gai. Hoang vu.

Brousse, *f.* Bụi bờ, rẫy bái. || *Au fig. Vivre dans la—,* Ở xa thành, ở rừng, ở nhà quê.

Brouter, *a.* Ăn cỏ, ăn (loại vật).

Broutilles, *f. pl.* Củi vụn, củi bồi, que củi. *Ramasser des—,* Mót, (quơ) củi. || *Placer les—de pêche,* Thả chà, chất chà (bắt cá).

Broyé, ée, *adj.* Nát nghiền, nát ngóu, dập nát. || *Au fig.*—, Buồn bực, rầu rĩ. *Cœur—,* Lòng phiền não.

Broyer, *a.* Nghiền, tán nghiền, đâm nát, tán mạt, cà nhỏ. *— du poivre,* Đâm (cà) tiêu. *-des médicaments,* Tán thuốc. || *Au fig. — du noir,* Rối trí, phiền não.

Bru, *f.* Dâu, con dâu, nàng dâu.

Bruant, *m.* Chim chuyện chuyện.

Bruine, *f.* Sương móc, mưa tro, mưa bụi.

Bruiner, *n. imp.* Sa sương móc, có mưa tro.

Bruire, *n.* Ra tiếng, nổi tiếng, kêu ầm ầm, kêu ào ào. *Les flots bruissent,* Sóng kêu ầm ầm.

Bruissement, *m.* Tiếng kêu ầm ầm, tiếng ào ào, tiếng rầm rầm, sột sạt.

Bruit, *m.* Tiếng ào ào, tiếng ầm ầm, (áo) rèn rẹt. *Avec —,* Ồ ào, om sòm. *Léger—,*

Digitized by Google

Rực rịch. *Faire du—*, Làm om sòm. *Faire plus de—que de travail*, Làm ra tiếng hơn là việc. || —, Tiếng đồn. *Le—court que...* Tiếng đồn rằng... *Un faux—*, Tiếng đồn huyễn. || —, Danh tiếng, danh vọng, công danh. *Le —de son nom se répand*, Danh vọng người vang ra. || —, *loc. adv. Á grand—*, Ầm ầm, đùng đùng, inh ỏi, om sòm.

Brûlant, te, *adj.* Nóng, cháy, nóng hồi, nóng hầm. *Chaleur brûlante*, Nắng lửa, nắng gắt. *Sa tête est brûlante*, Đầu nó nóng hồi. || *Au fig.—*, Sốt sắng. — *du désir de bien faire*, Lòng sốt sắng làm việc tử tế. — *d'amour pour...* Sốt mến.

Brûlé, *m.* Mùi khét (cháy). *Sentir le—*, Biết (nghe) mùi khét, khê.

Brûlé, ée, *adj.* Đã cháy, đã đốt, đã thiêu. *Riz—*, Cơm cháy, cơm khét (khê).—*vif*, Cháy thiêu. — *au soleil*, Cháy nắng. *Étoffe brûlée*, Vải bở. || *Au fig. Tête brûlée*, Người dữ tợn, không sợ ai hết. || —, Mất tiếng tốt. *Il est—, il ne pourra rien faire*, Nó mang tiếng rồi, không làm gì được, người ta không tin nó nữa.

Brûle-parfums, *m.* Lư hương, bình hương.

Brûle-pourpoint,(à), *loc. adv.* Tạn mặt, gần, gần một bên, sấn tới. Bức tử. *Dire à—*, Nói tạn mặt. *Demander à—*, Hỏi bức tử.

Brûler, *a.* Đốt, thiêu, cháy. *— une maison*, Đốt nhà. — *des parfums*, Đốt (xông) hương.—*du café*, Rang trà phe. *Le soleil a brûlé les semis*, Trời nắng cháy mạ. —*vif*, Thiêu sinh. || —, *v. n.* Cháy, nóng, sốt nóng. *La maison brûle*, Nhà cháy. || *Au fig.—*, Sốt mến, ước ao lắm, ngóng trông. Đau xót. *Il brûle d'être à Saigon*, Nó ước ao ở Saigon.— *la politesse*, (Đốt sự lịch sự), làm ngang, vô phép. — *la gare*, Xe lửa đi luôn không ngừng lại nhà giấy. || Se brûler, *r.* Cháy, đốt. — *la cervelle*, Đốt óc mình (lấy súng bắn vào đầu mình).

Brûloir, *m.* Lò rang trà phe (café).

Brûlot, *m.* Hỏa công. Thuyền bồi. *Lancer des brûlots*, Phóng hỏa công. || —, Rượu mạnh đốt với đường.

Brûlure, *f.* Sự phỏng lửa, sự cháy, sự nám da, sự đốt. Bỏng.

Brume, *f.* Mù sương, sương sa mù. *La—étend son voile obscur*, Sương bay mịt mù.

Digitized by Google

Brumeux, euse, *adj.* Mù, sương mù. *Temps—,* Trời mù.

Brun, e, *adj.* Màu đà, sắc tía, hồng huân, màu cánh gián. *Teint—,* Có da đen đen, tóc hoe hoe.

Brune, *f.* Buổi chiều, gần tối, chạng vạng. *Hier soir à la—,* Chiều hôm qua hồi gần tối.

Brunir, *a.* Làm cho ra màu đà, màu hồng hồng, làm cho nám. Đánh bóng, làm cho bóng láng. || —, *v. n.* Ra màu đà, nám đi, sặm đi.

Brunissage, *m.* Sự đánh bóng loài kim.

Brunisseur, *m.* Kẻ đánh bóng loài kim (Vàng, bạc).

Brunissoir, *m.* Đồ cầm (dùng) mà đánh bóng.

Brusque, *adj.* Lẹ, thình lình, bất tử. *Départ—,* Đi bất tử. || —, Cộc cằn, xẳng xớm.

Brusquement, *adv.* Cách lẹ, thình lình, bất tử, vụt chạc. Bỗng chúc.

Brusquer, *a.* Làm hối hả, làm lật đật. Nói mếch lòng, nói xẳng.

Brusquerie, *f.* Lời nói, việc làm vụt chạc. Sự ăn nói xẳng xớm, lời sành sỏi.

Brut, te, *adj.* Đơn sơ, quê mùa, kịch cợm, nguyên, khối nhiên. *Diamant—,* Ngọc thủy xoàng chưa giồi. *Terre brute,* Đất trơ trơ. *Poids—,* Cân trụm (nguyên) không trừ bì.

Brutal, le, aux, *adj.* Về thú vô linh tính, vô tâm vô trí. *Instinct—,* Tính thú vật. || —, Giô giám, thô kệch. Hung dữ; cộc cằn, dữ tợn. || —, *m.* Kẻ hung dữ, đứa cộc cằn.

Brutalement, *adv.* Cách hung dữ, cộc cằn. Cách mê muội, khờ khạo, vô tâm vô trí.

Brutaliser, *a.* Làm hung dữ với, ở độc địa với. Làm nghiệt. Đánh quá.

Brutalité, *f.* Sự dữ tợn, sự hung dữ, sự độc địa. Lời nói cộc cằn, sự u mê, ngây muội.

Brute, *f.* Loài vật, con thú vật, súc vật, súc sanh. || *Au fig.—,* Đồ súc sanh, đứa vô tâm vô trí.

Bruyamment, *adv.* Um sùm, om sòm, inh ỏi.

Bruyant, te, *adj.* Làm um, làm om sòm, làm vang dầy, làm rầy. *Lieu—,* Nơi (đám) độn dực om sòm. *Flots bruyants,* Sóng ầm ầm.

Bruyère, *f.* Thạch thảo. *Coq de—,* Gà rừng, gà ri.

Bryone, *f.* Củ nhăng. *Farine de—,* Bột nhăng.

Buanderie, *f.* Nhà giặt đồ.

Bubon, *m.* Nhọt (mụt) nơi đi.

Bubonique, *adj.* Về mụt

Digitized by Google

nơi đi. *Peste—*, Bệnh dịch nổi mụt nơi đi.

Buccal, le, *adj* Thuộc về lỗ miệng.

Bûche, *f.* Cây củi, củi đun. || *Au fig.—*, Đứa u mê.

Bûcher, *m.* Chỗ chất củi, đống củi. Giàn thiêu. *Mourir sur un—*, Chết thiêu.

Bûcher, *n.* Làm việc luôn luôn. || *—,v. a.* Đẽo, đèo cây. || Se bûcher, *r.* Đánh lộn.

Bûcheron, *m.* Kẻ đốn (làm) củi trên rừng. Tiều phu, lão tiều, ông tiều.

Bûchette, *f.* Củi nhỏ và khô, nhánh khô.

Bûcheur, *m.* Kẻ siêng làm, siêng học.

Budget, *m.* Sổ thâu xuất mỗi năm.—*des recettes,* Sổ thâu. — *des dépenses,* Sổ xuất.—*communal,* Bộ công nho.

Budgétaire, *adj.* Thuộc về sổ thâu xuất.

Buée, *f.* Nước tro. Hơi nước.

Buffet, *m.* Tủ để đồ ăn, tủ để bát, dĩa, khăn, chén... || *—*, Bàn dọn đồ đãi nước, rượu. Quán.

Buffle, *m.* Con trâu, rgưu. Da trâu.

Bufletin, *m.* Con nghé.

Bugle, *m.* Cái kèn nhỏ có ba phím.

Buis, *m.* Huỳnh dương mộc. Cây ngâu, gỗ ngâu.

Buisson, *m.* Bờ bụi, bụi gai. *Petit—*, Bụi lúp xúp. *Se cacher dans le—*, Núp bụi núp bờ.

Buissonneux, euse, *adj.* Đầy những bụi bờ.

Buissonnier, ère, *adj.* Hay ở bụi bờ, hay rút vô bụi. *Faire l'école buissonnière.* Đi học không đi, bỏ đi chơi.

Bulbe, *f.* Dáu, củ dáu, ánh. U, cục, nấng, nụ.

Bulbeux, euse, *adj.* Có dau, có củ.

Bullaire, *m.* Sách góp các chỉ dụ (sắc chỉ) Đức giáo tông.

Bulle, *f.* Bọt nước. — *d'air,* Long bóng, lỗ bọt. || — *(Décret du Pape).* Sắc chỉ, chỉ dụ Đức giáo hoàng. || *Papier—*, Giấy cặn, giấy dày.

Bulletin, *m.* Giấy bổ thăm, giấy bầu cử. Giấy biên công cước. Luật lệ hội diện. — *officiel,* Nhựt báo công văn.

Bupreste, *m.* Ong bầu. — *vert doré,* Con quit.

Buraliste, *m.* Kẻ coi đầu phòng phát bạc thâu bạc.

Bure, *f.* Nỉ to.

Bureau, *m.* Bàn viết, ghế viết. || *—*, Phòng việc, ty thuốc, nha môn. *Chef de—*, Thủ lãnh, đầu phòng. *Sous-chef de —*, Phó thủ lãnh. — *télégraphique,* Nhà dây thép.

Bureaucratique, *adj.* Về kẻ thuộc ty coi việc giấy tờ.

Digitized by Google

Burette, *f.* Ve nhỏ, lọ con. Ve đựng rượu nước làm lễ.

Burin, *m.* Dao chạm, dao tách, cái chàng chạm, dục tách.

Buriner, *a.* Chạm, chạm trổ, thích khắc.

Burlesque, *adj.* Kì cục, dị kì, trớ trêu, để tức cười.

Burlesquement, *adv.* Cách trớ trêu, dị kì.

Burnous, *m.* Áo bằng nĩ có cái lật che đầu.

Busard, *m.* Con ó mướp.

Buse, *m.* Nòng.

Buse, *f.* Con ó mũ xoáy. || *Au fig.* —, Đứa khờ dại, ngu si.

Busquer, *a.* Làm nòng, đặt nòng.

Buste, *m.* Nửa thân trên (về hình chạm, hình vẽ...).

But, *m.* Bia, đích. *Toucher, atteindre le* —, Trúng đích, trúng bia. || —, Sự cùng, chính ý. *Avoir pour* — *de... Dans le* — *de,* Có ý... *Sans* —, Vô ý, tinh không. *Droit au* —, Ngay dẹo. || —, *loc. adv. De* — *en blanc,* Bất tử, khi không.

Butée, *f.* Đá xây cự hai bên đầu cầu.

Buter, *n.* Trung đích. Chăm ý, có ý. || —, *v. a.* Đụng. || Se buter, *r.* Cự, rắn gan, chỉ quyết.

Butin, *m.* Của lấy được khi đánh giặc. Của cải.

Butiner, *n.* Bắt của khi đánh giặc, đánh mà lấy của. || —, *v. a.* Hút nhụy hoa (con ong).

Butor, *m.* Con vạc. — *au bec bleuâtre,* Con vạc lem. || —, Đứa quê, đứa u mê.

Butte, *f.* Mô, mô đất, gò, nồng. — *de tir,* Mô súng. || *Au fig. Être en* — *à...* Mắc phải...

Butter, *a.* Đôn đất, vun đất, vun chơn cây. — *un arbre,* Đôn, vun đất cho cây. || —, *v. n.* Vấp. *Ce cheval butte,* Ngựa nầy hay vấp. || Se butter, *r.* Vấp, vấp phải. — *contre un arbre,* Vấp đụng nhằm cây. || Se —, Ngã lòng.

Butyreux, *adj.* Thuộc về mỡ sữa.

Buvable, *adj.* Uống được, nên uống.

Buvard, *m.* Tập giấy chặm. *Papier* —, Giấy chặm.

Buvette, *f.* Quán rượu nhỏ.

Buveur, euse, *adj.* et *s.* Hay uống, kẻ hay uống.

Buvoter, *a.* Uống ít mà uống hoài.

Digitized by Google

C

Çà, *adv.* Đây. *Çà et là,* Đây đó, chỗ kia nơi nọ.

Çà (=Cela), *Pron.* Sự ấy, đều ấy, cái ấy, cái kia, cái đó. *Pourquoi çà?* Làm sao vậy? *Prends —,* Lấy cái nầy.

Cabale, *f.* Phép thuật thông với quỉ. Mưu chước, mưu mô. Phe đảng, hội lập mưu.

Cabaler, *m.* Tập lập, lập mưu, toa rập. Cô quéo với nhau.

Cabaleur, euse, *s.* Kẻ tập lập, người mưu mô.

Cabaliste, *m.* Người hay nghề phù pháp. Thầy pháp.

Cabalistique, *adj.* Thuộc về phù pháp. *Paroles cabalistiques* Lời phù chú, lời trăm.

Cabane, *f.* Lều tranh, chòi, trại.

Cabanon, *m.* Chòi nhỏ. Ngục tối.

Cabaret, *m.* Quán rượu.

Cabaretier, ière, *s.* Chủ quán. Kẻ bán quán.

Cabas, *m.* Thúng lác, giỏ lác.

Cabestan, *m.* Cái cột trục neo. *Virer le —,* Quày trục.

Cabine, *f.* Phòng nhỏ dưới tàu.

Cabinet, *m.* Phòng riêng, nơi kín, buồng gói. — *de travail,* Phòng việc. — *d'études,* Phòng học, thơ phòng. — *d'aisances,* Nhà tiêu. — *de toilette,* Phòng rửa mặt. || —, *(conseil des ministres),* Hội bộ nghị.

Câble, *m.* Dây lớn, dây neo, đàng dây. — *télégraphique,* Đàng dây thép. — *sous-marin,* Đàng dây thép trầm dưới biển.

Câbler, *a.* Đánh dây lớn. Vặn vài ba dây nhỏ đánh lại làm một. || —, Đánh dây thép đường biển.

Cablogramme, *m.* Tin điển báo chạy dưới đáy biển.

Caboche, *f.* Đầu lớn.

Cabotage, *m.* Sự chạy tàu dựa theo bãi biển.

Caboter, *n.* Chạy (tàu) dọc theo mé biển.

Caboteur, *m.* Kẻ chạy (tàu) theo mé biển. Người đi ghe bầu.

Cabotier, *m.* Ghe cửa. Thuyền đinh, thuyền giã.

Cabotin, *m.* Con hát dở đi hát dạo.

Cabrer, (Se) *r.* Cất (ngựa). *Le cheval se cabre,* Ngựa cất. || *Au fig.* —, Giận dữ. Cự.

Cabri, *m.* Con dê con.

Cabriole, *f.* Sự nhảy lia, sự nhào lăn.

Digitized by Google

Cabrioler, *n.* Nhào, nhào lăn. Nhảy lia, nhảy cà tửng (như con dê con).

Cabriolet, *m.* Xe hai bánh.

Cabus, *adj. m.* Có bắp. *Chou —,* Cải bắp.

Caca, *m.* Cứt, phẩn (tiếng con nít). *Faire —,* Yả.

Cacalie, *f.* Rau lủi.

Cacao, *m.* Trái ca cao (trái cù lác).

Cacaotier, ou **Cacaoyer,** *m.* Cây ca cao (cây cù lác).

Cacatois, *m.* Con kéc.

Cachalot, *m.* Cá nược.

Cache, *f.* Nơi ẩn mình. Bao.

Cache-cache, *m.* Ve ve, cút bắt.

Caché, ée, *adj.* Kín, kín nhiệm, khuất tịch, ẩn núp, đã giấu. *Chose cachée,* Sự ẩn vi. *Mener une vie cachée,* Ẩn dật. *Se tenir caché,* Núp ẩn mình, trốn ẩn. *Tenir caché,* Yểm cầm.

Cachemire, *m.* Thứ hàng dệt bằng lông dê, hay là lông chiên.

Cache-nez, *m.* Cái khăn nỉ người ta che mặt tới mũi kẻo lạnh.

Cache-pot, *m.* Đồ bao xung quanh bình bông.

Cacher, *a.* Giấu. Yểm giấu. Núp ẩn. Che, che khuất, che lấp. — *un péché,* Giấu tội. || Se cacher, *r.* Ẩn mình, ẩn mặt, trốn, núp mình. — *dans une caverne,* Chui vào hang đá.

Cachet, *m.* Con dấu, ấn, dấu ấn. Mộc ký. *Lettre de —,* Tờ có ấn vua. || —, *(marque de fabrique),* Con dấu hiệu thợ. || *Au fig. Avoir du —,* Coi bộ tốt.

Cacheter, *a.* Đóng ấn, đóng con dấu. Phong lại, niêm phong. — *une lettre,* Phong thơ lại. *Cire à —,* Khẳng (sáp) gắn thơ.

Cachette, *f.* Nơi (chỗ) kín, nơi ẩn mình, nơi giấu kín. *En —,* Lén, vụng, chùng lén, lén lúc, trộm. *Agir, faire en —,* Làm lén. *Manger en —,* Ăn vụng. *Prendre en —,* Lấy trộm. *Rire en —,* Cười lén, cười thầm.

Cachot, *m.* Ngục, ngục tối. *Mettre au —,* Bỏ vào ngục tối.

Cachotterie, *f.* Sự không làm không nói thật thà trong việc nhỏ mọn.

Cachottier, ère, *adj.* Hay giấu sự thật trong việc làm.

Cachou, *m.* Thiên trước. Nhi trà.

Cacochyme, *adj.* Yếu, hư; liệt nhược.

Cacographie, *f.* Viết sái.

Cacolet, *m.* Giỏ đựng đồ cột hai bên bành con lừa.

Cacophonie, *f.* Tiếng nói lập đi lập lại khó nghe. Tiếng hát (kèn) không rập nhau.

Digitized by Google

Cactier, ou **Cactus,** *m.* Cây xương rồng. *Cactier-raquette,* Cây lưỡi rồng.

Cadastral, le, *adj.* Về giám thành ty, về họa (địa) đồ. *Plan —,* Địa đồ. *Registre —,* Sổ bộ điền thổ.

Cadastre, *m.* Địa đồ điền thổ. Sổ bộ điền thổ. Sở khám đạc, giám thành ty.

Cadastrer, *a.* Đo ruộng đất. Làm sổ bộ điền thổ.

Cadavéreux, euse, *adj.* Giống như xác chết, thây ma. *Teint —,* Sắc chết.

Cadavérique, *adj.* Thuộc về thây ma, về xác chết. *Odeur —,* Hơi thây ma, hơi xác chết.

Cadavre, *m.* Thây, thây ma, xác chết. || *Au fig. — ambulant,* Ốm nhom như thây ma.

Cadeau, *m.* Của lễ, lễ vật, lễ tết, đồ cho, của cho. *Cadeau de noces,* Lễ cưới. *Faire —,* Cho. Dưng. Làm quà.

Cadenas, *m.* Ống khóa, ống khóa bầu.

Cadenasser, *a.* Khóa lại.

Cadence, *f.* Nhịp, vận, điệp. *En —,* Ăn rập. — *(Harmonie),* Cung cách, vận, lộ vận. — *harmonieuse,* Vận hay, vận xuôi.

Cadencer, *a.* Làm cho ăn rập, bỏ vận rập ràng. Nói (hát) cho êm tai. *Pas cadencé,* Bước đi rập ràng.

Cadet, ette, *adj.* Con thứ, em. Con út, em út. *Frère —,* Em trai. *Sœur cadette,* Em gái. *Branche cadette,* Dòng thứ.

Cadran, *m.* Mặt đồng hồ. — *solaire,* Trắc ảnh, đồng hồ bóng. *Faire le tour du —,* Giáp vòng.

Cadrat, *m.* Đồ chêm chữ, chì ngăn chữ (về việc in).

Cadre, *m.* Khuông, khuôn biên. — *de tableau,* Khuông ảnh. || — *(ordre),* Phẩm trật, ngạch, sổ ngạch, đệ thứ. *Compris dans le —,* Nội ngạch. *Hors —,* Ngoại ngạch.

Cadrer, *n.* Xứng hạp, vừa hạp, đối, ăn rập. — *ensemble,* Xứng nhau, đối nhau.

Caduc, uque, *adj. (vieux)* Già cả, già yếu. — *(qui menace ruine),* Hỏng sập, xấu mếu. — *(sans effet),* Vô dụng, vô ích. — *(vain),* Phù vân, bọt bèo. *Biens caducs,* Của phù vân. || *Mal —,* Bệnh động kinh.

Caducée, *m.* Cái roi có hai con rắn vấn. (chỉ quờn phép bùa *Mercure*).

Caducité, *f.* Sự già yếu, tuổi già. Sự phù vân, sự mộng huyễn.

Cafard, de, *adj.* et *s.* Hay giả hình, hay giả đò. Hay làm bộ nhơn đức quá. *Damas —,* Hàng dệt nửa tơ nửa dũi. || —, Con gián.

Digitized by Google

Cafarderie, *f.* Sự giả hình, sự giả dò. Giả dò nhơn đức quá.

Café, *m.* Trà phe, cà phe. *Prendre une tasse de —,* Dùng (uống) một chén trà phe. *Griller du —,* Rang trà phe. *Marc de —,* Xác trà phe. *— au lait,* Trà phe với sữa. || *— (Lieu public),* Quán trà rượu.

Caféier, *m.* Cây trà phe.

Caféticr, *m.* Chủ quán rượu.

Cafetière, *f.* Bình trà phe.

Cage, *f.* Cái cũi, cái chuồng, cái lồng. *— à oiseaux,* Lồng chim. *— à poules,* Chuồng gà, bội nhốt gà. *— en fer,* Cũi sắt. *Enfermer dans une — en fer,* Bỏ vào cũi sắt. *— d'escalier,* Chỗ làm thang lên. || *Au fig. Mettre en —,* Bỏ tù.

Cagnard, de, *adj.* et *s.* Biếng nhác, hay ở không ở nhưng.

Cagnarder, *n.* Ở nhưng ở không.

Cagneux, euse, *adj.* Uinh chơn, uinh cẳng.

Cagnotte, *f.* Hộp đựng tiền cọc (cuộc cờ bạc).

Cagot, te, *adj.* et *s.* Kẻ sốt sắng giả.

Cahier, *m.* Tập giấy, tập vở. *Le — des charges,* Tập biên the lệ việc lành làm. *— d'écriture,* Tập viết. *— d'un cours,* Tập bài học.

Cahin-caha, *adv.* Vừa vừa, tầm thường. *Aller —,* Đi nửng nỉnh.

Cahot, *m.* Sự lắc, sự đổi xe chạy đường gập ghình. || *—,* Sự khó nhọc, sự ngăn trở.

Cahotant, te, *adj.* Hay đổi, hay lắc. *Chemin —,* Đường gập ghình khó đi.

Cahoter, *a.* Đổi, lắc; lung lay.

Cahute, *f.* Chòi, lều.

Caille, *f.* Chim cút, con cút.

Caillé, ée, *adj.* Đặc lại, đông lại. *Sang —,* Máu đặc. || *—, m.* Sữa đặc.

Caillebotin, *m.* Chuyến song.

Caille-lait, *m.* Cây huỉnh tinh.

Cailler, *a.* Làm cho ra đặc, làm cho đông lại. || SE CAILLER, *r.* Ra đặc, đông lại.

Cailleter, *n.* Hay nói xàm, nói chót chét.

Caillette, *f.* Người nữ hay nói quá.

Caillot, *m.* Cục đặc lại. Cục máu đặc lại. *Cracher des caillots de sang,* Khạc ra máu cục.

Caillou, *m.* Đá, sỏi, sỏi sạn, đá sạn.

Cailloutieux, euse, *adj.* Có đá, sảnh sỏi. *Chemin —,* Đường đi đầy những đá sỏi.

Cailloutis, *m.* Đá soi để bồi đường đi. Sạn.

Caïman, *m.* Con sấu.

Digitized by Google

Caisse, *f.* Hòm, thùng, rương. *Une—de sucre,* Một thùng đường. — *à roues pour renfermer les valeurs,* Rương xe, hội xe. || —, (*coffre-fort*), Rương sắt, tủ sắt. — (*trésor*), Kho bạc. — *publique,* Kho bạc nhà nước. *Tenir la —,* Được phép xuất phát bạc tiền. *Livre de —,* Sổ biên bạc tiền vô ra. || —, Trống, trống cỗ. *Grosse —,* Trống lớn, trống cái. *Battre la—,* Đánh trống.

Caissier, *m.* Kẻ giữ (coi) tiền bạc. Tài phú.

Caisson, *m.* Xe chở thuốc đạn, lương thực cho binh.

Cajeput, *m.* Cây tràm; dầu bạc hà, cây bạc hà.

Cajoler, *a.* Do, do dành, a dua, dỗ ngọt. Nâng niu, mơn trớn, vỗ về, ve vãn. — *un enfant,* Dỗ con nít, nâng niu con nít.

Cajolerie, *f.* Sự dỗ dành, sự a dua. Lời ngọt lạt, sự ve vãn, vỗ về.

Cajoleur, euse, *s.* Kẻ dỗ ngọt, ke a dua, kẻ giỏn hớt, kẻ chuốt ngót.

Caki, *m.* Trái hồng, quả hồng.

Cal, *m.* Chai, da cứng. *Avoir des cals aux mains,* Chai tay.

Calambac, *f. Bois de—,* Kỳ nam.

Calamine, *f.* Ten kẽm tự nhiên.

Calamité, *f.* Sự tai nạn, gian truân, họa tai, sự khốn nạn, sự thiệt hại. *Écarter, conjurer les calamités,* Nhương (trừ) tai tống ách. *Les trois calamités publiques : la peste, la famine et la guerre,* Ba tai nạn chung là : Thần khí, mất mùa, giặc giã.

Calamiteux, euse, *adj.* Tai nạn, hoạn nạn, khốn khó, khốn nạn. *Temps —,* Lúc hoạn nạn khốn khó.

Calandre, *f.* Máy đe cán vải, giay cho láng. || —,(*vers palmiste*) Con đuông.

Calao, *m. — géant,* Chim hồng hoàng.

Calcaire, *adj.* Có vôi. *Pierre —,* Đá vôi, thạch hôi.

Calcédoine, *f.* Thương ngọc.

Calcination, *f.* Sự đốt cháy ra than, ra vôi.

Calciné, ée, *adj.* Cháy đen, cháy ra than.

Calciner, *a.* Hầm ra vôi, nung vôi. Thiêu thành, thiêu đốt, đốt cháy.

Calcul, *m.* Sự tính, sự tính toán, phép toán. *Faire un faux—,* Tính lầm, đếm lầm, tính sái. *Erreur de —,* Sự lầm (sái) trong việc tính toán.— *de tête,* Tính rợ. || —(*maladie*), Bệnh trái kế, thạch lâm. *Calculs biliaires,* Hạch đàm. || *Au fig.—,* Mưu chước, mưu mô, phương thế.

Digitized by Google

Calculateur, trice, *s.* Kẻ hay (biết) tính toán. || —, *adj.* Hay mưu giỏi, hay liệu chước.

Calculer, *a.* Tính, tính toán, đếm. — *les profits et les pertes,* Tính lợi hại. — *la hauteur,* Tính cho biết cao xa là bao nhiêu. || —, Toan lo, lo liệu, suy nghĩ. — *très attentivement,* Toan liệu trước sau.

Cale, *f.* Đồ chêm, đồ kê. || — *de navire,* Lườn tàu, khoang tàu. — *d'avant,* Khoang mũi. — *d'arrière,* Khoang lái, khoang bòng. — *du milieu,* Khoang lòng.

Calé, ée, *adj.* Nêm chắc, || —, Người khôn ngoan, thông thái, người giỏi dắn, giàu có.

Calebasse, *f.* Trái bầu (phơi khô). *Une — de vin,* Một bầu rượu.

Calebassier, *m.* Dây (cây) bầu.

Calèche, *f.* Xe lớn bốn bánh. Xe mui.

Caleçon, *m.* Quần lót, quần tắm, quần xà lỏn.

Calembour, *m.* Tiếng nói giễu cợt.

Calembredaine, *f.* Tiếng nói trớ.

Calendes, *f. pl.* Ngày mồng một (đầu) tháng dân Roma đời xưa. *Renvoyer aux — grecques,* Chẳng hề khi nào hết, (bởi dân Grècò không có ngày Kalendes).

Calendrier, *m.* Lịch, cuốn lịch. — *à effeuiller,* Lịch lá.

Calepin, *m.* Cuốn sổ nhỏ, tập giấy nhỏ.

Caler, *a.* Kê, chêm. — *un mat,* Hạ cột buồm. || *Au fig.* —, Lui lại, lui ra. || —, *v. n.* Chở khẳm. *La barque cale trop,* Ghe khẳm quá.

Calfat, *m.* Kẻ trét tàu.

Calfatage, *m.* Việc (sự) xảm trét tàu (ghe).

Calfater, *a.* Trét, xảm.

Calfeutrer, *a.* Nhét vào, bít lại, trám lại. || SE CALFEUTRER, *r.* Cấm phòng lại. || *Au fig.* —, Ẩn dật.

Calibre, *m.* Đường kính lòng ống (lòng súng). *Boulets de gros —,* Đạn lớn. || *Au fig.* —, Cách, thế, dạng. *Du même —,* Giống nhau, như nhau.

Calibrer, *a.* Cân phân cho vừa, làm cho đều nhau.

Calice, *m.* Chén thánh. || — *des fleurs,* Bông búp, đài hoa, nụ hoa. || *Au fig.* —, Sự khốn khó, sự đắng cay. *Boire le — jusqu'à la lie,* Uống chén đắng cho đến cặng. = Chịu đắng cay cực khổ cho đến cùng.

Calicot, *m.* Vải.

Califourchon, *(À) loc. adv.* Chàng hảng. *S'asseoir —,* Ngồi chàng hảng.

Câlin, ine, *adj.* et *s.* Kẻ ngã ngớn, nhỏng nhẻo, kẻ hay mơn trớn.

Digitized by Google

Câliner, *a.* Dỗ ngon dỗ ngọt, nâng niu, mơn trớn. || Se câliner, *r.* Ngã ngớn, mơn trớn.

Calinerie, *f.* Sự ngã ngớn sự nhỏng nhẻo, mơn trớn, lời nói ngọt.

Calleux, euse, *adj.* Chai, chai cứng (da). *Peau calleuse,* Da chai cứng. *Au fig. Conscience calleuse,* Lương tâm chai đá.

Calligraphe, *m.* Kẻ viết chữ hay, (kẻ sáng hoa tay).

Calligraphie, *f.* Sự sáng hoa tay, (viết chữ hay).

Callosité, *f.* Sự da cứng, sự chai, cục chai.

Calmant, *m.* Thuốc làm cho êm, cho dịu.

Calme, *adj.* Yên lặng, lặng lẽ, bình tịnh. Bằng an, hiền lành. *Temps—,* Trời êm, thanh trời. *Mer—,* Biển lặng. *Homme—,* Người đằm thắm, bằng tịnh, người hiền lành.

Calme, *m.* Sự lặng gió. *Le —de la mer,* Sự biển lặng. || —, Sự bằng an, sự lặng lẽ, sự êm.

Calmer, *a.* Làm cho lặng lẽ, làm cho hết động, làm cho tịnh. || —, Làm cho bình an, làm cho êm, làm cho nguôi ngoai.—*la colère,* Làm cho nguôi giận. — *la douleur,* Làm bớt đau.— *le cœur,* Làm cho yên lòng. || Se calmer, *r.* Nguôi ngoai, ra yên, ra êm lòng.

Calomel, *m.* Khinh phấn, thuốc thủy bạc.

Calomniateur, trice, *adj.* et *s.* Kẻ bỏ vạ, cáo gian, vu vạ, đồ thừa.

Calomnie, *f.* Lời bỏ vạ, lời cáo gian, lời phao vu, lời vu vạ.

Calomnier, *a.* Bỏ vạ, cáo gian, phao vu, đồ thừa, vu oán.—*qqn,* Bỏ vạ người nào.

Calomnieusement, *adv.* Cách bỏ vạ, cách đồ thừa, cách dối trá.

Calomnieux, euse, *adj.* Nói gian, có thêm thừa, dối trá, vu vạ.

Calorifère, *m.* Hỏa lò chuyền thông hơi nóng.

Calorique, *m.* Sự nóng, sự nhiệt.

Calotte, *f.* Mũ, mão. *Porter une—,* Đội mũ. *La — des cieux,* Bàu trời. || —, Sự cú đầu, sự giọi đầu, sự bớp tai. *Donner une—,* Bớp tài, cú đầu.

Calotter, *a.* Bớp tai, giọi đầu, vã mặt.

Calque, *m.* Nét đồ, chấm nét theo.

Calquer, *a.* Đồ theo, chấm nét theo. Bắt chước.

Calumet, *m.* Thứ ống điếu hút thuốc.

Calus, *m. (durillon).* Chai (da), da cứng.

Calvaire, *m.* Núi Calavariô. || *Au fig.*—, Sự khó nhọc người ta phải chịu.

Digitized by Google

Calvinisme, *m.* Đạo lạc lão Calvin đã lập ra.
Calvitie, *f.* Sự sói đầu.
Calyptomène, *m.*—*verdin*, Chim thầy chùa xanh.
Camail, *m.* Áo choàng vai.
Camarade, *m.* Bạn, bậu bạn. Đồng liêu, liên hữu. —*d'école*, Bạn học.
Camaraderie, *f.* Sự thiết nghĩa, bạn tác, sự quen nhau lắm.
Camard, de, *adj.* et *s.* Sệp mũi, người sệp mũi. *Nez*—, Mũi sệp.
Cambodge, *m.* Nước Cao-mên.
Cambodgien, enne, *s.* Người Cao-mên, người đàng thổ.
Cambouis, *m.* Dầu, mỡ trong bánh xe trong máy chảy ra.
Cambrer, *a.* Làm cho cong, cho uinh đi. || *Taille cambrée*, Eo lưng, nẩy lưng. *Jambes cambrées*, Chơn uinh.
Cambriolage, *m.* Sự ăn trộm, ăn cắp.
Cambrioler, *a.* Ăn cắp, ăn trộm.
Cambrioleur, s. Kẻ hay ăn cắp.
Cambuse, *f.* Chỗ phát đồ ăn uống dưới tàu. || —, Quán nhỏ không tốt, quán mạt.
Cambusier, *m.* Kẻ phát đồ ăn uống dưới tàu.
Camée, *m.* Ngọc chạm.
Caméléon, *m.* Con cắc ké. —*des cavernes*, Con nhông. *Grand*—, Con kì nhông. || *Au fig. Caméléons politiques*, Người hễ phe nào mạnh nhờ được thì theo mà thôi, bất kì là phe nào.
Camélia, *m.* Chè hoa. — *à l'huile*, Cây dầu sở. — *du Japon*, Chi tử hoa.
Camelot, *m.* Người hay bán nhựt trình ngoài đàng.
Camelot, *m.*—*d'Angleterre*, Vũ sa. — *de Hollande*, Vũ đoạn.
Camelote, *f.* Đồ xấu, hàng xấu. Vải trau lụa hồ.
Camérier, *m.* Quan hầu phòng Đức giáo tông.
Camerlingue, *m.* Ông *Cardinal* làm đầu trong triều Hội thánh, khi Đức giáo tông qua đời, đến khi chọn ông khác.
Camion, *m.* Kim găm nhỏ. Xe chở đồ có bánh thấp.
Camisole, *f.* Áo vắn đờn bà.—*de force*, Thứ áo mặc cho kẻ điên mà cầm nó lại.
Camomille, *f.* Bông (hoa) cúc.
Camouflet, *m.* Khói người ta làm cái kèn bằng giấy đốt và thổi vào trong mũi kẻ khác. || *Au fig.*—, Sự sỉ nhục, xấu hổ.
Camp, *m.* Dinh, trại, trại. Quân, đinh cơ, binh đóng. *Établir un*—, Đóng trại, lập

Digitized by Google

dinh. *Vivre en — volant.* Ở dỗ, ở tạm vậy. *Lever le—*, Dỡ trại, dời trại đi. *Aide de—*, Quan tán lý. *Lit de—*, Bộ ván người ta nằm. || —, Phe, bè, phe đảng. *La population est divisée en deux camps,* Dân sự tách ra làm hai phe.

Campagnard, de, *s.* Người nhà quê, rẫy bái, người điền dã. || *Au fig.*—, Quê mùa.

Campagne, *f.* Đồng, đồng nội, đồng ruộng. Nhà quê, ruộng rẫy. Sự đi đánh giặc, chiến trường. *Faire un tour à la—*, Đi ra ngoài đồng chơi. *Maison de—*, Nhà mát ở chơi cho vắng vẻ. *Gens de la—*, Người nhà quê. *En rase—*, Ngoài đồng. || *Faire —*, Ra (đi) đánh giặc. || *Battre la campagne,* Đuổi chim đuổi thịt. Đi do thám. || *Au fig. Battre la—*, Nói sằng, lẳng trí.

Campagnol, *m.* Chuột ruộng.

Campanile, *m.* Lầu chuông, tháp, gác chuông trống.

Campanule, *f.* Dây bìm bìm, hoa bìm bìm.

Campêche, *m. Bois de—*, Tô mộc. Cây vang.

Campement, *m.* Sự đóng trại, sự đóng binh. *Dresser un—*, Đóng trại, đóng binh.

Camper, *n.* Đóng binh, đóng trại. — *non loin de la rivière,* Đóng binh lại gần mé sông. || —, *v. a.* Đóng lại, ngừng lại. *Il campa son armée près d'ici,* Người đóng binh lại gần đây. || *Au fig.*—, Bỏ, để lại. || Se CAMPER, *r.* Đứng chắn ngắn.

Camphre, *m.* Long não, băng phiến.

Camphré, ée, *adj.* Có bỏ long não. *Alcool camphré,* Rượu có bỏ long não. Rượu chồi.

Camphrier, *m.* Cây long não.

Camus, se, *s.* Người sệp mũi, cụt mũi. || —, *adj. Nez —*, Mũi sệp, mũi cụt.

Canaille, *f.* Dân hèn mạt. Đồ chó, quân chó chết, quân xỏ lá, đồ khốn.

Canal, *m.* Kinh, kinh đào, sông đào, rạch, ngòi. *Petit —*, Mương, rảnh, cống. *Curer un—*, Vét kinh. — *de l'urètre,* Đ ống tiểu tiện. *Canaux du sang,* Mạch máu. || —, Phá biển; xép, cái sứt. || *Au fig. Par le—de qqn,* Nhờ ơn... nhờ phép ai.

Canalisation, *f.* Sự đào kinh xẻ rảnh. || — *électrique,* Những giây đem điện khí trong nhà, trong thành.

Canaliser, *a.* Đào kinh, khai mương, xẻ rảnh.—*un cours d'eau,* Vét lòng sông

Digitized by Google

cho tàu (thuyền) dễ chạy (đi).

Canapé, *m.* Ghế dài, ghế luôn, trường kỉ, giường nghỉ.

Canard, *m.* Con vịt. — *domestique,* Vịt nhà. — *sauvage,* Vịt nước. *Élever des canards,* Nuôi vịt. || *Au fig. (Fausse nouvelle)—,* Tin sai, tin huyễn, bày đặt. *Faire un —,* Hát không trúng không ăn giọng nào.

Canarder, *a.* Núp lén (rình) mà bắn người ta. || *Au fig.—,* Hát quấy.

Canardière, *f.* Ao hồ cho vịt ở. Súng dài để bắn vịt rừng.

Canari, *m.* Chim hoàng yến.

Cancan, *m.* Lời nói thêm, nói thừa. *Faire des cancans,* Nói xì bậy, nói chuyện người ta.

Cancaner, *a.* Nói thêm, nói hành.

Cancanier, ère, *adj.* et *s.* Hay nói thêm nói thừa, hay nói hành, hay tò le.

Cancer, *m.* Sang độc, nha cam, ung độc. || *Signe du —,* Cự giải, mùi cung. *Le tropique du—,* Đàng hạnh đạo bắc.

Cancéreux, euse, *adj.* Thuộc về sang độc, ung độc. *Tumeur cancéreuse,* Mụt độc.

Cancre, *m.* Con cua, cua biển. || *Au fig.—,* Đứa cùng cực, đứa hà tiện; học trò làm biếng học.

Cancrelat, *m.* Con gián, con gián hôi. *Petit—de terre,* Con gián đất.

Candélabre, *m.* Chơn đèn có nhiều ngọn.

Candeur, *m.* Sự trong sạch, lòng son. Lòng thật thà, sự ngay dạ.

Candi, *adj.* et *s. Sucre—,* Đường phèn. *Fruit—ou un—,* Trái cây rim đường phèn.

Candidat, *m.* Kẻ cầu chức, kẻ xin chức, kẻ ra tranh cử, kẻ xin vô ứng thi.

Candidature, *f.* Sự cầu chức. *Poser sa—,* Ra mặt chịu bầu cử.

Candide, *adj.* Trong sạch, thanh tịnh. Lòng thật thà, ngay dạ, ngay thật, chơn chất.

Cane, *f.* Vịt mái.

Caner, *n.* Đi lệt bệt như vịt. Nhát sợ, thối lui.

Caneton, *m.* Vịt con.

Canette, *f.* Vịt mái con. || *— de tissage,* Cái suốt, ống suốt (ống quấn chỉ). *Faire des —,* Đánh suốt, quấn suốt. || *—,* Ve tường rượu mạch nha.

Canevas, *m.* Vải thô và sưa để mà thêu nệm, giày. || *— (ébauche),* Phóng đại khái, phóng sơ lược. Nảo,

Digitized by Google

Cangue, *f.* Gông, gông cùm. Cái tróng. *Mettre à la—,* Đóng gông lại. *Porter la—, Être à la—,* Mang gông.

Caniculaire, *adj. Jours caniculaires,* Tam phục, mùa nực trời.

Canicule, *f.* Cầu tinh. Tam phục, mùa nực trời.

Caniche, *m.* Chó nhỏ có lông dài.

Canif, *m.* Dao xếp nhỏ.

Canin, ine, *adj.* Về loại chó. *Dent canine,* Răng chó. *La race canine,* Loài chó. *Faim canine,* Đói hung quá.

Caniveau, *m.* Mương nhỏ, cống nhỏ.

Canitie, *f.* Sự tóc hoa râm. Tóc bạc hoa râm.

Canne, *f.* Cây gậy. Cây nứa, tre, sậy. — *de pêche,* Cần câu.— *à sucre,* Mía, cây mía.

Canneler, *a.* Xoi dàng chỉ xoi lòng nứa.—*une colonne,* Xoi lòng nứa dọc cột, *Colonne cannelée,* Cột có lòng nứa.

Cannelier, *m.* Cây quế, cây nhục quế.

Cannelle, *f.* Quế, nhục quế, thanh quế. *Un morceau de—,* Một láng (miếng) quế. || —, *Cannelle, ou Cannette* Cái vòi, cái ống, cái mỏ vịt (để ra (chiếc) rượu).

Cannelure, *f.* Đường xoi dọc cột, chỉ lòng nứa.

Canner, *a.* Thắt. Đương. *Chaise cannée,* Ghế thắt mây.

Cannibale, *s.* Kẻ hay ăn thịt người ta. || —, Người hung dữ, dữ tợn.

Canon, *m.* Súng lớn, súng đồng, súng đại bác.— *de fusil,* Lòng súng (nhỏ). *Une pièce de—,* Một khẩu súng. —*rayé,* Súng ngàm lòng. *Coup de —,* Mũi súng. || —, *(règle)* Điều luật, luật phép. *Le droit —,* Luật lệ Hội thánh. —*de la messe,* Phần mùa lễ. *Canons de l'autel,* Ba tấm chép kinh lễ để trên bàn thờ. || —, Ly rượu.

Canonique, *adj.* Nhằm luật Hội thánh, y theo luật phép Hội thánh. *Droit—,* Luật phép Hội thánh.

Canoniste, *m.* Kẻ thông thái luật phép Hội thánh.

Canoniquement, *adv.* Nhằm (theo) lề luật Hội thánh.

Canonisation, *f.* Sự phong thánh.

Canoniser, *a.* Phong thánh, đem vào số các thánh.

Canonnade, *f.* Sự xổ (bắn) súng lớn một lược. Tiếng súng bắn ầm ầm.

Canonner, *a.* Bắn súng lớn. —*la ville,* Bắn thành.

Canonnier, *m.* Lính pháo thu.

Canonnière, *f.* Tàu nhỏ có trí súng lớn. Lỗ châu

Digitized by Google

mai (để mà bắn ra). Ống lói, ống thụt, (con nít hay thụt trái nổ hay là giấy nhai mà chơi).

Canot, *m.* Tam bản. *Canot automobile,* Tam bản chạy bằng máy dầu.

Canotier, *m.* Người chèo tam bản. Kẻ hay ngồi tam bản mà đi chơi. Thứ nón rơm.

Cantatrice, *f.* Con hát, người nữ hát xướng.

Cantharide, *f.* Ban miêu. *Mouche—,* Con ban miêu.

Cantine, *f.* Quán (cơm, rượu) trong trại lính, trong nhà trường, trong các sở làm việc. || —, Rương các quan lính hay là người đi tàu hay dùng.

Cantinier, ière, *s.* Kẻ bán quán.

Cantique, *m.* Bài ca, ca vịnh.

Canton, *m.* Tổng. *Chef de—,* Ông tổng; cai tổng. *Sous-chef de —,* Phó tổng.

Cantonal, ale *adj.* Thuộc về tổng. *École cantonale,* Trường tổng.

Cantonnement, *m.* Chỗ đóng binh. Sự phát binh trong làng xóm.

Cantonner, *a.* Phát binh ra trong làng xóm. || —, *v. n.* Đóng trại. || SE CANTONNER, *r.* Ẩn núp chỗ vững thế.

Cantonnier, *m.* Kẻ làm việc tu bổ đường sá lại. Lục lộ.

Canule, *f.* Cái chuôi ống thông khoan. Cái đầu ống thụt.

Caoutchouc, *m.* Nhựa thun, mũ thun. *Lacet en —,* Dây thun. *Arbre à —,* Cây đỗ trọng.

Caoutchouter, *a.* Bọc bao nhựa thun ngoài. *Toile caoutchoutée,* Bố có nhúng nhựa thun.

Cap, *m.* Mũi biển, mỏm đất đo ra biển. *Doubler le —,* Qua khỏi mũi biển. || —, Mũi tàu. *Mettre le — sur...* Châm mũi tàu vô... || —, Đầu. *De pied en —,* Từ chơn tới đầu.

Capable, *adj.* Giỏi, có tài, hay, có sức nổi. Chứa (đựng) được. *— de faire,* Làm được. *C'est un homme —,* Là người giỏi.

Capacité, *f.* Bề đựng, sức chứa. Sự giỏi, tài trí, tài năng. *Caisse d'une grande —,* Cái thùng đựng được nhiều lắm. *Mesure de —,* Đồ lường. *Homme de grande —,* Người tài trí lắm. *Brevet de —,* Bằng cấp tài năng.

Caparaçon, *m.* Lá tố, lá phủ (phủ ngựa).

Caparaçonner, *a.* Lót lá tố (lá phủ). *Cheval caparaçonné,* Ngựa có lót lá tố.

Cape, *f.* Áo có phủ đầu. || *Sous —,* Lén, kín. *Rire sous —,* Cười thầm (lén).

Digitized by Google

Capillaire, *adj.* Mỏng mảnh như sợi tóc. *Vaisseau —,* Mạch máu nhỏ. || —, *m.* Cỏ đuôi chồn. Kê khước thảo.

Capilotade, *f.* Thứ đồ xào. || *Au fig. Mettre en —,* Vằm nát xương thịt.

Capitaine, *m.* Quan đội, quan ba. — *de navire,* Chúa tàu. — *de port,* Quan thủ ngữ. — *de vaisseau;* Quan quản đốc tàu chiến lớn. Quan thủy nám khoanh vàng. — *de frégate,* Quan quản đốc tàu chiến nhỏ. Quan thủy (năm khoanh, ba vàng hai bạc). — *au long cours,* Chúa tàu buôn.

Capital, *m.* Vốn, vốn liếng. Sự chính, cái nhứt, sự đại cái, sự cần. — *et intérêt,* Vốn và lời. *Avoir des capitaux,* Có vốn. — *souscrit,* Vốn hùn.

Capital, le, *adj.* Cần, nhứt, đại cái, đầu, chính. *Le — est d'arriver à l'heure fixée,* Việc nhứt (đều cần) là phải đến cho đúng giờ hẹn. *L'affaire capitale pour nous c'est...* Chính việc chúng ta phải lo là... *Ville capitale,* Kinh đô. *Lettre capitale,* Chữ cái, chữ hoa. *Crime capital,* Tội đáng chết. *Peine capitale,* Án xử tử.

Capitale, *f.* Kinh đô, đế đô, kinh thành. *Saigon est la — de la Cochinchine,* Sàigòn là kinh đô Nam Kỳ.

Capitaliser, *n.* Tích trử, thâu góp tiền bạc làm vốn, nhập vô làm vốn.

Capitaliste, *m.* Kẻ có vốn, kẻ cho vay ăn lời, kẻ giàu có.

Capitation, *f.* Thuế thân. *Impôt de —,* Thuế thân.

Capiteux, euse, *adj.* Hay làm cho say, hay công lên đầu, hay phừng lên. *Vin —,* Rượu uống vô hay say.

Capiton, *m. (Soie grossière)* Tơ gốc. Sự chần nệm.

Capitonner, *a.* Dồi bằng tơ gốc. Dồi nệm có chần từ khoản.

Capitulation, *f.* Sự giao thành lũy mà hàng đầu, sự lại hàng, sự hàng đầu.

Capituler, *n.* Hàng đầu. lại hàng, chịu phép, xin huề, chịu qui thuận. Giao thành lũy.

Capon, onne, *adj.* et *s.* Nhát gan, đứa nhát gan.

Caponner, *n.* Ở nhát gan.

Caporal, *m.* Cai, chú cai. Bếp.

Capot, *m.* Áo mặc khi mưa gió ở dưới tàu. || —, *adj.* *Être —,* Thua cây, thua rốc, thua bệ.

Capote, *f.* Áo có mũ phủ đầu, áo dài ngoài lính dùng. Mui xe. *Baisser la —* Sập mui xuống.

Digitized by Google

Câpre, *m.* Trái chùy cỏ.

Caprice, *m.* Chứng, trái chứng, nết kỳ cục, ý riêng, tự ý. *Suivre son —,* Làm theo ý riêng mình. *Les caprices des enfants,* Sự trái chứng con nít. || —, Sự thay đổi, sự biến dời không chừng đổi. *Subir les caprices de la fortune,* Bị số mạng hay biến dời không chừng đổi.

Capricieusement, *adv.* Tùy chứng riêng mình, cách tự ý, không thật tình.

Capricieux, euse, *adj.* Có chứng, hay trái chứng, nhẹ dạ, không chừng đổi. *Femme capricieuse,* Đờn bà có nhiều chứng lắm.

Capricorne, *m.* Ma kiết cung, sữu cung. *Tropique du —,* Đàng huỳnh đạo nam.

Câprier, *m.* Cây chùy cỏ, cây dùi trống.

Capsule, *f.* Vỏ (bao) hột trái cây. Hột nổ súng. — *d'étain,* Bao chì niêm nút ve.

Capter, *a.* Dỗ dành, lấy lòng. — *la faveur du peuple,* Lo lấy lòng dân. || — *une source,* Đào giếng mà rút mạch nước.

Captieusement, *adv.* Cách quỉ quyệt, cách lường gạt, mưu mô.

Captieux, euse, *adj.* Quỉ quyệt, gian dối, hay lường gạt, dối trá.

Captif, ive, *adj.* et *s.* Kẻ bị bắt, bị cầm, kẻ phải làm tôi.

Captiver, *a.* Bắt cầm, cầm giữ, ràng buộc. Làm cho mê, dỗ lòng, lấy lòng, mua lòng. — *les cœurs,* Mua lòng người ta. — *l'attention,* Làm cho người ta chăm chỉ.

Captivité, *f.* Sự phải giam, sự phải tù, sự phải cầm lại. *Tenir en —,* Cầm lại. || —, Sự làm tôi mọi. *Délivrer qqn. de —,* Cứu người nào khỏi làm tôi.

Capture, *f.* Sự bắt đặng, của bắt đặng.

Capturer, *a.* Bắt, bắt lấy, bắt đặng. — *un navire de contrebande,* Bắt tàu lậu.

Capuchon, *m.* Mũ túp đầu, áo phủ đầu.

Caque, *f.* Thùng muối cá mòi.

Caquet, *m.* Sự hay nói, sự bổng chàng. || —, Tiếng gà tục tác.

Caqueter, *n.* Tục tác, cục tác. || —, Nói dai, hay nói bổng chẳng.

Car, *conj.* Vì, bởi vì, vì chưng.

Carabin, *m.* Học trò nghề làm thuốc và mổ xẻ.

Carabine, *f.* Súng vắn nhẹ lòng nửa.

Carabinier, *m.* Linh mặc áo giáp.

Caracoler, *n.* Chạy vòng vòng, chạy diễu, chạy hiệu.

Digitized by Google

Caractère, *m.* Chữ, tự. — *chinois,* Chữ nhu. — *annamite,* Chữ nôm. || — *(naturel),* Tính, tánh, tính nết, tính khí. Tư chất. *Il a bon —,* Người có tính tốt. — *vif,* Tính (tánh) nóng. || — *(qualité, pouvoir),* Quyền phép, đứng bậc, chức tước. *Avoir le—pour,* Có quyền mà... || — *(fermeté),* Lòng vững vàng, lòng mạnh mẽ. *Il manque de —,* Người không được lòng mạnh mẽ. || — *(marque),* Dấu chỉ.

Caractériser, *a.* Chỉ tỏ dấu riêng, điềm chỉ dấu riêng, chỉ rỏ ra. *Maladie pas encore caractérisée,* Bệnh nó chưa phân.

Caractéristique, *adj.* Riêng. *Signe —,* Dấu riêng. || —, *s. f.* Dấu riêng.

Caraïe, *f.* ou **Caraïon,** *m.* Ve chai, ve thủy tinh, bình đựng rượu nước.

Carambolage, *m.* Đánh lăn đánh trúng hai trái.

Carambole, *f.* Trái khế.

Carambolier, *m.* Cây khế.

Caramel, *m.* Đường xên, đường thắng.

Caraméliser, *a.* Thắng (xên) đường.

Caranx, *m.* Cá bẹ.

Carapace, *f.* Mu, vỏ. — *de tortue,* Mu rùa. — *de crabe,* Vỏ cua.

Carat, *m.* Một phân trong phép tính cân lượng vàng; (vàng ròng vàng thập thành có 24 *carats;* cho nên một khúc vàng 18 *carats,* có 18 phần là vàng thật còn 6 phần là đồ pha).

Caravane, *f.* Đoàn (lủ, bọn) kẻ bộ hành. Đoàn lủ kẻ buôn bán. *Partir en —,* Đi một lủ, đi cả đoàn.

Carbonate, *m.* Hoa nguỵ thạch. Thán dưỡng. — *de cuivre,* Đồng lục, thạch lục. — *de plomb,* Duyên phấn.

Carbone, *m.* Hôi khí, môi thạch.

Carbonique, *adj.* Thán chất. *Acide —,* Thán cường toan. Khí kinh thán dưỡng.

Carbonisation, *f.* Sự đốt ra than, sự hầm than.

Carboniser, *a.* Làm cho ra than, đốt ra than. || SE CARBONISER, *r.* Ra than.

Carcan, *m.* Vòng sắt để cột cổ tội nhơn vô trụ.

Carcasse, *f.* Xương cốt, xương bộng, hài cốt. || *Au fig. — d'une maison, d'un navire,* Sường nhà, tàu.

Carcharias, *m.* Cá nhám.

Cardage, *m.* Sự chải lông chiên. — *du coton,* Sự bắn bông.

Cardamome, *m.* — *blanc,* Bạch đầu khấu. — *sauvage,* Sa nhơn. — *galanga,* Cây riềng.

Carde, *f.* Bàn chải lông chiên. Cộng rau.

Carder, *a.* Chải lông chiên. — *le coton,* Bắn bông.

Digitized by Google

Cardeur, euse, *s.* Kẻ chải lòng chiên.

Cardiaque, *adj.* Thuộc về trái tim. *Affection—,* Sự đau trong trái tim.

Cardinal, *m.* Tông mai tể tướng, hồng y tể tướng, Giám mục đại bảo; (chức 70 ông hội viện trong Tòa Thánh). || —, Thứ chim đỏ.

Cardinal, le, aux, *adj.* Chính, nhứt, đại cái, trụ. *Vertus cardinales,* Đức đại cái=*la justice, la tempérance, la prudence, la force* = Công bình, tiết kiệm, khôn ngoan, mạnh mẽ. *Quatre points cardinaux,* Tứ hướng chính. *Nombre—,* Số đếm cái, số nguyên.

Cardinalat, *m.* Chức tông mai tể tướng, chức hồng y tể tướng, chức giám mục đại bảo.

Cardon, *m.* Cây gai gốc.

Carême, *m.* Mùa chay cả, trai kì. || *Face de—,* mặt ốm.

Carénage, *m.* Sự sửa lườn tàu.

Carène, *f.* Lườn tàu, lườn ghe.

Carence, *f.* Sự thốn thiếu. *Procès verbal de—,* Tờ phúc bẩm nói về người nào chết không có để của gì hết.

Caressant, te, *adj.* Hay mơn trớn, nâng niu, hay vuốt ve. *Parotes caressantes,* Lời dịu ngọt.

Caresse, *f.* Sự nâng niu, vuốt ve, lời dỗ ngọt, sự mơn trớn. *Caresses de la fortune,* Sự thạnh lợi may mắn.

Caresser, *a.* Vuốt ve, nâng niu, nậng nịu, vỗ về, dỗ ngọt. — *son enfant,* Nậng con.—*la barbe,* Vuốt râu. || — *la bouteille,* Hay uống rượu. — *à coups de bâton,* Đập đánh người ta.

Caret, *m.* Con đồi mồi. || *Fil de—,* Chuẻ dây, tao dây.

Cargaison, *f.* Hàng chở một chuyến tàu.

Cargo-boat, *m.* Tàu chở hàng hóa.

Cargue, *f.* Dây trục buồm.

Carguer, *a.* Hạ buồm, cuốn, lăn, xếp buồm.

Cariatide, *f.* Hình (đờn ông, đờn bà) làm cột mà đội lấy mái nhà.

Caricature, *f.* Hình vẽ kì cục, hình vẽ ra mà nhạo cười.

Carie, *f.*—*des dents,* Sự sâu (siết) ăn răng. — *des os,*—*des grains,* Sự mục xương, sự hột hư.

Carier, (se), *r.* Hư đi, mục đi. *Dents cariées,* Răng bị sâu (siết) ăn.

Carillon, *m.* Tiếng nhiều chuông kêu rập ràng. *Sonner le—,* Đánh chuông có nhịp nhàng. || — *(Grand bruit),* Tiếng om sòm.

Digitized by Google

Carillonner, *a.* Đánh chuông kêu rập ràng, có nhịp nhàng. || —, Làm om sòm.

Carmel, *m.* Núi Caramêlô. || —, Nhà dòng Caramêlô. Nhà phước kín.

Carmélite, *f.* Nữ tu dòng Caramêlô, nữ tu nhà phước kín.

Carmin, *m.* Sắc đỏ điều.

Carnage, *m.* Sự chém giết. Sự bắn giết con thịt nhiều.

Carnassier, ière, *adj.* Hay ăn thịt sống. || CARNASSIERS, *m. pl.* Cầm thú hay ăn thịt.

Carnassière, *f.* Túi đựng con thịt săn.

Carnation, *f.* Màu da, nước da, sắc da.

Carnaval, *m.* Lễ vui chơi (từ ngày lễ Ba vua đến lễ Tro). Lễ vui chơi ngày áp mùa chay cả.

Carnet, *m.* Sổ nhỏ (bỏ túi đặng), tập nhỏ, sổ trường biên.

Carnivore, *adj.* et *s.* Hay ăn thịt. *L'homme est—*, Loài người hay ăn thịt.

Carotide, *f.* Mạch máu dẫn máu lên trên đầu.

Carotte, *f.* Hồng la bặc, củ nghệ tây, củ cải rót. || *—de tabac*, Cuốn thuốc lá. || *Au fig. Tirer une—*, Lường gạt, gạt gẫm.

Carotter, *a.* Lường gạt, lận mạt, gạt gẫm.

Carottier, ière, ou **Carotteur, euse,** *s.* Kẻ hay lường gạt, kẻ ăn gian ăn lận.

Carpe, *f.* Cá gáy, cá chép, lý ngư. *— dorée*, Cá dửng.

Carquois, *m.* Vỏ tên, giỏ tên, cái gùi tên.

Carré, ée, *adj.* Vuông, vuông vức. *Un mètre—*, Một thước vuông đồng mỗi phía. *Nombre—*, Số mình nhơn với mình. || *Au fig.—*, Đoán lý ngay thẳng. *Réponse carrée*, Trả lời phân minh mạnh mẽ.

Carreau, *m.* Gạch tàu để lót nền nhà. Kính để lồng cửa sổ. Gối (nệm) vuông. Bàn ủi. Lá bài có chấm hình vuông. || *Rester sur le —*, Bị chết tại trận. || —, Bệnh đau bụng.

Carrefour, *m.* Ngã ba, ngã tư đường.

Carrelage, *m.* Sự lót gạch, sự lót nhà.

Carreler, *a.* Lót gạch. Vá giày cũ.

Carrelet, *m.* Cái rớ. *Pêcher au—*, Đi rớ cá.

Carreleur, *m.* Thợ lót gạch.

Carrément, *adv.* Vuông vức. Ngay, hẳn hòi, chăm hẳm, đại. *Entrer—*. Vô đại. *Dire—*, Nói hẳn hòi, nói ụi đi.

Digitized by Google

Carrer, *a.* Làm ra vuông, đẽo vuông. || **Se carrer,** *r.* Đi bán dạng, đi bộ láu xáu.

Carrier, *m.* Thợ đào đá.

Carrière, *f.* Mỏ đá, hầm đá. *Les carrières de Biên Hoà,* Hầm đá ong bên Biên Hoà. || —, Trường đua. Sự luân chuyển (về tinh tú). Phép thong thả, phép rộng. || *Au fig.* —, Đời, cuộc đời; nghề nghiệp, bổn phận. *Se choisir une—,* Lựa lấy phận mà làm, chọn lấy nghề. *La —des armes,* Nghề võ. *La —des honneurs,* Trường danh lợi.

Carriole, *f.* Xe nhỏ có mui.

Carrossable, *adj.* Đi xe được, chạy xe được. *Route —,* Đàng đi xe được.

Carrosse, *m.* Xe bốn bánh có mui nhíp sang trọng *Rouler—,* Đi xe, (Người sang trọng).

Carrosserie, *f.* Nghề đóng xe. Chỗ bán xe. || —, Cái thùng và mui xe.

Carrossier, *m.* Thợ đóng xe.

Carrousel, *m.* Phép riêng đua ngựa chơi.

Carrure, *f.* Bề ngang (vai), kích; sự nở vai. *Homme large de—,* Người có bề ngang.

Cartable, *m.* Bao tấu (để giấy, vở học trò đi học).

Carte, *f.* Giấy, giấy bồi. Giấy thiệp, thiệp. Bản đồ, họa đồ. Bài, lá bài. — *géographique,* Bản đồ, họa đồ. *Un jeu de cartes,* Bộ bài. *Jouer aux cartes,* Đánh bài. —*de visite,* Thiệp thăm. — *d'invitation,* Thiệp mời. — *d'impôt,* Giấy thuế thân. || *Au fig.* — (*plein pouvoir*), Phép làm mặc ý. *J'ai — blanche pour celà,* Tôi có phép làm việc nầy mặc ý. || *Perdre la—,* Sảng kinh, hoảng kinh. || *Le dessous des cartes,* Sự kín. *Brouiller les cartes,* Làm cho rối việc.

Carthame, *m.* cây rum (để nhuộm).

Cartilage, *m.* Xương sụn, cốt non.

Cartilagineux, euse, *adj.* Như xương sụn, về cốt non.

Cartomancie, *f.* Phép coi bài mà bói.

Cartomancien, enne, *s.* Thầy coi bài mà bói.

Carton, *m.* Giấy bồi, bìa sách. Bì để giấy tờ. Hộp bằng giấy. Tờ in phụ thêm cho sách đã in rồi.

Cartonnage, *m.* Sự làm bìa, sự đóng bìa sách.

Cartonner, *a.* Đóng bìa, làm bìa, vô bìa.

Cartouche, *f.* Liều thuốc súng, bì thuốc súng || —, Bản hiệu, biểu hiệu.

Cartouchière, *f.* Túi đựng thuốc đạn.

Cas, *m.* Việc bất kì, sự xảy ra, sự thình lình. Dịp. cơ

Digitized by Google

hội; việc, sự, đều. Sự chuộng, sự kính, sự vì nể. — *fortuit*, Sự tình cờ. *En ce—*, Như vậy thì. *En tout —*, Dầu làm sao mặc lòng, bất kì thể nào. *Dans le cas où...*, Như, bằng như. *Selon le—*, Tùy thì, tùy cơ. *En— de guerre*, Lâm lúc có giặc, rủi mà có giặc. *Se mettre dans le — de...*, Liều mình. — *grave*, Việc nặng. Tội nặng. *Faire—de...*, Chuộng lấy. *Ne faire aucun — de*, Chẳng sá kể chi, không đoái hoài. — *de conscience*, Việc về lương tâm.

Casanier, ière, *adj.* Hay ở nhà, lục đục trong nhà.

Casaque, *f.* Áo ngoài rộng tay. || *Tourner—*, Đổi phe, trở phản.

Cascade, *f.* Thác nước. *L'eau roule en—*, Nước thác đổ xuống.

Case, *f.* Nhà lá, nhà nhỏ, lều, chòi. Nước cờ tướng. Ngăn hộc.

Casemate, *f.* Hang đào dưới đất có hình bán nguyệt mà núp che khỏi trái phá.

Caser, *a.* Sắp đặt, đặt để. Lo cho người nào có chỗ làm việc. || SE CASER, *r.* Kiếm chỗ làm việc. Lập chỗ ăn chỗ ở.

Caserne, *f.* Trại lính, trại binh.

Casernement, *m.* Sự ở trại, sự đóng trại. Trại lính.

Caserner, *n.* Ở trại. || —, *v. a.* Cho ở trại. — *les troupes*, Cho binh ở trại.

Casier, *m.* Ngăn, ô, hộp, kệ nhỏ. || *Extrait du — judiciaire*, Tờ lục việc hành.

Casino, *m.* Nhà nhóm chơi hoặc hát xướng, hoặc cờ bạc, rượu chè.

Casque, *m.* Nón, mũ. — *de guerre*, Mũ chiến.

Casquette, *f.* Mũ, mão có tấm da chờm ra

Cassant, te, *adj.* Giòn, hay bể. || *Au fig. Ton —*, Giọng xấc. *Homme —*, Người có chứng xấc.

Cassation, *f.* Sự bát án đi. *Cour de —*, Đại lý viện, Đại lý tam pháp tòa.

Cassave, *f.* Bột khoai gòn, bột khoai mì.

Casse, *f.* Sự bể, sự làm bể, sự vỡ, sự gãy. Hộp chữ in. *Haut de —*, Hộp trên. *Bas de —*, Hộp dưới. || — *naine*, Cây me đất.

Cassé, ée, *adj.* Bể rồi, gãy, vỡ rồi. *Briques cassées*, Gạch bể, đập nhỏ. || —, Bãi rồi; bất đi, bỏ rồi. *Caporal —*, Chú cai bị lột chức. || —, Yếu đuối, suy nhược, cú rũ. *Homme —*, Người già yếu, lớn tuổi.

Casse-cou, *m.* Chỗ (nơi) hiểm nghèo. || —, Người liều mạng.

Digitized by Google

Casse-noisette, *m.* Cái kềm (để đập vỏ trái cứng).

Casser, *a.* Bể, gãy, làm bể, làm vỡ. Giảm. — *une assiette,* Làm bể dĩa. — *des cailloux,* Đập đá. || —, Bát đi, bãi đi, dứt bỏ, cất đi. — *un jugement,* Bát án đi. — *un fonctionnaire,* Cất chức quan đi. || SE CASSER, *r.* Bể ra, vỡ ra, gãy ra. — *le cou,* Gãy cổ. —, Già yếu đi. || *Au fig. Il se casse la tête à comprendre,* Nó ra sức mệt trí khôn mà hiểu. — *les vitres,* Làm lung.

Casserole, *f.* Cái ơ, cái chảo, cái tay cầm.

Casse-tête, *m.* Dùi đấm, trái đấm. || —, Tiếng rầy rà long óc. Sự mệt trí.

Cassette, *f.* Cái hộp, hộp ngọc, hòm rương, trắp. || —, Kho tiền bạc.

Cassier, *m. à fleurs roses,* Cây bò cạp.

Cassis, *m.* Hắc lịnh đang quả. Rượu làm bằng trái hắc lịnh đang.

Cassolette, *f.* Lư hương, bình hương, lư nhang.

Cassonade, *f.* Đường mới lọc một nước đầu. Đường cát.

Cassure, *f.* Đường nứt, đường bể.

Castagnettes, *f. pl.* Sanh, sứa, sanh sứa. *Jouer des —,* Gỏ sanh, nhịp sanh.

Caste, *f.* Họ, phồn, thú, bọn, lưu, bậc, phải. *L'esprit de —,* Trí ý riêng mỗi thứ.

Castel, *m.* Nhà lớn, lầu đài.

Castor, *m.* Con thát; Thủy thát miêu. || —, Nón lông hải lọa.

Castration, *f.* Sự thiến.

Castrer, *a.* Thiến. *Chien castré,* Chó thiến.

Casuel, elle, *adj.* Tình cờ, hờ cơ, thình lình. || —, *s. m.* Của cải được bởi thi vận.

Casuiste, *m.* Thầy sách đoán tìm xét lẽ và phép đạo mà tra.

Cataclysme, *m.* Lụt, nước lụt, lụt cả, đại hồng thủy. Tai biến lớn.

Catacombes, *f. pl.* Hang dưới đất để chôn kẻ chết. Hầm lấy đá.

Cataiaique, *m.* Lâm bô. Nhà vàng, linh sàng, bàn mồ.

Catalepsie, *f.* Bịnh tê bại.

Catalogue, *m.* Sổ kể ra, mục lục. — *de livres,* Sổ kể các thứ sách ra.

Cataplasme, *m.* Thuốc dặt, thuốc dán.

Cataracte, *f.* Nước thác, nước đổ. || —, Vảy cá con mắt, cườm, màng con mắt, mây kéo trong con mắt.

Catarrhe, *m.* Bệnh ho khạc đờm (dàm).

Catastrophe, *f.* Sự đổi tệ, tai biến lớn, tai hại (nạn) to, sự hủy hoại.

Digitized by Google

Catéchiser, *a.* Dạy lẽ đạo, dạy nghĩa tin kính.

Catéchisme, *m.* Sách phần, sách nghĩa tin kính, sách thánh giáo yếu lý. *Aller au —,* Đi nghe dạy sách phần.

Catéchiste, *s.* Kẻ dạy sách phần, kẻ dạy lẽ đạo, thầy giảng, kẻ dạy chầu nhưng.

Catéchumène, *s.* Kẻ học đạo, chầu nhưng.

Catégorie, *f.* Hạng, lớp, thứ. *De même —,* Cũng một thứ (hạng) với nhau

Catégorique, *adj.* Rõ ràng, hiển hách, minh bạch, chín chắn.

Catégoriquement, *adv.* Cách chín chắn, cách rõ ràng.

Cathédrale, *f.* Nhà thờ chính, nhà thờ có tòa giám mục.

Catholicisme, *m.* Đạo thiên Chúa, đạo thánh ở khắp mọi nơi.

Catholicité, *f.* Đạo chánh ở khắp mọi nơi. Bổn đạo ở khắp thế gian.

Catholique, *s.* Người bổn đạo, người có đạo. || —, *adj.* Ở khắp mọi nơi (nói về đạo chánh). *La religion —,* Đạo thiên Chúa, đạo thật. *L'Église —,* Hội thánh.

Catimini, (en), *loc. adv.* Lén, chùng vụng.

Catir, *a.* Giồi (vải) cho láng.

Catissage, *m.* Sự giồi cho láng, mộc hàng.

Cauchemar, *m.* Mộc đè, ma đè. *Avoir le —,* Bị mộc đè. || *Au fig. —,* Người hay rắn mắt. *Il est mon —,* Nó là con mộc đè tôi, nó hà hiếp lấn lướt tôi quá.

Cause, *f.* Căn nguơn, cội rễ, cớ tích, căn do, cớ, nỗi, cớ sự. *Sans —,* Vô cớ, vô lý. *À — que,* Bởi vì. *À — de celà,* Vì vậy. || —, Kiện, kiện thưa. *Gagner sa —,* Được kiện.

Causer, *a.* Làm cớ, bày đều, sinh nên. — *de la peine à...* Làm cực cho... || —, *v. n.* Nói chuyện, chuyện vãn, trò truyện. *Il veut — avec moi,* Nó muốn chuyện vãn với tôi.

Causerie, *f.* Sự nói chuyện, chuyện vãn. || CAUSERIES, *pl.* Chuyện lậu ra.

Causette, *f.* Sự nói chuyện chơi.

Causeur, euse, *adj.* et *s.* Hay nói chuyện; kẻ nhiều chuyện, hay nói quá. || —, *m. Un beau —,* Kẻ nói hay, biết nói, khôn tiếng nói.

Causticité, *f.* Sức cay, sức nồng nặc, sự hay đốt. || *Au fig. —,* Lời châm chích, lời gièm chê.

Caustique, *adj.* Nồng nặc, hay ăn hay đốt. *Remède —,* Thuốc cứu. *Potasse —,* Hỏi

Digitized by Google

đơn. || *Au fig.*—, Mặn mòi, chua xót, cay đắng. *Parole —*, Lời cay đắng. || —, *s. m. Un —*, Giống hay ăn hay đốt.

Cauteleux, euse, *adj.* Quỉ quái, lanh lợi.

Cautère, *m.* Thuốc cứu, thuốc đốt. Dấu (vít) cứu, vít đốt.

Cautérisation, *f.* Sự cứu, sự đốt.

Cautériser, *a.* Cứu, đốt.— *une plaie,* Đốt mục ghẻ lở.

Caution, *f.* Sự bảo lãnh, người bảo lãnh. Sự cam đoan. *Se porter — pour qqn,* Đứng bảo lãnh cho người nào. *Sujet à —,* Không chắc, không nên tin.

Cautionnement, *m.* Tiền đặt cọc, tiền thế chưng, tiền đăng khố.

Cautionner, *a.* Lãnh chịu, bảo lãnh. Cam đoan, đoan ước.

Cavalcade, *f.* Đám cỡi ngựa.

Cavale, *f.* Ngựa cái.

Cavalerie, *f.* Binh mã, binh kị.

Cavalier, *m.* Người cỡi ngựa. Lính kị, quân kị. || Con ngựa, (cờ tướng).

Cavalier, ière, *adj.* Giỏi giắn, nhọn nhẻ, thong dong. Kiêu căng, xấc, xấc xược. *Avoir l'air —,* Bộ giỏi giắn. || *Papier —,* Thứ giấy vuông. || *À la cavalière,* Cách lẹ làng.

Cave, *f.* Hầm, hầm để rượu, phòng (kho) rượu. Tiền đặt (cọc) mà đánh bài. — *à liqueurs,* Bộ đồ uống rượu (ve, ly nhỏ). *Rat de —,* Kẻ đi soát rượu.

Cave, *adj.* Sủng, sâu, tóp vô, cóp vô, trõm vào. *Yeux caves,* Con mắt sâu vô. *Lune —,* Tháng thiếu, tiều ngoạt.

Caveau, *m.* Hầm nhỏ. Mồ mả, thổ mộ, kim tĩnh.

Caver, *a.* Xoi, đào. || —, *n.* Đem tiền vốn chồng ra trước mặt để mà đánh bài.

Caverne, *f.* Hang đá, chỗ hủng, hang hố.— *de voleurs,* Hang ổ quân trộm cướp.

Caverneux, euse, *adj.* Có nhiều hang, có nhiều bộng. || *Voix caverneuse,* Tiếng rầm. *Arbre —.* Cây có bộng.

Cavité, *f.* Hủng, nơi hủng, tầm bộng.

Ce, Cet, *m.* **Cette,** *f. s.* **Ces,** *pl. adj. dém.* Nầy, ấy. *Ce matin,* Sớm mai nầy; *Cet homme,* Người nầy. *Ces paroles,* Những lời ấy.

Ce, *pron. dém. m.* Ấy.—*sont mes frères,* Ấy là anh em tôi. *C'est la première fois,* Ấy là lần thứ nhứt. || *Ce qui, ce que,* Sự, viêc, đều. *Ce que je fais,* Việc tôi làm. || *C'est à vous...* Việc anh là... *C'est pourquoi,* Bởi đó cho nên, nhơn vì sự ấy. *Qu'est-ce que c'est?* Cái gì đó vậy? *Qui est-ce?* Ai đó?

Digitized by Google

ai vậy? *N'est-ce pas?* Có phải không?

Céans, *adv.* Đây, trong nầy.

Ceci, *pron. dém.* Cái nầy, sự nầy, đều nầy, việc nầy. —*m'appartient,* Cái nầy là của tôi.

Cécité, *f.* Sự đui mù, sự mù quáng, sự tối mắt.

Céder, *a.* Nhường lại, để lại, giao lại. — *à...* Nhường cho... — *une action,* Bán phần hùn. — *à bas prix,* Bán lại thấp giá. || —, *v. n.* Oằn đi, oặt đi, oằn xuống. || —, Chịu thua, nhịn thua, chịu theo, chịu về. Thảo lui. —*sous les poids,* Oằn xuống. —*à ses mauvais penchants,* Chịu theo tính mê nết xấu.

Cédille, *f.* Cái dấu nguéo dưới chữ = Ç Chỉ đọc như chữ s: ça, çon.

Cédratier, *m.* Cây chanh giấy.

Cédrat, *m.* Trái chanh giấy.

Cèdre, *m.* Cây hương nam.

Cédrèle-romarin, *m.* Cây rành rành chồi.

Cédule, *f.* Tờ thủ kí, vé thủ kí. —*de citation,* Tờ đòi hầu kiện.

Ceindre, *a.* Buộc, thắt, vấn, độ, bịt, cột, nịt. —*les reins,* Nịt lưng. — *un turban,* Bịt khăn. || *Au fig.* — *la couronne.* Đội mũ. Lên chức làm vua. || —, Vây phủ. || SE CEINDRE, *r.* Nịt lưng, bịt, nịt dây.

Ceinture, *f.* Dây đai, dây nịt, dây lưng, dải; lưng quần, ngang lưng. *Être nu jusqu'à la* —, Ở trần cho tới lưng quần. || *Une — de murailles,* Một vòng lũy.

Ceinturon, *m.* Đai, dây đai.

Cela, *pron. dém.* Cái ấy, cái kia, sự ấy, đều ấy. *Ceci et* —, Cái nầy với cái kia. *Pourquoi* —? Làm sao vậy? *Comme* —, Làm như vậy. *C'est* —, Phải vậy (đó). *Sans* —, Bằng (như) không.

Céladon, *m.* Màu xanh dợt, màu lục dợt.

Célébrant, *m.* Kẻ làm lễ. *Le prêtre* —, Thầy cả đứng làm lễ.

Célébration, *f.* Sự làm lễ, sự dựng lễ. Sự làm phép. —*de la Messe,* Sự làm lễ Misa. — *d'un mariage,* Sự làm le cưới, sự làm phép hôn phối.

Célèbre, *adj.* Có danh, có tiếng, được danh vọng, nổi tiếng, trỗi tiếng.

Célébrer, *a.* Ngợi khen. — *les vertus de qqn,* Ngợi khen nhơn đức người nào. || —, Làm lễ, giữ lễ, ăn lễ, làm đám. — *la messe,* Làm lễ Misa. — *une fête,* Mừng lễ, ăn lễ trọng thể. —*des funérailles,* Đi đám ma. — *la victoire,* Ăn lễ thắng trận.

Célébrité, *f.* Danh tiếng, danh vọng, công danh. Sự trọng thể. *Arriver à la* —

Digitized by Google

Được nổi danh trời tiếng. || —, Kẻ dặng vang danh, kẻ có danh tiếng.

Céler, *a.* Giấu, giữ kín.

Céleri, *m.* Rau cần. Hạn cần thề.

Célérité, *f.* Sự mau mắng, sự lẹ làng, sự chóng vánh, sự cần vội.

Céleste, *adj.* Thuộc về trời, trên trời. *Don—,* Ơn trên, ơn Chúa. *Esprit—,* Thiên thần. *La patrie—,* Thiên đàng. *Voix—,* Tiếng êm dịu.

Célibat, *m.* Sự trinh tiết, sự thủ tiết, sự tu.

Célibataire, *adj.* et *s.* Ở một mình không vợ, không chồng. Kẻ ở trinh tiết, kẻ ở thủ tiết, kẻ tu.

Celle, *pron. dém. f. Voir* **Celui.**

Cellier, *m.* Kho rượu.

Cellulaire, *adj.* Có phòng nhỏ, có lỗ, có ngăn. *Voiture—,* Xe chở tù phạm.

Cellule, *f.* Phòng nhỏ. Lỗ tàng ong.

Celluloïd, ou Celluloïde, *m.* Thứ trắng như ngà, như sừng mà cứng để làm lược, làm hộp, cán dù.

Célosie, *f.* Hoa mồng gà.

Celui, *m.* **Celle** *f.* **Ceux,** *m. pl.* **Celles,** *pl. f. pr. dém.* Kẻ, người, kẻ nào, người nào. *Celui-ci, Celle-ci,* etc. Người nầy, kẻ nọ, nầy, nọ. *Celui-là, celle-là, etc.* Kẻ ấy, người ấy, ấy, kia. || — *(des animaux, des choses),* Con, cái, của, sự. *Ce cheval est meilleur que celui-là,* Con ngựa nầy hay hơn con ngựa kia.

Cénacle, *m.* Nhà Đức Chúa Giêgu ăn bữa tối trước khi chịu nạn. Nhà tiệc ly.

Cendre, *f.* Tro. Bụi đất, tro mạt. Lọ. *Mettre sous la— chaude,* Vùi dưới tro nóng. *Réduire en—,* Đốt ra tro. *Jour des Cendres,* Ngày lễ Tro. || *Les cendres des morts,* Xương cốt, hài cốt.

Cendré, ée, *adj.* Xám, xám tro, mốc mốc. *Couleur cendrée,* Màu xám.

Cendrée, *f.* Đạn ria.

Cendrier, *m.* Chỗ ra tro trong lò. Đồ đựng tro.

Cène, *f.* Bữa ăn tối. Buổi tiệc ly Đức Chúa Giêgiu ăn với các thánh Tông đồ trước khi chịu nạn. || *La—,* Ảnh (tranh vẽ) Đ. C. G. ăn tiệc (của ông *Léonard de Vinci* vẽ.)

Cénelle, *f.* Trái giả nhơn sâm, trái ô rô.

Cénobite, *m.* Thầy dòng, thầy tu hành. Thầy dòng ở chung một nhà.

Cénobitique, *adj.* Thuộc về tu hành. *Mener une vie —,* Tu hành, tu trì.

Cens, *m.* Sổ, sổ bộ. Bộ đinh. *Faire le—,* Lấy sổ, kén sổ, tu bộ đinh.

Digitized by Google

Censé, ée, *adj.* Coi như, kể là, cầm bằng, như thể là. *Être—consentir,* Kể như đã chịu vậy.

Censeur, *m.* Quan giám thị. Quan giám khảo. Đại học sĩ. Kẻ sát hạch, kẻ tra xét, kẻ bắt tội, gián nghị.— *impérial,* Quan ngự sử.

Censure, *f.* Chức quan giám khảo. Sự sát hạch, sự tra xét, sự chê trách.— *ecclésiastique,* Vạ Hội thánh. *La—refusa son approbation,* Quan sát hạch không cho phép in.

Censurer, *a.* Quở trách, sửa trị. Tra xét; sát hạch.

Cent, *adj. num.* Trăm, một trăm.—*personnes,* Một trăm người.— *mille,* Một vẹo. || —, *s. m.* Một chiêm, một xu (phần thứ một trăm trong đồng bạc). *Une piastre six cents,* Một đồng sáu chiêm.

Centaine, *f.* Một trăm, độ một trăm, trót trăm. *Par centaines,* Từ trăm. || —, Mối chỉ quay.

Centaure, *m.* Hình con kia nửa người nửa ngựa.

Centaurée, *f.* Bạch đầu lông. Cây thương sơn.

Centenaire, *adj.* Giáp một trăm năm, được một trăm năm. || —, *s. Un centenaire,* Người được một trăm tuổi. || —*(Fête),* Lễ bách tuần, lễ giáp một trăm năm.

Centenier, *m.* Quan võ cai một trăm binh.

Centésimal, le, *adj.* Chia ra một trăm phần.

Centiare, *m.* Thước vuông là phần một trăm trong một sào *(are).*

Centième, *adj.* Thứ một trăm. || —, *s.* Một phần trong một trăm. Phần trăm.

Centigrade, *adj.* Chia ra một trăm độ. *Thermomètre —,* Hàn thử xích chia ra một trăm độ.

Centigramme, *m.* Phần thứ một trăm trong một *gramme.*

Centilitre, *m.* Phần thứ một trăm trong một *litre.*

Centime, *m.* Phần thứ một trăm trong một quan *(franc).* Đồng điếu.

Centimètre, *m.* Phần thứ một trăm trong một thước. Phân. *Cinq centimètres,* Năm phân.

Centipède, *m.* (Một trăm chơn). Con rít.

Centistère, *m.* Phần thứ một trăm trong một *stère* (thước đo củi).

Central, le, *adj.* Ở giữa, trung tim, chính giữa. Chánh, chính. *Administration centrale,* Chỗ đầu (chính) mối việc, chánh trị. *Pouvoir—,* Quyền chính.

Digitized by Google

Centralisation, *f.* Sự thâu về nơi chính. Sự rút về trung tim, sự tóm về một mối.

Centraliser, *a.* Thâu về nơi chính. Rút, tóm về trung tim.

Centre, *m.* Trung tim, tim, rún, chính giữa. *Le—de la terre,* Trung tim trái đất. *Le — de gravité,* Mực trung cân.

Centrifuge, *adj.* Lánh trung tim. *Force—,* Sức chạy bươn ra khỏi trung tim.

Centripète, *adj.* Hay rút về rún, về trung tim.

Centuple, *adj.* Bằng một trăm. Một mà... một trăm.

Centurie, *f.* Một trăm dân (quân). *Par centuries,* Từ một trăm.

Centurion, *m.* Quan đội cai một trăm quân.

Cep, *m.* Gốc dây nho. || Ceps, *m. pl.* Cái cùm, cái trăng. *Mettre aux ceps,* Đóng trăng (cùm).

Cèpe, *m.* Nấm.

Cependant, *adv.* Đang khi ấy. || —, *conj.* Nhưng mà, nhưng vậy, mà, song le.

Céphalalgie, *f.* Sự nhức đầu.

Cérame, *m.* Đồ gốm : Chậu, vịm, *etc...*

Céramique, *f.* Nghề làm đồ gốm. || —, *adj.* Thuộc về đồ gốm.

Cérat, *m.* Thuốc dán (có sáp có dầu). Mỡ hôi.

Cerceau, *m.* Cái niền, cái vòng, cái vành. *Jouer au—,* Đánh vành, đánh vòng. *En —,* Cong, khum. *Prendre des oiseaux au —,* Đánh bẫy chim.

Cercle, *m.* Vòng tròn, niền, vành. Vòng châu vi. Giải hạn, bờ cõi. Thống hạt, địa hạt. Độ thứ, thứ tự. Nhà hội, đám hội. *Demi—,* Bán nguyệt. *Tracer un —,* Vẽ vòng tròn. *Fonder un —,* Lập đám hội. — *vicieux,* Lý quanh, lý nói tầm quính.

Cercler, *a.* Đóng niền, bắt niền, niền lại. — *un tonneau,* Đóng niền thùng. *Bol cerclé d'argent,* Bát bịt bạc.

Cercueil, *m.* Cái hòm, cái săng, hàng đất. Quan tài, thọ đường. *Petit —,* Cái quách, cái tiểu. *Mettre le mort dans le —,* Liệm xác. *Prier sur son —,* Cầu hồn bên săng.

Céréale, *adj.* Thuộc về lúa gạo, đậu mè. Về ngũ cốc. || Céréales, *f. pl.* Lúa thóc, lúa má.

Cérébral, ale, aux, *adj.* Về óc. *Artère cérébrale,* Mạch lạc óc. *Fièvre cérébrale,* Bịnh nong óc.

Cérémonial, *m.* Lễ nhạc, lễ phép, lễ nghi, lễ tiết. || —, Sách lễ nhạc, sách lễ phép.

Digitized by Google

Cérémonie, *f.* Lễ, lễ phép, lễ nhạc, lễ nghi, lễ tiết. *Maître des cérémonies,* Thầy lễ nhạc. *Habit de —,* Áo lễ, sắc phục. || —, Phép lịch sự. || *Faire des cérémonies,* Làm bộ, làm lễ. || *Sans —,* Thong thả.

Cerf, *m.* Con nai, con nai đực. *Corne de —,* Gạc nai, sừng nai.

Cerfeuil, *m.* Thứ hoa khóm.

Cerf-volant, *m.* Diều giấy, con diều giấy. *Jouer au —,* Thả diều.

Cerise, *f.* Trái anh đào.

Cerisier, *m.* Cây anh đào.

Cerne, *m.* Quầng. — *de lune,* Quầng mặt trăng. — *des yeux,* Quầng con mắt.

Cerner, *a.* Vây, vây phủ, bao. — *une maison,* Vây (bao) nhà. *Yeux cernés,* Con mắt có quầng. || —, Khắc, rạch, đào xung quanh.

Certain, ne, *adj.* Thật, quả thật, chắc chắn. *Il est — que,* Thật chắc là... *À un — jour,* Ngày đã hẹn chắc. || —, Kia, nọ, một hai, một ít. *Un — individu,* Một người kia. *Un — jour,* Một ngày kia. || —, *loc. adv. Pour —,* Chắc.

Certainement, *adv.* Thật, chắc, hẳn thật. Phải, có vậy, mà chớ. Ắt là. *Est-il allé à l'école? Mais —,* Nó đi học chưa? Đi rồi chớ.

Certes, *adv.* Chắc, thật.

Certificat, *m.* Tờ làm chứng, giấy biên bằng; Bút tích. — *de bonne vie et mœurs,* Tờ chứng tánh hạnh minh.

Certifier, *a.* Làm chứng chắc, nhận thật, nói hẳn thật. *Je certifie qu'il dit vrai,* Tôi làm chứng chắc nó nói thật đó.

Certitude, *f.* Sự tỏ biết, sự rõ (quả) thật, sự chắc thật. || —, Sự vững bền, sự vững thế.

Cérumen, *m.* Cứt ráy (lỗ tai).

Céruse, *f.* Phấn chì, huyền phấn. *Blanc de —,* Phấn, phấn chì.

Cervelas, *m.* Thịt dồi heo.

Cervelle, *f.* Óc. Não. — *de veau,* Óc bò con. *Faire jaillir la —,* Văn óc ra. || *Au fig.* —, Trí khôn. *Tête sans —,* Người vô trí, dại, khờ.

Céryle-pie, *m.* Con chim thầy bói.

Cessation, *f.* Sự thôi đi, sự khoan giãn.

Cesse, *f.* Sự thôi, sự nghỉ. || —, *loc. adv. Sans —,* Luôn luôn, luôn mãi, chẳng khi dừng.

Digitized by Google

Cesser, *n.* Thôi, hết. — *de pleuvoir.* Hết (tanh) mưa. || —, *v. a.* Thôi, ngừng đi, bãi đi. — *le travail,* Thôi việc, bãi việc.

Cession, *f.* Sự nhường lại, sự để lại, sự giao lại. *Faire — d'une creance,* Cấn nợ. *Faire — de ses biens à...* Để của cải mình lại cho...

Cessionnaire, *s.* Kẻ lãnh lấy của (đồ) người ta để lại cho.

C'est-à-dire, *loc. conj.* Nghĩa là.

Cet, Cette, *voir* **Ce.**

Cétacé, *adj.* Thuộc về loại có hình như con cá. Loại cá biển lớn con.

Ceux, *voir* **Celui.**

Chacal, *m.* Chó rừng, chó đồng, chó chóc.

Chacun, e, *pron. ind.* Ai ai, ai nấy, mỗi một người, người nào. — *prend son chemin,* Ai ra đàng nấy. — *pour soi,* Ai lo phận nấy. *Au gré de —,* Mặc ý ai.

Chagrin, *m.* Sự buồn rầu, sự rầu rĩ, sự sầu bi, sự phiền hà, sự sầu não. *Avoir du —,* Rầu. *Mourir de —,* Rầu mà chết. || — *(Cuir grenu),* Da nhám (cóc) thuộc (thường là da con lừa con la).

Chagrin, e, *adj.* Buồn rầu, buồn bực, sầu não, sầu bi, ưu phiền, rầu rĩ. *Humeur chagrine,* Tánh (tính) hay buồn. || — *(morose),* Cú mấu, bẳn hẳn, khó lòng. *Air — et renfrogné,* Bộ rầu rĩ khó mày khó mặt.

Chagriner, *a.* Làm cho buồn rầu, làm cho phiền muộn, làm cho rối rắm, khuấy rối. — *ses parents,* Làm cho cha mẹ buồn rầu. || *Peau chagrinée,* Da thuộc có hột nhám nhám. || Se CHAGRINER, *r.* Buồn rầu, lo phiền.

Chaîne, *f.* Xiềng, xiềng khóa, xà tích, lòi tòi. Dây chuyền. Dây, dãi. Canh chỉ. *Mettre à la —,* Xiềng lại, đóng xiềng. — *de montre,* Dây chuyền đồng hồ. — *d'arpenteur,* Dây xà tích để đo đất. — *de montagnes,* Dãy núi. || —, Sự làm tôi mọi, phận tôi mọi. || *Au fig. Les chaînes de l'habitude,* Sự thói quen nó hay buộc kéo.

Chaîner, *a.* Kéo dây xà tích mà đo đất. Đo bằng xà tích. — *un bâtiment,* Bổ châu.

Chaînette, *f.* Xà tích nhỏ, xiềng nhỏ, dây chuyền nhỏ.

Chaîneur, *m.* Kẻ kéo dây xà tích đo đất.

Chaînon, *m.* Khoen, vòng xà tích.

Chair, *f.* Thịt; xác thịt, da thịt. *La chair humaine,* Thịt người ta. *Peindre les chairs d'un tableau,* Vẽ nước da

Digitized by Google

trong bức tranh. || *Au fig.* —, Tính xác thịt, tính tư dục. || *Avoir la — de poule,* Nổi ốc cùng mình, rởn ốc. || —, Ruột, cơm. *La — du melon,* Ruột (cơm) trái dưa gan.

Chaire, *f.* Toà giảng. — *de professeur,* Ghế ngồi mà dạy. || *Au fig.* —, Toà thánh *La — de Saint Pierre,* Toà ông thánh Vêrô. || —, Trường dạy. — *de droit,* Trường dạy luật phép.

Chaise, *f.* Ghế, ghế ngồi. *Avancer une —,* Nhắc ghế ngồi. || — *à porteurs,* Cái kiệu. — *de poste,* Xe trạm. — *percée,* Ghế lủng (ghế để mà đi tiêu).

Chaland ou **Chalan,** *m.* Ghe bằng lườn để chở đồ; chiếc xà lang, ghe bản lòng.

Cha'and, de, *s.* Mối hàng, bạn hàng.

Châle, *m.* Khăn dài choàng vai.

Châlet, *m.* Nhà mát, nhà quê. — *de nécessité,* Nhà tiêu.

Chaleur, *f.* Sự nóng, sự nóng nực. Sự nắng, nắng nôi, nực nội. Hoả khí. — *étouffante,* Nắng gắt. — *du soleil,* Trời nắng. || *Être en —,* Rượng dực (cái). *Au fig.* —, Sự sốt sắng, sự nóng nảy, sự hăng.

Chaleureusement, *adv.* Cách nóng nảy, cách hăng.

Chaleureux, euse, *adj.* Nóng nảy, sốt sắng, nong nả, hăng; mau mắn, đãi bui. *Accueil —,* Sự rước, tiếp rước cách thinh thiết.

Chalit, *m.* Khuôn giường, cái giàn giường.

Chaloupe, *f.* Tam bản lớn. — *à vapeur,* Tàu lửa nhỏ (tàu xà lúp).

Chalumeau, *m.* Ống; ống quyển, ống sáo. Ống thổi. Thong ống điếu.

Chamailler, (Se), *r.* Rầy rà, rầy lộn, đánh lộn.

Chamarrer, *a.* May có khoanh có ren, có tua tụi. Làm rằn rực. — *un habit,* May áo có ren có tụi.

Chambarder, *a.* Phá, bỏ, đuổi đi.

Chambellan, *m.* Quan triều nội. Quan hầu cận vua. Quan nội thần.

Chambranle, *m.* Khuôn cửa.

Chambre, *f.* Phòng, buồng. — *à coucher,* Phòng ngủ. *Valet de —,* Đầy tớ giữ phòng. || — *de Commerce,* Thành thương công hội. — *des députés,* Hội công đồng, hội thông nhơn, hội dân viện. Nghị viện thân sĩ. || *Pot de —,* Bình tiểu.

Chambrée, *f.* Lính ở chung một phòng.

Chambrette, *f.* Phòng nhỏ.

Digitized by Google

Chambrière, *f.* Con đòi.

Chameau, *m.* Con lạc đà. || *Au fig.*—, Đứa vô đoan, đứa quê kệch.

Chamelier, *m.* Kẻ chăn giữ con lạc đà. Thằng nài lạc đà.

Chamelle, Con lạc đà cái.

Chamois, *m.* Con dê rừng vàng mình. *Peau de*—, Da con dê rừng. || —*(couleur)*, Màu vàng lợt.

Chamoiser, *a.* Thuộc da theo như da dê rừng.

Champ, *m.* Ruộng, đồng ruộng, đồng trống. *Les travaux des champs*, Việc canh nông. || —, Nơi, chỗ, chốn. — *de bataille*, Chốn chiến trường. || —*de repos*, Thổ mộ, đất thánh. — *de courses*, Trường đua. || *Prendre la clé des champs*, Trốn đi, chạy trốn. || *Sur le*—, Tức thì, lập tức. *À tout bout de champ*, Luôn luôn. || —, Bề đứng, bề nghiêng. *Briques posées sur* —, Gạch lót đứng.

Champac, *(Michelia —) m.* Hoa sứ nam.

Champagne, *m.* Rượu trắng có bọt nhiều, (rượu Sâm-banh). *Fine*—, Rượu mạnh.

Champêtre, *adj.* Thuộc về đồng ruộng, về rẫy bái. *Maison*—, Nhà quê. *Mœurs champêtres*, Thói tục ở ruộng, sàn dã.

Champignon, *m.* Nấm. *Champignon (commun et excellent)* Nấm mối.—*vénéneux*, Nấm độc.

Champion, *m.* Kẻ đánh giặc. Kẻ ra trận mà đánh tay hai cho mình hay là đánh thế cho kẻ khác. Kẻ đặng ăn trong sự đua. || —, Kẻ binh vực, kẻ bình lấy.

Championnat, *m.* Sự thử sức ai thắng đặng.

Chance, *f.* Sự may rủi, sự may mắn, sự may phước. *Tenter la*—, Thử việc may rủi. *Bonne*—, May phước. Vận hên. *Mauvaise*—, Sự rủi, vận xấu.

Chancelant, te, *adj.* Xiêu xáo, rung rinh, lung lay, xiên xẹo, yếu. *Aller d'un pas*—, Đi ngã xiêu ngã tó. *Pont*—, Cầu rung rinh. *Foi chancelante*, Yếu đức tin.

Chanceler, *n.* Trệu trạo, xiêu xáo, xiêu tó.—*en marchant*, Đi ngã xiêu ngã tó. Xom tới xom lui (say rượu). Dật dờ. || —, Ngập ngừng. Yếu đuối.

Chancelier, *m.* Quan giữ bửu ấn, quan chưởng ấn.

Chancellerie, *f.* Dinh chưởng ấn. Nha môn quan chưởng ấn.

Chanceux, euse, *adj.* May rủi, không chừng, không chắc. || —, Kẻ may mắn, may phước.

Digitized by Google

Chancre, *m.* Sang độc, ung độc; thiên pháo. — *aux dents,* Nha cam.—*à la fesse,* Hạ cam sang. — *au nez,* Tỉ cam.

Chandeleur, *f.* Ngày lễ Đức Chúa Bà đạm Đức Chúa Giêgiu vào đền thánh, cùng lễ đèn thánh, *(2 Février).*

Chandelier, *m.* Chơn đèn, chơn nến.

Chandelle, *f.* Cây đèn, đèn mỡ, đèn cầy, đèn giọi. *Bout de—,* Đốc đèn. || *Au fig. Voir mille chandelles,* Tá hỏa, choá con mắt.

Chanfrein, *m.* Đồ che trước mỏ con ngựa; mặt khấu. || —, Vạc một phía. Đường lau cạnh. Trắm cạnh.

Change, *m.* Sự đổi, sự thay đổi.—*des monnaies,* Sự đổi bạc. *Lettre de—,* Tờ biểu giao bạc. || —, *Prendre le—,* Lầm, mắc mớp. *Donner le —,* Lường gạt, gạt lớp.

Changé, ée, *adj.* Đã đổi, đổi chác. Đã ra khác.— *de place,* Đã dời chỗ.

Changeant, te, *adj.* Hay đổi, hay thay đổi. Hay biến dời, biến cải; nhẹ tính.

Changement, *m.* Sự đổi, sự thay đổi, sự biến dời. Sự sửa lại.

Changer, *a.* Đổi, đổi chác. — *un billet de banque,* Đổi giấy bạc. || —, Dời, thay đổi, cải.—*de nom,* Cải tên. — *les serviettes de table,* Thay khăn bàn. — *l'eau en vin,* Đổi (làm cho) nước trở nên rượu. || —, Sửa, sửa lại, đổi.—*son caractère,* Sửa (đổi) tính lại. ||—,*v. n.* — *d'habit,* Thay áo. — *de place,* Dời (đổi) chỗ. — *de manières,* Trở cách. || Se Changer, *r.* Thay đổi, ra khác, trở nên, hóa ra; sửa mình lại.

Changeur, *m.* Kẻ đổi tiền bạc.

Chanoine, *m.* Thầy cả hay ở hầu Đức giám mục và bàn tính việc với người.

Chanson, *f.* Ca hát, bài hát, câu hát. — *satirique,* Vè văn. — *obscène,* Câu hát hoa tình. || *Au fig. Toujours la même—,* Cũng vậy hoài.

Chansonner, *a.* Đặt vè văn về ai.

Chansonnier, ière, *s.* Kẻ đặt câu hát, kẻ đặt vè văn.

Chansonnette, *f.* Ca vẩn, vè vẩn, ca dao.

Chant, *m.* Cung hát, tiếng hát, giọng hát, ca, ca thinh. —*harmonieux,* Giọng hát rập ràng. — *lugubre,* Cung thương, giọng ai.—*du coq,* Tiếng gà gáy.

Chantage, *m.* Sự hăm dọa, lừa người mà lấy của.

Chantant, te, *adj.* Dễ hát, êm tai.

Digitized by Google

Chanter, *a.* Hát, ca, ca hát, hát xướng. Ngâm nga, ca ngâm. — *en parties,* Hát phần. *Il chante bien,* Nó hát giỏi. || —*qqn,* Ngợi khen ai. — *la messe,* Hát lễ. || *La cigale chante,* Ve ngâm (kêu). *Le coq chante,* Gà gáy. || *Faire* — *qqn,* Hăm dọa ai mà lấy của. || *Au fig. Que me chantez-vous là?* Nói gì vậy?

Chanterelle, *f.* Dây đờn *(tiếng nhỏ* hay là *giọng cao)* Chim mồi. || *Au fig. Appuyer sur la*—, Làm cho người ta thấy điều trọng hơn hết.

Chanteur, euse, *s.* Kẻ hát, người hát; con hát, nhà trò, con đào.

Chantier, *m.* Trại để cây gỗ. Xưởng đóng tàu, đóng thuyền. Đồ chêm, đồ lót, nề. || —, Trại (chỗ) thợ thầy làm việc. *Avoir un ouvrage sur le*—, Đang làm.

Chantonner, *a. et n.* Ngâm nga, nghêu nga, ầu ơ.

Chantre, *m.* Kẻ ca xướng kinh trong nhà thờ.

Chanvre, *m.* Cây gai (bố). *Corde de*—, Dây gai. *Affiner du*—, Lột vỏ gai.

Chaos, *m.* Hỗng hoang; hỗn độn, lộn lạo. || —, Vực sâu.

Chape, *f.* Áo lễ dài choàng từ cổ xuống tới chơn. || —, Mặt tô. — *en chaux,* Tô vôi.

Chapeau, *m.* Nón, cái nón, lịp. *Mettre le*—, Đội nón. *Ôter son*—, Cất nón, xá. — *de femme,* Nón cụ, nón chảo. — *de paille,* Nón rơm, nón lá. — *de la cheminée,* Nắp ống khói.

Chapelain, *m.* Thầy cả giúp việc trong nhà thờ nhỏ. Thầy cả giúp trong đền vua chúa.

Chapelet, *m.* Chuỗi lần, tràng hột. *Dire son*—, Lần hột. *Monter un*—, Chuyền chuỗi. || —, Xâu hột, xâu. — *de sapèques,* Quan tiền.

Chapelier, ière, *s.* Thợ làm nón, kẻ bán nón.

Chapelle, *f.* Nhà thờ nhỏ. || *Chapelle ardente,* Đèn thắp xung quanh quan tài (xác chết).

Chaperon, *m.* Khăn úp (phủ) đầu tới vai. || —, Đầu tường xây xiên như mái nhà.

Chaperonner, *a.* Che phủ. — *un mur,* Xây phủ đầu tường như mái nhà. || —, Gìn giữ, che chở con trẻ.

Chapiteau, *m.* Đầu cột có bắt chỉ bắt bông.

Chapitre, *m.* Đoạn (sách). Việc, đầu, khoản. || —, Chỗ nội đồng. Hội các thầy cả, thầy dòng.

Chapitrer, *a.* Quở trách.

Chapon, *m.* Gà thiến. *Engraisser un*—, Nuôi gà thiến cho mập.

Digitized by Google

Chaponneau, *m.* Gà thiến tơ.

Chaque, *adj. indéf.* Mỗi, mỗi một, mọi.—*jour,* Mỗi bữa, hằng ngày. — *fois que...,* Hễ lần nào, hễ khi nào. Bao giờ.

Char, *m.* Xe, xe cộ, xe giá. *Aller en—,*Đi xe.—*à bœufs,* Xe bò.— *funèbre,* Xe chở xác. || *Au fig. Conduire le— de l'État,* Trị Nước.

Charabia, *m.* Tiếng trọ trẹ. *Parler le—,*Nói trọ trẹ.

Charade, *f.* Câu thai, câu đố, lời đố.

Charançon, *m.* Sâu keo. Con mọt, mọt gạo.

Charbon, *m.* Than, than lửa.— *de bois,* Than củi.— *de terre,* Than đá. *Four à —* Lò than. *Cuire le—,* Đốt (hầm) than. || Cải sang độc. || *Au fig. Être sur les charbons,* Xăng văng xéo véo, nóng việc.

Charbonnage, *m.* Sự khai mỏ than đá (đất).

Charbonnée *f.*Thịt nướng lửa than. Vẽ bằng than.

Charbonner, *a.* Đốt than Lấy than mà vẽ, mà gạch. || Se Charbonner, *r.* Ra than, cháy đen.

Charbonnier, ière, *s.* Kẻ đốt than, người bán than.

Charbonnière, *f.* Chỗ đốt (hầm) than. Kho than.

Charcuter, *a.* Cắt (thịt) trậm trầy trậm trật. **Cắt** cụ cửa. Mổ xẻ bậy bạ.

Charcuterie, *f.* Hàng thịt.

Charcutier, ière,*s.*Người bán thịt heo.

Chardon, *m.* **Cây cà cuốc,** cây tật lê, cây gai gốc. Đại kiết.

Chardonneret, *m.* **Thứ** chim sẻ sẻ đỏ đầu.

Charge, *f.* Sự chở, đồ chở. Gánh vác. *Une lourde—,* Gánh nặng. *Bêtes de—,*Súc vật để chở chuyên. || —, Tiền sở phí, đồ tiêu dụng. Thuế vụ. *Les charges à payer sont lourdes cette année,*Thuế phải đóng năm nay nặng lắm. || *Ces frais sont à la—de...*Tiền sở phí nầy thì về đàng...phải chịu. *Je vous laisse ma propriété à — de payer mes dettes,* Tôi để vườn đất tôi lại cho anh, mà anh phải lãnh trả nợ cho tôi. || —,Chức phận, chức quờn, việc. *Entrer en—,* Ra làm quan. Vô làm việc. *Avoir—d'âmes,* Gánh lo, xem sóc linh hồn người ta. || —, Sự kiện cáo, lời chứng khai. *Charges portées contre un accusé,* Lời chứng khai cho kẻ bị cáo. || *– de canon, de fusil,* Liều thuốc súng. || —, Sự xốc vào quân giặc.— *de cavalerie,*Quân kị xốc a tới một cái. || *Être à — à tout le*

Digitized by Google

monde. Làm khó(cực)lòng người ta. || *C' hier des charges*, Sổ những điều buộc kẻ bão lãnh việc. || —, Lời nói thêm, nói gạt.

Chargé, ée, *adj*. Đang chở, đang gánh. *Bateau — de marchandises*, Tàu chở hàng. *Ciel—de nuages*, Trời vần vũ, trời u ám.— *de dettes*, Mắc nợ. *Arbre— de fruits*, Cây sai trái. || *Lettre chargée*, Thơ gởi có tiền bạc bỏ theo. || —, *s. m. Chargé d'affaires*, Quan khâm phái. Kẻ lãnh lo việc. Phái nhơn. Kiêm lãnh. || *Fusil*—, Súng nạp rồi. *Pipe chargée*, Ống điếu nhét thuốc vô rồi.— *d'enfants*, Có nhiều con. || *Langue chargée*, Lưỡi đóng dày (trắng). *Couleur chargée*, Nước thuốc đậm.

Chargement, *m*. Đồ chở, sự chở, sự cất đồ chở. || —, Bao thơ có bạc gởi theo trạm.

Charger, *a*. Đặt gánh, gánh vác, chất đồ, chở nặng.— *un bateau*, Chất (chở) đồ xuống tàu. || — *un accusé*, Làm chứng nghịch kẻ bị cáo. || —, Dặn, biểu dạy.— *qqn d'un travail*, Giao(phó) việc gì cho ai.— *de faire*, Biểu làm. || — (*exagérer*), Nói thêm. || —, Xông vào, xốc vào.— *à la baïonnette*, Trở lưỡi lê xốc vào. || —, Nhận, nhận xuống. — *le poisson en salaison*, Nhận mắm. || —*de chaines*, Xiềng lại.— *un fusil*, Nạp súng.— *une pipe*, Nhét ống điếu. || SE CHARGER, *r*. Lãnh lấy, bão lãnh, gánh lấy. chịu, *Je me charge de cette affaire*, Tôi chịu lo việc nầy. *Le temps se charge*, Trời kéo mây.

Chargeur, *m*. Đồ nạp súng, || —, Tàu chở hàng.

Chariot, *m*. Xe chở đồ || *Le grand*—, Sao bánh lái (dao quang). *Le petit*—, Sao tiểu đẩu (khôi tinh).

Charitable, *adj*. Có lòng thương, hay thương, nhân từ, có nhân. Hay làm ơn, làm phước. *Homme* —, Người có nhân, người hay làm ơn, hay bố thí.

Charitablement, *adv*. Cách nhơn từ, cách thương yêu, cách hiền lành, có nhân.

Charité, *f*. Sự thương yêu, nhơn ái, tình ngãi. || —, Nhơn đức mến, đức kính mến, đức thương yêu. || —, Sự bố thí, sự làm phước. *Faire par*—, Làm bỡi lòng thương. *Demander la* —, Ăn xin, ăn mày. *Sœur de*—, Các bà phước hay giúp đỡ kẻ liệt lào. *Bureau de* —, Phòng phát tiền giúp đỡ kẻ nghèo.

Digitized by Google

Charivari, *m.* Tiếng la hết om sòm vì không bằng lòng. || —, Nhạc đánh dở dang, đánh không ăn rập nhau.

Charlatan, *m.* Kẻ bán thuốc dạo. Thầy thuốc dở. || —, Kẻ nói phách, kẻ khoe tài.

Charlatanerie, *f.* Sự nói phách, nói khoét.

Charmant, te, *adj.* Đẹp đẽ, xinh tốt. Lịch sự, phải thế, ngộ quá, yểu điệu. *C'est un garçon —,* Trai phải thế lắm.

Charme, *m.* Ngãi mê, thuốc mê, bùa. Duyên dẹp đẽ, sự mê, cái hay. *Jeter un —,* Bỏ ngãi, ếm chú. *Les charmes de la vertu,* Cái duyên đẹp nhơn đức. — *de beauté,* Duyên sắc. *Le — de la parole,* Sự hay lắm trong lời nói. *Rompre le —,* Làm cho hết mê đi, hết lầm.

Charme, *m.* Cây dương trắng. Bạch dương thọ.

Charmé, ée, *adj.* Mê, phải lòng, xiêu lòng. || —, Vui vẻ, vui lòng ưng bụng.

Charmer, *a.* Ếm chú, bỏ ngãi, làm cho mê. Làm cho êm, làm cho bớt, giải khuây. — *la douleur,* Làm cho bớt đau. || —, Làm cho vui, làm cho khoái. — *les yeux,* Đẹp con mắt. || —, Bũa lòng, lấy (dỗ) lòng. *Il a charmé tout le monde,* Người được lấy lòng người ta hết thảy.

Charnel, elle, *adj.* Thuộc về xác thịt. || —, Hay theo tính xác thịt, mê dâm dục, lòng thú, xấu nết. *Plaisirs charnels,* Những sự vui sướng xác thịt.

Charnier, *m.* Chỗ để thịt muối. Chỗ cất xương cốt kẻ chết.

Charnière, *f.* Bản lề.

Charnu, ue, *adj.* Có nhiều thịt, chắc thịt, béo chắc, mập, phì mĩ. *Les parties charnues,* Chỗ có nhiều thịt trong mình.

Charogne, *f.* Xác thú vật chết sinh ra. || —, Lời mắng nhiếc.

Charpente, *f.* Sườn (nhà), vày nhà, giàn trò. — *de maison,* Sườn nhà. *Bois de —,* Gỗ làm nhà. — *du corps,* Hài cốt, vóc giạc mình người ta.

Charpenter, *a.* Đẽo (cây), dọn cây, ra vóc cây, gỗ làm việc. || *Au fig. Homme bien charpenté,* Người vóc giạc mạnh mẽ.

Charpentier, *m.* Thợ mộc. *Maître —,* Thợ mộc chánh.

Charpie, *f.* Chỉ vải bố cũ rút ra mà rịt vít tích.

Charretée, *f.* Một xe (chở). *Une — de terre,* Một xe đất.

Digitized by Google

Charretier, ière, *s.* Kẻ đánh xe. || *Au fig. Porte charretière,* Cửa xe vô ra.

Charrette, *f.* Xe, xe chở, cộ. — *à bœufs,* Xe bò. — *à bras,* Xe tay.

Charrier, *a.* Chở xe, đi xe, quến (cát, đất). — *du sable,* Xe cát. *Cet arroyo charrie beaucoup de sable,* Rạch nầy quến cát nhiều.

Charroi, *m.* Sự chở xe, một chuyến (chở) xe.

Charron, *m.* Thợ đóng xe.

Charronnage, *m.* Nghề đóng xe.

Charroyer, *a.* Xe, chở xe.

Charrue, *f.* Cái cày. *Aller à la —,* Đi cày. *Timon de la —,* Bắp cày. || *Au fig. Mettre la — devant les bœufs,* Làm ngược, làm trái.

Charte, *f.* Cổ thơ. Luật nề nếp, qui củ trong nước.

Chartreuse, *f.* Nhà dòng ông thánh Brunô. Rượu ngọt dòng ấy làm ra; Rượu *Chartreuse.*

Chartreux, *m.* Thầy dòng ông thánh Brunô.

Chas, *m.* Lỗ kim may.

Chasse, *f.* Sự săn bắn; sự rượt, sự đuổi theo. *Aller à la —,* Đi săn (bắn). *Donner la — à l'ennemi,* Đuổi giặc. || —, Thịt bắn. *Manger de la —,* Ăn thịt bắn.

Châsse, *f.* Hòm đựng xương thánh. Khuôn, vành. *La — d'une vitre,* Cái vành nhận lồng kiến.

Chasse-mouches, *m.* Cái xe quất, vỉ ruồi; phất.

Chasse-pierres, *m.* Cái vành sắt để trước xe lửa mà vẹt đá sỏi trên đường sắt.

Chasse-pointe, *m.* Cái trội đinh.

Chassepot, *m.* Súng lính đời xưa.

Chasser, *a.* Săn, săn bắn. Đuổi, rượt theo. — *le cerf,* Săn nai. — *l'ennemi,* Đuổi giặc. — *les bœufs,* Đuổi (lùa) bò. || —, Đuổi đi (ra), xua đuổi. — *un domestique,* Đuổi đầy tớ đi. || — *la mélancolie,* Giải buồn, giải sầu. || —, *v. n.* — *sur ses ancres,* Rán neo, cày neo. *Être chassé d'une maison,* Phải đuổi ra khỏi nhà.

Chasseur, euse, *s.* Kẻ đi săn bắn. Thợ bắn. || —, Trẻ nhà quán. || — *à pied, à cheval,* Lính.

Chassie, *f.* Ghèn. Nhả con mắt.

Chassieux, euse, *adj.* Có ghèn. Bét con mắt. *Yeux —,* Con mắt đỏ ghèn, choèn mắt.

Châssis, *m.* Khuông. — *de fenêtre,* Khuông cửa sổ. — *de paravent,* Khuông bình phong. || — *pour les vers à soie,* Nừng, nong, nẻn.

Digitized by Google

Chaste, *adj.* Sạch sẽ, vẹn sạch, trinh tiết; Thanh sạch, thanh tịnh.

Chastement, *adv.* Cách sạch sẽ, vẹn sạch. *Vivre —,* Ăn ở vẹn sạch.

Chasteté, *f.* Sự sạch sẽ, lòng vẹn sạch, sự trinh khiết. Nhơn đức sạch sẽ. *Garder la —,* Giữ đức sạch sẽ, giữ mình sạch sẽ.

Chasuble, *f.* Áo thầy cả mặc ngoài mà làm lễ. Áo lễ.

Chat, *m.* **Chatte,** *f.* Con mèo (đực, cái), miêu. — *sauvage,* Chồn cáo. || *Au fig. Ecrire comme un —,* Viết lít gít, viết khó coi. *Avoir un — dans la gorge,* Nghẹt cổ. *Ne pas rencontrer un —,* Không gặp ai hết.

Châtaigne, *m.* Trái dẻ gai, lật tử.—*d'eau,* Trái ấu.

Châtaigner, *m.* Cây lật.

Châtain, *adj. m.* Màu (sắc) trái dẻ gai. *Cheveux châtains,* Tóc đen hoe hoe.

Château, *m.* Lầu đài, lầu các.—*fort,* Địch đài.—*d'eau,* Thủy tòa, lầu cao chứa nước để bổ các máng.

Chatelain, *m.* Phú trưởng giả, phú ông.

Chat-huant, *m.* Chim mèo.

Châtier, *a.* Phạt, sửa phạt. —*ses enfants,* Sửa phạt con cái. *Qui aime bien châtie bien,* Sửa phạt ấy là thương. || *Au fig.* —, Chuốt giồi, sửa sang, trau chuốt. — *son style,* Trau chuốt lời nói.

Chatière, *f.* Lỗ (trong cửa) mèo chun vô chun ra.

Châtiment, *m.* Sự sửa phạt, hình phạt, phần phạt.

Chatoiement, *m.* Sự có ngời.

Chaton, *m.* Lỗ nhận hột nhẫn. Chậu nhận hột chiên chiên cà rá. || —, Con mèo con.

Chatouillement, *m.* Sự nhột, sự nhột nhạt, sự chọc léc.

Chatouiller, *a.* Chọc léc, thọc léc, cù léc. Làm cho nhột, gải cho nhột. — *un enfant pour rire,* Chọc léc con nít cho nó cười. || *Au fig.* —, Làm nôn lòng. Đẹp lòng.

Chatouilleux, euse, *adj.* Hay biết nhột. || *Au fig.* —, Hay giận; dễ mích lòng.

Chatoyant, te, *adj.* Hay gián sắc, hay nhấp nháng, hay đổi sắc. Có ngời. *Couleur chatoyante,* Sắc có ngời.

Chatoyer, *n.* Nhấp nháng, lòa nhiều sắc, gián sắc. Có ngời ra.

Châtrer, *a.* Thiến. || — *un livre,* Sửa, bôi những chỗ nói tố lộ quá trong sách. — *un melon,* Bẻ bớt nhánh hay là bông dưa. — *une ruche,* Lấy mật trong ổ ong.

Digitized by Google

Chatter, *n.* Mèo đẻ con.

Chatterie, *f.* Sự vỗ về, sự mơn trớn, sự giỡn hớt. || —, Sự thương lắm, sự ở tử tế, sự hay vỗ về.

Chat-tigre, *m.* Mèo rừng.

Chaud, de, *adj.* Nóng, nóng nẫy. Nóng nực, nực nội, nóng sốt. *Très—,* Nóng hồi, nóng quá. *Il fait bien —,* Trời nắng lắm, nực quá. *Riz —,* Cơm sốt. || —, Nóng giận, nóng tính. *Tête chaude,* Tính nóng nảy. || —, Sốt sắng, siêng năng. Mê. || *Vêtements chauds,* Áo ấm. || *Jouer à mains chaudes,* Cách chơi ve ve. *Chaude dispute,* Cãi lẫy hun, cãi cọ với nhau hung.

Chaudement, *adv.* Ấm, nóng. *Se couvrir —,* Đắp mền cho ấm. || *Au fig. —,* Cách nóng nảy, cách sốt sắng.

Chaudière, *f.* Cái vạc, cái chảo đụn, nồi nấu nước.

Chaudron, *m.* Cái xanh, chảo nhỏ.

Chaudronnerie, *f.* Nghề đúc (làm) và bán chảo, nồi, vạc...

Chaudronnier, ière, *s.* Thợ đúc và bán nồi, chảo...

Chauffage, *m.* Sự đốt, sự nấu, sự làm cho nóng, sự hâm, sự chụm lửa. || *Bois de —,* Củi, củi thổi, củi đước.

Chauffe, *f.* Sự đốt; sự đốt lò. || *— (distillation),* Khấp, *Faire une—,* Ra một khấp.

Chauffe-pieds, *m.* Lồng ấp chơn.

Chauffer, *a.* Hâm, nấu, nấu nướng, làm cho nóng, nung.—*de l'eau,* Nấu (hâm) nước.—*au rouge,* Nung đỏ. —*le four,* Đốt lò.—*une machine,* Nhúm lửa cho máy chạy. || —, *v. n.* Nóng, ra nóng. || *Au fig. À ce moment ça chauffait,* Hồi đó dữ quá. || SE CHAUFFER, *r.* Hơ, sưởi, sưởi lửa. —*au feu,* Sưởi lửa, hơ lửa.

Chaufferette, *f.* Lồng ấp. Hỏa lò.

Chauffeur, *m.* Kẻ chụm lửa lò, kẻ coi lửa củi. Người coi máy xe hơi.

Chauffeuse, *f.* Ghế nhỏ thấp để ngồi hơ lửa. Đờn bà coi máy xe hơi.

Chauffoir, *m.* Chỗ xúm nhau lại mà hơ.

Chaufour, *m.* Lò vôi.

Chaufournier, *m.* Kẻ hầm vôi.

Chaulage, *m.* Sự bỏ vôi. Sự ngâm hột giống lúa trong nước vôi trước khi gieo. Sự lấy nước vôi mà rảy cho khỏi rầy.

Chauler, *a.* Ngâm hột giống lúa trong nước vôi.

Chaume, *m.* Rơm rạ, cộng rạ, tranh. *Toit de —,* Mái tranh.

Digitized by Google

Chaumière, *f.* Nhà tranh, nhà lá; chòi, lều.

Chaumine, *f.* Chòi, lều, lều tranh, nhà lá nhỏ.

Chaussée, *f.* Bờ đắp, bờ đập; đường đắp. *Faire une —,* Đắp bờ. *Ponts et chaussées,* Quản đốc việc đường sá cầu kì. Kiểu lộ quản lý ty. || *Rez-de-chaussée,* Nhà trệt. Từng dưới đất.

Chausse-pied, *m.* Cái vớt giày.

Chausser, *a.* Mang, xỏ vô. *—des souliers, des chaussettes,* Mang giày, mang vớ (tất). *Ces souliers me chaussent bien,* Giày nầy tôi đi vừa lắm. || *Chausser un arbre,* Vun đất gốc cây. || SE CHAUSSER, *r.* Mang giày, xỏ giày. *Être chaussé,* Đi giày đi dép.

Chausses, *f. pl.* Thứ quần chẹt mặc tới đầu gối, quần xà lỏn.

Chausse-trape, *f.* Chông sắt, chông trái ấu. || *— (espèce de centaurée),* Gai ma vương.

Chaussette, *f.* Tất, vớ. *Porter des chaussettes,* Đi tất đi vớ.

Chausson, *m. — de laine,* Giày nỉ.

Chaussure, *f.* Giày, tất, giày dép; hài hớn. *Sans—,* Chơn không.

Chauve, *adj.* Sói, sói đầu, sói trán. *Tête—,* Đầu sói.

Chauve-souris, *f.* Con dơi, dơi đáp muỗi.

Chauvin, *m.* Người binh nước mình khẳng khái quá lẽ.

Chauvinisme, *m.* Tình binh quê hương khẳng khái quá lẽ.

Chauvir, *n. (Dresser des oreilles)* Choảnh tai lên.

Chaux, *f.* Vôi. *Cuire de la —,* Hầm vôi. *— vive,* Vôi sống. *Éteindre la —,* Tắt vôi. *— hydraulique,* Vôi xuống nước thì cứng (để xây dưới nước). *Lait de—,* Nước vôi.—*à bétel,* Vôi ăn trầu.

Chavirer, *n.* Lật, lật đi, lật úp. *La barque chavire,* Ghe lật úp đi. *— et couler,* Lật chìm. || *Au fig.—,* Theo đàng tội lỗi.

Chef, *m.* Đầu. Người làm đầu, kẻ làm bề trên, kẻ coi việc, kẻ đứng đầu.—*de service,* Đầu cuộc, quan quản đốc. *— suprême,* Nguyên soái, thống đốc.—*de famille,* Trưởng tộc, gia trưởng. *—de troupes,* Thống binh. *Commandant en —,* Tổng thống. *Rédacteur en —,* Chánh tổng tài, Chủ bút. *— de bureau,* Đầu phòng, thủ lãnh.—*de congrégation,* Bang trưởng. || *—d'accusation,* Khoản đơn cáo. || *De son —,* Tự ý riêng mình.

Digitized by Google

Chef-d'œuvre, *m.* Việc khéo nhứt, việc diệu kì.

Chef-lieu, *m.* Tỉnh thành, phủ huyện lị.

Chélidoine, *f.* Cây huỉnh liên.

Chemin, *m.* Đàng, đường, đường sá (đi), đàng lộ, đàng nẽo. *Montrer le—,* Đam đàng chỉ nẽo.—*désert,* Đàng vắng. — *battu,* Đàng mòn. — *de fer,* Đường sắt xe lửa chạy.— *de la Croix,* Đàng thánh giá. — *faisant,* Dọc đàng. *Il fera son—,* Nó sẽ nên. *Aller son droit —,* Làm việc ngay thật. || *Le — des honneurs,* Đường danh lợi. || *Le—de la vertu,* Đàng nhơn đức.

Cheminеau ou **Cheminot,** *m.* Kẻ làm (đào) đất, làm gạch. Kẻ đi kiếm công chuyện làm. Đứa lưu linh ăn mày ăn xin.

Cheminée, *f.* Ống khói. Bếp lửa để hơ trong nhà, lò sưởi. *Ramoner la—,* Chùi (nạo) ống khói.—*d'un fusil,* Lỗ nhĩ, lỗ ngòi. || *Sous le manteau de la—,* Làm lén, làm... chùng lén.

Cheminer, *n.* Đi, đi đàng, bước đi.

Chemise, *f.* Áo lót, áo trong. Tờ giấy bọc, tờ giấy bao. *Col de—,* Cổ (bâu) áo lót.

Chemisette, *f.* Áo lót vắn, áo lá.

Chemisier, ière, *s.* Kẻ may (bán) áo lót.

Chenaie, *f.* Chỗ trồng cây dẽ bộp; rừng cây sồi.

Chenal, *m.* Lạch (sông); lòng lạch. — *étroit,* Lạch hẹp.

Chenapan, *m.* Thằng lỗm chóp, quân du côn, quân gian, đồ khốn.

Chêne, *m.* Cây dẽ bộp, cây sồi.—*vert,* Cây dẽ gạo, trử mộc, thanh cương thọ. || *Au fig. Fort comme un—,* Mạnh lắm.

Chêneau, *m.* Cây dẽ bộp nhỏ (con).

Chéneau, *m.* Máng xối, mái hắt.

Chenet, *m.* Rá sắt, rá hỏa lò.

Chenevière, *f.* Ruộng (vườn) trồng cây gai.

Chènevis, *m.* Hột gai, huỉnh mai tử.

Chenil, *m.* Chuồng nhốt chó săn. || *Au fig.* —, Chỗ ở dơ dáy xấu hèn.

Chenille, *f.* Con sâu, con sâu rọm...

Chenu, ue, *adj.* Bạc, bạc trắng, bạc đầu. *Vieillard —,* Ông già đầu bạc. *Barbe chenue,* Râu bạc trắng.

Cheptel, *m.* Sự mướn nuôi trâu bò chia con. Nuôi rẻ.

Chèque, *m.* Giấy lãnh bạc.

Cher, chère, *adj.* Yêu dấu, thiết yếu. Quí, quí báu, châu báu. Cao giá, mắt;

Digitized by Google

đắt. *Homme — à tout le monde,* Người ai nấy đều yêu dấu. *Vendre —,* Bán mắt. *Ceci m'est très cher,* Tôi lấy cái nầy làm quí lắm. || *Cela lui coûtera —,* Cái nầy sẽ khốn cho nó đây.

Chercher, *a.* Kiếm, tìm kiếm, tầm. — *un moyen,* Tìm phương, kiếm thế. || *Chercher à...,* Lo liệu, liệu thế. || — *sa vie,* Lo làm ăn. — *le médecin,* Rước thầy thuốc. — *querelle,* Chọc ghẹo, làm rầy. || SE CHERCHER, *r.* Tìm kiếm nhau.

Chère, *f.* Đồ ngon, của ngon vật lạ. *Faire bonne —,* Ăn sướng. *Faire maigre —,* Ăn cực ăn khổ.

Chèrement, *adv.* Cách thương yêu, cách yêu dấu, thiết tình. || —, Cao giá, mắt giá.

Chéri, ie, *adj.* et *s.* Yêu dấu, yêu mến. Cục yêu, cục cưng, con cưng. *Mon —!* Cục cưng tôi! cục yêu tôi!

Chérir, *a.* Thương yêu, yêu mến, yêu dấu; trìu mến, ái mộ. — *ses enfants,* Trìu mến con cái.

Cherté, *f.* Sự mắt mỏ, sự cao giá. *La — des vivres,* Đồ ăn bán mắt quá.

Chérubin, *m.* Thiên thần (Phẩm *Chérubin*). || *Au fig.* —, Con nít mập mạp má sắc tươi.

Chétif, tive, *adj.* Yếu ớt, ốm yếu, ươn yếu, yếu đuối. Hèn mọn, lài xài, xài xạc. *Personne chétive,* Người ốm yếu. *Plante chétive,* Cây yếu ớt. *Demeure chétive,* Chỗ ở xài xạc.

Chétivement, *adv.* Cách hèn mọn, cách khó khăn. *Vivre —,* Ăn nhín nhúc.

Cheval, *m.* Ngựa, mã. Con ngựa. — *de selle,* Ngựa cỡi. — *de trait,* Ngựa xe. — *hongre,* Ngựa thiến. — *de course,* Ngựa đua. — *dompté,* Ngựa thuần. — *indompté,* Ngựa chứng. — *ombrageux,* Ngựa nhát. *Dresser un —,* Tập ngựa. *Aller, monter à —,* Đi ngựa, cỡi ngựa. *Descendre de —,* Xuống ngựa. || — *de bois,* Ngựa gỗ. — *de frise,* Ngựa gỗ có đóng chông. Chông sắt. || — *ou cheval-vapeur,* Sức máy chạy. || *Au fig. À — sur le règlement,* Làm gắt quá trong phép giữ luật.

Chevalement, *m.* Đồ chống, đồ chỏi vách nhà.

Chevaler, *a.* Chống, kèm, chỏi lại. — *un mur,* Chống vách.

Chevaleresque, *adj.* Thuộc về sự anh hùng. Can đảm.

Chevalerie, *f.* Phẩm (chức) quan sang trọng kia.

Chevalet, *m.* Giàn thợ vẽ.

Digitized by Google

Chơn (kê) ngựa. Cái đây, ngựa. Ngựa đờn. Cây chống mà cưa. — *(instrument de supplice)*. Ngựa gỗ.

Chevalier, *m.* Quan sang trọng kia. Binh mã. — *de la Légion d'honneur*, Ngũ đẳng khuê bài. — *d'industrie*, Kẻ xạo mà kiếm ăn. || — *aboyeur, (Barge grise)*, Chim ti tô. — *cul blanc*, Chim tu hít.

Chevalière, *f. (Bague —)*, Chiếc con dấu.

Chevalin, ine, *adj.* Thuộc về ngựa. *Race chevaline*, Loài ngựa.

Chevauchée, *f.* Sự cỡi ngựa. Một nước ngựa. *Faire une — dans la forêt*, Đi ngựa cùng rừng.

Chevaucher, *n.* Cỡi ngựa; ruồi ngựa.

Chevelu, ue, *adj.* Có tóc nhiều, tóc dài. *Cuir —*, Da đầu. || *Plante chevelue*, Cây có nhiều nhành lá. *Comète chevelue*, Sao chổi dài đuôi.

Chevelure, *f.* Tóc; Phát. — *en désordre*, Tóc xả, đầu chơm bơm. || —, Đuôi sao chổi.

Chevet, *m.* Đầu giường. Cái gối dài (luôn). || —, Cung thánh.

Cheveu, *m.* Tóc, sợi tóc. Phát. *Couper les cheveux*, Cắt (hớt) tóc. *Cheveux en désordre*, Tóc rối. *Faux cheveux*. Tóc giả. *Prendre aux cheveux*. Nắm đầu, nắm tóc. *Cheveux crépus*, Tóc quăn. *Cheveux blancs*, Bạc đầu.

Cheville, *f.* Chốt, con sẻ (sỏ). *Enfoncer une —*, Đóng chốt. || *— du pied*, Mắt cá (chơn). || —, Trục đờn. Lời vặt. || *Au fig. — ouvrière (principal agent)*, Kẻ làm đầu việc (chủ chốt).

Cheviller, *a.* Đóng (tra) con sẻ, đóng chốt.

Chèvre, *f.* Con dê cái. Con dương. — *sauvage*, Sơn dương. || *Pied de —*, Cái máy trục đồ nặng.

Chevreau, *m.* Con dê con. Da dê thuộc.

Chèvre-feuille, *m.* Kim ngân hoa. Kim ngân tàu.

Chevrette, *f.* Dê rừng cái.

Chevreuil, *m.* Con dê rừng đực. Con hươu.

Chevrier, ière, *s.* Kẻ giữ (chăn) dê.

Chevron, *m.* Đòn tay. || —, Ren hình chữ nhơn (kết trên tay áo mà chỉ lính cựu).

Chevrotant, e, *adj.* Run run. *Voix chevrotante*, Tiếng run run.

Chevroter, *n.* Hát run tiếng, nói run tiếng.

Chevrotin, *m.* Con cheo. || —, Da dê thuộc rồi.

Chevrotine, *f.* Đạn chì trung trung.

Digitized by Google

Chez, *prép.* Tại, nơi, ở tại, ở nơi. — *lui,* Ở tại nhà nó. *J'étais alors — mon père,* Lúc đó tôi ở tại nhà cha tôi. *Avoir un — soi,* Có nhà riêng, có nhà có cửa.

Chiasse, *f.* Cứt ruồi. Bịnh kiết. || *Au fig. Avoir la —,* Sợ quá.

Chic, *m.* Cái tài, cái giỏi.

Chicane, *f.* Sự rầy rà kiện cáo. Léo, mưu chước, sự nói láo nói xược. *Aimer la —,* Hay thưa hay kiện. *Chercher des chicanes,* Hay kiếm mưu chước.

Chicaner, *n.* Lận mạt, nói láo nói xược. Cãi cọ, tranh cạnh. || —, *v. a.* Kiện gian, kiện dối; nói ghẹo, cợt trêu, khuấy rối, làm rầy, làm cực. — *tout le monde,* Hay rầy rà với người ta. — *au jeu,* Ăn gian, ăn lận. || Se chicaner, *r.* Rầy lộn.

Chicanerie, *f.* Sự xảo quyệt, sự lận mạt, sự kiện gian, sự cãi cọ.

Chicaneur, euse, *adj.* et *s.* Kẻ hay kiện gian, kẻ hay kiện thưa, kẻ hay lận mạt, xảo quyệt.

Chicanier, ière, *s.* Kẻ hay cãi cọ, kẻ hay cãi lẫy về sự nhỏ mọn.

Chiche, *adj.* Rít róng, hà tiện, tiện tặn, chặt chịa, bỏn sẻn. || *Pois —,* Đậu lớn hột.

Chichement, *adv.* Cách tiện tặn, cách rít róng. *Vivre —,* Ăn nhín nhúc.

Chicorée, *f.* Khổ thảo, cải đắng. — *frisée,* Cải diếp quăn.

Chicot, *m.* Răng sún sụn. Gốc cây còn lại.

Chicoter, *n.* Cãi cọ vặt vạnh, hay rầy rà khi không.

Chien, Chienne, *f.* Chó, con chó, con cầy, cẩu. — *de chasse,* Chó săn. — *basset,* Chó cỏ. — *enragé,* Chó dại. — *de fusil,* Cò súng. || — *de mer,* Cá chèo bẻo, cá dẫm. — *volant,* Con dơi chó. || — *de temps!* Trời xấu quá. *Mener une vie de chien,* Ăn ở cực khổ quá. *Quelle chienne de vie!* Đời cực khổ là thể nào.

Chiendent, *m.* Cỏ ống, cỏ gấu.

Chier, *n.* et *a.* Yả, tiêu, đi tiêu, đi sông (đồng).

Chiffe, *f.* Vải bở.

Chiffon, *m.* Giẻ rách. *Un tas de —,* Một núi giẻ rách.

Chiffonné, ée, *adj.* Bàu nhàu, nhàu nhèo. || *Au fig.* —, Không bằng lòng, bị mếch lòng.

Chiffonner, *a.* Làm bàu nhàu, vày vò. — *une feuille de papier,* Vày vò giấy. || *Au fig.* —, Làm cực lòng, làm rầu.

Digitized by Google

Chiffonnier, ière, *s.* Kẻ đi lượm giẻ rách. || —, Tủ nhỏ đựng đồ vặt.

Chiffre, *m.* Chữ số, số. *Le* — 3, Số ba (3). — *arabe,* Số thường. — *romain,* Số viết bằng chữ. || —, Số hiệu.

Chiffrer, *n.* Viết số ra mà tính. || —, *v. a.* Viết số mà đề. — *les pages d'un livre,* Viết số mà đề trang sách. || —, Tính số. || *Dépêche chiffrée,* Tờ giấy thép viết bằng chữ không có nghĩa thường (Có nghĩa riêng người đánh người được tờ đã định trước).

Chiffreur, *m.* Kẻ giỏi viết số ra mà tính.

Chignon, *m.* Ót. Đầu tóc, tóc bới. *Faire le —,* Bới tóc, bới đầu.

Chimère, *f.* Yêu tinh. Con yêu đầu sư tử mình dê đuôi rồng. || *Au fig.* —, Sự mơ tưởng bá vơ, đều mị mộng. *Se repaître de chimères,* Hay mơ tưởng sự bông lông.

Chimérique, *adj.* Vô ích, hư tử, huyễn hoặc, dối trá. *Espoir —,* Trông cậy vô ích. || —, Mị mộng, kẻ hay nói sảng, kẻ hoảng hốt.

Chimie, *f.* Phép cách vật, hóa học.

Chimique, *adj.* Về phép hóa học.

Chimiste, *m.* Kẻ thông phép hóa học.

Chimpanzé, *m.* Khỉ độc. Dã nhơn.

Chine, *f.* Nước Đại-minh, Nước Trung-quốc. Nước Tàu (chệc). *Encre de —,* Cây (thẻ) mực tàu.

Chiner, *a.* Lường gạt, chọc.

Chinois, oise, *adj.* et *s.* Về chệc, tàu, khách, ngô. *Crépon —,* Nhiễu tàu. *Caractère —,* Chữ tàu, chữ nho (nhu). || *Un chinois,* Một người chệc.

Chinoiserie, *f.* Đồ tàu, đồ chệc. || —, Việc quanh quẹo, chuyện rối rắm, lộn xộn.

Chiourme, *f.* Bọn tù khổ sai. || *Garde —,* Kẻ giữ (coi) tù khổ sai.

Chiper, *a.* Ăn cắp, gian vặt, xớ bớt.

Chipie, *f.* Đờn bà hay rầy rà, hay quạu quọ độc hiểm.

Chipoter, *n.* Kiếm truyện mà tránh việc.

Chique, *f.* — *de bétel,* Miếng trầu. — *de tabac,* Miếng thuốc ăn. *Préparer la — de bétel,* Têm trầu. || *Au fig. Poser sa —,* Nín. *Couper la — à qqn,* Chụp nói... chận ngang. || —, *f.* Con vét.

Chiquenaude, *f.* Búng, bật (ngón tay). *Donner une —,* Bung một cái, giọi đầu.

Chiquer, *a.* Nhai, ăn. — *du bétel,* Ăn trầu. — *du tabac,* Ăn thuốc. || *Au fig. Du chiqué,* Đồ giả.

Digitized by Google

Chirocente-dorab, *m.* Cá bình thiên.

Chiromancie, *f.* Phép coi tay mà bói.

Chirurgical, le, *adj.* Thuộc về phép ngoại khoa, về việc mổ xẻ.

Chirurgie, *f.* Phép ngoại khoa, phép mổ xẻ, nghề giác.

Chirurgien, *m.* Thầy ngoại khoa, thầy mổ xẻ, thầy giác. || —, Chim học trò.

Chloranthe, *m.* Hoa sói.

Chlorate, *m.* — *de potasse,* Khôi lục.

Chlore, *m.* Lục khí.

Chloroforme, *m.* Thuốc mê.

Chloroformer ou Chloroformiser, *a.* Cho thuốc mê.

Chlorure, *m.* Lục phấn.

Chlorydrique, *adj.* *Acide* —, Lục khinh toan.

Choc, *m.* Sự đụng, sự tông chạm, sự đụng chạm. Sự giáp trận, sự xốc vào trận. || *Au fig.* —, Sự nghịch, sự chống nghịch.

Chocolat, *m.* Bột trái cacao trộn với đường. *Cù-lác.* || —*(couleur)* Màu sậm như *chocolat.*

Chocolatier, *m.* Kẻ làm (bán) *chocolat.*

Chocolatière, *f.* Bình nấu *chocolat.*

Chœur, *m.* Bọn hát, đám hát. *Chanter en*—, Hát rập với nhau. || — *des Anges,* Phẩm thiên thần. || —*(sanctuaire),* Cung thánh. *Enfants de*—, Đồng nhi giúp lễ.

Choir, *n.* Sa, té, sa xuống, té xuống, ngã xuống.

Choisi, ie, *adj.* Tốt nhứt, nhứt hảo, nhứt hạng. *Mets choisis,* Đồ ăn nhứt hạng. (Hảo vị). *Riz*—, Gạo cội.

Choisir, *a.* Lựa, chọn lựa, kén, kén lừa; chọn lấy. Tuyển hạch. — *avec soin,* Lừa lọc, lọc lừa. *Termes choisis,* Tiếng lừa lọc.

Choix, *m.* Sự chọn lựa, sự chọn, sự kén lừa. *Faire* — *de...* Kén lừa, lựa chọn. || *Marchandise de* —, Hàng tốt nhứt. *De premier choix,* Tốt nhứt, nhứt hạng. *Au* —, Mặc ý lựa. *Avancement au*—, Lên chức bởi chọn.

Choléra, *m.* Dịch, dịch khí, ôn dịch. Bịnh thổ tả, thiên thời. *Avoir le*—, Mắc dịch.

Cholérine, *f.* Dịch non. Tả nhiệt.

Cholérique, *adj.* et *s.* Kẻ mắc (xoang) dịch.

Chômage, *m.* Ngày nghỉ. Sự bãi việc, sự nghỉ việc làm.

Chômer, *n.* Ở nhưng, ở không. Nghỉ tay. Du nhàn. || —, *v. a. Chômer une fête,* Giữ ngày lễ, nghỉ trong ngày lễ.

Chope, *f.* Ly lớn uống rượu mạch nha *(bière).*

Digitized by Google

Chopine, *f.* Ve (chai) rượu bằng nửa *litre*.

Chopiner, *n.* Hay uống rượu.

Chopper, *n.* Vấp chơn.

Choquant, te, *adj.* Hay mất lòng, khó chịu, khó coi, khó nghe. *Paroles choquantes,* Lời nói khó nghe

Choquer, *a.* Đụng, tông chạm, tông phải, cụng.—*le verre,* Cung ly. || *Au fig.* —, Mất lòng, mếch lòng, khó coi. || SE CHOQUER, *r.* Đụng nhau, tông chạm nhau. Giáp (xáp) trận || *Au fig. Se* —, Trách, bắt lỗi.

Chorée, *f.* Kinh phong.

Choriste. *m.* Kẻ xướng (ca) hát.

Chorographie, , Họa đồ nơi (xứ) nào.

Chorus, *m.* Sự hát rập nhau. || *Au fig. Faire*— Nói hùa theo. Hiệp một ý một lòng, đồng lỏa.

Chose, *f.* Sự việc, cái, đều, đồ, vật. *Plusieurs choses,* Nhiều đều (sự). *Les choses de ce monde,* Việc đời, việc (sự) thế gian. || — *(bien),* Của, của cải. *Posséder peu de*—, Có ít của. || *La—publique,* Việc nước. || *Sur toutes choses,* Trước hết, nhứt là. *Quelque*—, Đều gì, cái gì, sự gì, giống gì. *Quelque — de nouveau,* Cái gì mới lạ.

Chou, *m.* Cải bắp. — *vert,* Cải rổ. — *fleur,* Cải bông, cải chùm. — *palmiste,* Cồ hũ cau. || *Chou-rave,* Cải củ. || *Au fig. Faire—blanc,* Trật, đập (đánh, bắn) không trúng. *Planter ses choux,* Nghỉ làm việc mà về sàn dã (hưu trí).

Choucroute, *f.* Cải làm dưa, dưa cải.

Chouette, *f.* Chim cú, chim mèo. || —, *adj.* Tốt, đáng khen. || —, *interj.* Giỏi!

Choyer, *a* Lo lắng, thương yêu lắm.—*un malade,* Nuôi bịnh tử tế lắm. || *Au fig.*—, Vì nể, vì mặt lắm.

Chrême, *m.* Dầu thánh (có pha thuốc thơm).

Chrétien, ienne, *adj.* Thuộc về đạo Đức Chúa Giêgiu. Có đạo. (Đã chịu phép rửa tội) *Le monde*—, Các dân có đạo. *La religion chrétienne,* Đạo Đức Giêgiu, đạo thiên Chúa. || —, *s. m.* Kẻ có đạo, bổn đạo, giáo hữu, giáo nhơn. *Mourir en*—, Chết lành.

Chrétiennement, *adv.* Cách đạo đức, cách xứng đạo thánh. *Vivre*—, Giữ đạo tử tế.

Chrétienté, *f* Các bổn đạo. các giáo hữu ở khắp mọi nơi. Họ. Họ người có đạo. *La—de Mytho,* Họ Mỹ tho. *Les notables d'une* —, Các chức họ.

Digitized by Google

Christ, *m.* Đức Chúa **Giêgiu** Khirixitô. Chúa cứu thế. || —, Tượng ảnh chuộc tội.

Christianiser, *a.* Giảng đạo Đức Chúa Giêgiu. Làm cho theo đạo. — *le peuple*, Giảng dạy cho dân theo đạo.

Christianisme, *m.* Đạo thiên Chúa, đạo Đức Chúa Giêgiu, đạo Datô, đạo thánh. *La morale du—*, Phép đạo.

Christmas, *m.* Ngày lễ Sinh nhựt bên nước Hồng mao.

Chromolithographie ou **(Chromo)**, *f.* Phép in ra nhiều màu.

Chronique, *f.* Sách sử, sử ký. Tích truyện. — *politique*, Khoản báo thuật thời sự việc nước. || *Au fig.*—, Lời nói hành.

Chronique, *adj. Maladie--*, Bịnh thì khí, bệnh tứ thì, bệnh khó trị

Chroniqueur, *m.* Kẻ chép sử; sử thần.

Chronologie, *f.* Sách chép tích truyện theo năm theo đời.

Chronomètre, *m.* Đồng hồ **mần kỉ** lắm đi đúng luôn.

Chrysalide, *f.* Con nhộng (động). *La — se transforme en papillon*, Con nhộng ra con bướm.

Chrysanthème, *m.* **Nghiên** cúc hoa. — *de l'Inde*, **Đại cúc hoa**.—*blanc*, Bạch cúc. —*rouge*. Hồng cúc.—*jaune*, Huỳnh cúc.

Chrysostôme, *adj.* **Kim** khẩu. Miệng vàng.

Chuchotement, *m.* **Sự nói** xù xì, sự nói thầm.

Chuchoter, *n.* Nói **xù xì**, nói thầm, nói xầm xì.

Chuchoterie, *f.* Sự nói xầm xì (xù xì), sự nói to nhỏ.

Chut! *Interj.* Nín! nín đi.

Chute, *f.* Sự té (ngã) xuống, sự rớt xuống. Sự sập xuống. Sự rụng xuống. Tội lỗi *Faire une — de cheval*, Té ngựa.—*des cheveux*, Sự tóc rụng. *La—des feuilles*, Cây rụng lá (mùa thu). — *du premier homme*, Tội tổ tông. *La—d'un empire*, Sự nhà nước suy vi. *A la—du jour*, Lúc đỏ đèn. Chiều tối.—*d'eau*, Thác nước.

Chyle, *m.* Nước tinh **anh**.

Ci, *adv.* Đây, nầy. *Cette maison—*, Cái nhà nầy. || — *après*, Sau đây. — *devant*, Trước đây (đó). — *dessus*, Trên nầy. *Par—, par-là*, Chỗ nầy chỗ kia. *Deci, delà*, Bên nầy, Bên kia. — *et ça*. Nầy kia.

Ciampa, *m.* **Nước Chiêm** thành.

Ciampois, *adj.* et *s.* (ou *Tjames*), Chàm, **chăm**. **Quần** chàm (chăm).

Digitized by Google

Cible, *f.* Cái bia. *Tirer à la —*, Bắn bia.

Ciboire, *m.* Chén thánh để đựng Mình Thánh Chúa.

Ciboule, *f.* Hẹ.

Cicatrice, *f.* Dấu vít, vít tích, thẹo, cái thẹo.

Cicatriser, *a.* Làm cho (vít) nhíp miệng lại, nhíp miệng lại, làm cho lành (vít). || SE CICATRISER, *r.* Nhíp miệng lại, lành đi. Thành thẹo. *Plaie cicatrisée*, Vít nhíp miệng lại, vít lành rồi.

Cicindèle, *f.* Con đôm đốm.

Ciel, *m.* **Cieux**, *m. pl.* Trời, trời xanh. Thiên đàng. *Royaume des cieux*, Nước thiên đàng. — *serein*, Trời thanh. *La voûte du —*, Bầu trời. *Monter au —*, Lên trời. lên thiên đàng. || *—*, Khí trời, thủy thổ, phong thổ. *— pur*, Khí tốt. *Beau — d'Italie*, Khí tốt nước Italia. || *—*, Đức Chúa Trời. *Que le — me protège*, Xin Đức Chúa trời phù hộ cho tôi. *Ô —!* Trời ôi! Chúa ôi! || *— de lit*, Tấm trần giường; nóc mùng.

Cierge, *m.* Đèn sáp. *Offrir des cierges*, Dưng (cúng) đèn. *— pascal*, Đèn phục sinh (có năm dấu thánh).

Cigale, *f.* Con ve. *La — chante*, Ve kêu (ngâm).

Cigare, *m.* Điếu thuốc lá, thuốc lá vấn.

Cigarette, *f.* Điếu thuốc, thuốc điếu. *Rouler une —*, Vấn thuốc.

Cigogne, *f.* Con cò, con [illegible].

Cigué, *f.* Đinh tử thảo. — [illegible], Độc hổ.

Cil, *m.* Lông nheo, long mi.

Cilice, *m.* Áo nhặm.

Cillement, *m.* Sự nháy con mắt, sự nheo mắt.

Ciller, *a. n.* Nháy mắt, nháy nhó, nheo mắt.

Cime, *f.* Đỉnh, đảnh, chót, ngọn, chót vót. — *d'une montagne*, Đảnh (chót) núi. — *d'un clocher*, Chót (nóc) lầu chuông.

Ciment, *m.* Tam hạp (vôi trộn với cát). Hồ đá. — *armé*, Hồ bằng tam hạp cát và sạn, ở giữa có cây sắt.

Cimenter, *a.* Xây hồ đá. || *Au fig.* —, Làm cho vững. — *la paix*, Làm cho vững việc giao hòa.

Cimeterre, *m.* Gươm quớt lưỡi.

Cimetière, *m.* Đất chôn kẻ chết. Thổ mộ, phần mộ. — *des chrétiens*, Đất thánh.

Cinabre, *m.* Chu; châu sa, đơn sa, ngân châu.

Cinématographe, *m.* Máy hát bóng.

Cinéraire, *adj.* *Urne —*, Bình đựng tro xác chết (đốt ra).

Cinglement, *m.* Sự vượt biển.

Digitized by Google

Cingler, *n.* Vượt biển. Bẻ lái về. — *en haute mer,* Ra khơi. || —, *r. a.* Đánh vô, đánh quất. — *le visage,* Tạt vô trong mặt.

Cinnamome, *m.* Cây nhục quế. Quế bì.

Cinq, *adj. num.* Năm. Ngũ. — *piastres,* Năm đồng bạc. *Le nombre* — (5), Số năm.

Cinquantaine, *f.* Năm mươi, năm chục. *Arriver à la* —, Tới năm chục tuổi.

Cinquante, *adj. num.* Năm mươi, năm chục. Ngũ thập. — *jours,* Năm mươi ngày.

Cinquantenaire, *adj.* et *s.* Năm mươi (chục) năm. Giáp năm mươi năm. Lễ vàng.

Cinquantième, *adj. ord.* Thứ năm mươi. Đệ ngũ thập. || —, *m.* Một phần trong năm mươi phần. Ngũ thập phân chi nhứt.

Cinquième, *adj. ord.* Thứ năm. Đệ ngũ. *Le — jour,* Ngày thứ năm. *La — classe,* Lớp (thứ) năm. || —, *m.* Một phần (trong) năm. Ngũ phân chi nhứt.

Cinquièmement, *adj.* Thứ năm. Năm là.

Cintre, *m.* Vòng nguyệt, bán nguyệt. *Porte en* —, Cửa vòng nguyệt. *Plein* —, Vòng bán nguyệt.

Cintrer, *a.* Xây vòng nguyệt, xây bán nguyệt. — *une galerie,* Xây bán nguyệt hàng lang.

Cirage, *m.* Sự đánh sáp cho láng. Thuốc đánh giày.

Circoncire, *a.* Cắt bì, cắt vanh (tròn).

Circoncis, *adj.* et *s.* Kẻ chịu phép cắt bì.

Circoncision, *f.* Phép (sự) cắt bì. Ngày lễ đặt Tên. Ngày tết Tây.

Circonférence, *f.* Vòng tròn. Châu vi. *Centre de la* —, Trung tim.

Circonflexe, *adj.* Lận tròn. *Accent* —, Dấu mũ â, ô...

Circonlocution, *f.* Sự nói xa gần, sự nói quanh.

Circonscription, *f.* Gạch vòng xung quanh. Giải hạn. Địa hạt. Tỉnh. Sở.

Circonscrire, *a.* Gạch vòng xung quanh. Đặt giải hạn. Phân địa hạt ra. Vẽ bao ngoài.

Circonspect, te, *adj.* Kỷ cang, cẩn thận, ý tứ, hay giữ thế.

Circonspection, *f.* Sự kỷ cang, sự cẩn thận, ý tứ. *Agir avec* —, Làm kỷ cang ở cẩn thận, coi chừng đỡi trước sau.

Circonstance, *f.* Cơ quan, cơ hội, sự thì thế. Dịp, dịp tiện. Cơn. Tự sự trước sau. *Selon les circonstances,* Mặc thề, tùy thì, tùy khi, tùy dịp. *Circonstances atténuantes,* Cơ quan châm chước (làm cho nhẹ bớt tội đi).

Digitized by Google

Circonstanciel, elle, *adj.* Chỉ cơ quan thì thế. Kể mọi nỗi trước sau.

Circonstancier, *a.* Nói tự sự, kể ra từ đều. Nói đầu đuôi gốc ngọn. — *un fait,* Kể chuyện đầu đuôi.

Circonvenir, *a.* Vây phủ. || *Au fig.* —, Dùng chước mà ràng buộc, mà gạt ai. Lường gạt, phỉnh phờ. — *les magistrats,* Lường gạt quan xử việc.

Circonvoisin, ne, *adj.* Láng diềng, lân cận, ở gần.

Circonvolution, *f.* Sự xây vần, sự chuyển động, sự chạy xung quanh.

Circuit, *m.* Đàng xung quanh, nơi xung quanh, đàng quanh, vòng. — *de la ville,* Vòng thành. || —, Dây hơi điền khí. *Court* —, Sự hai dây điền khí đụng nhau.

Circulaire, *f.* et *adj.* Thơ chung. Trát, tự phái. || —, Tròn, có hình tròn, đi vòng. *Mouvement* —, Sự luân chuyển. *Forme* —, Hình tròn. *Scie* —, Cưa hình như bánh xe, cưa mâm.

Circulairement, *adv.* Cứ đàng tròn, cứ đàng quanh. *Se mouvoir*—, Luân chuyển, xây đi vần lại.

Circulation, *f.* Sự chạy vòng. *La — du sang,* Sự máu chạy. || —, Sự đi đi lại lại, sự đi qua đi lại, đi tới đi lui. — *interdite,* Cấm không cho đi (đường này). — *de l'argent,* Sự tiền bạc thông thương.

Circuler, *n.* Luân chuyển, xây đi vần lại. Chạy vòng, chạy xung quanh, đi rảo. Đi qua đi lại, đi tới đi lui. || —, Thông lưu, đồn ra, tỏ lộ.

Cire, *f.* Sáp, sáp ong. *Pain de* —, Bánh sáp. — *à cacheter,* Sáp (khẳn) gắn thơ. — *vierge,* Sáp khối. || —, Ghèu. Cứt ráy. || *Au fig. Figure de* —, Mặt mét.

Cirer, *a.* Đánh sáp, thoa sáp. || — *les souliers,* Đánh giày. *Toile cirée,* Vải (bố) nhúng dầu.

Cireur, euse, *s.* Kẻ đánh giày.

Cirier, *m.* Kẻ làm (đồ bằng) sáp. Kẻ bán sáp. || —*(arbre),* Hoa hồng cẩn biếc.

Ciron, *m.* Con mọt.

Cirque, *m.* Chỗ xây tròn xưa để mà chơi. Trường đua. Đám coi ngựa chạy, múa, leo dây, etc...

Cisailler, *a.* Cắt bằng kéo lớn.

Cisailles, *f. pl.* Kéo cắt đồng thau.

Ciseau, *m.* Cái đục, đục chàng, dao chạm, dao trỗ. || CISEAUX, *m. pl.* Cái kéo, kéo may.

Ciseler, *a.* Chạm chạm trỗ, khắc. — *à jour,* Chạm lọng.

Digitized by Google

Ciselet, *m.* **Dao chạm nhỏ.**

Ciseleur, *m.* Thợ chạm trỗ.

Ciselure, *f.* Nghề chạm. Đồ chạm.

Cisticole, *m.* **Chim choi choi, chim loi choi.**

Citadelle, *f.* Thành, thành lũy; tỉnh thành. *Les ennemis ont pris la —,* Giặc lấy thành rồi.

Citadin, ine, *adj.* Kẻ ở chợ, kẻ ở thành thị; người thiềng thị.

Citation, *f.* Trát đòi đi hầu kiện. || —, Sự (lời) trưng ra.

Cité, *f.* Thành. thành thị. *La — sainte,* Thành Giêrusalem, thành Roma. *La — céleste,* Thiên đàng. || *Droits de —,* Phép riêng người kẻ chợ.

Citer, *a.* Đòi đi **hầu kiện.** Trưng ra, trưng tích **ra.** Xướng danh, kêu tên. *— un témoin,* Đòi chứng. *— un nom,* Trưng tên người nào. || *— en justice,* Kiện, **kiện cáo.**

Citerne, *f.* Ao, hồ **chứa** nước mưa.

Cithare, *f.* Đờn kìm.

Citoyen, enne, *s.* Người kẻ chợ, người bổn xả. Kẻ nhập làm chánh dân trong nước. *— français,* **Dân tây.**

Citrin, ine, *adj.* **Vàng như** trái chanh, **có sắc như trái chanh.**

Citrique, *adj.* **Chua như** chanh. *Acide —,* **Chanh** cường toan.

Citron, *m.* **Trái chanh.** *Jus de —,* Nước **chanh.** || **—,** *adj. invar. Couleur de citron,* Sắc trái **chanh.**

Citronné, ée, *adj.* Có nước **chanh, có vắt** nước chanh.

Citronnelle, *f.* Sả, cây sả. || —, Thanh hao.

Citronnier, *m.* Cây chanh.

Citrouille, *f.* Bầu, bí; trái bầu; trái bí. *— à côtes,* Bí rợ.

Civet, *m.* Thịt nấu rượu. *— de lièvre,* Món thỏ rừng nấu **rượu.**

Civette, *f.* Chồn mướp. Con cầy hương.

Civière, *f.* Cái sề. Giường đề khiêng.

Civil, e, *adj.* Thuộc về hàng xã. Bên hộ, bên văn; bổn hương, bổn quốc. Lịch sự, biết phép. *Le — et le militaire,* Văn võ. *Code —,* Luật hộ. *Officier de l'État —,* Tri bộ. *Registre de l'État —,* Bộ đời. *Enterrement —,* Đem xác đi chôn không có Thầy cả làm phép. || *La mort civile,* Sự mất phép người bổn quốc. || *La guerre civile,* Nội loạn, loạn trong nước. *Fêtes civiles,* Những ngày lễ trong nước.

Civilement, *adv.* Về đàng việc hộ. Cách lịch sự. *Juger —,* **Xử theo** việc hộ.

Digitized by Google

Civilisable, *adj* Được ra thuần thục.

Civilisateur, trice, *adj.* et *s* Hay giáo hóa, hay làm cho ra thuần thục. Kẻ mở mang giáo hóa.

Civilisation, *f* Sự giáo hóa phong tục, sự làm cho thuần thục. Cuộc văn minh. || -- Phong hóa, phong tục, thói tục, thói phép ăn ở.

Civiliser, *a.* Giáo hóa phong tục, làm cho thuần thục. Mở mang, làm cho phong tục điều hòa. — *les Barbares*, Làm cho mọi rợ ra thuần thục, giáo hóa. *Pays civilisé* Xứ văn minh.

Civilité, *f* Phép lịch sự, lễ phép, thói phép. || CIVILITÉS, *f. pl* Lời lịch sự. Lời chào hỏi, lời thăm.

Civique, *adj* Thuộc về dân bộ, về dân chánh đinh. *Les droits civiques*, Phép riêng dân chánh bộ.

Civisme, *m.* Lòng ái mộ hay phò vua vực nước. Đức dân lành, tình dân có dạ trung thành cùng nước

Clabaudage, *m* Tiếng chó săn sủa tam láp. || *Au fig.* —, Tiếng la lối bậy bạ.

Clabauder, *n* Sủa tam láp. || *Au fig.*—, La lối bậy bạ. Nói chuyên xấu người ta.

Clabauderie, *f.* Sự la lối bậy bạ vô lối.

Claie, *f.* Tấm đăng; tấm phên; tấm sáo, tấm vạc. Cái khai. -- *de lit*, Vạc giường. *Tresser une*—, Bện đang, bện sáo.

Clair, re, *adj.* Sáng, tỏ, sáng láng. Tỏ rõ, rõ ràng, tỏ tường. Quang minh, quang chiếu *Lune claire*, Trăng tỏ. || —, Trong sạch, thanh minh. *Eau claire*, Nước trong. *Voix claire*, Tiếng thanh. || --, Dễ hiểu, minh bạch, phân minh. Lợt, lợt lạt. Sưa, thưa. *Explication claire*, Sự cắt nghĩa minh bạch. *Thé clair*, Trà lợt. *Soie claire*, Lụa sưa || —, *s. m. Le—de lune*, Sang trăng. || —, *adv. Parler*—, Nói rõ. *Voir*—, Thấy rõ.

Clairement, *adv.* Cách rõ ràng, tỏ rõ.

Clairet, *adj.* Lợt màu. *Vin* —, Rượu lợt màu.

Claire-voie, *f.* Song. Cửa song Vàng đóng sưa.

Clairière, *f.* Rừng còi, rừng chồi Chỗ trắng trong rừng.

Clair-obscur, *m.* Âm dương

Clairon, *m.* Cái kèn. *Sonner du*—, Thổi kèn. Người lính thổi kèn.

Clairsemé, ée, *adj.* Sưa, thưa, thưa thớt. *Cheveux clairsemés*, Tóc thưa.

Digitized by Google

Clairvoyance, *f.* Sự minh mẫn, sự thông biết, sự hiểu thấu, sự sáng trí.

Clairvoyant, te, *adj.* Lanh chai, sáng ý, minh mẫn.— *pour les affaires,* Sáng việc làm. || —, Tỏ con mắt.

Clameur, *f.* Tiếng la lối, tiếng dức lác, tiếng reo. *Pousser de joyeuses clameurs,* Reo mừng.

Clan, *m.* Bè, phe, phe đảng.

Clandestin, ine, *adj.* Chùng lén kín đáo. *Mariage*— Sự cưới hỏi chùng vung (lén).

Clandestinement, *adv.* Cách kín đáo, cách chùng lén.

Clandestinité, Sự lén, sự chùng lén, sự kín đáo.

Clapet, *m.* Tấm đậy lỗ hơi (nước).

Clapier, *m.* Chuồng thỏ. Hang thỏ.

Clapir, *n.* (thỏ) Kêu || Se clapir, *r.* Núp trong hang (thỏ).

Clapotage, ou **Clapotement,** ou **Clapotis,** *m.* Tiếng sóng bỗ lạc chạc tiếng sóng dập nhau.

Clapoter, *n.* Bỗ lạc chạc, sóng dập nhau.

Clapoteux, euse, *adj.* *Flots*—, Sóng bỗ lạc chạc, sóng dập nhau (lạch chạch).

Clappement, *m.* Tiếng tróc, tiếng chắc lưỡi.

Clapper, *n.* Tróc, chắc lưỡi.

Claque, *f.* Sự bớp (bạt) tai, sự vả mặt. *Donner une*—, Bớp tai, vả một cái, cho một bạt tai, phát một phát. || —, *m.* Nón xếp. || —, *pl.* Thứ giày guốc.

Claquedents, *m.* ou **Claquefaim,** Đứa nghèo khổ.

Claquement, *m.* *(des dents)* Tiếng răng đánh bò cạp. || *(des fouets, des mains),* Tiếng nẹt, tiếng vỗ tay lốp bốp.

Claquemurer, *a.* Bỏ vào ngục chật chội, nhốt lại. || Se claquemurer, *r.* Ẩn dật, ở kín đáo trong nhà.

Claquer, *n.* Bóc, nổ, làm kêu bộp bòp, nghiến.—*des dents,* Nghiến răng. Răng đánh bò cạp. — *des mains,* Vỗ tay bộp bộp. — *des doigts,* Bung tay. || —, *v. a.* Vỗ tay. || *Donner une claque,* Bớp tai, vả một cái. || —, Chết.

Claqueter, *n.* Cục tác.

Claquette, *f.* Thứ sanh (sứa) để gõ ra hiệu lịnh.

Clarification, *f.* Sự lọc, sự lóng (cho trong).

Clarifier, *a.* Lọc, lóng cho trong. — *l'eau,* Lóng nước.

Clarine, *f.* Lục lạc đeo cổ con thú vật thả đi ăn.

Clarinette, *f.* Ống tiêu (sáo) tây. || —, Kẻ thổi ống tiêu *(clarinetie).*

Digitized by Google

Clarté, *f.* Ánh sư sáng, sự tỏ; sự rõ ràng, sự tỏ tường, sự minh bạch. *La—de l'aurore.* Sự rạng đông. *Expliquer avec—,* Cắt nghĩa rõ ràng. || —, Sự lóng, sự trong, sự trong bóng *La — du vin,* Sắc trong rượu.

Classe, *f.* Hạng Bậc, đẳng bậc, phẩm. *La première—,* Hạng nhứt. *Diviser en six classes,* Chia ra làm sáu hạng. || — *(espèce)* Thứ, loài, giống. || —, Lớp, trường học, lớp học. *Faire la—,* Dạy học. *Aller en—,* Đi học. *La—de troisième.* Lớp thứ ba. *Rentrée, sortie des classes,* Tựu, bãi trường

Classement, *m.* Sự phân hạng sự sắp lớp, sự sắp hàng, sự đặt có thứ tự.

Classer, *a.* Phân hạng, sắp lớp, sắp hàng, sắp đặt có thứ tự. Phân ra theo loài, theo thứ, theo giống.—*des livres,* Sắp đặt sách vở lại cho có thứ tự.

Classeur, *m.* Đồ để giấy tờ theo thứ tự.

Classification, *f.* Sự sắp đặt có thứ lớp. Sự phân ra theo loài, theo giống.

Classifier, *a.* Sắp đặt có thứ tự. Phân ra theo loài. —*les végétaux,* Phân hạng cây cối cỏ hoa ra theo loài, theo thứ nó.

Classique, *adj.* Về trường học, dùng để học. *Les classiques,* Sách học. *Les auteurs classiques,* Kẻ làm (chép) sách học.

Claudication, Sự què chơn.

Claude, *adj.* Khờ dại.

Clause, *f.* Khoản, điều. *Avec cette — que...* Có điều này rằng.

Claustral, le, *adj.* Thuộc về viện tu, nhà dòng kín. *Discipline claustrale,* Luật phép nhà viện tu

Claustration, *f.* Sự bắt ở nhà dòng, sự nhốt vào nơi chật chội.

Clavaire, *f.* Nấm cứt voi (ăn được)

Clavecin, *m.* Đờn có dấu; đờn kìm.

Claveter, *a.* Đút chốt gài.

Clavette, *f.* Chốt, chốt gài.

Clavicule, *f.* Xương cạng, xương vai, xương đòn gánh, xương quai xanh.

Clavier, *m.* Hàng dấu đờn. || —, Khoen treo chìa khoá.

Clayon, *m.* Cái tràn, cái rổ để cho ráo nước bánh sữa.

Clayonnage, *m.* Cây cừ; cột cừ đóng mà cự đất. *Faire un—,* Đóng cừ.

Clef ou **Clé,** *f.* Chìa khoá. *Fermer à—,* Khoá, khoá lại. || *—d'un État,* Ải quan, Đồn. || *La — des champs,* Phép thong thả đi đâu thì đi. || *Les clés de saint Pierre,* Quyền phép Tòa thánh.

Digitized by Google

|| *La—de sol,* Khoá *sol* (về dấu hát. || *— de voûte,* Đá (gạch) ở giữa bán nguyệt làm chốt cho chắc. || —, *(d'un mystère, problème, etc.)* Sự cắt nghĩa.

Clématite, *f.* Thông thảo (dày). Mộc thông.

Clémence, *f.* Lòng nhơn từ, lòng hiền hậu, lòng khoan nhơn, lòng hay duông thứ. Đức nhơn từ. *User de —,* Lấy lượng nhơn từ.

Clément, te, *adj.* Nhơn từ, khoan nhơn, hiền hậu. *Dieu —,* Chúa nhơn từ.

Clepsydre, *f.* Đồng hồ nước. Thủy chung.

Clerc, *m.* Thầy phẩm trật hội thánh. || *— de notaire, d'avoué, d'avocat,* Kẻ làm ký lục thầy cung thầy kiện. *Faire un vas de —,* Tính việc sái.

Clergé, *m.* Các phẩm trật hội thánh; các thầy cả coi một họ.

Clérical, le, *adj.* Thuộc về phẩm trật hội thánh. || —, *m.* Kẻ thuận theo phe các thầy cả.

Cléricalement, *adv* Theo phép, theo đẳng bậc trong hội thánh.

Cléricalisme, *m.* Ý kiến muốn cả thiên hạ phục tùng Hội thánh.

Cléricature, *f.* Đẳng bậc kẻ phẩm trật hội thánh.

Clichage, *m.* Sự đúc khuôn để làm mẫu in

Cliché, *m.* Bản in rập nguyên lại mà để dành. Tấm kính lấy hình để làm mẫu mà in ra || *Au fig.* —, Lời nói đi nói lại hoài.

Clicher, *a.* Rập bản in đúc lại để làm mẫu.

Client, te, *s.* Con bàu chủ. Thân chủ. Bạn hàng, mối hàng.

Clientèle, *f.* Mối hàng, bạn hàng. *— nombreuse,* Đắt mối hàng.

Clignement, *m.* Sự nháy mắt, sự nheo mắt.

Cligne-musette, Ve ve cút bắt.

Cligner, *a. — les yeux,* Nháy con mắt, nheo con mắt. || *v. n. Cligner des yeux,* Liếc con mắt

Clignotement, *m.* Sự nháy mắt, sự nheo mắt

Clignoter, *a.* et *n.* Nháy mắt, nheo mắt.

Climat, *m.* Thủy thổ, phong thổ, địa khí. *Se faire au—,* Chịu nước, phục thủy thổ.

Climatérique, *adj* Thuộc về thủy thổ, về phong thổ.

Climatologie, *f.* Phép dạy về thủy thổ.

Clin, *m. — d'œil,* Cái nháy mắt. *En un — d'œil,* Một nháy mắt. = Chẳng kịp trở tay.

Clinique, *f.* Nhà để nuôi bịnh, nhà thương.

Digitized by Google

Clinquant, *m.* Kim bạc, kim bẫn. Đồ xuy, sao nháy, vàng reo. || —, Coi bộ tốt mà giả.

Clipper, *m.* Tàu buồm lớn hay chạy mau.

Clique, *f.* Phe đảng, bọn quân gian đảng, đảng du côn. || —, Bọn quân lính thổi kèn đánh trống.

Cliquet, *m.* Chốt chận bánh xe.

Cliquetis, *m.* Tiếng khua rổn rảng. — *des chaînes,* Tiếng xiềng khua rổn rảng.

Cliquette, *f.* Sanh, sứa. *Jouer des cliquettes,* Gõ sanh, nhịp sanh.

Cloaque, *m.* Lỗ khanh, lỗ xí. Chỗ đổ đồ dơ dáy rác rến. Hào hố.

Cloche, *f.* Chuông. *Sonner la —,* Đánh (giựt) chuông. || —, Vung dậy đồ ăn, (bông trong vườn), lồng bàn. || —, Phồng da. || —, Cái bầu lớn người mò hay ở mà xuống ở dưới nước.

Clochement, *m.* Sự què chơn, sự đi nhúc nhắc.

Cloche-pied, (à) *loc. adv.* Cò cò. *Aller à —,* Đi nhắc cò cò.

Clocher, *m.* Lầu chuông, gác chuông, tháp. || *Au fig.* —, Quê hương. *Revoir son —,* Trở về quê.

Clocher, *n.* Đi nhúc nhắc, nhắc cò cò. || *Au fig.* —, Sái, không nhằm.

Clocheton, *m.* Lầu chuông nhỏ.

Clochette, *f.* Chuông nhỏ.

Cloison, *f.* Vách ngăn, phên, bửng dừng. — *en bois,* Vách ngăn bằng ván.

Cloisonnage, *m.* Sự xây (dừng) vách ngăn.

Cloisonné, ée, *adj.* Có nhiều vách ngăn.

Cloisonner, *a.* Xây (dừng) vách ngăn.

Cloître, *m.* Nhà dòng, nhà kín. Nhà hàng lang, lang tử; mái hiên.

Cloîtrer, *a.* Bắt vào nhà dòng, nhà kín mà tu. || SE CLOÎTRER, *r.* Đi tu, vào nhà dòng mà tu.

Clopin-clopant, *loc. adv.* *Aller —,* Đi nhúc nhắc, đi nhắc nho, đi què chơn.

Clopiner, *n.* Đi nhúc nhắc, đi nhắc nho, đi chơn cao chơn thấp.

Cloporte, *f.* Con bọ đất. Con cuốn chiếu.

Cloque, *f.* Sự phồng lên, sự phồng da, sự phồng (lửa, nước).

Clore, *a.* Rào lại, đóng lại, bít lại, lấp (rấp) lại. — *les passages,* Rào (rấp) các nẻo đường lại. || —, Làm cho xong việc. Bãi việc. || —, *v. n. Cette porte ne clot pas bien,* Cửa nầy đóng không khít. || *À la nuit close,* Hồi đã tối rồi, hồi đỏ đèn, hồi

chạng vạng. || *Au fig* — *la discussion*, Thôi cãi (giạch) lẽ.

Clos, *m.* Vườn có rào, có vách rào lại. Đất ruộng có hàng rào.

Clos, e, *adj.* Có rào; kín, đóng lại. Bãi rồi. *Portes closes*, Cửa đóng. *Rester bouche close*, Ngậm miệng lại. *La cession du Conseil est close*, Hội nhóm bãi rồi. *Juger à huis* —, Ở phòng kín mà xử.

Closeau, *m.* Đất vườn nhỏ có rào.

Clôture, *f.* Hàng rào, rào giạu. || —, Sự bãi việc; sự hết. — *de la retraite*, Hết ngày cấm phòng, ngày ra phòng. *À la — des comptes*, Đến ngày tính sổ. *Garder la* —, Người đi tu giữ luật ở kín trong nhà (không ra ngoài).

Clôturer, *a.* Rào giạu, làm rào. Bãi.

Clou, *m.* Đinh. Đanh. *Enfoncer un* —, Đóng đinh. — *à crochet*, Đinh móc. || —, Mụt nhọt. || — *de girofle*, Đinh hương. || —, Sự trọng hơn trong cuộc chơi.

Clouage, ou **Clouement**, *m.* Sự đóng đinh.

Clouer, *a.* Đóng đinh. — *des cattes*, Đóng rui. || *Rester cloué sur place*, Đứng trân. *Être cloué sur...* Ngồi trì trên... *Être (rester) cloué sur son lit*, Nằm liệt giường liệt chiếu. || *Au fig.* — *le bec à quelqu'un*, Nói cho người nào hết cãi được.

Clouter, *a.* Bịt đinh nhỏ.

Clouterie, *f.* Sự buôn bán đinh. Nghề rèn (đập) đinh.

Cloutier, *m.* Kẻ bán đinh. Thợ rèn đinh.

Clovisse, *f.* Ốc hến.

Clown, *m.* Thằng hề.

Club, *m.* Nhà hội thường để luận bàn việc nước. Chỗ nhóm hội nhau, đồ đảng.

Clupée, *m.* Cá mòi. Cá tràng y. *Clupée-hareng*, Cá mòi dầu.

Clysopompe, *m.* Ống thông khoan.

Clystère, *m.* Nước thông khoan.

Coaccusé, ée, *s.* Kẻ đồng bị cáo.

Coactif, ive, *adj.* Có sức ép uổng. Có phép mà ép.

Coaction, *f.* Sự ép uổng, sự bắt phải...

Coadjuteur, *m.* Đức thầy phó, Giám mục phó.

Coadjutrice, *f.* Bà phó cai dòng nữ tu.

Coagulation, *f.* Sự ngưng, sự đông đặc.

Coagulé, ée, *adj.* Ngưng lại, đông đặc lại. *Sang* —, Máu đông (đặc) lại. *Lait* —, Sữa đặc lại.

Coaguler, *a.* Làm cho ra đặc (đông) lại, làm cho

Digitized by Google

ngưng lại. — *le lait*, Làm cho sữa đặc lại. || Se coaguler, *r.* Ra đặc, đông lại.

Coagulum, *m.* Vị hay làm cho ngưng, cho đặc.

Coalisé, ée, *adj.* et *s.* Kẻ xúm nhau lại. *Nations coalisées*, Các nước có giao hiếu, minh thệ nhau.

Coaliser, (Se), *r.* Xúm nhau, xúm lại, hùa nhau. *Se coaliser pour faire la guerre*, Xúm nhau lại mà đánh giặc.

Coalition, *f.* Sự xúm nhau lại. Sự giao kết cùng nhau.

Coaltar, *m.* Dầu hắc, dầu hôi.

Coassement, *m.* Tiếng ếch, nhái kêu.

Coasser, *n.* (Ếch, nhái, cóc) kêu.

Coassocié, ée, *s.* Kẻ công xi với kẻ khác, kẻ hùn vốn buôn bán chung.

Cobalt, *m.* Loài kim trắng vô dụng. Đồng sương.

Cobaye, *m.* Chuột bạch, chuột tàu.

Cobra *m.* *Cobra-capello*, Rắn hổ đất.

Coca, *m.* Thứ cây xứ *Pérou*, (lá nó nên thuốc bổ lắm).

Cocagne, *f.* *Pays de* —, Đất nước sung túc. Cõi tiên. *Mât de* —, Cột trơn thoa mỡ, trên có treo đồ cho người ta leo mà lấy chơi.

Cocarde, *f.* Gút (thắt) dây nón.

Cocasse, *adj.* Kì cục, dị hờm, hì hợm, di kì. Bắt tức cười.

Coccinelle, *f.* Hoa kim qui.

Coccyx, *m.* Xương cụt. || —, Hàn điêu.

Coche, *m.* Xe lớn, xe đưa.

Coche, *f.* Khấc, cái khấc, *Faire une* —, Cắt khấc. *Faire une — à la colonne de la maison*, Khấc cột nhà. || —, Heo nái.

Cochenille, *f.* Màu (sắc) cánh kiến. || —, Hoa kim tảo; Nha lam mễ.

Cocher, *m.* Kẻ dẫy xe, người đánh xe.

Cochère, *adj.* *f.* *Porte*—, Cửa lớn xe đi qua đặng.

Cochet, *m.* Gà trống con.

Cochinchine, *f.* Nam kỳ. Đàng trong.

Cochinchinois, oise, *adj.* et *s.* Về đất Nam kỳ. Người Nam kỳ.

Cochléaria, *m.* Gia ý thảo.

Cochon, *m.* Con heo, con lợn. — *de lait*, Heo con. — *d'Inde*, Chuột tàu.—*de mer*, Cá cúi. *Yeux de*—, Con mắt hí hí. || *Du*—, Thịt heo. || *Au fig.*—, *adj.* Ở dơ dáy. Ăn ở như heo.

Cochonnaille, *f.* Thịt heo nấu rồi.

Cochonnée, *f.* Một lứa heo.

Cochonnerie, *f.* Sự xấu xa, sự dơ dáy, sự nhớp nhúa. || —, Sự hoa tình tục tĩu.

Digitized by Google

Cochonnet, *m.* Heo nhỏ, heo con. || —, Hòn cái.

Coco, *m.* Trái dừa. *Lait de* —, Nước dừa. *Amande de* —, Cái dừa. || —, Nước (trà) cam thảo. || —, Tiếng khinh dể người ta. *Drôle de*—, Dị kì quá.

Cocon, *m.* Cái kén (tằm). Tổ kén.—*vidé,* Kén dỗ.

Cocote, ou Cocotte, *f.* Chảo gan nấu có tay cầm. || —, Con gà mái. || —, Con điếm.

Cocotier, *m.* Cây dừa.

Coction, *f.* Sự nấu nướng. *Réduire par la*—, Nấu, sắc (keo) lại. || —, Sự tiêu tan, tiêu hóa.

Coda, *f.* Phần (khúc) sau hết trong bản đờn, bản kèn.

Code, *m.* Sách luật. — *civil,* Luật hộ.—*pénal,* Luật hình.

Codébiteur, *m.* Kẻ mắc nợ chung với kẻ khác. Kẻ đồng đứng tờ vay.

Codemandeur, *m.* Kẻ đồng lòng quì đơn.

Codétenteur, *m.* Kẻ đồng tình hãm cầm của người.

Codétenu, *m.* Kẻ phải giam cầm chung với kẻ khác.

Codex, *m.* Sách góp các tên thang thuốc, tánh dược.

Codicille, *m.* Tờ ngoại chúc ngôn (hoặc thêm hoặc sửa lời trối trước lại).

Codification, *f.* Sự nhập nhiều lệ riêng lại làm một sách luật.

Codifier, *a.* Nhập lại thành cuốn luật.

Codonataire, *m.* Kẻ được đồng án phần của cho.

Coefficient, *m.* Số chấm các bài thi chung lại với nhau.

Coercitif, tive, *adj.* Hay ép. Có phép cấm đoán. *Pouvoir*—, Phép (sức) ép, phép cấm đoán.

Coercition, *f.* Sự ép làm. Sự cấm đoán (không cho) người nào phạm đến bổn phận mình.

Coéternel, elle, *adj.* Hằng có đời đời với (ai). *Le Verbe est — au Père,* Ngôi thứ Hai hằng có đời đời với Đức Chúa Cha.

Cœur, *m.* Trái tim. Lòng, dạ, tâm dạ. Tình, tâm tình, tình ngãi. Gan dạ. Tì vị. *Palpitations du*—, Sự trái tim nhảy. *De tout*—, Hết lòng hết dạ. Tận tâm tận lực. *Savoir par*—, Thuộc lòng. *A contre*—, Cực chẳng đã, chẳng bằng lòng. *A — ouvert,* Thiệt tình, cặn kẻ. *Mauvais*—, Lòng xấu, lòng độc. *Sans*—, Vô tâm vô tình. *Un—de lion,* Người gan dạ.—*de poule,* Người nhát gan. *Avoir mal au*—, Ao ực muốn mữa. || *Le—du*

Digitized by Google

bois, Lõm, lỏi cây. — *du bananier*, Lõm chuối. || —, Trung tim, chính giữa. || —, Lá bài có chấm hình trái tim.

Coexistence, *f.* Sự có một lượt với nhau.

Coexister, *n.* Có một lượt với nhau.

Coffre, *m.* Rương, hòm, tủ. Thùng xe. *Ouvrir le*—, Dở hòm (rương) ra. *Les coffres de l'Etat*, Kho tàng Nhà nước. || —, Cá bò.

Coffre-fort, *m.* Rương sắt, tủ sắt.

Coffrer, *a.* Bắt bỏ tù, bắt giam tù.—*un maladrin*, Bắt quân ăn cướp bỏ tù.

Coffret, *m.* Trắp, hòm mang, hộp nhỏ, hộp gương.

Cognac, *m.* Rượu *Cognac*, rượu mạnh.

Cognasse, *f.* Trái mộc qua rừng.

Cognassier, *m.* Cây mộc qua.

Cognat, *m.* Bà con, họ hàng thân thích.

Cogne, *m.* Lính tuần.

Cognée, *f.* Cái rìu, cái búa. *Jeter le manche après la*—, (quăng cán đi) Ngã lòng rủn chí.

Cogner, *a.* Đóng vào. Đập đánh. — *une cheville*, Đóng chốt. — *qqn*, Đập đánh ai. || —, *v.n.* Đụng.—*à la porte*, Đụng cữa, gỏ cữa. || SE COGNER, *r.* Đụng vào. *Se — la tête contre une porte*, Đụng đầu vô (vào) cữa, Dụi đầu.

Cohabitation, *f.* Sự ở chung một nhà.

Cohabiter, *n.* Ở cùng nhau, ở chung với nhau.

Cohérence, *f.* Sự dính nhau. Sự dính bén. || *Au fig.* — *dans les idées*, Sự ý tưởng có hạp (ăn) nhau.

Cohérent, e, *adj.* Hay dính nhau, hay dính bén.

Cohériter, *n.* Được ăn phần gia tài với kẻ khác.

Cohéritier, ière, *s.* Kẻ ăn gia tài với, kẻ đồng ăn phần gia tài với.

Cohésion, *f.* Sự dính nhau, sự hiệp với.

Cohorte, *f.* Cơ quân, đội quân, cơ binh.

Cohue, *f.* Đám người ta ào ào. Đoàn lủ ào ào.

Coi, coite, *adj.* Bằng tịnh. Sửng sốt, sửng đứng. *Se tenir*—, Làm thinh lang lặng.

Coiffe, *f.* Thứ mũ đờn bà (đội). Vải (lụa) lót trong nón. Vải phủ nón lính.

Coiffer, *a.* Đội, bịt đầu. Chải đầu, gỡ tóc, bới tóc. — *un chapeau*, Đội nón. — *un turban*, Bịt khăn. || SE COIFFER, *r.* Đội nón, bịt khăn, bới tóc. *Cette demoiselle est coiffée à la chinoise*, Cô nầy bới tóc theo cách tàu. || *Au fig.*—*sainte Catherine*, Con gái tới 25 tuổi chưa

Digitized by Google

có chồng. *Coiffé*, Có lòng mê theo.

Coiffeur, euse, *s.* Thầy hù, thợ cạo, thợ hớt tóc, thợ ngôi.

Coiffure, *f.* Đồ đội đầu, đồ bịt đầu. Cách chải tóc cài tóc.

Coin, *m.* Góc, xó. Khóe, chéo. Nêm, chêm. Dấu, con dấu, nèm tống. *Au—de la rue*, Chỗ góc đường (ngã ba, tư).—*de l'œil*, Khóe con mắt. *Regarder du—de l'œil*, Ngó liếc. — *d'un mouchoir*, Chéo khăn. *Enfoncer un—*, Đóng nêm. *Tailler en forme de—*, Vạt nêm. || *Au fig. En boucher un—à qqn*, Bịt miệng ai (làm cho người nào hết cãi lẽ đặng nữa, chịu thua).

Coincé, *adj.* Mắc kẹt, nêm chặt cứng.

Coïncidence, *f.* Sự nhằm, sự vừa xứng hạp. Sự xảy ra (đến) một lượt với nhau.

Coïncident, te, *adj.* Nhằm, vừa, rập ràng; xảy ra một lượt với nhau.

Coïncider, *n.* Ăn rập, rập ràng. Xảy ra một lượt với nhau. *Cette année Noël coïncide avec le dimanche*, Năm nay lễ Sinh Nhựt nhằm ngày Chúa nhựt.

Coing, *m.* Trái mộc qua.

Cointéressé, ée, *s.* Kẻ đặng phần lời chung với nhau.

Coït, *m.* Sự giao cấu, loài vật phủ nhau. Ăn ở.

Coke, *m.* Than đá.

Col, *m.* Cổ. — *d'un habit*, Cổ áo. *Faux—*, Cổ áo giả. || —, Đèo ải. *Le—des nuages*, Ải vân. *Franchir un—*, Trèo đèo.

Coléoptère, *m.* Loài con có cánh cứng (như con quít, con bửa củi, con bọ hung...).

Colère, *f.* Sự giận, sự hờn giận, sự thạnh (thịnh) nộ. *Se mettre en—*, Nổi giận. *Exciter la—*, Chọc giận. *Être en—*, Giận. || —, *adj.* Hay giận, hay nóng giận.

Colérique, *adj.* Hay giận, hay nóng giận.

Colibri, *m.* Thứ chim sẻ sẻ nhỏ con có lông sắc sảo.

Colifichet, *m.* Đồ vặt, đồ hèn. || —, Đồ nữ trang. || —, Thứ bánh để chim ăn.

Colimaçon, *m.* Con ốc, ốc bươu.

Colin-maillard, *m.* Làm mù chơi. *Jouer au—*, Làm thằng mù chơi.

Colin-tampon, *m.* Phép đánh trống bên nước *Suisse*. *S'en moquer comme de —*, Không lo chi đến.

Colique, *f.* Đau bụng, quặn ruột. *Coliques sèches, aigües*, Đau bụng bảo. *Coliques hépatiques*, Đau bụng can. *Coliques néphritiques*, Đau

Digitized by Google

bụng thận, kén. *Coliques nerveuses*, Đau bụng hắc loạn. || *Au fig. Avoir la—*, Sợ quá.

Colis, *m.* Thùng, rương, hòm. Gói hàng, bó hàng hóa, thùng đồ. — *postal*, Gói hàng, thùng đồ gởi theo nhà thơ.

Collaborateur, trice, *s.* Kẻ làm chung với nhau. Kẻ giúp việc.

Collaboration, *f.* Sự làm chung với nhau.

Collaborer, *n.* Làm chung với nhau.

Collage, *m.* Sự dán, sự phất hồ. || —, Sự lọc rượu.

Collant, te, *adj.* Hay dính; vừa hạp. *Pantalon —*, Quần chẹt.

Collatéral, ale, aux, *adj.* et *s.* Bên họ hàng, đồng tông biệt phái. Bên hông, bên khóe. *Parents collatéraux*, Bà con cánh họ. *Nefs collatérales*, Phía hông nhà thờ.

Collation, *f.* Sự so sánh, sự dò lại, sự so lại. Sự ban cho. || —, Bữa ăn lót lòng.

Collationner, *a.* So, sánh, so đo, so lại, dò lại. — *une copie avec l'original*, Dò lại bẳn sao với bẳn chánh. || —, *v. n.* Lót lòng sơ.

Colle, *f.* Keo, hồ. — *d'amidon*, Hồ, mễ hồ. — *forte*, keo, a-giao. — *de cornes de cerf*, Lộc giác giao. || *Au fig. Passer une —*, Đi thi. *Conter une —*, Nói gạt.

Collecte, *f.* Sự góp, sự thâu. Tiền góp, của góp. *Faire une —*, Góp tiền. Khuyên giáo.

Collecteur, *m.* Kẻ thâu thuế. Kẻ thâu góp. || *Égout —*, Cống cái, cống chánh.

Collectif, ive, *adj.* Gồm lại, gộp lại, tóm chung lại. *Sens —*, Nghĩa tóm chung lại. *Nom —*, Tên kêu gộp lại.

Collection, *f.* Sự thâu góp, sự góp lại. Một bận đồ góp chung lại. Đủ bộ, đủ thứ.

Collectionner, *a.* Thâu góp, góp lại.

Collectionneur, euse, *adj.* et *s.* Kẻ hay thâu góp.

Collectivement, *adv.* Gộp, góp, nhập chung làm một. *Prendre (pris) —*, Tính gộp.

Collège, *m.* Hội. Bọn đồng liêu. — *électoral*, Hội nhóm kẻ bàn cử thông nhơn. *Le Sacré —*, Bàn các đấng tông mai tể tướng. || —, Trường học, nhà trường. *Amis de —*, Anh em bạn học.

Collégien, enne, *adj.* et *s.* Thuộc về nhà trường, về học trò. Học trò.

Collègue, *m.* Đồng liêu, liêu hữu, liêu bằng. Bạn, bạn hữu.

Coller, *a.* Dán, dán lại, gắn. — *une lettre*, Gắn thơ. || — *qqn*, Làm cho ai ngậm câm.

Digitized by Google

|| *Collé à l'examen*, Thi rớt. || —, Lọc, bỏ trứng gà mà lọc. — *du vin*, Lọc rượu. || —, *v. n.* Vừa, sát, sát sao. || SE COLLER, *r.* Dính, dính vào, dính sát (cứng). || *Collé*, Theo nhau. Cặp nhau.

Collerette, *f.* Khăn vòng cổ (đờn bà dùng).

Collet, *m.* Cổ, cổ áo. *Prendre qqn au* —, Nắm cổ ai, || —, Vòng, bẫy.

Colleter, *a.* Nắm cổ mà vật xuống. || —, *v. n.* Gài bẫy, rập bẫy. || SE COLLETER, *r.* Đánh lộn.

Collier, *m.* Chuỗi, dây chuyền, kiềng. Vòng cổ, nòng cổ. — *d'ambre*, Chuỗi hổ. — *de chien*, Kiềng cổ chó. — *de cheval*, Vòng (nòng) cổ ngựa. || *Donner un coup de* —, Gắng công ra sức.

Colliger, *a.* Lựa lọc (góp) câu hay trong sách.

Colline, *f.* Gò, gò nổng, đồi đất, cồn, giồng.

Collision, *f.* Sự tông chạm, sự tông phải, sự đụng chạm. Sự giáp trận, sự xáp trận. *Il y a eu — de deux bâteaux*, Hai chiếc tàu có đụng nhau. || *Au fig* —, Sự tương tranh, sự tranh giành.

Collodion, *m.* Nước sơn hom.

Colloque, *m.* Sự nói khó. *Avoir un — avec qqn*, Nói khó cùng ai.

Colloquer, *n.* Nói khó với ai. || —, *a.* Dẹp.

Collusion, *f.* Sự rập một ý một lòng (vài ba người) trong việc kiện cáo mà lường gạt người khác.

Collusoire, *adj.* Có một ý lường gạt mà ra.

Collyre, *m.* Thuốc nước nhỏ con mắt.

Colombe, *f.* Chim bồ câu, con chim cu. || *Au fig.* —, Hình bóng đức sạch sẽ.

Colombier, *m.* Chuồng bồ câu, lồng bồ câu.

Colombin, e, *adj.* Sắc (màu) cổ bồ câu. || —, Trẻ thiệt thà. || *Colombine*, Cứt bồ câu.

Colon, *m.* Kẻ làm ruộng làm rẫy. Kẻ ở đất thuộc địa. Kẻ đi ở đất ngoại quấc.

Côlon, *m.* (Ruột) Đại tràng.

Colonel, *m.* Chánh quản cơ, chánh quản vệ, chánh quản binh. Quan năm khoanh vàng coi một cơ, một vệ binh, *Lieutenant* —, Phó quản cơ, phó tổng binh.

Colonial, le, *adj.* Về đất thuộc địa. *Denrées coloniales, produits coloniaux*, Đồ thổ sản đất thuộc địa. *Que tions coloniales*, Việc về hạt thuộc địa. *Conseil* —, Hội đồng quản hạt.

Digitized by Google

Colonie, *f.* Đất thuộc địa quản hạt. || *Au fig.* — *de vacances,* Bọn học trò đi nghỉ ngoài đồng. *Une — de perdrix,* Một bầy đa đa.

Colonisable, *adj.* Được nên đất thuộc địa.

Colonisateur, *m.* Kẻ lập đất thuộc địa.

Colonisation, *f.* Sự lập đất thuộc địa, qui dân.

Coloniser, *a.* Lập nên đất thuộc địa.

Colonnade, *f.* Hàng cột.

Colonne, *f.* Cột, cây cột, cây trụ. — *en bois,* Cột cây. *Base (socle) de —,* Táng cột. || — *vertébrale,* Xương sống. || —*(corps de troupes).* Đạo binh. *Faire —,* Đi đánh giặc. || — *d'une page, de chiffres,* Hàng chữ, vì số. || *Les colonnes de l'État,* Rường cột nhà nước. Quấc trụ. Tôi lương đống của nhà nước.

Colonnette, *f.* Cột nhỏ.

Colophane, *f.* Nhựa thông.

Coloquinte, *f.* Dưa ác; mướp đắng. || —, Đầu người ta, óc.

Coloraut, *adj.* et *s.* Đồ chế cho ra màu.

Coloration, *f.* Màu, sắc. Sự chế cái gì cho ra màu.

Coloré, ée, *adj.* Rỡ ràng, rực rỡ. || *Au fig. Langage —,* Cách nói văn hoa.

Colorer, *a.* Thoa nước thuốc, đồ (cho) nước thuốc. || *Au fig.* —, Giả hình, giả đò. || SE COLORER, *r.* Ra (nên) sắc, màu.

Colorier, *a.* Dặm (vẽ đồ) nước thuốc. *Cartes coloriées,* Bản đồ có dặm nước thuốc.

Coloris, *m.* Sắc, màu, nước thuốc; nước da. — *du visage,* Nước da mặt.

Coloriste, *m.* Thợ vẽ nước thuốc khéo lắm.

Colossal, ale, *adj.* Lớn đại, cao nghệu, sộ sộ, to lớn, cao lớn giềnh giàng.

Colosse, *f.* Tượng lớn dị thường. || —, Người cao lớn, người vặm vỡ to xương lớn vóc.

Colportage, *m.* Sự đi bán dạo.

Colporter, *a.* Bán dạo. — *partout,* Bán rảo cùng làng cùng xóm. || — *une nouvelle,* Đem tin, đồn ra. Đi học rãi chỗ kia chỗ nọ.

Colporteur, *m.* Kẻ bán dạo, kẻ bán hàng gánh. || —, Kẻ hay đem tin cùng hết.

Colure, *m.* Vòng bầu trời.

Colza, *m.* Thanh thái tử (dầu).

Coma, *m.* Giấc ngủ mê mang tại bệnh. Mê sảng.

Comateux, euse, *adj.* Hay ngủ mê mang.

Combat, *m.* Trận, chiến trận; sự đối địch, sự tranh đua. Sự đánh lộn. *Engager le —,* Giáp trận, giao chiến.

Digitized by Google

Aller au —, Ra trận, xuất trận. — *naval*, Thủy chiến. || — *de coqs*, Sự đá gà. || — *singulier, (duel)*, Trận riêng hai người. Đấu võ, thí thương, quyết ăn thua. || — *spirituel*, Sách đánh giặc thiêng liêng.

Combattant, *m.* Kẻ đánh giặc, lính đi đánh giặc.

Combattre, *a.* et *n.* Đánh giặc, đấu chiến. Cãi lẽ, kình địch. Chống trả; đua tranh. — *l'ennemi*, Đánh quân giặc. — *ses passions*, Chống trả tình tư dục. — *une opinion*, Cãi lẽ ý tưởng.

Combe, *f.* Nơi sủng nhỏ.

Combien, *adv.* Bao nhiêu, mấy. — *d'hommes ?* Mấy người ? — *de temps ?* Bao lâu ? — *vaut ce terrain ?* Đất nầy giá đáng bao nhiêu ? *Il ne sait pas — je l'aime*, Nó không biết tôi thương nó là chừng nào.

Combinaison, *f.* Sự sắp đặt, sự đặt để; sự hòa hiệp. Sự chế, sự pha, sự trộn. || *Au fig.* —, Sự tính toán, sự chế biến, sự liệu toan.

Combiner, *a.* Sắp đặt, hòa hiệp; trộn lại, pha, chế ra. || *Au fig.* —, Tính toán, toan liệu.

Comble, *m.* Nóc nhà, chót, ngọn. Lượng đống. || *Au fig.* —, Sự đầy vun, sự tràn trề. *Le — de la joie*, Sự vui vẻ quá bội. *Au — de ses désirs*, Phỉ tình ao ước. || *De fond en —*, Từ nền tới nóc = Tận tuyệt, tàn mạt ráo.

Comble, *adj.* Đầy tràn, đầy vun, tràn trề. || *Au fig.* —, Quá chừng quá đỗi. || *Salle —*, Nhà chật người ta.

Combler, *a.* Lấp, làm cho đầy; vun chùn, làm cho đầy tràn. — *de terre*, Lấp đất. — *un boisseau*, Đong một giạ vun. || — *de joie*, Làm cho vui mằng quá bội. — *les vœux de qqn*, Nhậm lời người xin.

Combustibilité, *f.* Sự hay cháy.

Combustible, *adj.* Hay cháy, hay bắt lửa. || —, *m.* Đồ hay cháy, củi, bồi, than.

Combustion, *f.* Sự cháy, sự cháy phằng, sự đốt, sự thiêu. || *Au fig.* —, Sự loạn lạc, sự hỗn hào, sự tưng bừng vỡ lỡ.

Comédie, *f.* Tuồng hát bội, đám hát bội. *Jouer la —*, Hát bội, làm tuồng, làm trò. || *Au fig. Jouer la —*, Giả đò, làm bộ.

Comédien, ienne, *s.* Người hát bội, kẻ làm trò, bạn hát, kép hát. || *Au fig.* —, Kẻ giả hình, kẻ làm bộ.

Comestible, *adj.* Nên ăn, ăn được. *Champignon —*, Nấm ăn được. || —, *m.* Đồ

Digitized by Google

ăn. *Vendre des comestibles,* Bán đồ ăn.

Comète, *f.* Sao chổi, sao phướn, sao tua.

Comices, *m. pl.* Hội đồng. Công đồng. *Convoquer les —,* Vời công đồng. || —, *s. m. Comice agricole,* Hội kẻ làm ruộng rẫy vườn tược để bàn tính bề thế làm cho lợi hơn.

Comique, *adj.* Thuộc về hát bội. Dễ tức cười. *Pièce —,* Tuồng chơi. *Poète —,* Kẻ đặt tuồng chơi. || —, Kì cục, dị kì. Lạ. || —, *s. m.* Sự hát bội, tuồng chơi. *Un excellent —,* Kẻ hát hay.

Comiquement, *adv.* Cách như hát bội, cách vui chơi. Cách lạ, kì cục.

Comité, *m.* Hội, hội nhánh. *— agricole,* Hội điền nông. *Petit —,* Hội riêng ít người. *— du salut public,* Hội lo đặt an trong thiên hạ.

Commandant, *m.* Người cai quản, kẻ làm đầu. Quan tư. *Officier —,* Quan cai binh. *— des troupes,* Quan đốc binh. *— de la marine,* Quan thủy sư.

Commande, *f.* Sự đặt làm đồ, sự đặt mua đồ. *Lettre de —,* Thơ gởi mua đồ.

Commandement, *m.* Lịnh, mạng. Quyền kẻ cai quản. *Obéir au —,* Vưng lịnh, vưng lời. || —, Giái răn, điều răn, lề luật. *Les dix commandements de Dieu,* Mười giái răn Chúa. Thiên Chúa thập giái.

Commander, *a.* Dạy biểu, khiến dạy. Cai quản, quản suất. Đặt đồ thợ làm, đặt mua đồ. *— de faire quelque chose,* Biểu làm cái gì. *— une armée,* Cai quản đạo binh. || *Au fig.* —, Hãm dẹp, trừng trị. *— à ses passions,* Hãm dẹp tình tư dục. || Se commander, *r.* Cầm mình, răn mình.

Commanditer, *a.* Xuất vốn, bao vốn cho nhà hàng buôn.

Comme, *adv.* Như, như thể, cũng như, dường như. Dường nào. *Cruel — un tigre,* Độc dữ như cọp. || —, *conj.* Khi. Vì, bởi vì. *— il arrivait,* Khi nó đến. *— il est paresseux,* Bởi vì nó làm biếng.

Commeline, *f.* Củ cỏ rải. Củ cỏ chum.

Commémoratif, ive, *adj.* Hay nhắc lại, để mà nhớ. *Fête commémorative,* Lễ nhắc lại.

Commémoration, *f.* Lễ nhắc lại, sự nhớ lại. *— des Morts,* Lễ các đẳng linh hồn ở lửa luyện tội (*2 Novembre*).

Commémorer, *a.* Nhắc lại, nhớ lại.

Digitized by Google

Commençant. te, *adj.* et *s.* Kẻ mới học (nghề gì).

Commencement, *m.* Đầu, thỉ. Khỉ sự đầu. Cội rễ. *Le — et la fin,* Đầu đuôi. Thỉ chung. *Au —,* Ban đầu, đầu tay, ban sơ.

Commencer, *a. n.* Khỉ sự, ra tay làm, gầy việc, bắt đầu làm. — *un travail,* Dỡ việc ra mà làm, khỉ sự làm. — *l'année,* Mới vào năm. — *par se faire aimer,* Làm cho người ta thương mình trước hết (đã).

Commensal, *m.* Đồng bàn. Kẻ ngồi ăn một mâm.

Comment, *adv.* Thể nào, làm sao, dường nào, ngần nào. — *dites-vous ?* Anh nói làm sao ? || —, Vì làm sao, có lẽ nào. Sao mà, vì sao, cớ sao. — *celà ?* Sao vậy ? — *avez-vous osé venir ici ?* Sao mà anh dám đến đây ? — ! *vous voilà !* Ủa, anh đó sao ?

Commentaire, *m.* Ý nghĩa, nghĩa lý; sách giải (cắt) nghĩa; bài chú giải, chú con.

Commentateur, trice, *s.* Kẻ cắt nghĩa, kẻ giải nghĩa.

Commenter, *a.* Cắt nghĩa, giải nghĩa, dẫn giải, chú giải.

Commérage, *m.* Chuyện bà già nói dai. Truyện vô can vô cớ.

Commerçant, te. *adj.* et *s.* Hay buôn bán. Kẻ buôn bán, lái buôn, nhà hàng. *Nation commerçante,* Dân hay buôn bán.

Commerce, *m.* Sự buôn bán, nghề buôn bán, cổ. *Faire le —,* Buôn bán. *Maison de —,* Nhà hàng. *Chambre de —,* Thành thương công hội. *Tribunal de —,* Thương chánh tòa. *Ministère du —,* Thương chánh. || —, Sự kết nghĩa, sự ăn ở với nhau. — *charnel,* Sự trai gái.

Commercer, *n.* Buôn bán.

Commercial, le, *adj.* Thuộc về buôn bán. *Société commerciale,* Hội buôn, Hảng buôn.

Commercialement, *adv.* Cách buôn bán.

Commère, *f.* Vú đỡ đầu rửa tội. || —, Con mẹ già hàm, con mẹ hay nói dai.

Commettant, *m.* Kẻ phú thác việc gì cho ai.

Commettre, *a.* Phạm. Gởi cho, phú thác, giao cho, trao cho. Đặt cho. — *une faute,* Phạm tội. — *une chose à qqn* Gởi đồ gì cho ai giữ. — *qqn à la garde de la maison,* Đặt người nào mà coi nhà.

Comminatoire, *adj.* Hay ngam de, hay hăm dọa.

Digitized by Google

Commis, *m.* Kẻ giúp (coi) việc. — *de magasin,* Kẻ giúp việc nhà hàng. — *voyageur,* Kẻ lãnh đi bán hàng. — *principal,* Chánh thương biện. — *de trésorerie,* Thương biện kho. — *rédacteur,* Lục sự. — *de Marine,* Bang biện thuộc thủy. — *de comptabilité,* Thơ toán, Tri sự hay việc số mục. — *greffier,* Sung biện điền án, lục sự. — *aux vivres,* Chủ thủ coi phát lương.

Commisération, *f.* Sự (lòng) thương xót, sự thương hại, lòng nhơn từ.

Commissaire, *m.* Phái viên, khâm sai, khâm phái. — *de police,* Quan tuần thành. — *du Gouvernement,* Quan khâm sai. — *de la Marine,* Quan đồng việc lương từ thuộc thủy. — *priseur,* Kẻ đứng bán đồ đấu giá. — *de bateau,* Quan giữ việc dưới tàu.

Commissariat, *m.* Bộ, ty, sở. — *de la Marine,* Bộ các quan giữ việc lương từ binh thủy.

Commission, *f.* Sự dặn, sự biểu, sự nhắn. Tiền hoa hồng, tiền cân kí. Hội đồng, hội phái viên. *S'acquitter d'une* —, Làm điều người ta cậy làm. *Cinq pour cent de* —, Ăn hoa hồng một trăm ăn năm. — *d'enquête,* Hội đồng tra việc, hội thanh tra.

Commissionnaire, *m.* Kẻ chịu mua, bán giùm ăn cân kí. Kẻ làm nghề chuyên chở hàng hóa.

Commissionner, *a.* Cậy (mượn, biểu, sai) ai làm giùm. || *Interprète commissionné,* Thông ngôn nhà nước đặt lên có bắt thề.

Commode, *adj.* Dễ, tiện. *Outil* —, Đồ tiện (dễ) dùng. || —, Ngoan ngủy, bằng tịnh.

Commode, *f.* Tủ hộc để áo quần, đồ đạc.

Commodément, *adv.* Tiện, dễ.

Commodité, *f.* Sự tiện, thế tiện. *Les commodités de la vie,* Sự tiện trong việc ở ăn.

Commotion, *f.* Sự động, sự day động. Sự xao xiến, sự rộn ràng, sự rúng động.

Commuable, *adj.* Giảm được, đổi được.

Commuer, *a.* Thay đổi, giảm bớt. — *une peine,* Giảm đẳng. — *la peine de mort en celle de l'exil* Giảm án tử làm án lưu.

Commun, e, *adj.* Chung. Tầm thường, vừa vừa. Hèn, hèn hạ, thấp hèn. *Les intérêts communs,* Ích lợi chung. *Nom* —, Tên chung. *Vivre en* —, Ở chung. *D'un* — *accord,* Đồng lòng, đồng

Digitized by Google

tinh. *Maison commune*, Công sở, nhà hội, nhà làng (việc). || —, *s. m. Le — des hommes*, Nhiều người đều... *Des hommes du —*, Người tầm thường, dân đen. || COMMUNS. *pl.* Nhà tiêu.

Communal, le, *adj.* Thuộc về làng xã, của làng xóm. *École communale*, Trường làng.

Communauté, *f.* Nhà dòng, nhà phước. Hội, Nhà chung. || *Au fig. — d'opinions*, Sự đồng một ý với nhau. *Régime de la —, (dans le mariage)*, Phép vợ chồng chung của lại với nhau.

Commune, *f.* Làng, xã, thôn, thôn phường.

Communément, *adv.* Thường, thường lề, tầm thường.

Communiant, te, *adj.* et *s.* Kẻ rước lễ, kẻ chịu ơn trọng (Mình thánh Chúa).

Communicable, *adj.* Hay thông với nhau. Hay lây ra. *Rivières communicables*, Sông thông với nhau. *Mal —*, Bệnh hay lây.

Communicatif, ive, *adj.* Hay thông hảo, hay thù tạc. Hay lây. *Tempérament —*, Tánh hay thù tạc với ai.

Communication, *f.* Sự thông với; sự cho hay, sự báo tin. *Mettre en —*, Cho thông tin với nhau. *Recevoir une —*, Được tin cho hay. *Chemin de —*, Đường thông với... *— télégraphique*, Sự dây thép thông ra với. *Communications interrompues*, Tin tức đã bặt.

Communier, *n.* Rước lễ, chịu ơn trọng, rước Mình Thánh Chúa. || —, *v. a.* Trao Mình Thánh Chúa. Cho người ta rước lễ.

Communion, *f.* Sự thông công về một đức tin. Sự rước lễ. *La première —*, Sự rước lễ lần đầu hết, sự rước lễ vỡ lòng. || —, Phần mùa lễ.

Communiqué, *m.* Tờ phủ truyền tin. Tờ giao thông.

Communiquer, *a.* Truyền cho, thông cho, cho hay, cho biết, báo tin. Nhiễm truyền, lây cho, sang cho. || —, *v. n.* Thông với, thông ra; dẫn tới, ăn trỗ qua. || SE COMMUNIQUER, *r.* Nói với nhau, tỏ cho nhau biết. Lây (sang) đặng.

Commutation, *f.* Sự thay đổi, sự giảm bớt. *— de peine*, Sự giảm đẳng.

Compact, te, *adj.* Dễ dặt, mịn, dày, săn. *Terre compacte*, Đất dễ. *Bois —*, Cây mịn thịt. *Édition —*, Sách in dày chữ. *Foule —*, Lũ đông.

Compagne, *f.* Bạn, bọn, *Prendre une —*, Lo đôi bạn, lo cưới vợ.

Digitized by Google

Compagnie, *f.* Hội, họ. Bạn, bọn. Công xi, hẳng. — *de soldats,* Đội quân. *Aller en—,* Đi có bạn.— *de navigation,* Hẳng tàu đò.— *d'assurances,* Hẳng bảo hiểm. || — *de perdrix,* Bầy da đa.

Compagnon, *m.* Bạn, bạn tác, bậu bạn, liêu bằng. — *d'armes,* Bạn đi đánh giặc với nhau. *Aller sans—,* Đi có một mình.

Comparable, *adj.* Đáng sánh lại (với), sánh đôi được, được ví cho bằng, sánh so được.

Comparaison, *f.* Sự ví cho bằng, sự sánh lại. Ví dụ, thí dụ. *En—, par—,* So đi sánh lại, sánh với.

Comparaître, *n.* Ra mặt; tới hầu kiện.—*devant Dieu,* Đến trước mặt Chúa.

Comparatif, ive, *adj.* Để mà sánh lại, để so sánh. Bực so sánh.

Comparativement, *adv.* Cách so sánh với.

Comparer, *a.* Sánh lại, so sánh, đọ, cạp chạn *(coq).*— *les talents et les forces,* So tài sánh sức. — *des écritures,* Giảo tự. || SE COMPARER, *r.* Sánh (đọ) với nhau. Xưng mình bằng.

Compartiment, *m.* Khoản, hộc, ngăn hộc. Căn (nhà). Phố. *Boîte à—,* Hộp có ngăn. *Maison à deux compartiments,* Nhà có hai căn.

Comparution, *f.* Sự ra mặt cùng quan, sự tới hầu, sự chường mặt.

Compas, *m.* Cái khuynh, cái nhíp (để vẽ, đo). — *de route,* Địa bàn. *Avoir le — dans l'œil,* Nhắm giỏi, đạc hay. || —, Chơn cao, cao giò.

Compasser, *a.* Lấy cái khuynh (nhíp) mà đo.

Compassion, *f.* Sự thương xót, sự thương hại. *Digne de—,* Đáng thương xót, tội nghiệp.

Compatible, *adj.* Chịu nhau, hạp nhau.

Compatir, *n.* Thương hại, thương xót, cảm thương, Rộng thương. *Je compatis beaucoup à vos douleurs,* Anh đau đớn thì tôi cảm động lòng thương lắm.

Compatissant, te, *adj.* Nhơn từ, nhân lành.

Compatriote, *s.* Người một xứ sở với nhau, người bản hương. Bạn đồng bang.

Compendium, *m.* Sự dón lại; sự dón tắt.

Compensation, *f.* Sự cân nhau, sự trừ nhau. Sự bồi thường, sự bổ lại, sự thế lại. *Il y a—,* Cân nhau, trừ nhau.

Digitized by Google

Compenser, *a.* Cân. Bồ đi chế lại. Bồi thường, đền lại, cấn lại. *Les gains compensent les pertes,* Lời bù lại lỗ. || Se compenser, *r.* Cân nhau, chế nhau. Lấy mà trừ.

Compère, *m.* Bỗ đỡ đầu. Đồ đảng, thằng cha... *Un rusé—,* Thằng cha quỉ quái.

Compère-loriot, *m.* Mụt lẹo.

Compétence, *f.* Chánh quờn xử đoán, chánh phần (việc). Sự thạo việc, sự giỏi việc. *Cette affaire n'est pas de ma—,* Việc nầy không phải việc tôi.

Compétent, te, *adj.* Có quờn xử đoán. Thạo việc, giỏi. *Tribunal —,* Tòa có chánh quờn xử đoán.

Compétiteur, trice, *s.* Kẻ tranh giành (một việc) với nhau. *Deux—à l'empire,* Hai người tranh giành với nhau mà trị nước.

Compétition, *f.* Sự tranh giành, sự đua tranh với nhau.

Compilateur, *m.* Kẻ góp ý sách kẻ khác mà làm ra sách.

Compiler, *a.* Thâu góp (lượm lặt) ý sách khác mà làm ra một sách.

Complainte, *f.* Sự kêu oan, sự than trách. || —, Cung than.

Complaire, *n.* Đẹp lòng, chìu lòng, ưng ý. || Se complaire, *r.* Vừa ý, ưa, lấy làm vui. Khoái chí.

Complaisance, *f.* Sự chìu lòng. *Avec —,* Vui lòng, phải thế, tử tế.

Complaisant, te, *adj.* Hay chìu lòng. Tử tế, lịch sự, hay chịu lụy.

Complément, *m.* Sự (cái) phụ thêm vào cho đủ, cho trọn. Tiếng phụ thêm tiếng khác. *— d'une somme,* Tiền phụ thêm vô cho đủ số.

Complémentaire, *adj.* Làm cho đủ, cho trọn. *Mois—,* Tháng nhuần.

Complet, ète, *adj.* Trọn, đầy, đủ. Toàn hảo. *Une année complète,* Một năm trọn. *Un (costume)—,* Trọn bộ áo quần. *Au—(voiture),* Đầy chật xe, hết chỗ ngồi.

Complètement, *adv.* Hết trọn, cả, xong hết. — *fini,* Hết rồi, xong rồi, hết trọi.

Compléter, *a.* Làm cho đủ, làm cho trọn, cho rồi, cho đầy. — *un nombre,* Thêm vô cho đủ số.

Complétif, ive, *adj.* Câu phụ nghĩa.

Complexe, *adj.* Có nhiều nỗi, ghe chìu. *Idée—,* Ý kép (nhiều nghĩa lăng xăng).

Complexion, *f.* Vóc giạc, cốt cách; tánh khí, tính nết.

Digitized by Google

Complication, *f.* Sự xăng xít, sự giặng gịt. Sự bối rối, sự rối rắm. Thêm bịnh.

Complice, *adj.* et *s.* Người đồng lòng, kẻ đồng lỏa, người liên tội. *Dénoncer son—,* Khai kẻ đồng lỏa với mình.

Complicité, *f.* Sự đồng đẳng, sự đồng lỏa, sự đồng lòng với...

Compliment, *m.* Lời mừng, lời chúc, lời khen, lời tặng hảo. Lời thăm, lời kính thăm. *Mes compliments à..* Xin gởi lời kính thăm... || *Sans—,* Thiệt tình.

Complimenter, *a.* Mừng, khen, tặng khen, chúc mừng. || —, Gởi lời thăm. An ủi.

Compliqué, ée, *adj.* Giặng gịt, xăng xít; bối rối, rối rắm. *Affaire—,* Việc rối, khó.

Compliquer, *a.* Làm cho rối rắm.—*une affaire,* Làm cho rối việc. || Se compliquer, *r.* Rối đi, ra giặng gịt, ra rộn ràng. *Les affaires se compliquent,* Việc bấy giờ khó tính.

Complot, *m.* Sự tập lập, sự toan mưu. Chùng lén quyết ý làm quấy. *Tramer un—,* Lập, (toan) mưu. Tụ đảng lén tính làm phản. *Le —est découvert,* Mưu lậu ra.

Comploter, *a.* Tập lập, lập mưu. — *de tuer qqn,* Toan (lập) mưu mà giết ai.—*ensemble,* Tập lập với nhau.

Comploteur, *m.* Kẻ mưu phản.

Componction, *f.* Sự đau đớn (ăn năn) trong lòng.

Comporter, *a.* Chịu, cân, đề, cho. *Son caractère ne comporte pas ces divertissements,* Tánh nó không chịu chơi bời làm vậy. || Se comporter, *r.* Ăn nói, ăn ở. *Se—en ennemi,* Ăn ở như kẻ thù nghịch vậy.

Composer, *a.* Hiệp làm một, nhập lại mà làm nên. Làm ra, đặt ra, dọn ra. *Dieu a composé l'homme d'un corps et d'une âme,* Chúa nhập một xác với một linh hồn lại mà làm nên người ta.—*un livre,* Chép (đặt) sách. || —, Sắp chữ mà in. || —, *v. n.* Làm bài thi. *Les élèves composent ce matin,* Sớm mai nầy học trò làm bài thi. || *Mots composés,* Tiếng đôi.

Compositeur, *m.* Người sắp chữ (in). Kẻ đặt cung hát, bẫn đờn.

Composition, *f.* Bài vở, văn chương, sách làm ra. || —, Sự pha lộn, sự trộn, sự bào chế. || —, Sự liệu (tính) với nhau. || —, Sự đặt ra. Sự làm ra. || —, Sự sắp chữ mà in.

Digitized by Google

Composteur, *m.* Cái cự (cở) để sắp chữ in.

Compote, *m.* Mứt (trái cây rim đường). — *de poires,* Mứt trái lê rim đường.

Compotier, *m.* Dĩa có chơn để đựng mứt; dĩa cỗ bồng.

Comprador, *m.* Mái chính (để lo về việc buôn bán).

Compréhensible, *adj.* Hiểu được, dễ hiểu.

Compréhension, *f.* Trí hiểu, trí biết.

Comprendre, *a.* Gồm lại. Kể vô, kể gồm lại. Hiểu, biết, rõ. *L'orgueil comprend une foule de vices,* Lòng kiêu ngạo gồm nhiều nết xấu. *Je ne comprends pas,* Tôi khôn hiểu. *Tout compris grands et petits,* Đó kể hết lớn nhỏ.

Compresse, *f.* Giẻ bó (rịt) thương tích.

Compresseur, *m.* Máy ép, cán bằng. *Rouleau —,* Ống cán.

Compressible, *adj.* Ép được, đè, nhận, dồn, dằn được.

Compression, *f.* Sự ép lại, sự đè, sự nhận. Sự dẹp, sự hãm cầm.

Comprimer, *a.* Ép lại, nhận, đè xuống, dằn xuống. Dẹp yên. Cầm, hãm cầm lại. — *l'air,* Ép (dồn) khí lại. — *une révolte,* Dẹp yên loạn. — *sa douleur,* Cầm lòng chịu. || COMPRIMÉ, *m.* Thuốc viên.

Compris, se, *adj.* Gồm lại, kể vào (vô). Hiểu. *Y compris la nourriture et les vêtements,* Kể đồ ăn mặc vô nữa.

Compromettant, e, *adj.* Hay làm cho phải hiểm nghèo. *Parole compromettante,* Lời nói hiểm nghèo.

Compromettre, *a.* Liều. Làm cho phải hiểm nghèo, làm cho phải liên can. — *sa réputation,* Liều danh mình đi. || —, *v. n.* Giao cùng nhau có việc gì sẽ cứ theo người mình chọn mà phân xử. || SE COMPROMETTRE, *r.* Liều mình. Phải mắc liên can. *Vous êtes gravement compromis dans cette affaire,* Anh mắc liên can trong việc ấy lắm.

Compromis, *m.* Sự giao sẽ cứ có người phân xử cho.

Compromission, *f.* Sự liều mình phải mang tiếng, sự làm cho mắc liên can.

Comptabilité, *f.* Việc thơ toán, nghề coi sổ sách. *Commis de —,* Tri bộ (tri sự) hay việc thơ toán.

Comptable, *m.* Tài phú, thơ toán, chủ bộ.

Comptant, *adj.* Đếm mặt, tiền mặt. *Argent —,* Tiền (bạc) mặt. *Vendre au —,* Bán tiền mặt.

Digitized by Google

Compte, *m.* Sự tính toán. Số; sổ thâu xuất. *Faire le —,* Làm sổ, tính sổ. *Rendre le —,* Khai sổ. *— rond,* Số bạc chẵn. *Compte-rendu,* Tờ khai, tờ kể lại. *Mettre sur le — de la misère,* Nói là tại nghèo. *Il a son —,* Nó là hết sức rồi (gần chết). *Tenir — de...* Kể đến, nghĩ đến... *Payer par à comptes,* Trả tiền lần lần. || *Cour des comptes,* Bộ viên quan tra sổ xuất phát Nhà nước.

Compte-gouttes, *m.* Cái ống để lường từ giọt.

Compter, *a.* Đếm, xỉa ra, tính, tính toán. *— un à un,* Đếm xỉa từ đồng (từ cái). *— les arbres,* Đếm cây. || *Il faut — avec cet homme,* Ấy là người mình phải kiê .g nể. *A — de,* Kể từ... || —, *v. n.* Tính. Cậy trông, nương cậy. *Je compte partir ce soir,* Tôi tính đi chiều nầy.

Compteur, *s.* Kẻ tính toán. || —, *s. m.* Đồ để cân lường (hơi điền khí, nước, v.v...) đã dùng bao nhiêu. || —, Cái bàn toán.

Comptoir, *m.* Bàn dài để hàng hóa mà bán. Bàn tài phú. Hội buôn, hãng buôn.

Compulser, *a.* Xét sổ sách, sách vở.

Comte, *m.* Công, ông bá, ông quan bá.

Comté, *m.* Miền đất thuộc về ông bá.

Comtesse, *f.* Bà bá, vợ quan bá.

Concasser, *a.* Đâm nát, cà, nghiền, đập. *— des cailloux,* Đập đá. *Riz concassé,* Gạo gãy (tấm).

Concasseur, *m.* Cối (máy) xay nát (mấy thứ hột).

Concave, *adj.* Sủng vô, lõm vào, hủng vô.

Concéder, *a.* Cho, ban cho, chịu cho, nhường cho.

Concentration, *f.* Sự nhóm lại, sự tụ lại làm một chỗ, sự tụ hội.

Concentrer, *a.* Thâu góp, nhóm lại, tụ lại, thâu lại làm một chỗ. *— les troupes,* Nhóm (thâu) binh lại. || *Au fig. — sa joie,* Mừng thầm. *— son affection sur qqn,* Thương riêng ai. || SE CONCENTRER, *r.* Thâu lại, đam về một nơi.

Concentré, ée, *adj.* Đã thâu góp. Chăm chỉ, chuyên tâm; kín bụng. Đã rút lại, đã thâu lại. *Lait —,* Sữa đặc. *Colère concentrée,* Lòng giận thầm. *Alcool —,* Rượu bạch tuyết (cao lại). Rượu đã cất bớt.

Concentrique, *adj.* Có một trung tim với nhau.

Conception, *f.* Sự đậu (có) thai, sự bào thai. Sự hiểu thấu. Trí hiểu. *Immaculée*

Digitized by Google

Conception, Đức Chúa Bà chẳng hề mắc tội tổ tông. — *prompte*, Trí hiểu lẹ, sáng dạ.

Concernant, *prép.* Thuộc về, luận về, tương can.

Concerner, *a.* Luận về, thuộc về, chỉ về, can đến. *Cette affaire concerne votre honneur*, Việc nầy nó can đến danh anh.

Concert, *m.* Sự hát rập, ca nhạc, dạ nhạc. Đám hát, hội hát. || DE CONCERT, *loc. adv.* Đồng tâm, đồng tình, đồng lòng với nhau.

Concertant, te, *adj.* et *s.* Kẻ đờn hát trong đám ca nhạc.

Concerter, *a.* Bàn tính, bàn luận, rập nhau. || SE CONCERTER, *r.* Bàn luận, tính với nhau. *Se — sur*, Bàn tính về....

Concessible, *adj.* Ban cho được, nhường cho được.

Concession, *f.* Sự ban cho, sự nhường cho, sự chuẩn cho, đất khẩn. *Demande de —*, Đơn khẩn.

Concessionnaire, *m.* Người xin đặng, người đứng đơn khẩn, kẻ được phép cho. — *de terrains*, Kẻ trưng đất.

Concevable, *adj.* Hiểu đặng.

Concevoir, *a.* Đầu thai, có thai, chịu thai, (có chửa, có nghén). Hiểu. || *An fig.* —, Bày ra, sinh ra, sinh lòng, vẽ vời. — *de la jalousie*, Sinh lòng ganh gỗ (ghen tương).

Conchyle, *m.* Sò hay sinh màu điều.

Concierge, *m.* Kẻ giữ cửa, người coi cửa.

Conciergerie, *f.* Nhà kẻ giữ (coi) cửa ở.

Concile, *m.* Công luận, hội công đồng. Thánh hội công luận. — *général ou œcuménique*, Công luận chung.

Conciliable, *adj.* Đặng thuận hòa, được ưa hạp nhau, giải hòa đặng.

Conciliabule, *m.* Hội nhóm trái lệ. Hội tập lập toan mưu. Bàn luận lén.

Conciliant, te, *adj.* Hay giải hòa, hay hòa thuận, hay ưa hạp nhau.

Conciliation, *f.* Sự giải hòa, sự làm cho thuận hòa với nhau. *Aller en —*, Thưa tòa xử huề.

Concilier, *a.* Làm cho hòa thuận, làm hòa hiệp với nhau. Dỗ lòng, bũa lòng. || SE CONCILIER, *r.* Hạp nhau, hòa hiệp nhau. *Se — les cœurs*, Lấy lòng người ta, dỗ lòng người ta.

Concis, se, *adj.* Vắn, tắt. *Avoir un style —*, Cách nói gọn, câu nói vắn.

Digitized by Google

Concision, *f.* Sự nói vắn tắt, sự nói vắn câu.

Concitoyen, enne, *s.* Người bổn xã, người bản hương, người đồng một nước một quê. Bạn đồng bang, đồng thành.

Conclave, *m.* Tông mục tể tướng hội đồng. Hội các đấng hồng y tể tướng mà chọn Giáo tông.

Conclu, ue, *adj.* Xong rồi, rồi hết, đã huờn thành.

Concluant, te, *adj.* Hiệp lẽ, đắc lý.

Conclure, *a.* **Làm** cho rồi, cho xong, cho hoàn tất. Kết lại. Quyết định, đoán định. — *la paix,* Giao hòa, làm hòa. — *un mariage,* Tính xong lễ cưới. — *de là que...* Lấy đó mà kết (định) rằng...

Conclusion, *f.* Sự cùng, sự hoàn tất. *Avoir une heureuse —,* Rồi xong xả tử tế. — *d'un discours,* Câu kết bài giảng.

Concombre, *m.* Dưa, dưa chuột, mướp. — *sauvage (amer),* Mướp đắng; khổ qua.

Concomitance, *f.* Sự nhiều đều tùy tiếp nhau.

Concomitant, e, *adj.* Tùy tiếp nhau.

Concordance, *f.* Sự thuận nhau, sự rập nhau, sự hòa hiệp nhau, sự đồng nhau.

Concordat, *m.* Lời giao, điều giao ước. Tờ giao Đức Giáo Tông với vua trong nước về việc đạo.

Concorde, *f.* Sự hòa thuận, sự ở một ý một lòng với nhau, sự bình an, hòa nhã.

Concorder, *n.* Hòa thuận cùng nhau, một ý một lòng với nhau, rập nhau. *Ces témoignages concordent,* Chứng cớ nầy rập nhau.

Concourir, *n.* Thi, thi cử, đua, đua tranh. Xúm lại, hiệp lại. — *en littérature,* Thi văn. *Tous ces faits concourent à...* Những đều nầy hiệp lại mà...

Concours, *m.* Khoa thi, hội thi. Sự đua, sự tranh đua. Sự tuôn đến, sự xúm lại, sự hiệp lại. *Prendre part au —,* Đi thi, ra thi. *Prêter, offrir son —,* Hiệp lại giúp, xúm lại dùm.

Concret, ète, *adj.* Đặc, đặc sệt. *Parole concrète,* Tiếng chỉ thể làm sao *Nombre —,* Số quyết, số chỉ cái gì.

Concréter, (se) *r.* Ra đặc, ra đông lại.

Concrétion, *f.* Sự đặc lại, sự đông lại. *La — de l'huile,* Sự dầu ra đặc.

Concubinage, *m.* Sự trai gái. Sự lấy nhau không có cưới hỏi. Tư thông.

Digitized by Google

Concubinaire, *s.* Kẻ rối vợ chồng. Kẻ có vợ bé vợ mọn.

Concubine, *f.* Vợ bé, vợ mọn, vợ thứ. Con trai gái, vợ lẽ.

Concupiscence, *f.* Tình tư dục, tình xác thịt. Lòng mê dâm. || —, Lòng tham lam, sự ước ao.

Concurremment, *adv.* Đồng với nhau.

Concurrence, *f.* Sự đua tranh, sự giành (giựt). || —, *loc. adv. Jusqu'à—de...* cho tới số.

Concurrent,te, *adj.* Kẻ đua tranh, người giành giựt.

Concussion, *f.* Tội hà lạm. Sự ăn xớ ăn bớt. *Accusé de—,* Bị thưa tội hà lạm.

Concussionnaire, *s.* et *adj.* Kẻ ăn xớ bớt, kẻ hà lạm; kẻ ăn của hối lộ.

Condamnable, *adj.* Đáng phạt, đáng làm tội.

Condamnation, *f.* Sự làm tội, sự đoán phạt, lý đoán. Án, án phạt. *— à l'amende,* Sự bắt (phạt) vạ.—*à mort,* Án tử.

Condamné, ée, *s.* Kẻ bị đoán (án) phạt. Tội nhơn, tù phạm. — *politique,* Kẻ phạm tội trong vụ cai trị.

Condamner, *a.* Làm tội, phạt, đoán phạt, lên án.—*à mort,* Lên án tử, luận xử tử. || —, Quở trách, quở mắng. *Le Maître condamne leur grossièreté,* Ông thầy quở mắng chúng nó quê mùa. || —*une porte,* Bít cửa, cấm cửa. *Malade condamné,* Bệnh nầy thầy chạy.—*un livre,* Cấm sách nào. || Se CONDAMNER, *r.* Buộc mình, ép mình. Trách mình.

Condensabilité, *f.* Sự ra đặc lại, sự ngưng trệ lại.

Condensable, *adj.* Ra đặc được, ra đông lại.

Condensation, *f.* Sự đông đặc, sự ngưng trệ.

Condenser, *a.* Nấu cao. Làm cho đặc, cho đông lại. *Lait condensé,* Sửa đặc. || *Au fig.—sa pensée,* Nói ít lời mà nhiều nghĩa. || Se CONDENSER, *r.* Ra đông (đặc) lại, ra đặc sệt.

Condescendance, *f.* Sự vì nể, sự chìu lòng, sự thuận theo.

Condescendre, *n.* Chìu lòng, chìu theo, vì nể.—*aux désirs de ses enfants,* Chìu theo ý con cái mình.

Condiment, *m.* Đồ nêm, đồ gia vị.—*d'herbes hachés,* Rau ghém.

Condisciple, *m.* Bạn học, môn đệ.

Condition, *f.* Phận, số phận; Đẳng bậc, bổn phận, hạng, phẩm. Điều giao kết, điều ước định, sự buộc. Dòng dõi, dòng họ. — *d'es-*

Digitized by Google

clave, Phận làm tôi. *Homme de—*, Người bậc sang *Être en—*, Ở đầy tớ, ở đợ, ở mướn. *Poser ses conditions*, Giao kết, buộc phải. *Conditions essentielles*, Điều cần nhứt. || *À —de... que...* Mà phải... Miễn là...

Conditionné, ée, *adj.* *Bien—*, Đã làm nên, đã làm xong. *Mal—*, Đã làm dỡ,.. làm sơ sịa.

Conditionnel, elle, *adj.* Sự gì có đều buộc nếu có hay là không thì... Hoặc là.

Conditionnellement, *adv.* Cách giao ước nếu có hay là không thì.

Condoléance, *f.* Sự thương xót, thương hại. *Faire des condoléances*, Điếu tang. *Lettre de—*, Thơ điếu tang.

Conducteur, trice, *s.* Kẻ dẫn đàng, kẻ đem (đắc đi). Kẻ coi việc, kẻ giữ việc, kẻ áp tác. Kẻ làm đầu, kẻ dẫn đầu, kẻ gầy việc. — *de voiture*, Kẻ đánh xe. — *des travaux publics*, Đốc công, kẻ đốc việc cuộc bá công. || —, *adj.* Sự gì hay đem hơi nóng, điển khí.

Conduire, *a.* Đem, đắc, dẫn đàng, đưa đi. Cai trị, quản trị. Coi sóc, gìn giữ. —*une armée*, Đem (dẫn) binh. — *le peuple*, Trị dân. —*un navire*, Quản (coi) tàu. Cầm lái tàu.— *des travaux*, Coi việc, đốc công. || Se Conduire, *r.* Ăn ở. Đi. *Se bien—*, Ăn ở tử tế.

Conduit, *m.* Mương, máng; máng xối; ống. — *souterrain*, Cống.

Conduite, *f.* Sự đem (đam), sự dắc (dẫn), sự đưa đi. Sự coi sóc, sự gìn giữ, sự cai trị, sự cai quản. Sự ăn ở, nết ăn thói ở. Tính ăn nết ở. *Faire la—à qqn*, Đưa (dắc) ai đi. *Avoir la — des troupeaux*, Gìn giữ, chăn giữ trâu bò. *Bonne—*, Tính ăn nết ở tử tế. || — *d'eau*, Đường nước, mương, ống, cống.

Cône, *m.* Cái có hình như mụt măng. Hình nón sơn. Tim viên thể.

Conjabuler, *n.* Nói chuyện, chuyện trò.

Confection, *f.* Sự làm ra, sự làm nên, sự làm xong (trọn). Sự may sẳn. Đồ may ra. — *d'un habit*, Sự may áo.

Confectionner, *a.* Làm ra, tạo lập. May.—*une armoire*, Đóng tủ. —*un habit*, May áo.

Confédération, *f.* Sự giao hiếu (giao lân) với nhau. Hội các nước nhỏ hiệp nhau làm một nước như nước Thoại sĩ *(Suisse)* vậy.

Confédéré, ée, *adj.* et *s.* Kẻ giao hiếu (giao lân) với nhau. *États confédérés*, Các

Digitized by Google

nước nhỏ hiệp nhau làm một nước. Nước hảo hội.

Confédérer, *a.* Giao hiếu (hảo), giao ước, giao hòa. || Se Confédérer, *r.* Hòa hiệp, giao lân với nhau.

Conférence, *f.* Sự so sánh, sự dò (sách). Sự bàn luận, sự nói chuyện, sự giảng dạy. Sự giảng nghĩa việc nầy việc nọ. Hội nghị. — *sur la paix,* Sự bàn bạc về hòa ước.

Conférencier, ère, *s.* Kẻ giảng chung cho người ta nghe.

Conférer, *a.* Ban cho, phú cho, phong. Sánh, so sánh, dọ coi. — *une dignité,* Ban chức tước. — *des lois,* Dò coi luật lệ. || —, *v. n.* Bàn luận, bàn bạc, nói chuyện. —*d'une affaire,* Bàn bạc về việc gì.

Confesse, *f.* Sự xưng ra. *Aller à—,* Đi xưng tội.

Confesser, *a.* Xưng, xưng ra, tỏ ra. — *sa faute,* Xưng (tỏ) ra tội mình.—*la vérité,* Tỏ thật ra.—*qqn,* Ngồi tòa, làm phước cho ai. || Se confesser, *r.* Xưng tội, cáo mình ra.

Confesseur, *m.* Thầy cả giải tội. Kẻ xưng ra. —*de la foi,* Kẻ xưng đạo thánh Chúa ra và chịu khó vì đạo (mà không có tử đạo.)

Confession, *f.* Sự xưng ra, sự tỏ ra, lời khai. || —, Sự xưng tội. Sự xưng đạo ra.

Confessionnal, *m.* Tòa giải tội.

Confiance, *f.* Sự tin cậy, lòng trông cậy. Sự vững lòng, lòng vững vàng. *Avoir —,* Tin cậy, trông cậy. *Homme de—,* Người tâm phúc, người mình tin. *Avec—,* Cách dạn dĩ.

Confiant, te, *adj.* Hay tin cậy, hay tin. Hay cậy mình. Chắc chắn.

Confidemment, *adv.* Cách kín mật.

Confidence, *f.* Sự tỏ bày việc kín. *Faire une—,* Nói khó cùng. Nói nhỏ (riêng). || —, Sự (việc) kín. *En—,* Kín, mật.

Confident, te, *s.* Người tâm phúc, kẻ người ta tin mà nói mọi sự kín ra. *Il est le—du Souverain,* Người là kẻ vua yêu dùng tin cậy.

Confidentiel, elle, *adj.* Kín nhiệm. Kín (mật). Mật tư, tư riêng. *Lettre confidentielle,* Thơ mật, thơ kín.

Confidentiellement, *adj.* Cách riêng, cách kín đáo.

Confier, *a.* Gởi, gởi gắm, phú thác, giao cho. — *le soin de...* Phú việc lo...— *un dépôt,* Gởi của (đồ), ký thác. || —, Nói khó, nói riêng (nhỏ). — *au papier,* Viết, chép vào giấy. — *sa*

Digitized by Google

destinée au hasard, Liều mình mặc may mặc rủi. || SE CONFIER, *r.* Tin cậy, phú dâng, phú mình. — *en Dieu*, Phú dâng cho Chúa.

Configuration, *f.* Hình, hình dáng, hình thể.

Configurer, *a.* Vẽ vời, làm cho ra hình.

Confinement, *m.* Sự đày đi, sự giam cầm.

Confiner, *n.* Giáp, cận, kề, ở kề, giáp cõi. *Ce terrain confine à la grande route*, Đất nầy giáp (cận) đường cái. || —, *v. a.* Đày, đày đi, đuổi đi. Giam cầm. || SE CONFINER, *r.* Đi ở nơi xa xác. Ở chỗ vắn vẻ.

Confins, *m. pl.* Bờ cõi, giáp giái, ranh. *Jusqu'aux —de la terre*, Cho tới cuối (cùng) đất.

Confire, *a.* Làm mứt, rim. Ướp, làm dưa. — *au sucre*, Rim đường, làm mứt. — *au sel*, Muối. — *au vinaigre*, Bỏ giấm làm dưa. *Fruits confits*, Trái cây làm mứt.

Confirmand, *m.* et *f.* Kẻ chịu phép xức trán.

Confirmatif, ive, *adj.* Làm chứng, quyết chắc.

Confirmation, *f.* Chứng cớ, chứng chắc, sự quyết. Lời quả quyết. *La — d'une nouvelle*, Sự quả quyết tin nào là chắc. || *Le Sacrement de la—*, Phép xức trán. *Donner la —*, Làm phép xức trán.

Confirmé, ée, *adj.* Vững vàng, vững lòng. Đã ưng (chịu) lấy. Chắc chắn, quả thật. || —, *m. f.* Kẻ đã chịu phép xức trán.

Confirmer, *a.* Làm cho vững, làm cho chắc chắn. Làm chứng (quả) chắc. Ưng chịu, châu phê. || —, Làm phép xức trán.

Confiscation, *f.* Sự tịch phong, sự tịch kí, sự bao phong. *La — des biens*, Sự bao phong gia tài.

Confiserie, *f.* Nghề làm (chỗ bán) mứt, bánh hàng.

Confiseur, *m.* Kẻ (thợ) làm mứt, làm bánh.

Confisquer, *a.* Tịch phong, tịch kí, tịch biên, bao phong. — *des terres*, Bao phong đất ruộng.

Confit, e, *adj.* Đã rim đường, ngâm giấm. v. v. || *Au fig.* —, Mê mẩn. — *en dévotion*, Nhơn đức lắm.

Confiteor, *m.* Kinh Cáo mình. *Réciter le —*, Đọc kinh cáo mình.

Confiture, *f.* Mứt, Trái rim đường.

Conflagration, *f.* Sự cháy bằng lên. || *Au fig.* —, Sự hỗn độn, sự hỗn loạn, sự dấy loạn, loạn to. — *européenne*, Âu châu đại loạn.

Conflit, *m.* Sự đụng chạm,

Digitized by Google

sự chiến trận. Sự kình địch, sự tranh giành. Tương tranh. Cuộc gây nhau.—*des pouvoirs*, Tranh quyền nhau.

Confluent, *m.* Mũi nước. Hai ngọn sông giáp với nhau. Ngã ba sông.

Confluer, *n.* Chảy một dòng với nhau.=Hai ngọn sông giáp lại chảy một dòng với nhau.

Confondre, *a.* Đổ (trộn) lộn, pha lộn, làm lộn lạo. Làm cho mất cỡ, làm bỉ mặt. Làm cho sững sốt; làm cho bối rối. — *un nom avec un autre*, Lộn tên. *Ils restent confondus*, Nó phải mất cỡ thẹn thuồng. || SE CONFONDRE, *r.* Bối rối, trộn trạo, lộn lạo. —*en excuses*, Xin lỗi hết sức.

Conformation, *f.* Hình vóc, hình thể. *Vice de*—, Tật.

Conforme, *adj.* Giống như, in rập. Xứng hạp, xứng với, nhằm. *Portrait — à l'original*, Hình giống thật. *Pour copie*—, Nhằm bổn, nhằm kiểu. —*à la nature*, Nhằm lẽ tự nhiên.

Conformément, *adv.* Y theo, nhằm, y như.—*à son état*, Theo đẳng bậc mình. —*à vos ordres*, Cứ theo lời ông truyền (dạy).

Conformer, *a.* Làm theo, noi theo, làm in khuôn rập, làm nhằm. — *sa conduite à sa foi*, Ăn ở theo đức tin mình dạy. || SE CONFORMER, *r.* Chìu lòng, ở theo, giữ theo, tuân theo. *Se —aux circonstances, aux coutumes*, Tùy thì (khi), tùy tục.

Conformité, *f.* Sự giống như; sự xứng hạp. Sự tuân giữ, sự vâng theo. — *de caractères*, Sự giống tánh nết nhau. || EN CONFORMITÉ, *loc. adv.* Y theo, y như, nhằm.

Confort, *m.* Sự sướng, sự nhàn thân, sự tiện.

Confortable, *adj.* Sướng, tiện, nhàn. *Habitation —*, Nhà ở sướng, ở tiện. || —, *s. m.* Sự sung sướng, sự nhàn thân, sự ấm thân no dạ.

Confortablement, *adv.* Cách tiện, cách sướng, cách ăn ở thong dong.

Confortant, te, *adj.* Hay bổ sức lại, hay bổ dưỡng. *Remède*—, Thuốc bổ.

Confortatif, ive, *adj.* Có sức bổ, hay bổ khỏe.

Conforter, *a.* Bổ sức lại, thêm sức, bổ. — *l'intestin*, Bổ ruột.

Confraternité, *f.* Tình anh em, nghĩa kẻ đồng một hội. Tình thù tạc nhau.

Confrère, *m.* Đồng hội, đồng hữu, đồng liêu, bạn hữu, bậu bạn, liên hữu.

Digitized by Google

Confrérie, *f.* Hội, họ, họ đang, họ liêu hữu. — *des marchands,* Họ bạn hàng.

Confrontation, *f.* Sự đem ra giáp mặt, sự đem ra cho đối nại (đối diện). || —, Sự so sánh, sự cáp, sự đọ.

Confronter, *a.* Đem ra giáp mặt, đem ra đối diện (đối nại). Sánh lại, so sánh, đọ, cáp. — *les témoins avec l'accusé,* Đem chứng ra đối diện với kẻ bị cáo. — *deux écritures,* Đọ hai thứ chữ mà coi. Giáo tự.

Confucianisme, *m.* Đạo nhu (nho).

Confucius, *m.* (551—479 av. J. C.). Khổng phu tử, Đức Khổng tử. Trọng ni.

Confus, se, *adj.* Lộn lạo, lộn xộn, bậy bạ. Không rõ, mập mờ. Mất cỡ, hổ thẹn. *Cris—,* Tiếng la lối lao xao (lộn xộn). — *d'avoir été vu,* Mất cỡ vì có người ta thấy.

Confusément, *adv.* Cách lộn xộn, bậy bạ. Cách mập mờ, không rõ.

Confusion, *f.* Sự lộn lạo, sự hỗn độn; sự loạn lạc, sự hồ ngươi, sự mất cỡ.— *de noms,* Lộn tên. *Je le dis à ma—,* Tôi mất cỡ mà nói sự ấy.

Congé, *m.* Phép, phép (được) nghỉ, sự nghỉ. Sự bỏi, sự thôi, sự từ giã, sự bái mạng. Mãn hạn, mãn khóa. *Donner — de faire...,* Cho phép làm... *Être en—,* Nghỉ. *Prendre — de...* Từ giả... *Donner—à un domestique,* Cho đầy tớ thôi ở. *Finir son—,* Mãn ở lính, mãn khóa. || —, *m.* Tờ thông hành cho phép chở hàng đi.

Congédier, *a.* Thả đi, cho về, bãi đi. Tha về, đuổi đi, thải đi. — *une école,* Bãi trường đi. —*un domestique,* Thả (đuổi) đầy tớ đi.

Congélation, *f.* Sự ra đặc, sự đông lại.

Congeler, *a.* Làm cho ra đặc, làm cho đông lại. Thắng lại, thắng cho keo. —*de l'eau,* Làm cho nước ra đặc. || SE CONGELER, *r.* Ra đặc, đông lại.

Congénère, *adj.* et *s.* Cũng một thứ, một loài với nhau.

Congénital, le, aux, *adj.* Gia truyền. *Maladie congénitale,* Bệnh gia truyền.

Congestion, *f.* Thứ bịnh kia=là máu hay là khí độc đông lại một nơi trong mình.—*cérébrale,* Uất máu. —*pulmonaire,* Uất phổi.

Conglomérer, *a.* Vò lại, vò viên. Góp, thâu góp. || SE CONGLOMÉRER, *r.* Nhóm lại, tóm lại.

Conglutinant, te, ou **Conglutinatif, ive,** *adj.* Hay dính, hay dính vào. Hay sát sao.

Conglutiner, *a.* Làm cho

Digitized by Google

dính khắn, trám lại, gắn, dán lại. Làm cho ra kẹo.

Congratulation, *f.* Sự mầng, sự mầng với.

Congratuler, *a.* Mừng, mầng rỡ, đem lòng mừng; mừng với... cho... — *son ami de son succès à l'examen,* Mừng cho bạn hữu mình đặng thi đậu.

Congre, *m.* Con lươn biển. Hải thiện ngư.

Congréganiste, *adj.* et *s.* Kẻ thuộc về một hội (họ). *École—,* Trường thầy đạo (dòng) dạy.

Congrégation, *f.* Hội, họ, họ đang.—*(association religieuse),* Hội, dòng. — *chinoise,* Bang khách. *Chef de —,* Bang trưởng.

Congrès, *m.* Công đồng. Hội các nước, các xứ bàn luận việc nước. Hội các kẻ đến lo việc công ích.

Congru, ue, *adj.* Vừa, vừa xứng; phải lẽ, xứng hạp.

Congruité, *f.* Sự phải lẽ, sự nhằm, sự xứng hạp.

Congrûment, *adv.* Cách tử tế, cách phải lẽ, cách xứng hạp.

Conifère, *adj.* (Cây) sinh trái có hình nhọn như mụt măng.

Conique, *adj.* Có hình nón nhọt, nhọn như mụt măng.

Conjectural, ale, *adj.* Bởi sự dạc chừng (tính) phỏng) mà **ra.**

Conjecture, *f.* Sự dạc (ước) chừng, sự định chừng, sự tính phỏng, định dẹo.

Conjecturer, *a.* Dạc (ước) chừng, định chừng, tính phỏng, định dẹo.—*bien des choses,* Dạc chừng nhiều đều. *J'ai bien conjecturé,* Tôi định chừng phải.

Conjoindre, *a.* Hiệp lại, nối lại. Làm phép giao.

Conjoint, te, *adj.* Hiệp với nhau. || —, *s. m.* Bạn (vợ chồng). *Les conjoints,* Đôi bạn, hai vợ chồng.

Conjointement, *adv.* Chung cùng với nhau, chung cả, làm chung.

Conjonction, *f.* Sự hiệp lại, sự kết nối. Tiếng kết, tiếng kê lót.

Conjonctivite, *f.* Nhặm con mắt.

Conjoncture, *f.* Dịp, cơ quan, cơ hội. Thì, lúc, buổi. *Heureuse —,* Dịp tiện, thì tiện. *Dans ces tristes conjonctures,* Trong lúc khốn khó như vậy.

Conjugaison, *f.* Cách chia (mẫu lập) tiếng công cuộc ra. Cách đọc hay là kêu các thì trong *Verbe.*

Conjugal, le, aux, *adj.* Thuộc về vợ chồng. *Devoir —,* Việc bổn phận vợ chồng. *Violer la loi conjugale,* Phạm tội ngoại tình.

Digitized by Google

Conjugalement, *adv.* Theo cách vợ chồng.

Conjuguer, *a.* Hiệp lại. Chia tiếng công cuộc.

Conjuration, *f.* Sự tập lập mà làm nguỵ, phe đảng. Cuộc mưu phản nước. || —, Sự ếm chú, phép phù chú. Sự nài xin.

Conjuré, ée, *adj.* et *s.* Đồng đảng. Kẻ theo phe đảng.

Conjurer, *a.* Nài xin, nguyện xin. Trừ, ếm, đảo, giải ách tống tai. — *l'épidémie,* Tống dịch, tống ôn. || —, *v. n.* Tập lập làm nguỵ. — *contre l'État,* Tập lập làm nguỵ với nhà nước. || SE CONJURER, *r.* Toa rập, toan mưu.

Connaissable, *adj.* Biết được, nhìn được.

Connaissance, *f.* Sự biết, sự thạo, sự thông minh. Kẻ quen biết, người quen. *Prendre —,* Sự xét cho biết. *Avoir des connaissances variées,* Thạo biết nhiều sự. *Perdre —,* Không còn biết nữa, bất tỉnh nhơn sự. *Faire la — de..., avec qqn,* Làm quen với ai.

Connaissement, *m.* Tờ khai hàng chở dưới tàu.

Connaisseur, euse, *s.* Người thạo (việc). Người từng trải.

Connaître, *a.* Biết, thạo, thuộc, quen, tri biết. Từng trải, thông suốt. — *le chemin,* Thuộc đàng quen nẻo. — *qqn,* Quen lớn với ai. || *Faire —,* Đồn tiếng, đồn thổi. Tỏ ra, bày ra. || *Se faire —,* Làm cho người ta biết mình.

Connexe, *adj.* Liên tiếp, nối nhau, buộc nhau.

Connexion, *f.* Sự tiếp nối, sự kết lại, sự hiệp lại.

Connivence, *f.* Sự đồng tình, sự rập một lòng cùng nhau. Sự làm lơ, sự làm ngơ. *Être de —,* Rập một lòng, đồng tình.

Conniver, *n.* Rập một lòng với ai mà làm việc không nên.

Connu, ue, *adj.* Có danh tiếng. Sự rõ biết, sự thuộc. *Il est bien —,* Người có danh tiếng.

Conopée, *m.* Màn che nhà tạm (trên bàn thờ).

Conque, *f.* Vỏ trai, vỏ ốc. || —, Loa, kèn. *Sonner de la —,* Thổi loa.

Conquérant, te, *adj.* et *s.* Đánh mà lấy được. Người thắng trận, kẻ chiếm lấy (đoạt).

Conquérir, *a.* Đánh (giặc) lấy được. Bắt phục. — *une province,* Đánh lấy được một xứ. || *Au fig.* — *le cœur,* Lấy lòng, được lòng, đỗ lòng. Đặng lòng người phục.

Digitized by Google

Conquête, *f.* Sự đánh mà lấy được. Của chiếm được. Xứ đánh mà lấy được.

Conquis, ise, *adj.* Bị mất nước. Thua.

Consacrant, *adj.* et *s.* Người phong chức Giám mục. Thầy cả đứng làm lễ Misa.

Consacré, ée, *adj.* Đã chịu phong chức thánh. *Terme —,* Tiếng nói dùng lâu đã thành tục. *Temps — à l'étude,* Giờ để mà học. *Vase consacré,* Chén thánh đã làm phép.

Consacrer, *a.* Dưng (dâng), phú dưng. Dưng để mà... Làm phép, phong chức thánh. — *à Dieu,* Dưng cho Chúa. — *le pain et le vin,* Làm phép bánh rượu. — *une heure à la lecture,* Dùng (lấy) một giờ mà coi (đọc) sách. || *Se —,* Dưng mình cho.

Consanguin, ine, *adj.* et *s.* Bà con bên nội, nội tông.

Conscience, *f.* Lương tâm, lòng. Sự biết. *En —,* Thật lòng. *Agir d'après sa —,* Làm việc gì theo lòng ngay thật. *Examiner sa —,* Xét mình.

Consciencieusement, *adv.* Cách ngay thật, cách tận tình.

Consciencieux, euse, *adj.* Ngay thật, tận tình, hết tình, chắc chắn.

Conscription, *f.* Sự cấp (bắt) lính, sự điền lính.

Conscrit, *m.* Lính, lính mới điền.

Consécrateur, *m.* Đấng làm phép thánh.

Consécration, *f.* Sự làm phép. — *d'une église,* Sự làm phép nhà thờ. *La — du pain et du vin à la Messe,* Sự làm phép dâng bánh rượu trở nên Mình thánh Máu thánh Chúa.

Consécutif, ive, *adj.* Liên tiếp, kế nhau. *Six jours consécutifs,* Sáu ngày liên tiếp (tròn).

Conseil, *m.* Lời bàn, ý luận, lời khuyên bảo. Hội, hội đồng, công luận. *Donner un —,* Bảo, biểu. *Demander — à qqn,* Hỏi người nào. — *d'État,* Cơ mật viện. Tam pháp ty. — *des ministres,* Hội bộ nghị. — *de guerre,* Hội tra điểm về việc binh. — *privé,* Hội đồng tư nghị. — *colonial,* Hội đồng quản hạt. — *municipal,* Hội đồng thành phố. — *de santé,* Hội đồng lương y.

Conseiller, *a.* Khuyên, dặn dò, khuyên bảo, bàn giùm. Bảo, biểu, bày mưu.

Conseiller, ère, *s.* Kẻ khuyên bảo, kẻ bàn luận. || —, *s. m.* Quan hội đồng, kẻ thuộc viên. — *colonial,* Quan hội đồng quản hạt. — *auditeur,* Thị sự.

Digitized by Google

Conseilleur, euse, *s.* Kẻ hay bảo (biểu). Kẻ hay khuyên bảo.

Consentant, te, *adj.* Bằng lòng, ưng, đành.

Consentement, *m.* Sự ưng, sự chịu, sự muốn, sự đồng lòng. *D'un — unanime,* Đồng lòng, đồng ưng.

Consentir, *n.* Ưng, ưng chịu, ưng theo, đành lòng, khấng. || —, *v. a.* Cho phép. — *une vente,* Cho phép bán, đành lòng bán.

Conséquemment, *adv.* Bởi vậy, bởi đó cho nên, nhơn vì sự ấy.

Conséquence, *f.* Sự gì bởi đều khác mà ra. Sự can hệ, sự đại hệ. *De —,* Lớn, trọng. || EN CONSÉQUENCE, *loc. prép.* Bởi vậy, bởi đó cho nên, nhơn vì sự ấy.

Conséquent, e, *adj.* Hay nói phải, hay làm phải. Nhằm lẽ, theo lý. || —, *s. m.* Cận kế theo sau. || PAR CONSÉQUENT, *loc. conj.* Vậy thì...

Conservateur, trice, *s.* Người hay gìn giữ, kẻ giữ gìn. — *des hypothèques,* Quan giữ sổ bộ giấy tờ cầm thế.

Conservation, *f.* Sự giữ, sự gìn giữ. — *de la viande,* Sự giữ thịt cho khỏi hư.

Conservatoire, *adj.* Để mà giữ lại. || —, *s. m.* Chỗ để tích trử để dành. — *des arts et métiers,* Chỗ tích trử đồ máy đồ nghề. — *de musique et de peinture,* Trường học ca nhạc cùng nghề vẽ.

Conserve, *f.* Mứt. Đồ ăn để dành (trong hộp, trong ve). *Boîte de conserves,* Hộp đồ ăn. || DE CONSERVE, *loc. adv.* Một đoàn với nhau. || CONSERVES, *pl. f.* Kính dưỡng mục.

Conserver, *a.* Giữ, gìn giữ. Để, để dành. — *sa réputation,* Giữ danh tiếng mình. *Je conserve cela pour mes enfants,* Tôi để dành cái ấy cho con cái tôi. || SE —, *r.* Ở tốt luôn, không hư. *Il se conserve bien,* Tốt hoài. Tốt tươi.

Considérable, *adj.* Lớn, trọng, cả thể, cao trọng. Đông, nhiều. *Homme —,* Người cao trọng. *Ouvrage —,* Việc cả thể. *Foule —,* Dân đông lắm.

Considérablement, *adv.* Quá. Nhiều lắm.

Considérant, *m.* Lời nói trước chỉ có, lời luận ý. || *Considérant que...* Xét vì, bởi vì, nhơn vì...

Considération, *f.* Sự suy nghĩ, sự suy xét, sự suy lượng. Sự vì nể, vì tình. Danh tiếng. *Agir sans —,* Làm ơ hờ không nghĩ trước xét sau. *Prendre sa —,* Thất thế, mất danh tiếng. *En →*

Digitized by Google

de, Vì, vì nể, vị tình, nể mặt.

Considérer, *a.* Nhìn xem, nom xem. Suy xét, suy nghĩ. Trọng kính, kính vì, chuộng, vì nể. || SE CONSIDÉRER, *r.* Nhìn xem, nhắm xem mình. *Se — comme...* Lấy (xem) mình làm...

Consignataire, *m.* Người giữ của cầm cố. Kẻ lãnh của gởi.

Consignation, *f.* Của gởi, của cầm.

Consigne, *f.* Lịnh dạy, lịnh truyền. Sự bị giam. || —, Kho (chỗ) để gởi đồ tại nhà giấy xe lửa hay là dưới tàu.

Consigner, *a.* Gởi. Biên vô, đem vô. Phạt cầm lại, giam, không cho phép ra. — *des marchandises*, Gởi hàng hóa. — *un soldat*, Phạt cầm lính tại trại không cho ra. — *dans un registre*, Biên vô sổ.

Consistance, *f.* Sự đông đặc lại. Sự cứng. Sự vững vàng, sự bền đỗ, sự vững chắc. *La résine a peu de —*, Mủ cây không cứng cho mấy.

Consistant, te, *adj.* Chắc, vững bền.

Consister, *n.* Tại, là tại, ở tại, là phải. Có. *Le devoir des parents consiste à...* Việc bổn phận cha mẹ là phải...

Consistoire, *m.* Nơi hiệp nghị. Nơi các Tòng mục tê tướng hiệp nghị.

Consœur, *f.* Chị em trong nhà dòng.

Consolable, *adj.* An ủi được.

Consolant, te, *adj.* Hay an ủi. *Des paroles consolantes*, Lời êm ái hay an ủi lòng người ta.

Consolateur, trice, *s.* Kẻ hay an ủi. || *Marie consolatrice des affligés*, Đức Chúa Bà Maria an ủi kẻ âu lo.

Consolation, *f.* Sự (lời) an ủi. Đều an ủi, sự làm cho vui lòng, sự giải phiền.

Console, *f.* Cái bổ để chịu (để chưng đồ). Cái bệ.

Consoler, *a.* An ủi, giải buồn (phiền), làm cho vui lòng. Dỗ. — *ceux qui pleurent*, An ủi kẻ khóc lóc. || SE CONSOLER, *r.* Thôi buồn, hết phiền muộn. Chịu phiền.

Consolidation, *f.* Sự làm cho chắc cho vững.

Consolider, *a.* Làm cho ra chắc, cho ra vững. — *une maison*, Làm cho cái nhà ra chắc. — *le pouvoir*, Làm cho ra vững nước.

Consommateur, *m.* Kẻ mua hàng hoa mà dùng. Kẻ dùng rượu, dùng cơm tại nhà quán. Kẻ ăn xài tại nhà quán.

Consommation, *f.* Sự

Digitized by Google

dùng, sự ăn xài, sự tốn phí. Sự làm cho trọn, làm huờn thành. *Demander une —*. Xin uống rượu (trong quán). *La — des siècles*, Tận thế, hết đời.

Consommé, ée, *adj.* Trọn, thành, hoàn thành, xon rồi. Rất mực, tót đời. || —, *s. m.* Nước thịt hầm, nước nấu ninh.

Consommer, *a.* Làm cho rồi; cho hoàn tất, làm cho thành. Tiêu dụng, xây xài, tốn phí, hao tốn. — *une faute*, Làm lỗi rồi. *Ce four — beaucoup de bois*, Lò nầy hao củi lắm.

Consomption, *f.* Sự tiêu hủy, sự làm cho hao mòn. || —, Bệnh tổn, bệnh ho lần.

Consonance, *f.* Sự rập tiếng, sự hiệp âm.

Consonne, *f.* Chữ âm với. Chữ hiệp với chữ âm vận mới thành âm, như = b c d m...

Consorts, *m. pl.* Bạn đồng song, bạn đồng liêu. Kẻ ở một phe, kẻ đồng một bọn.

Consoude, *f.* Tạc diệp.

Conspirateur, trice, *s.* Kẻ tập lập làm nguỵ với nhà nước. Đảng nghịch (nguỵ), kẻ mưu phản nước.

Conspiration, *f.* Sự tập lập làm nguỵ với nhà nước. Đảng, bè, phe đảng. Sự rập nhau, sự toa rập. Cuộc mưu phản.

Conspirer, *n.* Toa rập nhau, tụ tập nhau, toan mưu. *Tout conspire à ma perte*, Mọi đều cũng làm hại cho tôi. || —, *v. a. Conspirer la ruine de l'État*, Tập lập hủy hoại nhà nước. — *la mort de qqn*, Toan mưu giết ai.

Conspuer, *a.* Xỉ mạ, sỉ nhục, khinh khi.

Constamment, *adv.* Luôn, liên, luôn luôn. Cách vững vàng, vững bền.

Constance, *f.* Sự (lòng) vững vàng, sự bền lòng, sự chắc chắn. Sự bền đỗ, sự bền chặt. *Avec —*, Bền lòng bền chí.

Constant, te, *adj.* Vững vàng, bền vững, bền lòng, chắc chắn. Bền đỗ, bền chí. || *Il est — que...* Quả là... chắc là...

Constat, *m.* Tờ quả quan trưởng tòa.

Constatation, *f.* Sự chứng quả. Sự khán coi.

Constater, *a.* Làm chứng chắc, chứng quả, khán coi. — *de ses yeux*, Khán coi.

Constellation, *f.* Vì sao, tinh tú, đám sao.

Constellé, ée, *adj.* Có ngôi sao, nhán sao.

Consternation, *f.* Sự kinh hãi, sự sợ hãi, sự sợ sệt, sự hoảng hồn.

Digitized by Google

Consterner, *a.* Làm cho thất kinh, làm cho kinh hãi, làm cho sợ sệt, làm cho hoảng hồn. *Son arrivée consterna tout le monde,* Bỡi nó đến thì ai nấy đều cũng hoảng hồn.

Constipation, *f.* Sự bón (đi sông bón), Chứng (bịnh) đi táo, chặt bụng. Bí đại tiện.

Constiper, *a.* Bắt bón, táo. *Le lait constipe,* Sữa nó bón (táo).

Constituant, te, *adj.* Lập nên, lập thành. *Pouvoir —,* Quờn phép lập ra hay là thay đổi phép trị nhà nước. *Assemblée constituante.* Hội công đồng lập phép trị nước.

Constituer, *a.* Lập nên, lập thành, dựng nên. Đặt ra, đặt để. — *une société,* Lập hội. || SE CONSTITUER, *r.* Thành bỡi, ở tại. *Se — prisonnier,* Mình nộp lấy mình.

Constitutif, ive, *adj.* Hay lập nên, làm nên.

Constitution, *f.* Sự lập nên. Luật phép, phép trị, qui củ trong nước. Bổn chất thân thể. *De faible —,* Yếu sức. *La — de l'air,* Cái làm nên khí.

Constitutionnel, elle, *adj.* Nhằm phép trị, nhằm luật phép, theo lề luật. *Monarchie constitutionnelle,* Nước có vua mà có hội đồng.

Constructeur, *m.* Thợ lập, thợ làm; kẻ giám thành, kẻ áp việc. — *de barques,* Thợ đóng ghe.

Construction, *f.* Sự lập, sự làm nên, sự xây cất, đồ lập, đồ xây; sự sắp đặt thứ tự. *La — d'une église,* Việc cất nhà thờ. — *d'une phrase,* Sự sắp đặt tiếng cho thành câu. || —, Nhà cất rồi.

Construire, *a.* Lập, cất xây, làm nên, dựng nên. — *un édifice,* Cất nhà. — *un navire,* Đóng tàu.

Consubstantialité, *f.* Sự có một bổn tính với, sự đồng thể đồng chất.

Consubstantiel, elle, *adj.* Cũng một bổn tính với, đồng thể đồng chất.

Consul, *m.* Quan lãnh sự. *Vice —,* Phó lãnh sự. — *général,* Quan khâm sứ.

Consulaire, *adj.* Thuộc về quan lãnh sự.

Consulat, *m.* Chức lãnh sự. Dinh quan lãnh sự.

Consultant, te, *adj.* et *s.* Kẻ giúp sự lo liệu. Kẻ hỏi cho biết cách liệu việc.

Consultatif, ive, *adj.* Để mà làm mà hỏi mà thôi (không được định). *Voix consultative,* Tiếng được bàn được nói (không đặng định).

Digitized by Google

Consultation, *f.* Sự hỏi, sự bàn luận, sự bày biểu, sự cầu mưu.

Consulter, *a.* Hỏi, hỏi hau. Xem. — *le devin,* Đi bói.— *le médecin,* Đi hỏi quan thầy thuốc. || —, *v. n.* Bàn luận, lo liệu.— *sur ce qu'il faut faire,* Lo bàn việc phải làm.

Consumé, ée, *adj.* Thiêu hoá, hao mòn.

Consumer, *a.* Làm thiêu hoá. Làm hao mòn, hao phí, làm hao tổn. — *son patrimoine,* Hao phí gia tài. || SE CONSUMER, *r.* Hư đi, mòn đi.

Contact, *m.* Sự đá (rờ) đến, Sự đụng (cọ) nhau. Sự tới lui, sự quen biết. *Point de* —, Chỗ (nơi) hai cái đụng (cọ) nhau.

Contagieux, euse, *adj.* Hay lây, hay truyền nhiễm. *Mal*—, Bệnh hay lây.

Contagion, *f.* Sự lây, bịnh lây. Khí độc, ôn dịch.

Contaminer, *a.* Làm dơ, làm gỉ giớm, làm hư. Lây. || SE CONTAMINER, *r.* Bị lây, mắc lây.

Conte, *m.* Chuyện (bày đặt), chuyện biến ngôn. — *de fées,* Chuyện phong thần.

Contemplateur, trice, *s.* Kẻ hay xem, hay coi, kẻ hay ngoạn. Kẻ hay xét.

Contemplatif, ive, *adj.* Hay xem, hay xét. || —, *s.m.* *Un contemplatif,* Kẻ hay suy gẫm, hay ngoạn ngầm.

Contemplation, *f.* Sự nhìn xem, sự xem xét, sự nom xem. Sự suy xét.

Contempler, *a.* Coi, nhìn xem ; nom ngoạn, xem xét, suy xét, suy gẫm.—*un paysage,* Ngoạn (xem) cảnh.— *en esprit,* Lấy trí mà suy xét. || SE CONTEMPLER, *r.* Nhìn nhau. Soi mình.

Contemporain, ne, *adj.* et *s.* Đồng thì, cũng một thì (một đời) với nhau. Kẻ sống một đời với nhau. Đời nầy ; kẻ sống đời nầy.

Contempteur, trice, *s.* Kẻ chê bai, kẻ khinh dể, kẻ chê cười, kẻ kiêu hảnh.

Contenance, *f.* Sự đựng, sự chứa. Bộ, nết. Sự cầm mình. *Tonneau d'une — de cent litres,* Cái thùng đựng đặng một trăm ve. *Avoir bonne*—, Làm bộ sẵn sướt (mạnh mẽ). *Perdre* —, Sợ quính đi.

Contenant, te, *adj.* Đựng, chứa, trữ. Đựng được. || —, *s.m.* Cái chứa, đồ để chứa. *Le — et le contenu,* Vỏ và ruột.

Contenir, *a.* Đựng, chứa, trữ. Gồm, ở tại ; tóm (rút) lại. Cầm lại, ngăn cầm, hãm dẹp. *Vase qui contient de l'huile,* Bình đựng dầu.

Digitized by Google

—*toutes les vertus*, Tóm lại các nhơn đức.—*sa colère*, Cầm cơn giận. || SE CONTENIR, *r.* Giữ mình, ép mình, cầm mình.

Content,te, *adj.* Bằng lòng, vui lòng, ưng bụng, đành lòng, vui mầng. *Avoir l'air —*, Coi bộ bằng lòng. *Être — de son sort*, Đành số phận (an thân).

Contentement, *m.* Sự vui lòng, sự bằng lòng, sự ưng bụng, phỉ lòng.

Contenter, *a.* Làm cho bằng lòng, làm cho vui lòng, cho thoả tình. *Je veux — mes parents*, Tôi muốn cho bằng lòng cha mẹ tôi.

Contentieux, euse, *adj.* Việc (đồ) chưa xử. Hay kiện cáo, hay cãi. || —, *m.* Toà (phòng) xử trong việc không rõ luật.

Contention, *f.* Sự chống bán, sự cãi cọ, sự kình địch. Sự cầm trí mãi.

Contenu, ue, *adj.* Đựng, (chứa) trong, có trong, gồm lại. || *Au fig —*, Cầm lại được, hãm dẹp. || —, *s. m.* Cái (đồ) đựng ở trong. *Le — d'une bouteille*, Đồ đựng trong ve.

Conter, *a.* Thuật lại, nói chuyện lại, ke lại. || *En—*, Bày chuyện, nói chuyện bậy bạ. *En—sur qqn*, Bày chuyện về ai.

Contestable, *adj.* Cãi lẫy, đôi chối được; chưa xong, chưa chắc.

Contestant, e, *adj.* et *s.* Kẻ chống cãi, kẻ đôi chối, kẻ không chịu.

Contestation, *f.* Sự cãi cọ, sự kình địch, sự đôi chối, sự đối nại. || SANS—, *loc. adv.* Không ai tranh trở. Chắc chắn.

Conteste, *f.* Sự chạy chối, cự cãi. *Sans—*, Không chạy chối (chắc).

Contester, *a.* Không chịu, chối cãi, đôi chối, chạy chối. *Vous contestez tout*, Anh cãi trả (chối) hoài.

Conteur, euse, *s.* Kẻ hay nói (bày) chuyện.

Contexte, *m.* Chánh văn sách. Liên văn (câu).

Contexture, *f.* Sự sắp đặt, sự liên tiếp. Liên văn.

Contigu,uë, *adj.* Giáp cận, liên, kế, liên cư, kề, gần.

Contiguïté, *f.* Sự giáp cận, liên (kế) nhau.

Continence, *f.* Sự tiết hạnh, nhơn đức sạch sẽ.

Continent, te, *adj.* Kẻ tiết hạnh, ke giữ mình sạch sẽ.

Continent *m.* Đất liền lớn.

Continental, le, *adj.* Thuộc về đất liền.

Contingence, *f.* Sự xảy đến, sự bất kì mà xảy ra.

Contingent, te, *adj.* Bất kì (tình cờ) mà xảy ra. ||

Digitized by Google

—, *s. m.* Phần, phần riêng. Phần lính cấp.

Continu, ue, *adj.* Luôn, liên tiếp, liền liền, dọi dọi, *Terrain—,* Đất liền.

Continuation, *f.* Sự tiếp theo, sự cứ việc, sự làm luôn.

Continuel, elle, *adj.* Luôn luôn, liên liền, liên tiếp.

Continuellement, *adv.* Cách liên tiếp, luôn luôn. Mãi.

Continuer, *a.* Cứ, cứ việc, cứ mãi. — *ses études,* Cứ học luôn. || —,*v. n.* Cứ làm luôn, làm không thôi.

Continuité, *f.* Sự liền liền, sự liên tiếp. *Solution de—,* Sự dứt khoảng, sự hở ra, sự hết liền đi.

Continûment, *adv.* Luôn luôn, chẳng khi đừng.

Contondant, te, *adj. (instrument),* Đồ đánh (đâm) không đứt thịt (làm bầm mà thôi).

Contorsion, *f.* Sự vặn (bẻ) mình. Sự nhăn nhó, sự trề nhún, méu máo. *Faire des—,* Trề môi nhún nhổ.

Contour, *m.* Vòng, vòng quanh; đàng quanh; cạnh, mép. — *d'une ville,* Vòng thành. — *d'une rivière,* Khúc quanh sông.

Contourner, *a.* Đi xung quanh, vây quanh. Làm cho méo, cho vinh, cho vạy.—*sa bouche,* Méo miệng.

Contractant, te, *adj.* et *s.* Kẻ giao kết (hai đàng).

Contracter, *a.* Giao kết, giao với. Mắc phải, lâm, nhiễm. Rút lại, co lại, thâu lại, làm cho teo lại. — *une maladie,* Nhuốm (lâm) bịnh. *Nerfs contractés,* Gân co rút.—*amitié,* Kết nghĩa. —*des dettes,* Lâm nợ. || SE CONTRACTER, *r.* Co lại, teo lại.

Contraction, *f.* Sự rút lại, sự co lại. *Par—,* Rút lại, xấp nhập lại.

Contradicteur, *m.* Người cãi trả lại, người nói nghịch.

Contradiction, *f.* Sự cãi trả, sự chống lại, sự nói nghịch. *Action en— avec la parole,* Nói vậy mà làm khác.

Contradictoire, *adj.* Chỉ sự gì nghịch. Khác nhau, nghịch nhau.

Contradictoirement, *adv.* Có cho tra hỏi và đối nại rồi có mặt hai bên.

Contraindre, *a.* Ép, bắt buộc, buộc phải.—*à.*—*de...* Ép phải. || SE CONTRAINDRE, *r.* Cầm mình, hãm mình.

Contraint, te, *adj.* Bị (phải) ép. *Joie contrainte,* Sự vui gượng.

Contrainte, *f.* Sự bắt ép, sự ép uổng. *Par—,* Bị ép, cực chẳng đã. —*par corps,* Phép bỏ tù (mà trừ nợ).

Digitized by Google

Contraire, *adj.* Ngược, ngang, trái, chống nghịch. Khác, hại, độc. — *à la raison,* Trái lẽ, nghịch lý. —*à la santé,* Độc. Hại sức mạnh. *Vent—,* Gió ngược. *Il m'est—,* Nó nghịch với tôi. || *Au—, loc. adv.* Chẳng phải vậy, thì.

Contrariant, te, *adj.* Hay nghịch lại, hay ngăn trở. Hay làm cực lòng.

Contrarier, *a.* Ngăn trở, chống nghịch. Làm cực lòng. *Être contrarié,* Cực lòng, bối rối. || SE CONTRARIER, *r.* Xung khắc.

Contrariété, *f.* Sự nghịch, sự ngược, sự ngăn trở. Sự làm cực lòng.

Contrastant, te, *adj.* Hay xung khắc, hay nghịch lại.

Contraste, *m.* Sự xung khắc, sự úy kị, sự nghịch nhau.

Contraster, *n.* Chẳng rập nhau, nghịch, đối, chói nhau.

Contrat, *m.* Khoán ước, tờ giao kèo, lời giao kết. — *de mariage,* Hôn thơ. *Faire, passer un—,* Làm tờ giao.

Contravention, *f.* Sự trái lề luật, sự trái lệ, phạm phép. Sự phá lời giao.

Contre, *prép.* Ngay, ngang. Nghịch, trái. *Ci —,* Ngang đây. — *le mur,* Dựa vách. *Le pour et le —,* Lẽ thuận lẽ nghịch. *Marcher — l'ennemi,* Xông vô giặc.

Contre-amiral, *m.* Quan thủy sư (bậc thứ ba).

Contre-appel, *m.* Kêu sổ lại.

Contre-balancer, *a.* Làm cho bằng nhau, làm cho cân với nhau. Cấn lại, bồ lại. Địch cho bằng.

Contrebande, *f.* Sự buôn bán đồ lậu. Hàng lậu. *Faire la—,* Bán đồ lậu.

Contrebandier, ière, *s.* Kẻ buôn bán đồ lậu.

Contre-bas, *m.* Dưới. *En —, loc. adv.* Ở dưới thấp.

Contrebasse, *f.* Đờn nguyệt cầm lớn. Thứ kèn có phím lớn lắm.

Contre-boutant, *m.* Cây (cột) chống.

Contrecarrer, *a.* Can gián, chống cãi, chống nghịch. || SE CONTRECARRER, *r.* Xung khắc.

Contre-cœur, *m.* Sự ghét, sự không ưa. À—, *loc. adv.* Cực chẳng đã, trái ý.

Contre-coup, *m.* Sự dội lại. Sự gì bởi việc trước mà ra.

Contre-courant, *m.* Dòng nước chảy ngược.

Contredire, *a.* Nghịch, khác, nói nghịch. Cãi lời, nói ngang. || SE CONTREDIRE, *r.* Nói sái, nói nghịch (chống) nhau.

Digitized by Google

Contredit, *m.* Sự nói khác đi. SANS—, *loc. adv.* Chắc, hẳn hòi.

Contrée, *f.* Xứ, phương, miền xứ.

Contrefaçon, *f.* Sự giả, của giả. Sự bắt chước trộm, sự làm lậu.

Contrefacteur, *m.* Kẻ làm (đồ) giả, kẻ làm (đồ) lậu, kẻ bắt chước trộm.

Contrefaire, *a.* Giả, giả mạo, làm (đồ) giả. Giả dò, làm bộ, học bộ, nhái. Bắt chước. Làm hư. Làm cho có tật. — *une écriture,* Giả tờ giấy.

Contrefaiseur, *m.* Kẻ hay nhái người ta. Kẻ hay ra bộ tịch.

Contrefait, te, *adj.* Giả, giả mạo. Hư, xấu, có tật. *Bouche contrefaite,* Miệng méo. *Jambes contrefaites,* Chơn có tật.

Contre-fiche, *f.* Cây chống vách.

Contrefort, *m.* Vách (cột) xây thêm mà chống (đỡ) vách nhà. Núi ngánh, rạng núi.

Contre-haut(en), *loc.adv.* Ở trên. Từ trên tới dưới.

Contremaître, tresse, *s.* Đầu mục coi thợ thầy.

Contremander, *a.* Rút lời truyền, biểu thôi, hồi đi (lại).

Contremarque, *f.* Dấu đóng thêm vô nữa.

Contremarquer, *a.* Đóng (đóng) dấu thêm vô nữa.

Contre-ordre, *m.* Sự rút lời truyền, sự biểu thôi, sự hồi đi. *Donner un —,* Biểu thôi (đừng).

Contrepoids, *m.* Trái cân. Đồ dịch. Đồ cân cho bằng.

Contre-poil, *m.* Bề ngược lông. Lông xước. || À CONTRE-POIL, *loc. adv.* Nghịch, ngược, xước lông. *Brosser —,* Chải ngược.

Contrepoison, *m.* Thuốc giải độc. Thuốc dã.

Contresens, *m.* Sự sái nghĩa, sự quấy. || À CONTRESENS, *loc. adv.* Sai nghĩa.

Contresigner, *a.* Ký tên gạnh vô.

Contretemps, *m.* Sự sái thì, sự sái kì, sự trắc trở. *(Musique),* Bắt giọng hát theo nhịp yếu.

Contre-torpilleur, *m.* Tàu thủy lôi nhỏ.

Contrevenant, te, *adj.* Kẻ phạm luật, kẻ làm trái phép.

Contrevenir, *n.* Phạm luật, làm trái phép.

Contribuable, *adj.* Người phải đóng thuế. Kẻ chịu thuế.

Contribuer, *n.* Giúp phụ vô, góp, chịu phần. — *pour trois piastres,* Góp ba đồng bạc. *Pour—à sa gloire,* Hầu

Digitized by Google

giúp vô mà làm vinh hiển cho người.

Contribution, *f.* Phần chịu vô. Thuế. *Mettre qqn à—,* Bắt ai chịu vô. *Contributions directes,* Thuế chánh ngạch. *Contributions indirectes,* Thuế ngoại ngạch.

Contrister, *a.* Làm cho phiền muộn. Làm cho buồn rầu.

Contrit,te, *adj.* Lo buồn, ăn năn đau đớn, thống hối.

Contrition, *f.* Sự ăn năn tội, sự đau đớn trong lòng. *—parfaite, imparfaite,* Ăn năn tội cách trọn, cách chẳng trọn.

Contrôle, *m.* Sổ cái làm ra hai bổn để mà giòng. Sổ bộ. Sự xem xét, sự dò xét, sự tra hạch. Đóng dấu nhà nước vô.

Contrôler, *a.* Xem xét, kiểm sát, tra hạch. Đóng dấu nhà nước vô. *Argent contrôlé,* Bạc có dấu nhà nước.

Contrôleur, *m.* Kẻ coi sổ bộ, kẻ xem xét việc kẻ khác làm.

Controuvé, ée, *adj.* Bày đặt, dối trá. *Fait—,* Chuyện bày đặt.

Controversé, ée, *adj.* Chưa chắc, chưa rõ, mặt mờ.

Controverse, *f.* Sự cãi nhau, sự cãi lẫy, sự cãi lẽ. *Mettre fin à la—,* Xử việc cho hẳn hòi.

Controverser, *a.* Cãi trả về sự gì chưa chắc.

Contumace, *f.* Sự không chịu ra mặt mà thú tội. Kẻ bị cáo mà không chịu ra mặt. *Condamner, juger par —,* Xử, làm án khiếm diện.

Contumax, *adj.* et *s.* Kẻ bị cáo mà không chịu ra mặt.

Contusion, *f.* Dấu giập thịt sưng lên, u lên, sự bầm tím.—*à la tête,* U đầu.

Contusionner, *a.* Làm cho giập, cho u, cho sưng lên, làm cho bầm.

Convaincant, te, *adj.* Có sức mà giục người ta tin, làm chứng chắc, làm ngã lẽ.

Convaincre, *a.* Làm cho tin, làm cho ngã lẽ, bắt phục lẽ, làm chứng chắc. Bắt tội, làm tội. — *qqn d'une vérité,* Làm cho người nào tin sự thật. — *qqn d'une faute,* Bắt ai thú tội. *Un convaincu,* Nó là người tin vững vàng. || Se convaincre, *r.* Được chắc ý, đặng tin.

Convalescence, *f.* Hồi đau mới khá, sự dưỡng bịnh. *Entrer en—,* Hết đau nặng khỉ sự khá.

Convalescent, te, *adj.* et *s.* Kẻ đau mới khá (dậy). Kẻ dưỡng bịnh.

Convenable, *adj.* Xứng,

Digitized by Google

xứng đáng, xứng hạp. Phải lẽ, tử tế. Vừa, vừa vặn. *Ce n'est pas —*, Không xứng đáng. *—avec tout le monde*, Tử tế với mọi người.

Convenablement, *adv.* Cách xứng đáng, cho tử tế, vừa, tề chỉnh.

Convenance, *f.* Sự xứng đáng, sự cân xứng. Sự vừa. Phép tắc, phép lịch sự. *— de caractère*, Sự hạp tánh với nhau. *Avoir à sa—*, Có vừa ý mình.

Convenant, te, *adj.* Xứng đáng, phải phép, tử tế, vừa.

Convenir, *n.* Hẹn, kì hẹn, định xong. Xứng đáng; nên, phải lẽ. Thuận ý, đẹp lòng. Vừa, hạp.— *ensemble d'un jour*, Hẹn với nhau ngày nào. *— du prix*, Định xong giá. || SE CONVENIR, *r.* Xứng nhau, ưa nhau. Vừa nhau, hạp nhau.

Convention, *f.* Lời giao ước, tờ giao, sự thuận tình. Hội. *Faire une —*, Làm tờ, giao.*—écrite*, Tờ giao ước. *— nationale*, Hội ước nghị trong nước.

Conventionnel, elle, *adj.* Đã giao ước với nhau, cứ như đã giao; đồng tình với nhau. *Valeur conventionnelle*, Giá chung nhau mà đánh (làm) ra.

Conventuel, elle, *adj.* Thuộc về nhà dòng.

Convenu, ue, *adj.* Đã định xong, đã thuận tình rồi. *Le prix —*, Giá đã định xong trước rồi.

Convergence, *f.* Sự chấu lại, sự day về.

Convergent, te, *adj.* Chấu lại, day về. *Feux convergents*, Súng bắn chấu lại một chỗ.

Converger, *n.* Chấu lại, day về. Chìu về, chỉ về.

Convers, se, *adj.* Trong nhà dòng bậc rốt những người giúp việc.

Conversation, *f.* Sự nói chuyện, sự nói khó với. *Être en — avec qqn*, Nói chuyện với ai. *Manuel de —*, Sách tập nói chuyện.

Converser, *n.* Nói chuyện, truyện vãn cùng nhau, nói khó với...

Conversion, *f.* Sự đổi ra, sự trở lại. Sự day lại, sự quày lại. Sự trở lại đạo.

Converti, tie, *s.* Kẻ trở lại (vô) đạo Chúa.

Convertir, *a.* Trở ra, làm cho trở nên, làm cho hóa ra. Đổi ra. Làm cho trở lại đạo. *—l'eau en vin*, Làm nước trở nên rượu. || SE CONVERTIR, *r.* Trở nên, cãi dữ về lành. Trở lại đạo Chúa.

Convertissable, *adj.* Làm cho trở ra (đổi ra) được. Dỗ vô đạo được.

Digitized by Google

Convexe, *adj.* Khum, có hình khum.

Convexité, *f.* Sự khum, hình khum, phúng ra.

Conviction, *f.* Sự tin chắc. Chứng chắc. *Pièce à—,* Đồ tang, (tang tích).

Convié, ée, *s.* Kẻ đã mời, khách mời tới.

Convier, *a.* Mời, mời đến... *— à un festin,* Mời tới ăn tiệc.

Convive, *s.* Người đồng tiệc, kẻ ngồi tiệc, bồi yến.

Convocable, *adj.* Mời nhóm được.

Convocation, *f.* Sự kêu, sự mời nhóm. *Lettre de—,* Thơ (tờ) mời nhóm. Giấy chiêu binh.

Convoi, *m.* Đám, đoàn. Đoàn lương. Kẻ (quân) hộ tống. Đoàn xe lửa. *— de voitures de transport,* Đoàn xe chở. *—funèbre,* Đám xác, đám ma.

Convoitable, *adj.* Tham lam, ước ao được.

Convoiter, *a.* Tham lam, ham hố, mơ ước. *— le bien d'autrui,* Tham lam của người ta.

Convoitise, *f.* Sự tham lam, sự mơ ước, sự ham hố, lòng tham.

Convoler, *n.* Cưới vợ, lấy chồng khác. Chắp nối; cải giá.

Convoluté, ée, *adj.* Cuốn kèn lại. *Feuille convolutée,* Lá cuốn kèn lại.

Convolvulacées, *f. pl.* Loài dây như bìm bìm vậy.

Convolvulus, *m.* Dây bìm bìm.

Convoquer, *a.* Mời tựu lại, mời nhóm. Nhóm họ. Chiêu binh.

Convoyer, *a.* Hộ tống, đi đưa.

Convoyeur, *m.* Kẻ hộ tống, kẻ đi đưa.

Convulsif, ive, *adj.* Hay rút gân, hay chuyển gân.

Convulsion, *f.* Bịnh phong, kinh phong, sự rút gân lại. *Avoir des convulsions,* Mắc kinh phong. Cơn xung. *Les convulsions de la rage,* Cơn điên nó làm xung.

Coolie, *m.* Người làm mướn, người *culi.*

Coopérateur, trice, *s.* Kẻ làm chung với, kẻ phụ giúp, kẻ đồng tình.

Coopération, *f.* Sự chung cùng, sự phụ giúp, sự đồng tình.

Coopérative, *f.* Hội cùng nhau hiệp lực lại đặng nhờ ích lợi gì.

Coopérer, *n.* Làm chung với, phụ giúp, giúp giùm, chung lo. *— à la victoire,* Chung giúp cho được thắng.

Coordination, *f.* Sự sắp đặt theo thứ tự.

Digitized by Google

Coordonner, *a.* Ban thứ, sắp đặt, bày thứ tự, sửa soạn.

Copain, *m.* Bạn hữu, anh em bạn.

Copartageant, te, *adj.* et *s.* Kẻ được ăn phần với kẻ khác.

Copeau, *m.* Dăm hay là giăm bào, giăm đẽo.

Copie, *f.* Tờ sao, tờ chép lại, tờ tả. Bài. Đồ vẽ theo, sự bắt chước, nhái. *La — d'un acte,* Tờ tả lại. *Corriger les copies,* Sửa bài. *Copie pour les imprimeurs,* Bồn sắp chữ, bồn cái.—*de lettres,* Tập sao tờ lại.

Copier, *a.* Sao lại, chép (tả) lại. Bắt chước theo. Nhái lại.

Copieusement, *adverbe.* Nhiều lắm, ê hề, chứa chan. *Manger —,* Ăn uống ê hề.

Copieux, euse, *adj.* Nhiều, sung túc, sung mãn. *Repas —,* Bữa ăn ê hề.

Copiste, *m.* Kẻ sao tả, kẻ chép (viết) lại.

Coprah, *m.* Cơm trái dừa.

Copropriétaire, *s.* Chủ chung với người khác.

Copropriété, *f.* Của chung với người khác.

Copulatif, ive, *adj.* Để nối (chắp tiếp). *Particule copulative,* Tiếng để nối, để tiếp.

Coq, *m.* Gà trống.—*sauvage (de bruyère),* Gà rừng.—*des pagodes (coucal),* Chim bìm bịp. *Au chant du —,* Hồi gà gáy. — *de combat,* Gà chọi, gà đá độ. || *Maître —,* Đầu bếp, kẻ nấu ăn dưới tàu.

Coq-à-l'âne, *m.* Lời nói (lộn rồng lộn rắn).

Coque, *f.* Vỏ. — *d'œuf,* Vỏ trứng. *Œuf à la —,* Trứng gà luộc. || — *de navire,* Lườn tàu.

Coquelicot, *m.* Mĩ nhân thảo.

Coqueluche, *f.* Bệnh ho (con nít).

Coquemar, *m.* Bình ấm, cái ấm.

Coquerel, *m.* ou **Coquerelle,** *f.* Toan tương.

Coquerico, *m.* Tiếng gà gáy.

Coquet, ette, *adj.* Xinh tốt, ngộ, có duyên. Hay làm tốt, hay trau tria.

Coqueter, *n.* Làm tốt cho đẹp lòng.

Coquetier, *m.* Kẻ buôn bán trứng gà. || —, Cốc gỗ để ăn trứng gà.

Coquetterie, *f.* Ý muốn đẹp lòng người ta. Sự hay làm tốt, sự trau tria.

Coquillage, *m.* Ốc, con ốc. Vỏ ốc.

Coquille, *f.* Vỏ, vỏ ốc. Đồ quay thịt. || *Au fig.* —, Lỗi trong khi sắp chữ.

Coquin, ine, *s.* Đồ khốn, thằng bợm, con hoang.

Digitized by Google

Coquinerie, *f.* Sự điếm đàng.

Cor, *m.* Cục chai (nơi chơn). Cái kèn. *Sonner du--*, Thổi kèn. || *À—et à cri,* Om sòm.

Coracin, *m.* Cá sủ, cá sủ dược.

Corail, *m.* San hô. *Lèvre de—,* Môi son.

Corallin, ne, *adj.* Son (đỏ) như san hô.

Coralline, *f.* Cây hoa đá gián sắc.

Coran, *m.* Sách Sấm truyền *Mahomet.*

Corbeau, *m.* Con quạ, con (chim) ác.

Corbeille, *f.* Giỏ, giỏ là. Thúng mủng, cái mủng. — *de mariage,* Đồ nữ trang đi cho đàng gái. —*à ouvrage,* Rổ may.

Corbeillée, *f.* (Đầy) một giỏ. *Une — de pains,* Một giỏ bánh.

Corbillard, *m.* Xe chở xác (đi chôn), xe đưa xác. Linh xa.

Corbillon, *m.* Giỏ nhỏ.

Corbin, *m.* Tên kêu con quạ xưa. || *Bec-de-corbin,* Mỏ quạ, đồ quẹo xuống. Cái kềm chuyền chuỗi. *Nez en bec de —,* Mũi quẹo xuống, mũi quặm.

Cordage, *m.* Dây, dây chạc. || CORDAGES, *m. pl.* Chằng buồm, dây chằng.

Corde, *f.* Dây, dây nhợ. Dây đờn. Lạt. *Faire, tresser une —,* Đánh dây, xe dây. *Périr par la--,* Chết treo. *Homme de sac et de —,* Thằng du côn, đồ khốn.— *d'un arc,* Lạt giàng. || *Au fig. Pleuvoir des cordes,* Mưa lớn, mưa to.

Cordeau, *m.* Giây giăng mực, dây đo; dây mực tàu.

Cordeler, *a.* Xe dây, đánh dây.

Cordelette, *f.* Sợi dây nhỏ.

Cordelière, *f.* Dây nhỏ nịt lưng.

Cordelle, *f.* Dây kéo ghe.

Corder, *a.* Xe dây, vặn dây.

Corderie, *f.* Nghề xe (đánh) dây. Chỗ, trại đánh dây.

Cordial, le, aux, *adj.* Bổ. Thật lòng, thật tình. *Prendre un—,* Uống thuốc bổ. *Ami —,* Bạn tri âm. Bạn hữu thiết cốt.

Cordialement, *adv.* Hết lòng, tận tâm, tận tình. *Je le déteste —,* Tôi ghét nó hết lòng.

Cordialité, *f.* Lòng thương, thiết nghĩa. *Avec—,* Cách thương, cách mến yêu.

Cordier, ière, *m.* Thợ đánh (xe) dây, người bán dây.

Cordon, *m.* Sợi dây, sợi nhợ, cái dãi, dây đai. —*de soulier,* Dây giày.—*de troupes,* Chặng binh đóng. — *ombilical,* Cuốn rún.

Digitized by Google

Cordonner, *a.* Xe bằng sợi dây.

Cordonnerie, *f.* Nghề đóng giày.

Cordonnet, *m.* Sợi dây nhỏ, dãi nhỏ.

Cordonnier, ière, *s.* Thợ đóng giày.

Corée, *f.* Triều tiên quốc. Nước Cao ly.

Coreligionnaire, *s.* Đồng đạo. Kẻ giữ một đạo với nhau.

Coriace, *adj.* Dai như da, cứng như da. *Viande —,* Thịt dai.

Coriandre, *f.* Ngò, rau ngò.

Corme, *m.* Trái cử đàng.

Cormier, *m.* Cử đàng mộc.

Cormoran, *m.* Chim cồng cộc.

Cornac, *m.* Thằng nài, nài voi.

Cornaline, *f.* Mã não. — *blanche à veines noires,* Thạch não.

Corne, *f.* Sừng. Móng, vó (ngựa, bò). Cái còi, tù và. Cái vớt giày.—*de cerf,* Gạc nai. — *de limaçon,* Vòi ốc ma. *Donner un coup de—,* Báng, chém, đụng, cụng. || — *à jour,* Cái còi, tù và. *Faire une — à un livre,* Bẻ xấp tờ sách mà ngăn. *Chapeau à cornes,* Nón có góc. || — *d'appel,* Kèn bóp hay là thổi.

Cornée, *f.* Tròng trắng con mắt.

Corneille, *f.* Con ác là, con quạ nhỏ.

Cornemuse, *f.* Kèn bao da.

Corner, *n.* Thổi kèn, túc còi.—*aux oreilles,* Kêu rùm tai. || —, *v. a.* Cao rao túi bụi. — *une carte de visite,* Bẻ xấp góc giấy thiệp.

Cornet, *m.* Kèn nhỏ. *Rouler en—,* Cuốn kèn lại. — *à pistons,* Kèn nhỏ có ba phím. — *de papier,* Giấy cuốn kèn.

Cornette, *f.* Khăn lúp đầu. Lúp đội đầu.

Corniche, *f.* Xuyên hoa trên cột, cồ bồng cây cột.

Cornichon, *f.* Dưa chuột, dưa leo. || *Au fig.*—, Thằng u mê.

Cornière, *f.* Máng xối.

Cornier, ière, *adj.* Ở góc. *Poteau—,* Trụ góc.

Cornouille, *f.* Trái cây sơn thù du.

Cornouiller, *m.* Cây sơn thù du.

Corou, ue, *adj.* Có sừng; hữu giác.

Cornue, *f.* Nồi cổ eo có vòi để nấu cao.

Corollaire, *m.* Câu luận bởi lẽ chắc mà ra.

Corolle, *f.* Giùm hoa, tai bông.

Corporal, *m.* Cái khăn lót dưới chén thánh. Khăn thánh.

Digitized by Google

Corporation, *f.* Họ, vạn, bọn. Hội. *Une— d'ouvriers,* Vạn thợ.

Corporel, elle, *adj.* Có xác, có hình có xác, phần xác. *Les choses corporelles,* Việc phần xác. *Les plaisirs corporels,* Sự vui sướng xác thịt. *Punition corporelle,* Hình phạt bề ngoài, phần xác.

Corps, *m.* Xác, mình, vóc, thân thể. *Le— de l'homme,* Xác người ta. || —, Xác chết, thây. *Prendre du—,* Ra mập, phát phì. || *Corps d'armée,* Đạo binh. *—célestes,* Tinh tú. — *de garde,* Đạo do (tuần). || — *diplomatique,* Hội các công sứ. || À Corps perdu, *loc. adv.* Nhầu, xông xả, a thần phù.

Corpulence, *f.* Mình vóc lớn, sự mập lớn, phốp pháp.

Corpuscule, *m.* Trần ai, bụi bụi.

Correct, te, *adj.* Nhằm, trúng, sửa. Phải phép, phải lẽ, phải điệu, lịch sự. *Langage—,* Tiếng nói sửa. *Tenue correcte,* Ăn mặc phải điệu.

Correctement, *adv.* Sửa, trúng, nhằm, phải phép. *Parler—,* Nói sửa, nói trúng.

Correcteur, *m.* Kẻ sửa dạy, kẻ sửa phạt. Kẻ sửa chữ (bài) trong nhà in.

Correctif, *m.* Sự châm chế. Lời nói (chế) cho êm mà sửa lời nói trước.

Correction, *f.* Sự sửa dạy, sự sửa phạt. Sự sửa lại. Sự sửa lỗi bài in. Sự trúng, sự nhằm, sự phải. *Maison de —,* Nhà cầm con nít hoang mà sửa phạt. Nhà sửa phạt.

Correctionnel, elle, *adj.* Thuộc về sự sửa phạt. *Tribunal de police correctionnelle,* Tòa sơ, tòa xử việc tầm thường. Tòa tạp tụng.

Corrélatif, ive, *adj.* Chiếu nhau, đối nhau, có ăn thuộc với nhau.

Corrélation, *f.* Sự đối nhau, sự xứng hạp nhau.

Correspondance, *f.* Thơ từ, tin tức. Sự thông với. Sự xứng hạp nhau. *Il existe entre eux une parfaite — d'idées,* Chúng nó giống ý nhau.

Correspondant, te, *adj.* Đối đáp, xứng hạp. || —, *s. m.* Kẻ thông với nhau. Kẻ lãnh coi sóc con người ta gởi đi học xứ xa. — *d'un journal,* Kẻ thông tín cho báo chương.

Correspondre, *n.* Xứng hạp, đối đáp. Vừa, theo. *Tout correspond à ses désirs,* Mọi sự xảy đến như ý nó ước trông. Thông với. || *Au fig. Ma chambre cor-*

Digitized by Google

respond à celle de mon frère, Phòng tôi ăn thông với phòng em tôi. || SE CORRESPONDRE, *r.* Đối nhau.

Corridor, *m.* Đàng đi giữa nhà, lối đi trong nhà.

Corrigé, *m.* Bài thầy đặt để làm mẫu. Tập viết có bìa dày.

Corriger, *a.* Sửa, sửa lại. Sửa dạy, sửa phạt. — *un devoir,* Sửa bài. || SE CORRIGER, *r.* Sửa mình lại. Cải dữ về lành.

Corrigible, *adj.* Sửa lại được.

Corroborant, te, *adj.* Có sức bổ. Làm chứng quả chắc.

Corroborer, *a.* Bổ sức lại, làm cho khỏe mạnh. || *Au fig.*—, Làm cho vững chắc, làm cho mạnh hơn nữa.

Corroder, *a.* Ăn hư, ăn mòn, rúc rỉa, gặm. *La rouille corrode le fer,* Sét ăn hư (mòn) sắt đi.

Corroi, *m.* Sự thuộc da.

Corroirie, *f.* Phép (nghề) thuộc da. Chỗ thuộc da.

Corrompre, *a.* Làm hư, làm cho ra xấu. Ton lót, hối lộ. —*les mœurs,* Làm hư phong tục. — *un juge,* Hối lộ quan xử việc. || SE CORROMPRE, *r.* Hư đi, ra xấu, Ươn đi. *Les poissons se corrompent,* Cá ươn đi.

Corrompu, ue, *adj.* Hư nát, thúi. Ươn. Tính nết xấu. *Air*—, Khí độc.

Corrosif, ive, *adj.* et *s.* Hay ăn, hay gặm, ăn mòn.

Corroyage, *m.* Phép thuộc da.

Corroyer, *a.* Thuộc da.

Corroyeur, *m.* Thợ thuộc da.

Corrupteur, trice, *s.* Kẻ làm hư. Kẻ hối lộ, kẻ đút lót.

Corruptibilité, *f.* Sự hay hư hay nát.

Corruptible, *adj.* Hay hư nát. *Notre corps est*—, Xác ta hay hư nát.

Corruption, *f.* Sự hư nát, sự làm cho hư nát. Sự ăn hối lộ. Sự trái, sự xấu. — *des mœurs,* Nết xấu.

Corsage, *m.* Mình (từ cổ xuống tới háng). — *d'une robe,* Thân áo.

Corsaire, *m.* Tàu ăn cướp. Tàu ô. Quân ăn cướp.

Corsé, ée, *adj.* Mạnh, ngon. mạnh mẽ. *Vin* —, Rượu ngon. Mịn. *Étoffe corsée.* Vải mịn.

Corselet, *m.* Áo giáp nhỏ.

Corset, *m.* Áo nịt ngực (đờn bà). Cái yếm.

Cortège, *m.* Người theo hầu hạ. Đạo tùy. *En grand* —, Cách trọng thể lắm. — *funèbre,* Đám xác, đám ma. *Faire*—, Theo hầu.

Corvéable, *adj.* et *s.* Mắc xâu, mắc công sưu. Kẻ đi

Digitized by Google

làm xâu, dân xâu. Kẻ mắc việc quan.

Corvée, *f.* Xâu, công sưu, công nho, việc quan. *Racheter la —,* Chuộc xâu. || —, Việc cực khổ.

Corvette, *f.* Thứ tàu chiến nhỏ.

Corydalle, *m.* Chim chuyện chuyện.

Coryphée, *m.* Kẻ làm đầu phường hát. Đại tướng. Bầu gánh, chủ nhưng.

Coryza, *m.* Sổ mũi, chảy mũi.

Cosmétique, *m.* Thuốc thơm. Phấn giồi.

Cosmographie, *f.* Phép thiên văn. Bản đồ thế giái.

Cosmopolite, *m.* Người dòng dài. Kẻ nay đây mai đó. *Ville—,* Thành có nhiều thứ người ta ở.

Cosse, *f.* Vỏ (đậu).

Cosser, *n.* Cụng, đụng (về con dê).

Cossu, ue, *adj.* Giàu có, phú quí. *Être bien cossu,* Ăn mặc quí giá.

Costeau, *m.* et *f.* Mập, mạnh mẽ, có tướng.

Costume, *m.* Đồ mặc, cách ăn mặc. Y phục. *Le—annamite,* Cách (đồ) ăn mặc annam.

Costumer, *a.* Mặc, mặc đồ. || Se costumer, *n.* Mặc đồ, ăn bận. *— en Chinois,* Ăn bận theo các chú.

Costumier, ière, *s.* Kẻ làm (bán, cho mướn) đồ mặc.

Cote, *f.* Tiền thuế. Phần chịu, tiền góp. Dấu, số, chữ. *Payer sa—,* Đóng tiền thuế, đóng phần tiền góp. *— personnelle,* Thuế thân. *— immobilière,* Thuế điền thổ.

Côte, *f.* Xương sườn, hông. Bãi, bờ, mé biển. Nà, triền (núi). *Fausse —,* Xương sườn cụt. *Le long de la —,* Dọc bãi. *— d'une feuille,* Sóng (cộng) lá. || Côte a côte, *loc. adv.* Cặp kè, ngang vai, sánh vai.

Côté, *m.* Bên, phía, bề. Hông, Cạnh sườn. *— droit,* Bên hữu. *— paternel,* Bên nội. *—maternel,* Bên ngoại. *Mettre de—,* Để riêng ra, để dành. *Des deux côtés,* Hai bên. Bên nầy, bên kia. *Dormir sur le —,* Ngũ nằm nghiêng. *Il se range de votre—,* Nó theo bên anh. || *De côté,* Nghiêng. || À côté, *loc. adv.* Gần. Sánh với. *Il est riche — de lui,* Sánh lại với nó thì nó giàu có.

Coteau, *m.* Triền, đất triền, đất giồng, gò nổng.

Côtelette, *f.* Sườn, thịt sườn. *— de mouton,* Sườn trừu.

Coter, *a.* Biên (để) số. Biên giá. *— un registre,* Biên số cuốn sổ.

Digitized by Google

Coterie, *f.* Phe đảng, bọn, lũ, phồn. *Il est de notre —,* Nó ở bên phe chúng ta.

Côtier, ière, *adj.* Dọc bãi, dựa bờ.

Cotillon, *m.* Áo trong đờn bà mặc từ lưng sấp xuống. Tên thứ múa kia.

Cotisation, *f.* Sự góp tiền, sự đậu tiền.

Cotiser, *a.* Bắt, góp. || SE COTISER, *r.* Góp tiền, chịu tiền.

Coton, *m.* Bông. *Étoffe de —,* Vải. *Faux—,* Bông gòn. *— égréné,* Bông cán. || *Au fig. Filer du mauvais —,* Mắc việc rối. Đau yếu lắm.

Cotonnade, *f.* Vải. *Pièce de —,* Cây vải.

Cotonnier, *m.* Cây bông. Miền hỏa thọ.

Côtoyer, *a.* Lộng, đi dọc theo bãi. Đi cặp kè, đi ngang vai. *— la rivière,* Đi dọc (dựa) theo mé sông. *Il me côtoyait,* Hồi đó nó đi kề một bên tôi.

Cotret, *m.* Bó củi nhỏ. *Sec comme un—,* Ốm nhách.

Cottage, *m.* Lều, trại.

Cotte, *f.* Váy, xiêm. *— de mailles,* Mã giáp dan mặt lưới.

Cou ou **col,** *m.* Cổ. *Couper le—,* Chém (đầu). *Se jeter au —,* Hót cổ. *Le—de pied,* Cổ (cườm) chơn. *Le—d'une bouteille,* Cổ ve. || *Casse—,* Chỗ hiểm.

Couard, de, *adj.* Nhát gan. *Âme couarde,* Lòng nhát.

Couardise, *f.* Sự nhát gan.

Coucal, *m.* Chim bìm bịp.

Couchage, *m.* Sự nằm ngủ. Đồ để ngủ (giường nệm...). Sự ương hột giống.

Couchant, te, *adj.* Nằm, ngủ. *Le soleil —,* Mặt trời lặn. || *—, s. m.* Phương tây. Phía mặt trời lặn. || *Au fig.* Lớn tuổi, già cả. Sự suy sụp.

Couche, *f.* Lớp. Nước. Giường chiếu. Sự sanh đẻ, sự nằm chỗ. Đồ vấn cho con nít. *Une—de sable,* Một lớp cát. *Une—de peinture,* Sơn về một nước. *Femme en—,* Đờn bà nằm bếp. *Fausse —,* Nằm bếp đối, sảo thai. || *Au fig. En avoir une—,* Kì cục, điên.

Couchée, *f.* Nơi ngủ đỡ ban đêm. Ngủ đậu một đêm.

Coucher, *a.* Để nằm xuống. *— son enfant,* Để con nằm ngủ. *—qqn par terre,* Để ai nằm xuống đất, vật người nào xuống đất. *Le vent couche le blé,* Gió thổi ngã lúa. *— en joue,* Rường súng nhắm. || *—, v. n.* Nằm xuống; *— sur le dos,* Nằm ngữa. *— sur le côté,* Nằm nghiêng. *— sur le ventre,* Nằm sấp. || SE COUCHER, *r.* Nằm, đi ngủ. Lặn. *Le soleil se couche,* Mặt trời lặn.

Digitized by Google

Coucher, *m.* Sự ngủ. Mền chiếu, đồ ngủ. Sự mặt trời lặn.

Couchette, *f.* Giường nhỏ. Cái chõng.

Coucheur, euse, *s.* Kẻ ngủ với kẻ khác. || *Au fig. Mauvais* —, Người khó lòng.

Couci-couci, *adj.* Vừa vừa. *Comment vous portez-vous? Couci-couci.* Anh có đặng mạnh giỏi chăng? Vừa vừa.

Coucou, *m.* Chim tu hú. Chim chăn vịt. Chim hít cô. || —, Thứ đồng hồ tu hú.

Coude, *m.* Cánh (cùi) chỏ. Khúc quẹo. *Jouer des coudes,* Đi lúng thúc cánh chỏ.

Coudée, *f.* Cánh tay. Thước mộc. || *Au fig. Avoir ses coudées franches,* Rảnh tay, thong thả.

Cou-de-pied, *m.* Cổ chơn, cườm chơn.

Couder, *a.* Xấp lại.

Coudoyer, *a.* Đụng cánh chỏ, đụng tay. || SE COUDOYER, *r.* Đụng tay nhau. Lấn nhau.

Coudre, *a.* May, may vá. — *un habit,* May áo.—*des boutonnières, des boutons,* Đơm khuy, (kiền khuy), đơm nút. *Machine à* —, Máy may.

Coudrier, *m.* Cây phỉ.

Couenne, *f.* Da heo (cạo lòng rồi).

Coulage, *m.* Sự chảy ra. Sự hay (hư) hao. Sự đồ đồ đúc vô khuông, vô dót.

Coulant, te, *adj.* Hay chảy. Xuôi, dễ. *Caractère* —, Ăn nói xuôi. || —, *m.* Niền.

Couler, *n.* Chảy ra, đồ ra, tuôn ra. *L'eau coule,* Nước chảy. *Le nez coule,* Sổ mũi, chảy mũi. *La chandelle coule,* Đèn nhểu (chảy). *Le temps coule,* Ngày giờ chóng qua. *L'échelle coula sous ses pieds,* Cái thang trợt, thang chạy. || — *au fond de l'eau,* Chìm, chìm ngấm. || *Au fig. Laisser* —, Đừng lo nữa. || —, *v. a.* Lọc. Đúc. Làm cho chìm. Đưa lén. *Il lui coula deux piastres dans la main.* Người cho lén cho nó hai đồng bạc.—*une statue,* Đúc tượng. — *un bâtiment,* Làm cho tàu chìm. || SE COULER, *r.* Xen mình vào, chen vào. Suy vi, mất danh tiếng.

Couleur, *f.* Màu, sắc. Nước thuốc vẽ.—*vive,* Màu thắm (tươi). —*faible, légère,* Sắc lợt. *Changer de* —, Đổi (biến) sắc. || *Au fig. Revêtir un mensonge des couleurs de la vérité,* Chuyện láo mà nói như có thật. *Style sans* —, Văn lý đơn sơ.

Couleuvre, *m.* Con rắn (hiền) như: rắn nước. || *Au fig. Avaler des couleuvres* = Chịu nhục.

Digitized by Google

Coulis, *m.* Nước thịt hầm lọc ra. || —, *adj.* Lỏ vao, thổi lỏ. *Vent—,* Gió lỏ vào.

Coulisse, *f.* Đàng xoi, Đàng rãnh, vỏ khổ. Màn che buồng hát. *Porte à—,* Cửa đẩy. || *Au fig. Yeux en—,* Liếc mắt.

Couloir, *m.* Đàng hẹp đi trong nhà. Bình lọc.

Couloire, *f.* Chậu để lọc.

Coulpe, *f.* Tội. *Faire sa—,* Xưng (chịu) tội.

Coup, *m.* Cái đánh, cái đấm. *Donner un — de poing,* Đánh một đấm, một thoi. *— de vent,* Trận gió. *Tirer un — de fusil,* Bắn một mũi súng. *Un—de filet,* Một vác lưới. *Donner un—de collier,* Rán một cái, rán sức. *Jeter un — d'œil,* Coi chừng coi đỗi. *— de main,* Giúp ai. Thình lình mà đánh dại.— *d'essai,* Thử. *— de soleil,* Cảm nắng. *— de tête,* Việc khùng khịu. *Faire d'une pierre deux coups,* Một công hai việc. *A — sûr,* Chắc, chẳng sai. *Tout d'un —,* Một lần. *Tout à —,* Thình lình, bỗng chúc. *- sur —, loc. adv.* Liên tiếp, luôn, mãi. *Après—,* Việc rồi. Hụt.

Coupable, *adj.* Có tội, mắc tội, có lỗi. *—de vol,* Mắc tội ăn trộm. || —, *s.* Kẻ có tội.

Coupage, *m.* Sự chế, sự pha (rượu). Sự xắt. *Le — du vin,* Sự pha rượu.

Coupant, te, *adj.* et *s.* Sắc, bén, nhọn. *Couteau—,* Dao bén.

Coupe, *f.* Sự cắt, sự chặt, sự đốn. Chén, ly, tộ. || *Au fig. Boire la—jusqu'à la lie,* Bị hạ mạt xuống.

Coupé, *m.* Xe trái bí, xe bửng.

Coupe-file, *m.* Giấy phép vô chỗ cấm.

Coupe-gorge, *m.* Nơi cheo leo, nơi hiểm nghèo.

Coupe-jarret, *m.* Quân sát nhơn, quân ăn cướp.

Coupelle, *f.* Nồi đúc nhỏ.

Coupe-papier, *m.* Dao rọc (cắt) giấy.

Couper, *a.* Cắt, chặt, chém, đốn. *— les cheveux,* Cắt (hớt) tóc. *— la tête,* Chém đầu.—*le riz,* Gặt lúa. || *Au fig. — la parole à qqn,* Nói hớt. *— le mal à sa racine,* Trừ gốc độc.—*les chemins,* Chận (đón) đàng. *— la fièvre,* Chận cữ rét. *—les cartes.* Kinh bài. || *Cheval coupé,* Ngựa thiến. || SE COUPER, *r. — la main,* Đứt tay. || *Au fig.* Nộp mình. *On se coupe quand on ne dit pas la vérité,* Càng chối lỗi mình, thì càng làm cho lỗi ấy ra tỏ lộ.

Couperet, *m.* Dao phay.

Couperose, *f. (Sulfate de fer),* Tạo phèn. || —, Bịnh phong đa trên mặt.

Digitized by Google

Coupeur, euse, *s.* Thợ cắt áo. || —*de bourses*, Bợm ăn cắp giỏi.

Couple, *f.* Đôi, cặp. Dây xích cột hai con vô một. || —, *s. m.* Đôi, cặp (về người ta). Hai vợ chồng. *Un — d'amis*, Hai anh em bạn.

Coupler, *a.* Cột (xích) lại từ cặp, từ đôi.

Couplet, *m.* Câu thơ, bài thơ, câu vãn.

Coupoir, *m.* Đồ chặt (cắt) Bàn siết.

Coupole, *m.* Bầu trên chót tháp. Nóc nhà tròn.

Coupon, *m.* Khúc (miếng) hàng giẻ cắt còn dư lại. Giẻ rẻo (vụn). Miếng giấy rẻo. Giấy coi hát.

Coupure, *f.* Sự đứt, sự cắt đứt. Tấm giấy nhỏ để dùng trong hảng bạc.

Cour, *f.* Sân, sàn chầu, triều đình. Tòa. A dua, sự lấy (dỗ) lòng. *Basse —*, Sân nuôi gà vịt. — *souveraine*, Công đồng. — *d'appel*, Tòa kêu án.—*d'assises*, Tòa đại hình.—*des comptes*, Ty các quan thanh tra ở Hộ bộ. || *Faire la — aux grands*, A dua kẻ sang. *Faire la — à une fille*, Ve gái.

Courage, *m.* Lòng mạnh mẽ, lòng bạo dạn. *Perdre —*, Sờn lòng, rủn chí. *Avoir le — de dire*, Cả lòng nói. *Courage!* Hè! làm hè!

Courageusement, *adv.* Cách mạnh mẽ.

Courageux, euse, *adj.* Mạnh mẽ, gan dạ, dạn dĩ.

Couramment, *adv.* Xuôi, dễ, mau. *Faire —*, Làm dễ *Lire—*, Đọc xuôi, đọc chạy.

Courant, *m.* Dòng nước (chảy). *Porté par le—*, Nước chảy trôi.—*favorable*, Xuôi dòng nước (nước xuôi). || *Courant*, Tháng nầy. *Fin —*, Cuối tháng nầy. || — *d'air*, Gió lò. *Être au—de...* Biết, rõ biết.

Courant, te, *adj.* Chảy. Chạy, hay chạy. *Eau courante*, Nước chảy kiệt. *Écriture courante*, Chữ viết tháo. *Année courante*, Năm nay. *Prix—*, Giá chợ. *Monnaie courante*, Tiền bạc xài thường. || Tout courant, *loc. adv.* Lật đật, hối hả.

Courante, *f. Avoir la —*, Mắt xổ, tháo dạ.

Courbaril, *m.* Hột cườm, hột cườm gạo.

Courbature, *f.* Sự rêm mình, sự ê (nhức) mình.

Courbaturer, *a.* Làm cho rêm mình, làm cho ê mình.

Courbe, *adj.* Cong, vạy. *Ligne—*, Vòng cầu. || —, *s. f. Décrire une —*, Vẽ vòng cầu. *Courbe de barque*, Cong ghe.

Courber, *a.* Bẻ cong, uốn cong. Cúi xuống, quì xuống.

Digitized by Google

—*la tête*, Cúi đầu xuống.—*le dos*, Cong lưng, khom lưng. — *un arc*, Giướng giàng, cung. Lên giàng. || —, *v. n.* Dịu xuống, oặt xuống. — *sous le faix*, Nặng quá, oằn xuống. Cong lưng. || SE COURBER, *r.* Cúi xuống, mọp xuống. Hạ mình xuống. *La branche se courbe*, Nhánh oằn. *Se courber devant Dieu*, Sấp mình xuống trước mặt Chúa.

Courbette, *f.* Sự cúi xuống, sự hạ mình xuống. || *Au fig. pl.* Dua nịnh. *Faire des courbettes*, Lạy lục chìu lòn.

Courbure, *f.* Sự cong, sự vạy. Hình cong.

Coureur, euse, *adj.* et *s.* Chạy hay, đi giỏi. Tùng giả chạy theo xe. || —, Kẻ chạy hay (giỏi). Người đi thơ (đem tin). || —, Kẻ hay ngao du.

Courge, *f.* Bầu, bí. —*giraumont*, Bí đao. — *rouge à côtes*, Bí rợ. || —, Đòn gánh.

Courir, *n.* Chạy, chạy đua. —*vite*, Chạy mau. *Le temps court*, Ngày giờ chóng qua. *Le bruit court que...* Tiếng đồn rằng:.. || —, *v. a. Courir un cerf*, Săn nai. — *les honneurs*, Cầu danh vọng.—*un grand danger*, Phải hiểm nghèo. —*le théâtre*, Hay đi coi hát. || *Faire—un cheval*, Đua ngựa.

Couronne, *f.* Mão, mũ, mũ triều. Tràng. — *royale*, Mũ triều, mũ vua. — *de fleurs*, Mão hoa, tràng hoa. — *d'épines*, Mũ gai. *Porter une—*, Đội mũ. || *Au fig.*—, Chức vua. Vua. *S'emparer de la —*, Soán quờn vua. *Les officiers de la —*, Quan quyền của vua, của nhà nước.

Couronnement, *m.* Sự cho đội mũ. Sự lãnh mũ. — *d'un roi*, Lễ tôn vua tức vị. || *Au fig.* —, Sự huờn tất, sự huờn thành.

Couronner, *a.* Cho đội mũ. —*un roi*, Phong (tôn) vua. — *un pape*, Phong chức giáo tông. || —, Ban thưởng. — *les vœux de qqn*, Làm thỏa tình, chí, ý, dạ ai. || *Cheval couronné*, Ngựa quị (sụn).

Courre, *n.* Chạy rượt, đuổi theo. *Chasse à —*, Thả chó đuổi thịt.

Courrier, *m.* Người chạy thơ, kẻ đi trạm. Tàu thơ, xe thơ. Thơ từ. *Faire son —*, Viết thơ từ.

Courroie, *f.* Dây da, dây.—*de transmission*, Dây trân.

Courroucer, *a.* Làm cho giận, cho quạu, cho thạnh nộ. || SE COURROUCER, *r.* Giận, giận dữ, đỗ quạu, nổi thạnh nộ. *La mer se courrouce*, Biển động.

Courroux, *m.* Sự giận dữ, sự quạu. *Se mettre en —,* Nổi giận. *La mer est en —,* Sóng ba đào chuyển động.

Cours, *m.* Dòng nước chảy. Sự chạy. Sự xây vần. Sự dạy học. *Le—de la vie,* Đời người. *—du soleil,* Mặt trời xây vần. *Selon le—ordinaire des choses,* Như việc thường có. *Au—de la place,* Theo giá chợ. *Un —de chimie,* Sách dạy phép hóa học. || *Billet n'ayant pas—,* Giấy bạc xài không được.

Course, *f.* Sự chạy. Đời. — *de chevaux,* Đua ngựa. *Champ de —,* Trường đua. *Finir sa —,* Hết đời rồi (chết). *Un franc la—,* Một quan một chuyến.

Coursier, *m.* Ngựa hăng.

Court, te, *adj.* Vắn, cụt. Tắt. *Jambe courte,* Chơn cụt. *Pantalon—,* Quần vắn. *Vie courte,* Đoản mạng. || *—, adv. Couper —,* Nói (làm) tắt.

Courtage, *m.* Nghề mua bán mướn. Phần tiền trả cho kẻ mua bán mướn.

Courtaud, de, *s.* Người lùn, người đẹt. || *—, adj. Chien—,* Chó cỏ.

Court-bouillon, *m.* Nước chấm nấu bằng rượu chát trắng.

Court-circuit, *m.* Sự hai dây điện khí đụng nhau.

Courtepointe, *f.* Mền trải giường.

Courtier, *m.* Kẻ mua bán mướn, kẻ làm mối manh. Người coi việc bán đấu giá.

Courtisan, *m.* Người hay ở trong triều, kẻ nội triều Người hay lấy lòng, nịnh thần.

Courtisane, *f.* Con điếm, đào đĩ, đĩ thỏa, con đĩ. Hoa hương.

Courtiser, *a.* A dua, dỗ dành, lấy (mua) lòng. Ve vẫn, ve theo. — *les grands,* lấy lòng kẻ quyền quí, bợ đỡ kẻ lớn.—*une demoiselle,* Ve gái.

Courtois, e, *adj.* Lịch sự, phải thế, phải phép.

Courtoisement, *adv.* Phải thế, cách lịch sự.

Courtoisie, *f.* Sự phải thế, sự lịch sự.

Couseuse, *f.* Đờn bà may vá. Máy may.

Cousin, ine, *s. Cousin germain,* Anh em, chị em bạn dì, con cô cậu, con chú bác. — *issu de germain,* Bà con một đầu ông cố. || —, Con muỗi.

Cousiner, *a.* Kêu ai bằng anh em. || *Au fig. Ne pas cousiner,* Ở bất thuận.

Cousinière, *f.* Cái mùng.

Coussin, *m.* Cái gối, cái nệm. gối dựa. —*de voiture,* Nệm xe.

Digitized by Google

Coussinet, *m.* Nệm nhỏ, gối nhỏ. Tum (cốt bánh xe).

Coût, *m.* Giá, giá tiền. Tiền tốn, sở phí.

Couteau, *m.* Dao, cái dao, con dao. — *de table,* Dao bàn. — *qui coupe bien,* Dao bén. — *émoussé,* Dao lụt.

Coutelas, *m.* Dao phay. Cái mác, cái rựa.

Coutelier, *m.* Thợ rèn dao, kẻ bán dao.

Coutellerie, *f.* Nghề (chỗ) rèn dao.

Coûter, *n.* Tốn, tốn hao, tốn tiền. Giá là, đáng giá. — *cent piastres,* Tốn hết một trăm đồng bạc. *Combien coûte ce livre?* Sách nầy bán bao nhiêu? *Combien coûte un cheval à nourrir?* Tốn bao nhiêu mà nuôi một con ngựa?

Coûteux, euse, *adj.* Tốn hao, tốn tiền, giá nặng.

Coutil, *m.* Vải dày.

Coutre, *m.* Lưỡi cày.

Coutume, *f.* Thói quen, tục lệ, thói tục, phong tục. Lệ, phép. *Suivant le — de ce pays,* Theo thói xứ nầy. || De coutume, *loc. adv.* Mọi khi, thường lệ. *Il a mieux travaillé que —,* Nó làm việc siêng năng hơn thường.

Coutumier, ière, *adj.* Quen, hay. *Il est — du fait,* Nó hay làm vậy. || —, *s. m.* Sách luật lệ.

Couture, *f.* Sự may vá. Đường may; nghề may. *Apprendre la —,* Học may. *Point de —,* Con bọ. || *À plate —, loc. adv.* Trọn, xong rồi hết.

Couturer, *a.* Làm theo. *La petite variole couture le visage,* Trái giống làm rỗ mặt.

Couturière, *f.* Thợ (đờn bà) may.

Couvaison, *f.* Mùa gà hay ấp (trứng).

Couvée, *f.* Lứa ấp, một ổ, một lứa ấp.

Couvent, *m.* Nhà dòng, nhà phước, viện tu.

Couver, *a.* Ấp (trứng). *Œufs couvés,* Trứng gà lộn. — *des yeux,* Ngó đeo theo. *Le feu couve sous la cendre,* Lửa vùi dưới tro. || *Au fig.* —, Toan tính. *Il couve de mauvais desseins,* Nó tính đều xấu. || Se —, *r.* Sắm sửa, toan tính. *Il se couve un complot,* Tập lập làm loạn.

Couvercle, *m.* Nắp, vung, đồ đậy. *Mettre le — à,* Đậy nắp.

Couvert, *m.* Bộ đồ dùng mà ăn (muỗng, nỉa, dao, dĩa...). Chỗ ở, nhà. *Donner le vivre et le —,* Cho ăn và cho ở. *Mettre le —,* Dọn bàn. *Acheter un —,* Mua chén bác muỗng nỉa. *Table*

Digitized by Google

de douze couverts, Bàn mười hai chỗ ăn. *Être à couvert de...* Khuất khỏi.

Couvert, te, *adj.* Che, lợp. Rậm rạp. *Maison couverte en tuiles,* Nhà lợp ngói. *Terrain —,* Đất có cây cối rậm rạp. *Ciel—,* Trời sầm, trời âm can. *Un homme bien —,* Người bận đồ tốt. *Mots couverts,* Lời nói có hai ba ý. *Rester—,* Đội nón.

Couverte, *f.* Nước da sành.

Couvertement, *adv.* Cách kín.

Couverture, *f.* Mền, mền đắp. Đồ che, đậy. Bìa. Mái. *—de maison,* Mái nhà. *—de livre,* Bìa sách. || —, Sự bảo lãnh (nợ). || *Au fig. Troupes de—,* Đạo tiên binh.

Couvet, *m.* Lồng ấp.

Couveuse, *f.* Gà ấp. Gà ham ấp. Đồ để ấp trứng gà.

Couvi, *adj. m.* Ung thúi. *Œufs couvis,* Trứng gà ung.

Couvre-chef, *m.* Nón, mão.

Couvre-feu, *m.* Hồi tối không thắp đèn nữa.—,Bản kèn thổi hồi tối phải tắt đèn.

Couvre-joint, *m.* Ép lép.

Couvre-pied, *m.* Mền nhỏ đắp chơn, đệm chơn.

Couvreur, *m.* Thợ lợp nhà.

Couvrir, *a.* Che, đậy, phủ, lợp, đắp, tủ lại, vùi lấp. *L'orchestre couvre sa voix,* Tiếng đờn, kèn lấp tiếng nó.—*une maison,* Lợp nhà. — *le feu,* Vùi lửa. — *d'une natte,* Tủ chiếu, đậy chiếu. *Le mâle couvre la femelle,* Đực phủ cái. || — *son jeu,* Giấu mưu, giấu bài. — *une faute,* Chữa lỗi. || SE COUVRIR, *r.* Bận đồ; đội nón; bịt khăn. *—de honte,* Mang xấu, mắc nhục.

Crabe, *m.* Con cua (con còng, con rạm). *— de mer,* Cua biển. *— d'eau douce,* Cua đồng.

Crachat, *m.* Nước miếng, đàm. Đồ khạc giỗ ra.

Crachement, *m.* Sự khạc, sự giỗ (nhổ). *Avoir un—de sang,* Khạc ra máu; thổ huyết.

Cracher, *a.* Giỗ, nhổ, khạc. || *Au fig.— des injures,* Ọc miệng chưởi mắng.

Crachoir, *m.* Ống giỗ, ống súc.

Crachoter, *n.* Giỗ vặt.

Craie, *f.* Phấn. Họa thạch.

Craindre, *a.* Sợ, e sợ. *Ne rien—,* Không sợ gì hết. *Je crains Dieu,* Tôi kính sợ Chúa. — *le rotin,* Sợ đòn, tởn đòn. || *Se —,* Sợ nhau.

Crainte, *f.* Sự sợ, lòng sợ. || DE CRAINTE QUE, *loc. conj.* E kẻo, kẻo mà.

Craintif, ive, *adj.* Hay sợ, nhát, nhát gan. *Il est trop —,* Nó nhát quá. *Naturel—,* Tính nhát.

Digitized by Google

Craintivement, *adv.* Cách nhát, cách sợ.

Cramoisi, *m.* Sắc đỏ sặm. || —, *adj.* Đỏ sặm, đỏ thẫm. *Velours* —, Nhung đỏ sặm. *Devenir* —, Mắt cỡ sượng tràn.

Crampe, *f.* Sự vọp bẻ, sự trặc.

Crampon, *m.* Đinh co, cái mấu, cái móc. — *de fer,* Mấu sắt. || —, Kẻ bất tiện.

Cramponner, (se) *r.* Níu lấy, bấu lấy. *Il se cramponne à moi,* Nó níu lấy tôi.

Cran, *m.* Khắc, cái khắc. *Faire un*—, Cắt khắc. *Monter d'un* —, Lên một khắc. || *Au fig. Monter d'un* —, Lên một bậc.

Crâne, *m.* Sọ, sọ người, óc. *Fendre le* —, Đánh bể sọ (óc).

Crâne, *adj.* et *s.* Ngay thật dạn dĩ. *Air*—,Tướng người ăn ngay ở thật.

Crapaud, *m.* Con cóc. || —, Một thứ ghế ngồi. || —,Pháo nhảy. || *Au fig.* —, Người hình thù dơ dáy xấu xa.

Crapaudière, *f.* Chỗ có nhiều cóc ở. Chỗ thấp và ướt. Chỗ nê địa.

Crapule, *f.* Sự đắm mê tửu sắc. Quân hoang. *Vivre dans la* —, Ăn ở hoang đàng đắm mê tửu sắc.

Crapuleux, euse, *adj.* Mê tửu sắc, sa đà.

Craque ou **Craquerie,** *f.* Sự nói láo, lời dối trá.

Craquelé, ée, *adj.* Rạn, răn. *Porcelaine craquelée,* Đồ sành rạn nứt.

Craquelure, *f.* Đàng rạn, đàng răn.

Craquement, *m.* Tiếng rắc rắc, chuyển rắc rắc (muốn gãy). Sự nghiến răng.

Craquer, *n.* Kêu rắc rắc. Nói láo. || *Au fig.*—, Muốn sập, gần ngã.

Craquerie, *f.* Sự láo xược.

Craqueur, euse, *s.* Kẻ hay nói láo. *Quel grand* —, Tổ láo!

Crasse, *f.* Đất (trong mình), khớm. Cứt sắt, cứt đồng. —*de la tête,* Gàu. || *Au fig.* —, Bậc hèn. Hà tiện, rít róng. Sự nghịch. || —, *adj. f.* Dày, đặc. *Ignorance* —, Sự dốt đặc.

Crasser, *a.* Làm dơ. *La poudre crasse les armes à feu,* Thuốc súng làm dơ súng. || SE CRASSER, *r.* Mình dơ, mình đóng khớm.

Crasseux, euse, *adj.* Người ăn mặc dơ dáy, đóng khớm. || —, Hà tiện, rít róng.

Cratère, *m.* Chén uống. Miệng núi phun lửa. Hỏa diệm sơn.

Cravache, *f.* Roi ngựa, roi gióc.

Digitized by Google

Cravacher, *a.* Quất ngựa.
Cravate, *f.* Dải (khăn) buộc cổ.
Cravater, *a.* Mang dải buộc cổ cho.
Crayeux, euse, *adj.* Có phấn.
Crayon, *m.* Cây viết chì, bút chì. *Tailler un —,* Vót (mứt) viết chì.
Crayonner, *a.* Vẽ sơ, vẽ phóng, vẽ bằng viết chì.
Créance, *f.* Nợ người ta mắc mình. *Bonne —,* Nợ chắc. *Lettre de —,* Thơ vi bằng; bằng cấp. || —, Sự tin.
Créancier, ière, *s.* Chủ nợ, chủ trái, chủ cho vay.
Créateur, trice, *s.* Kẻ dựng nên, Đấng tạo hoá, đấng tạo thành. Kẻ bày ra, kẻ lập ra. *Dieu est le souverain — de toutes choses,* Chúa là đấng dựng nên trời đất muôn vật. *Nguyễn Du est le—du poëme* de *Túy Kiều,* Ông Nguyễn Du đã đặt vãn Túy Kiều. *Esprit—,* Trí hay bày máy móc.
Création, *f.* Sự dựng nên, Trời đất muôn vật, thế giái. Sự lập ra, sự bày ra.
Créature, *f.* Vật thọ sanh. Nhơn vật, muôn loại. Kẻ bộ hạ, tôi con.
Crécelle, *f.* Cái mõ. Cái sanh. || —, Kẻ hay nói.
Crécerelle, *f.* Chim chiên, ưng chiên.
Crèche, *f.* Máng cỏ. Nhà nuôi con nít.
Crédence, *f.* Cái giàn (tủ) để đựng đồ trong phòng ăn. (Bàn ghế nhỏ) để ve rượu nước làm lễ.
Crédibilité, *f.* Sự có lẽ mà tin, sự nên (đáng) tin.
Crédit, *m.* Sự tin được, sự người ta tin. — *auprès de qqn,* Được ai tin dùng lắm. || *Vendre, acheter à—,* Bán chịu, mua chịu. || —, Của, sổ biên tiền được. *Débit et —,* Tiền xuất ra và tiền thâu. || *Au fig. —,* Quyền phép, thần thế, danh tiếng. *Être en grand —,* Được thần thế lắm.
Créditer, *a.* Biên (đem) vô sổ tiền nhập, tiền gởi.
Créditeur, *adj.* et *s.* Kẻ có tiền gởi biên vô sổ.
Crédo, *m.* Kinh tin kính.
Crédule, *adj.* Hay tin quá.
Crédulité, *f.* Sự hay tin quá, sự vội tin.
Créer, *a.* Dựng nên, tạo hoá, lập ra, đặt ra. *Dieu créa le monde,* Chúa dựng nên trời đất. — *des impôts,* Lập (đặt) thuế ra. — *une école,* Lập nhà trường. — *des embarras,* Gây việc. || —, Chọn, lựa, bàu cử, đặt lên. || Se créer, *r.* Lo cho có. — *des ressources,* Lo kiếm huê lợi.
Crémaillère, *f.* Móc sắt

Digitized by Google

treo nồi trong bếp. *Pendre la—*, Ăn nhà mới, ăn tân gia.

Crémation, *f.* Sự thiêu xác kẻ chết.

Crématoire, *adj.* Thuộc về sự thiêu xác kẻ chết. *Four —*, Lò để thiêu xác.

Crème, *f.* Mỡ sữa, váng sữa. Món ăn lấy sữa bò với trứng gà mà nấu. *—de tartre,* Quả tan giáp. || *Au fig. —*, Cái nhứt, cái ngon nhứt. *C'est la—des hommes,* Nó là tử tế hiền lành quá sức.

Crémer, *a.* (Đốt) thiêu xác.

Crémeux, euse, *adj.* Có váng nhiều.

Crémone, *f.* Cây thông hồng.

Créneau, *m.* Khía răng răng trên mặt lủy. Lỗ trong vách thành để mà bắn.

Créneler, *a.* Đặt khía, làm có khía.

Créole, *s.* Kẻ sinh ra tại đất thuộc địa bởi cha mẹ là người tây.

Créosote, *m.* Nhựa giả thụ.

Crêpage, *m.* Sự làm cho vải (lụa) dun lại. || *— de chignons,* Đờn bà đánh lộn.

Crêpe, *m.* Lương, lụa mỏng, vủ sa. Vải để chế. || *—, f.* Thứ bánh mỏng.

Crêper, *a.* Làm cho dun lại. *—les cheveux,* Làm cho tóc dợn sóng, làm cho quăn tóc.

Crépi, *m.* Nước tô vách, hồ (vôi) tô vách.

Crépir, *a.* Tô vôi, bôi trét. *—un mur,* Tô vách.

Crépissage, *m.* Sự tô, sự tô vôi.

Crépitation, *f.* Tiếng nổ lộp bộp.

Crépiter, *n* Nổ lộp bộp (lốp bốp).

Crépon, *m.* Nhiều.

Crépu, ue, *adj.* Quăn, quăn tóc. *Cheveux crépus,* Tóc quăn.

Crépuscule, *m.* Rạng đông, tảng sáng, mâng đông. Đỏ đèn, chạng vạng.

Créquier, *m.* Cây lý rừng, cây táo rừng.

Crescendo, *m.* Tiếng latinh chỉ sự thêm lần. || *—, adv.* Thêm lần. *Sa colère va —,* Nó giận thêm nữa.

Cresson, *m.* Đình lịch (rau ăn). Rau cần tây, thứ rau dắng.

Cressonnière, *f.* Ao trồng rau đình lịch.

Crésyl, *m.* Nước thuốc hôi pha với nước mà rưới nhà cho đặng khỏi các hơi độc địa.

Crétacé, ée, *adj.* Có phấn thổ.

Crête, *f.* Cái mồng. Chót, đảnh. *— de coq,* Mồng gà. Hoa mồng gà.*—d'une montagne,* Chót núi.

Crêté, ée, *adj.* Có mồng.

Digitized by Google

Crétin, *m.* Người dại dột. Đứa khùng khịu, đứa u mê.

Crétinisme, *m.* Sự tối dạ tối trí, sự u mê.

Crétonne, *f.* Thứ vải trắng dày.

Creusement, *m.* Sự đào, sự xoi.

Creuser, *a.* Đào, xoi. Bươi, móc moi. — *un canal,* Đào kinh. — *une fosse,* Đào huyệt.—*un arbre,* Đục cây. || *Au fig.* —, Xét, nghĩ xét. || *Se — la tête,* Lục xét nát trí khôn.

Creuset, *m.* Cái dót, nồi dót. *Au fig.*—, Sự từng trải. *S'épurer au — du malheur,* Mắc hoạn nạn thì ra từ tế hơn.

Creux, euse, *adj.* Sâu, hủng, sũng; bộng, tầm phồng. trống ruột. *Arbre —,* Cây tầm bộng. || *Au fig. Tête creuse,* Không biết xét, ít trí khôn. || —, *s. m.* Bộ ng, lỗ sủng. *Le — de l'oreille,* Lỗ tai. *Le — de la main,* Lòng bàn tay.

Crevasse, *f.* Lỗ nẻ. Đường nứt, đường răn. *Avoir des crevasses à la main,* Nứt da tay.

Crevasser, *a.* Làm cho nứt ra. || SE CREVASSER, *r.* Nứt nẻ. Nứt răn răn. *La terre se crevasse,* Đất nẻ.

Crève-cœur, *m.* Sự đau lòng xót dạ.

Crever, *a.* Làm cho nổ ra, làm cho nứt. Khoét đi. — *son pantalon,* Làm rách quần.—*les yeux,* Khoét con mắt. || —, *v. n.* Nổ ra, nứt ra. Chết đi. *L'abcès crève,* Mụt giập, mụt ra miệng. *Le pneu creva,* Bánh xe hơi nổ, xì. *Se—,* Nổ ra, vỡ ra, hư đi. Lở ra. *La digue se creva,* Đập lở.

Crevette, *f.* Con tôm, con tép, con ruốc.

Cri, *m.* Tiếng la, tiếng kêu, tiếng rên. *Pousser des cris,* La lên. — *de joie,* Tiếng mừng. — *d'alarme,* La làng la xóm.

Criailler, *n.* La lối om sòm. Hay rầy, hay quở vặt.

Criant, te, *adj.* Kêu, rên. *Injustice criante,* Sự oan ức quá.

Criard, de, *adj.* et *s.* Hay la, hay rầy, hay rên. *Enfant —,* Con nít hay rầy (hay trái-chứng). *Voix criarde,* Tiếng chát chúa.

Crible, *m.* Cái sàng, cái giần, cái sảo.

Cribler, *a.* Sàng, giần, sảo. —*le riz,* Sàng gạo. *Criblé de blessures,* Bị vít cùng mình. *Criblé de dettes,* Mắc nợ líu khíu.

Cribleur, euse, *s.* Kẻ sàng (giần).

Criblure, *f.* Rác, trấu,

Digitized by Google

Crie, *m.* Con đội (máy cất đồ nặng).

Cri-cri, *m.* Con dế.

Criée, *f. Vendre à la—,* Bán rao, bán đấu giá.

Crier, *n.* La, la lối, hét. Kêu van. — *au secours,* La làng xóm, kêu cứu.—*aux armes,* La (có) giặc. — *à l'injustice,* Kêu oan. Quở trách.—*après ses enfants,* Quở trách con cái mình. — *contre le vice,* Quở trách tánh hư nết xấu. || —, *v. a.* Rao giá bán.

Crieur, euse, *s.* Kẻ la, kẻ kêu la. Kẻ rao báo, kẻ đi rao.—*public,* Kẻ đi rao bán đồ, rao lệnh quan.

Crime, *m.* Tội trọng, tội nặng, sự gian tà. *Commettre un — abominable,* Phạm tội gớm ghiếc. — *d'État,* Tội đại ác phản nước. || *Au fig.—,* Kẻ tội lỗi. *Châtier le—,* Sửa phạt tội lỗi.

Criminel, elle, *adj.* Có tội. Quai gở, xấu xa. *Code —,* Luật hình. || CRIMINEL, *m.* Tội nhơn, kẻ có tội trọng. *Juger un—,* Xử tội nhơn.

Crin, *m.* Lông gáy, lông đuôi.

Crinière, *f.* Gáy, lông gáy. *Dresser la —,* Xừng gáy, rởn gáy.

Crique, *f.* Vũng, vịnh.

Criquet, *m.* Con bò cào, con chấu chấu. || *Au fig.—,* Người hay là con thú nhỏ thó và ốm yếu.

Crise, *f.* Cơn bịnh trở, cơn hiểm nghèo, cơn ngặt. Nước túng. Bịnh làm xung.

Crisper, *a.* Làm cho teo lại, cho queo lại. — *le visage,* Xàu mặt lại. || SE CRISPER, *r.* Teo lại, rút lại, co lại. Nổi xung.

Crissement, *m.* Sự nghiến răng.

Crisser, *n.* Cọt kẹt. — *des dents,* Nghiến răng trẹo trẹo.

Cristal, *m.* Thủy tinh, lưu ly. — *de roche,* Thủy ngọc. *Verres en —,* Ly thủy tinh.

Cristallerie, *f.* Nghề làm thủy tinh. Chỗ làm (bán) thủy tinh.

Cristallin, ine, *adj.* Trong tợ thủy tinh. || —, *m.* Con ngươi.

Cristalliser, *a.* Làm cho ra thủy tinh. — *le sel,* Làm cho muối ra trắng tinh. *Sucre cristallisé,* Đường phèn.

Criterium, *m.* Dấu (chứng) mà biết sự thật.

Critique, *adj.* Thuộc về sự sát hạch. Hay bao biếm, hay xét nét. Hiểm nghèo, hiểm trở. *Au moment —,* Tới chừng hiểm nghèo, khốn nạn.

Critique, *f.* Phép sát hạch, phép xét đoán. Sự bao biếm, sự bắt tì bắt ố, sự xét nét. || —, *s. m.* Kẻ sát hạch sách vở.

Digitized by Google

Critiquer, *a.* Sát hạch, xét đoán, xét nét. Bao biếm, bắt tì bắt ố, bẻ bát.

Croassement, *m.* Tiếng con quạ kêu.

Croasser, *n.* Kêu quạ quạ.

Croc, *m.* Câu móc, cái móc, cái mấu. *Pendre au—,* Móc lên. — *de batelier,* Cái sào móc. Giòn rụm, giòn khứu, giòn khảy. || —, Răng (chó, cọp).

Croc-en-jambe, *m.* Đệm xuống, quèo xuống. *Il m'a donné un—,* Nó quèo chơn tôi.

Croche, *adj.* Uinh, quẹo. || —, *s. f.* Dấu hát có đuôi với một nguéo (cờ).

Crocher, *a.* Móc.

Crochet, *m.* Cái mấu, cái móc nhỏ. — *d'aviron,* Con quạ. || —, Kim mà thêu. Sự thêu. || *Au fig.—, Faire un —pour éviter qqn,* Đi xẹo mà tránh ai.

Crochetage, *m.* Sự bẻ khóa, sự cạy cửa.

Crocheter, *a.* Lấy cái mấu mà bẻ (cạy) khóa. — *une porte, un coffre,* Cạy cửa, rương.

Crocheteur, *m.* Kẻ gánh, kẻ vác; quân phu. || —, Kẻ bẻ khóa, cạy cửa. || *Au fig.* —, Người quê kịch không phép tắc gì hết.

Crochu, ue, *adj.* Có móc, có mấu, có vấu. Quẹo, quặm, co quắp. *Nez—,* Mũi quặm. || *Au fig. Main crochue,* Tay nhám, (trộm cắp).

Crocodile, *m.* Sấu, con sấu. *Verser des larmes de —,* Khóc dối, khóc giả.

Croire, *a.* Tin, tưởng, ngờ. || — *son professeur,* Tin thầy dạy. *Il a cru bien faire,* Nó tưởng làm vậy là phải, nhằm, trúng. || —, *v. n. Croire en Dieu,* Tin kính Đức Chúa Trời. — *aux devins,* Tin thầy bói. || Se croire, *r.* Tin tưởng mình. *Il se croit malade,* Nó tưởng mình đau.

Croisade, *f.* Giặc thập tự. Giặc đi đánh quân Hồi hồi mà lấy Thánh địa là chỗ Chúa Cứu Thế ra đời.

Croisé, *m.* Kẻ đi đánh giặc thập tự. || —, Thứ hàng lông hai.

Croisé, ée, *adj.* Tréo lại. *Jambes croisées,* Chơn tréo ngoe lại. *Race croisée,* Dòng lai. || —, Có hình chữ thập tự (†).

Croisée, *f.* Cửa sổ. Đường giữa nhà thờ có hình thánh Giá. Ngã tư.

Croisement, *m.* Chỗ ngã tư. Sự lai giống.

Croiser, *a.* Tréo lại. — *les bras,* Khoanh tay lại. — *quelqu'un,* Dọc đàng gặp ai. || —, Làm cho lai giống.

Digitized by Google

|| —, *v. n.* (Tàu) Đi tuần, đi do. || Se croiser, *r.* Giáp nhau, gặp nhau.

Croiseur, *m.* Tàu đi tuần, tàu đi do.

Croisière, *f.* Sự tàu đi tuần tiếu.

Croisillon, *m.* Thanh ngang cây thánh giá. Thanh cữa sổ.

Croissance, *f.* Sự lớn lên.

Croissant, *m.* Trăng lưỡi liềm, cung nguyệt. Có hình lưỡi liềm. Bánh có hình lưỡi liềm. || —, Cờ quân Hồi hồi.

Croissant, te, *adj.* Mọc lên, lớn lên.

Croître, *n.* Lớn lên; mọc lên; tăng lên. *Le fleuve croît rapidement,* Sông nổi lên mau lắm. *La nouvelle croît tous les jours,* Thường ngày tin tức đồn mau.

Croix, *f.* Cây thập tự, cây thánh giá. *Faire le signe de la —,* Làm dấu thánh giá. || *La croix,* Khuê bài. || *Au fig.—,* Sự khốn khó, sự cực khổ. *Obtenir la —,* Được thưởng công hạng.

Croquant, te, *adj.* Giòn.

Croque-au-sel, (à la), *loc. adv.* Ăn với muối không. Ăn chấm muối không.

Croque-mitaine, *m.* Ông kẹ, ông bị, bà chằn (tiếng nhát con nít).

Croque-mort, *m.* Kẻ khiêng quan tài đi chôn.

Croquer, *a.* et *n.* Giòn, giòn rụm. Nhai giòn rụm, nhai rọu rọu. *Ces dragées croquent sous la dent,* Bánh đường, bánh ngọt nầy giòn. || —, Vẽ phóng. — *un paysage,* Vẽ phóng cảnh sơ thủy.

Croquet, *m.* Thứ bánh mỏng và khô. Bánh tráng. || —, Cuộc chơi trái lăn.

Croquette, *f.* Bánh cam.

Croqueur, euse, *s.* Kẻ hay ăn. *Le renard est — de poules,* Con chồn là thú hay ăn gà.

Croquignole, *f.* Bánh giòn. || —, Cái búng. *Donner une —,* Búng trên đầu (vô mũi).

Croquis, *m.* Đồ mới vẽ phóng ra, nảo mới làm sơ ra.

Crosse, *f.* Gậy giám mục. || — *de fusil,* Bá súng.

Crosser, *a.* Ăn ở nhặt nhiệm gắt góng với. Làm ngặt với. || Se—, *r.* Đánh nhau.

Crotalaire, *f.* Cây lục lạc.

Croton, *m.* Bả dậu nam.

Crotte, *f.* Bùn lấm. Cứt, phẩn.

Crotter, *a.* Làm lấm bùn, làm vấy bùn. — *son habit,* Làm lấm áo. || *Se—,* Bị vấy bùn.

Crottin, *m.* Cứt ngựa, lừa, trừu...

Digitized by Google

Croulant, te, *adj.* Sập, sập xuống. *Mur* —, Vách sập xuống.

Croulement, *m.* Sự sập xuống.

Crouler, *n.* Sập xuống, sụp xuống. || *Au fig.*—, Phá. *Votre objection fait—mon système,* Lẽ anh cãi đó phá các lẽ tôi. *Mur qui croule,* Vách sập xuống.

Croup, *m.* Yết hầu.

Croupe, *f.* Hậu (ngựa). Lưng, cật. Chót núi.

Croupière, *f.* Hậu thu. *Passer la*—, Bắc hậu thu. || *Au fig. Tailler des croupières à qqn,* Sinh sự, gây việc cho ai.

Croupion, *m.* Xương mông. Lông đít gà (chim).

Croupir, *n.* Ứ lại, đọng lại, thúi đi. || *Au fig.* —, Vùi trong đống tội, sa mê dầm dề trong đàng tội.

Croupissant, te, *adj.* Ứ lại, đọng lại, tụ lại. *Eau croupissante,* Nước ứ lại.

Croustillant, te, *adj.* Giòn.

Croustiller, *n.* Nhai giòn rụm, nhai rợu rợu.

Croûte, *f.* Vỏ bánh, da bánh. *Casser la* —, Ăn vài ba miếng. *Il s'est formé une — au fond de la bouteille,* Đóng cáu trong ve. || — *de variole,* Vảy trái.—*de dartre,* Vảy lác.

Croûton, *m.* Miếng vỏ bánh. || *Au fig.* —, Thằng u mê.

Croyable, *adj.* Tin đặng, nên tin, đáng tin. *Ce que vous dites est* —, Đều anh nói tin đặng.

Croyance, *f.* Sự (lòng) tin. Đức tin.

Croyant, te, *s.* Kẻ tin những đều đạo dạy. Bổn đạo, kẻ có đạo.

Cru, ue, *adj.* Sống, sống sít. *Viande crue,* Thịt sống. || *Au fig.* —, Khó nghe, chác chúa. *Langage* —, Ăn nói thô tục.

Cru, *m.* Đất trồng; thổ sản. *Vin d'un excellent*—, Rượu đất tốt. || *Au fig. Conte de son* —, Chuyện mình bày đặt.

Cruauté, *f.* Sự dữ tợn, sự độc dữ, sự độc ác. Việc ác nghiệp.

Cruche, *f.* Bình có quai, cái chuông. || *Au fig.*—, Ngu si, u mê, đồ dại.

Cruchée, *f.* Đầy một bình.

Cruchon, *m.* Bình nhỏ, bình nước. Vò, ghè, hũ.

Crucial, le, *adj.* Hình chữ thập.

Crucifère, *adj.* Có hình chữ thập. || —, *s. f.* Thứ cây hoa có bốn cánh.

Crucifiement, *m.* Sự đóng đinh trên cây thập tự (trên cây thánh giá).

Crucifier, *a.* Đóng đinh trên cây thập tự (cây thánh giá). || *Au fig.*—, Hãm mình

Digitized by Google

Làm cực lòng. — *sa chair*, Hãm mình; đóng đinh tính xác thịt.

Crucifix, *m.* Tượng ảnh chuộc tội.

Crudité, *f.* Đồ sống sít. || *Au fig.*—, Lời quê mùa thô tháp.

Crue, *f.* Lụt, nước lụt. Sự mọc lên, sự lớn lần. *A l'époque des crues*, Lúc nước lụt, lúc nước dưng lên. *Cet enfant n'a pas pris toute sa* —, Thằng nhỏ nầy còn lớn nữa.

Cruel, elle, *adj.* Độc dữ, dữ tợn, dữ ác. *Bête cruelle*, Thú dữ. *Homme* —, Người độc dữ. || *Au fig.* — *contre-temps*, Việc trắc trở vậy khốn nạn lắm.

Cruellement, *adv.* Cách dữ tợn, cách độc dữ. *Agir* —, Làm dữ quá.

Crûment, *adv. Dire*—, Nói ngay, nói chăm bẳm, nói cứng.

Crural, ale, *adj.* Về ống chơn, ống cẳng. *Muscles cruraux*, Gân ống chơn.

Crustacé, *s. m.* Loài có vảy.

Crypsirrhine, *m.* Chim khách, chim quạt.

Crypte, *f.* Hang đào dưới đất trong nhà thờ có bình bán nguyệt. (Khi xưa để mà chôn kẻ chết).

Cube, *m.* Cái vuông vức. *Mètre*—, Thước vuông. *Les dés ont la forme du* —, Hột tào cáo vuông vức bốn bề hết.

Cubèbe, *m.* Hột mang tang. Tất trừng gia.

Cuber, *a.* Đo thước vuông (cho biết mấy *mètres cubes*).

Cubique, *adj.* Vuông vức đông đặc.

Cubitus, *m.* Cánh chỏ, cùi chỏ.

Cucurbitacées, *f. pl.* Loài bầu bí dưa mướp.

Cueillette, *f.* Sự hái trái, sự bẻ trái. Góp.—*de fleurs*, Sự bẻ bông. *Faire une bonne*—, Góp tiền khá.

Cueillir, *a.* Hái trái, bẻ trái. Lượm.—*des mangues*, Hái xoài. || *Au fig.* — *un voleur*, Bắt thằng ăn trộm.

Cueilloir, *m.* Cái lồng (để hái trái cây).

Cuiller, ou **Cuillère**, *f.* Cái muỗng. — *à bouche*, Muỗng húp (lớn).— *à café*, Muỗng uống trà phe.

Cuillerée, *f.* Một muỗng.

Cuir, *m.* Da, da thuộc. — *à rasoir*, Da liếc dao cạo. — *chevelu*, Da đầu có tóc. *En cuir*, Bằng da.

Cuirasse, *f.* Áo giáp, mã giáp.

Cuirassé, ée, *adj.* Mang (mặc) giáp. Có dát sắt. || —, Có gan, mạnh mẽ, không sợ cái gì. || —, *s. m.* Tàu trận có dát sắt.

Cuirasser, *a.* Mặc giáp vô

Digitized by Google

cho ai. Dát sắt, bịt sắt.—*un navire,* Bịt tàu bằng sắt.

Cuirassier, *m.* Lính mặc giáp. Binh mã giáp.

Cuire, *a.* Nấu, nấu nướng, làm cho chín.—*le riz,* Nấu cơm. — *des briques,* Hầm gạch.—*à l'eau,* Luộc. — *au bain-marie,* Chưng cách thủy. || *Au fig.*—, Đau nhức nhối. Chịu sự khốn. *Il l'en cuira,* Mầy khốn nạn!

Cuisant, te, *adj.* Nấu được. || —, Nhức nhối, rát rao, xốn xang. *Douleur cuisante,* Đau nhức nhối, xốn xang.

Cuisine, *f.* Nhà bếp, bếp. Cách nấu ăn. *Faire la —,* Nấu ăn. *Livre de —,* Sách nấu ăn.

Cuisiner, *a.* Nấu ăn. Dọn dẹp. Dỗ dành.

Cuisinier, ière, *s.* Kẻ nấu ăn; Đầu bếp. Tổng khậu. || Cuisinière, *f.* Lò sắt mà nấu đồ.

Cuisse, *f.* Trái vế, đùi. *Gras de la—,* Bắp vế.

Cuisson, *f.* Sự nấu. Việc nấu nướng. Sự đau nhức nhối.

Cuistre, *m.* Phách lối quê mùa.

Cuit, te, *adj.* Chín, nấu rồi. || *Au fig. Être —,* Hư mất, rụi, tàn mạt.

Cuite, *f.* Sự hầm (gạch, vôi...). Cả lò hầm. *Toute la —esi perdue,* Cả lò hầm hư hết. || —, Sự say rượu.

Cuivre, *m.* Đồng, thau. — *rouge,* Đồng đỏ. — *jaune,* Đồng vỏ cua.—*blanc,* Đồng bạch. || Cuivres, *f. pl.* Kèn. Đồ (bằng đồng) để nấu ăn.

Cuivré, ée, *adj.* Có sắc (màu) đồng. *Teint—,* Nước da đồng. || *Voix cuivrée,* Tiếng rôm. Tiếng vang như tiếng kèn.

Cuivrer, *a.* Dát đồng, bịt (bọc) đồng.

Cul, *m.* Đít, bàn trôn, bản tọa.

Culasse, *f.* Đít (lòng) súng.

Culbute, *f.* Sự nhào (lộn mèo). *Faire la—,* Nhào lăn, ngã nổng chổng. || *Au fig. Faire la —,* Bị khánh tận. Sa ngã. Chịu phép.

Culbuter, *a.* Xô nhào, xô nhủi. || —, *v. n.* Nhào, nhào lăn. || —, *v. a.* Tàn, mạt.

Cul-de-jatte, *m.* Kẻ cụt chơn, cụt cẳng.

Cul-de-sac, *m.* Cùng đường, đường cùng.

Culée, *f.* Đầu cầu xây đá mà đở nhịp cầu cho chắc. Hàng cột cừ để mà giữ đất (kẻo lỡ).

Culer, *n.* Lui lại, thối lui.

Culinaire, *adj. Art—,* Nghề nấu ăn.

Culminant, te, *adj.* Cao, chót vót. *Point — d'une montagne,* Chót núi.

Digitized by Google

Culot, *m.* Đáy (bi súng). Trứng nở, con thú đẻ sau hết trong một lứa. Con út. Xái thuốc. Đồng còn dư trong dót. || *Au fig. Avoir du —,* Dạn dĩ lắm. Không biết mắc cở.

Culotte, *f.* Cái quần. Chảng (ống nước). *Fond de—,* Đáy quần. || *Au fig. Cette femme porte—,* Vợ lấn lướt chồng. || —, Sự say sưa.

Culotter, *a.* Mặc quần cho ai. || *Au fig.—une pipe,* Làm cho ống điếu lên nước. || —, May quần. *Ce tailleur culotte bien,* Thợ may quần khéo.

Culpabilité, *f.* Sự mắc tội, mang tội. *Sa — est grande,* Nó mắc tội nặng.

Culte, *m.* Sự thờ phượng, sự kính thờ, sự tôn kính. *—divin,* Sự kính thờ Chúa. *—des ancêtres,* Sự thờ ông bà. || —, Đạo. Lễ nhạc (phép). *Denier du —,* Tiền bố thí mà giúp việc Hội thánh. || *Au fig.—,* Sự cung kính hết lòng. *Avoir un — pour Khổng Tử,* Nó kính trọng ông Khổng Tử.

Cultivable, *adj.* Trồng trặc được.

Cultivateur, trice, *s.* Người làm ruộng làm rẫy, kẻ lập vườn, người trồng trặc.

Cultiver, *a.* Làm ruộng làm rẫy. Cày đất.—*un jardin,* Làm vườn.—*des fleurs,* Trồng bông hoa. || *Au fig. — la vertu,* Giữ nhơn đức, tu nhơn tích đức.—*les arts,* Chăm học nghề. || *Esprit cultivé,* Người văn học, chữ nghĩa.

Cultuel, elle, *adj.* Thuộc về phép đạo.

Culture, *f.* Sự trồng trặc (trĩa). Sự cày cấy, sự làm ruộng, lập vườn. || *Au fig. —,* Sự chăm học. *La — des belles lettres,* Sự chăm học văn chương. *Homme sans —,* Người dốt.

Cumin, *m.* Hồi, hương.

Cumul, *m.* Sự kiếm (làm) nhiều việc.

Cumuler, *a.* Vun đống, tích trử. Kiếm nhiều chức. Lãnh nhiều việc một lượt.

Cunéiforme, *adj.* Có hình như cái nêm. Thứ chữ đời xưa.

Cupide, *adj.* Tham lam, ham hố, gian tham, tư dục.

Cupidité, *f.* Sự tham lam, sự ham hố.

Cupule, *f.* Tai cộng hoa, tai cộng trái.

Curable, *adj.* Chữa được, trị được, cứu được.

Curaçao, *m.* Thứ rượu trần bì.

Curage, *f.* Sự vét. — *d'un puits,* Sự vét giếng.

Curatelle, *f.* Sự giữ việc cho kẻ còn nhỏ tuổi, cho kẻ chết.

Digitized by Google

Curateur, trice, *s.* Kẻ lãnh giữ việc cho kẻ còn nhỏ tuổi, cho kẻ chết.

Curatif, ive, *adj.* Để mà chữa (trị) bịnh. *Moyens curatifs,* Phương trị bịnh.

Curcuma, *m.* Nghệ.

Cure, *f.* Sự lo liệu, sự coi sóc. Sự chữa (trị) bịnh. Sự coi họ; nhà thầy cả (cha) bổn sở.

Curé, *m.* Thầy bổn sở, cha sở. Thầy cả coi một họ.

Cure-dent, *m.* Tăm (cây) xỉa răng.

Curée, *f.* Phần thịt bỏ cho chó săn ăn.

Cure-oreille, *m.* Cái váy tai, cái móc tai.

Curer, *a.* Vét. — *un canal,* Vét kinh. *Se—les dents,* Xỉa răng. *Se — les oreilles,* Váy tai.

Curieusement, *adv.* Cách tọc mạch, cách lục tặc; cách kỉ cang.

Curieux, euse, *adj.* Hay tọc mạch, hay lục tặc, lúc láo. Lạ, ngộ. Ham. Dị kì, kì cục. — *de savoir,* Ham biết. *Objet—,* Đồ lạ.

Curiosité, *f.* Tính (sự) lục tặc, lúc láo, tọc mạch. Sự ham, sự muốn. Đồ lạ.

Cursif, ive, *adj.* Chữ (tay) viết thảo, chữ thảo.

Cuscute, *f.* Thố tư.

Custode, *f.* Khăn phủ (cái bao) chén thánh. Màn cháng.

Cutané, ée, *adj.* Về da. *Maladies cutanées,* Bịnh ngoài da.

Cuve, *f.* Thùng lớn đựng (chứa) rượu. Thùng chứa nước.

Cuveau, *m.* Thùng nhỏ.

Cuvée, *f.* Một bận (vô) thùng. *Deux cuvées de vin,* Hai bận (kì) rượu.

Cuver, *n.* Vô thùng, ở thùng. || —, *v. a.* — *son vin,* Ngủ dã rượu.

Cuvette, *f.* Cái thau, chậu rửa tay, rửa mặt. || —, Chỗ đất thấp.

Cuvier, *m.* Chậu nước tro (để giặt đồ).

Cycas, *m.* Cây san tuế.

Cycle, *m.* Con giáp, vòng. —*lunaire,* Vòng mặt trăng. *Le — de soixante ans,* Lục giáp, Vạn niên lục giáp. || —, Tiếng chung chỉ mấy thứ xe máy đạp.

Cyclique, *adj.* Thuộc về vòng, về con giáp.

Cycliste, *adj.* et *s.* Thuộc về cuộc cỡi xe máy. Người đi (cỡi) xe máy.

Cyclone, *m.* Bão bùng, trận gió trốt.

Cygne, *m.* Con ngỗng, con bạch hạc, con thiên nga.

Cylindre, *m.* Ống thẳng. Trục tròn. — *pour aplanir les routes,* Trục cán đường. —*à lustrer,* Trục giồi láng. || —, Cái bao, ống thục (trong máy).

Digitized by Google

Cylindrer, *a.* Cáng, giồi.— *une route,* Cáng đường. — *du drap,* Giồi nĩ.

Cylindrique, *adj.* Tròn như trục.

Cymbale, *f.* Chập chỏa, tiu bạc. *Petite—,* Cái kiểng.

Cymbalier, *m.* Kẻ đánh chập chỏa.

Cynégétique, *adj.* Thuộc về sự săn.

Cynique, *adj.* Dữ tợn. *Homme—,* Người trây trúa, đứa trắc nết xấu xa, không biết hổ thẹn.

Cyprès, *m.* Cây bá, cây bá bình. Cây dương, bạch dương thọ. Cây trắc bá diệp. Cây tùng bá.

Cyprin, *m.* Cá sốc, cá bạc đầu, cá chép.

Cytise, *m.* Đậu săng, sơn đậu căn.

Czar *ou* **Tzar,** *m.* Hiệu kêu hoàng đế nước *Russie.*

Czarine *ou* **Tzarine,** *f.* Hiệu kêu bà hoàng hậu nước *Russie.*

Czarewitch, *m.* Hiệu kêu hoàng thái tử (đông cung) nước *Russie.*

D

Da, *particule, Oui-da.* Vậy đó! *Nenni-da,* Không mà!

Da capo, *loc. adv.* Trở lại đầu hết (trong phép hát).

Dactylographe, *m.* Máy viết chữ. || —, *s. et adj.* Người đánh máy viết.

Dactylographie, *f.* Nghề đánh máy viết.

Dactylologie, *f.* Nghề dùng ngón tay mà nói chuyện cùng người câm.

Dada, *m.* Con ngựa (tiếng nói con nít).

Dadais, *m.* Khùng ngộ, khờ dại.

Dague, *f.* Gươm vắn, dao giắt.

Daguer, *a.* Lấy dao giắt mà đâm.

Daguet, *m.* Nai con mới mọc lộc nhung.

Dahlia, *m.* Cây (bông) cúc tây. Hoa xích thược.

Daigner, *n.* Khẳng lòng, đoái thương. Ưng chịu. *Daignez me pardonner,* Xin đoái thương miễn chấp tôi. *Ne pas daigner regarder,* Chẳng màng (khẳng) ngó lại.

D'ailleurs, *loc. adv.* Mà lại. *V.* AILLEURS.

Daim, *m.* Con cà tong đực.

Daine, *f.* Con cà tong cái.

Dais, *m.* Cái kiệu, tán phụng.

Digitized by Google

— *pour processions,* Cái kiệu (Mình thánh Chúa).

Dallage, *m.* Sự (việc) lót đá. *Un beau —,* Nhà, chỗ lót gạch đá sưởng, tốt.

Dalle, *f.* Đá lót nhà.

Dalmatique, *f.* Áo lễ thầy phó tế mặc ngoài.

Dam, *m.* Thiệt hại. *Peine du —,* Hình phạt linh hồn không đặng thấy Chúa.

Damas, *m.* Gấm đại đóa. Hàng chiết chi.

Damasquiner, *a.* Cẩn, khảm bằng vàng, bạc.—*des tasses d'argent,* Cẩn bạc chén bác.

Damassé, ée, *adj.* Có bông có hoa, giống gấm đại đóa.

Dame, *f.* Bà. (Tiếng kêu người nữ có chồng rồi). Tên lá bài. (có hình đờn bà). *Grande —,* Bà lớn, bà quan. *Notre-Dame,* Đức Chúa Bà. *Faire la grande —,* Làm bộ bà lớn. *Jeu de Dames,* Cờ mụ, cờ hùm. || —, Cây bàn nện.

Dame-jeanne, *f.* Cái hủ.

Damer, *a.* Dện, nện. Vỗ || *Au fig.—le pion à qqn,* Trỗi hơn ai.

Damier, *m.* Bàn cờ mụ, cờ hùm.

Damnable, *adj.* Đáng án phạt. *Doctrine —,* Đạo lý quấy. Tà đạo.

Damnation, *f.* Án phạt đời đời trong địa ngục.

Damné, ée, *adj.* et *s.* Kẻ sa địa ngục, kẻ mắc hình phạt địa ngục. || *Au fig. Âme damnée,* Kẻ ở hết lòng vưng lời theo ý xấu người khác.

Damner, *a.* Phạt sa địa ngục. || *Au fig. Faire damner,* Làm cực quá tay. || SE DAMNER, *r.* Liều mình sa địa ngục. Mất phần linh hồn.

Damoiseau, *m.* Đứa làm phách.

Dandiner, *n.* Đánh đàng xa cách dị cục. || SE DANDINER, *r.* Đi lắc vai, đi vúc vắc.

Danger, *m.* Sự hiểm nghèo, điều nguy hiểm, sự cheo leo. *Être en danger,* Mắc hiểm nghèo. *Courir de grands dangers,* Liều mắc hiểm nghèo lắm.

Dangereusement, *adv.* Cách hiểm nghèo. *Il est — malade,* Nó đau nặng lắm (gần chết).

Dangereux, euse, *adj.* Hiểm nghèo, cheo leo, nguy hiểm. *Animal—,* Thú vật độc (dữ tợn). *Maladie dangereuse,* Bịnh nặng, (hiểm nghèo).

Dans, *prép.* Trong, nội. — *la chambre,* Trong phòng (buồng).—*le sommeil,* Đang (trong) giấc ngủ.— *l'espace de six mois,* Nội trong sáu tháng.

Danse, *f.* Sự nhảy múa, sự

Digitized by Google

múa. || *Au fig.*—, Sự nghiệt. || — *de Saint Guy (Chorée)*, Kinh phong.

Danser, *n.* Nhảy múa. || *Au fig. Ne savoir sur quel pied* —, Không biết tính làm sao. Lưỡng lự. *Faire--qqn*, Làm nghiệt cho ai.

Danseur, euse, *s.* Kẻ hay nhảy múa. — *de corde*, Kẻ múa dây, kẻ leo dây.

D'après, *loc. adv.* Theo, theo như. *V.* APRÈS.

Dard, *m.* Cây lao, cây đọc. cái nọc. — *de l'abeille*, Cái nọc (đọc) con ong.

Darder, *a.* Phóng lao, đâm lao.—*un javelot*, Phóng lao. *L'abeille darde son aiguillon*, Con ong nó xửng cái nọc nó đút (chíc). || *Au fig. Le soleil darde ses rayons brûlants*, Mặt trời nổi lửa thé lè.—*les yeux*, Ngó trợn trạc.

Dare dare, *loc. adv.* Mau mau.

Darne, *f.* Cái khứa cá.

Dartre, *f.* Lác; lang ben.—*vive*, Lác voi; — *farineuse*, Lác xùi. Bạch điến.

Dartreux, euse, *adj.* Có lác, tật lác. || —, *s.* Kẻ có tật lác.

Dartrier, *m.* Cây muồng trâu.

Date, *f.* Ngày tháng năm để vô tờ giấy, thơ từ. Ngày (kì) hẹn. *De fraîche*—, Mới. *De vieille*—, Cũ, xưa.

Dater, *a.* Đề ngày, nhựt kí. —*une lettre*, Đề ngày trong thơ. || —, *v. n.* Kể từ. *A*—*du mois prochain*, Kể từ tháng tới sắp đi. *Sa colère date de longtemps*, Nó giận đã lâu.

Datte, *f.* Trái chà là.

Dattier, *m.* Cây chà là.

Datura, *m.* — *stramonium*, Cây cà dược.

Daube, *f.* Thịt um.

Dauber, *a.* Đấm, dần. || *Au fig.* —, Chê cười, mắng nhiếc.

Dauphin, *m.* Cá nược.

Davantage, *adv.* Hơn, nữa, hơn nữa, lâu hơn nữa. *Donner*—, Cho nữa. *Ne pas parler* —, Đừng nói nữa.

Davier, *m.* Kềm để nhổ (bẻ) răng.

De, *prép.* Của, thuộc về. Bởi. Từ, cách, khỏi; bằng. —*noble race*, Bởi dòng sang trọng.—*Saigon à Mytho*, Từ Saigon tới Mytho.—*cristal*, Bằng thủy tinh. *Il parle* — *vous*, Nó nói về anh.

Dé, *m.* Bao (đầu ngón) tay mà may.—*à jouer*, Hột tào cáo. *Jouer aux dés*, Đánh tào cáo, chơi đỗ hột.

Déambulatoire, *m.* Cái hàng ba xung quanh cung thánh nhà thờ.

Déambuler, *n.* Đi, đi qua đi lại, đi dạo.

Débâcle, *f.* Sự tan giá. || *Au fig.*—, Tai nạn.

Digitized by Google

Débâcler, *a.* Mở ra, dẹp cho trống.

Déballage, *m.* Sự khui đồ, sự mở thùng ra.

Déballer, *a.* Khui ra, mở ra.—*une caisse*, Khui thùng ra. || *Au fig.*—, Nói cho hết lời.

Débandade, *f.* Sự vỡ chạy, sự vỡ loạn. Sự mở đồ rịt ra, sự tháo ra. || *À la*—, *loc. adv.* Bậy bạ, lộn lạo.

Débander, *a.* Mở đồ rịt ra. —*un arc*, Xuống cung. || SE DÉBANDER, *r.* Tan ra, vỡ chạy, chạy vỡ loạn.

Débaptiser, *a.* Cải tên.

Débarbouiller, *a.* Rửa mặt. || SE DÉBARBOUILLER, *r.* Rửa mặt. Gỡ lấy.

Débarcadère, *m.* Bến, bến đò, bến tàu.

Débarder, *a.* Đem đồ dưới tàu lên bờ, cất hàng lên. Đem cây dốn ra khỏi rừng.

Débardeur, *m.* Kẻ chất đồ ở dưới tàu lên bờ.

Débarqué, ée, *adj.* et *s.* Cất lên bờ rồi. *Un nouveau débarqué*, Người ở dưới tàu mới lên bờ. Người mới tới. || *Au fig.* —, Bị mất chức.

Débarquement, *m.* Sự lên bờ. Sự cất hàng lên bờ, *Troupes de*—, Binh độ lên bờ mà đánh giặc.

Débarquer, *a.* et *n.* Độ (đem) lên bờ, cất hàng lên bờ. *J'ai débarqué ce matin*, Tôi lên bờ sớm mai nầy. || *Au fig.*—, Cất chức.

Débarras, *m.* Sự làm cho rảnh rang. Chỗ dẹp đồ ít dùng.

Débarrasser, *a.* Làm cho rảnh rang, gỡ cho khỏi. — *le pavé*, Dẹp đường cho khoảng khoát. Đi mất. || SE DÉBARRASSER, *r.* Rảnh khỏi. Gỡ mình.

Débarrer, *a.* Cất (mở) rào đi, cất then ra, kéo chốt ra.

Débarricader, *a.* Phá rào đi, phá đồ bít đường.

Débat, *m.* Sự cãi cọ, sự cãi lẽ, sự đối địch. *Débats du parlement*, Tranh luận việc nước tại phòng Hạ nghị viện.

Débâter, *a.* Cất (mở) bành đi.

Débattre, *a.* Cãi lẫy. Bàn soạn.—*un prix*, Trả giá cả. || SE DÉBATTRE, *r.* Giẫy giụa, vùng vẫy cho khỏi.

Débauche, *f.* Sự hoang đàng, sự lăng loàn. Sự ăn uống sa đà.

Débauché, ée, *adj.* et *s.* Hoang đàng, sa mê tửu sắc. Lang vân trắc nết.

Débaucher, *a.* Làm cho ra hoang hư, dỗ dành, quến dụ. — *ses camarades*, Làm cho chúng bạn hoang hư. — *le domestique d'un autre*, Quến dụ (dỗ) đầy tớ kẻ khác. || SE DÉBAU-

Digitized by Google

CHER, *r.* Hoang, đi hoang, mê đắm tửu sắc.

Débaucheur, euse, *s.* Kẻ rủ ren kẻ khác cho hoang hư.

Débet, *m.* Sổ nợ. Nợ còn mắc lại khi tính sổ rồi.

Débile, *adj.* Yếu đuối, yếu sức.

Débilement, *adv.* Cách yếu sức.

Débilitant, te, *adj.* Làm cho yếu.

Débilité, *f.* Sự yếu sức, sự yếu đuối.

Débiliter, *a.* Làm cho yếu đuối. || SE DÉBILITER, *r.* Ra yếu, yếu đi.

Débine, *f.* Sự thế ngặt, sự túng ngặt.

Débit, *m.* Sự bán lẻ. Sổ biên tiền hàng bán ra. Sổ biên tiền bạc trả rồi. Cách nói, cách đọc. Sự bửa củi, sự cưa cây mà bán. *Un facile —,* Bán đắt. *Avoir le — facile,* Nói xuôi rót. || *— de tabac,* Tiệm bán thuốc hút.

Débitant, te, *s.* Kẻ bán lẻ.

Débiter, *a.* Bán lẻ, bán đắt. Đọc. Cưa khúc, cắt. || *—,* Ghi vào sổ nợ. *— une poésie,* Đọc thơ.

Débiteur, euse, *s.* Kẻ hay truyền, kẻ hay thuật lại. *— des nouvelles,* Kẻ hay nói chuyện lại.

Débiteur, trice, *s.* Kẻ mắc nợ.

Déblai, *m.* Sự dọn cho trống. Sự lấy bớt (đào bớt) đất đi, đất ban ra.

Déblatérer, *n.* Nói hung (lung) về. *— contre ses camarades,* Nói hung về chúng bạn mình.

Déblaiement, ou **Déblayement,** *m.* Sự dọn cho trống trải, sự ban đất.

Déblayer, *a.* Dọn cho trống. Lấy đất đem đi bớt chỗ khác. *—un chemin,* Dọn đường cho trống trải.

Débloquement, *m.* Sự giải vây, sự mở vây.

Débloquer, *a.* Giải vây, mở vây.

Déboire, *m.* Hơi uống còn lại trong cổ. (Sự chua cổ). || *Au fig. —,* Sự phiền muộn, sự đau lòng.

Déboisement, *m.* Sự đốn cây cho trống, sự phá rừng.

Déboiser, *a.* Đốn cây cho trống, phá rừng. *Montagne déboisée,* Núi trọi cây.

Déboîtement, *m.* Sự trặc xương, sự lòi xương.

Déboîter, *a.* Trặc xương. *—le pied,* Trặc chơn. || SE DÉBOÎTER, *r.* Trặc đi. *— un bras,* Trặc tay.

Débonder, *a.* Rút nút lỗ thùng, tháo lù (cống). || *—, v. n.* Tuôn ra, tràn ra, chảy mạnh. || SE DÉBONDER, *r.* Chảy ra mạnh, túa ra.

Digitized by Google

Débondonner, *a.* Rút nút bít lỗ thùng.

Débonnaire, *adj.* Tốt dạ, hiền từ quá.

Débonnaireté, *f.* Tính hiền lành quá.

Débordé, ée, *adj.* Ngập, tràn ra, tràn bờ. *Le fleuve est—,* Sông tràn lên. || —, Luông tuồng, hoang đàng. || —, Mắc nhiều việc làm không kịp.

Débordement, *m.* Sự ngập, sự tràn ra. || *Au fig.* —, Sự a vào, sự xông vào. || —, Sự luông tuồng. || — *d'injures,* Mắng nhiếc quá lẽ.

Déborder, *n.* Đầy tràn, tràn ra, ngập (miệng). *Les eaux débordent,* Nước ngập. || —, *v. a.* Lòi ra.

Débotter, *a.* Cởi hia (hài) ra.—*qqn,* Cởi hia cho ai. || SE DÉBOTTER, *r.* Cởi hia ra

Débotter ou **Débotté,** *m.* Vừa khi mới tới.

Débouché, *m.* Đường trổ ra. Phương thế. *Au—des montagnes,* Tại ngỏ hẻm trong núi ra. || *Au fig.*—, Ngỏ (chỗ) bán hàng hoá thổ sản ra ngoài.

Déboucher, *a.* Dở nút, rút nút, mở nút ra. Xoi, cạy ra, khai ra.—*une bouteille,* Mở (rút) nút ve.—*un égoût,* Xoi (khai) cống. || —, *v. n.* Đổ ra, tuông ra, kéo ra. *Ce fleuve — dans la mer,* Sông nầy đổ ra biển.

Déboucler, *a.* Mở khoá gài ra.

Déboulonner, *a.* Tháo (vặn) chốt sắt ra.

Débourber, *a.* Vét bùn đi. —*un étang,* Vét bùn dưới ao lên.—*une charrette,* Kéo xe ra khỏi lầy: || *Au fig.*—, Giúp ai cho khỏi tai nạn. || —, Kéo ra khỏi bùn.

Débourrer, *a.* Xoi, váy đồ dồi (nạp) ra.—*sa pipe,* Xoi ống điếu cho thông.

Débours ou **Déboursé,** *m.* Của xuất ra. Tiền bạc hao tốn. *Rentrer dans ses débours,* Xuất ra bao nhiêu, lấy lời lại cũng bấy nhiêu.

Débourser, *a.* Xuất tiền mình ra.

Debout, *adv.* Đứng *Debout!* Đứng dậy! *Vent —,* Gió ngược. *Être — de bonne heure,* Thức dậy sớm.

Débouter, *a.* Bát đơn. Không chấp đơn. *Il est débouté de sa plainte,* Người ta bát đơn nó đi.

Déboutonner, *a.* Mở nút (áo) ra. || SE DÉBOUTONNER, *r.* Mở nút áo ra. || *Au fig.* —, Tỏ ý mình ra hết.

Débraillé, ée, *adj.* et *s.* Ăn mặc lôi thôi. || *Au fig.*—, Lăng nhăng, xằng xịu.

Débrailler, (se) *r.* (Bận áo) trật cổ phành ngực ra, ăn mặc lôi thôi.

Débrayer, *a.* Cho máy chạy không.

Digitized by Google

Débrider, *a.* Cởi (lột) khớp ra. || *Sans débrider,* Liên lỉ, không ngớt. || — *une plaie,* Mở vít cho nó chảy mủ.

Débris, *m.* Miếng bể, đồ hư (đồ bể) còn lại.—*d'un vase,* Miếng bình bể. || —, *pl.* Đồ ăn dư. *Les débris de viande,* Thịt ăn dư.

Débrocher, *a.* Rút ra khỏi nòng quay. Gỡ sách kết ra.

Débrouillard, *m.* Giỏi, hay lo lấy, gỡ lấy.

Débrouiller, *a.* Gỡ, gỡ ra. — *un écheveau de soie,* Gỡ (xởi) tơ ra. || *Au fig.*—, Làm cho rõ, tỏ bày. — *une intrigue,* Tỏ bày mưu thế. || SE DÉBROUILLER, *r.* Lo lấy, gỡ lấy.

Débroussailler, *a.* Phát rẫy, ruồng rẫy, phát rừng bụi.

Débrutir, *a.* Dồi *hay là* giồi, giồi mài.—*du marbre,* Giồi đá cẩm thạch.

Débusquer, *a.* Đuổi ra. — *l'ennemi,* Đuổi giặc.

Début, *m.* Đầu, đầu hết, ban sơ. Làm cái. *Au* —, Ban đầu, hồi mới ban đầu.

Débutant, te, *adj.* et *s.* Người mới học (nghề).

Débuter, *n.* Khỉ sự, mở đầu, mới ra. — *dans la vie,* Mới ra việc đời với thiên hạ.

Deçà, *prép.* Bên nầy, phía nầy. *En — de la rue,* Bên nầy đường. — *et delà,* Bên nầy bên kia.

Décacheter, *a.* Dở, mở ra, gỡ niêm phong ra.—*un pli,* Mở thơ, xé thơ ra.

Décade, *f.* Chục, mười. Nguyệt tuần. Mười ngày. *Une*—, Một tuần.

Décadence, *f.* Sự suy vi, sự ngã, sự lâm lụy. *Époque de* —, Đời mạt, đời suy vi. *Tomber en* —, Suy đi, lâm lụy.

Décagone, *m.* Hình thập giác.

Décagramme, *m.* Mười *grammes.*

Décaisser, *a.* Lấy ra khỏi thùng (hộc). Lấy tiền trong tủ (hộc) mà trả ra.

Décaler, *a.* Rút đồ chêm ra.

Décalcomanie, *f.* Phép làm hình vẽ trong giấy cho dính qua giấy (hay là vật khác).

Décalquer, *a.* Chấm nét theo.

Décalitre, *m.* Mười *litres* (ve).

Décalogue, *m.* Mười giái răn Chúa. Thiên Chúa thập giái

Décamètre, *m.* Mười thước *(mètres).*

Décampement, *m.* Sự dở trại đi, sự rút binh đi.

Décamper, *n.* Rút binh đi, dở trại đi. || *Au fig.*—, Chạy mất, cút mất, trốn đi.

Digitized by Google

Décantage, *m.* ou **Décantation,** *f.* Sự lọc.

Décanter, *a.* Lọc, gạn.— *le vin,* Lọc rượu. || SE DÉCANTER, *r.* Lóng.

Décaper, *a.* Đánh cho láng (cho bóng) đồ đồng đồ bạc... || —, *v. n.* Ra khơi, lộng khơi.

Décapitation, *f.* Sự chém (chặt) đầu, sự trảm quyết. *Condamné à la —,* Bị án trảm quyết.

Décapiter, *a.* Chém (chặt) đầu, trảm quyết. || *Au fig. —un arbre,* Bứt (trẫy) ngọn cây.

Décapode, *adj.* (Loài) có mười chơn, mười cẳng.

Décarreler, *a.* Dở (gỡ, cạy) gạch lót đi.

Décastère, *m.* Mười *stères.*

Décati, *adj.* Mất sự láng sự tốt. || *Au fig.* —, Ốm nhom.

Décauville, *m.* Đường sắt hẹp mà chạy xe rùa.

Décavé, *adj.* Kẻ thua hết của trong cuộc chơi cờ bạc.

Décédé, ée, *adj.* et *s.* Chết rồi, đã sinh thì, đã qua đời. Kẻ chết.

Décéder, *n.* Chết, qua đời, sinh thì, khoản mặt, tạ thế. *Il est décédé à Saigon,* Nó đã chết tại Saigon.

Déceler, *a.* Tỏ ra, làm lậu chuyện ra, khai ra. — *le nom des voleurs,* Khai tên mấy đứa ăn trộm.

Décembre, *m.* Tháng chạp năm tây.

Décemment, *adv.* Cách xứng đáng, tử tế.

Décence, *f.* Sự xứng đáng, sự phải phép. Nghi thể.

Décennal, le, *adj.* Được mười năm, nội mười năm. Cách mười năm một lần.

Décent, te, *adj.* Xứng đáng, phải thế, tử tế, tề chỉnh, dễ coi.

Décentralisation, *f.* Chia quyền, không gồm.

Déception, *f.* Sự luống trông. Sự phỉnh gạt, sự lầm.

Décercler, *a.* Tháo niền (thùng) đi.

Décerner, *a.* Ban cho, phú cho. Truyền, ra lịnh, định. — *une récompense,* Ban thưởng. — *une peine,* Định hình phạt.

Décès, *m.* Sự chết, sự qua đời.

Décevable, *adj.* Dễ gạt, dễ phỉnh.

Décevant, te, *adj.* Dối trá, gian dối, gian trá. *Espoir —,* Lỡ thở, thở lỡ.

Décevoir, *a.* Gạt, lường gạt, phỉnh phờ, dối trá.

Déchaînement, *m.* Sự tháo xiềng ra. || *Au fig.*—, Sự hung hăng, sự lung quá. *Le—des passions,* Sự luông tuồng điếm đàng. *Le —des vents,* Gió lung quá.

Digitized by Google

Déchaîner, *a.* Tháo xiềng, mở lòi tói.— *un prisonnier,* Tháo xiềng tù ra. || *Au fig.* —, Xui giục, thối thúc. || SE DÉCHAÎNER, *r.* — *contre,* Hằm hằm, làm dữ, làm lung quá. *Les vents se déchaînent,* Gió phát lên lung quá.

Déchanter, *n.* Hết tin (trông cậy) nữa. Hết làm giỏi.

Décharge, *f.* Sự cất gánh, sự cất hàng lên. Sự rảnh khỏi nợ. Một hiệp bắn súng. Chỗ để đồ vặt. Chỗ đồ rác rến. || *Au fig.*—, Sự giúp đỡ, sự làm cho nhẹ. *Témoin à* —, Chứng binh.

Déchargement, *m.* Sự cất hàng dưới tàu lên. — *d'une voiture,* Cất hàng trên xe xuống.

Décharger, *a.* Cất gánh nặng đi. Làm cho ra nhẹ. Giúp đỡ. — *un navire,* Cất hàng dưới tàu lên. — *un fusil,* Xổ súng đi.—*son ventre,* Xổ bụng đi. — *sa bile,* Nổi giận, đổ cơn giận.—*un accusé,* Làm chứng khai binh đàng bị cáo.—*un coup de poing,* Đấm một đấm mạnh. || SE DÉCHARGER, *r.* Lo rảnh khỏi. Đổ ra, xổ ra.—*sur qqn,* Giao việc cho ai.

Déchargeur, *m.* Kẻ cất hàng hóa.

Décharné, ée, *adj.* Gầy guộc, gầy mòn, ốm o. *Os décharnés,* Xương không.

Décharner, *a.* Lột thịt, lấy thịt ra. Làm cho gầy guộc, ốm o. *La fièvre l'a décharné,* Nó bị rét mà ốm.

Déchaumer, *a.* Khai phá. — *un coin de forêt,* Khai phá đất rừng.

Déchausser, *a.* Cởi giày ra. — *son enfant,* Cởi giày cho con. — *un arbre,* Moi gốc cây. || SE DÉCHAUSSER, *r.* Cởi giày ra.

Déche, *f. Être dans la* —, Túng ngặt.

Déchéance, *f.* Sự suy vi, sự suy sụp. Sự giáng chức, sự mất (quờn) phép, sự phế đi.

Déchet, *m.* Sự hao mất, sự hư hao.

Décheveler, *a.* Làm cho rối tóc (ai). Đánh xơ đầu.

Décheviller, *a.* Rút chốt ra.

Déchiffrable, *adj.* (chữ) coi được, mò được, (số) giạch ra được.

Déchiffrer, *a.* Giạch số ra. Coi (mò, đọc) chữ. || *Au fig.* —, Giải ra, mò ra.

Déchiqueter, *a.* Xé, xẻ ra, rạch ra, xắt ra, vẽ ra.— *de la viande,* Xắt thịt ra.— *du poisson,* Vẽ cá.

Déchirant, te, *adj.* Thảm thiết, đau lòng, đứt ruột. *Cris déchirants,* Rên um.

Digitized by Google

Déchirement, *m.* Sự xé, sự xé (làm) rách || *Au fig.* —, Sự cực lòng, sự thảm thiết, sự đau lòng || —, *m.pl.* Sự hỗn loạn, sự loạn lạc.

Déchirer, *a.* Xé, xé (làm) rách, rạch ra. — *un habit,* Xé áo ra. — *le visage,* Rạch mặt. — *avec les ongles,* Bấu xé, cấu xé. || *Au fig.* — *l'âme,* Làm đau lòng xót dạ. — *son prochain,* Nói xấu, nói hành người ta. — *le pays,* Làm loạn, dấy loạn. *La faim déchire l'estomac,* Nhịn đói xót bụng quá. || SE DÉCHIRER, *r.* Rạch ra, xẻ, tét ra.

Déchirure, *f.* Đàng rách, đàng xé. *Faire une — à son vêtement,* Làm rách áo mình.

Déchoir, *n.* Suy vi, suy sụp, sụt xuống, bị phế. *Roi déchu,* Vua bị phế. *Pays déchu,* Nước suy vi. *Sa réputation déchoit,* Nó gần mất tiếng tốt. || —, Ra yếu, muốn già.

Déchouer, *a.* Đem ra cho khỏi mắc cạn (ghe, tàu).

Décidé, ée, *adj.* Bền chí, vững vàng, chắc chắn, quyết định. *Il est bien — à...* Nó quyết chí...

Décidément, *adv.* Cách chắc chắn. *Il refuse —,* Nó chối riết.

Décider, *a.* Định, nghị định, quyết định, phân định. Biểu, dỗ dặng. *Comme vous déciderez,* Theo ý ông phân định. — *dans sa tête,* Chắc trong ý. — *un malade à boire,* Biểu, bắt kẻ liệt uống. || SE DÉCIDER, *r.* Quyết, tính, nhứt định.

Décigramme, *m.* Phần thứ mười trong một *gramme.*

Décilitre, *m.* Phần thứ mười trong một *litre.*

Décimal, ale, aux, *adj.* Cứ mười làm gốc. *Système —,* Phép cứ mười mà phân ra. *Nombre —,* Số lẻ (phần mười).

Décime, *m.* Phần thứ mười trong một quan tiền.

Décimer, *a.* Bắt mười người giết một. || *Au fig.* —, Làm cho chết (chém giết) nhiều người lắm. *Le fléau décime les habitants,* Nhiều người bị tai nạn mà chết.

Décimètre, *m.* Một tấc (thước tây).

Décisif, ive, *adj.* Làm cho dứt, nhứt định, quyết chắc, chắc chắn. *Un homme —,* Người hẳn hòi. *Un ton —,* Ăn nói hẳn hòi.

Décision, *f.* Sự (lời) nghị định. Sự chắc chắn. — *du ministère,* Lời bộ nghị. *Sa — est prise,* Đã liệu (định) rồi. *Prendre une —,* Liệu, định.

Déclamation, *f.* Phép nói (đọc) có bộ vận, có giọng

Digitized by Google

có cung. Cách nói bông nói pháo.

Déclamer, *a.* Đọc có cung cách bộ vận. || —, *v. n.*— *contre les riches,* Nhiếc mắng kẻ giàu có.

Déclaration, *f.* Sự (lời) khai, sự tỏ ra, sự (lời) xưng ra. *Faire une*—, Khai báo.

Déclaré, ée, *adj.* Tỏ tường, chán chường. *Ennemi* —, Nghịch chán chường.

Déclarer, *a.* Tỏ ra, khai ra, chiêu khai, xưng ra. — *ses fautes,* Xưng tội mình. || —*la guerre,* Rao giặc. Hạ chiến thơ. || SE DÉCLARER, *r.* Xưng mình ra, tỏ mình ra.

Déclassé, ée, *adj.* et *s.* Người đã xuất bậc.

Déclasser, *a.* Làm cho sái hàng sái chỗ đi. Đề ra ngoại sổ. Làm cho xuất bậc mình ra.

Déclic, *m.* Cò móc.

Déclin, *m.* Sự xiên. Xế. *Le — du jour,* Xế chiều. *Le — de la vie,* Tuổi già. Gần đất xa trời.

Déclinaison, *f.* Sự xiên, sự xế. Cách chia tiếng *tên kêu* ra nhiều thế nhiều cách.

Décliner, *n.* Xiên, nghiêng. Xế đi. Ra yếu. *Le jour décline,* Xế chiều. *Ce malade décline de jour en jour,* Bệnh nầy càng ngày càng yếu. || —, *v. a.* Không chịu. Tránh đi.

Déclive, *adj.* Dốc, triền. *Sol*—, Đất triền.

Déclivité, *f.* — *d'une montagne,* Triền núi.

Déclore, *a.* Nhổ rào đi, phá rào.

Déclouer, *a.* Tháo đinh ra. || SE DÉCLOUER, *r.* Sút (sổ) đinh ra.

Décocher, *a.* Lẩy, bắn. — *une flèche,* Bắn tên. || *Au fig.*— *une épigramme,* Làm thơ biếm.

Décoction, *f.* Sự sắc, sự nấu. Nước thuốc. *Faire une*—, Sắc thuốc.

Décoiffer, *a.* Lột khăn, lột đồ bịt đầu ra. Bỏ tóc xả, xả tóc ra. — *une bouteille,* Lật, mở nút vẻ ra.

Décoincer, *a.* Lấy nêm ra.

Décollation, *f.* Sự chém đầu.

Décollement, *m.* Gỡ đồ đã dán ra. Lột đồ đã dính ra.

Décoller, *a.* Gỡ đồ đã dán (dính) ra. Chém đầu. || SE DÉCOLLER, *r.* Tróc ra, rả ra, không dính nữa.

Décolletage, *m.* Sự trật cổ áo xuống mà bày vai ra.

Décolleter, *a.* Trật cổ áo xuống bày vai ra.

Décoloration, *f.* Sự phai màu, sự lợt màu.

Décolorer, *a.* Làm cho

Digitized by Google

phai (cho lợt) màu. || SE DÉCOLORER, *r.* Phai màu, lợt màu, trổ màu. *Fleurs décolorées*, Hoa phai màu.

Décombres, *m. pl.* Đồ dở nhà xuống (*hay là* nhà sập) còn lại.

Décommander, *a.* Hồi đi. Rút lời truyền lại.

Décomposé, ée, *adj.* Ngóu nát, rục rã. *Cadavre—*, Xác chết rục rã.

Décomposer, *a.* Giải từng phần, giạch ra, chia ra. Làm cho hư, làm cho thúi. *La peur décompose son visage*, Nó sợ mất sắc. || SE DÉCOMPOSER, *r.* Rục rã, hư thúi.

Décomposition, *f.* Sự giạch ra, sự phân ra từ phần. Sự rục rã, sự hư thúi. *Entrer en—*, Rục đi.

Décompte, *m.* Phần trừ lại. || *Au fig.* —, Sự luống trông.

Décompter, *a.* Trừ lại, trừ bớt ra. — *une somme déjà reçue*, Trừ lại tiền bạc đã lãnh trước rồi. || *Au fig.* —, Bớt lòng trông cậy.

Déconcerté, ée, *adj.* Bợ ngợ, ngẩn ngơ.

Déconcerter, *a.* Làm cho bối rối, làm cho quính đi. Làm cho sái nhịp đi. || SE DÉCONCERTER, *r.* Quính đi, bối rối, bợ ngợ.

Déconfire, *a.* Thắng. — *les ennemis*, Thắng được giặc. || —, Làm cho quính đi.

Déconfit, te, *adj.* Thua, bại trận, quính đi.

Déconfiture, *f.* Sự bại (thất) trận. Sự tan nát, sự hư hại.

Décongeler, *a.* Làm cho sự gì đặc ra lỏng lại.

Déconseiller, *a.* Nói ngẳng ra, nói gàng, biểu đừng.

Déconsidération, *f.* Sự mất tiếng, sự hư tiếng.

Déconsidérer, *a.* Nhẹ danh, làm cho ra nhẹ danh. || SE DÉCONSIDÉRER, *r.* Phải người ta dể ngươi.

Déconsigner, *a.* Tha cái phạt cầm lại. Lãnh đồ đã gởi, hàng hóa.

Décontenancer, *a.* Làm cho quính, cho khiếp đi. || SE DÉCONTENANCER, *r.* Quính đi, bối rối.

Déconvenue, *f.* Sự không xong, sự bất thành, sự lỡ cuộc.

Décor, *m.* Đồ (sự) trần thiết. || —, *m. pl.* Đồ trần thiết, đồ chưng trong nhà hát.

Décorateur, *m.* Thợ làm đồ trần thiết.

Décoration, *f.* Sự chưng cho đẹp, đồ chưng, đồ trần thiết. Bài thưởng, thưởng khuê bài.

Décorder, *a.* Tháo dậy đánh ra từ tao.

Digitized by Google

Décoré, ée, *adj.* et *s.* Đã dọn dẹp tề chỉnh. Kẻ được bài thưởng, kẻ đeo khuê bài.

Décorer, *a.* Chưng cho đẹp, dọn tề chỉnh. Cho bài thưởng, ban khuê bài. *Le roi l'a décoré,* Ông vua đã ban khuê bài mà thưởng người.

Décorner, *a.* Nhổ sừng.

Décortication, *f.* Sự lột vỏ. — *du paddy,* Sự xay lúa.

Décortiquer, *a.* Lột vỏ. *Riz décortiqué,* Lúa đã xay rồi, (gạo). *Moulin à —,* Cối xay.

Décorum, *m.* Đều lịch sự, nghi tiết, lễ, phép. *Garder le—,* Giữ lễ nghi.

Découcher, *n.* Đi ngủ dạo, ngủ nhà người ta.

Découdre, *a.* Tháo chỉ may. Xẻ da thịt. || Se découdre, *r.* Sổ ra, sổ đường chỉ. || —, *v. n.* Đánh lộn. Cự địch.

Découler, *n.* Chảy lần lần, nhỏ giọt, nhỉ ra.—*du tronc de l'arbre,* Trong gốc cây nhĩ ra. || *Au fig.*—, Ra bởi. *Ce fait découle de la cause qu'il a posée,* Nó vậy bởi làm cớ.

Découpage, *m.* Sự cắt ra, sự xắt ra. Tấm ván đã cưa lọng.

Découper, *a.* Cắt ra, xắt ra. —*un habit,* Cắt áo.—*un poulet,* Xắt thịt gà. || —, *en (sculpture)* Xoi, khắc. Cưa lọng.

Découpeur, euse, *s.* Kẻ cắt (thịt, áo). Kẻ hay cưa lọng.

Découplé, ée, *adj.* Mạnh mẽ, tốt vóc, vóc giạc mạnh mẽ.

Découpler, *a.* Mở (thả) chó săn ra.

Découpoir, *m.* Đồ để cắt.

Découpure, *f.* Sự cắt giẻ, giấy. Giẻ rẻo, giấy vụn.

Découragé, ée, *adj.* Ngã lòng, sờn lòng, mỏn chí. *Je suis—,* Tôi ngã lòng.

Décourageant, te, *adj.* Hay làm cho ngã lòng.

Découragement, *m.* Sự ngã lòng, sự rủn chí. *Le — s'empare de moi,* Tôi bắt ngã lòng.

Décourager, *a.* Làm cho ngã lòng (sờn lòng), làm cho nao lòng. *Ne vous découragez pas!* Chớ sờn lòng! || Se décourager, *r.* Ngã lòng, rủn chí, thối chí.

Découronner, *a.* Cất mũ triều. Giành ngôi. || *Au fig.* — *un arbre,* Trảy ngọn cây.

Décours, *m.* Hạ huyền. *La lune en —,* Trăng treo, trăng hạ huyền.

Décousu, ue, *adj.* Sổ đường chỉ, sút đường may. Lộn xộn bậy bạ. *Style —,* Cách nói không có thứ tự.

Digitized by Google

Découvert, te, *adj.* Dở ra, không che đậy. Ở lồ; trống trải. *Aller la tête découverte,* Đi đầu trần. *Voiture découverte,* Xe trần. *Lieu—,* Chỗ trống, chỗ trần. || À DÉCOUVERT, *loc. adv.* Trống, trần, trần. || *Au fig.—,* Rõ ràng, tỏ rõ, tỏ tường. || DÉCOUVERT, *s. m.* Nợ.

Découverte, *f.* Sự dở ra, sự mở ra. Sự tìm (gặp) được. Sự bày đầu ra.

Découvrir, *a.* Dở ra, mở ra, vạch ra. Tìm (gặp) được.— *le rideau,* Dở màn ra.—*la route des Indes,* Tìm được đàng qua Thiên trước. || *Au fig.* —, Tỏ ra, bày ra. — *un complot,* Lậu mưu ra. || SE DÉCOUVRIR, *r.* Cất nón, lột khăn. *Le ciel se découvre,* Trời thanh, thanh trời, tốt trời.

Décrasser, *a.* Làm cho sạch đất, chùi cho sạch.— *la tête,* Gội đầu. || *Au fig.— qqn,* Phá ngu, làm cho ra dinh liếu ít nhiều.

Décravater, *a.* Mở dây buộc cổ ra.

Décréditer, *a.* Làm cho mất tin, làm cho ra nhẹ danh tiếng.

Décrépir, *a.* Làm cho rả lớp vôi tô. || SE DÉCRÉPIR, *r.* Rả vôi tô ra.

Décrépit, te, *adj.* Già nua tuổi tác, lụm cụm, già khú.

Décrépitation, *f.* Tiếng nổ lộp bộp (như muối vô lửa).

Décrépiter, *n.* Nổ lộp bộp, lốp bốp.

Décrépitude, *f.* Sự già cả, tuổi hạc, sự già nua tuổi tác.

Décrescendo, *m.* Tiếng latinh chỉ nghĩa bớt lần lần.

Décret, *m.* Hiệu lịnh, sắc chỉ, chỉ dụ, chiếu chỉ.—*du ciel,* Mạng trời, thiên mạng. *Publier un—,* Ra chỉ dụ.

Décréter, *a.* Ra lệnh, ra chỉ dụ, truyền lịnh.—*la mobilisation,* Chỉ ra bắt lính cựu.

Décrier, *a:* Chê bai. Phao phản, nói xấu, nói hành, bỏ vạ, làm cho xấu tiếng. — *une marchandise,* Chê hàng hóa. —*ses compagnons,* Nói xấu cho chúng bạn.

Décrire, *a.* Vẽ ra, chỉ vẽ ra. Thuật truyện lại từng đều.—*une circonférence,* Vẽ vòng tròn. — *les mœurs et les usages d'un pays,* Thuật lại phong tục xứ nào.

Décrocher, *a.* Mở xuống, lấy xuống.—*un tableau,* Mở bức tranh xuống. || *Au fig.* — *une permission,* (Xin) được phép nghỉ. || SE—, *r.* Rớt xuống, tróc ra.

Décroissance, *f. ou* **Décroissement,** *m.* Sự hạ xuống, sự bớt (ngớt) xuống. *La—de la lune,* Tráng treo.

Digitized by Google

Décroissant, te, *adj.* Hạ xuống, giựt (bớt) xuống. *Le bruit—des vagues,* Sóng bớt kêu ầm ầm.

Décroître, *n.* Bớt (ngớt) xuống, giựt xuống. *Ma bourse décroît,* Túi tôi nó nhót. *Les jours décroissent,* Ngày mau tối lâu sáng (ngày vắn).

Décrottage, *m.* Sự chùi (lau) bùn lấm.

Décrotter, *a.* Chùi bùn lấm. Đánh sạch. — *ses souliers,* Chùi (đánh) giày cho sạch bùn. || *Au fig.* —, Phá ngu.

Décrotteur, *m.* Kẻ chùi (đánh) giày cho láng.

Décrottoir, *m.* Đồ để chùi giày.

Décrue, *f.* Sự hạ xuống, sự giựt xuống. *La — du fleuve,* Nước giựt xuống.

Décruer *ou* **Décruser,** *a.* Giặt chỉ, giặt tơ. Ươm, dạo kén vào nước sôi mà kéo tơ chỉ.

Décu, ue, *adj.* Hỏng mất, lỡ làng. *Être* —, Lầm lỡ, mắc mớp.

Déculotter, *a.* Cởi (lột) quần.— *une grenouille,* Lột da con ếch.

Décuple, *adj.* Bằng mười, thập bội.

Décupler, *a.* Bội xấp bằng mười.

Décuvage, *m.* Sự sang rượu trong thùng chứa ra thùng nhỏ.

Décuver, *a.* Sang rượu ra thùng nhỏ.

Dédaigner, *a.* Chẳng khấng (đoái). Chê bai, khinh khi, làm sỉnh, không sá chi. *Ne dédaignez pas les humbles,* Đừng khi người hèn. *Il dédaigne de me parler,* Nó không thèm nói với tôi.

Dédaigneusement, *adv.* Cách khinh khi, cách thái thầm.

Dédaigneux, euse, *adj.* Hay kiêu cách, hay làm sỉnh; hay thái thầm. *Air—,* Bộ kiêu cách.

Dédain, *m.* Sự khinh khi, sự thái thầm, sự chê bai.

Dédale, *m.* Nơi có nhiều ngả quanh co. || *Au fig.*—, Sự lộn xộn, không rõ. *Le — des lois,* Phép kín trong luật.

Dedans, *adv.* Ở trong, ở phía trong. *Le dedans, En-dedans,* Phía trong, Bề trong. *Au-dedans,* Ở trong. *Là-dedans,* Trong ấy.

Dédicace, *f.* Sự dưng kính, sự dâng kiếng.—*d'une église,* Sự làm phép nhà thờ. Lễ khánh tán nhà thờ.

Dédicatoire, *adj. Épître—,* Thơ dâng, thơ cúng cho.

Dédier, *a.* Dâng, cúng. Dâng kiếng (kính).—*une église à un Saint.* Dâng nhà thờ cho

Digitized by Google

ông thánh nào làm Bổn mạng. Làm lễ khánh tán nhà thờ.—*un livre à*... Dâng kiếng sách gì cho...

Dédire, *a.* Chối cãi. || Se dédire, *r.* Nói ngược, nói trặc. Phản ngôn.

Dédommagement, *m.* Sự thường lại, sự bồi thường, sự đền bồi.

Dédommager, *a.* Bồi thường, thường lại, đền lại.—*qqn de ses pertes,* Bồi thường các phần thiệt hại lại cho ai.

Dédorer, *a.* Làm cho bay (tróc) vàng mạ đi. || Se—, *r.* Phai đi.

Dédouaner, *a.* Đóng thuế hàng mà lãnh đồ ra.

Dédoubler, *a.* Tháo áo lót ra. Chia phần, chia hai. Pha nước. — *un régiment,* Chia cơ binh làm hai.

Déduction, *f.* Sự trừ ra, sự rút bớt ra. Lời kết, câu kết. *Faire une — de vingt dollars,* Trừ hai chục đồng bạc ra. *Une—claire,* Lý kết rõ ràng.

Déduire, *a.* Trừ ra, giảm bớt. Kết, luận lý.

Déesse, *f.* Bụt nữ, thần nữ.

Défâcher, (se) *r.* Ngớt giận, hết giận.

Défaillance, *f.* Sự yếu đuối, sự non sức. Sự ngất đi. Sự bủn rủn, sự rủn chí. Sự ngã lòng.

Défaillant, te, *adj.* Yếu đuối, mỏn sức, xỉnh vỉnh, || —, *adj.* et *s.* Kẻ không tới hầu kiện, kẻ khiếm diện.

Défaillir, *n.* Xỉu xuống, té xỉu, ngất đi. Mỏn đi. Bủn rủn, rủn chí. *Il a défailli au milieu du chemin,* Nó té xỉu giữa đàng. || —, Không tới hầu kiện, khiếm diện.

Défaire, *a.* Tháo ra, mở ra. Dở, phá. Thắng. Làm cho ốm o, gầy guộc. Làm cho khỏi. cho rảnh. — *une caisse,* Tháo thùng. — *l'ennemi,* Thắng quân nghịch, đánh xua quân giặc. || *La maladie l'a défait,* Nó đau nên hết sức, nên ra ốm.— *un marché,* Phá giá, không chịu giá đó nữa. || Se défaire, *r.* Bỏ. — *d'un vice,* Bỏ tật xấu. *Être défait,* Thất trận, bại trận.

Défait, te, *adj.* Rã rời tay chơn, liệt nhược. Xanh xao vỏ vàng, ốm o gầy guộc. *Visage pâle et—,* Mặt mũi xanh xao ốm o.

Défaite, *f.* Sự thất (thua) trận, sự bại trận. Sự (bán) đắt. Lẽ chữa mình bậy. — *complète,* Bại trận ráo.

Défalcation, *f.* Sự trừ ra, sự bớt, sự giảm bớt.

Défalquer, *a.* Trừ ra, bớt ra. — *le poids de la caisse,* Trừ (sự nặng) cái thùng ra.

Digitized by Google

Défaufiler, *a.* Tháo chỉ lược ra.

Défausser, *a.* Sửa lại cho trúng, cho nhằm.

Défaut, *m.* Sự thiếu, không có. Tật, chứng, nết xấu. *Faire—*,Thiếu, hụt. *À—de,* Thiếu, không có. *Chacun a ses défauts,* Ai có tật (chứng) riêng nấy. *Faire—en justice,* Không tới hầu kiện, khiếm diện. *Au—de l'épaule,* Chỗ cùng vai.

Défaveur, *f.* Sự mất thân thế, sự mất tin đi. *Tomber en—,* Mất thân thế, không được người ta tin nữa.

Défavorable, *adj.* Trái, nghịch, không xuôi, trái mùa. *Pluies défavorables,* Mưa sái (trái) mùa.

Défection, *f.* Sự trơ lòng, sự phản, sự bạt trung.

Défectueux, euse, *adj.* Thiếu, khiếm khuyết. Có tật, có lỗi. Trái phép,quấy, sái.

Défectuosité, *f.* Lỗi. Tật, chứng, sự quấy, sự sái.

Défendable, *adj.* Binh được, chữa được, phò giúp được.*Cet homme n'est pas—,* Binh (cứu) người nầy không được. *Ce poste n'est pas—,* Đồn, chỗ nầy nguy thế, giữ không đặng.

Défendeur, eresse, *s.* Kẻ chữa mình trong việc kiện cáo.

Défendre, *a.* Cấm, cấm không cho. Binh vực, bàu chữa, che chở, phò giúp. *—d'entrer,* Cấm không cho vô.—*un orphelin,* Vùa giúp đứa mồ côi.—*un accusé,* Binh người bị cáo. || SE DÉFENDRE, *r.* Cự lại, đánh trả. Giữ mình cho khỏi. Chữa mình.

Défense, *f.* Sự cấm, tờ cấm. Sự cự lại, sự chống lại. Sự giữ mình. Sự binh vực. — *de passer,* Không cho qua đây. *Je prends votre—,* Tôi binh anh. *Une vive—,* Cự lại hung. — *expresse,* Cấm rõ ràng,hẳn hòi. || *Défenses de l'éléphant,* Ngà voi.—*du sanglier,* Nanh heo.

Défenseur, *m.* Kẻ binh vực, kẻ bàu chữa. Thầy cung, thầy kiện.

Défensif, ive, *adj.* Để mà chữa (mà cự, mà đỡ). *Arme défensive,* Khí giải đề mà giữ mình. || DÉFENSIVE, *f.* Sự lo cự, giữ thế.

Déféquer, *a.* Lọc, lóng cáu.

Déférant, te, *adj.* Thảo thuận, kính nhường. *Esprit doux et —,* Ý, lòng hiền lành và cung kính.

Déférence, *f.* Sự thảo thuận, sự kính nhường. *Témoigner de la—,* Tỏ lòng cung kính. *Être plein de—,* Có lòng thảo thuận.

Déférer, *a,* Ban, cho, Cáo

Digitized by Google

báo, đi thưa kiện. || —, *v.n.* Tùy, nhường.—*à son avis,* Tùy ý người. — *à l'âge,* Nhường tuổi.

Déferler, *n.* Bổ, đánh, bổ vòi. *Les vagues déferlent bruyamment,* Sóng bổ ầm ầm. || —, *v. a.* Xổ buồm, dương buồm.

Déferrer, *a.* Tháo sắt ra. —*un cheval.* Tháo móng sắt ngựa ra. || *Au fig.*—, Làm cho bối rối, làm cho quính. || SE DÉFERRER, *r.* Sút móng sắt ra.

Défeuiller, *a.* Hái lá, suốt lá, làm rụng lá.—*des mûriers,* Hái (suốt) lá dâu. || SE DÉFEUILLER, *r.* Rụng lá.

Défi, *m.* Sự thách thức, sự đố. sự cá. *Porter un* —, Thách, đố, cá.

Défiance, *f.* Sự nghi ngại, sự tương nghi. *Mettre tout le monde en*—, Làm cho ai nấy đều phát nghi.

Défiant, te, *adj.* Hay nghi, hay nghi ngờ. *Il est très*—, Nó hay nghi lắm, đa nghi.

Déficeler, *a.* Tháo (mở) dây ra.—*un paquet,* Mở dây gói đồ ra.

Déficit, *m.* Cái thiếu, sự thiếu. Tiền thiếu, lỗ vốn.

Défier, *a.* Đố, thách. Không sợ. *Je vous défie de porter cette charge,* Tôi đố anh vác cho nổi. — *la mort,* Không sợ chết. || SE DÉFIER, *r.* Nghi, không tin. Dè, thấy trước. *Qui pouvait — d'un pareil malheur,* Ai dè sự tai nạn thể ấy.

Défigurer, *a.* Làm cho hư mặt mũi, làm xe mặt mày. || *Au fig.*—, Làm cho sái, làm cho hư đi, đổi đi || SE DÉFIGURER, *r.* Làm cho hư mặt mũi mình đi.—(*se déguiser*) Giả dạng.

Défilé, *m.* Đèo, đèo ải. *Franchir un*—, Trèo đèo, qua ải. *Un défilé de troupes.* Sự kéo binh đi. || *Au fig.*—, Sự khó lòng. *Être dans un vilain*—, Mắc eo, bị sự khó lòng.

Défiler, *a.* Rút (tháo) chỉ ra, xo ra. || —, *v. n.* Đi nối đuôi. *La troupe a défilé devant le roi,* Binh kéo qua trước mặt vua. || SE DÉFILER, *n.* Chạy mất, lén đi.

Définí, ie, *adj.* Tỏ tường, rõ ràng.

Définir, *a.* Cắt nghĩa ra, chỉ rõ ra, bày ra. Giải rõ nghĩa, cắt nghĩa rõ ra. Chỉ định, quyết định.

Définitif, ive, *adj.* Chắc chắn, quyết (nhứt) định. Cho dứt, cho xong. || EN DÉFINITIVE, *loc. adv.* Chắc chắn, quyết, sau hết.

Définition, *f.* Sự chỉ rõ ra, sự cắt (giải) nghĩa rõ ràng. Sự quyết(nhứt)định.

Définitivement, *adv.* Cách chắc chắn, cho quyết, cho dứt, cho xong.

Digitized by Google

Déflagration, *f.* Sự cháy.

Défleuraison, *ou* **Défloraison,** *f.* Sự rụng bông, sự hư bông. Sự bông hoa đồ.

Défleurir, *a.* Làm cho rụng bông, làm hư bông, đồ bông. || —, *v. n.* Rụng bông, hư bông. Đồ bông.

Déflorer, *a.* — *une fille,* Làm mất (hư) hoa con gái.

Défoncement, *m.* Sự lủng đáy, sự sút đáy. Sự cuốc bẫm, sự cày sâu.

Défoncer, *a.* Làm lủng (lọt) đáy, động lọt đáy (thùng). — *un tonneau,* Động đáy thùng đi. — *un chemin,* Làm hư đường đi. — *un champ,* Lật đất, trở đất.

Déformation, *f.* Sự hư, sự méo (móp). Sự đổi hình dạng.

Déformer, *a.* Làm hư, làm ra khác hình. Làm méo (móp). || SE DÉFORMER, *r.* Hư, ra khác hình, ra méo.

Défourner, *a.* Đem ra khỏi lò, ra lò. — *du pain, des briques,* Ra bánh, ra gạch.

Défraîchir, *a.* Làm cho mất sắc, làm cho phai màu, làm hết tươi.

Défrayer, *a* Chịu sở tổn, trả thế cho ai. || — *la société,* Làm cho người ta vui cười.

Défrichage, *ou* **Défrichement,** *m.* Sự khai phá, sự ruỡng rẫy (rừng).

Défricher, *a.* Khai phá, ruỡng rẫy (rừng). Vở ra, phát ruộng (rẫy). — *un terrain de forêt,* Khai phá đất rừng. || *Au fig.*—, Gỡ rối. — *une affaire,* Gỡ xong việc rối.

Défricheur, *m.* Kẻ khai phá.

Défriser, *a.* Làm hết quăn. *Cheveux défrisés,* Tóc hết quăn. || *Au fig.*—, Làm cho (ai) mắc mớp.

Défroncer, *a.* Làm cho hết xếp con (lằng xếp áo, vải...). || *Au fig.* — *les sourcils,* Hết châu mày.

Défroque, *f.* Đồ thầy dòng chết để lại. Đồ (của) kẻ chết để lại. Quần áo không dùng nữa.

Défroqué, ée, *adj.* et *s.* Kẻ xuất về thế gian, kẻ bỏ nhà dòng mà ra.

Défroquer, *n.* Xuất (trở về) thế gian. Bỏ nhà dòng mà về thế gian.

Défunt, te, *adj.* et *s.* Chết, chết rồi. Kẻ chết, kẻ qua đời.

Dégagé, ée, *adj.* Trống trải, thong dong, rảnh rang; chuộc lại, đem ra khỏi. *Air* —, Bộ thong dong, thong thả.

Dégager, *a.* Dọn cho trống trải, dọn cho rảnh rang. Gỡ ra, cứu khỏi, rút ra. Chuộc lại. — *sa parole,* Rút

Digitized by Google

lời mình nói đi. — *une montre*, Chuộc đồng hồ trái quít lại. || SE DÉGAGER, *r.* Sổ, thoát khỏi.

Dégaine, *f.* Bộ tịch kì khôi, cách dị kì.

Dégainer, *a.* Rút gươm ra, tuốt (tót) gươm ra. || —, *v. n.* Cầm gươm.

Déganter, *a.* Cởi (lột) bao tay ra.

Dégarnir, *a.* Dọn cất đi, đem đi, lấy đi. — *une maison*, Dọn đồ trong nhà cho trống. — *un arbre*, Tỉa bớt nhánh cây đi.

Dégât, *m.* Sự hư hại, sự phá phách. *Occasionner des dégâts considérables*, Làm hư hại nhiều lắm.

Dégauchir, *a.* Làm cho hết méo hết móp. Làm cho bằng. || *Au fig.* —, Sửa dạy cho hết vụng về dốt nát. — *un jeune homme*, Dạy dỗ cho ra người tử tế, ra giỏi.

Dégel, *m.* Sự tan giá, sự tuyết rã ra.

Dégelée, *f.* Đánh lung lắm.

Dégeler, *n.* Băng tiêu, tan giá, rã tuyết. *Le fleuve dégèle*, Sông tan giá.

Dégénération, *f.* Sự lai nòi, sự lai giống.

Dégénérer, *n.* Lai giống, lai nòi, đốc đi; hóa ra, trở nên. *Ce riz dégénère*, Lúa này nó đốc đi. *Le rhume dégénère en phtisie*, Ho gió hóa ra ho lao.

Dégluer, *a.* Gỡ cho khỏi dính (nhựa). — *un oiseau*, Gỡ chim mắc nhựa.

Déglutition, *f.* Sự nuốt vô.

Dégobiller, *a.* Mửa, mửa ra, ói ra.

Dégoiser, *a.* Nhạy miệng, nhạy mép, già hàm, nói hốp tốp. Ăn nói lua láu lau chau. Reo (về chim).

Dégommer, *a.* Gỡ lấy nhựa, gỡ mủ cây. || *Au fig.* —, Cất chức (ai), cách chức. *On l'a dégommé*, Người ta đã cất chức nó.

Dégonflement, *m.* Sự làm cho xọp đi, cho xẹp đi.

Dégonfler, *a.* Làm cho xọp, cho dẹp đi. — *un ballon*, Làm cho xọp tàu khí. || SE DÉGONFLER, *r.* Xọp đi, xẹp đi. *La tumeur se dégonfle*, Mụt xẹp rồi, xọp đi. || *Au fig. Se* —, Thản thở. Nói hết lời nói, cho bằng an trong lòng.

Dégorger, *a.* Mửa (ói) ra. Xoi (cho thông). — *un tuyau*, Xoi cho thông ống. || —, Giặt, xả (tơ, lụa, vải...). || —, *v. n.* Tràn, tràn ra.

Dégoter, *a.* Bắn (đánh, nhắm) trúng cái gì làm cho rớt xuống. || *Au fig.* —, Có hình dạng. *Il dégote bien*, Coi hình tướng khá.

Dégourdi, ie, *adj.* et *s.* Lanh lợi, sáng ý.

Dégourdir, *a.* Làm cho hết tê. Làm (nấu) cho ấm.

Digitized by Google

—*les jambes*, Làm cho hết tê chơn đi. || *Au fig.*—, Làm cho ra lanh lợi, giỏi giắn. || SE DÉGOURDIR, *r.* Hết tê mê. || *Au fig.*—, Ra dạn dĩ.

Dégoût, *m.* Sự nhàm lờn, sự chán ngán. Bợn dạ. *Avoir en—la viande*, Không ưa thịt nữa. || *Au fig.*—, Sự kị, sự không ưa hạp. Sự buồn dạ, sự cực lòng.

Dégoûtant, te, *adj.* Nhờm, nhàm lờn. *Un mets*—, Món ăn không được. || *Au fig.*—, Khó lòng, cực lòng. *C'est*—! Khó quá!

Dégoûté, ée, *adj.* et *s.* Kén ăn, nhàm, hay lừa lọc. *Être dégoûté d'un mets*, Ngán, chán ngán, đã thèm.

Dégoûter, *a.* Làm cho nhàm lờn, làm cho ngán, không thèm nữa.—*de la vie*, Làm cho ngán đời. || *Il me dégoûte*, Tôi không chịu nó nữa, tôi ghét. || *Au fig.*—, Làm cho bắt gớm. || SE DÉGOÛTER, *r.* Lấy làm ngán, đã thèm, không ưa nữa.

Dégouttant, te, *adj.* Hay nhỏ giọt, hay dột.

Dégoutter, *n.* Nhỏ giọt, nhểu, dột. *La sueur lui dégoutte du front*, Mồ hôi trán nhỏ giọt.

Dégradant, te, *adj.* Hay làm cho ra hèn, hay làm cho nhẹ thể mình.

Dégradation, *f.* Sự cất chức, sự lật chức. Sự hư hại, sự phá phách.—*militaire*, Phép khử quan. || *Au fig.*—, Sự hèn hạ. *Tomber dans la*—, Ra hèn hạ.

Dégradé, ée, *adj.* Mất chức, bị giáng (cất) chức.

Dégrader, *a.* Cất chức, cách chức, giáng chức. Làm hư, phá phách.—*un mandarin*, Cất chức quan. || *Au fig.*—, Làm ra hèn, hạ xuống. Làm cho nhẹ thể.

Dégrafer, *a.* Mở móc ra, mở khoá gài ra.

Dégraissage *ou* **Dégraissement,** *m.* Sự lấy mỡ ra, sự hớt (vớt) bớt mỡ ra.

Dégraisser, *a.* Bỏ mỡ, hớt bớt mỡ.—*la viande*, Hớt mỡ thịt ra. ||—, Giặt, xổ cho hết trỉn (mỡ, dầu ..).

Degré, *m.* Bực, (bậc), nấc, nấc thang. Phẩm, cấp, đẳng. Độ, chữ. Đời.—*en pierre*, Bậc đá.—*du trône*, Bệ rồng.—*de comparaison*, Bậc so sánh. *Parenté au troisième*—, Bà con ba đời. *Alcool à 90 degrés*, Rượu mạnh 90 chữ. || PAR DEGRÉS, *loc. adv.* Từ bậc, từ nấc; lần lần.

Dégrèvement, *m.* Sự giảm thuế.

Dégrever, *a.* Giảm (bớt)

Digitized by Google

thuế. — *les salines*, Giảm thuế ruộng muối.

Dégringolade, *f.* Sự té nhào xuống, sự té lăn xuống. || *Au fig.*—, Sự suy vi, sự suy sụp.

Dégringoler, *a.* et *n.* Xô nhào xuống, lăn xuống. Té nhào xuống, ngã xuống.

Dégriser, *a.* Giải say, dã rượu, làm cho hết say. || *Au fig.*—, Làm hết mê.

Dégrossir, *a.* Đẽo, vạc, bào. — *une pièce de bois*, Đẽo cây. || *Au fig.*—, Phá ngu. — *un élève*, Phá ngu đứa học trò.

Déguenillé, ée, *adj.* Lang thang, rách rưới, rách lang thang, xề xài.

Déguerpir, *n.* Chạy tét, chạy ngay, chạy te.

Dégueuler, *a.* et *n.* *(tiếng hèn)*. Mửa.

Déguignonner, *a.* Làm cho hết rủi ro.

Déguisement, *m.* Đồ để giả dạng, lốt giả. || *Au fig.* —, Sự giả đò, sự giả hình, sự giấu giếm. *Sans* —, Tỏ tường, rõ ràng, chán chường.

Déguiser, *a.* Giả dạng, mặt lốt (đồ) khác mà giả hình cho người ta đừng biết. Tráo trở, giấu đút, giả mạo. —*son écriture*, Tráo tuồng chữ. || **Se déguiser**, *r.* Mặc đồ giả hình, giả dạng. *Se— en moine*, Mặc đồ giả làm thầy dòng.

Dégustateur, *m.* Kẻ coi việc nếm đồ uống.

Dégustation, *f.* Sự nếm thử đồ uống.

Déguster, *a.* Nếm (đồ uống). Lấy làm ngon.— *du vin*, Nếm thử rượu.

Déhaneher, (se) *r.* Đi nhún mình vúc vắc, đi chấm phết.

Déharnacher, *a.* Mở đồ ngựa ra.

Déhonté, *adj.* et *s.* Không biết mất cỡ, chai đá, không biết hổ ngươi.

Dehors, *adv.* Ngoài, ở ngoài. *Sortir*—, Đi ra ngoài. DE DEHORS, *en*—, *au*—, *par*—, *loc. adv.* Ở ngoài, bề ngoài. || —, *s. m.* Bề ngoài, phía ngoài. *L'ennemi du*—, Giặc ngoài. || —, *m. pl.* Hình dạng bề ngoài. || *En dehors de*, Đừng kể, trừ ra.

Déicide, *adj. et s.* Kẻ giết Chúa cứu thế. Tội giết Chúa cứu thế. *Les Juifs déicides*, Quân Giuđêu là kẻ giết Chúa cứu thế.

Déifier, *a.* Phong làm chúa làm thần, đặt làm bụt.

Déiste, *s.* Kẻ tin có Chúa mà không tin đạo Chúa truyền.

Déjà, *adv.* Đã, đà, rồi. *Il est — vieux*, Người đã già cả rồi.

Digitized by Google

Déjection, *f.* Sự xổ ra, sự xuất xở. || —, *pl.* Cứt, phẩn.

Déjeter, (Se) *r.* Vạy vò, cong, oam đi. Xiêu, xẹo đi.

Déjeuné ou **Déjeuner,** *m.* Bữa ăn lót lòng. Bữa ăn sớm mai hay là trưa.

Déjeuner, *n.* Ăn lót lòng, ăn cơm sớm mai.

Déjoindre, *a.* Tháo (mở) ra. || SE DÉJOINDRE, *r.* Rã rời, bời rời.

Déjouer, *a.* Làm cho vỡ việc ra, làm cho trật đi; ngăn trở, lật độ.

Delà, *prép.* Bên kia. *Au —, en—, par—,* Bên kia. *Au — du fleuve,* Bên kia sông. || DEÇÀ et DELÀ, *loc. adv.* Bên nây bên kia. || *Delà,* Từ đó.

Délabré, ée, *adj.* Hư hao, hư tệ. *Maison délabrée,* Nhà xếu mếu. *Fortune délabrée,* Tiền của hư hao.

Délabrer, *a.* Làm hư. —*un tapis,* Làm hư nệm. — *son estomac,* Làm hư tì vị. || SE DÉLABRER, *r.* Hư đi.

Délacer, *a.* Tháo (mở) dây ra. — *une bottine,* Mở dây giày ra.

Délai, *m.* Hạn, chừng, kì. *Le—est expiré,* Quá (mãn) kì rồi. *À bref—,* Gấp. *Sans —,* Tức thì, lập tức.

Délaissé, ée, *adj.* Một mình bơ vơ, thất (tất) bạt, tất tưởi, mồ côi cô độc. *Enfant—,* Con nít bỏ bơ vơ.

Délaissement, *m.* Sự tất tưởi, sự tất (thất) bạt.

Délaisser, *a.* Bỏ, từ bỏ, bỏ tất tưởi (bơ vơ), bỏ phế. — *sa femme et ses enfants,* Bỏ vợ con tất tưởi.

Délasser, *a.* Làm cho khoẻ. *Le sommeil délasse,* Ngủ thì khoẻ. || SE DÉLASSER, *r.* Nghỉ, du nhàn.

Délateur, trice, *s.* Kẻ hay mách miệng, kẻ hay cáo báo.

Délation, *f.* Sự mách miệng, sự cáo báo, cáo lén.

Délatter, *a.* Dỡ rui đi.

Délayé, ée, *adj.* Đã tiêu trong nước, dầu.

Délayer, *a.* Tầm, ngâm, mài ra. — *de la farine,* Sú bột.

Déleatur, *m.* Dấu chỉ phải sửa chữ in.

Délébile, *adj.* Dễ bôi, dễ lau.

Délectable, *adj.* Vui sướng, đẹp lòng. Thơm tho. Ngon *Parfum —,* Mùi thơm ngát. *Mets—,* Món ăn ngon lắm.

Délectation, *f.* Sự vui sướng, sự thỏa lòng, vừa ý.—*morose,* Vui sướng xác thịt.

Délecter, *a.* Làm cho vui sướng, làm cho khoái chí, làm cho vừa ý. || SE—, *r.* Ưa, lấy làm vui.

Délégation, *f.* Sự sai cử, quyền hành thế. Quyền

Digitized by Google

giao cho người thay mặt cho mình. Hội phái viên. *Par la — du souverain,* Bởi lịnh vua sai.

Délégué, ée, *adj.* et *s.* Phái viên, phái nhơn, kẻ thế hành. Sứ. Khâm sai. — *du peuple,* Kẻ thay mặt đồi lời cho dân.

Déléguer, *a.* Sai cắt, sai khiến, sai phái, nấy quyền, trao. — *son autorité,* Trao quyền mình cho.

Délester, *a.* Cất (bỏ) đồ dằn (tàu) ra.

Délétère, *adj.* Độc, hại. Gian tà, xấu. *Gaz —,* Khí độc. *Maximes délétères,* Lễ phép gian tà (xấu).

Délibérant, te, *adj.* Nghị định. *Assemblée délibérante,* Công đồng hiệp nghị.

Délibératif, ive, *adj.* Thuộc về sự nghị. Sự bàn luận. *Voix délibérative,* Phép được nói vô, phép nghị luận.

Délibération, *f.* Sự nghị luận, sự bàn luận, sự bàn tính.

Délibéré, *m.* Án, tờ án, tờ nghị.

Délibéré, ée, *adj.* Đã bàn luận, đã tính trước. Thong dong, khoan thai, chắc chắn. *Aller d'un pas —,* Đi bước khoan thai. *De propos—,* Cố ý.

Délibérément, *adv.* Cố ý, chủ ý.

Délibérer, *a.* et *n.* Nghị, nghị luận, bàn tính, bàn bạc, bàn lẽ. Suy nghĩ.

Délicat, te, *adj.* Mỏng mảnh, mịn, dịu dàng. Tử tế, toàn hảo, tốt lành. Khó, khó liệu, hiểm nghèo. Yếu, yếu đuối. Kén ăn. *Teint—,* Nước da mịn. *Travail —,* Việc khéo léo, khó. *Mets—,* Món ăn đẹp miệng (mĩ vị). *Avoir la vue délicate,* Yếu con mắt.

Délicatement, *adv.* Cách dịu dàng, cách khéo léo; kỉ cang, chín chắn.

Délicatesse, *f.* Sự sắc sảo, sự dịu dàng. Sự yếu đuối. Tài trí, khôn khéo.

Délices, *f. pl.* Sự vui sướng, sự khoái lạc. Sự sướng dạ (bụng, ý...).

Délicieusement, *adv* Cách khoái lạc, cách sung sướng.

Délicieux, euse, *adj.* Ngon ngọt, mĩ vị. Sướng, khoái lạc, vui sướng. *Mets —,* Đồ ăn mĩ vị.

Délicoter, *a.* Mở dây cột (ngựa, bò).

Délictueux, euse, *adj.* Có tội, có lỗi, đáng phạt.

Délié, ée, *adj.* Mỏng mảnh, mỏng mẻo, nhỏ thó. Mành. *Fil—,* Chỉ mành.

Délier, *a.* Tháo (mở) ra. — *d'un serment,* Làm cho khỏi giữ lời thề, tha lời thề. — *les cordons des sou-*

Digitized by Google

llers, Mở dây giày. — *les cordons de la bourse*, Chịu tiền.

Délimitation, *f.* Sự cắm ranh, sự phân giải hạn, sự cắm mộc giải.

Délimiter, *a.* Cắm ranh, phân giải hạn, cắm mộc giải. || *Au fig.*—*les pouvoirs*, Chỉ phép nào về ai.

Délinquant, te, *s.* Kẻ mắc tội, kẻ phạm tội, kẻ có lỗi, kẻ phạm luật phép.

Délinquer, *n.* Làm lỗi, phạm tội, làm trái phép, phạm luật.

Délirant, te, *adj.* Sảng sốt, phát điên.

Délire, *m.* Sự sảng sốt, sự nói sảng, sự sốt hoảng. *Accès de* —, Cơn bất tỉnh, cơn sốt hoảng.

Délirer, *n.* Sảng, nói (mê) sảng, sảng hồn, hoảng hốt. —*de frayeur*, Sảng kinh.

Délit, *m.* Tội, lỗi, tội khiên, đều lỗi. Bề trái viên đá. *Corps du* —, Tang tích, đồ tang. *Flagrant* —, Tội bắt được quả tang.

Délivrance, *f.* Sự cứu, sự giao cho, sự trao cho. *La* — *d'un certificat*, Sự trao bút tích cho || *Au fig.* —, Sanh thai.

Délivrer, *a.* Cứu, cứu cho khỏi, cứu chữa. Đưa cho, giao (trao) cho. — *d'un péril*, Cứu cho khỏi hiểm nghèo. —*des marchandises*, Giao hàng hóa cho.

Déloger, *n.* Dọn đi ở chỗ khác. || —, *v. a.* Đuổi đi (ra). — *qqn d'une maison*, Đuổi ai ra khỏi nhà.

Déloyal, ale, *adj.* Gian ngược. Trái phép. *Manière* —, Cách gian ngược.

Déloyauté, *f.* Sự gian ngược, sự gian tà, sự thất tín.

Delta, *m.* Vùng đất ở giữa hai ba vàm sông chạy lên giáp lại làm một.

Déluge, *m.* Lụt, nước lụt. Hồng thủy. *Le — universel*, Lụt cả, đại hồng thủy. || *Au fig.* — *d'injures*, Mắng nhiếc vô cùng.

Déluré, ée, *adj. et s.* Khôn, khôn quỉ. Lanh, lanh lợi.

Démagogie, *f.* Phe dân sự tập lập. Nghỉ nhiều điều thái quá cho dân nhờ.

Démagogue, *m.* Đầu đảng.

Démaigrir, *n.* Bớt ốm. || —, *v. a.* Đẽo. — *une poutre*, Đẽo cây đà.

Demain, *adv.* Mai, ngày mai, đến mai.—*matin*, Mai sớm, sớm mai.

Démancher, *a.* Tháo cán ra. — *une hache*, Tháo cán rìu ra. || SE DÉMANCHER, *r.* Sút cán ra. — *le bras*, Trật tay.

Demande, *f.* Lời xin, sự xin, Lời hỏi, sự hỏi.—*écrite*,

Digitized by Google

Đơn xin. *Faire une—*, Xin, làm đơn xin. *Presser de demandes*, Hỏi gắt.

Demander, *a.* Xin, xin cho. Cầu xin, cầu nguyện, xin cùng. Hỏi, hỏi han. Đòi. — *la permission*, Xin phép.—*du secours*, Xin giúp (cứu). — *à Dieu*, Xin cùng Chúa, cầu xin cùng Chúa. — *une fille en mariage*, Đi hỏi (nói) vợ. || *Au fig.* —, *Cela demande explication*, Sự nầy phải cắt nghĩa, mới rõ. *La terre demande de l'eau*, Đất nầy phải có nước mới được.

Demandeur, euse, *s.* Kẻ hay xin. Kẻ hay hỏi. || DEMANDEUR, DERESSE, Tiên cáo, kẻ đi kiện.

Démangeaison, *f.* Sự ngứa, sự ngứa ngấy. || *Au fig. Éprouver une— de parler*, Ngứa miệng.

Démanger, *n.* Ngứa, ngứa ngấy.—*vivement*, Ngứa xót, rát rao *La langue lui démange*, Nó ngứa miệng muốn nói lắm.

Démanteler, *a.* Phá vách thành lũy.

Démantibuler, *a.* Làm cho sếu (trật) hàm. || *Au fig.* —, Phá, làm hư, làm cho sái.—*une pendule*, Làm hư đồng hồ.

Démarcation, *f.* Sự phân giải hạn, sự chỉ ranh.

Démarche, *f.* Nước bước (cách) đi, bộ đi. *Avoir une — grave, posée*, Đi nghiêm trang tề chỉnh. || *Au fig.*—, Sự lo phương thế. *Faire des démarches pour obtenir une place*, Lo cách nọ thế kia cho được chỗ nào mần.

Démarier, *a.* Phân rẽ vợ chồng ra.

Démarquer, *a.* Bôi chữ (hay là cái gì) làm dấu đi.

Démarrage, *m.* Sự mở đồi cột tàu.

Démarrer, *a.* Mở đồi tàu. —*un canot*, Mở tam bản ra. || —, *v. n.* Lui ra.—*du port*, Lui ra cửa. *Il a démarré d'ici*, Nó bỏ đi mất. *Le moteur démarre*, Máy chạy.

Démasquer, *a.* Cất (cồi) mặt nạ đi. || *Au fig.* —, Bày lòng gian ra.—*qqn*, Tỏ lòng gian ai ra.

Démâter, *a.* Hạ cột buồm xuống. Làm gãy cột buồm đi.

Démêlé, *m.* Sự bất thuận, sự rầy lộn. *Avoir des démêlés avec la justice*, Bị thưa kiện.

Démêler, *a.* Gỡ ra, gỡ rối ra. — *les cheveux*; Gỡ tóc (đầu). || *Au fig.* —, Phân biệt.—*le bien du mal*, Phân biệt chánh tà.

Démêloir, *m.* Lược gỡ đầu.

Démembrement, *m.* Sự xé thây. Sự phân thây,

Digitized by Google

phân phui. || *Au fig.* —, Sự phân ra, sự chia ra.

Démembrer, *a.* Xé (phân) thây. || *Au fig.*—, Tách ra. chia (phân) ra.—*un village,* Tách làng ra.

Déménagement, *m.* Sự dọn đồ đi ở chỗ khác, sự dời chỗ ở.

Déménager, *a.* Dọn đồ đi. || —, *v. n.* Dời chỗ ở. || *Au fig.*—, Nói bậy, nói bá láp.

Démence, *f.* Sự điên, sự khùng, tánh điên cuồng. *Tomber en* —, Phát điên cuồng. || —, Tính ăn nết ở kì khôi.

Démener, (se) *r.* Vùng vẫy, giãy giụa. || *Au fig.* —, Làm hết sức, chạy ngược chạy xuôi.

Démenti, *m.* Sự cãi người ta nói không thật. || —, Sự khó lòng bỡi tại không xuôi việc.

Démentir, *a.* Nói người ta nói không thật. Chối, cãi. Nói (làm) trái, sái nghịch.—*un fait,* Cãi (chối) rằng không có. — *sa promesse,* Chối lời mình hứa.

Démérite, *m.* Sự gì làm cho mình phải quở phạt. Tội. *Mérite et*—, Phước, tội.

Déméríter, *n.* Mất lòng, làm lỗi. Phạm đến. Không có công ơn với. — *de qqn,* Làm mất lòng ai.

Démesuré, ée, *adj.* Quá chừng, quá đỗi. Quá lẽ, thới quá. *Ambition démesurée,* Lòng tham lam quá lẽ. *Longueur démesurée,* Dài xọc, dài thượt.

Démesurément, *adv.* Cách quá chừng, quá đỗi, cách thới quá.

Démettre, *a.* Làm trặc, làm lọi, làm sái. — *un bras,* Làm trặc cánh tay. || *Au fig.*—, Cách chức, cất chức. *On l'a démis de son emploi,* Nó bị cất chức rồi. || SE DÉMETTRE, *r.* Trặc, sái, lọi. Xin thôi, từ chức.

Démeubler, *a.* Cất (dọn) đồ đi. — *une maison,* Dọn đồ trong nhà đi hết.

Demeurant, te, *adj.* Ở tại. — *à Saigon,* Ở tại Saigon. || —, *s. m.* Cái dư lại, cái còn lại. || AU DEMEURANT, *loc. adv.* Vã lại, mà lại.

Demeure, *f.* Nơi ở, chỗ ở. *Changer de* —, Đổi chỗ ở. *Mettre qqn en— de...* Bắt ai phải... *Dernière*—, Mồ mã. —*céleste,* Nước thiên đàng. || À DEMEURE, *loc. adv.* Cách vững bền.

Demeurer, *n.* Ở đỗ, trú ngụ. Ở lại, đứng lại. — *à Cholon,* Ở Chợ lớn. — *en route,* Còn ở ngoài đường. —*en passant,* Ở dỗ, ở đậu.

Demi, ie, *adj.* Nửa, rưỡi. *Un mois et* —, Một tháng rưỡi. *Une demie heure,* Nửa

Digitized by Google

giờ đồng hồ. || À DEMI, *loc. adv.* Nửa chừng, nửa sạc.

Demi-cercle, *m.* Bán nguyệt, vòng nguyệt.

Demi-jour, *m.* Sự sáng mờ mờ.

Demi-lune,(En) Có hình bán nguyệt.

Demi-mesure, *f.* Sự lo nửa chừng, phương thế lo không đủ.

Demi-mort, te, *adj.* Nửa chết. || À DEMI-MORT, *loc. adv.* Nửa sống nửa chết.

Demi-mot (à), *loc. adv. Parler à—,* Nói nửa lời.

Demi-pension, *f.* Nửa giá tiền ở ăn (trong trường).

Demi-solde, *f.* Nửa phần lộc.

Demi-soupir, *m.* Nửa hơi thở.

Démission, *f.* Sự thôi, sự xin thôi làm việc, sự từ chức. *Donner sa—,* Xin thôi, từ chức đi.

Démissionnaire, *adj.* et *s.* Kẻ xin thôi làm việc, kẻ từ chức.

Démissionner, *n.* Xin thôi (làm). Từ chức.

Démobiliser, *a.* Thả lính mãn khoá.

Démocratie, *f.* Quyền tại nơi dân, đồng trị, dư chánh.

Démocratique, *adj. Gouvernement—,* Nhà nước dân đồng trị || Dư chánh.

Démoder, *a.* Bỏ thói, thôi dùng. *Chapeau démodé,* Thứ nón người ta hết dùng nữa.

Demoiselle, *f.* Con gái chưa có chồng=Con, chị, cô.—*d'honneur,* Dâu phụ. || —, Con chuồn chuồn. || —, Đồ dện đất.

Démolir, *a.* Phá, dỡ.—*une maison,* Phá nhà, dỡ nhà.

Démolisseur, *m* Kẻ dỡ, kẻ phá. || *Au fig.*—, Kẻ biến loạn.

Démolition, *f.* Sự phá, sự dỡ. Đồ hư, đồ bể còn lại.

Démon, *m.* Quỉ, ma, ma quỉ, quỉ thần. *Possédé du —,* Phải (bị) quỉ ám.

Démonétiser, *a.* Ra lệnh cấm không cho dùng (xài) tiền gì. Phá giá tiền bạc. *Au fig.*—, Ghê, nói xấu, làm xấu tiếng.

Démoniaque, *adj.* et *s.* Phải (mắc) quỉ ám. || *Au fig.*—, Người dữ ác.

Démonstrateur, *m.* Kẻ cắt nghĩa minh bạch, kẻ dạy sự gì.

Démonstratif, ive, *adj.* Chỉ ra tỏ tường. *Preuve démonstrative,* Chứng cớ tỏ tường.

Démonstration, *f.* Lẽ đành rành, sự tỏ ra tỏ tường, sự tỏ ra bề ngoài, sự làm chứng thật.

Démonstrativement, *adv.* Cách tỏ tường.

Démontage, *m.* Sự tháo

Digitized by Google

(mở) ra. *Le—d'un fusil*, Tháo mở súng ra. *Le — d'une maison*, Sự dỡ nhà.

Démonter, *a.* Tháo (mở) ra.—*une machine*, Tháo máy ra. || *Au fig.*—, Cất xuống, làm cho té xuống, ném xuống. *Mon cheval m'a démonté*, Con ngựa nó ném tôi xuống đất. || *Au fig.*—, Làm cho bối rối, làm cho quính. *Cette objection le démonta*, Lời cãi lại nầy đã làm cho nó quính đi.

Démontrable, *adj.* Có lẽ mà tỏ ra đành rành.

Démontrer, *a.* Tỏ ra rõ ràng, cắt nghĩa minh bạch. Tỏ ra bề ngoài. Chỉ dấu.—*un problème*, Giải đều đố.

Démoralisant, te, *adj.* Làm cho hư nết. Làm cho nao lòng.

Démoralisateur, trice, *adj.* et *s.* Kẻ làm cho hư nết. Kẻ làm cho sờn lòng. *Opinion démoralisatrice*, Lý đoán làm hư nết.

Démoralisation, *f.* Sự làm hư nết. Sự nao lòng, sự sờn lòng.

Démoraliser, *a.* Làm cho hư nết. Làm cho sờn lòng, ngã lòng. *Les troupes sont démoralisées*, Binh lính nao lòng rồi.

Démordre, *n* Nhả ra, buông ra, thả ra. Bỏ, thôi đi. *Il ne démord pas de son opinion*, Nó không chịu bỏ ý mình.

Démotique, *adj. Caractères démotiques*, Chữ nôm ra.

Démouler, *a.* Lấy (đem) ra ngoài khuôn.

Démunir, *a.* Lấy lương phạn thuốc đạn ra hết. || SE—, *r.* Nhượng. Bỏ, làm mất.

Démuseler, *a.* Mở cái khớp mỏ thú vật ra.—*un chien*, Mở khớp chó ra.

Dénaire, *adj.* Thuộc về mười. Mười, thập. *Le Cycle* —, Thập can.

Dénaturé, ée, *adj.* Sái đi, hư đi, khác đi. || *Au fig. Fils*—, Con hoang hư, con bất hiếu.

Dénaturer, *a.* Đổi tính đi, làm cho ra khác. Làm cho hết tự nhiên. Cắt nghĩa sái. Làm cho hư đi.—*le cœur*, Làm cho lòng ra hư (xấu).—SE DÉNATURER, *r.* Sái đi, khác đi, hư đi.

Dénégation, *f.* Sự chối.

Dengue, *f.* Bịnh cúm, mắc cúm.

Déni, *m.* Sự không chịu, sự từ chối.—*de justice*, Sự quan án không chịu xử việc.

Déniaiser, *a.* Làm cho bớt khùng ngộ.

Dénicher, *a.* Bắt trong ổ ra. Tìm được, tìm ra.—*des oiseaux*, Bắt chim trong ổ

Digitized by Google

ra. || — *les ennemis d'un poste*, Đuổi giặc ra khỏi đồn bảo. ||—, *v. n.* Bỏ ổ; Trốn đi.

Dénicheur, euse, *s.* Kẻ bắt chim trong ổ ra. || *Au fig.*—, Người tìm kiếm giỏi.

Denier, *m.* Đồng tiền xưa. Tiền, của. *Les deniers publics*, Của Nhà nước. *Le —de St Pierre*, Tiền bạc bổn đạo góp dâng cho Toà thánh.

Dénier, *a.* Chối, nói ngược. Không cho, từ chối.—*une dette*, Chối nợ.—*des aliments à son père*, Không chịu dưỡng nuôi ông già.

Dénigrement, *m.* Sự nói xấu cho người ta.

Dénigrer, *a.* Nói xấu cho người ta. Làm hư danh xấu tiếng, nói hành, cáo gian, phao phản.—*ses frères.* Nói xấu cho anh em. || Se—, *r.* Nói xấu cho nhau.

Dénigreur, *m.* Kẻ hay nói xấu cho người ta.

Dénombrement, *m.* Sự kể số. *Faire le*—, Lấy sổ. Tu bộ dân.

Dénombrer, *a,* Lấy sổ, làm sổ, tu bộ.

Dénominateur, *m.* Số phân trong số lẻ.

Dénomination, *f.* Tên, hiệu.

Dénommer, *a.* Khai, kể tên, đặt (kêu) tên. || Se dénommer, *r* Có tên là, kêu là.

Dénoncer, *a.* Cho hay, báo tin, tỏ ra, cao rao. Cáo, tố cáo, cáo báo. Thưa, méc, mạch, điềm chỉ.—*la guerre*, Rao giặc.—*un magistrat*, Thưa với quan, cáo cùng quan.

Dénonciateur, trice, *s.* Người cáo báo, kẻ đi thưa, kẻ méc, kẻ mạch, kẻ điềm chỉ.

Dénonciation, *f.* Sự cáo báo, sự cáo tố, sự méc moi, sự mạch, sự điềm chỉ.

Dénotation, *f.* Dấu chỉ đều gì.

Dénoter, *a.* Chỉ ra, chỉ dấu, tỏ ra.—*un bon cœur*, Tỏ ra lòng tốt.

Dénouement, *ou* **Dénoûment,** *m.* Cùng, cuối, chung, tận. *La mort est le—de la vie*, Chết là việc cùng trong đời người ta.

Dénouer, *a.* Mở gút ra, gỡ mối ra.—*une corde*, Mở mối dây ra.—*les cheveux*, Sổ tóc ra. || *Au fig.*—*une difficulté*, Gỡ rối.

Denrée, *f.* Đồ ăn. Hàng hoá.

Dense, *adj* Đặc, dày. Đậm, mịn, rậm...

Densité, *f.* Sự đặc, sự dày, sự đậm. Sự đông.

Dent, *f.* Răng. *Montrer les dents*, Nhăn răng.—*canine*,

Digitized by Google

Răng chó.—*molaire*, Răng cấm. *Donner un coup de —*, Cắn một miếng. || *Avoir une—contre qqn*, Hềm thù ai.—*de sagesse*, Răng khôn. *Parler entre les dents*, Nói cắn răng. *Prendre le mors aux. dents*, Nổi xung, nổi nóng. *Être sur les dents*, Mệt lủi. *Mal aux dents*, Nhức răng.

Dentaire, *adj.* Thuộc về răng. *Cabinet —*, Phòng nhổ răng.

Denté, ée, *adj.* Có răng, có khía, có chia. *Roue dentée*, Bánh xe có răng (có khía).

Dentelé, ée, *adj.* Cắt có răng cưa, có khía, có chia, có ren. *Feuilles dentelées*, Lá có chia. *Image dentelée*, Ảnh có ren.

Denteler, *a.* Cắt có chia, có răng cưa, có khía, có ren.

Dentelle, *f.* Ren.

Dentelier, ière, *s.* Thợ làm (bán) ren.

Dentelure, *f.* Đồ chạm nổi có răng cưa, có chia.

Dentier, *m.* Hàm răng giả (trồng).

Dentiste, *m* Thầy coi răng, làm thuốc răng (nhổ răng, trồng răng).

Dentition, *f.* Hồi mọc răng, sự mọc răng.

Dentifrice, *m.* Thuốc đánh răng, thuốc súc miệng.

Denture, *f.* Hàng (hàm) răng.

Dénudé, ée, *adj.* Trọc, trụi, trụi lủi. *Tête dénudée*, Đầu trọc. *Arbre —*, Cây còi.

Dénuder, *a.* Lột trần, cởi. *—un arbre*, Suốt hết lá cây. *—un os*, Làm lòi xương ra. || SE DÉNUDER, *r.* Ra trơ trụi, ra trụi. Ra sói đầu.

Dénué, ée, *adj.* Túng ngặt, thiếu thốn, bần cùng, nghèo khổ.—*de tout secours*, Túng thế. || *—d'esprit*, Dại dột, khờ khạo.

Dénuement, *ou* **Dénûment,** *m.* Sự túng ngặt, sự thiếu thốn mọi bề, sự bạc phận.

Dénuer, *a.* Lột của, lấy của mà...Lột trần. || *Se—de tout pour ses enfants*, Tốn hao của cải mà lo cho con.

Dépailler, *a* Rút rơm ra.

Dépaqueter, *a.* Mở gói ra, dỡ gói ra.

Dépareillé, ée, *adj.* Chếch đôi, lẻ đôi, lẻ loi. *Soulier —*, Giày lẻ đôi.

Dépareiller, *a.* Làm cho chếch đôi, làm cho lỡ cặp. *—une paire de bœufs*, Làm cho lẻ cặp bò xe.

Déparer, *a.* Làm cho hết tốt, hết xứng.—*le visage*, Làm cho cái mặt coi hết được. *Cette masure dépare la place*, Cái chòi nầy làm chỗ đó hết ngộ, hết xinh.

Déparier, *a.* Làm cho chếch đôi, lẻ cặp.

Déparler, *n. Ne pas —*, Nói

Digitized by Google

liên thanh, nói hoài, nói mãi.

Déparquer, *a.* Thả ra khỏi (chuồng).—*les buffles,* Thả trâu ra.

Départ, *m.* Sự đi, sự trẩy đi, sự lui ra.

Département, *m.* Bộ. Tỉnh, hạt. — *de la Marine,* Thủy bộ.

Départemental, le, *adj.* Thuộc về tỉnh, hạt. *Conseil* —, Hội đồng bổn hạt.

Départir, *a.* Chia phần, phân chia, phát cho. —*une somme d'argent aux soldats,* Phát tiền cho lính. || SE DÉPARTIR, *r.* Thôi đi, bỏ đi.

Dépasser, *a.* Qua khỏi, quá khỏi. Trỗi hơn, tót chúng. — *ses condisciples,* Trỗi hơn chúng bạn học.

Dépaver, *a.* Lấy (dỡ) đá, gạch lót ra.

Dépayser, *a.* Đem (gởi) ra khỏi quê nhà. || *Au fig. Dépaysé,* Rối trí. Lạ thói.

Dépecer, *a.* Xắt miếng, xé miếng.— *un poulet,* Xé, cắt con gà ra. || *Au fig.* —, Tách ra, chia ra, phân ra.

Dépêche, *f.* Tin dây thép; Thơ từ, tin báo.

Dépêcher, *a.* Sai gấp, sai cấp. Làm gấp.—*un travail,* Làm gấp việc. || SE DÉPÊCHER, *r.* Lật đật, hối hả. *Dépêchez-vous!* Hối cho mau. Hối đi.

Dépeigné, ée, *adj.* Rối tóc.

Dépeindre, *a.* Nói mà chỉ ra, (cắt nghĩa ra). Vẽ ra. — *une situation,* Chỉ vẽ về việc nào.

Dépenaillé, ée, *adj.* Ăn mặc rách rưới lang thang.

Dépendance, *f.* Sự chịu phục, sự tùng theo. *Être sous la — de qqn,* Ở dưới phép ai. || —, *pl.* Cái phụ theo. *Les dépendances d'une maison,* Mấy cái phụ theo nhà (nhà bếp, tàu ngựa...).

Dépendre, *a.* Mở (lấy) đồ treo xuống. || —, *v. n.* Thuộc về, ở dưới phép, tùng phục. Tại, ở tại, tại nơi. *Celà dépend de vous,* Việc ấy tại nơi ông. *Son bonheur en dépend,* Nó có phước là tại đó.

Dépens, *m.* Của tốn, sở phí, sở tổn. || *Aux dépens de l'État,* Nhà nước chịu tiền. *Rire aux dépens de qqn,* Nhạo ai. *Sauver qqn aux— de sa vie,* Liều mạng mình mà cứu ai. *Apprendre une chose à ses—,* Có bị mới có biết.

Dépense, *f.* Sự tốn hao, sở phí, sở tổn. Tiền xuất phát. Chỗ để đồ ăn. *Recettes et dépenses,* Tiền thâu tiền xuất. *Ne pas regarder à la —,* Đừng kể sở tổn, không lo sở phí.

Dépenser, *a.* Hao tốn,

Digitized by Google

tiêu dụng, xài phí. — *follement,* Xài phí quá. *Ce four dépense beaucoup de bois,* Lò nầy hao củi nhiều lắm. || Se —, *n.* Xài, dùng. Lo. *Il se dépense aux bonnes œuvres,* Lo những việc phước đức.

Dépensier, ière, *adj.* et *s.* Kẻ hay xài phí. Kẻ coi việc xuất phát.

Déperdition, *f.* Sự mất, sự tổn. — *de forces,* Sự mất sức lần lần.

Dépérir, *n.* Hư đi, hư mất, tàn mạt. Mất sức lần lần.

Dépérissement, *m.* Sự hư đi, sự mất sức lần lần.

Dépersuader, *a.* Làm cho hết lầm.

Dépêtrer, *a.* Gỡ chơn ra. || *Au fig.* —, Gỡ rối cho ai. || Se dépêtrer, *r.* Gỡ ra, gỡ mình cho khỏi sự khó.

Dépeuplement, *m.* Sự làm cho người ta bỏ mà đi. Điêu hóa.

Dépeupler, *a.* Làm cho người ta bỏ mà đi, làm cho điêu hóa. *Le choléra a dépeuplé la ville,* Dịch khí làm cho thành điêu hóa.

Dépiécer, *a.* Cắt (xắt) nhỏ ra, xé ra. Bằm.

Dépilage, *f.* Sự làm cho rụng lông, tóc...

Dépiler, *a.* Làm cho rụng lông, tóc.

Dépister, *a.* Theo dấu con thịt. Bắt được mưu. Làm cho mất dấu theo không đặng.

Dépit, *m.* Sự tức mình. || En dépit de, *loc. adv.* Dầu mà.

Dépiter, *a.* Làm cho tức mình, làm cho giận.

Déplacement, *m.* Sự đổi chỗ, sự đổi dời. *Frais de* —, Tiền tốn hao mà đổi chỗ.

Déplacer, *a.* Đổi dời, đổi chỗ, dời đi. — *une maison,* Dời nhà. — *un fonctionnaire,* Đổi quan đi chỗ khác. || Se déplacer, *r.* Sái đi, đổi nhà, đổi chỗ. || *Au fig. Déplacé,* Sái, không nhằm phép.

Déplaire, *n.* Không đẹp lòng, không ưa, không vừa ý. || Se déplaire, *r.* Buồn. Nhàm chỗ ở.

Déplaisant, te, *adj.* Không đẹp lòng, không vừa ý, hay làm phiền lòng.

Déplaisir, *m.* Sự cực lòng, sự phiền lòng. *Causer du* — *à ses parents,* Làm phiền lòng cha mẹ.

Déplanter, *a.* Bứng, nhổ (đem trồng chỗ khác).

Déplier, *a.* Dở ra, tháo (mở) ra (đồ đã xếp).

Déploiement, *m.* Sự mở ra, sự xổ ra, sự giăng ra, sự giương ra.

Déplorable, *adj.* Đáng thương tiếc, đáng thương xót. Khốn nạn.

Déplorer, *a.* Than van,

Digitized by Google

khóc than, tủi.—*sa misère, son malheur*, Than thân, tủi thân. — *son sort*, Tủi phận.

Déployer, *a.* Xổ ra, giăng ra, giương ra.—*les ailes*, Sè (giương) cánh. —*les voiles*, Xổ buồm. || —, Tỏ ra, bày ra. — *les forces*, Giang sức. || SE DÉPLOYER, *r.* Tủa ra.

Déplumer, *a.* Nhổ lông, nhổ trụi. || *Au fig.* —, Lột của, cướp của.

Dépolir, *a.* Làm cho hết láng, hết trơn. — *du verre*, Làm cho chai ra lu. || SE DÉPOLIR, *r.* Hết láng, ra lu.

Dépopulariser, *a.* Làm cho dân hết chuộng, hết phục nữa.

Dépopulation, *f.* Sự dân bỏ mà đi, sự bớt số người ta.

Déportation, *f.* Sự đày lưu. Đồ lưu. *Condamné à la*—, Bị án đày.

Déporté, ée, *adj.* et *s.* Kẻ bị đày. Cách đày.

Déportements, *m. pl.* Cách ăn ở hoang đàng. Tính ăn nết ở luông tuồng.

Déporter, *a.* Đày, đày đi, đày lưu, phóng trục. — *un criminel*, Đày tội nhơn.

Déposant, te, *adj.* et *s.* Kẻ khai, kẻ làm chứng. Kẻ gởi tiền bạc trong kho.

Déposer, *a.* Hạ xuống; để xuống. Cất (giáng) chức. Gởi (của) cho. Bỏ, từ bỏ. Lóng cặn, lóng cáu. — *un fardeau*, Để gánh nặng xuống.—*un souverain*, Phế vua, truất ngôi. *Ce vin dépose beaucoup*, Rượu nầy lóng cặn nhiều.—*son bilan*, Khánh tận. || —, *v. n.* Khai, làm chứng. *Ses larmes déposent de son repentir*, Nước mắt nó chảy ra làm chứng sự nó ăn năn thống hối.

Dépositaire, *m.* Người lãnh của gởi.

Déposition, *f.* Lời (tờ) khai. Sự cất chức, sự hạ xuống.

Déposséder, *a.* Bắt lấy. Lột, đoạt, giựt. Cất phép làm chủ.—*qqn d'un terrain*, Lấy đất người nào.

Dépossession, *f.* Sự lấy của người ta.

Dépôt, *m.* Sự gởi cho, của gởi, kho, chỗ trử. Chỗ binh trú. Cặn, cáu. || *Mandat de* —, Lịnh dạy bắt bỏ tù.

Dépoter, *a.* Sang chậu, sang ve (bình).—*des rosiers*, Sang chậu hoa hồng. — *du vin*, Sang rượu.

Dépotoir, *m.* Hầm xí. Chỗ đổ đồ dơ.

Dépouille, *f.* Lốt (da thú vật đã lột ra). Xác chết, thây ma. — *de tigre, de serpent*, Lốt hùm, lốt rắn. || DÉPOUILLES, *f. pl.* Của lấy đặng khi đánh giặc.

Digitized by Google

Dépouillement, *m.* Sự lột trần ra. Sự lục sổ. — *du scrutin,* Sự đếm (lục) coi bao nhiêu tiếng bàu cử.

Dépouillé, ée, *adj.* Bị lột trần trụi. Xơ rơ, xơ xác. Sạch trơn. Nghèo khổ.

Dépouiller, *a.* Lột, lột da, lột trần ra. Lột (cởi) áo ra. Cướp của, giựt đồ. Lục xét. Hái. — *qqn de ses vêtements,* Lột trần ai ra, cởi áo ai ra. — *les passants,* Giựt đồ kẻ đi đàng. — *tout sentiment de haine,* Cởi hết lòng giận. — *un manguier,* Hái xoài. || SE DÉPOUILLER, *r.* Lột (cởi) áo ra. Bỏ của. Thay da. Rụng trái, đồ trái.

Dépourvoir, *a.* Cất lấy đồ dự bị đi.

Dépourvu, ue, *adj.* Thiếu thốn, túng ngặt. || AU DÉPOURVU, *loc. adv.* Thình lình, tình cờ.

Dépravant, te, *adj.* Hay làm hư.

Dépravation, *f.* Sự hư, sự hư hốt, sự trái. — *des mœurs,* Sự xấu nết, sự trắc nết.

Dépravé, ée, *adj.* Hư hốt, xấu xa hoang đàng, hư thân. *Homme —,* Người hoang đàng, hư thân.

Dépraver, *a.* Làm cho hư, làm cho ra xấu. *Cela déprave l'estomac,* Cái đó làm hư bao tử.

Déprécation, *f.* Lời nguyện xin, lời cầu xin.

Dépréciation, *f.* Sự hạ (sụt) giá, sự chê, sự làm cho ra hèn.

Déprécier, *a.* Sụt (hạ) giá, chê, làm cho ra hèn đi.

Déprédateur, trice, *s.* Kẻ cướp lấy, kẻ phá phách.

Déprédation, *f.* Sự trộm cướp, sự phá phách của người ta.

Déprendre, *a.* Gỡ ra. Tan.

Dépression, *f.* Sự lún xuống, sự đè xuống. Sự xệp (dẹp) xuống. Sự não. Yếu sức.

Déprimé, ée, *adj.* Xẹp (dẹp) xuống, lún (hạ) xuống. Eo hẹp. Yếu. Não.

Déprimer, *a.* Nhận (đè) nhẹp xuống, làm dẹp xuống. || SE DÉPRIMER, *r.* Xệp xuống, lún xuống.

De profundis, *m.* (Phần thứ sáu) kinh thống hối. *Réciter un —,* Đọc (dâng) một kinh thống hối.

Depuis, *prép.* Từ, bắt (kể) từ. — *que,* Từ khi. — *lors,* Từ ấy, từ đó. — *quand?* Từ hồi nào?

Dépuratif, ive, *adj.* Hay làm cho thanh huyết.

Dépuration, *f.* Sự làm cho thanh sạch.

Dépurer, *a.* Làm cho sạch, rửa sạch. Lóng (lọc) cho sạch.

Députation, *f.* Sự đi (sai)

Digitized by Google

sứ. Hội đại phái. Đại phái viên. Chức phái nhơn, thần sĩ.

Député, *m.* Khâm sứ, khâm sai, đại phái. Thần sĩ. *Chambre des députés,* Thứ dân viện. Hội đại phái. Nghị viện thân sĩ.

Députer, *a.* Sai đi sứ, sai phái, sai sử.

Déracinement, *m.* Sự nhổ lên, sự nhổ gốc.

Déraciner, *a.* Nhổ, nhổ lên, nhổ gốc rễ.—*les herbes,* Nhổ cỏ. || *Au fig.* —, Phá tuyệt, tru diệt, trừ căn. — *le vice,* Trừ tuyệt tính nết xấu.

Déraidir, *a.* Làm cho bớt cứng, giảm bớt tính rắn rỏi. *V.* DÉROIDIR.

Dérailler, *n.* Đi (chạy) trật đường sắt. || *Au fig.*—, Ra hoang. Nói tầm bậy tầm bạ.

Déraison, *f.* Sự phi lý, sự trái lẽ.

Déraisonnable, *adj.* Phi lý, nghịch (trái) lẽ.

Déraisonner, *n.* Nói không nhằm lẽ (lý), nói bậy.

Déramer, *n.* Gỡ kén.

Dérangement, *m.* Sự sái (bậy) đi, sự làm lộn lạo, sự làm thất thứ.

Déranger, *a.* Làm cho sái, để sái chỗ. Làm rối, làm rộn. Làm mất công, làm cực. *Il me dérange,* Nó làm rộn tôi, nó làm cực tôi. || SE—, *r.* Chịu khó. Sái, bậy. *L'horloge se dérange,* Đồng hồ đi sái, đánh bậy.

Déraper, *n.* Trật, trợt.

Dératé, ée, *adj.* et *s.* Không có lá lách. Lẹ làng, vui vẻ. *Courir comme un* —, Chạy bay, chạy nồ.

Derechef, *adv.* Lại, nữa.

Déréglé, ée, *adj.* Sái đi, hư đi. *Une montre déréglée,* Đồng hồ trái quít đi sái. || *Au fig.* —, Buông lung, luông tuồng. Xấu, hư. Trắc nết, xấu nết.

Dérèglement, *m.* Sự sái thường đi, sự bậy tuồng. || *Au fig.*—, Sự ăn ở hoang đàng, bậy bạ. *Vivre dans le* —, Ăn ở hoang đàng, luông tuồng.

Déréglер, *a.* Làm cho sái thường, làm hư đi. — *une horloge,* Làm sái máy đồng hồ.

Dérider, *a.* Làm cho hết nhăn da. Làm cho vui. || SE DÉRIDER, *r.* Cười, vui cười.

Dérision, *f.* Sự nhạo báng, sự chê cười. *Tourner en*—, Nhạo báng, chê cười.

Dérisoire, *adj.* Đáng chê, không xứng đáng. Không đủ, ít quá. *Une somme*—, Tiền bạc ít quá.

Dérivation, *f.* Sự trỗ đường nước. Sự trôi, sự bẻ (tàu).

Digitized by Google

Dérive, *f.* Sự (ghe, tàu) trôi đi, sự bè đi. *Aller à la —,* Bè đi, trôi đi.

Dérivé, ée, *adj.* Lui ra. Bởi... mà ra.

Dériver, *n.* Ra khỏi bờ, lui, chạy đi, trôi đi. Ra bởi, bởi... mà ra. *Ce mot dérive de...* Tiếng nầy ra bởi... || —, *v. a. Faire —un cours d'eau,* Trỗ đường nước.

Derme, *m.* Da.

Dernier, ière, *adj.* Sau hết, rốt hết. Rốt hèn. *Arriver le —,* Tới sau hết. *Au— degré,* Tột phẩm (bậc). *L'année dernière,* Năm ngoái. *Le — des hommes,* Rốt hèn trong thiên hạ.

Dernièrement, *adv.* Mới đây, kế đây, hồi nãy, khi nãy.

Dernier-né, *m.* Út, con út.

Dérobé, ée, *adj.* Kín, kín đáo. Ăn cắp. || À LA DÉROBÉE, *loc. adv.* Chùng vụng, lén.

Dérober, *a.* Ăn cắp, ăn trộm. Giấu ẩn. Che, áng. Cứu khỏi.—*le bien d'autrui,* Ăn cắp của người ta. — *la vue de la maison,* Áng cái nhà. || SE DÉROBER, *r.* Đi lén. Trốn, lánh đi. Gian giảo, giấu mưu. Đảo. *Ses genoux se dérobent sous lui,* Lỏng gối, sụn gối.

Dérogation, *f.* Sự bãi (sửa) luật, sự sửa lời giao,

Dérogeance, *f.* Sự làm nhẹ thể mình, sự ăn ở không xứng bực.

Déroger, *n.* Bãi luật đi, sửa luật lại.— *à sa dignité,* Ăn ở không xứng bực mình.

Déroidir, *a. V.* DÉRAIDIR, Làm cho bớt cứng, làm cho ra mềm.

Dérougir, *n.* Bớt đỏ đi. || —, *v. a.* Làm cho bớt đỏ.

Dérouiller, *a.* Đập (chùi) cho hết sét.

Dérouler, *a.* Tháo ra.—*une pièce de cotonnade,* Tháo cây vải ra.—*une natte, une couverture,* Trải chiếu, trải mền. || SE DÉROULER, *r.* Xổ ra.

Déroute, *f.* Sự thua trận vỡ chạy. *Mettre l'ennemi en —,* Đánh quân giặc thua vỡ chạy. *S'enfuir en —,* Chạy loạn hàng thất thứ. || *Au fig.*—, Tan hoang gia sản. Tàn mạt cữa nhà.

Dérouter, *a.* Làm cho lạc đường, làm cho mất dấu.

Derrière, *m.* Đít, bàn trôn, bàn tọa, sau lưng, phía sau, đàng sau. — *d'une maison,* Sau hè nhà. || —,*prép. adv.* Sau, đàng sau. *Aller —,* Đi sau. *Se cacher—une voiture,* Núp đàng sau xe. *Il est loin —,* Nó ở sau xa. || DERRIÈRES, *m. pl.* Hậu binh.

Dès, *prép.* Từ, từ khi, vừa khi. — *maintenant,* Từ bây giờ.—*lors,* Từ ấy, từ đó,

Digitized by Google

Dès que, *loc. conj.* Vừa khi, khi vừa rồi.

Désabonnement, *m.* Sự thôi chịu tiền tháng (năm) trong phép mua nhựt trình hay là dùng đều gì.

Désabonner, (Se) *r.* Thôi chịu tiền tháng (năm.)

Désabuser, *a.* Làm cho hết lầm. || SE DÉSABUSER, *n.* Hết lầm. Rõ trong sự xét.

Désaccord, *m.* Sự bất thuận. Sự không ăn rập.

Désaccorder, *a.* Làm cho bất thuận. Làm cho hết ăn rập.

Désaccoupler, *a.* Làm cho lẻ đôi, lẻ cặp.

Désaccoutumer, *a.* Làm cho mất (hết) quen.

Désachalander, *a.* Làm cho mất mối hàng.

Désaffecter, *a.* Thôi dùng (đồ, nhà...) mà làm việc riêng nào.

Désaffection, *f.* Sự hết thương, sự không ưa nữa.

Désaffectionner, *a.* Làm cho (người ta) hết thương, làm cho... không ưa nữa.

Désagréable, *adj.* Không đẹp lòng, không vừa ý. Vô duyên (đoan). Khó lòng. *Paroles désagréables,* Lời nói chói tai.

Désagréablement, *adv.* Cách không đẹp, không vừa ý, cách khó lòng.

Désagréer, *n.* Không đẹp lòng, không vừa ý.

Désagréger, *a.* Làm cho tan, hư.

Désagrément, *m.* Sự khó lòng; sự buồn, sự bất bình.

Désajuster, *a.* Làm sái (đồ đã lắp vừa với nhau).

Désallier, *a.* Làm cho bất thuận.

Désaltérant, te, *adj.* Hay làm cho đã khát, hay giảm khát.

Désaltérer, *a.* Làm cho đã khát, giảm khát. || SE DÉSALTÉRER, *r.* Uống, đã khát.

Désancrer, *n.* Kéo neo, nhổ neo.

Désapparier, *a.* Làm cho lẻ đôi, lẻ cặp.

Désappointement, *m.* Sự luống trông, sự hỏng mất. Sự lỡ cuộc, sự ngăn trở.

Désappointer, *a.* Làm cho luống trông, làm cho lỡ cuộc.

Désapprendre, *a.* Quên đi.

Désapprobation, *f.* Sự không ưng, không chịu, chê trách.

Désapprouver, *a.* Không ưng, không chịu, chê, lấy làm xấu.

Désarçonner, *a.* Làm cho rớt ra khỏi yên ngựa, làm cho té xuống ngựa. || *Au fig.*—, Làm cho nghẹn họng nói lại không đặng.

Désargenter, *a.* Làm cho tróc (bay) nước mạ bạc

Digitized by Google

đi. || SE DÉSARGENTER, *r.* Bay nước mạ bạc.

Désarmé, ée, *adj.* Không có khí giái. || *Au fig.*—, Hết phép. Hết lời nói.

Désarmement, *m.* Sự bãi binh. Sự lột (bỏ) khí giái.

Désarmer, *a.* Cất lấy khí giái.—*un fort,* Lấy khí giái trong đồn ra. || *Au fig.*— *la colère,* Làm cho nguôi cơn giận. || —, *v. n.* Bãi binh đi.

Désarrimer, *a.* Bỏ (làm) lộn hàng hóa chở dưới tàu.

Désarroi, *m.* Sự bậy bạ, sự lộn xộn, sự hỗn độn, sự xao xiến, sự tán loạn.

Désassembler, *a.* Tháo (dỡ) ra. — *une charpente,* Tháo (dỡ) sườn nhà ra.

Désassocier, *a.* Bãi hội, bãi công xi.

Désassortir, *a.* Làm chơ lẻ bộ, làm cho thiếu (sái) bộ.

Désastre, *m.* Sự khốn nạn, tai nạn. Sự hư hại, sự gian nan.—*inopiné,* Tai bay vạ (họa) gởi.

Désastreux, euse, *adj.* Khốn nạn, làm hại, gian nan, ngặt nghèo. *Temps*—, Lúc gian nan.

Désavantage, *m.* Sự thua sút. Sự thiệt hại. *Éprouver du*—, Phải thiệt hại.

Désavantager, *a.* Làm thiệt hại. Bớt xuống, làm sụt xuống.

Désavantageux, euse, *adj.* Hay làm hại, không lợi, bất tiện. Thua sút.

Désaveu, *m.* Sự chối đi. Sự không ưng, không chịu, Sự từ bỏ.

Désavouer, *a.* Chối, không chịu, từ chối.

Desceller, *a.* Phá con dấu (con niêm). Nhổ đồ đã cặm.

Descendance, *f.* Dòng dõi, con cháu, miêu dệ.

Descendant, te, *adj.* Xuống, hạ xuống. *Marée descendante,* Nước ròng. || —, *s. m.* Con cháu, kẻ hậu lai. *Les descendants des Nguyễn,* Con cháu nhà Nguyễn.

Descendre, *a.* et *n.* Xuống, hạ xuống. Đem xuống, bỏ xuống.—*à terre,* Lên bờ.—*du ciel,* Bỡi trời mà xuống. *La mer descend,* Nước ròng. — *un escalier,* Xuống thang. || *Au fig.* —*au tombeau,* Chết.

Descente, *f.* Sự xuống, sự hạ xuống. Sự xông vào. Sự quan tới xét. Sự lên bờ. || —, Đàng dốc (lài). Ống nước. — *de lit,* Nệm trải trước giường.

Descriptif, ive, *adj.* Chỉ vẽ ra.

Description, *f.* Bài kể lại, bài diễn lại. Sự chỉ vẽ ra, sự vẽ vời ra. —*d'un paysage,* Tỏ bày phong cảnh.

Digitized by Google

Déséchouer, *a.* Kéo (đẩy) ghe cho khỏi mắc cạn.

Désembarquement, *m.* Sự lên bờ. Sự cất hàng lên.

Désembarquer, *a.* Độ người quá giang lên bờ. Cất hàng hóa lên. — *des troupes,* Độ binh lên bờ.

Désemmancher, *a.* Tháo cán ra.

Désemparer, *n.* Nới ra khỏi chỗ ở. || *Sans désemparer,* Không nới ra. Luôn luôn. Tức thì liền đây. || —, *v. a.* Làm hư, làm sái đi. —*un navire,* Làm tàu hư không chạy được nữa.

Désempeser, *a.* Gụt (xả) cho hết hồ (vải, khăn...).

Désemplir, *a.* et *n.* Làm cho bớt đầy. Rộng bớt, ra cạn. || —, *n. Sa maison ne désemplit pas,* Nhà người có thiên hạ vô ra đông đảo luôn.

Désemprisonner, *a.* Đem ra khỏi tù.

Désenchâiner, *a.* Tháo xiềng ra.

Désenchanter, *a.* Làm cho dã mê, trừ bùa chú. Làm cho hết lầm.

Désenclouer, *a.* Tháo đinh (đóng) ra.

Désencombrer, *a.* Dẹp cho rảnh rang, làm cho trống trải.

Désenfiler, *a.* Rút chỉ ra. — *des perles,* Xỏ chuỗi hột trai ra.

Désenfler, *a.* et *n.* Làm cho hết (bớt) sưng. Xọp xuống, xọp đi. *Le bras désenfle,* Cánh tay bớt sưng, xẹp bớt, xọp bớt.

Désenflure, *f.* Sự bớt (hết) sưng đi.

Désenivrer, *a.* Dã rượu, dã say. || —, *v. n.* Hết say, tỉnh rượu. *Il ne désenivre pas,* Nó còn say, chưa tỉnh rượu.

Désennuyer, *a.* Giải phiền (buồn). Làm cho khuây lảng.

Déséquilibré, ée, *adj.* Mất trí khôn, điên khùng.

Désert, *m.* Rừng, rừng hoang, rừng cát. Chỗ vắng vẻ.

Désert, te, *adj.* Vắng vẻ, quạnh hiu. *Campagne —,* Đồng không mông quạnh. *Chemin —,* Đường vắng.

Déserter, *a.* Bỏ, từ bỏ. —*sa maison,* Bỏ nhà. || —, *v. n.* Trốn, đào. Trốn qua đầu giặc. — *de la ville,* Trốn ra khỏi thành.

Déserteur, *m.* Kẻ bỏ, gian thần, bội phản. *Soldat —,* Lính đào. Lính trốn qua đầu giặc.

Désertion, *f.* Sự bỏ mà đi, sự từ bỏ, sự trốn đi. Tội đào tị.

Désespérance, *f.* Sự ngã lòng, sự thối chí. Sự mất lòng trông cậy.

Digitized by Google

Désespéré, ée, *adj.* et *s.* Ngã lòng, rủn chí. Thất tình. Phiền muộn, rầu rĩ. *Maladie désespérée,* Bịnh chữa không được, bịnh bất trị.

Désespérément, *adv.* Cách ngã lòng trông cậy.

Désespérer, *n.* Ngã lòng, thối chí, ngã lòng trông cậy.—*du succès,* Hết trông được việc. *On désespère de le guérir,* Không trông chữa nó đặng. || —, *v. a.* Làm cho ngã lòng, làm phiền muộn. *Cet enfant me désespère,* Thằng nhỏ nầy làm cớ cho tôi phiền muộn.

Désespoir, *m.* Sự ngã lòng trông cậy, sự thối chí, sự cực lòng lắm.

Déshabillé, *m.* Áo thường mặc ở nhà mà thôi.

Déshabiller, *a.* Cởi áo ra, lột áo ra. Lột trần ra. || SE DÉSHABILLER, *r.* Cởi áo ra.

Déshabituer, *a.* Làm cho hết quen. Làm cho mất thói quen. — *de mentir,* Bỏ nói láo.

Déshérence, *f.* Sự phần gia tài không có ai ăn.

Déshériter, *a.* Từ đi (không cho ăn phần gia tài), cất phần ăn gia tài. — *son fils,* Từ con (không cho ăn phần gia tài).

Déshonnête, *adj.* Trái (sái) phép, thô tục, tục tĩu, vô phép, trắc nết. *Les plaisirs déshonnêtes,* Sự vui chơi trắc nết. *Paroles déshonnêtes,* Lời tục tĩu.

Déshonnêteté, *f.* Sự xấu, sự trắc nết, sự vô phép.

Déshonneur, *m.* Sự ô danh xấu tiếng, sỉ nhục, xấu hổ, hổ thẹn. Đều sỉ hơ, tàm tu.

Déshonorer, *a.* Làm nhơ danh xấu tiếng, làm sỉ nhục, làm xấu hổ. — *ses parents,* Làm xấu hổ cho cha mẹ.

Desiderata, *m. pl.* ou **Desideratum,** *m.* (tiếng latinh) Điều ước ao, sự muốn.

Désignation, *f.* Sự chỉ ra. Sự hẹn hò, sự kì hẹn.

Désigner, *a.* Chỉ ra, bày ra. Hẹn hò, kì hẹn. Chọn, sai (cắt) người.—*les limites,* Chỉ ranh, — *un successeur,* Chọn người thế. — *l'heure du rendez-vous,* Hẹn giờ mà tựu nhau lại.

Désillusion, *f.* Sự hết tưởng lầm.

Désillusionner, *a.* Làm cho hết tưởng sái (lầm).

Désinfectant, te, *adj.* et *s.* Trừ hơi độc. Thuốc trừ (xả) hơi độc.

Désinfecter, *a.* Xả (trừ) hơi độc. Làm cho hết hơi độc.—*une maison,* Trừ hơi độc trong nhà.

Désinfection, *f.* Sự trừ (xả) hơi độc.

Désintéressé, ée, *adj.*

Digitized by Google

Chẳng hay làm (nói) vì lợi. Thanh liêm. Không có vụ tất gì trong việc nào. *Homme—*, Người thanh liêm.

Désintéressement, *m.* Sự chẳng làm (nói) vì lợi. Sự bất kể lợi. Đức (lòng) thanh liêm.

Désintéresser, *a.* Bồi thường, bù lại, báo bổ. || SE DÉSINTÉRESSER, *n.* Không lo tới việc gì.

Désinvolture, *f.* Sự thong thả.

Désir, *m.* Sự ước ao, sự mơ ước, sự muốn, sự ham hố, tham lam. *Pris du — de...* Nong nả ước ao cho đặng...

Désirable, *adj.* Khả nguyện.

Désiré, ée, *adj.* Ước ao, muốn hết sức, ham. || *s.m. Le — des Nations,* Đấng muôn dân trông đợi: Chúa cứu thế.

Désirer, *a.* Ước ao, ước trông, muốn, sở nguyện, ham hố. *Je désire vous rencontrer,* Tôi muốn gặp anh. *—les richesses,* Ham của.

Désireux, euse, *adj.* Ước ao, muốn lắm, ham hố. *—de gloire,* Ham hố danh vọng.

Désistement, *m.* Sự bỏ đi, sự thôi đi. *—de plaintes,* Sự bãi nại.

Désister, (se) *r.* Thôi đi, bỏ, bãi. *—d'un appel en justice,* Bãi nại, thôi kêu đi. *Ne pas se désister,* Ghì mài, không chịu bỏ.

Désobéir, *n.* Không vưng lời, bất tuân. *—à ses parents,* Không vưng lời cha mẹ.

Désobéissance, *f.* Sự chẳng vưng lời.

Désobéissant, te, *adj.* et *s.* Kẻ không hay vưng lời chịu lụy. *Enfants désobéissants,* Con nít không biết nghe lời.

Désobligeamment, *adv.* Cách xẳn xớm, không hay thương giúp.

Désobligeant, te, *adj.* Xẳn xớm, không hay thương giúp.

Désobliger, *a.* Làm cực khổ, làm khó lòng. *— ses amis,* Làm khó lòng anh em. *—par (en) paroles,* Nói lời xẳn xớm.

Désobstruer, *a.* Xoi cho thông ra. *— un tuyau,* Xoi ống cho thông.

Désoccupé, ée, *adj.* et *s.* Ở nhưng ở không. Kẻ thung dung.

Désœuvré, ée, *adj.* Ở nhưng ở không, thung dung. Kẻ ở nhưng, kẻ du nhàn.

Désœuvrement, *m.* Sự ở nhưng ở không, sự phong lưu.

Désolant, te, *adj.* Làm cực lòng, làm sầu não. *Nouvelle désolante,* Tin sầu não.

Digitized by Google

Désolateur, trice, *adj.* et *s.* Làm ra đồi tệ, phá tán. *Le choléra—,* Dịch khí phá tán thiên hạ.

Désolation, *f.* Sự buồn bực, sự sầu não. Sự đồi tệ, sự tàn hại hư nát. *La peste a causé une grande —,* Ôn dịch làm thiên hạ tồi tàn sầu não.

Désolé, ée, *adj.* Sầu não, buồn rầu. Đồi tệ, tan hoang hư nát. *Pays —,* Xứ tan hoang. *Palais —,* Lầu dài đã bỏ không ai ở nữa.

Désoler, *a.* Làm cho sầu não buồn bực, làm cho ngã lòng. Làm ra đồi tàn (tệ), phá phách, hủy hoại. *La peste désole la ville,* Ôn dịch phá hoang thành thị. || Se—, *r.* Ngã lòng rủn chí.

Désopilant, te, *adj.* Bắt (dễ) tức cười, bắt vui quá.

Désopiler, *a.* Xoi cho thông. || *Au fig.* — *la rate,* Bắt tức cười, bắt vui quá.

Désordonné, ée, *adj.* Bậy bạ, lộn xộn. Lung lăng, lang vân trắc nết. Vô độ, quá. *Mener une vie désordonnée,* Ăn ở lung lăng trắc nết. *Un appétit —,* Thèm quá.

Désordonnément, *adv.* Lộn lạo, bậy bạ. Quá.

Désordonner, *a.* Làm cho lộn xộn, cho vô tiến, làm cho hỗn độn.

Désordre, *m.* Sự lộn lạo, sự hỗn độn, sự loạn lạc, sự rối rắm. Sự hoang đàng. *Mettre le — partout,* Làm hỗn thế. *Laisser en —,* Bỏ bậy bạ. *Vivre dans le—,* Ăn ở bậy bạ, ăn ở hoang đàng.

Désorganiser, *a.* Làm cho mất thứ tự, làm hư đi, làm cho lộn xộn. — *un service,* Làm công việc lộn xộn hết, loạn hàng thất thứ.

Désorienter, *a.* Làm cho mất hướng, làm cho lộn đàng đi. || *Au fig.* —, Làm cho quính đi.

Désormais, *adv.* Từ nầy về sau.

Désossement, *m.* Sự lấy (rút) xương ra, sự lạng thịt.

Désosser, *a.* Lấy (rút) xương ra. Lóc (lạng, lắt) thịt.

Despote, *m.* Vua toàn quyền tự ý, vua hà hiếp dân. Vua hôn quân. Kẻ dùng quờn phép cách dữ, kẻ hà hiếp người ta.

Despotique, *adj.* Tự chuyên, tự ý. Ngang ngược, độc dữ.

Despotisme, *m.* Quyền tự chuyên, tự ý. Quyền gian ngược.

Desquamation, *f.* Sự đánh vảy cá. Sự làm cá. *Période de—dans la variole,* Hồi trái xuống (rớt mày ra).

Dessaisir, (Se) *r.* Nhường cho (lại). Để lại, bỏ. *Se —*

Digitized by Google

d'un titre, Nhường tước cho.

Dessaler, *a.* Làm cho bớt mặn, xả muối đi. Ngâm nước cho bớt mặn.

Dessangler, *a.* Tháo (mở) dây thắng đái.

Desséchant, te, *adj.* Hay làm cho khô, cho héo. *Vent* —, Gió làm khô héo.

Desséché, ée, *adj.* Khô, rão, cạn. Héo khô, teo. *Peau desséchée*, Da teo. *Riz* —, Lúa khén.

Dessèchement, *m.* Sự làm cho khô, sự làm cho cạn.

Dessécher, *a.* Làm cho khô, làm cho cạn, tát nước cho cạn. — *une fosse à poissons*, Tát đìa. || SE DESSÉCHER, *r.* Ra khô, ra cạn. Héo đi.

Dessein, *m.* Ý muốn, ý, mưu. Sự lo liệu. *Quels sont vos desseins?* Ý anh tính làm sao? *Je l'ai fait sans* —, Tôi làm vậy, chớ không có ý chi hết. || À DESSEIN, *loc. adv.* Có ý.

Desseller, *a.* Mở (tháo) yên ngựa.

Desserre, *f. Être dur à la*—, Hà tiện, rít róng lắm.

Desserrer, *a.* Tháo ra, nới ra. — *sa ceinture*, Nới dây nịt. *Ne pas* — *les dents*, Không hở hàm răng, ngậm câm; không nói một tiếng.

Dessert, *m.* Đồ tráng miệng. *Au dessert*, Hồi tráng miệng.

Desserte, *f.* Thừa phạn, đồ thừa, đồ ăn còn dư. Bàn (tủ) để đồ ăn.

Desservant, *m.* Thầy cả bổn sở coi họ nhỏ.

Desservir, *a.* Dọn đi, cất (dẹp) đồ ăn đi. Giúp, coi. — *la table*, Dẹp đồ ăn. — *une paroisse*, Coi họ. || *Au fig.*—, Làm hại ai.

Dessiccatif, ive, *adj.* et *s.* Hay làm cho khô. *Onguent* —, Thuốc xức cho khô mặt.

Dessiccation, *f.* Sự làm cho khô, sự phơi khô.

Dessiller, *a.* Mở con mắt. || *Au fig.*— *les yeux de ou à qqn*, Làm cho ai hết lầm, làm cho ai sáng mắt.

Dessin, *m.* Nghề vẽ, phép vẽ. Bức tranh, đồ vẽ. Họa đồ. Hoa dệt hàng lụa. *Fort en*—, Vẽ giỏi. *Soie à dessins*, Lụa có bông, hàng bông.

Dessinateur, trice, *s.* Thợ vẽ, người vẽ.

Dessiner, *a.* Vẽ, vẽ vời, vẽ tuồng đồ. —*un portrait*, Vẽ ảnh. || SE DESSINER, *r.* Nổi ra, bày (tỏ) ra.

Dessoler, *a.* Trồng lộn (sai) mùa.

Dessoucher, *a.* Đánh gốc.

Dessouder, *a.* Làm cho nhả (rã) hàn đi.

Dessouler, *a.* Dã rượu, dã say... || —, *v. n.* Hết say, tỉnh rượu.

Digitized by Google

Dessous, *adv.* Dưới, hạ. *Mettre —,* Để xuống dưới. || *—,loc. adv. Au—,* Ở dưới. *Ci—,* Dưới nầy. *Là—,* Dưới kia, sau đây. || **Le dessous,** *m.* Phía dưới, bề dưới. Đều, lẽ. *Avoir le —,* Thua, thua sút. *Les—d'une affaire.* Những đều kín trong việc gì.

Dessus, *adv.* Trên, thượng. *Placer — la table,* Để trên bàn. || *—, loc. adv. Au—,* Ở trên. *Ci—,* Trên nầy. *Là—,* Trên ấy, trên kia. *Sens dessus dessous,* Sấp ngửa. || **Le dessus,** *m.* Phía trên, bề trên. *Avoir—,* Lấn hơn, thắng. *Reprendre —,* Khá mạnh. Thắng đặng.

Destin *m.* Số, số mạng, số phận. Thiên vận, số vận. *Heureux —,* Vận may, tốt số. *—malheureux,* Vận suy, xấu phước.

Destinataire, *m.* Kẻ người ta gởi (đồ, thơ...) cho.

Destination, *f.* Sự chỉ định cho, sự để dùng mà. || —, Chỗ (nơi) phải tới. Chỗ (nơi) gởi đồ tới.

Destinée, *f.* Số, số mạng, số phận, vận, vận hạn. *—brillante,* Số mạng tôn quới. *Accomplir sa —,* Hết đời rồi. *— ingrate,* Bạc mạng.

Destiner, *a.* Định cho, chỉ cho. Để cho... để mà... *Chevaux destinés à la voiture,* Ngựa để đi xe.

Destitué, ée, *adj.* Thiếu thốn, túng tíu. Bãi chức, phải cất chức.

Destituer, *a.* Cất chức, cách (giáng) chức. *— un fonctionnaire,* Cất (lột, thâu) chức quan.

Destitution, *f.* Sự cất (lột) chức đi, sự truất chức.

Destroyer, *m.* Tàu chiến nhỏ mà chạy mau.

Destructeur, trice, *adj.* et *s.* Hay phá. Kẻ phá phách, kẻ làm hư hại.

Destruction, *f.* Sự phá tan, sự trừ diệt, sự phá tan hoang. *La — des hérésies,* Sự phá tan các phe lạc đạo.

Désuétude, *f.* Sự mất thói quen. Ra cũ. *Loi tombée en—,* Luật ra cũ đi.

Désuni, ie, *adj.* Sút ra, rã ra. || *Au fig.—,* Ở bất thuận. Phân li, lìa cách.

Désunion, *f.* Sự phân rẽ, sự lìa cách, sự phân li. || —, Sự ở bất thuận.

Désunir, *a.* Phân ra, phân rẽ ra. || —, Làm cho bất thuận, làm cho lìa cách, chi ly.

Détaché, ée, *adj.* Mở dây rồi, dứt dây rồi. Phân rẽ, rã rời, lìa cách. *Fleur détachée de sa tige,* Hoa lìa nhành. || *Au fig. —,* Khỏi vương vấn.

Détachement, *m.* Sự khỏi vương vấn. Sự thanh liêm

Digitized by Google

|| — *de troupes*, Binh lính sai đi... Đoàn (tốp) binh.

Détacher, *a.* Mở ra, tháo ra, thả ra. Phân ra, phân rẽ, gỡ ra. Sai (binh lính) đi. — *un cheval*, Mở (thả) ngựa ra. — *un homme*, Sai (rút) lính đi. || *Au fig.* —, Làm cho trở lòng. — *qqn d'une opinion*, Làm cho ai trở lòng khác. || SE DÉTACHER, *r.* Lìa ra, rã ra, rụng xuống. Sút ra.

Détail, *m.* Sự chia ra từ phần. Sự kể từ đều, sự kể đầu đuôi gốc ngọn. *Vente au* —, Sự bán lẻ. *Examiner dans les détails*, Xét từ đều. || EN DÉTAIL, *loc. adv.* Từ đầu đến đuôi, từ đều. Rõ ràng.

Détaillant, te, *adj.* et *s.* Kẻ bán lẻ.

Détailler, *a.* Chặt khúc ra, cắt ra từ miếng. Bán lẻ. Kể tự sự trước sau. — *un bœuf*, Sả (chặt) con bò ra từ khúc.

Détaler, *a.* Dọn đồ (hàng) vô. Dẹp hàng hóa vô. *Les marchands ont détalé*, Bạn hàng đã dọn đi hết. || —, *v. n.* Trốn mất, cút mất.

Détaxe, *f.* Sự tha thuế, sự giảm thuế.

Détaxer, *a.* Tha thuế, giảm thuế, miễn thuế.

Détective, *m.* Lính kín tuần thành bên Hồng mao. Thứ máy nhỏ lấy (hứa) hình cầm trên tay.

Déteindre, *a.* et *n.* Làm cho phai (bay) màu. Bay màu, phai đi, giợt màu. Thấm qua, ăn qua. — *au lavage*, Giặt thì nó giợt đi. *Le soleil déteint les étoffes*, Sự nóng mặt trời làm phai màu vải.

Dételer, *a.* Mở đồ ngựa ra.

Détendre, *a.* Dùn lại. — *une corde*, Dùn dây lại. — *un arc*, Xuống cung, hạ cung xuống. || *Au fig.* — *son esprit*, Giải trí, làm cho rảnh rang trong trí.

Détenir, *a.* Giữ lấy, hãm cầm của người. — *en prison*, Giam cầm, cầm (bỏ) tù lại.

Détente, *f.* Máy lẩy súng. *Lâcher la* —, Lẩy cò súng. || *Au fig.* —, Sự bình an, sự yên lòng. || *Dur à la* —, Rít, hà tiện. Khó biểu.

Détenteur, trice, *s.* Kẻ giữ lấy (của mình hay là của gian), kẻ hãm cầm lấy.

Détention, *f.* Sự hãm cầm, sự giam cầm. Sự giam ngục, sự bỏ tù. *Condamné à la* —, Bị ở tù, phải giam ngục.

Détenu, ue, *adj.* et *s.* Người bị ở tù, người bị giam, tội nhơn.

Détérioration, *f.* Sự làm hư, sự hư hại, sự phá hư.

Détériorer, *a.* Làm hư, phá. — *une maison*, Phá nhà.

Digitized by Google

— *des marchandises*, Làm hư hàng hóa. || SE DÉTÉRIORER, *r.* Hư đi, ra xấu hơn.

Déterminable, *adj.* (Sự gì). Định đặng, phân định đặng.

Déterminatif, ive, *adj.* et *s.* Chỉ rõ nghĩa tiếng nói.

Détermination, *f.* Sự toan định, sự quyết định. Ý định, dốc lòng.

Déterminé, ée, *adj.* Hẹn, kì hẹn. Đã định, đã quyết. Dạn dĩ, cả gan, vững vàng. *Homme* —, Người dạn dĩ gan dạ. *Joueur*—, Tay chơi sòi.

Déterminer, *a.* Toan định, phân định, chỉ quyết. Hẹn, kì hẹn. Làm cho quyết lòng. Làm cớ. — *le jour et l'heure de...* Định ngày hẹn giờ mà...—*qqn à partir*, Dỗ dành ai đi. || SE DÉTERMINER, *r.* Quyết lòng, quyết chí.

Déterré, ée, *adj.* et *s.* Đã đào (mọi) lên. Xác chết đã đào lên. || —, Mét meo, xanh xao. *Avoir l'air d'un* —, Có bộ xanh xao vàng vọt.

Déterrer, *a.* Đào lên, mọi lên. — *des ossements*, Lấy cốt. || *Au fig.*—, Kiếm được. — *un livre oublié*, Kiếm được một cuốn sách không ai biết hết. *On a déterré le coupable*, Đã bắt được thằng bợm.

Détersion, *f.* Sự kì (rửa, lau) vít tích.

Détestable, *adj.* Đáng chê ghét. Xấu quá, gớm ghiếc. *Temps* —, Trời xấu.

Détestablement, *adv.* Cách xấu lắm.

Détestation, *f.* Sự ghét, sự gớm. *J'a* —*de ses fautes*, Sự (lòng) ghét tội lỗi mình.

Détester, *a.* Ghét, gớm ghê, gớm ghiếc. — *les flatteurs*, Ghét kẻ dua nịnh. — *le froid*, Sợ lạnh lắm. Không ưa lạnh chút nào.

Détirer, *a.* Kéo thẳng, giăng ra. || SE DÉTIRER, *r.* Uốn mình, vung vai.

Détiser, *a.* Dụt, dụt đi, dụt (dạt) củi (lửa).—*le feu*, Dụt lửa.

Détisser, *a.* Tháo canh chỉ ra, tháo đồ dệt ra.

Détonant, te, *adj.* Nổ được, hay nổ.

Détonation, *f.* Tiếng nổ. *J'ai entendu une* —, Tôi có nghe tiếng nổ.

Détoner, *n.* Nổ, nổ ra.

Détonner, *n.* Lạc giọng, sái giọng.

Détordre, *a.* Tháo (vặn) ra. — *une corde*, Tháo dây ra.

Détorquer, *a.* Cắt nghĩa sái. — *un texte*, Cắt nghĩa sái câu sách.

Détortiller, *a.* Tháo (đồ vặn) ra. — *du fil*, Tháo chỉ ra.

Détour, *m.* Khúc quanh, đàng trẽ, ngã quẹo. *Faire*

Digitized by Google

un grand —, Đi quẹo xa. || *Au fig.* —, Chước khéo léo. *User de* —, Dùng chước khéo léo. *Parler par* —, Nói quanh quẹo. *Parler sans* —, Nói ngay ra.

Détourné, ée, *adj.* Quanh co, quanh quẹo, vắng vẻ. *Chemin* —, Đàng quẹo. || —, Quanh, khuất. *Moyens détournés,* Thế quanh.

Détournement, *m.* Sự vụng lấy, sự xớ bớt, sự chuyên đi. — *de fonds,* Sự xớ bớt tiền của.

Détourner, *a.* Trở, trỏ, trở lên khác. Xây đi. Biểu (bảo) đừng, can gián. Vụng lấy, xớ bớt. — *qqn de son chemin,* Đem người nào trở đi đàng khác. — *le visage, la vue,* Xây mặt đi, ngó ngơ. || SE DÉTOURNER, *r.* Đi trễ (tẻ). — *du droit chemin,* Bỏ đàng ngay.

Détracter, *a.* Nói hành, gièm siểm. — *son prochain,* Nói hành anh em.

Détracteur, trice, *adj.* et *s.* Kẻ nói hành, kẻ gièm siểm kẻ khác.

Détraquer, *a.* Làm hư máy. Làm cho hư nước ngựa. — *une horloge,* Làm hư máy đồng hồ. || *Au fig.* —, Làm cho lẳng trí, ra điên. || SE DÉTRAQUER, *r.* Hư đi.

Détrempe, *f.* Thuốc sơn bằng nước.

Détremper, *a.* Dầm nước, ngâm nước, tẩm. Làm cho lỏng. Cất thép (nướng) đi. || *Au fig.* —, Làm cho ra hiền, dịu.

Détresse, *f.* Sự cực lực trong trí, sự bồi hồi. Cơn túng ngặt, sự ngặt nghèo, cơn nguy hiểm. *Être dans la* —, Phải túng ngặt, lúc nguy hiểm. *Cri de* —, Tiếng la xin tiếp.

Détriment, *m.* Sự hại, sự thiệt hại. *A mon* —, Thiệt hại cho tôi.

Détritus, *m.* Bã. — *de canne,* Bã mía. || —, Rác rến.

Détroit, *m.* Phá biển. Hẻm núi.

Détremper, *a.* Làm cho ai hết làm.

Détrônement, *m.* Sự truất ngôi.

Détrôner, *a.* Truất (hạ) ngôi đi, hạ (phế) vua. || *Au fig.* —, Làm cho thua kém. làm ra kém hơn.

Détroussser, *a.* Xổ (cái đã xăn lên) xuống, bỏ xuống. — *son pantalon,* Bỏ quần xăn xuống. || *Au fig.* —, Giựt đồ, ăn cướp. — *les passants,* Giựt đồ bộ hành.

Détrousseur, *m.* Kẻ giựt đồ, quân ăn cướp.

Détruire, *a.* Phá, phá tan, làm hư hại, hủy hoại, triệt hạ. — *de fond en comble,* Phá tan hoang hủy hoại. || SE—, *r.* Hư, ra hư. *Les maisons se détruisent d'el-*

Digitized by Google

les-mêmes, Những nhà nầy hư lần hết.

Dette, *f.* Nợ, nợ nần. *Avoir des dettes*, Mắc nợ. *Payer ses dettes*, Trả nợ. — *publique*, Nợ chung (của nhà nước).

Deuil, *m.* Tang chế, tang khó. Sự buồn bực, sự phiền não. *Habits de —*, Áo tang, áo chế. *Porter le—*, Đề tang, chịu, (thọ) tang.

Deux, *adj. num.* Hai. Nhị. *— personnes*, Hai người. *Tome—*, Cuốn thứ hai. || *—*, *s. m.* Số hai. *Poser un 2*, Viết số 2.

Deuxième, *adj.* Thứ hai. Nhì. *Chapitre—*, Đoạn thứ hai. || *—*, *s. m. Je suis le—*, Tôi là thứ hai. *Habiter au —*, Ở tầng thứ hai.

Deuxièmement, *adv.* Thứ hai, hai là.

Dévaler, *a.* Đem xuống, cất xuống.—*du vin dans la cave*, Đem rượu xuống hầm. || *—*, *v. n.* Xuống, đi xuống.—*de la montagne*, Ở trên núi đi xuống.

Dévaliser, *a.* Quơ sạch, ăn trộm. *Être complètement dévalisé*, Bị quơ sạch trơn.

Devancer, *a.* Đi trước, tới trước. Trổi hơn, lấn. *L'éclair devance le bruit du tonnerre*, Chớp trước rồi mới đánh sét. *— qqn à la course*, Chạy trước kẻ khác, *Son esprit a devancé son âge*, Nó mau khôn.

Devancier, ière, *s.* Người trước mình. Tổ tiên, tiền nhơn. *Respecter ses devanciers*, Kính trọng tổ tiên.

Devant, *prép.* Trước, trước mặt. *— la maison*, Trước nhà. || *—*, *adv. Passer—*, Đi ngang qua. *Marcher —*, Đi trước. || *—*, *loc. prép. Ci-devant*, Khi trước, xưa. *Par — le juge*, Trước mặt quan. *Aller au—de qqn*, Đi đón rước ai. || *—*, *s. m.* Đàng trước, phía trước. *Le — d'une maison*, Phía trước nhà. *Prendre les devants*, Đi trước đi.

Devanture, *f.* Mặt tiền nhà (phố).

Dévastateur, trice, *adj.* et *s.* Kẻ phá hư, kẻ phá tan, hủy hoại.

Dévastation, *f.* Sự phá tan hoang.

Dévaster, *a.* Phá hoang, hủy hoại, làm hư. *— un pays*, Phá tan hoang xứ.

Déveine, *f.* Sự rủi ro, phận (vận) rủi. Vận mạt.

Développement, *m.* Sự mở ra, sự dở ra. Sự cắt nghĩa. *L'affaire exige de grands développements*, Việc nầy phải cắt nghĩa nhiều. || *—*, Một vòng bánh xe chạy đi mấy thước.

Développer, *a.* Mở ra, khui (khai) ra, tháo ra. Mở

Digitized by Google

rộng, thêm, làm cho thạnh hơn. Giải nghĩa, bày ra. — *l'intelligence*, Mở trí ra. — *sa pensée*, Cắt nghĩa rõ ý mình. || *Cette bicyclette développe six mètres*, Xe máy nầy một cái đạp ăn sáu thước. || SE DÉVELOPPER, *r.* Lớn lên, mọc lên. Dậy mầy. *Le bourgeon se développe*, Mụt, chồi nở ra lớn.

Devenir, *m.* Nên, ra. Hóa ra, thành.—*illustre, savant*, Nên danh, nên thông thái. — *mauvais*, Hóa ra xấu. *Qu'allons-nous—?* Chúng ta sẽ ra làm sao đây?

Dévergondage, *m.* Sự ăn ở luông tuồng, sự lang vân trắc nết.

Dévergondé, ée, *adj.* et *s.* Xấu nết, trây trúa lẫy lụa, không biết xấu hổ.

Déverrouiller, *a.* Rút chốt cửa, kéo chốt cửa ra.

Devers, *prép.* Phía, bên, về bên. || PAR DEVERS, *loc. prép.* —*soi*, Tại nhà, trong nhà. *Retenir par—soi*, Hãm cầm, cầm lấy. *Par—le juge*, Trước mặt quan xét.

Déverse, se, *adj.* Nghiêng, xiên xẹo.

Déverser, *a.* et *n.* Nghiêng, xiên. Rót đổ ra. Chảy tràn. *Ce mur déverse*, Vách nầy nó xiên.—*de l'eau*, Đổ nước ra. || *Au fig.* — *sa bile*, Đổ cơn giận. — *le mépris sur*, Thị ai, khinh ai.

Déversoir, *m.* Chỗ nước tràn ra. Cái sòng tát.

Dévêtir, *n.* Cởi áo ra. || SE DÉVÊTIR, *r.* Cởi áo, cởi trần.

Déviation, *f.* Sự trẽ (tẻ), sự quẹo. Sự xiên, sự sai chạy. Sự đi sái đường. — *des dents*, Răng xéo xẹo.

Dévidage, *m.* Sự ươm tơ, sự quây tơ (chỉ).

Dévider, *a.* Ươm tơ, quây tơ. Kéo chỉ, kéo vải. — *de la soie*, Ươm tơ, quây tơ.

Dévidoir, *m.* Vày, cái vày. Xa quây tơ. Bàn đảo.

Dévier, *n.* Đi trớ, xiên, xẹo, trịch đi, đi lãi. *La flèche dévie*, Tên đi lãi. || *Au fig.*— *du droit chemin*, Lạc đàng chánh. || —, *v. a.* Làm xẹo đi, đem sái đàng đi.

Devin, Devineresse, *s.* Thầy bói, bà bóng. *Aller consulter le—*, Đi bói khoa.

Deviner, *a.* Bói khoa. Định dẹo ước chừng. Nói trúng, giải được. — *l'avenir*, Bói chuyện sau. — *un égnime*, Nói (giải) trúng đều đố. *Les méchants se devinent*, Điếm biết điếm.

Devinette, *f.* Câu đối, câu thai.

Devis, *m.* Họa đồ chung có chỉ giá riêng mỗi một phần.

Dévisager, *a.* Quào sướt mặt, làm lả mặt. Ngó trân trối.

Devise, *f.* Hiệu. Câu luận, hiệu đề. *Avoir un aigle*

Digitized by Google

pour —, Lấy con phụng hoàng làm hiệu.

Deviser, *n.* Chuyện trò, nói chơi với nhau, bàn bạc.

Dévisser, *a.* Tháo (vặn) đinh ốc ra.

De visu, *loc. lat.* (Đều, sự) mình có thấy rồi.

Dévoiement, *m.* Bịnh tả, tháo dạ.

Dévoiler, *a.* Dỡ ra, dỡ lúp ra. || *Au fig.*—. Tỏ ra, chỉ ra, cho hay (biết).—*sa pensée,* Cho hay ý mình.

Devoir, *a.* Mắc nợ. Phải, cần phải. *Je vous dois cinq piastres,* Tôi mắc anh năm đồng bạc.—*de la reconnaissance à qqn,* Mắc ơn ai. *Tous nous devons mourir,* Hết thảy mọi người đều phải chết.

Devoir, *m.* Sự phải làm, việc bổn phận, phận sự. Bài vở (học trò làm). *Faire son*—,Làm việc phận mình, làm trọn bổn niềm. *Négliger ses devoirs,* Bỏ việc bổn phận, lỗi niềm. *Faire un*—, Làm bài. || —, *pl.* Trọng kính. *Je vous rends mes devoirs,* Trọng kính ông.

Dévolu, ue, *adj.* Về phần, ra của. *Cette maison m'est dévolue,* Nhà nầy về phần tôi. || *Au fig.*—, *s. m. Jeter son*—*sur...* Lựa (cái gì)...

Dévolution, *f.* Sự sang sớt của.

Dévorant, te, *adj.* Láu ăn, háu ăn. Quá. *Flamme dévorante,* Ngọn lửa cháy tiêu đi hết. *Faim dévorante,* Đói quá, đói lủi.

Dévorer, *a.* Cắn xé, cắn rứt. Nuốt, táp, ăn lua láu, || *Au fig.*—*des yeux,* Ngó đeo, ngó chăm chỉ.—*un livre,* Coi sách mê man.—*un affront,* Bậm gan (cắn răng) chịu nhục.—*ses larmes,* Cầm nước mắt lại.

Dévot, te, *adj.* et *s.* Nhơn đức, sốt sắng.

Dévotement, *adv.* Cách sốt sắng.

Dévotion, *f.* Sự sốt sắng, lòng đạo đức. Sự ở hết lòng với ai. *Faire ses dévotions,* Xưng tội chịu lễ. || *Au fig. Être à la*—*de qqn,* Tận tình với ai.

Dévoué, ée, *adj.* Sốt sắng. Ở hết lòng, ở tận tình.

Dévouement, *ou* **Dévoûment,** *m.* Sự ở hết lòng, sự tùng phục, sự theo ý ai mọi đàng.

Dévouer, *a.* Phú dâng. Rủa nộp.—*ses enfants à Dieu,* Phú dâng con cái mình cho Chúa.—*au diable,* Rủa nộp cho quỉ. || SE DÉVOUER, *r.* Dâng (phú) mình. Liều mình. *Se*—*à Dieu,* Dâng mình cho Chúa.

Dévoyé, ée, *adj.* et *s.* Lạc

Digitized by Google

đàng lành, lạc lài. Hoang đàng, du côn.

Dévoyer, *a.* Đem lạc đàng đi. Làm cho tháo dạ, bắt xổ. Đem lạc đàng lành. || SE DÉVOYER, *r.* Lạc đàng lành, lạc lài.

Dextérité, *f.* Sự khéo tay làm. Sự khôn khéo.

Diabète, *m.* Bịnh tiểu tiện nặng lắm. Bịnh nước tiểu có mùi ngọt.

Diabètique, *adj.* et *s* Về bịnh nước tiểu ngọt. Kẻ mắc bịnh nước tiểu ngọt.

Diable, *m.* Quỉ, ma, quỉ thần, thần dữ. Xe thấp để chở đồ nặng. || *Au fig.*—, Đồ quỉ, đứa hung dữ. *Pauvre*—, Kẻ (đứa) khốn nạn. *Envoyer au*—, Đuổi đi cho rảnh, gởi đi xa lắc. *Bon*—, Dễ ăn dễ ở, người ngoan nguy. || À LA DIABLE, *loc. adv.* Cách bậy bạ.

Diablement, *adv.* Quá, quá chừng. *Il souffre*—, Nó đau dữ quá.

Diablerie, *f.* Sự ếm chú, phù chú, phép yêu thuật. Mưu chước, chước móc.

Diablesse, *f.* Đờn bà dữ tinh.

Diablotin, *m.* Quỉ hón, tiểu quỉ, yêu quỉ.

Diabolique, *adj.* Bởi ma quỉ. *Œuvre*—, Việc ma quỉ, || *Au fig.*—, Hung dữ, dữ tợn. Khó nhọc. *Travail*—, Việc khó nhọc lắm. *Chemin*—, Đàng khó đi lắm.

Diachylon, *m.* Thuốc dán.

Diaconat, *m.* Chức thầy phó tế.

Diacre, *m.* Thầy phó tế. Thầy sáu chức.

Diadème, *m.* Mũ triềuthiên, mão cửu long. Quờn vua.

Diagnostic, *m.* Phép quan hình sát sắc mà đề bịnh. Phép coi cho biết bịnh.

Diagnostique, *adj.* Dấu làm cho biết bịnh.

Diagnostiquer, *a.* Đoán chứng bệnh.

Diagonale, *adj.* et *s. f.* Hàng (đàng) từ góc nầy qua góc kia. Huyền tà.

Diagramme, *m.* Sự gạch hàng mà vẽ ra cái gì.

Dialecte, *m.* Tiếng riêng xứ nọ xứ kia. Cách nói trong xứ nọ xứ kia.—*d'une province,* Hương đàm, thổ đàm.

Dialecticien, *m.* Kẻ luận lẽ. *En*—, Cách luận lẽ.

Dialectique, *adj.* et *s. f.* Phép luận lẽ. Thuộc về phép luận.

Dialogue, *m.* Sự (bài) vấn đáp. Sự nói chuyện có đối đáp.

Dialoguer, *n.* Nói chuyện với nhau, chuyện trò với nhau.

Diamant, *m.* Ngọc kim cang; ngọc thủy xoàng. *Monter une bague en*—,

Digitized by Google

Nhận ngọc thủy xoàng vào cà rá. || —, Dao cắt kiến.

Diamètre, *m* Kinh, kinh vòng. Đàng ngang qua trung tìm cái vòng tròn.

Diane, *f.* Hồi trống (hồi kèn) ban mai cho lính thức dậy.

Diantre, *interj.* Quỉ! đồ quỉ!

Diapason, *m.* Bát âm, tám cung van. Cái đồ bằng thép để đánh mà lấy giọng = dấu *la*.

Diaphane, *adj.* Trong ngần, trong bóng. *L'eau est —,* Nước trong thấy đặng, nước trong ngần.

Diaphragme, *m.* Gân mỏng và rộng ngăn chận ngực với ruột ra. Cao hoang. Cái máy mở ra cho sự sáng qua (đặng hoạ hình).

Diapré, ée, *adj.* Sắc sở. *Fleurs diaprées,* Hoa có nhiều sắc, ngũ sắc.

Diarrhée, *f.* Bịnh tả, chứng tả, tháo dạ.

Diatribe, *f.* Lời châm chích, lời xỉ mạ. Sự sát hạch hung dữ.

Dictame, *m.* Bạch tiên bì.

Dictamen, *m.* (tiếng latinh) Sự giục bảo.—*de la conscience,* Tiếng lương tâm giục bảo.

Dictateur, *m.* Quan tổng thống quân dân. Nguyên soái.

Dictature, *f.* Chức (quyền) tổng thống quân dân. Quờn nhíp chánh.

Dictée, *f.* Bài rao (bài đọc) cho kẻ khác viết; bài viết mò. *Écrire sous la—du maître,* Viết theo miệng thầy đọc.

Dicter, *a.* Nói (rao) cho mà viết. Biểu, dạy, truyền.—*des lois,* Truyền luật.

Diction, *f.* Lời nói, cách nói.—*agréable, fleurie,* Lời văn hoa.

Dictionnaire, *m.* Sách tự vị. Tự điển.

Dicton, *m.* Tục ngữ, ngôn ngữ. Lời ngạn ngữ, lời (câu) ví. *Un vieux—,* Tục ngữ xưa.

Didactique, *adj.* Để dạy, để truyền. *Ouvrage —,* Sách để dạy. || —, *s. f.* Phép dạy, nghề dạy.

Dièse, *m.* Dấu hát cung thương. Giọng nhấn.

Diète, *f.* Sự kiêng (cữ) ăn. || —, Hội đồng.

Dieu, *m.* Chúa, Đức Chúa Trời, Thiên Chúa. *Un—en trois personnes,* Một Chúa ba Ngôi. || —, *interj. Plaise à — !* Chớ chi ! *Grâce à —,* Nhờ ơn Chúa giúp. || *Les dieux,* Bụt thần.

Diffamant, te, *adj.* Hay làm hư danh (tiếng). Xấu hổ, sỉ nhục.

Diffamateur, trice, *s.* Kẻ làm cho ô danh xấu tiếng.

Digitized by Google

Kẻ làm sỉ nhục. Kẻ gièm chê, kẻ phao-vu.

Diffamation, *f.* Sự gièm chê, sự phao vu. Sự làm hư danh xấu tiếng, sự làm sỉ nhục.

Diffamatoire, *adj.* Xấu hổ, sỉ nhục. *Propos —,* Lời sỉ nhục.

Diffamer, *a.* Gièm chê, phao vu. Làm hư danh xấu tiếng, làm sỉ nhục, nói xấu. || Se —, *r.* Làm hư danh xấu tiếng mình. *On se diffame en diffamant les autres,* Nói xấu c. o kẻ khác thì làm cho kẻ khác khinh khi mình.

Différemment, *adv.* Khác, cách khác.

Différence, *f.* Sự khác nhau. Số dư, số thiếu, cái dư, cái dư thừa. — *de couleur,* Sự khác màu. *Payer la —,* Trả tiền cái thiếu.

Différencier, *a.* Phân biệt (biện). Rẽ phân.

Différend, *m.* Sự bất bình, sự bất thuận. Sự cãi cọ, sự ngầy ngà.

Différent, te, *adj.* Khác nhau, khác lạ. —*de mœurs,* Khác thói. || — *au pluriel:* Nhiều, kia nọ. *Différentes personnes,* Nhiều người. *Différents articles,* Nhiều đều (đồ).

Différer, *a.* Giãn ra, trì hoãn, chuyển vần, đình lại. —*une affaire,* Giãn việc ra. —*un jugement,* Đình án lại. || —, *v. n.* Dần dà, lần lựa. Khác nhau. Cãi nhau. || Se différer, *r.* Giãn ra, để huỡn ra. *L'affaire ne peut —,* Việc nầy để huỡn ra không đặng, phải làm liền.

Difficile, *adj.* Khó, khó nhọc, khốn khó. Mắt, khúc mắt. *Travail —,* Việc khó. —*à comprendre,* Khó hiểu. || *Au fig.* —, Khó lòng, khó ăn khó nói, cú mấu. Hay éo náu. *Caractère —,* Tính khí khó ăn ở với, khó dạy.

Difficilement, *adv.* Cách khó, cách khó lòng.

Difficulté, *f.* Sự khó, sự khúc mắt, sự khó lòng, sự ngăn trở. Chuyện rầy, sự bất thuận, sự gây gỗ. *Créer des difficultés,* Sanh sự khó. *Avoir des difficultés avec son voisin,* Có chuyện rầy với người lân cận. *Sans —,* Dễ như chơi, không khó gì, không sao, được lắm.

Difforme, *adj.* Xấu, hư. Xấu hình, xấu dạng. || *Au fig. Rien n'est plus — que le vice,* Không cái gì xấu hơn tính nết xấu.

Difformer, *a.* Làm cho hư hình, làm ra khác hình. — *une monnaie,* Làm mẻ (khởn) đồng tiền.

Difformité, *f.* Sự ra xấu, sự xấu hình, xấu dạng. Tật.

Digitized by Google

Diffus, use, *adj.* Dông dài, dài dọc, dài xọc. *Discours —,* Bài giảng dông dài. *Idées diffuses,* Ý nghĩa không chắc không rõ gì.

Diffusion, *f.* Sự tràn ra, sự đổ ra, sự chảy ra. Sự truyền ra, sự giảng dạy. Sự nói dông dài. — *du style,* Văn nói dông dài quá. *La — du son,* Sự tiếng bay thông ra.

Digérer, *a.* Tiêu. *Facile à —,* Dễ tiêu, mau tiêu. || —, Suy đi xét lại. — *une affaire,* Suy đi xét lại việc kỉ cang. || *Au fig.* —, Nhịn nhục mà chịu. *Dur à —,* Khó chịu.

Digeste, *m.* Sách tổng luận lý đoán phép công bình.

Digestible, *adj.* Dễ tiêu, mau tiêu.

Digestif, ive, *adj.* Hay tiêu, hay giúp tiêu. || —, *s. m. Un digestif,* Thuốc tiêu.

Digestion, *f.* Sự tiêu (đồ ăn). *Mauvaise —,* Sự chậm tiêu.

Digital, ale, *adj.* Thuộc về ngón tay.

Digitale, *f.* Đại hoàng.

Digne, *adj.* Đáng, xứng đáng. Nghiêm trang, tề chỉnh. — *de récompense,* Đáng thưởng. — *et solennel,* Nghiêm trang tề chỉnh. *Un — homme,* Người tử tế.

Dignement, *adv.* Cách xứng đáng, cách tử tế, cách nghiêm trang.

Dignitaire, *s.* Kẻ có chức phận, quí chức, viên chức, chức việc.

Dignité, *f.* Chức, tước, quờn chức. Chức phẩm, chức sắc. *Haute —,* Chức trọng. *Perdre sa —,* Bị cất chức, mất chức. *Marcher avec —,* Đi nghiêm trang tề chỉnh. *Se donner des airs de —,* Làm bộ oai phép. *Avoir de la —,* Có oai nghi, có thể diện.

Digression, *f.* Sự đi sái đường, sự nói tha cầu, sự nói sa đề.

Digue, *f.* Bờ đê, bờ đắp, bờ đập. *Élever (construire) une —,* Đắp bờ đê. || *Au fig.* —, Sự ngăn trở, sự can gián, sự chống trả.

Dilacération, *f.* Sự xé, sự cấu xé.

Dilacérer, *a.* Xé, xé rách, cấu xé.

Dilapidateur, trice, *s.* Kẻ phá của, kẻ xa xí.

Dilapider, *a.* Xa xí, xài phá. — *ses biens,* Phá của. || —, Ăn cắp, xớ bớt.

Dilatation, *f.* Sự giãn ra, sự nới (nở) ra. || *Au fig.* —, Sự nở lòng.

Dilater, *a.* Nới ra, nở ra, giãn ra, mở ra. || SE DILATER, *r.* Nở (nới) ra, mở (hả) ra, giãn ra. *Le bois se dilate,* Cây nở ra. *Mon cœur se dilate,* Tôi nở lòng mảng.

Digitized by Google

Dilatoire, *adj. Moyen —,* Cách thế cho giãn việc ra.

Dilection, *f.* Sự thương yêu, sự yêu mến.

Diligemment, *adv.* Cần mẫn, cần thận; mau mắn, chín chắn.

Diligence, *f.* Sự cần mẫn, sự siêng năng, sự chín chắn, sự mau mắn. Xe đò, xe tờ. *A la—de,* Có lời (ai) xin.

Diligent, te, *adj.* Siêng năng, cần thận, mau mắn. *—au travail,* Siêng làm việc.

Diligenter, *a.* Hối, hối hấp, thối thúc.

Diluer, *a.* Chế, pha, dầm (nước).—*du vin,* Pha rượu với nước.

Diluvial, le, *ou* **Diluvien, enne,** *adj.* Thuộc về lụt hồng thủy. *Pluie diluvienne,* Mưa lụt, mưa dầm.

Diluvium, *m.* Đất bồi bỡi lụt mà ra.

Dimanche, *m.* Chúa nhựt, ngày chúa nhựt. Ngày thứ nhứt trong tuần lễ. *Se reposer le —,* Nghỉ ngày chúa nhựt.

Dîme, *f.* Một phần trong mười, (thuế đời xưa). *Offrir la—de ses biens,* Của mình mười phần dâng một làm của lễ. *Lever la —,* Thâu thuế mười phần lấy một.

Dimension, *f.* Sự đo đắn. ngắn đo tư bề. *Prendre les dimensions,* Đo đắn, đo lường.

Dimer, *a.* Bắt chịu thuế mười phần nạp một.

Diminuendo, *adv.* (Tiếng latinh) Bớt xuống lần lần.

Diminuer, *a.* et *n.* Bớt, giảm bớt. Dịu, ngớt. Sụt xuống, hạ xuống. *— les dépenses,* Bớt tốn đi.—*le prix,* Hạ (sụt) giá xuống.

Diminution, *f.* Sự bớt, sự giảm bớt, sự hạ (sụt) xuống. *Consentir à une—de prix,* Chịu sụt giá.

Dinde, *f.* Gà mái tây. || *Au fig.—,* Đờn bà u mê.

Dindon, *m.* Gà trống tây. || *Au fig.—,* Đứa u mê. *Être le dindon de la farce,* Mắc mớp, bị gạt.

Dindonneau, *m.* Gà tây con.

Dîner, *ou* **Dîné,** *m.* Bữa ăn trưa (hay là) bữa ăn tối. Đồ ăn trưa (tối). *Apprêter le —,* Dọn bữa ăn. *Après—,* Buổi chiều.

Dîner, *n.* Ăn bữa trưa hay là bữa tối.

Diocésain, ne, *adj.* et *s.* Kẻ thuộc về địa phận giám mục trị. *Le clergé —,* Các hàng linh mục địa phận.

Diocèse, *m.* Địa phận giám mục trị.

Dioscorée, *f.* Hoài sơn (củ).

Diphtongue, *f.* Tiếng hai chữ âm vào một vận.

Digitized by Google

Diplomate, *m.* Khâm sứ, quốc sứ. || —, Kẻ thạo việc đời, việc nước.

Diplomatie, *f.* Sự thông vạn quốc công pháp. Sự thạo việc sứ sự, tài ngoại giao.

Diplôme, *m.* Bằng cấp, sắc bằng, sắc phong. — *de bachelier,* Bằng cấp tú tài.

Diplômé, ée, *adj.* et *s.* Kẻ có bằng cấp.

Dipode, *adj.* Có hai cẳng.

Dipsas, *m.* Rắn ráo, rắn nẹp nia.

Diptère, *adj.* Có hai cánh (như con ruồi...).

Dire, *a.* Nói, nói ra. Xin, biểu, cậy, mượn. Tưởng. — *(de Dieu et des grands),* Phán ra.—*à tout le monde,* Nói cho người ta hay. — *sa leçon,* Đọc bài. — *la Messe,* Làm lễ. *Cet orateur dit bien,* Thầy giảng nầy nói hay. *Dites-lui de sortir,* Hãy biểu nó ra. *Que va-t-on—de moi,* Người ta sẽ nói (tưởng) làm sao về tôi. || C'EST-À-DIRE, *loc. prép.* Nghĩa là. || *Se — à soi-même,* Nghĩ (tưởng) trong lòng.

Dire, *m.* Lời nói. *Au — des gens,* Theo lời người ta nói.

Direct, te, *adj.* Ngay, thẳng. *Chemin —,* Đường thẳng, ngả tắc. *Reproche —,* Lời quở trách nói ngay.

Directement, *adv.* Cách thẳng rằng, ngay thẳng. *Remettre —,* Đưa ngay.

Directeur, trice, *s.* Kẻ cai, người coi, kẻ cai quản, quản lý. — *des travaux publics,* Ông quản lý sở tạo tác. — *de collège,* Đốc học. Bề trên nhà trường. — *de conscience,* Người coi sóc linh hồn.

Direction, *f.* Sự cai quản, sự coi sóc. Bên, ngả. Phương, hướng, phía. *La — d'un oiseau qui vole,* Hướng phía chim bay. *Regarder dans la — du clocher,* Ngó ngay phía hướng lầu chuông nhà thờ. — *des Douanes,* Cuộc quan thuế. —*des Postes et Télégraphes,* Sở điền tín. — *du vent,* Hướng gió. || —, Máy (tay cầm) trong xe hơi.

Dirigeable, *adj.* Trở được, day được. || —, *m.* Tàu khí bay có lái trở đặng.

Diriger, *a.* Cai quản, coi sóc, đốc suất. Dắc díu, đưa tới, đem đến, chỉ vẽ. — *un enfant,* Coi sóc con nít. — *une pension,* Quản suất trường. — *un travail,* Coi (áp) việc.—*une armée,* Điều binh. — *ses pas vers...* Đi tới... || SE DIRIGER, *r.* Đi, lại, đi tới. Ăn trỗ.

Dirimant, te, *adj.* Hay dứt, hay phá. *Empêchement —,* Ngăn trở dứt phép hôn phối.

Digitized by Google

Dirimer, *a.* Phá đi, bãi đi. Phân đoán, luận giải. —*un procès,* Xử kiện.—*à l'amiable,* Giải hòa.

Discernement, *m.* Sự phân biệt, sự rõ thấy. Trí hay phân biệt. *Manquer de* —, Không biết phân biệt.

Discerner, *a.* Thấy rõ. Phân biệt, biện bạch. — *le vrai du faux,* Phân biệt thật giả. || Se—, *r.* Thấy rõ, biết rõ. *Le mérite se discerne aisément,* Công nghiệp rõ ràng dễ thấy.

Disciple, *m.* Môn đệ, đệ tử, môn đồ; học trò, đầy tớ. *Le maître et le*—, Sư đệ. *Les disciples de Jésus-Christ,* Môn đệ (Thánh đầy tớ) Đức Chúa Giêgiu.

Disciplinaire, *adj.* Thuộc về luật phép. || —, *m.* Lính về đội quân phạt.

Disciplinairement, *adv.* Theo l ật phép.

Discipline, *f.* Luật phép, khuôn phép, thể lệ. Dây có gút (mà đánh mình). Sự đánh mình (mà trị xác thịt).—*militaire,* Luật binh lính. *Être sous la — d'un maître,* Ở dưới phép thầy coi sóc. *Compagnie de* —, Đội quân phạt.

Discipliner, *a.* Luyện tập, sửa trị. — *un couvent,* Sửa trị nhà dòng. —*une troupe,* Tập tốp binh lính.

Discontinu,ue, *adj.* Không liên tiếp, đứt khúc. *Pluie discontinue,* Mưa rải rác.

Discontinuer, *a.* Đứt (dứt) ngang, ngưng lại. — *une occupation,* Ngưng việc đi. || —, *v. n.* Thôi đi, dứt đi. *Il pleut sans* —, Mưa (dai) hoài không dứt.

Disconvenance, *f.* Sự không xứng, sự chẳng hạp, sự không bằng.—*d'âge,* Sự không đồng tuổi.

Disconvenir, *n.* Chối cãi, không chịu. *Sans doute, je n'en disconviens pas,* Thật, tôi không cãi rằng không có.

Discordance, *f.* Sự không ăn rập với nhau, sự không thuận với nhau. — *des caractères,* Tính khí không thuận với nhau.

Discordant,te, *adj.* Không ăn rập, không rập tiếng, lạc vận. Không hạp nhau, bất thuận, kình địch. *Piano* —, Cái đờn dấu không rập nhau. *Vers*—, Câu phú lạc vận.

Discorde, *f.* Sự bất thuận, sự kình địch, sự cãi lẫy. *Semer la* —, Gây việc cãi cọ (bất thuận). *Pomme de* —, Cục rầy, cớ rầy.

Discorder, *n.* Ở bất thuận. Không rập nhau.

Discoureur, euse, *s.* Kẻ hay nói, người già hàm. *Charmant* —, Kẻ nói hay.

Digitized by Google

Discourir, *n.* Nói về.—*sur la poésie,* Nói về thơ phú. Nói dông dài, nói cà rởn. *Agissons sans —,* Làm đi, đừng nói dông dài vô ích chi nữa.

Discours, *m.* Bài giảng. Lời (tiếng) nói. *Faire un— sur la vertu,* Giảng về nhơn đức.

Discourtois, se, *adj.* Vô phép, vô tắc.

Discourtoisie, *f.* Sự vô phép vô tắc.

Discrédit, *m.* Sự không được người ta tin nữa, sự mất thân thế.

Discréditer, *a.* Làm cho mất thân thế, làm cho mất tin.

Discret, ète, *adj.* Kín miệng, cẩn tâm. Dè dặt. *Conduite discrète,* Cách ăn ở dè dặt.

Discrètement, *adv.* Cách cẩn thận. *Parler —,* Giữ miệng. *Parler et agir—,* Cẩn ngôn cẩn hạnh.

Discrétion, *f.* Sự kín miệng, sự cẩn tâm, sự dè dặt. Sự đoán định, sự định liệu. *On laisse cette affaire à votre—,* Người ta để việc nầy mặc anh liệu. || À DISCRÉTION, *loc. adv.* Mặc ý, mặc sức.

Discrétionnaire, *adj.* Để mặc ý. *Pouvoir —,* Quờn phép tự chuyên, làm mặc ý mình.

Disculper, *a.* Chữa lỗi, gỡ tội cho ai. || SE DISCULPER, *r.* Chữa mình, gỡ mình ra.

Discussion, *f.* Sự bàn soạn, sự biện luận. Sự cãi lẫy, sự kình địch. *—au jeu,* Cãi cọ hồi chơi.

Discutable, *adj.* Cãi được.

Discuter, *a.* Bàn luận, tra xét. Cãi lẫy, cãi trả. *— le prix,* Trả giá cả.

Disert, te, *adj.* Có khoa ngôn ngữ, có văn nói.

Disette, *f.* Sự thiếu thốn, sự thiếu đồ ăn, sự đói. *Temps de —,* Thì cơ cẩn, thì thắt ngặt. *Année de —,* Hung niên.—*d'idées,* Không ý tứ chi.

Diseur, euse, *s.* Kẻ hay nói.—*de bons mots,* Kẻ hay nói giễu. Kẻ hay nói chuyện chơi.

Disgrâce, *f.* Sự mất thân thế đi. Sự khốn khó, sự rủi ro. Sự vô duyên, sự mất duyên đi.

Disgracié, ée, *adj.* et *s.* Kẻ phải mất thân thế. Kẻ xấu dạng, kẻ có tật.

Disgracieusement, *adv.* Cách vô duyên.

Disgracieux, euse, *adj.* Vô duyên, khó coi, xấu. Khó lòng, cực khổ. *Visage —,* Mặt vô duyên. *Aventure disgracieuse,* Chuyện khó lòng. *Accueil —,* Mời rước cách cực chẳng đã.

Digitized by Google

Disjoindre, *a.* Tháo ra. Chia ra, phân ra. || SE DISJOINDRE, *r.* Rả ra, rời ra, hở ra.

Disjoint, te, *adj.* Hở ra, hở han, rả ra. *Porte disjointe,* Cửa hở ván ra.

Disjonction, *f.* Sự tháo ra, sự phân ra, sự lìa ra, sự sút ra.

Disloeation, *f.* Sự trặc sái, sự lọi xương. Sự rả ra, sự lìa ra. || *Au fig. — d'un empire,* Nhà nước tách ra, phanh phui nước, xắt manh ra. — *d'une armée,* Bãi binh.

Disloquer, *a.* Làm cho trặc (xương), làm cho sái (chỗ). Làm cho lìa ra, rả ra. — *une horloge,* Làm cái đồng hồ sái bậy hết. — *le bras,* Trặc, lọi cánh tay. || SE DISLOQUER, *r.* Trặc (xương), sái chỗ đi.

Disparaître, *n.* Biến mất, tan mất, trốn mất, đi mất. — *de chez soi,* Bỏ nhà đi biệt. *Les voleurs ont disparu,* Ăn trộm trốn mất. *La politesse disparait des villes,* Ở nơi thành thị người ta không còn giữ phép lịch sự nữa.

Disparate, *adj.* Không đối, không xứng; sái cặp, nghịch mắt.

Disparité, *f.* Sự khác nhau, sự không đối nhau, sự không xứng nhau. — *d'âge,* Khác tuổi nhau.

Disparition, *f.* Sự biến đi, sự đi mất. *La — de la comète,* Sao chổi lặn mất rồi.

Dispendieusement, *adv.* Cách hao phí lớn.

Dispendieux, euse, *adj.* Tốn kém nhiều, tốn lớn. Mắt tiền, giá cao. *Entreprise dispendieuse,* Công việc hao tốn lắm.

Dispensable, *adj.* Chuẩn cho khỏi được.

Dispensaire, *m.* Nhà thương. Chỗ cho thuốc cho bệnh.

Dispensateur, trice, *s.* Kẻ hay phân phát.

Dispense, *f.* Sự chuẩn cho khỏi, sự tha khỏi. Giấy (tờ) chuẩn cho khỏi. — *du service militaire,* Sự tha khỏi đi lính. — *de jeûne,* Chuẩn khỏi ăn chay. — *de mariage,* Phép gỡ sự ngăn trở.

Dispenser, *a.* Chuẩn khỏi, trừ ra, tha khỏi. Phân chia, phân phát. *Les malades sont dispensés du jeûne,* Kẻ liệt lào được chuẩn cho khỏi ăn chay. — *des secours,* Phân phát của phụ cấp. || SE DISPENSER, *r.* Bỏ (không làm). Xin kiếu.

Disperser, *a.* Rải ra, tan tác, rải rác. — *les soldats,* Đặt quân lính rải rác tứ phía. Phá tan quân lính. ||

Digitized by Google

Se disperser, *r.* Tháo thứ, đi tản, rã rời. *La foule se dispersa,* Đô hội người ta đi tản mất hết.

Dispersion, *f.* Sự tan tác, sự tản lạc, sự vỡ chạy, sự tràn ra.

Disponibilité, *f.* Sự có lẽ dùng được. *Officiers en—,* Quan không chỗ làm việc, ở không đợi nhà nước sai bổ đi.

Disponible, *adj.* Có lẽ dùng được,có sẵn. *Troupes disponibles pour entrer en campagne,* Binh có sẵn mà ra đánh giặc *Argent —,* Bạc có sẵn mà dùng việc.

Dispos, *adj. m.* Sẵn lòng. Lẹ làng, giỏi.

Disposé, ée, *adj.* Sẵn, sẵn lòng Dọn dẹp, sắm sưa. Hạp.—*à faire,*Sẵn lòng làm.

Disposer, *a.* Dọn dẹp, sửa soạn, sắp đặt, dàn ra. — *avec soin,* Sửa soạn tử tế. —*l'artillerie,* Sắp đặt binh pháo thủ.—*qqn à mourir,* Giúp ai dọn mình chết.— *une chambre,* Sửa soạn phòng bè. || —,*v. n.* Để mặc ý. Bán. cho.—*d'une terre,* Bán cho một miếng đất. *Je vous laisse—de ma voiture,* Tôi để xe tôi ông dùng mặc ý. || Se disposer, *r.* Dọn mình, sắm sửa, sẵn. *Se—à partir,* Sửa soạn đi. *Tout se dispose pour la fête,* Sắm sửa dọn dẹp mọi sự cho ngày lễ.

Dispositif, *m.* Điều nhứt định.

Disposition, *f.* Sự dọn dẹp, sự sắp đặt thứ tự. *Prendre ses dispositions pour partir,* Dọn dẹp mà đi. || —, Sự chìu về, sự ưa. *Avoir des dispositions à l'étude.* Ưa học hành. || —, Phép dùng (tự (mặc) ý). *Mes livres sont à votre—,* Sách tôi đó anh dùng được. || —, Có ý. *Être dans la — de sortir,* Có ý đi ra.

Disproportion, *f.* Sự không vừa(khôngxứng)với nhau. Sự không đều nhau.

Disproportionné, ée, *adj.* Không đều nhau, không xứng (không vừa) nhau. So le. *Jambes disproportionnées,*Chơn cao chơn thấp. *Mariage—,* Không xứng đôi, chẳng vừa lứa.

Disproportionner, *a.* Làm cho không đeu nhau, làm cho không vừa (không xứng) nhau.

Disputable, *adj.* Cãi được, tranh (giành) được.

Disputailler, *n.* Cãi cọ từ chút, hay cãi cọ, hay tranh giành.

Dispute, *f.* Sự cãi lẫy, sự rầy rà, sự đối địch, sự bất thuận.

Disputer, *n.* Cãi cọ, cãi

Digitized by Google

lấy, tranh đua (đấu.) — *de capacité*, Tranh tài. || —, *v. a.* Giành, tranh cho được. —*une terre*, Giành đất. —*la valeur des services*, Tranh công. — *un prix*, Tranh giành phần thưởng. || *Au fig.* — *le pas*, Tranh giành đi trước, lấn lướt đặng đi trước. || SE DISPUTER, *r.* Rầy lộn, cãi lộn. Giành cho được.

Disqualifier, *a.* Đuổi ra khỏi hội bởi không giữ luật.

Disque, *m.* Hòn quần. Dĩa, vòng. *Jouer au* —, Đánh quần. *Le — du soleil*, Vòng mặt trời. Vầng hồng. || —, Tấm tròn cặm một bên đường xe lửa mà chỉ đường thông hay là không.

Dissection, *f.* Sự xẻ, sự mổ xẻ. || *Au fig.*—, Sự lượng xét kỉ cang.

Dissemblable, *adj.* Khác nhau, không giống.

Dissemblance, *f.* Sự khác nhau, sự không giống.

Disséminer, *a.* Rải ra, vải. — *les troupes*, Rải binh.

Dissension, *f.* Sự bất (hòa) thuận, sự nghịch ý nhau, sự không rập ý nhau.

Dissentiment, *m.* Sự khác ý khác lòng nhau. Sự cãi lấy nhau.

Disséquer, *a.* Xẻ, mổ xẻ, cắt ra. — *un cadavre*, Mổ xác chết. || *Au fig.* —, Xét kỉ cang. — *un écrit*, Xét kỉ sách vở.

Dissertateur, *m.* Kẻ nghị (bàn) luận.

Dissertation, *f.* Bài luận về, sự bàn luận. — *sur la vérité et l'erreur*, Bài luận về chánh tà.

Disserter, *n.* Luận, nghị luận,

Dissidence, *f.* Sự nghịch nhau, sự khác ý nhau, không đồng ý.

Dissident, te, *adj.* et *s.* Kẻ khác đạo hơn người ta. Kẻ khác ý.

Dissimilaire, *adj.* Khác giống, khác loại (thứ).

Dissimulateur, trice, *s.* Kẻ giả đò, kẻ giả hình, kẻ hay làm bộ.

Dissimulation, *f.* Sự giả đò, sự giả hình, sự giấu giếm.

Dissimulé, ée, *adj.* Kín lòng, ẩn tâm, giả hình. *Personne dissimulée*, Người ẩn tâm. *Colère dissimulée*, Giận ngầm.

Dissimuler, *a.* Giấu ý mình, yểm giấu, làm bộ. Giả đò, (không hay, không biết, không thấy). — *une injure*, Làm ngơ không màng sự mình bị sỉ nhục. — *ses projets*, Giấu ý mình muốn. — *sa joie*, Giả đò không vui. *Son manteau dissimule sa taille*, Áo nó

Digitized by Google

mặc làm cho người ta không biết rõ vóc giạc nó. || SE DISSIMULER, *r.* Không nhìn biết. Đi lỏn mất.

Dissipateur, trice, *adj.* et *s.* Kẻ hay xài phí, kẻ phá của quá.

Dissipation, *f.* Sự phá của mình. Sự hoang đàng, sự ăn ở luông tuồng. Sự lo ra, sự xao lảng. *Vivre dans la—*, Ăn ở luông tuồng.

Dissipé, ée, *adj.* Tan đi, tản ra. Lo ra, xao lảng. Ham vui chơi. Luông tuồng, hoang đàng. *Enfant—*, Con nít ham chơi. *Nuages dissipés*, Mây tan. *Vie dissipée*, Ăn ở luông tuồng.

Dissiper, *a.* Tan đi, phá tan. Phá của, xài phí. Làm cho lo ra, (xao lảng). — *les craintes*, Hết sợ. *Le vent dissipe les nuages*, Gió tan mây đi. *Le jeu dissipe l'esprit*, Chơi thì xao lảng trí. — *un rassemblement*, Làm đoàn lũ tan đi.—*sa douleur*, Quên đau. || SE DISSIPER, *r.* Tan ra, tan hoang. Lo ra, xao lảng.

Dissolu, ue, *adj.* Trắc nết, hoang đàng. Tục tĩu, hoa tình. *Homme—*, Đứa hoang đàng. *Propos —*, Lời hoa tình tục tĩu.

Dissoluble, *adj.* Tan được, rã được, chảy được. || *Au fig.*—, Dứt (tháo, bỏ) được. *Contrat —*, Tờ giao dứt được. *Métal —*, Loại kim nấu ra lỏng được.

Dissolution, *f.* Sự rã (chảy) ra, sự tan ra. Sự dứt (bỏ, tháo). Sự tan (bãi). Sự ăn ở luông tuồng. *Vivre dans la —*, Ăn ở luông tuồng. — *d'une société*, Rã (bãi) hội. || —, Thứ keo bằng nhựa thun.

Dissolvant, te, *adj.* et *s.* Có sức làm cho tan ra. Có sức làm cho rã ra.

Dissonance, *f.* Không rập cung (tiếng), sự lạc cung (giọng). || —, Sự lạc vần.

Dissonant, te, *adj.* Khó nghe, không rập; lạc cung, lạc vần. Rầy tai, chác tai.

Dissoner, *n.* Không ăn rập, không rập ràng.

Dissoudre, *a.* Làm cho rã (cho tan, chảy) ra. Tháo ra. Bãi (dứt) đi. Phá tan, hủy hoại. — *du sel dans l'eau*, Bỏ múi vô nước cho tan ra. — *un mariage*, Dứt phép hôn phối. — *une assemblée*, Bãi nhóm, rã nhóm. — *un empire*, Phá tan nhà nước. || SE DISSOUDRE, *r.* Rã ra, tan ra, nát ra, tiêu tan.

Dissous, oute, *adj.* Rã ra, tan (nát) ra. Bãi (dứt) đi.

Dissuader, *a.* Khuyên đừng, nói ngăng ra, can.

Distance, *f.* Độ xa, sự xa cách. Sự khác nhau. *A une*

Digitized by Google

certaine —, Cách một đỗi xa. *Se tenir à* —, Đứng xa xa. *Les distances sociales*, Tôn ti đẳng cấp ở đời. *Rapprocher les distances*, Làm cho mọi người gần bằng nhau.

Distancer, *a.* Để sau xa. Qua khỏi. Trỗi.

Distant, te, *adj.* Xa, cách xa. — *de trois journées de route*, Cách xa ba ngày đường.

Distendre, *a.* Giăng thẳng, giương (kéo) cho giản ra. — *les muscles*, Chuyền gân cốt.

Distension, *f.* Sự giăng thẳng, sự rán ra, sự giương (kéo) cho giản ra.

Distillateur, *m.* Kẻ đặt rượu.

Distillation, *f.* Sự đặt rượu.

Distiller, *a.* Làm cho nhỏ giọt. Đặt (rượu, nước)... Nhỏ xuống, đổ xuống. Nhểu xuống.

Distillerie, *f.* Chỗ (lò) đặt rượu, lò rượu.

Distinct, te, *adj.* Khác, riêng, biệt ra. Rõ ràng, phân minh. *Prononciation bien distincte*, Giọng nói rõ ràng.

Distinctement, *adv.* Cách rõ ràng, cách sửa, cách phân biệt.

Distinctif, ive, *adj.* Riêng. *Signe* —, Dấu riêng.

Distinction, *f.* Sự phân biệt, sự phân riêng ra. Sự khác nhau. Sự trỗi hơn người ta. Phẩm trật, dấu tặng thưởng. *Personne de* —, Người sang trọng. *Distinctions honorifiques*, Bia (bài) vàng thẻ bạc. || SANS DISTINCTION, Bất kì, bất luận. Xa cạ. *Faire du bien sans*—, Làm ơn cho mọi người hết.

Distingué, ée, *adj.* Cao trọng, sang trọng, có tài hay, có danh tiếng. Phi thường, khác thường. *Manières très distinguées*, Cách thói tử tế lắm.

Distinguer, *a.* Phân ra (biệt). Chia ra; phân biệt. Thấy rõ. — *le bien du mal*, Phân biệt sự lành sự dữ. —*le temps*, Phân ngày giờ. *L'instruction qui le distingue*, Nhờ có ăn học nên người trỗi hơn kẻ khác. || SE DISTINGUER, *r.* Trỗi hơn, được danh tiếng. *Il s'est distingué à la guerre*, Trong lúc đánh giặc nó được danh tiếng.

Distraction, *f.* Sự lo ra, sự chia lòng chia trí. Sự giải trí, sự giải khuây (buồn). Sự xao lảng. *Chercher des distractions*, Kiếm chuyện cho giải khuây.

Distraire, *a.* Chia ra, phân ra. Ăn bớt, xớ bớt. — *une*

Digitized by Google

somme d'argent, Ăn bớt tiền bạc. || *Au fig.* —, Làm cho xao lảng, lo ra, giải khuây. *On le distrait à tous moments,* Họ làm cho nó lo ra hoài. || SE DISTRAIRE, *r.* Chơi giải khuây, giải buồn, làm khuây. Dưỡng nhàn.

Distrait, te, *adj.* Chia (phân) ra rồi. Lo ra, lỉnh lảng, lơ đỉnh, lảng lơ. *Écolier* —, Học trò hay lo ra. *Air*—, Bộ lỉnh lảng.

Distrayant, te, *adj.* Hay giải khuây, hay làm cho vui.

Distribuer, *a.* Ban, chia, phân phát, chia ra. Sắp đặt. — *des récompenses,* Phát phần thưởng. — *une maison,* Sắp đặt trong nhà cho có ngăn nắp. — *ses troupes,* Sắp binh. — *l'eau dans tous les quartiers,* Phân phát nước cho các xóm trong thành.

Distributeur, trice, *s.* Kẻ phân phát.—*des lettres,* Đem thơ cho người ta. || —, *m.* Máy phân phát.

Distributif, ive, *adj. Justice distributive,* Phép công bình phân chia riêng ra của mỗi một người.

Distribution, *f.* Sự phân chia, sự phát. Sự dọn dẹp sắp đặt. *La — des prix,* Sự phát phần thưởng.

District, *m.* Hạt, bổn (địa) hạt, địa sở.

Dit, e, *adj.* Đã nói rồi. Tục kêu là, thường kêu (gọi) là. Hen, kì hẹn. *Le nommé Lành dit Sanh,* Tên Lành thường kêu là Sanh. *Au jour* —, Tới ngày đã hẹn. || DIT, *m.* Lời đã nói, tục ngữ, lý đoán.

Diurétique, *adj.* et *s.* Thuốc cho đi tiểu. *Un* —, Thuốc cho thông đường tiểu tiện. Lợi thủy.

Diurnal, *m.* Sách kinh nhựt khóa.

Diurne, *adj.* Một ngày một lần. Xong nội một ngày. Hằng ngày.

Divagation, *f.* Sự đi dông dài, sự chạy bậy. Sự nói dông dài (nói lảng), sự nói tầm vính. *Interdire la—des animaux,* Cấm thả loài vật đi bậy bạ.

Divaguer, *n.* Đi dông dài, chạy bậy. Nói lạc đề, nói lảng, nói tầm vính.

Divan, *m.* Ghế dài có lót nệm. || —, Cơ mật viện bên nước *Turquie.*

Divergence, *f.* Sự tẻ ra, sự tách ra. || *Au fig.*—, Sự khác nhau.—*d'opinions,* Sự ý người ta nghĩ khác nhau.

Divergent, te, *adj.* Tách nhau. *Lignes divergentes,* Hàng tách nhau. || —, Khác nhau.

Diverger, *n.* Rẽ ra, tách nhau ra. Khác nhau, không thuận ý nhau. *Leurs idées*

Digitized by Google

divergent, Chúng nó tưởng khác nhau hết.

Divers, se, *adj.* Giống khác, thứ khác, khác nhau. || —, *au pl.* Nhiều. *Poules de diverses races*, Gà nhiều nòi.

Diversement, *adv.* Cách khác, thế khác, nhiều thế khác nhau.

Diversifier, *a.* Làm cho ra nhiều cách nhiều thế, thay đổi khác nhau.

Diversion, *f.* Sự làm cho trở đi. *Faire une—sur l'ennemi*, Làm mưu mà gạt quân giặc. *Faire — à sa douleur*, Làm cho khuây cơn sầu não, làm cho bớt (quên) đau.

Diversité, *f.* Sự khác nhau, nhiều thứ khác nhau. Sự nhiều. *La — des sentiments*, Sự khác ý nhau. *La — des races*, Sự nhiều loại khác nhau.

Divertir, *a.* Làm cho vui (cho khuây lảng). Ăn cắp. *— les deniers publics*, Ăn cắp bạc nhà nước. || SE DIVERTIR, *r.* Vui chơi, chơi bời.

Divertissant, te, *adj.* Bắt vui.

Divertissement, *m.* Cuộc chơi, sự vui chơi.

Dividende, *m.* Số phải chia, số phát. Phần chia hùn. Số tiền phát ra cho chủ nợ.

Divin, ine, *adj.* Thuộc về Chúa, bởi Chúa mà ra. Thánh, thiêng, trọng. *La puissance divine*, Phép tắc Chúa. *Le culte —*, Sự thờ phượng Chúa. *Remède —*, Thuốc thiêng.

Divinateur, trice, *adj.* et *s.* Kẻ bói, kẻ nói tiên tri. Tinh thông, sắc. *Esprit —*, Sắc trí.

Divination, *f.* Sự bói, nghề bói khoa. Sự tinh thông, sự minh mẫn lắm.

Divinatoire, *adj.* Thuộc về phép bói khoa.

Divinement, *adv.* Bởi phép (ơn) Chúa. || *Au fig.* —, Cách trọn lành. *Il écrit —*, Chữ nó viết tốt quá, hay lắm.

Diviniser, *a.* Phong làm thần, đặt làm bụt. Tặng khen thới quá. *—les héros*, Phong thần mấy tay anh hùng hào kiệt.

Divinité, *f.* Tánh (tính) Chúa, bổn tính Chúa. Đức Chúa Trời, Thiên Chúa. Bụt thần. *Honorer la—*, Tôn kính Đức Chúa Trời. *Nier la—*, Không tin có Chúa.

Divis, *m.* Sự chia, sự phân chia. *Posséder par —*, Chia rồi nó được.

Diviser, *a.* Chia, phân chia. Tách ra, rẽ ra. Làm phép chia. *— un village*, Tách làng. *— en deux*, Chia làm (ra) hai. || *Au fig.* —, Làm

Digitized by Google

cho bất thuận. || Se diviser, *r.* Chia ra, tách ra, phân lìa ra. *L'armée se divisa,* Binh lính đã phân ra hai ba tốp.

Diviseur, *m.* Số chia chó, số chia phần.

Divisible, *adj.* Chia ra được. *Trente est—par cinq,* Ba mươi chia đặng cho năm.

Division, *f.* Sự chia, sự phân chia; phân chia cho. Phép chia. Đạo binh.—*navale,* Hải đạo. || *Au fig.*—, Sự bất thuận, sự nghịch nhau. Phe, bè, đảng. *Semer la*—, Gây việc bất thuận (bình).

Divorce, *m.* Sự vợ chồng để (bỏ) nhau. Sự từ bỏ. *Acte de*—, Tờ để.

Divorcer, *n.* Để, bỏ. Phân li. *Elle demande à*—, Nó xin bỏ chồng. *Homme divorcé,* Đờn ông để vợ. || *Au fig.*—, Chống báng, kình địch. — *avec le bon sens,* Chống nghịch lẽ phải.

Divulgateur, trice, *s.* Kẻ rao, kẻ đồn ra.

Divulgation, *f.* Sự rao, sự đồn ra.

Divulguer, *a.* Nói ra, rao. Đồn ra, đồn tiếng.—*le nom,* Đồn danh, biêu danh, nói tên.

Dix, *adj. num.* Mười. Thập. Số mười.—*ans,* Mười năm, mười tuổi. || *Le—du mois,* Ngày mồng mười.

Dix-huit, *adj. num.* Mười tám, thập bát. *Chapitre*—, Đoạn thứ mười tám. || *Le—du mois,* Ngày mười tám.

Dix-huitième, *adj. num. ord.* Thứ mười tám.

Dixième, *adj. num. ord.* Thứ mười. Phần thứ mười. Một phần mười.

Dixièmement, *adv.* Thứ mười. Mười là.

Dix mille, *adj. num.* Muôn, một muôn. Vạn.

Dix-neuf, *adj. num.* Mười chín. Thập cửu.

Dix-neuvième, *adj. num. ord.* Thứ mười chín. Phần thứ mười chín.

Dix-sept, *adj. num.* Mười bảy. Thập thất.

Dix-septième, *adj. num. ord.* Thứ mười bảy. Phần thứ mười bảy.

Dizaine, *f.* Mười, chục, mươi. Vì mười. *Une — de personnes,* Một chục người. *La colonne des dizaines,* Hàng vì mười. *Un chapelet de cinq dizaines,* Chuỗi năm chục.

Do, *m.* Dấu hát cũng gọi là *Ut.*

Docile, *adj.* Dễ dạy, dễ biểu (khiến). Thảo thuận. *Enfant*—, Con dễ biểu, con thảo thuận.

Docilement, *adv.* Cách dễ biểu (khiến).

Digitized by Google

Docilité, *f.* Tính (sự) dễ dạy, dễ biểu.

Dock, *m.* Thủy thành. Xưởng để đem tàu vô ra mà sửa. Chỗ trử hàng hóa.

Docte, *adj.* Thông thái, lịch lãm.

Docteur, *m.* **Docteresse,** *f.* Tấn sĩ, danh sư; kẻ thông thái. Thầy thuốc, y sanh, lương y. || *— de l'Église,* Thánh sư.

Doctorat, *m.* Bậc tấn sĩ.

Doctrine, *f.* Đạo, đạo lý, lời dạy. Sự thông thái. *La saine —,* Chánh giáo, đạo ngay. *La — catholique,* Thánh giáo, đạo thánh.

Document, *m.* Tích, sự tích, dấu tích. Chứng cớ. *Vieux (anciens) documents,* Cổ tích.

Documentaire, *adj.* Về sự tích, về cớ sự.

Documentation, *f.* Sự tích. Chứng cớ, cớ sự.

Dodeliner, *ou* **Dodiner,** *a.* Đưa con. || *—, v. n.* Đưa qua đưa lại. *— de la tête,* Nghẻo đầu qua lại, lúc lắc đầu.

Dodo, *m.* Sự ngủ, giường ngủ (tiếng con nít nói). *Faire —,* Ngủ, đi ngủ.

Dodu, ue, *adj.* Mập mạp, mập ú, mập tròn. Tù lu tú lú.

Dogmatique, *adj.* Thuộc về sự phải tin. || *—, s. m.* Những sự phải tin trong đạo.

Dogme, *m.* Sự phải tin. Chính lẽ đạo dạy. *Le — catholique,* Thánh giáo, chơn đạo.

Dogue, *m.* Thứ chó ngao (lớn con). *Être d'une humeur de—,* Quạu như chó.

Doigt, *m.* Ngón (tay chơn). *Le petit— de la main,* Ngón tay út. *Montrer du —,* chỉ (trỏ) (cho ai nấy biết). || *Au fig. Le— de Dieu,* Ngón tay Chúa = Phép tắc Đức Chúa Trời. *Mettre le — dessus,* Chỉ ra, (bươi móc). *Montrer qqn au —,* Khinh dể ai tỏ tường. *Savoir sur le bout du —,* Thuộc toàn hảo. *Avoir sur les doigts,* Bị phạt, bị quở, bị rầy la. *S'en mordre les doigts,* Ăn năn. *À deux doigts,* Gần, gần lắm. *Un — de vin,* Một chút rượu.

Doigter *ou* **Doigté,** *m.* Phép để ngón tay mà nhịp đờn. || *Au fig. —,* Tài hay, tài khéo.

Doigtier, *m.* Bao (ngón) tay.

Doit, *m.* Nợ, tiền nợ. *Doit et avoir,* Tiền nợ tiền có, tiền xuất tiền thâu.

Dol, *m.* Sự gian, mưu gian, mưu kế.

Dolce, *adv.* (tiếng latinh) Cách êm, cách dịu dàng.

Digitized by Google

Doléances, *f. pl.* Lời than, lời kêu van; sự đau đớn. *Présenter ses doléances,* Than van rên siếc. Đi điếu.

Dolent, te, *adj.* Buồn bực, đau đớn. Than thở. *Faire le—,* Bộ sầu bi dã dượi.

Doler, *a.* Bào, đẽo.

Dolic ou **Dolique,** *m.* Thứ đậu kia.—*noir,* Đậu đen.—*à lame d'épée,* Đậu rựa.

Dollar, *m.* Đồng bạc (con cò).

Dolman, *m.* Áo lính.

Doloire, *f.* Cái bào. Cái cuốc trộn hồ.

Domaine, *m.* Điền sản, gia nghiệp. Của cải. — *de l'État,* Của nhà nước, công thổ. *Tomber dans le — public,* Ra của chung thiên hạ, nhập vô của chung.

Domanial, le, aux, *adj. Terres domaniales,* Đất của nhà nước. *Biens domaniaux,* Công điền, công thổ.

Dôme, *m.* Tháp, chót, nóc.

Domestication, *f.* Sự dụ con thú rừng mà nuôi cho dạn.

Domesticité, *f.* Phận đầy tớ (tôi mọi). Đứa ăn đứa ở trong nhà. Sự nuôi ở nhà. *La — du palais,* Gia nô tĩ tất trong đền.

Domestique, *s.* Đầy tớ, tôi tớ, đứa ở. Gia nô, gia thần. *Une —,* Con đòi, đầy tớ gái, tĩ tất, thể nữ.

Domestique, *adj.* Thuộc về nhà, trong nhà. *Les affaires domestiques,* Việc nhà, gia sự. *Animaux domestiques,* Loài lục súc.

Domestiquer, *a.* Làm cho thuần, làm (tập) cho dạn.

Domicile, *m.* Nhà cữa, nhà ở, chỗ (nơi) ở, gia cư. *Abandonner son—,* Bỏ nhà. || *A —, loc. adv.* Tại nhà. Đem tới nhà.

Domiciliaire, *adj.* Thuộc về nhà ở. *Visite—,* Sự soát (xét) nhà.

Domicilié, ée, *adj.* Ở tại nhà cữa ở tại. Ngụ tại. —*à Saigon,* Ở tại Saigon.

Domicilier, (se) *r.* Ở tại. *Ils se sont domiciliés à Giadinh,* Chúng nó ở tại Giadịnh.

Dominant, te, *adj.* Cao hơn, nổi hơn, trổi hơn. *Vertu dominante,* Nhơn đức trổi hơn.

Dominateur, trice, *s.* Kẻ cai trị, kẻ cầm quyền. Chủ, Chúa. *Dieu est le—de toutes choses,* Đức Chúa Trời là đấng cai trị hết mọi sự. *Esprit —,* Lòng muốn cai quản.

Domination, *f.* Sự cai trị, *Sous la — du roi Tu Duc,* Đời vua Tự Đức cai trị. *Étendre sa —,* Làm cho quờn phép mình càng ngày càng lớn hơn.

Digitized by Google

Dominer, *a.* et *n.* Cai trị, trị vì, làm chủ. Ở cao hơn. Trỗi hơn, lấn hơn. — *sur la vie humaine,* Làm chủ mạng sống người ta. *Cette couleur domine,* Sắc nầy trỗi hơn. *La colline domine la plaine,* Gò nổng loán hơn đồng. || —, *v. a.* Hãm dẹp. — *ses passions,* Hãm dẹp tình tư dục. || SE DOMINER, *r.* Trị mình, hãm dẹp tính mình.

Dominicain, aine, *s.* Thầy dòng (nữ tu dòng) ông thánh Đôminicô.

Dominical, ale, *adj.* Thuộc về Chúa. *L'oraison Dominicale,* Kinh thiên Chúa; kinh lạy Cha. || —, Về ngày Chúa nhựt. *Le repos—,* Sự nghỉ ngày Chúa nhựt.

Domino, *m.* Tên thứ cờ con nít để đánh chơi. Mặc nạ mặc mạ.

Dommage, *m.* Sự thiệt hại, phần thiệt hại. *Réparer un —,* Đền sự thiệt hại. *Dommages-intérêts,* Tiền bồi thường, tiền sở phí. *C'est —!* Uổng! tiếc! tiếc thay! Cơ khổ!

Dommageable, *adj.* Hay làm hại, báo đời.

Domptable, *adj.* Trị được, làm cho thuần được.

Dompté, ée, *adj.* Dễ trị, thuần thục. *Cheval —,* Ngựa thuần.

Dompter, *a.* Trị, ép, thắng, bắt phục, hãm dẹp. Làm cho thuần, tập dạn, dụ. — *son orgueil,* Hãm dẹp tính kiêu ngạo mình. — *un cheval,* Tập ngựa. || *Se —, r.* Cầm mình lại.

Dompteur, *m.* Kẻ tập, kẻ dụ, kẻ làm cho thuần.

Don, *m.* Của ban (thí, cho). Ơn, ơn lành. Lễ vật, của lễ, của dâng (cúng). Tài hay, sự giỏi.—*de la parole,* Văn nói.—*du ciel,* Ơn Chúa. *Faire — de...,* Cúng, thí, làm phước. *Les dons de Flore,* Bông hoa. *Les dons de Pomone,* Trái trăng. *Les dons de Cérès,* Mùa gặt hái.

Donataire, *s.* Kẻ được (lãnh) của cho.

Donateur, trice, *s.* Kẻ cho, kẻ làm phước, kẻ cúng thí.

Donation, *f.* Sự cho, sự ban, sự dâng cúng. Đồ dâng cúng, của lễ, lễ vật.

Donc, *conj.* Ấy vậy, vậy thì. *Qui — l'a vu?* Vậy thì ai thấy nó? *Où—,* Đâu nà?

Donjon, *m.* Cái tháp riêng dựa theo lầu đài lớn.

Donnant, te, *adj.* Kẻ hay cho, kẻ ở rộng rãi.

Donne, *f.* Sự chia bài.

Donnée, *f.* Cái đặt ra làm gốc. Đều phỏng. Sự phân phát, sự bố thí. *Faire la— aux pauvres,* Thí của cho kẻ nghèo. *C'est une —,* Rẻ.

Digitized by Google

Donner, *a.* Cho, ban cho, cấp cho, dâng cúng. Trao cho, phú cho. — *l'aumône,* Bố thí, thí của. —*sa fille en mariage,* Gả con lấy chồng. — *sa main,* Cưới vợ, lấy chồng. — *une lettre,* Gởi thơ, trao thơ. — *la fièvre,* Lây rét. — *la chasse,* Rượt bắt. — *la mort,* Giết. — *la main à une chose,* Thông phần. — *un coup d'épaule,* Giúp.—*de la joie,* Làm cho vui mừng. — *une récompense,* Ban thưởng. — *sa vie,* Liều mạng, liều mình chết. —*le rotin,* Đánh đòn.—*raison,* Xử được, cho là phải. —*congé,* Cho nghỉ. Đuổi. || —, *v. n.* Theo, mê. Sung.— *dans le luxe,* Xa xỉ. *Ces rizières donnent beaucoup,* Ruộng nầy được lúa nhiều. *Ne savoir où— la tête,* Không biết chui đầu vào đâu. Hết sức tính. —*dans le piège,* Mắc bẫy. || SE DONNER, *r.* Phú mình, dâng mình. — *à Dieu,* Dâng mình cho Chúa. — *de la peine,* Chịu khó. — *des airs,* Làm cao cách.

Donneur, euse, *s.* Kẻ cho, kẻ có lòng rộng rãi. — *d'avis,* Kẻ hay khuyên bảo. || —, Kẻ chia bài.

Dont, *pron. rel.* (=*de qui, du quel, de quoi...*) Ấy... đó... về... cái... ấy. *Celui — je viens de parler,* Cái người tôi mới nói chuyện đó. *Le pain — je me nourris,* Bánh tôi ăn đó.

Dorade, *f.* Cá kìm. Cá thia thia. — *de la Chine,* Cá thia thia tàu.

Dorage, *m.* Sự mạ vàng, sự thếp vàng, xuy vàng.

Doré, ée, *adj.* Vàng, mạ vàng, thếp vàng, sắc vàng. *Un livre —,* Sách mạ vàng. *Fruit —,* Trái vàng khè, chín đỏ. || —, *s. m. Le — d'un chandelier,* Nước mạ vàng chơn đèn.

Dorénavant, *adj.* Từ nầy về sau, từ nầy sấp lên *hay là,* sấp tới. Tự tư dĩ hậu.

Dorer, *a.* Mạ (xuy) vàng, thếp vàng. — *une statue,* Thếp vàng tượng ảnh. — *un gâteau,* Tráng, đồ nước màu bánh trước khi vô lò. || *Au fig. — la pilule,* Nói ngọt cho dễ nghe. Chuốt ngót.

Doreur, euse, *s.* Thợ mạ (xuy) vàng.

Dorloter, *a.* — *qqn,* Ăn ở với ai cách dịu ngọt (thương yêu) lắm. || *Se —, r.* Ở thong thả.

Dormant, te, *adj.* Ngủ. Không hay máy động. *Eau dormante,* Nước ứ lại (không chảy). || —, *s. m.* Cái khuôn cửa.

Dormeur, euse, *s.* Kẻ ngủ, kẻ hay ngủ.

Digitized by Google

Dormeuse, *f.* Thứ xe, thứ ghế dài nằm ngủ được, Thứ bông (hoa) tai có nhận ngọc.

Dormir, *n.* Ngủ, ngủ nghê, nghỉ. — *profondément,* Ngủ mê. *Avoir envie de* —, Buồn ngủ. || *Au fig.* —, Không máy động. *L'eau dort,* Nước yêm liềm không ai động tới. *Conte à — debout,* Truyện nghe bắt buồn ngủ (không hay).

Dormitif, ive, *adj.* Hay làm cho ngủ. *Potion dormitive,* Thuốc cho ngủ.

Dorsal, ale, *adj.* Thuộc về lưng. *Épine dorsale,* Xương sống.

Dortoir, *m.* Nhà ngủ, phòng ngủ.

Dorsténie, *f.* Xuyên khung (thuốc).

Dorure, *f.* Sự mạ(xuy)vàng, sự thếp vàng. Nghề mạ (thếp) vàng. Nước vàng để mạ. Sự dọn trộng đỏ trứng gà mà thoa trên bánh cho vàng.

Dos, *m.* Lưng, cật. *Tourner le* —, Xây lưng, sấp cật. *Porter qqn sur le* —, Cõng. — *d'un livre,* Lưng sách. *Mal au* —, Đau lưng. || *Au fig.* — *d'âne,* Giáp nước. *Pont en — d'âne,* Cầu khum. *Scier le* —, Làm khó lòng. *Renvoyer — à* —, Không cho bên nào được hết.

Dose, *f.* Liều thuốc, thang thuốc. *Une — d'ipéca,* Một liều thuốc mửa. || *Au fig. Avoir une forte — de patience,* Hay nhịn nhục lắm.

Doser, *a.* Làm ra liều, chia liều thuốc.

Dossier, *m.* Lưng ghế (dựa, ngồi). || —, Lý lịch. Những tờ giấy thuộc về một truyện hay là một người.

Dot, *f.* Của đàng gái đem về nhà chồng, của vu qui.

Dotal, le, *adj.* Thuộc về của vu qui. *Régime* —, Vợ chồng ai giữ của riêng nấy.

Dotation, *f.* Sự cấp của cho. Bổng lộc cấp cho người nào.

Doter, *a.* Cấp của cho con gái xuất giá về nhà chồng. Cấp của cho... || *Au fig.* —, Ban cho, phú cho. *La nature l'a bien dotée,* Trời cho nó đủ tài năng hết.

Douaire, *m.* Phần của chồng để cho vợ còn sống ăn.

Douairière, *adj.* et *s. f.* Bà góa được phần ăn chồng để lại. *Princesse* —, Bà hoàng hậu còn sống.

Douane, *f.* Tuần chinh thuế hàng xuất cản nhập cản. *Payer la* —, Trả tiền tuần thủ. *Bureau de* —, Sở thương chánh, Tuần giang, phần thủ, đồn thâu thuế.

Douanier, *m.* Kẻ ở tuần, tuần viên, quan thủ ngữ.

Digitized by Google

Doublage, *m.* Sự cặp (lót) hai lớp. Sự dát tàu đồng.

Double, *adj.* Đôi, bằng hai. Kép, cặp (lót) hai lớp. Bội nhị. *Habit —,* Áo cặp (lót). *Fleur —,* Hoa kép. || *Au fig. —,* Quỉ quyệt, hai lòng *Homme—,* Người hai lòng. *— sens,* Hai nghĩa. Hai ý ba ý. || *—, s. m. J'en ai le double,* Tôi được bằng hai. *Le —d'un acte,* Bổn sao tờ. || *—, adv. Voir double,* Thấy ra hai. || Au double, *loc. adv.* Bằng hai, nhiều hơn.

Doublé, *m.* Đồ dát vàng. Bắn hai mũi súng liên tiếp nhằm hai con thịt.

Doublement, *m.* Sự cặp, sự lót, sự xấp đôi, sự bội nhị. || *—, adv.* Vì hai lẽ, hai cách, hai phần. *Être—mère,* Mẹ sinh dưỡng hai phần.— *coupable,* Có tội bằng hai.

Doubler, *a.* Xếp (xấp) đôi, xấp lại. Thêm bằng hai, bội nhị. Lót, cặp. *— un habit,* Lót áo.—*une somme,* Cho thêm bằng hai. *— du fil,* Xấp đôi chỉ. *— un cap,* Qua khỏi mũi biển.—*le pas,* Đi mau hơn. *— une classe,* Ở lớp cũ lại. *La population a doublé,* Dân số thêm bằng hai.

Doublure, *f.* Đồ lót áo.

Douce-amère, *f.* Thực dương chúng (thuốc).

Douceâtre, *adj.* Ngọt lạt, lợ lợ, lờ lợ.

Doucement, *adv.* Nhẹ nhẹ, dịu, mềm, êm ái. Chậm chậm, thủng thẳng, sẽ lén. Bớt bớt, từ từ vậy. *Mourir—,* Chết cách êm ái. *Faire—,* Làm nhẹ tay. *Parler —,* Nói nhỏ (rù rì). *Reprendre —,* Quở sơ. *Aller tout—,* Mạnh khoẻ vừa.

Doucereusement, *adj.* Cách lợ lợ, cách ngọt lạt.

Doucereux, euse, *adj.* Ngọt lạt, lợ lợ. *Langage—,* Lời chuốt ngót, lời bom dỗ. *Vin —,* Rượu không ngon. *Homme —,* Người bợ đỡ.

Douceur, *f.* Mùi (vị) ngọt. Sự dịu dàng, sự êm ái. Sự hiền từ (lành). *La— du sucre,* Mùi ngọt đường. *Parler avec —,* Ăn nói dịu dàng, ăn nói hiền từ. *— de la peau,* Da êm, dịu.—*de la voix,* Tiếng êm ái. *— d'un parfum,* Thơm ngát, thơm ngọt, thơm ngào ngạt.—*du repos, de la solitude,* Nghỉ ngơi khoái chí, ở nơi thanh vắng khoái tình. *En —,* vừa vừa. || *—, au pl.* Bánh hàng.

Douche, *f.* Vòi nước dùng mà tắm. || *Au fig. —,* Lời quở trách. *Recevoir une—,* Bị quở.

Doué, ée, *adj.* Có tài. *Excellemment —,* Tài tri lắm.

Digitized by Google

Douer, *a.* Ban, cho, phú. *Dieu l'a doué de grands talents,* Chúa đã ban cho nó tài năng trí huệ lắm.

Douille, *f.* Ống dùng mà tra cán vào. Bì thuốc súng.

Douillet, ette, *adj.* Mềm, êm. Yếu điệu, dịu dàng, non lòng, non dạ. Mủi lòng. *C'est un—,* Người hay mủi lòng.

Douleur, *f.* Sự đau đớn, sự đau lòng xót dạ, sự buồn bực, sự tức tối. Sự nhức nhối. *Navré de—,* Ưu sầu phiền não.

Douloureux, euse, *adj.* Đau, nhức. Hay sinh sự buồn, cực lòng.

Dourian, *m.* Cây đu riêng.

Douroucouli, *m.* Con cù lần.

Doute, *m.* Sự nghi nan, sự hồ nghi, sự nghi ngại. *Avoir des doutes sur qqn,* Nghi cho ai. || SANS DOUTE, *loc. adv.* Thật, chắc chắn, chẳng sai.

Douter, *n.* Nghi nan, hồ nghi, nghi ngại. — *de qqn,* Nghi người nào; Không tin người nào. *Je doute fort qu'il aille à l'école,* Tôi nghi nó không đi học.—*du succès,* Không trông được việc. *Ne — de rien,* Không nghi ngại gì hết. || SE DOUTER, *r.* Nghi. *Ne pas —,* Không biết gì hết. Không dè.

Douteux, euse, *adj.* Không chắc, chưa ắt, mập mờ.

Douve, *f.* Ván khép thùng. Mương, đàng mương.

Doux, douce, *adj.* Ngọt. Êm ái, dịu dàng. Hiền lành, hiền từ. Mềm mại. *Eau douce,* Nước ngọt. *Homme —,* Người hiền lành. *Douce espérance,* Khoái tình trông cậy. *Humeur douce,* Tính khí hiền hậu. *Fer —,* Sắt dẻo. *Température —,* Tự thúc. || TOUT DOUX, *loc. adv.* Nhẹ nhẹ, chậm chậm, sẽ lén.

Douzaine, *f.* Mười hai (cái). Một chục có (đủ) đầu.

Douze, *adj. num.* Mười hai, thập nhị.

Douzième, *adj. num. ord.* Thứ mười hai.

Douzièmement, *adv.* Mười hai là.

Douzil, *m.* Cái chốt bít lỗ khoan thùng mà ra rượu. Chốt lù.

Doyen, *m.* Người đàn anh, kẻ lớn tuổi hơn. Vai anh, vai trên. Người bề trên. — *d'âge,* Kẻ lớn tuổi hơn hết trong hội.

Draconien, enne, *adj.* Cách thẳng phép.

Dragage, *m.* Sự vét sông (rạch, kinh).

Dragée, *f.* Hột hạnh nhơn có bọc đường. Hột đường. Đạn gia.

Digitized by Google

Dragon, *m.* Con rồng, con cù. — *volant,* Con cắc kè cánh. Long phi. || —, Một thứ lính cỡi ngựa. || *Au fig.* —, Đờn bà hay rầy rà. Ma quỉ, quỉ thần.

Dragonne, *f.* Ngù tựi tay cầm cái gươm.

Dragonnet, *m. Petit*—, Cá chai.

Dragonnier, *m.* Cây phất dủ.

Drague, *f.* Máy vét sông. Vá dài cán để vét bùn.

Draguer, *a.* Vét sông.

Dragueur, *adj.* et *s.* Kẻ vét sông. *Bateau* —, Tàu máy vét sông.

Drain, *m.* Cống, đàng cống. Ống nhỏ có lỗ đặt vô dấu vít cho nó chảy mủ ra.

Drainage, *m.* Sự làm cho đất rỏ (ráo) nước.

Drainer, *a.* Làm cho đất rỏ nước. || *Au fig.* —, Lo cho huê lợi về mình hết.

Draineur, *m.* Kẻ làm cho đất rỏ nước.

Dramatique, *adj.* Về tuồng hát. Về việc đại biến.

Drame, *m.* Tuồng hát, tuồng truyện. Việc gì quái gở, đại biến.

Drap, *m.* Nĩ. — *de lit,* Tấm mền trải giường. *Être vêtu de* —, Mặc đồ nĩ. — *mortuaire,* Màn phủ trên hòm.

Drapeau, *m.* Cờ, cờ hiệu, cờ xí. — *tricolore,* Cờ tam sắc. *Être sous les drapeaux,* Đi lính. *Se ranger sous le— de qqn,* Theo phe, tùng phục người nào.

Draper, *a.* Che nĩ, bao (bọc) nĩ. Đắp mền. || *Au fig.* —, Nói xấu cho ai. *On l'a joliment drapé,* Người ta nói xấu cho nó lắm. || SE DRAPER, *r.* Sửa áo quần cho ngay ngắn.

Draperie, *f.* Chỗ làm nĩ. Nghề dệt nĩ. Sự buôn bán nĩ. || —, *pl.* Màn trướng. *De riches draperies,* Màn trướng quí trọng.

Drapier, *m.* Thợ dệt nĩ, người bán nĩ.

Drêche, *f.* Hèm (đặt rượu).

Dressage, *m.* Sự dựng dậy (lên), sự nhắc lên. — *d'un cheval,* Sự tập ngựa.

Dresser, *a.* Dựng dậy, làm cho ngay (bằng) thẳng. Dựng lên, làm ra. Dọn dẹp. Dạy dỗ. Tập, dụ.—*un cheval,* Tập ngựa. — *un piège,* Gài bẫy.—*les oreilles,* Giảnh tai lên. — *la table,* Dọn bàn. — *une statue,* Dựng hình.—*un acte,* Làm tờ, lập văn khế. || SE DRESSER, *r.* — *sur la pointe des pieds,* Nhón gót lên. *Se dresser (du cheval),* Cất lên. — *(s'élever),* Chồi dậy, đứng.

Dressoir, *m.* Sóng bát. Kệ để bát dĩa.

Digitized by Google

Drille, *m.* Hiệu xưa kêu Lính. *Bon —,* Bậu bạn tử tế. || *—, s. f.* Thứ khoan.

Drisse, *f.* Dây kéo cờ, kéo buồm.

Drogman, *m.* Thông ngôn bên nước *Turquie.*

Drogue, *f.* Vị (món) để làm thuốc, để nhuộm. Vị thuốc. Thuốc hoàn. || *Au fig. —,* Đồ xấu quá. Người không ra gì. *C'est une —,* Thằng bá láp. Con mẹ thợm. *Ce vin n'est que de la —,* Rượu nầy xấu quá.

Droguer, *a.* Cho uống nhiều thuốc. *Il faut éviter de—les enfants,* Không nên cho con nít nhỏ uống thuốc nhiều quá. || *Au fig. —,* Chờ (đợi) lâu. || SE DROGUER, *r.* Uống thuốc nhiều.

Droguerie, *f.* Nhà bán các vị thuốc. Tiệm thuốc.

Droguiste, *m.* Kẻ bán các thứ vị thuốc.

Droit, *m.* Phép, luật phép. Thuế. *J'en ai le —,* Tôi có phép. *Le — de propriété,* Phép được làm chủ của. *Faire son —,* Học luật. *Payer les droits,* Đóng thuế. *—des gens,* Quyền của vạn bang. *— naturel,* Luật tự nhiên. || À BON DROIT, *loc. adv.* Trúng, nhằm, phải lẽ.

Droit, e, *adj.* Ngay, thẳng. Suôn, suôn đuột. Ngay thật, chơn chính, chắc chắn. *Ligne—,* Hàng ngay. *Main droite,* Tay mặt, tay hữu. *Côté—,* Phía hữu, bên hữu (mặt). *Homme —,* Người ngay thật. || DROIT, *adv.* Thẳng rẳng, ngay hàng. *Aller tout —,* Đi thẳng. *Viser — au but,* Nhắm trúng bia.

Droite, *f.* Bên hữu, phía hữu, phía tay mặt. *Tenir la—,* Đi bên hữu. Đi phía bát. || *À droite et à gauche,* Tứ phía, tư bề.

Droitement, *adv.* Công bình, ngay thẳng.

Droitier, ière, *adj.* et *s.* Kẻ hay dùng tay mặt mà làm.

Droiture, *f.* Ý ngay lành, sự ngay thẳng. *Agir avec—,* Làm công bình, làm ngay. || EN—, *loc. adv.* Ngay.

Drolatique, *adj.* Dễ tức cười, dị cục. *Contes drolatiques,* Truyện kì cục, dễ tức cười.

Drôle, *adj.* et *s.* Dị cục, dị kì, hì hợm. Vui, dễ tức cười. *Homme —,* Người kì cục, kẻ hay giễu cợt. || *—, m.* Du côn, hoang đàng.

Drôlement, *adv.* Cách kì cục. Cách dễ tức cười.

Drôlerie, *f.* Lời giễu cợt, lời hai ba ý giễu chơi. Đồ (sự) tam láp, của vặt vạnh.

Drôlesse, *f.* Con mẹ điếm đàng. Đờn bà trắc nết, đờn bà dữ. Con mẹ thợm.

Digitized by Google

Dromadaire, *m.* Con lạc đà có một gù.

Dros, *m.* Xái nha phiến.

Dru, e, *adj.* Dày, rậm. *Paddys drus,* Lúa rậm bụi. *Semer —,* Gieo dày. || *Au fig. —,* Mạnh, mập mạp, vui vẻ. *Enfant —,* Con nít mạnh (vui liến). || *—, adv.* Nhiều lắm, lớn, to. *La pluie tombe dru,* Trời mưa lớn.

Druide, esse, *s.* Thầy sãi, bà vãi dân *Gaulois* xưa.

Dryade, *f.* Thần sơn lâm.

Du, *art.* (thay vì DE LE). Của, thuộc về. *La circulaire—Gouverneur,* Thơ (trác) của quan thống đốc.

Dû, *m.* Nợ. *Réclamer son—,* Đòi nợ.

Dû, ue, *adj.* Mắc, mắc nợ, thiếu. Bởi, vì. *L'argent qui m'est—,* Tiền bạc người ta mắc (thiếu) tôi. *Punition due à sa désobéissance,* Phạt vì nó không vưng lời.

Dubitatif, ive, *adj.* Chỉ hồ nghi, chưa chắc. *Proposition dubitative,* Câu đoán không chắc.

Dubitation, *f.* Sự giả đò hồ nghi, sự giả chưa chắc. Sự hồ nghi.

Dubitativement, *adv.* Cách hồ nghi.

Duc, *m.* Tước quận (quắc) công, công tước. Ông công, đức ông. Một thứ xe bốn bánh. || *—, m.* Chim dù dì.

Ducal, le, *adj.* Thuộc về quắc công.

Ducat, *m.* Đồng vàng (giá từ 10 đến 12 quan tiền tây).

Duché, *m.* Địa phận quắc công.

Duchesse, *f.* Bà quốc công.

Ductile, *adj.* Dát được; kéo dài ra được (như thép). *Le plomb est —,* Chì kéo thép được.

Duel, *m.* Trận riêng hai người. Sự đánh tay hai.

Duelliste, *m.* Kẻ đánh tay hai.

Dulcifier, *a.* Chế chầm, làm cho ra dịu bớt.

Dulie, *f.* Sự tôn kính các thánh.

Dûment, *adv.* Theo phép, theo lẽ phải.

Dune, *f.* Bãi cát, động cát.

Dunette, *f.* Sân cao quan tàu ở mà coi lái.

Duo, *m.* Bài hát hai giọng (tiếng). Bản đánh hai đờn. || *Au fig. —,* Tiếng nói đi nói lại với nhau. — *d'injures,* Tiếng hai đàng mắng lộn.

Dupe, *f.* Mắc mớp, bị gạt, bị lận, bị lớn trác.

Duper, *a.* Lường gạt, lận mạt, lừa đảo.

Duperie, *f.* Sự lường gạt, sự lận mạt.

Duplicata, *m.* Bổn sao, tờ sao lại, bổn thứ hai.

Duplicité, *f.* Sự hai lòng. Sự gian lận.

Digitized by Google

Duquel, *pron.rel.* (thay vì *de lequel*). *L'odorat au moyen — nous flairons les odeurs,* Lỗ mũi ta dùng mà ngửi.

Dur, e, *adj.* Cứng; cứng cỏi. Cứng đầu, cứng lòng; cang cường. Cực khổ. Khổ hạnh. Gắt, gắt gỏng. Dai, dẻo. — *comme la pierre,* Cứng như đá. *Homme —,* Người gắt gỏng. *Caractère —,* Tính cang cường. *Paroles dures,* Lời xẳng, lời nặng. *Tête dure,* Người ít trí. *Mener une vie dure,* Ăn ở khổ hạnh. *Oreille dure,* Nặng tai. *Coucher sur la dure,* Ngủ dưới đất.

Durable, *adj.* Bền, bền chắc, bền lâu.

Durant, *prép.* Đang, đang khi, trong lúc. — *le règne de Gialong,* Đang đời vua Gia long.

Durcir, *a.* Làm cho ra cứng. || —, *v. n.* Ra cứng. *Le bois durcit dans l'eau,* Cây ngâm nước thì ra cứng. || SE DURCIR, *r.* Ra cứng, cứng đi.

Durcissement, *m.* Sự ra cứng, sự cứng đi.

Durée, *f.* Lúc, hồi. Sự bền lâu, sự bền chắc. *Vie de courte—,* Sống không được bao lâu. Đoản mạng.

Durement, *adv.* Cứng, cách nặng, cách dữ. Cực, khó. *Traiter —,* Làm cực, làm khó lòng, ở gay gắt.

Durer, *n.* Bền, bền đỗ, bền lâu, vững bền. *Cette fleur dure encore,* Hoa nầy chưa héo. *Le temps me dure,* Ngày giờ tôi lấy làm lâu quá.

Dureté, *f.* Sự cứng. Sự dữ ác. Sự cứng lòng, sự cứng cỏi. Sự nhiệm nhặt. *La — du fer,* Sự sắt cứng. *Il le traite avec —,* Người ở gay gắt với nó. || *Au fig.*—, Khó nghe. — *de style,* Văn nói không êm tai. || —, *pl.* Lời xẳng xớm.

Durillon, *m.* Chai, cục chai (nơi tay, nơi chơn).

Duvet, *m.* Lông non, lông sồi, lông con. Lông mép.

Dynamite, *f.* Thuốc nổ mạnh lắm.

Dynamomètre, *m.* Đồ dùng mà đo chừng sức mạnh.

Dynastie, *f.* Nhà vua, dòng vua. *La — des Nguyễn,* Nhà (dòng) Nguyễn.

Dynastique, *adj.* Thuộc về nhà vua.

Dyscole, *adj.* Cỏ cú, mắt mỏ, gắt gỏng.

Dysenterie, *f.* Bệnh hạ lợi, bệnh lị.

Dyspepsie, *f.* Sự ăn không tiêu, sự chậm tiêu. Bịnh tì vị.

Digitized by Google

E

Eau, *f.* Nước, nước nôi. Thủy. — *naturelle, vive,* Nước lã. — *fraîche, froide,* Nước lạnh. *Être tout en —,* Đổ mồ hôi ướt dầm. *Diamant d'une belle eau,* Hột thủy xoàng tốt nước. — *bénite,* Nước thánh. *Donner un coup d'épée dans l'—,* Làm việc vô lối, ăn trợt, vô ích.

Eau-de-vie, *f.* Rượu mạnh.

Eau-forte, *f.* Nước mạnh. Cường thủy.

Ébahi, ie, *adj.* Sửng sốt, lấy làm lạ.

Ébahir (s'), *r.* Sửng sốt, lấy làm lạ.

Ébahissement, *m.* Sự sửng sốt, sự lấy làm lạ.

Ébarber, *a.* Cắt rẻo, vanh, rong bìa — *un livre,* Vanh (rong) bìa cuốn sách.

Ébarboir, *m.* Đồ để cắt (vanh).

Ébarbure, *f.* Giấy rẻo, giẻ rẻo.

Ébats, *m. pl.* Sự chơi bời, trửng giỡn.

Ébattre (s'), *r.* Trửng giỡn, chơi bời, nhảy nhót.

Ébaubi, ie, *adj.* Bợ ngợ, sửng đứng.

Ébauchage, *m.* Sự vẽ kiểu, sự ra nảo, sự phóng kiểu.

Ébauche, *f.* Nảo, kiểu. Tranh mới phóng.

Ébaucher, *a.* Vẽ kiểu, ra nảo, phóng kiểu.

Ébauchoir, *m.* Dao tách đường phóng kiểu.

Ébaudir (s') *r.* Vui quá, giỡn hớt, nhảy nhót.

Ébaudissement, *m.* Sự giỡn chơi.

Ébène, *f.* Cây mun, gỗ mun. *Cheveux d'—,* Tóc đen láng (mun). *Couleur d' —,* Sắc đen mun.

Ébénier, *m.* Cây mun. *Ébénier-diospiros,* Cây thị. *etc...*

Ébéniste, *m.* Thợ làm đồ mộc (như ghế, tủ...).

Ébénisterie, *f.* Nghề thợ đóng (bán) đồ mộc.

Éblouir, *a.* Chói lòa, chói con mắt, làm cho mờ (chóa) mắt. || *Au fig.*—, Dỗ dành, lừa dối, rủ quến. *Être ébloui,* Quáng con mắt. Lầm mưu, mắc lừa.

Éblouissant, te, *adj.* Chói lòa, chói lói. — *d'or,* Chói vàng.

Éblouissement, *m.* Sự chói mắt, sự lờ lệt. *Avoir des éblouissements,* Chống mặt. Cháng váng.

Ébonite, *f.* Nhựa thun *(caoutchouc)* làm ra cứng có màu đen huyền.

Ébouillanter, *a.* Bỏ vào nước nóng.

Éboulement, *m.* Sự lở, sự sụp (đất).

Ébouler (s'), *r.* Lở, sụp. Rã đi. *Rive éboulée.* Bậc lở.

Éboulis, *m.* Đất lở, đá lở.

Ébourgeonner, *a.* Tỉa chồi (mụt) cây đi.

Ébouriffant, te, *adj.* Lạ lùng, dị kỳ.

Ébouriffé, ée, *adj.* Rối rắm. *Cheveux ébouriffés,* Đầu tóc rối, đầu sù sụ. || *Au fig.*—, Bối rối, bức tức, không yên. *Il a l'air*—, Coi bộ nó bối rối lắm.

Ébouriffer, *a.* Làm cho rối (tóc). — *les cheveux,* Làm cho rối tóc. || *Au fig.* —, Làm cho lấy làm lạ.

Ébrancher, *a.* Chặt (tỉa) nhánh cây, trảy nhánh, róc bớt nhánh.

Ébranchoir, *m.* Đồ để tỉa nhánh cây.

Ébranlement, *m.* Sự động địa, sự rúng động, sự lung lay.

Ébranler, *a.* Động địa, rung, lung lay, làm cho rúng động. Làm cho động lòng. — *une autorité,* Làm cho rung rinh quyền thế của người. — *l'esprit,* Làm động lòng. || S'ÉBRANLER, *r.* A vào, xông vào, xốc tới.

Ébréché, ée, *adj.* Mẻ, sứt mẻ. *Dent* —, Răng mẻ.

Ébrécher, *a.* Làm mẻ (sứt), ghẽ. — *un couteau,* Làm mẻ dao. || *Au fig.* —, Hao tốn, làm hư hao. — *sa fortune,* Làm hao tốn của cải.

Ébrieté, *f.* Sự say (rượu) xoàng xoàng.

Ébrouer, *a.* Xả vải trong nước.

Ébraitement, *m.* Sự đồn tiếng ra.

Ébruiter, *a.* Đồn, đồn ra, đồn tiếng ra.

Ébuard, *m.* Nêm gỗ dùng mà bửa củi.

Ébullition, *f.* Sự sôi. *Être en*—, Sôi. || *Au fig.* —, Sự sôi gan, sự nóng giận.

Écacher, *a.* Đạp giập, đàm, cà, nghiền.

Écaillage, *m.* Sự đánh vảy cá, sự làm vảy cá.

Écaille, *f.* Vảy, đồi mồi. — *de poisson,* Vảy cá. — *de tortue,* Mu rùa. — *d'huître,* Vỏ hàu. *Peigne en*—, Lược đồi mồi.

Écailler, *a.* Đánh vảy cá, làm (cạo) vảy, ghẽ. — *un poisson,* Đánh vảy cá. || S'ÉCAILLER, *r.* Tróc (rớt) vảy. Rớt ra từ miếng.

Écailleux, euse, *adj.* Có vảy.

Écale, *f.* Vỏ (trái).

Écaler, *a.* Lột vỏ.

Digitized by Google

Écarlate, *f.* Sắc đỏ thắm, sắc điều, màu cánh kiến. Hàng vải màu điều. || —, *adj. Robe* —, Áo điều.

Écarquiller, *a.* Hách ra, mở ra chàng hoạc. — *les jambes*, Hách chơn ra. — *les yeux*, Mở con mắt tráo tráo.

Écart. *m.* Sự xít ra, sự dang ra, sự xê ra. *Faire un* —, Nhảy trái ra. || *Au fig.* —, Sự lầm lỗi, sự lạc.—*de dix piastres dans le compte*, Sổ sái hết mười đồng. || À L'ÉCART, *loc. adv.* Riêng ra, nơi vắng vẻ. *Se tenir à* —, Ở riêng, đứng riêng.

Écarté, ée, *adj.* Vắng vẻ, tịch mạc, quạnh quẽ. *Lieu* —, Chỗ (nơi) vắng vẻ, tịch mạc.

Écartèlement, *m.* Hình tứ mã.

Écarteler, *a.* Gia hình tứ mã.

Écartement, *m.* Sự rẻ ra. Sự xa cách đi. Sự tháo ra.

Écarter, *a.* Xua đuổi. Bỏ đi, từ đi. Rẻ ra, xít ra. — *les assiégeants*, Xua đuổi giặc vây thành. — *les jambes*, Chàng hẳng chơn ra. — *tout soupçon*, Làm cho hết nghi. — *une demande*, Không chấp (thâu) đơn, không nhậm lời. || S'ÉCARTER, *r.* Đi xạo, đi lạc. Xít ra. *Écartez-vous !* Xít (dang) ra ! — *du droit chemin*, Bỏ đàng chánh. || S'ÉCARTER, đi tiêu.

Ecchymose, *f.* Máu bầm ở dưới da.

Ecclésiastique, *adj.* Thuộc về Hội thánh. *Histoire*—, Sử ký Hội thánh. || —, *s. m.* Thầy cả.

Écervelé, ée, *adj.* et *s.* Khờ, khờ khạo.

Échafaud, *m.* Giàn, giàn trò, giá cái. Giàn xử tử. *Dresser un* —, Dựng giàn lên.

Échafaudage, *m.* Sự dựng giàn lên. Giàn, giàn trò, giá cái.

Échafauder, *n. et a.* Dựng giàn trò. Chồng lên, chồng chập, chất đống. — *des meubles*, Chồng ghế tủ lên. || *Au fig.* — *son raisonnement*, Đắc lý.

Échalas, *m.* Cây (nọc) choái (cho cây leo). || *Au fig.* —, Người cao nhòng (như tre miễu).

Échalier, *m.* Rào bằng cha bồi (chè nè).

Échalote, *f.* Củ nén.

Échancrer, *a.* Khoét. — *le col d'un habit*, Khoét cổ áo.

Échancrure, *f.* Đường khoét.

Échange, *m.* Sự đổi chác với nhau, sự thay đổi. Sự chiếu bằng.

Échanger, *a.* Đổi, đổi chác, thay đổi. —*une piastre*, Đổi

Digitized by Google

đồng bạc.—*des cours*, Đánh lộn. — *des injures*, Chửi lộn.

Échanson, *m.* Kẻ rót (dưng) rượu. Quan chước tửu.

Échantignole, *f.* Con bọ.

Échantillon, *m.* Kiểu, mẫu, đồ kiểu. || *Au fig. Donner un — de son savoir faire*, Làm cho người ta biết sức mình giỏi.

Échappatoire, *f.* Chước gỡ mình, cách thế gỡ mình.

Échappé, ée, *s.* Kẻ thoát khỏi, kẻ vượt khỏi. *Un — de prison*, Kẻ vượt ngục.

Échappée, *f.* Sự trốn khỏi. Việc lầm lỗi. Tử chặp, từ hồi. || *À l'échappée*, Lén lúc.

Échappement, *m.* Máy để làm cho đồng hồ chạy cho đều.

Échapper, *n.* Khỏi, trốn khỏi, thoát (vượt) khỏi, sẩy đi. *Que d'étoiles nous échappent*, Biết mấy ngôi sao ta không thấy đặng!—*au danger*, Khỏi hiểm nghèo. —*du naufrage*, Khỏi chết chìm. — *de la main*, Sút (sẩy) tay. *Son nom m'échappe*, Tên nó tôi quên lửng đi. *Il m'est échappé de dire*, Tôi nói sa lời. || —, *v. a.* Lánh khỏi, may khỏi. *Il l'a échappé belle*, May khỏi. || S'ÉCHAPPER, *r.* Thoát (vượt) khỏi, trốn đi.

Écharde, *f.* Giằm xóc vô thịt.

Écharner, *a.* Lóc thịt ra, lạng thịt đi.

Écharnoir, *m.* Đao để lóc thịt.

Écharpe, *f.* Dây băng, dây mang xéo qua vai, dây đai. Dây gióng (treo) tay đau.

Écharper, *a.* Chém lát, chặt lát. Chém giết.

Échasse, *f.* Cây cà-khêu. *Marcher sur des échasses*, Đi cà-khêu. || —, Chim so đũa.

Échassiers, *m. pl.* Loài chim cao giò (như cò, diệc, séo v. v.). || —, *m.* Người cao giò.

Échauboulé, ée, *adj.* Có sảy.

Échauboulure, *f.* Sảy, mụt sảy.

Échaudage, *m.* Sự tô nước vôi trắng vô vách.

Échauder, *a.* Trụng (nhúng) nước sôi, rửa nước sôi. || —, Tô nước vôi trắng, tô vôi. || *Au fig. Échaudé*, Ra khôn bởi đã bị sự khốn nạn.

Échaudoir, *m.* Chỗ để trụng nước sôi. Nồi nấu nước trụng.

Échauffant, te, *adj.* Nóng, nhiệt. *Le gibier est—*, Thịt rừng nó nóng (nhiệt).

Échauffement, *m.* Sự nóng, sự nhiệt. *Avoir un—*, Nóng nhiệt trong mình.

Échauffer, *a.* Làm cho nóng, làm cho nhiệt; hơ lửa. || *Au fig.—la bile à qqn*,

Digitized by Google

Làm cho người nào nổi nóng. || S'ÉCHAUFFER, *r.* Ra nóng. Nổi nóng. Nổi xung.

Échauffourée, *f.* Việc tính liều lảo làm không xong. Giặc đánh thình lình.

Échauffure, *f.* Sảy, mụt sảy.

Échauguette, *f.* Nhà vòm, lầu canh. Thành trong.

Échéance, *f.* Kì hẹn trả nợ. *Arrivé à —,* Tới kì trả nợ.

Échec, *m.* Sự thua, sự bại trận. Không xong việc. *Subir un —,* Bị thua (bại) trận. *Tenir une armée en—,* Chận bí đạo binh. || ÉCHECS, *m. pl. Jeu d'échecs,* Cờ tướng. *Échec au roi!* Chiếu! Tướng! *Échec et mat,* Bí (hết nước đi).

Échelle, *f.* Cái thang. *Monter une—,* Leo thang. || *Au fig. — sociale,* Các đẳng các bậc. *— de proportion,* Bậc thâu đều lại. *Monter à l'—,* Lấy làm thật lời gạt.

Échelon, *m.* Nấc thang, bậc thang. || *Au fig.—,* Đẳng bậc.

Échelonnement, *m.* Sự đặt từ chặng.

Échelonner, *a.* Đặt từ chặng. *— des troupes,* Đặt binh từ chặng.

Écheniller, *a.* Bắt sâu, gỡ sâu.

Écheniller, *m.* Kẻ bắt sâu. *(oiseau)* Chim sâu.

Écheniloir, *m.* Đồ dùng (kéo) bắt sâu.

Échevau, *m.* Cuồng chỉ. Con vải, búp vải.

Échevelé, ée, *adj.* Tóc xả, tóc tả tơi. Đầu chơm bơm. || *Au fig. —,* Bậy bạ, điên cuồng.

Échine, *f.* Xương sống. || *Au fig. Plier l' —,* Tùng phục.

Échiner, *a.* Đánh cho lưng, đánh gãy xương sống. Đánh chết. || S'ÉCHINER, *r.* Mệt ngất. Ra sức mà...

Échiquier, *m.* Bàn cờ tướng.

Écho, *m.* Tiếng dội, thằng cuội. Tiếng vọng. || *Au fig. Se faire l'— d'un bruit,* Lập lại lời kẻ khác nói. *(Dans un journal)* Tin tức.

Échoir, *n.* Xảy đến (tới). May có, được. Tới kì, mãn kì. *Le terme est échu,* Tới kì rồi. *Le cas échéant,* Nếu có vậy.

Échoppe, *f.* Quán nhỏ, trại nhỏ. || —, Dao chạm, con chạm.

Échopper, *a.* Chạm, chạm trỗ.

Échouage, *m.* Sự tàu mắc cạn.

Échouement, *m.* Sự làm cho tàu mắc cạn. || —, *(insuccès),* Sự không xong (xuôi) việc.

Échouer, *n.* Mắc cạn, mắc lố, rấn cồn, bị lố rạn. Không xuôi việc, hỏng, hư việc. *— à un examen,* Thi rớt. || —, *v. a.* Làm cho tàu

Digitized by Google

mắc cạn. — *un navire à la côte*, Dật tàu vô bãi. || S'ÉCHOUER, *r.* Mắc cạn, bị tấp vô bờ.

Écimage, *m.* Sự trảy ngọn (cây).

Écimer, *a.* Trảy ngọn.

Éclaboussement, *m.* Sự làm cho văng bùn lên.

Éclabousser, *a.* Làm cho văng bùn nhầm. || *Au fig.* —, Ăn ở lộng thể ngang tàng.

Éclaboussure, *f.* Bùn văng. || *Au fig.* —, Sự hại (dữ) lây cho kẻ khác.

Éclair, *m.* Chớp, nháng, nháy. *Les éclairs sillonnent les nues*, Chớp lòa ra, chớp giăng. || *Au fig. Passer comme l'éclair*, Qua như chớp. Lẹ, mau quá chớp.

Éclairage, *m.* Sự thắp đèn. Sự sáng. — *au pétrole*, Sự thắp dầu hôi. — *électrique*, Sự thắp đèn điển khí.

Éclaircie, *f.* Trời thanh. Chỗ trống trong rừng.

Éclaircir, *a.* Soi sáng. *Le vent a éclairci le temps*, Gió thổi làm cho trời thanh. || —, Làm cho bớt đặt, làm cho lỏng. Pha (thêm) nước. Làm cho thưa (sưa), làm cho trống. — *une sauce*, Làm cho canh lỏng hơn. — *les rangs*, Làm cho thưa hàng. || *Au fig.* —, Làm cho rõ ràng, dễ hiểu. — *un texte*, Cắt nghĩa chỉnh văn sách.

Éclaircissement, *m.* Sự cắt nghĩa ra rõ ràng.

Éclaire, *f.* Cây hủinh liên.

Éclairé, ée, *adj.* Sáng. Sáng trí (dạ), thông minh, thông thạo. *Chambre éclairée*, Phòng có thắp, chong đèn sáng. *Homme* —, Người thông minh sáng láng.

Éclairer, *a.* Soi, soi sáng, khai quang. — *son intelligence*, Soi sáng trí khôn minh. — *la maison*, Thắp đèn cho sáng trong nhà. || *Au fig.*—, Dạy dỗ, dạy cho biết. Do thám. — *la route*, Do thám đường. || —, *v. n.* Chiếu sáng, sáng ra (ngời). *Les yeux du chat éclairent la nuit*, Con mắt mèo ban đêm nó sáng ra. || —, *v. imp. La lampe n'éclaire pas*, Đèn không sáng, không tỏ. Chớp. *Il a éclairé toute la nuit*, Trời chớp cả đêm. || S'ÉCLAIRER, *r.* Biết được.

Éclaireur, *m.* Quân (lính) do thám, mật thám. *Aller en*—, Đi do, đi do thám. *La Compagnie des éclaireurs*, Đạo tiền do.

Éclat, *m.* Miếng, mảnh. Tiếng om sòm, tiếng reo. Sự chiếu sáng. Tiếng đồn ra. — *de bois*, Giăm cây. — *du tonnerre*, Tiếng sấm rền. *Craindre l'*—, Sợ tiếng đồn vấy ra. *Action d'*—, Việc có danh tiếng. *L'*— *des grandeurs*, Sự hào

Digitized by Google

nhẳng chức quờn sang trọng của cải đời nầy.

Éclatant, te, *adj.* Sáng láng, chói lói (lòa). Tiếng vang danh đồn. Cao sang. Om sòm, rân. *Victoire éclatante,* Được trận cả thể. *Rire—,* Cười rộ, cười rân, cười ! ắc.

Éclater, *n.* Nổ ra, văng ra, tách (tét) ra. Sáng láng, chói lòa. *On entend les obus —,* Nghe tiếng trái phá nổ. || *Au fig. — de rire,* Reo cười, cười om. *Sa colère éclate,* Nó nổi giận. — *en reproches,* Quở la om sòm. *S'—,* Vỡ ra, nổ ra.

Éclipse, *f.* Sự ngất (mất) sáng. — *de lune,* Nguyệt thực.—*de soleil,* Nhựt thực.

Éclipser, *a.* Che phủ sự sáng. || *Au fig.—,* Lấn hơn, thắng. || S'ÉCLIPSER, *r.* Trốn mất. Mất oai, mất phép, mất quờn.

Écliptе, *f.* — *droit,* Cỏ mực.

Écliptique, *f.* Huỳnh đạo. Vòng mặt trời chạy quanh trái đất một năm một lần. Vòng trái đất chạy quanh mặt trời một năm một lần.

Éclisse, *f.* Rổ, tấm vỉ. Váng mỏng đóng thùng, đóng hộp... Váng mỏng để đăng xương gãy.

Éclisser, *a.* Bó váng mỏng chỗ xương gãy.

Éclopé, ée, *adj.* Què, què chơn. Đi nhúc nhắc.

Écloper, *a.* Làm cho què, làm cho đi nhúc nhắc.

Éclore, *n.* Nở, nở ra. *Cette fleur vient d'éclore,* Bông nầy mới nở. *Le poussin vient d'éclore,* Gà mới nở. || *Au fig.—,* Ra, sinh ra. *Le jour vient d'éclore,* Mới sáng ra.

Éclosion, *f.* Sự nở ra. || *Au fig.—,* Sự phát ra.

Écluse, *f.* Đập chận đàng nước.

Éclusier, ière, *adj.* et *s.* Thuộc về đập bửng nước. Kẻ coi đập.

Écœurant, te, *adj.* Hay làm cho bợn dạ. Hay làm cho nhờm gớm.

Écœurement, *m.* Sự bợn dạ, làm cho nhờm gớm. Làm cho ngã lòng.

École, *f.* Trường học, nhà trường (tràng). Bọn học trò. *Maître d'—,* Thầy giáo. *Aller à l'école,* Đi học. *L'— est à la promenade,* Nhà trường đi dạo. || *Au fig.— de Lão tử,* Phe đạo Lão tử. *L'— du malheur,* Có bị nạn mới biết khôn.

Écolier, ière, *s.* Học trò, môn nhơn, môn đệ. Chưa từng (thạo), còn dở. *Chemin des écoliers,* Đường đi dông dài quanh quẹo: Đi ba đồng bảy đổi.

Éconduire, *a.* Đưa về, thả cho về.—*un solliciteur,* Đưa (thả) kẻ nài xin về. Không

Digitized by Google

chấp đơn, không thâu đơn, không nhậm lời xin.

Économat, *m.* Chức phận giữ việc. Chỗ (nhà) kẻ giữ việc ở.

Économe, *m.* Kẻ giữ việc, kẻ coi sổ phí trong nhà. || —, *adj.* Cần (tiết) kiệm, tiết độ, chắt lót.

Économie, *f.* Phép coi việc xài phí trong nhà. Sự cần (tiết) kiệm. Của chắt lót, của để dành. *Avoir des économies,* Có của bởi dã để dành. — *sociale,* Những luật phép trị nước.

Économique, *adj.* Về sự tiết kiệm, bớt tốn hao. *Cette manière est* —, Làm vậy thì nó tiện việc.

Économiquement, *adv.* Cách tiết kiệm, có tiết độ.

Économiser, *a.* Chắt lót, nhín nhúc, để dành, cần tây. — *pour ses enfants,* Chắt lót cho con.

Écope, *f.* Cái gáo (gàu) tát nước dưới ghe.

Écoper, *a.* Tát nước. || —, *n.* Bị sự khốn nạn.

Écorçage, *m.* Sự lột vỏ.

Écorce, *f.* Vỏ. —*d'arbre,* Vỏ cây.

Écorcer, *a.* Lột (gọt) vỏ. Róc vỏ.

Écorché, ée, *adj.* Trầy da, lở, trầy trụa. Tróc da, lột da.

Écorcher, *a.* Lột da, vuột da. Làm trầy (rách) da. || *Au fig.*—*ses clients,* Lột da khách =Ăn tiền quán mắt quá. — *les oreilles,* Lói tai. — *le français,* Nói tiếng langsa dở khẹt.

Écorcheur, *m.* Kẻ lột da. Kẻ lột da thiên hạ (như kẻ cho vay ăn lời quá.)

Écorchure, *f.* Dấu trầy da, xể da.

Écorné, ée, *adj.* Mẻ, sứt mẻ. Chấn góc đi.

Écorner, *a.* Bẻ (lẻo) sừng đi. Làm bể góc đi, chấn góc đi. || *Au fig.*—*sa fortune,* Xài phá lớn. || S'—, *r.* Rụng sừng, rớt sừng.

Écornifler, *a.* Đi ăn chực. Xài của kẻ khác.

Écosser, *a* Lột vỏ, chà vỏ. —*des arachides,* Lột vỏ đậu,

Écot, *m.* Phần mỗi người đậu lại mà ăn chung với nhau. *Payer son* —, Đậu tiền trả.

Écouer, *a.* Chặt đuôi con thú vật nhà.

Écoufle, *m.* Con diều.

Écoulement, *m.* Sự chảy, đàng chảy. Chạy, đắt. *Ces marchandises ont un grand* —, Hàng nầy bán đắt lắm. — *(vénérien),* Bạch trược.

Écouler, *a.* Bán đắt, bán được. — *un produit,* Bán hàng đắt. || S'ÉCOULER, *r.* Chảy. Qua mau. *L'eau s'écoule,* Nước chảy. || *Au fig. Le temps s'écoule vite,* Ngày giờ chóng qua.

Digitized by Google

Écourté, ée, *adj.* Cụt quá, vắn quá, vắn tắt.

Écourter, *a.* Tề, chặt (cắt) cụt, cắt vắn. || *Au fig.* —, Tóm tắt quá, đơn sơ quá. — *son discours,* Nói tóm lại quá.

Écoute, *f.* Chỗ núp mà nghe. *Être aux écoutes,* Lén (rình) núp mà nghe. Lặng (lóng) tai mà nghe.

Écouter, *a.* Nghe. Nghe theo, nghe lời. — *le professeur,* Nghe thầy dạy. *Il ne veut pas m'écouter,* Nó không chịu nghe lời tôi. || S'ÉCOUTER, *r.* Theo ý riêng mình. Dưỡng thân, dưỡng xác. *Il s'écoute trop,* Nó dưỡng xác quá.

Écouteur, euse, *s.* Kẻ lén núp mà nghe.

Écoutille, *f.* Khẩu thuyền (tàu). Lỗ hầm tàu.

Écouvillon, *f.* Giẻ cột đầu cây để chùi lò bánh (hay là lòng súng). Đồ chùi lòng súng. Giụi thợ rèn.

Écouvillonner, *a.* — *un four, un canon,* Chùi lò, chùi lòng súng.

Écran, *m.* Bình phong.

Écrasé, ée, *adj.* Giẹp, sệp, bẹp. *Nez* —, Mũi sệp.

Écrasement, *m.* Sự đạp giẹp, sự đè nhẹp, sự đập giẹp.

Écraser, *a.* Đạp (đập) giẹp, đè nhẹp, bóp giẹp. — *la tête,* Đập nhẹp đầu. || *Au fig.* —, Phá tan, phá tuyệt, hủy hoại. Làm khó lòng. *Être écrasé de visites,* Người ta đi thăm làm rộn. *Écraser le peuple d'impôts,* Sưu cao thuế nặng khổ dân. — *l'ennemi,* Phá tan quân giặc. S'—, *r.* Giập. *Les fruits s'écrasent,* Những trái giập.

Écrêmer, *a.* Hớt (vớt) váng sữa đi. || *Au fig.* —, Lấy cái nhứt.

Écrêmoir, *m.* Đồ hớt váng sữa.

Écrêter, *a.* Thiến mồng, hớt tích. Phá hư chót núi (chỗ cao). Cắt, hớt ngọn lúa, ngọn lá cây.

Écrevisse, *f.* Con tôm.

Écrier, (S') *r.* La lên, reo lên.

Écrin, *m.* Hộp đựng đồ quí. Hòm gương.

Écrire, *a.* Viết, viết lách, chép, viết thơ, ký chép, biên ký. — *une lettre,* Viết thơ. — *la vie de qqn,* Chép hạnh người nào.

Écrit, *m.* Tờ, tờ thị. Sách vở. *Parcourir les écrits des anciens,* Lật (coi) sách vở cổ nhơn. *Signer un* —, Thủ kí tờ thị, giấy tờ.

Écriteau, *m.* Tờ viết dán ra mà rao. Chữ, bảng dán ra mà rao.

Écritoire, *f.* Phép (sự) viết, chữ viết. Sổ sách. — *anna-*

Digitized by Google

mite, Chữ nôm. *L'Écriture sainte*, Sách thánh, Thánh kinh. *Tenir les écritures*, Giữ sổ sách, lo việc sổ sách.

Écrivain, *m.* Ký lục, thơ ký, thơ lại. Người làm (đặt, chép) sách. — *public*, Người làm đơn trạng, thơ từ mướn.

Écrivassier, *m.* Kẻ cứ viết (chép) hoài mà không ra gì.

Écrou, *m.* Xoáy khu ốc. || —*de prison*, Sổ mỗi tên tù. *Dresser un* —, Biên tội nhơn vô sổ tù.

Écrouelles, *f. pl.* Mụt hay mọc nơi cổ, bịnh tràng nhạc. Tật vắt khăn.

Écrouer, *a.* Đóng trăng, bỏ tù, giam ngục.

Écroulement, *m.* Sự sập xuống. Sự lở vách, nhà, (núi...). Sự tàn mạt.

Écrouler, (s') *r.* Lở, lở xuống, sập xuống, đổ (chài) xuống. || *Au fig.*—, Hư mất, tàn mạt.

Écroûter, *a.* Gỡ da, gỡ vỏ (bánh). Vở đất.

Écru, ue, *adj.* Sống (chưa) làm, dọn sẵn). *Soie écrue*, Lụa sống. *Toile écrue*, Bố sống (chưa nấu cho trắng).

Écu, *m.* Đồng tiền dùng xưa. Đồng bạc (năm quan tiền tây). Thuẫn.

Écubier, *m.* Lỗ trước mũi tàu để lòn dây neo.

Écueil, *m.* Đá hàn, lỗ rạn. Cồn cát. || *Au fig.* —, Sự hiểm nghèo.

Écuelle, *f.* Bát, chén, tộ, dĩa sâu lòng. *Laver les écuelles*, Rửa chén bát.

Écuellée, *f.* Một chén, một bát. *Une — de riz*, Một tô gạo, một bát cơm.

Éculer, *a.* Đi núng gót giày, đi hư gót giày.

Écumant, te, *adj.* Lên bọt, sôi (nổi) bọt. Nhều bọt dãi ra. *Vague écumante*, Sóng nổi bọt. || *Au fig.* —*de colère*, Giận căm gan.

Écume, *f.* Bọt, dãi. Bọt nước. || *Au fig.*—*de la société*, Quân hèn hạ.

Écumer *a.* Hớt (vớt) bọt. Nổi bọt lên, sôi bọt, nhều dãi. || —, *v. n.* Ra bọt, có bọt. Sôi bọt mồm bọt miếng. || *Au fig.* —, Nổi giận.

Écumeur, *m.* Kẻ vớt bọt. || *Au fig.*—*de mer*, Quân ăn cướp biển. *Écumeur de marmite*, Kẻ ăn chực.

Écumeux, euse, *adj.* Có bọt; nhều nhão. *Bouche écumeuse*, Miệng đổ bọt ra.

Écumoire, *f.* Cái vá hớt bọt.

Écurer, *a.* Vét cho sạch. Chùi rửa. — *la vaisselle*, Chùi rửa ly chén dĩa tộ.

Écureuil, *m.* Con sóc.

Écurie, *f.* Tàu ngựa, chuồng

Digitized by Google

bỏ, nhà ngựa. || *Au fig.*—, Nhà dơ dáy.

Écusson, *m.* Hình thuẫn để chạm (vẽ) hiệu riêng (nhà vua, nhà sang trọng). Dấu, ấn.

Écuyer, *m.* Thầy dạy phép cỡi ngựa. Kẻ múa ngựa. Kẻ theo hầu vua.

Écuyère, *f.* Đờn bà cỡi ngựa; đờn bà múa ngựa. || —, Hia lớn để mang cỡi ngựa.

Eczéma, *m.* Mụn, mụt nhỏ mọc ngoài da.

Éden, *m.* Chỗ ở sung sướng. Địa đàng, vườn diệu quang.

Édenté, ée, *adj.* Móm, móm miệng: kẻ rụng hết răng. Sún răng.

Édenter, *a.* Làm gẫy (rụng) răng (người ta, răng lược, răng cưa...).

Édicter, *a.* Truyền lịnh, ra chiếu chỉ, ra luật. *Peines édictées par la loi,* Hình phạt đã định trong luật nhà nước.

Édicule, *m.* Nhà cất theo mé đường (nhà mát, nhà cầu).

Édifiant, te, *adj.* Hay làm gương tốt, hay giục lòng giữ nhơn đức. *Histoire édifiante,* Truyện tốt.

Édificateur, *m.* Kẻ làm (lập, xây, cất) nhà.

Édification, *f.* Sự cất (dựng, xây) nhà. || *Au fig.*—, Gương tốt, sự làm gương.

Édifice, *m.* Nhà lớn, đền đài, lầu các.

Édifier, *a.* Lập (cất, xây) nhà.—*un temple sacré,* Lập đền thờ. Dạy. *Édifiez-moi sur ce projet,* Xin dạy tôi về công việc đó. || *Au fig.* —, Làm gương tốt.

Édile, *m.* Thuộc viện hội hương chức thành phố.

Édilité, *f.* Chức thuộc viên thành phố. Hội hương chức thành phố.

Édit, *m.* Lệnh, sắc chỉ, chỉ dụ, lịnh truyền. *Publier un* —, Ra sắc chỉ, ra lệnh. — *royal,* Chiếu chỉ, thánh chỉ, thượng dụ.

Éditer, *a.* Lãnh in sách ra, in sách ra.

Éditeur, *m.* Kẻ lãnh in sách ra.

Édition, *f.* Sự in sách ra. Mỗi một lần (kì) in sách ra. Sách in ra trong một bận. *Deuxième* —, Sách in lần thứ hai.

Édredon, *m.* Nệm lông chim.

Éducateur, trice, *adj.* et *s.* Kẻ dạy dỗ.

Éducation, *f.* Sự coi sóc dạy dỗ, sự luyện tập. Sự biết giữ phép tắc. *Homme sans* —, Người không ăn học, người không biết lễ nghi.

Édulcorer, *a.* Chế (bỏ, pha) đường mật cho ngọt.

Digitized by Google

Éduquer, *a.* Coi sóc dạy dỗ, tập luyện.

Éiaufiler, *a.* Rút chỉ lược ra.

Effaçable, *adj.* Bòi đi được, tẩy được.

Effacer, *a.* Bôi, chùi đi, cạo đi, sổ đi.—*une lettre* Bòi chữ. || *Au fig.* — *une faute,* Rửa (tẩy) tội đi, xá tội, chuộc tội.

Effaré, ée, *adj.* Sợ quính, hoảng kinh.

Effarement, *m.* Sự kinh hãi, sự sợ quính.

Effarer, *a.* Làm cho sợ quính quáng.

Effaroucher, *a.* Làm cho sợ, làm cho nhát. Nộ.—*les oiseaux,* Làm cho chim nó nhát.

Effectif, *m.* Số chắc.—*des troupes,* Số chắc thiệt binh. || EFFECTIF, IVE, *adj.* Chắc, thật.

Effectivement, *adv.* Thật vậy, ắt thật. Quả thật. *Il est — arrivé,* Quả thật nó đã đến, sự ấy đã xảy tới.

Effectuer, *a.* Làm ra, làm nên, làm đặng.

Efféminé, ée, *adj.* Yếu điệu, non nớt, non lòng (như đờn bà). *Caractère—,* Tính yếu điệu.

Efféminer, *a.* Làm cho ra yếu điệu, yếu đuối (như đờn bà).

Effervescence, *f.* Sự sôi, sự phầng lên, sự nóng nảy. || *Au fig. — populaire,* Sự dân sự xôn xao.

Effervescent, te, *adj.* Nóng nảy, phừng lên.

Effet, *m.* Sự bỡi đều khác mà ra. Đầu đuôi, gốc ngọn. Sự gì đã thành ra. Sức. Bộ, hình. Tờ giấy tiền bạc buôn bán. *Rester sans —,* Không ra gì hết. *Sans—,* Hư từ, vô ích.—*du poison,* Sức thuốc độc. *Point d'— sans cause,* Có khói thì có lửa. Chó đâu có sủa lỗ không. || —, *pl.* Áo quần. || À CET EFFET, *loc. adv.* Vì vậy, cho nên. EN EFFET, *loc. adv.* Thật, ắt thật, chỉn thật.

Effeuillage, *m.* ou **Effeuillaison,** *f.* Sự rụng lá, sự hái lá, sự suốt lá.

Effeuiller, *a.* Hái (suốt) lá. Đồ lá.

Efficace, *adj.* Hay, hiệu nghiệm, thần hiệu. *Remède —,* Thuốc hay, thuốc hiệu nghiệm.

Efficacement, *f.* Cách hay. Cách thần hiệu.

Efficacité, *f.* Sức hay, sức mạnh; sự hiệu nghiệm, phép linh thiêng.

Efficient, te, *adj* Hay sinh ra. *Cause efficiente,* Căn cớ hay sinh ra. *Le soleil est la cause efficiente de la lumière,* Mặt trời là gốc sinh sự sáng.

Effigie, *f.* Hình, hình tượng.

Digitized by Google

Effilage, *m.* Sự tháo ra từ sợi.

Effilé, ée, *adj.* Lỏng khỏng, mảnh hình và dài. *Taille effilée,* Mình khảnh. || *Au fig.* —, Bén, sắc, nhọn, *Lame très effilée,* Lưỡi dao bén lắm. *Langue effilée,* Lưỡi nhọn hoắt (độc).

Effiler, *a.* Tháo ra từ sợi. || S'EFFILER, *r.* Sổ tua, tả tơi.

Effilocher, *a.* Tháo ra từ sợi mà làm bông.

Effilanqué, ée, *adj.* Ốm giơ xương sườn ra, ốm tong ốm nhách. *Cheval—,* Ngựa ốm tong.

Effleurer, *a.* Xớt qua. *—la peau,* Xớt ngoài da. || *Au fig. — un sujet,* Nói phớt qua về chuyện gì.

Efflloraison, *f.* Sự ra bông, trổ bông.

Effluve, *f.* Hơi ra.

Effondrement, *m.* Sự đào xuống sâu, sự sụp xuống. Sự suy sụp, suy vi.

Effondrer, *a.* Đào đất xuống sâu. Làm hư, làm rụi. — *un meuble,* Làm hư tủ. || S'EFFONDRER, *r.* Sụp xuống, suy sụp, suy vi.

Efforcer, (s') *r.* Ra sức, gắng sức, rán sức, gượng. *—d'avancer,* Rán sức bước đi.

Effort, *m.* Sự ra sức, sự gắng công, sự rán sức. *Faire tous ses efforts,* Rán hết sức.

Effraction, *f.* Sự (ăn trộm) khoét vách, bẻ rương, cạy cữa. *Vol avec —,* Tội ăn trộm có cạy cữa, bẻ rương.

Effraie, *f.—commune,* Chim heo.

Effrayant, te, *adj.* Làm cho thất kinh. Quái gỡ. *Mine effrayante,* Bộ mặt thấy mà kinh.

Effrayer, *a.* Làm cho thất kinh. Nhát. || —, Nộ, nộ nạt. || S'EFFRAYER, *r.* Thất kinh, hết hồn, sợ hãi.

Effréné, ée, *adj.* Không khớp, không cương = Luông tuồng, buông lung. *De mœurs effrénées,* Tánh nết luông tuồng.

Effritement, *m.* Sự đất ra cỗi. Sự nát ra bụi.

Effriter, *a.* Làm cho đất ra cỗi đi. Làm cho mòn lần. || S'EFFRITER, *r.* Nát lần, ra bụi.

Effroi, *m.* Sự thất kinh, sự sợ hãi, sự hoảng hồn, sự hãi hùng.

Effronté, ée, *adj.* Chai đá, lì lợm, lút lít, trơ trơ, không biết xấu hổ.

Effrontément, *adv.* Cách chai đá, cách lì lợm. *Il ment—,* Nó nói láo hẳn hòi.

Effronterie, *f.* Sự chai đá, sự lầy lụa, sự lì lợm, sự không biết xấu.

Digitized by Google

Effroyable, *adj.* Làm cho thất kinh, đáng kinh hãi, hãi hùng. Lạ lùng, quái gở.

Effruiter, *a.* Hái trái.

Effusion, *f.* Sự đổ (chảy) ra, sự tuôn ra. — *du sang,* Sự chảy máu ra. || —, Sự tỏ lòng mến. — *du cœur,* Sự tận tình, sự duỗi lòng.

Égal, le, aux, *adj.* Bằng, bằng nhau, giống nhau. Đồng nhau, đều nhau, đồng chạng. *Parts égales,* Đồng phần. *Les égaux,* Trang lứa, đồng chạng, bằng nhau. *Une mère qui n'a pas son égale,* Không mẹ nào bằng mẹ nầy. || —, *(qui ne varie pas).* Đều, một cách một thể; một mực. *Son visage est toujours —,* Người bằng mặt luôn. *Chemin bien —,* Đường bằng thẳng. || *Celà m'est —,* Không can chi tới tôi. Không làm sao. || À L'ÉGAL DE, *loc. prép.* Như thể, cũng như là, cũng bằng.

Également, *adv.* Cũng vậy, cho bằng nhau.

Égaler, *a.* Bằng. Sánh bằng, sánh với. Làm cho bằng nhau. *Le crédit égale le débit,* Tiền thâu cũng bằng tiền xuất. *Rien n'égale,..* Không chi bằng... *L'élève égale le maître,* Người học cũng bằng người dạy.

Égaliser, *a.* Tề (cắt) cho bằng. Phân cho đều. Ban ra cho bằng. — *un terrain,* Ban đất cho bằng.—*les parts,* Chia mỗi phần bằng nhau.

Égalité, *f.* Sự bằng nhau, sự đều nhau, sự ngang nhau. Sự đồng bậc nhau. *Liberté, égalité, fraternité,* Tự do, bình đẳng, đồng bào. || *Au fig.—de caractère,* Tính khăng khăng một mực.

Égard, *m.* Sự vì nể, sự vị, sự nghĩ tình. Sự kính vì, sự trượng. *Avoir—aux services rendus,* Nghĩ tới công ơn đã làm. *Manquer d'égards, sans égards,* Chẳng vì nể. || À L'ÉGARD DE, *loc. prép.* Với. EN ÉGARD À, Tùy theo.

Égaré, ée, *adj.* Lạc, lạc đàng, xiêu lạc; lầm lạc. Lơ láo. *Avoir des yeux égarés,* Ngó lơ láo. *Âme égarée,* Người bỏ bổn phận mình.

Égarement, *m.* Sự đi lạc, sự lạc mất. Sự sai lầm, sự sái. Sự bối rối. Sự hoang đàng, sự luông tuồng.

Égarer, *a.* Làm cho lạc đường, dắc đi sái đường. Làm cho lầm, lường gạt. Làm mất đi. || S'ÉGARER, *r.* Lạc đàng, xiêu lạc, thất lạc.

Égayant, te, *adj.* Làm cho vui, làm cho khoái.

Égayer, *a.* Làm cho vui

Digitized by Google

mừng, cho khoái lạc. || S'ÉGAYER, *r.* Chơi, chơi vui.

Égide, *f.* Cái thuẫn. Sự bàu chữa, sự binh vực, sự phù hộ. Điều bao bọc cho mình.

Églantier, *m.* Cây tầm xuân. Đồ anh tử hoa.

Églantine, *f.* Nguyệt quì hoa.

Église, *f.* Hội thánh. Đền thờ, nhà thờ, đền thánh. — *catholique*, Hội thánh. *Aller à l'—*, Đi nhà thờ.

Églogue, *f.* Văn thi mục đồng.

Égoïsme, *m.* Lòng (tánh) hay tìm ích riêng cho mình. Ích kỷ.

Égoïste, *adj.* et *s.* Kẻ lo cho mình mà thôi. Người ích kỷ.

Égorger, *a.* Cắt cổ, cắt họng, chọc huyết. Giết, chém giết. || S'ÉGORGER, *r.* Giết lộn. Cắt cổ mình.

Égorgeur, euse, *s.* Kẻ giết, kẻ chém giết.

Égosiller, (s') *r.* La (hát) rát cổ, hét lòi cuống họng.

Égout, *m.* Cái cống nước, cống xây dưới đất cho nước dơ chảy đi. Máng nước.

Égoutier, *m.* Người coi cống nước.

Égoutter, *a.* Vắt nước ra cho ráo, làm cho ráo nước. —*du linge*, Vắt đồ giặt (cho ráo nước). — *le fromage*, Chắt sữa đặc cho ráo nước. || S'ÉGOUTTER, *r.* Nhỏ giọt, nhỏ nước.

Égouttoir, *m.* Sàng, vỉ, giàn (để gát đồ cho ráo nước).

Égratigner, *a.* Quào, quào sướt. Làm cho trầy (sướt) da. || S'—, Chợt da.

Égratignure, *f.* Sướt (trầy) da, vít trầy.

Égrener, ou **Égrainer,** *a.* Lặt (lãy) hột ra. — *le paddy*, Đạp lúa. — *le maïs*, Lãy bắp. || —*son chapelet*, Lần hột.

Égriser, *a.* Đánh bóng, chùi cho láng.

Égrugeoir, *m.* Cối đâm, cối tán (cho nát).

Égruger, *a.* Đâm nát, tán nát.

Égypte, *f.* Nước Ê-giếp-tô.

Eh! *int.* Ủa! cha chả! ồi! vậy! *Eh! vous voilà!* Ủa! anh! *Eh! que c'est beau!* Cha chả! Tốt dữ hay! *Eh! bien! allons-y*, Vậy thì mình (ta) đi.

Éhonté, ée, *adj.* Không biết xấu hổ. Chai đá, lì lợm.

Éjaculation, *f.* Sự bắn ra, sự đâm ra. Kinh nguyện vắn tắt mà sốt sắng.

Éjaculer, *a.* Đâm ra, bắn ra.

Éjecteur, *m.* Đồ (máy) đem nước ra cho hết. Ống thục để rút (đem) nước ra.

Digitized by Google

Éjection, *f.* Sự đem (rút) nước ra.

Élaborer, *a.* Dọn ra, làm ra.—*un projet de loi,* Phỏng lập luật đều.

Élagage, *m.* Sự tỉa bớt nhánh cây.

Élaguer, *a.* Tỉa bớt nhánh đi. || *Au fig.* —, Sửa sách (bớt đều vô ích đi).

Élan, *m.* Sự giợm, sự ướm giợm nhảy. Sự nhảy trời, sự đâm sầm. *Prendre son* —, Giợm nhảy. || *Au fig.*—, Sự hằm hằm, sự nóng nảy trong lòng, sự hăng. — *de fureur,* Sự giận dữ. || ÉLAN, *m.* Con mang.

Élancé, ée, *adj.* Cao lỏng khỏng, vót ngọn. *Taille élancée,* Mình khảnh. *Arbre* —, Cây vót ngọn.

Élancement, *m.* Sự nhức, sự giựt gân. Sự nhảy. Sự chìu về...

Élancer, (s') *r.* Nhảy đại, phóng, xông vào, nhảy a vào. *La flamme s'élance,* Lửa cháy phừng.

Élargir, *a.* Mở rộng; nới ra. Thả tù ra, chơ ra khỏi tù.

Élargissement, *m.* Sự mở rộng hơn. Sự thả tù ra.

Élasticité, *f.* Sự hay (nổi, dậy) bùng tung. Sự nở ra rút lại được. Sự thun ra thun vô.

Élastique, *adj.* Bùng tung, thun ra thun vô. *Balle* —, Hòn nhựa. || —, *s. m.* Nhựa thun, dây thun.

Eldorado, *m.* Nơi (vườn) vui vẻ sang trọng.

Électeur, *m.* Kẻ có phép bàu cử; người tuyển cử.

Élection, *f.* Sự bàu cử, sự tuyển cử. Sự lựa, sự chọn.

Électoral, e, *adj.* Thuộc về cuộc tuyển cử.

Électricien, *m.* Kẻ lo về việc điển khí.

Électricité, *f.* Điển khí, lôi khí.

Électrique, *adj.* Thuộc về điển khí. *Lampe* —, Đèn khí.

Électrocuté, ée, *adj.* et *s.* Người bị điển khí đánh chết.

Électrocution, *f.* Sự bị điển khí mà chết.

Élégamment, *adv.* Hay. Cách vẻn vang, cách tề chỉnh. *Écrire* —, Viết hay.

Élégance, *f.* Sự lịch sự vẻn vang, sự xinh tốt, sự hay, sự hoa mĩ. — *dans le langage,* Sự nói hay, văn hoa.

Élégant, te, *adj.* et *s.* Lịch sự, xinh tốt, mĩ miều, vẻn vang. Hay, khéo, êm tai. || —, Người ăn mặc tử tế và bộ tịch ăn nói phải thế nữa.

Élégie, *f.* Văn tế. Thơ áo não.

Élément, *m.* Đầu, cội rễ; nguyên hành, nguyên chất,

Digitized by Google

Cốt tử. *Les cinq éléments*, Ngũ hành: (là=kim, mộc, thủy, hỏa, thổ). || ÉLÉMENTS, *m. pl.* Bài đầu, bổn dạy sơ. *Les éléments du français*, Bổn dạy sơ về tiếng langsa.

Élémentaire, *adj.* Về bài đầu, sơ học. *Cours* —, Sách sơ học. Lớp kẻ mới học.

Éléphant, *m.* Voi, con voi, con tượng. — *femelle*, Voi nàng.

Éléphantiasis, *f.* Bệnh (tật) phong, bịnh hủi.

Élevage, *m.* Sự nuôi trâu, bò, lục súc.

Élévation, *f.* Sự nhắc (cất) lên. Bề cao, chỗ cao, gò nổng. || —, Hồi nửa mùa lễ thầy cả dâng Mình thánh Chúa lên. || *Au fig.* — *des prix*, Sự lên giá, sự tăng giá. — *(promotion)* Sự lên chức. — *(mouvement de l'âme)*, Sự nhắc trí (lòng) lên.

Élévatoire, *adj.* Để dùng cất đồ nặng lên, cất nước lên. *Appareil* —, Máy cất nước lên.

Élève, *s.* Học trò, môn nhơn, Đệ tử, sĩ tử. || —, *s. f.* Sự nuôi trâu, bò, lục súc.

Élevé, ée, *adj.* Cao, trên cao. Cao sang, cao trọng. Có ăn học. *Lieu* —, Chỗ cao. Đất giồng. *Style* —, Văn nói cao kì. *Enfant bien* —, Con nhà gia giáo.

Élever, *a.* Dở(kéo)lên, đưa lên, cất lên. Lập, dựng, xây, cất. Nhắc lên, tặng lên. Nuôi, dạy dỗ, lo cho. — *les mains*, Đưa tay lên. — *une maison*, Lập (cất) nhà. — *aux dignités*, Nhắc lên bậc vinh hiển. — *des enfants*, Nuôi nấng dạy dỗ con cái. — *des animaux*, Nuôi loài vật. || S'ÉLEVER, *r.* Trồi lên, ló lên, nổi lên. *La lune s'élève à l'horizon*, Trăng ló lên. || *Au fig.* —, Tặng mình lên, khoe mình. || — *contre*, Nổi dậy, nổi nguỵ. || *La note s'élève à cent piastres*, Giá tiền mua tới 100 đồng bạc.

Éleveur, *m.* Kẻ nuôi loài vật.

Élevure, *f.* Sằng, nổi dát.

Éligible, *adj.* Đáng chọn (cử). Chọn (cử) được, bàu cử được.

Élimination, *f.* Sự đuổi ra, sự bỏ, sự loại ra.

Éliminer, *a.* Đuổi ra, loại ra, bỏ đi.

Élire, *a.* Bàu cử, tuyển cử; đặt lên; chọn, lựa, chọn lựa.

Élision, *f.* Sự bỏ chữ đi (không nói, không đọc ra). Ví dụ: *L'homme* thay vì *le homme*.

Élite, *f.* Cái nhứt hảo. Giỏi nhứt, tốt nhứt.

Élixir, *m.* Thuốc rượu.

Digitized by Google

Elle, *pron. pers. f.* Nó, người, bà ấy, bả.

Ellébore, *m.* Ngô thù du. Lê lư.

Ellipse, *f.* Cách nói tắt, nói rút. — *(géométrie)* Hình thuẫn.

Elliptique, *adj. Expression* —, Tiếng nói tắt.

Élocution, *f.* Cách (sự) nói, tài nói. — *facile,* Tài nói xuôi.

Éloge, *m.* Lời khen, bài tặng. — *d'un défunt,* Bài tặng kẻ chết.

Élogieux, euse, *adj.* Khen, tặng. *Termes* —, Tiếng khen, lời tặng.

Éloigné, ée, *adj.* Xa, xa cách, xa xuôi, diêu viễn. *Très éloigné,* Xa lắc, xa tí mú. *Parent* —, Bà con xa. *Village* —, Làng ở xa.

Éloignement, *m.* Sự xa xuôi, sự ở cách xa. Độ xa.

Éloigner, *a.* Đề xa, xô ra, đem ra xa, đuổi xa. Làm cho xa cách, làm cho khỏi. Can gián, nhường Giãn ra, để khi khác, để lại sau. — *qqn de la maison.* Đuổi ai ra khỏi nhà. — *un malheur,* Nhường tai — *son voyage,* Để lại sau mới đi. || S'ÉLOIGNER, *r* Ra khỏi, đi ra xa, bỏ, tránh khỏi — *du village,* Ra khỏi làng. — *du danger,* Tránh sự hiểm.

Éloquemment, *adv.* Cách khoa ngôn ngữ.

Éloquence, *f.* Sự khoa ngôn ngữ, sự lợi khẩu. Văn nói.

Éloquent, te, *adj.* Khoa ngôn ngữ, lợi khẩu có văn nói.

Élu, ue, *adj.* et *s* Kẻ đặng cử lên, kẻ được chọn.

Élucidation, *f.* Sự cắt nghĩa, sự giải nghĩa

Élucider, *a.* Cắt nghĩa, giải nghĩa, giạch ra.

Élucubration, *f.* Việc có bởi ra sức mà làm mà thường không ra gì. Công đăng hỏa.

Élucubrer, *a.* Cực lực thức thối mà làm việc.

Éluder, *a.* Tránh khỏi, vượt đặng. — *une question,* Nói đảo ra.

Élysée, *m.* Cảnh tiên, cõi bồng lai. Nơi cảnh vật.

Émacié, ée, *adj.* Ốm nhách, ốm nhom, ốm còn da bọc xương

Émail, *m* Nước thuốc pha thủy tinh và loại kim Dầu sơn trắng sành.

Émailler, *a* Vẽ (sơn) bằng dầu trắng sành *Émaillé,* Nhiều sắc nhiều màu. *Jardin émaillé de fleurs,* Vườn đủ thứ sắc bông.

Émanation, *f.* Sự chảy ra bởi... Cái đều ra bởi.. || —, Hơi độc địa

Émancipateur, trice, *adj* et *s.* Làm cho con ra khỏi phép cha mẹ. Làm cho có phép ăn ở mặc ý mình.

Digitized by Google

Émancipation, *f.* Sự làm cho con khỏi phép cha mẹ. Phép ăn ở mặc ý mình.

Émanciper, *a.* Cho ăn ở mặc ý mình. — *un peuple,* Cho dân tộc kia ra riêng tự trị. — *un esclave,* Phóng mọi. || S'ÉMANCIPER, *r.* Làm quá phép, ăn ở quá phép.

Émaner, *a.* Chảy ra bỡi. Sinh ra bỡi. Gốc là bỡi... Do tại...

Émargement, *m.* Sự viết gạnh nơi lề giấy. Chữ viết gạnh nơi lề giấy.

Émarger, *a.* Viết gạnh nơi lề giấy. Ký tên lãnh bạc.— *au budget,* Ăn bổng lộc.

Emballage, *m.* Sự bỏ (đồ) vô thùng, sự gói lại. *Toile, papier d' —,* Bố, giấy để gói đồ.

Emballer, *a.* Gói, gói lại, bó lại, bỏ vô thùng. || S'EMBALLER, *r.* Nổi hành hung, nổi xung, giận dữ. *Cheval emballé,* Ngựa sầy cương.

Emballeur, *m.* Kẻ làm nghề gói hàng, kẻ bỏ (sắp) hàng vô thùng. || —, Kẻ lường gạt, kẻ gian dối.

Embarbouiller, *a.* Làm cho ai nói lộn đầu lộn đuôi. || S'EMBARBOUILLER, *r.* Nói lộn đầu đuôi hết, nói lộn rồng lộn rắn.

Embarcadère, *m.* Bến, bến đò, bến tàu (xe), xe lửa.

Embarcation, *f.* Ghe, thuyền, tàu.

Embardée, *f.* Sự tàu (xe) quẹo tức.

Embargo, *m.* Lịnh cấm không cho tàu ra cửa. Sự cấm không cho thông hành.

Embarquement, *m.* Sự xuống tàu. Sự chở (đem) đồ xuống tàu (ghe, thuyền).

Embarquer, *a.* Chở (đem) đồ xuống tàu, ghe... || S'EMBARQUER, *r.* Xuống tàu, xuống ghe. || *Au fig.*—, Ra công gầy dựng cuộc gì.

Embarras, *m.* Đồ chận đường, sự ngăn lại, sự làm cho khó lòng. Sự túng ngặt, sự ngặt nghèo. Sự ưu lo, sự bối rối. *Parler avec —,* Nói lấn quấn. *Faire de l'—,* Làm bộ kiêu.

Embarrassant, te, *adj.* Hay choán chỗ, hay ngăn trở. Làm cho rối rắm, khó lòng. *Cas—,* Đều khó nghĩ khó xét.

Embarrassé, ée, *adj.* Ngại. Bối rối, bấn loạn, lương khương. — *des pieds et des mains,* Mắc chơn tay. Chơn tay trở trăn không được.

Embarrasser, *a.* Chận đón, ngăn trở. Làm khó lòng, làm cho bối rối. — *une affaire,* Làm cho rối việc. *Ces pierres embarrassent la voie,* Đá nầy ngăn trở đàng đi. *Ce paquet*

Digitized by Google

m'embarrasse, Tôi mang gói nầy đi đứng khó. || S'—, *r.* Trắc trở, khó lòng, bối rối. *Ils s'embarrassent les uns les autres*, Chúng nó làm khó lòng cho nhau.

Embauchage, *m.* Sự dỗ người ta bỏ việc làm. Sự dỗ (xúi) lính trốn đi.

Embaucher, *a.* Dỗ người ta làm việc. — *des coolies*, Kêu culi làm việc.

Embaumer, *a.* Ướp (xức) thuốc thơm vô xác chết (cho khỏi hư). Xức thuốc thơm, làm cho thơm. || —, *n.* Thơm. *Ces fleurs embaument l'air*, Bông nầy thơm lắm.

Embecquer, *a.* Đút mồi cho chim con.

Embelli, ie, *adj.* Tốt hơn, xinh tốt hơn, đẹp hơn.

Embellie, *s. f.* Biển lặng hồi dông tố rồi.

Embellir, *a.* Dọn dẹp tề chỉnh, khéo dọn. —*sa maison*, Dọn đẹp nhà cửa tử tế. — *son discours*, Nói văn hoa. || S' —, *r.* Ra lịch sự, ra tốt hơn. *Sa fille s'embellit de jour en jour*, Con gái người một ngày một lịch sự hơn.

Embellissement, *m.* Sự dọn dẹp tử tế, sự dọn tề chỉnh, sự làm cho xinh tốt.

Emberlificoter, *a.* Lường gạt.

Embesogné, ée, *adj.* Mắc lăng xăng, mắc nhiều việc.

Embêter, *a.* Chọc, khuấy. Làm cực lòng ai.

Emblée, (D') *loc. adv.* Tức thì, lập tức. *Fort pris* —, Đồn lấy được tức thì (khỏi vây đánh).

Emblématique, *adj.* Chỉ dấu, chỉ hiệu.

Emblème, *m.* Dấu chỉ, ví dụ chỉ, hình bóng. *L'ancre est l'— de l'espérance*, Neo là ví dụ chỉ sự trông cậy.

Embobiner, *a.* Gạt. Dỗ.

Emboîter, *a.* Tra vào, ráp vô, vô mộng với nhau. Nối, nối theo.—*des tuyaux*, Tra ống vô.—*le pas*, Đi nối đuôi, đi tiếp theo nhau. || S'EMBOÎTER, *r.* Líu xíu với nhau.

Embolie, *f.* Sự khúc máu đặc chận ngăn mạch.

Embonpoint, *m.* Sự mập mạp.

Emboucher, *a.* Để miệng vào mà thổi. — *le clairon*, Thổi kèn. || *Être mal embouché*, Hay ăn nói xấc xược.

Embouchure, *f.* Vàm (sông). Cây ngang hàm thiết (ngựa). Cái chuôi kèn, miệng kèn.

Embosser, *a.* Cặm neo trước mũi và sau lái tàu.

Embouer, *a.* Làm vấy bùn.

Embouquer, *n.* Tàu chạy vào xép (vào kinh).

Digitized by Google

Embourber, *a.* Xô xuống vũng bùn. *Être embourbé,* Mắc bùn, mắc lầy. || *Au fig.* —, Làm cho mắc việc khó lòng.

Embourser, *a.* Bỏ vô túi.

Embout, *m.* Đầu gậy (đầu cáng) có dát đồng, có khâu.

Embouteiller, *a.* Vô ve. || *Au fig.*—, Vây, ví tàu vào chỗ eo hẹp mà ngăn đó.

Embranchement, *m.* Chỗ đường tẻ ra nhiều ngả. Chỗ cây có nhiều nhánh (cháng hai cháng ba). —*de trois routes,* Ngả ba.

Embrancher, *a.* Làm cho đường giáp với nhau. Ráp ống lại.

Embrasement, *m.* Sự đốt cháy lên, lửa cháy bừng lên. || *Au fig.*—, Cơn nước lửa=Hỗn loạn, loạn lạc.

Embraser, *a.* Đốt cháy lên. || *Au fig.*—, Thúc giục, thối thúc.

Embrassade, *f.* Sự ôm lấy nhau. Sự hun nhau.

Embrasse, *f.* Dây cột (vén) màn.

Embrassement, *m.* Sự ôm lấy nhau, sự hôn (hun) nhau.

Embrasser, *a.* Ẵm lấy, ôm lấy. Hôn, hun. Gồm lại, tóm lại. — *son enfant,* Ôm (ẵm) con. Hôn con. *Qui trop embrasse mal étreint,* Già hăm già hổng (Tham thì thâm). || *Au fig. Embrasser la religion chrétienne,* Vô (vào) đạo thiên Chúa. || S'EMBRASSER, *r.* Ôm nhau, hun nhau.

Embrasure, *f.* Chỗ khoét trong vách mà để cửa. Lỗ châu mai.

Embrayage, *m.* Then máy để máy chạy không hay là chạy ăn thua với xe.

Embrigader, *a.* Tập ra từ tốp. || *Au fig.*—, Hiệp chung lại.

Embrocher, *a.* Lụi vô nòng quay. Đâm thấu (phủng) qua mình. — *un poulet,* Lụi con gà mà quay.

Embrouillamini, *m.* (= BROUILLAMINI) Sự lộn xộn, sự bậy bạ.

Embrouillé, ée, *adj.* Rối rắm, lộn lạo. *Affaire embrouillée,* Việc rối. *Fil* —, Chỉ rối.

Embrouiller, *a.* Làm cho rối rắm, làm cho lộn xộn. || S'EMBROUILLER, *r.* Nói lộn đầu lộn đuôi. Rối rắm.

Embrumer, *a.* Làm cho sa mù. *Le voisinage de la mer embrume le ciel,* Ở gần biển thì trời thường có sương sa mù. || S'EMBRUMER, *r.* Sa mù.

Embryon, *m.* Thai mới tượng. Hàng năm. Mộng cây. || *Au fig.*—, Người đẹt.

Embûche, *f.* Mưu chước, mưu kế, bẫy. *Tendre (dres-*

Digitized by Google

ser) des embûches, Bày (tập) mưu, gài bẫy.

Embuscade, *f.* Binh phục. Nơi binh núp rình.

Embusquer, *a.* Đặt binh phục, mai phục. || S'EMBUSQUER, *r.* Rình mò. Phục binh. || *Au fig. Embusqué,* Kẻ lo mà tránh việc khó.

Émêchê, *adj.* Say rượu nửa chừng, say xoàng xoàng.

Émender, *a.* Sửa lại, sửa sang.

Émeraude, *f.* Ngọc xanh, ngọc bích. Lục thạch.

Émerger, *n.* Nổi, nổi lên (trên mặt nước).

Émeri, *m.* Kim cang thoàn. || *Bouché à l' —,* Đóng bít, đóng sát. || *Au fig.* —, U mê.

Émerillon, *m.* Thứ chim ưng nhỏ hơn hết.

Émerillonné, ée, *adj.* Vui, vui vẻ, sắc sảo.

Émérite, *adj.* Có công. *Professeur —,* Thầy giáo hưu trí còn công tước luôn.

Émersion, *f.* Sự nổi lên (trên mặt nước).

Émerveiller, *a.* Làm cho lấy làm lạ, làm cho lấy làm trọng, khen. — *tout le monde,* Làm cho ai nấy lấy làm lạ. || S'ÉMERVEILLER, *r.* Khen, lấy làm lạ.

Émétique, *adj.* Hay làm cho mửa. || —, *s. m. Un émétique,* Thuốc mửa.

Émettre, *a.* Tỏ ra, để ra. Cho ra, phát ra, xuất ra. — *un son,* Ra tiếng. — *un vœu,* Tỏ ra ý mình muốn. — *des billets de banque,* Xuất giấy bạc ra.

Émeute, *f.* Sự dấy loạn, sự hỗn loạn. Quân hoang nhóm nhau làm loạn.

Émeutier, *m.* Kẻ dấy loạn, kẻ giục làm loạn.

Émiettement, *m.* Sự làm cho ra vụn vằn, sự xé (bẻ) vụn ra.

Émietter, *a.* Xé (bẻ) ra vụn.

Émigrant, te, *s.* Kẻ sang xứ khác. Thiên cư.

Émigration, *f.* Sự sang xứ khác.

Émigré, ée, *s.* Kẻ đã sang xứ khác.

Émigrer, *n.* Sang xứ khác (mà ở). Trầy đi (sang) xứ khác.

Émincer, *a.* Cắt (xắt) mỏng, xắt lát.

Éminemment, *adv.* Tột phẩm, toàn hảo, hết sức.

Éminence, *f.* Gò nổng, nơi cao. Sự lồi ra. || *Au fig.* —, Sự cao sang, sự sang trọng. Tiếng gọi tặng các đấng Cardinalê. *Son —,* Đức Ngài.

Éminent, te, *adj.* Cao, cao vọi vọi. || *Au fig.* —, Cao trọng (sang). Trỗi hơn.

Émir, *m.* Đầu mục quân *Arabe.*

Émissaire, *m.* Quân do, quân sai đi do thám. || —

Digitized by Google

adj. Bouc —, Con dê đực dân Giuđêu xưa đồ các giống tội cho nó rồi đuổi ra rừng.

Émission, *f.* Sự cho ra, sự xuất (phát) ra. Sự tỏ ra.

Emmagasinage, ou **Emmagasinement,** *m.* Sự trử (đem vào) trong kho. Sự thâu góp.

Emmailloter, *a.* Vấn lấy, nịt lấy. — *un enfant*, Vấn con nít.

Emmancher, *a.* Tra cán.— *un couteau*, Tra cán dao.

Emmêlé, ée, *adj.* Rối, rối rắm, lộn xộn.

Emmêler, *a.* Làm cho rối rắm. Đồ lộn, trà trộn, trộn bậy.

Emménagement, *m.* Sự dọn đồ đạc chỗ mới ở.

Emménager, *n.* Dọn đồ đạc trong chỗ mới ở. || —, *v. a.* Dọn đồ đi ở chỗ khác.

Emmener, *a.* Đem đi, dẫn (dắc) theo, đem theo.—*ses enfants,* Dắc con theo.

Emmenotter, *a.* Đóng còng, còng lại.

Emmieller, *a.* Thoa mật ong. *Paroles emmiellées,* Lời nói ngọt lạt.

Émoi, *m.* Sự động lòng, sự áy náy. Kinh sợ. *Être en—,* Động lòng, áy náy, lo lắng.

Émollient, te, *adj.* Hay làm cho ra mềm, ra dịu.

Émolument, *m.* Sự ích lợi. Bổng lộc.

Émondage, *ou* **Émondement,** *m.* Sự tỉa sửa nhánh cây.

Émonder, *a.* Tỉa sửa nhánh cây.

Émondes, *f. pl.* Những nhánh cây đã tỉa rồi.

Émotion, *f.* Sự cảm động, sự động lòng. *Éprouver de l'—,* Cảm động. —*populaire,* Dân sự nổi nóng muốn dấy loạn.

Émotionner, *a.* Làm cho cảm động, làm cho động lòng. Giục lòng. || S'—, *r.* Cảm động.

Émoucher, *a.* Đuổi ruồi, đuổi muỗi.

Émoucheter, *a.* Làm sứt mũi nhọn (đao, gươm...).

Émouchoir, *m.* Xơ quất (để đuổi ruồi, muỗi).

Émoudre, *a.* Mài trên viên đá.

Émouleur, *m.* Kẻ mài (dao, mác...).

Émoulu, ue, *adj.* Đã mài bén, sắc rồi. || *Au fig. Frais —,* Mới lãnh việc, chức, bằng cấp.

Émoussé, ée, *adj.* Lụt, cùn, cụt, tà. *Lame émoussée,* Lưỡi lụt, lưỡi tà. || *Au fig.*—, Ra yếu hơn.

Émousser, *a.* Làm cho lụt (lưỡi, làm cho tà. — *un sabre,* Làm gươm hết bén. || —, Gỡ rong rêu (chùm gởi). — *un arbre,* Gỡ rong rêu cho cây. || *Au fig.— la*

Digitized by Google

sensibilité, Làm cho bớt mũi lòng.

Émoustiller, *a.* Làm cho vui, giục cho vui.

Émouvant, te, *adj.* Hay động, hay làm cho động lòng.

Émouvoir, *a.* Làm cho động, giục tình, làm rúng động. —*les populations*, Nói rúng động dân sự. *Être ému*, Cảm động, rúng động.

Empaillage, *ou* **Empaillement,** *m.* Sự dồi rơm.

Empailler, *a.* Dồi rơm. — *une chaise*, Dồi ghế bằng rơm. — *des oiseaux*, Lột chim dồi rơm (trấu) vô.

Empailleur, euse, *s.* Kẻ dồi rơm.

Empaler, *a.* Đóng nọc lủng thấu qua mình.

Empan, *m.* Gang (ngón tay cái với ngón út). *Long d'un* —, Dài một gang.

Empanacher, *a.* Giắt lông trên nón cho đẹp.

Empaqueter, *a.* Gói lại, bó lại.

Emparer, (S') *r.* Bắt lấy, chiếm lấy, cướp lấy, choán đoạt. — *d'une terre*, Choán đất. —*du trône*, Soán ngôi, cướp quờn.

Empâté, ée, *adj.* Có hồ. *Langue empatée*, Dơ miệng, lưỡi đóng nhớt.

Empâter, *a.* Làm vấy đồ gì như bột (như hồ). Làm ra nhão như hồ. — *les mains, la bouche*, Tay, miệng vấy hồ, vấy bột. || S'—, *r.* Ra sết sết.

Empêché, ée, *adj.* Mắc việc, mắc trở, trở tay, mắc ngại.

Empêchement, *m.* Sự ngăn trở, sự trở đang, sự ngại.

Empêcher, *a.* Ngăn trở, gàng trở, cản không cho. —*de travailler*, Cản không cho làm việc.

Empereur, *m.* Hoàng đế, vua thượng vị.

Empesé, ée, *adj.* Có hồ, có nhúng hồ. || *Au fig.* —, Bộ nghiêm nhặt. *Magistrat* —, Quan coi bộ nghiêm nhặt. *Air* —, Làm bộ nghiêm.

Empeser, *a.* Nhúng hồ, hồ áo quần.

Empester, *a.* Làm cho lây (cho sinh) ôn dịch. Hôi hám, hôi thúi.

Empêtrer, *a.* Làm cho trở chơn không được. || *Au fig.* —, Làm cho mắc việc gì rối rắm, làm cản trở. || S'EMPÊTRER, *r.* Mắc trở nhiều việc.

Emphase, *f.* Sự phô trương muốn nói cao kỳ, sự nói ngoai rạch.

Emphatique, *adj.* Cách cao kỳ, ngoai rạch.

Emphysème, *m.* Phồng phổi.

Digitized by Google

Empierrement, *m.* Sự dồ đá mà đắp đường.

Empierrer, *a.* Đổ đá mà đắp đường.

Empiètement, *m.* Sự giành lấy, sự chiếm cứ, sự lấn.

Empiéter, *a.* Giành, chiếm cứ, soán, lấn. —*sur les limites,* Lấn ranh. || —, *v. n.* Tràn, tràn vô (lên). *La mer empiète sur les côtes,* Biển tràn lên trên bờ. || *Au fig. Empiéter sur qqn,* Giành (lấn) phép ai.

Empiffrer, *a.* Cho ăn quá, thồn (dồn) cho. — *un enfant de friandises,* Thồn bánh hàng cho con nít ăn quá. || S'EMPIFFRER, *r.* Ăn uống quá độ.

Empiler, *a.* Chất đống, chồng (sắp) đống, vun đống. —*du bois,* Chất củi. —*du fumier,* Vun phân.

Empire, *m.* Nước lớn có hoàng đế, đại quấc. *L'empire de Chine,* Nước Đại-Minh. *(Pouvoir)* Quờn phép, sự cai quản (trị). || *Au fig.* —, *(ascendant).* Thân thế, danh tiếng. *Avoir de l'— sur soi-même,* Biết sửa trị mình. *Il a beaucoup d'— sur ses sujets,* Người có tiếng lắm trong dân nước. *L'— de la vertu,* Nhơn đức có sức...

Empirer, *a.* Làm cho ra xấu hơn (tệ hơn). || —, *v. n.* Ra xấu hơn, tệ hơn. Hành. *Le mal empire,* Bịnh hành.

Empirisme, *m.* Sự (việc) làm... cứ theo sự đã từng biết mà thôi.

Emplacement, *m.* Chỗ, nơi, địa thế. —*d'une maison,* Chỗ cất nhà. *Quel bel—!* Chỗ tốt quá!

Emplanter, *a.* Trồng cây,

Emplâtre, *m.* Thuốc dán (dặt). || *Au fig.* —, Người biếng nhác.

Emplette, *f.* Sự mua chác, sự mua đồ; đồ mua. *Aller au marché faire des emplettes,* Đi chợ mua đồ.

Emplir, *a.* Làm (đồ)cho đầy. — *une bouteille d'eau,* Đổ nước đầy ve. || —, *v. n.* Bị nước vô, hở hàn, phá nước. *Le navire emplit,* Tàu bị nước vô, tàu phá nước.

Emploi, *m.* Sự dùng. Chức phận. Việc làm, vai tuồng. *Faire un bon— de ses biens,* Dùng của cải mình phải phép. *Je n'ai pas d'—,* Tôi không có việc làm. *Tenir l'— de valet,* Làm vai tôi tớ.

Employé, ée, *s.* Kẻ có chức phận, kẻ làm việc. *Les employés de la poste,* Những kẻ làm việc giấy thép.

Employer, *a.* Dùng. Mướn, thuê mướn. — *des moyens honnêtes,* Dùng cách thế tử tế. —*de nombreux ouvriers,*

Digitized by Google

Mướn nhiều người làm việc. || S'EMPLOYER, *r.* Lo làm. Dùng. *Ce mot ne s'emploie pas,* Tiếng nầy không dùng.

Emplumé, *adj.* Có giắt lông. *Bête emplumée,* Chim.

Empocher, *a.* Bỏ vô túi, lận lưng. || *Au fig.* — *des coups,* Bị đòn, phải đòn.

Empoignant, te, *adj.* Hay làm cho động lòng, hay làm cảm động.

Empoigne, *f.* Sự nắm lấy. *Acheter à la foire d'—,* Ăn cắp.

Empoigner, *a.* Thộp, nắm lấy. — *par les cheveux,* Nắm đầu. — *un voleur,* Bắt ăn trộm. || *Au fig.*—, Làm cho động lòng, làm mủi lòng. Cãi cọ lung. || S'—, *r.* Đánh lộn.

Empois, *m.* Hồ (để hồ áo).

Empoisonnement, *m.* Sự bỏ (cho, tra) thuốc độc.

Empoisonner, *a.* Bỏ (cho, tra) thuốc độc. Hôi, hôi thúi. — *un chien,* Thuốc chó.— *des flèches,* Tẩm tên trong thuốc độc. *Certains champignons empoisonnent,* Thứ nấm có thuốc độc (ăn chết). *Haleine qui empoisonne,* Hơi độc hại. || *Au fig.* —, Làm cho hư tính nết. *Les mauvais exemples empoisonnent la jeunesse,* Gương xấu làm hư con trẻ. || —, Làm cho phải đắng cay chua xót. — *le plaisir,* Làm hết vui sướng. *C'est empoisonnant!* Cực quá! || S'EMPOISONNER, *r.* Uống thuốc độc.

Empoisonneur, euse, *s.* Kẻ thuốc người ta, người bỏ (tra) thuốc độc.

Empoisser, *a.* Trét chai.

Empoissonner, *a.* Đổ cá vô hồ mà nuôi.

Emporté, ée, *adj.* Hay nóng giận, nóng nảy; sốt máu. *Caractère* —, Tính nóng nảy.

Emportement, *m.* Sự nóng nảy, sự nóng giận. Lẫy.

Emporte-pièce, *m.* Cái dao (kềm) cắt cho có lỗ, cho phủng. || *Au fig.* —, Kẻ hay nói xấu, hay bao biếm, châm chích. Lẽ mạnh nhứt. *Cet argument est un* —, Lẽ nầy chẳng ai chống cãi được.

Emporter, *a.* Cất đi, cất lấy, đem đi. — *les chaises,* Cất ghế đi. *Le tigre emporte sa proie,* Cọp tha thịt đi. *Le torrent a emporté le pont,* Nước chảy quá trôi cầu. || —, Bởi đó mà ra. *La fièvre l'emporta,* Nó đã rét mà chết. *Cette condamnation emporte confiscation,* Đã bị phạt lại bị tịch phong gia tài nữa. || — *sur,* Trổi hơn, lấn hơn. ||

Digitized by Google

S'EMPORTER, *r.* Nổi hành hung, giận dữ.

Empoter, *a.* Trồng (cây, hoa) vào chậu. || *Au fig.* EMPOTÉ, *s.* U mê, biếng nhác.

Empourprer, *a.* Nhuộm điều (đỏ). || S'EMPOURPRER, *r.* Ra đỏ. *Son visage s'empourpra de colère,* Giận đỏ mặt.

Empreindre, *a.* In vào, in dấu vào. —*ses pas sur le sable,* In dấu chơn trên cát.

Empreinte, *f.* Dấu in vào (đóng vào), dấu thích vào. — *de pas,* Dấu chơn. — *du sceau,* Dấu in đóng.

Empressé, ée, *adj.* et *s.* Vội vã, vội vàng, lật đật. Lo lắng. Kẻ lật đật hối hả. *Faire l'* —, Làm bộ hối hả, rộn ràng.

Empressement, *m.* Sự vội vàng, sự lật đật, sự lăng xăng. *Avec* —, Lẹ làng, hối hả, lật đật.

Empresser, (s') *r.* Vội vàng, lật đật, sẵn lòng. Lo lắng. *Je m'empresse de vous répondre,* Tôi lật đật trả lời lại cho anh. — *auprès des malades,* Lo lắng nuôi bịnh hết lòng.

Emprisonnement, *m.* Sự bỏ tù, sự cầm tù, sự giam ngục. *Punir d'un an d'*—, Phạt một năm tù.

Emprisonner, *a.* Bỏ tù, cầm tù, giam ngục. Cầm lại một chỗ. *Les eaux nous emprisonnent,* Nước tứ phía làm chúng ta đi đâu chẳng đặng hết.

Emprunt, *m.* Sự vay, sự vay mượn, sự tạm hỏi. || *Au fig.* —, Giả, không phải của mình. *Beauté d'* —, Lịch sự nhờ áo quần vòng chuỗi.

Emprunter, *a.* Vay, vay mượn, mượn đỡ, hỏi tạm. — *de l'argent,* Vay mượn tiền bạc.—*quelques chaises,* Mượn đỡ vài cái ghế. || *Au fig.*—, Nhờ, bởi... mà ra.—*à la terre ses richesses,* Giàu có nhờ có đất ruộng nhiều. || —, Giả mượn, giả đò. *La lune emprunte du soleil sa lumière,* Mặt trăng sáng là nhờ mặt trời.

Emprunteur, euse, *s.* Kẻ đi vay, đi mượn.

Empuantir, *a.* Làm cho hôi hám, thúi tha. *Le marais empuantit ce village,* Ao vũng làm làng nầy đầy hơi độc.

Empyrée, *m.* Cõi thọ, chốn bồng lai, cõi thường sinh, thượng thiên.

Empyreume, *m.* Mùi khét.

Ému, ue, *adj.* Động lòng, chạnh lòng, mủi lòng.

Émulation, *f.* Sự đua tranh, sự tranh giành nhau, sự đua thi.

Digitized by Google

Émule, *m.* Kẻ đua tranh, kẻ đấu lực đua tài. Kẻ đối địch cùng (ai). Kẻ bắt chước.

En, *prép.* Trong, đang khi, tại, nơi. — *ville,* Tại, trong thành. — *1922,* Trong năm 1922. — *dormant,* Đang khi ngủ. *Être en affaire,* Mắc việc. *Docteur — médecine,* Tấn sĩ y khoa. || —, Bằng. — *or,* Bằng vàng. — *bois,* Bằng gỗ, bằng cây. || *Être — bonne santé,* Được mạnh. *Être — fleurs,* Trổ bông. || *— public,* Trước mặt người ta. *Aller — voiture,* Đi xe. — *foi de quoi j'ai signé,* Tôi thủ ký làm chứng. *Agir — roi,* Làm như vua.

Énamourer, (s') *r.* Phải lòng, phải lòng bắt thương.

Énarration, *f.* Sự thuật truyện.

Encablure, *f.* Sự cách xa 120 sải (chừng 200 thước).

Encadrement, *m.* Sự vô (vào) khuôn. Cái khuôn.

Encadrer, *a.* Vào (vô) khuôn, nhận vào khuôn. *— un tableau,* Vô khuôn cái bức tranh. || *Au fig.* —, Ở xung quanh. *Les montagnes encadrent le paysage,* Phong cảnh có xung quanh những núi, nên coi đẹp. — *un prisonnier,* Lính ở hai bên tội nhơn mà gìn giữ nó.

Encadreur, *m.* Kẻ vô (nhận) khuôn, kẻ làm khuôn.

Encager, *a.* Bỏ vô lồng, nhốt (đóng) cũi. || *Au fig.* —, Bỏ tù, cầm tù, giam ngục.

Encaisse, *f.* Bạc tiền trong rương. *Avoir une — considérable,* Có tiền bạc nhiều trong tủ.

Encaissé, ée, *adj.* Hai bên dốc, có mé (bờ) hẳm. *Route encaissée,* Đường dốc hai bên. || —, Đã thâu rồi. *Facture encaissée,* Toa thâu rồi.

Encaissement, *m.* Sự thâu tiền bạc. Tiền bạc để trong rương (tủ). || *L'— du fleuve, de la route,* Sông hẳm hai bên mé, đường hai bên dốc.

Encaisser, *a.* Thâu tiền bạc, bỏ bạc tiền vào tủ.

Encaisseur, *m.* Kẻ thâu tiền bạc.

Encan, *m.* Phép bán đấu giá (giảo giá). Tranh mại.

Encanailler, (s') *r.* Theo quân điếm đàng gian giảo, đánh đòi đánh đọ với người trắc nết.

Encapuchonner, *a.* Đội lúp phủ đầu.

Encaquer, *a.* Nhận (ém) vào thùng.

En-cas, *m.* Đồ để sẵn (mà dùng) đồ để hờ. Cây dù nhỏ.

Digitized by Google

Encastrer, *a.* Nhét vào, đút vô.

Encaustique, *f.* Thứ sáp để đánh ván cho láng.

Encayer, *a.* Đem xuống hầm. — *du vin,* Đem rượu xuống hầm.

Enceindre, *a.* Vây phủ, bao bọc, bao phủ xung quanh.

Enceinte, *f.* Cái vòng tròn, vòng bao xung quanh, đàng châu vi. Rào, sơ ly bao xung quanh. Thành lũy. || *Dans l'—du tribunal,* Nội trong toà xét.

Enceinte, *adj. f.* Có thai, có chửa, có nghén.

Encens, *m.* Hương, nhũ hương. *Brûler (offrir) de l'—,* Xông (đốt) hương. *Navette à —,* Cái tàu hương. *Baguettes d'—,* Cây nhang. || *Au fig.* —, Lời (sự) ngợi khen, lời tưng. Sự a dua.

Encensement, *m.* Sự xông (đốt) hương.

Encenser, *a.* Xông (đốt) hương. — *l'évêque,* Xông hương cho giám mục. || *Au fig.*—, A dua, dua nịnh, tưng trọng quá. — *les puissants,* Bợ đỡ kẻ lớn.

Encensoir, *m.* Bình hương, lư hương.

Encercler, *a.* Đóng niền. || *Au fig.* —, Ví.

Enchaînement, *m.* Sự xiềng lại. Sự tiếp nối nhau. — *des idées,* Sự nhiều ý liên tiếp nhau.

Enchaîner, *a.* Xiềng lại, đóng xiềng. — *qqn,* Xiềng ai lại. || *Au fig.*—, Lấy lòng. Làm cho liên tiếp. Bắt phục. —*un peuple,* Bắt dân phục. Cầm lại. — *les passions,* Ngăn ngừa tính nết xấu. || S'ENCHAÎNER, *r.* Liên tiếp, nối nhau. Hiệp theo. — *à un parti,* Hiệp theo phe.

Enchanté, ée, *adj.* Phải phù chú, mắc ngải. Say vui, vui lòng, phỉ chí, đẹp dẽ. — *par les attraits de la vertu,* Say màu đạo đức.— *de vous rencontrer,* Tôi vui vì gặp đặng anh.

Enchantement, *m.* Sự ếm chú, bùa mê. Sự vui sướng khoái lạc, khoái chí *Comme par —,* Nhắp nháy.

Enchanter, *a.* Ếm chú, bỏ ngải, bỏ thuốc mê. Vỗ lòng, lấy lòng, làm cho vui mừng khoái lạc. *Les louanges l'enchantent,* Nó nghe khen thì hưng tâm lắm.

Enchanteur, teresse, *s.* Thầy phù thủy, thầy pháp. Kẻ vỗ lòng, kẻ lấy lòng người ta. Êm ái. *Style —,* Văn nói nghe mê.

Enchasser, *a.* Để vô hòm xương thánh. Cẩn, khảm, nhận ngọc. Chép vô sử.

Digitized by Google

Enchausser, *a.* Lấy rơm tủ cho rau, đậu... được trắng cộng, và cho khỏi sương tuyết.

Enchère, *f.* Phép đấu giá. *Vendre aux enchères,* Bán đấu giá. *Folle —,* Đấu giá mắt quá lẽ, người mua trả không nổi.

Enchérir, *a.* et *n.* Trả cao giá hơn. Lên giá. Ra mắt hơn. *La viande enchérit,* Thịt lên giá. Làm (nói) quá hơn nữa. *Il enchérit sur la magnificence du prince,* Ăn ở quá ông hoàng.

Enchérissement, *m.* Sự lên giá. *L'—des loyers,* Lên giá phố cho mướn.

Enchevaler, *a.* Chống nhà mà sửa.

Enchevêtrer, *a.* Làm rối. Làm lộn xộn, làm cẳng trở. *Avoir les pieds enchevêtrés,* Bận chơn. || S'—, *r.* Rối. *S' —dans son raisonnement,* Lẽ lý líu xíu lộn xộn hết.

Enchifrener, *a.* Làm cho nghẹt mũi, sổ mũi.

Enclave, *f.* Miếng đất ở chen vô giữa đất khác.

Enclaver, *a.* Chen vào giữa ruộng đất khác. Nhận vô (chui vô) giữa.

Enclin, ine, *adj.* Chịu về, theo, mê. — *au vice,* Chịu về (mê) sự xấu.

Enclore, *a.* Rào lại, rấp lại, đóng lại. — *une propriété,* Rào vườn đất lại.

Enclos, *m.* Vuông rào, cái khoảnh rào.

Enclouage, *m.* Sự trám lỗ ngòi súng. Sự đóng đinh vô.

Enclouer, *a.* Đóng đinh vô. — *un canon,* Trám lỗ ngòi súng.

Enclume, *f.* Cái đe, hòn đe (đập sắt).

Encoche, *f.* Cái khắc. *Faire une — à une colonne,* Khắc vào cột.

Encoffrer, *a.* Bỏ vào rương (tủ).

Encoignure, ou **Encognure,** *f.* Góc vách, xó góc. Thứ ghế nhỏ để theo góc.

Encoller, *a.* Gắn keo, gắn hồ.

Encolure, *f.* Đầu, cổ tới ức ngựa. || *Au fig.* —, Bộ tịch, vóc giạc. *Une belle—,* Vóc giạc, bộ tịch lịch sự.

Encombre, *m.* Sự ngăn trở, sự khó, sự rối. *Sans—,* Dễ, không chi ngăn trở.

Encombrement, *m.* Sự choán chỗ, sự làm chật chỗ, sự để đồ nghinh ngang.

Encombrer, *a.* Choán chỗ, làm chật chỗ. *Les voitures encombrent la rue,* Xe cộ choán đàng. — *une table,* Để đồ chật bàn.

Digitized by Google

Encontre, (A l') *loc. prép.* Cãi, chống cãi, làm nghịch. *Aller à l'—de la loi,* Cãi phép.

Encore, *adv.* Còn, hãy còn. Còn nữa, lại nữa, chưa. Ít nữa là. *Il est — à Saigon,* Nó còn ở Sàigòn. *Il n'est pas — arrivé,* Nó chưa tới. || ENCORE QUE, *loc. conj.* Dầu mà.

Encorné, ée, *adj.* Có sừng.

Encourageant, te, *adj.* Hay giục lòng mạnh mẽ.

Encourager, *a.* Giục lòng (cho mạnh mẽ), xui giục, thối thúc. An ủi, binh vực, giúp. *—les timides,* Giục giã kẻ nhát gan. || *Au fig. —la vertu,* Thưởng nhơn đức. || S'ENCOURAGER, *r.* Khuyên lơn nhau, thối thúc nhau.

Encourir, *a.* Mắc phải, bị. *—la colère des hommes,* Bị (mắc) người ta giận.

Encrassement, *m.* Sự làm dơ, sự đơ dáy, sự lấm láp.

Encrasser, *a.* Làm dơ, làm lấm dơ. || S'ENCRASSER, *r.* Ra dơ. || *Au fig.—,* Ra hèn mạt.

Encre, *m.* Mực, mực viết. *— de Chine,* Mực tàu.

Encrer, *a.* Thoa mực, bỏ (cho) mực. Ăn mực. *Ce rouleau n'encre pas,* Ống mực không ăn mực.

Encrier, *m.* Bình mực, nghiên mực.

Encroûter, *a.* Tô hồ, trét hồ. || *Au fig.* S'ENCROÛTER, *r.* Cứ theo thói cũ.

Encuver, *a.* Bỏ vào thùng.

Encyclique, *adj.* et *s.* Thơ chung Đức Giáo Tông gởi cho các phẩm trật Hội thánh cùng các giáo hữu mọi nơi.

Encyclopédie, *f.* Sách gồm những sự người ta nên biết.

Endémique, *adj. Maladie —,* Bịnh riêng một xứ một nước, có ít mà có luôn.

Endetté, ée, *adj.* Có nợ, mắc nợ.

Endetter, *a.* Làm cho lâm nợ. || S'ENDETTER, *r.* Mắc nợ.

Endêvé, ée, *adj.* Liến, hay khuấy.

Endiablé, ée, *adj.* Hung dữ, độc dữ, dữ ác. Có quỉ ám.

Endiabler, *n.* Hung dữ quá. Nộp rủa mình cho ma quỉ. *Faire —,* Làm cực khổ, gia hình.

Endiguement, *m.* Sự đắp đập, sự đắp bờ đê.

Endiguer, *a.* Đắp đập, đắp bờ đê.

Endimancher, *a.* Mặc áo quần tốt (để dùng trong ngày Chúa nhựt, Lễ cả). || S'ENDIMANCHER, *r.* Mặc đồ ngày Chúa nhựt.

Endive, *ou* **Endivie,** *f.* Rau diếp quăn.

Digitized by Google

Endoctriner, *a.* Dạy dỗ. Dỗ cho... theo. Nói cho hay, cho biết.

Endolorir, *a.* Làm cho đau nhức.

Endommager, *a.* Làm hư, làm thiệt hại. — *un livre,* Làm hư cuốn sách.

Endormant, te, *adj.* Hay làm cho buồn ngủ. *Lettre endormante,* Đọc thơ buồn ngủ quá.

Endormi, ie, *adj.* Ngủ, ngủ nghê. Lừ đừ, lờ đờ. Không phấn chấn.

Endormir, *a.* Làm cho buồn ngủ. Cho uống thuốc mê. — *un enfant,* Đưa, dỗ con nít ngủ. || *Au fig.* —, Làm cho mỏi mệ, cho mệt. Làm êm.—*la douleur,* Làm cho bớt đau. || S'ENDORMIR, *r.* Ngủ gục, ngủ quên, mới ngủ. || *Au fig. S'—,* Không lo, ở dửng dưng. *S' — sur une affaire,* Không lo gì.

Endosser, *a.* (Chịu, vác trên lưng). —*un habit,* Mặc áo. || *Au fig.*—, Chịu lãnh. Ký tên sau lưng tờ giấy. — *une affaire,* Lãnh làm công việc. — *un billet,* Ký tên giấy mà nhận lãnh.

Endroit, *m.* Nơi, chỗ, chốn. Sở tại. *Voilà l'—où j'habite,* Nầy là chỗ tôi ở. || —, Lối, khúc trong sách, trong bài. *Admirer certains endroits,* Khen ít lối, ít khúc trong sách. || —, Bề mặt. *Mettre son habit à l' —,* Mặc áo bề mặt. || À L'— DE, *loc. adv.* Ví. Với. Theo. Tùy. *Il n'a pas été poli à mon—,* Nó vô phép với tôi.

Enduire, *a.* Trét, tô, thoa. —*de chaux,* Tô (quệt) vôi.

Enduit, *m.* Đồ trét, đồ xảm.

Endurant, te, *adj.* Hay chịu, hay nhịn nhục.

Endurci, ie, *adj.* et *s.* Cứng cỏi, cứng lòng.—*dans son erreur,* Cố chấp theo lầm lạc.

Endurcir, *a.* Làm cho ra cứng. *Le travail endurcit le corps,* Làm việc thì phần xác ra mạnh mẽ sức lực. || *Au fig.*—, Làm cho cứng lòng, làm cho ra bất nhơn. — *le cœur,* Làm ra cứng lòng. || S'ENDURCIR, *r.* Ra cứng lòng, ra chai đá. Ra quen. *S'— au froid,* Quen chịu lạnh.

Endurcissement, *m.* Sự cứng cỏi, sự cứng lòng.

Endurer, *a.* Chịu, chịu cực, nhịn nhục. — *la faim,* Nhịn đói.

Énergie, *f.* Sức mạnh, mạnh mẽ, can đảm. *Avec —,* Cách mạnh mẽ.

Énergique, *adj.* Sức lực, mạnh mẽ, dõng lực. *Remède—,* Thuốc mạnh.

Énergiquement, *adv.* Cách mạnh mẽ, sấn sướt.

Énergumène, *m.* Người phải (bị) quỉ ám. Đồng

Digitized by Google

phụ. *Parler comme un —*, Nói lẻm đẻm.

Énervant, te, *adj.* Hay làm yếu gân cốt. Hay khuấy. *Chaleur énervante*, Nắng quá khó chịu, làm yếu mỏi gân cốt. *Cet enfant est —*, Nhỏ nầy hay khuấy quá.

Énervé, ée, *adj.* Yếu gân, yếu đuối, suy tổn, giảm lực. Hay rầy, hay giận. Người có chứng quạu.

Énervement, *m.* Sự yếu sức, sự suy tổn. — *des courages*, Sự non gan, non lòng.

Énerver, *a.* Làm cho yếu sức, làm cho yếu gân cốt. || S'ÉNERVER, *r.* Ra yếu sức, ra tê mỏi.

Enfaîteau, *m.* Ngói sắp nóc nhà.

Enfaîter, *a.* Phong nóc nhà.

Enfance, *f.* Lúc ấu sanh, hồi bé thơ, tuổi thơ, hồi bé túi. Con nít, con trẻ, tiểu nhi. || *Au fig.* —, Đầu hết, ban sơ. *Tomber en —*, Ra tối dạ, ra lẫn lộn.

Enfant, *m.* Con, con cái. Con nít, tiểu nhi, hài nhi, đồng nhi. Con trai, con gái. Con cháu, tử tôn. — *adoptif*, Con nuôi. *Les enfants d'Adam*, Con cháu ông Adong. — *de chœur*, Đồng nhi giúp lễ. || *Au fig.* —, Dân, thuộc về. *Les enfants de la France*, Dân (những kẻ thuộc về) nước Langsa. — *des ténèbres*, Con cái sự tối tăm (kẻ ngoại, lạc đạo).

Enfantement, *m.* Sự sinh đẻ, sự sinh thai.

Enfanter, *a.* Sanh, đẻ; sanh sản ra. || *Au fig.* —, Bày ra. — *d'un projet*, Đã bày công việc.

Enfantillage, *m.* Cách thói như con nít. *C'est de l'—*, Là việc con nít.

Enfantin, ine, *adj.* Thuộc về con nít. *Jeux enfantins*, Đồ con nít chơi.

Enfariner, *a.* Vùi bột.

Enfer, *m.* Địa ngục, âm phủ. Chỗ tù túng cực khổ. *L' — des païens*, Diêm la, diêm phủ. *Le roi des enfers*, Diêm vương. || *Au fig.* —, Nơi hay cãi cọ rầy rà. *C'est un —*, Ấy là địa ngục đó. *Bruit d' —*, Tiếng om sòm.

Enfermé, *m.* Hơi chỗ ngột (không có đủ khí). *Sentir l'—*, Hôi, uất khí.

Enfermer, *a.* Cất trong, để vào, bỏ vào. Nhốt vào (lại). Giam lại, giam cầm. Vây phủ, bao phủ. — *dans un cachot*, Bỏ vô ngục. — *des poules*, Nhốt gà. || S'ENFERMER, *r.* Cấm phòng, ở nơi riêng.

Enferrer, *a.* Lấy gươm

(giáo) mà đâm. || **S'ENFERRER,** *r.* Xốc vào nhằm gươm kẻ nghịch. Làm hại mình, mắc mưu.

Enfièvrer, *a.* Làm cho sốt rét. || *Au fig.* —, Xui giục, thối thúc quá. *Enfièvré,* Nóng nảy, sốt sắng.

Enfilade, *f.* Dọc, dãy. *Une —de maisons,* Một dãy nhà. *Prendre en—,* Nhắm bề dọc mà bắn.

Enfiler, *a.* Xỏ, xỏ xâu, xỏ chỉ. —*une aiguille,* Xỏ kim. || *Au fig.* — *une rue,* Đi vô đàng đó. || —, Đâm phủng (lủng).

Enfin, *adv.* Nói tắt một lời. Sau hết. —, *vous-voilà !* Dữ ác không, anh mới tới!

Enflammé, ée, *adj.* Cháy lên, cháy bừng. || *Au fig.*—, Nóng nảy, sốt sắng. — *de colère,* Sốt giận.

Enflammer, *a.* Đốt cháy. — *une meule de paille,* Đốt cháy đụn rơm. || *Au fig.*—, Thối thúc, xui giục, giục lòng. — *le courage des soldats,* Thúc quân lính cho có lòng mạnh mẽ. || **S'ENFLAMMER,** *r.* Cháy bằng lên. Nổi nóng, nổi xung.

Enflé, ée, *adj.* Sưng, sưng lên, phù lên, thũng. *Visage —,* Mặt sưng. || *Au fig.* — *d'orgueil,* Đầy lòng kiêu ngạo. *Style—,* Văn nói quá phải.

Enfler, *n.* Sưng lên, phù lên, thũng, phát thũng, phồng lên. Thêm nhiều. *Mon pied enfle,* Chơn tôi sưng. || *Au fig.* —, Sinh lòng kiêu ngạo. || —, *v. a.* Làm cho phồng (phùng) lên, làm cho sưng. — *les joues,* Phùng má. || **S'ENFLER,** *r.* Sưng lên, phồng lên, phùng ra. Sinh lòng kiêu ngạo.

Enflure, *f.* Cục sưng, sự phồng lên, phồng da. Cục u, sưng lên.—*(orgueil)* Cậy mình vô lý. Văn nói quá phải.

Enfoncé, ée, *adj.* Sâu vô, thẳm sâu. *Caverne enfoncée,* Hang thẳm sâu. *Yeux enfoncés,* Con mắt sâu. || —, Vỡ ra, bể ra. *Porte enfoncée,* Cửa bể ra.

Enfoncement, *m.* Lỗ, hầm. Chỗ hủng, nơi sủng. || —, Sự đóng vào, sự xông vào. Sự phá.

Enfoncer, *a.* Đóng (đâm) vào. —*un clou,* Đóng đinh. || —, Phá, động, xô. — *un régiment,* Phá đặng cơ binh. — *une porte,* Động, tông cửa. || —, *v. n.* Hạ xuống, chìm (sâu). *Le bateau enfonce,* Tàu chìm. || **S'ENFONCER,** *r.* Lún xuống, chìm xuống. || *Au fig. Cet acteur enfonce les autres,* Con hát nầy thắng mấy vai khác hết.

Digitized by Google

Enfonçure, *f.* Nơi hủng, chỗ sủng, lỗ, hầm.

Enfouir, *a.* Chôn (vùi, dập) xuống đất. — *un trésor,* Chôn tiền bạc. || *Au fig.* —, Lén, khuất. S' —, *r.* Chun núp dưới đất.

Enfouissement, *m.* Sự chôn xuống đất.

Enfourcher, *a.* Chàng hẳng chơn ra (như cỡi ngựa). Lấy nạng (chĩa ba) mà đâm. — *un cheval,* Cỡi ngựa.

Enfourchure, *f.* Chỗ nhánh đâm nạng.

Enfourner, *a.* Bỏ vào lò, vô lò. — *le pain,* Bỏ bánh vô lò.

Enfreindre, *a.* Phạm, lỗi, sai ngoa. — *la règle,* Phạm luật.

Enfuir, (s') *r.* Trốn, trốn đi. Chạy mất. — *à toutes jambes,* Chạy dài. || *Au fig.* —, Chảy ra, nhểu, nhỉ, rỉ ra. *Le lait s'enfuit,* Sữa nhểu. —*de prison,* Vượt ngục. *Le jour s'enfuit,* Ngày chóng qua.

Enfumer, *a.* Un, un khói. —*les moustiques,* Un muỗi.

Engagé, *m.* Lính tình nguyện. — *volontaire,* Lính mộ.

Engageant, te, *adj.* Dỗ, dỗ dành, quến dụ; đẹp lòng.

Engagement, *m.* Sự đợ, sự cầm (thế) đồ. *(Promesse)* Sự buộc mình, sự (lời) hứa. *(Armée)* Sự tình nguyện (đi lính); Sự binh tiền đạo gặp đánh nhau một hồi.

Engager, *a.* Cầm, cầm (thế) đồ, đợ. Buộc lòng mình, rủ ren, dỗ dành. Mướn thuê. — *ses bijoux,* Cầm đồ nữ trang. — *des ouvriers,* Mướn người làm việc. — *le combat,* Giáp (xáp) trận. || S'ENGAGER, *r.* Buộc mình, hứa, giao ước. Tình nguyện đi lính. Rủ nhau. Đi vô, chun vô. *S'—dans le bois,* Chun vô rừng.

Engainer, *a.* Xỏ (gươm, dao) vào vỏ.

Engeance, *f.* Loài, đồ, quân, *Maudite—,* Đồ khốn, cái nố khốn.

Engelure, *f.* Đường nứt tay (chơn) vì khí lạnh.

Engendrer, *a.* Sanh (sinh) ra, sanh thành. *La familiarité engendre le mépris,* Sự quen sinh sự khinh. — *un fils,* Sanh ra một đứa con.

Engerber, *a.* Bó, bó lại. — *le blé,* Bó lúa lại.

Engin, *m.* Mưu, mưu chước. Đồ máy móc. — *de guerre,* Đồ đánh giặc. — *de pêche,* Đồ bắt cá.

Englober, *a.* Gồm lại một.

Engloutir, *a.* Nuốt, nuốt trộng. Làm cho sa vào vực. Xài phí (phá). —*sa fortune,* Xa xí hết gia tài.

Engluer, *a.* Thoa nhựa. ||

Digitized by Google

S' —, *r.* Dính nhựa, vấy nhựa. Mắc bẫy.

Engorgement, *m.* Sự ngăn lấp, sự bít, sự nghẹt.

Engorger, *a.* Ngăn lấp, bít. Làm cho nghẹt họng.

Engouement, *m.* Sự ngăn, sự nghẹt. || *Au fig.* —, Sự ham quá, mê quá lẽ.

Engouer, *a.* Lấp lại, bít lại. || S'ENGOUER, *r.* Mê tham quá, ham quá.

Engouffrer, *a.* Làm cho sa vực, sa nước xoáy (vận). || *Au fig.* —, Nuốt, nuốt trộng. *La mer engouffre nos vaisseaux,* Biển nuốt tàu chúng ta biết là mấy chiếc. || S'ENGOUFFRER, *r.* Sa (nhào) xuống vực. (Về nước, gió) chảy, thổi cách mạnh lắm.

Engouler, *a.* Táp, táp bằm bặp. *Le chien engoule ce qu'on lui jette,* Chó táp bằm bặp đồ quăng cho nó.

Engoulevent, *m.* Chim đáp muỗi.

Engourdi, ie, *adj.* Tê mê, mỏi mê, mỏi rục.

Engourdir, *a.* Làm cho mỏi mê, tê mê.—*les jambes,* Làm cho mỏi chơn. || *Au fig.* — *l'esprit,* Làm cho lụt trí đi.

Engourdissement, *m.* Sự tê mê, sự mỏi mê.

Engrais, *m.* Sự nuôi cho mập. Đồ cho loài vật ăn cho mập. Phân, phân phướng.

Engraisser, *a.* Làm cho ra mập, nuôi cho mập. Bỏ phân cho đất ra tốt. || —, *v. n.* Ra mập, phát phì. || S' —, *r.* Ra mập, phát phì. || *Au fig.* S' —, Làm giàu bởi của kẻ khác. — *du travail des autres,* Ra giàu bởi công việc kẻ khác làm, mà mình nhờ.

Engraisseur, *m.* Kẻ nuôi vật cho mập béo.

Engranger, *a.* Chất lúa bỏ vào lẫm.

Engrenage, *m.* Răng bánh xe (trong máy). Sự bánh xe ăn thua nhau. || *Au fig. Pris dans l'engrenage,* Nó mắc dính trong công truyện đó.

Engrener, *a.* Làm cho răng hai bánh xe ăn nhau.

Engrumeller, (S') *r.* Đóng cục lại.

Engueuler, *a.* (Tiếng hèn) Mắng nhiếc, mắng trả.

Enguirlander, *a.* Treo dày hoa. || *Au fig.*—, Quến dụ, rủ ren.

Enhardir, *a.* Làm cho dạn dĩ, xúi. || S'ENHARDIR, *r.* Cả lòng, ra dạn.

Enigmatique, *adj.* Sâu nhiệm, khó hiểu. *Paroles énigmatiques,* Lời đố, câu đố.

Enigme, *f.* Sự kín nhiệm,

Digitized by Google

khó hiểu. Câu đố, câu thai. *Proposer une—*, Ra câu đố. *Deviner une—*, Giải câu đố, câu thai.

Énivrant, te, *adj.* Hay làm cho say. || *Au fig.* —, Làm cho vui lòng, cho mê. *Paroles énivrantes,* Lời chuốt ngót dễ say tấm lòng.

Énivrement, *m.* Sự say rượu. || *Au fig.* —, Sự vui say. Sự khoe (tặng) mình.

Énivrer, *a.* Làm cho say. *—qqn,* Làm cho người nào say. || *Au fig.—*, Làm cho say mê, cho mê man. || S'ÉNIVRER, *r.* Say rượu, say sưa.

Enjambée, *f.* Sự bước, sự bước ngang qua.

Enjamber, *a.* Bước ngang qua, bước dài. || —, *v. n.* Bước. *—un fossé,* Nhảy qua hầm. *Voyez comme il enjambe,* Coi, kìa nó đi lớn bước dữ không! || *Au fig.* —, Lấn lướt, loán. *Il enjambe sur ma propriété,* Nó lấn đất tôi.

Enjeu, *m.* Tiền đặt (mà đánh bài, bạc). Tiền đặt vỉ.

Enjoindre, *a.* Dạy, khiến dạy, răn he. *—qqn de venir,* Dạy người nào phải tới.

Enjôler, *a.* Nói ngọt, dỗ ngọt, bom phóp, mơn trớn.

Enjôleur, euse, *s.* Kẻ dỗ dành, bom phóp, dua nịnh.

Enjolivement, *m.* Sự làm (dọn, vẻ) cho đẹp hơn.

Enjoliver, *a.* Làm cho ra tốt đẹp hơn.

Enjolivure, *f.* Cái thêm vô cho đẹp hơn.

Enjoué, ée, *adj.* Vui, vui vẻ. *Caractère —,* Tính vui vẻ.

Enjouement *ou* **enjoûment,** *m.* Sự vui vẻ, sự hớn hở.

Enlacer, *a.* Xỏ xen, xỏ qua xỏ lại. || *—dans ses bras,* Ôm xoắc nhau. *Le serpent enlace sa proie,* Rắn vấn vật nó bắt.

Enlaidir, *a.* Làm hư, làm xấu. || —, *v. n.* Ra hư, ra xấu.

Enlèvement, *m.* Sự cất đi, sự lấy (đem) đi. *L' — des décombres,* Lấy đem đồ đã dở đã phá đi chỗ khác. || —, Sự cướp lấy. Sự cướp bắt người ta. *L' —de petits enfants au Tonkin,* Sự tàu ô cướp bắt con nít ngoài Bắc Thành.

Enlever, *a.* Cất lên, dở lên. *—un fardeau,* Cất gánh. || —, Cất đi, dẹp đi. — *le couvert,* Cất đồ dùng bữa đi. || —, Lấy, bắt lấy, cướp lấy. *—un enfant,* Cướp ngang con nít. || —, Lấy, giựt. — *les drapeaux à l'ennemi,* Giựt cờ quân nghịch. || —, Rửa, làm mất đi. — *une tache,* Rửa vít đi. Gụt áo.

Digitized by Google

|| *Au fig. Enlevé par le choléra,* Chết dịch. *Sa parole enlève la foule,* Lời người nói, giảng hưng tâm mọi người hết. — *une affaire,* Làm xong việc mau lắm.

Enlizer, (s') *r.* Sỉa xuống cát, xuống bùn.

Enluminé, ée, *adj.* Đỏ hồng, đỏ thắm.

Enluminer, *a.* Vẽ sắc sở. Làm cho ra đỏ thắm. *La fièvre enlumine son visage,* Cử rét làm mặt nó đỏ lòm. || S'ENLUMINER, *r.* Ra đỏ lòm.

Enluminure, *f.* Hình vẽ sắc sở.

Ennemi, ie, *s.* et *adj.* Nghịch, kẻ nghịch thù, kẻ chống nghịch. Giặc, quân giặc. *Il est mon —,* Nó nghịch với tôi. *L'armée ennemie,* Đạo binh giặc. — *des querelles,* Người không ưa cãi cọ rầy rà.

Ennoblir, *a.* Làm cho ra sang trọng, làm cho đáng kính. || S' —, *r.* Ra sang trọng, được sang trọng.

Ennui, *m.* Sự buồn bực, sự phiền muộn, sự rầu rĩ. Sự khó lòng. *Avoir toujours des ennuis,* Mắc rầu hoài.

Ennuyer, *a.* Làm cho phiền lòng, làm cho buồn rầu. Khuấy khỏa, làm cho khó chịu. *Cette affaire m'ennuie beaucoup,* Việc nầy làm rầu tôi quá đi. || S'ENNUYER, *r.* Rầu, phiền, buồn. *Il s'ennuie à la maison,* Nó rầu ở nhà.

Ennuyeux, euse, *adj.* Hay sinh phiền muộn, khó lòng, cực lòng.

Énoncé, *m.* Cái mình cắt nghĩa, cái mình nói ra.

Énoncer, *a.* Tỏ ra, bày ra, nói ra. — *clairement sa pensée,* Tỏ ý mình ra rõ ràng. || S'ÉNONCER, *r.* Nói ý mình ra.

Enorgueillir, *a.* Làm cho ra kiêu ngạo. || S'ENORGUEILLIR, *r.* Kiêu ngạo, khoe khoang, tặng mình lên. — *de ses talents,* Khoe tài, ỷ tài.

Énorme, *adj.* Lớn đại, lớn lắm, to lớn, vặm vở. *Manguier —,* Cây xoài lớn đệt. || *Au fig. —,* Quá chừng, dữ tợn, phi thường, trọng lớn. *Faute —,* Lỗi nặng, lỗi trọng.

Énormément, *adv.* Quá, quá chừng quá đỗi, dữ lắm, quá lố, quá lồ.

Énormité, *f.* Sự lớn quá, sự to lớn. Sự nặng, sự trọng (trượng) quá, sự quái gở. Lời nặng, lời cừ khôi. *L'— d'un crime,* Sự quái gở tội lỗi.

Enquérir, (s') *r.* Hỏi thăm, hỏi cho biết, tầm vấn. —*du temps,* Hỏi thăm cho biết trời làm sao.

Digitized by Google

Enquête, *f.* Sự tra hỏi, sự tra xét, sự hạch hỏi. *Commissaire d' —,* Quan thanh tra.

Enquêter, *a.* Tra hỏi (xét), tra hạch. Vấn sát. || S'ENQUÊTER, *r. V.* S'ENQUÉRIR.

Enquêteur, *m.* Kẻ tra xét, kẻ tra vấn.

Enraciné, ée, *adj.* Đã châm rễ, đã mọc rễ. || *Au fig.* —, Thâm căn cố đế. Lâu dài, đã lâu.

Enraciner, (s') *r.* Châm (đâm) rễ, mọc rễ, ra rễ. || *Au fig.* —, Ra bền chặt, thấm vào sâu. *Le mal s'enracine,* Tính nết xấu, bịnh đã thâm căn cố đế.

Enragé, ée, *adj.* Dại, điên. Mê, say mê. *Chien —,* Chó dại, cho điên. || *Au fig.*—, Say máu ngà, giận hoảng, dữ tợn. *Faim enragée,* Đói lủi.

Enrageant, te, *adj.* Hay giận dữ.

Enrager, *n.* Ra điên, ra dại. || *Au fig.*—, Giận hoảng, giận dữ. Mê. *Il enrage de jouer,* Nó mê chơi cờ bạc.

Enrayer, *a.* Tra cánh bánh xe. Cầm (chận) bánh xe lại. || *Au fig.* — *un mouvement d'opinion,* Ngăn lòng thiên hạ.

Enrégimenter, *a.* Nhập cơ (vệ), mộ binh. || *Au fig.* —, Cho nhập phe, cho vô phe.

Enregistrement, *m.* Sự biên vào sổ bộ. || *Bureau de l'—,* Phòng coi việc biên sổ bộ.

Enregistrer, *a.* Biên vô sổ bộ. Chép tờ thị lại vào sổ cho được chứng chắc.

Enrhumé, ée, *adj.* Ho, ho gió. — *du cerveau,* Sổ mũi.

Enrhumer, *a.* Làm cho ho. || S'ENRHUMER, *r.* Ho gió, cảm, sổ mũi.

Enrichi, ie, *adj.* et *s.* Kẻ mới giàu có. || *Au fig. Bague enrichie de diamants,* Khâu có nhận ngọc.

Enrichir, *a.* Làm cho nên (ra) giàu. || S'ENRICHIR, *r.* Ra giàu, làm giàu, tấn lợi. || *Au fig. Sa mémoire s'enrichit,* Nó thêm trí nhớ.

Enrôlé, *m.* Lính mộ, lính nhập bộ.

Enrôlement, *m.* Sự mộ binh (lính).

Enrôler, *a.* Biên tên vào sổ, đem vào ngạch binh, cho nhập bọn. — *des troupes,* Mộ binh, mộ quân. || S'ENRÔLER, *r.* Tình nguyện đi lính, nhập bọn.

Enroué, ée, *adj.* Khan tiếng, khan cổ, khan giọng.

Enrouement, *ou* **Enroûment,** *m.* Sự khan tiếng.

Enrouer, *a.* Làm cho khan tiếng.

Enrouiller, *a.* Làm cho sét (rét) ăn.

Digitized by Google

Enroulement, *m.* Sự cuốn lại, sự quấn lại (vô).

Enrouler, *a.* Cuốn lại, vấn, lăn tròn lại, quấn lại. — *une natte,* Cuốn chiếu. || S'ENROULER, *r.* Quấn, vấn.

Enrubanner, *a.* Vấn dải.

Ensabler, *a.* Rấn cồn cát, làm cho mắc cạn trên cát. Đổ đầy cát, vùi cát. || S'ENSABLER, *r.* Sấn cồn cát, mắc cạn trên cát.

Ensacher, *a.* Bỏ vô bao, vô bị, vào bao bị.

Ensanglanter, *a.* Làm vấy máu, làm lõa máu.

Enseignant, te, *adj.* Dạy dỗ, để dạy học. *Corps —,* Ti giáo huấn.

Enseigne, *f.* Hiệu, bảng hiệu, cờ, cờ hiệu.—*de magasin, de cabaret,* Hiệu phố, hiệu quán. || —*de vaisseau,* Quan thủy hai khoanh. || *Au fig. Loger à la même—,* Cũng như nhau.

Enseignement, *m.* Lời (sự) dạy dỗ, sự (cuộc) dạy học. Đạo, đạo lý. *La direction de l' —,* Học chánh đường. *Le Directeur de l'—,* Quan học chánh, đề học.

Enseigner, *a.* Dạy, dạy dỗ, dạy học. Giáo hóa (huấn). Chỉ, chỉ cho biết. — *le catéchisme,* Dạy sách phần. —*le chemin,* Chỉ đàng.

Ensemble, *adv.* Với (cùng) nhau, một lượt với nhau. *Aller —,* Đi một lượt với nhau. || —, *s. m.* Sự rập ràng, sự rập tiếng nhau. Sự đồng một ý với nhau. *Chanter avec —,* Hát rập nhau.

Ensemencer, *a.* Gieo, vải, gieo giống, vải (bắt) mạ.

Enserrer, *a.* Riết lại, vấn riết.

Ensevelir, *a.* Liệm xác. Chôn, chôn cất, tống táng. Lấp. || *La mer ensevelit tout,* Biển nuốt (chôn) hết mọi vật. *S'— dans la solitude, la retraite,* Đi tu hành, ẩn tu.

Ensevelissement, *m.* Sự (phép) liệm xác. Sự lấp.

Ensoleillé, ée, *adj.* Nhờ có mặt trời mà sáng.

Ensommeillé, ée, *adj.* Ngây ngủ, lờ đờ, lừ nhừ.

Ensorcelé, ée, *adj.* Mắc ngải, phải phù chú, bị ếm, mắc ếm.

Ensorceler, *a.* Bỏ ngải, ếm bùa, ếm chú, làm phù chú. Làm cho mê, quến dụ, rủ ren.

Ensorcellement, *m.* Sự ếm bùa, ếm chú. Sự rù quến.

Ensoutané, ée, *adj.* Có mặc áo dòng.

Ensoufrer, *a.* Chấm sinh, tẩm sinh.

Ensuifer, *a.* Thoa mỡ (làm đèn), trét mỡ.

Digitized by Google

Ensuite, *adv.* Rồi, **rồi thì,** sau thì, đoạn thì. || *Ensuite de...* Bởi đó cho nên...

Ensuivre, (s') *r.* Ra bởi... *Tout ce qui s'ensuit,* Những sự bởi đó mà ra.

Entablement, *m.* Đầu vách trề ra có bắt chỉ.

Entacher, *a.* Làm vấy, làm dính, làm dơ. Làm hư. — *l'honneur,* Làm hư tiếng tốt. *Acte entaché de nullité,* Tờ làm sái phép.

Entaille, *f.* Cái khắc, khắc trong cây. || —, Vít, vít tích, dấu vít. *Avoir une — au bras,* Bị vít nơi tay.

Entailler, *a.* Khắc, cắt, khắc cây.

Entamer, *a.* Cắt miếng đầu hết. Bắt đầu, khỉ sự. —*une affaire,* Gầy việc, khởi công việc.—*une discussion,* Mới mở chuyện luận nghị. || —, Làm cho có dấu vít, làm trầy trụa. || —, Làm hư.—*la réputation,* Làm hư tiếng tốt.

Entassement, *m.* Đống. *Un —de riz,* Một đống lúa.

Entasser, *a.* Chất (sấp) đống, vun đống, chồng đống. Thâu góp, tích trử. — *des grains pour une époque de disette,* Tích cốc phòng cơ. || *Au fig.* — *les mots pour ne rien dire,* Nói nhiều tiếng mà không nghĩa lý chi ráo. || *S'—dans une voiture,* Chồng đống trên xe.

Entendement, *m.* Trí hiểu, trí khôn.

Entendeur, *m.* Kẻ nghe mau hiểu. *A bon—salut,* Kẻ hiểu trúng, nhằm, thì khá lắm (khỏi lầm).

Entendre, *a.* Nghe, nghe nói, mắng tai.—*une lecture,* Nghe đọc sách. || —, Hiểu hiểu thấu. — *le grec,* Biết, hiểu tiếng grêcô. || —, Thông thạo, từng trải.—*le commerce,* Từng trải việc buôn bán. || —, Nhậm lời, ưng chịu. —*la plaisanterie,* Chịu lời gạt chơi.—*la Messe,* Xem lễ. || —, *n.* Đòi, buộc, biểu, bắt, muốn, khiến dạy. *J'entends qu'on m'obéisse,* Tao biểu phải vưng lời tao. || —*dur,* Nặng tai, lãng tai. || S'ENTENDRE, *r.* Hòa thuận, đồng lòng với nhau, tính toán với nhau.

Entendu, ue, *adj.* Giỏi, thạo, khôn khéo. Đã định, đã tính xong, hẹn chắc. *C'est chose entendue,* Đó là việc tính xong rồi. || BIEN ENTENDU, *loc. adv.* Chắc chắn.

Entente, *f.* Nghĩa (hiểu). Sự thuận hòa, sự đồng lòng. Sự tính toán. Biết. *Avoir l'—de la comptabilité,* Biết tính toán. — *cordiale,*

Digitized by Google

Sự hai nước thuận tình bình nhau.

Entérimer, *a.* Ưng, nhậm.

Entérite, *f.* Bịnh sưng trong ruột.

Enterrement, *m.* Chôn, lấp. Sự chôn xác; đám ma, đám xác. *Aller à l' —,* Đi đưa đám xác, đám ma.

Enterrer, *a.* Chôn, chôn cất, táng, mai táng, tống táng. || *Au fig. —'un secret,* Giấu kín.—*une affaire,* Chôn (không lo, không nhắc lại nữa) công chuyện. || S' —, *r.* Đi tu, ở ẩn dật, ẩn sĩ, ẩn tu.

En-tête, *m.* Đầu, chỗ đầu, trên đầu. — *de lettre,* Chỗ đầu thơ.

Entêté, ée, *adj.* et *s.* Cứng đầu cứng cổ, in trí.

Entêtement, *m.* Sự cứng đầu cứng cổ, in trí.

Entêter, *a.* Làm cho nhức đầu. || ENTÊTER, (s'), *r.* Chấp nê, cố chấp, rắn rỏi, in trí. Kiêu hảnh.

Enthousiasme, *f.* Lòng (sự) sốt sắng, sự vui mừng, ái mộ; hưng sùng, tâng bằng. *Avec —,* Vui mừng phở lỡ, tâng bằng.

Enthousiasmer, *a.* Làm cho lấy làm lạ, làm cho mê mẫn, cho phỉ chí. || S'ENTHOUSIASMER, *r.* Mê mẫn, say mê, hưng sùng.

Enthousiaste, *adj.* et *s.* Kẻ có lòng ái mộ, kẻ mê mẫn, hưng sùng. Kẻ mị mộng.

Entiché, ée, *adj.* Tríu mến, mê theo, đeo theo. *Être — d'avarice,* Mảng mê bạc tiền.

Enticher, (S') *r.* Ham (tham, mê) quá lẽ.

Entier, ière, *adj.* Nguyên, trọn, cả, trót hết, toàn. *(Caractère)* Hay chấp nê, cứng cổ. *Un jour —,* Trọn cả ngày. *Le monde —,* Cả và thế gian. *Nombre —,* Số nguyên. *Caractère —,* Tánh hay chấp nê. || EN —, *loc. adv.* Hết thảy, trọn hết, trụm cả, cả thảy, đều vậy.

Entièrement, *adv.* Hết thảy, cả thảy. Trọn, ráo, trụm. —*ruiné,* Tàn mạt hết, hư hại ráo.

Entôler, *a.* Dỗ dành ai đặng giựt của.

Entoiler, *a.* Bồi (dán) vô bố, vải.

Entomologie, *f.* Cõn trùng, sâu bọ luận.

Entonner, *a.* Đổ vô thùng. — *du vin,* Đổ rượu vô thùng. || —, Xướng, bắt đầu câu hát, bắt cái.

Entonnoir, *m.* Cái muỗng (sang, rót rượu).

Entorse, *f.* Chứng trặc (chơn, tay). Vọp bẻ.

Entortiller, *a.* Vấn, vấn lại, quấn lại, trùm lại. || *Au fig. Style entortillé,* Lời nói

Digitized by Google

quanh quẹo. || S'ENTORTILLER, *r.* Quấn xung quanh. *Le serpent s'entortille,* Rắn nằm khoanh.

Entourage, *m.* Cái vành (bao, bọc) đồ. Rào, hàng rào. || *Au fig.*—, Kẻ hầu hạ ai; chơn tay bộ hạ.

Entourer, *a.* Vây, vây phủ, vây xung quanh, bao bọc, ví. Rào lại, rấp lại. — *une maison,* Bao, ví nhà. —*qqn,* Đứng xung quanh ai. Hầu hạ ai. || *Au fig.* — *qqn de soins,* Lo lắng cho người nào. || —, Hầu hạ, lân lứa.

Entr'accorder (S') *r.* Hòa thuận với nhau. Tương hòa.

Entr'accuser, (S') *r.* Cáo nhau, kiện nhau.

Entr'acte, *m.* Hồi hạ lớp, hồi vãn tuồng mà sang thứ.

Entr'admirer, (S'), *r.* Khen nhau.

Entr'aider, (S'), *r.* Giúp đỡ nhau.

Entrailles, *f. pl.* Ruột, ruột gan, ruột già. || *(Sentiment),* Lòng thương, tấm lòng. —*de mère,* Lòng mẹ thương con. *Sans*—, Vô tâm vô tình. || *(Lieu)* Vực sâu, vực thẳm. *Les — de la terre,* Ở dưới đất cái.

Entr'aimer,(S') *r.* Thương yêu nhau.

Entrain, *m.* Tính ở vui, tính vui vẻ. Sự hẳn hòi. *Aller avec —,* Đi vui chơn.

Entraînant, te, *adj.* Hay lấy lòng. Hay rù quến, hay quến dụ. *Paroles entraînantes,* Lời nói chuốt ngót vỗ về dễ xiu tấm lòng.

Entraîner, *a.* Kéo, kéo lôi. Giục, thúc, quến dụ. Sinh ra, làm cớ. — *qqn dehors,* Kéo ai ra ngoài. — *qqn au mal,* Giục ai làm sự trái. *La paresse entraîne des maux,* Sự biếng nhác sinh nhiều đều hại. — *un cheval,* Tập (duợt) ngựa. || S'ENTRAÎNER, *r.* Giục mình, rủ nhau. Tập mình.

Entraîneur, *m.* Kẻ tập (duợt) ngựa.

Entrait, *m.* Cái (cây) trính.

Entrant, te, *adj.* et *s.* Kẻ vô (vào). *Les entrants et les sortants,* Kẻ vô người ra.

Entrave, *f.* Dây cột chơn ngựa, bò... ||—, *f. pl.* Xiềng tỏa. *Mettre aux —,* Đóng xiềng lại. || *Au fig.* —, Sự ngăn trở, sự cản trở.

Entraver, *a.* Cột chơn. || *Au fig.* —, Ngăn trở, gàng (cản) trở. —*une œuvre,* Cản việc. — *la marche,* Cản (chận) đường đi.

Entre, *prép.* Giữa, ở giữa, Trong, nội trong. Chặng giữa. — *les deux chemins,* Ở giữa hai đường. — *aujourd'hui et demain,* Nội ngày nay hay là ngày mai. *Parler — soi,* Nói chuyện với (cùng) nhau.

Digitized by Google

Entre-bailler, *a.* Hé ra, mở hé ra, hở ra.

Entre-battre, (S') *r.* Đánh lộn.

Entre-choquer, (S'), *r.* Đụng (cụng) nhau. || *Au fig.* —, Cãi lẫy với nhau, chống nhau.

Entre-colonne, *ou* **Entre-colonnement,** *m.* Căn, căn nhà, lòng căn, gian nhà.

Entrecôte, *m.* Miếng thịt lấy ở giữa hai xương sườn.

Entrecouper, *a.* Cắt từ chặng, từ khoảng. || *Au fig. Voix entrecoupée de sanglots,* Tiếng và nói và khóc tấm tức.

Entre-croiser, *a.* Xỏ xen, xỏ lộn với nhau.— *des fils,* Xỏ chỉ lộn bậy hết. || S'ENTRE-CROISER, *r.* Tréo lộn với nhau. *Les lignes s'entrecroisent,* Những hàng nầy tròng tréo nhau.

Entre-déchirer, (S') *r.* Xé nhau. Đánh lộn. || *Au fig.* —, Nói hành nhau.

Entre-deux, *m.* Khoảng giữa, chặng giữa. || ENTRE-DEUX, *loc. adv.* Giữa (nửa) chừng (=không tốt không xấu).

Entre-donner, (s') *r.* Cho nhau.

Entrée, *f. (Lieu)* Ngã vô, cửa vô. || *(Temps)* Hồi vào, lúc vào, hồi đầu. || *(Circonstance.)* Sự vô, sự vào. || *(Mets)* Món ăn đầu hết. —*de la maison,* Cửa vô nhà *À l'— de l'hiver,* Đầu mùa đông. *Avoir ses entrées libres,* Được phép vô ra mặc ý. *Payer l'— des marchandises,* Đóng thuế hàng hóa. *Depuis son—au collège,* Từ khi nó nhập trường tới nay.

Entrefaite, *f.* Lúc ấy, hồi ấy, đang cuộc. *Sur ces entrefaites,* Đang lúc ấy, buổi ấy, thuở ấy.

Entrefilet, *m.* Hai ba hàng trong nhựt trình.

Entre-frapper, (s') *r.* Đánh lộn, đánh nhau.

Entregent, *m.* Sự thạo đời, sự lanh lợi.

Entr'égorger, (s') *r.* Cắt cổ nhau. || *Au fig.* —, Ra sức hại nhau.

Entre-haïr, (s') *r.* Ghét nhau.

Entre-heurter, (s') *r.* Đụng nhau.

Entrelacer, *a.* Xỏ rế, xỏ xen lộn nhau, xỏ xà lẹo với nhau. —*des guirlandes,* Xỏ dây bông hoa tròng tréo xà lẹo nhau.

Entrelarder, *a.* Nhét mỡ trong thịt. Trộn vô. || *Au fig.* — *un discours de citations,* Bài giảng trưng nhiều khoản sách khác.

Entre-ligne, *m.* Khoảng hở giữa hai đàng gạch.

Digitized by Google

Entre-louer, (s') *r.* Khen nhau.

Entre-luire, *n.* Sáng sáng. *La lune entre-luit à travers les nuages,* Mặt trăng mắc mây nên sáng mờ mờ.

Entre-manger, (s') *r.* Ăn nhau.

Entremêler, *a.* Trộn với nhau, bỏ lộn nhau. Đổ lộn, pha lộn. — *des roses et des bluets,* Trộn, đổ lộn hoa hồng với hoa xanh da trời.

Entremets, *m.* Món ăn xen.

Entremetteur, euse, *s.* Kẻ làm mai mối. Kinh kỉ. Kẻ làm mai dong. Ông (bà) mai.

Entremettre, (s') *r.* Làm mối, làm mối làm mai. Lo liệu giùm.

Entremise, *f.* Sự lo giúp, sự giúp đỡ, sự lo giùm. *Par votre —,* Nhờ ông đưa.

Entre-nœud, *m.* Lóng.—*de bambou,* Lóng tre.

Entrepont, *m.* Sân giữa tàu.

Entreposer, *a.* Đem trử hàng trong kho.

Entreposeur, *m.* Kẻ giữ hàng hóa người ta gởi.

Entrepôt, *m.* Chỗ (kho) trử hàng hóa.

Entreprenant, te, *adj.* Dạn dĩ, bất tử. Làm liều, làm đại.

Entreprendre, *a.* Dốc lòng làm, quyết (toan) làm. Bắt đầu làm, ra tay làm. Lãnh làm, lãnh soát. Soán lấy, giành. —*un gros travail,* Tính làm việc đại sự. — *qqn,* Làm cực khổ, nhạo báng, hiếp đáp, lấn lướt ai.

Entrepreneur, euse, *s.* Người lãnh việc làm, kẻ lãnh soát việc gì.

Entreprise, *f.* Sự dốc lòng làm, sự quyết (toan) làm. Việc mở đầu. Sự xông đánh, sự hãm lấy. Sự lãnh việc, sự lãnh soát. *Mon — est sûre,* Công việc tôi làm chắc thật hẳn hòi. — *de messageries,* Công việc tàu đò.

Entre-quereller, (s') *r.* Rầy lộn; rầy rà với nhau.

Entrer, *n.* Vô, vào, nhập, nhập vào. Được cho vào. Khỉ sự, bắt đầu. — *en fonctions,* Khỉ sự vô làm việc chức mình. || —, Thấu vô, chịu lấy. — *dans une maison,* Vô, vào nhà. || *Au fig.* — *en religion,* Vào dòng, đi tu. — *au service,* Đi lính. — *en possession d'un fonds,* Được vườn đất.—*en colère,* Phát, nổi giận.—*en matière,* Bắt tới chuyện mình có ý nói; nhập đề. || —, *a.* Đem vô.—*un piano par la fenêtre,* Đem đờn pianô vô nhà qua ngang cữa sổ.

Entre-regarder, (s') *r.* Ngó (nhìn) nhau.

Entre-répondre, (s') *r.*

Trả lời lại với nhau, đối đáp với nhau.

Entre-secourir, (s') *r.* Giúp đỡ nhau.

Entre-sol, *m.* Chỗ ở từng kế đất.

Entre-tailler, (s') *r. (d'un cheval)* Đạp đề; xoang đề.

Entre-temps, *m.* Hồi (lúc) khoản ra giữa hai việc. || —, *adv.* Lúc ấy, hồi ấy, đang khi ấy.

Entretenir, *a.* Giữ gìn, giữ cho tốt luôn, coi sóc, bồi (tu) bổ. — *un bâtiment,* Bồi bổ nhà cửa. || —, Cấp dưỡng, nuôi dưỡng. — *sa famille,* Nuôi dưỡng gia đạo mình. || —, Nói chuyện. Chuyện vãn, nói khó. *Je l'ai entretenu de mon projet,* Tôi đã nói với người công việc tôi tính làm. || S'ENTRETENIR, *r.* Nói chuyện, chuyện vãn, nói khó. — *de religion,* Nói chuyện về đạo.

Entretien, *m.* Đồ ăn mặc, đồ dùng. Sự gìn giữ, sự bồi bổ. Sự chuyện vãn.

Entretoise, *f.* Cây thanh ngang.

Entre-tuer, (s') *r.* Giết nhau.

Entre-voie, *f.* Khoảng ở giữa hai đường xe lửa.

Entrevoir, *a.* Ngó thấy xoáng qua, thấy không rõ. —*le clocher,* Thấy mập mờ tháp nhà thờ. || *Au fig.* —, Nghi, nghi ngờ. —*l'avenir,* Thấy ước chừng những sự sau. || S'—, *r.* Thăm nhau một chút mà thôi.

Entrevue, *f.* Sự gặp nhau (mà nói truyện). Sự vầy hiệp. Tương hội. *Convenir d'une* —, Hẹn kỳ gặp nhau mà...

Entr'ouvert, te, *adj.* Hở, hở ra, mở hé hé. *Porte entr'ouverte,* Cửa mở hé ra.

Entr'ouvrir, *a.* Hé, mở hé. Hở, hở ra, hở hang, lỗa miệng. Rẽ ra, phân ra. — *la porte,* Mở hé cửa ra. || S'ENTR'OUVRIR, *r.* Nứt ra, nẻ ra, hở ra. *La terre s'entr'ouvre,* Đất nẻ ra.

Énumération, *f.* Sự kể ra, sự đếm. *Une longue* —, Kể ra dài dữ a.

Énumérer, *a.* Kể ra, đếm, Kể bày. — *ses services,* Kể công.

Envahir, *a.* Chiếm lấy, soán lấy, cướp lấy. Loán vào, xông vào. Tràn ra, lán ra. — *un État,* Xâm lăng bờ cõi nước nào. *L'eau envahit toute la contrée,* Nước tràn ra khắp cả xứ.

Envahissant, te, *adj.* Soán lấy, loán ra, tràn ra. *L'armée envahissante,* Đạo binh loán tới.

Envahissement, *m.* Sự loán vào, sự choán lấy. — *de la mer,* Biển loán vô đất.

Digitized by Google

Envahisseur, *m.* Kẻ loán vào, kẻ chiếm lấy.

Envasé, ée, *adj.* Mắc bùn, mắc lầy.

Enveloppe, *f.* Đồ gói, cái bao, đồ bọc. — *de lettre,* Bao thơ, phong thơ. || *Au fig.*—, Dạng bề ngoài. *L'esprit peut se cacher sous une —grossière,* Trí huệ nhiều khi cũng gặp dặng nơi người coi bộ quê mùa dốt nát.

Envelopper, *a.* Gói (bao) lại. Vây (bao) phủ. — *de marchandises,* Gói hàng. — *l'ennemi,* Vây giặc. || *Au fig.* —, Giấu, che, che phủ. — *sa pensée,* Giấu ý mình. || *(Comprendre),* Kể vô.—*qqn dans une faillite,* Cũng kể nó vô số kẻ bị tịch phong gia tài nữa.

Envenimer, *a.* Lây nọc; làm cho ra độc.—*une plaie,* Làm cho mụt ra độc. || *Au fig.* —, Làm cho ra dữ. — *une querelle,* Chọc giận cho thêm rầy nữa. *Paroles envenimées,* Lời nói xóc ốc. || S'ENVENIMER, *r.* Mắc nọc. Ra độc, làm độc. Ra dữ.

Enverguer, *a.* Tra buồm vào trục.

Envergure, *f.* Bề ngang cánh chim sẻ. Bề dài cây trục buồm. || *Au fig.*—, Tài trí trỗ ra khéo léo lắm.

Envers, *prép.* Với, cùng. *Affable — tout le monde,* Ăn nói lịch sự với hết mọi người.

Envers, *m.* Bề trái. *L'endroit et l'—,* Bề mặt bề trái. || À L'ENVERS, *loc. adv.* Trái, ngược. *Mettre son habit—,* Mặc áo trái.

Envi, (à l') *loc. adv.* et *prép.* Đua nhau. *Ils chantent — l'un de l'autre,* Chúng nó đua nhau mà hát.

Enviable, *adj.* Đáng muốn, đáng ước ao. *Sort —,* Số phận nên ước trông, nên muốn.

Envie, *f.* Sự ganh gỗ, sự ghen ghét, sự phân bì. *Sécher d'—,* Phân bì, ganh gỗ quá. || —, Sự muốn, sự ước ao, sự thèm. *Avoir—de voyager,* Muốn, ham đi xứ xa. *Avoir—de dormir,* Muốn buồn ngủ. *(Affection cutanée)*—, Đém, bớt, sự xước phao tay.

Envier, *a.* Ganh gỗ, ghen ghét, phân bì. Ước ao, muốn, thèm, tham lam. — *les biens de la terre,* Tham lam của đời.

Envieux, euse, *adj.* et *s.* Hay phân bì, ganh gỗ. Kẻ phân bì, kẻ ghen ghét, ganh gỗ. *Regard —,* Ngó cách ganh gỗ, phân bì.

Enviné, ée, *adj.* Thấm mùi (hơi) rượu. *Cruche envinée,* Vò hôi mùi rượu.

Environ, *adv.* Chừng, ước (giạc) chừng, độ chừng. *Il*

Digitized by Google

y a — dix jours, Có mốc chừng mười bữa rày.

Environnant, te, *adj.* Xung quanh, chung quanh, gần xung quanh.

Environner, *a.* Vây xung quanh, bao phủ xung quanh. *—la ville,* Bao xung quanh thành.

Environs, *m. pl.* Lối xung quanh. *Les — de Saigon,* Lối xung quanh Sàigòn.

Envisager, *a.* Nhìn (ngó) mặt. || *Au fig.* —, Suy xét, suy đi xét lại. *—une affaire sous toutes ses faces,* Nghiệm xét việc kỉ cang hết sức.

Envoi, *m.* Sự gởi. Đồ gởi.

Envolée, *f.* Sự bay đi.

Envoler, (s') *r.* Bay đi. || *Au fig.* —, Mất đi. Chóng qua, chảy qua.

Envoyé, *m.* Sứ, sứ nhơn, khâm sai. Kẻ đem tin, kẻ bảo tin.

Envoyer, *a.* Sai, sai khiến, biểu đi, sai sứ. Gởi, gởi tới (cho). — *un serviteur,* Sai đầy tớ. *—une lettre,* Gởi thơ. *—une balle,* Đá trái cầu.

Envoyeur, euse, *s.* Kẻ gởi.

Épagneul, e, *s.* Chó có lông dài.

Épais, aisse, *adj.* Dày. Đặc. Rậm, rậm rạp. *Soie très épaisse,* Lua dày giục. *Cheveux —,* Tóc mọc dày. *Bois —,* Rừng rậm. *Nuit épaisse,* Tối mò, tối đen. || *Au fig. Esprit —,* Trí lụt. *Avoir la langue épaisse,* Cà lăm. || *—, adv.* Dày, nhiều. *Semer —,* Gieo dày.

Épaisseur, *f.* Bề dày, bề hậu. Sự đặc, sự dày, sự rậm rạp.

Épaissir, *a.* Làm cho ra đặc, làm cho ra dày. || *—, v. n.* Ra đặc, ra dày hơn, đặc kẹo, đặc sệt.

Épanchement, *m.* Sự đổ ra, sự chảy ra. — *de sang,* Máu vận. || *Au fig.* — *du cœur,* Sự tỏ tình mình ra.

Épancher, *a.* Rót ra nhẹ nhẹ, đổ ra. || *Au fig.* — *sa bile,* Đổ lòng giận. — *son cœur,* Tỏ lòng mình ra. || S'ÉPANCHER, *r.* Bày tâm sự, nói ý mình ra.

Épandre, *a.* Vải ra, rải ra. — *du fumier,* Rải phân ra. || S'—, *r.* Tràn ra. *Les eaux s'épandent dans la prairie,* Nước tràn vô đồng cỏ.

Épanouir, *a.* Làm cho (bông, hoa) nở ra. *Le soleil épanouit les fleurs,* Hoa nở nhờ khí mặt trời. || *Au fig.* —, Làm cho hớn hở. — *le visage,* Làm cho nở mặt nở mày. || S'ÉPANOUIR, *r.* Nở ra. Nở mặt mày, ra vui vẻ, bộ khoái chí phỉ tình.

Épanouissement, *m.* Sự nở ra. Sự hớn hở.

Épargne, *f.* Sự tiện tặn, sự nhìn nhục, sự chắt lót. Của

Digitized by Google

nhín lại, của để dành. *Caisse d' —*, Kho giữ tiền thiên hạ gởi để dành.

Épargner, *a.* Nhín nhục, chắt lót, tiện tặn, để dành. *—son argent,* Để dành tiền bạc. || *(Pitié)* Dong thứ, thứ tha. Chuẩn. *—les vaincus,* Dong thứ người thất trận. *Épargnez-moi ce soin,* Xin cho tôi khỏi lo việc ấy. Xin chuẩn cho tôi việc đó. *Épargnez la vieillesse,* Hãy tôn kính kẻ lớn tuổi.

Éparpillé, ée, *adj.* Rải rác, lải rải, chài bài.

Éparpiller, *a.* Rải ra, bỏ rải. Phân ra. *—ses troupes,* Rải binh, phân binh.

Épars, se, *adj.* Rải rác, chài bài. Lộn lạo, rối rắm. *Cheveux —,* Tóc xả.

Épatant, te, *adj.* Lạ lùng. Sửng sốt.

Épaté, ée, *adj.* Chềm bệp, trịt. Lấy làm lạ, sửng sờ. *Nez—,* Mũi chềm bệp. *Verre —,* Ly gãy chân, chơn.

Épater, *a.* Làm cho gãy chơn (ly, đèn v. v.). *Vous avez épaté ce verre,* Mầy làm gãy chơn ly nầy. || *—,* Làm cho sửng đi, làm cho lấy làm lạ. *Vous m'épatez,* Anh nói (làm) vậy lạ quá.

Épaulard, *m.* Thứ cá nược biển Bắc.

Épaule, *f.* Vai. *Porter sur l'—,* Vác, gánh, khiêng. *Frapper sur l'—,* Vỗ vai. || *Au fig. Donner un coup d'—,* Giúp.

Épaulement, *m.* Lũy đất để che binh, núp súng. || *—,* Việc để súng kê vai mà bắn.

Épauler, *a.* Kê vai. Khai lũy đất. *—un fusil,* Kê súng vào vai mà bắn. || *Au fig. —,* Giúp đỡ. Tương trợ nhau.

Épaulette, *f.* Tụi vai.

Épave, *f.* Đồ trôi tấp vào bờ. Đồ mất.

Épée, *f.* Gươm, gươm mang. Đao kiếm. Nghệ võ, nghiệp võ. *Tirer l' —,* Tót (rút) gươm. *Quitter la robe pour l'—,* Thôi việc văn mà lãnh việc võ nghệ. || *Au fig. —,* Sự can đảm mạnh mẽ. *Il doit tout à son —,* Người nhờ một lưỡi gươm mà làm xong mọi việc.

Épeler, *a.* Đánh vần (từ chữ).

Épellation, *f.* Sự đánh vần (từ chữ).

Éperdu, ue, *adj.* Thất kinh, hoảng hồn. Dữ, hung dữ, hăng. *Un amour —,* Thương điên, thương hung lắm.

Éperdument, *adv.* Hung, hung lắm, dữ quá, quá chừng.

Éperon, *m.* Bánh xe sắt (có chòng kẹp vô gót giày) để thúc ngựa. Mũi nhọn thúc ngựa. || *—,* Cựa gà. Móng chó. Mũi tàu.

Éperonner, *a.* Thúc ngựa (**bằng** mũi nhọn). Giục **thúc, thối** thúc, giục giã.

Épervier, *m.* Con diều, **chim bò** (bù) cắc. || —, **Chài, chài** lưới. *Jeter l' —,* **Vải chài.**

Éphémère, *adj.* Chóng qua, chóng hết, phù vân. *Bonheur —,* Phước chóng qua chóng hết. || —, *m.* Con phù du.

Éphémérides, *f. pl.* Nhựt kí. Nhựt kí thiên vận khí hậu.

Épi, *m.* Bông lúa, giế lúa.— *vide,* Lúa lép.

Épiage, *m.* Hội đơm giế.

Épice, *f.* Vị, đồ gia vị (như =tiêu, tỏi, hành...).

Épicer, *a.* Gia vị, bỏ đồ gia vị.

Épicerie, *f.* Phố (tiệm) bán đồ gia vị.

Épicier, ière, *s.* Kẻ bán đồ gia vị.

Épicurien, enne, *adj.* Hay mê theo sự ăn uống.

Épidémie, *f.* Bịnh lây. Bệnh chung cả xứ (như = dịch khí). Dịch tễ.

Épidémique, *adj.* Thuộc về bịnh tễ. *Maladie—,* Bịnh lây.

Épidendre, *m.* Cây lan.

Épiderme, *m.* Da ngoài. Da mỏng.

Épier, *n.* Trỗ bông, đơm giế. *Le riz a épié,* Lúa đà trỗ rồi. || —, *a.* Rình rập, đòm hành, nom theo.—*l'ennemi,* Nom theo quân giặc.

Épierrer, *a.* Lượm đá (sỏi) cho sạch ruộng, vườn.

Épieu, *m.* Cây lao, cây giáo.

Épiglotte, *f.* Cuống họng.

Épigramme, *f.* Văn thi, văn nói. Chuyện(thơ) châm chích, vè văn. Lời nói châm, lời bâm nhẻ.

Épigraphe, *f.* Bản hiệu, hiệu nhà, hiệu đề, hiệu sách, hiệu đoạn sách.

Épilation, *f.* Sự nhổ lông, sự bức tóc.

Épilatoire, *adj.* Đồ để mà nhổ lông, bứt tóc. *Onguent, pate —,* Thuốc xức cho rụng lông, tóc.

Épilepsie, *f.* Bệnh kinh phong, động kinh.

Épileptique, *adj.* et *s.* Thuộc về chứng động kinh. Kẻ mắc bệnh kinh phong.

Épiler, *a.* Nhổ (bứt) lông (tóc, râu). Làm cho rụng tóc, lông.

Épilogue, *m.* Lời (câu) kết bài giảng (văn thơ).

Épiloguer, *n.* Trách, trách móc. Trả lời cự lại. *Il épilogue sans cesse,* Nó trả lời cự lại mãi. || —, *a.* Sát hạch, tra xét. —*la conduite des autres,* Tra xét cách ăn thói ở kẻ khác.

Épinard, *m.* Rau giền, rau ba thái. || —, Tụi có chùm **như bông** rau giền.

Épine, *f.* Gai, gai gốc, cây có gai. *Marcher sur une —,* Đạp gai. *Couronne d'épines,* Mũ gai. || ÉPINE-VINETTE, *f.* Giả nhơn sâm. Hồng tử hoa. || *— dorsale,* Xương sống. || *Au fig. —, f. pl.* Sự mắt mỏ, sự khó nhọc. Sự lo sợ. *Être sur des épines,* Lo sợ lắm.

Épineux, euse, *adj.* Có gai. *Arbre—,* Cây có gai. || *Au fig.. —,* Chông gai, khó. *Affaire épineuse,* Việc khó, việc gay trở.

Épingle, *f.* Kim găm, kim cúc. *— à cheveux,* Cái (cây) trâm. Lông nhím. || *Au fig. Coup d' —,* Lời chít.

Épingler, *a.* Găm kim.

Épinglette, *f.* Cây tăm xoi lỗ ngòi. || —, Đồ chưng thưởng lính bắn giỏi.

Épinière, *adj. f.* Về xương sống. *Moelle épinière,* Chũy (tủy) xương sống.

Épiniers, *m. pl.* Bụi (chòm) gai.

Épiphanie, *f.* Lễ ba vua (ngày mồng 6 *Janvier*).

Épiscopal, le, *adj.* Thuộc về giám mục.

Épiscopat, *m.* Chức giám mục. Hàng giám mục. Đời giám mục coi sóc.

Épisode, *m.* Tích truyện ngoại. Tích truyện lạ. Lớp tuồng.

Épisser, *a.* Nối (chắp) hai đầu dây.

Épistaxis, *m.* Máu cam.

Épistolaire, *adj.* Thuộc về thơ từ. Cách (phép) viết thơ. *Style—,* Văn thơ từ.

Épitaphe, *f.* Bia mả, mộ bia.

Épithalame, *m.* Văn thi về nhơn doan, thơ đi hồ.

Épithète, *f.* Tiếng để chỉ người vật ra thể nào. Tiếng phụ triều. *Nuit obscure,* Đêm tối tăm. Tiếng *obscure* là tiếng *épithète.*

Épitomé, *m.* Sách tóm lại, sách tóm tắt.

Épître, *f.* Thơ, thi. Bài thơ. *Les épîtres de St Paul,* Thơ ông thánh Phaolô. *Le côté de l' —,* Bàn thờ phía đọc thơ trong mùa lễ (phía tay mặt).

Épizootie, *f.* Bịnh toi, ôn dịch thú vật. *L'—est contagieuse,* Bịnh toi thú vật là bịnh lây.

Éploré, ée, *adj.* Khóc mùi, khóc lóc. Lụy ngọc nhỏ sa.

Éplucher, *a.* Lặt, lượm lặt. gọt. *— les patates,* Gọt khoai. *— la soie,* Lặt lông xùi xùi nơi hàng lụa. || *Au fig.—les actes de qqn,* Vạch lá tìm sâu.

Épointé, ée, *adj.* Sựt mũi.

Épointer, *a.* Làm cho sựt mũi. Sựt mũi.

Éponge, *f.* Rong đá, bông đá. *Serviette—,* Khăn lông. || *Au fig. Passer l'—sur une*

faute, Khỏa lấp lỗi, tha lỗi, không bắt lỗi.

Éponger, *a.* Lấy rong đá, lấy khăn mà lau, chùi... || S'ÉPONGER, *r.* Lau mồ hôi.

Époque, *f.* Đời, thuở, lúc, buổi, khi. *À l'—de Lê*, Đời nhà Lê. — *prospère*, Đời thới thạnh.

Épouiller, *a.* Bắt chí.

Époumonner, *a.* Làm cho mệt (lồng) phổi. || S'—, *r.* Mệt lồng phổi.

Épousailles, *f. pl.* Lễ cưới.

Épouse, *f.* Vợ, bạn, thê. — *légitime*, Vợ chánh.

Épousée, *f.* Con gái mới có chồng. Con gái đã chịu lời.

Épouser, *a.* Cưới vợ, lấy chồng. Làm bạn với... kết bạn với... || *Au fig.*—, Theo, bịnh. —*un parti*, Theo phe, theo bè.

Épouseur, *m.* Kẻ đi nói (đi coi) vợ.

Épousseter, *a.* Phủi, giũ bụi, chải bụi đi, quét (đập) bụi.

Époussette, *f.* Bàn chải bụi, chổi xơ quất (quét bụi).

Épouvantable, *adj.* Đáng kinh hãi, thất kinh. Dữ, lắm, quá. || —, Quái gở, gở lạ. *Crime* —, Tội quái gở.

Épouvantablement, *adv.* Cách quái gở, dữ lắm.

Épouvantail, *m.* Bồ nhìn, hình nộm. Cái để nhát cho sợ.

Épouvante, *f.* Sự sợ thất kinh, sự hãi hùng.

Épouvanter, *a.* Nhát, làm cho sợ. Nạt, dọa.

Époux, *m.* Chồng, bạn. *Les* —, Vợ chồng, hai vợ chồng.

Épreindre, *a.* Ép (bóp) cái gì cho ra nước.

Épreinte, *f.* Sự đau bụng bắt đi tiêu.

Épreuve, *f.* Sự thử. Sự cực khổ, sự khốn khó. *Faire l'— d'une machine*, Thử máy. *Tenter une*—, Thử. — *d'imprimerie*, Bài (tờ) in thử. || *À toute*—, Vững vàng, chắc chắn, không sai chậy.

Épris, se, *adj.* Mê, mê mẫn, mê tham. Phải lòng. —*d'amour*, Phải lòng thương.

Éprouver, *a.* Thử, thử coi. Mắc, phải, chịu.—*qqn*, Thử lòng ai. *Vertu éprouvée*, Nhơn đức chắc chắn. —*de la douleur*, Đau. — *un affront*, Chịu xấu hổ.

Épucer, *a.* Bắt bỏ chét.

Épuisable, *adj.* Tát được, múc hết được.

Épuisé, ée, *adj.* Cạn khô, tát cạn. || *(Fatigué)* Mệt mỏi, yếu sức, hết sức. || *(Pauvreté)* Nghèo, nghèo khổ.

puisement, *m.* Sự tát cạn, sự múc (vét) hết. Sự mòn mỏi, sự yếu sức.

puiser, *a.* Tát cạn, múc (vét) hết. Làm cho yếu sức.

Digitized by Google

Làm cho (đất) ra cỗi. — *une fontaine*, Múc cạn suối nước. — *ses forces*, Làm cho kiệt lực. || S'ÉPUISER, *a.* Ra cạn. Ra mòn sức. Ra cỗi.

Épuisette, *f.* Cái vợt. Gàu tát nước ghe.

Épuration, *f.* Sự thét, sự luyện, sự làm cho ròng.

Épurer, *a.* Làm cho ra ròng, thét, luyện. Lọc. — *l'or*, Luyện vàng. — *le vin*, Lọc rượu cho trong. || *Au fig.* — *les mœurs*, Sửa nết lại. || S'—, *r.* Ra sạch, ra trong.

Équarrir, *a.* Đẽo vuông. Xẻ con vật lột lấy da (mỡ, xương...).

Équarrissage, *m.* Sự đẽo (cây, go). Sự xẻ lấy da, thịt... thú vật.

Équarrisseur, *m.* Kẻ làm nghề giết và xẻ lấy da thịt thú vật.

Équateur, *m.* Vòng (đàng) xích đạo.

Équation, *f.* Sự chia ra đồng đều nhau. Sự quân phân.

Équerre, *f.* Thước nách, góc vuông. *Qui est d'équerre*, Vuông vức, thẳng bằng. Ăn thước vuông.

Équestre, *adj.* Về sự cỡi ngựa. *Statue* —, Tượng người cỡi ngựa. || *Ordre* —, Phẩm kị (*Rôma* đời xưa).

Équidistant, te, *adj.* Cách xa bằng nhau nhau.

Équilatéral, le, *adj.* Bằng nhau (về góc). *Triangle* —, Hình tam giác (ba góc) bằng nhau.

Équilibre, *m.* Sự thăng bằng, thẳng thét, sự cân nhau.

Équilibrer, *a.* Làm cho cân nhau, làm cho thăng bằng. || S'ÉQUILIBRER, *r.* Thăng bằng, cân (đều) nhau, đồng cân.

Équinoxe, *m.* Mùa ngày đêm bằng nhau (một năm hai kì). — *du printemps*, Xuân phân. — *d'automne*, Thu phân.

Équipage, *m.* Quân gia theo hầu hạ, xe ngựa, xe diện, xe tốt. || —, Đồ đạc theo binh đi giặc. || —, Lính thủy, bạn tàu.

Équipe, *f.* Bọn, tốp, tụi. — *d'ouvriers*, Bọn làm việc với nhau. — *(de bateau)*, Đoàn tàu cột chùm với nhau.

Équipée, *f.* Công chuyện dại dột.

Équipement, *m.* Sự dọn (sắm) đủ, sự cấp cho đủ. Đồ lề sắm cho đủ cuộc chiếc tàu.

Équiper, *a.* Dọn (cấp) đủ đồ cần dùng. Sắm đủ đồ lề cuộc tiệc. — *une armée*, Sắm đủ binh khí. — *un navire*, Dọn tàu cho sẵn.

Équitable, *adj.* ng binh,

Digitized by Google

theo phép công bình. Kẻ giữ phép công bình.

Équitablement, *adv.* Cách công bình, ngay thẳng.

Équitation, *f.* Sự cỡi ngựa, phép cỡi ngựa.

Équité, *f.* Sự công bình, sự ngay thẳng, phép công bình. *Suivre les voies de l'—,* Theo đàng ngay lẽ chính.

Équivalent, te, *adj.* Bằng nhau, cũng như nhau, cũng tày nhau. *Donner un —,* Cho vật cũng bằng vật kia.

Équivaloir, *n.* Cũng bằng như. *Celà équivaut à...* Đó cũng bằng như..,

Équivoque, *adj.* Có hai ý, có hai nghĩa. Không chắc. *Homme —,* Người không chắc chắn gì. || —, *s. f.* Tiếng (câu) có hai nghĩa. Sự lầm lỡ, sự vô ý.

Équivoquer, *n.* Nói ra hai nghĩa.

Érable, *m.* —*à feuilles pennées,* Cây trường (tràng) khế.

Éradication, *f.* Sự nhổ rễ.

Érafler, *a.* Làm trầy da ra, phớt da.

Éraflure, *f.* Dấu trầy da.

Éraillé, ée, *adj.* *Yeux éraillés,* Con mắt đỏ mí, con mắt bù lạch ăn. *Étoffe éraillés,* Hàng xùi ra, hàng trôi chỉ. *Voix éraillée,* Tiếng khan.

Érater, *a.* Lấy lá lách ra. || S'ÉRATER, *r.* Chạy thở hào hển.

Ère, *f.* Đời. — *nouvelle,* Đời mới. *L'—chrétienne,* Đời kể từ Chúa Cứu thế ra đời.

Érection, *f.* Sự dựng lên. Sự lập ra. — *d'une statue,* Sự dựng tượng (hình) lên.

Éreintant, te, *adj.* Làm cho gẫy lưng, làm mệt luỗi.

Éreintement, *m.* Sự làm mệt luỗi. Sự xét nét nhặt quá. Sự làm cực, hiếp đáp người ta.

Éreinter, *a.* Đánh nát lưng, đánh đập. Bắt làm quá sức, làm cho mệt luỗi. *On l'a éreinté,* Nó bị họ đánh ngất ngơ. *Ce travail m'éreinte,* Tôi làm việc nầy mệt luỗi. || *Au fig.* —, Xét nét ai nhặt quá.

Érémitique, *adj.* Thuộc về ẩn tu, tu rừng.

Ergot, *m.* Cựa gà. Đeo chó.

Ergoter, *n.* Cãi cọ, rầy rà. Trả lời cự lại.

Ergoteur, euse, *s.* Kẻ hay cãi cọ, hay rầy rà.

Ériger, *a.* Dựng lên, lập ra, làm ra. — *un hôpital,* Lập nhà thương. || S'ÉRIGER, *r.* Tặng mình lên. — *en maître,* Tặng mình lên làm thầy (làm chủ).

Erminette, ou Herminette, *f.* Thứ riều nhỏ. Cái vời.

Ermitage, *m.* Chỗ thầy ẩn

Digitized by Google

tu ở. Nhà quê, nhà vườn. Chỗ ở thanh vắng, tịch mạc.

Ermite, *m.* Thầy ẩn tu, thầy ẩn sĩ, thầy tu hành.

Éroder, *a.* Ăn lở, ăn ruồng. —*les chairs,* Ăn lở (ruồng thịt.

Érolle, *m.* —*gros bec,* Chim thầy chùa lửa.

Érosion, *f.* Sự ăn lở, ăn ruồng.

Érotique, *adj.* Về sự hoa tình, về tình nghĩa. *Chanson* —, Câu hát hoa tình.

Errant, te, *adj.* Dông dài, lưu linh, lạc lài. *Tribus errantes,* Dân mọi ở không chắc chỗ. || *Au fig.* —, Kẻ lầm lạc, kẻ lạc đạo chánh.

Errata, *m. pl. (Erratum)* Cái in sái, suyễn mẫu. Cái bỏ sót.

Errements, *m. pl.* Nề nếp, cách phết, thế thường.

Errer, *n.* Đi dông dài, đi lưu linh. —*dans la forêt,* Đi lạc trong rừng. || *Au fig.* —, Sái. Lầm lạc, xiêu lạc, lạc đàng. *L'homme est sujet à* —, Người ta hay lầm lạc.

Erreur, *f.* Sự lầm, sự sái, sự quấy, sự lộn. *Commettre une* —, Sai lầm. *Donner par* —, Đưa lộn. || —*(fausse doctrine)* Đạo lạc, sự lầm lạc. || —, *pl.* Sự ăn ở luông tuồng, hoang đàng. *Erreurs de jeunesse,* Trai đang thì thả luống, thả lồng, không tử tế.

Erroné, ée, *adj.* Sái, quấy, lầm, lộn.

Érudit, te, *adj.* et *s.* Hay chữ nghĩa, thông thái. Giỏi, thạo, kẻ bạt thiệp.

Érudition, *f.* Sự thông thái, sự hay chữ nghĩa, sự lịch lãm.

Éruption, *f.* Sự phun lên, sự tràn ra, sự văng ra. Sự vọt mủ ra, sự ra mủ. —*volcanique,* Sự núi hỏa diệm phun lửa ra. —*cutanée,* Sự nổi sằng lên, nổi sảy.

Érysipèle, *m.* Hỏa đan. Tật tổ địa.

Érythrine, *f.* Cây vuông. Tích đồng bì.

Ès, *prép.* Trong, về. *Bachelier* —*lettres,* Tú tài về văn chương. *Licencié* — *lettres,* Cử nhơn về chữ nghĩa.

Escabeau, *m.* Cái bệ, ghế đẩu.

Escadre, *f.* Toán binh thủy, đoàn tàu chiến.

Escadrille, *f.* Toán (nhỏ, ít chiếc) binh thủy, hay là máy bay.

Escadron, *m.* Toán (cơ) binh kị.

Escalade, *f.* Sự bắt thang mà trèo (leo) vô. Sự leo (trèo) mà vô, sự nhảy vô.

Escalader, *a.* Bắt thang trèo vô. Trèo vô, nhảy vô. — *les remparts,* Leo vô thành.

Digitized by Google

Escale, *f.* Chỗ tàu vào đậu, nơi tàu đậu.

Escalier, *m.* Thang. *Marche d'—,* Bậc (nấc) thang. — *en spirale,* Thang khu ốc.

Escalope, *f.* Thịt xắt mỏng.

Escamotage, *m.* Sự lấy lén, sự ăn cắp. Chước thuật, phép thuật.

Escamoter, *a.* Lấy lén, ăn cắp. Làm phép thuật.

Escamoteur, euse, *s.* Kẻ ăn cắp. Kẻ làm phép thuật.

Escampette, *f. Prendre de la poudre d' —,* Trốn đi, trốn mất.

Escapade, *f.* Sự bỏ việc mình mà đi chơi, sự trốn đi chơi.

Escarbille, *f.* Than lửa.

Escarbot, *m.* Con bò hung. Cát khương.

Escarcelle, *f.* Túi lớn xưa người ta mang trong lưng.

Escargot, *m.* Ốc hương, ốc nhồi.

Escarmouche, *f.* Sự đạo tiền do hai bên đánh (bắn) nhau. Chiến trận lẻ. Đám giặc nhỏ.

Escarpe, *f.* Vách lũy. || —, *m.* Kẻ giết người ta mà ăn cướp.

Escarpé, ée, *adj.* Dốc, dốc dác; hẳm. *Route escarpée,* Đàng dốc. *Rive escarpée,* Bực hẳm.

Escarpement, *m.* Đàng dốc, chỗ dốc (hẳm).

Escarper, *a.* Sả xuống. — *une brèche,* Sả xuống một đàng dài.

Escarpin, *m.* Thứ giày da mỏng. Giày xẹp.

Escarpolette, *f.* Đu, cái đu.

Escient, *m. À bon —,* Biết rõ, cố ý.

Esclandre, *m.* Chuyện ra gương xấu. Sự om sòm.

Esclavage, *m.* Phận tôi mọi, phận làm tôi tớ, sự làm tôi mọi. || *Au fig.* —, Sự mắc phải, sự mê theo. *Être sous l'— du démon,* Phải tay ma quỉ.

Esclave, *m.* et *adj.* Mọi, tôi mọi, tôi tớ (tá), đầy tớ, gia nô. || *Au fig.* —, Mắc, mắc phải. Mê theo.—*de ses devoirs,* Chín chắn việc bổn phận mình. *Être — de ses passions,* Buông theo tính nết xấu.

Escobarder, *n.* Nói lời hai ba ý mà lường gạt người ta.

Escogriffe, *m.* Kẻ không xin mà lấy. Kẻ lấy ngang đi. || —, Người lớn vóc mà vô duyên.

Escompte, *m.* Tiền trừ cho kẻ đưa bạc khi chưa tới kì. Tiền bớt cho kẻ mua hàng.

Escompter, *a.* Trả bạc trước kì mà nhờ tiền bớt. || *Au fig.* —, Phá phẩn gia

Digitized by Google

tài chưa chia. Tính (kể) trước, trông cậy. — *sa fortune*, Xài phí gia tài trước khi chia.

Escorte, *f.* Kẻ đi đưa, quân hộ tống. —*de soldats*, Lính hầu, quân hộ vệ. *Vaisseau d'—*, Tàu hộ tống.

Escorter, *a.* Hộ vệ, đi đưa, hộ tống, theo hầu.

Escouade, *f.* Một thập (một ngũ) binh. Tốp, bọn.

Escrime, *f.* Phép đua gươm, đánh gươm. Nghề võ.

Escrimer, *n.* Tập đua (múa, đánh) gươm. || S'ESCRIMER, *r.* Rán, ra sức. Tập tành.

Escrimeur, *m.* Kẻ hay đua (đánh) gươm.

Escroc, *m.* Đứa gian giảo, gian lận.

Escroquer, *a.* Gian lận, ăn gian.

Escroquerie, *f.* Sự gian lận, sự lận mạt, sự ăn gian.

Escroqueur, euse, *s.* Kẻ làm lận, kẻ ăn gian.

Esculape, *m.* Tiếng hay kêu thầy thuốc.

Espace, *f.* Sự minh mông. Trên không. Khoảng, đỗi, chừng, chặng. Buổi, lúc, trong. *Dans l' —*, Trên không. — *entre deux maisons*, Khoảng giữa hai nhà. *Dans l'— de deux ans*, Nội trong hai năm. || *—, f.* Cái ngang chỉ nhét giữa chữ khi sắp chữ.

Espacé, ée, *adj.* Hở khoảng. Sưa, thưa.

Espacement, *m.* Khoảng cách.

Espacer, *a.* Chừa khoảng, nới cho rộng. — *les bancs*, Nới ghế cho rộng.

Espadon, *m.* Cá đao. Thứ gươm lớn xưa.

Espadrille, *f.* Giày vải.

Espagne, *f.* Nước Iphanho.

Espagnolette, *f.* Thông hồng sắt gài cửa.

Espalier, *m.* Hàng cây có trái trồng dựa vách dựa rào.

Espèce, *f.* Loài, thứ, giống. Hình. *L' — humaine*, Loài người. *Une — d'arbre*, Một thứ cây kia. *Les espèces du pain et du vin dans l'Eucharistie*, Hình bánh rượu trong phép Thánh Thể. || ESPÈCES, *f. pl.* Tiền, bạc, vàng. *Payer en—*, Trả tiền thật.

Espérance, *f.* Sự trông cậy, sự ngóng trông. Người (cái) mình trông nhờ được. *Voilà son fils, son unique—*, Nầy con ổng đây, ổng trông nhờ một mình nó mà thôi. *La vertu d'—*, Nhơn đức cậy.

Espéranto, *m.* Tiếng nói người ta muốn đặt chung cho các nước hết thảy.

Espérer, *a.* Trông cậy. *J'espère en vous*, Tôi trông cậy anh.

Digitized by Google

Espiègle, *s.* et *adj.* Liến xáo, lý lắc, giỏi giắn, lúc láo, lanh chai.

Espièglerie, *f.* Sự liến xáo, nết lý lắc, sự lanh chai.

Espion, onne, *s.* Quân do thám, kẻ đi thám thính, kẻ đi thám giặc.

Espionnage, *m.* Sự đi do thám, sự rình mò, sự đi thám thính giặc.

Espionner, *a.* Do thám, đi thám thính, đi rình mò. — *l'ennemi,* Thám tình binh giặc.

Esplanade, *f.* Sân cao. Sân trước nhà.

Espoir, *m.* Sự trông cậy, lòng trông cậy. *Partir sans — de retour,* Đi không trông về nữa.

Esprit, *m.* Thần, tinh thiêng liêng. Linh hồn, phần hồn. Quỉ thần, ma quỉ. Trí, lòng, dạ, trí khôn. Nghĩa. *Le Saint-Esprit,* Đức Chúa Thánh thần. *Les bons esprits,* Thần lành, Thiên thần. *Les mauvais esprits,* Thần dữ, Ma quỉ. *Avoir de l'—,* Có trí. — *fin,* Trí cao, trí sắc. — *étroit,* Thấp trí, mọn dạ. || *Avoir l'— des affaires,* Có tài tính toán làm công việc. *Esprit de vin,* Rượu mạnh, thiên tửu.

Esquif, *m.* Thuyền nhỏ, tam bản, ghe lường.

Esquille, *f.* Miếng nhỏ trong xương bể.

Esquimancie, *f.* Yết hầu bế.

Esquisse, *f.* Kiểu, cảo, nảo, nảo hình.

Esquisser, *a.* Phóng kiểu, phóng vẽ, vẽ kiểu, thảo nảo ra. || *Au fig.*—, Nói sơ (làm) về sự gì.

Esquiver, *a.* Tránh, lánh. || S'ESQUIVER, *r.* Lỏn đi mất, đi lẹn mất.

Essai, *m.* Sự thử. Cái thử đầu. *Mettre à l' —,* Để thử coi. *L' — d'une machine,* Thử máy. *Coup d'—,* Thử. *Prendre un cheval à l'—,* Bắt, mua con ngựa, mà thử trước; ưng bụng mới trả tiền.

Essaim, *m.* — *d'abeilles,* Đoàn (bầy ong. || *Au fig.*—. Đoàn, lũ. *Un — d'enfants* Lũ con nít.

Essaimer, *n.* (Ong) bỏ ổ mà đi lập bầy khác. Sinh ốn.

Essarter, *a.* Vỡ đất, vỡ ruộng.

Essayer, *a.* Thử, thử coi (cho biết). —*un habit,* Mặc thử áo. — *ses forces,* Thử sức mình. || ESSAYER, *v. n.* — *d'un remède,* Uống thử thuốc. — *d'arriver,* Ra sức tới cho được. || S' —, *r.* Thử coi mình có làm được không. *S'— à nager,* Lội thử.

Essence, *f.* Bổn tinh, chất phác, căn bổn. || *(Liquide)* Nước hương (thơm) hoa đặt ra. || *(bois)* Loại cây,

Digitized by Google

thứ cây (gỗ). — *divine*, Bổn tính Chúa. — *de cajeput*, Dầu bạc hà. *Les essences de bois de France*, Các thứ gỗ đất Langsa.

Essentiel, elle, *adj.* Thuộc về bổn tính, là căn bổn. Cần nhứt, cần kíp, can hệ. *Condition essentielle*, Điều cần nhứt.

Essentiellement, *adv.* Vốn nguyên, tự nhiên. Lắm, quá. *Dieu est — bon*, Chúa vốn là tốt lành. *L'affaire me touche —*, Việc đó can hệ với tôi lắm.

Essieu, *m.* Ví xe, cốt bánh xe.

Essor, *m.* *L'oiseau prend son —*, Chim vùng bay đi.

Essouffler, *a.* Làm cho thở hào hển. || S'—, *r.* Ngất hơi thở, thở gần không đặng.

Essuie-main, *m.* Khan lau (chùi) tay.

Essuyer, *a.* Lau, chùi. Làm cho khô ráo. — *une table*, Chùi bàn. *Le soleil essuie le chemin*, Trời nắng khô ráo đường đi. || *Au fig.*—, Chịu, nhịn. Bị. —*des outrages*, Chịu nhục. —*une tempête*, Bị dông, mắc tố. —*les larmes de qqn*, An ủi ai.

Est, *m.* Đông, phương đông, hướng đông. *À l'—*, Bên đông.

Estacade, *f.* Bờ đê bằng cột cừ trồng dưới lòng sông.

Estafette, *f.* Kẻ đem tin, kẻ đưa tin. Lính trạm, kẻ đi thơ đi trạm.

Estafilade, *f.* Đàng rạch mặt. Lằn, lằn quần áo rách.

Estagnon, *m.* Thùng thiếc đựng rượu, dầu.

Estaminet, *m.* Nhà quán, quán rượu.

Estampe, *f.* Ảnh in.

Estamper, *a.* In ảnh. || *Au fig.*—, Lận gạt.

Estampille, *f.* Con dấu, ấn, in.

Estampiller, *a.* Đóng con dấu, đóng in. *Viande estampillée*, Thịt có đóng in, con dấu.

Ester, *n.* Đi kiện, đi hầu kiện.—*en jugement*, Đi hầu kiện, đi kiện.

Esthétique, *adj.* Thuộc về sự tốt, sự lịch sự.

Estimable, *adj.* Đáng chuộng, đáng yêu vì, đáng kính trọng. *Il est plus — qu'aimable*, Thiên hạ kính người, chớ ít thương. *Livre —*, Sách tốt, nên chuộng.

Estimateur, *m.* Kẻ đánh giá.

Estimation, *f.* Sự đánh giá.

Estime, *f.* Sự chuộng, sự yêu vì, sự kính trọng. Ý tưởng, lý đoán. Sự đánh giá. *Avoir l'—de tout le monde*, Được thiên hạ yêu vì,

Digitized by Google

Avoir de l'— pour la vertu, Chuộng nhơn đức.

Estimer, *a.* Chuộng, kính trọng, [illegible], trọng kính. || —, Thanh giá, dạc chừng giá. Tin, tưởng. — *la vertu*, Chuộng nhơn đức. — *une maison*, Đánh giá cái nhà. || S'ESTIMER, *r.* Lấy mình làm trọng. Tâng trọng nhau.

Estival, ale, *adj. (Qui naît ou produit en été)* Sinh ra trong mùa hè. *Fleurs estivales*, Bông nở trong mùa hè.

Estoc, *m.* Mũi gươm. *Frapper d'—*, Đâm (mũi gươm). *Frapper d'—et de taille*, Và đâm và chém. || *Au fig.*—, Đánh không nhằm chừng. || —, Gốc cây.

Estomac, *m.* Bao tử, tì vị. *Avoir l'— paresseux*, Ăn không tiêu.

Estomaquer, (s') *r.* Hờn giận. Nói hết hơi, nói rã họng, nói đứt lưỡi.

Estrade, *f.* Đàng, đường. *Battre l'—*, Đi do thám, đi rều (rảo). Rầm, gác, cái sạp (sàn).

Estramaçon, *m.* Nam tinh thảo.

Estrope, *f.* Quai chèo.

Estropié, ée, *adj.* et *s.* Kẻ tật nguyền. || *Au fig. Mot—*, Tiếng nói không sửa.

Estropier, *a.* Cắt (chặt) tay, chơn. Làm cho bị tật (bỡi đánh, đập, đâm, chém, hay là té). *Je me suis estropié en tombant de voiture*, Tôi bị té xe mà mang tật. || *Au fig.*—, Làm thơ phú sái vận. — *les vers*, Đặt sái vận thơ phú.

Estuaire, *m.* Vũng, ao, hồ.

Esturgeon, *m.* Cá chiêm, hoàng ngư, cá lợn.

Et, *conj.* Và, cùng, với. Lại, mà. *Le maître —le disciple*, Thầy và trò.

Étable, *f.* Chuồng, tàu, ràn. — *à chevaux*, Tàu ngựa.

Établi, *m.* Bàn thợ mộc, thợ may.

Établir, *a.* Lập, dựng. —*sa résidence*, Lập nhà (nơi) ở. — *une loi*, Lập (ra) luật. — *une fille*, Gả con lấy chồng.—*un fait*, Làm chứng việc gì. — *sa réputation*, Được danh thơm tiếng tốt. || S'ÉTABLIR, *r.* Cưới vợ lấy chồng. Ra nghề, lập nghiệp.

Établissement, *m.* Sự lập, sự dựng. Nhà trường. Chỗ (nơi) làm nghề.

Étage, *m.* Tầng, lầu. *Maison à—*, Nhà lầu. || *Au fig.* —, Bậc. *Gens de bas —*, Dân hèn, dân đen.

Étager, *a.* Sắp đặt từ tầng.

Étagère, *f.* Bàn (tủ) có tầng có nấc. Kệ.

Étai, *m.* Cây chống. đồ chống (đỡ).

Étain, *m.* Thiếc.

Digitized by Google

Étal, *m.* Ghế bày thịt ra mà bán.

Étalage, *m.* Sự bày (chưng) hàng ra. || *Au fig.* —, Sự khoe khoang, sự làm bộ. *Quel*—, Bận quần áo bảnh lắm đá, chưng dữ hôn.

Étale, *adj. f. Mer étale,* Nước đứng=nước ươn.

Étaler, *a.* Chưng (bày, sắp) hàng ra mà bán. Trải ra. — *une carte,* Trải tấm họa đồ ra. || *Au fig.* —, Khoe mình.—*son esprit,* Khoe trí huệ mình. || S'ÉTALER, *r. (par terre),* Té (ngã) xuống đất.

Étalon, *m.* Ngựa để lấy giống. || —, Kiểu (mẫu) cân thước nhà nước lập ra.

Étalonner, *a.* Đóng in (dấu) nhà nước vô cân thước đã đúng kiểu.

Étamer, *a.* Tráng thiếc. — *une glace,* Tráng thủy kính soi.

Étameur, *m.* Thợ tráng thiếc.

Étamine, *f.* Mặt rây. *Passer à l'*—, Rây. || *Étamine des fleurs,* Râu hoa, tua hoa (bông).

Étanche, *adj.* Kín nước. *Seau*—, Gàu kín nước.

Étancher, *a.* Cầm không cho chảy. — *le sang,* Cầm máu. || *Au fig.*—, Làm cho êm (bớt).—*la soif,* Làm cho đã khát.

Étançon, *m.* Cây chống lớn lắm.

Étançonner, *a.* Chống, chõi bằng cây lớn.

Étang, *m.* Ao, hồ, bàu.

Étape, *f.* Trạm binh nghỉ, (Hay là người đi đàng). Khoản ở giữa hai trạm binh nghỉ.

État, *m.* Thế, thế thần, thì sự.—*de siège,* Cuộc nghiêm quân lịnh vì trong xứ có loạn. *Habit en mauvais* —, Áo hư tệ. || —, Đứng bậc, thú, phận. *Vivre selon son* —, Theo thú phận mình. — *ecclésiastique,* Đẳng bực kẻ thuộc về Hội thánh. — *civil,* Bộ đời. *Dresser un*—, Làm sổ bộ. || —, Nghề nghiệp. *Apprendre un* —, Học nghề. || —, Nhà nước. Quấc chánh.

État-major, *m.* Bộ thuộc dinh. *Chef d'*—, Quan tham tán.

Étau, *m.* Máy để kẹp đồ cho chặt mà giũa chạm, cưa...

Étayer, *a.* Chõi, chống; đỡ lên, kềm lại. —*une maison,* Chống nhà.

Et cætera ou Etc, *loc. lat.* Vân vân, v. v...

Été, *m.* Mùa hè, mùa hạ (từ 22 *Juin* đến 22 *Sept*).

Éteignoir, *m.* Cái chụp để tắt đèn.

Éteindre, *a.* Tắt, tắt đi. — *une lampe,* Tắt đèn. — *un*

Digitized by Google

incendie; Chữa lửa. || *Au fig.— son ressentiment*, Hết hờn hết giận. — *une race*, Làm cho tuyệt dòng đi. — *une dette*, Trả hết nợ, rảnh nợ. || S'ÉTEINDRE, *r.* Tắt đi. *Le feu s'éteint*, Lửa tắt. || —, Chết, tắt hơi. *Il s'est éteint hier*, Nó tắt hơi hôm qua.

Éteint, te, *vdj.* Tắt. *Feu—*, Lửa tắt. || *Au fig. Yeux éteints*, Con mắt lờ đờ. *Voix éteinte*, Tắt tiếng.

Étendage, *m.* Dây giăng phơi đồ (áo, quần...).

Étendard, *m.* Cờ, cờ xí. Kì. *Agiter l' —*, Phất cờ. *L'—de la Croix*, Cây thánh giá. *Lever l'—de la révolte*, Dậy giặc, dấy loạn. *Suivre l'— de qqn*, Theo phe ai.

Étendoir, *m.* Dây phơi đồ giặt, phơi giấy in.

Étendre, *a.* Giăng ra, giương ra, sè ra, trải ra. Rải, rắc. — *les filets*, Bủa (giăng) lưới. — *les ailes*, Sè cánh ra. — *qqn par terre*, Vật người nào xuống đất. —*un tapis*, Trải nệm. — *ses jambes*, Duỗi chơn ra. || *Au fig.* —, Mở rộng. — *son jardin*, Mở vườn rộng ra. || S'—, *r.* Nằm dài, tràn ra, lan ra. Xổ ra, trải ra.

Étendu, ue, *adj.* Rộng, minh mông. Dài. *Pays —*, Xứ rộng lớn.

Étendue, *f.* Sự rộng, sự minh mông. Đỗi, chặng. Khoảng. Sự có bao lâu, sự lâu dài. *La vaste —de l'univers*, Trời đất rộng minh mông. *L'— de la vie*, Sự sống bao lâu. || *Au fig.—du discours*, Bài giảng bao dai. *L' — d'une faute*, Sự lỗi trọng nhẹ thể nào.

Éternel, elle, *adj.* Hằng có đời đời, vô thỉ vô chung. Vô cùng, đời đời kiếp kiếp. *Dieu est —*, Chúa hằng có đời đời. *Le bonheur —*, Phước đời đời. || L'ÉTERNEL, *m.* Đấng hằng có đời đời.

Éternellement, *adv.* Hằng có đời đời, vô thỉ vô chung. Muôn đời, vô cùng, đời đời kiếp kiếp.

Éterniser, *a.* Làm cho ra lâu đời, lâu dài. — *la mémoire de...* Làm cho muôn đời hằng nhớ tới. || S'ÉTERNISER, *r.* Ở trễ, ở lâu. *Il s'éternise à l'église*, Ở nhà thờ lâu quá, không thấy nó ra.

Éternité, *f.* Sự vô thỉ vô chung, sự đời đời hằng có; sự đời đời kiếp kiếp. Sự lâu dài. *Penser à l'—*, Lo việc đời sau. *Cette affaire durera une—*, Việc nầy lâu dài lắm.

Éternuement, ou **Éternûment,** *m.* Sự nhảy mũi.

Digitized by Google

Éternuer, *n.* Nhảy mũi. Hắt hơi.

Étêter, *a.* Trảy ngọn, chặt ngọn.

Éther, *m.* Hoàng khí. Tinh dưỡng.

Éthéré, ée, *adj.* Có tánh khí. *La voûte éthérée,* Trời, bầu trời.

Ethnographie, *f.* Sách luận về các dân thiên hạ.

Ethnologie, *f.* Luận về các sắc, phong tục cùng thói phép mỗi dân.

Éthologie, *f.* Sách luận về phong tục, thói phép người ta.

Étiage, *m.* Nước ròng sát, nước cạn sông.

Étincelant, te, *adj.* Sáng giới, sáng ngời, nhấp nháng, chiếu sáng. *Un diamant—,* Ngọc sáng ngời, chiếu sáng.

Étinceler, *n.* Sáng ngời, chiếu ngời, nhấp nháng, nhảy sáng. *Les étoiles étincellent au ciel,* Ngôi sao chiếu sáng trên trời. || *Au fig. Ses yeux étincellent,* Con mắt nó ngó có ngời.

Étincelle, *f.* Đốm lửa, tàn lửa, than lửa. *Jeter des étincelles,* Văng đốm đốm. || *Au fig. Étincelles de vertu,* Dấu có nhơn đức.

Étiolement, *m. (des plantes),* Sự cây ở rập úa lá. Sự ra héo, ra tàn. *(des personnes),* Sự yếu sức, sự ốm yếu.

Étioler, *a. (des plantes),* Làm cho úa rữa, rữa tàn, héo hắt. *(des personnes)* Làm cho ra yếu sức, ra ốm yếu.

Étique, *adj.* Ốm o gầy mòn. *Bœuf—,* Bò ốm nhom.

Étiqueter, *a.* Dán nhãn (hiệu).

Étiquette, *f.* Nhãn đề, nhãn hiệu, hiệu. || —, Lễ phép triều đình. Phép lịch sự.

Étirer, *a.* Kéo ra, kéo chỉ, căn ra, kéo nhằn ra. *—une peau,* Căn da ra. || S'ÉTIRER, *r.* Uốn mình, vươn vai.

Étisie, *f.* Bịnh lao. Sự ốm o gầy mòn.

Étoffe, *f.* Hàng, vải. *— de coton,* Vải bô. || *Au fig.—,* Thế sự, sự sáng dạ. *Il y a de l'—dans ce jeune homme,* Trẻ nầy coi bộ sáng tri. *Gens de même—,* Quân một môn với nhau.

Étoile, *f.* Sao, ngôi sao, tinh tú. *L'— du soir,* Sao hôm, *— du matin,* Sao mai. *— filante,* Sao băng, sao xẹt. || *Au fig. —,* Số vận, số mạng. *Être né sous une bonne—,* Sanh ra ngày lành tháng tốt. *Coucher à la belle —,* Nằm ngoài trời. *L'— des braves,* Mày day vinh hiển.

Digitized by Google

Étoilé, ée, *adj.* Có sao. *Ciel —,* Trời có sao.

Étoiler, *a.* Làm cho nứt đường ra có chia như sao. Rải (vẽ) ngôi sao trong giấy vải.

Étole, *f.* Dây mang nơi cổ (thầy cả dùng mà làm các phép). Lãnh đái.

Étonnant, te, *adj.* Lạ, lạ lùng, dị thường.

Étonné, ée, *adj.* Sửng sờ, sửng sốt. Lấy làm lạ. *Regarder d'un air —,* Ngó sửng.

Étonnement, *m.* Sự sửng đứng, sự lấy làm lạ. Sự sợ hãi, sự kinh khiếp, sự sửng sốt. *Être frappé d'—,* Lạ khen hết sức.

Étonner, *a.* Làm cho lấy làm lạ. Làm cho sợ, cho sửng sốt.

Étouffant, te, *adj.* Làm cho ngột, hầm. *Chaleur étouffante,* Trời nực hầm.

Étouffée, *(à l').* *f.* Hầm, um. *Cuire à l'—,* Nấu hầm, um.

Étouffement, *m.* Sự ngột, sự nghẹt hơi.

Étouffer, *a.* Làm cho ngột, làm cho chết ngột, làm nghẹt hơi. *—qqn en lui serrant la gorge,* Bóp cổ ai cho chết nghẹt. || *Au fig.—,* Dẹp xuống, chận, đè xuống. *L'herbe étouffe le bon grain,* Cỏ loán lúa. — *les passions,* Hãm dẹp tình xấu.—*une conspiration,* Phá phe đảng tập lập. || —, *v. n.* Ngột, nghẹt. *On étouffe ici,* Ở đây nó ngột. || *Au fig.— de rire,* Cười ngất.

Étouffoir, *m.* Thùng nhốt than. Chỗ nực nội khó chịu.

Étoupe, *f.* Gốc (bã) gai. Hồ ma. Đồ xảm.

Étouper, *a.* Lấy bã gai mà xảm.

Étoupille, *f.* Ngòi súng, hỏa thằng.

Étourderie, *f.* Sự (tính) lếu láo, sự khờ khạo. *Son— est incroyable,* Khùng khịu, khờ khạo quá chừng quá đỗi.

Étourdi, ie, *adj.* et *s.* Lếu láo, bá láp, khờ dại. Bất tỉnh. || À L'ÉTOURDIE, *loc. adv.* Bậy bạ, bá láp.

Étourdiment, *adv.* Cách lếu láo, bậy bạ, bá láp.

Étourdir, *a.* Vang đầu, chói (ngày) tai. Làm cho sửng sờ. Giảm bớt. Làm cho bất tỉnh. Làm cho mệt mỏi, làm cho cực lòng. *Bruit étourdissant,* Tiếng nghe vang đầu. — *sa douleur,* Giảm bớt sự đau đớn, giải phiền. *La chute l'a étourdi,* Nó té rồi bất tỉnh. || *Au fig. Le tourbillon des plaisirs l'étourdit,* Sung sướng quá làm nó hết sức lực ra yếu nhớt. || S'ÉTOUR-

Digitized by Google

DIR, *r.* Tưởng sái (lầm). Giải sầu, giải khuây.

Étourdissement, *m.* Sự chống mặt, sự xây xẩm. *Avoir un—*, Chống mặt. || *Au fig.* —, Sự sửng đứng, sự sửng sờ.

Étourneau, *m.* —*de Chine*, Chim sáo sành. — *élégant*, Sáo sành lửa. || *Au fig.* —, Người bá láp, bá lếu.

Étrange, *adj.* Lạ, lạ thường, lạ kỳ, kỳ cục. Xấu xa, trái lẽ, trái thói.

Étrangement, *adv.* Cách lạ, cách trái lẽ.

Étranger, ère, *adj.* et *s.* Người ngoại quốc, khách lạ, tha nhơn, tha bang. —*à la révolte*, Không dự vô việc dấy loạn. — *à la musique*, Không biết ca nhạc. *Bien recevoir les étrangers*, Trọng đãi khách thứa. *Passer à l'* —, Qua ở xứ ngoại quốc.

Étrangeté, *f.* Sự lạ thường, sự lạ kỳ. —*de langage*, Nói tiếng ngoại quốc.

Étranglé, ée, *adj.* Bị thắt cổ, bị bóp họng. Nghẹt. Hẹp, hẹp hòi. chật. *Tuyau* —, Ống eo lại.

Étranglement, *m.* Sự thắt cổ, sự bóp họng, Sự nghẹt. — *de la gorge*, Sự nghẹt họng.

Étrangler, *a.* Thắt cổ, bóp cổ, nghẹt cổ. Riết lại, thắt lại. —*le corsage d'une robe*, Kích áo hẹp quá. || —, Giảo tử, xử giảo. — *un criminel*, Xử giảo tội nhơn. || —, *v. n.* Ngột đi, ngột hơi, nghẹt cổ. || S'ÉTRANGLER, *r.* Thắt cổ. Tự giảo. Bóp họng nhau. Làm đau họng bởi mắc xương hay là bởi la lối quá lẽ.

Étrape, *f.* Lưỡi liềm, cầu liêm.

Étraper, *a.* Phát, cắt, giựt.

Étrave, *f.* Mũi tàu, xỉ lô tàu.

Être, *v. subst.* et *auxiliaire*, Là, có, sống, ở. Ra nên, hóa nên... *Il est prêtre*, Người là (làm) thầy cả. *Ce chapeau est à moi*, Nón nầy là của tôi.—*à la maison*, Ở nhà. — *à la fleur de l'âge*, Đang tuổi xuân xanh.

Être, *m.* Sự gì có, vật. Sự có, sự sống. *L'Être suprême*, Đấng chí tôn. *Tous les êtres*, Vạn vật.

Étrécir, *a.* Làm ra hẹp hơn. — *un canal*, Làm kinh ra hẹp hơn.

Étreindre, *a.* Riết lại, thắt lại. Ôm, ẵm lấy. || *Au fig.*—, Làm cho động. *La douleur l'étreint*, Nó cầm động bởi đau lòng.

Étreinte, *f.* Sự riết lại, sự thắt lại. Sự ẵm lấy, sự ôm lấy. Sự ép uổng, sự cầm dỗ.

Étremme, *f.* Lễ tết, đồ chọ

Digitized by Google

ngày tết, đồ đi tết. Đồ dùng lần đầu hết.

Étrenner, *a.* Cho đồ tết. Mua mở hàng. Mới dùng lần đầu hết. — *un habit,* Mới mặc áo nầy lần thứ nhứt. || —, *v. n.* Bán mở hàng sớm mai. *Je n'ai pas étrenné,* Tôi chưa bán mở hàng sớm mai tới giờ.

Étrésillon, *m.* Cây nống ngang kẻo lở đất, lở vách.

Étrier, *m.* Chơn đưng. *Vider les étriers,* Té ngựa. =. *au fig.* Lính quính, bối rối.

Étrille, *f.* Bàn chải sắt làm lông ngựa. Bàn chà

Étriller, *a.* Chải lông, đánh lông (ngựa). || *Au fig.* —, Đánh đập, làm khốn, chà xát. Bán mắt. *Il s'est fait étrillé,* Nó bị đánh hung quá.

Étriper, *a.* Rút ruột. — *un lapin.* Rút ruột thỏ.

Étriqué, ée, *adj.* Hẹp, hẹp hòi, chật bó. *Habit —,* Áo hẹp kích.

Étriquer, *a.* Làm cho hẹp (chật).

Étrivière, *f.* Dây chơn đưng, bã đưng. || *Donner les étrivières,* Đánh đòn, sửa phạt.

Étroit, te, *adj.* Hẹp hòi, chật hẹp, chật chội. *Chemin —,* Đường hẹp. || *Au fig.* —, Tối, thấp. *Esprit —,* Tối trí, mọn dạ. *Amitié étroite,* Thiết ngài (nghĩa). *Être logé à l' —,* Ở chật chội (tù túng). *Vivre à l' —,* Túng tíu, túng quá.

Étroitement, *adv.* Cách hẹp hòi, chật chội, tù túng. — *serré,* Riết chặt.

Étroitesse, *f.* Sự hẹp hòi, sự chật chội. || *Au fig.* —, — *d'esprit,* Sự tối trí. — *de cœur,* Mọn dạ, tiểu tâm. — *des idées,* Ý tứ thấp hèn vẩn vỏi.

Étronçonner, *a.* Chặt ngọn cây.

Étude, *f.* Sự học hành. Nhà học, phòng học, học đường. Sự lo lắng, sự cần mẫn. Kiểu để học trò theo. Sự dọn trước. *Se livrer à l' — de l'annamite,* Sự học tiếng annam. *Les élèves sont à l' —,* Học trò ở trong phòng học. *Ce travail est encore à l' —,* Đương còn lo tính việc ấy. — *d'un chemin de fer,* Lo tính làm đường xe lửa. || — *d'avocat, de notaire,* Phòng việc thầy cung, phòng việc lục sự. || —, *pl.* Văn chương chữ ngãi. *Commencer ses —,* Khỉ sự học văn chương chữ ngãi (mà thi).

Étudiant, te, *s.* Học trò. chính đồ. — *en droit,* Học trò học luật phép nước.

Étudier, *a.* Học, học hành. Xét, dọ, dò. — *la gram-*

Digitized by Google

maire, Học sách mẹo. — *un homme*, Dò tình ý người nào. — *une affaire*, Xét việc gì cho kĩ. || —, *v. n.* Học cho biết, học hành. — *pendant sept ans*, Học được bảy năm. || S'ÉTUDIER, *r.* Lo lắng, ra sức, rán sức. Chuyên cần.

Étui, *m.* Vỏ, bao, ống.

Étuve, *f.* Phòng tắm có hơi nước sôi cho ra mồ hôi. Cái lò nhỏ để đồ cho khô, cho nóng.

Étuvée, *f. Cuire à l'—*, Hầm, um, nấu hầm.

Étymologie, *f.* Gốc tiếng. cội rễ tiếng, căn nguơn gốc tích tiếng nói.

Eucharistie, *f.* Phép Mình Thánh Chúa, phép Thánh Thể.

Euh! *Interj.* Ủa.

Eunuque, *m.* Bộ nắp, hoạn thần, nội hoạn. || *Au fig* —. Người nhớt thân.

Euphémisme, *m.* Cách nói bóng cho êm cho dịu lời nói *N'être pas jeune*, Không trẻ mấy. (Có ý muốn nói người ấy đã già rồi).

Euphonie, *f.* Tiếng êm tai (dễ nghe). *Par* —, cho dễ nghe. Ví dụ: *Marche-t-il* Nó đi không? Thay vì *marche-il?*

Euphorbe, *f.* Cây xương rồng.

Eurasien, *adj.* Người lai.

Europe, *f.* Phương tây.

Européen, enne, *adj.* et *s.* Thuộc về phương tây. Người phương tây. *A l'européenne*, Theo thói phép tây.

Eux, *pron. pers. m. pl.* Chúng nó, những kẻ ấy.

Évacuer, *a.* Bỏ ra, ra khỏi, rút ra. — *le pays*, Bỏ xứ. — *des troupes*, Rút binh đi. || —, Xổ ra. — *la bile*, xổ đàm.

Évader, (s') *r.* Trốn, vượt đi, vượt khỏi, chạy mất. — *de prison*, Vượt ngục.

Évaluation, *f.* Sự đánh (định) giá.

Évaluer, *a.* Đánh giá, đạc giá. Ước chừng, đạc chừng. — *à cent piastres*, Đánh giá là một trăm đồng bạc.

Évangélique, *adj.* Thuộc về sách Êvang, về tin lành, về sấm truyền mới.

Évangéliser, *a.* Giảng lời Êvang, giảng truyền đạo thánh, truyền tin lành. — *les infidèles*, Giảng đạo cho kẻ ngoại.

Évangéliste, *m.* Thánh Sử.

Évangile, *m.* Đạo thánh Đức Chúa Giêgiu giảng truyền. Sách Êvang, sách Sấm truyền mới. Bài Êvang đọc khi làm lễ. *Le côté de l'—*, Bàn thờ phía thầy cả đọc bài Êvang, (phía tay trái). || *Au fig. Parole d'—*, Lời thật.

Digitized by Google

Évanoui, ie, *adj.* Biến mất. Điếng hồn, chết điếng, bất tỉnh, chết giấc. *Ombre évanouie,* Bóng tan, tan bóng.

Évanouir, (s') *r.* Biến đi, Điếng hồn, chết ngất, bất tỉnh.

Évanouissement, *m.* Sự ngất đi, sự chết điếng, sự bất tỉnh. *Revenir d'un —,* Tỉnh lại, hồi dương.

Évaporation, *f.* Sự lên hơi, sự ra hơi, sự tan ra khí. || *Au fig.* —, Nhẹ tính.

Évaporé, ée, *adj.* Tan ra khí. || *Au fig.* —, Liến xáo, lý lắc, lục lạo. *Cerveau —,* Thằng không óc, không có trí khôn.

Évaporer, (s') *r.* Tan ra khí, lên hơi, bay hơi, mất mùi. *L'eau s'évapore à la chaleur,* Nước nóng nó lên hơi. || *Au fig.* —, Hết, biến đi. *Sa colère s'évapore,* Nó hết giận, nguôi giận.

Évasé, ée, *adj.* Trớt miệng, rộng miệng, miệng chậu. *Nez —,* Lỗ mũi tàn hoạt.

Évaser, *a.* Làm cho rộng miệng ra. || S' —, *r.* Ra rộng.

Évasif, ive, *adj.* Quanh co, éo le, khuất khúc. *Réponse évasive,* Trả lời quanh co.

Évasion, *f.* Sự trốn, sự thoát ra.

Évêché, *f.* Chức giám mục. Địa phận một giám mục coi. Nhà (lầu, tòa, đình) giám mục ở, nhà Đức Cha.

Éveil, *m.* Cho hay, cho biết, bảo. *Donner l' — à qqn,* Bảo ai cho biết. *Être en —,* Giữ thế, thủ thế.

Éveillé, ée, *adj.* Thức, tỉnh thức. Tỉnh mỉnh, lành chai, bảnh lảnh. *Il a l'air —,* Coi bộ nó tỉnh táo lắm.

Éveiller, *a.* Kêu thức dậy, đánh thức. Giục, thúc giục, thối thúc. *— qqn qui dort,* Kêu ai dậy. *— l'attention,* Làm cho ai có ý hơn. *— le soupçon,* Làm cho người ta nghi. || S'ÉVEILLER, *r.* Thức dậy, tỉnh thức.

Évènement, *m.* Sự xảy ra, sự xảy đến (tới), việc biến trong đời. *Un — heureux,* Sự xảy ra may. *Prêt à tout —,* Sẵn chịu việc xảy tới.

Éventail, *m.* Cây quạt. || *Au fig. En —,* Có hình cây quạt.

Éventaire, *m.* Cái rổ, cái tràng, cái mủng.

Éventer, *a.* Quạt. *— qqn,* Quạt người nào. *— le riz,* Quạt gạo, dê gạo. || *Au fig. — la mèche,* Tỏ sự kín ra. *— une nouvelle,* Rao, bảo tin cho người ta. || S'ÉVENTER, *r.* Phai hơi đi, mất mùi. Quạt cho mình. *Vin éventé,* Rượu mất mùi ngon. *Personne éventée,* Người nhẹ tính.

Digitized by Google

Éventrer, *a.* Mổ ruột, mổ bụng. — *un mouton,* Mổ ruột trừu. || *Au fig.* — *une caisse,* Cạy rương (thùng).

Éventualité, *f.* Sự không chắc sẽ ra làm sao. Việc tùy biến. *L' — d'un héritage,* Không chắc sẽ đặng ăn gia tài.

Éventuel, elle, *adj.* Không chắc, tùy biến, tùy cơ. *Profits éventuels,* Ích lợi may phước mà đặng.

Évêque, *m.* Giám mục, Đức Thầy, Đức Cha.

Évertuer, (S') *r.* Rán sức, ra sức. — *à faire quelque chose,* Ra sức làm việc gì.

Éviction, *f.* Sự tòa xử bắt trả lại. Sự thất lý.

Évidemment, *adv.* Cách rõ ràng, tỏ tường, minh bạch, đành rành.

Évidence, *f.* Sự rõ ràng, sự tỏ tường, sự minh bạch. *Mettre en —,* Tỏ ra tường tận. *Se rendre à l' —,* Chịu đều quả thật là thiệt chắc.

Évident, te, *adj.* Rõ ràng, minh bạch, tỏ tường, chắc chắn. *C'est une chose évidente,* Đó là việc chắc cứng.

Évider, *a.* Xoi cho trống, xoi thấu, giùi phủng. Khoét, khoét tròn. Chạm, dục.

Évidoir, *m.* Đồ để xoi, để chạm.

Évier, *m.* Máng nước nhà bếp, chỗ để mà rửa chén bát.

Évincer, *a.* Không cho ăn phần nữa. Làm cho mất, làm cho hụt; thất lý.

Évitage, *m.* Sự tàu trở. Chỗ rộng trong kinh (trong sông) để cho tàu trở đặng.

Évitement, *m.* Sự tránh. *Gare d' —,* Đường xe lửa tránh.

Éviter, *a.* Lánh, tránh, xa lánh, trốn tránh. — *qqn,* Lánh người nào. — *une corvée,* Trốn xâu lậu thuế. — *un malheur,* Lánh nạn. || —, *v. n.* (tàu) trở. *Ce vaisseau évite,* Tàu nầy trở.

Évocateur, trice, *adj.* et *s.* Kẻ kêu (kì) ma quỉ hiện đến.

Évocation, *f.* Sự kêu (vời) ma quỉ đến. Sự kêu án. Sự nhắc lại điều khi trước.

Évoluer, *a.* Trở, xây đi. *Les troupes évoluent à gauche,* Binh trở phía tả. || —, Ra khác khi trước.

Évolution, *f.* Sự (binh, tàu) trở, xây đi. *L'—d'une fleur,* Sự bông nở ra. *L' — d'un peuple,* Sự dân mở mang khai hoa.

Évoquer, *a.* Kêu đến, rước (triệu) đến. Đòi đến. Kêu án, chống án. — *les démons,* Kêu (kì) quỉ thần hiện đến. — *qqn à son tribunal,* Đòi ai hầu kiện. || *Au fig.* — *un souvenir,* Nhắc lại.

Digitized by Google

Ex, *prép.* Tiếng để trước tiếng khác mà chỉ sự cựu, khi trước, buổi trước. — *maire*, Xã cựu.

Exacerbé, ée, *adj.* Nổi gân quá sức.

Exact, te, *adj.* Chín chắn, ân cần. Hẳn hòi, đúng kì. *Récit* —, Chuyện thật hẳn hòi. *Compte très* —, Sổ làm kĩ lắm. — *au rendez-vous*, Tới đúng giờ hẹn. *Les sciences exactes*, Phép tính toán.

Exactement, *adv.* Cẩn thận, kĩ cang, chín chắn, đúng kì.

Exaction, *f.* Tội hà lạm, sự ăn tiền của người quá tay, sự hiếp người ta.

Exactitude, *f.* Sự cẩn thận, chín chắn, đúng, hẳn hòi, chính đính, sự kĩ cang.

Exagération, *f.* Sự nói thêm, sự nói quá đi.

Exagéré, ée, *adj.* Hay nói thêm, nói quá, thái (thới) quá, quá chừng. *Récit* —, Truyện nói thêm lắm. || —, *s.* Kẻ quá độ. *Les exagérés sont des fous*, Những người thới quá là kẻ điên cuồng.

Exagérer, *a.* Nói thêm, gia thêm, nói quá, nói thêu thùa. — *une faute*, Nói thêm cho lỗi ra nặng quá. — *un fait*, Học truyện lại mà thêm quá đi. || S' —, Cái gì ít xít cho ra nhiều, nhỏ làm cho ra lớn (tưởng quá phải trong mọi sự).

Exaltation, *f.* Sự nhắc lên, sự tôn lên. — *de la sainte Croix*, Lễ kính Rất Thánh Giá *(14 Sept.)* || *Au fig.* —, Sự nóng ruột, sự hưng tâm. *(En méd.)* Sự sửng sốt.

Exalté, ée, *adj.* et *s.* Nóng ruột, hưng tâm. Sửng sốt, bất tỉnh.

Exalter, *a.* Nhắc (tâng) lên, tặng lên, tôn lên, khen. Giục giã lòng người ta. || S'EXALTER, *r.* Nổi nóng, nóng ruột, hưng tâm. Khoe mình, khen nhau, tâng nhau, dỗi nhau.

Examen, *m.* Khoa thi. Sự tra xét, sự sát hạch, sự khảo hạch. *Passer un* —, Đi thi. *Échouer à l'* —, Thi rớt. — *de conscience*, Sự xét mình.

Examinateur, trice, *s.* Giám khảo, khảo thí, Người tra xét, người sát hạch.

Examiner, *a.* Khảo hạch, khảo thí, hạch hỏi. Xét, tra xét, xét nét, xem xét. — *les candidats*, Hạch hỏi học trò thi. — *à fond*, Nghiệm xét, xét tới nơi. — *qqn*, Nhìn xem ai. || S' —, *r.* Xét mình.

Exaspération, *f.* Sự giận dữ.

Exaspéré, ée, *adj.* Kẻ giận

Digitized by Google

dữ, giận bầm gan tím ruột.

Exaspérer, *a.* Chọc giận, khêu gan. || S' —, *r.* Nổi xung, nổi giận, nổi nóng, hành hung.

Exaucement, *m.* Sự nhậm lời.

Exaucer, *a.* Nhậm lời, nghe lời. *Exaucez notre prière,* Xin nhậm lời chúng tôi nguyện.

Excavation, *f.* Sự đào xuống. Lỗ, hầm.

Excédant, te, *adj.* Dư, dư thừa, dư ra, trội ra.

Excédent, *m.* Phần dư, số dư, số trội.

Excéder, *a.* Quá, làm quá. Làm cho mệt quá. — *son pouvoir,* Làm quá phép. *Les dépenses excèdent les recettes.* Tiền xuất quá tiền thâu. *Ce travail m'a excédé,* Tôi làm cái đó mệt quá đi.

Excellemment, *adv.* Cách cao trọng, cao sang.

Excellence, *f.* Sự tốt chúng, sự quí trọng, sự cao sang. *Par —,* Hơn hết, nhứt hạng. *Votre —,* Ngài, ông lớn. *Prix d' —,* Phần thưởng trỗi hơn bạn học trong cả năm.

Excellent, te, *adj.* Tốt lắm, tốt nhứt, nhứt hảo hạng, cao trọng. *Mets —,* Đồ ăn mĩ vị, món ngon nhứt hảo.

Exceller, *n.* Trỗi hơn, tốt chúng, ăn nhứt. — *dans un métier,* Thạo nghề hơn. *Il excelle à mentir,* Nó nói láo tót. || — *à,* Có tài riêng. *Il excelle à parler,* Nó có tài nói hay lắm.

Excentricité, *f.* Sự cớ trêu, sự kì cục. Sự ở xa trung tim. *Commettre des excentricités,* Làm nhiều điều kì cục.

Excentrique, *adj.* Ở xa trung tim. *Quartier —,* Xóm xa chỗ chính. || *Au fig.* —, Dị kì, kì cục, lạ kì. *Homme —,* Người kì cục.

Excepté, ée, *prép. et adj.* Trừ ra, chia ra, không kể. — *les malades,* Trừ mấy người bịnh ra. *Les amis exceptés,* Trừ những bạn hữu ra.

Excepter, *a.* Trừ ra, chừa ra, chuẩn cho. *Sans — personne,* Chẳng trừ ai hết.

Exception, *f.* Sự trừ ra, sự chuẩn. *Tous sans —,* Hết thảy không trừ (sót) người nào. || À L'— DE, *loc. prép.* Trừ ra.

Exceptionnel, elle, *adj.* Ngoại trừ. Lạ thường, phi thường.

Excès, *m.* Sự thái quá, sự quá độ, quá chừng. Sự dư ra. Sự hung hăng, sự hoang đàng. Sự vô độ vô lượng. *Faire des —,* Làm (ăn) quá độ. *Se livrer à des —,* Thả

Digitized by Google

luống. || À L'—, *loc. adv.* Quá sức, quá chừng, vô độ lượng, thới quá.

Excessif, ive, *adj.* Quá chừng, thái quá, vô độ vô lượng.

Excessivement, *adv.* Cách thái quá, quá chừng, quá đỗi.

Excitant, te, *adj.* Hay thêm sức. Hay giục lòng, hay xui giục. *Paroles excitantes,* Nói lời hay xui giục. *Un —, m.* Đồ bổ sức.

Excitateur, trice, *adj.* et *s.* Kẻ xui giục, xúi, kẻ xui khiến.

Excitation, *f.* Sự xui giục, sự giục lòng, sự thúc giục. *— à la débauche,* Sự giục ăn ở hoang đàng.

Exciter, *a.* Xúi, xui giục, giục lòng, thúc giục, xui khiến. Làm cho chạy máy. *— la pitié,* Giục lòng thương xót. *— la soif,* Làm cho khát nước. *— un chien de la voix,* Xuýt chó. || S'EXCITER, *r.* *— au repentir,* Giục lòng ăn năn.

Exclamation, *f.* Tiếng la lên (bởi vui, giận, lấy làm lạ...) *Point d'—,* Dấu chấm chỉ động trong lòng.

Exclamer, (S') *r.* La kêu, la om, la hét, la lên.

Exclu, ue, *adj.* et *s.* Phải (bị) đuổi, bị bỏ ra, trừ ra.

Exclure, *a.* Đuổi ra, xua đuổi, bỏ đi. Trừ ra, loại ra. *— de l'armée,* Đuổi ra khỏi đạo binh. *— qqn d'un héritage,* Trừ ai ra không cho ăn gia tài.

Exclusif, ive, *adj.* Phép riêng. *Droit —,* Phép riêng cho một hai người được, kẻ khác không đặng. || *—,* Hay chấp nê. *Homme trop —,* Người hay chấp nê theo ý riêng quá.

Exclusion, *f.* Sự đuổi ra, sự trừ ra. || À L'EXCLUSION DE, *loc. prép.* Trừ ra.

Exclusivement, *adv.* Mà thôi. Không kể. *Depuis le numéro deux jusqu'au numéro huit —,* Từ số hai cho đến (không kể) số tám.

Excommunication, *f.* Vạ (sự) dứt phép thông công.

Excommunié, ée, *adj.* et *s.* Kẻ bị dứt phép thông công.

Excommunier, *a.* Dứt phép thông công. Từ, từ bỏ, đuổi ra.

Excoriation, *f.* Sự trầy da.

Excortication, *f.* Sự lột vỏ, sự gọt vỏ.

Excortiquer, *a.* Lột vỏ. *— du riz,* Xay lúa, giã gạo.

Exerément, *m.* Phẩn, cứt.

Exerétion, *f.* Sự tiêu ra, sự đổ mồ hôi. Phẩn, cứt, mồ hôi.

Excroissance, *f.* Mụt (cây), bướu, thịt thừa.

Digitized by Google

Excursion, *f.* Sự đi vào, sự xông vào. Sự đi thăm coi, sự đi châu lưu. — *à la montagne,* Đi núi. || *Au fig.* —, Sự nói sang đàng.

Excursionniste, *adj.* et *s.* Kẻ đi châu lưu, người đi thăm coi.

Excusable, *adj.* Đáng tha thứ. Có lẽ chữa được. *Faute non* —, Tội không đáng tha.

Excuse, *f.* Lẽ chữa lỗi (mình h. l. kẻ khác). *Faire des excuses,* Xin lỗi, chịu lỗi. *Faire* — *à qqn,* Xin người nào cho kiếu, xin miễn chấp.

Excuser, *a.* Chữa lỗi. Thứ tha, dong thứ. Lấy lẽ mà kiếu. *Il faut* — *son jeune âge,* Phải dong thứ nó bởi còn con trẻ. *Veuillez m'*—, Xin miễn chấp, cho tôi kiếu. || S'EXCUSER, *r.* Chữa mình, chạy lỗi, tháo trút. Xin kiếu.

Exeat, *m.* Phép ra, phép được ra, phép được về. *Donner l'* — *à un malade,* Cho phép bịnh ra.

Exécrable, *adj.* Đáng (dễ) ghét, đáng rủa. Quái gở, xấu xa quá.

Exécration, *f.* Sự thề thốt, sự rủa, sự trù ẻo. Sự bắt gớm.

Exécrer, *a.* Rủa thả, trù ẻo. Gớm, gớm ghiếc. *Tous l'exécrent,* Hết thảy đều ghét nó. || S' —, *r.* Ghét nhau, kị nhau.

Exécutable, *adj.* Làm được, có lẽ làm được. *Projet* —, Đều tính đó có lẽ làm được.

Exécuter, *a.* Làm, làm cho rồi, cứ việc, thi hành. — *les lois,* Giữ lề luật. — *de la musique,* Ca hát, đánh nhạc. — *qqn,* Trảm quyết, xử tử. — *un criminel,* Chém tù, xử tù. — *un débiteur,* Tịch phong gia tài kẻ mắc nợ mà bán đi. || S'EXÉCUTER, *r.* Chịu làm. — *de bonne grâce,* Bằng lòng làm.

Exécuteur, trice, *s.* Kẻ làm, kẻ cứ việc, kẻ thi hành. — *testamentaire,* Kẻ cứ việc làm theo như lời trối. — *des hautes œuvres,* Kẻ xử tù, tả đao. Giám sát.

Exécutif, ive, *adv.* Có phép thi hành, tuân cứ. *Pouvoir* —, Phép dạy (bắt) thi hành.

Exécution, *f.* Sự làm, sự giữ theo, sự tuân theo, sự thi hành. — *d'un criminel,* Xử tù. — *d'un débiteur,* Sự xiết của trừ nợ.

Exécutoire, *adv.* Phải giữ, phải tuân cứ.

Exemplaire, *adj.* Nên gương, làm gương. *Conduite* —, Sự ăn ở nên gương

Digitized by Google

bắt chước. *Punition* —, Phần phạt để cho sợ.

Exemplaire, *m.* Kiểu, mẫu, bổn. Cuốn (sách), quyển. *Un — de dictionnaire,* Một cuốn tự vị.

Exemple, *m.* Gương, mẫu, kiểu. Ví dụ, thí dụ. *Donner l'—,* Làm gương. *Par —,* Ví dụ, thí dụ, giả tỉ, giả như. *Sans —,* Phi thường, ít có, chưa từng nghe, thấy, vô song, không vi, không sánh đặng. || À L'— DE, *loc. adv.* Theo như, giống như, bắt chước theo, giống in, tựa.

Exempt, te, *adv.* Khỏi, được khỏi. — *de faute,* Khỏi tội. — *d'impôt,* Nhiêu (khỏi) thuế.

Exempter, *a.* Nhiêu thứ, chuẩn cho khỏi, trừ ra.

Exemption, *f.* Sự trừ cho khỏi, sự tha khỏi, sự chuẩn. *Accorder une —,* Chuẩn cho... *Cas d' —,* Cớ nào cho khỏi sự gì.

Exequatur, *m.* Phép vua châu phê cho quan lãnh sự nước khác tới phụng chức tại nước vua.

Exercer, *a.* Tập, luyện tập, tập rèn. Làm. Dùng. — *les troupes,* Tập binh lính. — *un métier,* Làm nghề. — *un droit de contrôle,* Dùng phép kiểm sát. — *la charité,* Làm việc thương yêu cứu giúp người ta. || S'EXERCER, *r.* Tập mình, luyện tập.

Exercice, *m.* Sự tập luyện. — *de la médecine,* Nghề làm thuốc. — *du fusil,* Tập bắn súng. *L'— d'un privilège,* Dùng phép riêng đã xin đặng. *Se donner de l'—,* Làm xốc xáo. *Entrer en—,* Lãnh chức, nhậm sở.

Exergue, *m.* Chữ chạm trong đồng bài. Khoảng trống trong đồng bài để chạm chữ.

Exhalaison, *f.* Hơi khí, hơi bay ra. *Exhalaisons fétides,* Hơi hôi hám.

Exhaler, *a.* Bay hơi, bay mùi. — *une odeur infecte,* Bay mùi hôi hám. — *des reproches,* Quở trách. || *Au fig.* — *le dernier soupir,* Sinh thì, chết, tắt hơi. || S'EXHALER, *r.* Bay hơi ra.

Exhaussement, *m.* Sự ra cao hơn, sự đắp lên cao.

Exhausser, *a.* Nống lên, kê lên, làm cho ra cao hơn, đắp cho cao lên. — *la table,* Kê bàn cho cao hơn. || S'—, *r.* Ra cao hơn.

Exhéréder, *a.* Từ (ai) không cho ăn gia tài.

Exhiber, *a.* Trình, chiếu trình. Giơ ra, tỏ ra, bày ra. — *un passe-port,* Trình giấy thông hành.

Exhibition, *f.* Sự đưa ra, sự trình.

Digitized by Google

Exhilarant, te, *adj.* Làm cho vui lòng.

Exhortation, *f.* Sự khuyên bảo, sự răn khuyên, sự nhũ bảo, sự an ủi. *Faire une —,* Nói lời an ủi răn khuyên, dỗ dành.

Exhorter, *a.* Răn khuyên, nhũ bảo, an ủi. — *un mourant,* Giữ linh hồn kẻ liệt. — *qqn à l'étude,* Khuyên ai học hành.

Exhumation, *f.* Sự đào (mồ) lên, sự lấy cốt. || *Au fig.* —, Tỏ ra sự kín.

Exhumer, *a.* Đào mồ lên, lấy cốt. — *les corps de ses parents,* Lấy cốt cha mẹ. || *Au fig.* — *un manuscrit,* Tìm ra sách tả.

Exigeant, te, *adj.* Hay đòi, eo xách, thắt mắt, hay hờn mát, hay lỗi phải. *Se montrer —,* Tỏ mình ra nhặt, gắt quá.

Exigence, *f.* Chứng hay eo xách, hay thắt mắt, lỗi phải. Cái phải có, sự gì buộc. Sự đòi quá phép. *Selon les exigences des temps,* Theo thuở, theo thì.

Exiger, *a.* Đòi, bắt, buộc, ép. — *quelque chose de qqn,* Bắt ai làm sự gì. || *Au fig. Ce devoir exige du travail,* Việc nầy kém công lắm.

Exigible, *adj.* Đòi được, nên đòi, nên bắt.

Exigu, uë, *adj.* Nhỏ, hẹp, chật chội, ít. *Pièce exiguë,* Phòng chật chội. *Revenu —,* Huê lợi ít lắm.

Exiguïté, *f.* Sự ít lắm, sự có ít. Sự chật chội.

Exil, *m.* Sự đày, sự xiêu lưu. *Lieu d' —,* Chốn cách đày. — *perpétuel,* Đày chung thân. *Aller en —,* Đi đày. *Être en —,* Bị cách đày.

Exilé, ée, *adj.* et *s.* Kẻ bị đày, người cách đày. || *Au fig. Vivre —,* Ở vắng vẻ, tịch mạc.

Exiler, *a.* Đày, đày đuổi, phóng trục. || S'—, *r.* Đi xứ xa. Ẩn tu. Ở nơi tịch mạt xa cách thiềng thị.

Existant, te, *adj.* Có, ra mặt. || —, *s. m.* Sự còn, sự có. *L'— en caisse,* Tiền còn (có) trong tủ.

Existence, *f.* Sự có, sự hữu. Đời, sự sống, mạng sống. Đấng bậc, bổn phận, cách ăn thói ở. *Prouver l' — de Dieu,* Làm chứng có Đức Chúa Trời. *Heureuse —,* Ở đời sướng.

Exister, *n.* Có, hữu, có ra. Sống. — *par soi-même,* Tự hữu. *Mes parents existent encore.* Cha mẹ tôi còn sống. *Il existe à...,* Có tại...

Exocet, *m.* Cá chuồn.

Exode, *m.* Sự bỏ xứ mình mà đi xứ khác. *Moïse conduisit l' — des Israëlites,*

Digitized by Google

Ông Moïsen dắc dân Isarae ra khỏi xứ mình.

Exonération, *f.* Sự làm cho nhẹ, sự cất bớt xuống. Sự chuẩn khỏi, sự tha khỏi. — *d'impôts*, Chuẩn thuế.

Exonérer, *a.* Làm cho nhẹ. Chuẩn cho khỏi, tha khỏi. — *du service militaire*, Chuẩn cho khỏi đi lính. || S'—, *r.* Trả nợ, trả xong nợ. Làm xong việc đã giao phú cho mình.

Exorbitant, te, *adj.* Quá, quá chừng, quá đỗi. Quá phải. *Prix* —, Giá mắt quá chừng.

Exorciser, *a.* Trừ quỉ, đuổi quỉ.

Exorcisme, *m.* Kinh trừ quỉ, phép trừ quỉ.

Exorciste, *m.* Kẻ trừ quỉ. Thầy ba chức.

Exorde, *m.* Đầu bài, mở đầu bài. — *d'un discours*, Đầu bài giảng. Lời tựa.

Exotique, *adj.* Thuộc về nước khác, lạ, bởi nước khác mà, ngoại quấc. *Arbre* —, Cây ở ngoại quấc.

Expansif, ive, *adj.* Hay tràn ra, hay đỗ ra. || *Au fig.* —, Hay bày tâm sự. *Âme expansive*, Người hay bày tâm sự.

Expansion, *f.* Sự tràn ra, sự tủa ra. || *Au fig.* —, Sự lậu tỉnh, sự bày tâm sự. Sự mở mang.

Expatriation, *f.* Sự bắt ai bỏ xứ. Sự bỏ xứ mà đi.

Expatrier, *a.* Bắt ai bỏ xứ sở. || S'EXPATRIER, *r.* Bỏ xứ, bỏ nước mình mà đi.

Expectative, *f.* Sự trông đợi, sự chờ đợi, sự ước trông. *Héritage en* —, Trông đợi gia tài.

Expectoration, *f.* Sự khạc ra, sự khạc giỏ.

Expectorer, *a.* Khạc ra, khạc giỏ.

Expédiée, *f.* Cách viết tháu, viết thảo.

Expédient, *m.* Phương, thế, mưu chước. *Trouver un* —, Gặp được cách thế, phương thế mà... *À bout d'* —, Cùng (thất) thế. || —, *adj.* Có ích, hữu ích, tiện. *Il est — de*, Làm vậy có ích.

Expédier, *a.* Làm mau, làm gấp, làm vội vã. Gởi, sai. Sao, sao tờ. Tống đi. Giết đi, chém quách. — *un importun*, Tống quách thằng làm khó lòng đi cho rảnh mắt. — *une affaire*, Làm riết việc nào, làm lẹ làng. — *un colis*, Gởi gói đồ.

Expéditeur, trice, *s.* Kẻ gởi hàng hóa.

Expéditif, ive, *adj.* Siêng năng, mau mắn, lẹ làng. — *en affaires*, Tính việc mau lắm.

Expédition, *f.* Sự gởi hàng

Digitized by Google

hóa. Sự trẩy đi đánh giặc. Tờ sao. — *de Chine*, Sự trẩy đi đánh giặc bên Tàu. *Faire en douane* —, [illegible]. *Presser l'* — *d'une pièce*, Thúc sao tờ đó cho mau rồi.

Expéditionnaire, *m.* Kẻ gởi hàng hóa. Ký lục. || —, *adj. Corps expéditionnaire*, Binh sai đi đánh giặc.

Expérience, *f.* Sự từng trải, sự thạo việc (đời). Sự thử coi. *Homme d'une grande* —, Người thạo (sạch) đời. *Faire l'* — *d'un remède*, Thử thuốc. *L'* — *des vieillards*, Sự từng trải kẻ cao tuổi già cả.

Expérimenté, ée, *adj.* Từng trải, quen việc, thạo việc, lịch lãm. *Médecin* —, Thầy thuốc thông thạo lắm.

Expérimenter, *a.* Thử coi, thử cho biết. — *un poison*, Thử thuốc độc.

Expert, te, *adj.* Thạo biết, quen biết, trải việc. *Homme* —, Người thiện nghệ. || —, *m.* Kẻ đặt lên mà xét, người thừa tra.

Expertise, *f.* Sự thí nghiệm, sự xét coi.

Expertiser, *a.* Xét coi, thí nghiệm. — *le dégât*, Coi xét việc hư hại là bao nhiêu.

Expiable, *adj.* Phải đền, đền được.

Expiation, *f.* Sự đền tội, việc đền tội.

Expiatoire, *adj.* Để mà đền tội. *Œuvre* —, Việc đền tội. *Sacrifice* —, Của lễ tế mà đền tội.

Expier, *a.* Đền tội. Bị. — *une imprudence*, Dại thì bị.

Expirant, te, *adj.* Hấp hối, gần tắt hơi, gần chết.

Expiration, *f.* Sự thở hơi ra. Sự mãn kì. Sự cùng, sự hết. — *d'un bail*, Mãn kì mướn. *À l'*—*de cette année*, Hết (cuối) năm nay. — *des pouvoirs*, Hết phép, mãn phép đã được, đã lãnh.

Expirer, *a.* Thở hơi ra. || —, *v. n.* Tắt hơi, chết. Hết, mãn kì. *Le délai est expiré*, Mãn kì rồi. *La flamme expire*, Lửa tắt rồi.

Explétif, ive, *adj.* Tiếng thêm cho mạnh nghĩa hơn. *Chassez-moi ce valet*, Hãy đuổi thằng đầy tớ nầy cho tôi. (tiếng *cho tôi* thêm cho mạnh, chớ không cần.)

Explicable, *adj.* Cắt nghĩa đặng, dễ cắt nghĩa.

Explicateur, *m.* Kẻ cắt nghĩa.

Explicatif, ive, *adj.* Để mà cắt nghĩa. *Notes explicatives*, Lời gạnh vô mà cắt nghĩa. Chú giải.

Explication, *f.* Sự cắt nghĩa, sự giảng lý. *Donner l'* —, Cắt nghĩa ra. *Demander des explications*, Hỏi

Digitized by Google

cớ, hỏi ý. *Donner l' — de sa conduite,* Nói vì sao mà mình đã làm vậy.

Explicite, *adj.* Rõ ràng, tỏ tường, minh bạch.

Explicitement, *adv.* Cách rõ ràng, tỏ tường.

Expliquer, *a.* Cắt nghĩa, giải nghĩa, tỏ ra, giạch, bàn. Dịch ra. — *le règlement,* Cắt nghĩa lề luật. — *un auteur,* Dịch sách. — *une doctrine,* Dạy đạo lý. || S'EXPLIQUER, *r.* Nói ý mình ra.

Exploit, *m.* Việc cả thể, việc có danh. Võ công. Trát đòi tới tòa hầu kiện. || *Au fig.* —, Việc làm không trúng, sái. *Un bel —!* Làm vậy tốt lắm đá!

Exploitable, *adj.* Làm được. *Ces terres sont exploitables,* Đất nầy trồng trặc được.

Exploitation, *f.* Sự làm cho có lợi. Đất trồng trỉa, khai phá. Sự ăn gian.

Exploiter, *a.* Làm ra, làm cho có lợi. — *une terre,* Làm ruộng làm rẫy. — *une mine de charbon,* Đào mỏ than. || *Au fig.* — *qqn,* Ăn của ai sái phép. — *des ouvriers,* Bắt người ta làm việc quá cho ra lợi.

Exploiteur, *m.* Kẻ ăn của người ta sái phép. Kẻ khín việc kẻ khác làm lợi cho mình.

Explorateur, trice, *s.* Kẻ đi thám thính xứ nọ xứ kia, kẻ đi dọ coi.

Exploration, *f.* Sự đi dọ coi, sự đi thám thính xứ kia xứ nọ.

Explorer, *a.* Thám thính, do thám, dọ coi, đi tìm kiếm. — *un pays,* Đi thám xứ nào. || *Au fig.* —, Xét hạch kỉ cang. — *les vieux manuscrits,* Coi xét kỉ cang những sách xưa đã để lại.

Explosible, *ou* **Explosif, ive,** *adj.* Nổ được. *Balles explosibles,* Đạn hay nổ. || —, *m.* Thuốc nổ.

Explosion, *f.* Sự nổ ra. *Produire une —,* Nổ ra. — *d'une machine à vapeur,* Sự máy lửa nổ ra. || *Au fig.* — *de colère,* Sự nổi giận. — *de rire,* Sự reo cười.

Exportateur, trice, *s.* Kẻ chở hàng hóa thổ sản đi bán xứ khác.

Exportation, *f.* Sự chở hàng hóa thổ sản đi xứ khác mà bán.

Exporter, *a.* Chở (đem) hàng hóa thổ sản qua xứ khác mà bán. *Marchandises exportées,* Hàng xuất cảng.

Exposant, te, *s.* et *a.* Kẻ thưa trình, kẻ khai báo. Kẻ đem đồ mà đấu xảo.

Exposé, *m.* Sự kể ra tự sự, sự tỏ bày. Sự giảng giải.

Digitized by Google

Exposer, *a.* Để ra, bày ra, chưng ra. Đấu xảo. Phơi, phơi ngoài trời. Trở phía nào... Làm cho phải hiểm nghèo. Kể ra, thuật lại, học lại. — *des marchandises,* Chưng hàng ra. — *au soleil,* Phơi (dan) nắng. — *sa vie,* Liều mình chết. — *ses intentions,* Tỏ bày ý mình. || S'EXPOSER, *r.* Liều mình. — *à la mort,* Liều mạng chết.

Exposition, *f.* Sự bày ra, sự chưng ra. Đấu xảo. Sự kể ra, sự thuật lại. *L'* — *d'une maison,* Nhà trở phía nào. — *de produits divers,* Đấu xảo. *L'— d'une affaire,* Tỏ bày công việc.

Exprès, *m.* Người sai đi có chuyện riêng. || —, *adv.* Cố ý cách riêng. *Je l'ai fait* —, Tôi cố ý làm vậy.

Exprès, esse, *adj.* Rõ ràng, chắc chắn, tỏ tường. *En termes* —, Nói rõ ràng, hẳn hòi.

Express, *adj.* et *s.* Mau, gấp. *L'* —, Xe lửa đi gấp. *Train* —, Xe đi mau lắm.

Expressément, *adv.* Cách rõ ràng, tỏ tường, một cách riêng.

Expressif, ive, *adj.* Mạnh, rõ ràng. *En termes expressifs,* Dùng lời mạnh mẽ. *Physionomie expressive,* Bộ tịch mạnh bạo hẳn hòi lắm.

Expression, *f.* Sự ép (cho ra nước). || *Au fig.* —, Lời nói, cách nói.... Sự tỏ ra bề ngoài. — *élégante,* Lời nói văn hoa. *Justesse de l'*—, Sự nói chính (nhằm) tiếng lắm. *L'— de la joie,* Sự tỏ ra lòng mừng, bộ cách vui vẻ, mặt mũi vui vẻ.

Exprimer, *a.* Ép ra, vắt, nặn (ra nước). || *Au fig.* —, Nói ra, tỏ ra. Chỉ nghĩa.— *sa reconnaissance,* Tỏ lòng biết ơn. || S'EXPRIMER, *r.* Nói ra, ăn nói. — *grossièrement,* Ăn nói vô doan, nói thô tục.

Ex professo, *loc. lat.* Cách thông thạo, cách lẫu thông. *Parler* —, Nói cách thông thạo, nói hơi thầy bà.

Expropriation, *f.* Sự bỏ của cải, ruộng đất. Sự bị lấy của cải, ruộng đất. Sự bài mãi.

Exproprier, *a.* Bài (của), bài mãi.

Expulser, *a.* Đuổi, xua đuổi, đuổi đi. Xổ ra.

Expulsion, *f.* Sự đuổi ra.

Expurger, *a.* Rửa, rửa sạch, chữa, chữa mình. — *un livre,* Sửa sách.

Exquis, ise, *adj.* Ngon lắm, mĩ vị, quí lắm. *Mets* —, Đồ ngon. *Jugement* —, Lý đoán công bình chính trực.

Exsangue, *adj.* Có ít máu, mất máu.

Digitized by Google

Exsuder, *n.* Rịn (như mồ hôi), tươm ra. *Le sang peut —,* Máu tươm ra được.

Extase, *f.* Sự ngất trí, sự bất tỉnh, sự sửng trí. Sự sửng sốt. *En — devant un tableau,* Nhìn xem trân bức tượng vẽ.

Extasier, (S') *r.* Ngất trí, sửng trí, bất tỉnh. Lấy làm quá trí.

Extatique, *adj.* Hay ngất trí. Bởi ngất trí mà ra.

Extension, *f.* Sự giăng (giương) ra, sự giơ ra. Sự mở mang rộng hơn. *L'—des bras,* Sự giăng cánh tay. || *Au fig. — commerciale,* Sự mở mang việc buôn bán rộng hơn. *L' — des pouvoirs,* Sự nới quờn phép ra nhiều hơn hồi mới cho.

Exténuation, *f.* Sự mòn mỏi, sự hết sức.

Exténuer, *a.* Làm cho ra yếu, làm cho mỏi mệ.—*son corps,* Làm mỏi mệt thân mình. || S'EXTÉNUER, *r.* Mệt nhọc, mòn mỏi, hết sức.

Extérieur, re, *adj.* Ngoài, bề ngoài, ở ngoài. *Bruit —,* Tiếng la nói ở ngoài. Ngoại quấc, nước khác. *Commerce —,* Buôn bán với ngoại quấc. || —, *m.* Bề ngoài, phía ngoài. Bộ tịch. Xứ ngoại quấc. *L'— d'un bâtiment,* Phía ngoài nhà. — *modeste,* Bộ tịch có nết na. *Les nouvelles de l'—,* Ngoại quấc tân văn.

Extérieurement, *adv.* Bề ngoài. ở ngoài.

Exterminateur, trice, *adj.* et *s.* Phá tuyệt, chém giết, tru diệt. *L'ange —,* Thiên thần chém giết. *Peste exterminatrice,* Dịch khí giết nhiều người.

Extermination, *f.* Sự phá tuyệt, sự hủy hoại, sự tru diệt, sự chém giết tận tuyệt. *L' — d'un peuple,* Chém giết hết dân sự.

Exterminer, *a.* Phá tuyệt, hủy hoại, tru diệt, chém giết tận tuyệt. — *les rebelles,* Phá tan quân nguỵ. — *la race,* Tru diệt tông tộc.

Externat, *m.* Trường dạy học mà không nuôi.

Externe, *adj.* et *s.* Ngoài, ở ngoài. Học trò. *Cause —,* Cớ bề ngoài. *Remède pour l'usage —,* Thuốc dùng ở ngoài (xức), không nên uống.

Extincteur, *m.* Đồ (máy) dùng mà tắt lửa cháy.

Extinction, *f.* Sự tắt. — *de voix,* Sự tắt tiếng. || *Au fig. —,* Sự phá tuyệt, sự tru diệt. — *d'une famille,* Sự tận tộc. *L'— des abus,* Phá hết sự dùng quá phép, quá phải.

Extirpation, *f.* Sự nhổ (rẽ) đi, sự tảo trừ.

Digitized by Google

Extirper, *a.* Nhổ, nhổ lên, nhổ rễ. Tảo trừ. — *les mauvaises herbes,* Nhổ cỏ mọc bậy đi. || *Au fig.* —, Khử trừ, phá tuyệt. — *les vices,* Khử trừ nết xấu.

Extorquer, *a.* Ép mà lấy, cướp lấy, giựt lấy. — *de l'argent à qqn,* Cướp tiền bạc của ai. — *une signature,* Ép ai thủ kí.

Extorsion, *f.* Sự ép mà lấy, sự cướp lấy, của ăn cướp.

Extra, *m.* Tiếng chỉ sự nhiều, quá, nhứt. *Vin* —, Rượu tốt nhứt.

Extraction, *f.* Sự kéo ra, sự rút ra, sự nhổ ra. Dòng dõi, tông thất. — *d'une dent,* Sự nhổ răng. *De noble* —, Con nhà sang trọng, bởi dòng sang. — *de la pierre,* Sự lấy đá hầm.

Extradition, *f.* Sự bắt tội nhơn trốn mà giao về nước nó.

Extra-fin, ne, *adj.* Nhứt hảo, nhứt hạng, tốt nhứt. *Liqueur extra-fine,* Rượu nhứt hạng.

Extraire, *a.* Kéo ra, rút ra; đào lên, lấy ra. — *un clou,* Nhổ đinh. — *un passage d'un livre,* Rút một khúc trong sách ra. — *de la pierre,* Đào đá. — *au moyen de l'alambic,* Đặt, chưng.

Extrait, *m.* Thuốc cao, nấu cao, Khúc rút ra trong sách. Sự rút ra, sự lục ra. — *de naissance,* Tờ khai sanh.

Extrajudiciaire, *adj.* Ngoài phép tòa xử. Không chạy tới phép quan.

Extraordinaire, *adj.* Lạ thường, lạ lùng, khác thường, kì cục quá, phi thường. *Action* —, Việc phi thường. || —, *m.* Sự khác thường. *Avoir du goût pour l'* —, Ưa những sự lạ thường mà thôi.

Extraordinairement, *adv.* Cách lạ thường.

Extravagance, *f.* Sự kì cục, sự cử khôi. Sự (lời) nói dông dài. *Faire des extravagances,* Làm kì cục.

Extravagant, te, *adj.* Điên khùng, khờ dại, kì cục, cử khôi.

Extravaguer, *n.* Làm khùng khịu, nói bá láp bá lếu, nói lẫn lộn.

Extravaser, (S') *r.* Trào (máu) ra, tuôn ra.

Extrême, *adj.* Cùng, tột, rốt hết. Quá, quá bội. *Arriver à une — vieillesse,* Hưởng tuổi xa. *Sentir une joie* —, Vui mừng quá bội, mừng quính. *L'* — *limite,* Rốt hết, rốt đáy. *Bonté* —, Hiền từ quá. *Être — en tout,* Thới quá trong hết mọi sự. || —, *m.* Nghịch nhau. *Le feu et la glace sont*

Digitized by Google

les deux extrêmes, Lửa với nước đặc là nghịch nhau, chống nhau.

Extrêmement, *adv.* Lắm, rất, quá chừng. — *puissant*, Có phép tắc lắm.

Extrême-onction, *f.* Phép xức dầu thánh (cho kẻ gần chết).

Extrémité, *f.* Đầu, cuối, cùng, chót. Sự cùng túng, sự túng thế. Giờ hấp hối, lúc gần chết. — *d'une ficelle*, Đầu mối dây. — *des doigts*, Đầu ngón tay. *Être réduit à l'* —, Cùng thế, hết thế. *Être à l'* —, Gần chết, hấp hối. *Souffrir les extrémités de la faim*, Đói khát hết sức. || *Au fig.* —, Quá chừng, quá độ. *Se porter à la dernière* —, Giận quá chừng.

Extrinsèque, *adj.* Bề ngoài, bỡi ngoài. *Valeur* —, Giá bạc theo lệ nhà nước.

Extumescence, *f.* Mụt mói nổi.

Exubérance, *f.* Sự sung túc, sự phủ phê, sự sung mãn.

Exubérant, te, *adj.* Sung túc, dư dật, đầy dẫy. *Caractère* —, Tính vui vẻ.

Exulcération, *f.* Sự mọc chốc, sự mọc ghẻ.

Exultation, *f.* Sự vui mừng, sự nhảy mừng.

Exulter, *n.* Vui mừng, nhảy mừng.

Ex-voto, *m.* Đồ khấn, đồ dưng, đồ cúng.

F

Fable, *f.* Truyện (chuyện) biến ngôn, truyện phong thần. Truyện bày đặt, truyện để dạy. || *Au fig. Être la — du monde*, Bị thiên hạ nhạo cười.

Fablier, *m.* Sách truyện biến ngôn.

Fabricant, *m.* Thợ, làm thợ. — *de choises*, Thợ đóng ghế ngồi.

Fabrication, *f.* Sự làm đồ gì. — *des cierges*, Sự làm đèn sáp. — *de la soie*, Nghề làm tơ làm lụa.

Fabricien, *m.* Các chức họ coi việc tiền của nhà thờ.

Fabrique, *f. (Industrie,)* Sở làm, chỗ thợ làm đồ. Sự làm. || — *de chaux*, Lò hầm vôi. *Marque de* —, Hiệu nhà làm. || *(église)* Tiền của nhà thờ; Các chức việc coi sóc tiền của nhà thờ.

Fabriquer, *a.* Làm ra, lập ra, bày đặt ra. — *des pipes*, Làm ống điếu. — *des histoires*, Bày đặt chuyện này

Digitized by Google

chuyện kia. || SE —, *r.* Làm ra. Bày đặt.

Fabuleux, euse, *adj.* Bày đặt, giả trá. Quá, quá chừng, lạ lùng. *Récit —,* Chuyện bày đặt. *Prix —,* Giá thách quá đi. *Temps —,* Đời chưa có sử. *Exploits fabuleux,* Công việc quá lố, quá lố không lẽ tin đặng. || —, *m.* Cuộc phi thường, truyện, việc gì. *Cela tient du —,* Cái đó là truyện bày đặt, là việc phong thần.

Fabuliste, *m.* Kẻ đặt chuyện biến ngôn.

Façade, *f.* Mặt tiền nhà.

Face, *f.* Mặt, mặt mày (mũi). Diện mạo. — *ridée,* Mặt nhăn da. || *Au fig. Envisager une affaire sous toutes ses faces,* Nghiệm xét công việc đủ các cách thế nó hết. *Les affaires ont changé de —,* Công việc nó đã đổi bề thế khác. || —, Bề mặt. *La — et le revers d'une pièce,* Bề mặt và bề trái (bề ngửa) đồng tiền. || —, Lòng. *Homme à double —,* Người hai lòng. || EN FACE, *loc. adv.* Trước mặt, ngang, ngay. *Regarder qqn —,* Ngó ngang ai (không sợ). || FACE À FACE, *loc. prép.* Trước mặt nhau, giáp mặt, tận mặt.

Facétie, *f.* Lời giễu cợt, lời nói chơi.

Facétieux, euse, *adj.* Vui, dễ tức cười, có trêu. || —, Kẻ hay giễu cợt.

Facette, *f.* Mặt nhỏ. *Diamant à facettes,* Ngọc có cắt nhiều mặt.

Fâcher, *a.* Làm cho giận, chọc giận, làm rầu. || SE FÂCHER, *r.* Giận, nổi giận. — *contre qqn,* Giận ai.

Fâcherie, *f.* Sự hờn, sự giận.

Fâcheux, euse, *adj.* Làm cho rầu, sinh rầu. Cực lực, bực mình, khó chịu. — *accident,* Việc rủi làm rầu. *Il est — d'entendre des plaintes,* Nghe kêu rêu hoài khó chịu. *Caractère —,* Tính khí quạu quọ. || —, *s. m.* Kẻ khuấy khỏa, kẻ khuấy rối.

Facial, le, *adj.* Thuộc về mặt. *Nerf facial,* Gân mặt.

Facies, *m.* Diện mạo.

Facile, *adj.* Dễ, dễ dàng. Hiền, hiền lành, dễ ở. — *à faire,* Dễ làm. *Humeur —,* Tính dễ ở.

Facilement, *adv.* Cách dễ.

Facilité, *f.* Sự dễ. Tài, sự giỏi. Sự dễ ở, sự hiền hậu. *La — de la parole,* Sự tài nói. *Accorder des facilités de paiement,* Cho phép rộng cho dễ trả tiền.

Faciliter, *a.* Làm cho ra dễ. Giúp. — *une évasion,* Giúp cho ai trốn đặng.

Digitized by Google

Façon, *f.* Cách thể, cách điệu. Công làm. *Donner une—à la vigne,* Làm đất vườn nho. *Enfant de bonne—,* Thằng nhỏ bộ tịch tử tế phải điệu lắm. *De cette—,* Cách nầy, dường ấy. *Faire des façons,* Làm điệu làm cách, làm thái, làm lẽ. *Payer la—d'un habit,* Trả tiền công may cái áo. *Meuble — d'ébène,* Tủ, bàn, ghế sơn màu như mun. || SANS FAÇON, *loc. adv.* Thật tình, thiệt thà.

Faconde, *f.* Ngôn ngữ, khau thiệt.

Façonner, *a.* Làm, đóng, lập ra. Cày bừa. — *une table,* Làm (đóng) bàn. — *une terre,* Làm ruộng, làm rẫy. || *Au fig.*—, Tập luyện, dạy dỗ. || SE —, *r.* Làm, hoá ra, nên, thành nên, thành ra.

Fac-similé, *m.* Tả (làm) giống như bổn, cái đồ lại in như bổn (kiểu).

Factage, *m.* Sự cho bộ hành.

Facteur, *m.* Thợ làm. Người đi bán h. l. mua đồ cho nhà hàng. Người đem (đi phát) thơ. Trạm phu.— *d'orgues,* Thợ làm đờn đánh.—*à la halle,* Người nhà nước đặt bán đấu giá đồ ăn tại chợ.

Factice, *adj.* Làm ra (chẳng phải tự nhiên), giả, chẳng thật. *Joie —,* Vui giả (gượng). *Ardoise —,* Bản đá giả (làm bằng giấy bồi.)

Factieux, euse, *adj.* et *s.* Kẻ lung tặc, kẻ làm nguỵ, kẻ phản tặc, kẻ lập phe đảng.

Faction, *f.* Canh nhựt, lính canh. Sự coi chừng. Phe đảng mống nguỵ *Monter la — à la porte,* Lính canh cửa.

Factionnaire, *m.* Lính canh, lính nhựt.

Factorerie, Hảng lập ra xứ ngoại quấc.

Factotum, *m.* Kẻ coi soát hết việc trong nhà.

Factum, *m.* Tờ người ta tống mà cáo ai, hay là mà chữa mình.

Facture, *f.* Giấy sổ hàng hoá cùng giá tiền. Toa đòi tiền hàng.

Facturer, *a.* Làm toa hàng hoá cùng giá tiền. Làm giá.

Facultatif, ive, *adj.* Mặc ý (làm cũng được bo cũng được) *Travail—,* Việc làm mặc ý.

Faculté, *f.* Phép, quờn phép, phương thế. Tài năng, tài trí. Sức. *Avoir la — de vendre à crédit,* Có phép bán chịu || *La — de médecine,* Y viện. || —, *pl.* Tài vật, của cải. *Les — intel-*

Digitized by Google

lectuelles, Tài trí. *Les—de l'âme*, Tài sức linh hồn. *Faire une dépense au-dessus de ses facultés*, Xài phí quá sức của cải mình có.

Fadaise, *f.* Việc vặt, chuyện khảo. *Dire des fadaises*, Nói khảo, nói bá vơ.

Fade, *adj.* Lạt, lạt lẽo, không vị vàng gì. *Mets —*, Đồ ăn không vị vàng gì. || *Au fig Discours, paroles fades*, Lời nói bẩn lẳng, không nhuần nhụy.

Fagot, *m.* Bó củi. — *de pêche*, Bó bồi. || *Au fig. Habillé comme un—*, Ăn mặc lèn xèn. *Faire des fagots*, Nói những truyện khó tin.

Fagoté, ée, *adj.* Ăn mặc lèn xèn (lùi xùi), hui hút.

Faible, *adj.* Yếu, yếu ớt, yếu đuối. Bở, óp. Ít, non. — *des jambes*, Yếu gối. *Rempart—*, Vách lũy óp. — *talent*, Ít (non) tài. *Un vinaigre —*, Giấm lạt. — *salaire*, Trả tiền công ít quá. || *Au fig.—*, Non, hay dung thứ, dễ quá. *Une mère trop —*, Mẹ cưng con quá phép. *Un cœur —*, Non lòng. || —, *s. m.* Cái yếu, cái đở, cái tật. *Chacun a son —*, Ai có tật nấy.

Faiblesse, *f.* Sự yếu đuối, sự yếu sức. Sự non lòng, sự dễ xiêu. Sự dung thứ quá, sự dễ quá. — *de santé*, Sự yếu sức. *Tomber en —*, Bất tỉnh, chết điếng. *Il abuse de ma—*, Nó thấy tôi dễ nó làm quá. *La—de sa voix*, Tiếng nó nhỏ xíu (nghe gần không đặng).

Faiblir, *n.* Ra yếu, mất sức. Chịu thua, sờn lòng, ngã lòng.

Faïence, *f.* Đồ sành đồ sứ, đồ gốm vẽ nước sành.

Faïencerie, *f.* Hàng gốm. *Fabrique de —*, Lò gốm.

Failli, *m.* Kẻ bị khánh tận.

Faillibilité, *f.* Sự lầm được.

Faillible, *adj.* Lầm được, có lẽ lầm lỗi. *Nous sommes tous faillibles*, Ai nấy đều lầm lỗi được.

Faillir, *n.* Lầm lỗi, lầm lỡ, sa ngã. Thiếu, gần, hòng. *Ce jeune homme a failli*, Thằng nầy nó sa ngã rồi. *J'ai failli parvenir*, Tôi gần được, thiếu chút nữa tôi đặng || —, (*faire faillite*), Bị khánh tận.

Faillite, *f.* Khánh tận. *Faire—*, Bị khánh tận.

Faim, *f.* Tự đói, đói bụng. *Avoir—*, Đói bụng. *Mourir de—*, Chết đói. || *Au fig.—*, Ước ao hết sức. *Avoir — de gloire*, Ước ao sự danh vọng.

Fainéant, te, *adj.* et *s.*

Digitized by Google

Làm biếng nhác, nhớt xương. Đồ làm biếng, đồ nhớt.

Faire, *a.* Làm, lập ra, làm ra, dựng nên. — *une maison,* Làm (lập, cất) nhà. || *(Engendrer,)* Sinh ra, sinh sản, đẻ ra... *La chatte a fait ses petits,* Con mèo đẻ rồi. || *(Études)* Học, đọc. — *son droit,* Học luật. — *sa prière,* Đọc kinh. || *(Sens divers)* — *des progrès,* Tới. — *le malin,* Làm bộ giỏi. — *du sang,* Đi sổng ra máu. — *du cent à l'heure,* Chạy một giờ đi hết một trăm *kilomètres.* — *les cent pas,* Đi qua đi lại. *Le bateau fait eau,* Tàu phá nước. — *grâce,* Tha. — *une montre,* Ăn trộm đồng hồ. V. v. || SE FAIRE, *r.* Có, ra, nên, hóa nên. — *vieux,* Già đi. — *au travail,* Quen việc làm.

Faire-part, *m.* Giấy tin, thơ cho hay.

Faisable, *adj.* Có lẽ làm được.

Faisan, *m.* Chim trĩ, con gà lôi. — *argenté,* Bạch trĩ.

Faisandeau, *m.* Gà lôi con.

Faisandé, ée, *adj.* Ươn, ỉnh ỉnh. *Le gibier — est excellent,* Thịt rừng để có hơi ỉnh ỉnh ăn ngon.

Faisanderie, *f.* Chỗ nuôi gà lôi, chim trĩ.

Faisceau, *m.* Bó. *Lier en —,* Cột bó lại. — *de fusil,* Súng dựng chấu đầu lại. || FAISCEAUX, *m. pl.* Riu có bó roi đời xưa.

Faiseur, euse, *s.* Kẻ làm, thợ. || *Au fig.* — *d'embarras,* Hay làm bộ kiêu.

Fait, *m.* Việc làm, công việc. Sự thật, thiệt sự. Sự làm hung làm dữ. *Un — éclatant,* Việc cả thể, việc công danh. *Le — est qu'il est parti,* Thiệt là nó đi rồi. *Voies de —,* Việc làm hung làm dữ. *En venir au —,* Nói qua chuyện thiệt. || DANS LE FAIT, PAR LE FAIT, DE FAIT. *loc. adv.* Thật, thật sự. *En — de...* Về... *Tout à —,* Mọi đàng, trọn hết, hết trọi hết trơn.

Fait, te, *adj.* Rồi, xong rồi. Giỏi, vừa, hạp. Quen, từng biết. *C'est —,* Xong rồi. *Ce soulier est — pour mon pied,* Giày nầy vừa chơn tôi. || *Homme —,* Người đã thành nhơn, đã khôn lớn. *Fruit —,* Trái chín mủi.

Faîtage, *m.* Cây đòn dông (nóc nhà).

Faîte, *m.* Nóc nhà. Đảnh, chót, ngọn. *Le — d'une montagne,* Đảnh núi. || *Au fig. Le — des grandeurs,* Tột phẩm cao trọng.

Faîtière, *f.* Ngói phong nóc nhà.

Faix, *m.* Gánh, gánh nặng. *Ployer sous le —,* Gánh lắt

Digitized by Google

bết. || *Au fig. Le — des années*, Sự cao tuổi.

Falaise, *f.* Gành, bờ hẳm, bực hẳm.

Fallacieux, euse, *adj.* Dối trá, giả trá, gian dối, huyễn hoặc.

Falloir, *impers.* Phải. (bởi cần kíp, thiếu, theo phép, v. v.). *Il faut que je sorte*, Tôi phải đi. *Il lui faut dix piastres*, Nó thiếu mười đồng bạc. *Comme il faut*, Tử tế, cho nên.

Falot, *m.* Lồng đèn, đèn lớn.

Falot, te, *adj.* Cớ trêu.

Falsification, *f.* Sự làm giả, sự giả, sự mạo.

Falsifier, *a.* Làm giả, giả mạo. — *du vin*, Làm rượu giả. — *un nom*, Mạo tên.

Famé, ée, *adj.* Có tiếng, có danh. *Bien famé*, Được tiếng tốt. *Mal famé*, Mất tiếng, xấu danh.

Famélique, *adj.* Đói, đói khát.

Fameusement, *adv.* Quá.

Fameux, euse, *adj.* Có danh, có tiếng. Tốt, ngon, nhứt hảo. Quá. *Médecin* —, Thầy thuốc có danh, danh sư. — *imbécile*, Thằng điên quá. *Un vin* —, Rượu ngon nhứt.

Familiariser, *a.* Làm cho quen, làm cho quen thuộc (quen biết). — *un cheval avec les obstacles*, Làm cho con ngựa hết nhát. || Se familiariser, *r.* Làm quen, tập mình cho quen.

Familiarité, *f.* Sự quen lớn (quen biết), sự thân thiết, thiết nghĩa. || —, *f. pl.* Sự lớn mặt, sự dần lân. *Prendre des familiarités*, Đà lớn mặt, muốn dần lân.

Familier, ière, *adj.* Thường, quen. Quen lớn, quen biết, thân thiết. Lân lúa. *Style* —, Cách nói thường. || —, *m. Les familiers d'une maison*, Kẻ hay tới lui trong nhà.

Familièrement, *adv.* Cách thân thiết. *Agir* —, Làm bộ quen biết nhau lắm.

Famille, *f.* Gia thất, nhà. Bà con thân thích, họ hàng, dòng dõi. — *nombreuse*, Nhà đông người, gia thất đông. *La — des Nguyễn*, Nhà Nguyễn. || *(Animaux, plantes)* Loại, thứ. *La — des herbivores*, Loại thú hay ăn cỏ.

Famine, *f.* Sự đói khát, thì đói khát, cơ hàn, cơ cần. Mất mùa, hạn.

Fanal, *m.* Đèn, lồng đèn, đinh liệu. Vọng đăng.

Fanatique, *adj.* et *s.* Kẻ chiêm mộng, kẻ mộng mi. Mê đạo, mê mẩn, chấp mê.

Fanatiser, *a.* Làm cho mê đạo, làm cho mê mẩn, cho chấp mê.

Digitized by Google

Fanatisme, *m.* Sự sốt sắng quá mấu, sự mê đạo. Sự mê mẫn, sự chấp mê.

Fanchon, *f.* Khăn đội, khăn bịt.

Fané, ée, *adj.* Héo, héo tàn, úa rữa. *Fleurs fanées,* Hoa héo, hoa tàn.

Faner, *a.* Trở cỏ phát rồi cho khô, phơi rơm cỏ cho khô. Làm cho héo, làm cho úa. || SE FANER, *r.* Héo, tàn, úa rữa. Phai đi, phai màu. *Les étoffes se fanent,* Hàng giẻ phai màu đi. *La beauté se fane avec le temps,* Nhan sắc lâu lâu cũng phai đi.

Faneur, euse, *s.* Kẻ phơi rơm cỏ.

Fanfan, *m.* Con nít nhỏ, thằng nhỏ.

Fanfare, *f.* Bát âm, nhạc. Bọn nhạc loa kèn. *La — joue,* Nhạc đánh.

Fanfaron, onne, *adj.* et *s.* Miệng hùm gan sứa. Hay đánh (nói) phách.

Fanfaronnade, *f.* Sự đánh phách.

Fanfreluche, *f.* Đồ vặt vạnh nhỏ mọn.

Fange, *f.* Bùn, bùn lấm. *Se vautrer dans la —,* Đẫm bùn. || *Au fig.* —, Dòng hèn. Đàng tội lỗi. *Vivre dans la —,* Luông tuồng hoang đàng.

Fanion, *m.* Cờ nhỏ, cờ xéo.

Fanon, *m.* Cờ nhỏ. || *— du bœuf,* Yếm con bò. || FANONS, *m. pl.* Hai dải sau mũ giám mục. Dải cờ.

Fantaisie, *f.* Chứng. Ý riêng. Trí vẽ, trí bày đặt. *Faire à sa —,* Làm theo ý riêng mình. *Dessin de —,* Đồ vẽ theo ý kiểu riêng mình. *Acheter des fantaisies,* Mua những đồ kì cục.

Fantaisiste, *adj.* et *s.* Làm theo ý riêng. Kẻ tự ý mà bày ra.

Fantasmagorie, *f.* Phép làm cho ma hiện ra. Phép mà con mắt.

Fantasque, *adj.* Có chứng, dị kì, kì cục.

Fantassin, *m.* Binh bộ, lính bộ.

Fantoche, *m.* Con nộm, hình nộm.

Fantôme, *m.* Ma, tinh yêu, yêu quái. Hình bóng. Sự mị mộng. Đều (sự) bày đặt trong trí. *Se créer des fantômes,* Bày đặt đều mị mộng trong trí.

Faon, *m.* Con nai con.

Faquin, *m.* Đứa không ra gì, đồ khốn.

Farandole, *f.* Sự nhảy múa.

Farce, *f.* Đồ dồi, thịt bằm. Sự giễu cợt. Cách ăn ở hoang đàng. *— d'un pâté,* Nhuân bánh. *Faire des farces,* Giễu cợt.

Farceur, *m.* Kẻ giễu cợt. Thằng hề.

Digitized by Google

Farcir, *a.* Dồi. — *un poulet,* Dồi con gà. || *Au fig.* — *un discours de citations,* Nói hay trưng sách.

Fard, *m.* Phấn, phấn giồi, phấn diệp. *Se mettre du —,* Giồi phấn. || *Au fig. Parler sans —,* Nói ngay, nói thiệt thà.

Fardeau, *m.* Gánh nặng, đồ nặng. *Porter un lourd —,* Gánh vác nặng nề. || *Au fig.* —, Các sự làm nặng nề. *Le — des ans,* Lớn tuổi thì phải gặp nhiều sự nặng nề (như lẫn lộn, yếu đuối.)

Farder, *a.* Giồi phấn, đánh phấn. Bôi bác, xuy mạ. Giấu. — *la vérité,* Giấu sự thật. || SE FARDER, *r.* Giồi (đánh) phấn, dặm mặt. *Joues fardées,* Má phấn. || —, *n.* Sập xuống bởi nặng. *Ce mur farde,* Vách nầy sập xuống.

Fariadet, *m.* Quỉ hón.

Farfouiller, *a.* et *n.* Lục lạo, lục tặc. — *dans une armoire,* Lục lạo trong tủ.

Faribole, *f.* Lời nói vặt, lời hư từ. *Dire des fariboles,* Nói vặt, nói lời hư từ.

Farine, *f.* Bột. — *de blé (de froment),* Bột mì. *Fleur de —,* Bột lọc.

Fariner, *a.* Rắc bột, rải bột. || —, *n.* Có bụi bụi như bột. *Une dartre qui farine,* Thứ lác xùi mốc như bột.

Farineux, euse, *adj.* Có bột. *Patate farineuse,* Khoai nhiều bột. *Dartre farineuse,* Lác trắng như bột. *Les farineux,* Loài sắng cỏ có bột.

Farniente, *m.* Sự ở không nhưng, nhàn sự.

Farouche, *adj.* Rừng, chưa thuần. Quạu quọ, dữ tợn. Nhát sợ. *Bête —,* Thú rừng. *Air —,* Bộ dữ tợn. *Vertu farouche,* Nhơn đức nhặt nhiệm quá.

Fascicule, *m.* Tập, xấp (giấy, sách). Bó nhỏ vừa cặp nách.

Fascination, *f.* Sự ếm chú, phép thuật. || *Au fig.* —, Sự quến dụ, sự rủ quến. *L'éloquence exerce une véritable —,* Nói hay có sức làm cho kẻ nghe mê.

Fascine, *f.* Bó chà, bó củi (để lấp hào thành).

Fasciner, *a.* Ếm chú, làm phép thuật. || *Au fig.* —, Rủ quến, làm cho mê. — *les yeux,* Mà con mắt.

Faséole, *f.* Thứ đậu trắng.

Faste, *adj.* Tốt. (sự dị đoan). *Jour —,* Ngày tốt.

Faste, *m.* Sự trọng thể, sự rực rỡ. Sự phô trương. Sự kiêu hảnh. *Une éloquence sans —,* Khoa ngôn ngữ hẳn hòi. || FASTES, *m. pl.* Lịch, sử ký. Sử truyện.

Fastidieux, euse, *adj.*

Digitized by Google

Chán ngán, nhàm lờn. Hay khuấy rối, khuấy khoả.

Fastueux, euse, *adj.* Trọng thể, rực rỡ. Hay ưa trọng thể, hay phô trương.

Fat, *adj. m.* et *s.* Xấc xược, khờ khạo, làm kiêu cách, hay khoe tre.

Fatal, le, *adj.* Có số mạng, không khỏi đặng. Dữ, hại. Can hệ. Hay làm cho chết. *Heure fatale,* Giờ số mạng, giờ chết, giờ hệ, giờ rủi. *Coup —,* Cái đánh chết.

Fatalement, *adv.* Theo số mạng, khỏi không đặng, bề nào cũng phải...

Fatalisme, *m.* Đạo dạy rằng mọi sự đều có số mạng cải không được.

Fatalité, *f.* Số vận, vận mạng, mạng lý. Sự khỏi không đặng. Vận rủi, số hệ.

Fatidique, *adj.* Nói tiên tri. Bói.

Fatigant, te, *adj.* Hay làm cho mệt. *Travail —,* Công việc mệt nhọc, khó lòng. || *Au fig.* —, Khuấy khỏa, rầy rà, khó lòng. *Un enfant —,* Con nít khuấy rối.

Fatigué, ée, *adj.* Mệt, mệt nhọc, nhọc nhằn.—*d'entendre,* Nhàm tai. *Traits fatigués,* Diện mạo mệt mỏi. || *Au fig.*—, Yếu, cũ, gần hư. *Machine fatiguée,* Máy cũ muốn hư. *Voix fatiguée,* Tiếng hết thanh nữa.

Fatigue, *f.* Công lao, lao khổ, sự khó nhọc. Sự mệt mỏi.

Fatiguer, *a.* Làm cho mệt nhọc, cho lao lực, làm cực. *Ce travail me fatigue,* Tôi làm việc nầy mệt. || *Au fig.*—, Khuấy khỏa, rầy rà, làm khó chịu, làm cực. — *les oreilles,* Làm rầy tai. — *la salade,* Trộn cải *salade.* || Se fatiguer, *r.* Mệt mỏi, mệt nhọc. — *l'esprit et le corps,* Mệt phần trí mệt phần xác.

Fatras, *m.* Đồ nhiều thứ lộn bậy. Văn nói lộn xộn không rõ ràng làm hết muốn nghe.

Fatuité, *f.* Chứng kiêu cách, tánh hay phô trương, tánh xấc xược. Tiếng nói xấc, lời nói đồng.

Faubourg, *m.* Xóm ngoài thành phố.

Fauchée, *f.* Công phát.

Faucher, *a.* Cắt bằng liềm, phát. — *les herbes,* Phát cỏ. || *Au fig.*—, Phá tuyệt, hủy hoại. *La mort fauche tout,* Sự chết giết phá mọi sự. || —, *v. n.* (Chơn trước) đi vòng rây (về ngựa).

Fauchet, *m.* Bừa cào. Kèo nèo.

Faucheur, *m.* Kẻ phát cỏ.

Faucheuse, *f.* Máy phát cỏ.

Faucheux *ou* **Faucheur,** *m.* Con chôm chôm (cẳng dài chạy trên mặt nước).

Digitized by Google

Faucille, *f.* Lưỡi liềm, câu liêm, lưỡi hái, vòng hái.

Faucon, *m.* Chim ưng, loại ó.—*cendré,* Chim thầy bói.

Faufiler, *a.* Lược, may lược. || *Au fig.*—, Lén vào, lỏn vào. || SE FAUFILER, *r.* Lỏn vào, lén ra, lỏn ra.

Faune, *f.* Các thứ thú vật trong một xứ.

Faussaire, *m.* Kẻ giả, kẻ mạo (tờ giấy, bằng thị).

Faussement, *adv.* Không thật, cách dối trá, gian giảo.

Fausser, *a.* Làm cho cong (quẹo, vạy). Làm giả, mạo. Làm hư, sái liệt. *Mécanisme faussé,* Sầy máy. — *le sens,* Làm sái nghĩa. — *un acte,* Làm tờ giả. — *son serment,* Phạm lời thề. || —, *v. n.* Hát sái, hát bậy.

Fausset, *m.* Tiếng giọng óc. || —, Nêm, chốt.

Fausseté, *f.* Sự dối, sự giả trá, sự gian dối. Sự giả dò, sự giả hình.

Faute, *f.* Tội, lỗi, tội lỗi. Sự sái, sự quấy, sự làm lỗi. Sự thiếu. *Commettre une*—, Phạm tội. *Devoir sans* —, Bài không lỗi. — *de vivres,* Thiếu lương thực. || SANS FAUTE, *loc. adv.* Chắc chắn, chẳng sai. *J'y serai* —, Tôi sẽ có mặt đó chẳng sai.

Fauteuil, *m.* Ghế lớn (có tay vịn có lưng dựa). || *Au fig.*—, Chức làm đầu trong hội. *Occuper le*—, Ngồi chỗ làm đầu, chỗ nhứt trong hội.

Fauteur, trice, *s.* Kẻ binh, kẻ hộ vực. Kẻ giục, kẻ xui mưu. — *de révolte,* Kẻ xui mưu dấy loạn.

Fautif, ive, *adj.* Sai lầm được, lầm lỗi được. Có nhiều lỗi. *Il est* —, Nó có lỗi. *Compositions fautives,* Bài nhiều lỗi.

Fauve, *adj.* Sầm màu, hoe hoe, vàng vàng. || BÊTE FAUVE, *hay là* FAUVE, *m.* Thú vật rừng.

Fauvette, *f.* Chim bông lau.

Faux, *f.* Lưỡi hái, vòng hái. Cái phăng.

Faux, *m.* Sự lầm lạc, sự giả, sự mạo. *Donner dans le*—, Sai lầm.—*en écriture,* Tờ giả. || —, *adv. Raisonner* —, Nói lẽ sái lầm lắm.

Faux, fausse, *adj.* Giả, giả trá, dối, gian dối, huyễn hoặc. Vô ích. Lầm lạc, sai. — *témoin,* Chứng dối. — *poids,* Cân giả. *Fausse monnaie,* Bạc giả. — *espoir,* Trông cậy vô ích. *Homme* —, Người không thiệt thà. *Fausse nouvelle,* Tin không thật, đồn huyễn. *Calcul*—, Tính sái lầm, trật. || À FAUX, *loc. adv.* Sái, bậy, quấy, trật.

Faux-bourdon, *m.* Cách hát giọng trầm.

Faux-fuyant, *m.* Lẽ chữa

Digitized by Google

mình, lời quanh quẹo. Đàng trẽ, ngõ quẹo.

Faveur, *f.* Ơn, ơn ngãi (nghĩa). Thân thế, sự binh vực. *Accorder une —à qqn,* Làm ơn cho ai. *Être en —auprès de qqn,* Thân với ai. || —, Dải lụa mảnh và hẹp. || EN FAVEUR DE, *loc. prép.* Vì, vì nể. *À la faveur de...* Nhờ... *À la faveur du vent...* Nhờ có gió xuôi.

Favorable, *adj.* Hay binh vực, dễ ở, hay duông thứ. Tiện, xuôi, đạt. *Se montrer —à qqn,* Binh vực ai. *Occasion —,* Dịp tiện, dịp tốt. *Temps —,* Trời tốt.

Favorablement, *adv.* Cách binh vực, tử tế, cách xuôi.

Favori, ite, *s. et adj.* Cái mình ưa hơn. Người thân, người yêu dấu. Kẻ thân cận nhứt. Ưa hơn. *La couleur favorite,* Ưa sắc đó hơn. || FAVORIS, *pl. m.* Râu rìa.

Favoriser, *a.* Binh vực, bàu chữa, phù hộ, giúp đỡ, làm ơn.—*le commerce,* Giúp việc buôn bán. *La nuit favorise sa fuite,* Nhờ ban đêm nó trốn mới đặng.

Fayotier, *m.* Cây so đũa, cây đậu đũa.

Fébrifuge, *adj.* et *s.* Chữa bịnh rét. Thuốc rét.

Fébrile, *adj.* Về bịnh rét, sốt rét. *Une ardeur—,* Lòng sốt sắng nóng nẩy quá.

Fécal, le, *adj.* Về phẩn, cứt. *Matières fécales,* Phẩn, cứt.

Fécond, de, *adj.* Hay sanh sản, hay sinh (sai) trái. Đượm nhuần, tốt. *Champs féconds,* Đồng ruộng tốt. || *Au fig.*—, Giỏi. Hay. Đượm nhuần. *Année féconde en fruits de salut,* Năm đượm nhuần mọi ơn phần rỗi. *Orateur —,* Người giảng giỏi, nhiều lẽ.

Fécondant, te, *adj.* Nhuần nhã. *Les eaux du Mékong sont fécondantes,* Nước sông lớn *Mêkong* nhuần nhã lắm.

Féconder, *a.* Làm cho sinh sản, làm cho sai trái. Làm cho nhuần nhã. — *la terre,* Làm cho đất ra tốt.

Fécondité, *f.* Sự sinh sản, sự sai trái.

Fécule, *f.* Bột (trái, củ...)— *de maïs,* Bột bắp.

Féculent, te, *adj.* Có bột, có cáu, có cặn.

Fédéral, le, *adj.* Về việc giao lân với nhau. *Conseil —,* Hội các xứ giao lân với nhau.

Fédération, *f.* Sự giao lân với nhau.

Fédéré, ée, *adj.* et *s.* Có giao lân. Nước giao lân.

Fédérer, (Se) *r.* Giao lân, giao kết.

Fée, *f.* Nàng tiên, bà bóng.

Digitized by Google

Féerie, *f.* Phép tiên nữ. Tuồng hát có tiên hoá phép.

Feindre, *a.* Giả, giả đò, giả hình, làm bộ. Bày đặt.—*de pleurer,* Giả đò khóc. — *la joie,* Làm bộ vui. —*un personnage,* Tưởng mình là người sang trượng.

Feinte, *f.* Sự giả đò, sự làm bộ. *Parler sans —,* Nói ngay.

Félé, ée, *adj.* Nứt đường, lẻ. || *Au fig. Tête félée,* Khùng khùng.

Féler, *a.* Làm nứt đường, làm răn đường. || Se —, *r.* Nứt đường, răn đường. *Ce pot se félera au feu,* Vò nầy hơ lửa thì nứt ra.

Félicitation, *f.* Sự mừng, sự khen. Lời mừng (khen). *Mes meilleures félicitations,* Tôi hết tình mừng cho anh.

Félicité, *f.* Phước, phước lộc.

Féliciter, *a.* Mừng, khen, mừng cho, tặng khen. — *qqn de sa victoire,* Mừng cho ai đã thắng trận. || Se félicter, *r.* Mừng rỡ.

Félin, ine, *adj.* Thuộc về mèo. *Race féline,* Loại thú như mèo.

Félon, onne, *adj.* et *s.* Loạn thần, Lất trung, phản nghịch.

Félonie, *f.* Sự bất trung, sự phản nghịch.

Fêlure, *f.* Đường nứt.

Femelle, *adj.* et *s. f.* Về loài cái, mái. *(Principe femelle)* Âm.

Féminin, ine, *adj.* Về loài nữ, đờn bà. Giống cái, loại mái. *Visage —,* Bộ con gái, tướng đờn bà. *Voix féminine,* Giọng (tiếng) đờn bà. *Le genre —,* Giống cái.

Femme, *f.* Người nữ, đờn bà. Vợ. *Prendre —,* Cưới vợ. *Bonne (vieille) —,* Bà già. — *légitime,* Vợ chánh. — *de chambre,* Con đòi, đầy tớ gái.

Femmelette, *f.* Đờn bà nhẹ tính khờ khạo. || *Au fig.—,* Người yếu điệu.

Fémur, *m.* Xương vế.

Fenaison, *f.* Sự cắt (phát) cỏ. Mùa (kì) phát cỏ.

Fendeur, euse, *s.* —*de bois,* Kẻ bửa củi.

Fendillé, ée, *adj.* Răn, nứt đường.

Fendiller, (se) *r.* Răn ra, nứt đường, nứt rạn, giập.

Fendre, *a.* Bửa, chẻ, sả, chặt, tách ra, nứt ra. — *du bois,* Bửa củi. || *Au fig.* — *le cœur,* Làm đau lòng xót dạ || Se fendre, *r.* Nứt ra, tách hai, vỡ ra. || *Au fig.—,* Có lòng rộng rãi.

Fendu, ue, *adj.* Toát, tét, sứt ra, nứt ra, vỡ ra, hẻ ra. *Arbre — en deux,* Cây tét hai. *Rochers fendus,* Đá vỡ ra.

Digitized by Google

Fenêtre, *f.* Cửa sổ.—*à barreaux*, Cửa song.

Fenouil, *m.* Tiểu hồi hương.

Fente, *f.* Lỗ hở, lỗ nẻ, đàng nứt, kẽ ván.

Fenugrec, *m.* Hồ ba.

Fer, *m.* Sắt. Gươm giáo.—*à cheval,* Móng (cúc) ngựa. — *à repasser*, Bàn ủi (đồ). —*à souder,* Mỏ hàn. *Croiser le* —, Đánh tay hai. *Âge de*—, Hồi lúc trước hết. || Les fers, *m. pl.* Xiềng tỏa, cùm, lòi tói. *Mettre aux*—, Đóng xiềng, xiềng lại.

Fer-blanc, *m.* Thiết, bạch thiết.

Ferblantier, *m.* Thợ thiết, thợ làm đồ thiết.

Férie, *f.* Ngày thường, (trong tuần lễ).

Férié, ée, *adj. Jour*—, Ngày nghỉ.

Férir, *a.* Đập, đánh. *Sans coup* —, Khỏi đánh đập gì hết.

Ferler, *a.* Cuốn buồm.

Fermage, *m.* Tiền mướn, thuế hoa chi.

Ferme, *f.* Ruộng đất cho mướn. Sự cho thuê mướn, hoa chi. Nhà người mướn đất ở. Vày nhà, sườn nhà. *La — des bacs,* Hoa chi đò ngang. *— des alcools, d'opium,* (hoa chi) Công xi rượu, á phiện.

Ferme, *adj.* Cứng, cứng cát. Chắc chắn, vững vàng; bền chí, bền đỗ, bền lòng. *Attendre l'ennemi de pied* —, Vững vàng chờ quân giặc tới. —*dans sa foi,* Bền lòng tin. *Terre*—, Đất liền. || —, *adv.* Mạnh, lung, hung, dữ lắm. *Frapper* —, Đánh hung lắm.

Fermé, ée, *adj.* Đóng, gài, khép. Bít, kín mít, đậy. Rào, rào lại. *Porte fermée à clé,* Cửa khóa lại rồi. || *Au fig. Cœur* —, Kín lòng, không tỏ ý mình.

Fermement, *adv.* Cách vững vàng. Cách chắc chắn. *Croire* —, Tin vững vàng.

Ferment, *m.* Men. || *Au fig.* — *de discorde,* Cái sanh (gây) việc cãi cọ.

Fermentation, *f.* Sự men dậy. || *Au fig.* —*des esprits,* Sự thiên hạ xôn xao chộn nhộn.

Fermenter, *n.* Men dậy. *La pâte fermente,* Bột dậy men. || *Au fig.*—, Làm cho xao xiến lộn xộn. *Sa tête fermente,* Nó lộn xộn không yên.

Fermer, *a.* Đóng lại, khép, gài. Bít, lấp, đậy. Rào lại, rấp lại. — *une porte,* Đóng cửa lại.—*à clé,* Khóa lại.— *un jardin,* Rào vườn lại.— *la bouche,* Ngậm miệng lại. —*la marche,* Đi sau hết. — *un compte,* Tính sổ hết rồi.

Digitized by Google

Xong rồi. || —, *v. n.* Bãi, nghỉ, đóng. *Aujourd'hui les tribunaux ferment,* Bữa nay việc tòa nghỉ. *Cette porte ferme bien,* Cửa nầy đóng khít rịt. || Se fermer, *r.* Nhíp miệng lại, làm thẹo. *La plaie se ferme,* Vít làm thẹo.

Fermeté, *f.* Sự chắc chắn, sự vững vàng. Sự bền lòng, sự bền đỗ, sự kiên cố. *Ce terrain manque de —,* Chỗ đất nầy không chắc. *Manquer de —,* Không vững vàng bền đỗ.

Fermeture, *f.* Sự đóng lại, lúc đóng cửa. Đồ để đóng (tấn, chận, bít). *La — des bureaux,* Giờ thôi làm việc. Bãi hầu, giờ tan hầu.

Fermier, ière, *s.* Kẻ mướn đất, tá điền, kẻ mua (lãnh) hoa chi.

Fermoir, *m.* Cái khóa, cái móc.

Féroce, *adj.* Hung dữ, dữ tợn; độc dữ, cộc cằn. *Humeur —,* Tánh hung dữ. *Bêtes féroces,* Muông (thú) dữ.

Férocité, *f.* Sự dữ tợn, sự độc dữ. Tánh hung dữ, nết dữ.

Ferrage, *m.* Sự bít (đát) sắt. Sự đóng móng sắt ngựa.

Ferraille, *f.* Sắt cũ, sắt vụn, sắt hư.

Ferrailler, *n.* Gươm giáo đụng nhau rổn rảng. Đánh gươm. || *Au fig.*—, Cãi lẫy om sòm.

Ferrant, *adj. s. Maréchal —,* Thợ đóng móng (cúc) ngựa.

Ferré, ée, *adj.* Có bịt sắt, có dát sắt. *Voie ferrée,* Đường bằng sắt = đường xe lửa. *Chemin —,* Đường đá. || *Au fig.*—, Giỏi, thông thạo. *Être — sur le code,* Thông sách luật.

Ferrer, *a.* Bịt, (dát) sắt. Đóng móng ngựa. — *une roue,* Bịt sắt bánh xe.

Ferronnerie, *f.* Lò làm đồ sắt; chỗ bán đồ sắt.

Ferrugineux, euse, *adj.* Có sắt, có mùi sắt. *Eau ferrugineuse,* Nước sắt.

Ferrure, *f.* Đồ sắt, sắt bịt.

Fertile, *adj.* Tốt, hay sinh sản, sai trái, phì nhiêu. *Terre —,* Đất tốt. || *Au fig.— en inventions,* Giỏi bày đặt.

Fertilisable, *adj.* Ra tốt được.

Fertiliser, *a.* Làm cho ra tốt, làm cho sinh sản. *Les engrais fertilisent la terre,* Có phân thì đất ra tốt.

Fertilité, *f.* Sự sai trái, sự hay sinh sản, sự đất tốt. *Année de —,* Năm được mùa.

Férule, *f.* Bê, cái bê (bằng da hay là cây để đánh). ||

Digitized by Google

Au fig. Être sous la — de qqn, Ở dưới phép ai.

Fervent, e, *adj.* Sốt sắng. *Cœur —*, Lòng sốt sắng. || *Au fig.* —, Siêng, chuyên. — *à l'étude*, Chuyên học.

Ferveur, *f.* Sự (lòng) sốt sắng. Lòng sốt đạo.

Fesse, *f.* Bàn tròn, bàn tọa. Mông (khu) đít.

Fessée, *f.* (Một) trận đòn.

Fesser, *a.* Đánh đòn.

Festin, *m.* Tiệc, yến tiệc, yến diên. *Donner (faire) un —*, Đãi (dọn) tiệc, yến.

Festiner, *a.* et *n.* Làm (dọn) tiệc. Ăn tiệc. — *ses amis*, Thết đãi bạn hữu mình

Feston, *m.* Dây hoa, hoa giăng. Đồ thêu hoa.

Festonné, ée, *adj.* Có giăng dây hoa. Có thêu hoa dây. *Habit —*, Áo có thêu hoa dây.

Festonner, *a.* Giăng dây hoa. Vẽ dây hoa. Thêu, cắt dây hoa. || —, *n.* Đi xiêu mếu như tuồng say rượu.

Festoyer, *a.* Thết đãi, tiếp rước, đãi đằng ai

Fête, *f.* Lễ, ngày lễ. Cuộc chơi, sự mừng, sự ăn mừng. — *solennelle*, Lễ cả. *La — de Pâques*, Lễ Phục Sinh. *Donner, faire une — à qqn*, Ăn mừng người nào. *La Fête-nationale*, Lễ chánh chung. *Souhaiter la — à qqn*, Mừng lễ bổn mạng ai.

Fête-Dieu, *f.* Ngày lễ Mình thánh Chúa.

Fêter, *a.* Ăn lễ, làm lễ. — *qqn*, Mừng (thết đãi) người nào.

Fétiche, *m.* Đồ kẻ ngoại thờ.

Fétide, *adj.* Hôi, hôi hám, thui tha.

Fétu, *m.* Cộng rơm, rơm rác, cỏ rác. || *Au fig.* —, Sự nhỏ mọn.

Feu, *m.* Lửa, hỏa. *Faire du —*, Nổi lửa. *Mettre le — à...* Đốt, châm lửa. *Au — à Saigon!* Cháy nhà bên Thành. || —, Đèn. *Ici on aperçoit les feux du village*, Ở đây thấy đèn thắp trong xóm. — *d'artifice*, Pháo. || *Arme à —*, Súng. *Coup de —*, một phát súng. — *de peloton*, Hiệp súng tốp binh lính bắn. || —, Nóc nhà, bếp. *Village de cent feux*, Làng một trăm nóc nhà. *N'avoir ni — ni lieu*, Bình bồng trôi nổi, không nhà cửa. || *Supplice du —*, Hình phạt chết thiêu. || *Feu follet*, Ma trơi. || *Au fig.* —, Sự hung hăng phấn chấn. *Dans le — du discours*, Đang khi sốt giảng *Les feux de l'été*, Sự nóng mùa hè.

Feu, feue, *adj.* Đã chết rồi, đã qua đời. — *mon père*, Ông già tôi đã qua đời.

Feuillaison, *s.* Sự phục,

Digitized by Google

kẻ dưới phép người sang trọng. Chư hầu.

Feuillage, *m.* Lá, lá cây, nhành lá.

Feuillaison, *f.* Mùa (kì) thay lá.

Feuille, *f.* Lá, tàu lá, tấm lá. Tờ giấy. Tờ nhựt trình. *Les feuilles des arbres,* Lá cây. *Une — de cocotier,* Một tàu lá dừa. *Une — de papier,* Một tờ giấy. *Or en —,* Lá vàng. *—périodique,* Nhựt trình in có ngày.

Feuillé, ée. *adj.* Có nhiều lá, sum sê, rậm rạp.

Feuillée, *f.* Bóng mát cây lá im dợp. *Sous la —,* Dưới bóng mát.

Feuillet, *m.* Tờ sách, lá sách.

Feuilleter, *a.* Lật sách.

Feuilleton, *m.* Truyện in thêm phía dưới nhựt trình.

Feuillu, ue, *adj.* Có nhiều lá, rậm rạp. *Arbre —,* Cây sum sê.

Feutre, *m.* Lông chiên nện (nĩ). *Chapeau de feutre,* Nón lông chiên nện (nĩ).

Feutrer, *a.* Nện lông chiên ra giẽ.

Fève, *f* Đậu.

Févier *des Indes,* Đậu săng.

Février, *m.* Tháng hai tây.

Fi, *interj.* Hủy! uạ! nẹ! *Faire — de...* Nhờm gớm, chê, không sá. Thị.

Fiacre, *m.* Xe đưa, xe cho mướn.

Fiançailles, *f. pl.* Lễ hỏi. *Célébrer les —,* Làm lễ hỏi. Lễ bỏ trầu cau, lễ chịu lời.

Fiancé, ée, s. Kẻ đã ưng (hứa) làm vợ chồng. Kẻ đã có lễ hỏi rồi.

Fiancer, *a.* Làm lễ hỏi, chịu gả. *Cette fille est déjà fiancée,* Con gái nầy gả rồi, có nơi rồi.

Fiasco, *m.* Bậy chuyện, hư việc, không xong. *Faire —,* Ăn trợt, hú trụi, không ra gì hết.

Fibre, *f.* Sớ, thớ, chỉ, thứa. *Fibres de la viande,* Thứa (sớ) thịt. || *Au fig. —,* Sự hay động lòng, sự hay mũi lòng. *Avoir la — sensible,* Hay mũi lòng.

Fibreux, euse, *adj.* Có sớ, có thứa.

Ficeler, *a.* Cột dây nhỏ (nhợ), quấn dây nhợ.

Ficelle, *f.* Sợi nhợ, dây nhợ, dây gai. *Une pelote de —,* Một trái (cuồn) nhợ. || *Au fig. —,* Người quỉ quái.

Fiche, *f.* Chốt, cái chốt. Bản lề. Vĩ bài. Thẻ biên đều gì mà nhớ về ai. Tấm giấy nhỏ có in hiệu sách. || *—de consolation,* Sự được may lại.

Ficher, *a.* Cặm xuống, cắm xuống; đóng vô, găm vô. *— un pieu en terre,* Cắm (đóng) nọc xuống đất. || *— des coups à qqn,* Đánh ai.

Digitized by Google

— *le camp*, Chạy mất. — *qqn dedans*, Gạt ai. *Fichez moi la paix*, Đi cho rảnh. || SE FICHER, *r.* Khinh khi, để ngươi. *Je m'en fiche*, Tao thị, tao không kể.

Fichu, *m.* Khăn choàng đờn bà dùng.

Fichu, ue, *adj.* Xấu, xấu xa; hư mất. *Voilà un — drôle*, Đó là đứa hoang hư. *Mes effets sont fichus*, Áo quần tôi hư (mất) hết. *Il est —*, Nó chắc chết.

Fictif, ive, *adj.* Giả, dối trá, bày đặt. *Vente fictive*, Giấy bán giả.

Fiction, *f.* Đều bày đặt, sự giả dối, truyện biến ngôn.

Ficus Indica, *m.* Cây da.

Fideicommis, *m.* Của trối gởi cho ai dặn giao cho kẻ khác.

Fidéjussion, *f.* Sự bảo lãnh.

Fidèle, *adj.* Trung tín, trung ngãi. Thiệt thà, chắc chắn, hẳn hòi. *Serviteur bon et —*, Đầy tớ tốt lành trung ngãi. *Ami —*, Bạn hữu thật tình. — *à sa parole*, Giữ lời mình nói. *Traduction —*, Dịch ra y như bổn. || LES FIDÈLES, *m. pl.* Các giáo hữu, bổn đạo.

Fidèlement, *adv.* Cách trung tín, cách chín chắn.

Fidélité, *f.* Lòng trung tín, sự ngay thật, sự trung ngãi. Sự chắc chắn, sự thật, sự trung chính. — *conjugale*, Nghĩa vợ chồng. *La — d'un caissier*, Tài phú ngay thật.

Fief, *m.* Cái của riêng mình.

Fieffé, ée, *adj.* Quá đỗi, quá chừng. *C'est un menteur —*, Nó là tổ láo.

Fiel, *m.* Mật. Đắm. || *Au fig.* —, Sự đắng cay chua xót. Lòng giận, lòng ghét. *Abreuvé de —*, Buồn rầu sầu não.

Fiente, *f.* Phẩn, cứt con thú vật.

Fier, *a.* Gởi gắm, phú thác. || SE FIER, *r.* Cậy, sở cậy, tin, nhờ. Ỷ. *Ne vous fiez pas à lui*, Đừng có tin nó.

Fier, fière, *adj.* Kiêu căng, kiêu hảnh, làm phách. Khoe khoang, phô trương. Mạnh mẽ, can đãm, gan dạ. *Un homme —*, Người kiêu căng. *Ces fiers soldats*, Những lính can đãm. — *de ses aïeux*, Phô trương dòng họ mình. *Un — sot*, Thằng ngu ngốc.

Fièrement, *adv.* Cách kiêu ngạo. Lắm, quá. *Marcher —*, Đi bộ lất xất, lất khất.

Fierté, *f.* Tính kiêu hảnh, sự cao cách. Sự bạo dạn, gan dạ.

Fièvre, *f.* Rét, bịnh rét, nóng lạnh. *Accès de —*, Cữ (cơn) rét. *Couper la —*, Chận cữ rét. — *typhoïde*, Ban cua lưỡi trắng. || *Au*

Digitized by Google

fig. —, Sự thất kinh hồn vía, sự nóng nảy. *La — des passions,* Tính xác thịt hăng.

Fièvreux, euse, *adj.* et *s.* Hay sinh bịnh rét. Kẻ mắc bịnh rét, kẻ sốt rét, nóng lạnh. || *Au fig. Ardeur fièvreuse,* Hăng lắm.

Fifre, *m.* Sáo nhỏ, quyền nhỏ.

Figer, *a.* Làm cho đặc (đông) lại. || SE FIGER, *r.* Đặc lại, đông lại.

Figue, *f.* Trái vả, trái sung.

Figuier, *m.* Cây vả.— *d'Inde* (Banian) Cây bồ đề. — *commun,* Cây sung.

Figuratif, ive, *adj.* Có vẽ hình. Có ý chỉ, là hình bóng. *Plan* —, Họa đồ có vẽ hình.

Figure, *f.* Hình, hình bề ngoài. Mặt mũi, bộ mặt, bộ tịch, tướng mạo. Hình tượng, hình bóng; dấu chỉ. Cách nói bóng dáng. Ví dụ, mỉa mai. *Jeter à la —,* Quăng (ném) vô mặt. — *hautaine,* Bộ kiêu hảnh. — *de bronze,* Hình bằng đồng. *Parler en figures,* Nói bóng dáng, *La manne est la — de l'Eucharistie,* Manna là hình bóng phép Thánh Thể.

Figuré, ée, *adj.* Dùng hình mà chỉ ra. Bóng dáng, mỉa mai. *Sens* —, Nghĩa nói bóng. *Jésus-Christ est — par l'agneau,* Con chiên là hình bóng Đ C G.

Figurer, *a.* Vẽ, tạc, làm ra hình, chỉ ra. — *un navire,* Vẽ hình chiếc tàu. || —, *v. n.* Có mặt. — *dans une fête,* Có mặt trong cuộc chơi. — *sur une liste,* Có đứng tên trong sổ. || SE FIGURER, *r.* Tưởng, ngờ. Ước giạc, giạc như.

Fil, *m.* Chỉ, sợi chỉ. Sự tiếp kế. Lưỡi (gươm, dao). — *de coton,* Chỉ vải. — *télégraphique,* Dây thép. — *à plomb,* Dây mực. || *Au fig.* — *de l'eau,* Dòng nước. *Le — d'une affaire,* Đầu đuôi gốc ngọn việc gì.

Filage, *m.* Sự kéo chỉ, nghề kéo chỉ.

Filament, *m.* Sớ, thớ. || *Au pluriel* = Bầy nhầy, bạn nhạng.

Filandière, *f.* Đờn bà làm nghề kéo chỉ.

Filandreux, *adj.* Có bầy nhầy, đầy những sớ (chỉ). || *Au fig. Style* —, Văn nói lầy quầy liếu xiếu, (không rõ).

Filant, te, *adj.* Chạy (chảy) dài như chỉ. *Étoile filante,* Sao băng, sao xẹt, sao vá.

Filao, *m.* Cây dương.

Filasse, *f.* Gai chải rồi (để kéo chỉ).

Filature, *f.* Nghề ươm tơ, kéo chỉ. Lò ươm, lò kéo vải.

Digitized by Google

File, *f.* Dãy, dọc. —*de voitures,* Dọc xe. || À LA FILE, *loc. adv.* Nối đuôi, tiếp theo nhau. *Chef de —,* Kẻ đi đầu.

Filer, *a.* Kéo chỉ. — *la soie,* Kéo chỉ tơ. — *une amarre,* Mở đỏi. || —, *v. n.* Chạy, chảy, chạy dài (ngay). — *doux,* Chịu phép. *Ce bateau file dix nœuds,* Tàu nầy chạy một giờ đi hết mười *nœuds. Cette liqueur file,* Rượu nầy nhểu. || — *un voleur,* Theo riết thằng ăn trôm.

Filet, *m.* Lưới, chài. Võng. Chỉ. Thịt trái thăn. Bầy. Một chút, một thí. *Jeter le —,* Vải chài, bủa lưới. *Al'er en —,* Đi võng. — *de veau,* Trái thăn bò con. *Un — de vinaigre,* Một chút (nhểu) giấm. *Prendre au—,* Gài bẫy.

Filial, ale, *adj.* Về đạo (phận) làm con. *Piété filiale,* Lòng hiếu thảo.

Filiation, *f.* Tông tộc, dòng dõi. Sự liên tiếp nhau. *La — des mots,* Những tiếng ăn thua với nhau.

Filière, *f.* Bàn kéo (lùa) thép. Đồ bắt đường ốc. || *Au fig.—,* Lớp, thứ tự. *Passer par la —,* Những phép phải giữ cho được sự gì.

Filiforme, *adj.* Mảnh như chỉ.

Filigrane, *m.* Đồ đậu (về vàng, bạc). Hình, chữ, lằn gạch trong giấy.

Filin, *m.* Dây chạc.

Fille, *f.* Con gái, nữ nhi. *C'est ma —,* Nó là con gái của tôi. *Petite—,* Cháu gái. *Les Filles de la Charité,* Bà phước.

Fillette, *f.* Con gái nhỏ, tiểu nữ, nữ nhi.

Filleul, eule, *s.* Con bàu chủ, con đỡ đầu.

Film, *m.* Dải có nhiều hình tiếp bày một truyện dùng trong máy hát bóng.

Filon, *m.* Tia trong mỏ loài kim.

Filoselle, *f.* Dũi, thao.

Filou, *m.* Đứa ăn cắp, đứa gian giảo, đứa ăn gian.

Filouter, *a.* Ăn cắp, gian giảo, ăn gian.

Fils, *m.* Trai, con trai. — *aîné,* Con trưởng nam, trai đầu lòng. *Petit—,* Cháu trai. — *adoptif,* Con nuôi, con mày. — *unique,* Con một. *De père en —,* Đời cha qua đời con. || *Au fig.—de Mars,* Quân lính.

Filtrage, *m.* Sự lọc. Sự lóng.

Filtrant, te, *adj.* Để mà lọc. *Pierre filtrante,* Đá để mà lọc.

Filtre, *m.* Bình lọc nước, đồ lọc (lóng) nước.

Filtrer, *a.* Lọc, lóng. *Eau filtrée,* Nước lọc. || —, *v. n.*

Digitized by Google

Nhỉ, rịn, nhỏ giọt. *L'eau filtre de tous côtés*, Nước nhỉ ra tứ phía.

Fin, *f.* Cùng, chung, tận, cuối, mãn. Sau hết. Sự chết, làm chung. Ý chính ý, chính việc. *Jusqu à la--*, Cho đến cùng. *La — du monde*, Tận thế. *Toucher à sa—*, Gần chết, tới giờ làm chung. *Parvenir à ses fins*, Được đến tới cùng, được như ý mình muốn. *Fins dernières*, Tứ chung. — *de non-recevoir*, Sự bát đơn đi. || À LA FIN, *loc. adv.* Sau hết.

Fin, fine, *adj.* Mỏng mảnh, mịn. Tốt, lịch sự, sắc sảo. Nhứt hạng, qui trọng, khôn lanh, quỉ quyệt. Ròng, tinh ròng, thiệt. *Drap —*, Nĩ mịn. *Ecriture fine*, Chữ sắc nét. *Vin —*, Rượu ngon nhứt hạng. *Or —*, Vàng ròng. *Esprit —*, Trí sáng, trí sắc sảo. *Pluie fine*, Mưa phảy phảy, mưa tro. *Taille fine*, Vóc giạc mỏng mảnh. *Oreille fine*, Lỗ tai rõ, rõ tai.

Finage, *m.* Điền thổ làng.

Final, le, *adj.* Sau hết, cùng, rốt hết. *Lettre finale*, Chữ rốt. *Cause finale*, Ý chính. *Impénitence finale*, Không ăn năn tội trở lại cho đến chết. || FINALE, *f.* Khúc sau hết trong bài hát.

Finalement, *adv.* Sau hết.

Finance, *f.* Tiền bạc. || FINANCES, *pl.* Tiền của. Kho bạc Nhà nước. *Le ministère des finances*. Hộ bộ. *Versé dans les finances*, Người thạo việc thâu thuế.

Financer, *n.* Cấp tiền bạc, xuất tiền của.

Financier, ière, *adj.* et *s.* Về tiền bạc. Kẻ coi về tiền bạc thuế vụ. Kẻ đổi bạc, kẻ buôn bán b c tiền.

Finasser, *n.* Ăn ở quỉ quái (bợm bãi).

Finaud, de, *adj.* Quỉ quái, lanh lợi, mưu mô.

Finement, *adv.* Khéo. Quỉ quái.

Finesse, *f.* Sự mỏng mảnh, sự mịn, sự sắc sảo. Mưu kế, mưu mô, chước móc. — *d'un tissu*, Sự hàng mịn màng. — *d'esprit*, Sự sắc trí. *Faire des finesses*, Làm, bày, đặt mưu chước.

Fini, ie, *adj.* Rồi, huờn thành, xong, hết. Toàn hảo, trọn vẹn. *C'est un homme —*, Số nó phải chết không khỏi. *C'est —*, Hết (đã) rồi. *Travail —*, Việc trọn vẹn. || *—, m.* Sự toàn hảo, sự khéo léo. Sự g có cùng có tận. *Le — et l'infini*, Sự có cùng và sự vô cùng. *Le — d'un tableau*, Sự khéo lắm trong bức tranh.

Finir, *a.* Làm rồi, làm xong, thôi. — *une affaire*, Làm xong việc. — *ses jours*,

Digitized by Google

Hết đời, chết. — *son service*, Mãn khóa. || —, *v. n.* Thôi, hết, mãn. — *de parler*, Thôi (hết) nói. — *en pointe*, Đầu nhọn. *Pour en —*, Cho rồi, cho xong.

Fiole, *f.* Ve nhỏ.

Fioriture, *f.* Những sự khéo léo thêm cho tốt cho hay.

Firmament, *m.* Bầu trời, huyền thiên.

Fisc, *m.* Kho tiền bạc nhà nước. *Administration du —*, Quan trường thuế.

Fiscal, le, *adj.* Về kho tiền bạc nhà nước.

Fissure, *f.* Đàng nẻ, đàng nứt, lỗ hở, lỗ nẻ.

Fistule, *f.* Mụt âm sang, trĩ lậu, lậu sang. — *lacrymale*, Mã đạo nơi con mắt.

Five-o'clok, *m.* Sự xơi trà cùng bánh lối năm giờ chiều.

Fixage, *m.* Sự làm cho dính (khắn) vô.

Fixatif, ive, *adj.* Đồ để làm cho dính (khắn).

Fixation, *f.* Sự cặm (cắm), sự đóng vô, sự làm cho dính cứng. Sự hẹn, sự định chắc. *La — des prix*, Sự định chắc giá.

Fixe, *adj.* Đứng vững. Đã định (hẹn) chắc. Ngay, thẳng. *Regard —*, Ngó chăm. *Prix —*, Giá chắc (không bớt). *Demeure —*, Chỗ ở chắc. *Idée —*, Ý tư tưởng hoài. || —! *interj.* Biểu đứng sựng lại đó, đừng cục cựa nữa.

Fixé, ée, *adj.* Đã định, đã hẹn. Ở tại. Được rõ, rõ biết. *Le jour —*, Ngày đã hẹn. *Il est — à Saigon*, Nó ở tại Sài gòn.

Fixement, *adv.* Chăm, chăm bẳm, chằng chằng. *Regarder —*, Ngó chằng chằng, ngó sửng.

Fixer, *a.* Làm cho đứng sửng, cho ra vững. Cặm (cắm), đóng vô, cột vô. Định hẹn. Lập dựng. — *un jalon*, Cắm bông tiêu. — *un jour*, Hẹn ngày. — *ses yeux sur qqn*, Nhìn trân người nào. — *une épreuve*, Rửa tấm hình cho nó dính. || Se —, *r.* Ở tại.

Flache, *adj.* Mềm. Mẻ. *Poutre —*, Cây đà mẻ cạnh.

Flacon, *m.* Ve chai có nút chai. Lọ.

Fla-fla, *m. Faire du —*, Làm phách.

Flagellation, *f.* Sự đánh đòn.

Flageller, *a.* Đánh đòn. || *Au fig.* —, Sửa phạt, trừng trị. Quở trách nặng lời.

Flageoler, *n.* Run lập cập, mỏi run. *Mes jambes flageolent*, Hai đầu gối tôi run lập cập.

Flageolet, *m.* Ống quyển, ống sáo. || —, Đậu (đỏ)

Digitized by Google

trắng nhỏ hột. Đậu ống sáo.

Flagorner, *a.* A dua, dua nịnh. Bợ đít, đỡ đít. — *les riches,* Bợ đỡ nhà giàu.

Flagorneur, euse, *s.* Kẻ a dua, kẻ bợ đỡ.

Flagrant, te, *adj.* Đang (đương) làm, tỏ tường, đành rành. *Prendre en — délit,* Bắt được tội quả tang chánh án.

Flair, *m.* Tài chó biết hơi. Sự ngửi mùi, sự biết hơi (mùi). || *Au fig. Cet homme a du —,* Người nầy giỏi tài lo trước.

Flairer, *a.* Đánh hơi. Ngửi, hít hơi. || *Au fig.* —, Biết trước, thấy trước. — *un piège,* Biết trước cái mưu.

Flamant, *m.* Thứ chim dài cổ cao giò đỏ cánh.

Flambant, te, *adj.* Cháy, cháy lên. || —, Rực rỡ, trọng thể. *Une toilette flambante,* Ăn mặc trọng thể, ăn mặc lòa lẹt.

Flambeau, *m.* Đuốc, đèn chai. Chơn đèn. *Le — de la nuit,* Mặt trăng. *Le — du jour,* Mặt trời. || *Au fig. Le — de la vie,* Mạng sống.

Flambée, *f.* Cây lửa, lửa ngọn. *Une — de paille,* Cây rơm cháy.

Flamber, *n.* Cháy, cháy lên ngọn. *La maison flambe,* Nhà cháy. || —, *v. a.* Thui. — *une volaille,* Thui gà. || *Au fig.* —, Mất, hư. *Son argent est flambé,* Tiền nó chắc mất.

Flamberge, *f.* Cây gươm. *Mettre — au vent,* Rút (múa, huơ) gươm.

Flamboyant, *m.* — *vrai,* Cây điệp. — *faux,* Cây vông.

Flamboyant, te, *adj.* Sáng ngời, có ngời. Chói lòa. *Étoile flamboyante,* Ngôi sao chói lòa.

Flamboyer, *n.* Sáng ngời, chói lòa. Cháy lên ngọn.

Flamme, *f.* Lửa, ngọn lửa. Cờ phướn. || *Les flammes éternelles,* Lửa địa ngục. || *Au fig.* —, Tình thương, sự yêu mến, sự sốt mến. *Cacher sa —,* Giấu tình mình thương.

Flammèche, *f.* Đóm, đóm lửa, tàn lửa.

Flammerole, *f.* Ma trơi.

Flan, *m.* Một thứ bánh có trứng gà và bánh sữa.

Flanc, *m.* Hông, cạnh sườn. Bụng. *Être sur le —,* Nằm liệt giường liệt chiếu. || *Au fig. Les flancs d'un navire,* Hông tàu. || *(Terme militaire),* —, Bên, phía, dực. *Par le — droit,* Day qua phía hữu. *Le — gauche d'une armée,* Tả dực. || *Prêter le — à,* Làm cớ cho. *Tirer au —,* Làm biếng, trốn việc.

Flancher, *n.* Chịu thua.

Digitized by Google

Flanelle, *f.* Nỉ, nỉ mỏng.

Flâner, *n.* Đi cà rởn, sự đi dạo xóm.

Flânerie, *f.* Sự đi cà rởn, sự đi dạo xóm.

Flanquer, *a.* Che chở, giữ giữ. || —, Bỏ, đuổi đi, quăng, ném. — *qqn à la porte,* Đuổi ai đi cho rảnh. —*un soufflet,* Vả một vả. || *Se — dans la boue,* Nhào xuống bùn.

Flaque, *f.* Vũng nước.

Flasque, *adj.* Mềm, nhão, xốp. Yếu ớt. *Homme —,* Người yếu ớt.

Flatter, *a.* A dua, dua nịnh, bợ đỡ. Khen dội, vu vơ. Làm cho khoái. —*un homme puissant,* Bợ người quyền thế *La musique flatte l'oreille,* Nghe nhạc êm tai. || SE FLATTER, *r.* Khoe (khen mình.

Flatteur, euse, *s.* Kẻ a dua, kẻ dua nịnh, kẻ nịnh thần. *Paroles flatteuses,* Lời tưng khen. Lời êm tai (dịu ngọt).

Flatuosité, *f.* Sự sôi bụng.

Fléau, *m.* Tai nạn, tai họa, thiên tai, sự khốn khó. Roi đập lúa, thiết lĩnh. Đòn cân, đòn vác. *Il est le — de la société,* Nó là khốn nạn cho thiên hạ.

Flèche, *f.* Tên, mũi tên. *Lancer une —,* Bắn một mũi tên. || *Flèche (d'une tour),* Chót tháp. || *Flèche (de voiture)* Vòi xe. || *Au fig. Faire — de tout bois,* Làm hết sức cho được việc.

Fléchir, *a.* Làm cho cong, uốn cong (co), bẻ cong. — *le genou,* Quì gối, bái gối. || *Au fig.*—, Làm cho động lòng thương. — *la colère,* Làm cho nguôi lòng giận. || —, *v. n.* Cong, oặt, oam. Chìu, chìu theo, chịu thua. *Ce chevron fléchit,* Đòn tay nầy oặt xuống. || *Au fig. Tout l'univers fléchit sous sa loi,* Cả thiên hạ đều đầu phục quờn phép người.

Fléchissement, *m.* Sự cong đi.

Flegmatique, *adj.* Về đàm dạnh. *Tempérament—,* Tính khí nh ều đàm. || *Au fig.*—, Không chóng, chậm. *Homme—,* Người chậm rãi, người đầm.

Flegme, *m.* Đờm, đàm, đam dạnh. || *Au fig.*—, Tính chậm rãi, tánh đầm.

Flegmon *ou* **Phlegmon,** *m.* Ung độc.

Flétrir, *f.* Sự làm biếng.

Flétrir, *a.* Làm cho héo, làm cho tàn. *Le soleil flétrit les fleurs,* Trời nắng héo hoa. || *Au fig.*—, Làm hư. Chê, khinh dể. Phai màu.—*le vice,* Chê nết xấu. || SE FLÉTRIR, *r.* Héo, tàn, úa rữa.

Digitized by Google

Flétrissant, te, *adj.* Xấu hổ, sỉ nhục.

Flétrissure, *f.* Sự xấu hổ, sỉ nhục, sự nhục nhã.

Fleur, *f.* Bông, hoa, bông hoa. *La — de lys,* Bông huệ. *Être en —,* Trổ bông. || *Au fig. La — de la société,* Người tốt nhứt trong thiên hạ. *Être à la — de l'âge,* Còn đang xuân xanh, còn thanh niên. *A — d'eau,* Chỉ mặt nước.

Fleuraison, *f.* Sự hoa nở ra. Sự trổ bông.

Fleurer, *n.* Bay mùi, bay hơi. *Cela fleure bon* Cái nầy mùi thơm lắm.

Fleuret, *m.* Gươm tròn có bịt đầu để tập đánh võ. Tơ gốc.

Fleurette, *f.* Bông (hoa) nhỏ. Lời chọc ghẹo, lời hoa tình. *Conter des fleurettes,* Thuật truyện hoa tình.

Fleuri, ie, *adj.* Trổ bông. Tươi, tươi tốt. || *Au fig. Mine fleurie,* Bộ mặt hớn hở vui vẻ. *Style —,* Cách nói văn hoa. || *Pâques fleuries,* Chúa nhựt lễ Lá.

Fleurir, *n.* Trổ bông, đơm bông, ra bông. Thạnh, thới thạnh, thạnh lợi. *L'arbre fleurit,* Cây trổ bông. *Les affaires fleurissent,* Buôn bán thạnh.

Fleuriste, *s.* et *adj.* Kẻ trồng bông hoa mà bán. Kẻ làm bông giả mà bán.

Fleuron, *m.* Đồ hoa hòe. || *Au fig.* —, Đều ích lợi hơn hết. Cái miếng nhứt.

Fleuve, *m.* Sông, sông lớn. Giang. *Le grand —,* Sông cái.

Flexible, *adj.* Dễ uốn, dịu mềm, giẻo. Hay chìu lòn, dễ biểu. *Caractère —,* Tính dễ biểu.

Flexion, *f.* Sự uốn, sự bẻ cong. Sự cong, sự oằn sự oặt. *La — d'une solive,* Rầm nhà nó oằn.

Flibuster, *n.* Làm nghề ăn cướp biển. || —, *v. a.* Ăn cắp, gian lận.

Flibustier, *m.* Quân ăn cướp biển xưa. Quân trộm cướp, kẻ ăn cắp, kẻ gian lận.

Flirter, *n.* Làm bộ nhỏng nhảnh mà lấy lòng ai.

Flocke, *adj.* Xồm xàm, lùi xùi. *Soie —,* Bã tơ.

Flocon, *m.* Nùi, cục, nùi bông. Một mớ, một nắm bông h. l. lông chiên. — *de neige,* Cục tuyết.

Floconneux, euse, *adj.* Có hình như nùi bông.

Floraison, *f. Voir* **Fleuraison.**

Flore, *f.* Sách bổn thảo. *La — de l'Indo-chine,* Loài săng cỏ trong xứ Đông Dương.

Flores, *m. Faire —,* Nổi danh nổi tiếng trong đời.

Florin, *m.* Đồng vàng, đồng bạc.

Digitized by Google

Florissant, te, *adj.* Thạnh, thạnh lợi, hưng thạnh. *Pays —,* Nước thạnh trị.

Flot, *m.* Sóng, sóng gió. Ba đào. Nước lớn. *Les flots de la mer,* Sóng biển. *Attendre le —,* Chờ nước lớn. || *Au fig. —,* Nhiều. *Verser des flots de larmes,* Khóc ròng, khóc lóc, chứa chan. *À flots, par flots,* Nhiều lắm. || *Au fig. Être à —,* Không thiếu nợ nữa.

Flottable, *adj.* Nổi được. Thả trôi được. *Rivière —,* Sông thả bè được.

Flottage, *m.* Sự thả bè.

Flottaison, *f. Ligne de —,* Chớn nước, mực nước.

Flottant, te, *adj.* Nổi, trôi, trôi nổi. || *Au fig. —,* Phất phơ. Lưỡng lự, ngập ngừng. *Population flottante,* Dân tứ chiếng, dân bình bồng.

Flotte, *f.* Đoàn tàu. Binh thủy, hải đạo. Phao câu, trái nổi. — *de guerre,* Đoàn tàu chiến. || —, Nhiều. *J'ai une — d'enfants,* Con cái tôi đông lắm.

Flotter, *n.* Nổi, trôi nổi. Linh đinh. Phất phơ. — *sur l'eau,* Nổi (trôi) trên mặt nước. *Le drapeau flotte au gré des vents,* Gió thổi cờ phất phơ. || *Au fig. —,* Lưỡng lự, ngập ngừng, phập phồng. — *entre deux partis,* Không biết theo bên nào.

Flotteur, *m.* Phao, ống ruồng. Người dắc bè đi. — *de la ligne,* Phao câu.

Flotille, *f.* Đoàn tàu chiến nhỏ.

Flou, e, *adj.* Không được rõ.

Flouer, *a.* Ăn cắp, ăn trộm, gian lận.

Fluctuation, *f.* Sự xao, sự dợn, sự động. || *Au fig. —,* Sự đổi. — *de l'argent,* Sự bạc hay đổi giá.

Fluet, ette, *adj.* Mỏng mảnh, non nớt, lỏng khỏng.

Fluide, *adj.* Hay chảy, lỏng. *L'air et l'eau sont des corps fluides,* Khí với nước là vật lỏng. || —, *s. m.* Vật lỏng, khí. *Le — électrique,* Lôi khí.

Flûte, *f.* Ống quyền, ống sáo, ống tiêu. *Jouer de la —,* Thổi quyền (sáo). || —, Thứ ly uống rượu (hẹp và cao).

Flûtiste, *m.* Kẻ thổi quyền.

Fluvial, le, *adj.* Về sông suối. *Messageries fluviales,* Hẳng tàu chạy đàng sông.

Flux, *m.* Nước lớn, dòng nước. Sự chảy. — *de sang,* Sự chảy máu. || *Au fig. —,* Sự nói xuôi. *La fortune a son — et reflux,* Vận mạng nó hay biến dời. *Le — continuel des affaires,* Công việc hay dời đổi luôn tiếp nhau.

Digitized by Google

Fluxion, *f.* Bịnh khí độc tụ lại một nơi sưng lên nhức nhối. — *de poitrine,* Bịnh hư phổi khạc đờm.

Foc, *m.* Buồm chót mũi, buồm mũi.

Fœtus, *m.* Con mới tượng hình, thai, thai dựng. Hàng nàm. Bào nữ.

Foi, *f.* Đức tin. Lòng tin. Đạo. Sự thật lòng, lòng ngay. Lời hứa. Chứng. *Acte de —,* Kinh đức tin. *Mourir pour la —,* Chịu tử vì đạo. *Digne de —,* Đáng tin. *Garder sa —,* Giữ lời hứa. *Faire —,* Làm chứng, chứng miệng. — *conjugale,* Ngãi vợ chồng. *De bonne—,* Có ý ngay lành, thật tình.

Foie, *m.* Gan.

Foin, *m.* Cỏ khô. Cỏ phát để khô cho trâu bò ăn. || *Au fig. Faire ses foins,* Làm lợi lắm.

Foire, *m.* Chợ phiên.

Fois, *f.* Lần, phen, kì, chuyến. *Combien de—?* Mấy lần? || À LA FOIS, *loc. adv.* Một lượt, một trật. *Une fois,* Có một lần kia. || —, *loc. conj. Toutes les fois que...* Hễ lần nào, hễ khi nào. *Une fois que...* Vừa khi.

Foison, *f.* Nhiều lắm, hiếm hiệm. || À FOISON, *loc. adv.* Hiếm hiệm, bộn bàng, nhiều lắm.

Foissonner, *n.* Có nhiều lắm. *Ici le poisson foisonne,* Ở đây cá nhiều lắm.

Fol, folle, *adj. Voir* FOU.

Folâtre, *adj.* Hay trửng giỡn, hay giỡn hớt, chơi.

Folâtrer, *n.* Giỡn, giỡn chơi, giễu cợt.

Folichon, onne, *adj.* Giỡn, trửng, giễu chơi.

Folie, *f.* Sự điên cuồng, sự khùng khịu, sự làm bậy. *Accès de —,* Cơn điên. *Folies de la jeunesse,* Những sự lầm lỗi con trẻ hay phạm. || À LA FOLIE, *loc. adv.* Quá, quá chừng. *Aimer —,* Thương điên, thương quá, thương dại thương dột.

Folio, *m.* Tờ sổ. Số tờ (trương) trong sổ. — *six,* Tờ thứ sáu.

Foliotage, *m.* Sự biên số trương trong sổ.

Follement, *adv.* Cách dại, cách khùng khịu.

Follet, ette, *adj.* Khờ, khùng khùng. *Poil—,* Lông mép, lông măng. || *Feu—,* Ma trơi, đèn ma.

Fomentateur, trice, *s.* Kẻ xui giục, kẻ xúi.

Fomentation, *f.* Sự đặt thuốc cho êm. || *Au fig. — de troubles,* Sự xui mưu làm loạn.

Fomenter, *a.* Đặt (thoa) thuốc cho êm. || *Au fig.—*

Digitized by Google

Xui, xui giục. — *la guerre*, Xui đánh giặc. —*des haines*, Giục lòng giận.

Foncé, ée, *adj.* Đậm, sậm, thâm. *Teinte foncée*, Đậm màu.

Foncer, *a.* Làm đáy thùng. Làm cho ra đậm màu hơn. || —, *v. n.* Xông vào đánh. *Le buffle fonce*, Trâu hay rượt. || SE FONCER, *r.* Ra thâm, ra đậm. *Cette couleur se fonce au soleil*, Màu sắc nầy bị nắng ra thâm.

Foncier, ière, *adj.* Về ruộng đất. *Impôt —*, Thuế ruộng đất, thuế điền thổ. || *Au fig.* —, Về bổn tính. *Qualités foncières*, Tư chất bổn tính.

Foncièrement, *adv.* Chính, vốn, trong lòng. Rõ ràng.—*honnête*, Chính thật là tử tế.

Fonction, *f.* Bổn phận, chức phận, chánh việc, việc. *S'acquitter de ses fonctions*, Giữ việc bổn phận. *Faire —de maire*, Làm việc xã, làm chức xã trưởng.

Fonctionnaire, *m.* Kẻ làm quan, viên chức, quan, có phẩm hàm.

Fonctionnement, *m.* Sự máy chạy. Cách máy chạy. Sự việc xảy đến.

Fonctionner, *a.* Làm, làm việc mình. Chạy (máy). *Cette machine fonctionne bien*, Máy nầy chạy tốt. *L'estomac fonctionne bien*, Tì vị mau tiêu.

Fond, *m.* Đáy. Chỗ xa xuôi. Cái đều trọng hơn hết, cái nhứt. *Le — du fossé*, Đáy mương. *Au — des bois*, Ở trong rừng xa. *Le — du cœur*, Sự kín nhiệm trong lòng. *N'avoir pas de —*, Không bền dỗ được, không tử tế. || À FOND, *loc. adv.* Rõ ràng, cặn kẻ, kỷ cang. *Au —, dans le —*, Vốn, thật thì. *De — en comble*, Tận tuyệt. || *Au fig. À —de train*, Đi hết sức, hết hơi.

Fondamental, le, *adj.* Làm nền, làm gốc, làm đầu, chánh gốc. *Raison fondamentale*, Lẽ nhứt. *Pierre fondamentale*, Đá nền, đá táng.

Fondant, te, *adj.* Hay tan (tiêu), thau đi. Có sức làm cho tan ra. *Fruits fondants*, Trái vô miệng thau liền.

Fondateur, trice, *s.* Kẻ lập nền, kẻ dựng lên. *Membre —*, Kẻ đồng lập.

Fondation, *f.* Đàng khai mà xây nền. Nền. Sự lập nền. *Creuser les fondations*, Đào lỗ làm nền nhà. — *pieuse*, Của để lại mà làm việc phước đức.

Fondé, ée, *adj.* Đã lập (dựng) nên rồi. Được phép. phải lẽ, có lý. *Réclamation fondée*, Sự kêu nài có lý. ||

Digitized by Google

—, *s. m.* — *de pouvoir*, Người có phép thế hành.

Fondement, *m.* Nền nhà. Đầu, gốc, căn nguyên. Cớ, lẽ. — *d'un bâtiment*, Nền nhà. *Crainte sans* —, Sự sợ vô cớ.

Fonder, *a.* Lập nên, khai tạo, xây lên. — *une société*, Lập hội. || —, Lấy cớ mà tin. *Voilà sur quoi il fonde son opinion*, Nó nương theo đều đó mà tưởng vậy đá. || SE FONDER, *r.* Nhờ, cậy, ỷ.

Fonderie, *f.* Lò đúc. Nghề thợ đúc, sự đúc.

Fondeur, *m.* Thợ đúc.

Fondre, *a.* Nấu cho chảy ra. Làm cho tan ra. Đúc. — *de l'or*, Thổi vàng cho chảy ra. — *un canon*, Đúc súng. — *de la graisse*, Thắng mỡ (cho chảy ra). || —, *v. n.* Tan, tan ra. Ra yếu, mất sức, hao tổn. *La cire fond au feu*, Nóng thì sáp chảy (tan ra). *Il fond de jour en jour*, Nó một ngày một yếu. || —, Sụp, lún xuống. Xông tới, xốc tới. *Fondre sur qqn*, Xông đánh người nào. *Le chat fond sur la souris*, Con mèo nhảy chụp con chuột.

Fondrière, *f.* Bưng, đất bưng, đất sình. Lỗ sủng, lỗ nẻ.

Fonds, *m.* Đất đai, vườn đất, gia nghiệp (sản). Tiền bạc, tiền của. Vốn (hùn). Hàng hóa, nhà buôn bán. *Planter dans un bon* —, Trồng nơi đất tốt. *Biens* —, Điền thổ. *Les* — *sont épuisés*, Cụt vốn rồi. *À* — *perdu*, Tiền bạc cho mượn không trông cậy lấy lại được.

Fondu, ue, *adj.* Chảy ra, tan (tiêu) đi. *Graisse fondue*, Mỡ chảy ra, mỡ thắng rồi.

Fontaine, *f.* Suối, suối nước, mạch nước. Chỗ (ao) chứa nước. Bình đựng nước có vòi.

Fontainier *ou* **Fontenier**, *m.* Kẻ làm (bán) bình đựng nước. Kẻ sửa máy nước.

Fonte, *m.* Gang. Sự nấu cho chảy ra. Sự tan ra. Sự đúc. *La* — *du cuivre*, Sự nấu đồng cho chảy ra. *La* — *des neiges*, Sự tuyết tan ra. || —, Túi đựng súng tay cột dính theo yên ngựa.

Fonts, *m. pl.* *Les* — *baptismaux*, Chỗ (nơi) rửa tội. *Tenir qqn sur les* — *baptismaux*, Đỡ (cầm) đầu cho ai chịu phép rửa tội.

Football, *m.* Cuộc chơi trái cầu (đá *ballon*).

For, *m.* Tòa xử, trường án, nha môn. — *extérieur*, Phép đời (quan). — *intérieur*, Phép đạo, lương tâm.

Forage, *m.* Sự khoan lỗ, dùi lỗ.

Forain, ne, *adj.* Ngoài

Digitized by Google

khách. *Marchand* —, Kẻ bán dạo.

Forban, *m.* Quân ăn cướp, ăn cướp biển.

Forçat, *m.* Tù khổ sai. Dịch phu.

Force, *f.* Sức, sức mạnh, sức lực. Sự bền lòng, sự kiên cố. Sự mạnh mẽ. Phép, quờn phép. Sự làm hung (dữ), sự ép. *Travailler selon ses forces,* Làm việc theo sức mình. *De toutes ses forces,* Hết sức, kiệt lực. *User de force,* Làm hung. *Céder à la* —, Chịu phép. || *Au fig.* —, Giỏi, có tài, hay. *Être d'une certaine* — *sur le piano,* Đánh đờn giỏi. || FORCES, *f. pl.* Đạo binh, binh lính. || À FORCE DE... *loc. prép.* Nhiều, hay... — *soins,* Nhờ có người ta lo lắng nhiều. || À TOUTE FORCE, *loc. adv.* Trọn cả, trụm, hết thảy. || DE TOUTE FORCE, *loc. adv.* Hung lắm, lung lắm, hết sức, tận lực.

Forcé, ée, *adj.* Bị ép uổng, cực chẳng đã. *Je suis* — *de le faire,* Tôi làm sự ấy cực chẳng đã. *Rire* —, Cười gượng. *Clef forcée,* Chìa khóa vạy.

Forcément, *adv.* Cách cực chẳng đã, phải. Bắt đắc dĩ. Miễn cưỡng.

Forcené, ée, *adj.* Sẳng sốt, giận hoảng, giận dữ, hung hăng.

Forceps, *m.* Cái nhíp, cái kềm (dùng khi làm mụ).

Forcer, *a.* Ép, ép uổng, bắt phải, làm hung. Xông bắt. Đập bể, phá, cạy. Bẻ cong, làm vạy. — *à travailler,* Ép làm việc. — *une porte,* Phá (cạy) cữa. — *une serrure,* Làm quẹo (vạy) ổng khóa. || *Au fig.* — *le pas,* Đi săn bước, đi mau hơn. — *la main à qqn,* Ép ai phải chịu. — *la consigne,* Đi đại, phạm điều cấm.

Forer, *a.* Khoan lỗ.

Forestier, ière, *adj.* Thuộc về rừng. *Garde* —, Kiểm lâm.

Foret, *m.* Cái khoan, khoan vo.

Forêt, *f.* Rừng, rừng bụi, sơn lâm. *La— vierge,* Rừng hoang. — *basse, humide,* Rừng sác, lâm sác.

Forfaire, *n.* Phạm, làm lỗi. — *à son devoir,* Lỗi niềm.

Forfait, *m.* Tội trọng, điều gian ác. Sự lãnh soát mà làm việc gì. *Prendre à* —, Lãnh soát.

Forfaiture, *f.* Sự lỗi (phạm) trong việc bổn phận mình.

Forfanterie, *f.* Lời nói phách, đánh phách.

Forge, *f.* Lò rèn.

Forger, *a.* Rèn. — *le fer,* Rèn sắt. || *Au fig.* —, Bày đặt. — *une histoire,* Bày đặt

Digitized by Google

chuyện. || SE FORGER, *r.* Bày trong trí, in trí.

Forgeron, *m.* Thợ rèn.

Forligner, *n.* Thua kém ông bà. Thất danh.

Formaliser, (Se) *r.* Hờn, hờn mát, trách.

Formalisme, *m.* Sự giữ lễ phép nhặt quá.

Formaliste, *s.* et *adj.* Người hay giữ lễ phép. Hay chấp nhứt, lỗi phải.

Formalité, *f.* Lệ phép, cách thói. Phép tắc, lễ nghi. Phép làm giấy tờ.

Format, *m.* Cỡ sách in (bao lớn).

Formation, *f.* Sự làm ra, sự lập nên. *La — d'un camp,* Sự đóng trại.

Forme, *f.* Hình dáng bề ngoài. *Il a la — d'un oiseau,* Có hình con chim. || —, Cách, phép, thể lệ. *Observer les formes,* Giữ khuôn phép. *La — du gouvernement,* Cách trị Nước. *Pour la —,* Theo phép. || —, Kiểu, mẫu khuôn. *Mettre un chapeau sur la —,* Đặt nón trên khuôn. || —, Khuôn (bản) chữ sắp mà in. || EN FORME, *loc. adv.* Theo phép, đủ lễ.

Formel, elle, *adj.* Tỏ rõ, rõ ràng, tỏ tường, chắc chắn. *Ordre —,* Lịnh dạy rõ ràng.

Formellement, *adv.* Cách rõ ràng, cách chắc chắn.

Former, *a.* Làm ra, lập ra, hóa ra. Dạy dỗ, tập luyện. Tính toán, toan liệu. *Dieu a formé l'univers,* Đức Chúa Trời đã dựng nên trời đất. *— des élèves,* Dạy học trò. *— un dessein,* Tính công việc làm. || SE FORMER, *r.* Sanh ra, hóa ra. Tập luyện. Ra tốt hơn, ra giỏi hơn. *— en bataille,* Dàn trận.

Formidable, *adj.* Đáng sợ, nên sợ.

Formulaire, *m.* Sách nảo, sách kiểu. Kiểu cách, thể thức phải cứ.

Formule, *f.* Kiểu, cách, khuôn phép, mẹo mực. *Potion selon la —,* Thuốc chế theo toa. *Formules de politesse,* Khuôn phép, lễ nghi.

Formuler, *a.* Viết trúng phép (trúng cách). Kể (đặt) ra rõ ràng. Làm toa. *— ses griefs,* Làm đơn, viết đơn kể những điều ức hiếp. *— une ordonnance,* Ra (cho) toa.

Fornication, *f.* Tội tà dâm. Dâm dục.

Forniquer, *n.* Phạm tội tà dâm. Trai gái.

Fors, *prép.* Trừ ra.

Fort, *m.* Cái mình giỏi, cái mình thạo. Đồn lũy, thành. Kẻ mạnh. *L'agriculture est son —,* Người giỏi nghề làm ruộng. || *Au — de la pas-*

Digitized by Google

sion, Đương hồi mê. *Au — de la fièvre*, Đang hồi rét nặng.

Fort, forte, *adj.* Mạnh, mạnh mẽ, dõng lực Chắc, vững. Chua, chát, gắt... Dữ, dữ dằn. Giỏi, thạo Ý, cậy. *Homme —*, Người mạnh mẽ. *Odeur forte*, Mùi gắt, mùi nồng. — *dans l'étude du droit*, Thông thạo luật lắm. — *de ses richesses*, Ỷ của. || À PLUS FORTE RAISON, *loc. adv.* Huống chi là, huống lựa (nữa) là. || FORT, *adv.* Mạnh, lắm. *Frapper—*, Đánh mạnh. — *longtemps*, Lâu lắm, lâu lơ lâu lắc.

Fortement, *adv.* Cách mạnh, lắm. *Croire — en Dieu*, Tin Chúa lắm.

Forteresse, *f.* Đồn lũy, thành lũy.

Fortifiant, te, *adj.* Hay bổ sức, đồ bổ. || —, *s. m.* Thuốc bổ. *Prendre des fortifiants*, Uống thuốc bổ.

Fortification, *f.* Phép xây đồn đắp lũy. Sự xây đồn. Đồn (thành) lũy.

Fortifier, *a.* Làm cho mạnh, làm cho vững vàng. Bổ sức, bổ khoẻ. — *une place*, Xây đồn đắp lũy. *L'exercice fortifie le corps*, Xác phải luyện tập mới ra mạnh mẽ. || *Au fig.* — *qqn dans son dessein*, Làm cho ai vững chắc trong công việc mình. || SE FORTIFIER, *r.* Ra mạnh hơn. Kiên bề.

Fortin, *m.* Đồn nhỏ.

Fortiori (À), *loc. adv.* Huống chi, huống lựa là, phương chi.

Fortuit, te, *adj.* Tình cờ, may rủi, không dè, không tưởng.

Fortuitement, *adv.* Cách tình cờ, cách thình lình.

Fortune, *f.* Sự tình cờ, sự may rủi. Con tạo. Số, số mạng, thì vận. Của cải, gia tài. *Tenter —*, Làm mặc may mặc rủi. *Augmenter sa—*, Thêm của. *La bonne —*, Số vận tốt, vận hên, vận đỏ. *La — fait des amis*, Có của có người quen. = Phú quí đa nhơn hội.

Fortuné, ée, *adj.* Có phước. Kẻ giàu có.

Forum, *m.* Chỗ chợ búa, chỗ dân hội. Tụng đàng.

Fosse, *f.* Hầm, lỗ. Huyệt.— *d'aisances*, Lỗ xí, lỗ khanh. *Les fosses nasales*, Lỗ mũi.

Fossé, *m.* Mương, rãnh, hào hố. — *de rempart*, Hào lũy, hào thành.

Fossile, *m.* Xương hay là dấu gì thuộc về loài vật hay là loài cây trước lụt hồng thủy.

Fossette, *f.* Lỗ đáo.

Fossoyeur, *m.* Kẻ đào huyệt.

Fou, fol, folle, *adj.* et *s.*

Digitized by Google

Điên, điên cuồng. Bậy bạ, kì cục, dị kì. Khờ dại, khờ khạo. Mê, ham quá. Thằng hề. *Le — du roi*, Thằng hề của vua. *Devenir —*, Phát điên. *Faire de folles dépenses*, Xài phá quá. *Fol espoir*, Trông ước dại. *Succès —*, Được việc biết chừng nào, quá lẽ, quá lắm, quá đỗi.

Foudre, *f.* Sét, sấm sét. *Coup de —*, Mũi sét đánh.= *Au fig.* —, Sự rủi ro. || —, *s. m. Un — de guerre*, Quan võ giỏi. *Un — d'éloquence*, Kẻ có văn nói hay lắm. || FOUDRES, *f. pl.* Vạ dứt phép thông công.

Foudre, *m.* Thùng lớn.

Foudroyant, te, *adj.* Sét đánh. || *Au fig.* —, Hung, dữ. Làm kinh hãi. *Regard —*, Ngó xem cách độc dữ lắm.

Foudroyer, *a.* Trời đánh, sét đánh. ¶ *Au fig.* —, Bắn phá. — *une ville*, Bắn phá thành. Bị sức điền khí đánh chết.

Fouet, *m.* Roi da, roi nẹt, roi gióc. *Craindre le —*, Sợ roi, sợ đòn.

Fouetter, *a.* Lấy roi mà đánh, đánh đòn, nẹt, gióc. Đánh vào. Đánh trứng gà. *La pluie me fouette le visage*, Mưa tạt vô mặt tôi.

Fougasse, *f.* Lỗ đào mà dặt hỏa lôi phục.

Fougère, *f.* Rau dớn. Cây thạch vi, cây duôi chồn.

Fougue, *f.* Sự (tánh) hung hăng. *La — de la jeunesse*, Tánh hung hăng kẻ còn trẻ tuổi.

Fougueux, euse, *adj.* Hung hăng, nóng nảy. *Cheval —*, Ngựa hay chứng.

Fouille, *f.* Sự đào đất lên.

Fouiller, *a.* Đào, bới, moi. Lục, xốc xổ.—*la terre*, Đào đất mà kiếm cái gì. —*qqn*, Lục túi người nào. — *dans les chroniques*, Lục soạn trong sử. || SE FOUILLER, *r.* Lục túi, móc túi.

Fouillis, *m.* Sự lộn lạo, sự lộn bậy.

Fouine, *f.* Chồn sóc. Người hay lục lạo cùng. || —, Chỉa ba.

Fouir, *a.* Đào, moi, ũi (đất).

Foulage, *m.* Sự nện. *Le — du drap*, Sự nện nỉ. || —, Sự in chữ phủng giấy.

Foulard, *m.* Khăn lụa.

Foule, *f.* Đoàn, đoàn lũ. Đám đô hội, đoàn dân. *Haranguer la —*, Giảng cho dân. || —, Nhiều. *Une — d'objets*, Một đống đồ đạc. || EN FOULE, *loc. adv.* Đông, đông đảo, nhiều, đô hội.

Fouler, *a.* Ép. Đạp, giày đạp. Nện, dện.— *la vendange*, Ép nho. — *aux pieds*, Giày đạp dưới chơn. || *Au fig.* —, Khinh dể, không sá chi. Hiếp, hà hiếp. — *le peuple*, Hà hiếp dân. || SE

Digitized by Google

FOULER, *r.* Trặc, sái. *Se— un pied*, Trặc chơn.

Fouloir, *m.* Dùi (vồ) nện.

Foulon, *m.* Thợ nện.

Foulque, *f.* Thứ gà nước. Thủy áp.

Foulure, *f.* Sự bị trặc chơn tay.

Four, *m.* Lò. — *à briques*, Lò gạch. — *crématoire*, Lò để thiêu xác. || *Au fig.* —, Việc không xong (trật).

Fourbe, *s.* et *adj.* Gian giảo, dối trá, quỉ quyệt.

Fourberie, *f.* Chước gian. chước dối, mưu chước. Tánh hay gian dối.

Fourbir, *a.* Chùi, chùi cho sáng, chùi bóng. — *un sabre*, Chùi gươm.

Fourbissage, *m.* Sự chùi lau.

Fourbu, ue, *adj.* Què. *Cheval —*, Ngựa què. || *Au fig.*—, Rêm mình, bải hoải.

Fourbure, *f.* Chứng què.

Fourche, *f.* Cái chỉa ba. Cái nạng. Cháng ba cháng tư cây. Ngả ba ngả tư đường.

Fourchée, *f.* Một chỉa, đầy một chỉa.

Fourcher, *n.* Chia hai chia ba, trẽ ra hai ngả. *Un chemin qui fourche*, Đàng trỗ ra hai ngả. || *Au fig.*—, Nói lộn, nói lịu. *La langue m'a fourché*, Tôi nói lộn.

Fourchette, *f.* Nỉa, cái nỉa. Cái (mũi) đọc.

Fourchu, *adj.* Chia hai. *Pied —*, Cẳng, chơn thú vật chia hai chia ba, như cẳng trâu bò.

Fourchure, *f.* Chỗ cháng hai. Chỗ đường trẽ ra hai ngả.

Fourgon, *m.* Xe có mui thường để chở lương phạn khí giải. Cây gạt than lò.

Fourgonner, *n.* Gạt than, xở lửa lò. || *Au fig.—dans une armoire*, Lục tủ.

Fourmi, *f.* Con kiến. *—blanche*, Con mối. *—noire*, Kiến hôi. — *rouge*, Kiến vàng.

Fourmilier, *m.* Con thú hay ăn kiến. Chim gõ kiến.

Fourmilière, *f.* Ổ kiến. || *Au fig.* —, Đoàn lũ, bầy. Đông đần, nhiều lắm.

Fourmi-lion, *m.* Con cút.

Fourmillement, *m.* Sự ngứa rần (như có kiến bò).

Fourmiller, *n.* Có nhiều, lúc nhúc, đông như kiến cỏ. Ngứa rần. *Cette viande fourmille de vers*, Thịt nầy giòi bò lúc nhúc. *Le pays fourmille de mendiants*, Xứ có nhiều ăn mày. *Les jambes me fourmillent*, Hai chơn tôi ngứa rần.

Fournache, *f.* Cỏ rát chất đống mà đốt.

Fournaise, *f.* Lò lửa. Chỗ nực hầm.

Fourneau, *m.* Lò, hoả lò. *Haut —*, Lò hầm.

Digitized by Google

Fournée, *f.* Một lò, một chuyến hầm.

Fourni, ie, *adj.* Dày, rậm. Đầy đủ, *Magasin bien —,* Phố đủ thứ hàng. *Barbe fournie,* Râu nhiều.

Fourniment, *m.* Đồ lính dùng.

Fournir, *a.* Sắm, lo cho có, chịu cho, cấp dưỡng. Đưa ra, tỏ ra, bày ra.—*des soldats,* Cấp lính.—*le bois et l'eau,* Nộp củi gánh nước. —*des renseignements,* Thuật lại về việc gì. || —, *v. n.* Lo, lo cho, chịu.—*à la dépense,* Chịu sở tổn. || SE FOURNIR, *r.* Mua đồ, sắm đồ.—*chez le boulanger,* Mua bánh tại hàng bán bánh mì.

Fournisseur, *m.* Người chịu mối đồ.—*de l'armée,* Người lãnh chịu đồ cho binh lính dùng.

Fourniture, *f.* Hàng (đồ) chịu mối cho. Sự chịu lo. *Fournitures classiques,* Đồ học trò cần dùng.

Fourrage, *m.* Cỏ rơm (để cho ngựa, bò...ăn). Sự cắt cỏ (rơm).

Fourrager, *n.* Đi cắt cỏ. || —, *v. a.* Phá phách, phá hại.—*un pays,* Phá hại xứ nào. || —, *n.* Lục lộn xộn.

Fourragère, *adj.* et *s f.* Sự gieo trong các thứ cỏ rơm để ngựa, bò.. ăn.—, **Xe chở cỏ rơm.**

Fourrageur, *m.* Kẻ đi chở (cắt) cỏ. Kẻ trộm cắp. Kẻ hay lục lạo.

Fourré, ée, *adj.* Rậm rạp. Có lót da có lông. || —, *s.m.* Bụi rậm, cụm rừng.

Fourreau, *m.* Vỏ, bao, đãy. *Remettre l'épée dans le —,* Đút (xỏ) gươm vào vỏ.

Fourrer, *a.* Lót bằng da có lông. Đút (nhét) vô, xỏ vô. Cho nhiều quá, thồn vô. —*un habit,* Lót áo bằng nỉ. —*en prison,* Bỏ tù. — *son nez partout,* Chỗ nào cũng đút đầu (mũi) vô.—*des friandises à un enfant,* Thồn bánh trái cho con nít. || SE FOURRER, *r.* Chun vô, chui vào, lòn vào, xen vô. *Il se fourre partout,* Lòn vào cùng hết. *Il s'est fourré dedans,* Nó tính sái (lầm).

Fourrier, *m.* Cai coi việc thơ toán, phát lương và lo chỗ ở cho lính dọc đàng.

Fourrière, *f.* Chỗ giam loài vật chạy lạc, và xe cộ bị bắt, để có ai nhìn thì cho chuộc.

Fourrure, *f.* Da lông để lót áo cầu **mùa đông. Áo** lông.

Fourvoiement, *m.* Sự đi lạc, sự lạc đàng. Sự lầm, sự lộn.

Fourvoyer, *a.* Làm cho lạc (sái) đường. Làm cho lầm lạc. || SE FOURVOYER, *r.* Đi lạc, lầm lạc, sai lầm.

Digitized by Google

Foyer, *m.* Bếp, lò bếp, táo. Nhà cửa, quê nhà, xứ sở, quê hương. Chỗ chánh, trung tim. *Rentrer dans ses foyers,* Trở về nhà. Về quê quán (xứ sở). *Paris est le —des arts,* Thành Paris là gốc các tài nghề khéo léo.

Foxterrier, *m.* Thứ chó săn.

Fracas, *m.* Tiếng bể (vỡ) ra. Tiếng vang dầy, (om sòm,ào ào). *Éclater avec—,* Nổ vang. *Le—de l'orage,* Dông tố kêu ầm ầm.

Fracasser, *a.* Làm bể, đập bể, xán vỡ, đánh gãy.— *la tête,* Đập bể đầu. || SE—,*r.* Bể ra, vỡ ra. — *la jambe,* Gãy chơn.

Fraction, *f.* Sự phân, phần. Phần lẻ, số lẻ. *Une —de l'assemblée,* Một phần trong hội. *La—de l'hostie,* Sự phân rẽ bánh lễ.

Fractionnaire, *adj.* Lẻ. *Nombre—,* Số lẻ, số chia lẻ ra.

Fractionnement, *m.* Sự chia lẻ ra, sự chia phần. *Le—de l'armée,* Đạo binh phân ra nhiều lớp.

Fractionner, *a.* Chia ra, chia lẻ ra, chia phần. Bẻ nhỏ, bẻ vụn ra.

Fracture, *f.* Sự đập bể, sự đánh gãy. Sự gãy xương. *—du bras,* Sự gãy cánh tay. *Réduire une—,* Sửa xương gãy.

Fracturer, *a.* Làm bể (gãy), đánh gãy, đập bể. || SE FRACTURER, *r.* Bị gã .

Fragile, *adj.* Hay bể, mỏng mảnh, giòn. — *comme le grès,* Giòn như gốm. || *Au fig.—,* Hay dời đổi, phù vân. Yếu đuối. *Nature —,* Tính yếu đuối.

Fragilité, *f.* Sự hay bể, sự mỏng giòn. Sự không bền, sự hay biến dời. Sự yếu đuối, sự hay sa ngã. *La— du verre,* Sự chai hay bể. *La — humaine,* Tánh yếu đuối loài người.

Fragment, *m.* Miếng bể. Khúc (đoạn) sách. — *de poterie,* Miếng sành.

Frai,*m.* Sự cá rải. Cá con.

Fraîchement, *adv.* Chỗ mát. Mới.—*arrivé,* Mới tới.

Fraîcheur, *f.* Sự mát mẻ, sự im mát, sự tươi tấn. *La—des bois,* Sự im mát trong rừng. *Avoir une—,* Phát lãnh. || *Au fig. La — du teint,* Sự mặt tươi.

Fraîchir, *n.* (Gió) thổi mát ; thổi mạnh hơn. *Le temps fraîchit,* Bây giờ mát hơn.

Frais, fraîche, *adj.* Mát, mát mẻ, im mát. Tươi, tươi tốt ; mới. *Vent —,* Gió mát. *Pain —,* Bánh mới. *Viande fraîche,* Thịt tươi. || *—, s. m.* Gió mát. *Prendre le —,* Hóng mát. *Respirer le —,* Hóng mát. || *—,*

Digitized by Google

adv. Mới. *Œuf tout frais pondu*, Trứng mới đẻ. *Il fait —*, Trời mát.

Frais, *m. pl.* Sở phí, sở tổn, sự hao tốn. *Payer les —*, Chịu tiền sở tổn.

Fraise, *f.* Trái xà mai (mâu). Da bọc bộng ruột bò, chiên. Cái tòn ten dưới cổ gà tây. Đồ để khoan rộng lỗ ra (làm trớt miệng ra).

Fraiser, *a.* Làm cho trớt miệng (lỗ) ra. — *la pâte*, Nhồi bột.

Fraisier, *m.* Cây xà mai (mâu).

Fraisière, *f.* Vườn trồng xà mai.

Framboise, *f.* Trái từ bao.

Framboisier, *m.* Cây từ bao.

Framée, *f.* Thứ giáo xưa.

Franc, *m.* Đồng bạc nhỏ langsa (kêu là một quan tiền tây).

Franc, franche, *adj.* Ngay, ngay thật, thiệt tình, thật thà. Thong thả, thong dong, khỏi. Tròn, trọn. *Dans trois jours francs*, Trong ba ngày trọn, nội trong ba ngày. *Je suis —*, Tôi nói ngay. — *de port*, Khỏi trả tiền gởi. || —, *adv.* Ngay thật. *Parler —*, Nói ngay.

Français, se, *adj.* et *s.* Người Phalangsa, thuộc về Phalangsa. Tiếng Phalangsa. *Étudier le —*, Học tiếng Phalangsa. || *À la française*, Theo cách Phalangsa.

France, *f.* Nước Phalangsa. Pháp quốc.

Franchement, *adv.* Ngay thật, thiệt tình, hẳn hòi. *Parler —*, Nói thiệt tình, nói ngay.

Franchir, *a.* Nhảy qua, qua khỏi. — *les montagnes et les fleuves*, Trèo núi qua sông=Trèo non lặng suối. || *Au fig.* —, Qua khỏi, lướt thẳng, thẳng khỏi. — *une difficulté*, Lướt khỏi đều gì ngăn trở.

Franchise, *f.* Sự (lòng) ngay, sự thiệt tình. Sự khỏi, phép thong thả. *Dire avec —*, Nói ngay. — *postale*, Sự gởi thơ khỏi tiền.

Franchissable, *adj.* Nhảy qua được, qua khỏi được.

Franciscain, ne, *s.* Kẻ thuộc về dòng ông thánh Phanxicô. Thầy dòng ông thánh Phanxicô.

Franciser, *a.* Tập ai ở theo cách Phalangsa. Làm cho thành ra tiếng Langsa.

Francisque, *f.* Búa hai lưỡi dùng xưa.

Franc-maçon, *m.* Kẻ theo đạo (hội) kín.

Franc-maçonnerie, *f.* Đạo (hội) kín.

Franco, *adv.* Khỏi trả tiền gởi.

Digitized by Google

Francolin, *m.* Thứ chim đa đa.

Francs, *m. pl.* Tổ tiên người Phalangsa.

Franc-tireur, *m.* Kẻ không nhập binh lính mà cũng đánh giặc tự ý.

Frange, *f.* Cái tua, cái tụi.

Frangé, ée, *adj.* Có tua, có tụi.

Frangier, ière, *s.* Thợ thắt (làm) tụi.

Frangipanier, *m.* Cây hoa sứ ma. Cây đại.

Franquette, *f. À la bonne —,* Thật tình, thật thà.

Frappant, te, *adj.* Rõ ràng. *Preuves frappantes,* Lẽ rõ ràng. *Portrait —,* Hình in hệt.

Frappe, *f.* Sự đúc tiền, sự in hiệu tiền bạc. Khuôn để đúc chữ in.

Frappé, ée, *adj.* Bị đánh. Mắc phải. Lấy làm lạ, sửng sờ. — *d'étonnement,* Lấy làm lạ. — *d'apoplexie,* Mắc phong. *Ouvrage — au bon coin,* Việc làm giỏi. || *Vin —,* Rượu có để trong tủ nước đá cho nó mát.

Frapper, *a.* Đánh, đánh đập. — *de verges,* Đánh đòn (roi). — *du pied,* Đá, đạp. — *une médaille,* Đúc thẻ bài. || *Au fig. — l'air de ses cris,* La om sòm. —*l'imagination,* Làm cho động lòng. — *un coupable,* Ra án phạt tội nhơn. — *de l'eau,* Bỏ nước đá vô nước cho lạnh. || —, *v. n.* Đánh, đập. — *à la tête,* Đánh trên đầu. — *à la porte,* Gõ cửa. || SE FRAPPER, *r.* Đánh mình, đánh lộn. Động lòng. In trí. *Ce malade se frappe,* Bệnh nầy in trí đau nặng.

Frasque, *f.* Chuyện thình linh, kì cục.

Fraternel, elle, *adj.* Thuộc về anh em. *Affection fraternelle,* Tình anh em, tình huynh đệ.

Fraternellement, *adv.* Cách như anh em.

Fraterniser, *n.* Ở với ai như anh em vậy, kết nguyền anh em.

Fraternité, *f.* Tình anh em, tình nghĩa, nghĩa thiết. Đồng bào.

Fratricide, *s.* et *adj.* Sự (kẻ) giết anh em, chị em. Tội giết anh em, chị em.

Fraude, *f.* Chước dối, mưu chước, sự gian lận. Sự buôn bán đồ lậu (đồ gian). || EN FRAUDE, *loc. adv.* Lậu, gian.

Frauder, *a.* Ăn gian, ăn lận, gian lận. — *les droits,* Lậu thế. || —, *n.* Làm cái gì không thiệt thà.

Fraudeur, euse, *s.* et *adj.* Kẻ gian lận, kẻ lận mạt. Kẻ buôn bán, chở chuyên đồ lậu.

Digitized by Google

Frauduleusement, *adv.* Cách gian giảo.

Frauduleux, euse, *adj.* Gian giảo, gian lận. *Banqueroute frauduleuse,* Khánh tận gian.

Frayer, *a.* Mở, khai. Đá đến, đụng chạm. *La roue lui a frayé le bras,* Bánh xe cạ cánh tay nó. — *la route,* Mở đường. || —, *v. n.* Rải, sanh sản. Hạp tánh ý, thuận với nhau, làm quen. *Les poissons fraient,* Cá rải. *Ne frayez pas avec les méchants,* Đừng làm quen với kẻ xấu. || SE FRAYER, *r.* Mở ra, khai ra.

Frayeur, *f.* Sự sợ hãi, sự thất kinh. *Pris d'une grande —,* Sợ hết hồn.

Fredaine, *f.* Sự hoang tâm con trẻ.

Fredonnement, *m.* Sự hát rung tiếng, sự ngâm nga.

Fredonner, *a.* et *n.* Hát rung rung, hát nhỏ tiếng, ngâm nga. — *pour se distraire,* Ngâm nga chơi.

Frégate, *f.* Tàu trận lớn. Thứ chim ở biển.

Frein, *m.* Khớp, hàm thiết. Đồ chận bánh xe hay là máy. *Cheval docile au —,* Ngựa nhẹ cương. *Le—d'une locomotive,* Máy để ngừng xe lửa lại. || *Au fig.* —, Sự ngăn, sự cấm. *Le—de la loi,* Phép luật ngăn cấm. *Mettre un—à ses passions,* Cầm tính xấu lại.

Frelater, *a.* Giả (đồ uống), làm... giả.

Frêle, *adj.* Hay bể (gãy), giòn, mỏng mảnh. *Tige —,* Nhánh cây mỏng mảnh (giòn). || *Au fig.* —, Yếu, yếu ớt. *Santé —,* Sức yếu.

Frelon, *m.* Ong lỗ, ong vò vẽ.

Freluche. *f.* Tụi tơ. Đồ vặt vạnh nhỏ mọn.

Freluquet, *m.* Người nhẹ dạ, người vô lối.

Frémir, *n.* Rên siếc. Run sợ, run rẩy. Kêu ấm. Ngân. — *de colère,* Giận run. *La lyre frémit,* Đờn nó ngân. *Le vent frémit,* Gió thổi ầm ầm.

Frémissant, te, *adj.* Run, run rẩy. *Voix frémissante,* Tiếng run.

Frémissement, *m.* Sự run, sự dùng mình. Tiếng ngân (chuông). Tiếng kêu am.

Frêne, *m.* Thung thọ, cây mồng hòe.

Frénésie, *f.* Sự hoảng hốt, sự sảng sốt. Cơn giận dữ, cơn sốt hoảng. *Avec —,* Quá chừng, quá mực.

Frénétique, *adj.* Hoảng hốt, sảng sốt. || —, *s.* Giận dữ, sốt hoảng. *C'est un —,* Ấy nó giận hoảng.

Fréquemment, *adv.* Năng, thường, nhiều lần.

Fréquence, *f.* Sự năng (thường) có, sự có nhiều lần, sự quen.

Fréquent, te, *adj.* Năng có, thường có. *Faire de fréquentes visites,* Năng tới lui, năng thăm viếng. *Pouls —,* Mạch nhảy lia.

Fréquentation, *f.* Sự hay tới lui, sự làm quen, lai vãng. *Éviter les mauvaises fréquentations,* Lánh khỏi sự lân lứa trắc nết. — *des sacrements,* Sự năng xưng lội chịu lễ.

Fréquenter, *a.* Hay tới lui, hay làm quen, làm bạn với, lân la. — *l'église,* Hay tới lui nhà thờ. — *les savants,* Hay quen lớn với kẻ thông thái. || Se —, *r.* Năng tới lui với nhau, lân la, năng thăm viếng nhau.

Frère, *m.* Anh, em. — *aîné,* Anh. — *cadet,* Em. *Frères germains,* Anh em ruột. *Beau frère,* Anh rể, em rể. —*de lait,* Anh em một vú.. *Frères jumeaux,* Anh em sinh đôi. *Frères d'armes,* Lính đồng trận. || *Au fig. Tous les hommes sont frères,* Người ta hết thảy là như anh em. || —, Tiếng kêu thầy dòng. — *Paul,* Thầy Phaolô.

Fret, *m.* Sự mướn (thuê) tàu mà đi. Tiền chở. Hàng chở dưới tàu.

Fréter, *a.* Mướn (thuê) tàu. Sắm cho đủ đồ lề cuộc tiệc chiếc tàu.

Frétillant, te, *adj.* Dẩy, giẫy giụa, vùng vẫy, nhảy xói xói.

Frétiller, *n.* Dẩy, vùng vẫy, giẫy giụa, nhảy xói xói.

Fretin, *m.* Cá rồng rồng, cá vụn, cá bôi. Đồ vặt vạnh.

Frette, *f.* Niền (cột, súng, tum xe). Hồi văn chạy trên đầu cột, và theo vách.

Friable, *adj.* Dễ tán nát ra, nghiền ra bột được.

Friand, de, *adj.* Ham (ưa) đồ ngon, hạp miệng. *Mets friands,* Đồ ngon nhứt. — *de musique,* Ham mê ca nhạc.

Friandise, *f.* Đồ ngon. Bánh trái, báng hàng. Sự ưa đồ ngon.

Fricandeau, *m.* Thịt bò có lụi mỡ heo.

Fricassée, *f.* Thịt xào, thịt chiên. || *Au fig.*—, Đồ lộn xộn.

Fricasser, *a.* Chiên, xáo. —*un poulet,* Xào thịt gà. || *Au fig.* —, Phá, xài phá (phí). *Il a fricassé tout son bien,* Nó xài phá hết của nó rồi.

Friche, *f.* Đất hoang. || En friche, *loc. adv.* Hoang, bỏ hoang. *Terre en —,* Đất bỏ hoang.

Fricot, *m.* Đồ xào, thịt xào, gỏi.

Digitized by Google

Fricoter, *n.* Ăn sướng, ăn chơi. || —, *v. a.* Xài phá, xài xí.

Fricoteur, *m.* Kẻ ưa ăn cho sướng. Đầu bếp dở. Kẻ nhờ chức phận mình mà tìm lợi riêng trái lẽ.

Friction, *f.* Sự thoa, sự bóp, sự kì.

Frictionner, *a.* Thoa, bóp, kì, xát. || Se —, *r.* Thoa, bóp, kì mình.

Frigidité, *f.* Sự lạnh. Sự biết lạnh.

Frigorifique, *adj.* Hay làm cho lạnh. || —, Chỗ làm cho ra lạnh để giữ thịt hay là những đồ ăn.

Frileux, euse, *adj.* et *s.* Hay lạnh, hay biết lạnh. Dở chịu lạnh.

Frimas, *m.* Sương móc, sương muối.

Frime, *f.* Sự giả đò, sự làm bộ.

Frimousse, *f.* Mặt, bộ mặt, tuồng mặt.

Fringale, *f.* Đói rã ruột.

Fringant, te, *adj.* Lẹ làng, mau mắn, sung. *Cheval —,* Ngựa hăng (sung).

Friper, *a.* Làm hư, làm bàu nhàu, làm có lằn. Mê ăn, láu ăn.

Friperie, *f.* Đồ cũ, áo quần cũ. Sự bán áo quần cũ, đồ đạc cũ.

Fripier, ière, *s.* et *adj.* Kẻ bán áo quần đồ đạc cũ.

Fripon, onne, *s.* Kẻ giỏi tài ăn cắp, ăn trộm, Kẻ gian giảo, kẻ gian lận, bợm bãi. Lanh, lanh chai. *Un petit —,* Thằng nhỏ lanh.

Friponnerie, *f.* Sự gian giảo, sự gian lận, sự ăn cắp. *Il y a de la — dans son fait,* Trong việc nó làm có đều gian lận.

Frire, *a.* Chiên, rang. — *du poisson,* Chiên cá.

Frise, *f. Cheval de —,* Chông sắt, chông trái ấu.

Frisé, ée, *adj.* Quăn, quăn quíu. *Cheveux frisés,* Tóc quăn.

Friser, *a.* Làm cho quăn. — *ses cheveux,* Làm cho tóc mình quăn. || —, *v. n.* Quăn, quăn quíu. || *Au fig.* —, Phớt qua. Gần tới. *L'hirondelle frise l'eau,* Chim én bay phớt qua trên mặt nước. — *la soixantaine,* Gần đặng sáu mươi tuổi.

Frisson, *m.* Sự ớn rét, sự ớn lạnh. Sự giùn mình, sự rởn ốc. *Cela donne le —,* Cái đó làm sợ rởn ốc mình.

Frissonner, *n.* Phát lạnh, ớn lạnh, phát rét; giùn mình. — *de peur,* Run sợ, rởn ốc. — *d'horreur,* Dùng mình, lạnh mình.

Frit, frite, *adj.* Chiên, rang. *Pommes de terre frites,* Khoai chiên. || *Au fig. Être —,* Hư hại, tan mạt, rụi.

Digitized by Google

Friture, *f.* Sự chiên, rang. Mỡ, dầu để chiên.—*de poisson,* Cá chiên. || —, Tiếng kêu re re trong dây thép nói.

Frivole, *adj.* Vô ích, phù vân. Vô lối, tầm phào, bá láp. *Prétexte —,* Lời chữa mình bá láp. Lấy cớ vô lối.

Frivolité, *f.* Sự vô ích, sự phù vân. Sự vô lối, việc tầm phào.

Froc, *m.* Áo dòng. *Prendre le—,* Đi tu, đi nhà dòng.

Froid, *m.* Sự lạnh, giá rét. Hàn. *Il fait froid,* Trời lạnh. *Prendre —,* Đau bị lạnh. || *Au fig.* —, Sự lơ láo; sự bất bình. *Il y a du — dans le ménage,* Trong nhà bất bình. *Être d'un — glacial,* Bộ tịch dằm thắm lắm.

Froid, de, *adj.* Lạnh, lạnh lẽo. Nguội. *Eau froide,* Nước lạnh. *Repas —,* Bữa ăn đồ nguội. Đồ ăn nguội. || *Au fig.* —, Lơ láo, dửng dưng, lạt lẽo, nghiêm, không hay. *Caractère —,* Tính lơ láo (lạt lẽo). *Discours —,* Bài giảng không hay. || À FROID, *loc. adv.* Nguội. Lạt lẽo, lơ láo, bằng tịnh. *Garder son sang —,* Tỉnh, bằng tịnh, yên ổn, không hay sợ *Forger à —,* Rèn sắt nguội.

Froidement, *adv.* Cách lạnh lẽo. || *Au fig.* —, Cách bơ thờ, lơ láo. Cách bằng tịnh. *Répondre —,* Trả lời bằng tịnh. *Recevoir — les injures,* Chịu sỉ nhục mắng nhiếc như không, không sao.

Froideur, *f.* Sự lạnh lẽo. || *Au fig.* —, Sự lơ láo, sự lạt lẽo, bơ thờ.

Froidir, *n.* Ra lạnh, ra nguội đi.

Froidure, *f.* Khí trời lạnh, đông thiên.

Froissement, *m.* Sự làm bàu nhàu. || *Au fig.* —, Sự mếch lòng. Sự tông chạm. *Le — des intérêts,* Sự ích lợi tư mỗi người xung khắc tông chạm nhau.

Froisser, *a.* Làm giập nát, làm hư. Vò, làm bàu nhàu, làm nhăn nhíu. — *un col,* Làm bàu nhàu cổ áo. || *Au fig.*—, Làm mích lòng.—*les opinions de qqn,* Nói, làm nghịch ý ai. || SE —, *r.* Trách, chấp. *Être froissé,* Không bằng lòng. — *facilement,* Hay chấp nhất.

Frôlement, *m.* Sự cọ, sự đụng xớt qua.

Frôler, *a.* Cọ, xớt qua, đụng xớt. —*la muraille,* Đụng, cọ xớt qua vách.

Fromage, *m.* Bánh sữa.

Froment, *m.* Lúa mì, lúa miến.

Fronce, *f.* Lằn xếp.

Froncer, *a.* Xếp nhỏ con. *(—les sourcils),* Châu mày,

Digitized by Google

nhăn mày nhăn mặt. — *un bonnet*, Xếp mão lại.

Frondaison, *f.* Mùa ra lá. Lá.

Fronde, *f.* Dây gióng mà liệng đá, trành liệng đá.

Fronder, *a.* Liệng, ném bằng dây gióng. || *Au fig.* —, Chê trách, quở la.

Frondeur, *m.* Kẻ liệng (ném) đá. || *Au fig.* —, Kẻ bắt nét, kẻ nói nghịch, kẻ quở trách.

Front, *m.* Trán. Mặt mũi. Đầu. — *ridé*, Trán nhăn. *Le — d'un bataillon*, Tiền đạo, tiên phong. *Aller sur le—*, Ra trận tiền. || *Au fig Relever le —*, Ngước mặt lên, ngước đầu lên. Không biết mất cỡ. *Il a du—*, Nó không biết xấu hổ. || DE FRONT *loc. adv.* Đàng trước, phía trước. Ngang vai. Một lượt.

Frontière, *f.* Bờ cõi, cương giải, giái hạn. *Près de la -*, Giáp cõi. *Place —*, Đồn ải quan.

Frontispice, *m.* Mặt tiền (nhà lớn). Mào đầu sách. Hiệu đầu sách.

Fronton, *m.* Mặt tiền nhà hình ba góc.

Frottée, *f.* Trận đòn, trận đánh. *Recevoir une —*, Bị, phải một bận, trận đòn.

Frottement, *m.* Sự cọ(cạ), sự đụng nhau *Il y a du —*, Có cái gì cạ (đụng).

Frotter, *a.* Chùi, chà, cọ, vò. Bóp, thoa, xứt, xát, đánh.—*un meuble*, Chùi đồ (tủ, bàn),... — *les yeux*, Giụi mắt. — *les bras et les jambes*, Bóp tay bóp chơn. —*les mains*, Vò (vỗ) tay. || —, *v.n.* et SE FROTTER, *r.* Cọ, đụng, chà. Bóp mình bóp mẩy. *Se frotter les dents*, Chà (đánh) răng. || *Au fig. Se—à plus fort que soi*, Xốc đánh người mạnh hơn mình.

Frotteur, *m.* Kẻ chùi rầm nhà. Sự máy chạy cọ nhau.

Frottoir, *m.* Đồ (giẻ) để lau, đồ chùi.

Frou-frou, *m.* Tiếng sạc sạc (sột sạc).

Fructifiant, te, *adj.* Sinh ích, tấn ích. Hay sinh trái trăng, sai trái. *Commerce—*, Nghề buôn bán sanh lợi nhiều.

Fructifier, *n.* Ra trái, sinh trái. || *Au fig.* —, Sinh lời, sinh ích, làm ích. *Faire — son argent*, Làm cho tiền bạc mình sinh lợi.

Fructueusement, *adv.* Cách có ích.

Fructueux, euse, *adj.* Hay sinh trái. Có ích, sinh lợi. *Travail —*, Việc sinh ích.

Frugal, le, *adj.* Tiết kiệm, cần kiệm. Đơn sơ, thường *Repas—*, Bữa ăn đơn sơ.

Frugalement, *adv.* Cách tiết kiệm, cách đơn sơ.

Digitized by Google

Frugalité, *f.* Sự tiết (cần) kiệm, đơn sơ. *Aimer la —,* Ưa ăn ở tiết kiệm.

Frugifère, *adj.* Hay có trái.

Frugivore, *adj.* Hay ăn trái trăng. *Animal —,* Loài hay ăn trái trăng.

Fruit, *m.* Trái, trái trăng, quả. *Arbre couvert de fruits,* Cây sai trái. || *Les fruits de la terre,* Thổ sản. || *Au fig. —,* Lợi, ích lợi, cái ra bởi (việc gì). *Le — de l'étude,* Ích lợi bởi sự học hành. *Le — défendu,* Trái cấm = Chuyện không nên làm. || Avec —, *loc. adv.* Có ích lợi, cách có ích.

Fruiterie, *f.* Kho (vựa) để trử trái trăng. Sự (việc) buôn bán trái trăng.

Fruitier, ière, *adj.* et *s.* Hay có trái. *Arbre —,* Cây có (ra) trái. Kẻ buôn bán trái cây. Chỗ trử (vựa) trái trăng.

Frusquin *ou* **Saint-frusquin,** *m.* Của, tiền của.

Frustrer, *a.* Lận mạt, ăn lận, lường gạt, gạt gẫm, làm cho hỏng (hụt) đi. — *l'attente de qqn,* Làm cho ai hỏng chuyện gì.

Fuchsine, *f.* Thuốc bột mà nhuộm (thoa) đỏ.

Fugace, *adj.* Chóng qua, vắn vỏi, phù vân. *Beauté —,* Lịch sự chóng qua, mau mất.

Fugitif, tive, *adj.* Trốn, chạy trốn, đào. *Soldat —,* Lính đào. || *Au fig. —,* Thoáng qua, chóng qua. *Ombre fugitive,* Bóng thoáng qua. *Vie fugitive,* Đời tạm chóng qua.

Fugue, *f.* Sự trốn mất một ít lâu.

Fuir, *n.* Trốn, chạy trốn (mất). Chóng qua, thoáng qua. — *devant l'ennemi,* Trốn giặc. *Le temps fuit,* Ngày giờ chóng qua. *Le tonneau fuit,* Thùng chảy. || —, *v. a.* Tránh, tránh trút, xa lánh, trốn lánh. — *les méchants,* Lánh kẻ xấu. — *le monde,* Bỏ thế gian, lánh vòng trần ai.

Fuite, *f.* Sự trốn. Chảy, ra (xì) hơi. *Prendre la —,* Trốn đi, trốn mất. *Une —de gaz,* Hơi khí xì ra. || *Au fig. —,* Sự mất đồ. *Il y a des fuites au magasin,* Có mất đồ trong nhà hàng.

Fulgurant, te, *adj.* Có chớp, chớp nháng.

Fulgurer, *n.* Chớp, nháng ra.

Fulmicoton, *m.* Chỉ vải có nhúng trong huỉnh cường toan và tiêu cường toan *(acides sulfurique et nitrique)* nên thuốc nổ.

Fulminant, te, *adj.* Hay nổ. hay ra (làm) sét. *Poudre fulminante,* Thuốc súng

Digitized by Google

hay nổ. || *Au fig. Regard—*, Mắt ngó lườm lườm. Gườm ngó.

Fulmination, *f.* Tiếng nổ. Sự rao vạ dứt phép thông công trước mặt bổn đạo.

Fulminer, *n.* Nổ ra (như sét). || *Au fig.*—, Nổi giận, nổi xung. Mắng xối, mắng đùa, thạnh nộ. — *contre qqn,* Mắng xối (thạnh nộ) người nào. || —(*v.a.*) *une sentence d'excommunication,* Rao vạ dứt phép thông công.

Fumage, *m.* Sự xông khói. Sự bỏ phân.

Fumant, e, *adj.* Lên khói, lên hơi. Còn nóng. *Cendres fumantes,* Trọ nóng. *Un coursier—,* Con ngựa chạy sôi bọt mồm bọt miếng. || *Au fig.* —, Nóng giận, sôi gan.

Fumé, ée, *adj.* Đã xông khói. Có bỏ phân. *Jambon —,* Đùi heo muối xông khói. *Terrain—,* Đất có bỏ phân.

Fumée, *f.* Khói, hơi, hơi nóng. *Noir de —,* Mồ hóng. *Au fig.* —, Sự giả trá, sự hư vô. *La — de la gloire,* Sự danh vọng chóng tan như khói.

Fumer, *n.* Lên khói, ra khói, lên (ra) hơi. *Les narines fument,* Lỗ mũi nó xì hơi ra. — *de colère.* Giận dữ, nổi gan. || —, *v. a.* Xông khói. Bỏ phân. Hút. —*une terre,* Bỏ phân, vun phân. — *du tabac,* Hút thuốc.

Fumeron, *m.* Than lên khói, củi ngún lên khói.

Fumet, *m.* Hơi thịt, mùi rượu (bay ra.)

Fumeterre, *f.* Địa đinh thảo.

Fumeur, euse, *s.* Người hay hút thuốc. — *d'opium,* Người hút á phiện.

Fumeux, euse, *adj.* Lên khói. Nồng. Mờ mờ, mập mờ. *Lampe fumeuse,* Đèn lu lít. *Vin —,* Rượu nồng.

Fumier, *m.* Phân, phân phướng. || *Au fig.* —, Của hèn. *Vivre dans le—,* Ăn ở theo tình tư dục.

Fumigation, *f.* Sự xông (khói hơi).

Fumigatoire, *adj.* Để mà xông. *Boîte fumigatoire,* Hộp thuốc xông.

Fumiger, *a.* Xông khói, xông.

Fumiste, *m.* Thợ làm (sửa) ống khói, thợ làm lò bễ. || *Au fig.* —, Kẻ hay phỉnh phờ, kẻ hay nói láo.

Fumisterie, *f.* Nghề (việc, làm) sửa ống khói, sửa lò sưởi. || *Au fig.*—, Sự phỉnh phờ, sự gạt gẫm.

Fumivore, *m.* Đồ để trên ống khói mà chận khói.

Digitized by Google

Fumoir, *m.* Phòng để hút thuốc.

Fumure, *f.* Sự bỏ phân.

Funambule, *s.* Kẻ leo (múa) dây.

Funèbre, *adj.* Thuộc về đám ma, đám xác. *Service —,* Lễ cầu cho kẻ chết. *Oraison —,* Văn tế. || *Au fig. —,* Buồn, buồn bực. *Cri —,* Tiếng la sầu não lắm.

Funérailles, *f. pl.* Đám ma, đám xác. *Assister aux —,* Đi đưa xác, đi đám ma.

Funéraire, *adj.* Thuộc về đám xác, đám ma. *Urne —,* Bình đựng tro xác thiêu.

Funeste, *adj.* Khốn nạn, rủi ro, dữ. Hay làm hại, tàn hại. *Nouvelle —,* Tin buồn thảm. *Pensée —,* Ý tưởng suy những điều khốn nạn. *Gelée —,* Mưa đá phá hại to.

Funestement, *adv.* Cách khốn nạn.

Funiculaire, *m.* Xe đi trên đường sắt hay dùng mà đi một khúc đường dốc hay là núi, ở trên chót có máy bằng dây để kéo xe.

Fur, *m.* Dùng theo cách sau đây=*Au fur et à mesure,* hay là *à fur et mesure,* Lần lần, dần dần. *Payer au fur et à mesure du travail,* Việc rồi chừng nào thì trả tiền chừng nấy.

Furet, *m.* Chồn đèn. || *Au fig.—,* Người hay xen mình vô.

Fureter, *n.* Săn bắn chồn đèn. || *Au fig. —,* Lục lạo, tầm vấn, tìm tỏi. *Fureter dans le tiroir,* Lục trong hộc tủ.

Fureteur, euse, *s.* Kẻ săn bắn chồn đèn. || *Au fig.—,* Kẻ hay lục lạo, hay tìm tỏi, tọc mạch.

Fureur, *f.* Sự giận hoảng, sự nóng giận, sự căm gan. Sự say mê, sự ham quá. *Accès de —,* Cơn sốt hoảng. *Avoir la — de bâtir,* Ham làm nhà quá. || *Au fig. La —des vents,* Cơn gió mạnh. *Faire —,* Có danh, có tiếng, người ta ưa lắm. || À LA—, *loc. adv.* Quá chừng.

Furibond, de, *adj.* Hay giận dữ, cộc cằn. Thạnh nộ, dữ tợn.

Furie, *f.* Sự giận hoảng, sự giận dữ. Tánh hăng. Đờn bà cộc cằn. *Combattre avec —,* Đánh giặc say máu ngà.

Furieusement, *adv.* Cách dữ tợn. Quá, quá chừng.

Furieux, euse, *adj.* Giận dữ, giận hoảng, sốt hoảng, thạnh nộ. Dữ tợn, hung hăng. *Devenir —,* Bắt xung tâm. *Combat —,* Chiến trận hung lắm. — *menteur,* Tổ láo, láo quá.

Digitized by Google

Furolle, *f.* Ma trơi.

Furoncle, *m.* Nhọt, mụt nhọt.

Furonculose, *f.* Bệnh nổi mụt nhọt nhiều.

Furtif, ive, *adj.* Trộm, vụng, lén. *Jeter un regard furtif,* Lén ngó, liếc xem.

Furtivement, *adv.* Cách lén, cách trộm, chọt.

Fusain, *m.* Sơn hữu cam. Viết chì than.

Fuseau, *m.* Con cúi, con quay. || —, Một múi trong trái bầu thế giải.

Fusée, *f.* Chỉ quây, chỉ ống. Pháo thăng thiên. Hỏa công, hỏa phi đồng. Lói hột nổ để trên đầu trại phá.

Fuselé, ée, *adj.* Có hình như con quay.

Fuser, *n.* Tan lần. (Nói về nước thuốc phai màu, và về thuốc súng cháy lần mà không nổ).

Fusible, *adj.* Đúc được, dong được. Nấu cho chảy ra được. *Le cuivre est —,* Đồng thì đúc (nấu chảy) được.

Fusil, *m.* Súng tay. Dao đánh lửa. — *à deux coups,* Súng hai lòng. *Le chien du —,* Cò súng. || — *à aiguiser,* Tấm sắt liếc dao.

Fusilier, *m.* Lính vác (cầm, bắn) súng.

Fusillade, *f.* Hiệp súng tay bắn một lượt. *Une vive —,* Bắn một hiệp súng tay lung lắm.

Fusiller, *a.* Bắn chết, lấy súng mà bắn. *Se — à bout portant,* Bắn nhau gần xịt.

Fusion, *f.* Sự đúc, sự dong. *Cuivre en —,* Đồng dong ra lỏng. *Or en —,* Vàng tương, kim tương. || *Au fig.* —, Sự hiệp lại, sự nhập (trộn) lại.

Fusionner, *a.* et *n.* Hiệp lại, nhập lại; trộn lại. *Les deux sociétés ont fusionné,* Hai hảng hiệp làm một.

Fustigation, *f.* Sự đánh đòn, sự đánh roi.

Fustiger, *a.* Đánh đòn, gia đòn, đánh trượng. || Se—, *r.* Đánh mình bằng roi.

Fût, *m.* Mình cây cột. Máng súng. Thùng rượu.

Futaie, *f.* Rừng cây lớn. *Haute —,* Rừng già, rừng cao.

Futaille, *f.* Thùng đựng rượu.

Futé, ée, *adj.* Quỉ quái, quỉ quyệt, mưu mô, mưu cao.

Futée, *f.* Hồ (đồ) để trám . đàng nẻ.

Futile, *adj.* Vô ích, vặt vạnh, tầm phào, vô lối.

Futilité, *f.* Sự vô ích, chuyện tầm phào, chuyện vặt vạnh.

Futur, re, *adj.* Sau, hậu lai, đến sau. *La vie future,* Đến sau, ngày sau. || —, *s*

Digitized by Google

Kẻ mình sẽ làm bạn. || —, Đời sau, đời hậu lai. Thì (chỉ) sẽ...

Fuyant, te, *adj.* Chạy, chạy trốn. Chóng qua, thắp thoáng. *Jour —,* Ngày chóng qua.

Fuyard, de, *adj.* Hay trốn, hay chạy mất. || —, *s. m.* Lính trốn khi đánh giặc.

G

Gabare, *f.* Tàu, ghe (thuyền) lớn để chở hàng. Thứ lưới lớn đánh cá.

Gabarit, *m.* Cái kiểu làm giống và bề lớn cũng bằng cái thiệt.

Gabegie, *f.* Chước dối, chước gian, sự gian lận. Sự lộn xộn.

Gabeler, *a.* Đem muối vô kho cho ráo nước.

Gabeleur, *m.* Kẻ lo thâu thuế muối. Kẻ (tiếng khinh) lo làm cho muối ráo nước.

Gabelle, *f.* Thuế muối. Kho trử muối.

Gabelou, *m.* (Tiếng khinh). Người lo việc thuế thương mãi.

Gabier, *m.* Bạn tàu coi phần việc cột buồm.

Gabion, *m.* Khại (giỏ) chứa đất để đỡ đạn.

Gâche, *f.* Con bọ sắt (để gài chốt).

Gâcher, *a.* Trộn hồ. || *Au fig.* —, Làm việc dở quá.

Gachette, *f.* Máy kéo cò súng. Lẫy.

Gâcheur, *m.* Thợ trộn hồ. || —, Người làm việc dở, người vụng về.

Gâcheux, euse, *adj.* Có bùn, nổi lầy.

Gâchis, *m.* Hồ. Bùn, lầy. || *Au fig.* —, Việc không xong, việc rối rắm.

Gadouard, *m.* Kẻ lo đổ phần thùng. *V.* VIDANGEUR,

Gadoue, *f.* Phần thùng. Rác rến, đồ dơ, phần rục.

Gaffe, *f.* Câu móc, sào móc, (để đỡ hay là móc ghe.) || *Au fig.* —, Việc sai lầm, làm sái.

Gaffer, *a.* Níu, móc bằng sào. || —, *n.* Sai lầm, làm sái.

Gage, *m.* Của cầm (cố), của đợ (thế). Của, tiền đặt cọc (cuộc). Tiền công. Bằng cớ, dấu chỉ làm chứng. Tiền công trả cho tôi tớ. *Mettre en —,* Đợ, cầm cố, thế. *Être en—, rester en —,* Ở đợ. — *d'amitié,* Dấu chỉ tình nghĩa bạn hữu. *Prendre à —,* Mướn.

Gager, *a.* Cuộc, đặt cuộc (cọc), đoán, cá, đố. Mướn.

Digitized by Google

Trả tiền công cho tôi tớ. *Je gage avec vous,* Tôi cuộc (cá, đố) với anh.

Gageure, *f.* Lời cuộc (đoan), lời chịu cái gì. Đồ đánh cuộc.

Gagiste, *m.* Người làm mướn.

Gagnant, te, *adj.* et *s.* Ăn, trúng, được. *Numéro —,* Số trúng, số được. *Vous êtes le —,* Anh ăn, trúng, được.

Gagne-pain, *m.* Cái mình nhờ mà làm ăn. *La cognée est le — du bûcheron,* Cái rìu là cơm gạo của tiều phu.

Gagne-petit, *m.* Kẻ mài đồ.

Gagner, *a.* Lời, lời lãi. Đặng, được. Thắng. — *sa vie, son pain,* Làm (kiếm) ăn. — *une bataille,* Đặng trận, thắng trận. — *un procès,* Được kiện. — *un pari,* Ăn cuộc. || *Au fig.* —, Lấy lòng, dỗ dành. Hối lộ, ton lót. —*les juges,* Hối lộ quan xử đoán.—*l'affection,* Được người ta thương. — *une maladie,* Mắc, bị, xoang bịnh (tật). — *le village,* Đi tới, tới đến làng. ||—, *v. n.* Thêm nổi danh tiếng. Lan (láng) ra. *Il a gagné beaucoup,* Bây giờ nó khá hơn nhiều. || SE GAGNER, *r. L'argent se gagne par le travail,* Có làm việc thì mới có tiền bạc.

Gai, gaie, *adj.* Vui, vui vẻ. Êm, thanh. *Visage —,* Bộ mặt vui. *Temps —,* Trời thanh. *Humeur gaie,* Tính khí vui vẻ.

Gaiement, ou Gaîment, *adv.* Cách vui vẻ, phở lỡ.

Gaieté, ou Gaîté, *f.* Sự (tánh) vui, sự vui vẻ, sự hớn hở, sự hỉ hoan. || DE — DE CŒUR, *loc. adv.* Cố ý, vô cớ.

Gaillard, *m.* Sân lái, sân mũi (tàu). Người mạnh mẽ. *C'est un —,* Nầy, nó sức lực mạnh mẽ lắm.

Gaillard, de, *adj.* Pha lửng, giễu cợt; rắn mắt, liến xáo. Xoàng xoàng, xình xoàng. *Une chanson gaillarde,* Bài hát chơi pha lửng.

Gaillardement, *adv.* Cách vui vẻ. Cách bạo dạn. Cách sấn sướt.

Gain, *m.* Lợi, huê lợi, lời lãi. Sự được, sự may, ích lợi. *Le — d'un procès,* Sự được kiện. *Âpre au —,* Dục lợi.

Gaine, *f.* Vỏ (gươm, dao). Bao.

Gala, *m.* Cuộc chơi trọng thể. Yến tiệc.

Galandage, *m.* Vách tường mỏng.

Galanga, *m.* Cây tam nại; cây thiền liền. Củ riềng.

Galant, te, *adj.* Lịch sự,

Digitized by Google

tử tế. Kẻ ưa lấy lòng đờn bà, con gái (hay ve tẹo). *C'est un fort — homme*, Nó là người lịch sự lắm. *Faire le —*, Ăn mặc điểm đàng, làm bộ nhỏng nhảnh.

Galanterie, *f.* Sự lịch sự, sự tử tế. Lời (sự) lấy lòng đờn bà.

Gale, *f.* Ghẻ, ghẻ chốc, ghẻ sài, sang. — *purulente*, Ghẻ hờm. — *prurigineuse*, Ghẻ ngứa.

Galée, *f.* Cỡ, bản cự để sắp chữ in.

Galène, *f.* Sinh có lộn chì.

Galère, *f.* Tàu trận xưa, thuyền hải đạo. || Les galères, *pl.* Phần phạt tù đi chèo ghe, tàu xưa. || *Au fig.* —, Chỗ (phận) cực khổ.

Galerie, *f.* Dãy hành lang. Nhà cầu. — *souterraine*, Hang ở dưới đất.

Galérien, *m.* Tù bị án đi chèo tàu xưa. Tù khổ sai. *Vie de —*, Phận cực khổ.

Galet, *m.* Đá mề gà, đá dái, sạn. Bánh xe nhỏ (dưới chơn ghế, giường).

Galetas, *m.* Gác, xó nóc. Chỗ khó khăn nghèo cực.

Galette, *f.* Bánh thuẫn, Bánh tráng. || —, Của, tiền bạc. *Avoir de la—*, Giàu có.

Galeux, euse, *adj.* et *s.* Có ghẻ chốc, ghẻ chốc. || *Au fig. Brebis galeuse*, Người xấu mình phải lánh.

Galle, *f. Noix de —*, Mộc thạch tử. — *chinoise*, Ngủ phần tử.

Galimafrée, *f.* Gỏi làm bằng đồ dư ra.

Galimatias, *m.* Lời giảng lộn lạo. Việc rối rắm.

Galipette, *f.* Sự nhảy cà tửng, nhảy lên nhảy xuống.

Gallicanisme, *m.* Phe đạo riêng bên nước Phalangsa khi xưa.

Gallinacés, *m. pl.* Loại chim nhà (như gà, vịt, ngỗng).

Gallon, *m.* Cái lường bên nước Hồng mao (4 lit 54).

Galoche, *f.* Guốc, giày guốc. *Menton de —*, Cằm nhọn gio ra cong cong như guốc.

Galon, *m.* Ren, ren khoanh (các quan).—*d'or, d'argent*, Ren (khoanh) vàng, ren bạc.

Galonner, *a.* Kết (gắn) ren. Đóng khoanh.

Galop, *m.* Nước sãi. *Aller au —*, Sãi, nhảy sãi. *Le petit—*, Nước tế. || *Au fig.* —, Lời quở trách.

Galoper, *n.* Sãi, nhảy sãi. || *Au fig.* —, Chạy riết. *Comme vous galopez, on ne peut vous suivre*, Anh đi riết vậy, ai theo cho kịp.

Galopin, *m.* Đứa nhỏ để sai. Tiểu đồng. Con nít lì lợm, rắn mắt.

Digitized by Google

Galvaniser, *a.* Dùng điện khí mà xuy đồ vàng bạc v. v. || *Au fig.* —, Làm cho động, làm cho ra sốt, ra hăng.

Gambader, *n.* Nhảy cà tửng, nhảy trời nhảy phách.

Gambier, *m.* Cau mứt. *Faux—*, Củ nâu.

Gamelle, *f.* Tô, tộ, chén lớn. Tộ thiếc, đồ đựng đồ ăn cho lính. Đồ có nhiều từng để đựng (xách) đồ ăn.

Gamin, ine, *s.* Con nít, thằng nhỏ (rài). Con nít hay chạy rẩu ngoài đường.

Gaminerie, *f.* Sự liến xáo, nết lý lắc.

Gamme, *f.* Cung hát. Tám bực dấu hát theo thứ tự: *do, ré, mi, fa sol, la, si, do.* || *Au fig. Changer de—*, Sự nói thế khác. Ăn ở cách khác. *La — des couleurs,* Mấy thứ màu.

Ganache, *f.* Cái má con ngựa. || *Au fig.* —, Người bất tài, người vụng về.

Ganglion, *m.* — *lymphatique,* Hạch, mục hạch.

Gangrène, *f.* Mủ độc hay ăn lở thịt. || *Au fig.* —, Đạo tà. Sự hoang hư.

Gangrené, ée, *adj.* Bị mủ độc ăn, lở lói.

Gangrener, *a.* Làm hư. || SE GANGRENER, *r.* Hư, lở lói, lở làm quầy ra.

Ganse, *f.* Chỉ tơ, dãi.

Gant, *m.* Bao tay. *Ôter ses gants,* Cởi (lột) bao tay. || *Au fig. Souple comme un—*, Dễ dạy dễ biểu. *Jeter le—*, (Quăng bao tay) Đố, thách. *Relever le —*, (Lượm bao tay lại). Chịu thách. Ra mặt chịu.

Gantelet, *m.* Bao tay sắt.

Ganter, *a.—qqn,* Mang bao tay cho ai. || SE GANTER, *r.* Mang (xỏ) bao tay.

Garage, *m.* Sự đem ghe, xe vô chỗ đậu. Chỗ để xe máy, xe hơi. *Voie de —*, Đàng để xe đậu.

Garance, *f.* Tứ luận thảo. *Couleur de —*, Màu (sắc) đỏ. || —, *adj. Teint en —*, Đỏ. *Drap —*, Nĩ đỏ.

Garant, te, *s.* Kẻ bảo lãnh. Bầu chủ. *Se porter —*, Lãnh, bảo lãnh.

Garantie, *f.* Sự bảo lãnh, sự chịu, sự đoan. Đều làm chứng chắc. *Vendre avec—*, Bán có bảo lãnh (đồ minh bán). *Sans — du Gouvernement,* Nhà nước nhìn là việc của mình mà không bảo lãnh tốt xấu. (Thường trong mấy món đồ viết tắt S. G. D. G.)

Garantir, *a.* Bảo lãnh, đoan. Nói chắc, quả quyết, chịu chắc. Che cho khỏi, giữ cho khỏi. *—un marché,* Bảo lãnh sự mua bán nầy.

Digitized by Google

— *un fait*, Làm chứng chắc việc đó. — *du froid*, Che cho khỏi lạnh. || SE GARANTIR, *r.* Giữ mình cho khỏi. Đỡ che khỏi.

Garce, *f.* Tiếng hèn mà chỉ con gái.

Garcette, *f.* Thứ roi xưa dùng đánh phạt bạn tàu.

Garcinia ferrea, Cây bứa, cây bứa trâu.

Garçon, *m.* Con trai, trai. Thằng nhỏ, trẻ dọn bàn, đầy tớ trai, tiểu đồng. Trai chưa cưới vợ. — *d'honneur*, Rề phụ. || *Au fig. C'est un bon* —, Nó là tử tế thật thà.

Garde, *f.* Sự giữ gìn, sự canh giữ, sự xem sóc, sự tuần túc. Sự che chở, sự phù hộ. *Sous la — du Très-Haut*, Chúa phù hộ. || —, Quân (lính) canh, lính tuần. *Faire bonne* —, Canh (giữ) nhặt. *Prendre la* —, Lãnh canh. *Corps de* —, Nơi lính hộ vệ tề tựu. || *Au fig.* —, Lo giữ lấy, giữ cho khỏi, giữ hồn. *Prenez* —, Coi chừng. *La — du corps*, Quân hộ vệ. — *de l'épée*, Lỗm gươm, nạm gươm. *Être en* —, Cầm khí giái mà cự lại.

Garde, *m.* Kẻ giữ, kẻ coi, kẻ canh. Quân canh. — *des sceaux*, Hình bộ thượng thơ, quan chưởng ấn. — *national*, Lính hương dõng.

Garde-barrière, *s.* Kẻ coi chỗ chận đường. Kẻ giữ cổng xe lửa.

Garde-boue, *V.* GARDE-CROTTE.

Garde-champêtre, *m.* Kẻ coi sóc vườn đất ruộng đồng. Hương mục.

Garde-chasse, *m.* Kẻ giữ kẻo người ta săn bắn trong đất riêng.

Garde-chiourme, *m.* Kẻ giữ quân tù khổ sai.

Garde-côte, *m.* Tàu đo, tàu tuần. Lính thủ hải phòng.

Garde-crotte, *m.* Vè che bánh xe (xe máy) cho khỏi bụi đất văng lên.

Garde-feu, *m.* Bình phong che cữa lò.

Garde-forestier, *m.* Kiểm lâm.

Garde-fou, *m.* Tay vịn, song li.

Garde-malade, *m.* Kẻ nuôi bịnh, kẻ giữ bịnh.

Garde-manger, *m.* Lồng bàn, tủ để đồ ăn.

Garde-meuble, *m.* Kho để tủ ghế người ta gởi mà giữ.

Gardenia, *m.* — *grandiflora*, Cây dành nam. — *florida*, Cây dành tàu.

Garde-pêche, *m.* Kẻ giữ kẻo người ta bắt cá.

Garder, *a.* Giữ, giữ gìn. Giữ lấy, để dành. Chăn giữ, giữ cho khỏi. — *un secret*, Giữ

chuyện kín. — *le silence,* Giữ miệng, làm thinh. — *un malade,* Giúp (nuôi) bịnh. — *des vivres, du gâteau,* Để dành đồ ăn. — *les moutons,* Chăn chiên. *Dieu nous garde,* Chúa gìn giữ phù hộ chúng ta. || SE GARDER, *r.* Giữ mình, lo cho khỏi. — *du froid,* Giữ kẻo lạnh.

Garderie, *f.* Trường riêng giữ con nít nhỏ.

Garde-robe, *f.* Tủ để áo quần. Áo quần, đồ mặc. Nhà tiêu, ghế để đi tiêu.

Gardeur, euse, *s.* Đứa chăn (bò, trâu...).

Gardien, ienne, *s.* Kẻ gìn giữ, kẻ canh giữ, kẻ chăn giữ. — *de prison,* Kẻ coi khám. — *de ville, de la paix.* Lính tuần thành. || —, *adj. Ange gardien,* Thiên thần giữ mình. Thiên thần hộ thủ.

Gare, *f.* Trạm, nhà giấy, bến xe lửa. Bến tàu, ghe.

Gare! *interj.* Giữ lấy! coi lấy! cho khéo!

Garenne, *f.* Chỗ rào lại để nuôi thỏ.

Garer, *a.* Đem ghe, xe, xe lửa... vô chỗ đậu, vô bến. || SE GARER, *r.* Tránh, giữ mình cho khỏi. Nép vô.

Gargariser, (Se) *r.* Súc miệng.

Gargarisme, *m.* Sự súc miệng, nước dùng mà súc miệng.

Gargote, *f.* Quán dọn ăn quấy quá. Quán hèn.

Gargotier, ière, *s.* Chủ quán hèn: Đầu bếp nấu ăn dở.

Gargoulette, *f.* Ve bầu (bằng đất sét hầm) để đựng nước cho mát.

Gargouille, *f.* Miệng máng xối.

Gargouillement, *m.* Sự sôi ruột, sôi bụng.

Gargouiller, *n.* Sôi sục sục. Dầm nước. Dầm nước.

Gargousse, *f.* Bì thuốc súng.

Garnement, *m.* Đứa không ra gì, đồ khốn.

Garni, ie, *adj.* Dọn dẹp sẵn, có đủ đồ lề. *Bourse bien garnie,* Túi có bạc nhiều. *Chambre garnie,* Phòng có đủ đồ dùng. *Tige garnie d'épines,* Tượt đầy gai, có gai.

Garnir, *a.* Trau giồi, dọn dẹp. Dọn đủ đồ cần dùng. Làm cho đầy, cho chật. Lót. — *un salon,* Dọn dẹp phòng rước khách. — *d'or,* Diễu (bịt) vàng. — *de soie,* Lót lụa. || SE GARNIR, *r.* Đầy chật. Sắm sửa. *La salle se garnit peu à peu,* Phòng đầy lần.

Garnison, *m.* Quân thủ đồn, quân đóng trong đồn, Trại binh, đồn dinh,

Digitized by Google

Garniture, *f.* Đồ trang sức, đồ để trau giồi. Bộ (đồ). *Une — de boutons,* Một bộ nút áo.

Garrot, *m.* Trái cổ, gáy ngựa. Cây đút vô mà vặn. Án xử giảo. *Supplice de —,* Hình (phạt) treo, thắt cổ.

Garrotter, *a.* Trói lại, cột riết lại, thắt lại. Xử giảo.

Gars, *m.* Thằng nhỏ, thằng bé.

Garum, *m.* Nước mắm. Mắm muối. (Đời xưa tại nước Rômanô).

Gascon, onne, *s.* Thuộc về xứ *Gascogne,* Tiếng người *Gascogne.* || —, Kẻ nói phách, kẻ hay khoe trẻ.

Gasconnade, *f.* Sự đánh phách, sự khoe trẻ.

Gasconner, *n.* Nói phách, nói lối, khoe trẻ, phô trương.

Gaspillage, *m.* Sự phá, sự xài phí lớn.

Gaspiller, *a.* Phá, làm hư. Xài phá (phí), phá tán. — *du papier,* Phá giấy. — *le temps,* Phá ngày giờ.

Gaster, *m.* Bụng, tì vị, bao tử.

Gastralgie, *f.* Bịnh đau tì vị.

Gastrique, *adj.* Thuộc về tì vị. *Embarras —,* Đau tì vị. *Suc —,* Nước tiêu thực trong tì vị.

Gastronome, *m.* Kẻ ưa ăn uống sung sướng, người hay lo về vật thực.

Gastronomie, *f.* Nghề, phép ăn chơi cho sung sướng.

Gâté, ée, *adj.* Hư, hư hốt, hư nát. *Enfant —,* Con hư, con cưng. *Fruit —,* Trái hư, trái nẫu (thúi).

Gâteau, *m.* Bánh, bánh ngọt. Tàng ong. — *savoie,* Bánh thuẫn.

Gâter, *a.* Làm hư, làm dơ, làm vấy. Dong dưỡng, duông thứ quá, cưng quá. —*un habit,* Làm vấy (lấm, hư) áo. —*son enfant,* Dong con mình quá, cưng con quá. || *Au fig. Les mauvais livres gâtent l'esprit,* Sách xấu làm hư trí lòng người ta. || SE GÂTER, *r.* Hư, ra hư. Nẫu, ương, thúi.

Gâteux, euse, *adj.* et *s.* Kẻ già lẩng trí rồi.

Gattillier, *m.* Mạn kinh.

Gauche, *adj.* et *s.* Trái, tả. *Le pied gauche,* Chơn trái, chơn tả. || *Au fig.* —, Nghiêng, cong, méo, xéo. Dở tài, bất tài, vụng về. *Cette table est —,* Bàn nầy méo, xéo, nghiêng, không ngay. *Homme —,* Người dở tài quá. *Air —,* Bộ tịch dở quá, vụng về lắm. || **À GAUCHE,** *loc. adv.* Bên tả, phía tả. *Gouverner à —,* Bên lái, bên cạy. *Prendre la —,* Đi bên tay trái (tả).

Gauchement, *adv.* Cách vụng về, dở tài.

Gaucher, ère, *adj.* et *s.* Thuận tay trái (tả).

Gaucherie, *f.* Sự vụng về.

Gauchir, *n.* Hư, méo, móp, cong, vinh. *Cette pièce gauchit,* Cây nầy nó vinh.

Gaudriole, *f.* Lời nói chơi, giễu cợt.

Gaufrage, *m.* Sự in hình, bông hoa vô vải, giấy, da.

Gaufre, *f.* Bánh kẹp, bánh quế.

Gaufrer, *a.* In hình, in hoa vô vải, vô giấy, vô da (bằng sắt, bằng ống chạm hơ nóng).

Gaufrier, *m.* Khuôn bánh kẹp.

Gaufrure, *f.* Hình (bông hoa) in vô vải, giấy...

Gaule, *f.* Sào dài, cần. Roi, trượng. || —, Nước Phalangsa xưa.

Gauler, *a.* Thọc trái cây, lấy sào mà đập (hái) trái cây.

Gaulois, oise, *adj.* et *s.* Thuộc về xứ *Gaule.* Dân *Gaulois* (Langsa đời xưa). || *Au fig.* —, Thiệt thà, thiệt tình.

Gausser, *r.* **(se),** Chê bai, khinh dể, nhạo.

Gausserie, *f.* Sự chê, sự nhạo.

Gaver, *a.* Cho ăn quá, cho ăn tràn họng. || —, Nuôi bón, nuôi thúc. || SE GAVER, *r.* Ăn cành hông.

Gaz, *m.* Hoả khí. — *d'éclairage,* Môi khí, hoả khí. *Lampe à* —, Đèn khí, khí đăng.

Gaze, *f.* Lượt the, vải the, vải sưa.

Gazelle, *f.* Con hoàng dương.

Gazer, *a.* Lấy the mà che, che bớt đi, giấu bớt.

Gazette, *f.* Nhựt trình, nhựt báo. || *Au fig* —, Kẻ hay nhạy miệng hay nói cho người ta những tin thật hư ráo hết. *C'est la — du quartier,* Nó là nhựt trình trong xóm nầy đó.

Gazeux, euse, *adj.* Có hoả khí.

Gazomètre, *m.* Máy để chứa khí và ép nó lại cho nó xì mạnh hơn.

Gazon, *m.* Cỏ xanh. Đám cỏ, vầng cỏ.

Gazonner, *a.* Trồng cỏ xanh. — *un parterre,* Trồng cỏ xanh cả đám.

Gazouillement, *m.* Tiếng chim kêu chiu chít, kêu líu lo. Tiếng nước suối chảy ro re, đờn suối.

Gazouiller, *n.* Kêu líu lo, kêu thảnh thót, kêu chiu chít.

Geai, *m.* Con cưởng, con bạch cáp.

Géant, te, *adj.* et *s.* Người giềnh giàng, cao lớn,

Digitized by Google

tướng đại lộ. *Arbre—*, Cây cao lớn. || *A pas de—*, Mau lắm.

Gecko, *m.* Con cắc kè. — *ailé*, Con cắc kè cánh. Con hạp giái.

Géhenne, *f.* Địa ngục.

Geindre, *n.* Rên, rên siếc, kêu rêu. năn nỉ, than van. *Toujours —*, Nghe nó kêu rêu hoài.

Gel, *m.* Sự *hay là* lúc nước đặc lại tại khí lạnh. Giá rét.

Gélatine, *f.* Nước thịt nấu đặc lại. Keo, xoa xoa.

Gélatineux, euse, *adj.* Đặc lại, đông lại (như xoa xoa).

Gelée, *f.* Giá rét, nước đông lại, rét mướt, sương giáng. Mứt (trái bấy làm keo lại), xoa xoa. Nước thịt đông (đặc) lại. *Gelée blanche*, Sương muối, sương đông lại.

Geler, *a.* Làm cho đặc (đông) lại. Làm cho lạnh. Làm hư, phá hư (tại lạnh). *Le froid a gelé les fleurs*, Sự lạnh phá bông. || —, *v. n.* Đặc lại, đông lại. *On gèle dans ma chambre*, Trong phòng tôi lạnh lắm. *La rivière a gelé*, Nước sông đặc lại. || —, *v. impers. Il gèle*, Trời giá rét.

Gélinotte, *f.* Thọ kê.

Gémeaux, *m. pl.* Song nhi cung. Thân cung.

Géminé, ée, *adj.* Có đôi, có cặp. *Colonnes géminées*, Cột đôi.

Gémir, *n.* Kêu van, rên siếc; Thở than, than van. *—sur ses maux*, Than khổ. *—de douleur*, Rên vì đau. || *Au fig. — de son erreur*, Than van thảm thiết sự mình lầm lỗi. *Le vent gémit*, Gió thổi kêu ầm ầm.

Gémissant, te, *adj.* Than van, than thở. *Voix gémissante*, Tiếng than.

Gémissement, *m.* Tiếng rên, tiếng than van (khóc), tiếng than thở. Tiếng ầm ầm. *Le — des blessés*, Tiếng kẻ bị thương tích than van rên siếc. || *Au fig. Les gémissements du peuple*, Tiếng dân sự kêu van vì bị cực khổ.

Gemme, *f.* Ngọc, đá ngọc, hột trai. Mủ cây thông. *Sel —*, Muối giếng, muối mỏ.

Gémonies, *f. pl.* Chỗ bêu xác tù (đời Rôma xưa).

Gêner, te, *adj.* Khó (cực) lòng; gàng trở, cản trở.

Gencive, *f.* Nóu, lợi răng.

Gendarme, *m.* Lính trấn phủ (lính sơn dầm). || *Au fig. C'est un —*, Nó xẳng tính quá.

Gendarmer, (Se) *r.* Giận dữ, nóng giận bậy.

Gendarmerie, *f.* Đạo lính trấn phủ.

Digitized by Google

Gendre, *m.* Rể, chàng rể. — *du roi,* Phò mã. *Choisir un —,* Kén rể.

Gêne, *f.* Sự khó (cực) lòng, sự rối rắm, sự ngại, sự bợ ngợ; **sự gàng** trở. Sự túng tíu. — *dans les affaires,* Sự **rối việc.** *Sans —,* Ngang **tàng,** nghinh ngang. *Être dans la —,* Túng tíu, mắc **ngặt.** || *Au fig. Sa sévérité me fait éprouver de la —,* Thấy người nhặt nhiệm, tôi bợ ngợ không biết liệu làm sao.

Gêné, ée, *adj.* Chật chội, tù túng. Lấy làm cực lòng. Ngại, bợ ngợ. Túng tíu.

Généalogie, *f.* Mục lục tông tộc (dòng dõi). Tộc phái, sổ kể tông tộc. Tông tích.

Généalogique, *adj.* Thuộc về **tông** tộc. *Arbre —,* Sổ kể **tông** tộc, cửu tộc đồ.

Gêner, *a.* Ngăn trở, gàng trở. Làm cho khó trở trăn. Làm cực lòng, làm khó lòng. Làm cho túng tíu. — *le commerce,* Ngăn trở việc buôn bán. *Sa présence me gêne,* Có nó tôi bợ ngợ (lấy làm khó chịu). *Les souliers le gênent,* Giày nó mang gàng trở nó. — *la circulation,* Cản trở **đàng** làm khó qua lại. || SE GÊNER, *r.* Chịu khó.

Général, le, *adj.* Chung, thường, hết thảy. **Trồng,** bông lông. *Une règle générale,* Luật chung. *Parler d'une manière générale,* Nói trồng, nói bông lông. || EN GÉNÉRAL, *loc. adv.* Cách chung, cách trồng, thường thường.

Général, *m.* Thống lãnh binh, đô thống, quan tướng. — *en chef,* Thống lãnh binh, quan đề đốc, đại tướng quân. — *de division,* Chánh đề đốc. — *de brigade,* Phó đề đốc. || GÉNÉRAL *d'un ordre religieux,* Bề trên cả.

Généralat, *m.* Chức quan tướng. Chức bề trên cả.

Générale, *f.* Hồi trống hiệu ra binh. Bà vợ quan tướng. Bề trên cả nhà phước. *Battre la —,* Đánh trống hiệu ra binh. Đánh trống hồi một.

Généralement, *adv.* Thường thường. Thường lề.

Généraliser, *a.* Làm cho ra chung. Gồm lại. — *une méthode,* Làm cho thiên hạ dùng cách ấy một ngày một nhiều hơn.

Généralissime, *m.* Quan đại tướng, đại tướng quân.

Généralité, *f.* Sự chung, hết thảy. Phần đông hơn, nhiều hơn. *Cette proposition, dans sa —, est fausse,* Câu nầy nói trồng vậy, thì

Digitized by Google

sái. || —, *pl.* Lời nói trống, nói bông lông. *Ne dire que des généralités,* Nói trống quá, nói những đều bông lông quá.

Générateur, trice, *adj.* Kẻ sinh ra. Cội rễ, căn bổn. || —, *s. m.* Nồi nước sôi trong máy hơi. Máy cho sức cho máy khác.

Génération, *f.* Sự sinh ra, sự sanh sản. Con cháu, hậu lai. Đời, dòng dõi. *Jusqu'à la quatrième —,* Tới bốn đời. *La — actuelle,* Người đời nay.

Généreusement, *adv.* Cách đại độ, cách quảng đại. Cách rộng rãi. Cách can đảm. *Pardonner —,* Hết lòng tha thứ. *Donner —,* Cho rộng rãi.

Généreux, euse, *adj.* Rộng rãi, quảng đại. Cả gan, can đảm, bạo dạn. Mạnh, tốt, ngon. *Se montrer —,* Ăn ở quảng đại. *Vin —,* Rượu ngon (mạnh).

Générique, *adj.* Chỉ loại, chung. *Terme —,* Tiếng chung.

Générosité, *f.* Lòng (sự) quảng đại, lòng đại độ, lòng (sự) rộng rãi. || —, *pl.* Của, của cho, của dưng, ơn lành.

Genèse, *f.* Cơ quan.

Genêt, *m.* Cây giếng giêng, cây nhược thảo.

Genévrier, *m.* Cây tùng cối. Nhứt viên tùng.

Génial, e, *adj.* Có tánh khí, thuộc về tánh khí.

Génie, *m.* Thần, quỉ thần, yêu tinh. *Évoquer les génies,* Thỉnh, kêu quỉ thần. *Bon —,* Thần lành. || —, Tánh, bổn tánh, tánh khí. Sự giỏi, tài cao, thượng trí. *Avoir le — de la poésie,* Có tài làm thơ phú. *Son — embrasse tout,* Tài trí người thông suốt hết mọi sự. || —, Phép phòng bị, binh phòng bị. *Avoir le — des affaires,* Giỏi tính việc. *Un homme de —,* Người thượng trí. *Officier du —,* Quan thuộc toán binh phòng bị.

Geniève, *m.* V. GENÉVRIER.

Génisse, *f.* Bò cái tơ, (chưa đẻ).

Génital, le, *adj.* Hay dùng mà sinh; thuộc về sự sinh sản.

Génitif, *m.* Quyền biến chỉ thuộc về.

Genou, *m.* Gối, đầu gối. *Se mettre à genoux,* Quì gối xuống. || *Au fig. Fléchir le —,* Hạ mình xuống.

Genouillère, *f.* Đồ bao đầu gối.

Genre, *m.* Loài, loại, giống, thứ. Thứ, hạng, món. Cách, thể. *Le — humain,* Loài người ta, nhơn loại.

Digitized by Google

—*de vie*, Cách ăn ở. —*masculin, féminin*, Giống đực, giống cái. *Chapeau d'un nouveau* —, Nón kiểu mới.

Gens, *m.* et *f. pl.* Dân, dân thiên hạ. Thứ người. Tôi tớ, kẻ làm việc trong nhà, gia nô. *Payer ses* —, Trả tiền cho kẻ ở trong nhà. *De méchantes* —, Những quân xấu. *Le droit des* —, Vạn quắc công pháp. *Les jeunes* —, Kẻ còn trẻ tuổi (đang thì). *Les — de lettres*, Người hay chữ nghĩa (văn chương).

Gent, *f.* Loại, loài, bọn. *La —chevaline*, Loài ngựa. *La —écolière*, Bọn học trò.

Gentiane, *f.* Khổ sâm, thạch long đảm. — *grimpante*, Rau mơ.

Gentil, ille, *adj.* Ngộ, lịch sự, có duyên, tử tế, xinh tốt. *C'est*—, Ngộ quá. *Un— enfant*, Thằng nhỏ ngộ, có duyên.

Gentilhomme, *m.* Người sang trọng, người dòng sang.

Gentilité, *f.* Dân ngoại, dân ngoại giáo.

Gentillesse, *f.* Sự phải thế, sự ngộ, sự có duyên. Lời nói có duyên, tiếng nói ngộ. *Dire des gentillesses*, Nói những chuyện ngộ, hay lắm.

Gentiment, *adv.* Cách tử tế (đẹp, ngộ).

Gentleman, *m.* Người tử tế, lịch lãm.

Génuflexion, *f.* Sự bái gối.

Géodésie, *f.* Phép đo trái đất.

Géographe, *s.* Kẻ thông địa đồ. Người vẽ (làm) bản đồ.

Géographie, *f.* Sách địa đồ, địa dư.

Géographique, *adj.* Thuộc về phép địa dư. *Carte* —, Bản đồ.

Geôle, *f.* Ngục, tù, khám đường.

Geôlier, *m.* Kẻ coi (giữ) cữa khám (ngục, tù).

Géologie, *f.* Địa luận, địa lý.

Géologue, *m.* Kẻ thuộc phép địa lý.

Géomancie, *f.* Phép bói khoa, phép coi địa lý.

Géomancien, *m.* Thầy bói.

Géomètre, *m.* Người đo đất, kẻ đạc điền.

Géométrie, *f.* Phép đo đất. Trượng lượng pháp.

Géorgiques, *f. pl.* Văn thi về nghiệp canh nông.

Gérance, *f.* Sự lãnh lo việc cho kẻ khác.

Géranium, *m.* Cây hương diệp, phong lữ thảo.

Gérant, te, *s.* Kẻ giữ (coi) việc cho kẻ khác. Kẻ lãnh coi việc, kẻ lãnh làm chủ thế cho kẻ khác. *Le — d'un*

Digitized by Google

journal, Chủ bút. **Kẻ chuyên** chủ nhựt trình.

Gerbe, *f.* Bó. — *de riz*, Bó lúa. — *d'eau*, Vòi nước bắn lên. — *de feu*, Pháo hoa cải.

Gerber, *a.* Bó, bó lại. Chất rượu thùng chồng đống dưới hầm.

Gerboise, *f.* Thứ chuột đồng.

Gercer, *a.* Làm cho nứt nở, làm nẻ ra. *Le soleil gerce la terre*, Trời nắng nứt (nẻ) đất ra. *Le froid gerce les mains*, Lạnh nứt tay ra. || —, *n. Les lèvres gercent au froid*, Lạnh nứt môi mép ra. || SE GERCER, *f.* Nứt ra, nứt nở, nẻ ra.

Gerçure, *f.* Đàng da nứt, chỗ nứt (đất, cây).

Gérer, *a.* Giữ, coi, cai quản, chuyên lo, coi sóc.

Gerfaut, *m.* Thứ chim ưng.

Germain, aine, *adj.* Thuộc về một cha một mẹ. *Frères germains*, Anh em ruột. || *Cousins germains*, Anh em con chú, con bác, con cô, con cậu. Anh em bạn dì ruột. *Cousins issus de germains*, Con cái anh em bạn dì, cô cậu, chú bác.

Germandrée, *f.* Cây mười tưới. Địa tạm thảo.

Germe, *m.* Mộng, mụt, chồi, măng. Thai hàng năm. *Le — du blé*, Mộng lúa. || *Au fig.*—, Nguyên cớ, **chánh gốc, cội rễ.** *Le — d'une maladie*, Gốc bịnh.

Germer, *n.* Mọc mụt, đâm chồi, đâm mộng. *Le blé germe*, Lúa đâm mộng. || *Au fig.*—, Sinh ra, trổ sinh. *Le vice germe déjà en lui*, Tính xấu nó khỉ sự trổ sinh.

Germination, *f.* Sự mọc (nứt, đâm) mộng, sự mọc mụt, sự nảy chồi.

Gésier, *m.* Mề (gà và các thứ chim ăn trái trăng).

Gésir, *n.* Nằm. Là tại. *Là gît tout le mal*, Sự đau đớn là tại đó. *Ci-gît...* Nằm đây là ... (bia mả).

Gestation, *f.* Sự cưu mang. *Temps de la —*, Hồi cưu mang, hồi chữa nghén.

Geste, *m.* Bộ, bộ tịch, cách điệu, sự múa tay chơn. Sự gặc (lắc) đầu. *Appeler du —*, Ngoắt, kêu ngoắt. || GESTES, *m. pl.* Việc có (công) danh, việc đại sự. *Faits et —de qqn*, Công việc người nào.

Gesticulateur, trice, *s.* Kẻ nói năng hay múa tay múa chơn, ra bộ tịch.

Gesticuler, *n.* Hay ra bộ tịch, hay múa tay múa chơn, hay múa men. *Ne faire que —*, Múa tay chơn mà thôi (không ra trò nào hết).

Gestion, *f.* Sự giữ (lãnh)

Digitized by Google

việc, cách lo việc, sự cai quản. *Rendre compte de sa —*, Khai (trả lẽ) về sự mình giữ việc thể nào.

Gibbeux, euse, *adj.* Có bướu, cục bướu.

Gibbon, *m.* Con vượn.

Gibbosité, *f.* Bướu, cục bướu.

Gibecière, *f.* Túi, đãy. *—de chasse,* Túi đựng thịt săn.

Gibelotte, *f.* Thịt thỏ, gà... nấu rượu trắng.

Giberne, *f.* Bao tấu.

Gibet, *m.* Tam mộc giá, cây (trụ) hình. *Condamner au —,* Xử chết treo.

Gibier, *m.* Thịt săn, thịt rừng. || *Au fig.—de potence,* Thằng báo đời.

Giboulée, *f.* Mưa mây.

Giboyeux, euse, *adj.* Có nhiều con thịt. *Pays—,* Xứ có nhiều con thịt.

Gibus, *m.* Nón cao và đen (có nhíp xếp đặng).

Gicler, *n.* Xịt.

Gifle, *f.* Cái vả mặt. *Donner une — à qqn,* Vả mặt ai.

Gifler, *a.* Vả mặt.

Gigantesque, *adj.* Giềnh giàng, cao lớn. *Taille —,* Tướng cao lớn giềnh giàng. || *Au fig. —,* Quá chừng, quá đỗi, quá độ, quá lố. *Projet —,* Tính công việc đồ sộ quá chừng.

Gigot, *m.* Đùi trừu.

Gigoter, *n.* Hay máy chơn, nhịp (run) chơn.

Gilet, *m.* Áo lá (mặc trong).

Gimblette, *f.* Bánh vòng (còng).

Gin, *m.* Rượu mạnh (làm bằng lúa mì, hương mạch).

Gingembre, *m.* Gừng, củ gừng. *Confiture de —,* Mứt gừng.

Ginseng, *m.* Nhơn sâm.

Giorno, (à) *loc. lat.* Sáng như ngày vậy.

Girafe, *f.* Cầu sắc lạc đà.

Girande, *f.* Vòi nước bắn lên. Pháo hoa cải.

Girandole, *f.* Chơn đèn nhiều ngọn. Hoa tai nhận hột xoàng.

Girofle, *m. Clou de—,* Đinh hương.

Giroflée, *f.* Yên chi hoa.

Giroflier, *m,* Cây đinh hương.

Giron, *m.* Lòng (từ lưng quần tới đầu gối khi ngồi). || *Au fig. Le — de l'Église,* (Lòng Hội thánh). Hội thánh, vòng Hội thánh.

Girouette, *f.* Cây chong chóng. Phong kì. || *Au fig. —,* Người nhẹ tính, nhẹ dạ.

Gisant, te, *adj.* Nằm, té nằm. *— dans son lit,* Nằm trên giường mình.

Gisement, *m.* Địa thế mỏi thạch và loại kim ở dưới đất. Địa thế bãi biển. *— de houille,* Cách thế than đá nằm dưới mỏ.

Digitized by Google

Gît, *V.* GÉSIR.

Gîte, *m.* Chỗ ăn ở thường. Nhà ở, chỗ ở. Nhà quán. Hang thỏ.

Gîter, *a.* et *n.* Ở. Cho ở.

Givre, *m.* Sương móc (đóng trên cây).

Glabre, *adj.* Không có lông, sói, không râu. *Peau —*, Da trơn (không có lông).

Glaçage, *m.* Sự (cách) dùng giấy, giẻ mà giồi cho láng.

Glace, *f.* Nước đá, nước đặc. Kiến soi, mặt gương Kiến (cửa, xe). *Se regarder dans une —*, Coi kiến, soi gương. || *Au fig. —*, Sự bơ thờ, sự bạt bẻo. *Cœur de —*, Lòng bơ thờ, nguội lạnh.

Glacé, ée, *adj.* Có nước đá. Lạnh lắm, lạnh quíu. *Eau glacée*, Nước lạnh lung, nước đặc. *Fruits glacés*, Trái rim đường. || *Au fig. —*, Trơn, láng. Lơ láo, bơ thờ. *Étoffe glacée*, Vải láng. *— d'effroi*, Sợ hết hồn, sợ (quíu) quính.

Glacer, *a.* Làm cho đông (đặc) lại. Làm cho lạnh. Đánh, giồi cho láng. Rắc, rim đường. *Le froid glace l'eau*, Lạnh làm cho nước đặc lại. *Le vent glace les doigts*, Gió lạnh cóng tay. *— une étoffe*, Giồi vải cho láng. || *Au fig.—*, Làm cho sợ hết hồn (sợ điếng).

Glaceur, *m.* Thợ nện vải, giấy cho láng, cho trơn.

Glacial, le, *adj.* Giá rét, lạnh ngắt. *Vent —*, Gió bấc. || *Au fig. —*, Lạnh lẻo, bơ thờ. *Faire un accueil —*, Tiếp rước bơ thờ.

Glacier, *m.* Giá, tuyết cả vầng trên núi.

Glacière, *f.* Chỗ để nước đá. Nhà máy làm nước đá. Chỗ lạnh lung.

Glacis, *m.* Lề xiên xiên. Giại thành (đồn). Dầu dậy, nước sơn láng.

Glaçon, *m.* Cục giá, cục nước đá.

Gladiateur, *m.* Kẻ đánh (múa) gươm, kẻ đua vật.

Glaïeul, *m.* Vong ưu thảo, thường bạc thảo.

Glaire, *f.* Đờm, đàm, đàm xanh. Tròng trắng trứng gà.

Glaireux, euse, *adj.* Có nhiều đờm.

Glaise, *f.* Đất sét, đất gốm. || *—, adj. Terre glaise*, Đất sét.

Glaiser, *a.* Trét đất sét.

Glaive, *m.* Gươm, gươm dao, thanh gươm. || *Au fig. —*, Phép giết tha. *Le — de la justice*, Phép luật tha bắt. *Tirer le —*, Làm giặc, đánh giặc.

Glanage, *m.* Sự đi mót lúa.

Gland, *m.* Trái cây dẽ sừng, trái cây thanh cương. Tụi, ngù tụi.

Digitized by Google

Glande, *f.* Hạch, cục hạch; hạch nơi họng.

Glane, *f.* Nắm lúa mót.

Glaner, *a.* Mót lúa, gặt mót. Ăn mót, lượm mót; đi hôi.

Glaneur, euse, *s.* Kẻ đi mót, đi hôi.

Glapir, *n.* La quẳng quẳng, la ét ét.

Glapissement, *m.* Tiếng la quẳng quẳng, tiếng kêu ét ét. || *Au fig.* —, Sự nói xấu cho người ta.

Glaréole, *f.* Chim đỏ nách.

Glas, *m.* Tiếng chuông đánh mà chỉ có ai mới chết, tiếng chuông chết. *Sonner le — funèbre,* Đánh chuông chết.

Glauque, *adj.* Xanh éo, xanh biếc, xanh non. *Feuille —,* Lá xanh éo.

Glèbe, *f.* Bậng (vầng) đất. Ruộng nương, ruộng cày. Quân tá điền.

Glissant, te, *adj.* Trơn, trơn trợt. *Route glissante,* Đường trơn. || *Au fig.* —, Chỗ ở hiểm nghèo. *La cour est un terrain —,* Triều đình là nơi ở không dễ gì đâu.

Glissement, *m.* Sự trợt, chạy chùi.

Glisser, *n.* Trợt, chạy trợt, chạy chùi. Sút. — *du pied,* Trợt chơn. || *Au fig.* —, Không sức, không thấm. Xớt qua. *Glissons là-dessus,* Hãy đi phớt qua trên đó. ***Mes conseils glissent sur son esprit,*** Lời tôi bảo nó không ra gì, không thấm vào lòng nó cho mấy. || —, *v. a.* Bỏ vào, đút vào. — *la tête dans..,* Chui, đút đầu vào. — *la main dans..,* Thò, đút tay vào. — *un mot à l'oreille,* Bỏ nhỏ với ai. || SE GLISSER, *r.* Tuột xuống. Lén, lỏn vào.

Glissoire, *f.* Chỗ nước đặc người ta chạy chùi chơi.

Globe, *m.* Bầu, hòn cầu. Trái đất, địa cầu. *Le — terrestre,* Bầu thế giải, địa cầu.

Globule, *m.* Viên, hòn, cục. — *d'eau,* Bọt nước, nước nổi tăm (bọt).

Gloire, *f.* Danh vọng, danh tiếng, sự vang hiển, sự vinh vang. Sự oai nghi, sự sang trọng. Sự thanh nhàn vinh hiển. Sự khoe khoang. *Acquérir de la —,* Được danh vọng. *Pour la grande — de Dieu,* Cho sáng danh Chúa. *Séjour de —,* Chốn thanh nhàn vang hiển. — *à Dieu,* Ngợi khen Chúa, Tán tụng khong khen Đức Chúa Trời.

Glorieusement, *adv.* Cách vang hiển, cách vinh vang.

Glorieux, euse, *adj.* Được danh, nổi danh, nổi tiếng, vinh vang, vinh hiển. *Revenir —,* Trở về vinh hiển. *Mort glorieuse,* Sự chết vinh hiển. || —, *s.* Kẻ

Digitized by Google

hay cầu danh, kẻ hay khoe khoang.

Glorification, *f.* Sự ngợi khen. Sự thưởng kẻ lành lên thiên đàng.

Glorifier, *a.* Ngợi khen, khong khen, chúc tụng. Làm cho sáng danh. Cho hưởng phước đời đời. — *Dieu,* Ngợi khen Chúa, làm cho sáng danh Chúa. || SE GLORIFIER, *r.* Khoe khoang, phô trương. Lấy làm vinh. — *de ses richesses,* Phô trương của cải mình.

Gloriole, *f.* Sự khoe vặt, sự hay phô trương.

Glose, *f.* Nghĩa lý, sự cắt (giải) nghĩa, chú giải.

Gloser, *a.* Cắt nghĩa, giải nghĩa. || —, *v. n.* Xét nét. —*sur tout,* Xét nét từ đều. —*un ami,* Bắt lỗi phải, bắt phép bạn hữu.

Glossaire, *m.* Sách nghĩa, tự vị.

Glotte, *f.* Cuống họng.

Glouglou, *m.* Tiếng nước kêu ộc ộc. Tiếng gà kêu cót cót.

Glousser, *n.* Kêu ồ (gà), túc (con).

Glouton, onne, *adj.* et *s.* Háu (láu) ăn, mê ăn, ham ăn.

Gloutonnement, *m.* Cách láu ăn, mê ăn.

Gloutonnerie, *f.* Nết háu, láu ăn, sự mê ăn.

Glu, *f.* Nhựa. Keo. *Prendre des oiseaux à la —,* Chấm chim.

Gluant, te, *adj.* Có nhựa, dẻo, hay dính. *Riz—,* Nếp, cơm nếp. || *Au fig.—,* Người cứng cổ, nhây.

Gluau, *m.* Cây thoa nhựa, que nhựa, bẫy có thoa nhựa.

Glucose, *f.* Đường, mật trái nho, khoai củ.

Gluer, *a.* Thoa nhựa, trây (bôi) nhựa.

Gluten, *m.* Nhựa bột, nhựa gạo. Hồ, keo.

Glutineux, euse, *adj.* Có nhựa, có hồ, dẻo.

Glycérine, *f.* Dầu dịu ngọt.

Glycine, *f.* Tử đăng hoa.

Gnome, *m.* Thần giữ cữa dưới đất. Người lùn dị tướng lắm ở dưới đất.

Gnomon, *m.* Trắc ảnh, đồng hồ bóng.

Go (tout de), *loc. adv.* Thong thả, lập tức. Trợt lớt, tuốt luốt. *Entrer tout de—,* Vô đại, xốc vô.

Gobelet, *m.* Chén uống.

Gobe-mouches, *m.* Chim rẽ quạt, chim sâu.

Gober, *a.* Nuốt trộng, dộng, ăn bẳm. || *Au fig.* —, Tin lếu láo, vội tin. *Il gobe tout,* Nghe đâu tin đó, nghe gì tin nấy.

Goberger, (se) *r.* Ăn uống chơi.

Digitized by Google

Gobeur, euse, *s.* Kẻ hay ăn lua láu. || —, Kẻ hay tin bá vơ.

Gobie, *m.* Cá bống, Cá bống thệ. Cá lù đù.

Godailler, *n.* Ăn uống vô độ vô lượng.

Godet, *m.* Chén nhỏ. Dĩa nhỏ, thếp đèn. Nồi ống điếu, cái gầu nhỏ.

Godiche, *adj.* et *s.* Vụng về, dở dang, vô duyên.

Godille, *f.* Cây chèo lạu, cây chèo ngoáy sau lái.

Godiller, *n.* Lạu, chèo lạu, ngoáy.

Goëland, *m.* Chim thủy kê.

Goëlette, *f.* Tàu hai cột. Chim én biển.

Goémon, *m.* Hải đại, rau câu.

Gogo, *m.* Người thiệt thà quá hay bị chúng gạt. || À GOGO, *loc. adv.* Ê hề, đủ no, sung túc. *Avoir tout* —, Sung túc, no đủ mọi bề.

Goguenard, de, *adj.* et *s.* Giễu cợt, nhạo cười. Kẻ hay giễu cợt, kẻ hay nhạo.

Goguenarder, *n.* Nói chơi vô duyên, vụng về.

Goguettes, *f. pl.* Lời nói chơi. *Se mettre en goguettes,* Say xoàng ba, say xoàng xoàng.

Goinfre, *m.* Kẻ mê ăn, kẻ ăn tạp.

Goître, *m.* Bướu chỗ cổ. Chứng riều khí.

Goîtreux, euse, *adj.* et *s.* Thuộc về bướu. Kẻ có bướu nơi cổ. *Tumeur goîtreuse,* Cục bướu.

Golfe, *m.* Vịnh, vũng.

Golgotha, *V.* CALVAIRE.

Gomme, *f.* Nhựa, mủ cây. —*laque,* Cánh kiến. —*arabique,* Mủ đào. — *élastique,* Mủ thun. — *véraphique,* Minh hắc hương.

Gomme-gutte, *f.* Vàng nhựa, đẳng hoàng.

Gomme-guttier, *m.* Cây vàng nhựa. Trần huỳnh thọ.

Gommer, *a.* Thoa bằng mủ cây, (nhựa, keo).

Gommeux, euse, *adj.* Có mủ, có nhựa. || *Au fig.* —, Kẻ làm bộ lịch sự.

Gommier, *m.* Cây có nhựa.

Gond, *m.* Chốt cữa, mộng cữa. || *Au fig. Mettre qqn hors des gonds,* Làm cho ai giận hoảng.

Gondole, *f.* Ghe lườn.

Gondoler, (se) *r.* Cong, cong vòng, uinh, vinh. || *Au fig.* —, Cười om.

Gonflé, ée, *adj.* Phùng, phùng lên, sưng lên, sình lên, dẫy lên. *Ballon* —, Tàu khí phùng. *Ventre* —, Bụng sình lên. || *Au fig.*— *d'orgueil,* Kiêu ngạo, sinh lòng kiêu ngạo.

Gonflement, *m.* Sự phùng ra, sự sưng lên, sự sình lên, sự nở ra.

Digitized by Google

Gonfler, *a.* Làm cho phùng ra. Làm cho lớn hơn, cho đầy. — *un ballon,* Làm cho tàu khí phùng ra. *La pluie gonfle le fleuve,* Nước mưa làm đầy sông. || *Au fig.* — *de colère,* Làm cho giận dữ. || —, *v.n.* Phùng lên, sưng lên, phồng lên, nở ra. *Son ventre gonfle,* Bụng nó trướng lên, sình lên.

Gong, *m.* Cái chiên, cái cồn, đồng la, thanh la. Cái mõ.

Goret, *m.* Con heo nhỏ. Đứa ở dơ dáy.

Gorge, *f.* Họng, cổ. Hầu. Nọng. Đèo, đèo ải. Chỗ (sự) vũm. *Saisir à la* —, Bóp họng, nắm cổ. || *Rendre*—, Mửa ra. = *Au fig.*—, Trả của gian lại. *Franchir une gorge,* Trèo đèo. *Rire à — déployée,* Cười rát cuống họng.

Gorgée, *f.* Một hớp. *Une — d'eau,* Một hớp nước.

Gorger, *a.* Cho ăn quá, cho ăn tràn họng. || *Au fig.* —, Làm cho đầy tràn, cho nhiều. — *d'or,* Cho vàng bạc nhiều lắm. || Se —, *r.* Ăn uống vô độ. — *de viande,* Ăn thịt nhiều quá.

Gorille, *m.* Khỉ đột, dã nhơn.

Gosier, *m.* Họng, cuống họng, đóc giọng. || *Au fig.* —, Tiếng, giọng hát. *Un—de rossignol,* Tiếng nói, hay là hát như tiếng chim choắt choẻ.

Gosse, *m.* Thằng nhỏ (bé).

Gothique, *adj.* Thuộc về người Goth xưa. *Architecture* —, Kiểu cất nhà theo cách người Goth xưa. *Écriture* —, Kiểu chữ viết có nhiều góc. Chữ cổ tự.

Gouailler, *a.* Chọc, chê cười, nhạo.

Gouailleur, euse, *adj.* et *s.* Kẻ hay nhạo, kẻ hay chê cười.

Goudron, *m.* Chai, dầu chai (ra bởi than đá).

Goudronner, *a.* Trét, bôi chai.

Gouet, *m.* Bán hạ, bán hạ thảo. Khoai môn.

Gouffre, *m.* Vực, vực sâu. Nước vận, nước xoáy. || *Au fig.* —, Tốn hao quá lẽ. *Ce procès est un* —, Kiện thưa nầy tốn hao lắm.

Gouge, *f.* Đục vũm.

Goujat, *m.* Tiều công thợ hồ. Người thô tục, người quê mùa.

Goujon, *m.* Cá lòng tong. — *de mer,* Cá bống mú, cá bống thẹ.

Goulée, *f.* Một miếng ăn lớn.

Goulet, *m.* Eo cửa biển. Eo núi.

Goulot, *m.* Cổ ve, cổ hũ...

Goulette, *ou* **Goulotte,** *f.* Rãnh, mương.

Goulu, ue, *adj.* Láu ăn, mê ăn.

Digitized by Google

Goulûment, *adv.* Cách láu ăn, mê ăn.

Goupille, *f.* Cái đinh nhỏ, chốt nhỏ.

Goupillon, *m.* Cây, ngù rảy nước thánh. Cây thông hồng để chùi súng, đồ để súc ve.

Gourami, *m.* Cá giò tho.

Gourbi, *m.* Chòi, lều, nhà lúp thúp.

Gourd, de, *adj. Les doigts gourds, les mains gourdes,* (Lạnh) cóng, cứng tay. || *Au fig.* —, Khờ dại.

Gourde, *f.* Cái, trái bầu, ve bầu (đựng đồ uống).

Gourdin, *m.* Gậy vắn lớn. Đoản côn, làng cang.

Goure, *f.* Thuốc giả, thuốc pha. || *Au fig.* —, Mưu kế, mưu chước.

Gourgandine, *f.* Đờn bà xấu nết.

Gourmade, *f.* Đấm, cú, thoi. *Donner une* —, Đấm một cái, cho một cú.

Gourmand, de, *adj.* et *s.* Mê ăn uống; láu (háu) ăn. || —, *m.* Nhánh cây trỗ lá sum sê.

Gourmander, *a.* Quở trách nặng lời. — *qqn,* Quở trách ai nặng lời. — *les vices,* Quở phạt tính nết xấu. || —, Chặt tỉa nhánh lá sùm sê.

Gourmandise, *f.* Sự (tính, tội) mê ăn uống. || —, Đồ ngon, bánh hàng.

Gourme, *f.* Bịnh sa hoàng ngựa con hay có.

Gourmé, ée, *adj.* Kiêu hảnh, kiêu cách, làm bộ nghiêm.

Gourmer, *a.* Đấm, cú, đánh đấm đánh cú. || Se gourmer, *r.* Đánh lộn. Làm bộ nghiêm, làm kiêu.

Gourmet, *m.* Kẻ biết mùi rượu, biết đồ ngon.

Gourmette, *f.* Xà tích hàm thiết ngựa. Dây chuyền đồng hồ.

Gousse, *f.* Vỏ (các thứ đậu). — *d'ail,* Múi tỏi, tép tỏi.

Gousset, *m.* Kẽ, kẹt nách. Túi nhỏ trong lưng quần, túi áo lá. *Avoir le — vide,* Hết tiền hết bạc. Lưng túc.

Goût, *m.* Sự nếm, sự biết mùi. Sự ngon, mùi ngon. Mùi, hơi. *Aliment de bon—,* Đồ ăn ngon. — *de moisi,* Mùi, hơi đồ mốc. *Avoir le— fin,* Hay biết mùi. || *Au fig.* —, Sự biết xét, sự rõ thấy. *Délicatesse de* —, Sự xét thấy rõ ràng lắm. || —, Sự ưa, sự ham. Sự xinh tốt, sự đẹp đẽ, có duyên. — *pour l'étude,* Ham, mê, ưa học. *Orner avec* —, Dọn dẹp coi đẹp.

Goûter, *a.* Nếm, nếm thử, ăn thử. — *un mets,* Nếm thử đồ ăn. || *Au fig.* —, Ưng, ưng chịu. Hưởng lấy. Ưa. Ham. — *la musique,* Ưa,

Digitized by Google

ham ca nhạc. — *un projet*, Ưng chịu đều toan tính.— *le bonheur*, Hưởng phước. || —, *v. n.* Ăn uống một chút, ăn uống thử chơi. Ăn sơ. || —, Thử. —*du métier de soldat*, Có đi lính thử. || SE —, *r.* Ưa nhau.

Goûter, *m.* Bữa ăn chơi, ăn sơ.

Goutte, *f.* Giọt, hột, một chút. — *d'eau*, Giọt nước. *Une — de vin*, Một chút rượu. || *Boire la —*, Uống rượu mạnh. || —, *adv.* Chút nào hết, đi gì hết. *Je n'en ai pas une —*, Không có chút nào hết. *Ne voir —*, Không thấy gì hết. || À —, *loc. adv.* Lần lần, từ giọt, từ nhỏ.

Goutte, *f.* Bịnh đau gân cốt, lắt léo, bịnh sưng lắt léo. Cốt khí.

Gouttelette, *f.* Giọt, hột nhỏ.

Goutter, *n.* Nhỏ giọt, dột. *Les toits gouttent*, Mái nhà nhỏ giọt (dột).

Goutteux, euse, *adj.* et *s.* Về bịnh đau gân cốt. Kẻ đau, sưng lắt léo.

Gouttière, *f.* Máng xối; mái hắt.

Gouvernail, *f.* Lái, bánh lái. *Barre du—*, Tay bánh. || *Au fig.* —, Sự cai quản, làm chủ. *Tenir le—del'État*, Cầm quờn trị nước.

Gouvernant, te, *adj.* Cai trị, cai quản. || —, *s. m.* Kẻ cầm quờn, cai trị. || —, *s. f.* Bà vợ quan cai, quan trấn. Đờn bà ở giữ con cho người ta.

Gouverne, *f.* Phép ăn ở. *Je vous dis cela pour votre—*, Tôi nói như vậy cho anh biết phải ăn ở làm sao.

Gouvernement, *m.* Sự cai trị, quờn cai trị. Phép cai trị nước. Kẻ cầm quờn cai trị. Soái phủ. Nhà nước. *Le — français*, Nhà nước Phalangsa.

Gouverner, *a.* Coi lái. Cai, cai trị, quản trị, coi sóc, làm chúa. Theo ý. Nghe lời. —*un État*, Cai trị nước. — *un navire*, Cai tàu, làm chúa tàu. — *une école*, Cai trường. — *à droite, à gauche*, Bẻ bát, bẻ cạy (lái ghe). *Le père doit — ses enfants*, Người cha phải coi sóc con cái mình. || —, *v. n.* Xuôi theo bánh lái. || SE GOUVERNER, *r.* Ăn ở. — *sagement*, Ăn ở khôn ngoan.

Gouverneur, *m.* Kẻ cai quản. Quan trấn, Nguyên soái, quan tổng đốc, quan thống đốc. — *général de l'Indochine*, Quan tổng thống Đông-dương, Nguyên soái. *Lieutenant —*, Quan Phó soái.

Goyave, *f.* Trái ổi.

Goyavier, *m.* Cây ổi.

Grabat, *m.* Cái chõng, cái giường.

Grabuge, *m.* Sự rầy rà. Sự bất thuận. Sự rầy rà om sòm.

Grâce, *f.* Ơn, ân, ơn phước, ơn lành, ơn nghĩa. Duyên, doan. Sự tốt lành, nhan sắc. Sự (ơn) tha thứ. Sự cám ơn, sự đội, tạ ơn. Chức tước. *Parler avec —*, Ăn nói có duyên. *Demander —*, Xin thương (tha). *Accorder une —*, Làm ơn, xuống phước. *Faire —*, Thứ tha. *Rendre —*, Cám ơn, giả ơn. *De bonne grâce*, Bằng lòng. *Grâce à Dieu*, Nhờ ơn Chúa. || GRÂCE! *interj.* Xin tha! xin thương! || DE GRÂCE, *loc. adv.* Làm ơn.

Graciable, *adj.* Đáng tha, nên đuông thứ.

Gracier, *a.* Tha, thứ tha, xá đi. — *un prisonnier*, Tha tù, xá tù.

Gracieusement, *adv.* Cách lịch sự, có duyên.

Gracieuseté, *f.* Sự lịch sự, phải thế, có duyên. Của thưởng.

Gracieux, euse, *adj.* Có duyên, đẹp đẽ. Có nhan sắc, lịch sự, dễ thương. Tử tế. Dịu dàng. *Sourire —*, Cười có duyên. *Réception gracieuse*, Sự mời rước tử tế lắm.

Graeile, *adj.* Mỏng mảnh, khẳng khảnh.

Gradation, *f.* Sự thêm bớt lần lần. *Par —*, Từ bậc, lần lần.

Grade, *m.* Bực, phẩm, chức, đẳng. — *de licencié*, Bậc cử nhơn. *Monter en —*, Lên chức.

Gradé, *adj.* et *s. m.* Kẻ có chức trong binh.

Gradin, *m.* Bực, nấc, cấp. Giàn. — *de l'autel*, Cấp bàn thờ.

Graduation, *f.* Bản chia bực, bản chia độ.

Gradué, ée, *adj.* Có chia bậc, có chỉ độ. Lên lần lần. *Cours —*, Sách dạy tới lần lần. || —, *adj.* et *s. m.* Kẻ có phẩm trong hàng làm viện.

Graduel, elle, *adj.* Từ bậc, lần lần, dần dần. || —, *m.* Sách hát lễ.

Graduellement, *adv.* Lần lần, từ bậc, dần dần, từ cấp.

Graduer, *a.* Phân độ, chia độ, phân thứ. Thêm lần lần. — *une règle*, Phân thước. — *des leçons de chant*, Dạy tập phép hát lần lần thêm.

Graisseur, *m.* Đồ đựng dầu cho nó chảy lần trong máy.

Graillement, *m.* Sự khan tiếng.

Digitized by Google

Grailler, *n.* Nói tiếng khao khao.

Graillon, *m.* Mùi mỡ (thịt) chảy. Đồ ăn còn dư lại. Khạc có đàm.

Grain, *m.* Hột, hạt. Trái nhỏ nhỏ. Một ít, một chút. Mụt cóc, nút ruồi. Đám mưa mây. — *de riz,* Hột lúa, hột gạo. — *de chapelet,* Hột chuỗi. || *Au fig.* —, Chút đỉnh. *Un — de raison,* Một chút lẽ phải.

Graine, *f.* Hột giống. — *de vers à soie,* Trứng tằm, trứng bướm.

Grainetier, tière, *s.* Kẻ bán hột giống.

Graissage, *m.* Sự thoa dầu thoa mỡ. Sự lấm, vấy dầu mỡ.

Graisse, *f.* Mỡ. — *de porc,* Mỡ heo. || Sự mập, phát phì. *Prendre de la —,* Ra mập.

Graisser, *a.* Thoa dầu, thoa mỡ. Làm vấy mỡ vấy dầu. Hối lộ.

Graisseux, euse, *adj.* Có mỡ, có dầu; trơn. Vấy mỡ vấy dầu.

Gramen, *m.* Cỏ xanh.

Graminée, *adj. f.* Thuộc về cỏ xanh. || —, *s. m. pl.* Loại cỏ xanh (như lúa, bắp...).

Grammaire, *f.* Phép dạy nói, viết cho trúng. Sách mẹo. ***Enseigner la —,*** Dạy luật mẹo.

Grammairien, enne, *s.* Thầy dạy sách mẹo. Kẻ chép sách mẹo.

Grammatical, le, *adj.* Thuộc về sách mẹo, nhằm luật mẹo. *Exercices grammaticaux,* Bài dạy tập theo luật sách mẹo.

Gramme, *m.* Một phân tây (về cân lường).

Gramophone, *m.* Ống máy nói tiếng lại chạy có dĩa tròn.

Grand, de, *adj.* Lớn, to, đại, cả. Nhiều, đông đảo. Mạnh mẽ. Trọng thể, sang trọng. Cao cả, phép tắc.... *Grande maison,* Nhà rộng lớn. *Grande fête,* Lễ cả. *Grand roi,* Vua cả. *Les grands du peuple,* Kẻ cả trong dân. *De grands mots,* Những tiếng trọng quá phẩm không vừa đấng bực. *Grande âme,* Người đại độ, Kẻ gan dạ can đảm lắm.— *menteur,* Tổ láo. *Grands parents,* Tổ tiên, ông bà.

Grand-croix, *m.* Nhứt phẩm khuê bài.

Grand-duc, *m.* Chim dù di, chim mèo.

Grandelet, lette, *adj.* Trọng trọng.

Grandement, *adv.* Nhiều, lắm, quá. Cách cao sang, cách sang trọng, cách rộng rãi. *Se tromper —,* Lầm lạc quá lắm. *Agir —,* Làm cách cao sang lắm.

Digitized by Google

Grandeur, *f.* Sự rộng lớn, sự cao lớn. Sự cao sang, sự sang trọng (chức quờn). Sự nhiều; sức mạnh, sự trọng, sự can hệ. *La — de la terre,* Sự trái đất rộng lớn. *—d'une faute,* Sự trọng tội. *— d'âme,* Sự đại đăm. Lòng đại độ. *Aspirer aux grandeurs,* Ước mơ chức quờn sang trọng. || *Sa Grandeur, Votre Grandeur,* Đức ông, ngài.

Grandiose, *adj.* Cao lớn, đại thể, nguy nga. *Palais—,* Đền đài nguy nga.

Grandir, *n.* Lên, lớn lên, cao lên, mọc lên. *Les riz grandissent,* Lúa thóc mọc lên. || —, *v. a.* Làm cho ra lớn hơn. *Ces vêtements le grandissent,* Nó mặc áo quần đó coi bộ cao lớn hơn trước. *Son imagination grandit la difficulté,* Trí vẽ làm cho nó tưởng việc là khó hơn nữa.

Grandissime, *adj.* Lớn lắm, lớn đại.

Grand-livre, *m.* Sổ biên nợ nhà nước mắc. Sổ sách lớn trong nhà buôn bán.

Grand-maître, *m.* Đầu mục.

Grand'maman, *f. V.* GRAND'MÈRE.

Grand'mère, *f.* Bà. *— paternelle,* Bà nội. *— maternelle,* Bà ngoại.

Grand'messe, *f.* Lễ hát, lễ cả.

Grand-oncle, *m.* Ông bác, ông chú, ông cậu.

Grand-papa, *m. V.* GRAND-PÈRE.

Grand-père, *m.* Ông. *— paternel,* Ông nội. *—maternel,* Ông ngoại.

Grand'tante, *f.* Bà cô, bà thím, bà dì, bà mợ.

Grange, *f.* Nhà chất lúa bó.

Granit, *m.* Đá núi, đá xanh, thanh thạch. || *Au fig. Cœur de —,* Lòng, dạ chai đá.

Granité, ée, *adj.* Như đá núi, có hột như da đá, nhám như đá. *Papier —,* Giấy da cóc.

Granivore, *adj.* Hay ăn hột (lúa). || —, *s. m. Les granivores,* Loài chim hay ăn hột (lúa).

Granulation, *f.* Sự làm cho ra hột nhỏ nhỏ. Mụt nhọt nhỏ, mụt ghẻ nhỏ.

Granule, *m.* Hột nhỏ nhỏ. Thuốc viên, thuốc hoàn nhỏ nhỏ.

Graphique, *adj.* Thuộc về phép vẽ ra, viết ra. *Dessin —,* Đồ vẽ nét ra.

Graphomètre, *m.* Máy đo góc, máy nhắm góc.

Grappe, *f.* Chùm, buồng, quày. *— de raisin,* Chùm, buồng nho. *— de bananes,* Quày, buồng chuối.

Digitized by Google

Grappiller, *n.* Mót trái nho. || —, *v. a.* et *n.* Bòn, cắn táy, kiếm chác, giạy mọc.

Grappilleur, euse, *adj.* et *s.* Kẻ đi mót trái nho. Cắn táy, giạy mọc, kiếm chác.

Grappillon, *m.* Buồng, chùm nho nhỏ nhỏ.

Grappin, *m.* Neo nhỏ nhiều móc. Câu móc, câu bắt. || *Au fig. Mettre le—sur qqn,* Bắt (kiếm) được ai. (Móc trên người nào)=Trị người nào, bắt nó theo ý mình.

Gras, grasse, *adj.* Mập, béo, nần, có mỡ. Dơ, đóng khớm. *Bœuf —,* Bò mập. *Viande grasse,* Thịt mỡ. *Terre grasse,* Đất thịt, đất mỡ. *Habit—,* Áo dơ. *Dormir la grasse matinée,* Ngủ nướng, ngủ trưa. || —, *s. m. Faire —,* Ăn thịt, không kiêng thịt. || —, *adv. Parler —,* Nói đớt, nói không sửa.

Gras-double, *m.* Bao tử bò.

Grassement, *adv.* Sung sướng, ê hề. Cách rộng rãi. *Vivre—,* Ăn uống sung sướng. *Payer —,* Trả tiền rộng rãi.

Grasset, ette, *adj.* Mập mập.

Grasseyer, *n.* Nói đớt, nói đã đớt, nói không sửa.

Grassouillet, ette, *adj.* Mập, mập tròn. *Enfant —,* Con nít mập tròn, con nít sổ sữa.

Grateron, *m.* Cây huỳnh tinh.

Gratification, *f.* Tiền thưởng, của thưởng.

Gratifier, *a.* Thưởng, ban thưởng. Đổ lỗi cho kẻ khác. *Il me gratifie de ses bévues,* Nó nói bậy rồi đổ cho tôi.

Gratis, *adv.* Không ăn tiền. *Faire —,* Làm không ăn tiền.

Gratitude, *f.* Lòng biết ơn, lòng thảo, sự hiếu thảo.

Gratte, *f.* Sự ăn xớ. *Faire de la—,* Ăn xớ ăn bớt.

Grattage, *m.* Sự cào(quào), gãi. Sự cạo.

Gratte-papier, *m.* Thơ kí, kí lục. Thơ lại dở.

Gratter, *a.* Quào, cào, gãi. Cạo. Bươi. — *un mur,* Cào, cạo vách.—*à la porte,* Quào cửa, gõ cửa nhẹ nhẹ. || *Au fig.*—, Ăn xớ. || SE GRATTER, *r.* Gãi. *Le chien se gratte,* Chó gãi mình.

Grattoir, *m.* Dao cạo giấy, dao tẩy chữ. Đồ để cào, cạo...

Gratuit, te, *adj.* Không ăn tiền. Vô cớ. *École gratuite,* Trường thí. *Injure gratuite,* Sự mắng nhiếc vô cớ.

Gratuité, *f.* Sự không ăn

Digitized by Google

tiền. *La — de l'enseignement*, Dạy mà không ăn tiền, dạy thí.

Gratuitement, *adv.* Không ăn tiền. Vô cớ. *Ce médecin traite —*, Thầy thuốc cho thuốc không đòi tiền.

Gravats *ou* **Gravois**, *m. pl.* Đồ nhà đổ ra, đồ nhà phá ra (như vôi, hồ...).

Grave, *adj.* Nặng, trọng. Nghiêm trang, tề chỉnh, hẳn hòi, chắc chắn. Can hệ, đại sự, cả thể. Hiểm nghèo. *Homme —*, Người nghiêm trang. *Affaire —*, Việc trọng, việc can hệ (đại sự). *Maladie —*, Bịnh nặng. *Ton —*, Giọng trầm. *Accent —*, Dấu huyền.

Gravé, ée, *adj.* Chạm, khắc. Rỗ, rỗ mặt.

Graveleux, euse, *adj.* Có sạn, có sỏi. Đau trái kế. *Sol —*, Đất có sỏi. *Affection graveleuse*, Có bịnh trái kế. || *Au fig. —*, Lời nói trông trải.

Gravelle, *f.* Bịnh trái kế.

Gravement, *adv.* Cách nặng, cách trọng, cách nghiêm trang. — *malade*, Đau nặng.

Graver, *a.* Chạm, chạm trỗ, thích, khắc, tạc. — *une inscription*, Tạc bia. — *des caractères*, Khắc chữ. || *Au fig. —*, Ghi tạc, ghi vào. — *dans son cœur*, Ghi tạc vào lòng. — *dans sa tête*, In trong trí.

Graveur, *m.* Thợ chạm, thợ khắc.

Gravier, *m.* Sạn, sỏi sạn. Trái kế.

Gravir, *a.* Leo, trèo, trèo lên. — *une montagne*, Trèo non.

Gravitation, *f.* Sự trì kéo nhau.

Gravité, *f.* Sự nặng, sự trọng, sự can hệ, sự hiểm nghèo. Sự nghiêm trang, tề chỉnh. *Garder la —*, Ăn ở nghiêm trang. *La — du fait*, Sự trọng nhứt trong việc nầy. *La — d'une maladie*, Sự bịnh nặng.

Graviter, *n.* Xây vần, chịu về, theo. *Les intrigants gravitent vers le pouvoir*, Quân dua nịnh theo kẻ có quờn chức lớn.

Gravure, *f.* Nghề chạm trỗ, nghề khắc. Đồ chạm, đồ khắc. Ảnh khắc mà in ra.

Gré, *m.* Ý, ý muốn, ý riêng. *Agir à son —*, Làm tự ý mình. *Laisser le faire à son —*, Để thây kệ nó, để mặc kệ nó. *Savoir —*, Biết ơn. *Au — du vent*, Theo gió. || DE GRÉ À GRÉ, *loc. adv.* Tự thuận, thuận nhau. Đồng lòng. BON GRÉ MAL GRÉ, *loc. adv.* Dầu muốn dầu không, dầu chịu dầu không.

Google

Grèbe, *m.* Chim bánh ít.

Grec, grecque, *adj.* Thuộc về nước Grêcô. *Le peuple —,* Dân Grêcô. || —, *s. m. Le grec,* Tiếng grêcô. || *Au fig.* —, Người hay ăn gian, người gian lận.

Gredin, ine, *s.* Đứa hèn, đồ khốn, quân chó chết. || —, *m.* Chó xù nhỏ con.

Gredinerie, *f.* Việc hèn hạ, chuyện bá láp.

Grécement, ou Grément, *m.* Đồ cuộc sắm mà đi tàu.

Gréer, *a.* Sắm đồ cuộc đi tàu.

Greffe, *m.* Phòng điền án. *Déposer au —,* Để tại phòng điền án.

Greffe, *f.* Nhánh chiết (mà tháp qua cây khác).

Greffer, *a.* Chiết cây mà tháp qua cây khác.

Greffier, *m.* Điền án, điền bộ. Thơ kí. *Commis —,* Sung biện điền án.

Greffoir, *m.* Dao để chiết cây.

Grège, *adj. f. Soie —,* Tơ sống.

Grégorien, enne, *adj. Rit —,* Lễ phép Đức Giáo Tông Grêgôriô thứ nhứt đã bày ra. *Chant —,* Phép hát lễ trong Hội thánh. *Calendrier —,* Lịch Đức Giáo Tông Grégoire XIII đã sửa lại còn dùng bây giờ.

Grêle, *adj.* Lỏng khỏng, dài vót. *Voix —,* Tiếng nhỏ. *Intestin —,* Ruột non, tiểu trường.

Grêle, *f.* Mưa đá. || *Au fig. —,* Nhiều, bộn. *Une — de coups,* Biết là mấy cái đánh mấy cú, mấy thoi, mấy đá.

Grêlé, ée, *adj.* Hư bỡi bị mưa đá. Rỗ, rỗ mặt.

Grêler, *imp.* Mưa đá. *Il grêle,* Trời mưa đá. || —, *v. a. L'orage a grêlé les vignes,* Bão táp làm hư nho hết.

Grelin, *m.* Dây chẳng nhỏ. Dây thép nhỏ.

Grêlon, *m.* Hột mưa đá.

Grelot, *m.* Cái lục lạc. || *Au fig. Attacher le —,* (cột lục lạc)=Mở đầu việc gì, khởi sự ra tay làm việc gì.

Grelotter, *n.* Lạnh run, lạnh quíu.

Grenache, *m.* Thứ nho lớn trái mà đen.

Grenade, *f.* Trái lựu. Trái phá, hỏa phi đồng. Hình trái phá lính gắn trên nón, trên áo.

Grenadier, *m.* Cây lựu. || —, Lính phảo thủ, lính ngự lâm.

Grenage, *m.* Sự tán thuốc súng ra nhỏ.

Grenaille, *f.* Đạn ria nhỏ hột.

Grenat, *m.* Ngọc lựu. Màu đỏ hột lựu.

Grené, ée, *adj.* Tán,

Digitized by Google

nghiền ra nhỏ. Có hột nhỏ nhỏ như da cóc.

Grener, *n.* Ra (lượng) hột. *Les blés ont bien grené,* Lúa ra hột nhiều. || —, *v. a.* Đâm, nghiền, tán nhỏ. — *du sel,* Đâm muối.

Grenetier, tière, *s.* Kẻ bán hột giống.

Grenier, *m.* Vựa, nhà vựa; lẫm. Giàn, gác. — *à riz,* Vựa, lẫm lúa. *Monter au* —, Lên gác. || *Au fig.* —, Đất tốt, đất phì nhiêu. *La Cochinchine est le* — *de l'Indochine,* Đất Nam Kỳ là (cái vựa) kho tàng cõi Đông Dương.

Grenouille, *f.* Ếch, nhái. — *mugissante* ou — *bœuf,* Con ảnh ương. || *Au fig. Manger la* —, (ăn thịt ếch) = Ăn phá tiền người ta giao cho mình giữ.

Grenouillère, *f.* Bàu ếch, nhái ở. Hang ếch. || *Au fig.*—, Chỗ nê địa độc khí.

Grenu, ue, *adj.* Có nhiều hột. Có mụt. *Épi* —, Gié sai hột. *Cuir*—, Da có mụt, da cóc.

Grès, *m.* Sạn, sạn sỏi. Hông nê thạch. Đồ gốm.

Grésil, *m.* Hột mưa đá nhỏ trắng và cứng lắm. Bột chai.

Grésiller, *imp.* Trời mưa đá nhỏ hột. || —, *v. a.* Thun lại, rút lại. *Le feu a grésillé ce parchemin,* Lửa nóng làm cho tấm da nó rút lại.

Grève, *f.* Bãi cát. Sự vạn thợ đồng bỏ làm việc. *Se mettre en* —, Làm núng (hè nhau) bỏ làm việc.

Grever, *a.* Làm hại, làm cực, làm cho ra nặng. Đánh thuế nặng. — *le peuple d'impôts,* Bắt dân đóng thuế nặng nề. || —*son budget,* Chịu tốn hao nhiều.

Gréviste, *s.* Kẻ bỏ công chuyện làm mà theo bọn làm núng.

Griblette, *f.* Thịt có giắt mỡ mà quay.

Gribouillage, *m.* Chữ viết xấu, chữ viết dở, vẽ cua còng, đồ vẽ vụng.

Gribouille, *m.* Đồ dại, đồ u mê, đồ ngốc.

Gribouiller, *a.* et *n.* Viết xấu, viết dở, vẽ cua còng, vẽ vụng.

Gribouilleur, euse, *s.* Kẻ viết dở, kẻ vẽ vụng.

Grièche, *adj. Pie* —, Chim thằng lằng chó. || *Au fig.*—, Đờn bà hay rầy rà om sòm.

Grief, ève, *adj.* Trọng, trượng, nặng, quái gở. *Crime* —, Tội trọng. *Grièvе maladie,* Bịnh nặng, trượng.

Grief, *m.* Sự thiệt hại. Điều cáo, điều kêu nài, khoản cáo, đơn cáo. *Formuler ses griefs,* Đặt khoản cáo, làm đơn cáo.

Digitized by Google

Grièvement, *adv.* Cách trọng, nặng. *Être — offensé,* Bị người ta làm mất lòng nhiều.

Griéveté, *f.* Sự trọng, sự nặng.

Griffe, *f.* Móng, vấu, vút. Kẻ ít thứ cỏ kia. *Les griffes du tigre,* Vấu cọp. || *Au fig.* —, Quờn phép bạo ngược, sự chịu . phép. *Tomber entre les griffes de qqn,* Bị (chịu) phép ai. || —, Dấu thủ kí, con dấu.

Griffer, *a.* Vấu, quào, cấu, cào, bấu. *Griffé par le chat,* Bị con mèo quào xước.

Griffon, *m.* Thứ kêu kên lớn. Thứ chó xù.

Griffonnage, *m.* Chữ viết dở, chữ viết quều quào khó coi khó đọc.

Griffonner, *a.* Viết dở, viết quều quào khó đọc. Làm bài vở lật đật sơ sài.

Grignoter, *a.* Cạp, gặm. — *un épi de maïs,* Cạp bắp.

Grigou, *m.* Người rít róng, hà tiện. Người nghèo khổ.

Gril, *m.* Giường sắt, rá sắt để nướng thịt.

Grillade, *f.* Thịt nướng.

Grillage, *m.* Song (sắt), cây. Lưới sắt đóng cửa sổ. Rào, hàng rào, câu lơn. Sự trui, nướng loài kim.

Grillé, ée, *adj.* Có song. Nướng, rang. *Fenêtre grillée,* Cửa sổ có song. *Viande grillée,* Thịt nướng.

Grille, *f.* Song, chuyển song. Cửa song. — *de fourneau,* Giường, rá sắt.

Griller, *a.* Nướng, quay, thui, rang. Đốt cháy, làm cho khô. Trui (sắt). Đóng song. *Le soleil grille les plantes,* Mặt trời nóng làm khô cỏ cây. — *une fenêtre,* Đóng song cửa sổ. || —, *v. n.* Muốn lắm, ước ao lắm. Phơi nắng, nướng, quay. *Je grille de partir,* Tôi muốn đi lắm.

Grillon, *m.* Con dế.

Grimaçant, te, *adj.* Trề nhún, nhăn nhó; làm bộ tịch méo mó. *Robe grimaçante,* Áo nhăn nhíu hết.

Grimace, *f.* Sự nhăn mặt, sự nhăn nhó, sự nhún trề. Sự giả đò, làm bộ tịch. Sự nhăn nhíu, bàu nhàu. *Faire des grimaces,* Nhăn mày nhíu mặt, làm bộ tịch. *Ne faites donc pas de grimaces,* Đừng có nhỏng nhẻo vậy.

Grimacer, *n.* Nhăn nhó, nhăn mặt, nhún trề. Làm nhăn nhíu, bàu nhàu.

Grimacier, ière, *adj. et s.* Hay nhăn nhó, hay làm bộ nhăn mày nhíu mặt. *Fillette grimacière,* Con gái nhỏng nhảnh.

Grimer, (Se), *r.* Vẽ mặt vẽ mày cho ra khác hình dạng, dặm mặt.

Grimoire, *m.* Sách phù thủy pháp môn. Lời nói khó hiểu. Chữ viết đọc không đặng.

Grimpant, te, *adj.* Leo, hay leo. *Plante grimpante,* Cây có dây hay leo.

Grimper, *n.* Leo, leo lên, trèo (bò) lên. — *à un arequier,* Leo, trèo cau. — *sur la montagne,* Trèo, leo lên núi.

Grimpeurs, *m. pl.* Loài chim hay leo hay nhảy trên cây như=keo, kéc...

Grincement, *m.* Sự nghiến răng.

Grincer, *a.* et *n.* Nghiến răng kêu trẹo trẹo, kêu cọt kẹt, kêu kèn kẹt. —*des dents,* Nghiến răng. *La porte grince,* Cửa kêu kẹt kẹt.

Grincheux, euse, *adj.* et *s.* Quạu quọ, bẳn hẳn, hay câu mâu, khó ở.

Gringalet, *m.* Người ốm yếu, người nhỏ thó. || *Au fig.*—, Người bất tài.

Grippe, *f.* Bịnh ho. Cảm. Sự không ưa, sự ghét. *Avoir la*—, Ho, cảm. *Avoir qqn en*—, Ghét ai vô cớ.

Grippé, ée, *adj.* Mắc, mang bịnh ho. || *Au fig.* —, Mắc kẹt, dính. *Moteur* —, Máy liệt bị mắc kẹt.

Gripper, *a.* Vấu, bấu, chụp, vớ, bắt. *Le chat grippe la souris,* Mèo chụp chuột. || *Au fig.* —, Quơ, ăn cắp. *Il grippe tout,* Cái gì nó cũng quơ, cũng giựt.=Nó là đứa tham. || SE GRIPPER, *r.* Nhíu lại, dùn lại. *Cette étoffe se grippe,* Vải nầy dùn nhíu lại, bàu nhàu.

Grippe-sou, *m.* Kẻ cắn táy, hà tiện, kẻ tham lam.

Gris, grise, *adj.* Mốc, mốc mốc, xám xám. Say xoàng ba. Bạc hoa râm. *Étoffe grise,* Vải xám. *Cheveux gris,* Tóc (đầu) bạc hoa râm. *Être*—, Say xoàng ba. *Temps* —, Sầm trời. || LE GRIS, *m.* Màu mốc mốc, xám xám.

Grisaille, *f.* Đồ vẽ pha đậm lợt.

Grisailler, *a.* Thoa nước mốc mốc (xám xám). || —, *v. n.* Ra mốc mốc, xám xám.

Grisâtre, *adj.* Mốc mốc, xám xám.

Griser, *a.* Làm cho say xoàng xoàng, cho uống say xoàng ba. — *ses convives,* Làm cho kẻ dự tiệc đều say xoàng xoàng. || *Au fig.* —, Làm cho chống mặt, xây xẩm, làm cho cháng váng. Làm cho đổi sắc, làm cho quính, nóng ruột, nổi nóng. *Le tabac me grise.* Thuốc hút làm tôi chống mặt. *Le succès le grise,* Bởi được việc thì nó hỉnh mũi. || SE GRISER, *r.* Say xoàng

Digitized by Google

xoàng. Nóng ruột, nổi nóng. Hình mũi.

Grison, onne, *adj.* et *s.* Bạc hoa râm. Người đầu bạc hoa râm. || —, Con lừa.

Grisonnant, te, *adj.* Bạc hoa râm. *Barbe grisonnante,* Râu bạc hoa râm.

Grisonner, *n.* Ra mốc. Bạc hoa râm. *Il commence à —,* Người mới bạc hoa râm.

Grisou, *m.* Khí hay cháy bay ra trong mỏ than đá.

Grive, *f.* Thứ chim sẻ sẻ rằn rực lớn con ngon thịt.

Grivelé, ée, *adj.* Có mốc có trắng, có vá.

Griveler, *n.* et *a.* Làm lợi trái phép, nhờ trái phép.

Grivèlerie, *f.* Sự làm lợi, sự ăn (của người ta) trái phép.

Grivois, oise, *adj.* et *s.* Lẹ làng, mau mắn. Lý lắc, liến xáo. Thô tháp, trống trải. *Chanson grivoise,* Bài hát thô tháp quấy quá.

Grivoiserie, *f.* Việc, lời nói quấy quá, thô tháp, lời nói trống trải.

Grog, *m.* Nước uống pha rượu mạnh có đường có chanh.

Grognard, de, *adj.* et *s.* Hay lẩm bẩm, hay cằn nhằn, cằn rằng.

Grognement, *m.* Tiếng heo kêu (ẹc ệc, ụt ịt). Tiếng lẩm bẩm, cằn nhằn.

Grogner, *n.* Kêu ẹc ệc. Heo kêu. || *Au fig.* —, Lẩm bẩm, cằn rằn.

Grogneur, euse, *ou* **grognon, onne,** *adj.* et *s.* Hay lẩm bẩm.

Groin, *m.* Mỏ, mũi, mồm (heo). Mặt hì hợm.

Grommeler, *n.* Cằn nhằn, lẩm bẩm.

Grondement, *m.* Tiếng ầm ầm, tiếng rền, tiếng vang, tiếng gầm. Tiếng rầy rà, la lối. — *du tonnerre,* Tiếng sấm rền, tiếng trời gầm.

Gronder, *n.* Cằn nhằn, lẩm bẩm. Kêu ầm ầm, gầm, rền. *Le tonnerre gronde,* Trời gầm. || —, *v. a.* Quở la, rầy la. *Il me gronde,* Ổng rầy ó tôi.

Gronderie, *f.* Lời quở, sự quở trách, sự rầy la.

Groom, *m.* Đầy tớ nhỏ, tiểu đồng; thằng hề.

Gros, grosse, *adj.* Lớn. To, dày Nhiều, nặng, trọng. *Un — commerçant,* Người buôn bán lớn. *Une grosse pierre,* Hoàn đá lớn to. — *drap,* Nĩ to. *Grosse dette,* Nợ nhiều. *Grosse fièvre,* Rét nặng. || *Au fig.* — *temps,* Trời dông gió. *Grosse mer,* Biển động. — *mot,* Thề thốt. *Avoir le cœur* —, Cực lòng. || —, *adj. f. Femme grosse,* Đờn bà có thai. ||

Digitized by Google

—, *s. m.* Đều trọng, đều nhứt. Phần nhiều hơn. *Le — d'une affaire*, Đều nhứt việc gì. || EN GROS, *loc. adv.* To, lớn. Soát, trụm. *Écriture—*, Viết chữ to. *Vente—*, Bán soát bán sỉ, bán mớ. || GROS, *adv.* Nhiều, to, lớn. *Gagner—*, Trúng to, ăn to, ăn lớn.

Gros-bec, *m.* Thứ chim lớn mỏ.

Groseille, *f.* Linh dang quả.

Groseillier, *m.* Cây linh dang quả.

Grosse, *f.* Mười hai chục (144), một trăm dủ dầu. *Une grosse d'œufs*, Một trăm trứng (có dủ dầu). || —, Chữ viết to. || *La—d'un contrat*, Tờ tả lại.

Grossesse, *f.* Sự có thai, có nghén, có chửa.

Grosseur, *f.* Sự lớn, sự to lớn, bề rộng lớn. Cục u, bướu sưng. *Avoir une — à la joue*, U, sưng nơi má.

Grossier, ière, *adj.* To, thô. Xấu, sơ sài. Vụng về. Ngu, quê mùa, thô kệch. Vô phép, thô tục, tục tĩu. *Vêtements grossiers*, Áo thô. *Nourriture grossière*, Đồ ăn sơ sài. *Peuple grossier*, Dân ngu. *Propos grossiers*, Lời thô tục.

Grossièrement, *adv.* Lèn xèn, lùi xùi, bậy bạ. Cách vô phép, thô tục. Sơ sài, sảo lược. *Être — vêtu*, Ăn bận lèn xèn. *Se tromper—*, Lầm lạc quá. *Répondre —*, Trả lời vô phép.

Grossièreté, *f.* Sự thô, sự to, sự vụng về. Sự quê mùa. Sự quê kịch, sự ngu si. Sự (lời) vô phép, lời thô tục.

Grossir, *a.* Làm cho ra lớn, to. Làm cho coi (thấy) ra lớn. Nói thêm, nói quá. *Les pluies grossissent la rivière*, Mưa nhiều làm rạch ra lớn. *— la taille*, Làm cho vóc giạc ra lớn. *La loupe grossit les objets*, Kính hiển vi coi đồ ra lớn. || —, *v. n.* Ra lớn, ra to. *Les fruits grossissent*, Trái trăng ra lớn.

Grossissant, te, *adj.* Ra nhiều, thêm nhiều. Làm cho coi ra lớn. *Verre —*, Kính làm coi vật ra lớn.

Grossissement, *m.* Sự làm cho ra lớn, to. Sự ra lớn, sự coi (thấy) lớn ra.

Grosso modo, *loc. lat.* Sơ lược.

Grotesque, *adj.* Dị kì, kì cục, thô tục, dị tặc. *Un homme —*, Người kì cục. *Imagination —*, Ý tưởng dị kì.

Grotesquement, *adv.* Cách kì cục, cách dị tặc.

Grotte, *f.* Hang, động.

Digitized by Google

Grouillement, *m.* Sự sôi ruột. Sự rục rịch, sự lúc nhúc. *Avoir des grouillements de ventre,* Sôi ruột (bụng).

Grouiller, *n.* Rục rịch, cục kịch. Lúc nhúc, bò lúc nhúc. *Ce fromage grouille de vers,* Bánh sữa giòi bò lúc nhúc. *Ventre qui grouille,* Sôi ruột (bụng).

Grouiner, *n.* Kêu ột ột, kêu ệt ệt.

Groupe, *m.* Bọn, lũ, chòm, tốp, đám. *Un — d'enfants,* Một lũ con nít. *Un — de maisons,* Một dãy (chòm) nhà. || —, *(en dessin, en sculpture),* Ảnh vẽ, tượng chạm chung nhiều người, nhiều vật.

Groupé, ée, *adj.* Nhóm lại, tựu lại, hiệp lại, xúm lại. Có nhiều, có đông.

Grouper, *a.* Hiệp lại, nhập lại. Nhóm, gọp lại. — *des mots,* Góp nhóp nhiều tiếng lại. || Se grouper, *r.* Hiệp nhau lại, tựu lại, xúm (vầy) lại.

Gruau, *m.* Hột (lúa, đậu, mè) dã chà đãi vỏ rồi.—*de millet,* Mễ hoàn tử. *Pain de gruau,* Bánh làm bằng bột nhứt (bột lọc).

Grue, *f.* Con séo. Máy cất đồ nặng lên. || *Au fig. Faire le pied de —,* Đứng đợi (chờ) lâu quá. Đứng đợi rục chơn. || *Grue,* Con điếm.

Gruger, *a.* Cắn, cắn bể. — *du sucre,* Cắn đường. || *Au fig.* —, Ăn phá của người ta.—*qqn,* Ăn phá của người.

Grume, *f. Bois en —,* Cây cốt rồi để tròn chưa đẽo chuông.

Grumeau, *m.* Đóng cục lại. (Hồ) đóng óc trâu. — *de lait,* Sữa đóng cục lại.

Grumeler, (Se) *r.* Đóng cục, có cục. Đóng óc trâu.

Gruyère, *m. Fromage de—,* Bánh sữa làm tại làng *Gruyère* bên nước Suisse.

Guano, *m.* Phân (cứt) chim.

Gué, *m.* Chỗ cạn. *Passer une rivière à —,* Đi ngang qua chỗ sông cạn. || *Au fig. Sonder un—,* (dò chỗ cạn) = Xét tới xét lui (trước khi làm việc gì.

Guéable, *adj.* Cạn. *La rivière est—,* Rạch cạn qua khỏi lội.

Guenille, *f.* Giẻ rách. || —, *pl.* Quần áo cũ, đồ rách lang thang. *Porter des guenilles,* Mặc đồ rách rưới.

Guenipe, *f.* Đờn bà ở dơ, đờn bà quạu quọ.

Guenon, *f.* Khỉ cái. || *Au fig.*—, Đờn bà bộ mặt hì hợm.

Guenuche, *f.* Khỉ cái con.

Guêpe, *f.* Con ong vò vẽ. Con vò vò.

Digitized by Google

Guêpier, *m.* Tổ, ổ ong vò vẽ, ổ vò vò. || *Au fig.* —, Việc khó hiểm nghèo. *Guêpier vert,* Chim trảu trảu.

Guère, *adv* Ít, khô g bao nhiêu, không mấy lăm, không mấy chút. *Cet élève n'est — studieux,* Trò nầy không ham học cho mấy.

Guéret, *m.* Đất cày rồi mà không gieo giống.

Guéri, ie, *adj.* Lành, đã lành mạnh, hết bịnh. *Je suis —,* Tôi mạnh rồi. *Je suis — du jeu,* Tôi hết ham chơi cờ bạc.

Guéridon, *m.* Bàn xây, bàn tròn.

Guérilla, *f.* Lũ đánh giặc mà không nhập đạo binh.

Guérir, *a.* Làm cho lành đã, chữa bịnh, trị bịnh. — *un malade,* Chữa bịnh lành đã. || —, *v. n.* Lành, lành mạnh, hết, thuyên bịnh. *Il compte — bientôt,* Người trông mạnh mau đây. || Se —, *r.* Lành mạnh, hết đau, trị đặng.—*d'un défaut,* Trị đặng nết xấu.

Guérison, *f.* Sự chữa (trị) bịnh. Sự lành mạnh, sự hết bịnh.

Guérissable, *adj.* Chữa, trị được, cho lành được, cho mạnh lại được. *Un mal —,* Bịnh chữa được.

Guérisseur, *m.* Kẻ chữa, trị bịnh.

Guérite, *f.* Nơi núp ẩn. Nhà nhỏ lính đứng canh.

Guerre, *f.* Giặc, giặc giã. Nghề võ. Sự nghịch, sự bất thuận. — *civile,* Giặc nội quốc, loạn. *Déclarer la —,* Rao giặc, mở giặc. *Ministre de la —,* Binh bộ thượng thơ. *Avoir le génie de la—,* Có tài trí mà đánh giặc. *Être en — avec ses voisins,* Rầy lộn với xóm láng diềng. *Faire la — à ses passions,* Đánh giặc nghịch tính nết xấu mình. *Faire la — à...* Đánh giặc với... *Prendre un nom de—,* Mạo, tráo tên.

Guerrier, ière, *adj.* Về giặc. Hay đánh giặc. Kẻ đánh giặc (giỏi), binh, lính, tướng giặc. *Exploit—,* Võ công. *Peuple —,* Dân hay (ham) đánh giặc. *Chant —,* Ca hát về việc giặc giã.

Guerroyer, *n.* Đánh giặc, làm giặc.

Guet, *m.* Sự rình mò, rình rập, coi chừng. Tốp lính canh nhựt. *Faire le—,* Rình mò, coi chừng, canh nhựt.

Guet-apens, *m.* Mưu, mưu chước, mưu kế (rình mà giết, mà hại người ta).

Guêtre, *f.* Thứ bia mang tới đầu gối. Tất mang ngoài giày.

Guetter, *a.* Rình mò, rình rập. Chờ, đợi ai đi tới. *Le*

renard guette les poules, Chồn rình bắt gà. — *un ami,* Chờ đợi bạn hữu.

Guetteur, *m.* Người rình, người coi chừng, người canh.

Gueulard, de, *adj.* et *s.* Kẻ hay la, la choạc choạc, kẻ hay nói ồ ào. Kẻ mê ăn, láu ăn.

Gueule, *f.* Miệng, miệng mồm, họng. — *d'un four,* Miệng, cữa lò.—*d'un canon,* Miệng súng. — *du loup,* Họng chó sói. || —, Miệng, miệng lưỡi người hay la choác.

Gueuler, *n.* (tiếng hèn). La, nói ồ ào, la choác.

Gueuleton, *m.* Bữa ăn ê hề.

Gueusard, de, *s.* Quân ăn mày, đồ khốn.

Gueuse, *f.* Sắt khối, con sắt.

Gueuser, *n.* Ăn mày, đi xin ăn.

Gueuserie, *f.* Phận ăn xin ăn mày, phận, bậc nghèo khổ. Sự xấu xa, sự điếm đàng, gian giảo. Của hèn, đồ vặt.

Gueux, euse, *adj.* Nghèo khổ, túng tíu. Kẻ ăn mày. Đồ khốn, bợm bãi.

Gui, *m.* Chùm gởi.

Guichet, *m.* Cữa nhỏ, cữa xép, cữa gạnh. —*d'une prison,* Cữa xép ngục. —*du bureau,* Trong nhà giấy, chỗ lãnh giấy, lãnh đưa tiền.

Guichetier, *m.* Kẻ coi, giữ cữa xép ngục.

Guide, *m.* Kẻ dẫn đàng, kẻ đưa đi. Kẻ chỉ bảo, kẻ dẫn đàng chỉ nẻo. *Il n'est de meilleur — qu'une mère,* Không ai chỉ bảo tốt hơn cho bằng mẹ mình. *Le — des étrangers à Paris,* Thứ sách chỉ đường cho người ngoại quốc ở tại Paris.

Guide, *f.* Dây cương (ngựa).

Guider, *a.* Dẫn đàng, dắc đi, đưa đi. Chỉ dẫn, chỉ đàng, dìu dắc.

Guidon, *m.* Cờ vọi binh. Con ruồi súng. Tay cầm xe máy đạp.

Guigne, *f.* Trái anh đào ngọt dài đuôi. || *Au fig.* —, Sự rủi ro.

Guigner, *a.* Liếc mắt, liếc ngó. || *Au fig.* —, Ước, mong. — *un héritage,* Ước mong ăn gia tài.

Guignon, *m.* *V.* GUIGNE.

Guillaume, *m.* Một thứ bào bắt chỉ.

Guillemet, *m.* Cái nguéo đôi «"» đặt trước và sau câu mình trưng ra.

Guilleret, ette, *adj.* Vui vẻ, mau mắn. Quấy quá, bá láp. *Conte —,* Chuyện chơi quấy quá.

Guillocher, *a.* Chạy chỉ vắt tréo.

Guillochis, *m.* Đàng chỉ chạy vắt tréo.

Guillotine, *f.* Máy chém, gươm máy.

Digitized by Google

Guillotiner, *a.* Chém bằng máy.

Guimauve, *f.* Cây tra, cây dàn xay, cây cối xay. Mộc cần hoa.

Guimbarde, *f.* Xe dài có mui. Đồ chơi con nít.

Guimpe, *f.* Khăn choàng.

Guindé, ée, *adj.* Làm bộ, làm cách, cầu cao. Làm bộ nghiêm. *Personne guindée,* Người làm bộ nghiêm.

Guinder, *a.* Trục lên. || *Au fig.* —, Lập dị, cầu cao. || SE GUINDER, *r.* Làm kiêu, làm cách.

Guinée, *f.* Đồng vàng hồng mao giá chừng *26 francs 48.*

Guingois, *m.* Xéo, xẹo, xiên, nghiêng. || DE GUINGOIS, *loc. adv.* Xiên xẹo.

Guinguette, *f.* Quán ngoài thành, quán chỗ thú quê.

Guipure, *f.* Ren nổi.

Guirlande, *f.* Hoa dây, dây hoa.

Guise, *f.* Cách thế (thói), ý riêng. *Faire à sa* —, Làm theo ý mình, tự chuyên. || EN GUISE DE.. *loc. adv.* Thế cho, thay vì...

Guitare, *f.* Đờn kìm, đờn tranh, đờn cầm.

Gutta-percha, *f.* Nhựa thông.

Gutte, *f. Gomme-gutte,* Vàng nhựa.

Guttier, *m.* Cây vàng nhựa.

Guttural, le, *adj.* Thuộc về họng. Đọc trong họng. *Lettre gutturale,* Chữ đọc trong họng.

Gymnase, *m.* Trường học. Trường tập luyện gân cốt, trường tập cho dẻo gân.

Gymnastique, *adj.* Thuộc về phép tập cho dẻo gân cốt. *Exercices gymnastiques,* Tập luyện cho dẻo gân cốt. || —, *f.* Sự phép tập luyện cho dẻo gân cốt.

Gymnodontes, *m. pl. Poissons*—, Cá nóc, cá nóc mít.

Gypse, *m.* Thạch cao, thổ phấn diệp, bạch phấn.

Gyromancie, *f.* Phép bói (mình đi vòng vòng mà bói theo chữ).

Gyromancien, ienne, *s.* Kẻ đi vòng vòng mà bói.

H

Dấu hoa thị (*) chỉ chữ H mở ra *(aspiré).*

***Ha!** *interj.* À, ủa, Ờ! (chỉ lấy làm lạ).

Habile, *adj.* Giỏi, khôn khéo, có tài, tài hay, khéo

Digitized by Google

léo. Có phép mà.—*en tout*, Việc nào cũng thạo. *Devenir*—, Trỗ tài, trỗ nghề. *Être—à succéder à qqn*, Có phép mà thế vì ai.

Habilement, *adv.* Cách giỏi, cách khéo.

Habileté, *f.* Tài trí, sự giỏi, sự khéo léo, sự có tài trí.

Habilité, *f.* Sự được phép, sự có phép.—*à succéder à son père*, Được phép nối nghiệp ông già.

Habiliter, *a.* Làm cho có phép, làm cho được phép. — *un mineur*, Làm cho người chưa đúng tuổi được phép mà...

Habillement, *m.* Áo quần, áo xống, đồ mặc—*des troupes*, Y phục quân lính.

Habiller, *a.* Mặc, cho mặc, mặc áo cho. May quần áo cho Vừa. Che đậy. Làm thịt chim gà mà nấu. — *son enfant*, Mặc áo cho con. *Ce vêtement habille bien*, Áo quần nầy vừa vặn.—*un arbre*, Che đậy cây. — *les pauvres*, Cho người nghèo mặc. *Ce tailleur habille mon neveu*, Thợ may nầy may áo cho cháu tôi. — *une chaise*, Lấy màng mà phủ ghế. *Bien habillé*, Mặc đồ tử tế. || *Au fig.*—*qqn*, Nói hành ai. || S'HABILLER, *r.* Bận, mặc áo. Sắm đồ bận. *Attendez je m'habille*, Chờ tôi mặc áo một chút.

Habit, *m.* Áo, áo mặc. Y phục.—*religieux*, Áo dòng. —*double*, Áo cặp, áo lót. *Prendre l'—*, Mặc áo dòng =Đi vào nhà dòng, nhà phước.

Habitable, *adj.* Ở được. *Cette maison n'est pas —*, Nhà nầy ở không được.

Habitant, te, *s.* Kẻ ở tại, người ở. Kẻ đã lập gia cư ở. *Les habitants de Saigon*, Kẻ ở Sàigòn, dân Sàigòn. *Les habitants des bois*, Thú vật rừng.

Habitation, *f.* Sự ở; nhà, chỗ ở. *C'est là mon—*, Nhà tôi ở đó.

Habiter, *a.* Ở. — *une paillotte*, Ở nhà lá. || —, *v. n.* Ở, lập gia cư tại. — *à la campagne*, Ở nơi rẫy bái.

Habitude, *f.* Thói quen, thói tục, tục lệ. Cách ăn nết ở. *Mauvaise —*, Thói xấu. *Avoir l' — de fumer*, Quen thói hút thuốc. || D'HABITUDE, *loc. adv.* Thường thường, thường lệ.

Habitué, ée, *adj.* Quen, hay, thường. — *à obéir*, Quen, hay vưng lời. — *au danger*, Quen thấy sự hiểm nghèo. || —, *s.* Kẻ quen tới lui, kẻ hay ra vào. *Les habitués du cabaret*, Kẻ hay tới lui nhà quán.

Habituel, elle, *adj.* Quen, thường, đã thành tục,

Digitized by Google

thành lệ. *Péché —*, Tội quen phạm.

Habituellement, *adv.* Quen, thường, thường lệ.

Habituer, *a.* Làm, tập cho quen. — *un enfant à marcher,* Tập con nít cho biết đi. || S'HABITUER, *r.* Quen, hay, thường. — *au froid,* Quen chịu lạnh.

***Hâbler,** *n.* Nói phách, nói lối, nói quá.

***Hâblerie,** *f.* Lời nói phách, nói láo, lời khoe trẻ.

***Hâbleur, euse,** *s.* Kẻ hay đánh phách, hay nói láo, hay khoe khoang.

***Hache,** *f.* Búa, rìu. || *Au fig. Taillé à coups de —,* Đẻo sơ. = Hình tướng không tốt.

***Haché, ée,** *adj.* Bằm, bằm xắt, xắt nhỏ.

***Hache-paille,** *m.* Đồ chặt rơm cỏ cho ngựa, bò... ăn.

***Hacher,** *a.* Bằm, bằm nát, bằm nhỏ, xắt vụn ra. — *de la viande,* Bằm thịt. || *Au fig. Se faire hacher,* Làm gan, liều mình mà chết.

***Hachereau,** *m.* Rìu nhỏ.

***Hachette,** *f.* Búa (rìu) nhỏ.

***Hachis,** *m.* Chả thịt bằm.

***Hachoir,** *m.* Thớt (bằm thịt), tấm thớt. Dao xắt, bằm thịt.

***Hagard, de,** *adj.* Dữ tợn, cộc cằn, quạu quọ. *Air —,* Bộ dữ tợn, cộc cằn. *Œil —,* Con mắt dữ tợn, con mắt trợn trạo.

Hagiographe, *m.* Kẻ chép về chuyện thánh, kẻ chép hạnh thánh.

Hagiographie, *f.* Sách về chuyện thánh, sách hạnh thánh.

***Hai** *ou* **Haï,** *Interj.* Ôi! Ý ôi!

***Haie,** *f.* Rào, hàng rào, rào giậu. — *vive,* Hàng rào cây sống. || *Au fig.* —, Hàng, dọc. *Entre deux haies de troupes,* Giữa hai hàng lính đứng. *Former la —,* Sắp hàng.

***Haillon,** *m.* Giẻ rách, đồ rách, giẻ cũ. *Couvert de haillons,* Ăn mặc rách rưới.

***Haine,** *f.* Ố, sự ghét, lòng giận ghét, sự không ưa, sự hờn giận. *Éprouver de la — pour qqn,* Giận ghét người nào. || EN HAINE DE, *loc. prép.* Bởi ghét, có ý báo thù. — *de la foi,* Bởi ghét đạo.

***Haineusement,** *adv.* Cách gay gắt, ghen ghét.

***Haineux, euse,** *adj.* Hay ghét. *Caractère —,* Tánh hay giận ghét.

Haïphong, *Ville et port du Tonkin,* Hải phòng.

***Haïr,** *a.* Ghét, ghen ghét, giận ghét, không ưa. — *les compliments,* Ghét những lời khen. || SE HAÏR, *r.* Ghét nhau. Ghét mình.

***Haire,** *f.* Áo nhặm (mặc mà hãm mình).

***Haïssable,** *adj.* Đáng ghét.

***Halage,** *m.* Sự kéo ghe. *Chemin de —,* Đường để kéo ghe.

***Halbran,** *m.* Vịt nước, vịt rừng con.

***Hâle,** *m.* Hơi nắng, khí trời nắng (làm cho cháy da, héo cây...).

***Hâlé, ée,** *adj.* Nám, héo. *Figure hâlée,* Mặt nám.

Haleine, *f.* Hơi thở. *Mauvaise—,* Hơi thúi. || *Au fig. Tout d'une —,* Một hơi, riết không nghỉ. *Ouvrage de longue —,* Việc lâu dài. *Hors d'—,* Hết hơi. *L'— du zéphyr,* Hơi gió mát. || EN HALEINE, *loc. adv.* Thường quen. *Tenir un élève—,* Để học trò nhóng trí hoài. *La curiosité le tient —,* Nó tọc mạch quá nên không chắc đâu hết, hồ nghi.

Halener, *a.* Đánh hơi, đánh mùi.

***Haler,** *a.* Kéo ghe (tàu) bằng dây.

***Hâler,** *a.* Làm cho nám da. Làm cho héo. || SE HÂLER, *r.* Ra nám, ra đen.

***Haletant, te,** *adj.* Thở hào hển, hết hơi. || *Au fig.—,* Ham.

***Haleter,** *n.* Thở hào hển, thở nhặt hơi. || *Au fig.—,* Ước ao, ham.

***Hall,** *m.* Chỗ rộng để người ta tựu đông đặng mà chơi v. v...

***Hallage,** *m.* Thuế chợ.

Hallali, *m.* Tiếng la cho biết con nai gần chết rồi.

***Halle,** *f.* Chợ, chỗ chợ búa.

***Hallebarde,** *f.* Cây đòng, cây siêu, đao.

***Hallier,** *m.* Bụi rậm. || *—,* Bạn hàng bán chợ.

Hallucination, *f.* Sự sai lầm, sự in trí.

Halluciné, ée, *adj.* et *s.* Kẻ hay sai lầm, hay in trí sái.

***Halo,** *m.* Quầng sáng.

***Halte,** *f.* Sự nghỉ, sự ngừng, dừng chơn lại. Chỗ nghỉ, trạm. || HALTE-LÀ, *Interj.* Đứng lại đó! Thôi, đủ rồi.

***Hamac,** *m.* Cái vỏng, cáng.

***Hameau,** *m.* Xóm, ấp. — *cambodgien,* Sốc.

Hameçon, *m.* Lưỡi câu. || *Au fig. Mordre à l' —,* Ăn câu, chịu mồi. =Mắc mưu.

***Hampe,** *f.* Cán, cán cờ, cán giáo.

***Hanche,** *f.* Háng, đi, kẽ háng.

***Hangar,** *m.* Trại, nhà lều, chái ra.

***Hanneton,** *m.* Con bò rầy. || *Au fig.—,* Đứa lừng khừng.

Hanoi, *capitale du Tonkin,* Hà nội.

***Hanter,** *a.* Năng tới lui, hay vãng lai. — *les gens de*

Digitized by Google

bien, Năng tới lui với người tử tế. || *Maison hantée*, Nhà bị ma hãm.

***Hantise**, *f.* Sự năng tới lui, lai vãng. *La — des sots*, Cặp xách với kẻ dại. || —, Sự bị hãm.

***Happer**, *a.* Táp, hớp. || *Au fig.* —, Chụp, bắt.

***Harangue**, *f.* Bài giảng. Lời diễn thuyết trước người ta đông.

***Haranguer**, *a.* Giảng. Diễn thuyết.

***Haras**, *m.* Chỗ nuôi ngựa lấy giống.

***Harassement**, *m.* Sự mệt mỏi.

***Harassé, ée**, *adj.* Mỏi mệt, lao lực, hết sức.

***Harasser**, *a.* Làm cho mệt lủi, làm cho hết sức.

***Harceler**, *a.* Đánh mãi. Ghẹo chọc, khuấy khoả, làm cực. — *l'ennemi*, Đánh quân giặc mãi.

***Harde**, *f.* Bầy. *Une — de cerfs*, Một bầy nai.

***Hardes**, *f. pl.* Quần áo, đo mặc thường.

***Hardi, ie**, *adj.* Dạn, dạn dĩ. Vững vàng, kiên cố, gan dạ. Lì lợm, chai đá.— *à parler*, Dạn nói. *Action hardie*, Việc gan dạ. — *coquin*, Thằng điếm lì lợm. *Opinion hardie*, Ý tưởng dị thường.

***Hardiesse**, *f.* Sự dạn dĩ, sự có gan, lòng vững vàng. Sự lì lợm, sự chai đá, sự xấc xược. *Manquer de —*, Thiếu lòng mạnh mẽ. *La — d'un dessein*, Công việc ca gan

***Hardiment**, *adv.* Cách dạn dĩ, cách bạo dạn.

***Harem**, *m.* Cung nữ, hậu cung.

***Hareng**, *m.* Cá mòi, cá mòi dầu. Hoàng hoa ngư. *— saur*, Cá mòi xông khói. || *Au fig. Sec comme un —*, Người ốm và cao.

***Hargneux, euse**, *adj.* Hay rầy rà, khó ăn khó ở, quảu rảu.

***Haricot**, *m.* Đậu. *— commun*, Đậu trắng. *— vert*, Đậu xanh.—*de Baria*, Đậu ngự.

***Haricoter**, *n.* Ăn bòn, chắt lót từ đồng.

***Haricoteur**, *s.* Kẻ ăn bòn.

***Haridelle**, *f.* Ngựa xấu, ngựa gầy guộc.

Harmonica, *m.* Thứ đờn như ngũ âm. Thứ kèn có nhiều dấu như đờn.

Harmonie, *f* Nhịp nhàng ăn rập nhau, tiếng đờn hát êm ái. Âm nhạc. Sự rập ràng. *L' — du style*, Sự nói rập ràng êm tai. || *Au fig.* —, Sự hoà hiệp, sự thuận hoà. Sự đều đặn, sự ăn rập nhau. Sự hoà nhã. *Ils vivent tous en bonne —*, Nó thuận hoà với nhau hết.

Digitized by Google

Harmonieusement, *adv.* Cách rập ràng, cách ăn hiệp nhau, cách êm ái. *Chanter—*, Hát rập nhau, êm ái lắm.

Harmonieux, euse, *adj.* Rập ràng, ăn rập êm ái. ăn nhịp. *Voix harmonieuse*, Tiếng êm tai lắm. *Couleurs harmonieuses*, Nước thuốc vẽ vừa xứng nhau coi đẹp lắm.

Harmoniser, *a.* Làm cho rập ràng, làm cho ăn hiệp. || S'HARMONISER, *r.* Rập, ăn rập, ăn nhịp. Đối nhau.

Harmonium, *m.* Đờn đạp tay nhịp dấu. *Jouer de l'—*, Đánh đờn.

***Harnachement**, *m.* Sự thắng ngựa. Đồ bắt kế, đồ thắng ngựa. || *Au fig.* —, Ăn mặc kì cục.

***Harnacher**, *a.* Thắng ngựa, thắng đồ ngựa, bắt yên, bắt kế. || *Au fig.* —, Bận đồ kì cục.

***Harnacheur**, *m.* Thợ làm, bán đồ ngựa.

***Harnais**, *m.* Đồ ngựa, đồ bắt kế, yên ngựa. *Cheval de—*, Ngựa xe.

***Haro**, *m.* Tiếng la làng la xóm khi xưa. || *Au fig. Crier — sur qqn*, Thấy, nghe ai nói (làm) đi gì sái thì la nổ lên.

Harpagon, *m.* Người hà tiện quá.

***Harpe**, *f.* Thứ đờn cầm đứng đờn tranh.

Harper, *a.* Bóp, bốp riết. || —, *n.* Ngựa cất, cất hậu.

***Harpie**, *f.* Bà chằn. || *Au fig.*—, Đờn bà quạu quọ và độc hiểm.

***Harpiste**, *s.* Kẻ khảy đờn cầm.

Harpodon-scopèle, *m.* Cá khoai.

Harpon, *m.* Lao phóng, đọc, câu móc.

Harponner, *a.* Phóng lao, đâm cá.

***Harponneur**, *m.* Kẻ lo phóng lao bắt cá.

***Hart**, *f.* Dây bó củi. Dây xử giảo tù. Hình xử giảo. *Mériter la—*, Đáng xử giảo, đáng chết treo.

***Hasard**, *m.* Sự tình cờ, sự may rủi, số hệ. Sự hư không. *Compter sur le —*, Trộng hoặc thời may. *Jeu de—*, Cờ bạc (đánh may rủi tốt xấu). || *Au fig.* —, Sự hiểm nghèo, sự cheo leo. *S'exposer aux hasards de la guerre*, Liều mình giặc giã hiểm nghèo. || **Au HASARD**, *loc. adv.* Vô tình, lếu láo, bất tử. *À tout hasard*, Thể nào mặc lòng, nhầu đại. *Par hasard*, Tình cờ, may rủi.

***Hasardé, ée**, *adj.* Không chắc, không chứng cớ. || *Au fig. Mot —*, Tiếng lý láu, lý lắc.

Digitized by Google

Hasarder, *a.* Liều, đánh liều.—*sa vie,* Liều mạng, liều mình chết. — *une parole,* Nói thử, nói đại. || SE HASARDER, *r.* Đánh liều, liều mình.

Hasardeux, euse, *adj.* Hiểm nghèo, cheo leo, mặc may mặc rủi. Bất tử, cả gan, dạn dĩ. Không chắc. *Entreprise hasardeuse,* Việc làm may rủi. *Joueur —,* Người cờ bạc lớn.

Hase, *f.* Thỏ cái.

Hastaire *ou* **Hastat,** *m.* Lính cầm giáo, cầm lao.

Haste, *f.* Giáo, lao, đòng.

Hâte, *f.* Sự lật đật, sự vội vàng, sự mau mắn. *J'ai— de partir,* Tôi lật đật đi. || AVEC HÂTE, EN HÂTE, *loc. adv.* Mau mắn, vội vã, lập tức. *À la hâte,* Lật đật, lia lịa, hối hả. *Manger —,* Ăn lia lịa, ăn hối hả.

Hâter, *a.* Làm cho mau, lật đật, hối hả, vội vàng. Hối thúc, thúc giục. — *son retour,* Lật đật về. — *les ouvriers,* Hối thợ làm riết. || SE HÂTER, *r.* Lật đật, vội vàng, hối hả.

Hâtif, tive, *adj.* Sớm, mau, vội. *Riz—,* Lúa sớm. *Vieillesse hâtive,* Già háp.

Hâtivement, *adv.* Sớm, gấp, vội. Lật đật, mau, vội vàng. *Ce fruit a mûri —,* Trái nầy chín gấp quá.

Haubans, *m. pl.* Dây chằng, chằng buồm.

Hausse, *f.* Cái nống lên, cái kê lên. *Mettre des hausses à une table,* Nống kê bàn lên. || *Au fig.* — Sự lên giá, sự trội giá. *La — du riz,* Sự lụa lên giá.

Haussement, *m.* Sự làm cho cao hơn. Sự dùng mình, sự dùng vai (mà chê).

Hausser, *a.* Làm cho cao hơn, nhắc lên.—*les épaules,* Dùng mình, dùng vai (chê). —*un mur,* Xây vách cho cao hơn. — *le prix,* Tăng giá, lên giá.—*la voix,* Nói lớn hơn. || —, *v. n.* Ra cao hơn. *La rivière hausse,* Rạch nước lớn hơn. || *Se hausser sur la pointe des pieds,* Nhón gót.

Haut, haute, *adj.* Cao. *Haute montagne,* Núi cao. *Marcher la tête haute,* (Đi cao đầu). = Không có tịt chi. *Haute antiquité,* Đời xưa. *Prendre la haute mer,* Ra khơi. *Hautes fonctions,* Quờn cao, tước cả. *Lire à haute voix,* Đọc lớn tiếng. *L'exécuteur des hautes œuvres,* Lý hình, giám sát. || HAUT, *s. m.* Sự cao, bề cao. Chót, ngọn. *Le— d'un arbre,* Ngọn cây. *Le Très-Haut,* Đứng chí tôn. *De — en bas,* Ở trên tới dưới. || —, *adv. Monter haut,* Lệu

Digitized by Google

cao. *Parlez plus —*, Nói cho lớn hơn. || EN HAUT, *loc. adv.* Ở trên, trên trời.

***Hautain, ne,** *adj.* Kiêu ngạo, kiêu hảnh, cao cách. *Air —*, Bộ kiêu hảnh.

***Hautainement,** *adv.* Cách kiêu hảnh, cao cách.

***Hautbois,** *m.* Kèn, ống tiêu thổi có dăm.

***Haut-de-chausse,** *m.* Quần mặc xuống tới đầu gối.

***Hautement,** *adv.* Cách dạn dĩ, cách mạnh mẽ, rõ ràng, ngay, đại. *Dire — que...* Nói rõ ràng sự gì.

***Haute-paye,** *f.* Bong lộc lớn hơn bổng lộc thường.

***Hauteur,** *f.* Bề cao. Sự ở cao, sự ở trên. Gò, nong, nơi cao. || *La hauteur d'un mur,* Bề cao cái vách. *Sur les hauteurs,* Trên nổng cao. || *Au fig.* —, Sự kiêu hảnh, sự kiêu cách. *Parler avec —*, Nói giọng cao (kiêu cách). *À la hauteur ou à hauteur...* Vừa, bằng, ngang... *Être à la hauteur de qqn,* Có sức hiểu lời ai.

***Haut-fond,** *m.* Chỗ cạn.

***Haut le cœur,** *m.* Sự muốn mửa.

***Haut-le-corps,** *m.* Sự giựt mình.

***Haut-relief,** *m.* Hình chạm nổi de ra ngoài.

***Hâve,** *adj.* Ốm o, gầy guộc, xanh xao.

***Haveneau,** *m.* Cần chong.

***Havre,** *m.* Cữa biển.

***Havresac,** *m.* Đãy, túi da lớn của lính hay là người làm việc mang sau lưng. Cái gùi.

***Hé!** *interj.* Nầy! bớ, ơi! ôi, hỡi ôi! Hé, nè! Cha chả, ủa. *Hé! venez voir,* Nầy! lại đây coi! *Hé! que c'est beau!* Cha chả! tốt dữ!

***Heaume,** *m.* Mũ chiến.

Hebdomadaire, *adj.* Mỗi tuần lễ (có) một lần. *Journal —*, Nhựt trình mỗi tuần in ra một lần. || *Bi-hebdomadaire,* Một tuần lễ (có) hai lần.

Héberger, *a.* Rước vô nhà, cho ở đậu.

Hébété, ée, *adj.* Ngây dại, ngây muội, lờ khờ.

Hébétement, *m.* Sự ngây dại, sự lờ khờ.

Hébéter, *a.* Làm cho ra ngây dại, ra khờ khạo. || S'HÉBÉTER, *r.* Sa ngây dại, ra lừng khừng.

Hébraïque, *adj.* Thuộc về dân Hêbêrêu. *Langue hébraïque,* Tiếng Hêbêrêu.

Hébraïsant, *m.* Kẻ thục thủ lo học tiếng Hêbêrêu.

Hébraïser, *n.* Ham học tiếng Hêbêrêu.

Hébraïsme, *m.* Cách nói riêng tiếng Hêbêrêu.

Hébreu, *m.* et *adj.* Dân Hêbêrêu. Tiếng Hêbêrêu. || *Au*

Digitized by Google

fig.—, Sự gì khó hiểu. *C'est de l'—pour moi,* Tôi hiểu cái ấy không được.

Hécatombe, *f.* Sự tế lễ một trăm con loài vật. || *Au fig.* —, Sự chém giết dữ dằn.

Hectare, *m.* Mẫu tây (vuông vức mỗi phía là 100 thước *(mètres)*.

Hectogramme, *m.* Một trăm *grammes*.

Hectolitre, *m.* Một trăm *litres*.

Hectomètre, *m.* Một trăm thước.

Hectowatt, *m. Một trăm watts.* (Phép cân lường điện khí).

Hégémonie, *f.* Quyền phép cao nhứt về Thành hay là Nước. – *germanique,* Sự nước Allemanha bắt mấy nước kia phải chịu phép trị.

Hein! *interj.* Ậy, hử —! *que dites-vous?* Ậy! anh nói gì vậy?

Hélas! *interj.* Ôi! ý ôi! hỡi ôi! thương ôi! trời ôi! Cha ôi! mẹ ôi! Trời đất ôi!

Héler, *a.* Tàu nầy kêu tàu kia. Kêu, réo, hú hí.—*une voiture,* Kêu xe.

Hélianthe, *m* Hoa quì. Hướng như quì.

Hélice, *f.* Hình đường (khu) ốc. Máy chơn vịt (tàu, máy bay...) *Bateau à* —, Tàu chạy máy chơn vịt.

Hélicoïdal, *adj.* Có hình đường (khu) ốc.

Hélicon, *m.* Thứ kèn lớn có vòng tròn mang trên vai mà thổi.

Héliographie, *f.* Phép, nghề vẽ bằng yến sáng mặt trời.

Héliomètre, *m.* Ống dòm để đo bề ngang mặt trời cùng tinh tú.

Hélioscope, *m.* Ống dòm kính lu để xem mặt trời.

Héliotrope, *m.* Hoa quì. Tên chung về các thứ hoa day về phía mặt trời.

Hélix, *m.* Vành (lỗ) tai.

Hellène, *m.* Tên dân Grêcô.

Helléniqne, *adj.* Thuộc về nước Grêcô. *Langue*—, Tiếng Grêcô.

Helléniste, *m.* Kẻ thông thuộc tiếng Grêcô.

Helminthe, *m.* Sán lãi; con sên.

Helvelle, *f.* Nấm trảm.

Hem! *interj.* Nầy! kia! *Hem, hem! Venez-çà,* Nầy, lại đây biểu.

Hématite, *f.* Đại xích thạch. *Fer* —, Đại đỏ thạch.

Hématurie, *f.* Bịnh tiểu ra máu, bịnh đái máu.

Héméralope, *s.* Người mắc bịnh quáng gà.

Héméralopie, *f.* Tật, bịnh quáng gà.

Hémérocalle, *f.* — *grami-*

Digitized by Google

née, Bông huiên, kim châm hoa. — *fauve*, Bạch hiệp.

Hémicycle, *m.* Bán nguyệt. *En —*, Có hình bán nguyệt, có nửa phần vòng tròn.

Hémione, *m.* Con thú giống con ngựa và lừa. Giả lư tử.

Hémiplégie, *ou* **Hémiplexie**, *f.* Bịnh bại nửa thân mình.

Hémisphère, *m.* Nửa phần bầu tròn, nửa phần trái cầu, nửa phần bầu trái đất.

Hémisphérique, *adj.* Có hình nửa phần trái cầu.

Hémistiche, *m.* Nửa câu thơ có mười hai vần.

Hémoptysie, *f.* Sự thổ huyết.

Hémorragie, *f.* Chứng ra máu cam; sự chảy máu.

Hémorroïdes, *f. pl.* Mụt mọc gần lỗ đít hay chảy máu, bịnh trĩ lậu, trĩ hạ.

Hémostatique, *adj.* Hay cầm máu. *Remèdes hémostatiques*, Thuốc cầm máu.

***Henné**, *m.* Cây móng tay (để nhuộm).

***Hennir**, *n.* Hí (ngựa).

***Hennissement**, *m.* Tiếng ngựa hí.

Hépatique, *adj.* Thuộc về gan. *Coliques hépatiques*, Đau bụng can.

Hépatite, *f.* Chứng, bịnh đau (sưng) gan.

Heptacorde, *m.* Đờn cầm bảy dây.

Heptagone, *adj.* et *s.* Hình có bảy góc, bảy mặt.

***Héraut**, *m.* Kẻ rao truyền giặc. Kẻ nạt đường, tiền hô.

Herbacé, ée, *adj.* Thuộc về loại cỏ. Loài cây trổ bông sanh trái rồi thì chết.

Herbage, *m.* Cỏ cây, rau cỏ. Đồng cỏ. *Vivre d'herbages*, Ăn cỏ mà sống.

Herbe, *f.* Cỏ, cỏ hoa, rau cỏ, cỏ rác, cây cỏ. *Arracher l'—*, Nhổ, làm cỏ. *Fines herbes*, Rau vị. *Manger son blé en —*, (Ăn lúa mới mọc ra cây).=Ăn trước trả sau. || *Au fig.* —, Sự trông cậy. *Médecin en —*, Nó học mà làm thầy thuốc.

Herbette, *f.* Cỏ thấp, cỏ vắn nhỏ, đám cỏ. *S'amuser sur l'—*, Nhảy chơi trên đám cỏ.

Herbeux, euse, *adj.* Có nhiều cỏ, mọc nhiều cỏ. *Clairière herbeuse*, Trảng cỏ.

Herbier, *m.* Chỗ vựa cỏ cắt rồi cho loài vật ăn. Cỏ bông hoa hái góp cho đủ thứ.

Herbivore, *adj.* et *s.* Hay ăn cỏ; loài thú ăn cỏ.

Herborisateur, trice, *s.* Kẻ đi hái cỏ ngoài đồng mà học cho biết.

Herboriser, *a.* Hái, tìm cỏ

Digitized by Google

ngoài đồng mà học, mà coi cho biết.

Herboriste, *m.* Kẻ bán hoa cỏ làm thuốc. Kẻ bán vị thuốc.

Herboristerie, *f.* Tiệm, phố bán vị thuốc.

Herbu, ue, *adj.* Có cỏ nhiều. *Pré —,* Đồng cỏ nhiều. *Chemin —,* Đường có cỏ mọc đầy.

Hercule, *m.* Tên bụt *Hercule* mạnh mẽ lắm. Tướng núi. Người mạnh mẽ lắm, mạnh như thần.

Herculéen, enne, *adj.* Xứng thần *Hercule. Force herculéenne,* Sức mạnh như thần.

***Hère,** *m.* Người vô dang vị. Người nghèo nàn. Con nai tơ. *Pauvre —,* Người vô vận.

Héréditaire, *adj.* Nối nghiệp, truyền từ lưu tôn, phụ truyền tử kế. Gia truyền, truyền lại. *Biens héréditaires,* Của gia tài. *Maladie —,* Bịnh gia truyền.

Hérédité, *f.* Phép ăn phần gia tài. Sự kế vị, sự nối nghiệp, sự nối ngôi. *L'— de la folie,* Bịnh điên cha mẹ truyền nhiễm cho con cháu.

Hérésiarque, *m.* Kẻ làm đầu phe lạc đạo.

Hérésie, *f.* Sự lạc đạo. Điều dạy sái.

Hérétique, *adj.* et *s.* Thuộc về sự lạc đạo. Lạc đạo, kẻ lạc đạo. *Proposition —,* Câu (lời) dạy lạc đạo.

***Hérissé, ée,** *adj.* Chởm chởm, xửng lên, dửng lên. Đầy. *Chemin — de ronces et d'épines,* Đàng đầy gai gốc. || *Au fig. Affaires hérissées de difficultés,* Việc khúc mắt lắm.

***Hérisser,** *a.* Dửng, xửng lên, xừng. Giật, gam, đóng chởm chởm. Đầy. *Le tigre hérisse sa crinière,* Cọp giẳng gáy lên. || SE HÉRISSER, *r.* Xừng lông. *Le sanglier se hérisse,* Heo rừng xừng lông lên.

***Hérisson,** *m.* Con nhím. || *Au fig.* —, Người khó ở. Chồng trái ấu.

Héritage, *m.* Cơ nghiệp, gia sản. Gia tài, phần gia tài || *Au fig.*—, Của truyền tử lưu tôn. Của gia truyền.

Hériter, *n.* et *a.* Ăn gia tài, đặng phần gia tài. *Il n'a rien hérité de son père,* Nó không được ăn gia tài cha nó gì hết. *Vous avez hérité ce nom de vos aïeux,* Anh đã đặng tên nầy bởi ông bà cha mẹ anh đã để lại.

Héritier, ière, *s.* Kẻ ăn gia tài, kẻ được kế nghiệp. *Prince — présomptif,* Đông cung, hoàng tử. || —, Con.

Hermaphrodite, *adj.* et *s.*

Digitized by Google

Lại cái, lại đực. Người ái nam ái nữ. Hữu âm dương vật.

Herméneutique, *adj.* et *s.* Chú giải thánh kinh. Sách cắt nghĩa sấm truyền.

Hermétique, *adj.* Khít khao, khít rịt. *Fermeture—,* Sự đóng khít khao.

Hermétiquement, *adv.* Cách khít khao, sát sao, bít bùng, kín mít.

Hermine, *f.* Ngân thử, thứ sóc bạch. *Peau d' —,* Ngân thử bì. Da sóc bạch.

Herminette, *ou* Erminette, *f.* Thứ rìu nhỏ (Thợ đóng thùng hay dùng). Cái vòi.

Hermitage, *m. Voir* ERMITAGE.

Hermite, *m. Voir* ERMITE.

***Hernie,** *f.* Bịnh ruột sa, bịnh trường hạ nang. Thiên trụy.

Héroïne, *f.* Người nữ anh hùng, đờn bà mạnh bạo.

Héroïque, *adj.* Về anh hùng, hùng hào, mạnh bạo. *Action —,* Việc anh hùng. *Vertu —,* Nhơn đức cả. *Poème —,* Thơ oai vọng. *Remède —,* Thuốc hiệu nghiệm (hay).

Héroïquement, *adv.* Như anh hùng, cách mạnh bạo. *Il combattit—,* Người đánh giặc mạnh bạo lắm.

Héroïsme, *m.* Sức anh hùng, tài dõng lực. *Trait d' —,* Việc anh hùng hảo kiệt.

***Héron,** *m.* Con cò, con diệc.

***Héronnière,** *f.* Chỗ cò, diệc làm ổ. Chỗ nuôi cò, diệc.

***Héros,** *m.* Anh hùng, anh tài, hào kiệt. *Se conduire en —,* Ở theo anh hùng. || *Au fig. Le—de la fête,* Trong cuộc lễ kẻ trượng nhứt.

Herpès, *m.* Sang độc, sự nổi mụt, nổi ghẻ.

***Herse,** *f.* Cái bừa. Chống rấp. Rào sắc nhọn ngoài cữa đồn lũy.

***Herser,** *a.* Bừa.

Hésitant, te, *adj.* Nghi ngại, lưỡng lự, dụ dự, ngập ngừng.

Hésitation, *f.* Sự nghi ngại, sự lưỡng lự, sự ngập ngừng. Sự nói u ư, nói cà lăm.

Hésiter, *n.* Nghi ngại, lưỡng lự, ngập ngừng, dụ dự. Nói ú ứ, nói cà lăm.— *à parler,* Lưỡng lự nửa muốn nói nửa muốn không. — *dans ses réponses,* Trả lời ú ứ. *Sans—,* Liền, phứt, cho rồi.

Hétaire, *f.* Người hay lấy lòng, nịnh thần.

Hétéroclite, *adj.* Chẳng theo luật mẹo thường. Sái phép thường. || *Au fig.* —, Dị kì, kì cục. *Humeur—,* Tánh khí kì cục.

Digitized by Google

Hétérodoxe, *adj.* Nghịch đạo chính, lạc đạo.

Hétérodoxie, *f.* Sự nghịch đạo chính, sự rối, lạc đạo.

Hétérogène, *adj.* Khác loài, khác giống. *Éléments hétérogènes,* Những vật khác giống với nhau.

***Hêtre,** *m.* Cây dẻ gai, cây giả thọ.

***Heu!** *interj.* Tiếng chỉ hồ nghi, lấy làm lạ.

Heur, *m.* Phước, sự (vận) may, vận tốt. *Si j'ai l'— de vous plaire,* Như tôi có đẹp lòng ông.

Heure, *f.* Giờ, thì; lúc, khi. *Quelle — est-il?* Giờ thứ mấy? Mấy giờ? *Il est sept heures,* Bảy giờ. *L'— du repas,* Giờ ăn cơm. — *favorable,* Lúc, thì tiện. *L' — suprême,* Giờ chết, giờ lâm chung. || —, *loc. adv. À la bonne—,* Hay a! càng hay. Khá, khá lắm đá! *De bonne —,* Sớm. *Tout à l' —,* Chút nữa, một lát. rồi đây. Hồi nãy, mới đây, mới đó. *À l'— qu'il est,* Bây giờ, đang lúc nầy. *Sur l'—,* Tức thì. || HEURES, *f. pl.* Sách đọc kinh.

Heureusement, *adv.* May phước, có phước, bằng an vô sự, chẳng phải nao.

Heureux, euse, *adj.* Có phước, thanh nhàn, may mắn; Phước lạc, tốt, tiện. *Tous les hommes veulent être heureux,* Ai ai cũng ước chữ thanh nhàn. *Jour —,* Ngày phước lạc. *Sort —,* Vận may, vận tốt. || —, *s.* Người được phước, người hưởng phước. *Faire un—,* Làm cho ai có phước, vui vẻ. *Physionomie heureuse,* Bộ tịch dễ thương.

***Heurt,** *m.* Sự đụng, sự tuông nhằm, sự tông chạm. Dấu bị đánh đập, đụng chạm còn lại.

***Heurter,** *a.* Đụng, cụng, chạm nhằm, tông (tuông) chạm, vấp. — *qqn,* Đụng người nào. || *Au fig.* —, Làm nghịch, làm mếch lòng. *J'ai heurté son amour-propre,* Tôi phạm đến sự nó tri kỉ. || —, *v. n.* — *à la porte,* Gõ cửa.—*à toutes les portes,* (Gõ hết các cửa) = Làm các cách, lo hết sức. || SE HEURTER, *r.* Đụng, va, vấp.

Hévéas, *ou* **hévée,** *f.* Thứ cây để lấy mủ làm nhựa thung, cây cao-su.

Hexagone, *adj.* et *s.* Lục giác.

Hexamètre, *adj.* et *s.* Thơ có sáu câu.

Hexarthrie de buquet, *m.* Con bò xẻ.

Hiatus, *m.* Sự dứt khoảng.

Hibiscus, *m.* Thục quì, hồng cần (hoa). — *blanc,* Cây bông bụt. — *changeant,* Cây phù dung.

Digitized by Google

***Hibou,** *m.* Chim ụt, chim mèo, chim cú. || *Au fig.*—, Người buồn bực ưa ở riêng tư.

***Hie,** *m.* Cái khó nhứt. Sự gút mắc. *Voilà le* —, Đó là cái khó đá.

***Hideusement,** *adv.* Cách xấu xa, cách gớm ghiếc.

***Hideux, euse,** *adj.* Xấu xa, quái gở, gớm ghiếc, hì hợm, dị kì. *Visage* —, Mặt hì hợm, xấu xa. *La hideuse misère,* Sự khốn khó gớm ghê.

***Hie,** *f.* Cái vồ, vồ đứng.

Hiémal, ale, *adj.* Thuộc về mùa đông. (Cây) mọc trong mùa đông. *Plantes hiémales,* Loài cỏ cây mọc lúc mùa đông.

Hier, *adv.* Hôm qua, bữa hôm qua, hồi hôm qua. Mới, mới đây. — *soir,* —*au soir,* Chiều tối hôm qua. *Nous ne nous connaissons que d'* —, Ta mới có biết nhau đây.

***Hiérarchie,** *f.* Phẩm, phẩm trật, ngôi thứ, tôn ti đẳng cấp. Phẩm (bậc) quan. Phẩm thiên thần. Phẩm trật Hội thánh.

***Hiérarchique,** *adj.* Thuộc về phẩm trật. *Suivre la voie* —, Cứ theo phẩm trật, cứ thứ tự.

***Hiérarchiquement,** *adv.* Theo phẩm trật, theo thứ tự.

Hiéroglyphe, *m.* Chữ xưa nước Êgiếptô vẽ có hình. || *Au fig.* —, Sự khúc mắt khó hiểu.

Hilarant, te, *adj.* Làm cho vui, vui cười.

Hilarité, *f.* Sự (tính) vui vẻ.

Hindou, oue, *adj.* et *s.* Thuộc về nước Thiên-trước. Dân Thiên-trước.

Hindoustan, *m.* Nước Thiên-trước.

Hippique, *adj.* Thuộc về ngựa. *Sport* —, Nghề cỡi hay là đua ngựa.

Hippocampe, *m.* Cá ngựa biển. Hải mã ngư.

Hippodrôme, *m.* Trường đua ngựa.

Hippologie, *f.* Sự học biết về loài ngựa.

Hippopotame, *f.* Thủy mã. Trâu nước.

Hirondelle, *f.* Chim én (yến). — *de mer,* Én biển. || —, Tàu nhỏ chạy trong sông.

Hirsute, *adj.* Lông lá xồm xàm.

***Hisser,** *a.* Kéo lên, rút lên. — *les voiles,* Kéo buồm. — *le pavillon,* Kéo cờ.

Histoire, *f.* Sách sử, sử ký. Truyện, chuyện. Chuyện bày dặt (láo). Công việc. *L'* — *de l'Annam,* Sử ký Nam việt. — *sainte,* Thánh kinh. — *naturelle,* Vạn vật chí, thiên vật chí

Digitized by Google

Que d'histoires, Nhiều chuyện quá! *Conter des histoires,* Thuật chuyện đời xưa. (Truyện bày đặt).

Historien, *m.* Kẻ chép sử ký. Kẻ chép truyện.

Historiette, *f.* Chuyện chơi, chuyện vặt, chuyện giải buồn.

Historiographe, *m.* Người lãnh chép sử đương đời. Sử thần.

Historique, *adj.* Thuộc về sử. *Fait —,* Việc kể trong sử. *Temps—,* Đời có sử. || —, *s. m.* Sự kể gốc tích. *Faire l'— d'un procès,* Kể gốc tích đầu đuôi việc kiện cáo.

Historiquement, *adv.* Theo cách chép sử. Thật, thiệt, hẳn hòi.

Histrion, *m.* Kẻ làm trò, thằng hề. Con hát đỡ.

Hiver, *m.* Mùa đông, tiết đông. Tuổi, năm. *Solstice d' —,* Đông chí. *Déjà cinquante hivers,* Nó đã được năm mươi tuổi. *L' — de l'âge,* Tuổi già cả, cao tuổi, lớn tuổi.

Hivernage, *m.* Sự làm đất trước mùa đông. Sự tàu đậu (nghỉ) trong mùa đông. Cửa biển tàu đậu trong mùa đông

Hivernal, ale, *adj.* Thuộc về mùa đông. *Station hivernale,* Chỗ người ta hay đi hứng gió trong mùa đông. *Plante hivernale,* Cây mọc lên trong mùa đông.

Hiverner, *n.* et *a.* Nghỉ trong mùa đông, trú trong mùa đông. Cày đất trước hay là trong mùa đông. || S'—, *r.* Ra cứng bởi lạnh.

***Ho!** *interj.* Hử, ủa, coi nà! Cha chả! *Ho! venez an peu ici!* Lại đây biểu một chút coi nà!

***Hobereau,** *m.* Thứ chim ưng nhỏ con. || *Au fig.* —, Người ở đất nhà quê hay làm phách.

***Hoche,** *f.* Khấc (cho nhớ).

***Hochement,** *m.* Sự lắc, sự rung, sự ngúc ngoắt. *Un — de tête,* Lắc đầu một cái.

***Hochequeue,** *m.* Chim lắc nước.

***Hocher,** *a.* Lắc, lúc lắc, ngục ngắt, rung. —*la tête,* Lắc đầu. —*la queue,* Ngoắt đuôi. — *un arbre pour en faire tomber les fruits,* Rung cây cho trái nó rụng.

***Hochet,** *m.* Đồ chơi con nít. Đồ làm phảo.

***Holà!** *interj.* Bớ, biểu nà! *Holà! Venez ici,* Ai đó, lại biểu! || —, *s. m. Mettre le—, les—,* Làm cho hết cãi cọ, làm cho êm thuận, can gián

***Hollandais, aise,** *adj.* et

Digitized by Google

s. Thuộc về nước Hoa-lang. Người Hoa-lang.

***Hollande**, *f.* Nước Hoa-lang.

Holocauste, *m.* Sự tế lễ, vật thiêu mà tế lễ, của tế lễ. Sự dưng của tế lễ.

Holothurie, *f.* Con đột đột.

***Homard**, *m.* Tôm biển, tôm hùm.

Homélie, *f.* Bài giảng đơn sơ.

Homérique, *adj.* Thuộc về, theo cách ông *Homère*, || *Au fig. Rire homérique*, Cười ngất, cười hả hả.

Homicide, *s.* Kẻ giết người, kẻ sát nhơn. || —, *s. m.* Tội giết người, tội sát nhơn. || —, *adj. Bras*—, Tay sát nhơn.

Hommage, *m.* Phận chư hầu phải chầu thiên tử. Sự phục tùng, sự khâm phục, sự kính trọng. Sự dưng, sự dưng kính. *Faire —d'un livre*, Dưng sách gì. || —, *m. pl.* Lời chào kính, lời kính thăm. *Présenter ses hommages à qqn*, Chào (cung phượng) kính người nào.

Homme, *m.* Người, người ta, loài người, con người. Người nam, người đờn ông. Lính. — *de cœur, de caractère*, Người mạnh mẽ, người can đãm. *Soyez —*, Hãy ở cho mạnh mẽ. *Un méchant —*, Người xấu, người độc dữ. *Le fils de l'—*, Con người (Chúa cứu thế). — *de bien*, Người tử tế. *Bon—*, Người ít oi thiệt thà. — *de sac et de corde*, Người xấu. *Une armée de 300 hommes*, Một đạo binh 300 tên (lính).

Homogène, *adj.* Một giống (loại, thứ). Giống như nhau, một bổn tính như nhau.

Homogénéité, *f.* Sự đồng loại, sự một bổn tịnh như nhau.

Homologation, *f.* Sự y nghị, sự nhận.

Homologue, *adj.* Các phía bằng nhau.

Homologuer, *a.* Y nghị, châu phê, nhận.

Homonyme, *adj.* Đọc giống nhau mà nghĩa khác. Nai (con nai) Nai (nai nịt). Hai tiếng *Nai*, đọc giống nhau mà có nghĩa khác. || —, Người trùng tên, trùng danh.

***Hongre**, *adj.* et *s. Cheval—*, Ngựa thiến.

Honnête, *adj.* Ngay, ngay lành, ngay thật, hẳn hòi, tử tế; có khuôn phép, phải phép. Nết na đức hạnh, lịch sự. *Un —homme*, Người ngay thật tử tế. *Accueil—*, Sự tiếp rước tử tế. || —, *s. m.* Cái tử tế, cái

Digitized by Google

phải. *Préférer l'— à l'utile*, Chuộng cái tử tế hơn cái lợi.

Honnêtement, *adv.* Cách tử tế, cách nết na, lịch sự. *Il faut vivre —*, Phải ăn ở tử tế.

Honnêteté, *f.* Sự ngay lành, sự ngay thật, sự nết na, sự tử tế, phép lịch sự. Của cho lấy thảo, của đền ơn trả thảo. *Blesser les règles de l' —*, Lỗi phép, không giữ phép. *Faire une — à qqn*, Đền ơn trả thảo ai.

Honneur, *m.* Danh, danh tiếng, công danh, sự vinh vang, sự vinh hiển. Sự tử tế, lòng ngay thật. Sự cung kính, sự kính trọng. *Être élevé en —*, Được nổi danh. *Faire — à son pays*, Làm vinh vang cho nước nhà. *Champ d' —*, Chốn chiến trường. *Place d' —*, Chỗ trọng (nhứt). *Président d' —*, Quan hội trưởng danh dự. || *Dettes d' —*, Nợ cờ bạc. *Parole d'—*, Lời hứa chắc, lời đoan thệ. *Croix d' —*, Khuê bài. *Homme d'—*, Người ngay thật. *Légion d' —*, Bắc đầu bội tinh. || *Garçon, demoiselle d'—*, Rể phụ, dâu phụ. || —, *pl.* Chức quờn, chức tước.

Honnir, *a.* Làm xấu hổ. *Honni soit qui mal y pense*, Ai tưởng bậy thây kệ ai.

Honorabilité, *f.* Sự đáng kính, sự đáng trọng.

Honorable, *adj.* Đáng kính, đáng trọng, đáng tôn kính; sang trọng, vinh vang, vinh hiển. *Famille —*, Nhà sang trọng tử tế. *Mort —*, Chết vinh hiển. *Amende —*, Sự phạt tạ xin lỗi.

Honorablement, *adv.* Cách sang trọng, cách vinh hiển, cách kính.

Honoraire, *adj.* Dự hàm, phẩm hàm (mà không hành sự). Phủ, huyện. Phủ hàm, huyện hàm. || —, *s. m. pl.* Tiền công, lễ đền ơn. *Les — d'un médecin*, Tiền công đi cho thầy thuốc.

Honorer, *a.* Kính, tôn (cung) kính, thảo kính. Làm cho sáng (rạng) danh, làm vinh. Chuộng, trượng (trọng). *— les saints*, Tôn kính các thánh. *— ses parents*, Thảo kính cha mẹ. *— la vertu*, Chuộng nhớn đức. *— qqn de son amitié*, Tàng trọng ai bởi mình làm bạn hữu với người ấy. || S'HONORER, *r.* Được danh tiếng, được vinh. Lấy làm vinh. Khoe khoang, phô trương tài vật của mình.

Honorifique, *adj.* Làm cho sang trọng, tôn, kiếng (kính). *Titre —*, Tôn tước, kiếng tước.

Digitized by Google

***Honte,** *f.* Sự mất cỡ, sự hổ ngươi, sự hổ thẹn. Sự nhục, tiếng nhơ, sự sỉ nhục, sự ô danh xấu tiếng. *Rougir de—*, Hổ mặt, thẹn mặt. *Se couvrir de—*, Mang nhục, mang xấu. *Être (faire) la — de sa famille*, Làm xấu, làm nhục cho dòng họ. *Avoir perdu toute —*, Không còn biết mất cỡ nữa.

***Honteusement,** *adv.* Cách xấu hổ, cách nhuốc nha. *Fuir —*, Trốn xấu hổ lắm.

***Honteux, euse,** *adj.* Mất cỡ, thẹn thuồng, hổ mặt, xấu hổ, ố nhục. Nhát, nhút nhát. *Vie honteuse*, Cách ăn ở hổ thẹn. *Enfant —*, Con nít nhát.

Hôpital, *m.* Nhà thương, nhà nuôi bịnh.

***Hoquet,** *m.* Sự nấc cụt. *Avoir le —*, Nấc cụt.

***Hoqueter,** *n.* Nấc cụt.

Horaire, *adj.* Thuộc về giờ. || —, *s. m.* Bản chỉ giờ xe... đi, xe... về, hay là làm việc theo thứ tự nào.

***Horde,** *f.* Máng mọi (di lưu linh). Đảng, bọn, lũ. *Une — de pirates*, Một đảng ăn cướp.

***Horion,** *m.* Cái đánh trên đầu, trên vai. *Attraper des horions*, Bị đánh đập.

Horizon, *m.* Vòng chơn trời, vòng mông. *La lune monte à —*, Mặt trăng lê (mọc) lên. *Un riant —*, Trời tốt. || *Au fig. —*, Sự xét việc sau, suy nghĩ việc sẽ tới. *L' — politique*, Công việc nhà nước tấn thối thể nào.

Horizontal, le, *adj.* Ngang, nằm ngang. *Trait—*, Nét ngang.

Horizontalement, *adv.* Ngang. *Placer—*, Để ngang.

Horloge, *f.* Đồng hồ. — *d'eau (clepsydre)*, Đồng hồ nước. — *de sable*, Đồng hồ cát.

Horloger, *m.* Thợ làm đồng hồ, thợ sửa, bán đồng hồ.

Horlogerie, *f.* Chỗ làm đồng hồ, sự buôn bán đồng hồ.

Hormis, *prép.* Trừ ra, không kể.

Horoscope, *m.* Sự coi thiên văn mà bói.

Horreur, *f.* Sự gớm ghiếc; sự dùng mình, sự sợ thất kinh. Sự ghét, sự không chịu. Sự quái gở, sự xàu xa. *Pâlir d'—*, Sợ thất sắc. *Avoir— du péché*, Ghét tội. *C'est une —*, Nó là điều xấu xa quái gở. || —, *pl.* Sự sỉ nhục, sự làm nhơ danh xấu tiếng. *Dire des—*, Nói điều ghê gớm lắm.

Horrible, *adj.* Gớm ghiếc, xấu xa, quái gở. Xấu lắm.

Digitized by Google

Quá, quá chừng. *Crime —*, **Tội** quái gở. *Temps—*, Trời xấu quá.

Horriblement, *adv.* Cách gớm ghiếc, cách quái gở. Quá sức, quá chừng.

Horripilation, *f.* Sự bắt dùng mình rởn ốc.

Horripiler, *a.* Làm cho khiếp vía, làm cho kinh hồn, làm cho giận ghét.

Hors, *prép.* Ngoài, ở ngoài. Trừ ra, không kể. *Habiter —la ville*, Ở ngoài thành.— *d'ici*, Đi đi cho rảnh! *Être—de soi*, Giận căm gan. Không yên chút nào. — *ligne*, Vô song, tót chúng. — *de là*, Trừ cái đó ra, không kể cái đó.

Hors-d'œuvre, *m.* Đồ ăn giặm.

Hortensia, *m.* Sau cau hoa, cúc dược hoa.

Horticulteur, *m.* Người lập, làm vườn.

Horticulture, *f.* Nghề lập, làm vườn.

Hosanna, *m.* Tiếng tung hô, tán tụng, chúc mừng.

Hospice, *m.* Nhà thương. Chỗ trú ngụ, nhà đỗ.

Hospitalier, ière, *adj.* Hay thết đãi, hay rước khách, hay cho đỗ nhờ. *Asile —*, Chỗ trú ngụ, nơi đỗ nhờ. *Religieuse hospitalière*, Bà phước nuôi dưỡng bịnh.

Hospitalisation, *f.* Sự ở nhà thương.

Hospitalité, *f.* Sự rước khách, sự cho đỗ nhờ. *Demander l' —*, Xin cho đỗ nhờ.

Hostie, *f.* Của tế lễ. Bánh lễ.

Hostile, *adj.* Nghịch, thù nghịch. Ghét, không ưa. *Parti—*, Phe nghịch. *L'opinion lui est —*, Ý tưởng chống nghịch nó.

Hostilement, *adv.* Cách thù nghịch.

Hostilité, *f.* Lòng ghét, lòng nghịch, sự phản nghịch. Giặc, giặc giã. *Commencer les hostilités*, Khỉ sự đánh giặc. *L' — de la presse*, Sự nhựt trình nghịch cùng đều đó, người đó.

Hôte, hôtesse, *s.* Kẻ rước khách, khách thứa. Chủ quán. Kẻ tới trú nhà quán. *Table d' —*, Bàn dọn cho khách ăn, cho kẻ trú ở nhà quán ăn.

Hôtel, *m.* Quán, quán xá, nhà quán. Dinh, dinh quan, nhà hội. Đền đài. *Demeurer à l' —*, Ở nhà quán. *Maître d' —*, Chủ quán. — *de ville*, Nhà hội thành phố.—*du gouverneur*, Dinh ông Nguyên soái.

Hôtel-Dieu, *m.* Nhà thương chánh.

Hôtelier, ière, *s.* Chủ quán, bà (mụ) quán.

Digitized by Google

Hôtellerie, *f.* Quán, quán xá, nhà quán.

***Hotte,** *f.* Cái gùi.

***Hottée,** *f.* Một gùi.

***Houblon,** *m.* Cẩu trảo đẳng, xà ma thảo.

***Houblonnière,** *f.* Đất (chỗ) trồng cẩu thảo đẳng.

***Houe,** *f.* Cái cuốc. Chỉa xăm, đào, nạy đất.

***Houille,** *f.* Than đất, than đá.

***Houiller, ère,** *adj.* Có than đá. *Terrain—,* Đất có than đá.

***Houillière,** *f.* Mỏ than đá.

***Houilleux, euse,** *adj.* Có than đá. *Roche houilleuse,* Đá có than đá.

***Houle,** *f.* Dợn sóng, lượn sóng, sóng lượn.

***Houlette,** *f.* Gậy chăn chiên, gậy mục đồng. Cái vá kẻ làm vườn. || *Au fig.* —, Chỉ phép cai trị. *Se ranger sous la — de qqn,* Chịu phép ai.

***Houleux, euse,** *adj.* Lượn sóng, dợn sóng. *Mer houleuse,* Biển sóng dợn, biển động.

***Houp!** *interj.* Hú! Hè!

***Houper,** *a.* Hú, kêu, réo.

***Houppe,** *f.* Tụi nĩ, tụi tơ. Cái đồ để giặm (giồi) phấn. Chóp, mào.

***Houppelande,** *f.* Thứ áo rộng mặc ngoài.

***Houpper,** *a.* Làm tụi. *—de la laine,* Chải lông chiên.

***Hourdis,** *m.* Sự tô vôi trên tấm rui.

***Houret,** *m.* Thứ chó săn đỡ.

***Hourra** *ou* **Houra, Hurrah,** *m.* Tiếng reo, tiếng ré. *Pousser des hourras,* Reo, ré lên, ó lên.

***Houspiller,** *a.* Xô đẩy. || *Au fig.* —, Xét nét, sát hạch. || SE HOUSPILLER, *r.* Đánh lộn.

***Housse,** *f.* Lá tố, lá phủ. tấm đậy, đồ đậy, áo bao đồ vật quí.

***Housser,** *a.* Quét bụi, phủi bụi.

***Houssine,** *f.* Roi, roi vọt, con roi.

***Houssiner,** *a.* Đánh đòn, đánh roi.

***Houssoir,** *m.* Chổi quét bụi. Phất trần.

***Houx,** *m.* Cây ô rô.

***Hoyau,** *m.* Thứ cuốc.

***Huard,** *m.* Ó biển.

***Hublot,** *m.* Lỗ trỗ hai bên hông tàu cho sáng ở dưới tàu.

***Huche,** *f.* Hộc cây để nhồi bột làm bánh.

***Huchet,** *m.* Còi, tù và.

Hué, *capitale de l'Annam.* Kinh đô Huế.

***Huée,** *f.* Tiếng làm om sòm mà đuổi thịt, đuổi chó sói... Tiếng rộ lên mà nó người nào.

***Huer,** *a.* Rộ lên, làm om sòm mà đuổi thịt, đuổi

Digitized by Google

chó sói. Rộ lên mà nỏ người nào.

Huilage, *m.* Sự thoa dầu, sự xức dầu.

Huile, *f.* Dầu. — *de coco,* Dầu dừa. — *d'arachides,* Dầu phộng. *Saintes huiles,* Dầu thánh.

Huiler, *a.* Xức dầu, thoa dầu. *Papier huilé,* Giấy dầu. — *une serrure,* Cho dầu cho ống khóa.

Huilerie, *f.* Nhà nấu dầu, lò dầu.

Huileux, euse, *adj.* Tươm dầu, trơn dầu, có dầu.

Huilier, *m.* Đồ để ve dầu ve giấm. Kẻ nấu dầu, bán dầu.

Huis, *m.* Cửa. || À — CLOS, *loc. adv.* Cửa đóng (không cho người ngoài vô). *Demander le — clos,* Xin tòa xử riêng (không cho người ta nghe coi).

Huisserie, *f.* Khuông cửa.

Huissier, *m.* Quan thủ môn. Đội việc trên tòa. Quan trưởng tòa.

***Huit,** *adj. num. card.* Tám, bát. Thứ tám. Số tám (8). — *hommes,* Tám người. *Henri huit.* Vua Henri thứ tám.

***Huitaine,** *f.* Tám ngày, tám bữa. Tám cái. *Remettre à —,* Để lại tám bữa nữa. *Une — d'œufs,* Bảy tám trứng gà.

***Huitième,** *adj. num. ord.* Thứ tám. || —, *s. m.* Một phần tám. || —, *f.* Lớp tám. *Faire sa —,* Học lớp tám.

***Huitièmement,** *adv.* Thứ tám, tám là.

Huître, *f.* Con hàu. || *Au fig.* —, Người u mê, người lừng khừng.

Humain, ne, *adj.* Thuộc về người ta. Nhơn từ, hiền lành, có nhơn. *Le genre —,* Loài người ta. *N'avoir rien d' —,* Không có nhơn, bất nhơn. *Respect —,* Sự sợ người ta nói, nể mặt. || —, *s. m. pl.* Người ta.

Humainement, *adv.* Theo sức loài người ta. Cách nhơn từ, có nhân. *Traiter —,* Ở có nhân. *Faire ce qui est — possible,* Làm đều người ta làm đặng, làm hết sức.

Humaniser, *a.* Làm cho phong tục thuần hậu. Làm cho ra hiền lành, cho ra nhơn từ. || S'HUMANISER, *r.* Ra hiền, ra tử tế. Ăn ở vừa (theo) ý kẻ khác.

Humaniste, *m.* Kẻ dạy (học) nghề văn chương.

Humanitaire, *adj.* Làm ích cho loài người ta. Hay lo cho loài người ta. *Avoir un but —,* Có ý làm ích cho người ta.

Humanité, *f.* Cả loài người, tánh loài người ta. Sự (lòng) nhơn từ. *Bien-*

Digitized by Google

faiteur de l'—, Kẻ làm việc gì hữu ích lớn cho người ta. *Il est plein d' — pour nous*, Người ở với ta có nhơn lắm. || —, *f. pl.* Nghề học văn chương.

Humble, *adj.* Khiêm nhượng, hạ mình. Khép nép, cúm núm. Hèn hạ, phàm hèn, su sơ. *Une — supplication*, Lời khiêm nhượng kêu xin. — *devant les grands*, Cúm núm (khép nép) trước mặt kẻ lớn. — *chaumière*, Chòi su sơ. *Position —*, Bực thấp hèn.

Humblement, *adv.* Cách khiêm nhượng, cung kính.

Humectant, te, *adj.* et *s.* Mát, đồ (ăn) mát.

Humecter, *a.* Làm cho ướt, làm cho thấm nước. Làm cho mát. || S'HUMECTER, *r.* Đượm nhuần, nhuần nhã. *S' — le gosier*, Uống. Thấm giọng.

Humer, *a.* Núc, nút, hút, húp (một hơi). — *un œuf*, Húp trứng gà. — *l'air*, Hứng gió.

Huméral, le, *adj.* Thuộc về cánh tay, về xương trối vai. *Voile —*, Khăn phủ vai.

Humérus, *m.* Xương trối vai.

Humeur, *f.* Khí, hơi. Khí huyết, máu, thủy. *Les humeurs froides*, Bịnh tràng nhạc. || *Au fig.* —, Tánh, tính. Sự chẳng bằng lòng, quạu quọ. — *triste*, Tánh hay buồn. *De bonne —*, Vui vẻ, tử tế. — *égale*, Tính đằm thắm.

Humide, *adj.* Ướt, ướt át, có nước, ẩm. *Lieu —*, Cho ướt. *Temps —*, Trời ướt át, trời mưa. *Avoir les mains humides*, Có tay ướt mem.

Humidement, *adv.* Trong chỗ ướt. *Être logé —*, Ở trong chỗ ướt át nê địa lắm.

Humidité, *f.* Sự ướt, khí thấp.

Humiliant, te, *adj.* Làm cho xấu hổ, sỉ nhục; hèn hạ, hèn mạt, nhẹ thể. *Propos —*, Lời sỉ hổ (nhục).

Humiliation, *f.* Sự sỉ nhục, sự xấu hổ. Sự làm cho ra hèn hạ. Sự hạ mình, sự khiêm nhượng. *Tomber dans l'—*, Ra hèn hạ. *Apprendre l'—*, Học cho biết ở khiêm nhượng.

Humilier, *a.* Hạ xuống, làm sỉ nhục. *Dieu humilie les superbes*, Chúa hạ kẻ kiêu ngạo xuống. || S'HUMILIER, *r.* Hạ mình xuống, sấp mình xuống. Ăn ở nho nhoi.

Humilité, *f.* Sự (đức) khiêm nhượng. Tự khiêm. Sự hạ mình xuống, sự kính nhường. *Parler en toute —*, Nói ra hết lòng cung kính.

Digitized by Google

Humoristique, *adj.* Nhạo chơi. *Dessin —,* Vẽ hình nhạo chơi.

Humour, *m.* Tánh hay bày chuyện nhạo chơi.

Humus, *m.* Đất đen, đất phân.

***Hune,** *f.* Từng cột bườm, chuồng cu(trên cột bườm).

***Hunier,** *m.* Bườn cột có chuồng cu.

***Huppe,** *f.* Chịm rẽ quạt, chim chóc mào.

***Huppé, ée,** *adj.* Có chóc mào (mao). || *Au fig.* —, Giàu sang. *Une personne haut huppée,* Người giàu có, tay phú quới.

***Hure,** *f.* Đầu heo rừng chặt ra. Đầu cá chặt ra rồi.

***Hurlant, te,** *adj.* Tru. *Chien—,* Chó tru.

***Hurlement,** *m.* Tiếng chó tru. Tiếng la hét, tiếng kêu la.

***Hurler,** *n.* Tru. *Le chien hurle,* Chó tru. || *Au fig.* —, Kêu la, la hét, ó dậy. Hát sái mà lớn nữa.—*un chant barbare,* Hát bài mọi rợ lắm.

***Hurleur, euse,** *adj.* et *s.* Hay la lối, ó dậy. Thư khỉ bên Thế Giái mới.

***Hurluberlu,** *m.* Người lờ khờ, vô tâm vô trí.

***Hussard,** *m.* Lính kị.

***Hussarde (à la),** *loc. adv.* Đại, đùa, bốc.

***Hutte,** *f.* Chòi, lều.

Hyacinthe, *f.* Dạ hương lan. Xích ngọc.

Hybride, *adj.* Lai, lai căn, sinh lan. Tiếng lấy hai thứ tiếng mà nhập lại, như: *Choléra morbus,* Ôn dịch dữ tợn.

Hydraulique, *adj.* Thuộc về sự lấy nước,quây nước. *Machine —,* Máy lấy (cất) nước. || —, *s. m.* Phép dạy cho biết lấy (cất) nước.

Hydre, *f.* Rắn nước. Rắn (bày đặt kia) có bảy đầu. || *Au fig.* —, Tính nết xấu người ta bỏ không đặng. *L' — de l'égoïsme,* Ích kỷ là tính nết xấu khó bỏ hơn hết.

Hydrocèle, *f.* Bịnh sưng da dái.

Hydrocéphalie, *f.* Bịnh thủy thũng nơi đầu.

Hydrofuge, *adj.* Không hay ướt,không thấm nước.

Hydrogène, *m.* Khinh khí.

Hydrographe, *m.* Kẻ lấy hoạ đồ sông biển.

Hydrographie, *f.* Hoạ đồ sông biển.

Hydrologie, *f.* Phép luận về nước.

Hydrologue, *m.* Kẻ thuộc biết phép luận về nước.

Hydromel, *m.* Nước pha mật ong.

Hydromètre, *m.* Đồ lường đo nước.

Digitized by Google

Hydrophobie, *f.* Sự gớm nước, sự ngợp nước. Bịnh điên, dại.

Hydropique, *adj.* et *s.* Mắc bịnh thủy thũng.

Hydropisie, *f.* Bịnh thủy thũng.

Hydrosaure Salvator, Con kì đà vàng.

Hydroscopie, *f.* Nghề (phép) tìm mạch nước.

Hydrothérapie, *f.* Phép dùng nước lạnh mà trị bịnh.

Hyémal,le, *adj.* *V.* HIÉMAL.

Hyène, *f.* Sơn cẩu.

Hygiène, *f.* Phép lo ngừa cho khỏi bịnh, sự giữ cho khỏi bệnh.

Hygiénique, *adj.* Thuộc về phép phòng bịnh. *Nourriture, boisson —,* Đồ ăn, đồ uống khỏi sinh bịnh.

Hygromètre, *m.* Máy độ cho biết khí trời ướt hay là khô. Táo thấp biểu.

Hymen *ou* **Hyménée,** *m.* Phép hôn nhơn, phép hôn phối. Ông tơ, bà nguyệt.

Hyménoptères, *m. pl.* Loại có bốn cánh như loài ong.

Hymne, *m.* et *f.* Ca vịnh, ca ngợi. *Chanter des hymnes au Seigneur,* Hát ca vịnh ngợi khen Chúa.

Hyoïde, *adj.* et *s.* Xương cuống lưỡi.

Hyperbole, *f.* Cách nói quá, nói thêm cho mạnh nghĩa. Ví dụ: *Verser des torrents de larmes,* Khóc nước mắt nhiều như mưa.

Hyperbolique, *adj.* Nói quá, nói thêm. *Expression —,* Cách nói thêm cho mạnh nghĩa.

Hyperborée, *ou* **Hyperboréen, enne,** *adj.* Ở phương bắc, về phương bắc.

Hyperdulie, *f.* Sự tôn kính Đức Bà.

Hypertrophie, *f.* Bịnh hài cốt lớn hơn thường.

Hypnotique, *adj.* Thuộc về sự mê, bất tỉnh.

Hypnotiser, *a.* Làm cho ngủ mê, làm cho ra bất tỉnh.

Hypnotisme, *m.* Phép làm cho ai ngủ mê, và đang khi ngủ vậy biểu nó làm gì nó vưng hết.

Hypocondre, *m.* Nơi hông, nơi cạnh sường.

Hypocondriaque, *adj.* et *s.* Mắc bịnh hay quẩu rẩu, rầu rĩ.

Hypocondrie, *f.* Bịnh hay quẩu rẩu, hay bắt bẳn hẳn.

Hyprocras, *m.* Rượu hương, hoa.

Hypocrisie, *f.* Sự giả hình, sự giả đò, sự làm bộ, sự bịnh bãi.

Hypocrite, *adj.* et *s.* Giả hình, làm bộ, dối trá, bịnh bãi *Langage —,* Lời bịnh

Digitized by Google

bli. *Larmes hypocrites*, Nước mắt khóc dối.

Hypocritement, *adv.* Cách giả hình.

Hypogastre, *m.* Bụng dưới, dạ dưới.

Hypogée, *m.* Hang đời xưa cất xác kẻ chết.

Hypostase, *f.* Ngôi, vị. *Il y a en Dieu trois hypostases et une seule nature*, Đức Chúa Trời có ba ngôi mà một tính.

Hypostatique, *adj.* Nên một ngôi.

Hypothécaire, *adj.* Có phép xiết nợ, có phép lấy của thế nợ. *Créancier —*, Chủ nợ có phép lấy của thế nợ. *Dette —*, Nợ người mắc chịu cầm cố của mình.

Hypothèque, *f.* Sự cầm cố, sự thế nợ.

Hypothéquer, *a.* Cầm cố, thế (của)—*un champ*, Cố, thế ruộng.

Hypothèse, *f.* Lời ví (thí) dụ, điều giả như, điều nói giác.

Hypothétique, *adj.* Ví dụ, giả sử, giả tĩ, giác thể.

Hysope *ou* **Hyssope** *f.* Kinh giái, ngưu tất.

Hystérie, *f.* Bịnh nơi tử cung.

Hystérique, *adj.* et *s.* Thuộc về bịnh nơi tử cung.

I

Iambe, *m.* Phép văn thi đặt một trắc một bình. || —, *m. pl.* Thơ bao biếm.

Iambique, *adj.* Về văn thơ một trắc một bình.

Ibis, *m.* Con cò. — *noir*, Cò quắm đen.

Iceberg, *m.* Một vầng nước đặt trôi linh đinh giữa biển.

Icelui, icelle, *adj.* et *pron. dém.* Đó, đó chúc.

Ichtyocolle, *f.* Keo làm bằng bao tử cá.

Ichtyologie *ou* **Ichthyologie**, *f.* Phép luận về loại cá.

Ichtyologiste, *m.* Kẻ học phép luận về loại cá.

Ichtyophage, *adj.* et *s.* Hay ăn cá.

Ici, *adv.* Đây, tại đây, ở đây. Nay, bây giờ, rày. *Il est —*, Nó ở đây. *D'—à demain*, Từ hôm nay cho tới mai. || *Ici-bas*, Dưới thế nầy, ở đời nầy. || JUSQU'ICI, *loc. adv.* Cho tới bây giờ, cho đến nay, ngày nay. *Par—*, Ngõ nầy.

Iconoclaste, *m.* Kẻ phá ảnh tượng thánh. Quân rối đạo không chịu kính ảnh tượng.

Digitized by Google

Ictère, *m.* Bịnh huỳnh đãn nước da vàng.

Ictérique, *adj.* et *s.* Thuộc về bịnh huỳnh đãn. Kẻ mắc bịnh huỳnh đãn.

Idéal, le, *adj.* Bày vẽ trong trí, xuyên tạc trong trí. Tốt nhứt, nhứt hảo, toàn hảo. *Beauté idéale,* Lịch sự hết sức. Hồng nhan khuynh thành. || —, *s. m.* Sự tốt nhứt, sự trọn lành, sự toàn hảo, đều làm tột bậc khéo. *L' — de l'artiste,* Khuông khéo nhứt thợ bày trong trí.

Idée, *f.* Trí vẽ, sự tưởng tượng, ý tưởng, ý nhớ, sự hiểu biết. Sự mơ tưởng bá vơ. — *claire,* Sự bày trong trí rõ ràng, sự hiểu rõ. — *sublime,* Ý cao kì.

Idem, *adv.* (ID.) Cũng vậy, như vậy.

Identification, *f.* Sự làm cho ra một, sự làm cho ra giống in. Sự giảo nghiệm hình chánh.

Identifier, *a.* Làm cho ra một, cho ra giống như một. Giảo nghiệm hình chánh. || S'IDENTIFIER, *r.* Ra một, in như một. Hiểu thấu.

Identique, *adj.* Ra một, in như một. *Ces deux objets sont identiques,* Hai cái nầy giống in như nhau.

Identiquement, *adv.* Giống in, in nhau.

Identité, *f.* Sự giống in như một. Sự giảo nghiệm hình chánh. *Plaque d'—,* Cái thẻ giảo nghiệm hình chánh đeo trong mình.

Idéologie, *f.* Phép luận về ý tưởng.

Ides, *f. pl.* Tên ngày rằm, hoặc ngày 13 theo lịch Rôma xưa.

Idiome, *m.* Tiếng quốc âm, (tiếng quốc ngữ).

Idiot, te, *adj.* et *s.* Dại, u mê, dốt nát, ngu muội. *Homme —,* Người ngu độn.

Idiotie, *f.* Bịnh mất trí khôn. || *Au fig.* —, Lời dại không có nghĩa.

Idiotisme, *m.* Cách (kiểu) nói riêng về tiếng nước nào.

Idolâtre, *adj.* et *s.* Kẻ thờ bụt thần. Ke thương quá, kẻ mê. *Peuple —,* Dân thờ bụt thần. *Être — de ses enfants,* Thương (cưng) con quá.

Idolâtrer, *n.* Thờ bụt thần ma quỉ. || —, *v. a.* Thương quá, mê quá. || S' —, *r.* Thương mình quá lẽ.

Idolâtrie, *f.* Sự thờ bụt thần. Sự thương quá, sự mê.

Idole, *f.* Hình tượng bụt thần. *Les prêtres des idoles,* Sãi, thầy sãi. || *Au fig.* —, Người mình ưa quá, thương quá, tưng trọng

Digitized by Google

quá. *Cet enfant est l' — de son père,* Thằng nhỏ nầy cha nó cưng quá lẽ.

Idylle, *f.* Văn thi, **ca văn** mục đồng.

Ií, *m.* Cây bá điển, **sam** bá thọ. Cái **ba** góc để thắp đèn thếp.

Igname, *f.* **Khoai** mỡ, khoai tím.

Ignare, *adj.* **et** *s.* Dốt nát, không học **hành.** Người dốt nát.

Igné, ée, *adj.* Có lửa, sinh lửa. *Matière ignée,* Vật hay sinh lửa.

Ignifuge, *adj.* **Làm cho** sự gì không cháy được.

Ignoble, *adj.* Hèn, hèn hạ. Dơ dáy, nhơ nhớp. *Langage —,* Lời như hèn.

Ignominie, *f.* Sự xấu hổ, sự nhuốc nha, sự sỉ nhục, sự ô danh.

Ignominieusement, *adv.* Cách sỉ nhục, cách xấu hổ.

Ignominieux, euse, *adj.* Xấu hổ, ốc nhục, sỉ nhục, nhuốc nha. *Supplice —,* Hình khổ nhuốc nha.

Ignorance, *f.* Sự dốt nát, sự không biết, sự lầm lỡ. *— crasse,* Sự dốt đặc.

Ignorant, te, *adj.* et *s.* Dốt nát, không hay chữ, không biết. Dở, bất tài. *— en histoire,* Không biết sách sử. *Un médecin —,* Thầy thuốc dở.

Ignoré, ée, *adj.* Không ai biết, ẩn dật, ẩn tịch. *Une retraite ignorée,* Chỗ ẩn dật.

Ignorer, *a.* Không biết, không hay. *J'ignore quand il viendra,* Không biết chừng nào nó mới tới. || S' —, *r.* Không biết mình ra thể nào cho rõ.

Iguane, *m.* Con kì đà.

Il, *pron. pers.* Nó, người, người ấy... *— vient de partir,* Người mới đi.

Île, *f.* Cù lao. Chòm nhà chỗ vắng vẻ, chòm cây ở giữa rừng cát.

Iles, *m. pl.* Hông, dạ dưới.

Illégal, le, *adj.* Không nhằm (phải) phép. Trái (sái) luật, trái lệ. *Ordonnance illégale,* Lịnh sái luật.

Illégalement, *adv.* Cách sái phép. *Agir —,* Làm không trúng phép luật.

Illégalité, *f.* Sự sái luật, sái phép. *L' — d'une convention,* Sự giao ước không nhằm phép luật.

Illégitime, *adj.* Sái phép, sái luật. Trái phép công bình. *Mariage —,* Sự lấy nhau không có cưới hỏi. Sự trai gái. *Enfant —,* Con chơi ác, con ngoại tình. *Exigences illégitimes,* Bắt buộc sái phép, quá luật.

Illégitimité, *f.* Sự trái phép, sự sái luật.

Digitized by Google

Illettré, ée, *adj.* et *s.* Không hay chữ, dốt nát.

Illicite, *adj.* Chẳng nên, trái phép, trái lẽ. *Action—,* Việc chẳng nên làm.

Illicitement, *adv.* Cách chẳng nên, cách sái.

Illico, *adv.* Tức thì, lập tức, bây giờ liền.

Illimité, ée, *adj.* Không chừng, vô hạn, minh mông. *Jouir d'un congé —,* Được phép nghỉ vô hạn.

Illisible, *adj.* Đọc không đặng, coi không đặng (ra). *Signature —,* Tên kí coi không ra. *Ouvrage—,* Sách không hay.

Illisiblement, *adv.* Coi không ra, đọc không được.

Illogique, *adj.* Không theo lẽ, chẳng cứ lẽ, phi lý, vô lý.

Illogiquement, *adv.* Cách phi lý.

Illuminateur, *m.* Kẻ lo việc thắp đèn. || *Au fig.* —, Kẻ sáng soi, kẻ mở lòng.

Illumination, *f.* Sự thắp đèn; Đèn thắp giăng giăng ngày lễ, hội trương đăng. *—des rues de Saigon,* Thắp đèn các ngả đàng thành Saigon. || *Au fig.* —, Ơn soi sáng, ơn mở lòng. *Soudaine—,* Ơn soi sáng không dè, thình lình.

Illuminé, ée, *adj.* Có thắp đèn sáng. || *Au fig.*—, Được ơn soi sáng. || —, *s.* Kẻ tưởng mình được thấy điềm lạ.

Illuminer, *a.* Thắp cho sáng, soi sáng. Trương đăng. || *Au fig.* —, Soi sáng, mở lòng.

Illusion, *f.* Sự lầm, sự lầm lạc, sự tưởng lầm, sự tưởng bá vơ. *Les illusions de la vie,* Những điều lầm lạc ở đời. *Se faire—,* Tưởng lầm, tưởng sái, mê hoặc.

Illusionner, *a.* Làm cho lầm, gạt, lường gạt. || S'ILLUSIONNER, *r.* Tưởng lầm, nghĩ sái.

Illusoire, *adj.* Dối, dối trá, gian dối. Vô ích, ăn trợt. *Projet —,* Tính công việc ăn trợt (tính làm việc gì mà sau không làm đặng).

Illusoirement, *adv.* Cách quỉ quái, cách gian dối, vô ích.

Illustration, *f.* Sự làm cho sáng danh, làm cho vinh vang. Sự rạng danh, nổi tiếng. Hình vẽ trong sách. *Acquérir de l' —,* Được danh, nổi tiếng.

Illustre, *adj.* Danh vọng, anh danh, sang trọng, vang hiển. *Famille —,* Nhà sang trọng.

Illustré, ée, *adj.* Sang trọng, vang hiển. Có vẽ hình, in hình. *Édition illustrée,* Sách có in hình vẽ.

Illustrer, *a.* Làm cho sáng

Digitized by Google

danh, làm cho vinh hiển. In hình, vẽ hình. — *son pays*, Làm cho rạng danh nước nhà. || S'ILLUSTRER, *r.* Ra sang trọng, được rạng danh, nổi tiếng.

Illustrissime, *adj.* Đức ông, ngài.

Ilot, *m.* Cù lao nhỏ.

Image, *f.* Hình ảnh, hình tượng, tượng ảnh. Sự giống. Hình bóng, sự bày ra trong trí. *L' — de la sainte Vierge,* Ảnh Đức Bà. *Voir son — dans l'eau,* Thấy hình mình dưới nước. *Il est l' — de son père,* Nó giống hệt cha nó. *Son — me suit partout,* Tôi thấy hình dạng nó mãi khắp mọi nơi. *Se faire une — terrible de la mort,* Nó thấy hình sự chết gớm ghê trước mặt nó hoài.

Imagé, ée, *adj.* Văn hoa, văn sức, hoa mĩ. *Style —,* Văn nói thêu thùa.

Imager, *a.* Nói văn hoa, nói hoa mĩ.

Imagerie, *f.* Nghề làm (bán) ảnh tượng.

Imaginable, *adj.* Tưởng trong trí được, bày ra trong trí được.

Imaginaire, *adj.* Có trong trí vậy mà thôi, mơ màng, bày vẽ ra trong trí. *Malade —,* Người đau bởi tưởng mình đau (mà không có đau thiệt).

Imaginatif, ive, *adj.* Hay bày vẽ. *Esprit —,* Trí hay bày vẽ lắm.

Imagination, *f.* Trí vẽ, trí biến hóa. Sự tưởng mơ màng. — *vive,* Trí vẽ rắn rỏi lắm. *Se repaître d'imaginations,* Mơ tưởng những điều bá vơ không lẽ được.

Imaginer, *a.* Bày vẽ trong trí, bày ra, vẽ ra ; tưởng, nghĩ ra. — *une machine curieuse,* Bày ra một cái máy lạ kì. || S'IMAGINER, *r.* Tưởng, ngờ. Nghĩ, xét.

Imbécile, *adj.* et *s.* Lẫn, lẫn lộn. Dại dột, khờ dại, u mê, ngu. *Air —,* Bộ u mê.

Imbécillité, *f.* Sự lẫn lộn. Sự dại dột, sự u mê, sự ít trí.

Imberbe, *adj.* Không có râu. Trẻ, nhỏ tuổi.

Imbibé, ée, *adj.* Thấm, ướt. *Linge — d'huile,* Khăn thấm dầu.

Imbiber, *a.* Làm cho ướt, thấm, nhúng. — *une éponge.* Thấm ướt rong đá. || S'IMBIBER, *r.* Ướt, thấm, rút, hút (nước).

Imbibition, *f.* Sự thấm nước.

Imbriqué, ée, *adj.* Sắp lớp, từng lớp như lợp ngói nhà vậy. *Les écailles des poissons sont imbriquées,* Vảy cá sắp lớp theo nhau.

Imbroglio, *m.* Sự lộn xộn.

Digitized by Google

sự rối rắm, sự bậy bạ. *C'est un — que ce procès,* Kiện này rối rắm lắm.

Imbu, ue, *adj.* Ướt, thấm, nhúng. Thuộc biết, thấm thấp. *Papier — d'huile,* Giấy thấm dầu.—*d'erreurs,* Thấm mê những điều lầm lạc.

Imbuvable, *adj.* Uống không đặng.

Imitable, *adj.* Đáng (nên) bắt chước, nên theo.

Imitateur, trice, *s.* Kẻ bắt chước. *Esprit —,* Trí hay bắt chước.

Imitatif, ive, *adj.* Bắt chước. *Harmonie imitative,* Âm hoà bắt chước (theo bản đã có rồi).

Imitation, *f.* Sự bắt chước, sự học đòi. Sự đo theo. Sự giả mạo. *L'— des vertus des saints,* Sự bắt chước nhơn đức các thánh. *Des bijoux en —,* Đồ nữ trang giả. — *de J.C.* Sách gương phước. || À L'—DE, *loc. prép.* Bắt chước theo, như.

Imiter, *a.* Bắt chước, theo đòi, học theo, theo gương, dõi theo. Giả, mạo. Nhái. — *ses parents,* Bắt chước cha mẹ. — *une signature,* Giả chữ thủ ký. || S'IMITER, *r.* Bắt chước nhau.

Immaculé, ée, *adj.* Thanh sạch, tinh tấn, sạch sẽ. *Blancheur immaculée,* Sự trắng tinh. || *Immaculée Conception,* Đức Bà chẳng hề mắc tội tổ tông.

Immangeable, *adj.* Ăn không được. *Ce pain est —,* Bánh nầy ăn không được.

Immanquable, *adj.* Không trật, chẳng sai, chắc.

Immanquablement, *adv.* Không sai. Chắc.

Immarcessible, *adj.* Không hay hư.

Immatérialiser, *a.* Làm cho vô hình thể, xét là vô hình thể.

Immatérialité, *f.* Sự vô hình vô tượng, sự vô tài chất. *L'— de l'âme,* Sự linh hồn vô hình thể, sự linh hồn thiêng liêng.

Immatériel, elle, *adj.* Vô hình thể, vô tài chất, không hình tượng. *Les anges sont des êtres immatériels,* Thiên thần là đấng không có xác thịt.

Immatriculation, *f.* Sự đam vô sổ bộ, sự ghi, biên vô bộ. Sự đứng (có) trong sổ bộ.

Immatriculer, *a.* Biên, ghi, trục vô sổ bộ.

Immédiat, te, *adj.* Ngay. Liền, tức thì, lập tức. *Cause immédiate,* Cớ chánh (ngay). *Son départ fut —,* Nó đã đi lập tức. *Successeur —,* Kẻ thế kế liền đó.

Immédiatement, *adv.*

Digitized by Google

Liền, tiếp, kế. Tức thì, lập tức.—*après*, Sau đây liền, kế sau đây liền.

Immémorial,le, *adj.* Lâu quá nhớ không được. Lâu đời lắm. *De temps*—, Thuở đời cổ lĩ cổ lai.

Immense, *adj.* Vô cùng, minh mông, rộng thinh. Vô lượng vô biên, bao lao. Nhiều lắm. *Forêt*—, Rừng rộng minh mông.

Immensément, *adv.* Vô cùng. Nhiều lắm. — *riche*, Giàu có vô hồi, nói sao cho đặng.

Immensité, *f.* Sự vô lượng vô biên, sự vô ngần. Sự rộng lớn minh mông. Sự nhiều lắm. *L' — est un attribut de Dieu*, Vô lượng vô biên là một tư chất của Đức Chúa Trời. *L' — des cieux*, Bầu trời đất rộng lớn minh mông.

Immerger, *a.* Nhận xuống (vô) nước, dầm nước, nhận nước, trấn nước. — *un corps*, Bỏ xác kẻ chết xuống biển.

Immérité, ée, *adj.* Oan, oan ức. Không đáng. *Châtiment*—, Sự phạt oan.

Immersion, *f.* Sự nhận (dầm) nước. Sự chìm xuống.

Immeuble, *adj.* et *s.* Của không di dịch đặng. Điền sản. *Biens immeubles*, Của không di dịch đặng (như =Vườn, đất, ruộng, nhà...).

Immigrant, te, *adj.* et *s.* Sang đi ở xứ khác, sang lập gia cư xứ khác. Người khách trú.

Immigration, *f.* Sự sang đi xứ khác, sự tới ngụ xứ khác. *Bureau de l'*—, Phòng (toà) tân đáo.

Immigrer, *n.* Sang ở xứ khác, tới lập gia cư xứ khác.

Imminence, *f.* Sự hòng đến, sự gần đến.—*du péril*, Sự hiểm nghèo hòng đến.

Imminent, te, *adj* Hòng đến, gần đến. *Ruine imminente*, Gần ngã, gần sập.

Immiscer, (S') *r.* Xen vô, dự vào (tới).

Immixtion, *f.* Sự hoà, sự pha trộn. Sự xen vô (việc người ta).

Immobile, *adj.* Không day động, không cục cựa. Đứng sững (sựng). *Rester* —, Đứng sững, đứng trơ trơ. || *Au fig.*—, Vững vàng, bền đỗ, không chuyển (rúng) động. *Calme et — dans le danger*, Tỉnh táo vững vàng trong cơn nguy hiểm.

Immobilier, ière, *adj.* Về của không di dịch được, về điền sản. *Vente immobilière*, Sự bán vườn đất ruộng nương.

Digitized by Google

Immobiliser, *a.* Làm cho không động (đi, chạy), làm cho ra vững chắc. Làm cho ra điền sản.— *une machine,* Làm cho máy không chạy nữa.

Immobilité, *f.* Sự không day động, sự không động địa. Sự đứng sững.

Immodération, *f.* Sự vô độ, sự thái quá.

Immodéré. ée, *adj.* Không biết chế độ, vô độ vô lượng, thái quá, quá độ. *Désir—,* Sự mê thái quá.

Immodérément, *adv.* Cách vô độ, thái quá, quá đỗi.

Immodeste, *adj.* Trắc nết, mất nết, loã lúa, vô phép, thô tục, tục tĩu. *Habillement—,* Áo mặc trắc nết.

Immodestement, *adv.* Cách trắc nết, vô phép.

Immodestie, *f.* Sự trắc nết, sự vô phép, sự thô tục.

Immolateur, *m.* Kẻ tế lễ.

Immolation, *f.* Sự tế lễ, sự giết loài vật mà tế lễ. Sự giết người ta.

Immoler, *a.* Tế lễ, giết mà tế lễ. Giết chết. — *un agneau,* Giết một con chiên. || *Au fig.—,* Thí ai, làm nó mạt.—*un ami à son ambition,* Thí bạn hữu cho mình đặng chức quờn của cải. || S'IMMOLER, *r.* Chịu chết, liều mình, thí thân.

Immonde, *adj.* Dơ dáy, xấu xa, ô uế. *Esprit—,* Thần dơ dáy, quỉ dữ.

Immondice, *f.* Đồ dơ, rác rến. || *Au fig.* —, Sự dơ dáy, sự ô uế.

Immoral, le, *adj.* Luông tuồng, hoang đàng. Nghịch phong hoá. trái thói nết. *Conduite immorale,* Cách ăn ở hoang hư. *Livres immoraux,* Sách nghịch, phạm đến phong hoá.

Immoralité, *f.* Sự hoang đàng, sự nghịch phong hoá, sự trái thói nết. *L' — du théâtre,* Sự nghịch phong hoá theo hát bội.

Immortaliser, *a.* Làm cho chẳng hay chết. Làm cho nhớ muôn đời, lưu truyền vạn đại. || S'IMMORTALISER, *r.* Làm cho muôn đời thiên hạ còn nhớ đến mình. Bia danh. *Il s'est immortalisé à la guerre,* Người đánh giặc thì đã được danh tiếng cả đời.

Immortalité, *f.* Sự chẳng hay chết, sự hằng sống. Sự thiên hạ nhớ muôn đời. — *de l'âme,* Sự linh hồn chẳng hay chết.

Immortel, elle, *adj.* Chang hay chết, hằng sống. *Dieu est—,* Đức Chúa Trời là Đấng hằng sống. || *Au fig.—,* Để đời, lưu truyền hậu thế. *Monument —,* Cồ

Digitized by Google

tích lưu truyền hậu thế. || —, *s. m. pl.* Bụt thần. || —, *s. f.* Bông (hoa) trường sanh. Hoa nở ngày.

Immortification, *f.* Sự không hay hãm mình. Lòng hay chìu về sự sung sướng.

Immortifié, ée, *adj.* Không hay hãm mình, hay ưa sự sung sướng. *Esprit —,* Trí lòng chẳng biết hãm dẹp tình tư dục.

Immuable, *adj.* Chẳng hay thay đổi, vững bền một trực luôn. *Les lois humaines ne sont pas immuables,* Lề luật người ta lập ra không được vững bền.

Immuablement, *adv.* Chẳng hay thay đổi, cách vững bền, cách bền chặt.

Immuniser, *a.* Làm cho khỏi bịnh. *Le sérum immunise contre la peste,* Bởi chích thuốc thì khỏi bị ôn dịch.

Immunité, *f.* Sự khỏi, sự chuẩn cho khỏi.

Immutabilité, *f.* Sự chẳng hay thay đổi, sự vững bền.

Impair, re, *adj.* Lẻ, so le, lẻ đôi. *Nombre impair,* Số lẻ. *Jouer à pair ou —,* Đánh chẵn lẻ.

Impalpable, *adj.* Nhỏ mứt, nhỏ rí (rờ không nhám tay). *Poudre —,* Mạt nhỏ bấn (rí).

Impardonnable. *adj.* Không đáng tha, không lẽ tha, không tha được, bất khả dong. *Crime —,* Tội không lẽ tha (dung) được.

Imparfait, te, *adj.* Chưa xong, chưa rồi, không trọn lành, dở dang, không khéo, vụng. *Maison imparfaite,* Nhà không tốt không tiện.

Imparfaitement, *adv.* Cách chẳng trọn, chưa xong, dở dang, vụng về.

Imparité, *f.* Sự lẻ, sự lẻ đôi, sự so le.

Impartial, le, *adj.* Không tây vị, vô tư. Công bình, ngay. *Juge —,* Quan xét công bình.

Impartialement, *adv.* Cách công bình, vô tư. *Partager —,* Chia đều hết.

Impartialité, *f.* Sự không tây vị, sự công bình, sự vô tư.

Impasse, *f.* Đường cùng. || *Au fig.* —, Sự túng ngặt. *Être dans une —,* Túng thế.

Impassibilité, *f.* Sự chẳng hay đau đớn. Sự vững vàng, sự kiên tâm.

Impassible, *adj.* Chẳng hay đau đớn, không nao núng. || *Au fig.* —, Vững vàng, kiên cố, mạnh mẽ. Công bình, ngay thật. *Les martyrs restaient impassibles au milieu de leurs tour-*

Digitized by Google

ments, Các thánh tử đạo chịu hình khổ vững vàng mạnh mẽ.

Impatience, *f.* Sự không nhịn, không chịu được. Sự áy náy, sự bồn chồn, sự ức lắm. *Attendre avec—*, Trông lên trông xuống, đợi hụt hơi. *L'— gâte tout*, Bồn chồn thì mọi chuyện mọi hư. || *—*, *pl.* Sự nóng nảy, sự nổi xung. *Avoir des—*, Nổi xung, nóng nảy, nóng sốt.

Impatient, te, *adj.* Không nhịn nhục, không yên, bồn chồn; không chịu. *Malade —*, Người đau không hay chịu khó.

Impatienter, *a.* Không nhịn nhục được, làm cho nổi giận, làm nổi xung; bồn chồn, trằn trọc trằn xa. *Vous m'impatientez*, Anh làm cực quá tôi không nhịn nữa. || S'IMPATIENTER, *r.* Nổi giận, nổi xung, tức mình.

Impatroniser, (S') *r.* Tới ở làm chủ (choán).

Impayable, *adj.* Vô giá. *Travail —*, Việc khéo vô giá. || *Au fig. —*, Vui, ngộ, kì cục. *Aventure—*, Chuyện kì cục (cớ trêu).

Impayé, ée, *adj.* Không trả, chưa trả. *Facture impayée*, Toa chưa trả tiền.

Impedimenta, *lat.* Những sự ngăn trở.

Impeccabilité, *f.* Sự chẳng phạm tội được, sự chẳng sai lầm được.

Impeccable, *adj.* Chẳng phạm tội được, chẳng sai lầm được, chẳng lầm lỗi được. || *Au fig. —*, Không lỗi, trúng phép. *Tenue —*, Ăn ở trúng phép hết.

Impénétrabilité, *f.* Sự không vật gì thấu vô được. Sự không hiểu đặng.

Impénétrable, *adj.* Không thấu được, không qua được. *Cuirasse —*, Giáp dầm không phủng. *Forêt—*, Rừng cao không ai tới đó bao giờ. || *Au fig.—*, Hiểu không thấu; kín nhiệm, sâu nhiệm. *Mystère —*, Sự kín nhiệm hiểu không thấu.

Impénitence, *f.* Sự cứng lòng không ăn năn trở lại, sự không ăn năn. *Mourir dans l' —*, Chết không ăn năn trở lại.

Impénitent, te, *adj.* et *s.* Cứng lòng không chịu ăn năn trở lại.

Impense, *f.* Tiền sở phí, sở tổn.

Impératif, ive, *adj.* Khiến dạy, sai biểu. *Ton—*, Giọng nói có quờn phép. *Mode—*, Cách để biểu, để khiến.

Impérativement, *adv.* Cách khiến dạy.

Impératrice, *f.* Bà hoàng hậu, vương hậu. — *mère*,

Digitized by Google

Bà hoàng thái hậu, quốc mẫu.

Imperceptible, *adj.* Không thấy (xem, nghe) được. Hiểu không được, biết không được. *Son presque —*, Tiếng nhỏ ít nghe được.

Imperdable, *adj.* Không thua, không thất được. *Procès —*, Kiện nầy thua chẳng dặng, không thất được.

Imperfectibilité, *f.* Sự nên trọn lành không dặng.

Imperfectible, *adj.* Không lẽ trọn lành được. *L'homme est —*, Người ta không lẽ trọn lành được.

Imperfection, *f.* Sự chẳng dặng trọn, sự không trọn lành. Lỗi, tật, cái vụng, cái dở. *Les imperfections d'un travail*, Những sự lỗi (sái, dở) trong một việc.

Imperforé, ée, *adj.* Bít lại tại có tật. *Nez —*, Mũi bị tật nghẹt.

Impérial. le, *adj.* Thuộc về hoàng đế. *Dignité impériale,* Chức hoàng đế. *Manteau —,* Mảng bào, long bào.

Impériale, *f.* Mui, nóc xe đưa. Chỗ ngồi trên mui xe đưa. Râu mọc chỗ cằm.

Impérialiste, *adj.* et *s.* Kẻ về phe bảo hộ hoàng đế.

Impérieusement, *adv.* Cách kiêu ngạo, kiêu hãnh, kiêu cách, khiến dạy. *Parler —*, Nói kiêu hãnh lắm, nói xấc quá.

Impérieux, euse, *adj.* Kiêu hãnh, kiêu ngạo, xấc xược. *Caractère —*, Tánh xấc xược. || *Au fig. —*, Hung, gắt, ngặt, riết. *Besoin —*, Sự túng riết.

Impérissable, *adj.* Không hay hư nát, không hề chết mất. Bền lâu, muôn đời. *Souvenir —*, Sự nhớ đời đời.

Impéritie, *f.* Sự dở dang, sự vụng về, sự bất tài. *L'affaire n'a pas réussi à cause de son —*, Việc nầy không xong tại nó dở quá.

Imperméabilité, *f.* Sự nước vô không được, sự không thấm (rút) nước được.

Imperméable. *adj.* Nước vô (thấm) không được. *Manteau —*, Áo không thấm nước, áo tơi.

Impermutable, *adj.* Không lẽ đổi với cái khác được.

Impersonnalité, *f.* Sự chẳng có ngôi, sự chẳng chỉ tên ai.

Impersonnel, elle, *adj.* Chẳng chỉ riêng về ai, không có ngôi, chỉ trống. *La loi est —*, Luật không chỉ riêng về ai. || *Verbe —*, Tiếng công cuộc không có

Digitized by Google

ngôi. *Mode — (infinitif)*, Cách trổng (không chỉ ngôi), trong tiếng công cuộc.

Impertinemment, *adv.* Cách dại dột, khùng khịu, bậy bạ, bá láp. Vô phép, xấc xược.

Impertinence, *f.* Sự vô phép, sự dần lân, sự dại dột; sự làm mích lòng, lời khó chịu.

Impertinent, te, *adj.* Vô phép, phi lý, làm điều nghịch lẽ. Cang cường, dần lân, rắn rỏi, xấc xược, kiêu cách, mích lòng. *Réponse impertinente*, Trả lời xấc xược, vô phép, mất lòng.

Imperturbabilité, *f.* Sự chẳng hay bối rối, sự không hay nao núng. Sự vững vàng chắc chắn.

Imperturbable, *adj.* Chẳng hay bối rối. Vững vàng, chắc gan, bền chí. *Un sérieux —*, Người chắc gan tỉnh lắm.

Impétrable, *adj.* Có lẽ xin được.

Impétration, *f.* Sự được, sự xin được.

Impétrant, te, *s.* Kẻ xin được.

Impétueusement, *adv.* Cách hầm hầm, hung dữ, mạnh lắm. *Ce fleuve coule —*, Sông nầy chảy mạnh quá, chảy ào ào, cuộn cuộn.

Impétueux, euse, *adj.* Mạnh, ào ào. *Vent —*, Gió thổi mạnh (vụt vụt). *Désir —*, Ước muốn quá lẽ, hết sức. || *Au fig.—*, Hung dữ, lung lăng, cộc cằn. *Caractère—*, Tánh hung dữ.

Impétuosité, *f.* Sự (sức) mạnh lắm, sự ào ào, vụt vụt, sự hầm hầm. || *Au fig. —*, Sự hung hăng, sự dữ dằn, sự cộc cằn. *L'— de la jeunesse*, Người trẻ tuổi thì hăng lắm.

Impie, *adj.* et *s.* Vô đạo, mạn đạo, nghịch đạo. Thất đức, ác tệ, bất nhơn, bất hiếu, bạo ngược, bất trung. *Paroles impies*, Lời nghịch đạo. *Race —*, Dòng vô đạo. *C'est un —*, Ấy là quân nghịch đạo.

Impiété, *f.* Sự vô đạo, sự khinh đạo. Lời (việc) nghịch đạo. Sự thất đức, sự bất nhơn, sự bất hiếu. *Afficher l' —*, Tỏ ra sự mình nghịch đạo. *Commettre des impiétés*, Làm những điều vô đạo.

Impitoyable, *adj.* Chẳng hay thương xót, nhặt nhiệm, gắt quá. *Cœur —*, Lòng không hay thương xót. *Maître —*, Thầy dạy nhặt nhiệm, thẳng phép lắm.

Digitized by Google

Impitoyablement, *adv.* Chẳng biết thương xót, cách nhặt nhiệm, thẳng phép quá. *Chasser qqn —,* Đuổi ai không biết thương nó nữa.

Implacabilité, *f.* Sự hay hềm hịch, sự không hay nguôi.

Implacable, *adj.* Chẳng nguôi được, hay hềm hịch, hay tích giận. *Haine—,* Sự hềm hịch (thù). *Ennemi—,* Kẻ thù luôn (không khi nào nguôi).

Implacablement, *adv.* Không nguôi được. *Haïr—,* Giận ghét luôn không nguôi được, ghét đời.

Implanter, *a.* Trồng vô. || *Au fig.* —, Đem vào, lập ra, bày ra. || S'IMPLANTER, *r.* Dính, dính vào. *Les lichens s'implantent dans les rochers,* Rong rêu bọt trắng hay mọc theo kẹt nẻ đá. || *Au fig. Il s'est implanté ici,* Nó vô đây cứ ở hoài.

Implication, *f.* Sự làm cho vương vấn; sự mắc liên can. Sự nói nghịch lại.

Implicite, *adj.* Có ở trong dầu không nói ra rõ ràng. *Condition —,* Đều buộc có tự nhiên dầu không nói ra rõ ràng. *Foi —,* Sự tin chung hết các đều Hội thánh dạy.

Impliqué, ée, *adj.* Vương vấn, vấn vít, liên can; dính dấp.—*dans une affaire d'homicide,* Bị liên can nhơn mạng.

Impliquer, *a.* Làm cho vương vấn, làm cho mắc liên can. Làm cho hiểu là có... dầu không nói ra (chỉ ra) rõ ràng.—*qqn dans une plainte,* Kẹp ai vào trong đơn thưa. *L'idée d'homme implique l'idée d'intelligence.* Hễ nói người ta, thì hiểu là người có trí khôn biết lành dữ mà chớ.

Imploration, *f.* Sự nài xin, sự kêu van.

Implorer, *a.* Nài xin, gắn vó nài xin, kêu xin. — *la miséricorde de Dieu,* Nài xin Chúa thương xót.

Impoli, ie, *adj.* Vô phép, bất lịch sự, thô tục.

Impoliment, *adv.* Cách vô phép.

Impolitesse, *f.* Sự vô phép, sự thất lễ, sự thô tháp, sự quê mùa.

Impolitique, *adj.* Không nhằm phép trị nước, nghịch vương chánh, nghịch chánh pháp. Dở dang, vụng về. *Mesure —,* Phép lập ra nghịch chánh pháp.

Impolitiquement, *adv.* Cách dở dang.

Digitized by Google

Impondérable, *adj.* Không cân được, không biết được nặng nhẹ thể nào. *L'électricité est —,* Điện khí cân không đặng.

Impopulaire, *adj.* Không theo ý dân, chẳng đẹng lòng dân, nghịch ý dân sự. Dân sự không ưa, không mến. *Loi—,* Luật ra không vừa ý dân. *Roi—,* Vua dân sự không ưa.

Impopularité, *f.* Sự không vừa ý dân, sự nghịch ý dân, sự dân không ưa.

Importance, *f.* Sự trọng, sự đại hệ. Quyền thế, quờn quới. Sự kiêu ngạo, sự cao cách. *Affaire d'—,* Việc đại hệ lắm. *Homme d'—,* Người quờn quới. *Prendre un ton d'—,* Nói giọng cao cách. || D'IMPORTANCE, *loc. adv.* Dữ, lắm. *Je l'ai grondé—,* Tôi quở nó dữ quá.

Important, te, *adj.* Trọng, nhứt, hệ trọng. Quờn quới, trọng vọng. Kiêu ngạo, kiêu hãnh. *Service—,* Công trọng. *Personnage—,* Người quờn quới. || *—, s. m.* Sự (điều, cái) trọng nhứt, sự đại cái. *L' — quand on est jeune, est de travailler,* Điều cần nhứt, là khi người ta còn đang thì, phải làm việc cho lắm.

Importateur, trice, *s.* Kẻ chở hàng tới, kẻ chở hàng nhập cảng.

Importation, *f.* Sự chở hàng vô (tới, đến). Nhập cảng, nhập tải. Hàng chở vô. *Les importations de l'étranger,* Hàng nước khác chở vô.

Importer, *a.* Chở vô, đem vô mà bán. *— des bœufs et des chevaux,* Chở bò ngựa tới xứ nào mà bán. || *Au fig. —,* Truyền, đem vào, bày ra.

Importer, *v. impers.* Trọng, hệ, can hệ; có ích. *Celà m'importe beaucoup,* Việc nầy can hệ cho tôi lắm. *Il importe que...* Cần nhứt là... *Peu importe,* Không can chi, không hề gì. *N'importe qui,* Bất kì ai.

Importun, ne, *adj.* et *s.* Khó chịu, chịu không nổi, hay khuấy khỏa. Trái thì, bất tiện. *Flatteur —,* Đứa dua nịnh khó chịu.

Importunément, *adv.* Cách khó chịu, khó lòng.

Importuner, *a.* Làm cực lòng, khuấy rối, làm rộn. Làm bất tiện. *— par ses cris,* La rầy tai.

Importunité, *f.* Sự bất tiện, sự khó chịu, sự làm cực lòng, sự sái thì.

Imposable, *adj.* Nên đánh thuế, đánh thuế được. *Matière—,* Món nên đánh thuế.

Imposant, te, *adj.* Oai nghi, oai quờn, cả thể,

Digitized by Google

trọng thể. *Air* —, Bộ oai nghi. *Forces imposantes*, Binh mạnh (đông).

Imposé, ée, *adj.* Có thuế. Kẻ đóng thuế. *Terrain* —, Đất phải đóng thuế.

Imposer, *a.* Đặt trên, để trên, giơ lên trên. Đặt cho. Vô khuôn bản in. Khiến dạy, buộc. Đánh thuế. Làm cho sợ. —*sa volonté*, Khiến dạy, bắt chịu phép. — *une loi*, Ra luật. — *une rizière*, Đánh thuế ruộng. || —, *n.* Giục lòng người ta kính sợ. *Sa présence m'impose*, Thấy ổng tôi bắt sợ. || *En imposer*. Lường gạt, làm điếm. — *à ses juges*, Phỉnh phờ quan xét. || S'—, *r.* Bắt người ta chịu lấy mình.

Imposition, *f.* Sự giơ tay lên. Sự đánh thuế, thuế vụ. Sự vô khuôn bản in. — *du nom*, Sự đặt tên. — *des mains*, Giơ tay lên. —*excessive*, Thuế vụ nặng quá.

Impossibilité, *f.* Sự không có lẽ được. Sự khó, sự khúc mắt không lẽ làm được.

Impossible, *adj.* Không được, không lẽ được. — *de savoir*, Biết (biểu) không được. || *Au fig. Caractère*—, Tính dị kì quá. || —, *s. m.* *Je ferais l'— pour vous*, Tôi làm hết sức mà giúp ông. || PAR—, *loc. adv.* Hết sức, tận lực, tận tình, quá sức.

Imposte, *f.* Cữa nhỏ mở ra đóng vô mặc ý nơi khuông cữa lớn.

Imposteur, *m.* Kẻ gian dối, kẻ dối trá. || —, *adj.* *Un air* —, Bộ quỉ quái, điếm đàng.

Imposture, *f.* Sự lường gạt, sự gian dối. Sự bỏ vạ, sự vu oan, sự phao vu. *Découvrir l'* —, Bắt được sự gian dối.

Impôt, *m.* Thuế, thuế vụ. — *foncier*, Thuế điền viên. —*personnel (de capitation)*, Thuế thân, thuế đinh. || *L'* — *du sang*, Phép buộc đi lính.

Impotence, *f.* Sự tàng tật; sự yếu sức.

Impotent, te, *adj.* et *s.* Có (mang) tật, tàng tật. Kẻ yếu sức.

Impraticable, *adj.* Không lẽ làm được. Đi không được. Ở không được. *Route* —, Đường đi không được.

Imprécation, *f.* Sự (lời) rủa, sự trù ẻo, sự chưởi rủa.

Imprégnable, *adj.* Thấm được, nhúng được.

Imprégner, *a.* Thấm, nhúng. — *d'huile*, Thấm dầu. || *Au fig.* —, Làm cho mắc phải. *Il est imprégné de préjugés*, Nó đã bị nhuộm lấy những ý nghi

Digitized by Google

hoặc sái lẽ. || S'IMPRÉGNER, *r.* Rút. — *de miasmes pestilentiels,* Rút lấy hơi độc dịch khí.

Imprenable, *adj.* Không thể bắt được, đánh mà lấy không được. Vững thế, chắc thế. *Ce fort est* —. Cái đồn nầy vững thế lắm.

Impressario, *m.* Đầu mục bọn hát. Bầu gánh.

Impreseriptible, *adj.* Không tranh giành được. *Droits* —, Phép không tranh giành được.

Impression, *f.* Sự in, sự đóng, sự ấn vào.—*soignée,* In khéo lắm. *L'* — *des pas,* Dấu chơn đi || *Au fig.* —, Sự động lòng, sự cảm động *Ressentir une vive* —, Cảm động lắm.

Impressionnable, *adj.* Hay động lòng, hay cảm động.

Impressionner, *a.* Làm cho động lòng (sợ, lấy làm lạ, ưa, ghét...). || S'IMPRESSIONNER, *r.* Động lòng, cảm động, mủi lòng.

Imprévoyance, *f.* Sự không hay (biết) lo trước, sự không quan (dự) phòng, sự ơ hờ. *L'— du jeune âge,* Kẻ còn trẻ ít biết lo trước, lo hậu.

Imprévoyant, te, *adj.* Không lo trước, không dự phòng, vô ý vô tứ, bất cẩn, ơ hờ.

Imprévu, ue, *adj.* Chẳng ngờ, không dè, thình lình. *Mort imprévue,* Sự chết thình lình. *Malheur* —, Sự khốn nạn không dè.

Imprimatur, *m.* Phép trên cho in sách nào.

Imprimé, *m.* Đồ in, giấy in, sách in.

Imprimer, *a.* In, ịn, đóng. Thông với. *La vitesse qu'un corps imprime à un autre,* Sự mau vật nầy thông cho vật khác. — *un livre, une étoffe,* In sách, in vải bông. || *Au fig.* —, In vào, làm cho sợ. — *dans le cœur,* In vào lòng.

Imprimerie, *f.* Nghề (phép) in Nhà in. Đồ in, bản in, máy in. — *en taille-douce,* Bàn in vẽ thủy mạc.

Imprimeur, *m.* Chủ nhà in, thợ in sách, kẻ đứng máy in.

Improbable, *adj.* Âu là không có thật, không có lẽ có, không chắc.

Improbateur, trice, *adj.* et *s.* Không chịu, không ưng, chê, không nhận.

Improbation, *f.* Sự không chịu, không ưa, sự chê.

Improbité, *f.* Sự gian lận, sự gian giảo.

Improductif, ive, *adj.* Không hay trổ sanh, không hay sinh sản. Không sinh (té) lợi. *Travail* —, Công

Digitized by Google

việc không sanh lợi. *Capital* —, Vốn không hay tế lời.

Impromptu, *adj.* Lập tức, tức thì, tức tốc. Làm vụt chúc (không xét trước). || —, *s. m.* Cái làm lập tức, việc làm không lo trước. Thơ làm tức tốc không suy nghĩ trước. *Faire des impromptus,* Làm thơ phú đại đi.

Impronoençable, *adj.* Nói không được.

Impropre, *adj.* Không xứng, không vừa. Bất tài, không xuôi. *Mot* —, Tiếng không chính (không trúng). — *au service militaire,* Đi lính không được.

Improprement, *adv.* Cách không chính, không nhằm. *S'exprimer* —. Nói sái, không nhằm tiếng, không trúng việc.

Impropriété, *f.* Sự không chính, không nhằm, sự không xứng. *L'* — *d'une expression,* Nói tiếng đó không nhằm, sái.

Improuver, *a.* Không chịu, không ưng, chê, bất đi.

Improvisateur, trice, *s.* Kẻ có tài làm liền, làm tức thì.

Improvisation, *f.* Sự làm liền, sự làm ra tức thì. Bài giảng, thơ phú làm liền, đánh, hát bài ca nhạc không dọn trước.

Improviser, *a.* et *n.* Làm lập tức, làm liền; vụt ra làm không có dọn trước. —*une poésie,* Làm thơ liền (không nghĩ trước) *Dîner improvisé,* Bữa ăn dọn lập tức.

Improviste, (À l'), *loc. adv.* Thình lình, tình cờ, khi bất ý, xuất kỳ bất ý. *Arriver* —, Tới thình lình.

Imprudemment, *adv.* Cách vụng tính, cách liều láo, không khôn, dại. *Agir* —, Làm dại quá.

Imprudence, *f.* Sự không khôn, sự vụng tính, sự ơ hờ, sự lơ đễnh, vô ý. *Commettre des imprudences,* Làm việc không khôn.

Imprudent, te, *adj.* Không khôn, vô ý, ơ hờ, vụng tính, nhẹ dạ, dại dột.

Impubère, *adj.* Chưa tới tuổi nên cưới vợ lấy chồng.

Impudemment, *adv.* Cách trây trúa, cách chai đá, không biết hổ ngươi.

Impudence, *f.* Sự chai đá, sự trây trúa, lầy lụa, sự không biết hổ ngươi.

Impudent, te, *adj.* et *s.* Chai đá, mặt dày mày dạn, lỳ lợm, không biết hổ ngươi.

Impudeur, *f.* Sự không biết mất cỡ (hổ ngươi), sự trây trúa. *Discours pleins d'impudeurs,* Lời nói trây trúa.

Digitized by Google

Impudicité, *f.* Tính mê dâm dục, lòng mê sắc dục. Tội dâm dục.

Impudique, *adj.* et *s.* Mê dâm dục, mê sắc dục, nguyệt hoa, tục tĩu, dơ dáy. *Chansons —,* Câu hát hoa tình.

Impuissance, *f.* Sự làm không được, sự yếu thế, sự thất thế.

Impuissant, te, *adj.* Không được, không nổi, yếu thế, yếu sức, vô ích. ***Faire des efforts impuissants,*** Rán sức vô ích. || —, Sanh con không được.

Impulsif, *f.* Kẻ hay làm bởi tình mánh.

Impulsion, *f.* Sự xô đẩy, sự làm cho động. *La plus légère — fait marcher la machine,* Động một chút xíu thì làm cho máy chạy. || *Au fig.* —, Sự xui giục, sự dỗ dành. Tình mánh, ý tư tà. *Les études reçoivent une nouvelle —,* Sự học hành đặng thúc giục hơn xưa nữa.

Impunément, *adv.* Cách khỏi phạt, chẳng phải nao, cách vô can, vô tội.

Impuni, ie, *adj.* Khỏi phạt. *Ton crime ne restera pas—,* Tội mầy không khỏi phạt được.

Impunité, *f.* Sự khỏi phạt, sự không ai quở phạt. *Être sûr de l'—,* Biết chắc mình khỏi phạt.

Impur, re, *adj.* Không ròng, không sạch. Dơ dáy, nhớp nhúa; dục. Mê dâm dục, ô uế, hoa tình, tục tĩu. *De l'eau impure,* Nước không trọng, nước đục. *Mœurs impures,* Thói nết hư hốt.

Impureté, *f.* Sự không ròng, sự dơ, sự đục. *L' — de l'or,* Sự vàng không được ròng. || *Au fig.* —, Sự mê dâm dục, tính mê đắm. Sự hoa tình, đều hoa nguyệt, đều tục tĩu. ***Péché d' —,*** Tội dâm dục.

Imputable, *adj.* Đáng kể cho, đổ được cho, kể vào sổ được. *Cette faute ne lui est pas —,* Lỗi nầy không kể cho nó.

Imputation, *f.* Sự đổ đều xấu cho, sự ngờ cho.

Imputer, *a.* Đổ cho (ngờ, kể) nghi cho. Tích, ghi, nhập vào sổ. — *une faute à qqn,* Đổ lỗi cho ai. — ***faussement à..*** Phao cho.

Imputrescible, *adj.* Không hay hư nát.

Inabordable, *adj.* Tới không được, khó ghé (dựa) vào lắm. *Côte —,* Bãi khó ghé lắm. || *Au fig.* —, Khó tới lui, cao giá quá. *Personne —,* Người khó tới lui.

Inabrité, ée, *adj.* Không có chỗ nương dựa, trống.

Digitized by Google

Port —, Cửa biển không có chỗ cho tàu đậu được.

Inacceptable, *adj.* Không lẽ chịu được, không thể nhận được, không chịu lấy được.

Inaccessible, *adj.* Đi tới không được, ghé vào không đặng. *Rivage* —, Bãi ghé không được. || *Au fig.* —, Khó tới, hiểm hóc. Cứng lòng, làm ngơ. Không biết. *Cœur — à l'amour,* Lòng không biết thương.

Inaccommodable, *adj.* Không thể làm cho hòa được, không lẽ can được.

Inaccordable, *adj.* Không ăn rập được. Cho không được, không lẽ nhậm được. *Demande* —, Đều (đơn) xin không lẽ cho được.

Inaccostable, *adj.* Không tới được. *Homme* —, Người không (khó) tới lui được.

Inaccoutumé, ée, *adj.* Không hay có, lạ, ít có. Không quen, chưa từng. *Bruit* —, Tiếng lạ.

Inachevé, ée, *adj.* Chưa rồi, chưa xong, lỡ dở, lương khương. *Devoir* —, Bài làm chưa rồi.

Inactif, ive, *adj.* Không làm gì hết, ở nhưng không, lơ lửng. *Écolier* —, Học trò biếng nhác hay ở nhưng không.

Inaction, *f.* Sự không làm gì hết. Sự ở nhưng không. *Rester dans l'—,* Ở không nhưng.

Inactivité, *f.* Sự hay ở nhưng ở không. Sự nghỉ.

Inadmissible, *adj.* Không lẽ chịu lấy được, không cho theo. Rớt, không đậu, không lấy được. *Demande* —, Đều xin không cho được.

Inadmission, *f.* Sự không cho nhập, sự không chịu lấy.

Inadvertance, *f.* Sự vô ý, sự bất ý, sự rủi. *Je l'ai fait par* —, Tôi vô ý mà làm như vậy.

Inaliénabilité, *f.* Sự không nên bán, sự không được phép bán.

Inaliénable, *adj.* Không đặng phép bán, không nên bán.

Inalliable, *adj.* Không pha trộn nhau được. *Ces deux métaux sont inalliables,* Hai loài kim nầy pha lộn nhau không được. || *Au fig.* —, Hiệp nhau không được, nghịch nhau, xung khắc. *Idées inalliables,* Ý nghịch nhau.

Inaltérable, *adj.* Không đổi ra khác được, không hay phai. || *Au fig.* —, Không hay đổi dời, bền chặt, vững vàng.

Inamissible, *adj.* Chẳng hay mất. *Grâce* —, Ơn chẳng hay mất.

Digitized by Google

Inamovibilité, *f.* Sự không cất đi được, sự vĩnh viễn, sự mãn đại.

Inamovible, *adj.* Không ai tự ý cất (cách chức) đi được. Vĩnh viễn, mãn nhứt đại. *Dignité —,* Chức được mãn đại.

Inanimé, ée, *adj.* Không có sự sống, vô tri vô giác. **Chết.** *Corps—,* Xác chết. || *Au fig. —,* Không phấn chấn, lừ đừ, chậm lụt. *Chant —,* Bài hát không ra gì.

Inanité, *f.* Sự vô ích, sự hư vô, sự phù vân. *L'—des plaisirs,* Sự vui sướng phù vân.

Inanition, *f.* Sự đói lử. Sự yếu bởi thất thường ăn không đủ.

Inapaisé, *adj.* Không êm, (dịu, nguôi). *Colère inapaisée,* Giận chưa nguôi.

Inapercevable, *adj.* Ngó thấy không đặng.

Inaperçu, ue, *adj.* Không ai thấy, lọn, không ai biết. *Passer—,* Đi không ai biết.

Inappétence, *f.* Sự không biết đói, sự ăn không ngon.

Inapplicable, *adj.* Không dùng được, không bắt giữ được. *Abroger une loi —,* Bãi luật bởi không bắt giữ được (không thi hành được).

Inapplication, *f.* Sự không ý chỉ, sự vô ý, sự ơ hờ.

Inappliqué, ée, *adj.* Không hay chăm chỉ, hay vô ý, ơ hờ. Không có dùng. *Élève —,* Học trò học không chăm chỉ.

Inappréciable, *adj.* Không (khó) biết được là bao nhiêu, không lường được. Vô giá, quí giá. *Service —,* Ơn trọng vô giá.

Inapte, *adj.* Dở, bất tài, bất kham, làm không xong. *—à faire campagne,* Không sức đủ mà đi đánh giặc.

Inaptitude, *f.* Sự bất tài, sự không kham, sự làm không nổi.

Inarticulé, ée, *adj.* Không có rõ, không phân biệt. *Cris inarticulés,* Tiếng la ré, la choác.

In articulo mortis, *loc. lat.* Khi gần chết, lúc hấp hối, khi lâm chung.

Inassermenté, ée, *adj.* Không có thề.

Inassimilable, *adj.* Không so sánh được.

Inassouvi, ie, *adj.* Không có dã, không phỉ. *Faim inassouvie,* Sự còn đói chưa được no.

Inattaquable, *adj.* Đánh (lấy, cướp, giành, tranh) không được. *Fort —,* Đồn đánh không nổi. *Droit —,* Phép không ai tranh được.

Digitized by Google

Inattendu, ue, *adj.* Không trông, không chờ. Thình lình, tình cờ, xuất kì bất ý. *Faveur inattendue,* Ơn được mà mình không dè.

Inattentif, ive, *adj.* Vô ý, bất ý, lơ đỉnh, hay lo ra. *Enfant —,* Con nít hay lo ra.

Inattention, *f.* Sự vô (bất) ý, sự hay lo ra, sự lơ đỉnh, ơ hờ. *Commettre une faute par —,* Làm lỗi bởi sơ ý.

Inauguration, *f.* Lễ khánh tán, lễ mầng. *L' — d'une église,* Lễ khánh tán nhà thờ, lễ làm phép nhà thờ.

Inaugurer, *a.* Làm lễ khánh tán. Khai, mở. *—un temple,* Làm lễ khánh tán đền thờ. *—un hôpital,* Khai mở nhà thương. *— une ère de prospérité,* Mở đầu thạnh thế.

Inavouable, *adj.* Không khai ra được, không dám xưng ra, không dám chịu. *Intentions inavouables,* Ý muốn không dám nói ra.

Incalculable, *adj.* Tính không được, kể không xiết, vô số, vô ngằn vô số. *Les péchés des hommes sont incalculables,* Tội người ta phạm nhiều quá kể không xiết.

Incandescence, *f.* Sự cháy ra trắng bạch, sự núng ra trắng. || *Au fig.* —, Sự nóng nảy.

Incandescent, te, *adj.* Cháy ra trắng bạch. || *Au fig.* —, Nóng nảy, hung hăng.

Incantation, *f.* Sự ếm chú, sự làm phù pháp, bùa mê.

Incapable, *adj.* Không được, không nổi; dở tài, bất tài, vụng về. — *de souffrir,* Chịu không nổi. *Homme —,* Người bất tài.

Incapacité, *f.* Sự bất tài, sự dở, sự vụng về. *Être frappé d' —,* Bị mất phép, mất sức dùng làm sự gì.

Incarcération, *f.* Sự cầm tù, sự bỏ, giam tù.

Incarcérer, *a.* Bỏ tù, giam (cầm) tù. *Être incarcéré,* Ở tù, ngồi tù.

Incarnat, te, *adj.* et *s.* Hồng đào, hồng lợt.

Incarnation, *f.* Sự Chúa giáng sinh. Sự Chúa Ngôi Hai xuống thế làm người.

Incarné, ée *adj.* Ra đời làm người, giáng sinh. *Un Dieu —,* Chúa ra đời làm người. || *Ongle —,* Móng tay, chơn, lọt vô thịt. || *Au fig. Un démon —,* (Quỉ ra đời) = Người dữ tợn lắm.

Incarner, *a.* Làm cho ra vật có hình thể. *Il incarne la justice,* Nó là hình thể phép công bình. || S' —, *r.*

Digitized by Google

Xuống thế làm người, giáng sinh. *Le Fils de Dieu s'est incarné*, Con Đức Chúa Trời xuống thế làm người.

Incartade, *f.* Sự vọt miệng mắng nhiếc. Sự làm bậy, chuyện bậy. *Faire mille incartades*, Làm trăm ngàn chuyện bậy.

Incassable, *adj.* Chắc lắm. Đập không bể.

Incendiaire, *s.* et *adj.* Kẻ đốt nhà, kẻ quăng lửa. Hay làm cho cháy. *Bombe —*, Trái lửa để mà đốt, hoả lòi phục. || *Au fig.* —, Hay xui làm loạn. *Écrit—*, Tờ giục làm loạn.

Incendie, *m.* Sự cháy hoả hào, trận lửa. Hoả hoạn, hoả tai. *Éteindre un —*, Chữa lửa. || *Au fig.*—, Sự loạn lạc, sự dấy loạn. *Allumer l'—*, Giục làm loạn.

Incendié, ée, *adj.* et *s.* Bị cháy nhà, bị hoả hoạn. *Secourir les incendiés*, Cứu giúp kẻ bị cháy nhà.

Incendier, *a.* Đốt, làm cho cháy, thiêu. — *une maison*, Đốt nhà. || *Au fig.* —, Giục thiên hạ làm loạn. *Ses doctrines incendièrent le pays*, Lý lẽ người dạy giục thiên hạ làm loạn.

Incertain, ne, *adj.* Không chắc, có lẽ hồ nghi, chưa quyết, lưỡng lự. Hay đổi dời, hay thay đổi. *Promesse incertaine*, Lời hứa không chắc. *Temps—*, Trời không chừng. || —, *s. m.* Đều không chắc. *L'—de la vie*, Sự ở đời nầy không chừng đỗi nào hết.

Incertitude, *f.* Sự không chắc, sự hồ nghi, sự lưỡng lự. Sự hay đổi dời. *Vivre dans l' —*, Ở không có chừng. *L' — de la fortune*, Sự số mạng hay đổi dời.

Incessamment, *adv.* Chẳng khi đừng, luôn luôn, không hở. Tức thì, lấy tức, liền. *Partir —*, Đi liền bây giờ.

Incessant, te, *adj.* Luôn luôn, chẳng khi đừng. *Plaintes incessantes*, Sự kêu rêu chẳng khi đừng.

Incessible, *adj.* Không nhường lại được. *Droit—*, Phép không được nhường cho kẻ khác.

Inceste, *m.* Tội loạn luân. Kẻ mắc tội loạn luân.

Incestueux, *adj.* et *s.* Phạm (mắc) tội loạn luân. Có tội loạn luân.

Inchangé, ée, *adj.* Không khác, cũng vậy.

Incidemment, *adv.* Cách tình cờ.

Incident, *m.* Sự tình cờ, sự thình lình, sự xảy ra. Sự khó, sự rối rắm.

Incident, te, *adj.* *Rayon—*, Yến sáng giọi trên. Thình

Digitized by Google

lình, tình cờ. *Proposition incidente*, Câu xen. *Question incidente*, Việc tình cờ.

Incinération, *f.* Sự đốt ra tro. Sự thiêu. — *des morts*, Sự thiêu xác chết.

Incinérer, *a.* Đốt ra tro. Thiêu.

Incise, *f.* Câu xen.

Inciser, *a.* Khắc, cắt, rạch, xẻ, xoi, mổ: — *une tumeur*, Mổ mụt. — *un arbre*, Xẻ, tách cây.

Incisif, ive, *adj.* Cắt, tiện, sắc, bén. *Dents incisives*, Răng chó. || *Au fig.*—, Bao biếm, bâm nhẻ. *Paroles incisives*, Lời bâm nhẻ.

Incision, *f.* Sự rạch đàng, sự khắc, sự cắt, sự mổ, xẻ, sự xoi (tách).

Incitant, te, *adj.* et *s.* Bổ, bổ sức. *Remède* —, Thuốc bổ.

Incitation, *f.* Sự xui giục, sự dỗ dành, sự xúi.

Inciter, *a.* Xui giục, xúi, dỗ dành. — *à la vengeance*, Giục trả oán. — *à bien faire*, Giục bảo làm cho tử tế.

Incivil, le, *adj.* Bất lịch sự, vô phép, quê mùa, phi lễ. *Homme* —, Người vô phép (bất lịch sự).

Incivilement, *adv.* Cách vô phép, cách phạm (lỗi) phép. *Parler* —, Nói vô phép lắm.

Incivilité, *f.* Sự (việc, lời) vô phép, bất lịch sự, sự phạm phép, sự quê mùa.

Incivisme, *m.* Sự không có lòng sốt sắng phò vua vực nước.

Inclairvoyance, *f.* Sự lôi thôi, không minh mẫn.

Inclémence, *f.* Sự không có lòng khoan nhơn, sự vô nhân, sự độc địa. *L'* — *de la critique*, Xét nét nhặt quá.

Inclément, te, *adj.* Không có khoan nhơn, độc địa, bất nhơn. Khó chịu, xấu. *Sort* —, Vận xấu. *Ciel* —, Trời độc địa.

Inclinaison, *f.* Sự xiêu, sự xiên, sự nghiêng, sự dốc. — *d'un toit*, Sự mái nhà dốc xuống.

Inclination, *f.* Sự nghiêng, sự cúi xuống. Sự chìu về, sự nghiêng chìu, sự ưa hạp. Sự (lòng) thương mến. *Faire une profonde* —, Bái sâu. — *à la vertu*, Sự chìu về đàng nhơn đức. *Mariage d'* —, Sự cưới hỏi bởi thương yêu nhau.

Incliné, ée, *adj.* Xiên, xiêu, nghiêng, dốc. *Avoir la tête inclinée*, Đầu cúi xuống, đầu nghiêng. *Mur* —, Vách xiên (xiêu).

Incliner, *a.* Nghiêng, để nghiêng, chúc xuống, cúi xuống. — *la tête*, Cúi (bái) đầu. || *Au fig.*—, Chịu theo,

Digitized by Google

chịu phép. — *sa volonté devant un ordre*, Chịu vưng lịnh. || —, *n.* Xiên, xiêu, nghiêng. *Cette tour incline*, Cái tháp nầy xiên. || *Au fig.*—, Chìu về (theo), xiêu theo, ưa hạp. — *à la sévérité*, Chìu theo sự nhặt nhiệm, ưa ở gắt. || S'INCLINER, *r.* Cúi xuống, bái, cung bái. Sấp mình xuống. *L'univers s'incline devant le Créateur*, Cả bầu trời thế giải sấp mình xuống trước mặt Đứng tạo thành vạn vật.

Inclure, *a.* Để vào trong, đựng trong.

Inclus, se, *adj.* Đựng trong, có trong, tích trong. — *une clause dans un acte*, Trong tờ làm có gạnh thêm một khoản nữa. *Le billet ci* —, Giấy có trong đây (nầy).

Inclusivement, *adv.* Kể vào nữa, có trong. *Jusqu'au samedi* —, Cho tới trọn ngày thứ bảy nữa.

Incoercible, *adj.* Không thế ngăn được, không cầm lại được, không làm ra nhỏ hơn được. *Vomissements incoercibles*, Sự mửa không cầm lại được.

Incognito, *adv.* Ẩn danh, không cho ai biết (lén). *Roi qui voyage* —, Vua đi không cho ai biết mình (đi lén coi như người thường) || —, *s. m.* Sự ẩn danh, sự không cho ai biết. *Garder l'*—, Ẩn danh.

Incohérence, *f.* Sự không dính với nhau, sự bời rời, sự không hạp nhau. *L'* — *des paroles*, Lời nói bời rời (không hạp nhau).

Incohérent, te, *adj.* Không dính nhau, bời rời, không hạp (rập) nhau. *Idées incohérentes*, Ý tưởng không rập nhau.

Incolore, *adj.* Không có màu sắc gì. *L'eau est* —, Nước không có màu sắc nào hết. *Style*—, Văn nói lạt lẽo không hay.

Incomber, *n.* Thuộc về, đổ về, là chính việc. *Ce devoir lui incombe*, Việc nầy là chính việc nó.

Incombustible, *adj.* Chang hay cháy, không cháy được. *Coffre-fort* —, Tủ sắt không cháy được.

Incommensurable, *adj.* Không đo (lường) được, vô ngằn vô số, vô lượng vô biên, minh mông. *Espace*—, Khoảng minh mông. *Bonté* —, Lòng lành quá đỗi, quá chừng.

Incommodant, te, *adj.* Làm cực (khó) lòng, khó chịu, bất tiện. *Bruit* —, La lối làm cho người ta khó chịu.

Digitized by Google

Incommode, *adj.* Làm cực (khó) lòng, khó chịu, bất tiện. *Outil —*, Đồ khó dùng (bất tiện). *Maison —*, Nhà ở khó chịu, không tiện.

Incommodé, ée, *adj.* Khó ở, ề mình, khó chịu.

Incommodément, *adv.* Cách khó chịu, cách bất tiện. *Assis —*, Ngồi cách cực khổ khó chịu lắm.

Incommoder, *a.* Làm cực (khó) lòng, khuấy khoả. Làm cho ề mình (khó ở), làm cho bực bội khó chịu. *—les voisins*, Làm khó lòng những người lân cận.

Incommodité, *f.* Sự cực (khó) lòng, sự bất tiện. Sự khó ở, sự ề mình, bịnh hoạn. *L' — de la poussière*, Bụi nhiều làm khó chịu lắm.

Incommunicable, *adj.* Không truyền ra đặng, không thông tin ra được, không qua lại được.

Incommutabilité, *f.* Sự không đổi (sang) cho chủ khác được. Không mất phép làm chủ được, về tay kẻ khác không được.

Incomparable, *adj.* Không so sánh (vi, bì, tày) được. Vô song. *Artiste —*, Thợ tài nghề vô song. Thợ kì tài. *Être d'une sagesse —*, Khôn ngoan vô song, phi thường.

Incomparablement, *adv.* Mọi đàng, mọi bề, xa lắm.—*plus beau*, Tốt hơn mọi đàng.

Incompatibilité, *f.* Sự không hạp (ưa) nhau. Sự không chịu nhau. Sự chống, nghịch nhau. Sự không phép lãnh (làm) hai việc một lượt.—*d'humeur*, Tính khí xung khắc nhau.

Incompatible, *adj.* Không ưa hạp nhau, không theo nhau, nghịch nhau, xung khắc.

Incompétence, *f.* Sự không có quyền mà xử. Sự không thông thạo, không giỏi. *L' — d'un tribunal*, Sự toà không có phép mà xử. *Déclarer son — en musique*, Xưng mình không giỏi ca nhạc.

Incompétent, te, *adj.* Không có quyền mà xử đoán. *— en la matière*, Không có quyền phép mà tính cái đều đó.

Incomplet, ète, *adj.* Không đủ, không trọn, không nguyên, thiếu. *Devoir —*, Bài vở thiếu. Làm việc bổn phận không đủ.

Incomplètement, *adv.* Chẳng trọn, thiếu. *Payer —*, Trả thiếu.

Incomplexe, *adj.* Đơn, đơn sơ.

Incompréhensibilité, *f.*

Digitized by Google

Sự hiểu không được, sự hiểu không thấu.

Incompréhensible, *adj.* Hiểu không đặng, quá khỏi trí loài người. Khó hiểu, khó giải, khó phân. Kì cục, dị kì. *Les mystères sont incompréhensibles,* Những sự mầu nhiệm thì ta hiểu không thấu. *Goût —,* Ăn uống kì cục lắm. *Lire un passage —,* Đọc một câu sách khó hiểu lắm.

Incompressible, *adj.* Không làm cho ra nhỏ hơn được, không bóp (ép) lại được. *Le sable est —,* Cát là vật ép cho sát hơn không đặng.

Incompris, se, *adj.* Không có hiểu. Người ta không xét cho xứng được. *Talent —,* Tài nghề người ta xét không xứng.

Inconcevable, *adj.* Hiểu không được, hiểu không thấu. Lạ lùng, phi thường. *Conduite —,* Cách ăn thói ở phi thường. *Activité —,* Sự làm việc phấn chấn quá đỗi không hiểu vì làm sao vậy.

Inconciliable, *adj.* Không thuận (hiệp) với nhau. Nghịch nhau, xung khắc. *La haine et l'amour sont inconciliables,* Ghét với thương là hai đều tương khắc.

Inconduite, *f.* Sự ăn ở luông tuồng, sự buông lung, sự ăn ở lung tặc.

Incongelable, *adj.* Không ra đặc được, đông lại không được.

Incongru, ue, *adj.* Vô phép, sái phép lịch sự. Sái luật.

Incongruité, *f.* Sự vô phép, sự sái phép lịch sự. Sự lỗi luật mẹo. Sự dơ dáy.

Incongrûment, *adv.* Cách vô phép.

Inconnu, ue, *adj.* Chưa biết, chưa từng biết, mới, lạ, *Visage —,* Mặt lạ. || —, *s. m.* Người lạ mặt. Cái chưa biết, cái lạ. *Rencontrer un —,* Gặp người lạ mặt.

Inconscience, *f.* Sự không biết, sự không hay.

Inconscient, te, *adj.* Không biết, không hay, không có ý, vô ý. *Actions inconscientes,* Việc làm vô ý.

Inconséquence, *f.* Sự chẳng phải, sự quấy, sái.

Inconséquent, te, *adj.* Ăn ở không chừng, ăn ở chẳng phải, ơ hờ, nhẹ dạ, nghịch nhau.

Inconsidération, *f.* Sự ơ hờ, vô ý, sự lẳng lơ.

Inconsidéré, ée, *adj.* Lờ khờ, khờ khạo, ơ hờ, lếu láo, vô ý. *Conduite inconsidérée,* Cách ăn ở lếu láo không nên thân.

Digitized by Google

Inconsidérément, *adv.* Cách lếu láo, vô tình.

Inconsistance, *f.* Sự không cứng, không vững, không chắc. — *de la vase,* Sự bùn không cứng đặng. || *Au fig.*—, Sự không hạp nhau, sự nhẹ dạ nhẹ tính. *L' — des idées,* Sự trí ý tưởng suy xét đoán không vững bền, nay vầy mai khác.

Inconsistant, te, *adj.* Không cứng. Không vững vàng, lếu láo, nhẹ trí nhẹ dạ. *Homme —,* Người không đằm thắm (nhẹ dạ).

Inconsolable, *adj.* Không an ủi được, không thế giải khuây được. *Douleur —,* Sự buồn bả không ai an ủi được. Sự đau đớn giải khuây không đặng.

Inconsolé, ée, *adj.* Buồn bực chẳng khuây.

Inconstance, *f.* Sự hay đổi lòng (ý). Sự không bền chí, không vững bền, sự hay đổi dời. *L' — du cœur humain,* Sự lòng người ta hay đổi dời. *L'—des vents,* Sự gió thổi không chừng.

Inconstant, te, *adj.* Hay đổi dời, hay đổi lòng (ý), không bền vững. *Caractère—,* Tính hay đổi. *Temps —,* Trời không chừng.

Inconstitutionnel, elle, *adj.* Nghịch, trái phép nước, trái luật phép nước.

Incontestable, *adj.* Không chối cãi được; rõ ràng, sờ sờ. *Fait—,* Việc không ai chối cãi được. *Vérité—,* Sự thật sờ sờ.

Incontesté, ée, *adj.* Không ai chối cãi được. Chắc chắn, rõ ràng; không ai tranh giành. *Un droit —,* Phép có không ai tranh giành đặng.

Incontinence, *f.* Sự mê đâm dục, sự chẳng biết thìn mình, sự buông tuồng theo tính xác thịt. || —, (Bịnh) Sự đái láu (đái mế, đái són).

Incontinent, te, *adj.* Không thìn mình, buông tuồng, mê đắm, mê dâm dục.

Incontinent, *adv.* Tức thì, lập tức, liền.

Inconvenance, *f.* Sự vô phép, sự phi lễ, sự không phải (nhằm) phép. *Réponse d'une — choquante,* Sự trả lời vô phép quá.

Inconvenant, te, *adj.* Vô phép, lỗi phép, phi (thất) lễ, không xứng đáng. *Paroles inconvenantes,* Lời lỗi phép.

Inconvénient, *m.* Sự khó, sự khúc mắt, sự gay go, sự bất tiện. *Rencontrer bien des inconvénients,* Gặp hiều sự khó.

Digitized by Google

Inconvertible, *adj.* Đổi (thế lại) không đặng.

Incorporalité, *f.* Sự chẳng có xác, sự vô hình vô tượng.

Incorporation, *f.* Sự nhập vào, sự vô (hội).

Incorporel, elle, *adj.* Không có xác, không có hình thể, vô hình vô tượng. Thiêng liêng. *Dieu est —,* Đức Chúa Trời là đấng vô hình vô tượng.

Incorporer, *a.* Hiệp lại làm một, nhập lại, đem vào, cho vào.—*un conscrit,* Đem tên lính nhập vào binh (điền lính).

Incorrect, te, *adj.* Chẳng sửa, không trúng, sái. *Style —,* Cách nói không trúng. *Tenue incorrecte,* Ăn ở sái phép.

Incorrection, *f.* Sự không sửa, không trúng, sự lỗi, cái sái. *Faire disparaître les incorrections,* Hãy sửa lại mấy lỗi sái.

Incorrigible, *adj.* Không sửa lại được; khó dạy biểu, bất trị. *Habitude —,* Thói quen sửa lại không được.

Incorruptibilité, *f.* Sự chẳng hay hư. Sự không ăn hối lộ; sự thanh liêm.

Incorruptible, *adj.* Không hay hư. Không hay ăn hối lộ, không chịu tơn lót. Thanh liêm. *Juge —,* Quan xử kiện thanh liêm. *Substance —,* Vật không hay hư.

Incrédibilité, *f.* Sự không lẽ tin được, sự khó tin.

Incrédule, *adj.* Không hay tin, không hay vội tin. || —, *s. m.* Kẻ chẳng tin những đều Hội thánh dạy, kẻ cứng lòng không tin sự đạo dạy.

Incrédulité, *f.* Sự chẳng muốn tin, sự cứng lòng không tin sự đạo dạy. — *des Juifs,* Sự dân Giuđêu cứng lòng chẳng tin đạo thánh Chúa.

Increé, ée, *adj.* Không có thọ sanh. Vô thỉ vô chung. Tự hữu.

Incriminable, *adj.* Có lẽ bắt tội được. *Action —,* Việc có lẽ bắt (làm) tội được.

Incrimination, *f.* Sự bắt tội, sự làm tội.

Incriminer, *a.* Cáo. Bắt tội, làm tội.—*les actions de qqn,* Bắt tội việc người nào làm.

Incrochetable, *adj* Không cạy được, không bẻ được. *Serrure —,* Ổng khoá không bẻ được.

Incroyable, *adj.* Không có lẽ tin được, tin không đặng, khó tin. **Lạ,** lạ thường, kì cục, dị kì. *Faits*

Digitized by Google

—, Chuyện khó tin, chuyện lạ. *Homme*—, Người dị kì. *Une mémoire* —, Trí nhớ biết chừng nào.

Incrustation, *f.* Sự khảm, sự cẩn. Nghề khảm (cẩn). Đồ khảm, đồ cẩn. *Des incrustations de nacre,* Đồ cẩn xa cừ.

Incruster, *a.* Khảm, cẩn. — *de la nacre,* Cẩn xa cừ. *Plateau incrusté,* Khay cẩn. || S'—, *r.* Dính khắn. || *Au fig.*—, Ghi tạc vào lòng trí.

Incrusteur, *m.* Thợ khảm, thợ cẩn.

Incubation, *f.* Sự ấp (trứng). Lúc bịnh có trong mình rồi mà chưa có phát ra.

Inculpation, *f.* Sự đổ tội (lỗi) cho...

Inculpé, ée, *adj.* et *s.* Bị cáo, bị bắt tội. — *de vol,* Bị cáo về tội ăn trộm.

Inculper, *a.* Cáo, bắt tội, làm tội, đổ tội.

Inculquer, *a.* In vào lòng, ghi tạc vào lòng. || S'INCULQUER, *r.* Ghi tạc, in vào lòng.

Inculte, *adj.* Hoang, hoang vu, bỏ hoang. *Terre* —, Đất hoang. || *Au fig.* —, Không tập luyện, ngu độn. *Un homme* —, Người ngu độn. *Barbe, chevelure* —, Râu ria, tóc tơ để u xù (không sửa soạn).

Incultivable, *adj.* Không cày cấy được, không trồng trặc giống chi được. *Pays* —, Xứ không trồng trặc giống chi được.

Incurable, *adj.* Không thế chữa được. Bất trị. *Maladie*—, Bịnh bất trị. *Vice*—, Tật xấu không chừa được. || —, *s.* Người đau (mắc) bịnh bất trị.

Incurie, *f.* Sự không lo, sự ơ hờ, sự liều láo.

Incursion, *f.* Sự xông vào, sự loán vào đất giặc. Sự đi tới coi địa thế xứ khác, sự đi du hồ.

Incurver, *a.* Bẻ cong.

Inde, *m.* Sắc xanh chàm.

Inde, *ou* **Indes orientales,** Thiên trước. Ấn độ.

Indébrouillable, *adj.* Gỡ không được, không biện bạch được. Rối như tơ vò.

Indécachetable, *adj.* Mở không đặng, xé không được *Lettre* —, Thơ mở không đặng.

Indécemment, *adv.* Cách chẳng xứng, cách trái phép.

Indécence, *f.* Sự (lời) vô phép, sự chẳng xứng, sự trắc nết.

Indécent, te, *adj.* Lỗi (sái) phép, không phải phép, chẳng xứng. Không nết na, trắc nết, tục tĩu. *Paroles indécentes,* Lời thô tục.

Digitized by Google

Indéchiffrable, *adj.* Đọc không đi, coi không ra. Khó cắt nghĩa, khó giải, rối rắm. *Écriture —,* Chữ viết coi không ra.

Indécis, ise, *adj.* Không chắc, chưa rõ, lưỡng khương. Lưỡng lự, nghi ngại, dụ-dự. Trồng, không rõ, khó phân, khó hiểu. *Caractère —,* Tính khí hay lưỡng lự. *Combat —,* Đánh giặc dụ dự chưa quyết.

Indécision, *f.* Sự lưỡng lự, sự nghi ngại, sự không chắc, sự ngập ngừng.

Indéclinable, *adj.* Không chia được (về tiếng kêu tên).

Indécrottable, *adj.* Không chùi bùn được, đánh (lau) sạch không đặng. *Habit —,* Áo không giặt sạch được. || *Au fig. —,* Bất trị, khó ăn khó dạy, cứ khôi. *Élève —,* Học trò bất trị.

Indéfectibilité, *f.* Sự có luôn chẳng khi dừng, sự không hay cùng hay hết, sự hằng có luôn. *L' — de l'Église,* Sự Hội thánh hằng có luôn.

Indéfectible, *adj.* Chẳng hay cùng chẳng hay hết, hằng có luôn. *L'Église est —,* Hội thánh hằng có luôn.

Indéfendable, *adj.* Không binh vực được, không chữa được, không giữ được. *Ce fort est —,* Đồn nầy không giữ được.

Indéfini, ie, *adj.* Không chừng đỗi, không rõ, vô hạn, trồng, bông lông. *Nombre —,* Số vô hạn.

Indéfiniment, *adv.* Vô hạn, không cùng, luôn luôn, mãi mãi. *Ajourner — une affaire,* Giãn việc ra vô hạn.

Indéfinissable, *adj.* Cắt nghĩa không đặng. || *Au fig. Caractère —,* Tính lạ quá không hiểu làm sao mà biết nó.

Indélébile, *adj.* Không bôi (chùi) được, không hay phai. *Encre —,* Mực không hay phai. || *Au fig. Le baptême imprime un caractère — dans l'âme,* Phép Rửa tội in dấu thiêng liêng trong linh hồn chẳng hề mất đặng.

Indélibéré, ée, *adj.* Không suy xét trước. Vô ý vô tứ. *Acte —,* Việc vô ý tứ.

Indélicat, te, *adj.* Không tử tế, không biết phép. Vô phép, trái phép, bất lịch sự, quê mùa.

Indélicatement, *adv.* Cách sái phép, quê mùa. *Agir —,* Làm sái phép, quê mùa lắm.

Indélicatesse, *f.* Sự ở không tử tế, sự trái (vô) phép, sự bất lịch sự, sự quê mùa.

Digitized by Google

Indemne, *adj.* Chẳng phải nao, khỏi hại. *Revenir--- de la guerre,* Đi đánh giặc về không sao hết.

Indemniser, *a.* Bồi thường, đền bồi, bồi bổ, bù lại.--- *un sinistré,* Bồi thường cho ai vì đã bị tai hại.

Indemnité, *f.* Tiền đền, tiền bồi. Sự bồi thường.--- *de route,* Tiền phí lộ.

Indéniable, *adj.* Chối không được, không chối cãi được. Rõ ràng.

Indépendamment, *adv.* Chẳng nhờ, tự chuyên. Không trừ ra, không kể.

Indépendance, *f.* Sự thong thả không phục ai, sự tự chuyên, sự tự chủ. *Vivre dans l'---,* Ăn ở thong thả khỏi chịu phép ai hết.

Indépendant, te, *adj.* Thong thả một mình, tự chuyên. Không dính ăn dính thua với... Không dính dấp. *Autorité indépendante,* Quờn tự chuyên.

Indéracinable, *adj.* Không nhổ ra được. Phá không được. *Des préjugés indéracinables,* Những ý nghi hoặc phá không được.

Indescriptible, *adj.* Kể (nói) không được, không kể xiết. *Joie ---,* Vui nói không được.

Indestructible, *adj.* Không thể hủy (phá) đi được. Vững chắc lắm. *Bonheur---,* Phước lộc bền bỉ lâu dài.

Indétermination, *f.* Sự ngập ngừng, sự lưỡng lự; sự không chừng đỗi.

Indéterminé, ée, *adj.* Dụ dự, lưỡng lự, ngập ngừng; Không chắc, không chừng, vô hạn. *Nombre ---,* Số không định chắc là bao nhiêu. *Esprit ---,* Trí lòng hay dụ dự không chắc vào đâu.

Indevinable, *adj.* Giải không được.

Index, *m.* Mục lục, gương mục, điều mục. Ngón tay trỏ (chỉ). Sổ sách Hội thánh cấm. *Mettre un livre à l'---,* Cấm sách. || *Au fig. Mettre qqn à l' ---,* Không chịu thông công với ai nữa.

Indicateur, trice, *adj.* et *s.* Chỉ, để mà chỉ. Kẻ điểm chỉ. Sách chỉ (dẫn) đường. *Poteau---,* Mộc bài (bảng) để chỉ.

Indication, *f.* Sự chỉ, dấu chỉ, tích. *Fournir des indications,* Chỉ, điểm chỉ. *Son embarras est une --- suffisante,* Sự nó bối rối đó là dấu chỉ đủ...

Indice, *m.* Dấu, điểm, mòi, tích. *Sans---,* Biệt tăm biệt tích, mất tích.

Indicible, *adj.* Nói không

Digitized by Google

được, nói không cùng, kể không xiết. *Bonheur —*, Sự thanh nhàn không kể xiết.

Indiction, *f.* Sự định ngày hội công luận. *Bulle d' —*, Sắc Đức Giáo Tông định ngày hội công luận.

Indien, enne, *adj.* et *s.* Thuộc về nước Thiên trước. Dân Thiên trước.

Indienne, *f.* Vải bông (bên Thiên trước bày ra đầu hết).

Indifféremment, *adv.* Cách lơ láo, bơ thờ. Bất kì, bất luận, càn ngang, không kể. *Lire — plusieurs livres,* Sách nào cũng đọc càn ngang hết.

Indifférence, *f.* Sự lơ láo, sự bơ thờ, sự lạt lẽo.

Indifférent, te, *adj.* Cũng vậy, cũng như nhau, không lấy làm hơn. Không kể, không đếm xỉa. Dửng dưng, lơ láo. *Cela m'est —*, Mặc kệ, tôi không lo, sự đó không can hệ gì đến tôi. *Air —*, Bộ lơ láo, bộ tỉnh tuồng. *Propos —*, Đều không ra gì. || *—, s.* Người tỉnh tuồng. *Faire l'—*, Làm bộ tỉnh.

Indigénat, *m.* Sách luật riêng mà trị dân bổn quốc.

Indigence, *f.* Sự bần cùng, sự nghèo đói, cơ nghèo. *Secourir l'—*, Cứu giúp kẻ bần cùng. || *Au fig. —*, Sự thiếu thốn, sự không có. — *d'idées,* Không ý nghĩa chi.

Indigène, *adj.* et *s.* Bổn địa, bổn quốc, bổn thổ. *Produit —*, Món thổ sản. *Les indigènes,* Người bổn quốc.

Indigent, te, *adj.* et *s.* Nghèo khổ, thốn thiếu, túng ngặt.

Indigeste, *adj.* Khó tiêu, ít tiêu. *Aliment —*, Đồ ăn chậm tiêu. || *Au fig. —*, Lộn xộn, bậy bạ. *Ouvrage —*, Công việc lộn xộn hết. Sách đặt không thứ tự, không rõ ràng.

Indigestion, *f.* Sự ăn không tiêu, sự trúng thực. || *Au fig. —*, Sự nhàm. *Ce livre me donne une —*, Tôi nhàm sách nầy.

Indignation, *f.* Sự lấy làm khó chịu, sự nổi nóng, sự nổi giận, sự tức mình.

Indigne, *adj.* Không đáng, không xứng đáng. Dữ dằn, dữ tợn. Xấu hổ, hèn hạ. — *de pardon,* Không đáng tha. *Conduite —*, Nết ăn thói ở hèn hạ. *Communion indigne,* Sự rước lễ chẳng nên.

Indignement, *adv.* Cách chẳng xứng. Cách hèn hạ. Cách dữ dằn. *Traiter — un prisonnier,* Đày đoạ tội nhơn quá lẽ.

Indigner, *a.* Làm cho tức

Digitized by Google

giận, làm cho nổi nóng, làm cho tức mình. Giận dữ, tức giận. *Sa conduite m'indigne*, Tôi tức giận nó ăn ở vậy. || S'INDIGNER, *r.* Tức giận, nổi nóng.

Indignité, *f.* Sự chẳng xứng đáng, sự hèn hạ. Sự xấu xa, sự sỉ nhục. *Commettre une* —, Làm điều gớm ghê lắm.

Indigo, *m.* Chàm. Màu (sắc) xanh chàm.

Indigoterie, *f.* Vườn chàm. Nhà làm chàm.

Indigotier, *m.* Cây chàm.

Indiquer, *a.* Chỉ ra, tỏ ra. Kì, hẹn, định. Làm dấu. — *le chemin*, Chỉ đường, chỉ nẻo. — *l'heure*, Hẹn giờ. — *le sens d'un mot*, Chỉ nghĩa tiếng nào. || *Au fig. Son regard indique la fausseté*, Cách nó ngó xem tỏ ra việc ấy là dối trá.

Indirect, te, *adj.* Quanh co, không ngay. *Chemin* —, Đường quanh. || *Au fig.* —, Quanh co, xa gần, xa xa. *Avis* —, Lời khuyên xa xa. *Contributions indirectes*, Thuế ngoại ngạch.

Indirectement, *adv.* Không ngay, cách quanh co. *Prévenir qqn* —, Bảo ai cách xa xa vậy.

Indiscipinable, *adj.* Khó dạy, bất trị.

Indiscipline, *f.* Sự không giữ luật phép, sự ăn ở luông tuồng. *L'— d'une armée*, Sự quân lính không còn giữ luật phép.

Indisciplné, ée, *adj.* Không giữ luật phép, luông tuồng, ngang tàng, khó dạy, cứng đầu cứng cổ. *Écolier* —, Học trò khó dạy.

Indiscret, ète, *adj.* Vô ý, trống trải, không khôn, quê mùa, vô phép, không kín miệng, hay lậu chuyện ra, nhạy miệng. *Regard* —, Coi ngó vô ý sái phép lắm. || —, *s.* Kẻ nhạy miệng.

Indiscrètement, *adv.* Cách vô ý, không cẩn thận, vô phép.

Indiscrétion, *f.* Sự không cẩn thận, sự vô ý, sự nhẹ tính. Sự không kín miệng, sự nhạy miệng.

Indiscutable, *adj.* Cãi không được.

Indispensable, *adj.* Khỏi không được, nhặt. Bỏ không được, cần, cần kíp. *Objet* —, Đồ cần nhứt.

Indisposé, ée, *adj.* Ề mình khó ở. Không ưa, nghịch. *Son bébé est* —, Con nhỏ người khó ở.

Indisposer, *a.* Làm cho ề mình, làm cho bắt khó ở. *La chaleur m'a indisposé*, Nóng nực làm tôi phát đau. || *Au fig.* —, Làm mích lòng, làm cho không ưa,

Digitized by Google

cho nghịch. *Ma démarche l'a indisposé*, Cách tôi làm vậy, làm người hết ưa.

Indisposition, *f.* Sự ề mình, sự khó ở. Sự không ưa, sự ghét.

Indissolubilité, *f.* Sự chẳng dứt đặng, sự không tháo được. *L'—du mariage*, Sự phép hôn phối chẳng dứt đặng.

Indissoluble, *adj.* Không tan (chảy) ra được. *Corps —*, Vật không tan ra được. || *Au fig.* —, Bền chặt, không tháo (gỡ) ra được, keo sơn. *Amitié —*, Nghĩa bền chặt (keo sơn).

Indissolublement, *adv.* Cách bền chặt, không thể dứt được.

Indistinct, te, *adj.* Không rõ ràng, không phân biệt. *Vision indistincte*, Sự thấy không rõ.

Indistinctement, *adv.* Không rõ, không minh bạch. Bất kì, càng ngang, luột sạp, bất luận. *Aimer les hommes —*. Thương yêu người ta đều bằng nhau hết.

Individu, *m.* Người, tên, lão, thang, đứa. *J'ai rencontré deux individus*, Tôi có gặp hai người. *Cet —*, Thằng nầy, thằng cha nầy.

Individualité, *f.* Sự phân biệt, cái riêng ra. *Connaître son—*, Biết tính riêng mình.

Individuel, elle, *adj.* Riêng, từ người, từ cái (món). *Qualité individuelle*, Bổn tính riêng một người.

Individuellement, *adv.* Riêng, riêng ra. Từ người, từ cái.

Indivis, se, *adj.* Không chia ra, không phân ra, để chung. *Biens—*, Của chung không chia ra. || Par indivis, *loc. adv.* Chung, để chung. *Posséder—*, Có của chung nhau hết.

Indivisibilité, *f.* Sự chia (phân) ra không được.

Indivisible, *adj.* Chia (phân) ra không được. *Les atomes sont indivisibles*, Hột trần ai chia ra không được.

Indivision, *f.* Sự được chung không có chia ra.

In-dix-huit, *adj.* et *s.* Sách in một xấp 18 tờ ra 36 trương.

Indochine, Xứ(cõi) Đông Dương.

Indochinois, se, *adj.* et *s.* Thuộc về xứ Đông Dương. Người Đông Dương.

Indocile, *adj.* Không biết nghe, khó dạy, khó biểu, cứng cỏi, cừ khôi, bất trị. *Caractère—*, Tánh cừ khôi.

Indolemment, *adv.* Cách trễ nải, làm biếng, ơ hờ

Digitized by Google

Indolence, *f.* Sự bơ thờ, sự lếu láo, sự trễ nải ơ hờ. *Coupable—*, Sự trễ nải có lỗi, mắc tội.

Indolent, te, *adj.* Bơ thờ, trễ nải, biếng nhác, lơ láo. *Caractère —*, Tính trễ nải, hơ hờ.

Indomptable, *adj.* Bất trị, ngũ nghịch, ngang tàng. *Peuple—*, Dân bất trị. *Animal—*, Thú vật trị không đặng. || *Au fig.* —, Hãm dẹp không được, cầm không được. *Passion—*, Sự (tính)mê cầm không được. *Courage—*, Dạn dĩ cả gan quá lẽ.

Indompté,ée, *adj.* Bất trị, sửa trị không được. Dữ, không thuần. *Cheval —*, Ngựa không thuần (dữ, chứng). || *Au fig.—*, Dẹp không được, cầm không được. *Orgueil—*, Kiêu ngạo quá sức.

In-douze, *m.* Sách in một xấp 12 tờ là 24 trương.

Indu,ue, *adj.* Không trúng, không phải phép. Sái phép, quấy, không nên. *À une heure indue*, Sái giờ. || —, Không thiếu. *Somme indue*, Số tiền không thiếu.

Indubitable, *adj.* Không có lẽ hồ nghi ; chắc chắn, hẳn thật. *Fait—*, Việc chắc chắn.

Indubitablement, *adv.* Chắc-chắn, rõ ràng.

Induction, *f.* Câu kết, câu đoán, câu luận. Sự đem vào, sự giục. *Démontrer un fait par—*, Dùng lẽ câu kết mà làm chứng việc gì.

Induire, *a.* Kết, đoán, luận. Giục, xui giục. — *au mal*, Xui làm sự xấu.

Indulgence, *f.* Sự hay dong thứ, sự hay thứ tha. Phép Ân xá. — *partielle*, Phép Tiểu xá. — *plénière*, Phép Đại xá. *User d' —*, Dùng ơn dong thứ.

Indulgencier, *a.* Làm phép sự gì cho có phép đại xá tiểu xá.

Indulgent, te, *adj.* Hay dung thứ, hay tha thứ. *Maître—*, Thầy hay dong thứ, thầy hiền.

Indult, *m.* Phép riêng, phép rộng Đức Giáo tông ban cho.

Indûment, *adv.* Không nhằm phép, sái phép, lỗi phép, quấy, chẳng nên. *Percevoir—*, Thâu cái món thuế không thiếu.

Induration, *f.* Sự ra chai, ra cứng. *L'—d'une glande*, Sự mụt ghe ra cứng, ra chai.

Induré, ée, *adj.* Cứng, chai cứng.

Industrie, *f.* Tài năng, tài nghề, sự khéo léo, sự hay. Nghề nghiệp, nghề làm ăn. Cơ xảo, kị nghệ. *Appliquer*

Digitized by Google

son---*à*,Dùng tài năng khôn khéo mình mà... *L'-- de la soie*, Nghề làm lụa. || *Au fig.* —, Nghề gian. *Vivre d'*--, Làm nghề lường gạt người ta mà sống. *Chevalier d'*---, Thằng điếm, gạt gẫm thiên hạ cho có mà ăn. Tay điếm đàng.

Industriel, elle, *adj.* Thuộc về nghề nghiệp, về tài năng. *Produit* --, Của, vật nghề nghiệp làm ra. || —, *s. m.* Kẻ làm nghề.

Industrieusement, *adv.* Cách khéo léo, hay.

Industrieux, euse, *adj.* Có tài nghề, khéo léo, giỏi, cơ xảo, tài trí. *Ouvrier* —, Thợ khéo. *Cité industrieuse*, Thành có nhiều kẻ làm nghề nghiệp.

Inébranlable, *adj.* Không rúng được, không day động được. Vững bền, bền chặt. || *Au fig.*--, Vững lòng, bền lòng, bền đỗ. *Résolution*---, Lời hứa bền lòng.

Inébranlablement, *adv.* Cách vững vàng, chắc chắn, bền đỗ.

Inédit, te, *adj.* Chưa in ra bao giờ. Chưa ai biết. *Ouvrage*—, Sách chưa in ra bao giờ.

Ineffabilité, *f.* Sự nói không xiết, sự kể ra không được.

Ineffable, *adj.* Nói không xiết, kể không cùng. *Bonté* ---, Lòng lành nói không xiết.

Ineffaçable, *adj.* Bôi không được, không mất (phai, đi được. *Tache* —, Vít bôi không được. *Souvenir* —, Sự nhớ luôn không quên dặng.

Inefficace, *adj.* Không thần hiệu, không hay, vô ích. *Remède* —, Thuốc không hay (dở).

Inefficacité, *f.* Sự không hiệu nghiệm ; sự vô ích.

Inégal, le, *adj.* Không đều, không bằng. So le. Hê hủng. Không chừng, không một mực. *Marcher d'un pas*—, Đi bước dài bước vắn. *Parts inégales*, Phần chia không đồng. *Chemin* —, Đường hê hủng. || *Au fig.*—, Hay đổi, nhẹ tính, nhẹ dạ. *Esprit*---, Trí ý hay đổi lắm. *Style*---, Văn nói không chừng.

Inégalement, *adv.* Cách không đồng nhau, khác nhau, không đều. *Partager* ---, Phần chia không đồng.

Inégalité, *f.* Sự không đều (đồng), sự không bằng nhau. Sự hê hủng, sự không có chừng.-- *de fortune*, Sự khác phận nhau. — *de conduite*, Sự ăn ở không chừng.

Inélégance, *f.* Sự không

Digitized by Google

hay (khéo). Sự dở, sự vô duyên.

Inélégant, te, *adj.* Không hay, không khéo ; dở, vô duyên.

Inéligibilité, *f.* Sự không được bàu cử.

Inéligible, *adj.* Không chọn được, không được bàu cử,không có phép cho người ta bàu cử.

Inéluctable, *adj.* Tránh không đặng, khỏi không đặng. *La mort est*—, Không ai tránh cho khỏi chết đặng.

Inénarrable, *adj.* Nói không xiết, kể không cùng, nói không được. Lạ lùng quá đỗi. *Choses inénarrables,* Những đều nói kể ra không được.

Inepte, *adj.* Bất tài, vụng về, làm không xong. Dại dột, ngu độn, u mê, phi lý.

Ineptie, *f.* Sự phi lý, sự dại dột, sự u mê. Sự bất tài. *Dire des inepties,* Nói những lời phi lý.

Inépuisable, *adj.* Không hay hết, không cạn được. *Source*—, Suối không hay cạn. || *Au fig.* —, Vô cùng vô tận, vô lượng vô biên. *Bonté* —, Lòng lành vô lượng vô biên.

Inéquitable, *adj.* Không công bình.

Inerte, *adj.* Lờ đờ, yếu nhược, bất tài. *La vieillesse*—, Tuổi già yếu nhược. *Esprit*—, Trí lụt.

Inertie, *f.* Sự ở không nhưng, sự biếng nhác, sự lờ đờ, sự yếu sức, sự non lòng.

Inespérable, *adj.* Không có lẽ mà trông được,chẳng khá trông. *Bonheur* —, Phước lộc chẳng lẽ trông đặng.

Inespéré, ée, *adj.* Không trông, không dè. Thình lình,tình cờ.*Guérison inespérée,* Đặng lành đã không dè, không trông được.

Inespérément,*adv.* Thình lình, không ai dè. *Arriver* —, Vụt tới thình lình.

Inestimable, *adj.* Không đánh giá được. Vô giá. *D'une valeur*—, Vô giá.

Inévident, te, *adj.* Không rõ.

Inévitable,*adj.*Không thế lánh (tránh) khỏi được, không khỏi được.*Malheur* —, Tai nạn không khỏi được. || *Au fig.*—, Làm khó lòng. *Personne* —, Người hay làm khó lòng cho kẻ khác.

Inévitablement, *adv.* Không khỏi được. Chắc chắc, không sai.

Inexact, te, *adj.* Không chín chắn, không cần quyền, không kỉ cang.

Digitized by Google

Không nhằm, sái, lầm, lộn. *Domestique—*, Đứa ở không kỉ cang. *Compte—*, Tính sổ sái, tính lộn. *C'est —*, Không phải, sái.

Inexactement, *adv.* Không trúng, sái, lầm.

Inexactitude, *f.* Sự không chín chắn, sự không cần quyền. Sự sái, sự không nhằm. *L'—d'un récit,* Thuật truyện lại không trúng.

Inexcusable, *adj.* Chữa không được. *Faute—*, Lỗi chữa không được.

Inexécutable, *adj.* Làm ra không được, không thi hành được, không thế giữ được. *Loi—*, Luật không thế giữ được.

Inexécuté, ée, *adj.* Không ai làm, không ai giữ. *Ordre —*, Lịnh dạy không ai giữ.

Inexécution, *f.* Sự không làm ra, sự không giữ, sự không tuân cứ.

Inexercé, ée, *adj.* Không thạo, không giỏi.

Inexigible, *adj.* Không đòi được, chưa tới kì nên đòi.

Inexorable, *adj.* Không nài xin được; nhặt nhiệm, công thẳng. — *aux prières,* Không hay nhậm lời xin.

Inexorablement, *adv.* Không nhậm lời, không nghe lời xin, không thương.

Inexpérience, *f.* Sự không tầng trải, sự không thông thạo, sự không quen biết. *Victime de son—*, Nó bị bỡi nó còn dại, chưa khôn, chưa quen biết.

Inexpérimenté, ée, *adj.* Không thông thạo, không tầng trải, không quen thuộc. *Enfant—*, Con nít chưa quen thuộc.

Inexpiable, *adj.* Không đền được. *Crime—*, Tội không đền được.

Inexpié, ée, *adj.* Không có đền, chưa đền. *Une faute inexpiée,* Lỗi phạm chưa đền.

Inexplicable, *adj.* Giải không được, cắt nghĩa không được. *Mystère—*, Sự mầu nhiệm cắt nghĩa không đặng. || *Au fig.* —, Hiểu không được, khó hiểu, kìcục, lạ kì. *Humeur —*, Tính khí kì cục.

Inexpliqué, ée, *adj.* Chưa ai hiểu được, chưa ai giải được. *Fait—*, Việc chưa ai giải được.

Inexploité, ée, *adj. Champ —*, Đất hoang. *Mine inexploitée,* Mỏ không ai đào.

Inexploré, ée, *adj.* Chưa có ai đo thám, chưa có ai tìm tới (đi tới). *Pays—*, Xứ chưa có ai tìm tới.

Inexplosible, *adj.* Không hay nổ, không nổ được. *Machine —*, Máy nổ không đặng.

Digitized by Google

Inexprimable, *adj.* Nói ra không được, kể không xiết, nói khôn cùng. *Bonheur —,* Phước khôn kể xiết.

Inexpugnable, *adj.* Đánh không lấy được. Kiên cố, vững chắc, chắc chắn. *Ville —,* Thành vững chắc. *Vertu —,* Nhơn đức chắc chắn.

Inextensible, *adj.* Không kéo ra được.

In extenso, *loc. lat.* Từng điều, đầu đuôi gốc ngọn. *Raconter —,* Thuật truyện đầu đuôi gốc ngọn hết.

Inextinguible, *adj.* Không tắt được, không hay tắt. *Feu —,* Lửa không tắt được. || *Au fig.* —, Không êm được, không ngớt. *Soif —,* Sự khát không ngớt được.

In extremis, *loc. lat.* Đến giờ chết, giờ lâm chung, giờ sau hết, khi gần chết. *Mariage —,* Chịu phép hôn phối khi gần chết.

Inextricable, *adj.* Không thế gỡ được; rối rắm. *Affaire —,* Việc rối rắm.

Infaillibilité, *f.* Sự không sai lầm được. Sự chắc chắn (thật). — *du Pape,* Sự Đức giáo tông không sai lầm được.

Infaillible, *adj.* Không sai lầm được, không lường gạt được. Chắc chắn, chắc thật. *Remède —,* Thuốc hay lắm.

Infailliblement, *adv.* Không sai, không trật, chắc chắn.

Infaisable, *adj.* Làm không được. *Chose —,* Việc làm không đặng.

Infamant, te, *adj.* Làm hư danh mất tiếng, xấu hổ, sỉ nhục, xấu danh. *Supplice —,* Hình phạt sỉ hổ.

Infâme, *adj.* Xấu hổ, sỉ nhục, xấu danh, hư hèn, quái gở. *Conduite —,* Cách ăn thói ở quái gở. || —, *s.* Người hư danh, xấu tiếng, người hư hèn.

Infamie, *f.* Sự xấu danh, sự xấu hổ, sự sỉ nhục. Việc hư hèn, việc xấu hổ. Lời sỉ nhục.

Infanterie, *f.* Binh bộ, lính bộ. — *de marine,* Binh giữ thuộc địa.

Infanticide, *m.* Sự (tội) giết con trẻ mới sanh. Kẻ giết con trẻ mới sinh.

Infatigable, *adj.* Không biết mệt, dẻo sức, bền sức. Không hay ngớt, chẳng khi đừng. *Homme —,* Người bền sức lắm. *Ardeur —,* Sức hăng không hay ngớt.

Infatuation, *f.* Sự mê, sự mê điên.

Infatuer, *a.* Làm cho mê, làm cho sa mê. *Infatué de qqn,* Mê theo người nào. *Infatué de soi-même,* Y tận mình quá. || S'INFATUER, *r.* Sa mê, ham quá.

Digitized by Google

Infécond, de, *adj.* Không hay sinh sản, nân, son sẻ, đứng. *Terre inféconde,* Đất không hay sinh sản. || *Au fig. Esprit —,* Tối trí, trí ngu.

Infécondité, *f.* Sự không hay sinh sản, sự son sẻ.

Infect, te, *adj.* Thúi, thúi tha, hôi hám, bay hơi độc. *Viande infecte,* Thịt thúi. || *Au fig.—,* Xấu, xấu xa. *Un livre—,* Sách xấu.

Infecter, *a.* Làm cho hôi thúi, làm hư, làm cho ra độc. — *l'air,* Làm cho khí ra độc. || —, *v. n.* Thúi tha, hôi hám, tanh hôi. || *Au fig. Sa doctrine infecte la population,* Đạo lý nó làm hư người ta.

Infection, *f.* Sự thúi tha, mùi hôi hám, hơi độc địa. Sự lây. *Foyer d' —,* Chỗ bịnh lây.

Inféoder, (S') *r.* Theo, tùng theo, nhập theo. — *à qqn,* Theo phe người nào.

Inférer, *a.* Kết, đoán, luận, nghĩ.

Inférieur, re, *adj.* Dưới, ở dưới, hạ. *Lèvre inférieure,* Môi dưới. || *Au fig.* —, Thua, sút, kém. *Talent—,* Kém tài. || —, *s.* Kẻ bề dưới.

Infériorement, *adv.* Dưới, ở dưới.

Infériorité, *f.* Sự kém, sự thua (sút).

Infernal, le, *adj.* Thuộc về địa ngục. Dữ, **độc địa,** dữ tợn. *Bruit —,* Sự ào ào om sòm như trong địa ngục. *Pierre infernale,* Ngân tiêu. *Machine infernale,* Máy mà phá.

Infertile, *adj.* Không hay sinh sản. Vô ích, luống công. *Terre —,* Đất đồng khô cỏ cháy.

Infertilité, *f.* Sự không hay sinh sản.

Infester, *a.* Phá, phá tan, làm hư hại, khuấy khỏa. *Les brigands infestent le pays,* Quân ăn cướp phá tán trong xứ.

Infidèle, *adj.* Không trung tín, không ngay, bất trung, thất tín. Không bền, không chắc, không trúng. Ngoại đạo, ngoại giáo. *Ami —,* Bạn hữu thất trung. *Épouse —,* Vợ thất tín. *Rapport —,* Tờ khai báo không ngay thật. *Mémoire —,* Trí hay quên, ít nhớ.

Infidélité, *f.* Sự không trung tín, sự thất trung, sự gian nịnh. Sự không nhằm, sự không kỉ cang, sự sái. Sự ngoại đạo. *Commettre une —,* Làm đều thất trung.

Infiltration, *f.* Sự thấm vào, sự lóng (lọc).

Infiltrer, (S') *r.* Thấm vào (vô), Lọc, lóng, nhỉ. *L'eau s'infiltre à travers le bois,*

Digitized by Google

Nước thấm vào cây. || *Au fig.* —, Nhập vào, thấm vào. *Les erreurs s'infiltrent dans l'âme des hommes,* Sự lầm lạc thấm vào lòng người ta.

Infime, *adj.* Hèn, hèn hạ, rốt hèn.

Infini, ie, *adj.* Vô thỉ vô chung, vô cùng vô tận. Vô cùng, mình mông. Nhiều lắm, quá bội, vô số. *Dieu —,* Đức Chúa Trời là đấng vô thỉ vô chung. *Espace —,* Khoảng rộng mình mông. || —, *s. m.* Sự vô cùng vô tận, sự vô số. *Ne pas comprendre l' —,* Không hiểu đặng sự vô cùng. || À L'INFINI, *loc. adv.* Vô cùng, không cùng. *Prolonger une ligne —,* Kéo đàng dài ngay ra tuốt luốt.

Infiniment, *adv.* Vô cùng, không cùng. Nhiều quá, vô số. *Un père — bon,* Người cha hiền hậu quá lắm.

Infinité, *f.* Sự vô thỉ vô chung, vô cùng vô tận. Vô số, nhiều quá, muôn vàn. *L' — de Dieu,* Sự ĐCT vô thỉ vô chung. *Une — de personnes,* Người ta vô số.

Infinitif, *adj.* et *s.* Cách trổng, chỉ trổng (trong tiếng công cuộc).

Infirme, *adj.* Có tật, tật nguyền; kẻ tật nguyền, yếu đuối, ốm yếu.

Infirmer, *a.* Bỏ, phá, bất (bác) đi. Làm cho ra yếu, làm bớt sức.—*un jugement,* Bác án đi.

Infirmerie, *f.* Nhà thương, chỗ nuôi kẻ liệt.

Infirmier, ière, *s.* Người giữ (nuôi) bịnh.—*militaire,* Lính giữ nuôi bịnh.

Infirmité, *f.* Tật nguyền, bịnh hoạn. Sự yếu đuối. *L' — humaine,* Sự (tánh) yếu đuối con người ta.

Inflammable, *adj.* Hay cháy (bừng) lên, hay bắt lửa, hay dẫn hỏa. *Matière —,* Đồ (vật) hay dẫn hỏa. || *Au fig.* —, Hay mê.

Inflammation, *f.* Sự cháy lên ngọn. Sự đỏ rần, sự sưng đỏ. Sự đau trong thân thể. — *de l'estomac,* Nóng trong bao tử.

Inflammatoire, *adj.* Hay làm cho đỏ rần, hay làm cho sưng lên.

Infléchir, *a.* Bẻ cong, uốn cong. || S'INFLÉCHIR, *r.* Cong lại.

Inflexibilité, *f.* Sự cong lại không được, sự không thế uốn cong được. || *Au fig.* —, Sự không hay động lòng, sự cứng lòng. *L' — d'un juge,* Sự quan xét chắc dạ cứ lẽ ngay mà xử.

Inflexible, *adj.* Không uốn cong được. *Bois —,* Cây uốn cong không đặng. || *Au*

Digitized by Google

fig. —, Không hay động lòng, cứng lòng, cang cường. *Père*—, Cha không hay theo ý con cái.

Inflexiblement, *adv.* Cách vững bền, bền chặt.

Inflexion, *f.* Sự uốn cong, sự cong vòng. — *de voix*, Sự uốn giọng, sự nhấn tiếng. *L'* — *du corps*, Uốn cong mình.

Infliger, *a.* Phạt, gia phạt. —*une amende*, Bắt vạ, phạt vạ.

Influence, *f.* Sức. *L'* — *du climat sur les mœurs*, Sự phong thổ nó bắt ăn ở thể nào. || *Au fig.*—, Thân thế, quyền thế. *Avoir beaucoup d'*—, Có quyền thế lắm.

Influencer, *a.* Làm cho theo, làm cho phục.

Influent, te, *adj.* Có thân thế, có quyền thế, oai quyền, được người ta phục. *C'est un personnage très* —, Là người thiên hạ phục lắm.

Influenza, *f.* Thì hành thương phong truyền nhiễm.

Influer, *n.* Có sức mà..., có quyền thế, đắc thế, có quyền phép. *La chaleur influe sur la végétation*, Sự nóng có sức làm cho cây cối trổ sanh bông trái.

In-folio, *adj.* et *s. m.* Sách in nguyên tờ giấy xấp hai có 4 trương. Sổ đóng nguyên tờ giấy.

Information, *f.* Sự hỏi thăm, sự tra hỏi. *Aller aux informations*, Đi hỏi thăm, lục xét.

Informe, *adj.* Không ra hình gì, không ra dáng gì, xấu xa, khó coi. Không trọn, nửa sạc. *Monstre* —, Quái dị không có hình dạng gì. || *Au fig.*—, Thiếu, sái phép. *Acte*—, Tờ (giấy) làm không trúng phép luật.

Informé, ée, *adj.* Hay rồi, biết rồi, đặng tin.

Informer, *a.* Cho hay, cho biết, rao, báo.—*les parents*, Cho cha mẹ hay. || —, *n.* Tra hỏi, hạch, tra xét. — *contre qqn*, Tra hỏi việc ai. || S'INFORMER, *r.* Hỏi thăm, hỏi dọ. — *d'un fait*, Hỏi thăm việc gì.

Infortune, *f.* Sự tai nạn, tai vạ, khốn nạn, vô phước, rủi ro, hoạn nạn, vận xấu, gian truân. *Plaignez mon* —, Xin thương xót tôi khốn nạn.

Infortuné, ée, *adj.* et *s.* Vô phước, xấu phước, xấu phận, khốn nạn.

Infraction, *f.* Sự phạm, sự lỗi, sự trái lệ. — *à la règle*, Phạm luật.

Infranchissable, *adj.* Nhảy qua khỏi không

Digitized by Google

được, sang qua không được. *Barrière* —, Rào nhảy qua không đặng.

Infréquenté, ée, *adj.* Ít ai tới lui. Xa xác, vắng vẻ. *Chemin* —, Đàng quạnh hiu lắm.

Infructueux, euse, *adj.* Không sinh sản, không ra trái. Vô ích, uổng công. *Terre infructueuse,* Đất (xấu) không sinh sản. *Travail*—, Việc vô ích.

Infus, se, *adj.* Tự nhiên, trời phú, thiên tư. *Science infuse,* Sự thông biết tự nhiên.

Infuser, *a.* Ngâm, đổ vào, pha, sắc, nấu. — *du thé,* Pha trà. — *une médecine,* Sắc thuốc.

Infusible, *adj.* Không hay chảy ra. *Métal*—, Thứ loài kim không chảy được (không nấu lỏng được).

Infusion, *f.* Sự ngâm, sự pha, sự sắc, sự nấu. Nước ngâm, nước sắc.

Inga, *m.* Cây keo. *Inga nodosa,* Cây cổ áo.

Ingambe, *adj.* Lẹ, lẹ làng, mau mắn, vững gối. *Vieillard encore* —, Già còn vững gối, còn sõi.

Ingénier, (S') r. Tìm(kiếm) thế, lo mưu, liệu phương. —*à plaire,* Tìm thế mà đẹp lòng người ta.

Ingénieur, *m.* Kẻ đốc việc xây đắp. Bác vật. — *des ponts et chaussées,* Bác vật sở cầu kỉ đàng sá.

Ingénieusement, *adv.* Cách khéo léo.

Ingénieux, euse, *adj.* Khéo léo, khéo tay, có tài, giỏi, trí hóa.

Ingéniosité, *f.* Tài hay, sự khéo léo.

Ingénu, ue, *adj.* et *s.* Thật thà, ít oi, chơn chất. *Faire l'*—, Làm bộ thật thà. || —, Vai tuồng con đòi, thể nữ. *Jouer les ingénues,* Làm vai con đòi.

Ingénuité, *f.* Tánh thật thà. *Parler avec* —, Nói thật thà.

Ingénument, *adv.* Cách thật thà, ngay thật.

Ingérance, *f.* Sự xen vào, sự thày lay.

Ingérer, *a.* Ăn, nuốt. || **S'**—, *r.* Xen vô, thày lay, làm tài hay. — *dans une affaire,* Xen vô việc gì (không ai cầu mình).

In globo, *loc. lat.* Chung, trụm hết. *Acheter* —, Mua trụm.

Ingouvernable, *adj.* Bất trị, cứng đầu cứng cổ.

Ingrat, te, *adj.* Bạc ngãi, bạc tình. Bất nhơn, bất ngãi, bất hiếu, vô ơn bạc ngãi. Không sinh sản, không sinh lợi, vô ích. *Enfant* —, Con bất hiếu,

Digitized by Google

Terrain —, Đất không hay sinh sản, đất xấu. *Âge* —, Tuổi tơ.

Ingratitude, *f.* Sự bạc ngãi, sự bất hiếu, sự phụ ơn. *Payer d' — un bienfait,* Bội ơn, vong ân.

Ingrédient, *m.* Vị, món (thuốc). *Employer beaucoup d'ingrédients,* Bỏ nhiều vị.

Inguérissable, *adj.* Chữa (cho lành) không được. Bất trị. *Folie—,* Bịnh điên cuồng bất trị.

Inguinal, le, *adj.* Thuộc về đi, về háng, kẽ háng.

Ingurgiter, *a.* Ực, nuốt, tống nạp, ních. — *un verre de vin,* Ực một chén rượu.

Inhabile, *adj.* Dở, dở dang, bất tài, vụng về. Không được (có) phép. *Ouvrier* —, Thợ dở. — *à tester,* Không có phép mà trối phú.

Inhabilement, *adv.* Cách dở dang, vụng về.

Inhabileté, *f.* Sự bất tài, sự vụng về. *L'— d'un général,* Sự quan lãnh binh bất tài.

Inhabitable, *adj.* Ở không được. *Maison* —, Nhà ở không được.

Inhabité, ée, *adj.* Không có ai ở, bỏ hoang, vắng vẻ, trống.

Inhalation, *f.* Hơi, hơi thở.

Inhérence, *f.* Sự hiệp làm một, sự dính theo.

Inhérent, te, *adj.* Hiệp làm một, dính theo (với), đeo theo. *La pesanteur est inhérente à la matière,* Vật nào cũng có nặng nhẹ hiệp theo hết.

Inhospitalier, ière, *adj.* Không hay rước khách, không hay thết đãi. *Peuple* —, Dân có tánh không hay rước khách. *Terre inhospitalière,* Đất độc lắm (ở lâu không đặng).

Inhumain, ne, *adj.* Bất nhơn, độc ác, hung ác (dữ).

Inhumainement, *adv.* Cách bất nhơn, cách độc dữ.

Inhumanité, *f.* Sự bất nhơn, sự độc ác, sự độc dữ.

Inhumation, *f.* Sự chôn xác, sự táng xác.

Inhumer, *a.* Chôn cất, tống táng, mai táng.

Inimaginable, *adj.* Không lẽ tưởng được, lạ lùng, dị thường. *Aventure—,* Chuyện lạ lùng không lẽ tưởng được.

Inimitable, *adj.* Bắt chước không được, không ai bắt chước được. *Talent—,* Tài nghề bắt chước không được.

Inimitié, *f.* Sự nghịch, sự nghịch thù, sự nghịch nhau, sự bất thuận.

Digitized by Google

Ininflammable, *adj.* Không cháy được.

Inintelligence, *f.* Sự vô trí, sự dại dột.

Inintelligent, te, *adj.* Tối dạ, vô trí, dại dột.

Inintelligible, *adj.* Nghe (hiểu) không được. Hiểu thấu không được. Lạ lùng, phi thường. *Parole —,* Tiếng nói nghe không hiểu.

Ininterrompu, ue, *adj.* Luôn luôn, liên tiếp, liền liền, không dứt. *Une suite ininterrompue de malheurs,* Bị hoạn nạn luôn mãi, hoài.

Inique, *adj.* Trái phép công bình, bất công, gian tà, oan ức. *Jugement —,* Lý đoán bất công.

Iniquité, *f.* Sự sái phép công bình, sự trái lẽ. Tội lỗi, sự ác nghiệp, tội trọng. *L' — d'un arrêt,* Án trái phép công bình.

Initial, le, *adj.* Chữ đầu. Sự có thể nào hồi ban đầu. *Cause initiale,* Cớ đầu hết. || **Initiale,** *f.* Chữ đầu tiếng. *Signer de ses initiales,* Ký chữ đầu tên không.

Initiateur, trice, *adj.* et *s.* Kẻ cho vào, kẻ dạy. *Génie —,* Trí hay dạy kẻ khác.

Initiation, *f.* Sự cho vào, sự dạy, tập.

Initiative, *f.* Sự khởi đầu, sự mở đầu, sự bày đầu, sự gạy ra. *Homme d' —,* Kẻ hay bày đầu việc.

Initié, ée, *adj.* Được biết những đều kín nhiệm.

Initier, *a.* Truyền (những phép kín nhiệm), dạy dỗ, tập tành. — *qqn au commerce,* Dạy ai về việc buôn bán. || S'initier, *r.* Học.

Injecté, ée, *adj.* Đỏ, đỏ rần. *Yeux injectés,* Mắt đỏ rần.

Injecter, *a.* Thụt, xịt vào. — *de l'eau dans l'oreille,* Thụt nước vô lỗ tai. || S'injecter, *r.* Thụt vào mình, tụ máu đỏ rần. *Ses yeux s'injectent,* Mắt nó tụ máu lại đỏ rần.

Injecteur, *m.* Ống thụt.

Injection, *f.* Sự thụt. Nước thụt. *Faire une —,* Thụt, chích, (nước, thuốc).

Injonction, *f.* Lời dạy, lời biểu, lịnh dạy. *Obéir à une —,* Vưng lịnh dạy biểu.

Injure, *f.* Sự (lời) sỉ nhục, sự nhiếc nhóc, sự mắng chưởi. Sự làm hại. *Accabler qqn d'injures,* Mắng chưởi người nào. *Injures du sort,* Vận bỉ, vận mạt, thất vận.

Injurier, *a.* Chưởi rủa, mắng nhiếc, nhiếc nhóc, nói mếch lòng. — *en face,* Chưởi xát vào mặt. || S'injurier, *r.* Chưởi lộn, nói mếch lòng nhau.

Digitized by Google

Injurieusement, *adv.* Cách sỉ nhục.

Injurieux, euse, *adj.* Sỉ nhục, sỉ hổ, ốc nhục, xấu hổ. *Propos—,* Lời sỉ nhục.

Injuste, *adj.* Trái phép công bình, bất công, trái lẽ, oan ức, oan khiên. *Subir une— réprimande,* Bị quở oan. || —, *s. m.* Sự trái (phạm) phép công bình.

Injustement, *adv.* Cách trái phép, oan ức. *Vous l'accusez,*—Mầy cáo nó oan lắm.

Injustice, *f.* Sự trái phép công bình, sự oan ức, sự trái lẽ, đều gian ngược. *Crier à l'—,* Kêu oan. *Commettre une—,* Phạm phép công bình, làm việc bất công.

Injustifiable, *adj.* Chữa không được. Binh không được.

Inlassable, *adj.* Không biết mệt. Hết lòng.

Inné, ée, *adj.* Tự nhiên có. *C'est—en lui,* Nó có vậy tự nhiên.

Innocemment, *adv.* Cách thật thà, tình ngay. *Il agit —,* Nó làm thật thà.

Innocence, *f.* Sự vô tội. Sự thanh sạch, sự vẹn sạch. Lòng thật thà, sự hiền lành. *L' — de l'accusé,* Sự kẻ bị cáo vô tội. *Vivre dans l'—,* Ở thanh tịnh.

Innocent, te, *adj.* Vô tội, sạch tội, thanh tịnh, vẹn sạch. Thật thà, hiền lành. *Le sang—,* Máu kẻ vô tội. *Âme innocente,* Linh hồn vẹn sạch. *Les saints Innocents,* Các thánh Anh Hài.

Innocenter, *a.* Đoán không tội gì.

Innocuité, *f.* Sự không độc, sự hiền, sự không hay làm hại.

Innombrable, *adj.* Vô số, muôn vàn, kể không xiết, hằng hà sa số. *Une armée—,* Đạo binh đông vô số.

Innomé, ou Innommé, ée, *adj.* Chưa có tên thật.

Innovateur, trice, *adj.* et *s.* Bày ra, sửa lại. *Pouvoir—,* Quờn phép hay bày ra, hay sửa lại.

Innovation, *f.* Sự bày ra, sự mới bày, sự mới lập ra.

Innover, *a.* et *n.* Bày ra, lập chuyện mới. *Il n'innove rien,* Nó không đổi sự gì hết.

Inobéissance, *f.* Sự chẳng vưng lời.

Inobservance, ou Inobservation, *f.* Sự chẳng giữ, sự chang tuân cứ. *L'— des lois,* Sự chẳng tuân cứ luật phép.

Inoccupé, ée, *adj.* Không có mắc việc gì. Rảnh việc, rảnh rang, rảnh tay. Không, trống, bỏ không. *Place inoccupée,* Cho không có ai.

Digitized by Google

In-octavo, *m.* Cỡ sách (cỡ tập, sổ) in một tờ giấy xếp 8 làm 16 trương.

Inoculer, *a.* Chích, trồng, truyền.—*la variole,* Trồng trái.— *un vice,* Truyền nết xấu.

Inodore, *adj.* Không có mùi, không có hơi, không mùi lai gì.

Inoffensif,ive, *adj.* Không làm hại, vô can. *Remède—,* Thuốc không làm hại. *Animal —,* Thú vật hiền.

Inondation, *f.* Lụt, nước lụt, nước tràn. || *Au fig.—,* Nhiều lắm, uyên thiên. Sự tràn (loán) vào. *Une — de barbares,* Sự quân mọi rợ loán vào.

Inonder, *a.* Lụt, tràn, làm cho ngập. *Plaine inondée,* Đồng ngập. || *Au fig. —,* Tràn (loán) vào, xông vào. Làm cho ướt dầm. *Les Annamites inondent le Cambodge,* Người Annam tràn lên Cao mên.

Inopiné. ée, *adj.* Không dè (ngờ), thình lình, tình cờ. *Nouvelle inopinée,* Tin không dè.

Inopinément, *adv.* Thình lình, tình cờ. *Arriver —,* Tới, đến thình lình.

Inopportun,ne, *adj.* Trái thì, bất tiện. *Visite inopportune,* Sự thăm viếng làm khó lòng thêm nữa.

Inopportunité, *f.* Sự bất tiện.

Inorganique, *adj.* Không có sự sống. *Matière —,* Vật không sống.

Inoubliable, *adj.* Không quên được.

Inouï, ïe, *adj.* Chưa từng nghe, lạ lùng, phi thường. *Un fait—,* Việc chưa từng nghe.

In petto, *loc. adv.* Trong, bề trong, kín, thầm. *Se réjouir—,* Mừng trong lòng, không tỏ ra bề ngoài.

Inqualifiable, *adj.* Không biết nói (đoán) làm sao được, không chỉ thể nào được. *Conduite —,* Cách ăn ở không biết nói làm sao được.

In-quarto, *m.* Cỡ sách (tập, sổ) in một tờ giấy xếp tư làm 8 trương.

Inquiet,ète, *adj.* Lo lắng, lo sợ, lo âu, bối rối, áy náy, bức tức, không yên. *Je suis—à son sujet,* Tôi lo sợ cho nó. *Sommeil—,* Ngủ không yên. *Esprit —,* Trí lòng áy náy, bồi hồi, bức tức.

Inquiétant, te, *adj.* Làm cho lo lắng, lo sợ, khó chịu, khó lòng. *Nouvelle inquiétante,* Tin đáng sợ. *Maladie inquiétante,* Cơn bịnh khó lòng lắm.

Inquiéter, *a.* Làm cho lo

Digitized by Google

lắng (lo sợ, áy náy, bối rối). Khuấy rối, không để yên. *Sa maladie m'inquiète*, Nó đau tôi phát sợ. — *l'ennemi*, Phá rầy quân giặc. || S'INQUIÉTER, *r.* Lo lắng, lo sợ, bối rối, áy náy.

Inquiétude, *f.* Sự lo lắng (lo sợ, bối rối), sự xao xiến. Sự không yên, sự trăn trở.

Inquisiteur, *m.* Kẻ tìm tòi, kẻ tra hỏi kỉ cang, kẻ tra xét từ chút. || —, *adj.* *Regard* —, Cái ngó lúc láo.

Inquisition, *f.* Sự tra hỏi, sự tra xét. Phép tra quân lạc đạo mà phạt nó.

Insaisissable, *adj.* Không bắt được. *Malfaiteur* —, Đứa gian ác bắt không đặng. || —, Không xiết (nợ) được. *Biens insaisissables*, Của không xiết nợ được. || *Au fig.* —, Không biết (hiểu) được, nghe không được. *Le sens de ce mot est*—, Nghĩa tiếng nầy hiểu không được.

Insalubre, *adj.* Độc, độc địa. *Lieu*—, Chỗ độc.

Insalubrité, *f.* Sự độc (khí).

Insanité, *f.* Sự điên, sự dại. Việc (lời) dại, việc khờ dại (ngu độn).

Insatiabilité, *f.* Sự không biết no (biết đã), sự không hay no.

Insatiable, *adj.* Không hay no. *Faim* —, Đói ăn không biết no. || *Au fig. Ambition* —, Lòng tham không khi nào lấy làm đủ.

Insciemment, *adv.* Vô ý.

Inscription, *f.* Chữ tạc, thích (vô đá); hiệu, thẻ đề, bia tạc. *Déchiffrer une* —, Tìm đọc cho ra chữ trong bia đá. || —, Bảng rao. Sự biên (đem) vô sổ bộ. — *au rôle d'impôt*, Sự đem vô bộ đóng thuế. || — *maritime*, Sổ (bộ) binh thủy để chực khi Nhà nước có việc thì đòi.

Inscrire, *a.* Biên, đem, viết vào sổ sách. — *le nom*, Đề (biên) tên. — *ses dépenses*, Biên tiền sở phí. || S'INSCRIRE, *r.* Biên tên mình vào sổ (bộ), đứng bộ, ký tên. — *en faux*, Chống, nói nghịch.

Inscrit, te, *adj.* et *s.* Có tên trong bộ, đứng bộ. Dân đứng bộ.

Inscrutable, *adj.* Không dò được, không thấu (hiểu) được.

Insécable, *adj.* Chặt (cắt) không được, chia (phân) ra không được.

Insecte, *m.* Côn trùng, sâu bọ, loại côn trùng, loại sâu. || *Au fig.* —, Đồ mạt, quân hư, không ra gì.

Insecticide, *adj.* et *s.* Hay

Digitized by Google

giết sâu bọ. Thuốc giết (trừ) sâu bọ.

Insectivore, *adj.* et *s.* Hay ăn sâu ăn trùng. *Animal —*, Thú vật hay ăn trùng.

In-seize, *m.* Cỡ sách in một tờ giấy xếp lại 16 lá làm 32 trương.

Insensé, ée, *adj.* et *s.* Dại, dại dột, điên cuồng. Bậy bạ, phi lý. *Discours —*, Lời nói dại. *C'est —*, Bậy quá.

Insensibiliser, *a.* Làm cho tê.

Insensibilité, *f.* Sự không hay biết. Sự tê, không biết đau. Sự cứng lòng, sự trơ trơ, sự chai đá.

Insensible, *adj.* Không hay biết, tê, trơ trơ. Cứng lòng, chai đá, vô tâm vô tình. Ngũ quan không biết không thấy được, ít quá. *Cœur —*, Lòng cứng cỏi. — *au froid*, Không biết lạnh. *Progrès —*, Tấn tới không bao nhiêu.

Insensiblement, *adj.* Lần lần, không thấy được, không hay. *Croître —*, Lớn lên không hay.

Inséparable, *adj.* Chia phân không được, lìa ra không được. || *Au fig. —*, Bền chặt, keo sơn, thiết cốt. *Ami —*, Bạn tri âm.

Insérer, *a.* Đem vào, xen, xỏ vào, giắt vào, thêm vô. — *une annonce dans un journal*, Đem tờ rao vào nhựt trình. — *une clause dans le testament*, Đem một khoản nữa thêm vô tờ trối.

Insermenté, ée, *adj.* et *s.* Kẻ không chịu vưng lịnh Nhà nước bắt thề.

Insertion, *f.* Sự đem (thêm) vô. *L'— d'une clause dans un contrat*, Sự xen khoản gì vào tờ giao ước.

Insidieusement, *adv.* Cách gian dối, dối trá.

Insidieux, euse, *adj.* Gian, gian dối, dối trá, quỉ quyệt, bịnh bãi, bợm bãi. *Esprit —*, Trí gian giảo. *Langage —*, Lời bợm bãi.

Insigne, *adj.* Có tiếng, có danh, lớn, to, cả, đại. *Bonheur —*, Phước cả.

Insigne, *m.* Dấu, hiệu; ấn tước, triều phục. *Les insignes de la royauté*, Hiệu nhà vua.

Insignifiant, te, *adj.* Không nghĩa lý gì, không ra gì, vô lối, bá vơ, vất vơ. *Objet —*, Của vất vơ. *Livre —*, Sách dở, không hay.

Insinuant, te, *adj.* Hay vỗ lòng, hay lấy lòng, hay dỗ dành, rù quến. *Homme —*, Người hay dỗ ngọt.

Insinuation, *f.* Sự vỗ (lấy) lòng, sự dỗ dành. Cách nói xa gần.

Insinuer, *a.* Đút vô, xen vào, làm cho thấm vô. — *le doigt*, Xỏ ngón tay vô. || *Au fig —*, Dỗ dành, dạy, mách

Digitized by Google

bảo. || S'INSINUER, *r.* Xen vào, lẻn vào, nhập vào, chen vào. *Il s'insinue partout,* Chỗ nào cũng có nó hà rứa vô ráo.

Insipide, *adj.* Không có mùi, lạt, lạt lẽo. *Mets —,* Món lạt, không có mùi. || *Au fig.*—, Không có nhuần nhụy, không hay. *Plaisanterie insipide,* Lời giễu lạt.

Insister, *n.* Nài, nài xin, cứ, chăm, cố tình.— *fortement,* Nài nỉ lắm.— *sur un point,* Cứ nói (chăm) về đều gì.

Insociabilité, *f.* Tánh khó ở.

Insociable, *adj.* Không ai ở với được, khó ở.

Insolation, *f.* Sự phơi nắng, sái càn. Trúng thử, trúng yết.

Insolemment, *adv.* Cách vô phép, kiêu hảnh. *Parler —,* Nói vô phép lắm, cách kiêu căng. Nói xát.

Insolence, *f.* Sự kiêu hảnh, sự xấc xược, sự vô phép.

Insolent, te, *adj.* Xấc xược, kiêu hảnh, vô phép, càng ngang. *Air—,* Bộ tịch xấc. || *Au fig.*—, Phi thường. *Bonheur—,* Phước lộc phi thường.

Insolite, *adj.* Khác thường, lạ thường, nghịch thói, lạ kì, mới lạ. *Bruit —,* Tiếng lạ.

Insoluble, *adj.* Không hay tan (rã) ra được. || *Au fig.*—, Giải nghĩa không được. *Difficulté —,* Điều khó, giải nghĩa không được.

Insolvabilité, *f.* Sự trả nợ không nổi.

Insolvable, *adj.* Trả nợ không được, không nổi. *Débiteur —,* Người mắc nợ trả không nổi.

Insomnie, *f.* Sự thao thức, sự ngủ không đặng, chứng bất manh.

Insondable, *adj.* Dò không được. *Mer —,* Biển dò không được. || *Au fig.*—, Dò không được, không dò, hiểu thấu không được. *Les desseins de Dieu sont insondables,* Ý Chúa thì không ai hiểu thấu được.

Insouciance, *f.* Sự không hay lo, sự lẳng lơ.

Insouciant, te, *adj.* Không hay lo, lẳng lơ, vô lự, thỗng thừa.—*du lendemain,* Không lo hậu.

Insoucieux, euse, *adj.* *Voir* INSOUCIANT.

Insoumis, se, *adj.* Không vâng phục, không chịu phục, ngỗ nghịch, bất trị. — *à ses maîtres,* Không vâng lời thầy. || —, *s.* Kẻ (lính) bất tuân quốc pháp.

Insoumission, *f.* Sự không vưng phục, sự cứng cỏ. Sự bất tuân quốc pháp.

Digitized by Google

Insoutenable, *adj.* Giả. Không lẽ binh (chữa) được. Chịu không được, khó chịu. *Opinion —,* Ý tưởng sái, lầm, quấy.

Inspecter, *a.* Xét, xem xét, soát, tuần soát, điểm. — *une maison, une école,* Xét nhà, xét (khảo) trường.

Inspecteur, trice, *s.* Kẻ xem xét, quan giám đốc, quan thanh tra, quan khám sự. — *des écoles,* Giám đốc trường học.

Inspection, *f.* Sự xét, sự soát, giám khảo, chức thanh tra, chức giám đốc. Trường bố. *Commencer l' —,* Khỉ sự tra xét.

Inspirateur, trice, *adj.* et *s.* Hay soi lòng, hay xui giục, hay bày biểu.

Inspiration, *f.* Sự thở vô (vào), hơi thở. *L'—et l'expiration,* Sự thở vô thở ra. || *Au fig.* —, Sự xui giục, sự bày biểu. Ơn soi lòng, ơn soi sáng. *L' — des prophètes,* Ơn Chúa soi (mở) lòng các thánh tiên tri. *Je vous dois cette —,* Tôi nhờ anh bày biểu vậy, mới...

Inspiré, ée, *adj.* et *s.* Được ơn soi sáng.

Inspirer, *a.* Thổi vô (vào), hà hơi vô. || *Au fig.* —, Giục, giục lòng, xui giục, soi sáng, soi(mở)lòng. — *à qqn de faire quelque chose,* Giục ai làm sự gì. — *de la confiance,* Làm cho sinh lòng tin cậy. || S'INSPIRER, *r.* Được ơn soi sáng, noi theo.

Instabilité, *f.* Sự không bền vững, sự hay chóng qua chóng mất, sự hay dời đổi.

Instable, *adj.* Không bền bỉ, không lâu dài, hay đổi dời, hay biến cải. *Caractère —,* Tánh hay đổi, hay biến cải.

Installation, *f.* Sự đặt để, sự dọn dẹp, sự định an chỗ. *Avoir une — convenable,* Được chỗ ăn ở khá lắm.

Installer, *a.* Đặt, đặt để, sắp dặt, sửa soạn, dọn dẹp. Giao việc, cho hành sự. *Maison bien installée,* Nhà dọn dẹp lịch sự. || S'—, *r.* — *en ville,* Ở trong thành phố.

Instamment, *adv.* Cách gắn vó, nài lắm.

Instance, *f.* Sự nài xin, sự nài hà. Sự đi kiện, sự kiện cáo. *Faire des instances,* Nài nỉ, xin nài. *Demander avec —,* Xin nài. *Tribunal de première —,* Toà sơ.

Instant, te, *adj.* Gắn vó, ân cần, nài. Hầu, hòng đến. *Instantes prières,* Lời này nỉ. *Péril —,* Hiểm nghèo hòng đến.

Instant, *m.* Giây phút,

Digitized by Google

chút, lát. *Attendez-moi un —*, Đợi tôi một lát (chút). || À L' —, DANS UN —, *loc. adv.* Tức thì. *À chaque--, à tout —*, Hằng giây hằng phút, luôn luôn.

Instantané, ée, *adj.* Tức thì, nội một lát (chút). Lẹ lắm. *La mort fut instantanée*, Chết tức thì, chết tươi. || *---,s. m.* Sự lấy hình lẹ lắm.

Instantanément, *adv.* Tức thì, nội một chút.

Instar (àl'), *loc. prép.* Như, như thể, như là, giống như, theo như.

Instauration, *f.* Sự lập ra, sự bày ra.

Instaurer, *a.* Lập ra, bày ra, tạo lập.

Instigateur, trice, *s.* Kẻ xúi, kẻ xui giục, kẻ bày biểu. *Ce fut lui l'---du complot*, Đầu đảng tập lập là nó.

Instigation, *f.* Sự xui giục, sự xúi, sự bày biểu. *À ton —*, Tại mầy xúi.

Instiguer, *a.* Xui giục, xúi.

Instiller, *a.* Nhỏ giọt, nhỏ từ giọt.

Instinct, *m.* Tánh (tính) trời phú cho, tính tự nhiên. Tài tự nhiên. *Par —*, Bởi tự nhiên. *Avoir l' —de la musique*, Tài nhạc giỏi tự nhiên.

Instinctif, ive, *adj.* Bởi tự nhiên, bởi tánh trời phú cho. *Sentiment—*, Tình ý tự nhiên.

Instinctivement, *adv.* Cách tự nhiên. *L'animal agit--*, Thú vật làm bởi tính trời đã phú cho nó.

Instituer, *a.* Lập, lập ra, tạo thành, bày ra. Đặt. *--- des lois*, Lập luật. *--un héritier*, Làm tờ chúc ngôn cho người nào đặng ăn phần gia tài.

Institut, *m.* Dòng, hội. Luật nhà dòng, luật hội. Thái học viện, hội văn thân.

Instituteur, trice, *s.* Kẻ lập ra, kẻ bày ra. Kẻ dạy, thầy giáo, giáo tập, giáo sư. *L'---de la commune*, Thầy giáo trường làng.

Institution, *f.* Sự lập ra. Trường học. Luật lệ, thể lệ. *-- Taberd*, Nhà trường các Thầy nhà dòng (Nhà trường *Taberd*).

Instructeur, *m.* Kẻ dạy (biểu). *Capitaine--*, Quan cai tập binh. *Juge—*, Quan toà lãnh việc tra hạch tội nhơn.

Instructif, ive, *adj.* Hay dạy, để dạy. *Livre —*, Sách dạy.

Instruction, *f.* Sự dạy dỗ, sự tập tành. Sự thông biết, sự thông thái. Chỉ, lịnh truyen, lời bảo, lời dạy (khuyên). Sự tra án. *Avoir peu d'---*, Ít thông, ít chữ nghĩa. *Juge d'---*, Quan coi tra án, quan đề (bồi) thẩm.

Digitized by Google

Instruire, *a.* Dạy, dạy dỗ, tập tành, giảng dạy. Bảo cho hay,cho biết.Tra việc, tra án. — *les enfants,* Dạy trẻ con.--*de ce qui se passe,* Cho hay hết công chuyện. --- *un procès,* Cung khai án từ. || S'INSTRUIRE, *r.* Học, học hành. Cho nhau hay, bảo nhau.

Instruit, te, *adj.* Thông thái,thông biết,thuộc biết, chữ nghĩa, văn vật. *Homme fort* —,Người chữ nghĩa lắm.

Instrument, *m.* Đồ, đồ làm, đồ dùng. Phương thế, cớ. — *aratoire,* Đồ làm ruộng. — *de musique,* Đồ nhạc.—*à cordes,* Đờn dây. || *Au fig. J'ai été l' — de sa fortune,* Nó giàu có là bỡi nhờ tôi.

Instrumentaire,*adj. Témoin* —, Chứng kiến.

Instrumenter,*n.*Làm tờ, làm đơn trạng, làm văn bằng. *L'huissier instrumente,* Trưởng toà thi hành.

Insu, *m.* Sự không biết (không hay). *À mon*—,Tôi không hay.

Insubmersible, *adj.* Không hay chìm, chìm không được. *Bateau*—,Tàu chìm không được.

Insubordination, *f.* Sự không vưng lời, sự không chịu phục, sự ngỗ nghịch, sự ngang tàng.

Insubordonné, ée, *adj.* Không phục, không vưng lời, không chịu lụy, ngỗ nghịch. *Soldat*—, Linh bất tuân quốc pháp.

Insuccès, *m.* Sự không xong.không xuôi,sự không thành việc, trật. *L'*—*est dû à votre négligence,* Không xuôi là tại anh lếu.

Insuffisamment, *adv.* Không đủ, thiếu.

Insuffisance, *f.* Sự thiếu, sự không đủ. Sự dở, sự bất tài, sự không sức đủ. *L' — du temps,* (Không đủ giờ). Gấp quá. *L' — d'un général,* Sự quan lãnh binh dở, bất tài. *Reconnaître son--pour...* Biết sức mình làm... không nổi.

Insuffisant,te,*adj.*Không đủ, thiếu, kém, không nổi, dở, bất tài. *Moyens insuffisants,* Phương thế không đủ mà...

Insufflation, *f.* Sự thổi vô (vào).

Insuffler,*a.*Thổi vô (vào). *--de l'air dans les poumons,* Thổi khí vô mà thở.

Insulaire, *adj.* et *s.* Thuộc về cù lao, ở cù lao.*Peuple* --, Dân ở cù lao.

Insultant, te, *adj.* Làm xấu hổ, làm sỉ nhục. *Propos*---, Lời nói sỉ hổ, lời mắng nhiếc. *Rire*—, Cười chê, cười nhạo.

Digitized by Google

Insulte, *f.* Sự sỉ nhục, sự xấu hổ. Sự đánh phá, sự khuấy khoả.

Insulter, *a.* et *n.* Làm xấu hổ, làm sỉ nhục, nhạo báng, chưởi, khinh dề. — *qqn,* Nhạo báng, khinh dề ai.— *aux malheureux,* Nhạo cười người khốn nạn.

Insulteur, *m.* Kẻ hay nhạo, kẻ hay khinh dề.

Insupportable, *adj.* Chịu không được, chịu không nổi, khó chịu, khó lòng. *Douleur —,* Đau đớn khó chịu. *Caractère —,* Tánh khó ăn khó ở.

Insupportablement, *adv.* Cách khó chịu.

Insurgé, ée, *adj.* et *s.* Ngụy, làm (dấy) ngụy, dậy giặc, làm loạn, phản tặc.

Insurger, (S') *r.* Dấy loạn, làm loạn, làm nghịch, làm giặc, làm ngụy. *Les colonies s'insurgèrent,* Những thuộc địa đã dấy loạn.

Insurmontable, *adj.* Không vượt khỏi được, không lướt (trèo) qua được, qua không khỏi. *Difficulté —,* Sự khó thắng không được.

Insurrection, *f.* Sự dấy (làm phản) loạn, sự dậy giặc, sự làm nghịch. *L' — des Laotiens,* Sự dân Lèo dấy loạn.

Insurrectionnel, elle, *adj.* Mà dậy giặc, làm loạn, làm nghịch. *Mouvement —,* Rục rịch làm giặc.

Intact, te, *adj.* Nguyên, còn nguyên, toàn vẹn. *Somme intacte,* Tiền còn nguyên. || *Au fig.* —, Toàn vẹn, nguyên vẹn, trọn. *Réputation intacte,* Toàn danh toàn tiếng.

Intangible, *adj.* Đá đến không được.

Intarissable, *adj.* Không hay cạn, không tát cạn (ráo) được. *Source —,* Suối không hay cạn. || *Au fig.* —, Không hay hết, không cùng, luôn luôn. *Érudition —,* Sự thông thái rất đỗi.

Intégral, le, *adj.* Nguyên, trọn, trót, đủ, hết. *Paiement —,* Trả đủ, trả hết.

Intégralement, *adv.* Đủ, hết.

Intégralité, *f.* Sự nguyên, sự đủ hết.

Intégrant, te, *adj.* Làm cho trọn, làm cho nguyên, làm cho đủ. *Les bras, les jambes sont des parties intégrantes du corps humain,* Có tay có chơn thì thân thể người ta mới nguyên.

Intègre, *adj.* Thanh liêm, liêm khiết; toàn hảo. *Juge —,* Quan xét thanh liêm.

Intégrité, *f.* Sự nguyên hiện, sự trọn vẹn, sự toàn hảo. || *Au fig.* —, Đức thanh liêm. *L' — d'un juge,* Sự quan toà thanh-liêm.

Digitized by Google

Intellect, *m.* Trí hiểu, trí khôn.

Intellectuel, elle, *adj.* Thuộc về trí hiểu, về trí khôn. Thiêng liêng. *Facultés intellectuelles,* Tài hiểu, trí hiểu.

Intelligemment, *adv.* Cách khôn khéo.

Intelligence, *f.* Trí hiểu, trí khôn. Sự thạo biết, sự hiểu thấu, sự từng biết. **Trí hoá,** trí tài, tài hay, trí huệ. Sự hoà hiệp, sự đồng tình (đồng lòng). *Avoir de l'—,* Có trí, sáng trí. *Avoir l'— des affaires,* Thạo việc, hiểu việc. *S'acquitter d'une mission avec —,* Làm xong công việc đã lãnh cách khôn khéo lắm. *Être d'— avec les conjurés,* Có thông công với quân nguỵ.

Intelligent, te, *adj.* Có trí, sáng trí, khôn ngoan, khôn lanh, lanh lợi, sáng dạ, tài trí. || *Cheval —,* Ngựa khôn.

Intelligible, *adj.* Dễ hiểu, rõ ràng, minh bạch. *Prononcer d'une manière —,* Đọc cách rõ ràng, dễ hiểu.

Intelligiblement, *adv.* Cách rõ ràng, dễ hiểu. *Lire —,* Đọc rõ ràng, dễ hiểu.

Intempérance, *f.* Sự không giữ đức tiết kiệm, sự vô độ, sự mê ăn uống, sự ăn uống sa đà, sự thới quá. *L'— de langue,* Sự bạ ăn bạ nói, sự nói thất lật.

Intempérant, te, *adj.* Mê ăn uống, ăn uống sa đà, vô độ, quá độ. *Un homme —,* Người ăn uống sa đà.

Intempéré, ée, *adj.* Buông tuồng, mê đắm, sa đà, vô độ.

Intempérie, *f.* Sự trời độc, khí trời độc, sự chướng khí. *Exposé à toutes les intempéries,* Dãi dầu sương nắng, dãi nắng dầm sương.

Intempestif, ive, *adj.* Không phải khi, sái thì, sái mùa, bất tiện, không nhằm lúc. *Zèle —,* Sự lo lắng bất tiện.

Intempestivement, *adv.* Không phải khi, không nhằm lúc, sái thì.

Intenable, *adj.* Không thể giữ được, không thể chữa (binh) được. *Position —,* Chỗ cô thế.

Intendance, *f.* Sự quản đốc, sự coi sóc, sự giữ việc. *Avoir l' — d'une maison,* Lãnh coi sóc việc trong nhà nào. *L'— militaire,* Cuộc quản đốc binh lương.

Intendant, *m.* Kẻ lãnh coi sóc việc. — *militaire,* Quan quản đốc binh lương.

Intense, *adj.* Lắm, nhiều, lung, hung. *Chaleur —,* Nóng lung.

Digitized by Google

Intensifier, *a.* Làm cho thêm công chuyện, cho nó ra việc lung lắm.

Intensité, *f.* Sức mạnh. *Le mal diminue d'—,* Bịnh giảm (bớt).

Intenter, *a.* — *une action contre qqn,* Đi kiện ai.

Intention, *f.* Ý, ý tứ, ý muốn, ý toan. *Avoir l'—de partir,* Muốn đi, có ý đi. || À L'INTENTION DE, *loc. prép.* Vì ai, mà giúp ai.

Intentionné, ée, *adj.* Có ý, trí ý. *Bien—,* Có ý ngay, cố ý.

Intentionnellement, *adv.* Có ý, hữu ý, trí ý.

Intercalaire, *adj.* Nhuần, nhuận. Xen (thêm) vào. *Mois, jour—,* Tháng nhuần, ngày nhuần.

Intercalation, *f.* Sự nhuần ; sự thêm vào.

Intercaler, *a.* Xen (đem, nhét) vào, thêm.— *un mot dans un acte,* Thêm một tiếng vô trong tờ giấy đã làm rồi.

Intercéder, *n.* Cầu cho, cầu thay,xin cho,xin giùm. — *pour la vie de qqn,* Tâu (cầu) rỗi cho ai.

Intercepter, *a.* Chận bắt, bắt giữa đường.Chận giữa chừng, cản trở, ngăn lại. — *une lettre,* Chận bắt thơ. —*la lumière,* Cản sự sáng.

Intercesseur, *m.* Kẻ cầu thay, kẻ xin cho, kẻ bàu chữa bình vực, kẻ bảo kiết cho. *Les Saints sont nos intercesseurs,* Các Thánh là đấng cầu thay nguyện giúp cho chúng ta.

Intercession, *f.* Sự cầu thay nguyện giúp, sự xin giùm. *Par l' — des Saints,* Nhờ lời các Thánh cầu thay nguyện giúp. *Puissante—,* Sự xin giùm thân thế lắm.

Interchangeable, *adj.* Đổi nhau được.

Intercostal, le, *adj.* Ở giữa xương sườn.

Interdiction, *f.* Sự cấm ; sự cất (cách) chức, sự cất phép. Sự từ cách. — *d'un ouvrage,* Cấm không cho in, cho bán sách nào. *Frapper d' —,* Cất chức, cách chức.

Interdire, *a.* Cấm, cấm không cho. Cất chức, cất phép. Làm cho quính. — *l'entrée de la ville,* Cấm không cho vào thành. *La peur l'interdit,* Nó sợ quính đi. || S'INTERDIRE, *r.* Bỏ. — *l'usage du vin,* Bỏ rượu.

Interdit, *m.* Sự cất phép, sự cách chức. *Lancer un—,* Rao cách chức,cất phép ai.

Interdit, te, *adj.* Sửng đi, sửng sốt. Bị cấm. Bị cách chức.

Intéressant, te, *adj.* Hay

Digitized by Google

vui, làm cho vui lòng. Trọng, can hệ. Dễ thương, đáng thương. Có ích. *Livre —*, Sách hay. *Nouvelle intéressante*, Tin trọng.

Intéressé, ée, *adj.* Tham lam quá lẽ. Có phần lợi, vì lợi, cho được phần lợi. *Visite intéressée*, Đi thăm bởi có phần nhờ.

Intéresser, *a.* Trọng, can hệ. Làm cho hùn vô, làm cho có lợi. Đẹp lòng, vừa ý. Làm cho đem lòng thương. *Cet orphelin m'intéresse*, Thấy đứa mồ côi nầy tôi bắt thương. *Cette affaire m'intéresse*, Việc nầy can hệ cho tôi, vừa ý tôi. || S'INTÉRESSER, *r.* Hùn vô. Lo lắng, lo giúp. — *à une affaire*, Lo (ham) việc gì.

Intérêt, *m.* Sự tìm lợi riêng mình, sự dục lợi, sự ích kỷ. Lợi, lời, phần lợi, ích lợi. Lòng ưa, sự lo lắng; sự hay. *Il y a de votre —*, Việc lợi cho anh. *C'est un vil — qui le guide*, Bởi nó ham lợi mạt vậy, mới làm vầy. *Prêter sans —*, Cho mượn (không lời). — *à cinq pour cent*, Ăn lời năm phân lợi mà thôi cho một trăm quan tiền tây. *Inspirer un vil —*, Làm cho sinh lòng ưa muốn lắm. *Dommages-intérêts*, Phần bồi thường. *Livre plein d'—*, Sách hay lắm.

Interfolier, *a.* Đóng (kết) giấy trắng xen vô trong sách.

Intérieur, re, *adj.* Trong, ở trong, phía (bề) trong. *Cour intérieure*, Sân trong. *Joie intérieure*, Sự vui trong lòng. || *Au fig. L'homme —*, Người sốt sắng. *Le for —*, Lương tâm. || —, *s. m.* Phía (bề) trong, ruột. Nhà, cách ở trong gia đạo. Chuyện kín (riêng). *Il connait l' — de cette famille*, Nó biết công chuyện nhà nầy hết. *Ministère de l'—*, Lại bộ.

Intérieurement, *adv.* Ở trong, bề trong, trong lòng.

Intérim, *m.* Quyền, quyền nhíp. *Faire l'— de maire*, Quyền xã. || PAR —, *loc. adv.* Quyền, thế đỡ.

Intérimaire, *adj.* et *s.* Quyền, quyền việc. Kẻ quyền việc, kẻ lãnh quyền nhíp.

Intérimat, *m.* Việc quyền nhíp.

Interjection, *f.* Tiếng chỉ sự động trong lòng. Ôi! thương ôi!

Interjeter, *a.* — *appel*, Phúc án, kêu án, chống án.

Interligne, *m.* Khoảng giữa hai hàng chữ. || —, *s. f.* Cây ngăn (chữ in).

Interligner, *a.* Ngăn ra. Viết giữa hai hàng.

Interlinéaire, *adj.* Viết

Digitized by Google

gạnh vô giữa hàng. *Traduction*—, Dịch ra viết theo ở trong hàng chữ.

Interlinéer, *a.* Viết gạnh thêm vô giữa hàng.

Interlocuteur, trice, *s.* Kẻ nói với.

Interlocution, *f.* Sự nói hớt; án tạm, sự tra trị.

Interlope, *m.* Tàu đi buôn lậu. || —, *adj.* Lậu, không đáng tin; đáng nghi. *Commerce*—, Buôn lậu. *Maison* —, Nhà không đáng tin.

Interloquer, *a.* Bắt tra vấn. || *Au fig.* —, Làm cho bối rối, làm cho bợ ngợ, làm cho sửng đi. *Il demeura interloqué*, Nó sợ quính.

Intermède, *m.* Cuộc chơi xen trong tuồng hát.

Intermédiaire, *adj.* Ở giữa, xen vô.giữa. || —, *s. m.* Sự giúp, mai, mối, mối manh. *Servir d'* —, Làm mai, làm mối (cột).

Interminable, *adj.* Không hay hết (rồi), vô cùng, dai, lâu lắc. *Procès*—, Kiện dai, kiện cù nhầy. *Conversation*—, Nói chuyện vẫn không cùng.

Intermittence, *f.* Sự có từ hồi, sự có cữ. *Il pleut par*—, Mưa từ hồi.

Intermittent, te, *adj.* Từ hồi, có hồi, có cơn, có cữ. *Fièvre intermittente*, Rét có cữ, rét phân cữ. *Pouls* —, Mạch nhảy không chừng.

Internat, *m.* Nhà trường nuôi học trò.

International, le, *adj.* Bang giao. *Rapports internationaux*, Nghĩa bang giao. *Droit* —, Phép chung các nước. Vạn quốc công pháp. *Commerce* —, Buôn bán châu lưu khắp xứ.

Interne, *adj.* et *s.* Trong, bề (ở) trong, phía trong. *Douleur* —, Đau bề trong. || —, *s.* Học trò ở trong trường, học trò trong.

Internement, *m.* Sự giam, sự cầm.

Interner, *a.* Bắt ở, giam chỗ nào, phân sáp. Chở vô (vào).—*un fou*, Nhốt (giam) người điên.

Interpellateur, trice, *s.* Kẻ tra hỏi, đứng ra vấn cật.

Interpellation, *f.* Sự tra hỏi, sự bắt phải đáp lại. Sự vấn cật.

Interpeller, *a.* Hỏi, tra hỏi, cơ vấn, bắt phải đối nại. — *le Ministre*, Tra hỏi thượng thơ, ông bộ.

Interpoler, *a.* Xen trộn (vô sách chánh bổn).

Interposer, *a.* Để vô giữa, xen vô, chen vô. || *Au fig.* —, Dùng. — *son autorité*, Dùng quyền mình. *Personne interposée*, Người thế người khác. || S'INTERPO-

Digitized by Google

SER, *r.* Can, can gián. *On s'interpose pour les réconcilier*, Người ta can chúng nó cho đặng hòa nhau. || —, Xen vô giữa. *Il y a éclipse de soleil quand la lune s'interpose entre le soleil et la terre*, Khi mặt trăng chạy ngang ở giữa trái đất và mặt trời, thì thành nhựt thực.

Interposition, *f.* Sự ở (đặt) giữa. || *Au fig.*—, Sự nhờ tiếng người có phép.

Interprétable, *adj.* Giải (cắt) nghĩa được.

Interprétateur, trice, *s.* Kẻ giải nghĩa.

Interprétation, *f.* Sự cắt (giải) nghĩa, sự thông ngôn lại. *L'—des lois*, Giải nghĩa lề luật.

Interprète, *m.* Kẻ dịch ra, kẻ giải ra (tiếng khác). Thông ngôn, thông sự. — *principal*, Thông phán. *Parler par —*, Dùng thông ngôn mà nói. *—juré*, Thông ngôn có thề trước tòa. *Soyez mon—auprès de...*Hãy nói với... cho rõ tình ý tôi.

Interprêter, *a.* Dịch ra, thông dịch ra. Cắt nghĩa, giải nghĩa, luận giải. — *en annamite*, Dịch ra tiếng annam. — *un songe*, Giải nghĩa điềm chiêm bao. || *Au fig.* —, Hiểu, đoán (là tốt hay là xấu). —*le bien en mal*, Lấy việc tốt đoán là việc xấu. — *favorablement*, Đoán (nói) tốt, binh ai.

Interrègne, *m.* Kì (lúc, hồi) vô vương trị.

Interrogateur, trice, *s.* Kẻ tra hỏi, kẻ sát hạch, giám khảo. || —, *adj. Regard—*, Cái ngó có ý hỏi.

Interrogatif, ive, *adj.* Dùng mà hỏi.

Interrogation, *f.* Sự hỏi, sự tra hỏi. Lời hỏi, lời tra. *Point d' — (?)*, Dấu hỏi, chấm hỏi.

Interrogatoire, *m.* Lời tra, lời khai, tờ khai.

Interroger, *a.* Hỏi, hỏi han, hỏi thăm. Tra hỏi, cật vấn. Xét, coi, tìm. — *en détail*, Hỏi rẻ rói. —*un prévenu*, Tra kẻ bị cáo. — *sa conscience*, Xét trong lương tâm. — *le code*, Coi trong luật.

Interrompre, *a.* Chận ngang, cản, cản trở, ngăn, phá. Nói hớt, nói cướp. — *le chemin*, Chận đường. — *ses travaux*, Huởn (nhưng) việc. || S'INTERROMPRE, *r.* Giản ra, ngưng việc, dứt việc. Nín lại, thôi nói.

Interrompu, ue, *adj.* Huởn ra, để lại, ngưng, dứt ngang, đứt khúc.

Interrupteur, trice, *s.* Kẻ nói hớt, kẻ nói cướp. Máy chận (cản) dây đèn khí (hoặc cho cháy hay là tắt).

Digitized by Google

Interruption, *f.* Sự nói hớt, nói cướp. Sự huỡn ra, sự bỏ dỡ, sự đứt khúc. *Sans —,* Liền liền, không hở, liền xì.

Intersection, *f.* Chỗ hai đường dụng giáp tréo nhau. *À l'— des routes,* Chỗ ngả ba, ngả tư.

Interstice, *m.* Khoảng, giày, lát. Kẽ (hở).

Intervalle, *m.* Khoảng, khoảng cách. Hồi, lúc. Kẽ. || PAR INTERVALLES, *loc. adv.* Từ hồi, có hồi.

Intervenant, te, *adj.* Xen vô, hùn vô. *La partie intervenante,* Bên, phía xen vô trong việc kiện thưa đó.

Intervenir, *n.* Xen vào, hùn vô. Dùng quyền mình, can gián, bình vực. — *dans un procès,* Xen vào việc kiện thưa.

Intervention, *f.* Sự bình vực, bàu chữa. Sự can dự, giúp lời cho hai đàng thuận nhau.

Intervertir, *a.* Lật (trở) ngược, trở lộn, làn dan.

Interview, *f.* (Tiếng hồng mao). Sự giáp mặt mà hỏi dọ tin tức.

Interviewer, *a.* Tới cùng ai mà chuyện vãn, mà hỏi han.

Intestat, *adj.* et *s.* Không làm tờ chúc ngôn. *Mourir —,* Chết không trối sự gì hết.

Intestin, *m.* Ruột, **trường,** tạng phủ. *Le gros —,* Ruột già, đại trường. *L'— grêle,* Ruột non, tiểu trường.

Intestin, ne, *adj.* Trong, ở trong, trong mình. **Nội.** *Guerres intestines,* **Nội loạn,** giặc nội.

Intestinal, le, *adj.* **Thuộc** về ruột, trong ruột. *Vers intestinaux,* Con lãi.

Intimation, *f.* Sự dạy, sự truyền, sự bắt phải.

Intime, *adj.* Trong, ở trong, trong lòng. Thiết nghĩa, thân thích, chí thiết, tri âm. *Conviction —,* Sự tin chắc trong lòng. *Ami —,* Bạn thiết cốt (tri âm). || —, *s. C'est mon —,* Ấy là người tôi thương yêu tin cậy lắm.

Intimé, ée, *adj.* et *s.* Tòa (quan) dòi. Kẻ tòa dòi.

Intimement, *adv.* Trong, trong lòng. Cách chí thiết, chí tình. *Ils sont — unis,* Chúng nó hiệp nhau tận tình.

Intimer, *a.* Dạy, truyền, rao. Dòi (ra tòa). — *l'ordre de partir,* Dạy phải đi. — *un appel,* Quì đơn chống án.

Intimidable, *adj.* Nhát, hay sợ.

Intimidant, te, *adj.* Làm cho sợ, nộ, dọa, nhát.

Intimider, *a.* Làm cho sợ (nhát), nộ, dọa. *Son aspect m'intimide,* Thấy nó **tôi bắt**

Digitized by Google

so. || S'INTIMIDER, *r.* Sợ, bất sợ, bất nhát. *Il s'intimide de rien*, Khi không nó sợ.

Intimité, *f.* Sự ở trong. || *Au fig.*—, Tình thâm, nghĩa thiết, nghĩa keo sơn. *Vivre dans l' — des grands*, Ăn ở thiết nghĩa cùng những người sang trọng.

Intitulé, *m.* Kiểu (cách) đề đầu. Hiệu, tên (sách).

Intituler, *a.* Đặt hiệu, đề hiệu, đặt nhãn sách. || S'INTITULER, *r.* Lấy hiệu, xưng hiệu.

Intolérable, *adj.* Khó chịu, chịu không được (nổi), không thể chịu được. *Douleur*—, Đau quá chịu không nổi.

Intolérance, *f.* Sự không hay nhịn (dung), tánh không hay chịu.

Intolérant, te, *adj.* et *s.* (Kẻ) không hay nhịn (dung) ai, không hay chịu.

Intonation, *f.* Giọng, giọng nói. Sự xướng, sự bắt đầu (ca, hát).

Intoxication, *f.* Sự độc, thuốc độc thâm mình.

Intoxiquer, *a.* Sự (hơi, khí) độc thâm mình người ta.

Intraduisible, *adj.* Dịch ra, (giải ra) không được. *Un mot* —, Tiếng dịch ra không dặng.

Intraitable, *adj.* Khó (bất) trị, cứng cỏi, nói không biết nghe, cứ mấu.

Intra-muros, *loc. adv.* Trong thành lũy. *Habitation*—, Nhà ở trong thành.

Intransigeant, *adj.* et *s.* Không êm (dung được).

Intrépide, *adj.* Dạn dĩ, dạn gan, chẳng hay sợ. Chắc gan, sấn sướt. Bền chí, không sờn lòng. *Courage*—, Lòng mạnh mẽ gan dạ. *Solliciteur intrépide*, Người nài xin bền chí.

Intrépidement, *adv.* Cách dạn dĩ. *S'avancer* —, Đi đại tới, xốc dủa vô không sợ chi cả.

Intrépidité, *f.* Lòng mạnh mẽ, sự cả gan, sự dạn dĩ.

Intrigant, te, *adj.* et *s.* Gian lận, gian giảo, kẻ hay bầy mưu. *Femme intrigante*, Đờn bà xảo trá.

Intrigue, *f.* Mưu, mưu mô, mưu kế, âm mưu, chước móc, sự gian lận. *Former une*—, Làm mưu, làm thế thần.

Intrigué, ée, *adj.* Rối rắm, bối rối, lo lắng.

Intriguer, *a.* Làm cho bối rối, làm rối rắm, làm cho lo sợ. *Cette nouvelle m'intrigue beaucoup*, Nghe như vậy tôi lo lắm. || —, *v. n.* Làm (lập) mưu, làm chước, gian dối. *Il intrigue à la cour*, Người toan mưu

Digitized by Google

kiếm chước tại nơi triều đình. || S'INTRIGUER, *r.* Lo lắng, làm cách nọ thế kia cho được việc.

Intrinsèque, *adj.* Trong, bề trong, chánh, riêng. *Valeur —,* Giá trong, thật giá, chính sức.

Introducteur, trice, *s.* Kẻ rước (đưa, dẫn) đem vào.

Introductif, ive, *adj.* Mở đầu, đầu hết, trước hết. *Exploit—,* Công việc mở đầu trước hết.

Introduction, *f.* Sự đem (đưa, dẫn) vào, sự cho vào. Sự đút vào, sự bày. Tựa, tựa sách.—*d'une instance,* Khỉ sự xử kiện.

Introduire, *a.* Đưa vào, đem (dẫn) vào, rước vô. Đút (nhận) vào, chở vào. Bày, lập. — *des visiteurs,* Rước khách vào.—*la main,* Thò tay vào.—*une coutume,* Bày thói, bày tục. || S'INTRODUIRE, *r.* Vào, vô, chun vào, lòn vào. Đút vô lần lần. *Les abus s'introduisent,* Những điều phạm phép lần hồi sinh ra.

Intronisation, *f.* Sự đặt lên ngai (lên toà).

Introniser, *a.* Đặt lên ngai (lên toà), tôn lên. || *Au fig.*—, Đụng đâu bạ đó. || S'—, *r.* Được tôn lên.

Introuvable, *adj.* Gặp không được, kiếm (tìm) không ra. *Vous êtes—,* Anh là người khó mà gặp lắm đá.

Intrus, use, *adj.* et *s.* Mạo chức, trộm chức. Kẻ mạo chức.

Intrusion, *f.* Sự mạo (trộm) chức.

Intuitif, ive, *adj.* Rõ ràng, tỏ tường. *Vision intuitive de Dieu,* Sự thấy mặt Chúa rõ ràng trên Thiên đàng.

Intuition, *f.* Sự thấy rõ, sự hiểu thấu. *Vérité d' —,* Sự thật chán chường dễ hiểu dễ biết.

Intumescence, *f.* Sự sưng lên, sự phồng lên.

Intumescent, te, *adj.* Sưng, phồng, nổi lớn lên.

Inusable, *adj.* Không hay hư (mòn, cũ). *Étoffe—,* Vải mới hoài (không hay cũ).

Inusité, ée, *adj.* Không hay dùng, ít dùng, không quen, lạ. *Mot—,* Tiếng ít dùng.

Inutile, *adj.* Vô ích, vô dụng, hư từ. *Peine—,* Cực lực uổng công. *Serviteur—,* Đầy tớ vô dụng.

Inutilement, *adv.* Cách vô ích, uổng công.

Inutilisable, *adj.* Không dùng được.

Inutilisé, ée, *adj.* Không có dùng, bỏ vô ích, bỏ không, để không.

Inutilité, *f.* Sự vô ích, sự

Digitized by Google

vô dụng. || —, *pl.* Chuyện hư từ (vô lối), chuyện bá láp.

Invaincu, ue, *adj.* Chưa hề có thua, chưa thất trận khi nào. *Courage —,* Gan dạ mạnh mẽ thắng không đặng.

Invalidation, *f.* Sự bỏ, hủy, bãi, bất đi, phá đi.— *d'un maire,* Hủy bỏ cuộc tuyển cử xã trưởng.

Invalide, *adj.* Có tật (bịnh), tật nguyền, tàng tật. *Les invalides,* Linh bịnh đi đánh không được nữa. || *Au fig.* —, Không nhằm phép, không ra gì, bất thành. *Acte —,* Tờ làm không nhằm phép. *Mariage —,* Hôn thú bất thành.

Invalidement, *adv.* Không nhằm phép, bất thành.

Invalider, *a.* Bỏ, bãi, bát (bất) đi, phá đi.— *une élection,* Phá (bất) sự bàu cử đi.

Invalidité, *f.* Sự không nhằm phép; sự không ra gì, sự bất thành *L'— d'un acte,* Sự tờ làm sái phép, việc làm không trúng luật.

Invariable, *adj.* Không hay đổi, không hay biến cải, bất biến. Vững bền, bền đỗ. *Principe —,* Lẽ chánh không dổi được.

Invariablement, *adv.* Luôn, luôn mãi, bền đỗ.

Invasion, *f.* Sự ào tới, sự xông vào, sự chiếm đoạt. *Une — de barbares,* Sự quân mọi rợ xông (loán) vào. *L'— du choléra,* Sự dịch khí tràn ra.

Invective, *f.* Lời mắng nhiếc, lời sỉ nhục, lời chưởi rủa.

Invectiver, *n.* et *a.* Mắng nhiếc, chưởi mắng.— *contre qqn,* Mắng nhiếc người nào.

Invendable, *adj.* Bán không được.

Invendu, ue, *adj.* Bán chưa được.

Inventaire, *m.* Sổ biên gia tài. Sổ tổng cọng lại. Phép trả nợ tùy theo của cải người chết để lại mà thôi. *Faire son —,* Làm sổ tổng cọng lại, soạn coi của mình.

Inventer, *a.* Bày, bày đầu ra. Gặp được, tìm được. — *une histoire,* Bày đặt chuyện. || *Au fig. Il n'a pas inventé la poudre,* Nó không biết bày vẽ cái gì ráo, nó khờ quá.

Inventeur, trice, *s.* Kẻ bày ra, kẻ tìm được, kẻ đặt ra.

Inventif, ive, *adj.* Hay bày đặt, giỏi bày. *Esprit —,* Trí giỏi bày.

Invention, *f.* Sự bày đặt, sự tìm ra, sự gặp được.— *utile,* Đều bày ra có ích.

Digitized by Google

|| —· *de la Sainte Croix*, Lễ tìm dặng rất Thánh Giá.

Inventorier, *a.* Biên sổ, biên (đồ đạc, của cải, hàng hoá).

Inversable, *adj.* Lật không được. *Encrier*—, Bình mực không đổ được.

Inverse, *adj.* Ngược, trái. Không thuận. *Placé en sens*—, Để (đặt) ngược, trở ngược. || —, *s. m.* Sự ngược, cái ngược. *Faire l'*—, Làm ngược, làm trái đi. || À L'—, *loc. adv.* Ngược lại, trái, nghịch.

Inversement, *adv.* Cách trái, cách ngược.

Inversion, *f.* Sự đặt (trở) ngược (lời nói).

Investigateur, trice, *s.* Kẻ hay tìm tõi. *Génie* —, Trí hay tìm xét.

Investigation, *f.* Sự hay tìm tõi, sự hay tìm kiếm.

Investir, *a.* Phong, ban, tặng phong. Vây, vây phủ, bao bọc.— *d'un pouvoir*, Phong quờn.— *une place*, Vây thành.

Investissement, *m.* Sự vây, sự bao phủ.

Investiture, *f.* Sự phong cho. *Recevoir l'*—, Thọ phong.

Invétéré, ée, *adj.* Lâu, lâu ngày, cố cựu, thâm niên. *Mal*—, Bịng thâm niên, bịnh trầm trệ.

Invétérer, (S') *r.* Ra lâu, cố cựu, thâm. *Laisser le mal*—, Để bịnh thâm.

Invincible, *adj.* Không thắng được, không lướt qua được, phá không nổi, mạnh mẽ. Cãi không đặng. *Argument*—, Lẽ mạnh (cãi không đặng). *Obstacle*—, Sự ngăn trở lướt không đặng.

Invinciblement, *adv.* Cách mạnh mẽ, không chống lại được.

Inviolabilité, *f.* Sự không nên phạm đến, sự không ai nên bắt. *L'*— *parlementaire*, Sự không nên đá động tới thần sĩ.

Inviolable, *adj.* Không nên phạm, không ai nên bắt. *La personne des ambassadeurs est*—, Không ai được phép phạm đến quan sứ.

Inviolablement, *adv.* Không nên phạm, không sai chậy. *Parole*— *gardée*, Giữ trọn lời mình đã nói ra, đã thề.

Invisibilité, *f.* Sự không xem thấy được. *L'*— *des gaz*, Khí hơi thấy không đặng.

Invisible, *adj.* Không thấy được, mắt xem không thấy.— *à l'œil nu*, Quá tầm mắt. || —, Ít khi ra mặt, ít khi gặp.

Digitized by Google

Invitation, *f.* Sự mời, sự thỉnh. *Billet, carte d' —,* Thiệp (giấy, tờ) mời.

Invité, ée, *adj.* et *s.* Có mời, kẻ có mời.

Inviter, *a.* Mời, thỉnh, mời mọc, thỉnh vời. Dỗ, quến dụ, bắt, biểu. *—à un festin,* Mời ăn tiệc. *Les bons exemples invitent à bien faire,* Thấy gương tốt nó bắt ở tử tế. *— qqn à se taire,* Biểu ai phải nín đi. || S' —, *r.* Không ai mời mà cũng tới dùa.

Invocation, *f.* sự cầu xin, Sự kêu xin, sự khấn vái. *L'— des Saints,* Sự kêu xin cùng các thánh. *Sous l' — de...* Dưng cho, dưng kính.

Invocatoire, *adj. Formule —,* Lời kêu xin, lời cầu khẩn.

Involontaire, *adj.* Không có ý, vô ý, sơ ý, trái ý, không đành lòng. *Faute —,* Lỗi vô ý.

Involontairement, *adv.* Cách vô ý, cách nghịch ý.

Invoquer, *a.* Kêu xin, kêu đến (cùng). Vái van, cầu khẩn. Trương ra. — *Dieu,* Kêu xin Chúa. — *un prétexte,* Trưng lời chữa.

Invraisemblable, *adj.* Không lẽ có thật, khó tin, lạ lùng.

Invraisemblance, *f.* Sự không lẽ có thật, sự khó tin. *L'— d'un récit,* Chuyện khó tin.

Invulnérabilité, *f.* Sự không bị dấu (vít) được. Phép gồng.

Invulnérable, *adj.* Không bị dấu (vít) được, không bị thương (tích) được. *Rendre —,* Làm cho không bị vít được. Có gồng.

Iodoforme, *m.* Thuốc thủy vàng (mùi hôi để xức ghẻ chốc...).

Iodure, *f. — de potassium,* Giáp điền (thuốc đắng). — *de sodium,* Nạp điền.

Iota, *m.* Chữ (nhỏ) thứ chín trong vần Grècô. || *Au fig. —,* Một mảy, một chút, điều nhỏ mọn. *Ne pas changer un —,* Một chút xíu cũng không đổi nữa.

Ipéca, *ou* **Ipécacuana,** *m.* Thuốc mửa.

Ipso facto, *loc. lat.* Bởi việc mình làm đó chúc. *Être excommunié —,* Hễ làm cái đó thì bị vạ dứt phép thông công liền.

Irascibilité, *f.* Chứng hay giận, tánh nóng nảy, tính cộc cằn.

Irascible, *adj.* Hay giận, tính nóng.

Iris, *m.* Mống, cầu vồng. Sắc con mắt. Thứ ngọc sắc sở. Phiến tử hoa, vong ưu thảo. — *tigré,* Củ rẻ quạt.

Digitized by Google

Irisé, ée, *adj.* Ngũ sắc, sắc sở (như mống). *Pierre irisée,* Ngọc sắc sở như mống.

Iriser, (S') *r.* Ra sắc sở, chiếu ngũ sắc.

Irlandais, se, *adj.* et *s.* Thuộc về cù lao *Irlande,* Người ở cù lao *Irlande.*

Ironie, *f.* Sự nói lẩy, sự nói phạt xước, sự (lời) nhạo.

Ironique, *adj.* Lẩy, lẩy đương. *Ton---,* Giọng nói lẩy (nhạo).

Ironiquement, *adv.* Cách lẩy, cách nhạo. *Parler —,* Nói lẩy.

Irrachetable, *adj.* Chuộc lại không được.

Irradiation, *f.* Sự chói (chiếu) ra, loà ra. *L'--- du soleil,* Sự mặt trời chói ra.

Irradier, *n.* Chói (chiếu) ra, loà (tủa) ra.

Irraisonnable, *adj.* Vô linh tính, phi lý, trái lẽ. *Les animaux sont irraisonnables,* Loài vật vô linh tính.

Irrationnel, elle, *adj.* Nghịch (trái) lẽ, phi lý.

Irréalisable, *adj.* Không làm nên được, không lẽ thành được. *Projet—,* Công việc làm thành không đặng.

Irrecevable, *adj.* Không lẽ chịu được.

Irréconciliable, *adj.* Thuận hoà lại không được, giao hoà không được. *Ennemi--,* Kẻ nghịch không chịu làm hoà.

Irrécouvrable, *adj.* Không có lẽ lấy lại được, không thâu vô được. *Sommes irrécouvrables,* Giá tiền đó không trông lấy lại đặng.

Irrécusable, *adj.* Chối cãi không được, từ chối không được. Chắc chắn, rõ ràng. *Témoignage --,* Chứng chắc.

Irréductible, *adj.* Sửa lại không được, không thế làm cho đơn hợn được, không rút (thâu) lại được. *Fracture —,* Xương gãy sửa lại không được.

Irréel, *adj.* Không thật.

Irréfléchi, ie, *adj.* Vô ý vô tứ, không suy xét trước sau, lếu láo. *Action irréfléchie,* Việc làm không suy trước xét sau (vô ý).

Irréflexion, *f.* Sự không xét trước xét sau, sự chẳng suy nghĩ, sự vô ý vô tứ, sự lếu láo.

Irréformable, *adj.* Không lẽ sửa lại được. *Jugement --,* Án không lẽ sửa được.

Irréfragable, *adj.* Không chối (chống) cãi được. Chắc chắn, rõ ràng. *Preuve ---,* Lẽ rõ ràng chắc chắn.

Irréfutable, *adj.* Chang bắt được, chang bắt lẽ được.

Digitized by Google

Irrégularité, *f.* Sự không đều, sự không có chừng, sự sái phép, sự không nhằm. *L'— du pouls,* Sự mạch nhảy không đều, không chừng.

Irrégulier, ière, *adj.* Không đều, không chừng, bất nhứt; không cứ phép (luật)chung. *Conduite irrégulière,* Ăn ở không trúng phép, xấu nết. *Bâtiment —,* Nhà cất không theo phép chung.

Irrégulièrement, *adv.* Không đều, không theo luật chung. *Procéder —,* Kiện thưa vậy không nhằm mặt luật.

Irréligieux, euse, *adj.* Vô đạo. Nghịch đạo, phạm đến sự đạo. *Discours —,* Lời nói nghịch đạo.

Irréligion, *f.* Sự vô đạo, sự nghịch đạo. *Prêcher l'—,* Giảng rao sự nghịch đạo.

Irrémédiable, *adj.* Chữa không được, bất trị, không phương khả cứu. *Maladie —,* Bịnh bất trị. *Faute —,* Lỗi không thể sửa được.

Irrémissible, *adj.* Không đáng tha thứ, chẳng tha (dung) được. *Faute —,* Lỗi tha thứ không đặng.

Irréparable, *adj.* Sửa lại không được, đền bồi không được. *Mal —,* Thiệt hại không đập lại được.

Irréparablement, *adv.* Không đập lại được, không bồi lại được.

Irrépréhensible, *adj.* Bắt lỗi không được, không lẽ trách được.

Irrépressible, *adj.* Cầm lại không được, hãm dẹp không được.

Irréprochable, *adj.* Không lẽ trách được, không chỗ trách, bắt lỗi không đặng. *Conduite —,* Ăn ở không ai trách được.

Irrésistible, *adj.* Chống cự không lại, cầm không được, không chống lại được. *Force —,* Sức không cái gì chống lại được.

Irrésolu, ue, *adj.* Không định (quyết) chắc, lưỡng lự, dục dặc, dụ dự. *Caractère —,* Tính không chắc chắn.

Irrésolution, *f.* Sự không định (quyết) chắc, sự nghi ngại, sự lưỡng lự.

Irrespectueusement, *adv.* Cách vô phép, dể ngươi.

Irrespectueux, euse, *adj.* Không cung kính, vô phép, dể ngươi. *Se montrer — envers son supérieur,* Ở vô phép với kẻ bề trên.

Irrespirable *adj.* Khó thở, độc địa. *Air —,* Khí độc.

Irresponsabilité, *f.* Sự khỏi mang, sự khỏi trả lẽ.

Digitized by Google

Irresponsable, *adj.* Khỏi trả lẽ, khỏi gánh vác, khỏi phải trách cứ, khỏi liên can.

Irrévérence, *f.* Sự chẳng cung kính, sự vô phép, sự khinh khi, sự dể ngươi.

Irrévérencieux, euse, *adj.* Vô phép, lỗi phép, khinh khi.

Irrévérent, te, *adj.* Vô phép, thất lễ, dể ngươi.

Irrévocabilité, *f.* Sự không sửa (đổi cải) lại được. *L'--- des décrets de Dieu,* Sự không đổi lịnh Chúa được.

Irrévocable, *adj.* Không hay thay đổi, không sửa (đổi, cải) lại được. *Sentence—,* Án không đổi được.

Irrévocablement, *adv.* Dứt, đứt, chắc.

Irrigable, *adj.* Tưới được.

Irrigateur, *m.* Bình tưới. Ống thông khoan.

Irriguer, *a.* Tưới, khai mương cho nước vô, tát nước mà tưới.— *une prairie,* Tưới đồng cỏ.

Irritabilité, *f.* Sự (tánh) hay nổi giận, sự nóng nảy, cộc cằn.

Irritable, *adj.* Hay nóng giận, cộc cằn. Hay rút lại, teo lại được. *Homme —,* Người hay nóng giận. *Les nerfs sont irritables,* Gân rút lại được. *La sensitive est—,* Cỏ mắt cỡ hay teo lại.

Irritant, te, *adj.* Chọc giận, hay làm cho đau nhức khó chịu. *Médicament —,* Thuốc xức vô đau nhức lắm. *Lecture irritante,* Sách đọc muốn phát xung.

Irritation, *f.* Sự nổi nóng (giận), sự tức giận, sự phẳng lên. Sự làm cho đau, nhức. Sự khó chịu. *Ce médicament cause une— très vive,* Thuốc nầy uống hay là xức vô, thì nó hành lắm.

Irrité, ée, *adj.* Nổi nóng, nổi gan, nổi giận. *Flots irrités,* Sóng lớn, sóng dữ.

Irriter, *a.* Làm cho giận, chọc giận, khêu gan. Thêm, chọc thêm, giục thúc. Làm cho đau (nhức, khó chịu). *—un tigre,* Chọc (phá) cọp. *—les esprits,* Làm cho lòng trí người ta nổi nóng phừng phừng. *Le vinaigre irrite l'estomac,* Giấm làm đau tì vị. || S'IRRITER, *r.* Nổi giận, nổi nóng, thạnh nộ. *La mer s'irrite,* Biển động.

Irruption, *f.* Sự xông vào, sự tràn vào. Sự ngập, sự nước tràn vào. *La foule fit --- dans la salle,* Đô hội người ta ào vào trong phòng.

Isabelle, *adj.* Màu (sắc)

Digitized by Google

nửa vàng nửa trắng. *Cheval —*, Ngựa hởi.

Ischion, *m.* Xương háng, toạ cốt.

Islam, *ou* **Islamisme,** *m.* Đạo Hồi hồi, đạo Mahomét.

Isocèle, *adj.* Có hai phía (góc) bằng nhau. *Triangle —*, Hình ba góc đứng thẳng (có hai phía bằng nhau).

Isochrone, *adj.* Đều, đồng đều. *Oscillations isochrones,* Sự lúc lắc đều.

Isolant, te, *adj.* Không chuyền (truyền) điện khí. *Le verre est —*, Chai không truyền điện khí.

Isolateur, *m.* Đồ để cản điện khí cho khỏi truyền đi (chạy đi).

Isolé, ée, *adj.* Riêng, ở riêng tư, phân riêng. Ở vắng vẻ, ở một mình. *Maison isolée dans la plaine,* Nhà ở riêng ngoài đồng.

Isolement, *m.* Sự ở riêng ra, sự ở vắng vẻ. *Vivre dans l' —*, Ở riêng tư.

Isoler, *a.* Phân rã, biệt riêng ra, để riêng ra, bắt ở riêng ra. — *les contagieux,* Để bịnh hay lây ở riêng ra. || S'ISOLER, *r.* Ở riêng, ở riêng tư.

Isonandre des sapotées, Cây chay.

Israël, Tên đặt cho ông Giacóp. Dân Isarae.

Israëlite, *s.* et *adj.* Về dân Isarae. Người Isarae (dân Giudêu).

Issu, ue, *adj.* Sinh ra bởi, ra bởi dòng. — *de parents vertueux,* Sinh bởi cha mẹ đức hạnh.

Issue, *f.* Ngõ (ngả) ra, đường ra. Sự ra mối. Phương thế, cách thế. *Fermer les issues,* Bít ngõ ra. *Affaire ayant une heureuse —*, Việc xong xuôi. || À L'ISSUE DE... *loc. prép.* Khi ra khỏi. — *du conseil,* Ra khỏi công đồng. — *de la procession,* Khi đi kiệu rồi thì...

Isthme, *m.* Rẻo đất thắt cổ bồng, eo đất.

Italien, enne, *adj.* et *s.* Thuộc về nước Italie. Người nước Italie.

Italique, *adj.* Thuộc về nước Italie. || —, *adj.* et *s. m.* Chữ in xiên xiên, chữ *italique.*

Item, *adv.* Cũng vậy, lại nữa.

Itératif, ive, *adj.* Nhiều lần, lập đi lập lại. *Ordre —*, Lịnh lập đi lập lại.

Itinéraire, *m.* Đàng, đường đi. Sách kể cuộc hành lý. Sách chỉ đường đi. *Mesures itinéraires,* Mực thước đo đường. *Tracer un —*, Tính (chỉ) đi đường nào.

Digitized by Google

Iule, *m.* Con cuốn chiếu.

Ivoire, *m.* Ngà, ngà voi. *Bâtonnets d' —,* Đũa ngà.

Ivoirine, *f.* Ngà giả.

Ivraie, *f.* Cỏ lùng. || *Au fig.* —, Đạo vạy. Kẻ gian tà, kẻ xấu. *Séparer les bons grains de l'—,* Chia kẻ lành cho khỏi kẻ dữ (xấu).

Ivre, *adj.* Say sưa, say rượu, Say (sa) mê. *Un peu —,* Say xoàng xoàng. *— mort,* Say lết, say mèm. || *Au fig. Ivre de volupté,* Mê đắm sắc dục. *— d'orgueil,* Kiêu ngạo quá lố.

Ivresse, *f.* Sự say sưa, sự say rượu. Sự say (sa) mê. || *Au fig. Dans l'—de la joie,* Trong lúc vui mừng.

Ivrogne, *adj.* et *s.* Hay say rượu. Người hay say sưa, bợm rượu.

Ivrognerie, *f.* Chứng hay say. *S'adonner à l' —,* Hay say sưa.

J

Jabiru *ou* **Jabirre,** *m.* Con cò đen, già sói.

Jable, *m.* Lòng nứa xoi vòng theo ván khép thùng.

Jabler, *a.* Xoi lòng nứa vòng theo ván khép thùng.

Jablière *ou* **Jabloire,** *f.* Đồ để xoi lòng nứa vòng theo ván khép thùng.

Jabot, *m.* Diều, dãy. *— de poule,* Diều gà.

Jabotage, *m.* Sự nói luôn luôn, sự nói xàm xụa.

Jaboter, *n.* Nói luôn luôn, nói xàm.

Jacana, *m.* Con cắt nước. Bạch thắng kê.

Jacasse, *f.* Đờn bà hay nói, đờn bà già hàm.

Jacasser, *n.* Kêu choác, la choác (về chim). || *Au fig.* —, Nói chành chạch, nói như tách nứa.

Jacasserie, *f.* Sự hay nói quá.

Jacent, te, *adj.* Không biết có chủ hay không. *Biens jacents,* Của không biết của ai.

Jachère, *f.* Sự để đất không trồng cho nó nghỉ. Đất để không mà dưỡng cho ra tốt. *Labourer des jachères,* Cày ruộng trồi.

Jacinthe, *f.* Dạ hương lan. Xích ngọc.

Jacquet, *m.* Thứ cờ đánh đổ hột.

Jactance, *f.* Sự khoe trẻ, sự phô trương, sự đánh phách, sự khoe khoang.

Jaculatoire, *adj.* Phóng,

Digitized by Google

ném. *Oraison*—, Lời nguyện vắn tắt, kinh vắn (tắt).

Jade, *m.* Ngọc thạch, thạch bích.

Jadis, *adv.* Xưa, thuở xưa, khi trước, đã lâu. || —, *adj.* *Au temps* —, Thuở xưa, khi trước, hồi trước.

Jaguar, *m.* Một thứ beo hay leo cây.

Jaillir, *n.* Vọt ra (lên), văn ra, phun ra, bắn ra. *Le sang jaillit*, Máu vọt (tuôn) ra. *Des larmes jaillissent*, Tuôn nước mắt. Lụy ngọc tuôn rơi.

Jaillissement, *m.* Sự vọt ra, sự phun ra. *Le — de l'eau*, Sự nước vọt ra, phun ra.

Jais, *ou* **Jayet**, *m.* Huyền, bịch phong thạch. *Noir comme du*—, Đen láng như huyền.

Jalon, *m.* Cây bông (hoa) tiêu. *Planter des jalons*, Cắm (phóng) hoa tiêu (mà nhắm cho ngay). || *Au fig.* —, Đều, ý đại cái việc nào. *Poser des jalons d'un travail*, Tỏ bày đều cần kíp công việc phải làm.

Jalonner, *n.* et *a.* Cắm (cặm, phóng) hoa tiêu. — *une allée*, Phóng hoa tiêu làm đàng nhỏ.

Jalonneur, *m.* Kẻ coi cắm bông tiêu. Kẻ đứng từ chặng như hoa tiêu. *Placer des jalonneurs*, Sắp đặt kẻ đứng từ chặng.

Jalouser, *a.* Ganh, ganh gỗ, ghen ghét, ghen tương, phân bì. — *la beauté et le talent*, Ghen sắc ghét tài. || SE JALOUSER, *r.* Ganh gỗ nhau, ghen ghét nhau.

Jalousie, *f.* Sự ganh gỗ, sự ghen ghét (ghen tương), sự (tội) phân bì; chứng ghen, máu ghen. Sự tranh đua. *La — du métier*, Sự tranh đua nghề nghiệp. *La — entre époux*, Sự ghen vợ ghen chồng. || —, Mành mành cửa, bức sáo.

Jaloux, ouse, *adj.* Phân bì, phân lê, ghen ghét, ghen tương, ganh gỗ. Giữ bo bo, mê, tham, ham hố. *Ne soyez point — du succès des autres*, Chớ thấy chúng được xuôi xả mà ganh. *Être — de ses droits*, Không chịu kẻ khác soán quờn phép mình.

Jamais, *adv.* Không khi nào, chẳng hề khi nào, chẳng bao giờ, đời nào. *Il n'est — venu ici*, Nó không có tới đây khi nào. *Si — vous venez me voir*, Khi nào (đời nào) mà anh tới thăm tôi. || **À JAMAIS, POUR JAMAIS**, *loc. adv.* Luôn luôn, đời đời. *Au grand* —, Không khi nào hết. *Je vous quitte pour* —, Tôi đi luôn.

Digitized by Google

Jambage, *m.* Nét dọc, sổ dọc (chữ m, n, u). Thanh cữa. Cột xây để gác đà.

Jambe, *f.* Ống chơn, chơn. *Gras de la —*, Trái chơn, bắp chơn. *Courir à toutes jambes,* Chạy miết (dài), chạy riết, chạy bốn cẳng. *Avoir de bonnes jambes,* (Tốt chơn) đi giỏi. || —, Cái càng nhíp. — *de force,* Cây chống. — *de bois,* Chơn tháp bằng cây.

Jambière, *f.* Thứ hia mang tới đầu gối.

Jambolier, *m.* Cây sắn.

Jambon, *m.* Đùi heo muối.

Jambonneau, *m.* Đùi heo nhỏ muối.

Jambosier, *m.* — *de Malacca,* Cây mận trắng. Cây đào hương tàu. — *sauvage,* Cây đào Annam.

Jante, *f.* Vành bánh xe.

Janvier, *m.* Tháng giêng tây. Chánh ngoạt.

Japon, Nước Nhựt Bổn. || —, *s. m.* Đồ sành đồ sứ của Nhựt Bổn.

Japonais, se, *adj.* et *s.* Thuộc về nước Nhựt Bổn. Người Nhựt Bổn.

Japper, *n.* Sủa vuáu vuáu, la quẳng quẳng. || *Au fig.* —, La nói om sòm.

Jaque, *m.* Trái mít.

Jaqueline, *f.* Tỉn có quai đựng nước.

Jaquette, *f.* Thứ áo dài tới đầu gối. Áo con nít mặc.

Jaquier, *m.* Cây mít. — *sauvage,* Mít nài.

Jarou Jars, *m.* Con ngỗng trống (đực).

Jardin, *m.* Vườn; viên. — *potager,* Vườn rau. — *fruitier,* Vườn cây trái. — *botanique,* — *zoologique,* Vườn thảo mộc, vườn cầm thú. Sở thú.

Jardinage, *m.* Nghề làm vườn. Rau cỏ trong vườn.

Jardiner, *n.* Làm vườn, lập vườn.

Jardinet, *m.* Vườn nhỏ.

Jardinier, ière, *s.* Kẻ làm vườn.

Jardinière, *f.* Thùng hay là bình để bông.

Jargon, *m.* Tiếng nói sái, tiếng nói bậy bạ hiểu không đặng. Tiếng riêng một ít người nói.

Jargonner, *n.* Nói bậy bạ (nghe không hiểu).

Jarre, *f.* Hũ, tỉn, lu, mái, khạp. *Une — de vin,* Một hũ (tỉn) rượu.

Jarret, *m.* Nhượng chơn. || *Au fig. Tendre le —,* (Thẳng nhượng) = Làm kiêu.

Jarretière, *f.* Dây cột tất (vớ).

Jaser, *n.* Nói, hay nói, nói líu lo. Nói chuyện kín. — *comme une pie,* Nói như

Digitized by Google

kéc. *Faire—qqn*, Gạy ai nói chuyện kín ra. *Ne faire que—*, Nói hoài, nói mãi.

Jaseran, *ou* **Jaseron,** *m.* Thứ dây chuyền để đeo tượng ảnh...

Jaseur, euse, *s.* Kẻ hay nói, kẻ già mồm (hàm). Kẻ thèo lẻo, kẻ nhạy miệng.

Jasmin, *m.* Bông (hoa) lài.

Jaspe, *m.* Bích ngọc, thanh bích.

Jaspé, ée, *adj.* Rằn rực sắc sở như bích ngọc. *Tranche jaspée*, Lề (mo) sách có sắc như bích ngọc.

Jasper, *a.* Làm (vẽ) rằn rực giả bích ngọc.

Jatte, *f.* Chậu, chơn tượng, tô.

Jauge, *f.* Chừng (mực) đấu, giạ. Lòng đấu, lòng giạ. Thứ thước đo cỡ.

Jaugeage, *m.* Sự đo, sự đo trường hoành thâm hạ thuyền (tàu). Thuế đo.

Jauger, *a.* Đo thùng bộng, đo thuyền (tàu).

Jaunâtre, *adj.* Vàng vàng. *Étoffe —*, Vải vàng vàng.

Jaune, *adj.* Vàng, vàng nghệ, huỳnh. *Être—*, Vàng vọt xanh xao. *Fièvre —*, Bịnh rét bủng. || *Au fig. Faire des contes jaunes*, Nói những chuyện khó tin. || *—, s. m.* Sắc vàng, màu vàng. *— d'œuf*, Tròng đỏ trứng gà... || *—, adv. Rire—*, Cười gằn.

Jaunir, *n.* Ra vàng. *Les moissons jaunissent*, Lúa trỗ vàng. || *—, v. a.* Làm cho ra vàng, nhuộm vàng, vẽ vàng. *Le soleil jaunit les moissons*, Trời nắng làm cho lúa ra vàng.

Jaunisse, *f.* Bệnh huỳnh dẫn, hoàng đảm.

Javart, *m.* Chai dưới chơn (ngựa, bò...).

Javeler, *a.* Đánh gồi. Gặt lúa xuống rồi bỏ đó không bó.

Javelle, *f.* Gồi lúa. Lúa gặt bỏ nằm đó chưa bó.

Javelot, *m.* Lao, giáo, đọc. *Lancer des javelots*, Phóng lao.

Je, *pron. pers.* Trẫm, min, tao, tôi, qua.

Jéhovah, *m.* Đấng tự hữu. Thiên Chúa.

Jérémiade, *f.* Sự than van nan trách, sự than kể.

Jérusalem, Thành Giêrusalem. *Jérusalem céleste*, Giêrusalem trên trời = Nước thiên đàng.

Jésuite, *m.* Thầy dòng Đức Chúa Giê-giu.

Jésus *ou* **Jésus-Christ,** Tên Đấng cứu thế ra đời. Đức Chúa Giêgiu Khirixitô. *Le petit Jésus, l'Enfant Jésus*, Chúa Hài đồng.

Jet, *m.* Sự ném, (quăng, liệng). Sự đổ. Sự vọt (bắn, phụng) ra. Chồi tược (cây),

Digitized by Google

Le— d'une pierre, Sự ném đá. *Couler d'un seul—*, Đúc luôn (một dót) *Un—d'eau*, Nước vọt (bắn) ra. *Du premier—*, Trước hết, phát đầu.

Jetée, *f.* Bờ đê bằng đá (đổ dọc theo cữa biển mà ngăn nước).

Jeter, *a.* Liệng, ném, quăng, thảy, phóng. Vãi, rải. Đặt, xây, lập. Đâm, nảy, trổ (cây). La. Bay (mùi). Xô té, vật xuống. Đổ, đúc. — *un pont*, Bắt cầu. — *les yeux sur...* Ngó, xem. — *des pierres*, Liệng, ném đá. —*un cri*, La lên. — *l'ancre*, Bỏ, gieo neo. — *dans le désespoir*, Làm cho ngã lòng. *Être jeté à la côte*, Phải (bị) tấp vào bãi. — *qqn en prison*, Bỏ tù, cầm ngục. || SE JETER, *r.* Xông vào, áp vô, nhào. Sấp mình. Chảy vô, đổ vô. *Cette rivière se jette à la mer*, Sông nầy chảy ra biển.

Jeton, *m.* Thẻ, vĩ.

Jeu, *m.* Sự chơi, phép chơi. *Quitter le—*, Bỏ chơi. *Jeux de hasards*, Cờ bạc, bài bạc, lú me. — *des 36 bêtes*, Bài đề. *Maison de —*, Nhà chứa, thổ chứa, chủ chứa cờ bạc. || *Au fig. Le— d'une machine*, Sự máy nó chạy. *Cette manette a du —*, Tay cầm nầy nó lỏng. *Mettre qqn en—*, Làm cho ai vương vấn. *Ce n'est qu'un —*, Không sao, chơi vậy mà thôi. || *—*, Cách đánh đờn, thổi kèn, hát bội. *Avoir un — intéressant*, Đánh đờn, thổi kèn, hát bội sướng lắm.

Jeudi, *m.* Ngày thứ năm (trong tuần lễ).

Jeun (à) *loc. adv.* Bụng không, bụng đói. *Prendre une drogue—*, Uống thuốc khi chưa ăn vật gì, để bụng không mà uống thuốc.

Jeune, *adj.* Trẻ, trẻ tuổi, còn trẻ, còn trai, xuân xanh, đang thì còn tơ. Còn khờ, lếu láo. *Il est toujours—*, Người còn trẻ hoài. *Dans son—temps*, Khi còn trai. —*vache*, Bò cái tơ. —*poule*, Gà giò. — *homme*, Đồng nhi.

Jeûne, *m.* Sự kiêng ăn, sự nhịn đói. Sự ăn chay, sự chay lòng. *Jour de—*, Ngày chay. *Rompre le —*, Phá chay.

Jeûner, *n.* Ăn chay, chay lòng. Nhịn đói, không ăn gì hết, ăn ít quá. || *Au fig.* —, Nhịn, cữ.

Jeunesse, *f.* Tuổi trẻ, tuổi xuân xanh, tuổi đang thì. Sự tươi tấn, sự tốt tươi. Sự khờ khạo theo tuổi trẻ. *Au temps de la—*, Buổi còn xuân xanh. *Instruire*

Digitized by Google

la---, Dạy con trẻ. *Péchés de*---, Tội chơi bời hồi còn trẻ. || DE JEUNESSE, *loc.adv.* Khi còn xuân xanh.

Jeunet, ette, *adj.* Nhỏ lắm, còn nhỏ tuổi lắm, hãy còn thiều niên. Còn măng.

Jeûneur, euse, *s.* Kẻ ăn chay.

Joaillerie, *f.* Nghề thợ bạc, sự buôn bán đồ nữ trang.

Joaillier, ière, *s.* Thợ bạc, kẻ buôn bán đồ nữ trang

Jobard, *m.* Kẻ khùng ngộ, khờ khạo, ít oì.

Jockey, *m.* Đứa ở đánh xe. Kẻ cỡi ngựa đua.

Jocko, *m.* Con dã nhơn.

Jocrisse, *m.* Kẻ khờ, kẻ khùng khịu. Đầy tớ khờ khạo dở dang.

Joie, *f.* Sự vui, sự mầng, sự vui mầng, sự khoái lạc, hỉ hoan. *Être dans la* --, Vui mầng khoái lạc. *Une fausse* --, Vui giả. *Être (faire) la*---*de qqn,* Làm cho ai được vui mầng. *Fille de*---, Con điếm. *Feu de* ---, Đốt lửa ngoài đồng cho vui chơi. || À CŒUR JOIE, *loc. adv.* Đầy dẫy, đủ no.

Joignant, te, *adj.* Gần, gần gũi, lân cận, kế. Giáp, áp, cận. *Une maison joignante à la vôtre,* Nhà kế nhà anh.

Joindre, *a.* Nối, kết, tiếp, chap, chắp, đâu lại. Thêm vô, nhập vô, hiệp lại, tra vào. Theo kịp.--- *les ennemis,* Theo kịp quân nghịch. --- *les mains,* Chấp tay. --- *deux planches,* Ráp hai tấm ván lại. || *Au fig.*--- *les deux bouts,* (Nối giáp hai đầu lại).=Có hằng ngày dùng đủ. || ---, *v. n.* Khít, khít rịt, sát sao. *Ces planches ne joignent pas,* Ván nầy không khít (hở). || SE JOINDRE, *r.* Hiệp với nhau, hiệp cùng, thêm vô.

Joint, te, *adj.* Khít, khít khao, sát sao, ăn liền. *À pieds joints, à mains jointes,* Chúm chơn, chấp tay. || *Ci-joint, ci-jointe,* Để theo đây, có theo đây.

Joint, *m.* Khớp xương, lắt léo. Chỗ giáp, kẽ (gạch, đá xây), đàng hở, chỗ giáp mí. *Cimenter les joints,* Trét ciment những kẽ gạch. || *Au fig. Trouver le*---, Biết mưu, biết cái léo.

Jointée, *f.* Một bụm, một hốt, một bốc.

Jointoyer, *a.* Lấy hồ mà trét mấy đàng (kẽ) hở.

Jointure, *f.* Lắt léo, khớp xương. *Avoir mal aux jointures,* Nhức (đau) mấy lắt léo.

Joli, ie, *adj.* Ngộ, xinh tốt, có duyên. Được thế, đắt thế, có bề thế. Kì cục, cớ trêu. *Une jolie maison,* Cái

Digitized by Google

nhà ngộ. — *comme une fée*, Lịch sự như tiên. *Obtenir une jolie place*, Được chỗ làm có bề thế. *C'est un — farceur*, Nó là thằng hay gạt kì lắm. || —, *s. m.* Cái xinh, cái ngộ, cái có duyên. *Le plus — c'est que*, Cái lạ là...

Joliet, ette, *adj.* Ngộ ngộ, có duyên một chút.

Joliment, *adv.* Tốt, ngộ, lịch sự, có duyên, hay, giỏi. Nhiều lắm. *Il vous aime —*, Nó thương anh lắm. *Vous vous êtes--trompé*, Anh lầm lắm đa.

Jone, *m.* Lác, cỏ bàng, mây (hèo). — *bulbeux*, Cỏ vừng chầu. — *scirpe*, Cỏ tim bấc, cây năn thấp.

Jonchaie, *f.* Đồng lác.

Jonchée, *f.* Hoa, cỏ, lá... rải (vải) ngày lễ. Vật gì bỏ dưới đất.

Joncher, *a.* Rải (vải) ra. — *la table de fleurs*, Vải bông trên bàn. || *Au fig. La terre est jonchée de cadavres*, Xác kẻ chết nằm dưới đất vô số.

Jonction, *f.* Sự giáp lại (hiệp, tiếp, nối) với nhau. *La—de deux rivières*, Sự hai sông giáp với nhau. *Point de—*, Chỗ hai đàng giáp lại với nhau, giáp mối.

Jongler, *n.* Làm phép thuật. Múa chén. — *avec des couteaux*, Múa (dồi, thảy) dao. || *Au fig.—avec les difficultés*, Những việc khó nó tính như chơi.

Jonglerie, *f.* Phép múa chén, múa dao... || *Au fig.* —, Sự lừa đảo, sự lường gạt.

Jongleur, *m.* Kẻ múa chén, múa dao. || —, Kẻ hay lường gạt.

Jonque, *f.* Ghe bầu, tàu chệc, tàu ô, ghe chài.

Jonquille, *f.* Thủy tiên hoa.

Joubarbe, *f.* Cây trường sinh.

Joue, *f.* Má, gò má. *Gonfler les joues*, Phùng má. *Joues roses*, Má hồng. *Coucher, mettre en—*, Nhắm, rường súng.

Jouer, *n.* Chơi, chơi bời, vui chơi. (Về đờn, địch). Đánh, gảy, khảy, kéo, thổi. Đi, chạy (về máy). — *aux cartes*, Đánh (chơi) bài. — *de la flûte*, Thổi quyền. *Ce ressort joue bien*, Cái máy nầy chạy tốt. — *sur les mots*, Nói léo. — *de bonheur* ; — *de malheur*, Được việc, (được may) ; Rủi, không xong việc. *Ces planches ont joué*, Ván nầy có hở. || —, *v. a.* Đặt. — *100 piastres*, Đặt 100 đồng. — *un morceau de musique*, Đánh một bản đờn. — *la comédie*, Làm trò, hát

Digitized by Google

bội.—*au plus fin*, Tráo trở cho được việc.— *des jambes*, Chạy trốn. || *Au fig.* — *sa vie*, (Đặt mạng mình)= Liều mạng. — *la comédie*, Giả đò, làm bộ. || SE JOUER, *r.* Chơi bời, giỡn hớt. *Les échecs se jouent à deux*, Cờ chơi tay đôi. *Se jouer sur l'herbe*, Chơi trên cỏ.— *de qqn, des lois, des obstacles*, Cười nhạo, gạt gẫm ai. Bỏ (khi thị) luật phép. Lướt khỏi những điều khó.

Jouet, *m.* Đồ chơi con nít. || *Au fig.*—, Kẻ phải nhạo báng, cười chê. Bị rủi ro, mắc phải hoạn nạn.

Joueur, euse, *s.* Kẻ chơi bời, kẻ mê cờ bạc. Kẻ thổi (đánh, kéo, khảy) kèn, đờn...

Jouffu, ue, *adj.* Bầu má, mập má.

Joug, *m.* Ách. *Mettre le* —, Máng, bắt ách. || *Au fig.* —, Phận làm tôi mọi, phận phải phục tùng. *Tenir sous le*—, Bắt phục tùng.

Jouir, *n.* Hưởng nhờ, vui mầng, hưởng dùng, ăn. — *de grands biens* Hưởng (được, ăn) của nhiều lắm. — *du beau temps*, Hưởng nhờ trời tốt. *Ne pas* — *de ses droits civiques*, Không được hưởng nhờ quyền của dân trong nước.

Jouissance, *f.* Sự hưởng nhờ, sự được dùng. Sự vui vẻ, sự sung sướng. *Avoir la* — *d'une rizière*, Được ăn ruộng *Entrer en* —, Khỉ sự được dùng sự gì. *Le travail est une*—, Làm việc thì vui.

Joujou, *m.* Đồ con nít chơi. Đồ tầm phào.

Jour, *m.* Sự sáng ngày. Ngày, nhựt, bữa, hôm. Trống, hở. Sự sống, mạng sống. *Il fait*—, Đã sáng. *Percé à*—, Xoi trống. *Tous les jours*, Mỗi ngày (bữa). *Du*—*au lendemain*, Chẳng nay thì mai, chẳng chầy thì kíp. *Les hommes du jour*, Những người đời nầy. *Vivre au*— *le*—, Được ngày nào hay ngày nấy. *Les beaux jours*, Ngày xuân, lúc xuân xanh. *Fleur d'un* —, Bông sớm nở tối tàn. *Il y a du*— *entre les planches*, Ván nầy không khít, hở hang nhiều. || *Au fig. Jeter du*— *sur une affaire*, Làm cho việc gì ra rõ hơn.

Journal, *m.* Nhựt trình, nhựt báo. *Livre-journal*, Sổ vảy (biên hàng hoá vô ra từ ngày).

Journalier, ière, *adj.* Mỗi ngày (bữa), từ ngày, thường bữa, hằng ngày. *Travail* —, Việc thường ngày. || —, *s. m.* Kẻ làm thuê mướn từ ngày, kẻ làm ngày.

Digitized by Google

Journalisme, *m.* Nghề làm nhựt trình.

Journaliste, *m.* Kẻ làm nhựt trình.

Journée, *f.* Ngày, bữa, buổi. Tiền công làm một ngày. Việc (công) làm một ngày. *Toute la—,* Cả ngày, trót ngày.

Journellement, *adv.* Mỗi ngày (bữa), hằng (thường) ngày, hoài hoài. *Aller —,* Mỗi ngày mỗi đi.

Joute, *f.* Hai người cỡi ngựa cầm giáo mà đánh nhau. Tỉ vũ. — *sur l'eau,* Phép đánh chơi dưới thủy cho người ta coi. || *Au fig.* —, Sự cãi lẽ, sự đối địch. *Les joutes du barreau,* Sự thầy kiện và quan tòa cãi cọ nhau nơi trường án.

Jouter, *n.* Cỡi ngựa cầm giáo đánh nhau, tỉ vũ. || *Au fig.*—, Cãi cọ, đua tranh, cãi lộn. Cự.

Jouteur, *m.* Kẻ đua tranh, kẻ tranh đấu.

Jouvence, *f.* Tuổi trẻ, lúc xuân xanh, tuổi đang thì.

Jouvenceau, *m.* Trai mới lớn lên, con trẻ.

Jouvencelle, *f.* Gái mới ra mã, gái tơ, nữ nhi.

Jovial, le, *adj.* Vui, vui vẻ. *Humeur—,* Tính khí vui vẻ.

Jovialement, *adv.* Cách vui vẻ.

Jovialité, *f.* Tánh vui vẻ.

Joyau, *m.* Đồ vàng bạc, đồ quí báu. Đồ nữ trang. *Les joyaux de la couronne,* Báu nước.

Joyeusement, *adv.* Cách vui vẻ.

Joyeuseté, *f.* Lời giễu cợt, lời nói chơi.

Joyeux, euse, *adj.* Vui vẻ, vui mừng, hỉ hoan. *Caractère —,* Tánh vui. *Pousser des cris—,* Reo mừng.

Jubilaire, *adj.* Thuộc về toàn xá. *Année —,* Năm Hội thánh ban phép toàn xá. || *—,* Kẻ ăn lễ bạc, lễ vàng.

Jubilation, *f.* Sự vui mừng, sự hỉ hoan, sự vui chơi reo mừng.

Jubilé, *m.* Toàn xá. *Gagner l'indulgence du—,* Chịu ơn toàn xá. || *—,* Lễ vàng (giáp 50 năm sự gì trọng).

Jubiler, *n.* Vui mừng, reo mừng. *Je jubile,* Tôi mừng quá.

Jucher, *n.* Đậu mà ngủ (như: gà, chim...). || *Au fig.* —, Ở từng cao. — *au cinquième,* Ở từng thứ năm. || *—, v. a.* Chỗ ở trên, để trên cao. *On me jucha sur l'impériale,* Họ đã biểu tôi ngồi trên mui xe đưa bộ hành.

Juchoir, *m.* Chỗ gà đậu ngủ.

Judaïque, *adj.* Thuộc về

Digitized by Google

dân Giudêu. *La loi—*, **Luật** phép đạo Giudêu.

Judaïsant, te, *adj.* Giữ lễ phép đạo Giudêu.

Judaïser, *n.* Làm theo lễ phép đạo Giudêu.

Judaïsme, *m.* Đạo Giudêu.

Judée, *f.* Xứ, nước Giudêu.

Judicature, *f.* Chức phận đoán xử.

Judiciaire, *adj.* Thuộc về phép đoán xử. *Chronique—*, Tích truyện về việc xử đoán. *Vente —*, Phép tòa cho, dạy bán. || *—, s. f.* Trí xét.

Judiciairement, *adv.* Cách cứ luật, theo phép đoán xử.

Judicieusement, *adv.* Cách khôn khéo.

Judicieux, euse, *adj.* Khôn, khôn khéo, có trí. *Choix —*, Sự chọn khôn. *Écrivain—*, Kẻ viết bài vở (tờ thị đơn trạng) trúng phép, hữu lý.

Juge, *m.* Kẻ xét, kẻ xử. Quan xét, quan án, thẩm phán, thẩm án. *— de paix*, Thẩm án tòa tạp tụng. *— d'instruction*, Quan tra xét. Đề thẩm lý vấn quan, bồi thẩm. || *—*, Kẻ giáng thị, định trong việc gì. *Je vous laisse — dans cette affaire*, Tôi giao việc nầy cho ông tính, ông làm gì làm.

Jugé, ée, *adj.* Phân xử rồi, đã có đoán xử rồi. *Affaire jugée*, Việc xử rồi.

Jugement, *m.* Sự xử đoán. Án, lý đoán. Trí xét, ý tưởng. *Rendre un —*, Xử đoán, phân xử, lên án. *Le — dernier, universel*, Sự (ngày) phán xét chung. *Avoir un bon —*, Có trí xét ngay thẳng, trúng.

Juger, *a.* Xử, xử đoán, phân xử, đoán xét. Tưởng, ngờ, xét, suy nghĩ; sát hạch, khảo hạch. *—un procès*, Xử kiện. *Je juge que vous devez partir*, Tôi tưởng anh phải đi. *— mal de qqn*, Xét trái về người nào. || Se—, *r.* Xét, đoán, xử, tra hỏi. Tưởng. *L'affaire se juge*, Việc đó còn đang xử, xét, tra hạch.

Juger, *m.* Sự xử đoán. Sự nhắm chừng. *Tirer au —*, Bắn nhắm chừng.

Jugulaire, *adj.* Thuộc về họng. *Veine—*, Mạch máu nơi họng. || *—, s. f.* Quai nón, quai mũ.

Juguler, *a.* Bóp cổ, bóp họng. || *Au fig.—*, Làm cực lực, làm khó lòng, khuấy rối.

Juif, ive, *adj.* et *s.* Thuộc về dân Giudêu. Người Giudêu, kẻ giữ đạo Giudêu. || *Au fig. —*, Kẻ cho vay ăn lời quá phép.

Juillet, *m.* Tháng bảy tây.

Digitized by Google

Juin, *m.* Tháng sáu tây.

Jujube, *f.* Trái táo, quả táo.

Jujubier, *m.* Cây táo, cây hồng táo.

Julien, enne, *adj. Année julienne,* Năm theo lịch tây (*Jules César* sửa lại xưa) có đủ 365 ngày và thêm 6 giờ.

Julienne, *f.* Thứ canh nấu với nhiều thứ rau, đậu. Canh xom lo.

Jumeau, elle, *adj.* et *s.* Sinh đôi, con sinh đôi. *Frères jumeaux,* Anh em sinh đôi. *Fruits jumeaux,* Trái sinh đôi.

Jumelé, ée, *adj.* Có cặp. Có đôi. *Fenêtres jumelées,* Hai cữa sổ cặp kế nhau, dính nhau.

Jumelle, *f.* Cây cặp với cây khác cho nó cứng hơn. || —, *f. pl.* Ống dòm đôi.

Jument, *f.* Ngựa cái.

Jumenterie, *f.* Chỗ nuôi ngựa giống.

Jungle, *f.* Đất sình nầy hoang vu.

Junior, *adj. m.* Nhỏ, đẹt, sanh sau, em thứ.

Jupe, *f.* Xiêm, váy, củn.

Jupiter, *m.* Tên bụt cả Jupiter. Chánh ngọc hoàng cai các bụt. || Tên sao Mộc tinh.

Jupon, *m.* Xiêm, váy, bồng rền.

Juré, *m.* Thuộc viên hội đồng.

Juré, ée, *adj.* Có thề. Rõ ràng, tỏ tường, không làm hòa được. *Ennemi —,* Kẻ nghịch không làm hòa được.

Jurement, *m.* Sự thề vặt. Lời lộng ngôn, lời phạm thượng.

Jurer, *a.* et *n.* Thề, lấy tên... mà thề, thề nguyền, thề thốt. Đoan thệ. Hứa chắc, giao hứa. Quyết chắc, quả quyết. — *faussement,* Thề dối. || —, Chói, chống nhau. *Le vert jure avec le bleu,* Sắc xanh lè chói màu xanh biếc. || Se jurer, *r.* Thề nguyền (giao hứa) cùng nhau. — *amitié,* Kết bạn hữu với nhau.

Juridiction, *f.* Quyền, quyền phép, quyền cai trị. Hạt, địa hạt.

Juridique, *adj.* Cứ luật, cứ phép, chiếu theo luật.

Juridiquement, *adv.* Chiếu theo luật lệ, theo luật phép.

Jurisconsulte, *m.* Kẻ thông lý luật, tấn sĩ quắc chánh.

Jurisprudence, *f.* Lý luật, phép luật, phép đoán xử. Sự thông lề luật.

Juriste, *m.* Kẻ làm sách về lề luật.

Juron, *m.* Lời thề, cách thề. *C'est son —,* Ấy nó thề vậy đá.

Digitized by Google

Jury, *m.* Hội đồng, kẻ đã thề mà xét tội kẻ bị cáo. Bồi thẩm viên thân. Hội phái viên (để xét việc gì riêng). *Le — des assises,* Hội phái viên tòa đại hình.

Jus, *m.* Nước, mật, mủ. — *de viande,* Nước thịt. — *de citron,* Nước chanh.

Jusant, *m.* Nước ròng. *Flot et —,* Nước lớn nước ròng.

Jusque, ou Jusques, *prép.* Cho đến, cho tới. *Jusqu'ici, jusque-là,* Cho tới đây, cho tới đó. *Jusqu'à quand?* Cho đến khi nào?

Jusquiame, *f.* Vong ưu thảo.

Jussiée, *f.—rampante,* Rau rừa.

Justaucorps, *m.* Áo chật dài tới đầu gối.

Juste, *adj.* Công bình, công chính, ngay, thật thà, phải lẽ. Trung trực, trọn lành, nhơn đức. Chật, hẹp. *Sentence —,* Lý đoán công bình. *Homme —,* Người trung trực. *Pensée —,* Ý tưởng phải. *Un habit —,* Áo hẹp. *Avoir l'oreille —,* Sáng tai, tai nghe rõ. || —, *s. m.* Người nhơn đức, kẻ ngay lành. Cái điều phải. *La science du —,* Học đều phải. || —, *adv.* Trúng, phải, nhằm, kịp, đúng. *Mesurer —,* Lường (cân) đúng. *Arriver —,* Tới kịp. || Au juste, *loc. adv.* Chắc đúng, trúng, nhằm. *Je ne sais pas —,* Tôi không biết chắc.

Justement, *adv.* Theo phép công bình, phải lẽ. Nhằm, trúng. *Être puni —,* Bị phạt phải lẽ. *C'est — le livre que je cherche,* Ấy nhằm (trúng là) cuốn sách tôi đang kiếm đó.

Justesse, *f.* Sự trúng, sự nhằm, sự ngay. Sự xét giỏi, sự xét nhằm, sự phải. *Viser avec —,* Nhắm ngay. *Parler avec —,* Nói nhằm, nói trúng.

Justice, *f.* Phép công bình, sự ngay thẳng, lý đoán, án xử, sự phân xử. Sự đạo nghĩa, lòng trung trực. Tòa xử kiện. *L'amour de la —,* Lòng yêu chuộng đức công bình. *Faire —,* Phân xử công bình. *Reconnaître la — d'une cause,* Nhìn biết việc đó là phải. — *de paix,* Tòa tạp tụng. *Ministère de la —,* Hình bộ. *Se faire — à soi-même,* Trả thù, oán thù. || *Au fig. Bois de —,* Giàn xử tử.

Justiciable, *adj.* et *s.* Thuộc về... phân xử. *Vous êtes — de la cour de Saigon,* Anh thuộc về tòa Saigon phân xử anh.

Justicier, *a.* Xử, xử tội, gia hình.

Justicier, *m.* et *adj.* Kẻ có quờn xử đoán.

Digitized by Google

Justifiable, *adj.* Có lẽ chữa được. *Sa conduite n'est pas—,* Cách ăn ở nó thể ấy thì chữa, binh không dặng.

Justifiant, te, *adj.* Làm cho nên thánh. *Grâce justifiante,* Ơn làm cho nên thánh, ơn thánh.

Justificatif, ive, *adj.* Để mà làm chứng. *Pièces justificatives,* Tờ chứng.

Justification, *f.* Sự chữa mình, sự chữa lỗi mình (hay là kẻ khác). Chứng cớ, lẽ làm chứng. Sự làm cho nên thánh, sự được nên thánh.

Justifier, *a.* Chữa, chữa chối, chữa lỗi, giải lỗi. Làm chứng, làm cho ra lý. Làm cho nên thánh. Sắp chữ in cho đúng hàng. — *son dire,* Làm chứng lời mình nói. || SE JUSTIFIER, *r.* Chữa mình. Được rõ, rõ ra.

Jute, *m.* Cây lục lạc. Cây bố.

Juteux, euse, *adj.* Có nhiều (nhựa, mật, mủ). *Fruit —,* Trái có nhiều nước.

Juvenat, *m.* Trong nhà dòng nhà ở chịu thử.

Juvénile, *adj.* Thuộc về con trẻ, thuộc về tuổi trẻ (tuổi xuân xanh, đang thì). *Ardeur —,* Sức hăng kẻ đang thì.

Juvénilement, *adv.* Theo như kẻ còn trẻ tuổi.

Juxtaposé, ée, *adj.* Kề nhau, để một bên.

Juxtaposer, *a.* Để kế (kề) nhau, để một bên.

Juxtaposition, *f.* Sự cận (kế) nhau, sự ở một bên nhau.

K

Kaiser, *m.* Tiếng Đức quốc có nghĩa là: Hoàng đế.

Kakatoès, *ou* **Cacatois,** *m.* Thứ kéc trắng lông đen mỏ.

Kaki, *m.* Trái hồng. *Couleur—,* Sắc vàng vàng xám xám.

Kaleidoscope, *m.* Kiến nhi tiêu (ống kiến nhỏ sắp đồ ngũ sắc, rồi lăn qua lăn lại mà coi nó chiếu ra nhiều cách).

Kamala, *m.—de l'Inde,* Cây bét (nhuộm).

Kandjar *ou* **Candjiar,** *m.* Thứ dao găm, thứ dao nhọn.

Kari, *m.* Món ăn nấu với ớt, nghệ, sả và rau thơm.

Digitized by Google

Kaolin, *m.* Thứ đất sét để làm đồ sành. Cao lãnh thạch.

Képi, *m.* Mũ nĩ của lính hay là học trò trường lớn.

Kermès, *m.* Nhứt phẩm hường.

Kermesse, *f.* Chợ phiên.

Khmer, ère, *adj.* et *s.* Dân ở nước Caomên khi xưa.

Kif Kif, Cũng vậy. (Tiếng nói chơi).

Kilo, Chỉ một ngàn.

Kilogramme, *m.* Một ngàn *grammes,* Một kilo (nói tắt).

Kilolitre, *m.* Một ngàn *litres.*

Kilomètre, *m.* Một ngàn thước tây (*mètres*) Chặng đường một ngàn thước tây.

Kilomètrer, *a.* Phân chặng đường 1000 thước tây.

Kilométrique, *adj.* Thuộc về *Kilomètre. Borne---,* Đá mốc chặng đường (cây số) 1000 thước tây.

Kimono, *m.* Áo dân Nhựt bổn mặc.

Kina, *V.* QUINQUINA.

Kiosque, *m.* Nhà mát, nhà bát giác.

Kirsch, *m.* Rượu mạnh đặt bằng trái anh đào.

Knout, *m.* Roi gân bò đầu có móc sắt (bên nước *Russie* dùng).

Kodak, *m.* Máy hoạ hình (thứ nhỏ).

Koran *ou* **Coran,** *m.* Sách sấm truyền *Mahomết.*

Kraeh, *m.* Sự tan giá, khánh tận.

Kronprinz, Ông hoàng tử nước Allêmanha.

Kyrie, *m.* Kinh đọc chín lần hồi đầu lễ Misa. *Kyrie eleison,* Xin Chúa thương xót.

Kyrielle, *f.* Một dọc dài đền, dai dai ngàn ngàn. *Une--- d'injures,* Sự mắng chưởi một giọt (dọc).

Kyste, *m.* Thứ ung độc, ung bướu.

L

La, *art. f.* Cái, con (về giống cái). *La maison, la porte,* Cái nhà, cái cửa. *La poule,* Con gà mái.

La, *pron. pers. f.* Cái ấy, người ấy, bà ấy...

La, *m.* Dấu thứ sáu trong cung hát.

Là, *adv.* Đó, kia, đấy. *Cet arbre-là,* Cây đó, cây kia. *Qui va-là?* Ai đi đó? *En ce temps-là,* Thuở ấy. || ---,

Digitized by Google

loc. adv. De là, Từ đó, khỏi đó. *Par là*, Qua đó, ngang qua đó. *Par-ci par-là*, Bên này, bên kia.

Labarum, *m.* Cây cờ thánh giá.

Labeur, *m.* Việc làm khó nhọc, công lao. *Ouvrages de —*, Sách in nhiều và công kỹ. *Vivre de son —*, Làm ăn khó nhọc.

Labial, le, *adj.* Về môi mép. *Lettre —*, Chữ đọc ngoài môi.

Labié, ée, *adj.* Như môi. *Fleur labiée*, Hoa có hai cái úp lại như hai cái môi.

Laboratoire, *m.* Chỗ riêng để mà thử nghề hoá học. Thử về phép bác vật hay là phép làm thuốc.

Laborieux, euse, *adj.* Hay làm việc, siêng năng. Khó nhọc, nhọc công, công kỹ, công lao. *Enfant —*, Trẻ siêng học. *Entreprise laborieuse*, Việc khó nhọc. *Digestion laborieuse*, Sự chậm tiêu.

Labour, *m.* Sự cày đất. *Terres de —*, Đất cày.

Labourable, *adj.* Cày được. *Terres labourables*, Đất cày.

Labourage, *m.* Nghề cày đất, việc (công) cày.

Labourer, *a.* Cày. — *un champ*, Cày ruộng. || *Au fig. Les sangliers ont labouré tout ce pré*, Heo rừng nó ũi khắp đồng cỏ nầy. *Le chat lui a labouré le visage*, Con mèo quào xước mặt nó. *Les obus ont labouré la campagne*, Đạn bắn xỉa cày đồng đó.

Laboureur, *m.* Kẻ cày, kẻ bừa, kẻ làm ruộng. Nông-phu.

Labyrinthe, *m.* Nơi có nhiều ngả (ngách) lăng xăng không biết đâu mà ra. || *Au fig. —*, Việc rối rắm, việc trắc trở, chuyện lúng túng. || *—*, Phía trong lỗ tai.

Lac, *m.* Hồ. *Grands lacs du Cambodge* (*Tonlé-Sap*) Biển hồ.

Lacer, *a.* Thắt, nịt. — *les souliers*, Thắt dây giày.

Lacération, *f.* Sự xé ra.

Lacérer, *a.* Xé, xé rách. — *avec les ongles*, Cấu xé.

Lacet, *m.* Dây nhỏ, dải. Lưới, dò lưới, bẫy. Đường đi quanh quẹo. — *de souliers*, Dây cột giày. — *d'habit*, Dải áo. || Lacets, *pl.* Mưu chước, mưu kế. *Tendre des —*, Làm (bày) mưu chước. Gài bẫy.

Lâche, *adj.* Lỏng, lỏng lẻo, lơi, dùn. *Corde —*, Dây lỏng. *Nœud —*, Gút lơi. || *Au fig. —*, Làm biếng, biếng nhác. Nhát sợ, nhát nhúa. Hèn hạ, xấu xa. *Soldat —*,

Digitized by Google

Linh nhát gan. *Style* —, Văn nói lơi xịch.

Lâchement, *adv.* Lỏng, lơi. *Paquet attaché*---, Cái gói cột lỏng quá. || ---, Biếng nhác, nhát gan, hèn hạ, xấu hổ. *Fuir*---, Chạy trốn xấu hổ.

Lâcher, *a.* Nới, nới ra; thả, buông ra. ---*une corde,* Nới dây ra. ---*prise,* Thả (buông) ra. --- *pied,* Trốn, chạy đi. --- *un coup de fusil,* Bắn phát súng. || *Au fig.* ---, Bỏ. Không theo nữa. *Il m'a lâché,* Nó bỏ tôi.

Lâcheté, *f.* Sự nhát gan; sự làm biếng, sự trễ nải. Việc hèn hạ, việc xấu. *Commettre une*---, Làm điều xấu xa.

Lacis, *m.* Lưới nhỏ.

Laconique, *adj.* Vắn, gọn, tắt. *Style*---, Cách nói vắn tắt. *Être* ---, Người ít nói.

Laconiquement, *adv.* Cách vắn tắt, cách gọn. *Parler*---, Nói ít lắm, ít nói.

Laconisme, *m.* Cách nói tắt, cách nói vắn mà có nhiều ý. Ngôn thiểu trí đa.

Lacrymal, le, *adj.* Thuộc về nước mắt. *Glande lacrymale,* Cực (nơi) ra nước mắt.

Lacrymatoire, *m.* Bình đựng nước thơm để rưới giàn thiêu kẻ chết.

Lacs, *m.* Vòng (đánh bẫy chim, chồn, thỏ...). || *Au fig.*---, Sự khó lòng, sự rối.

Lactation, *f.* Sự cho con bú sữa.

Lacté, ée, *adj.* Thuộc về sữa. Trắng như sữa. *Régime*---, Phép dùng sữa nhiều. || *La voie lactée,* Sông giang hà. Ngân hán.

Lactière, *adj.* Có sữa, có nhiều mủ bạch như sữa.

Lactose, *f.* Đường trong sữa.

Lacune, *f.* Sự thiếu, chỗ thiếu, sự đứt khúc, sự đứt ngang.

Lacustre, *adj. Plante* ---, Cây mọc dưới ao, dưới hồ. *Cités lacustres,* Nhà sàng (xưa) cất dưới hồ.

Ladre, *adj.* Phung, cùi, mắc tật phung. || *Au fig.*---, Trơ trơ, ngơ ngáo. Hà tiện, rít róng quá.

Ladrerie, *f.* Nhà nuôi bịnh phung (cùi). Bịnh phung. Bịnh riêng con heo. || *Au fig.*---, Chứng hà tiện rít róng quá.

Lagune, *f.* Hồ, bàu, ao, bưng.

Lai, laïe, *adj.* et *s.* Không dự vào phẩm trật Hội thánh. *Frère*---, Thầy không có chức thánh

Laïc. *adj.* et *s. V.* LAÏQUE.

Laïciser, *a.* Cho người ngoài thế người nhà dòng nhà phước mà nuôi bịnh hay là cai trường.

Digitized by Google

Laid, de, *adj.* Xấu, **xấu xa,** xấu dạng, vô duyên, khó coi, hì hợm. *Femme laide,* Đờn bà xấu dạng. || *Au fig. Tenir de laids propos,* Nói lời xấu xa tục tĩu.

Laidement, *adv.* Cách xấu xa.

Laideron, *f.* Con gái (đờn bà) xấu dạng. *C'est une vraie —,* Thiệt là đờn bà con gái xấu tướng quá.

Laideur, *f.* Sự xấu xa. *La —du visage,* Sự xấu (mặt) dạng. *La — du péché,* Sự xấu xa tội lỗi.

Laie, *f.* Heo rừng cái. || —, Truông, đàng truông. || —, Cái búa đục đá.

Lainage, *m.* Hàng lông chiên, hàng nĩ. Nùi lông chiên.

Laine, *f.* Lông chiên, nĩ. Tóc quăn dân ô.

Lainer, *a.* Chải hàng nĩ (lông chiên).

Laineux, euse, *adj.* Có nhiều lông chiên. Giống lông chiên.

Lainier, ière, *adj.* et *s.* Thợ làm lông chiên, kẻ bán hàng nĩ.

Laïque, *adj.* et *s.* Không có chức thánh, không thuộc về nhà dòng. *Habit laïque,* Áo mặc theo người thường. *Condition—,* Bực người thường.

Lais, *m.* Đất biển (sông) bồi lên.

Laisse, *f.* Dây dắc chó. || *Au fig. Mener qqn en —,* (cột dây dẫn ai) = Bắt ai làm mọi theo ý mình.

Laisser, *a.* Bỏ, bỏ quên, để lại, để cho, trối cho. Giao cho, phú thác; để nhịn lại. — *ses parents dans la misère,* Bỏ cha mẹ rách rưới. *Je vous laisse ce soin,* Tôi giao cho anh lo việc ấy. *Laissez le faire,* Để nó làm. || *Se — faire,* Không chống lại, để vậy. *Se — aller,* Buông mình theo.

Laisser aller, *m.* Sự lơ lài, bộ lơ đỉnh.

Laisser-passer, *m.* Tờ thông hành.

Lait, *m.* Sữa. Nước, mủ (giống như sữa). —*de vache,* Sữa bò. *Traire le —,* Nặn sữa. *Frère de—,* Anh em một vú nuôi. — *de chaux,* Nước vôi. *Dents de —,* Răng sữa.

Laitage, *m.* Sữa cùng những món lấy sữa mà làm ra.

Laiterie, *f.* Chỗ để sữa bò, chỗ làm sữa đặc và bánh sữa. Chỗ bán sữa.

Laiteron, *ou* **Laceron,** *m.* Rau chua lè.

Laitier, ière, *s.* Kẻ bán sữa. *Vache laitière,* Bò nuôi lấy sữa.

Laiteux, euse, *adj.* Có mủ trắng như sữa. *Liane laiteuse,* Dây có mủ trắng.

Digitized by Google

Laiton, *m.* Thau chế **kẽm,** kim bản, đồng đỏ.

Laitue, *f.* Rau diếp.

Laize, *f.* Khổ, bề khổ, khổ vải.

Lama, *m.* Thầy chùa, thầy sãi (xứ Tây tàng và Mông cổ = *Thibet, Mongolie).*

Lamantin, *m.* Cá nghê.

Lambeau, *m.* Miếng, tấm, manh. — *de chair,* Miếng thịt. *Vêtements en lambeaux,* Áo ra manh (có tua).

Lambin, ne, *adj.* et *s.* Chậm chạp, chậm lụt, chuyển vần (chệ), trễ nải.

Lambiner, *n.* Chậm chạp, ca kỳ, treo trễ.

Lambrequin, *m.* Đồ chưng, trần thiết chạy theo mái nhà, cửa sổ.

Lambris, *m.* Lá mái, mái lòng nhà, đồ xuyên hoa, đồ **rươi.** — *dorés,* Lá mái thếp vàng.

Lambrisser, *a.* Đặt lá mái.

Lambruche *ou* **Lambrusque,** *f.* Thứ cây nho rừng.

Lame, *f.* Dát lá. Lưỡi (gươm, dao). Sóng biển.— *de cuivre,* Dát đồng. — *de couteau,* Lưỡi dao. *Les lames de la mer,* Sóng biển. || *Au fig. C'est une bonne (fine)—,* Nó giỏi về nghề gươm giáo.

Lamé, ée, *adj.* Có kết (tra) lá vàng, lá bạc. *Une étoffe lamée d'or,* **Vải có kết lá vàng.**

Lamelle, *f.* **Lá (dát)** nhỏ.

Lamentable, *adj.* Đáng thương (than) khóc, đáng thương tiếc, thảm thiết. *Accident —,* Việc rủi ro thảm thiết lắm.

Lamentablement, *adv.* Cách đáng thương khóc.

Lamentation, *f.* Sự (lời) than khóc, sự khóc kể, lời kêu van. *Les lamentations de Jérémie,* Lời than thánh tiên tri Jérémie.

Lamenter, (Se) *r.* Khóc than, khóc kể, than van, rên siếc.

Lamie, *f.* Thứ cá mập.

Laminage, *m.* Sự cán ra dát, sự đánh ra lá.

Laminer, *a.* Cán ra dát, đánh ra lá. — *du fer,* Cán sắt cho ra lá.

Lamineur, *m.* Thợ cán ra dát.

Laminoir, *m.* Máy (bàn) cán ra dát. || *Au fig. Passer au—,* Bị những sự khốn khó, mắc nạn nhiều.

Lampadaire, *m.* Thứ đèn vòng. Kẻ cầm đèn.

Lampe, *f.* Đèn, đèn đuốc. — *à pétrole,* Đèn dầu lửa. *Allumer la —,* Thắp (đốt) đèn. *Moucher la —,* Hớt tim đèn.

Lampée, *f.* Hớp lớn. *Laissez-moi prendre une —,* Để tao hớp một hớp.

Digitized by Google

Lamper, *a.* Hớp, núc, ực riết.

Lampion, *m.* Thếp đèn, ly đèn.

Lampiste, *m.* Thợ làm đèn, kẻ bán đèn. Kẻ lo việc thắp đèn.

Lampisterie, *f.* Chỗ làm đèn, chỗ bán (trử) đèn, chỗ sửa đèn. Chỗ dẹp đèn.

Lamproie, *f.* Cá chình, cá thiết linh.

Lance, *f.* Giáo, đòng. Cây sào. *Donner un coup de —,* Đâm một lưỡi giáo. *—d'incendie,* Cái khúc eo chỗ cùng ống theo máy thụt nước. || *Au fig. Rompre une —,* Cãi lẫy giành xé với ai.

Lancement, *m.* Sự đẩy (xò). Sự quăng (ném). *Le — d'un navire,* Sự đẩy tàu xuống nước.

Lancéolé, ée, *adj.* Có hình nhọn như lưỡi giáo.

Lancer, *a.* Quăng, ném, liệng. *— des pierres,* Liệng đá. *— la ligne,* Thả câu. *— un navire,* Đẩy tàu xuống. *— un sanglier,* Đuổi heo rừng. || *Au fig. — à qqn des regards farouches,* Trừng trộ người nào. *—des injures à la face de qqn,* Mắng (chưởi) tạt mặt ai. *— une affaire,* Bắt đầu làm việc đại sự. *— un journal,* Lập nhựt trình. || SE LANCER, *r.* Xông vô, nhào vô, xốc vô, a vô.

Lancette, *f.* Dao chích, dao mổ.

Lancier, *m.* Lính kị cầm giáo.

Lancinant, te, *adj.* Đau nhức.

Landau, *m.* Xe trần (có mui dở lên sập xuống).

Lande, *f.* Đất hoang vu.

Langage, *m.* Tiếng nói. Tiếng riêng một nước (một dân). Cách nói, kiểu nói. *—parlé,* Tiếng nói. *— écrit,* Chữ viết. || *Au fig. Le—des yeux,* Sự con mắt ra bộ chỉ trong ý làm sao.

Lange, *m.* Đồ (khăn) vấn con nít.

Langoureux, euse, *adj.* Mòn, mòn mỏi, tê mê, lừ đừ. *Un air—,* Bộ lừ đừ. *Ton —,* Giọng nói nhựa trần.

Langouste, *f.* Thứ tôm biển, tôm hùm.

Langouti, *m.* Cái khố, cái nịt.

Langue, *f.* Lưỡi. Tiếng nói. *Tirer, sortir la —,* Le lưỡi ra. *—française,* Tiếng *langsa.* *— chargée,* Lưỡi dơ, lưỡi trắng. || *Au fig. — d'aspic,* Miệng lằn lưỡi mối, (kẻ hay nói hành). *Il a la — bien longue,* (nó có lưỡi dài lắm). Nó già hàm lắm. *— de terre,* Mũi đất.

Languette, *f.* Lưỡi nhỏ, miếng nhỏ như lưỡi. *— de clarinette,* Lưỡi (giăm) kèn.

Digitized by Google

Langueur, *f.* Sự mòn mỏi, sự rũ liệt, sự mỏn sức, sự lừ đừ, sự lờ đờ. *Avoir une maladie de —,* Mang bịnh hao tổn. *Tomber en —,* Bắt lừ đừ. *La — des affaires,* Công việc bê trễ.

Languir, *n.* Mỏn sức, mòn mỏi, rũ liệt. Yếu ớt. Lòng dòng, trì huởn ra, lôi thôi. *— en prison,* Ở tù rục xương. *L'affaire languit,* Việc còn lôi thôi.

Languissant, te, *adj.* Mòn mỏi, bải hoải, rã rời. *Force languissante,* Sức lực mòn mỏi rã rời. *Commerce —,* Việc buôn bán ế.

Lanière, *f.* Dây da.

Lanifère, *adj.* Có lông chiên.

Lanterne, *f.* Lồng đèn. — *magique,* Đèn coi hình, đèn bóng chiếu hình ra.

Lanterner, *n.* Treo trễ, dần dà, ca kỳ. Mất công vô ích. *Il ne fait que —,* Nó trễ nải quá.

Lanternier, *m.* Kẻ làm lồng đèn, kẻ thắp đèn. || *Au fig. —,* Kẻ dụ dự, kẻ hay nói thàm.

Lanugineux, euse, *adj.* Có lông như nĩ.

Laos, Nước Lèo.

Laper, *n.* Liếm láp mà uống (như chó).

Lapereau, *m.* Thỏ con.

Lapidaire, *m.* Thợ mài (chạm) ngọc. || *Au fig. Style —,* Câu nói vắn và mạnh.

Lapider, *a.* Ném đá cho chết đi.

Lapin, ne, *s.* Con thỏ. || *Au fig. Poser un —,* Gạt người ta. *C'est un fameux—,* Nó là thằng điếm quá.

Lapis *ou* **Lapis-lazuli,** *m. ou* **Lazulite,** *f.* Kim tin thạch.

Laps, *m.* Chặp, đỗi, hồi. — *de temps,* Một hồi, một chặp.

Lapsus, *m.* Sự sái, sự lộn, sự quên. — *linguæ,* Sự nói lộn.—*calami,* Viết sái (lộn).

Laquais, *m.* Đầy tớ theo hầu. Người hèn hạ. *Mentir comme un—,* Nói láo như tôi tớ.

Laque, *f.* Cánh kiến. Sơn, nước sơn. || —, *m.* Nước sơn bắc. Tủ hộp sơn bắc.

Laqué, ée, *adj.* Sơn bằng nước sơn bắc.

Laraire, *m.* Trang thờ vua bếp (ông táo).

Larcin, *m.* Sự ăn trộm, sự ăn cắp. Của ăn cắp. Sự mót trộm trong sách người ta.

Lard, *m.* Thịt mỡ heo. — *salé,* Thịt mỡ heo muối. || *Au fig. Faire du—,* Ra mập.

Larder, *a.* Lụi (nhét) thịt mỡ heo xắt lát. Đâm phủng, lụi phủng. — *qqn de coups d'épée,* Đâm ai nhiều vít gươm.

Digitized by Google

Lardoire, *f.* Cái lụi, cái dùi lụi thịt.

Lardon, *m.* Thịt mỡ xắt lát. || *Au fig.* —, Lời châm chích, lời nói xóc.

Large, *adj.* Rộng, rộng rãi; lớn, cả. Lượng rộng, quảng đại. *Un — fossé,* Mương, hầm rộng lớn. *C'est un homme—,* Ông ấy ở quảng đại. || *Au fig.* —, Ít sợ tội. *Conscience —,* Lương tâm thong thả quá, ít lo sợ tội. || —, *adv. Habiller large,* Cho ăn mặc rộng. || —, *s. m.* Bề rộng, bề ngang, bề khổ. *La véranda a trois mètres de —,* Cái hàng ba bề rộng ba thước tây. || —, Khơi, dòng khơi. *Prendre le —,* Ra khơi. || *Au fig.*—, Chạy trốn. || AU LARGE, *loc. adv.* Rộng rãi, khoảng khoát. Ra xa. *Être logé —,* Ở chỗ rộng rãi, khoảng khoát.

Largement, *adv.* Cách rộng rãi. Nhiều, dư dật, phủ phê. *Donner —,* Cho rộng rãi.

Largesse, *f.* Lòng rộng rãi, sự ban phát, sự cho của. *Répandre ses largesses,* Rộng rãi phân phát của cải ra.

Largeur, *f.* Bề khổ, bề rộng, bề ngang.

Largner, *a.* Thả lèo, nới lèo.

Larigot, (À tire-), *loc. adv.* Nhiều. *Boire—,* Uống quá, uống óc nóc.

Larme, *f.* Nước mắt, ngọc lụy. Mủ cây. Giọt, nhỏ, chút. *Verser des larmes,* Chảy nước mắt, khóc lóc. *Une—de vin,* Một chút, một nhỏ rượu. || *Au fig. Essuyer les larmes de qqn,* An ủi người nào. *Verser des larmes de crocodile,* (Chảy nước mắt sấu)=Khóc dối. Hình nước mắt.

Larme-de-Job, *f.* Cây (hộ bo bo. Ý dĩ. Cườm gạo.

Larmier, *m.* Khóe con mắt (chỗ chảy nước mắt). Phần gio ra (như máng xối) cho nước chảy. || —, *pl.* Má ngựa.

Larmoiement, *m.* Sự chảy nước mắt vô ý.

Larmoyant, te, *adj.* Chảy nước mắt, khóc lóc. *Ton —,* Giọng sầu não.

Larmoyer, *n.* Khóc lóc, chảy (đồ, tuôn) nước mắt. *Ne faire que—,* Khóc hoài.

Larron, onnesse, *s.* Kẻ ăn trộm, kẻ ăn cắp. *Le bon —,* Người trộm lành bị đóng đinh bên hữu Đ. C. Giêgiu xưa.

Larve, *f.* Lốt, xác, vỏ. *La chenille est la — du hanneton,* Con sâu là xác con bò rày hóa ra.

Laryngite, *f.* Bệnh trong họng, đau yết hầu.

Digitized by Google

Larynx, *m.* Họng, họng nói, hầu.

Las, lasse, *adj.* Mệt, mệt mỏi, lao lực. Chán, chán ngán, nhàm, ớn. *Je suis — de marcher,* Tôi đi mỏi chơn. *Je suis — de ses sottises,* Thấy nó khùng khịu quá, tôi dám ớn đá.

Lascif, ive, *adj.* Mê đắm, mê dâm. Hoa tình, hay giục sóng tình. *Discours—,* Lời giảng hoa tình.

Lascivement, *adv.* Hoa tình, trắc nết.

Lasciveté, *f.* Sự mê đắm, sự mê dâm.

Laser, *m.* Nhang thơm, cây nhang.

Lassant, te, *adj.* Bắt mệt, bắt mỏi. Hay làm cực lòng, hay bắt nhàm. *Propos lassants,* Lời nói nhàm lờn.

Lasser, *a.* Làm cho mệt nhọc (mệt mỏi). Làm cực lòng, khuấy khỏa, làm cho nhàm. *Les voyages me lassent,* Tôi đi xứ nầy xứ kia quá dám ngán. || **Se lasser,** *r.* Mệt nhọc, ra mệt. Nhịn không được nữa.

Lassitude, *f.* Sự mỏi mệt, sự lao lực. Sự tê mê. *Dormir de—,* Mệt quá mà ngủ. || *Au fig.* —, Sự buồn bực, sự rầu rĩ, sự nhàm lờn.

Lasso, *m.* Dây da hai đầu có vòng để bắt thú rừng.

Lasting, *m.* Vỏ lăng.

Latanier, *m.* Thứ cây dừa, cây kè.

Latent, te, *adj.* Khuất, kín, ẩn, ở trong.

Latéral, le, *adj.* Ở bên hông, thuộc về hông. *Porte latérale,* Cửa hông. *Autel—,* Bàn thờ phụ.

Latin, ne. *adj.* Thuộc về xứ Latium, (Latinh). Người xứ Latium. *Langue latine,* Tiếng Latinh. || *Voile latine,* Buồm cánh én. || —, *s. m.* Tiếng latinh. *Étudier le —,* Học tiếng latinh.

Latiniste, *m.* Kẻ hiểu và biết nói tiếng latinh.

Latitude, *f.* Sự rộng, sự dễ bề thế, phép rộng. Bậc cách dàng xích đạo từ nam chí bắc. Phong thổ, địa thổ. Miền xứ. *J'ai toute — pour faire celà,* Tôi có phép rộng mà làm việc ấy. *Vivre sous les latitudes les plus opposées,* Người ở đông kẻ ở tây, khác phong tục thủy thổ nhau lắm.

Latrie, *f. (Culte de).* Sự thờ phượng thiên Chúa.

Latrines, *f. pl.* Nhà tiêu, nhà xí, lỗ khanh.

Latte, *f.* Tấm (cây) rui. *Petites lattes,* Mè.

Lattis, *m.* Vách hay là nóc nhà đóng tấm rui rồi.

Laudanum, *m.* Thuốc uống có bỏ nha phiến.

Laudatif, ive, *adj.* Khen,

Digitized by Google

ngợi, tặng khen. *Discours—*, Lời tặng khen.

Lauréat, *m.* Kẻ đặng đội mũ nhành du chỉ sự vinh hoa. Kẻ thi đậu (đỗ).

Laurier, *m.* Cây du đăng. *Laurier-rose,* Hoa trước đào. || *Au fig.* —, Được vinh vang lắm. *Cueillir des lauriers,* Được (thắng) trận, được vinh hiển, được danh tiếng.

Lavabo, *m.* Bàn (ghế, rửa mặt. Đồ để rửa mặt, rửa tay.

Lavage, *m.* Sự rửa, sự chùi rửa, sự giặt. Đồ có chế nước nhiều quá. *Ce potage est un vrai —*, Canh nầy những nước không.

Lavande, *f.* Oải hương thảo, hạ khổ thảo, cam tòng. *Eau de—*, Nước (đặt) oải hương thảo.

Lavandière, *f.* Đờn bà làm nghề giặt đồ.

Lavasse, *f.* Đồ có chế nước nhiều quá. Nước dão.

Lave, *f.* Vật trong núi hỏa diệm sơn văng ra nóng (cháy) mà nguội rồi thì cứng.

Lavement, *m.* Sự rửa. Thuốc (sự) thông khoan. *—des pieds,* Sự (phép) rửa chơn.

Laver, *a.* Rửa, rửa ráy, giặt, tắm. — *la vaisselle,* Rửa chén. — *du linge,* Giặt đồ. || *Au fig.* —, Bôi, rửa. — *une injure dans le sang,* Đổ máu ra mà rửa nhục. — *la figure à qqn,* Quở trách hết sức. || Se laver, *r.* Rửa mình, tắm rửa. || *Au fig. Se—d'une imputation,* Chữa mình, rửa nhơ.

Lavette, *f.* Tấm giẻ dùng mà rửa chén bát.

Laveur, euse, *s.* Kẻ rửa, kẻ chùi rửa.

Lavis, *m.* Đồ vẽ bằng mực tàu hay là bằng thuốc nước.

Lavoir, *m.* Chỗ giặt đồ. Cây thông hồng chùi lòng súng.

Lavure, *f.* Nước đã rửa chén bát (nước rửa ăn).

Lawn-tennis, *m.* Chơi trái cầu có vợt.

Laxatif, ive, *adj.* et *s.* Hay làm cho nhuận trường, hay mở cho hết bón. Thuốc xổ ít ít, nhẹ nhẹ.

Layette, *f.* Khăn, vải, mền, quần áo con nít mới sanh. Khăn bọc (vấn) trẻ con.

Lazaret, *m.* Nơi riêng phải đậu mà tránh hay là cho khỏi sang bệnh dịch khí.

Lazulite, *m.* *V.* Lapis-lazuli.

Lazzi, *m.* Lời giễu hay, tiếng nói chơi.

Le, la, les, *art.* (Tiếng điểm đầu)=Cái, con, chiếc... *La maison,* Cái nhà. *Le tigre.*

Digitized by Google

Con cọp. || —, *pron. pers.* Nó, người ấy; sự ấy, việc ấy... *Je le vois,* Tôi thấy nó. *Imitez-le,* Theo gương người.

Lé, *m.* Khổ, bề khổ (vải), bề ngang.

Leader, *m.* Kẻ làm đầu. Bài nhứt (gốc) phe nào.

Lèche, *f.* Miếng mỏng. *Une —de pain,* Một miếng bánh xắt mỏng.

Lécher, *a.* Liếm, liếm láp. Phớt qua. — *un plat,* Liếm dĩa. || Se—, *r.* Liếm mình. *Les chats se lèchent,* Mèo liếm lông nó cho sạch, cho trơn.

Leçon, *f.* Sự dạy, sự dạy dỗ Bài, bài học. Lời dạy bảo, lời khuyên răn. Lời quở la. *Réciter sa —,* Đọc (trả) bài. *Les leçons du malheur,* Cái khốn nạn nó dạy cho biết. Có bị nạn mới tởn, mới biết khôn. *Faire la—à qqn,* Quở trách ai.

Lecteur, trice, *s.* Kẻ đọc sách, kẻ coi (xem) sách. — *infatigable,* Kẻ ham coi sách không biết mệt, không đã thèm. —*du roi,* Thi đọc nhà vua. *Avis au —,* Tiểu dẫn, tiểu tự. || —, Thầy hai. Chức thứ hai (theo bốn chức nhỏ Hội thánh).

Lecture, *f.* Sự đọc, sự coi, sự xem (sách). Phép đọc sách. *Défendre la — d'un livre,* Cấm coi (đọc) sách nào. *Enseigner la —,* Dạy phép đọc sách. *Il profite de ses lectures,* Nó nhờ đọc, coi sách nhiều nên mới được khá vậy.

Légal, le, *adj.* Theo luật, theo phép, chính phép, *Moyens légaux,* Những cách thế theo luật nước, theo mặt luật.

Légalement, *adv.* Phải (nhằm) phép, theo luật. *Procéder—,* Kiện thưa, xử đoán.

Légalisation, *f.* Sự thị chứng thủ ký.

Légaliser, *a.* Thị chứng thủ ký.

Légalité, *f.* Sự nhằm (trúng, chính) phép, sự theo (nhằm) luật. *Examiner la—d'un acte,* Xét coi tờ làm nhằm phép không.

Légat, *m.* Khâm sai (khâm sứ) tòa thánh.

Légataire, *s.* Kẻ được của trối. — *universel,* Kẻ được ăn gia tài.

Légation, *f.* Việc (chức) khâm sứ, sứ sự. Nhà sứ, tòa quan khâm sứ. Sứ bộ.

Légendaire, *m.* Kẻ viết sách hạnh thánh. Kẻ làm chuyện phong thần. || —, *adj.* Thuộc về chuyện phong thần. *Personnage—,* Người có trong truyện bày đặt.

Digitized by Google

Légende, *f.* Truyện biến ngôn, chuyện tam sao thất bổn, chuyện phong thần. Hạnh thánh. Chữ thích vào đồng bài, đồng tiền. Bài cắt nghĩa. *S'appuyer sur des légendes,* Y theo những truyện bày đặt thuở xưa.

Léger, ère, *adj.* Nhẹ, nhẹ nhàng. Dễ (mau) tiêu. Tiết kiệm, sơ sài. Phấn chấn, nhẹ trong mình. Mau mắn. lẹ làng. *Charge légère,* Gánh nhẹ. *Aliment—,* Đồ ăn mau tiêu. *Repas —,* Bữa ăn sơ sài. *Personne légère,* Người lẹ làng phấn chấn. *Sujet—,* Đều vô lối, vô ích, không ra gì. || *Au fig. Faute légère,* Lỗi nhẹ. *Esprit —,* Trí lếu láo. *Terre légère,* Đất xốp. *Parole légère,* Lời nói sơ ý, vô ý, không kịp suy. || À LA LÉGÈRE, *loc. adv.* Nhẹ. Lếu láo, sơ sài. *Être vêtu—,* Ăn mặc sơ sài. *Parler—,* Nói không suy trước nghĩ sau.

Légèrement, *adv.* Nhẹ, nhẹ nhẹ. Lếu láo, sơ sài. *Marcher —,* Đi nhẹ nhẹ. *Blessé —,* Bị thương tích nhẹ.

Légèreté, *f.* Sự nhẹ, sự nhẹ nhàng. Sự lẹ làng. — *de caractère,* Sự nhẹ tính (nhẹ dạ). — *de la main,* Sự tay khéo. *Commettre des légèretés,* Phạm những lỗi nhẹ mà thôi.

Légiférer, *n.* Lập luật, định lệ.

Légion, *f.* Đạo (đoàn) binh, cơ binh. Đoàn lũ đông đảo. *Des légions de moustiques,* Muỗi vô số. *La — étrangère,* Cơ lính mộ ngoại quấc. — *d'honneur,* Trước thưởng. *Chevalier de la — d'honneur,* Ngũ phẩm bội tinh. *Grand' Croix de la — d'honneur,* Nhứt phẩm bội tinh.

Légionnaire, *m.* Lính mộ ngoại quấc. Kẻ được thưởng khuê bài.

Législateur, *m.* Kẻ lập (ra) luật.

Législatif, ive, *adj. Corps —, assemblée législative,* Hội đồng lập luật.

Législativement, *adv.* Theo luật lệ.

Législation, *f.* Quấc pháp, luật lệ. Phép lập luật. *Cours de —,* Cuộc, lớp học luật phép nước.

Législature, *f.* Hội đồng lập luật.

Légiste, *m.* Kẻ thông (thạo) luật.

Légitimation, *f.* Sự nhìn con riêng.

Légitime, *adj.* Phải phép, trúng (theo) phép, phải lẽ, chính, chánh lối. *Enfant, femme —,* Con chính, vợ chánh.

Légitimement, *adv.* Cách

Digitized by Google

phải (nhằm) phép, nhằm luật.

Légitimer, *a.* Nhìn là con. Làm cho ra chính, làm cho nhằm luật. Chữa, chữa chối. *Rien ne légitime l'ingratitude d'un enfant,* Chẳng có lẽ gì chữa binh dặng sự con thất hiếu.

Légitimiste, *s.* Kẻ phò chánh thống.

Légitimité, *f.* Sự nhằm luật lệ, sự phải phép. Sự làm con chính. Chánh thống, chánh dòng vua. *La — d'une demande,* Sự lời xin, đơn xin phải lẽ, trúng phép.

Legs, *m.* Của trối lại. *Faire un —,* Làm tờ trối.

Léguer, *a.* Trối cho, trối lại, để lại. — *mille piastres à l'hôpital,* Trối một ngàn đồng bạc cho nhà thương. || *Au fig.* —, Để lại, lưu truyền. *Léguer ses vertus à ses enfants,* Để đức lại cho con cái.

Légume, *m.* Rau, đậu, các thứ đậu.

Légumier, ière, *adj.* Thuộc về rau đậu. *Jardin —,* Vườn rau đậu. || —, *s.m.* Dĩa sâu để đựng rau ăn.

Légumineuses, *f.pl.* Loại đậu.

Lémures, *m. pl.* Ma, quỉ ma, tinh quái, vong hồn, cô hồn.

Lendemain, *m.* Ngày sau, bữa sau, mai. *Partir le —,* Đi bữa sau. *Différer au —,* Để qua bữa sau, để mai.

Lénifier, *a.* Làm cho ra êm, làm cho bớt đau.

Lénitif, ive, *adj.* et *s.* Êm. Thuốc êm. *Remède —,* Thuốc làm cho êm, thuốc êm. || *Au fig.* —, Sự an ủi.

Lent, lente, *adj.* Chậm, chậm chạp (lụt). *Très —,* Chậm rì. *Aller d'un pas —,* Đi chậm. *Mourir de mort lente,* Chết thì mòn. *Esprit —,* Trí chậm lụt. *L'alcool est un poison —,* Rượu mạnh độc hại lần lần.

Lente, *f.* Trứng chí, trứng rận.

Lentement, *adv.* Chậm chậm, thủng thẳng (thỉnh). *Marcher —,* Đi chậm chậm.

Lenteur, *f.* Sự chậm chạp. *Les lenteurs de la procédure,* Sự tòa tra xét xử kiện chậm rãi lâu lắc. || — *d'esprit,* Sự tối dạ, sự trí chậm lụt.

Lenticulaire, *adj.* Có hình đậu xanh, có hình như hột đậu. *Verre —,* Kính, kiến có hình như hột đậu.

Lentigo, *m.* Tàn nhang, xàm kim.

Lentille, *f.* Đậu tây, phạn đậu. — *de marais,* Bèo, phù bình. *Verre taillé en forme de —,* Hỏa kiến, mục kiến.

Digitized by Google

— *de pendule*, Trái đồng đưa đồng hồ. || —, *pl.* Đém, nút ruồi, mụt son, bớt.

Lentisque, *m.* Cây chò. Vân hương thọ.

Léopard, *m.* Con beo, con chước, mạch sắc báo.

Léporide, *m.* Thỏ rừng lai với thỏ nhà.

Lèpre, *f.* Tật phung, bịnh phung hủi.

Lépreux, euse, *s.* et *adj.* Người phung, cùi; mắc tật phung.

Léproserie, *f.* Nhà thương nuôi bịnh phung cùi.

Lequel, laquelle, *pron. rel.* Ai, người nào. Cái nào. *Je ne sais lequel des élèves a dit celà*, Không biết đứa nào trong học trò đã nói như vậy.

Les, *art.* et *pron.* (*pl. de le, la*). Người ấy, những cái ấy... *Les livres que vous m'avez envoyés*, Những sách chú gởi cho tôi đó.

Lèse-majesté, *f.* Tội phạm đến vua.

Léser, *a.* Làm hại, làm thiệt hại, làm cho phải bị vít.— *les intérêts de qqn*, Làm thiệt hại người nào.

Lésine, *f.* Sự rít róng, sự bòn táy.

Lésiner, *n.* Hay rít róng, hay bòn chen, cắn táy.

Lésinerie, *f.* Việc bòn chen, sự cắn táy.

Lésineur, *m.* Kẻ rít róng, kẻ bòn chen.

Lésion, *f.* Sự làm hại, sự thiệt hại; vít tích, sự đau. — *du poumon*, Đau phổi.

Lessivage, *m.* Sự giặt bằng nước tro.

Lessive, *f.* Nước tro. Sự giặt bằng nước tro.

Lessiver, *a.* Giặt bằng nước tro.

Lessiveuse, *f.* Máy (thùng) để mà giặt đồ.

Lest, *m.* Đồ dằn (tàu, ghe). — *de pierres*, Đá dằn.

Lestage, *m.* Sự dằn.

Leste, *adj.* Lẹ, nhẹ, lẹ làng, mau mắn; giỏi, giỏi giắn, lanh lợi. Không cẩn thận, hở hang. *Le singe est* —, Con khỉ lẹ lắm. *Tenir des propos lestes*, Nói lời hở hang.

Lestement, *adv.* Mau, mau mắn, lẹ làng. Khéo, giỏi. Cách nhẹ dạ. *Il est parti*—, Nó đi mau (tức thì liền) lắm.

Lester, *a.* Dằn, dằn (tàu, thuyền).

Léthargie, *f.* Tật mê, sự chết giả, sự bất tỉnh. *Tomber en*—, Chết giả. || *Au fig.* —, Sự lừ đừ, lừ nhừ.

Léthargique, *adj.* Thuộc về tật mê. Mắc tật mê, chết giả, trầm mặc. *Sommeil* —, Giấc mê. || *Au fig.* —, Lừ đừ, lừ nhừ. *Âme* —, Trí lòng lừ đừ.

Digitized by Google

Léthifère, *adj.* Hay làm cho chết.

Lettre, *f.* Chữ, thơ, thơ từ. *Envoyer une—*, Gởi thơ. — *de change*, Tờ giao bạc. — *de cachet*, Tờ dạy bắt ai mà bỏ tù hay là đày. *Lettres-patentes*, Tờ phong quan, sắc bằng. — *de marque*, Tờ chúa tàu buôn lãnh làm việc buôn bán. — *de voiture*, Tờ khai chỉ ra các món đồ xe chở. || —, *pl. Les lettres. Les belles-lettres*, Sự hay chữ nghĩa; văn chương. *Homme de lettres*, Người hay chữ, văn vật. *Gens de lettres*, Văn thân. || À LA —, *loc. adv.* Y nguyên, hẳn hòi, không sai chậy.

Lettré, ée, *adj.* et *s.* Hay chữ, người chữ nghĩa, thân sĩ. *Les lettrés*, Văn thân.

Lettrine, *f.* Chữ nhỏ gạnh một bên (làm dấu chỉ chỗ giải nghĩa). Chữ lớn in trên đầu trang tự vị.

Leu, *m. À la queue leu leu*, Đi nối đuôi.

Leuchorrée, *f.* Huyết bạch.

Leur, *pron. pers. (à eux, à elles).* Cho chúng nó, cho nó. Cho những kẻ ấy. || —, *adj. poss. (d'eux, d'elles).* Của chúng nó, của những người ấy.

Leurre, *m.* Mồi, mồi hoa, mồi mà gạt; mưu, mưu chước. *Cette affaire est un —*, Cái việc nầy là mồi mà gạt người ta.

Leurrer, *a.* Rủ quến, rủ ren, quến dụ; lường gạt, phỉnh phờ. — *le public*, Quến dụ người ta. || SE—, *r.* Bị rủ quến rủ ren. Mắc, bị phỉnh, gạt. Dùng sái, bậy.

Levain, *m.* Men. *Pain sans —(pain azyme)*, Bánh không men. || *Au fig. — de discorde*, Cớ sự bất thuận, cớ sinh rầy.

Levant, *m.* Phía mặt trời mọc, phía đông, hướng đông. || —, *adj. m. Le soleil levant*, Mặt trời mọc.

Levée, *f.* Sự dở lên, sự đưa lên. Bờ đê, đường đắp. — *des impôts*, Sự thâu thuế. — *des troupes*, Sự chiêu (mộ) binh. *Faire la — du corps*, Đi rước xác. *Faire la première—*, Đi xốc thùng thơ lần thứ nhứt. — *d'un siège*, Sự giải vây thành.

Lever, *a.* Dở lên, giơ lên, đưa lên.—*le bras*, Dở (giơ) tay lên.—*les yeux*, Ngó lên, ngước mắt, mặt lên, trông lên. || *Au fig. — le pied*, Đi mất, đi trốn. — *un lièvre*, Gặp thỏ rừng. — *un plan*, Vẽ họa đồ. —*la séance*, Bãi hội đồng. —*le masque*, Cất; lột lốt đi: không còn giả

Digitized by Google

hình, giả dạng nữa. || —, *v. n.* Mọc, mọc lên, lên. Dậy, nổi (men). *Les riz lèvent,* Lúa nó lên. *La pâte lève,* Bột dậy. || SE LEVER, *r.* Dậy, chổi (chờ) dậy; thức dậy. *Le soleil se lève,* Mặt trời mọc.—*de table,* Dậy ra khỏi bàn ăn. — *sur la pointe des pieds,* Nhón gót. *Le vent se lève,* Nổi gió.

Lever, *m.* Sự thức dậy, sự chổi dậy. *Au — du soleil,* Hồi mặt trời mọc.

Levier, *m.* Đòn xeo, đòn nạy, cái nầm, con đội, xà ben.

Levis, *adj. Pont-levis,* Cầu quây, cầu xây. Đòn noi, đòn giày, ván noi.

Lévite, *m.* Thầy giúp việc trong đền thờ xưa. Người dòng ông Lévi. || —, Thầy linh mục, thầy đạc đức.

Levraut, *m.* Thỏ rừng con.

Lèvre, *f.* Môi, mép, môi miệng. *Serrer les lèvres,* Bặm môi, ngậm miệng. *Se mordre les lèvres,* Bặm (cắn) môi cho khỏi cười. = Ăn năn về việc gì. *Les lèvres d'une plaie,* Miệng vít tích.

Levrette, *f.* Chó cái săn thỏ.

Levrier, *m.* Chó cao giò để săn thỏ.

Levure, *f.* Bọt rượu mạch nha *(bière)* lấy làm men bánh.

Lexicographe, *m.* Kẻ làm tự vị.

Lexicologie, *f.* Phép dạy cho rõ nghĩa tiếng nói.

Lexique, *m.* Tự vị nhỏ.

Lézard, *m.* Con thằn lằn, con rắn mối, con kỳ (cà) nhông. || *Au fig. Prendre un bain de —,* Nằm dan nắng.

Lézarde, *f.* Đường nứt trong vách, đường nẻ.

Lézardé, ée, *adj.* Nứt, nẻ ra.

Lézarder, *a.* Làm nứt ra. *La gelée lézarde les murs,* Giá rét làm nứt vách tường. || SE LÉZARDER, *r.* Nứt ra, nẻ ra, răn.

Liaison, *f.* Sự hiệp (nối) lại với nhau. Tương liên. Nét chữ dính lại với nhau. — *d'amitié,* Nghĩa bằng hữu, sự kết nghĩa. — *de parenté,* Nghĩa họ hàng. || —, *pl.* Cặp xách, đánh đôi đánh độ. *Mauvaises liaisons,* Cặp xách với quân xấu.

Liane, *f.* Thứ dây hay leo.

Liant, e, *adj.* Hiền lành, dễ thương. *Caractère —,* Có tính khí dễ thương.

Liard, *m.* Thứ tiền điếu xưa.

Liasse, *f.* Bó giấy. *Une — de billets de banque,* Một bó giấy bạc.

Libation, *f.* Sự rót rượu giáng thần (mà cúng, tế). || *Au fig.* —, Sự uống rượu nhiều lắm.

Digitized by Google

Libelle, *m.* Bài chê, bài biếm.

Libellé, *m.* Sự làm ra, sự đặt ra. *Le — d'une demande,* Sự làm, đặt ra đơn xin.

Libeller, *a.* Đặt ra, làm ra trúng kiểu cách. — *une demande,* Đặt ra đơn xin.

Libelliste, *m.* Kẻ làm bài bâm biếm.

Libellule, *f.* Con chuồn chuồn.

Libera, *m.* Kinh đọc (hát) cho kẻ chết. Kinh hát làm lễ xác. lễ mồ.

Libérable, *adj.* Cho về được. Mãn khóa. *Soldat —,* Lính mãn khóa.

Libéral, le, *adj.* Rộng rãi, hay ban phát. Quảng đại, lượng rộng. *Mains libérales,* Tay rộng rãi. *Idées libérales,* Ý rộng lượng. || *Les arts libéraux,* Nghề văn học.

Libéralement, *adv.* Cách rộng rãi, quảng đại.

Libéralisme, *m.* Ý phép xét rộng rãi. Phe khoan dung.

Libéralité, *f.* Sự (lòng) rộng rãi. Của cho, của bố thí; ơn lành. *User de — envers qqn,* Ở rộng rãi với ai. *Faire des libéralités,* Cho, bố thí sướng lắm.

Libérateur, trice, *s.* Kẻ cứu chữa, kẻ cứu cho khỏi, cứu nạn.

Libération, *f.* Sự rảnh (khỏi) nợ. Sự cho khỏi. Sự (linh) mãn khóa.

Libéré, ée, *adj.* Được khỏi, mãn hạn, mãn khóa. — *de toute obligation,* Không đều gì buộc nữa. Được thong thả.

Libérer, *a.* Cho khỏi, cho hết mắc (bị), tha, thả. — *un esclave,* Thả (phóng) mọi. || SE LIBÉRER, *r.* Trả nợ, hết nợ.

Liberté, *f.* Phép làm mặc ý, phép thong thả, phép tự chuyên, chủ trương. Sự thong thả. Sự thật thà, sự thiệt tình. Sự quen lớn, sự lân la. *Mettre en —,* Tha, thả đi. Phóng. *Parler avec —,* Nói ngay thật. *Prendre trop de —,* Lân la (dần lần). *—, égalité, fraternité,* Hiệu cọng hòa nước Langsa: Thong thả, bằng nhau, cật ruột. Tự do, bình đẳng, đồng bào. — *individuelle,* Quyền tự do của mỗi tên dân.

Libericide, *adj.* Hay làm hại mất tự do.

Libertin, ne, *adj.* et *s.* Ham chơi, lẳng lơ. Hoang đàng, luông tuồng, xấu nết.

Libertinage, *m.* Sự hoang đàng, sự luông tuồng.

Libidineux, euse, *adj.* Trắc nết, mê dâm, mê sắc dục. *Désirs —,* Lòng mê ước dâm dục.

Digitized by Google

Libraire, *m.* Kẻ bán sach. --*éditeur,* Kẻ in và bán sách.

Librairie, *f.* Sự bán sách, nghề bán sách. Phố (nhà hàng) bán sách.

Libre, *adj.* Thong thả, thong dong, được làm tự ý. Khỏi, rảnh rang. Trống, không ai ở, hoang. — *de soucis,* Khỏi lo lắng. — *de tout travail,* Rảnh rang, rảnh việc. *Celle place est —,* Chỗ nầy không có ai. *Terrain —,* Đất hoang. || *Au fig. — avec ses amis,* Ở với bạn hữu thì thong thả hơn. *Propos —,* Lời nói hoa nguyệt ong bướm. *Traduction —,* Dịch ước chừng. *Vers libres,* Thơ phú pha.

Libre-échange, *m.* Phép buôn bán các nước với nhau thong thả, không ngăn cấm, không thuế nặng.

Librement, *adv.* Cách thong thả, tự chuyên, Không sợ, ngay thật. *Parler —,* Nói không biết sợ, nói xán xả.

Lice, *f.* Trường (tràng) đua.

Licence, *f.* Phép. Bài chỉ. Sự ăn ở luông tuồng, sự lung tặc, sự lăng loàn. Bậc cử nhơn. *Obtenir une — pour un débit de tabac,* Xin được bài chỉ bán thuốc hút. *Réprimer la —,* Phá dẹp sự lăng loàn.

Licencié, *m.* Cử nhơn, kẻ đậu cử nhơn. Hương cống.

Licenciement, *m.* Sự bãi binh.

Licencier, *a.* Bãi, cho về, thả đi, đuổi. — *une école,* Bãi trường. — *un élève,* Đuổi trò nào.

Licencieusement, *adv.* Cách luông tuồng, ngang ngửa.

Licencieux, ieuse, *adj.* Luông tuồng, xấu nết, trắc nết, hoang đàng, thô tục, tục tĩu. *Mener une vie licencieuse,* Ăn ở luông tuồng. *Discours —,* Lời nói thô tục.

Lichen, *m.* Rêu cây, rong rêu, thạch hoa. Lan ben, tật tổ đỉa.

Licitation, *f.* Sự phát mãi, sự bán đấu giá.

Licite, *adj.* Nên. *Gain —,* Lợi nên ăn.

Licitement, *adv.* Nên, nhằm (phải) phép.

Liciter, *a.* Bán phát mãi, bán đấu giá.

Licol *ou* **Licou,** *m.* Dây cột ngựa, bò...

Licorne, *f.* Con lân, kỳ lân.

Licteur, *m.* Lính đời xưa đi dàn mặt quan (nước Rôma). Lý hình, xá nhơn.

Lie, *f.* Cặn, cáu. Cái hèn, **cái rốt hèn, hèn mạt.** ||

Digitized by Google

Au fig. La — du peuple, Hạng rốt hèn trong dân. *Boire le calice jusqu'à la lie,* (Uống tới cặn) = chịu đau đớn sỉ nhục hết sức.

Lié, ée, *adj.* Bị cột (buộc, trói), dính giáp ăn thua với. *Avoir les mains liées,* Tay bị trói. || *Au fig.* —, Không được làm theo ý bỡi có điều gì buộc. — *par une promesse,* Mắc có hứa.

Liège, *m.* Thứ cây xốp vỏ lắm (như vông để làm nút ve, làm phao). Viên mộc.

Lien, *m.* Dây buộc, xiềng. — *d'osier,* Dây mây. || *Au fig. Les liens de l'amitié,* Nghĩa bạn hữu. *Liens du sang,* (Sự buộc bỡi máu) = Sự bà con ruột.

Lienterie, *f.* Tả lợi.

Lier, *a.* Buộc, cột, trói, ràng, bó. Thắt (cột) gút. Ráp, gắn. Hiệp chung với nhau. — *qqn à un arbre,* Trói ai vô cây. — *une gerbe de riz,* Bó lúa. || *Au fig.--conversation avec qqn,* Chuyện vãn (bậu bạn) với ai. *L'intérêt lie les hommes,* Ích lợi làm cho người ta chung cùng với nhau. *Il est lié par un serment,* Nó mắc lời thề. — *les idées,* Hiệp những ý tứ theo nhau. — *la langue,* Giữ miệng lưỡi. — *une sauce,* Làm cho canh, cho đồ xào, xáo ra đặc hơn. || SE LIER, *r.* Tiếp nối với nhau. Kết nghĩa, làm bạn. Buộc mình.

Lierre, *m.* Dây choại. Bà thảo, liên tiền thảo.

Liesse, *f.* Sự vui vẻ.

Lieu, *m.* Chỗ, chốn, nơi. *Ce n'est pas ici le—de parler de cela,* Ở đây không phải là chỗ nói về sự đó. *Le — saint,* Nơi thánh, chốn (đền) thánh. *Haut—, bas—,* Dòng sang trọng, dòng hèn hạ. *N'avoir ni feu ni —,* Không nhà cửa, bình bồng. Nghèo khổ hết sức. *Lieux, lieux d'aisances,* Nhà tiêu. || *Au fig. Il y a— de délibérer,* Có lẽ phải tính bây giờ. || AU LIEU DE, *loc. prép.* Thế (thay) vì. AU LIEU QUE, *loc. conj.* Mà, nhưng mà....

Lieue, *f.* Dặm đường, đỗi đường.—*kilométrique,* Dặm bốn ngàn thước tây.

Lieur, *m.* Kẻ bó lúa.

Lieutenant, *m.* Quan phó. Quan hai ren (khoanh) là phó cai đội.—*colonel,* Phó tổng binh. — *de vaisseau,* Quan ba thủy.

Lièvre, *m.* Con thỏ rừng. || *Bec-de-lièvre,* Sứt môi.

Ligament, *m.* Bầy nhầy bạng nhạng.

Ligature, *f.* Đồ bó (buộc) cho hết chảy máu. Sự bó, sự buộc. Đồ bó (ràng rịt)

mà mỏ xẻ. Chuỗi (quan) tiền. *Une — de sapèques*, Một quan tiền (600 đồng tiền kẽm).

Lignage, *m.* Dòng, dòng dõi, tông, nhà. *Haut —*, Dòng sang trọng, nhà trâm anh.

Ligne, *f.* Hàng, hàng chữ. Nhợ câu. Hàng ngũ, cách sắp binh dàn trận. Cái nhắm ngay. Dòng dõi. *Écrire deux lignes*, Viết vài hàng. *Pêcher à la —*, Câu cần. *Troupes de —*, Binh bộ để dàn trận mà đánh. *Génie hors —*, Trí cao không ai bì. *Descendre en — directe de*, Dòng chánh là... *— de conduite*, Cách ăn ở.

Lignée, *f.* Dòng, dòng dõi.

Ligner, *a.* Gạch hàng. *—du papier*, Gạch hàng giấy.

Ligneul, *m.* Chỉ nhúng chai thợ dóng giày dùng.

Ligneux, euse, *adj.* Thuộc về cây, về gỗ.

Lignifier, (Se) *r.* Thành ra cây.

Ligoter, *a.* Trói, buộc, ràng buộc, quấn dây.

Ligue, *f.* Hội, hội hữu, nghĩa giao lân. Sự tập lập, sự lập phe đảng. *—des droits de l'homme et du citoyen*, Hộ trì nhơn quyền hội.

Liguer, *a.* Hiệp với nhau, làm cho giao lân với nhau. Tập lập. || Se liguer, *r.* Hội, giao lân. Tập lập nhau.

Lilas, *m.* Đinh hương hoa.

Liliacées, *f. pl.* Loại hoa huệ.

Lilliputien, ienne, *adj.* Nhỏ lắm, nhỏ xíu (rí).

Limace, *f.* Con ốc (không có vỏ).

Limacie, *f.* Cây mề gà.

Limaçon, *m.* Con ốc (có vỏ), ốc len. || *Escalier en —*, Thang khu ốc.

Limaille, *f.* Mạt sắt giũa ra.

Limande, *f.* Tã khẩu ngư.

Limbe, *m.* Bìa, vành, vè. || Limbes, *m. pl.* Chỗ (chốn) lâm bô.

Lime, *f.* Cái giũa. Cái dao cưa.

Limer, *a.* Giũa. || *Au fig.—*, Sửa lại kỉ cang. *—un ouvrage*, Sửa sách lại cho kỉ.

Limeur, *m.* Kẻ giũa.

Limier, *m.* Chó săn để đánh hơi thịt. || *Au fig.—*, Quân mật thám. *— de police*, Mã tà kín.

Limitatif, ive, *adj.* Có chừng, có hạn.

Limitation, *f.* Sự có (phân) chừng, có hạn, có ranh. *Sans — de temps*, Không hạn là bao lâu.

Limite, *f.* Giái hạn, ranh, mộc giái. Bờ, bờ cõi. || *Au fig. —*, Chừng, hạn. *Son ambition est sans limites*, Nó ham hố quá lẽ. *— d'âge*, Tới tuổi hưu trí.

Limité, ée, *adj.* Có hạn, có chừng, có ranh, giáp ranh.

Digitized by Google

Limiter, *a.* Làm ranh, lập mộc giải, phân giải hạn. Cho có chừng (hạn). — *ses dépenses,* Xài phí có chừng. || Se—, *r.* Đặt chừng, định hạn, cầm mình, giữ tiết độ.

Limitrophe, *adj.* Kế (kề) nhau, liên nhau, giáp, ranh, giáp giải, liên canh. *Terres limitrophes,* Đất liên ranh.

Limon, *m.* Bùn, bùn lấm, đất bùn. || *Au fig.* —, Tánh, bổn tánh. *Nous sommes tous façonnés du même*—, Ta hết thảy đều một bổn tánh như nhau.

Limon, *m.* Trái chanh, cam đàng. || —, Gọng xe, vòi đòn xe. Thanh cái thang.

Limonade, *f.* Nước chanh.

Limonadier, ière, *s.* Chủ quán rượu.

Limoneux, euse, *adj.* Có nhiều bùn. *Eau limoneuse,* Nước bùn.

Limonière, *f.* Gọng xe.

Limousine, *f.* Áo nĩ thô (kẻ chăn chiên dùng). || —, Thứ xe (xe ngựa hay là xe hơi) có mui.

Limpide, *adj.* Trong, trong sạch, thanh sạch. *Eau* —, Nước trong. *Source*—, Suối nước trong. || *Au fig. Style* —, Cách nói chơn chất.

Limpidité, *f.* Sự trong sạch, trong ngần.

Limule, *m.* Con sam.

Limure, *f.* Sự giũa. Việc làm kỉ cang.

Lin, *m.* Gai, bố, hồ ma. Vải bố đang hồ ma. *Graine de* —, Hột gai. Hồ ma tử.

Linceul, *m.* Khăn liệm xác chết. || *Au fig. La terre est couverte d'un — de neige,* Tuyết lấp đất.

Linéaire, *adj.* Có nét, bằng nét. *Dessin* —, Vẽ từ nét, phác họa.

Linéament, *m.* Nét, chỉ. *Les linéaments du visage,* Nét mặt. *Les linéaments de la main,* Chỉ tay, hoa tay.

Linge, *m.* Đồ vải, đồ bố, khăn. — *de table,* Khăn bàn. *Avoir beaucoup de* —, Có áo xống, đồ đạc nhiều.

Linger, ère, *s.* Kẻ buôn bán vải bố, kẻ làm khăn đồ. Kẻ coi việc áo xống khăn đồ.

Lingerie, *f.* Sự buôn bán vải bố khăn khíu. Chỗ cất (trử) áo quần khăn khíu.

Lingot, *m.* Nén, thoi, khối. — *d'or,* Khối vàng. *Argent en* —, Bạc nén, nén bạc.

Lingotière, *f.* Khuôn để đúc ra nén (ra thoi).

Lingual, le, *adj.* Thuộc về lưỡi.

Linguiste, *m.* Kẻ học (thuộc) tiếng ta nói.

Linguistique, *f.* Phép so sánh tiếng nói nước kia nước nọ.

Digitized by Google

Linier, ière, *adj.* Thuộc về vải bố đang hồ ma.

Liniment, *m.* Thuốc xức, thuốc thoa.

Linographie, *f.* Phép in vẽ trong vải.

Linoléum, *m.* Thứ vải có nhúng dầu bố *(lin)* làm cho không thấm nước.

Linon, *m.* Vải bố đang hồ ma sưa mỏng.

Linot, *m. ou* **Linotte,** *f.* Thứ chim nhỏ lông xám xám kêu tiếng hay lắm. || *Au fig. Tête de linotte,* Nhẹ dạ, nhẹ tính.

Linotype, *f.* Máy sắp chữ mà in.

Linteau, *m.* Thanh ngang trên cửa, mày cửa.

Lion, *m.* Con sư tử. || *Au fig. Cœur de —,* Người can đảm, gan dạ. *La part du —,* (phần con sư tử) Phần giành hết cho mình.

Lionceau, *m.* Sư tử con, muông.

Lionne, *f.* Sư tử cái.

Lippe, *f.* Môi dưới trề và thường lười. *Faire la —,* Chàu bạu mặt. Trề môi nhún miệng.

Lippée, *f.* Miếng ăn. Bữa ăn ngon.

Lippu, ue, *adj.* To môi, dày môi. *Les nègres sont lippus,* Người ô (mọi) thì dày môi.

Liquéfaction, *f.* Sự làm (nấu) cho ra lỏng.

Liquéfier, *a.* Nấu (làm) cho ra lỏng, nấu chảy ra. *Le feu liquéfie le plomb,* Lửa nóng làm chì chảy ra lỏng. || SE LIQUÉFIER, *r.* Ra lỏng, chảy ra.

Liqueur, *f.* Nước, đồ lỏng. Rượu mạnh, rượu ngọt.

Liquidateur, *m.* Kẻ tính xong sổ sách hội đã bãi.

Liquidation, *f.* Sự tính toán sổ sách hội đã bãi, Hạ giá bán đồ cho mau chạy (hết).

Liquide, *adj.* Lỏng, hay chảy. *Substance —,* Vật lỏng, đồ nước. || *Au fig. —,* Chắc, chắc chắn. *Avoir mille francs d'argent —,* Được chắc một ngàn quan tiền. || *—, s. m.* Vật lỏng, đồ nước.

Liquider, *a.* Tính toán sổ sách cho xong. Bán sụt giá. *— ses dettes,* Tính toán cho xong nợ nần. *— une succession,* Tính xong sự tương phản gia tài.

Liquoreux, euse, *adj.* Ngọt. *Vin —,* Rượu ngọt.

Liquoriste, *s.* Kẻ đặt và bán rượu ngọt (rượu mạnh).

Lire, *a.* Coi. xem, đọc. Hiểu, biết. Giải nghĩa. *— un livre,* Đọc (coi) sách. *— à haute voix,* Đọc lớn tiếng. *— un auteur à des*

Digitized by Google

élèves, Giải nghĩa sách cho học trò. || *Au fig.* —, Hiểu thấu, thấu suốt. — *dans l'avenir*, Hiểu tới việc sau.

Lis, *m.* Bông huệ, dạ hương hoa.

Liseré, *m.* Đàng viền. Cái biên. *Pantalon à — rouge*, Quần viền đỏ.

Liseron, *m.* Dây bìm bìm. Rau muống. Loại bòng biếc. — *à tubercules*, Củ (khoai) từ.

Liseur, euse, *s.* Kẻ hay coi (xem) sách. Cái đồ ngăn sách.

Lisible, *adj.* Dễ đọc, dễ coi. *Signature —*, Thủ ký dễ coi lắm (rõ ràng).

Lisiblement, *adv.* Cách dễ đọc, dễ coi. *Écrire —*, Viết chữ dễ coi lắm.

Lisière, *f.* Đường viền, đường biên. Ranh, giải hạn, bờ cõi. Dây dụi con nít mà tập nó đi.

Lisse, *adj.* Trơn, trơn tru, láng, bóng. *Étoffe —*, Vải láng. || —, *m.* Sự trơn tru bóng láng. *Le—de la pierre précieuse*, Sự ngọc bóng láng.

Lisser, *a.* Làm cho trơn, đánh láng, giồi láng.

Lissoir, *m.* Đồ đánh (giồi) cho láng.

Liste, *f.* Sổ, sổ biên tên. — *civile*, Bổng lộc vua chúa.

Lit, *m.* Giường. *Se mettre au —*, Nằm xuống giường. *Garder le —*, Nằm, đau nằm. — *de camp*, Ván ngựa, phản. *Enfants du même—*, Con một cha một mẹ. *Il est né d'un second—*, Nó là con đời vợ sau. || — *de rivière*, Lòng sông. — *de verdure*, Đám cỏ nằm chơi đặng. *Un — de sable*, Một lớp cát.

Litanies, *f. pl.* Kinh cầu. — *des Saints*, Kinh cầu các thánh. || LITANIE, *sing.* Chuyện dông dài. Một hồi lâu. *C'est toujours la même —*, Cứ một lời phàn nàn hoài.

Litchi *ou* **Letchi**, *m.* Cây vải, trái vải. — *œil de dragon*, Trái nhãn. — *chevelu*, Trái chôm chôm.

Liteau, *m.* Hàng có màu theo bìa khăn. Chỗ chó sói ở ban ngày.

Litharge, *f.* Mật đà tăng.

Lithographe, *m.* Thợ in bản đá.

Lithographie, *f.* Phép (nghề) in bản đá.

Lithologie, *f.* Phép luận về đá.

Litière, *f.* Giường khiêng. Vồng, kiệu, cáng. Rơm lót chuồng loài vật. || *Au fig. Faire — de...* Lấy (coi) sự gì như rơm rác = không kể sự gì.

Litigant, te, *adj.* Kiện,

Digitized by Google

Litige, *m.* Sự kiện thưa, sự cãi lẫy, sự tranh.

Litigieux,euse, *adj.* Kiện được. Hay (ưa) kiện thưa. *Affaire litigieuse,* Việc kiện được. *Esprit —,* Tính ưa kiện cáo.

Litre, *m.* Cái lường đồ lỏng, đồ hột (đậu, mè...) một ve (chai) *litre.* || —, *f.* Màn cháng treo theo cột vách nhà thờ khi có đám xác.

Littéraire, *adj.* Thuộc về chữ nghĩa, văn chương. *Revue —,* Nhựt trình về chữ nghĩa văn chương. *Société—,* Hội người thông thái.

Littéral,le, *adj.* Theo chữ. *Traduction littérale,* Sự dịch nghĩa vai.

Littéralement, *adv.* Cách theo chữ. || *Au fig. Il fut— déchiqueté,* Nó bị vít tích xể mình hết thiệt.

Littérateur, *m.* Kẻ văn vật, kẻ hay chữ nghĩa.

Littérature, *f.* Nghề văn, chữ nghĩa văn chương. *Les gens de—,* Kẻ hay chữ nghĩa văn chương.

Littoral, *m.* Bãi, bờ bãi, bãi biển. || —, *adj.* Thuộc về bờ bãi. *Oiseaux littoraux,* Chim ở theo mé biển.

Liturgie, *f.* Lễ phép trong Hội thánh. *Conforme à la —,* Theo lễ phép.

Liturgique, *adj.* Theo lễ phép, theo lễ nhạc.

Liturgiste, *m.* Kẻ thông lễ phép.

Livèche, *f.* Củ khung cùng.

Livide, *adj.* Bầm, bầm tím, bầm đen, thâm; tái xanh. *Lèvres livides,* Môi thâm (bầm).

Lividité, *f.* Sự bầm tím, sự tái xanh.

Livrable, *adj.*. Giao được. *Marchandise — à la fin du mois,* Hàng cuối tháng giao được.

Livraison, *f.* Sự giao đồ bán (hàng hoá). Sự in ra từ xấp (từ tập).

Livre, *m.* Sách, sách vở, cuốn, quyển. — *de prières,* Sách đọc kinh. *Ouvrage en six livres,* Sách chia sáu đoạn. *Grand—,* Sổ cái. || À LIVRE OUVERT, *loc. adv.* Xuôi rót, không cần dọn trước.

Livre, *f.* Nửa cân tây, nửa kilô (*500 grammes*) *Une — anglaise,* Một cân hồng mao (*450 grammes*).

Livrée, *f.* Đồ mặc riêng gia dịch nhà sang trọng. Áo riêng chỉ tôi tớ trong nhà. Sắc con loài vật. || *Au fig. —de la misère,* (dấu nghèo cực lắm) Rách rưới.

Livrer, *a.* Giao, đưa, nộp, nạp.—*de la marchandise,* Giao hàng. — *à domicile,*

Digitized by Google

Giao tại nhà, trao tay. — *bataille,* **Giáp** trận. Xáp trận, **đấu chiến.** — *un coupable à la justice,* Nộp tội nhơn cho quan tòa. || **Se livrer,** *r.* Nộp mình, hàng đầu. Buông mình. — *au libertinage,* Đi hoang, lâm cuộc sa đà. — *à l'étude,* Chuyên lo học hành.

Livret, *m.* Sách, sổ, giấy tùy thân. — *de barque,* Sách (sổ) ghe.

Lobe, *m.* — *de l'oreille,* Trái tai.

Local, *m.* Nơi, chỗ, chỗ ở.

Local, le, *adj.* Thuộc về nơi (chỗ ở), riêng một nơi. *Le service* —, Ti quan lo việc trị riêng xứ nào. *Couleur locale,* Phong tục riêng mỗi xứ. *Coutumes locales,* Thói tục tại xứ.

Localiser, *a.* Làm cho có ranh, có chỗ. — *une épidémie,* Làm cho bệnh hay lây đừng bay xứ khác.

Localité, *f.* Chỗ, nơi. *Les règles se modifient suivant les localités,* Nhập giang tùy khúc, nhập gia tùy tục.

Locataire, *m.* Kẻ mướn (nhà, đất...).

Location, *f.* Sự cho mướn, sự mướn (thuê). Giá cho mướn. *Payer sa* —, Trả tiền nhà, phố.

Loch, *m.* Đồ thả mà đo coi tàu chạy mau là chừng nào.

Loche, *f.* Con cá heo. Thứ ốc không vỏ.

Lock-out, *m.* Sự vạn các chủ nhà máy hay là nhà hàng đồng thôi làm việc mà cự sự nghịch mấy người ở giúp.

Locomobile, *adj.* Đổi dời dặng. || —, *s. f.* Xe máy lửa có bốn bánh để đời đi chỗ kia chỗ nọ.

Locomotion, *f.* Sự đổi dời chỗ kia chỗ nọ.

Locomotive, *f.* Xe máy lửa kéo xe khác. Xe lửa.

Locution, *f.* Cách nói, kiểu nói, tiếng (lời) nói. — *fausse,* Cách nói quấy, sái, trật.

Lofer, *n.* Đi phía trên gió (tàu, ghe).

Loge, *f.* Chòi, lều. Chỗ người giữ cửa ở. Hiên lầu trong nhà hát. Hội đạo kín. — *maçonnique,* Phòng hội kín nhóm.

Logeable, *adj.* Ở được. *Maison* —, Nhà ở được.

Logement, *m.* Chỗ ở, chỗ trú. Phòng bè. *Billet de* —, Giấy cho lính trú.

Loger, *n.* Ở, trú ngụ. *Il loge chez son frère,* Nó ở tại nhà anh nó. — *au quatrième étage,* Ở từng thứ tư. — *à la belle étoile,* Ở ngoài trống, ngoài trời. || —, *v. a.* Cho ở, cho ngụ, chứa. — *des soldats,* Cho lính trú.

Digitized by Google

Logeur, euse, *s.* Kẻ cho mướn nhà (chỗ) ở. Chủ quán.

Logicien, enne, *s.* Kẻ hay luận lẽ, người lý sự.

Logique, *f.* Phép luật cho đặng biết nhiều sự thật. Lý luận. Lý, cách. *La — des faits,* Cắt nghĩa theo lý luận về những việc xảy đến.

Logique, *adj.* Nhằm lý, nhằm cách.

Logiquement, *adv.* Cứ lý, theo lý, nhằm lẽ.

Logis, *m.* Nhà (chỗ) ở. || *Maréchal des —,* Cai (đội) trong binh kị (pháo thủ).

Logogriphe, *m.* Thứ lời đố chữ đố tiếng.

Loi, *f.* Luật, lề luật, luật phép. *Obéir à la —,* Giữ luật. *Suivre la — naturelle,* Làm theo luật tự nhiên. *Les lois de la politesse,* Phép lịch sự. *Selon la —,* Theo luật. *Promulguer une —,* Rao (ra) luật.

Loin, *adv.* Xa, cách xa, xa xuôi. *Ma maison est — d'ici,* Nhà tôi xa đây. *— de son pays,* Xa quê. || DE LOIN, *loc. adv.* Cách xa, từ xa. *Au loin,* Xa, xa cách. *S'égarer au loin,* Đi lạc xa. || *Au fig. Il revient de loin,* Nó được khỏi sự khốn nạn lắm.

Lointain, ne, *adj.* Xa, xa cách, xa xuôi, viễn vọng, huyền viễn. *Région lointaine,* Xứ xa. ||—, *m. Apercevoir dans le —,* Thấy xa xa, xa lắm.

Loir, *m.* Thứ sóc hay mê ngủ.

Loisible, *adj.* Nên, được phép.

Loisir, *m.* Giờ (hồi) rảnh, lúc thong thả, lúc du nhàn. Giờ kịp làm (việc gì). Sự rảnh rang. *N'avoir pas le— de manger,* Không có giờ kịp mà ăn cơm. || À LOISIR, TOUT À LOISIR, *loc. adv.* Thong thả, mặc ý mình.

Lombago, *m. V.* LUMBAGO.

Lombaire, *adj.* Thuộc về hông.

Lombes, *m. pl.* Thân cật, trái cật. Hông.

Lombric, *m.* Con sâu, con trùn.

Long, longue, *adj.* Dài, trường. Lâu, lâu dài. Chậm, chậm chạp. *Habit —,* Áo dài. *Un — repos,* Sự nghỉ lâu. *Trouver le temps —,* Lấy làm lâu quá. *Plantes longues à pousser,* Cây chậm mọc. || LE LONG, TOUT LE LONG, AU LONG DE, *loc. prép.* Dọc, dọc theo. || AU LONG, *loc. adv.* Rộng, lâu dài. *De longue main,* Đã lâu. *À la longue,* Lần lần, dần dần, lần hồi, thủng thẳng.

Long, *m.* Bề dài, bề trường.

Digitized by Google

Six mètres de —, Sáu thước bề dài. *S'étendre de son —*, Nằm dài. *Scieur de —*, Thợ cưa cây cưa ván.

Longanier, *(petit litchi) m.* Cây nhãn.

Longanimité, *f.* Lòng hay nhịn nhục, tính hiền từ, đức khoan dong. *La — de Dieu*, Chúa hay chờ đợi.

Longe, *f.* Dây da, dây nhợ (cột ngựa), dây giàm.

Longer, *a.* Đi dọc theo. — *le fleuve*, Đi dọc theo mé sông.

Longévité, *f.* Sự sống lâu, sự trường thọ, tuổi rùa tóc hạc. Phúc thọ.

Longitude, *f.* Độ từ một nơi cho đến thượng ngọ thuyến.

Longitudinal, le, *adj.* Bề dài, dọc.

Longtemps, *adv.* Lâu. *La pluie dure —*, Mưa lâu lắc.

Longue, *f.* Vần dài.

Longuement, *adv.* Lâu, lâu dài. *Vivre —*, Sống lâu, trường thọ.

Longrine, *f.* Cây thả ngang cầu hay là đường sắt xe lửa.

Longueur, *f.* Sự dài, bề dọc, bề trường. Sự lâu dài. Sự chậm chạp, sự trễ nải. *La — du siège*, Sự vây lâu. *Traîner en —*, Trì huỡn, giãn ra. || *Au fig. Retrancher les longueurs*, Bớt những điều vô ích.

Longue-vue, *f.* Ống dòm ống thiên lý.

Lopin, *m.* Miếng, tấm. — *de terre*, Miếng đất.

Loquace, *adj.* Hay nói, già hàm, ngoa miệng.

Loquacité, *f.* Sự hay nói quá, sự già hàm, lão khẩu.

Loque, *f.* Miếng giẻ, giẻ rách, manh. *Tomber en loques*, Ra manh.

Loquet, *m.* Then cữa, chốt gài cữa.

Loqueteux, euse, *adj.* Rách rưới, lang thang lưới thưới.

Lord, *m.* Chức tước sang trọng trong nước Hồng Mao. Quan công đồng.

Lorgner, *a.* Liếc, liếc mắt, liếc xem. Lấy ống dòm mà coi. || *Au fig.* —, Lấp lẻm, tham, thèm. — *une place*, Mong mỏi chỗ, chức đó hết sức. — *une pièce de soie*, Lấp lẻm một xấp lụa.

Lorgnette, *f.* Ống dòm đôi nhỏ.

Lorgnon, *m.* Kính kẹp mũi. Kiến cầm tay mà coi (có một con mắt).

Lori, *m.* Xe đẩy nhỏ đi trên đường sắt xe lửa.

Loriot, *m.* Chim vàng nghệ, chim trường canh. || *Compère —*, Mụt lẹo.

Lors, *adv.* Khi ấy, lúc ấy. || **Lors de**, *loc. prép.* Khi, hồi, lúc. || **Pour lors**, *loc.*

Digitized by Google

adv. Nếu vậy, bằng như vậy. *Dès lors,* Từ ấy, từ đó.

Lorsque, *conj.* Khi, khi nào. —*j'étais encore enfant,* Khi tôi còn nhỏ.

Losange, *m.* Hình vuông xéo, hình miếng chả.

Lot, *m.* Miếng, khoảnh, phần. Mớ, bận (đồ). Vật đánh số, phần đánh số. *Héritage partagé en trois lots,* Của gia tài chia ba phần. *Un— d'objets,* Một mớ đồ. *Le gros—,* Trong cuộc đánh số cái phần nào lớn hơn ai trúng thì được ăn. || *Au fig.* —, Phần, số phận. *La misère est mon —,* Sự khốn nạn là phận tôi.

Loterie, *f.* Sự (cuộc) đánh số. Sự bắt thăm. || *Au fig.* —, Việc may rủi không chừng.

Lotion, *f.* Sự rửa, sự gội (đầu).

Lotir, *a.* Chia ra từ phần. — *une succession,* Tương phân gia tài.

Lotissement, *m.* Sự chia ra từ phần.

Loto, *m.* Thứ bài (kêu lô tô).

Lotus *ou* **Lotos,** *m.* Bông sen trắng, cây tì bà.

Louable, *adj.* Đáng khen, đáng ngợi (tặng) khen, khá khen.

Louablement, *adv.* Cách đáng khen.

Louage, *m.* Sự mướn (thuê), sự cho mướn.

Louange, *f.* Lời ngợi khen, lời tặng khen. *Chanter les louanges de Dieu,* Hát lời ngợi khen Chúa.

Louangeur, euse, *s.* Kẻ có chứng (tật) hay khen.

Louche, *m.* Mập mờ, không rõ. *Il y a du — dans cette affaire,* Trong việc nầy có điều không rõ gì.

Louche, *f.* Cái vá múc.

Louche, *adj.* Lé, lé con mắt. *Cet enfant est—,* Thằng nhỏ nầy lé con mắt. || *Au fig.—,* Vạy vò, không ngay thật, xiên xẹo. *Conduite—,* Cách ăn ở vạy vò. *Vin —,* Rượu không được trong.

Loucher, *n.* Lé con mắt. Nghinh, ngó nghiêng.

Louer, *a.* Khen, khen ngợi, khong khen, tặng khen. Cho mướn, mướn, thuê.— *Dieu,* Ngợi khen, khong khen Chúa. — *qqn pour sa vertu,* Khen ai có nhơn đức. — *une maison,* Mướn nhà. Cho mướn nhà. || Se louer, *r.* Làm thuê, làm mướn. Khen mình. Mừng thầm. Bằng lòng, phỉ chí.

Loueur, euse, *s.* Kẻ cho mướn. — *de voitures,* Kẻ cho mướn xe.

Lougre, *m.* Tàu trận nhỏ.

Louis, *m.* Đồng vàng giá 20 quan tiền tây.

Loup, *m.* Chó sói, sói rừng. *Aller à pas de—,* Đi sẽ lén,

Digitized by Google

đi nhẹ nhẹ. *Saut de—*, Hầm miệng rộng chó sói nhảy qua không đặng. *—de mer*, Thứ cá biển. || *Au fig.—de mer*, Kẻ thạo việc biển giã.

Loup-cervier, *m.* Chó ngao, chó cổ, dã cẩu. || *Au fig.—*, Người tham lam quá.

Loupe, *f.* Ung bướu, ung độc. Kiến hiền vi. Cục u cây cối.

Loupeux, euse, *adj.* Có ung bướu, có ung độc.

Loup-garou, *m.* Thứ người mặc lốt chó sói mà đi ban đêm (Tiếng nhát con nít). || *Au fig.* —, Người quạu quọ độc hiểm.

Lourd, de, *adj.* Nặng, nặng nề. || *Au fig.* —, Khó chịu, cực khổ, nặng nề. *Temps —*, Trời khó chịu. *Esprit—*, Trí lòng nặng nề. *Une lourde tâche*, Công việc khó rất đỗi.

Lourdaud, de, *adj.* et *s.* Vụng về, dở dang, thô kịch.

Lourdement, *adv.* Nặng nề. Dở khẹc, thô kịch.

Lourdeur, *f.* Sự nặng. — *de tête*, Sự nặng (nhức) đầu. *La—d'un édifice*, Nhà cất kịch cợm lắm. — *de style*, Văn nói thô kệch.

Loustic, *m.* Kẻ hay nói chuyện tức cười, kẻ hay giễu cợt.

Loutre, *f.* Con rái, con thát.

Louve, *f.* Chó sói cái. Cái lọp. *Placer la —*, Đặt lọp, đánh lọp.

Louveteau, *m.* Chó sói con.

Louvoyer, *n.* Chạy vát, chạy cắn. || *Au fig.* —, Làm léo, đi léo, nói léo.

Loyal, le, *adj.* Ngay, ngay thật, thiệt (thật) thà, tử tế, chính đính. *Ami —*, Bạn hữu thiệt tình (không vì lợi). *De loyaux services*, Công việc làm tận tình (không trông ích lợi).

Loyalement, *adv.* Cách chính đính, ngay thật.

Loyauté, *f.* Sự (lòng) ngay thật, sự thiệt thà, sự chính đính, sự tử tế. *Procédé plein de —*, Cách ăn ở tư lương tử tế (không phải làm bộ bề ngoài).

Loyer, *m.* Tiền mướn nhà. *Donner à —*, Cho mướn. *Payer son —*, Trả tiền mướn nhà.

Lubie, *f.* Chứng, chứng kì khôi. *Quelle —vous prend ?* Chứng gì bắt anh vậy? Mầy mắc cái chứng gì vậy?

Lubricité, *f.* Sự dâm đãm thái quá.

Lubrifier, *a.* Làm cho trơn (láng).

Lubrique, *adj.* Mê dâm, hoa tình, tục tĩu, nguyệt hoa. *Chanson—*, Bài lý bát hoa tình.

Digitized by Google

Lucane, *m.* Con bọ hung.

Lucarne, *f.* Ngói kính, lỗ trỗ trên mái cho sáng trong nhà.

Lucide, *adj.* Sáng láng, minh mẫn. *Esprit —,* Trí sáng.

Lucidité, *f.* Sự sáng láng, sự minh mẫn.

Lucifer, *m.* Tên tướng các thiên thần dữ.

Luciole, *f.* Con đốm đốm.

Lucratif, ive, *adj.* Có lợi, có huê lợi, sinh lợi. *Emploi —,* Việc làm có lợi.

Lucrativement, *adv.* Cách có lợi.

Lucre, *m.* Lợi, huê lợi, phận lợi, lời lãi.

Luette, *f.* Cuống họng, óc giọng.

Lueur, *f.* Nháng, sự nháng (sáng), đóm. *La — d'une veilleuse,* Đèn chong leo lét. || *Au fig.* Một chút. *Avoir une — d'espérance,* Còn trông cậy một chút mà thôi.

Luffe, *f.* Mướp ngọt.

Luge, *f.* Một thứ cộ (xe trệt) để đi trên tuyết, trên giá.

Lugubre, *adj.* Buồn, buồn rầu, sầu não, ưu phiền, than khóc, đau đớn, kêu van. Thuộc về lang chế. *Cris lugubres,* Tiếng kêu van. *Un air —,* Giọng ai thương, bản đờn, bản hát buồn thảm.

Lugubrement, *adv.* Cách buồn bực, cách sầu thảm. *Chanter —,* Hát cách buồn xo.

Lui, *pron. pers. sing.* Nó, người ấy, ông ấy, bà ấy, con ấy...

Luire, *n.* Sáng, sáng ngời, nhấp nháng. *Le soleil commence à —,* Trời mới sáng. *Les épées luisent,* Gươm sáng rỡ. || *Au fig. L'espérance luit encore,* Còn trông cậy chút đỉnh.

Luisant, te, *adj.* Sáng, có ngời, bóng láng, láng. *Épée luisante,* Gươm sáng (có ngời). *Vers —,* Con đốm đốm. ||—, *s. m. Le — d'une étoffe,* Sự vải nó láng.

Lumbago, *m.* Bệnh đau (nhức) ngang lưng.

Lumière, *f.* Sự sáng. Đèn, đèn đuốc. Sự hiểu, sự thông biết. *La — du soleil,* Sự sáng mặt trời. *Éteindre la —,* Tắt đèn. *La — électrique,* Đèn điển khí. *Fournir des lumières sur une affaire,* Tỏ ra nhiều đều về công chuyện đó. *Ce savant a été une des lumières de son temps,* Ông thông thái nầy là một vì chữ ngãi văn vật đời người. *Les fourbes craignent la —,* Những quân gian trá sợ thiên hạ rõ biết mưu gian nó.

Digitized by Google

Lumignon, *m.* Tim đèn, đốc dèn.

Luminaire, *m.* Những đèn thắp chỗ nào hay là trong cuộc lễ nào.

Lumineux, euse, *adj.* Sáng, sáng láng. || *Au fig.* —, Cao xa, rõ ràng, minh mẫn, nhứt hạng. *Esprit —,* Trí cao. *Idée lumineuse,* Ý cao sâu.

Lunaire, *adj.* Thuộc về mặt trăng. *Mois —,* Tháng theo mặt trăng, con trăng.

Lunaison, *f.* Con trăng, tháng. *Cette — est pluvieuse,* Con trăng nầy mưa nhiều.

Lunatique, *adj.* cts. Có tính hay đổi ý, coi như nguyệt huyền. || *Au fig.* —, Kì cục, cừ khôi, trái chứng.

Lunch, *m.* Bữa ăn giặm, ăn sơ. Nhằm khi cũng nói về ăn tiệc trong cuộc lễ.

Lundi, *m.* Ngày thứ hai. *Faire le —,* Nghỉ làm việc ngày đó.

Lune, *f.* Trăng, mặt trang, nguyệt. Thổ bạc. *Nouvelle —,* Trăng non, *Pleine —,* Trăng rằm, trăng tròn. *La première —,* Tháng giêng, chánh ngoạt. — *rousse,* Trăng vàng (trong tháng Avril). — *de miel,* Mấy tháng đầu hồi mới cưới vợ lấy chồng. *Être dans la —,* Lo ra, lỉnh lảng.

Luné, ée, *adj.* Có hình bán nguyệt. || *Au fig. Mal —,* Quạu, quạu quọ. *Bien —,* Bộ vui.

Lunetier, *m.* Kẻ làm (bán) kính con mắt.

Lunette, *f.* Kính, (kiến), kính con mắt, mục kính. Lỗ cầu tiêu. *Porter des lunettes,* Mang kính. — *d'approche,* Ống dòm, ống thiên lý. ||—, Mặt trăng (chỗ đút dầu mà chém) trong máy chém.

Lunule, *f.* Hình như bán nguyệt. Cái hộp tròn để vô giữa hào quang.

Lupanar, *m.* Nhà điếm.

Lupin, *m.* Lục đậu.

Lupus, *m.* Ghẻ chốc.

Luron, onne, *s.* Có tính vui, mạnh mẽ.

Lustral, le, *adj.* Để rửa cho sạch. *Eau lustrale,* Nước phép, nước cam lồ.

Lustration, *f.* Phép chửa (rửa) cho sạch.

Lustre, *m.* Sự láng, sự bóng láng, sáng ánh. *Un meuble d'un beau —,* Tủ bàn bóng láng tốt lắm. || —, Đèn hoa treo, đèn treo nhiều ngọn. || *(Espace de cinq ans),* Tuần ngũ niên.

Lustrer, *a.* Làm cho láng, giồi láng, đánh bóng.

Lustrine, *f.* Thứ vải giồi láng để lót quần áo.

Lut, *m.* Đồ trám, đồ xảm,

Digitized by Google

Luter, *a.* Trám, trám lại, xăm lại.

Luth, *m.* Thứ đờn cầm đời xưa.

Lutin, *m.* Ma, tà ma, quỉ hón. || —, *adj.* Liến xáo, lý lắc, hay khuấy.

Lutiner, *a.* Phá, phá rối, chọc ghẹo. — *qqn,* Chọc phá ai.

Lutrin, *m.* Giá sách hát trong nhà thờ. Bọn hát trong nhà thờ. *Il dirige le —,* Người coi bọn hát trong nhà thờ.

Lutte, *f.* Sự vật lộn, sự vật đua. || *Au fig.* —, Sự cãi cọ, cãi lẫy, sự cãi cượng.

Lutter, *n.* Vật lộn, vật đua. —*avec* (*contre*) *qqn,* Vật lộn với ai. || *Au fig* —,Chống cự, chống trả, cự địch. — *contre la destinée,* Cãi vận mạng. — *contre le vent,* Cự lại với gió.

Lutteur, *m.* Kẻ vật lộn, kẻ đua vật.

Luxation, *f.* Sự trặc (lọi) xương. Xương sái khớp.

Luxe, *m.* Sự trọng thể quá, sự lộng thể; sự xa xỉ. Sự trau giồi tốt lắm. *Ouvrage imprimé avec un — typographique,* Sách in có trau giồi tốt lắm. *Se vêtir avec —,* Ăn mặc lộng thể. || *Au fig.* —, Sự nhiều lắm, sự phủ phê, dư dật. — *d'éclairage,* Đèn thắp biết là bao nhiêu.

Luxer, *a.* Làm cho trặc, làm cho lọi xương. || Se —, Xương lòi ra, lọi ra.

Luxueusement, *adv.* Cách trọng thể quá.

Luxueux, euse, *adj.* Trọng thể, ăn ở trọng thể, xa xỉ.

Luxure, *f.* Sự mê dâm dục, sự buông tuồng. *La — est un des sept péchés capitaux,* Dâm dục là một trong bảy mối tội đầu.

Luxuriant, te, *adj.* Diễm dà, dum da, sum sê. *Végétation luxuriante,* Cây cối sum sê diễm dà.

Luxurieux, euse, *adj.* Mê dâm dục, hoa nguyệt ong bướm.

Luzerne, *f.* Cỏ long đẳm.

Lycée, *m.* Nha trường lớn, quốc tử giám.

Lycéen, enne, *s.* Học trò trường lớn (*lycée*).

Lyciet, *m.* Cây khởi.

Lymphe, *f.* Nước trong mình người ta cùng loài vật. Mủ lỏng cây cối.

Lynx, *m.* Thứ mèo rừng, dã cầu. *Avoir des yeux de —,* Tỏ con mắt lắm.

Lyre, *f.* Thứ đờn cầm. || *Au fig.* —, Văn thi, nghề văn, phép làm văn.

Digitized by Google

M

Ma, *adj. poss. fém.* Của tôi, của tao. *Ma maison*, Nhà của tôi.

Macabre, *adj.* Gớm ghê như thây ma chết.

Macadam, *m.* Đá nhỏ đổ trên đường từ lớp mà cán (nện, dện).

Macadamiser, *a.* Dện (nện) đá nhỏ mà lót đường.

Macaque, *m.* Thứ khỉ đầu giẹp đuôi cụt. Con giô.

Macaron, *m.* Thứ bánh ngọt.

Macaroni, *m.* Thứ bún tây.

Macération, *f* Sự ngâm nước. Sự hãm mình, sự ăn chay hãm mình.

Macérer, *a.* Ngâm (dầm) nước. Hãm mình, hãm xác. — *dans l'eau-de-vie*, Ngâm rượu mạnh. || SE MACÉRER, *r.* Hãm mình

Mâche, *f.* Rau độc hoạt

Mâchefer, *m.* Cứt sắt, quánh sắt.

Mâchelière, *adj.* et *s. f.* Răng cấm, răng cối.

Mâcher, *a.* Nhai. — *de la viande*, Nhai thịt. || *Au fig.* — *la besogne à qqn*, Dọn việc cho ai dễ làm. *Ne pas — le mot*, Nói đại, nói ngay. *Figure de papier mâché*, Mặt xanh lè.

Machiavélique, *adj.* Gian, gian dối, gian giảo, xảo quyệt. *Conduite —*, Ăn ở xảo trá.

Machiavélisme, *m.* Cách ăn ở gian trá.

Machin, e, *n.* Tiếng hay dùng mà chỉ ai hay là sự gì mình quên tên. *J'ai rencontré —*, Tôi có gặp anh ấy.

Machinal, le, *adj.* Thuộc về máy móc. Tự nhiên. *Mouvement—*, Sự động tự nhiên.

Machinalement, *adv.* Như máy vậy. *Répondre —*, Trả lời đại, (không kịp suy xét gì hết), bướng.

Machinateur, *m.* Kẻ bày (lập) mưu

Machination, *f.* Mưu, mưu chước, mưu kế, mưu mô, chước móc.

Machine, *f.* Máy, máy móc, then máy. — *à coudre*, Máy may. — *à vapeur*, Máy lửa, máy hơi. *Ce n'est qu'une —*, Nó làm như máy (không suy trước xét sau gì hết). || *Au fig.* —, Mưu kế, mưu chước, chước móc.

Machiner, *a.* Làm (lập, dùng) mưu. Toan mưu lập kế. Lập then máy, gài máy. — *la mort de qqn*, Lập mưu giết ai.

Digitized by Google

Machinerie, *f.* Những máy hay là chỗ máy chạy trong nhà máy hay là ở dưới tàu.

Machiniste, *m.* Thợ làm máy, người coi máy. Thợ làm (coi) máy giàn hát.

Mâchoire, *f.* Hàm, hàm răng. Lưỡi kéo, mũi kềm. || *Au fig.*—, Kẻ bất tài, kẻ vô lực.

Mâchonner, *a.* Nhai sựt sựt, nhai trệu trạo, nhơi. || *Au fig.*—, Nói không rõ, nói lấp dấp.—*les mots*, Ăn tiếng hết (nói không rõ tiếng).

Mâchurer, *a.* Bôi đen.—*du papier*, Thoa đen tấm giấy. In chữ không rõ, in lem.

Macle, ou Macre, *f.* Trái ấu.

Maçon, *m.* Thợ hồ, thợ xây, thợ vôi. || —, Kẻ theo hội kín.

Maçonnage, *m.* Sự xây gạch xây đá.

Maçonner, *a.* Xây đá, xây gạch.

Maçonnerie, *f.* Việc (đồ) xây. || *Franc* —, Hội kín.

Maçonnique, *adj.* Thuộc về hội kín. *Loge* —, Hội đạo kín.

Macre, *f.* *V.* MACLE.

Macreuse, *f.* Thứ vịt nước (thịt đen).

Maculation, *f.* Sự vấy vá, sự lấm láp.

Maculature, *f.* Tờ giấy in lem nhem.

Maculer, *a.* Làm dơ, làm ố gỉ, làm lấm, vấy vá. — *son habit*, Làm dơ áo. || —, *v. n.* Lấm, lấm lem, lem luốc. *Ce papier macule*, Giấy này lấm lem.

Madagascar, Tên cù lao lớn kia thuộc địa nước Phalangsa.

Madame, *f.* Bà.

Madapolam, *m.* Thứ vải bố dày.

Madéfaction, *f.* Sự thấm (dầm, ngâm) nước.

Madéfier, *a.* Thấm nước, dầm (thấm) nước.

Madeleine, *f.* Một thứ bánh ngọt. || —, Nhi nữ đi hoang ăn năn trở lại.

Mademoiselle, *f.* (Tiếng kêu tưng con gái) Cô. Chị.

Madone, *f.* Hình tượng (tượng ảnh) Đức Bà.

Madras, *m.* Thứ vải mỏng dệt canh tơ chỉ vải.

Madré, ée, *adj.* Có vân, có vít. *Bois* —, Ván có vân. || *Au fig.*—, Quỉ quái, gian giảo, lanh lợi. *C'est un* —, Nó là đứa gian giảo lắm.

Madrépore, *m.* San hô, hoa đá.

Madrier, *m.* Ván dày lắm.

Maestria, *f.* Sự cả thể, sự oai nghi trong phép vẽ, phép hát.

Maffié, ée, ou **Maffiu, ue,** *adj.* Bầu má, má bầu.

Magasin, *m.* Chỗ để hàng

Digitized by Google

(để đồ), kho, xưởng. Hàng phố, phố xá. — *de détail*, Phố bán hàng xén. — *à paddy*, Nhà vựa lúa, nhà lẫm.

Magasinage, *m.* Sự trữ (để) trong kho. Sự giữ (để) trong kho bao lâu. *Frais de —*, Tiền giữ đồ trong kho.

Magasinier, *m.* Người coi (giữ) kho.

Mage, *m.* Danh sĩ, sĩ hiền. Thầy tế lễ ở nước *Perse* xưa. *Les trois rois Mages*, Ba vua.

Magicien, enne, *s.* Thầy phù thủy, thầy pháp, pháp sư.

Magie, *f.* Phép thuật, phù chú, pháp môn, phù thủy.

Magique, *adj.* Thuộc về thầy pháp. *Pouvoir —*, Phép thầy pháp. *Réciter des formules magiques*, Đọc thần chú, niệm thần chú.

Magiquement, *adv.* Theo phép phù chú.

Magister, *m.* Thầy, thầy giáo, ông thầy.

Magistère, *m.* Quờn phép theo nhà dòng *Malte*.

Magistral, le, *adj* Thuộc về thầy, xứng kẻ làm thầy. Oai nghiêm. *D'un ton —*, Giọng oai nghiêm.

Magistralement, *adv.* Cách xứng đáng người làm thầy. *Parler —*, Nói giọng thầy bà.

Magistrat, *m.* Quan, quan quyền. Quan xét, quan án, quan toà.

Magistrature, *f.* Chức quan văn ; việc quan văn. Hồi làm quan. Hàng thao mảo, bộ các quan văn. Các quan bộ hình.

Magnan, *m.* Con tằm.

Magnanerie, *f.* Nhà để tằm, đũi tằm. Nghề để tằm.

Magnanime, *adj* Đại đảm, đại độ, quảng đại, rộng lượng, cang dõng, cao trọng.

Magnanimité, *f.* Sự đại độ, sự cang dõng, sự quảng đại.

Magnésie, *f.* Đông hoàng thạch. — *calcinée*, Đông hoàng thạch thiêu.

Magnétique, *adj.* Thuộc về đá nam châm. *Fluide —*, Khí bởi đá nam châm mà ra. *Attraction —*, Sức đá nam châm rút kéo.

Magnétiser, *a.* Pha khí đá nam châm, luyện đá nam châm. || —, Làm cho mê mẫn. Sai đồng.

Magnétiseur, euse, *s.* Kẻ làm cho mê mẫn, kẻ làm nghề sai tướng, sai đồng.

Magnétisme, *m.* Sức (phép) đá nam châm. — *animal*, Phép làm cho mê, phép sai đồng.

Magnéto, *f.* Máy hoả lửa điển khí.

Digitized by Google

Magnificence, *f.* Sự trọng thể, sự sang trọng, sự oai nghi, sự nguy nga. Sự lộng thể, sự xa xỉ quá. *Vivre avec —,* Ăn ở sang trọng. *La — d'un palais,* Lầu đài nguy nga đồ sộ.

Magnifique, *adj.* Cao trọng, trọng thể, nguy nga, đẹp đẽ, cả thể, lộng thể. *Soleil —,* Mặt trời sáng tốt. *Un tableau —,* Bức tranh khéo nhứt. *Prince —,* Ông hoàng sang cả. *Style —,* Văn nói cao kì.

Magnifiquement, *adv.* Cách trọng thể, cả thể. *Recevoir —,* Trọng đãi, thết đãi trọng thể.

Magnolia *ou* **Magnolier,** *m.* Cây (hoa) da hạp.

Magot, *m.* Con khỉ lớn không đuôi. || —, Bạc tiền giấu, của (đồ) chôn. Hình bằng sành (đất) để chưng chơi.

Mahométan, ne, *adj.* et *s.* Kẻ theo đạo *Mahomet,* đạo Hồi hồi. Thuộc về đạo Hồi hồi.

Mahométisme, *m.* Đạo *Mahomet,* đạo Hồi hồi.

Mai, *m.* Tháng năm tây.

Maie *ou* **Mée,** *f.* Thùng nhồi bột làm bánh mì.

Maigre, *m.* Thịt nạc. *Je n'aime que le —,* Tôi ưa thịt nạc không. || —, *adj.* Ốm, ốm o, gầy guộc, ròm. || *Au fig. Faire —,* Kiêng thịt. *Jour —,* Ngày kiêng thịt. *Terrain —,* Chỗ đất xấu. *Maigres revenus,* Huê lợi ít lắm.

Maigrelet, *adj.* Ốm. *Enfant —,* Con nít ốm.

Maigreur, *f.* Sự ốm o, sự gầy guộc. *D'une — extrême,* Ốm nhom ốm nhách, ốm tong teo. || *Au fig. —,* Sự ít lắm, sự kém.

Maigrir, *n.* Ốm, ra ốm, ra gầy mòn. || *Au fig. —,* Coi bộ nhỏ thó. *Les vêtements noirs le maigrissent,* Nó bận áo quần đen coi nhỏ thó.

Maille, *f.* — *de filet,* Mặt lưới, gút lưới. *Mailles larges,* Mặt lưới sưa. || *Au fig. N'avoir ni sou ni —,* Nghèo khổ quá. || *Avoir — à partir,* Cãi cọ với nhau về chuyện vô ích.

Maillechort, *m.* Đồng bạch.

Maillet, *m.* Dùi đục, vồ có hai đầu, chày tay, chày vồ.

Mailloche, *f.* Dùi (vồ) lớn. Dùi trống cái.

Maillon, *f.* Khoen xà tích.

Maillot, *m.* Khăn vấn con nít, Quần sát da con nhà trò mặc mà nhảy múa. Quần thun.

Main, *f.* Tay. — *droite,* — *gauche,* Tay mặt, tay trái.

Digitized by Google

Mettre la — à l'ouvrage, Tra tay, bắt đầu làm. *Mettre la dernière — à...* Làm cho rồi. *De longue —,* Đã lâu. *De la — à la —,* Chuyền tay. *Prêter — forte,* Giúp. *Se prêter la —,* Giúp nhau. *Sous —,* Cách kín, lén. *Frapper des mains,* Vỗ tay. || *Au fig. Saigon tomba entre les mains de Nguyễn Ánh,* Nguyễn Anh đánh giặc bắt đặng Sàigòn. *Demander la — de qqn,* Đi nói vợ. *Avoir une belle —,* Có hoa tay (viết chữ tốt), *— de papier,* Xấp giấy hai mươi lăm tờ. *—de justice,* Quờn bĩnh.

Mainate, *m. (à collier jaune),* Chim nhồng.

Main-d'œuvre, *f.* Công, công làm, công nhơn. Tiền công.

Main-forte, *f.* Sự giúp. *Prêter —,* Giúp giùm, phụ lực.

Main-levée, *f.* Phép tha sự tịch của.

Main-mise, *f.* Sự tịch phong nhà cữa, sự tịch của.

Mainmorte, *f.* Của bán không được, của không có phép bán.

Maint, mainte, *adj.* Nhiều. *Maintes fois,* Nhiều lần, ghe phen.

Maintenant, *adv.* Bây giờ, nay, khi nầy. || — QUE, *loc. conj.* Đang thì, đang thời bây giờ. — *nous sommes seuls,* Đang hồi khi chúng ta ở một mình với nhau.

Maintenir, *a.* Cầm lại, chống chỏi, đỡ ngăn. Giúp, đỡ dùng. Binh vực, giữ gìn. Quyết, quả quyết.—*son autorité,* Giữ quờn phép mình. *Je maintiens mon affirmation,* Tôi dám nói quyết đều ấy. || SE—, *r.* Ở một mực vậy (không ra khác). Cầm chừng vậy.

Maintien, *m.* Bộ tướng, nết na, bộ tịch. Sự giữ gìn. *Avoir un — modeste,* Có nết na.

Maire, *m.* Thôn trưởng, lý trưởng, ông xã. Quan đốc lý, quan giám thành. *Le — de Saigon,* Quan đốc lý thành phố Saigon (xã tây).

Mairie, *f.* Nhà hội thành phố. Nhà việc.

Mais, *conj.* Mà, song le, nhưng mà. — *encore,* Mà lại. — *si,* Bằng như, còn như, song nếu. *Il veut bien, — il n'ose pas,* Nó muốn lắm, mà đều nó không dám. || —, *adv. N'en pouvoir —,* Chẳng làm chi đặng.

Maïs, *m.* Bắp. Lúa ngô. *Épi de —,* Trái bắp.

Maison, *f.* Nhà. Phong tử. — *d'habitation,* Nhà ở. — *couverte en chaume,* Nhà tranh, nhà lá. — *couverte*

Digitized by Google

en tuiles, Nhà ngói. — *d'arrêt*, Tù, ngục, khám. *Construire, bâtir une —*, Làm (cất) nhà, xây nhà. — *de plaisance*, Nhà chơi, nhà mát. — *commune*, Nhà việc, đỗ làng. — *de santé*, Nhà thương. — *de commerce*, Nhà hàng. || —, *(famille, foyer domestique. Race, dynastie)*, Nhà, gia thất. Dòng họ, tông tộc. *Toute la—va bien*, Nội nhà mạnh hết. — *des Nguyễn*, Nhà Nguyễn, họ Nguyễn. *Avoir une nombreuse —*, Có tôi tớ gia nô đông đần.

Maisonnée, *f.* Cả nhà, nội nhà, nội gia.

Maisonnette, *f.* Nhà nhỏ, nhà lều.

Maître, *m.* Chủ, ông chủ, thầy, quan thầy. *Le —n'est pas là*, Ông chủ đi khỏi. — *d'hôtel*, Chủ quán. — *d'école*, Thầy giáo. — *(avocat)*, Thầy cung. — *de chapelle*, Thầy dạy người ta hát trong nhà thờ. *Ce tableau est d'un —*, Bức tượng nầy thợ vẽ khéo nhứt đã vẽ. || —, *adj.* Chánh, cái, giỏi. — *autel*, Bàn thờ chánh. — *charpentier*, Thợ cái (thợ cả).

Maîtresse, *f.* Bà thầy, bà chủ. Con trai gái. || *Maîtresse femme*, Bà giỏi lắm, đờn bà khôn lanh cai trị xong gia đạo.

Maîtrise, *f.* Trường tập con trẻ hát lễ. Sự đồng nhi hát lễ. || —, Phép coi, cai trị. *Avoir la—des mers*, Quản trị ở ngoài các biển.

Maîtriser, *a.* Coi, cai trị, quản trị. Dẹp, hãm dẹp, trừng trị. *Je ne puis le —*, Tôi trị nó không được. — *ses passions*, Hãm dẹp tính nết xấu. || SE MAÎTRISER, *r.* Cầm mình.

Majesté, *f.* Sự oai nghi, oai linh, oai quờn. *La — de Dieu*, Sự Chúa oai linh phép cả. *La— du lieu*, Chỗ ri nguy nga đồ sộ lắm. || *Sa majesté*, Đức vua, Đức hoàng thượng.

Majestueusement, *adv.* Cách oai nghi.

Majestueux, euse, *adj.* Oai nghi, oai nghiêm, oai quyền; nghiêm trang. *Air —*, Bộ oai nghi.

Majeur, eure, *adj.* Lớn hơn, nhiều hơn. Trọng, trượng. Đến tuổi khôn, đã thành nhơn (21 tuổi). *La majeure partie*, Phần đông hơn, lớn hơn, nhiều hơn. *Force majeure*, Sức phép cự không lại. *Ordres majeurs*, Những chức lớn trong Hội thánh (thầy năm, thầy sáu, thầy cả). || —, *f.* Câu đầu bài luận ý.

Major, *m.* Quan võ bốn khoanh giữ việc cơ binh,

Digitized by Google

quan tư. Quan thầy thuốc xét bịnh trong đạo binh.

Majorat, *m.* Quờn ấm tử.

Majoration, *f.* Sự thăng giá.

Majordome, *m.* Chủ quản. Lý thiện nhà vua.

Majorer, *a.* Thăng giá. — *une facture,* Biên giá lên trong sổ hàng hóa.

Majorité, *f.* Phần nhiều (đông) hơn, phần trổi hơn. Tuổi khôn, tuổi thành nhơn. (là 21 tuổi). *Obtenir la —,* Được trổi hơn.

Majuscule, *adj.* et *s. f.* Chữ hoa, chữ lớn.

Mal, *m.* Sự xấu, sự dữ, tội lỗi. Sự thiệt hại. Sự đau đớn. Sự cực khổ, sự tai hại. *L'inondation a causé bien du —,* Nước lụt đã làm tai hại nhiều, lớn, to. *Faire le —,* Làm (phạm) tội. *Avoir — au ventre,* Đau bụng. — *à la tête,* Nhức đầu. — *de mer,* Dại sóng. — *caduc,* Kinh phong. ‖ —, *adj. Bon an, — an,* Xa cạ. *Bon gré, — gré,* Dầu chịu dầu không. ‖ —, *adv.* Xấu, ác, dữ. *Se conduire —,* Ăn ở xấu nết. *Écrire —,* Viết dở, viết xấu. *Se trouver —,* Khó ở, đau. *Parler — du prochain,* Nói hành. *Je n'y vois aucun —,* Tôi không thấy đều gì xấu, bất tiện trong chuyện đó.

Malabar, Xứ Malabar (bên Thiên trước).

Malabare, *adj.* et *s.* Thuộc về xứ Malabar. Người Chà-và.

Malachite, *f.* Thạch lục. Tống ngọc.

Malade, *adj.* Đau, đau ốm, có bịnh, kẻ liệt. *Gravement —,* Đau nặng, liệt nặng. *Tomber —,* Phát bịnh, mắc bịnh, đau. ‖ *Au fig. Esprit —,* Trí khôn ra lụt. *Maison bien —,* Nhà hư, gần sập.

Maladie, *f.* Bịnh (bệnh), bịnh hoạn, chứng (tật) bịnh. — *mortelle,* Bịnh trượng, bịnh chết. — *contagieuse,* Bịnh hay lây. — *de l'âme,* Tật bịnh trong linh hồn. ‖ *Au fig.* —, Say, mê. *Avoir la — des livres,* Ham, mê coi sách lắm. Điên tứ thơ, điên chữ.

Maladif, ive, *adj.* Hay đau, ốm yếu.

Maladrerie, *f.* Nhà thương nuôi kẻ phung cùi.

Maladresse, *f.* Sự vụng về, sự dở dang, sự vụng dại. Sự lỡ tay. ‖ *fig.* —, Sự ít trí.

Maladroit, te, *adv.* Vụng về, dở dang, bất tài, dại toan. *Homme —,* Người dở. *Réponse maladroite,* Trả lời vụng về, khờ khạo lắm. *Ouvrier —,* Thợ dở.

Digitized by Google

Parole maladroite, Lời nói dại. Tiếng nói vô doan. Lỡ lời.

Maladroitement, *adv.* Cách vụng, cách dở.

Malais, se, *adj.* et *s.* Chà và, dân Chàvà, Maladù. Bàlai.

Malaise, *m.* Sự ề mình, sự khó ở, cảm mạo. *Éprouver un — général*, Ề mình, khó ở. || *Au fig.* —, Sự túng tíu, túng ngặt. Không đặng bằng an.

Malaisé, ée, *adj.* Khó, không dễ gì. *Escalier —*, Cái thang lên xuống khó.

Malandrin, *m.* Quân ăn cướp, đạo tặc.

Malappris, se, *adj.* et *s.* Vô phép vô tắc, quê kịch, quê mùa.

Mal à propos, *loc. adv.* Chẳng nhằm khi, sái thì. *Vous veniez —*, Anh đến không nhằm lúc.

Malaria, *f.* Bịnh rét độc.

Malart, *m.* Vịt rừng trống, vịt trống.

Malavisé, ée, *adj.* et *s.* Vô ý vô tứ, vụng tính, vụng về.

Malaxer, *a.* Quết, đàm cho nhuyễn, nhồi.

Malaxeur, *m.* Cối quết, máy nhồi, bàn tán thuốc.

Malbâti, ie, *adj.* Xấu dạng, không nên thân.

Malchance, *f.* Rủi, sự rủi ro. *Chance et —*, May rủi.

Malcontent, te, *adj.* Không bằng lòng.

Maldonne, *f.* Phát (chia) bài sái (trong cuộc chơi).

Mâle, *adj.* et *s. m.* Nam, trai. Đực, trống. *Le — et la femelle*, Đực cái, trống mái. *Principe —*, Dương. || *Au fig.* —, Gan dạ, mạnh mẽ. *Voix —*, Tiếng nói mạnh mẽ.

Malédiction, *f.* Lời nhiếc nhóc, lời mắng. Lời chưởi rủa, sự chúc dữ. Tai nạn, vận suy. *La — est sur cette maison*, Nhà nầy mắc phải tai nạn, nhà nầy bị chúc dữ.

Maléfice, *m.* Sự ếm chú, phù chú, bùa chú, ngải, thư. *Jeter un —*, Bỏ ngải, ếm bùa.

Malemort, *f.* Sự chết khốn nạn, sự chết dữ dằn.

Malencontre, *f.* Sự rủi ro, chuyện rủi.

Malencontreux, euse, *adj.* Vô phước, hay mắc rủi ro, hay mắc sự cực khổ. Hay sinh khốn cực, khó lòng. *Présage—*, Điềm hệ.

Malentendu, *m.* Sự nghe sái, sự hiểu lộn. *Des malentendus naissent les disputes*, Nghe sái, hiểu sái hay sinh cãi cọ rầy rà.

Mal-être, *m.* Sự khó ở. Sự không được may phước.

Digitized by Google

Malévole, *adj.* Nghịch, có lòng nghịch. Có ý độc, có lòng hiểm.

Malfaçon, *f.* Sự giả trá, sự gian lận.

Malfaire, *a.* Làm dữ, làm xấu, làm gian, làm hại, làm hung.

Malfaisant, te, *adj.* Hay làm dữ, hay làm hại. *Être —,* Đứa dữ, đồ hung ác. *Esprit —,* Thần dữ. *Animaux malfaisants,* Thú dữ.

Malfaiteur, *m.* Kẻ làm sự dữ, đứa xấu xa. Quân bợm bãi, quân gian đảng.

Malfamé, ée, *adj.* Có tiếng xấu, ô danh.

Malgracieux, euse, *adj.* Bất lịch sự, vô phép, thô kệch.

Malgré, *prép.* Nghịch ý, trái ý. *— soi,* Trái ý mình, cực chẳng đã. *J'y vais—moi,* Tôi đi cực chẳng đã. *— la pluie,* Dầu mà mưa. || MALGRÉ QUE, *loc. conj.* Dầu mà.

Malhabile, *adj.* Vụng, vụng về, dở dang, bất tài.

Malheur, *m.* Phận rủi, sự rủi ro, vận suy. Sự khốn nạn, họa tai, tai nạn, hoạn nạn. *S'aider dans le—,* Giúp đỡ nhau lúc gian nan. *Un —n'arrive jamais seul,* Họa vô đơn chí. *— aux vaincus,* Khốn cho kẻ thua (bại) trận. || PAR MALHEUR, *loc. adv.* Chẳng may, rủi ro, vô phước.

Malheureusement, *adv.* Rủi ro, chẳng may, vô phước.

Malheureux, euse, *adj.* Vô phước, rủi. Khốn nạn, khốn khổ, cực khổ. *Situation malheureuse,* Thế ngặt, lúc gian nan. *— au jeu,* Thua cờ bạc, chơi bời rủi lắm. *Avoir la main malheureuse,* Đụng đâu hư đó. || *—, s.* Kẻ bần khổ, kẻ nghèo nàn. *Secourons les —,* Ta hãy thương giúp kẻ khốn nạn nghèo khổ. || *—,* Kẻ gian tà, đứa gian ác. *Ce — a frappé sa mère,* Thằng gian ác nầy đã đánh mẹ nó.

Malhonnête, *adj.* et *s.* Không ngay lành, không tử tế, gian giảo, bợm bãi, gian dối. Vô phép vô tắc, thô kệch. Trắc nết, trái phép. *Acte—,* Việc xấu.

Malhonnêtement, *adv.* Cách trái phép, vô phép, trắc nết.

Malhonnêteté, *f.* Sự trái phép, sự không ngay lành, sự gian giảo, sự bợm bãi. Sự vô phép, sự quê mùa.

Malice, *f.* Lòng tà, lòng độc dữ, ý xấu, ý trái. Sự quỉ quyệt, mưu chước, xảo kế. Chuyện giễu cợt, lời pha lửng. *Agir avec —,* Làm có ý trái. *Dire des malices,* Nói pha lửng, giễu chơi.

Digitized by Google

Malicieusement, *adv.* Cách quỉ quái, cách gian tà.

Malicieux, euse, *adj.* Quỉ quái, binh bãi, gian tà. Hay giễu cợt, hay nói pha lửng.

Malignement, *adv.* Cách quỉ quái, cách gian.

Malignité, *f.* Ý trái (xấu), lòng gian, lòng độc; sự độc. *La — du climat,* Đất nước độc địa.

Malin, maligne, *adj.* Quỉ quái, độc hiểm, xảo trá. Độc, sinh khốn. Vui, hay giễu cợt, cớ trêu. *C'est un —,* Nó là đứa quỉ quái. *Fièvre maligne,* Rét độc. *L'esprit—,* Ma quỉ, quỉ dữ.

Malingre, *adj.* Yếu, có bịnh, đau ốm, ốm o. *Enfant—,* Con nít ốm yếu.

Malintentionné, ée, *adj.* et *s.* Có ý trái, có lòng gian, có bụng xấu. Kẻ muốn làm hại.

Mallard, *m.* Đá mài nhỏ.

Malle, *f.* Rương, rương vác, trắp. *Faire ses malles,* Đọn đồ đi. || *La malle,* Tàu thơ. Xe tờ, xe thơ. *A l'arrivée de la —,* Khi nào tàu tới.

Malléable, *adj.* Dát ra dụng, giẻo. || *Au fig.* —, Dễ dạy, dễ biểu.

Mallcole, *f.* Mắt cá chơn.

Malle-poste, *f.* Xe trạm, xe thơ.

Malmener, *a.* Trị giả, làm nghiệt, làm khốn khổ, chà xát, khuấy rối. — *les gens,* Khuấy rối người ta, ăn hiếp thiên hạ.

Malotru, ue, *adj.* et *s.* Quê mùa, thô kệch, hư đời nhớp kiếp.

Malpeigné, ée, *s.* Sù sụ. Dơ dáy, u xù, bầy hầy, ăn mặc dơ dáy.

Malpighie, *f.* Cây bạch tiết.

Malplaisant, te, *adj.* et *s.* Khó nghe, trái tai, khó lòng, khó chịu, gai con mắt.

Malpropre, *adj.* et *s.* Dơ dáy, nhớp nhúa, bầy hầy, xấu xa. *Table —,* Bàn dơ. *Livre—,* Sách xấu.

Malproprement, *adv.* Dơ. *Se tenir —,* Ở dơ.

Malpropreté, *f.* Sự dơ dáy, sự nhớp nhúa; sự xấu.

Malsain, ne, *adj.* Độc, độc địa. *Pays —,* Xứ có khí độc. || *Au fig.* —, Xấu. *Littérature malsaine,* Sách vở xấu.

Malséant, te, *adj.* Chẳng xứng, vô phép, khó coi. *Propos —,* Tiếng nói vô phép.

Malsonnant, te, *adj.* Thô tục, chẳng xứng, trái (sái) phép. *Paroles malsonnantes,* Lời thô tục.

Malt, *m.* Mộng lúa mạch nha để làm rượu bọt *(bière).*

Digitized by Google

Maltraiter, *a.* Làm nghiệt, chà xát, hà khắc, hành hài, làm khổ, ăn hiếp, đày đọa. Làm hư. *Arbre maltraité par le vent,* Cây hư tại gió.

Malvacées, *f. pl.* Loại (thứ) cây giẳng xay.

Malveillance, *f.* Ý trái, ý xấu, ý độc. Sự muốn làm hại, lòng ghét, lòng oán. *Incendie allumée par —,* Lửa oán.

Malveillant, te, *adj.* Có ý trái (xấu), có ý độc, có lòng hiểm, có bụng xấu.

Malversation, *f.* Tội ba lạm, sự ăn gian, sự ăn xớ bớt.

Maman, *f.* Má, mẹ.

Mamelle, *f.* Vú, vú sữa. *Enfant à la —,* Con nít còn bú.

Mamelon, *m.* Nút (nuốm) vú. Gò, gò nổng.

Mamelonné, ée, *adj.* Có gò, có nổng. *Terrain —,* Đất có gò, đất gò nổng.

Mamillaire, *adj.* Giống như nuốm vú.

Mammifère, *adj.* Có vú. *La baleine est —,* Cá voi có vú. || *Les mammifères,* Loài có vú.

Mammouth, *m.* Thứ voi xưa có lông dài.

Manant, *m.* Người vô phép, kẻ quê mùa.

Manche, *f.* Cán, chuôi. Tay áo. — *de couteau,* Cán dao. — *d'habit,* Tay áo. — *de rame,* Guốc chèo. — *de charrue,* Chuôi cày.

Mancheron, *m.* — *de la charrue,* Bắp cày.

Manchette, *f.* — *de chemise,* Lá sen tay áo. — *de journal,* Hiệu như trình. || MANCHETTES, *f. pl.* Tay áo mượn. *Mettre ses —,* Kẻ tay áo.

Manchon, *m.* Ống da có lòng để xỏ tay vào cho ấm. || —, Cái lưới để trên ngọn đèn cho sáng lòa ra. || —, Cái khoen để chỗ giáp mối hai ống sắt mà chắp.

Manchot, ote, *adj.* et *s.* Cụt tay, có tật, có một tay, quẹo tay. || *Au fig.* —, *N'être pas —,* Khôn quỉ, lanh lợi.

Mandant, *m.* Kẻ phú thác việc gì cho kẻ khác làm thế.

Mandarin, *m.* Quan, ông quan (bên Tàu và nước Annam). *Grand — chef de province,* Quan tổng đốc.

Mandarinat, *m.* Chức quan, phẩm quan.

Mandarine, *f.* Trái quít.

Mandarinier, *m.* Cây quít.

Mandat, *m.* Lịnh, mạng, trát. Sự sai cử. Phép (quyền) thế hành. — *d'arrêt,* Lịnh khiến bỏ tù. — *d'amener,* Lịnh (trát) dạy phải bắt đem tới quan. — *de paiement,* Tờ phát (lãnh) tiền.

Digitized by Google

Mandataire, *m.* Kẻ lãnh mạng. Người có phép thế hành. Phái viên, khâm sai.

Mandater, *a.* Làm tờ phát tiền. — *les frais de voyage,* Làm giấy lãnh tiền phí lộ.

Mandchourie, *f.* Xứ Mán Châu.

Mandement, *m.* Lịnh khiến. Thơ chung Giám Mục gởi cho bổn dạo địa phận mình.

Mander, *a.* Nhắn, nhắn với, gởi tin. Dạy, khiến, truyền dạy. Đòi đến, kêu đến. — *qqn,* Đòi người nào đến.

Mandibule, *f.* Hàm, hàm dưới. Mỏ (chim).

Mandoline, *f.* Đờn gáo.

Mandore, *f.* Đờn có bốn dây.

Mandragore, *f.* Thứ cây có rễ như nhơn sâm.

Mandrill, *m.* Thứ khỉ lớn vóc và dữ lắm.

Mandrin, *m.* Dùi để xoi lỗ sắt nóng đỏ. Thứ khoan.

Manducation, *f.* Sự ăn, sự nhai.

Manège, *m.* Sự tập ngựa, chỗ tập ngựa, sự tập cỡi ngựa. Chỗ chơi ngựa gỗ. || *Au fig.* —, Sự xảo quyệt. *Voilà un étrange* —, Đó là việc mưu chước xảo quyệt lắm đa.

Mânes, *m. pl.* Linh vị kẻ chết. Vong hồn.

Manette, *f.* Tay cầm nhỏ mà mở hay là khóa hơi trong máy.

Manganèse, *m.* Đồng quảng thạch.

Mangeable, *adj.* Ăn được, dễ ăn, nên ăn.

Mangeaille, *f.* Những đồ ăn.

Mangeoire, *f.* Máng cho lục súc ăn, máng cỏ.

Manger, *m.* Đồ ăn, của ăn. *Le boire et le* —, Đồ ăn đồ uống.

Manger, *a.* Ăn, nhai, nuốt. Xài phí, hao tốn. Sự hà lạm. — *à sa faim,* Ăn no.— *en cachette,* Ăn vụng. — *sa fortune,* Xài phí của mình. *La rouille mange le fer,* Rét (sét) ăn sắt. || *Au fig.* —*qqn des yeux,* Ngó ai mà tỏ bộ thương yêu, ngó thương. — *ses mots,* Ăn tiếng mình nói (nói không rõ).

Mange-tout, *m.* Kẻ xài phí của mình vô ích.

Mangeur, euse, *s.* Kẻ ăn nhiều, kẻ hay ăn. Kẻ xài phí của cải.

Manglier, *m.* Cây đước.

Mangoustan, *m.* Trái măng cụt.

Mangoustanier, *m.* Cây măng cụt. — *sauvage,* Cây bứa.

Mangouste, *f.* Con cầy hôi.

Mangue, *f.* Trái (quả) xoài.

Manguier, *m.* Cây xoài.

Digitized by Google

Maniable, *adj.* Dễ dùng, dễ cầm. Dễ làm. *Épée —,* Gươm dễ cầm. || *Au fig.—,* Dễ dạy, dễ biểu. *Ce garçon est fort—,* Trẻ nầy dễ dạy lắm.

Maniaque, *adj.* et *s.* Có thói kì khôi, lạ kì, kì cục. Kẻ mê, kẻ ham quá chừng.

Manie, *f.* Sự điên, sự điên cuồng, sự dại dột. Sự mê, nước mê, sự ham quá. Thói (chứng) kì cục. *Avoir la — des fleurs,* Ưa bông hoa quá. *Avoir la — des grandeurs,* Ham hố danh vọng.

Maniement, *m.* Sự cầm. Quyền coi sóc, gìn giữ. *Connaître le—du fusil,* Biết cầm súng.

Manier, *a.* Dùng, biết dùng. Lo, cai quản, coi sóc, gìn giữ. *Savoir — la pelle et la pioche,* Biết dùng (cầm) vá dùng cuốc.—*la parole et la plume,* Biết nói hay, viết giỏi. *Les enfants sont difficiles à —,* Coi sóc, gìn giữ con nít là khó.

Manière, *f.* Cách, cách thế. Thói quen, thói tục, thói phép. Giống, giống như. *Essayer mille manières,* Thử trăm ngàn cách. *Agir à sa—,* Làm (ăn ở) mặc ý mình. *Cela sent la —,* Làm vậy thì là làm bộ mà chớ. || **Manières,** *f. pl.* Thói nết, cách điệu, bộ tịch. — *polies,* Cách điệu lịch sự phải phép lắm. || **De manière que,** *loc. conj.* Cho đến đỗi, cho được. *Faire par— d'acquit,* Làm lấy rồi, làm lấy có, làm lấy chừng, làm sơ sài.

Maniéré, ée, *adj.* Cao kì, lạ, cao cách, kiêu cách.

Manifestation, *f.* Sự tỏ ra, sự bày ra, sự tố lộ, sự lộ trần. *La—d'une opinion,* Sự tỏ ý ra mình tưởng làm sao. *Faire une —hostile au gouvernement,* Tỏ ra mình không chịu phục nhà nước. = Sự chống phép quan.

Manifeste, *m.* Tờ bố cáo. Tờ khai hàng hóa chở dưới tàu.

Manifeste, *adj.* Rõ ràng, tỏ tường, tố lộ, minh bạch. *C'est une erreur —,* Đó là chuyện sai lầm rõ ràng.

Manifestement, *adv.* Cách rõ ràng, tỏ tường.

Manifester, *a.* Tỏ ra, tỏ bày. — *ses intentions,* Bày tỏ ý mình toan liệu. || **Se—,** *r.* Tỏ mình ra. *Jésus-Christ se manifesta aux apôtres,* ĐCG đã tỏ mình ra cho các thánh Tông đồ.

Manigance, *f.* Mưu, mưu mô, mưu sự,

Manigancer, *a.* Lo mưu, bày mưu, lập mưu, tính léo lắc.

Digitized by Google

Manille, Thành Manỷ (kinh đô cù lao Lữ-Tống). || —, *f.* Thế đánh bài.

Manioc, *m.* Khoai mì, khoai gòn.

Manipulateur, *m.* Kẻ quây, kẻ nhồi (trộn, bóp) bằng tay. Máy đánh (nhận) dây thép.

Manipulation, *f.* Sự quây. Sự nhồi, trộn bằng tay.

Manipule, *m.* Khăn tay tả, dây thầy cả mang nơi tay tả khi làm lễ.

Manipuler, *a.* Quây, bóp, nhồi, trộn (bằng tay). || *Au fig.* — *des affaires,* Lo nhiều công chuyện.

Maniveau, *m.* Cái tràn, cái sàng.

Manivelle, *f.* Cán, tay cầm, tay quây.

Manne, *f.* Manna. || —, Giỏ (rổ) chứa đồ.

Mannequin, *m.* Hình máy làm kiểu (cho thợ may, thợ vẽ, thợ chạm). Bồ nhìn, con nộm. Cái bội, giỏ bội. Rổ dài. || *Au fig.* —, Đứa lếu láo.

Manœuvre, *f.* Sự quây (giựt) máy. Sự khiến tàu, bẻ lái. Sự tập trận, tập binh. || *Au fig.* —, Mưu chước, thế thần. || —, Kẻ giúp thợ, thợ bạn, người culi. Tiểu công.

Manœuvrer, *a.* Khiến. — *un navire,* Khiến tàu, bẻ lái. || —, *v. n.* Tập trận, tập võ, tập binh. *La troupe manœuvre habilement,* Quân lính tập binh dàn trận giỏi khá. || *Au fig.* —, Toan (lập) mưu. *Il manœuvre pour réussir,* Nó bày mưu liệu cách cho đặng xong việc.

Manoir, *m.* Chỗ ở, nhà.

Manouvrier, ière, *s.* Kẻ làm thuê (làm mướn) ngày.

Manquant, te, *adj.* et *s.* Không có mặt, vắng, thiếu, khiếm diện.

Manque, *m.* Sự thiếu thốn, sự túng ngặt, sự thiếu. — *d'argent,* Sự thiếu tiền bạc, sự túng xài. — *d'attention,* Sự vô ý. — *de respect,* Sự vô phép.

Manqué, ée, *adj.* Hư, dở, bất tài. Hụt, trật. *Ouvrage* —, Việc hư. *Occasion manquée,* Trật dịp tốt.

Manquement, *m.* Sự thiếu, sự không có. Lỗi, tội lỗi. — *à la discipline,* Lỗi luật.

Manquer, *n.* Thiếu, thiếu thốn, không có, khiếm khuyết. Lỗi, lầm, phạm đến. Vắng mặt, khiếm diện, trật, hụt. — *à sa parole,* Lỗi lời, thất ngôn. — *de fidélité,* Thất trung, thất tín. || *Au fig. Les forces lui manquent,* Nó hết sức

Digitized by Google

rồi || —, *v. a.* Hụt đi, trật đi. — *une affaire*, Lỡ việc, hụt việc. — *le train*, Đi hụt xe lửa.

Mansarde, *f.* Giàn, giác.

Mansuétude, *f.* Lòng hiền lành, lòng lân mẫn, hiền hậu, hiền từ. Sự nhịn nhục.

Mante, *f.* Áo dài rộng kích không tay của đờn bà dùng. || —, Con ngựa trời.

Manteau, *m.* Áo lá mặc ngoài áo dài, áo choàng. || — *de cheminée*, Nóc ống khói. || *Au fig. Sous le — de...*, Lén, trộm, kín đáo. *Terre couverte d'un — de neige*, Tuyết lấp che đất đều hết.

Mantelet, *m.* Áo lá đờn bà mặc.

Mantille, *f.* Áo lá đờn bà mặc. Khăn lớn đờn bà choàng hầu. Khăn trập.

Manuel, *m.* Sách cầm tay, sách nhỏ. Sách tập.

Manuel, elle, *adj.* Bằng tay, thuộc về tay. *Travail —*, Việc làm bang tay.

Manufacture, *f.* Sở làm đồ, lò chế tạo. — *de poreelaines*, Lò làm đo sành.

Manufacturer, *a.* Làm đồ.

Manufacturier, ière, *adj.* et *s.* Chủ (kẻ) coi sở làm đồ. *Ouvrier —*, Thợ trong sở làm đồ. || —, Thuộc về những sở làm đồ. *Pays —*, Xứ có nhiều sở làm đồ.

Manuscrit, te, *adj.* et *s.* Sách viết, tập biên, chánh bổn, sách tả. Tay viết, tay chép ra *Pièces manuscrites*, Giấy tờ chữ viết.

Manutention, *f.* Sự quản lý, sự phân phát. Lò làm bánh cho binh. *Connaître la — des affaires*, Thạo biết sự quản lý công việc.

Mappemonde, *f.* Hoạ đồ thế giái.

Maquereau, *m.* Cá thu, thì ngư.

Maquette, *f.* Tượng chạm mới vỡ ra.

Maquignon, *m.* Lái buôn ngựa. || *Au fig.* Người khôn lanh, khéo lo, khéo liệu, quỉ quái.

Maquignonnage, *m.* Nghề buôn bán ngựa, sự buôn gian. Việc lanh lợi, quỉ quái.

Maquignonner, *a.* Dùng thế thần mà giấu chứng ngựa mình bán. Mua bán xảo trá.

Maquiller, *a.* Giả dạng, giả mạo. — *un bateau*, Giả mạo chiếc tàu mà lén đi. || Se —, *r.* Giồi phấn, đánh phấn. Giả dạng.

Maquis, *ou* **Makis,** *m.* Đất hoang rậm rạp bụi bờ. || *Au fig.* —, Sự rối rắm, lộn xộn. *Le — de la procédure*,

Digitized by Google

Sự rối rắm theo việc thưa kiện.

Marabout, *m.* Con già đãy, con lão nhược, chim già sói. || —, Thầy đạo Hồi hồi.

Maraîcher, ère, *s.* et *adj.* Kẻ làm vườn rau. *Jardin* —, Vườn rau.

Marais, *m.* Bưng, đất bưng, đất lầy, đồng lầy. || — *salant,* Ruộng muối, ruộng mặn.

Marasme, *m.* Sự ốm o gầy guộc. Sự khô khan. || *Au fig. Le — des affaires,* Buôn bán ế.

Marâtre, *f.* Mẹ ghẻ, mẹ gạnh. Kế mẫu. Đờn bà quạu quọ độc hiểm.

Maraud, de, *adj.* Kẻ phàm hèn. Đồ khốn, quân bợm bãi.

Maraude, *f. (des soldats)* Sự quân lính vô xóm ăn trộm vặt. *(des enfants)* Sự con nít lén vô vườn hái trộm trái.

Marauder, *n.* Trộm cắp, ăn trộm vặt.

Maraudeur, *m.* Đứa trộm cắp, quân ăn cắp vặt.

Marbre, *m.* Đá cẩm thạch, đá hoa. Trong máy in tấm băng để khuôn chữ. || *Au fig. Froid comme le—,* Lòng cứng như đá.

Marbré, ée, *adj.* Giống như cẩm thạch, vẽ như đá cẩm thạch. || *Au fig. — de coups,* Đánh có lằn ra.

Marbrer, *a.* Vẽ màu cẩm thạch, vẽ hoa hòe giả đá cẩm thạch, làm có lằn đá cẩm thạch.

Marbrerie, *f.* Nghề (chỗ) làm đá cẩm thạch.

Marbrier, ière, *adj.* et *s.* Thợ làm (chạm) đá cẩm thạch. Kẻ bán đá cẩm thạch.

Marbrière, *f.* Hầm đá cẩm thạch.

Marbrure, *f.* Sự vẽ vân giả đá cẩm thạch trên cây, ván, giấy..,

Marc, *m.* Xác, bã.—*de canne à sucre,* Bã mía. — *de café,* Xác trà phe. *Eau de vie de —,* Rượu mạnh làm bằng xác trái nho.

Marcassin, *m.* Heo rừng con.

Marchand, de, *s.* Người buôn bán, lái buôn. — *en gros,* Kẻ bán soát, bán sỉ. — *en détail,* Kẻ bán lẻ, kẻ bán hàng vặt. || —, *adj.* Buôn. *Navire, bâtiment —,* Tàu buôn. *Marine marchande,* Các tàu buôn.

Marchandage, *m.* Sự trả giá cả, sự trả lên trả xuống.

Marchander, *a.* Trả giá, trả lên trả xuống. — *de la colonnade,* Trả vải mà mua. || *Au fig. Ne pas—sa peine.* Không tiếc công. *Il n'y a pas à —,* Không nên nghi ngại, phải chịu.

Digitized by Google

Marchandise, *f.* Hàng hóa, đồ hàng xén.

Marche, *f.* Bậc (bực), nấc, cấp, bệ. — *d'escalier,* Nấc thang.

Marche, *f.* Sự đi. Sự kéo binh đi. Bờ cõi. *Hâter sa —,* Đi mau chơn. *Troupes en —,* Binh đang kéo đi. *Faire une longue —,* Đi đàng lâu dài. || *Au fig. —,* Sự chạy. Sự thạnh lợi. *La — d'un navire,* Sự tàu chạy. *Ouvrir la —,* Đi tiên phong, đi trước. *Se mettre en —,* Trẩy đi, lên đàng. *La bonne — des affaires,* Sự thạo việc buôn bán.

Marché, *m.* Chợ, chợ búa. Đồ đi chợ mua về. Tờ giao. *Passer un — avec..,* Làm tờ giao với... chịu, lãnh với... *Aller au —,* Đi chợ. *L'argent du —,* Tiền đi chợ. || *À bon —,* Rẻ, rẻ tiền. *S'en tirer à bon —,* Có phước bởi khỏi thiệt hại. *Faire bon — d'une chose,* Xài đi đừng sợ tốn.

Marchepied, *m.* Cấp, nấc, bực, bệ. — *de voiture,* Cấp để bước lên xe, bàn đạp. *Sur le — de l'autel,* Trên cấp bàn thờ.

Marcher, *n.* Đi, bước đi. Chạy. — *vite,* Đi mau. — *à pas comptés,* Đi khoan thai, đếm từ bước. — *à pas de loup,* Đi nhón gót, đi sẽ lén. *La machine marche,* Máy chạy. || *Au fig.—sur les traces de ses parents,* Bắt chước cha mẹ (noi dấu, noi theo). *Les affaires marchent bien,* Việc buôn bán thạnh lợi. — *droit,* Đi ngay, đi đại đi (đừng ngập ngừng, đừng sợ). || *a. — sur,* Đạp.

Marcher, *m.* Cách đi, bước đi, nước đi.

Marcheur, euse, *s.* Người đi giỏi.

Marcottage, *m.* Sự chiết cây, sự vùi (chôn) nhánh cây dưới đất cho ra rễ.

Marcotte, *f.* Nhánh (cây) chiết.

Marcotter, *a.* Chiết cây.

Mardi, *m.* Ngày thứ ba (trong tuần lễ). *Le — gras,* Ngày thứ ba (béo) trước lễ Tro.

Mare, *f.* Vũng, ao, đìa, bàu. || *Au fig. Une — de sang,* Máu chảy cùng.

Marécage, *m.* Bưng, sình nầy, đồng lầy, nê địa.

Marécageux, euse, *adj* Có bùn, có lầy. *Terrain —,* Đất lầy, đất sình, chốn nê địa.

Maréchal, *m.* Đại tướng quân, quan đồng chế. — *des logis,* Ông đội binh kị. || — *ferrant,* Thợ đóng móng ngựa.

Maréchalat, *m.* Chức đại tướng quân.

Digitized by Google

Maréchalerie, *f.* Nghề đóng móng ngựa.

Maréchaussée, *f.* Đạo binh trấn phủ.

Marée, *f.* Con nước, thủy triều. Cá biển tươi. — *montante,* Nước lớn. — *descendante,* Nước ròng. — *favorable,* Nước xuôi. *Manger de la* — Ăn cá biển tươi. — *en carême,* Đến may lắm, đến trúng kì, gặp dịp tốt.

Marelle, *f.* Đánh nhà.

Maremme, *f.* Chỗ bưng dọc theo bãi biển.

Margarine, *f.* Một thứ mỡ dầu dùng thế mỡ sữa *(beurre).*

Marge, *f.* Lề, bìa, mép. *Écrire en* —, Viết gạnh ngoài lề. || *Au fig. Avoir de la* —, Kịp lắm, có giờ dư, có dư cách thế mà làm xong việc gì.

Margelle, *f.* Đá (gạch) xây miệng giếng.

Marger, *a. n.* So lề giấy in cho đều. Đặt giấy mà in.

Margeur, euse, *s.* Người đặt giấy mà in.

Margot, *f.* Con ác là, chim thước. ||—, Đờn bà hay nói.

Margotin, *m.* Bó củi chà để nhúm lửa.

Margouillat, *m.* Con thằn lằn.

Margousin, *m.* Đồ mộc. Xuyên huyện tử.

Marguerite, *f. Petite* —, Đã cúc hoa. *Grande* —, Đại cúc hoa. *Reine* —, Cúc hoa. Nắc nẻ.

Marguillier, *m.* Kẻ coi việc nhà thờ, đóng cửa, dựt chuông.

Mari, *m.* Chồng, phu. *Quitter son* —, Bỏ chồng.

Mariable, *adj.* Đã đến tuổi cưới vợ lấy chồng.

Mariage, *m.* Sự cưới vợ lấy chồng. Hôn nhơn, hôn thú, hôn phối. Phép hôn phối, phép giao. Đám cưới. *Célébrer (faire) un* —, Làm phép hôn phối. *Assister à un* —, Đi đám cưới. *Acte de* —, Hôn thơ, hôn thú. || *Au fig. Le* — *des couleurs,* Sự nhiều màu hiệp cho nó ra màu riêng, hay là nhiều màu kế nhau mà coi đẹp.

Marie, *f.* Tên Đức Chúa Bà (Maria).

Marié, ée, *s.* Con trai mới cưới vợ, con gái mới lấy chồng.

Marier, *a.* Làm phép hôn phối. — *un garçon à...* Cưới vợ cho... — *sa fille à...* Gả con lấy chồng. || *Au fig.* —, Hòa lại. — *sa voix au son d'un instrument,* Hòa tiếng hát với tiếng đờn. || SE MARIER, *r.* Làm bạn cùng nhau, làm bạn với. Cưới vợ lấy chồng.

Digitized by Google

Marieur, euse, *adj.* et *s.* Kẻ hay làm mai làm mối.

Marin, ine, *adj.* et *s.* Thuộc về biển. Kẻ vượt biển. Lính tàu, lính thủy. *Monstre —,* Con yêu quái dưới biển, cá biển lớn. *Algue —,* Rau mức.

Marinade, *f.* Nước để muối thịt, cá... Thịt muối. Nước dầu giấm muối tiêu cùng đồ gia vị để muối thịt.

Marine, *f.* Việc biển giã, việc thủy. Sự vượt biển. *— de guerre,* Binh thủy. *— marchande,* Các tàu buôn. *Ministère de la —,* Thủy bộ. *Infanterie de —,* Binh lính bộ thuộc địa.

Mariner, *a.* et *n.* Muối, ướp muối, dầm nước muối.

Maringouin, *m.* Con bọ mắt.

Marinier, *m.* Lái tàu, hoa tiêu, bạn tàu, tài công.

Marionnette, *f.* Hình nộm múa hát. || *Au fig.* —, Người nhẹ tính.

Marital, le, *adj.* Thuộc về chồng. *Pouvoir —,* Phép chồng.

Maritalement, *adv.* Như vợ chồng. *Vivre —,* Ăn ở với nhau như là vợ chồng thiệt.

Maritime, *adj.* Gần biển. *Ville —,* Thành ở gần biển. *Commerce —,* Việc buôn bán tàu bè.

Marivauder, *n.* Nói (làm) cách nhỏng nhẻo.

Marjolaine, *f.* Ngưu tất thảo, ngưu chí thảo, cây kinh giái, cỏ xước.

Marmaille, *f.* Lũ con nít.

Marmelade, *f.* Mứt trái cây ngào nát bấn. *Viande en —,* Thịt chín bấy. || *Au fig. Avoir la figure en —,* Mặt bị trầy trụa cắt nát.

Marmite, *f.* Nồi, ơ, trách trả. *— en cuivre,* Nồi đồng. *— en terre,* Nồi đất. Đồ đựng trong nồi.

Marmiton, *m.* Thằng phụ giúp trong bếp, bếp tùng.

Marmonner, *a.* Cằn nhằn, lầm bầm.

Marmoréen, enne, *adj.* Bằng đá cẩm thạch.

Marmot, *m.* Hình nhỏ kì cục. Thằng nhỏ, thằng bé. || *Au fig. Croquer le—,* Đợi chờ hết sức hết hơi.

Marmotte, *f.* Thứ cù lần, con chuột mùa đông nó ngủ. Ngân thử.

Marmotter, *a.* Nói lẩm bẩm, nói trong họng, nói ú ớ, nói lầm thầm.

Marmouset, *m.* Hình nộm nhỏ kì cục. Người đẹt (lùn). Thằng nhỏ, thằng bé.

Marne, *f.* Một thứ đất sét để dùng làm phân được.

Marneux, euse, *adj.* Có đất phân.

Digitized by Google

Marnière, *f.* Hầm đất phân.

Maronner, *n.* Nói lẩm dẩm, lẩm bẩm. cằn nhằn.

Maroquin, *m.* Da dê thuộc.

Maroquinerie, *f.* Nghề thuộc da dê. Chỗ làm (bán) da dê thuộc. Đồ làm bằng da dê thuộc.

Marotte, *f.* Món (cái) mình ưa riêng. *C'est sa —,* Đó là cái nó mê quá.

Maroufle, *m.* Đứa gian, diếm đàng.

Maroufle, *f.* Thứ keo dính lắm.

Maroufler, *a.* Gắn keo bức tranh trên vải bố, hay là trên vách...

Marquant,te, *adj.* Trượng, trọng, sang, rực rỡ. *Homme —,* Người sang trọng. *Couleur marquante,* Sắc rực rỡ.

Marque, *f.* Dấu, đàng (lằn) gạch. Ấn, con dấu, hiệu, nhãn. Thẻ. *Faire une —,* Làm (ghi) dấu. *— de la monnaie,* Ấn đóng tiền bạc. *Homme de —,* Người sang trọng. *— de fabrique,* Hiệu (nhãn) nhà làm. *La variole laisse des marques,* Trái giống làm rỗ mặt.

Marqué, ée, *adj.* Có dấu, đã làm (ghi) dấu. Hẹn. Tỏ tường, rõ ràng. *Au jour —,* Đến ngày hẹn. *Visage — de la variole,* Mặt rỗ. *Serviettes marquées,* Khăn có làm dấu, có thêu chữ, số. *Avoir un but —,* Có ý chỉ riêng.

Marquer, *a.* Làm (ghi) dấu. Hẹn, chỉ, tỏ ra. Gạch (vạch) hàng. *— un jour,* Hẹn ngày. *— avec un couteau,* Khắc, khất. || *Au fig.—, n. Il marque mal,* Coi bộ xấu quá.

Marqueter, *a.* Vẽ sặc sỡ, thêu rằn rực.

Marquetterie, *f.* Đồ vẽ rằn rực ngũ sắc.

Marquette, *f.* Bánh sáp.

Marqueur, euse, *s.* Cái vạch. Kẻ làm dấu.

Marquis, *m.* Hầu gia, tước hầu.

Marquisat, *m.* Dân xã thuộc về kẻ có tước hầu.

Marquise, *f.* Vợ ông tước hầu. Mái hiên, cái vòm che cửa nhà. Dù có tụi.

Marquoir, *m.* Cái vạch.

Marraine, *f.* Vú đỡ đầu.

Marri,ie, *adj.* Buồn, thương tiếc, đau đớn, tức mình.

Marron, *m.* Trái vỏ dẻ, quả bản lật, lê thọ tử. || —, *adj. Couleur —,* Màu (sắc) nu, màu hùn hùn.

Marronnier, *m.* Cây vỏ dẻ, cây lê thọ.

Marrube, *m.* Tạm thảo.

Mars, *m.* Tháng ba tây. Sao hỏa, hỏa tinh.

Marseillaise, *f.* Ca hát riêng nước Phalangsa.

Marseille, Thành phố và cửa biển nước Phalangsa.

Digitized by Google

Marsouin, *m.* Ca cúi, cá nược, hải trư ngư. Tiếng kêu riêng lính bộ thuộc địa. || *Au fig.*—, Người xấu tướng vô doan. Kẻ vượt biển.

Marsupiaux, *m. pl.* Con thú có túi dưới bụng để con nó đeo đó.

Martagon, *m.* Thứ bông huệ đỏ đỏ.

Marte, *f.* Con cáo, con chồn, con điêu, con tao thử.

Marteau, *m.* Búa, búa đánh. Cái chày, cái dùi. || —, Con cá biển. || *Au fig. Devenir*—, Ra điên khùng.

Martel, *m.* Búa. || *Au fig. Avoir — en tête,* Lo sợ, áy náy.

Martelage, *m.* Dấu đóng vô cây nhà nước cấm.

Marteler, *a.* Đánh búa. Rèn, giọt. || *Au fig.* — *ses mots,* Đọc dằn từ tiếng. || Se—, *r.* Áy náy, lo sợ.

Marteleur, *m.* Thợ cầm búa rèn sắt.

Martial, le, *adj.* Thuộc về giặc giã, hung. *Air* —, Bộ hung, bộ mạnh mẽ.

Martin, *m.* Con cưởng bông. Con sáo.

Martinet, *m.* Một thứ chim én. Roi da, roi gút. *Recevoir le* —, Bị đòn (roi da).

Martingale, *f.* Dây khóa kẻo ngựa nó dựng.

Martin-pêcheur, *m.* Con chim thằng chài, chim sa sả.

Martre, *f. V.* Marte.

Martyr, re, *s.* Tử đạo, người tử đạo, Kẻ chịu khốn cực nhiều. *Les saints martyrs,* Các thánh tử đạo. — *de la goutte,* Đau nhức gân cốt cực khổ lâu dài.

Martyre, *m.* Sự chịu chết (tử) vì đạo. Sự cực khổ lắm, sự đau đớn lắm. *Souffrir le* —, Tử đạo. Đau đớn lắm.

Martyriser, *a.* Giết vì đạo. Bắt chịu cực khổ lắm, gia hình, làm cực khổ. — *un cheval,* Đánh ngựa quá lẽ.

Martyrologe, *m.* Sách về các thánh tử đạo.

Maryland, *m.* Thứ thuốc hút xứ *Maryland.*

Mascarade, *f.* Sự giả dạng, sự mang mặt nạ. Kẻ giả hình, giả dạng.

Masculin, ne, *adj.* Thuộc về người nam. Giống đực, giống trống. *Enfant du sexe* —, Con trai. *La ligne masculine,* Đàng (bên) trai.

Masque, *m.* Mặt mẻ, mặt giả, mặt nạ, mặt mạc, lốt. Hình giả, làm bộ. *Porter un* —, Mang mặt nạ. *Lever* —, Dở mặt nạ. = Tỏ mình ra chán chường. *Sous le — de l'amitié,* Làm bộ thương yêu, thiết nghĩa.

Masqué, ée, *adj.* Mang mặt nạ, mặc lốt, giả dạng.

Digitized by Google

Bal masqué, Đám múa người giả dạng.

Masquer, *a.* Mang mặt nạ, mặc lốt. || *Au fig.* —, Giả hình, giấu, che khuất, áng mất. *Masquer sa haine*, Giấu lòng giận. *Le bois masque la rivière*, Lùm cây áng cái rạch. || SE MASQUER, *r.* Mang (đeo) mặt nạ.

Massacrant, te, *adj.* Hung quá, chịu không đặng. *Humeur* —, Tính quạu quọ, tính hung dữ lắm.

Massacre, *m.* Sự chém giết. *Le — des Innocents*, Sự chém giết các thánh Hài nhi. *Jeu de* —, Sự liệng hình cho ngã mà chơi.

Massacrer, *a.* Chém giết. || *Au fig.* —, Làm hư, làm vụng về. — *un habit*, Cắt áo, may áo hư hết.

Massacreur, *m.* Kẻ chém giết. Kẻ làm việc dở. —*de musique*, Đánh, thổi, hát bãn nhạc dở.

Massage, *m.* Sự bóp, sự đấm bóp.

Masse, *f.* Đống, cục lớn, khối. Hết thảy; nhiều. Dân. Tiền đậu lại, bạc chung lại. *Une — de pierres*, Một đống đá. *Une — d'affaires*, Nhiều việc lắm. *Soulever les masses*, Giục cả và dân. || EN MASSE, *loc. adv.* Nhiều lắm, đông lắm, hết thảy, cả đám. *Verser à la* —, Đóng, nạp, góp tiền đậu.

Masse, *f.* Búa sắt, vồ búa. Gậy đầu vàng cầm đi khi có lễ.

Massepain, *m.* Bánh khô (làm bằng hạnh nhơn với đường).

Masser, *a.* Hiệp lại, nhập lại cho dày. Bóp, đấm bóp. — *des troupes*, Thúc binh lại cho dày.

Massette, *f.* Búa nhỏ đập đá. || —, Cây bồ hoàng.

Masseur, euse, *s.* Kẻ bóp, kẻ đấm bóp.

Massicot, *m.* Bàn quày mà cắt giấy.

Massif, ive, *adj.* Dày, đặc, nặng. *Or* —, Vàng đặc. || *Au fig.* —, Thô kệch, quê mùa. *Homme* —, Người quê mùa, thô kệch. || MASSIF, *m.* Chỉ một chòm cây rậm, chòm núi, v. v.,,

Massue, *f.* Dùi gậy. — *de guerre*, Con vác. || *Au fig. Coup de massue*, Sự rủi ro bất kỳ.

Mastic, *m.* Hồ, hồ trám, khằng. Chai móng, nhựa vân hương thọ.

Masticage, *m.* Sự trám, sự xảm trét.

Mastication, *f.* Sự nhai.

Mastiquer, *a.* Trám, xảm, trét. Nhai.

Digitized by Google

Mastoc, *m.* Người mình to lớn, vô duyên, khó coi.

Mastodonte, *m.* Loài thú đời trước lụt cả giống như con voi.

Mastroquet, *m.* Quán rượu bá lẻ.

Masure, *f.* Nhà hư gần sập. Nhà xấu, lều, chòi.

Mât, *m.* Cột buồm, cột tàu. *Grand —,* Cột loan. — *d'artimon,* Cột lái, cột ưng. — *de cocagne,* Cột trơn thoa mỡ, có treo đồ cho người ta trèo lên mà lấy.

Mat, *m.* Nước chiếu tướng. *Être mat,* Bị chiếu.

Mat, mate, *adj.* Không láng(sáng).Chai. Điếc. Dày. *Or —,* Vàng xấu nước. *Son —,* Tiếng điếc. *Broderie mate,* Đồ thiêu dày.

Matador, *m.* Kẻ giết bò rừng trong trường đua vật. Người lớn, viên quan.

Matamore, *m.* Người dạn giả, kẻ hay khoe khoang, phách lối.

Match, *m.* Sự đấu chiến. Cuộc, tiền cuộc. *Un — de football,* Đá banh ăn cuộc, lãnh thưởng.

Matelas, *m.* Nệm, nệm chiếu.

Matelasser, *a.* Dồi nệm, dồi như dồi nệm vậy. *Natte matelassée,* Chiếu nệm.

Matelot, *m.* Bạn tàu, thủy thủ.—*de navire de guerre,* Lính thủy.

Matelote, *f.* Món cá nấu rượu. || À LA MATELOTE, *loc. adv.* Theo phép bạn tàu.

Mater, *a.* Chiếu tướng, đi nước bí. || *Au fig.* —, Hạ mạt. Hãm dẹp. — *l'orgueil de qqn,* Hạ mạt người kiêu ngạo. — *son corps,* Hãm mình.

Matérialisation, *f.* Sự làm cho ra vật có hình thể.

Matérialiser, *a.* Làm cho ra vật có hình thể. *Les passions matérialisent l'âme,* Linh hồn đầy tính nết xấu (ra như bớt tính thiêng liêng).

Matérialiste, *m.* Kẻ tin mọi sự là tài chất có hình thể cả.

Matérialité, *f.* Sự có hình thể, có tài chất.

Matériaux, *m. pl.* Tài liệu, vật liệu, đồ dùng mà làm việc, đồ khí dụng.

Matériel, elle, *adj.* Có xác, có tài chất, có hình thể. *Substance matérielle,* Giống có tài chất hình thể. *Esprit —,* Trí khôn ra ngu muội tối tăm. || MATÉRIEL, *s. m.* Đồ dùng mà làm công chuyện, đồ khí dụng. — *de ferme,* Đồ dùng làm ruộng, làm vườn.

Maternel, elle, *adj.* Thuộc về mẹ. Bên ngoại. *L'amour —,* Lòng mẹ thương con, ngãi mẹ. *Grand'mère ma-*

Digitized by Google

ternelle, Bà ngoại. *Langue maternelle*, Tiếng xứ sở mình.

Maternellement, *adv.* Cách như mẹ.

Maternité, *f.* Sự làm mẹ, tính mẹ. Nhà thương nuôi đờn bà đẻ. Nhà sinh.

Mathématicien, *m.* Kẻ thông phép toán, thầy dạy phép toán.

Mathématique, *adj.* Thuộc về phép toán, thuộc về tư thiên || *Au fig.*—, Chắc, chắc chắn. *Vérité*—, Sự chơn thật chắc chắn.

Mathématiquement, *adv.* Theo phép toán, theo phép số học.

Mathématiques, *f. pl.* Phép toán, số học, phép tư thiên. *Fort en*—, Thông số học, giỏi phép toán.

Matière, *f.* Đồ, vật, vật liệu, tài chất, tài liệu. — *première*,Đồ để dùng(làm). *La laine est la matière dont on fait le drap*, Lông chiên là đồ người ta dùng mà làm ra nĩ. || —, Việc, chuyện. Phần xác, hình thể. *Cỡ*, cớ sự, dịp. — *à procès*, Cớ sinh kiện. *Entrer en* —, Ráp việc đi. *Il n'y a pas* — *à*... Không lẽ mà... || EN—DE, *loc. prép.* Ve việc, về sự, trong đều, phần về.

Mâtin, *m.* Chó giữ nhà.

Matin, *m.* Sớm, sớm mai, buổi sớm, ban mai. *Se lever* —, Thức dậy sớm. *Deux heures du* —, Hai giờ sáng, khuya. || *Au fig. Le* —*de la vie*, Lúc xuân xanh.

Matinal, le, *adj.* Dậy sớm, thức sớm. *Il est* — *aujourd'hui*, Hôm nay nó dậy sớm. *Fleurs matinales*, Hoa nở sáng ngày.

Mâtiné, ée, *adj.* Chó, mèo lai giống.

Matinée, *f.* Buổi mai, ban mai, buổi sớm mai. *Faire la grasse*—, Dậy trưa, ngủ nướng. || —, Cuộc xem chơi thường buổi chiều.

Matines, *f. pl.* Kinh đọc sớm mai trước sáng.

Matineux, euse, *adj.* Hay dậy sớm.

Matois, se, *adj.* Quỉ quái, quỉ quyệt, khôn quỉ.

Matou, *m.* Con mèo đực.

Matraque, *f.* Cây làng cang, đoản côn, thước bãng.

Matras, *m.* Bình bằng chai cao cổ.

Matrice, *f.* Tử cung, lòng mẹ. Khuôn, rập, kiểu. Sổ bộ (thuế vụ).

Matricule, *f.* Sổ biên tên, bộ đinh, sổ bộ.

Matrimonial, le, *adj.* Thuộc về hôn phối, hôn nhơn.

Matrone, *f.* Bà, bà quan, bà lớn, bà cả. **Mụ bà.**

Digitized by Google

Maturation, *f.* Sự ươm chín, gần chín, muốn chín.

Mâture, *f.* Cột buồm tàu. Nghề (phép) dựng cột buồm tàu.

Maturément, *adv.* Cho kỉ cang, chín chắn.

Maturité, *f.* Sự (trái) chín. Sự (mụt) mủi. *La — de l'âge,* Tuổi khôn lớn. || *Au fig. Agir avec —,* Suy xét kỉ cang hẳn hòi.

Maudire, *a.* Trù ẻo, chưởi rủa, mắng nhiếc, xỉ mạ. Chúc dữ, từ bỏ. *Noé maudit son fils Cham,* Ông Noe chúc dữ cho con là thằng Cam.—*sa destinée,* Trách số phận mình.

Maudit, te, *adj.* Xấu xa, quái gở, khó chịu, khốn nạn. *Chemin —,* Đàng đi khó quá.—*caractère,* Tánh khó chịu.

Maugréer, *n.* Tức giận, đồ quạu, nổi giận, thách thức.

Mauresque, *f.* Quần rộng bằng vải mỏng.

Mausolée, *m.* Lăng, mồ mả quí trọng, phần mộ.

Maussade, *adj.* Quạu quọ, quẩu rẩu, buồn bực. *Air —,* Bộ quạu. *Temps —,* Trời buồn.

Maussadement, *adv.* Cách quạu quọ. *Il fait tout —,* Nó làm cái gì cũng quẩu rẩu hết.

Mauvais, se, *adj.* Xấu, xấu xa, độc ác, dữ. Khốn nạn. Dở, vụng. — *exemple,* Gương xấu. *Air mauvais,* Khí độc. — *ouvrier,* Thợ dở. *Avoir mauvaise mine,* Bộ đau. *Il fait —,* Trời xấu. *Mauvaise tête,* Người cứng cỏi.—*bruits,* Tiếng không tốt (làm hư danh người ta). — *ange,* Ma quỉ. *Sentir —,* Bay hơi thúi. *Trouver —,* Không ưng bụng, chẳng đành lòng. || *Les bons et les mauvais,* Kẻ tốt người xấu. Kẻ lành kẻ dữ.

Mauve, *f.* Cây cối xay, cây giẳng xay. || *Couleur mauve,* Sắc màu tím tím (như bông giẳng xay).

Mauviette, *f.* Chim chìa vôi, chim chà chiện nuôi mập. || *Au fig. —,* Người ốm yếu. *Manger comme une —,* Ăn nhỏ nhẻ.

Maxillaire, *adj.* Thuộc về hàm. *Os —,* Xương hàm. || *—, s. m. Maxillaire supérieur,* Hàm trên.

Maxima, *m. pl.* (*de maximum*). Lớn hơn, nhiều hơn hết. *Température —,* Cái nắng hơn hết.

Maxime, *f.* Câu luận, điều luận, lời cao ý.

Maximum, *m.* Lớn hơn hết, nhiều hơn hết. Nặng hơn hết. || Au maximum, *loc. adv.* Bất quá, chẳng qua là.

Digitized by Google

Mayonnaise, *f.* Nước chấm làm bằng dầu trộn với trứng gà.

Mazette, *f.* Ngựa dở. || —, Người dở, bất tài.

Me, *pr. pers.* Tôi, tao, cho tôi.

Mea culpa, *m. (Tiếng latinh)* tôi có tội. *Faire son —,* Chịu tội.

Méandre, *m.* Khúc sông quanh quẹo.

Mécanicien, *adj.* et *m.* Thợ làm (coi) máy, khán cơ.

Mécanique, *adj.* Thuộc về máy. || —, *s. f.* Máy, then máy. *Les arts mécaniques,* Nghề làm máy. *Étoffe fabriquée à la —,* Hàng vải dệt bằng máy. || *Au fig.—,* Vô ý, tự nhiên.

Mécaniquement, *adv.* Có máy, bằng máy.

Mécanisme, *m.* Máy, then máy. *Le — d'une pendule,* Máy đồng hồ. *Le — du langage,* Then máy tiếng nói.

Mécène, *m.* Kẻ phù hộ (trượng) người chữ nghĩa văn chương.

Méchamment, *adv.* Cách dữ, cách xấu.

Méchanceté, *f.* Tính gian tà. Lòng độc ác. Việc gian tà, lời nói xấu cho ai. *Faire une — à qqn,* Làm điều độc dữ cho ai.

Méchant, te, *adj.* Xấu xa, dữ tợn, bợm bãi. Xấu, hèn. Quỉ quái. *Un — homme,* Người độc dữ. *Méchante action,* Việc xấu (dữ). *Fuir les méchants,* Lánh kẻ dữ. *Méchante terre,* Đất xấu.

Mèche, *f.* Tim đèn, rọi. Gióc, lọn. Lưỡi khoan. — *de cheveux,* Lọn tóc. — *de fusée,* Ngòi pháo. || *Au fig. Être de — avec qqn,* Đồng tình với ai. *Éventer la —,* Làm cho lậu mưu ra. *Il n'y a pas —,* Không được.

Mécher, *a.* — *un tonneau,* Xông hơi diêm cho sạch lòng thùng.

Mécompte, *m.* Sự lầm, sự tính lầm. || *Au fig.* —, Sự luống trông, sự thất chí.

Méconnaissable, *adj.* Không nhìn biết được, không nhận mặt được. Ra khác hình.

Méconnaissance, *f.* Sự chẳng biết ơn, sự bất nhơn, sự phụ (bạc) ơn.

Méconnaissant, te, *adj.* Vô ơn, bội nghĩa, bạc tình.

Méconnaître, *a.* Không nhìn đến. Quên, bỏ quên, chẳng nhớ, không biết. *Dans ce costume on ne peut le —,* Nó bận đồ đó, họ không biết nó. — *ses frères,* Không nhìn đến anh em. —*un bienfait,* Bỏ quên công

Digitized by Google

ơn. || Se — ,*r.* Quên mình đi. *Les parvenus se méconnaissent,* Những kẻ khi không mà được phước nào, thì không nhớ đến kẻ nó đã mắc ơn.

Mécontent,te, *adj.* Không bằng (đành) lòng, không ưng bụng, phiền lòng. || —, *s. m.* Kẻ nguỵ nghịch. Kẻ làm nghịch. *Le parti des mécontents,* Phe kẻ nguỵ nghịch. Phe bất bình.

Mécontentement, *m.* Sự chẳng bằng lòng, sự phiền lòng.

Mécontenter, *a.* Làm cho chẳng bằng lòng, làm cho phiền lòng.—*tout le monde,* Ai cũng không bằng lòng ngó.

Mécréant, te, *adj.* et *s.* Chẳng tin, vô đạo. Kẻ vô đạo, kẻ chẳng tin, kẻ lạc đạo.

Médaille, *f.* Bài, bội bài. Ảnh vẩy, thánh bài.—*de la Ste Vierge,* Tượng ảnh Đức Bà. — *d'or,* Bài vàng, kim bài. — *d'honneur,* Bài thưởng công. — *militaire,* Thưởng dị bội bài. || *Au fig. Le revers de la —,* Sự xấu người ta hay là sự gì.

Médaillé,ée, *adj.* Kẻ được thương bội bài, kẻ đeo bội bài, kẻ đeo tượng ảnh.

Médaillon, *m.* Bội bài có bông de tích hay là hình mà đeo. Thứ bội bài lớn.

Médecin, *m.* Thầy thuốc, y sanh, lương y, điều hộ. *Aller chercher le—,* Đi rước thầy. || *Au fig. — des âmes,* Thầy cả. Cha linh hồn.

Médecine, *f.* Phép làm thuốc, y pháp. Thuốc, thuốc thang, thuốc xổ. *Faculté de—,* Y viện. —*annamite,* Thuốc nam.— *chinoise,* Thuốc bắc. *Exercer la —,* Làm nghề thuốc, làm thuốc. *Prendre une—,* Uống thuốc, xức, thoa, giặt thuốc.

Médeciner, *a.* Cho uống thuốc.

Médial, le, *adj.* Ở giữa, lọt vô giữa. *Lettre médiale,* Chữ ở giữa tiếng.

Médiam, ne, *adj.* Ở chính giữa, trung độ. *Veines médianes,* Mạch máu ơ giữa.

Médiateur, trice, *s.* Kẻ giúp lời, kẻ bàu chữa. Ke can gián, kẻ giao hoà. *Jésus-Christ est le — entre Dieu et les hommes,* Đ C G Kirixitô là đấng đã làm cho người ta hoà lại với Đ C T.

Médiation, *f.* Sự làm mai (mối).Sự giúp lời, sự giùm giúp, sự giúp làm hoà.

Médical, le, *adj.* Thuộc về thuốc. *Question médicale,* Nói về thuốc, việc thuốc, công việc chữa bịnh hoạn. *Propriétés médicales d'une*

Digitized by Google

plante, Sức, tánh loài săng cỏ nên thuốc.

Médicament, *m.* Thuốc (uống), thuốc thang, vị thuốc.

Médicamenter, *a.* Uống thuốc, cho uống thuốc. || Se—, *r.* Uống thuốc, mình làm thuốc cho mình.

Médicamenteux, euse, *adj.* Nên thuốc, có sức làm thuốc.

Médicastre, *m.* Thầy thuốc dở.

Médication, *f.* Sự cho uống thuốc. Phép làm thuốc. Sự thấm (chịu) thuốc.

Médicinal, le, *adj.* Nên thuốc, làm thuốc. *Plantes médicinales,* Săng cỏ nên (làm) thuốc.

Médicinier, *m.* Cây bạc phụ tử.

Médiocre, *adj.* Vừa vừa, vừa phải, tầm thường, sàn sàn vậy. *Homme —,* Người tầm thường. *Fortune —,* Của đủ ăn. *Vin —,* Rượu uống được (không ngon không dở).

Médiocrement, *adv.* Cách vừa vừa, tầm thường, sàn sàn vậy.

Médiocrité, *f.* Sự vừa vừa, sự tầm thường. Sự vừa đủ ăn. *Vivre dans la —,* Vừa đủ ăn, có đủ ăn. *Être d'une grande —,* Trí huệ không bao nhiêu, chẳng mấy lăm.

Médire, *n.* Nói hành, nói gièm, gièm chê. — *du prochain,* Nói hành kẻ khác.

Médisance, *f.* Sự nói hành, lời hành tỏi.

Médisant, te, *adj.* et *s.* Kẻ nói hành, kẻ nói chuyện xấu người ta.

Méditatif, ive, *adj.* Hay suy gẫm, hay suy nghĩ, hay ngẫm nghĩ.

Méditation, *f.* Sự suy gẫm, sự ngẫm, sự suy xét, sự ngẫm nghĩ. Sự nguyện gẫm.

Méditer, *a.* et *n.* Suy nghĩ, suy gẫm. Nguyện gẫm. Quyết lòng. — *sur une affaire importante,* Nghĩ về việc trọng. — *un plan,* Tính bày công chuyện.

Méditerrané, ée, *adj.* Ở giữa đất, trung. *Mer méditerranée,* Biển trung, trung hải.

Médium, *m.* Thế tiện, phương thế. Trung thinh. Con đồng, đồng cốt. *Servir de —,* Ngồi đồng. *Trouver un — dans une affaire,* Tìm đặng, gặp được thế tiện làm việc gì.

Médius, *m.* Ngón tay giữa.

Méduse, *f.* Con sứa, sứa gió. Con tinh quái (theo chuyện phongthần). *Tête de —,* Mặt mũi hì hợm xấu xa.

Méduser, *a.* Làm cho mê, cho quính.

Digitized by Google

Meeting, *m.* Hội chung nhóm mà nói về việc chung, việc nước nhà. Hội hàm, tụ tập.

Méfait, *m.* Tội lỗi, việc xấu, việc dữ, thiệt hại.

Méfiance, *f.* Tính hay hồ nghi sự trái cho người ta. Sự chẳng hay tin.

Méfiant, te, *adj.* et *s.* Hay nghi nan, chẳng hay tin.

Méfier, (Se) *r.* Hồ nghi, nghi nan, chẳng tin cậy.

Mégarde, *f.* Sự vô ý. || PAR MÉGARDE, *loc. adv.* Vô ý, bất ý, hơ hỏng, sơ ý. *Tomber par—dans un piège,* Bỡi hơ hỏng, vô ý mà sa hầm.

Mégère, *f.* Đờn bà hay giận dữ quạu quọ.

Mégisser, *a.* Thuộc da.

Mégisserie, *f.* Nghề (việc) thuộc da.

Mégissier, *m.* Thợ thuộc da.

Mégot, *m.* Tàn thuốc.

Méhâra *ou* **Méhâri,** *m.* Con lạc đà một gu.

Meilleur, eure, *adj.* Hơn, tốt hơn. *Sa santé est—,* Nó mạnh hơn trước. *Un — ouvrier,* Thợ giỏi hơn. || —, *s.* Sự tốt hơn hết, sự khá hơn hết.

Méjuger, *a.* Xét lầm, tưởng (tính) lầm, sái.

Mékong, *m.* Sông Mékong ở trên Lào chảy xuống đi ngang nước Caomên và Nam Kỳ.

Mélancolie, *f.* Sự ưu phiền, sự phiền muộn, sự buồn bực, sự buồn rầu.

Mélancolique, *adj.* Ưu sầu, buồn rầu, phiền muộn. Bất ngát. *Caractère—,* Tánh buồn rầu. *Chant —,* Hát giọng ai, cung thương.

Mélancoliquement, *adv.* Cách buồn.

Mélange, *m.* Sự pha, sự trộn, sự chế. Sự ở lộn lạo. *— d'eau et de vin,* Nước pha rượu. *Sans —,* Ròng, trọn. *Or sans—,* Vàng ròng. || —, *m. pl.* Sự gồm lại nhiều đều về văn vật. *Mélanges historiques,* Sử truyện góp.

Mélanger, *a.* Pha, trộn, đồ lộn, trộn trạo. — *des couleurs,* Trộn thuốc sơn.

Mélasse, *f.* Mật mía, mật ui.

Mêlé, ée, *adj.* Lộn bậy, lộn xộn. Rối, rối rắm. *Population mêlée,* Dân cư lộn lạo. *Cheveux mêlés,* Tóc rối. || *Sang—,* Lai, lai căn.

Mêlée, *f.* Chiến, trận, đám chiến. Đám đánh lộn. Sự rầy lộn. *Se jeter dans la—,* Ra trận, xáp trận.

Mêler, *a.* Trộn trộn trạo, pha lộn, đồ lộn. Làm rối. Đem vô (vào).—*de l'eau et du vin,* Pha nước với rượu. —*les cartes,* Trộn bài, xóc bài. —*les affaires au plaisir,* Và làm việc và chơi. || SE MÊLER, *r.* Trộn trạo, lộn

Digitized by Google

lạo, pha lộn. Xen vào. *Se —dès affaires d'autrui,* Xen vào trong việc kẻ khác. *Se —mal à propos,* Thày lay.

Mélèze, *m.* Sam thọ, bạch tiền tùng.

Méliacées, *f. pl.* Xuyên luyện tử.

Mélilot, *m.* Cây chỉa ba.

Méli-mélo, *m.* Lộn lạo, bậy bạ, tạp nhụ.

Mélinite, *f.* Thứ thuốc súng mạnh lắm.

Mélisse, *f.* Cây tử tô, cây tía tô. || *Eau de —,* Rượu mạnh ngâm tử tô.

Mellifère, *adj.* Có mật có đường, có nước ngọt.

Mélodie, *f.* Sự (tiếng) hát rập ràng êm tai. Phép dạy cách hát rập ràng. Sự êm tài, sự dịu dàng.—*du style,* Văn nói êm tai lắm.

Mélodieusement, *adv.* Cách êm ái, cách êm tai.

Mélodieux, euse, *adj.* Rập ràng, dịu dàng, êm tai.

Mélodrame, *m.* Tuồng truyện.

Mélomane, *s.* Kẻ ham nhạc quá. Người mê hát xướng ca nhạc quá.

Melon, *m.* Dưa gang, dưa bở.—*d'eau,* Dưa hấu. || —, Nón [tròn như trái dưa].

Melongène, *f.* Cà. Mướp.

Melonnière, *f.* Chỗ trồng dưa gang.

Membrane, *f.* Da mỏng, màng.

Membraneux, euse, *adj.* Bằng da mỏng, có da mỏng.

Membre, *m.* Phần thân thể, mình mẩy. Thuộc viên. Phần câu. *Couper les membres,* Chặt chơn tay. *Être — de...* Thuộc về. *Les membres du conseil municipal,* Hương chức hội thành phố.

Membré, ée, *adj.* Có vóc, to xương hóc.

Membrure, *f.* Phần thân thể. Đố, khuông mặt trám.

Même, *adj.* Cũng vậy, như vậy, vậy chúc. *C'est toujours la — chose,* Cũng vậy hoài, trước sau cũng vậy. *Habiter la — maison,* Ở chung một nhà. *Moi-même,* Tôi chút; *Lui-même,* Nó chúc. || —, *adv.* Nữa, lại nữa, mà lại. || De même que, *loc. conj.* Như thể. || De —, Tout de —, *loc. adv.* Cũng vậy. *Être à —,* Có thế, có lẽ đặng.

Mêmement, *adv.* Cũng vậy, như vậy.

Mémento, *m.* Dấu để mà nhớ, cái nhắc lại. Sách biên những đều gì mà nhớ. Kinh cầu cho kẻ sống và kẻ chết đang khi làm lễ.

Mémoire, *f.* Sự nhớ, trí nhớ. Sự nhắc lại, dấu tích. Tiếng để lại. *Il a une bonne —,* Nó sáng dạ lắm. *Laisser une—glorieuse,* Để tiếng

Digitized by Google

tốt lại cho người ta nhớ. || *De—d'homme*, Đã lâu năm lắm.

Mémoire, *m.* Sự cọng của tốn. Bài luận, trạng tấu, đơn từ. Sổ trường biên. Sổ (sách) giải nghĩa sự gì cho rõ hiểu. || —, *pl.* Sử ký, sách sử.

Mémorable, *adj.* Đáng nhớ. Vinh hiển, cả thể. *Raconter les faits mémorables des Français*, Thuật lại những truyện cả thể của người Langsa.

Mémorandum, *m.* Sổ đều phải nhớ. Tờ kể nhón lại việc phải bàn tính.

Mémorer, *a.* Nhắc lại.

Mémorial, *m.* Sách biên ký, sổ nhựt ký, nhựt trình. Sách sử, sử ký.

Menaçant, te, *adj.* Hăm he, ngăm đe. *Visage —*, Mặt hung hăng. || *Au fig. Temps—*, Trời muốn mưa. *Avenir —*, Sợ sau đây sẽ mắc nạn, sẽ gặp rủi ro.

Menace, *f.* Sự ngăm đe. *Avec menaces*, Lung lăng.

Menacer, *a.* Hăm he, ngăm đe, đe loi, đe phạt. — *de coups*, Hăm đánh. *Cette église menace ruine*, Nhà thờ nầy muốn sập.

Ménage, *m.* Việc nhà cữa, việc tề gia. Trụm một cái nhà ; gia đạo. *S'occuper du —*, Lo việc nhà việc cữa. *Acheter un — complet*, Mua trụm một sở nhà. *Faire bon —*, Ở thuận hoà. *Femme de —*, Đờn bà mướn coi việc nhà. *Entrer en —*, Cưới vợ lấy chồng.

Ménagement, *m.* Sự vì nể, sự duông thứ. Sự vị mặt. *Prendre des ménagements*, Nhiêu thứ.

Ménager, *a.* Tồn ít, nhín ra, tiện tặn. Nhiêu thứ, vì nể. — *sa fortune*, Tiện tặn của mình.—*sa santé*, Dưỡng sức.—*une entrevue*, Lo cho đặng gặp nhau. || SE MÉNAGER, *r.* Dong thân.

Ménager, ère, *adj.* Cần kiệm, giữ lo việc nhà. || —, *s. f.* Đờn bà lo việc nhà cữa.

Ménagerie, *f.* Chỗ nuôi thú vật lạ mà chơi.

Mendiant, te, *s.* Đứa ăn mày, kẻ đi xin, bần nhơn.

Mendicité, *f.* Sự ăn mày, sự đi xin. Sự nghèo khổ, cơ nghèo. Hành khất.

Mendier, *n.* Ăn mày, đi xin. Phổ khuyến. || —, *v. a.* Đi xin, nài xin.—*une place*, Nài xin việc làm (sở mần).

Menée, *f.* Chước móc, mưu thế. Đường nai tách. *Déjouer les menées d'un intrigant*, Phá mưu kín.

Mener, *a.* Đưa, dắc đi, đem đi, dẫn đi. Đuổi, lùa.—*un enfant à l'école*, Dắc con

Digitized by Google

trẻ đi học.—*en prison*, Dẫn vô khám. || *Au fig.* —*une campagne contre le gouvernement*, Nói nghịch với nhà nước (trong nhựt trình). —*du blé au marché*, Chở chuyên lúa đến chợ. || *Au fig.* — *qqn*, Trị người nào. —*une affaire*, Lo việc. — *loin*, Ra trọng hệ. — *son mari*, Cai trị chồng. — *à bonne fin*, Làm xong, làm rồi. — *à la baguette*, Ở gắt gỏng.

Ménétrier, *m.* Kẻ kéo đờn cho người ta múa chơi.

Meneur, *m.* Kẻ dắc đi, kẻ đưa đi, kẻ chỉ ra. || *Au fig.* —, Kẻ xui mưu, kẻ đồ mưu. *On a arrêté les meneurs de la révolte*, Bắt được hết mấy đứa xui mưu làm loạn.

Menhir, *m.* Hòn đá.

Méninge, *f.* Da bao óc.

Méningite, *f.* Bịnh đau da bao óc.

Menotte, *f.* Tay (tiếng con nít dùng). || —, *pl.* Xiềng khóa tay, còng tay, dây trói tay. *Ceps et* —, Trất cốc. *Mettre les* —, Còng (trói) tay.

Mensonge, *m.* Sự dối trá, lời nói dối, sự nói láo. Chuyện bày đặt, chuyện phong thần. Sự sai lầm, sự phù vân giả trá. *Les mensonges de la vie*, Sự vô ích giả trá thế gian.

Mensonger, ère, *adj.* Giả dối, dối trá, láo xược. *Paroles mensongères*, Lời nói láo.

Mensongèrement, *adv* Cách dối trá.

Mensualité, *f.* Tiền phải trả mỗi tháng.

Mensuel, elle, *adj.* Mỗi tháng, từ tháng. *Bulletin*—, Nhựt báo nguyệt đề.

Mensuellement, *adv.* Mỗi tháng, từ tháng. *Payé* —, Mỗi tháng lãnh tiền.

Mensuration, *f.* Phép đo mặt người ta cho đặng sau dễ nhìn.

Mental, le, *adj.* Trong lòng, trong trí khôn. *Calcul* —, Toán trong trí, tính rợ. *Oraison mentale*, Cầu nguyện trong lòng. *Aliénation mentale*, Máu (tinh) điên.

Mentalement, *adv.* Trong trí, trong lòng. *Prier Dieu* —, Cầu xin Chúa trong lòng trong trí.

Mentalité, *f.* Cách suy xét

Menteur, euse, *adj.s.* Nói dối, nói láo. Dối trá, láo xược. Kẻ hay nói dối. *Visage* —, Bộ mặt láo xược.

Menthe, *f.* Rau húng. — *pouliot*, Bạc hà.

Mention, *f.* Sự nhắc. *Faire* — *de*, Nói đến, kể ra, nhắc đến. *Obtenir une* — *honorable*, Được xướng danh khi thi.

Digitized by Google

Mentionner, *a.* Nhắc đến, nói đến. Xướng danh.

Mentir, *n.* Nói dối, nói láo, nói giấu.

Menton, *m.* Cằm.

Mentonnet, *m.* Cái khoen gài chốt cửa đóng.

Mentonnière, *f.* Quai nón.

Mentor, *m.* Thầy, thầy dạy bảo.

Menu, ue, *adj.* Nhỏ, mỏng mảnh. — *bois,* Củi nhỏ, củi vụn. — *morceau,* Miếng nhỏ. *Menue monnaie,* Tiền đồng, bạc vụn. *Menu peuple,* Dân hèn. *Menus plaisirs,* Xài phí bá láp. || —, *s. m.* Giấy biên các món đồ ăn. ||—, *adv.* Nhỏ, nhỏ nhỏ. *Hacher —,* Bằm nhỏ.

Menuiser, *a.* Mần đồ mộc nhỏ nhỏ.

Menuiserie, *f.* Nghề thợ mộc, nghề gỗ.

Menuisier, *m.* Thợ mộc.

Méphitique, *adj.* Độc. *Air —,* Khí độc.

Méprendre, (Se) *r.* Lầm, lộn.

Mépris, *m.* Sự khinh dể, sự dể ngươi, sự chê bai, sự nhạo báng. *Digne de —,* Đáng khinh dể. *Le — de la mort,* Sự không sợ chết. || AU MÉPRIS DE.. *loc. prép.* Chẳng kể, bất kể.

Méprisable, *adj.* Đáng chê, đáng khinh.

Méprisant, te, *adj.* Chê, khinh dể, khinh khi, kiêu căng. *Air —,* Bộ khinh khi. *Ton —,* Giọng nói kiêu căng.

Méprise, *f.* Sự sai lầm, sự lộn. *Commettre une —,* Sai lầm, lộn.

Mépriser, *a.* Chê bai, khinh dể, nhạo báng. Chẳng sá kể chi, chẳng màng. — *le danger,* Chẳng sợ sự hiểm nghèo.

Mer, *f.* Biển, bể. *La haute —,* Biển khơi. *Basse —,* Nước ròng sát. *Pleine —,* Nước đầy mà. *Le mal de —,* Sự đại sóng || *Au fig. —,* Nhiều lắm. *Une — de délices,* Sung sướng biết chừng nào. *Bras de —,* Xép biển. *Mettre en —,* Ra khơi. *Tenir la —,* Vượt biển. *C'est la — à boire,* Đó là việc khó quá sức.

Mercantile, *adj.* Thuộc về sự buôn bán. Tham của, ham lợi. *Esprit —,* Tính khí hay tham, dục lợi.

Mercenaire, *adj.* et *s.* Cho có tiền, ăn tiền. Kẻ làm cho có tiền, kẻ làm mướn. *Ouvrier —,* Thợ mướn, kẻ làm mướn. *Troupes mercenaires,* Binh mướn. || *Âme —,* Lòng dễ hối lộ, dễ mua.

Mercerie, *f.* Tiệm bán hàng xén (như chỉ, kim...).

Merci, *m.* Cám ơn, đội ơn,

Digitized by Google

giả ơn. *Dieu merci!* Đội ơn Chúa. *Dire —*, Cám ơn.

Merci, *f.* Sự thương xót, lòng nhân từ. *Crier—*, Kêu xin thương xót lấy. *Sans—*, Bất nhơn. *Être à la — de qqn*, Ở dưới phép ai.

Mercier, ière, *s.* Kẻ bán hàng xén (đồ may, vá...).

Mercredi, *m.* Ngày thứ tư (trong tuần lễ). *Mercredi des Cendres*, Ngày thứ tư lễ Tro đầu mùa chay.

Mercure, *m.* Thủy ngân. Sao thủy tinh.

Mercuriale, *f.* Giá chợ. || —, Lời quở tr ch. *Subir une—*, Bị quở, bị la, bị rầy, bị ó. || —, Rau mại.

Mercuriel, elle, *adj.* Có thủy ngân.

Merde, *f.* Cứt.

Mère, *f.* Mẹ, má, mẫu. — *adoptive*, Mẹ nuôi. *Belle-mère*, Bà gia, nhạc mẫu, mẹ chồng, mẹ vợ. — *de miséricorde*, Mẹ nhơn từ vô cùng. || *Au fig. La — patrie*, Chánh quê hương. *Maison—*, Nhà chánh. *Idée —*, Chánh ý. *L'oisiveté est la — de tous les vices*, Ở nhưng không là cội rễ những tính nết xấu.

Méridien, *m.* Chính ngọ, thượng ngọ thuyến.

Méridienne, *f.* Giấc nghỉ trưa. *Faire la—*, Nghỉ trưa.

Méridional, le, *adj.* Ở phía nam. *Peuples méridionaux*, Dân sự ở phía nam.

Mérinos, *m.* Thứ con trừu có lông tốt nhứt. Đồ nĩ bằng thứ lông trừu *mérinos*.

Mérise, *f.* Trái cây anh đào rừng. Trái trường.

Mérisier, *m.* Cây anh đào rừng. Cây trường.

Méritant, te, *adj.* Đáng, có công. *Les plus méritants*, Kẻ có công nhiều hơn.

Mérite, *m.* Công nghiệp, công lao, công danh. *Acquérir des mérites*, Lập công nghiệp. *D'un—accompli*, Công thành danh toại. *Le — d'un livre*, Đều tốt trong sách, đều đáng khen, đáng nhớ.

Mériter, *a.* Đáng. — *une récompense*, Đáng thưởng. —*la corde*, Đáng chết treo. *Bien — de*, Làm ơn, làm ích cho...

Méritoire, *adj.* Có công, đáng khen, đáng thưởng. *Courage —*, Lòng mạnh bạo đáng thưởng.

Merlan, *m.* Tên thứ cá biển.

Merle, *m.* Con sẻ đém, bạch thiệt điểu. Con nhồng, con sảnh. || *Au fig. Un vilain —*, Người khó lòng lắm.

Merlin, *m.* Vồ búa (đập bò làm thịt). Thứ búa (riu) bửa củi.

Digitized by Google

Merveille, *f.* Sự lạ lùng, điều lạ. *Cette maison est une—,* Nhà nầy tốt nhứt hạng. *Promettre monts et merveilles,* Hứa bốc mạc. || À MERVEILLE, *loc. adv.* Hay lắm, tốt lắm!

Merveilleusement, *adv.* Cách lạ, cách hay lắm.

Merveilleux, euse, *adj.* Lạ, lạ lùng, rất hay, linh. *Pouvoir —,* Phép lạ, phép linh. *Remède —,* Thuốc hay quá, linh dược. || *—, s. m.* Phép linh.

Mes, *adj. poss. pl.* Của tôi.

Mésalliance, *f.* Sự cưới vợ, lấy chồng chẳng xứng đôi vừa lứa.

Mésallier, *a.* Cưới vợ, gả con chẳng xứng đôi. || SE MÉSALLIER, *r.* Cưới vợ, lấy chồng không xứng mình.

Mésange, *f.* Thứ chim bạc má.

Mésaventure, *f.* Sự rủi, sự rủi ro, sự hệ.

Mesdames, *f. pl.* Các bà.

Mesdemoiselles, *f. pl.* Các cô.

Mésestime, *f.* Sự in trí về người nào, sự không ưa người nào. Sự đánh giá vật thấp hơn giá thiệt nó.

Mésestimer, *a.* In trí về người nào. Không ưa ai. Chê, khinh khi, làm cho ra hèn. Đánh giá vật thấp hơn giá thiệt nó.

Mésintelligence, *f.* Sự bất thuận, sự bất binh.

Mesquin, ne, *adj.* Rít róng, hà tiện, tiện tặn, bần thỉu. *Décor —,* Sự trần thiết không ra gì. *Caractère —,* Tính khí hèn hạ.

Mesquinerie, *f.* Sự rít róng.

Mess, *m.* Quán quan binh ăn chung, bàn các quan võ ăn với nhau.

Message, *m.* Sự dặn (nhắn) nói, hay là đem cái gì. Thơ từ, tin tức. *Être chargé d'un —,* Lãnh đem hay là nói điều gì cho ai.

Messager, ère, *s.* Sứ, sứ nhơn. Kẻ đem tin, kẻ đem (đi) thơ từ.

Messagerie, *f.* Tàu đò, xe đò. || *Messageries fluviales,* Hãng tàu chạy trong sông. *Messageries maritimes,* Hãng tàu đi biển.

Messe, *f.* Lễ, lễ misa. *Dire, célébrer la —,* Làm lễ, tế lễ. *Aller, assister à la —,* Đi xem lễ, chầu lễ. *Demander une —,* Xin lễ. *Grand' —,* Lễ hát. *Basse —,* Lễ thường (không có hát theo lễ nhạc).

Messéant, te, *adj.* Bất lịch sự, vô phép, chẳng xứng. *Posture messéante,* Bộ tịch vô phép, không xứng đáng.

Messianique, *adj.* Thuộc về đấng Cứu Thế.

Digitized by Google

Messie, *m.* Đấng Cứu Thế, Chúa cứu thế.

Messieurs, *m. pl.* Các ông.

Mesua, *(bois de fer), f.* Cây váp.

Mesurable, *adj.* Đo được, lường, cân được.

Mesurage, *m.* Sự đo, sự đong, sự lường, sự cân.

Mesure, *f.* Thước đo, ni, cái ni. Nhịp, dịp. *Prendre —,* Lấy (đo) ni. *— de capacité,* Đấu, lường, vuông, gia. *Battre la —,* Đánh nhịp. || *Au fig.* Ngằn, chừng, độ. Phương thế, phép. *Sans —,* Vô ngằn, vô cùng. || OUTRE MESURE, *loc. adv.* Quá chừng. || À MESURE QUE, *loc. conj.* Bao nhiêu, tùy theo, cũng một lượt đó. *Au fur et à —,* Liên tiếp, kế luôn, luôn, lần hồi.

Mesuré, ée, *adj.* Đã đo, đã đong, đã cân, đã lường. Bằng tịnh, khôn ngoan. *Aller à pas mesurés,* Đi chậm chậm, đi thủng thỉnh. *Ton —,* Tiếng nói bằng tịnh, có chẻn dừng.

Mesurer, *a.* Đo, đong, lường, ra ni. Suy lượng, biết chừng. Lường theo. *— un champ,* Đo ruộng, đạc điền. *— la récompense au mérite,* Lượng theo công mà ban phần thưởng. || **Se —,** *r.* Đua nhau. Đánh lộn. *Ils se sont mesurés,* Chúng nó đã đánh lộn với nhau.

Mesureur, *m.* Kẻ đo, kẻ đong (lường), kẻ cân.

Mésuser, *n.* Dùng chẳng nên.

Métairie, *f.* Đám ruộng, đám đất cho mướn.

Métal, *m.* Kim, loại kim. (vàng, bạc, chì, v. v.)

Métalepse, *f.* Phép nói tiếng khác thế cho tiếng chính.

Métallifère, *adj.* Có kim, hay sinh kim. *Terrain —,* Đất có kim, mỏ kim.

Métallique, *adj.* Thuộc về loại kim. *Argent —,* Bạc đồng.

Métallisation, *f.* Sự xuy.

Métallographie, *f.* Phép luận về loại kim.

Métallurgie, *f.* Phép khai mỏ cùng thét và rèn loại kim. Khoa học luyện kim khí.

Métallurgique, *adj.* Thuộc về phép lấy và thét cùng rèn loại kim. *Usine —,* Nhà (lò) thét cùng rèn loại kim.

Métamorphose, *f.* Sự đổi hình, biến sắc, đổi ra khác, sự biến hóa. *La — des insectes,* Sự loại sâu hóa con khác.

Métamorphoser, *a.* Đổi hình, biến sắc, đổi ra

Digitized by Google

khác, hoá ra khác. || *Au fig. Les honneurs l'ont métamorphosé*, Sự vinh hoa đã đổi tính khí nó ra khác xưa. || SE MÉTAMORPHOSER, *r.* Lộn giống, biến hoá, tự hoá. *La chenille se métamorphose en papillon*, Con sâu hoá ra con bướm.

Métaphore, *f.* Cách nói bóng, sự nói bóng dáng.

Métaphorique, *adj.* Nói bóng, bóng dáng. *Style —*, Văn nói bóng dáng.

Métaphysicien, *m.* Kẻ học phép luận thiên địa quỉ thần.

Métaphysique, *f.* Phép luận thiên địa quỉ thần, các điều vô hình. || —, *adj.* Cao kỳ. *Raisonnement —*, Lý cao kỳ quá.

Métayage, *m.* Phép cho ai thuê (mướn) đất, ruộng.

Métayer, ère, *s.* Kẻ mướn đất ruộng, tá điền.

Métempsycose, *f.* Luân hồi, đạo luân hồi, sự lộn kiếp.

Météore, *m.* Cảnh tinh, điềm lạ trên không, sự dị biến trên không. *L'arc-en-ciel est un —*, Cái mống là một điềm lạ trên trời.

Météorique, *adj.* Thuộc về cảnh tinh, về sự dị biến trên không.

Météorologie, *f.* Phép luận về sự dị biến trên không.

Météorologique, *adj.* Thuộc về cảnh tinh, về sự dị biến trên trời. *Bulletin —*, Nhựt báo cắt nghĩa về sự khí trời trong tuần trong tháng.

Méthode, *f.* Mẹo mực, cách thế, niêm luật, khuôn phép. *Chacun a sa —*, Ai ai đều có cách thế riêng mình.

Méthodique, *adj.* Có mẹo mực, có thứ tự. *Esprit —*, Trí ý mực thước.

Méthodiquement, *adv.* Có mẹo mực. *Travailler —*, Làm ăn chín chắn có nề nếp.

Méthodisme, *m.* Phe lạc đạo.

Méticuleux, euse, *adj.* Hay sợ, hay nhát, nhát gan, đa nghi. *Caractère —*, Tính nhát.

Métier, *m.* Nghề, nghề nghiệp, kị nghệ. — *des armes*, Nghề võ, vũ nghệ. — *de tisserand*, Nghề dệt cửi. || — *à tisser*, Không (giường) cửi.

Métis, isse, *adj. s.* Lai, lai căn.

Métisser, *a.* Làm cho ra lai giống.

Métoposcopie, *f.* Phép coi tướng mà bói.

Métrage, *m.* Sự đo thước.

Mètre, *m.* Thước, thước đo, thước tấc. — *carré*, Thước vuông. — *cube*,

Digitized by Google

Thước vuông đông đặc. || —, Mẹo văn thơ, vận hạn thơ.

Métrer, *a.* Đo, đo thước.

Métrique, *adj.* Thuộc về thước. *Système —,* Phép đo thước.

Métrologie, *f.* Bổn dạy về cân lượng.

Métromane, *m.* Kẻ ham làm thơ phú, điên chữ.

Métronome, *m.* Máy đánh nhịp.

Métropole, *f.* Chánh nước, chánh quấc. Chánh kinh đô. Chánh sở Giám mục cả.

Métropolitain, ne, *adj.* Thuộc về chánh nước. || *Église métropolitaine,* Nhà thờ chánh sở Giám mục cả.

Mets, *m.* Đồ ăn, của ăn, món ăn, vật ăn. — *délicieux,* Đồ ăn ngon, của ăn mĩ vị.

Mettable, *adj.* Đặt được, để được. *Ce pantalon n'est plus —,* Cái quần nầy bận không đặng nữa.

Mettre, *a.* Đặt, để, bỏ. — *sur la table,* Để trên bàn. — *un habit,* Mặc (bận) áo. || — *la table,* Dọn bàn. — *un chapeau,* Đội nón. — *de côté,* Để nín lại, để dành. — *à l'épreuve,* Thử, thử coi. — *à la porte,* Đuổi đi. — *de la discrétion dans sa conduite,* Ăn ở dễ dặt. || Se mettre, *r.* — *en colère,* Phát (nổi) giận. — *à table,* Ngồi bàn, ngồi ăn. — *à travailler,* Bắt tay làm. — *avec goût,* Ăn bận phải thế.

Meuble, *m.* Đồ, đồ đạc, đồ trang sức, tủ ghế. || —, *adj. Terre meuble,* Đất thịt, đất xốp (dễ cày). *Biens meubles,* Đồ đạc (của) dời được, đồ di dịch được.

Meubler, *a.* Dọn cho có đồ đạc. — *sa maison,* Sắm sửa đồ đạc trong nhà. || *Au fig. — sa mémoire,* Học thêm nhiều điều. || Se —, *r.* Sắm đồ đạc trong nhà.

Meuglement, *m. (ou Beuglement),* Sự rống, tiếng rống.

Meule, *f.* Cối đá, cối xay. Đống, đụn. || — *à aiguiser,* Đá mài. — *de paille,* Đụn (đống) rơm.

Meulier, *m.* Thợ cối đá. thợ cối xay.

Meulier, ière, *adj.* Thuộc về đá cối. *Pierre meulière,* Đá cối. || Meulière, *s. f.* Đá cối, mỏ lấy đá cối.

Meunerie, *f.* Nghề xay lúa. Hàng xáo.

Meunier, ière, *s.* Kẻ xay lúa, kẻ xay hàng xáo.

Meurtre, *m.* Sự giết (chém người, tội giết người, tội sát nhơn. || *Au fig. Quel —!* Hư hại biết chừng nào!

Meurtrier, ière, *s.* Kẻ

Digitized by Google

giết người. || —, *adj.* Độc, độc dữ. *Climat* —, Thủy thổ độc, địa khí độc.

Meurtrière, *f.* Mà súng, lỗ châu mai (núp mà bắn kẻ vây).

Meurtrir, *a.* Đánh sưng bầm. Làm bầm dập (về trái cây). || *Se meurtrir légèrement,* Giọt da. || *Au fig. Cœur meurtri,* Lòng phiền não.

Meurtrissure, *f.* Bầm, vít đánh sưng bầm. Sự đau lòng.

Meute, *f.* Bầy chó săn.

Mévente, *f.* Sự bán lỗ.

Mi, *m.* Dấu hát (dấu *mi*). || —, Tiếng để trước tiếng khác chỉ nửa, vi dụ: *Minuit,* Nửa đêm.

Miasme, *m.* Hơi độc, khí độc.

Miaulement, *m.* Tiếng mèo ngao, gào.

Miauler, *n.* Ngao, kêu ngao, gào.

Mica, *m.* Thanh kim thạch (Thứ đá sáng có vảy có lớp). — *en feuilles,* Thiên tăng thạch.

Mi-carême, *f.* Nửa (giữa) mùa chạy.

Miche, *f.* Ổ bánh mì lớn.

Michel, *m.* Minhghê. *Saint* —, Ông thánh Minhghê.

Micmac, *m.* Mưu mô, chước móc, thế thần. *Que signifie tout ce* —? Cái gì lộn xộn vậy?

Microbe, *m.* Vật nhỏ quá. Loại tế vi ở trong khí, trong nước hay truyền nhiễm nhiều bịnh.

Microscope, *m.* Kính hiển vi.

Microscopique, *adj.* Nhỏ quá (phải có kính hiển vi mới thấy đặng). *Animal*—, Vật nhỏ quá phải có kính hiển vi mới thấy đặng.

Midi, *m.* Trưa, đứng bóng, chánh ngọ. Nam, phía (phương) nam. *L'après-midi,* Buổi chiều. *Les peuples du* —, Dân ở hướng nam.

Mie, *f.* — *de pain,* Ruột bánh mì.

Mie, *f.* (*pour amie*), Bạn hữu, yêu dấu.

Miel, *m.* Mật ong. || *Au fig. Paroles de* —, Lời ngọt ngào.

Miellé, ée, *adj.* Có pha mật ong.

Mielleux, euse, *adj.* Có mật. || *Au fig.*—, Ngọt, ngọt ngào. *Tenir un langage* —, Nói ngọt lạt.

Mien, mienne, *adj. poss.* Của tôi. || —, *pron. poss. (Avec le, la, les) Voilà ses livres, voici les miens,* Đó là sách của nó, đây là của tôi. || LES MIENS, *s. pl.* Bà con thân thuộc tôi.

Miette, *f.* Vụn bánh, mụn bánh, miếng vụn. *Les*

Digitized by Google

miettes d'un repas, Đồ ăn dư, cơm thừa cá cặn. *Mettre en miettes*, Đập bể nát hết.

Mieux, *adv.* Hơn, tốt hơn, hay hơn, khá hơn. *Ceci est—*, Cái nầy khá hơn. *Aller mieux (d'un malade)*, Khá hơn. *Tant—*, Thì càng hay. || LE—DU MONDE, *loc. adv.* Tốt lắm, phải lắm, hay lắm.

Mièvre, *adj.* Lẳng lơ, lanh lợi. Ốm yếu, hay đau.

Mignard, de, *adj.* Có duyên, ngộ. Xảnh xẹ.

Mignardise, *f.* Duyên, nết xảnh xẹ.

Mignon, onne, *adj.* Nhỏng nhảnh. Tử tế, lịch sự, ngộ, có duyên, mĩ miều. *Visage —*, Mặt có duyên. *Péché—*, Tội quen phạm.

Mignonnette, *f.* Nhi nữ lịch sự. Thứ ren nhỏ và tốt lắm.

Mignoter, *a.* — *un enfant*, Nựng, vuốt ve con nít.

Migraine, *f.* Sự nhức đầu một phía mà thôi.

Migration, *f.* Sự sang đi xứ khác mà ở.

Mijaurée, *f.* Đờn bà hay làm bộ tịch khó coi. *Faire la—*, Làm bộ tịch thấy bắt tức cười, mà phát ghét.

Mijoter, *a.* et *n.* Nấu riu riu lửa. || *Au fig.* —, Lo đến lâu ngày, bày bố lâu ngày. *Un complot se mijote*, Tập lập toan liệu lâu ngày lâu tháng.

Mikado, *m.* Hoàng đế nước Nhựt Bổn.

Mil, *adj. num.* Ngàn, một ngàn. *L'an mil neuf cent seize*, Năm một ngàn chín trăm mười sáu.

Mil, *m.* V. MILLET.

Milan, *m.* Con diều, chim diều hâu, lão ưng.

Milice, *f.* Binh lính, lính tráng. *Milices célestes*, Các thiên thần.

Milicien, *m.* Lính, tên lính, lính lệ.

Milieu, *m.* Giữa, trung tim, chính giữa. *Au milieu*, Ở giữa. *Le — du jour*, Trưa, nửa ngày. *Le—du discours*, Nửa phần bài giảng. || AU MILIEU DE, *loc. prép.* Ở giữa, chính giữa. *L'empire du—*, Trung quốc.

Militaire, *adj.* Thuộc về lính. *L'art —*, Nghề võ. *Heure —*, Giờ chắc, đúng. || —, *s. m.* Lính, quân lính. Nghiệp võ. *Le civil et le militaire*, Văn võ. *Faire son service —*, Ở lính.

Militairement, *adv.* Theo phép võ, phép lính. *Juger —*, Xử theo phép lính.

Militant, te, *adj.* Đang đánh giặc, còn ở chốn chiến trường. *Église mili-*

Digitized by Google

tante, Hội thánh ở dưới thế gian nầy.

Militariser, *a.* Buộc phải ăn ở theo phép lính.

Militarisme, *m.* Cách nương sức binh gia mà cai trị.

Militer, *n.* Chống lại, cự lại. Giùm giúp. *Cet argument milite en ma faveur*, Lẽ đó nói binh tôi.

Mille, *adj. num.* Ngàn, thiên, nghìn. *Dix mille*, Mười ngàn, một muôn.

Mille, *m.* Dặm một ngàn bước.

Millénaire, *adj. num.* Được một ngàn. || —, *s. m.* Một ngàn năm.

Mille-pattes *ou* **Mille pieds**, *m.* Con rít. Con cuốn chiếu. Con giời.

Mille-pertuis, *m.* Hoàng ngưu đậu. — *blanc*, Cây lành ngạnh trắng.

Millésime, *m.* Chữ số chỉ năm. Năm đề trong đồng tiền, trong đính bài. *Le — de cette année est 1924*, Năm nay là thứ 1924.

Millet, *m.* Bắp bộp, lúa kê, tiểu mễ.

Milliaire, *adj. Pierre —*, Đá mốc chỉ đường đi một ngàn thước.

Milliard, *m.* Một ngàn triệu.

Milliardaire, *m.* Giàu lớn (tới một ngàn triệu quan tiền). Đại phú gia.

Millième, *adj. num.* Phần ngàn. || —, *s. m. Un millième*, Phần một ngàn.

Millier, *m.* Một ngàn, cả ngàn. *Un — de fagots*, Cả ngàn que củi. *Des milliers d'oiseaux*, Chim chóc vô số.

Milligramme, *m.* Phần một ngàn trong một *gramme*.

Millimètre, *m.* Phần một ngàn trong một thước. Một ly.

Million, *m.* Một triệu, một trăm vạn. || *Au fig. Je vous l'ai dit un — de fois*, Tao đã nói cái đó với mầy biết là mấy lần rồi.

Millionième, *adj. num.* Phần triệu.

Millionnaire, *adj.* et *s.* Giàu bạc triệu, giàu muôn hộ.

Milord, *m.* Ông lớn. Đại phú gia, (tiếng kêu các ông lớn bên Hồng mao). Người giàu có, nhà giàu. Thứ xe sang trọng.

Mime, *m.* Đờn nhái giỏi, thằng hề.

Mimer, *a.* Nhái, học bộ, bắt chước chơi.

Mimique, *f.* Phép nhái, phép học bộ.

Mimosa, *f.* Cỏ trinh nữ, cây mất cỡ.

Minable, *adj.* Bần khổ, cùng cực. *Air —*, Bộ bần khổ.

Digitized by Google

Minaret, *m.* Tháp nhà thờ đạo Hồi Lồi.

Minauder, *n.* Làm bộ mặt cho dễ thương, làm bộ thiết yếu, làm bộ mơn trớn.

Minauderie, *f.* Bộ mặt làm cho người ta ưa.

Mince, *adj.* Mỏng, mỏng mảnh, sưa. Ít lắm, không bao nhiêu. *Colonnade —,* Vải mỏng (sưa). — *revenu,* Lợi ít lắm.

Mine, *f.* Bộ tướng, bộ mặt, hình dạng. *Bonne —,* Tốt tướng, hình mạnh. *Avoir mauvaise —,* Bộ tướng ốm yếu. *Faire — de,* Giả đò. *Affecter une — grave,* Làm bộ nghiêm.

Mine, *f.* Mỏ.— *d'or,* Mỏ vàng. — *de charbon,* Mỏ than đá. || —, Nghạch (lỗ) đào mà đặt hỏa lôi phục.

Miner, *a.* Đào, đào móc. Xoi, đục, ăn lượn vào. — *un pont,* Đặt hỏa lôi phục mà phá cầu. || *Au fig. La maladie le mine,* Bịnh làm cho nó mất sức (mòn mỏi).

Minerai, *m.* Quánh, khoáng tử. — *de fer,* Quánh sắt.

Minéral, *m.* Loại kim thạch. || —, *adj.* Thuộc về loại kim. *Le règne —,* Ngũ kim loại.

Minéralogie, *f.* Phép luận về loại kim thạch.

Minéralogiste, *m.* Kẻ thông phép luận về loại kim thạch.

Minerve, *f.* Bụt nữ khôn ngoan. Máy in nhỏ có bàn đạp.

Minet, ette, *s.* Mèo con.

Mineur, *m.* Kẻ làm dưới hầm mỏ. Lính đào ngạch mà đặt hỏa lôi phục.

Mineur, eure, *s.* et *adj.* Con trẻ chưa đến tuổi khôn (là 21 tuổi), chưa thành nhơn. Nhỏ hơn, ít hơn. *Frère —,* Em. *Ordres mineurs,* Bốn chức nhỏ thuộc về chức thầy cả.

Miniature, *f.* Phép vẽ thâu nhỏ lại.

Minier, ière, *adj.* Thuộc về mỏ. *Industrie minière,* Nghề đào mỏ. || MINIÈRE, *s. f.* Mỏ cạn.

Minime, *adj.* Nhỏ quá, ít quá, nhỏ xíu. *Valeur —,* Giá không bao nhiêu.

Minimum, *m.* Nhỏ hơn hết, ít hơn hết, nhẹ hơn hết. *Appliquer le —,* Bắt phạt phần phạt nhẹ hơn hết theo mặt luật.

Ministère, *m.* Quờn, chức, chức phận. Sự giúp, sự phù hộ. — *public,* Thị sự, chánh đề hình. — *de la guerre,* Binh bộ, Tòa binh bộ. — *de la justice,* Hình bộ. — *des affaires étrangères,* Tòa thương bạc. *Se bien acquitter de son —,* Làm trọn niềm việc chức phận mình.

Digitized by Google

Ministériel, elle, *adj.* Thuộc về bộ. *Circulaire—*, Tờ bộ. *Un ministériel*, Người theo ý bộ.

Ministre, *m.* Quan đại thần, quan thượng thơ. Sứ. *— d'État*, Tể thần, quấc tướng. *— des rites (cultes)* Lễ bộ thượng thơ. *— de l'intérieur*, Lại bộ thượng thơ. *— plénipotentiaire*, Toàn quyền đại thần. Khâm sai. *Les ministres de Dieu*, Các thầy đạc đức tế lễ Đức Chúa Trời. || *—, (protestant)*, Thầy cả đạo lạc.

Minium, *m.* Son, ngân châu, dạ đinh châu, hồng đơn. *— de Chine*, Son tàu.

Minois, *m.* Mặt, mặt mũi.

Minoré, *m.* Thầy có chịu chức nhỏ (thuộc về chức thầy cả).

Minorité, *f.* Phần ít hơn, phần (phe) ít người hơn. Sự chưa đến tuổi khôn (là 21 tuổi), chưa thành nhơn. *La — des français*, Phần ít hơn trong người Langsa.

Minoterie, *f.* Sở làm bột mà bán. Lò bột.

Minotier, *m.* Chủ sở làm bột mà bán.

Minuit, *s. m.* Nửa đêm, khuya.

Minuscule, *adj.* Nhỏ xíu. || *—, s. f.* Chữ nhỏ.

Minute, *f.* Phút, giây phút, một lát. Nảo. Chánh bổn. *Dans une —*, Một giây (lát) nữa.

Minuter, *a.* Viết chánh bổn, làm nảo ra. *—un télégramme*, Viết nảo tờ dây thép.

Minutie, *f.* Vặt, vặt vạnh. Đồ vặt vẻo. Chuyện mảy mún. *S'arrêter à des minuties*, Lo về những đều nhỏ mọn (không đáng lo).

Minutieusement, *adv.* Kỉ cang từ điều, từ chút.

Minutieux, euse, *adj.* Táy táy. Kỉ cang quá, tiểu vẽ từ chút.

Mioche, *m.* Con nhỏ, thằng nhỏ.

Mi-parti, ie, *adj.* Phần nửa. *Robe mi-partie de soie blanche et de velours noir*, Áo nửa lụa trắng nửa nhung đen.

Mirabelle, *f.* Thứ trái lý, mai vàng nhỏ trái và tròn.

Miracle, *m.* Phép lạ, sự lạ. *Les miracles de Lourdes*, Những phép lạ Đức Chúa Bà làm tại *Lourdes*. *Il est arrivé à temps c'est un vrai —*, Nó tới kịp là quá thiệt.

Miraculeusement, *adv.* Cách lạ, cách có phép lạ, nhờ phép lạ. *Guéri—*, Nhờ Chúa làm phép lạ thì mới đặng lành.

Miraculeux, euse, *adj.* Lạ lùng, có phép lạ, bởi phép lạ. *Guérison miracu-*

Digitized by Google

leuse, Sự lành đã bởi nhờ phép lạ.

Mirador, *m.* Nhà vòm, vọng lầu, thanh trông. Giàn trò, cái gác làm trên cây mà rình thịt.

Mirage, *m.* Sáng chiếu vật nơi chơn trời. || *Au fig.* —, Sự giả trá, sự lường gạt. *Ton espoir n'est qu'un* —, Sự mầy trông cậy là giả trá mà thôi.

Mire, *f.* Con ruồi để nhắm mà bắn. *Point de* —, Chỗ nhắm mà bắn. —*de nivellement*, Cây bông tiêu có mực thước để mà nhắm cho bằng.

Mirer, *a.* Nhắm, nhắm nhía. Ngó. — *un œuf*, Coi trứng gà cho biết tốt hay là ung vữa rồi. || SE MIRER, *r.* Nhắm mặt, soi gương, soi mặt.

Mirifique, *adj.* Lạ lùng, dị kỳ.

Mirliflore, *m.* Trai hay làm bộ, hay làm dị.

Mirliton, *m.* Ống trúc khoét lỗ bịt giấy thổi chơi.

Miroboiant, te, *adj.* Lạ lùng, dị kỳ.

Miroir, *m.* Kính, kính soi. mặt kính. *Se regarder dans un* —, Soi kính, soi gương. —*ardent*, Kính lấy lửa. —*à alouettes*, Đồ nhận nhiều miếng kính giả như chim. || *Au fig. Le visage est le* — *de l'âme*, Cái mặt là kính chiếu linh hồn ra.

Miroitant, te, *adj.* Sáng giới, chiếu sáng ngời.

Miroitement, *m.* Sự chiếu (chói) sáng.

Miroiter, *n.* Chiếu (chói) sáng, sáng ngời. || *Au fig. Faire* —, Chiếu sáng đều gì mà đẹp hay là gạt ai.

Miroiterie, *f.* Chỗ làm (bán) kính.

Mis, se, *adj. Bien* —, Ăn mặc tử tế. *Mal* —, Lem hem, lèn xèn.

Misaine, *f.* Cột buồm mũi.

Misanthrope, *adj.* et *s.* Kẻ ưa ở một mình. Không muốn thông công với người ta, ghét đời.

Mise, *f.* Cách ăn mặc. — *élégante*, Ăn mặc lịch sự. || — *de fonds*, Vốn hùn. — *au jeu*, Tiền đặt khi chơi cờ bạc. — *en vente*, Sự phát mãi. — *à prix*, Giá định bán. || — *en liberté*, Sự tha, sự thí đi.

Misérable, *adj.* Cùng cực, khốn nạn, nghèo khổ. Đáng thương xót. Gian tà, khốn nạn, xấu xa lắm. *Fin* —, Chết khốn nạn, cơ bần, đói rách. || —, *s.* Kẻ nghèo khổ, kẻ khó khăn, đứa khốn nạn. *Secourir les misérables*, Giúp đỡ những kẻ khó khăn. *C'est un* —, Đó là đứa xấu, đồ khốn nạn.

Digitized by Google

Misérablement, *adv.* Cách khốn nạn. *Vivre —,* Sống nghèo cực lắm, ăn ở xấu xa khốn nạn.

Misère, *f.* Sự nghèo đói, sự bần cùng, sự khốn nạn, tai nạn. Gian truân, tân khổ. *Temps de —,* Thì hoạn nạn. *Les misères de la vie,* Sự cực khổ ở đời nầy.

Miséréré, *m.* Kinh than thứ 50 vua Đavid. *Colique de —,* Chứng đau bụng bảo.

Miséreux, *adj.* et *s.* Kẻ nghèo khổ.

Miséricorde, *f.* Lòng thương xót, lòng nhơn từ, lòng (sự) dong thứ. *Demander —,* Cầu xin tha thứ. *Faire —,* Dong thứ, thứ tha. *À tout péché —,* Tội nào cũng nên tha thứ. || *—! interj.* Ủa ! Thương hại thì thôi đá.

Miséricordieux, euse, *adj.* Có lòng nhơn từ, hay thương xót.

Missel, *m.* Sách lễ.

Mission, *f.* Sự sai đi. Việc lãnh mà làm. Việc giảng đạo. *La société des Missions-Étrangères,* Hội đi giảng đạo ngoại quốc. *Recevoir une —,* Lãnh công việc gì mà làm.

Missionnaire, *m.* Thầy cả sai đi giảng đạo. Thầy cả dòng sai. — *apostolique,* Thầy cả Tòa thánh sai đi giảng đạo.

Missive, *f.* Thơ, thơ từ. *Expédier une —,* Gởi thơ.

Mistral, *m.* Gió (dông) bởi phía tây bắc thổi ra.

Mitaine, *f.* Bao tay bằng nĩ có ngón tay cái mà thôi.

Mite, *f.* Con sâu hay ăn, cắn đồ bằng nĩ, da...

Mitigation, *f.* Sự bớt, sự làm cho nhẹ, sự làm cho êm.

Mitiger, *a.* Bớt (làm) cho nhẹ, làm cho êm. — *une loi,* Gia giảm mặt luật.

Mitonner, *a.* Tính lâu trước. — *une affaire,* Tính lâu ngày trước cho chắc được việc. || —, *n.* Nấu lâu mà riu riu lửa. *La soupe mitonne,* Xúp nấu lâu mà chụm củi ít.

Mitoyen, enne, *adj.* Giữa, chung. *Mur —,* Vách nửa về bên nầy, nửa về bên kia. Vách chung hai chủ.

Mitraille, *f.* Nhiều đạn sắt nạp súng mà bắn cho hại hơn. *Canon chargé à —,* Súng nạp nhiều đạn nhiều sắt. *Sous la —,* Ở giữa trận.

Mitrailler, *a.* Bắn đạn sắt chùm.

Mitrailleuse, *f.* Súng đồng nhỏ bắn liên thinh. Máy chiến bắn đại bác.

Mitre, *f.* Mũ, mão. — *d'Évêque,* Mũ Giám Mục.

Digitized by Google

Mitré, ée, *adj.* Đội mũ. *Abbé —,* Thầy dòng có phép đội mũ Giám mục.

Mitron, *m.* Kẻ giúp (nhồi bột) trong lò bánh.

Mi-voix, (à) *loc, adv.* Nói (hát) tiếng nhỏ nhỏ.

Mixte, *adj.* Lộn lạo. trộn trạo, pha lộn. *École —,* Nhà trường chung cho con trai con gái học. *Train —,* Hàng xe lửa nhiều bực. *Mariage —,* Người có đạo kết bạn với người ngoại hay là lạc đạo.

Mixtion, *f.* Sự pha, sự chế thuốc; sự pha lộn.

Mixture, *f.* Thuốc chế, thuốc pha. Đồ pha lộn.

Mnémonique, *adj.* et *s.* Thuộc về trí nhớ. *Moyen —,* Cách giúp cho dễ nhớ.

Mobile, *adj.* Hay máy, hay động, day động, đổi dời. *Pont —,* Cầu xây được. *Caractère —,* Tính hay đổi. || *—, s. m.* Cớ, ý, máy, sức. *Le vol a été le — du crime,* Cố ý muốn ăn trộm, nên mới giết người ta.

Mobilier, *m.* Đồ đạc, đồ di dịch được. *Acheter un —,* Mua đồ đạc.

Mobilier, ière, *adj.* Về đồ đạc. *Vente mobilière,* Sự phát bán đồ. *Saisie mobilière,* Sự xiết đồ. *Biens mobiliers,* Của cải như bàn ghế tủ (chớ không phải tiền bạc).

Mobilisation, *f.* Sự động binh, sự kéo binh, sự sai binh, sự viện binh.

Mobiliser, *a.* Động binh, sai binh, viện binh. Làm cho ra đồ di dịch. || *Au fig. Il a mobilisé tout son personnel pour ce travail,* Nó bắt hết đầy tớ làm việc đó.

Mobilité, *f.* Sự dễ day động, sự hay đổi dời. *— du regard,* Sự ngó lịa.

Modalité, *f.* Cách thế ở. Cung hát nhịp nhàng.

Mode, *m.* Cách, phép, phương thế. *Le — de gouvernement,* Phép cai trị.

Mode, *f.* Thói tục, cách thế, phép, ý. *À la — annamite,* Theo phép annam. *Chapeau à la —,* Cái nón theo tục. *Magasin de modes,* Phố bán đồ theo thì theo tục.

Modelage, *m.* Sự thợ chạm theo kiểu.

Modèle, *m.* Kiểu, cảo, mẫu, kiểu cách. *Donner un —,* Ra kiểu. *— d'écriture,* Chữ kiểu, chữ mẫu. || *Au fig.—,* Gương. *— de piété filiale,* Gương trung hiếu.

Modeler, *a.* Ra kiểu, làm kiểu. || *Au fig. — sa vertu,* Bắt chước gương lành. || SE—, *r.* Bắt chước.

Modeleur, *m.* Thợ lấy kiểu. Thợ nắn hình.

Modèque, *f.* Dây chùm bao.

Modérateur, trice, *s.* Kẻ

Digitized by Google

cầm quờn sửa trị, kẻ cai trị. *Dieu—de l'univers*, Chúa cầm quờn sửa trị trên trời dưới đất. || —, *adj. Pouvoir—*, Quờn phép cầm mực. || —, *s. m.* Cái để khiến máy chạy cho vừa chừng.

Modération, *f.* Cách ở cho vừa phải, tiết kiệm, tiết độ. Thích trung. *Manger avec —*, Ăn vừa phải.

Modéré, ée, *adj.* et *s.* Vừa vừa, vừa phải, có độ, có mực, tiết kiệm. Kẻ hay thìn lòng. *Prix—*, Giá vừa vừa. *Chaleur modérée*, Nắng ui ui. || —, *s.* Kẻ theo phe ôn hòa.

Modérément, *adv.* Cách vừa phải, cách tiết kiệm.

Modérer, *a.* Bớt, giữ mực, chế độ, thìn.—*ses dépenses*, Bớt xài phí. — *sa colère*, Thìn lòng giận. || SE MODÉRER, *r.* Thìn mình, thìn lòng, cầm mình lại.

Moderne, *adj.* Đời nay, mới, kim thời. *Histoire —*, Truyện đời nay. || À LA MODERNE, *loc. adv.* Theo đời nay. || LES MODERNES, *pl.* Người đời nay.

Modernisme, *m.* Cuộc duy tân. Phe luận lẽ nghịch phép đạo.

Modeste *adj.* Chính chuyên, có đức hạnh, có nết na, nhu mì. Tầm thường, vừa vừa. *Jeune fille —*, Con gái nhu mì. *Une—maison*, Nhà tầm thường. — *dans ses désirs*, Không ham cái gì cho quá.

Modestement, *adv.* Cách nết na, cách khiêm nhượng, cách tầm thường.

Modestie, *f.* Nết na, đức hạnh, đức khiêm nhượng. *Blesser la —*, Phạm đức nết na.

Modicité, *f.* Sự ít, sự có ít. — *des ressources*, Sự có ít của. — *du prix*, Giá rẻ.

Modifiable, *adj.* Đổi được, sửa lại được.

Modification, *f.* Sự đổi, sự sửa lại. *Le projet doit subir des modifications*, Đều phỏng định còn phải sửa lại nữa.

Modifier, *a.* Đổi, sửa lại. — *les prix*, Đổi giá. — *une loi*, Sửa luật lại.

Modique, *adj.* Vừa, ít, mọn, nhỏ, không bao nhiêu. *Dépense—*, Sở tổn ít.. *Prix —*, Giá rẻ.

Modiquement, *adv.* Ít, không bao nhiêu.

Modiste, *s.* Kẻ làm (bán) đồ ăn mặc theo tục.

Modulation, *f.* Sự hát rập ràng, sự ngâm nga.

Moduler, *a.* Hát nhịp nhàng, hát ngâm nga.

Moelle, *f.* Tủy, tỉ xương, tim lõm. — *des os*, Tủy xương. — *de jonc*, Tim bấc.

Digitized by Google

Moelleux, euse, *adj.* Có tủy, dầy tủy. Êm. dịu dàng. *Voix moelleuse,* Tiếng dịu dàng. *Drap—,* Nĩ dịu, mịn.

Moellon, *m.* Đá để xây.

Mœurs, *f. pl.* Nết na, tính nết. Phong tục, thói phép, nết ăn thói ở. *Bonnes —,* Nết (thói) tốt, thiện hạnh. *N'avoir pas de —,* Không có nết na. Có nết xấu.

Moi, *pron. pers.* Tôi, tao. Trẫm. *Pour —,* Cho tôi. || *À moi!* Cứu tôi với!

Moignon, *m.* Khúc chơn tay đã chặt còn lại. Nhánh cây lớn đã đốn rồi còn lại.

Moindre, *adj.* Nhỏ hơn, ít hơn, kém hơn, thua kém. *Le — bruit l'effraye,* Nó nghe tiếng nhỏ mặc lòng nó cũng sợ.

Moine, *m.* Thầy tu hành, thầy dòng, viện tu. Lò lửa hơ giường.

Moineau, *m.* Chim sẻ sẻ. || *Au fig. Quel vilain —,* Thằng bá láp.

Moins, *adv.* Ít hơn, không bằng, kém hơn. Thiếu. *Deux heures — un quart,* Hai giờ thiếu một khắc. *Il est — grand que moi,* Nó nhỏ hơn tôi. || Au moins, du moins, *loc. adv.* Ít nữa là. || À moins que, *loc. conj.* Trừ ra có... *Ni plus ni moins,* (Không nhiều không ít), Cũng vậy, như vậy, như thể. || *Le moins,* Có ít, một chút. || *De moins en moins,* Một khi một ít, càng ngày càng ít hơn.

Moire, *f.* Hàng có vân, thủy ba dợn sóng. Lụa vóc.

Moiré, ée, *adj.* Có vân, thủy ba dợn sóng.

Mois, *m.* Tháng, nguyệt, ngoạt. Tiền tháng. *Toucher son—,* Lãnh tiền tháng.

Moïse. *f.* Trính, trịnh nhà.

Moïse, Ông Moïsen. || —, Cái nôi để con nít mới sanh nằm.

Moisi, ie, *adj.* Mốc, mốc meo. *Pain—,* Bánh mốc. || —, *s. m.* Cái (sự gì) mốc đi.

Moisir, *a.* Làm cho mốc. *L'humidité moisit tout,* Khí thấp làm cho mốc đồ hết. || —, *n.* et Semoisir, *r.* Mốc, ra mốc, mốc meo. *Le fromage se moisit,* Bánh sữa mốc hết.

Moisissure, *f.* Sự mốc.

Moisson, *f.* Sự gặt hái, mùa gặt. Lúa thóc. || *Au fig. — de gloire,* Sự được danh tiếng bởi những điều cả thể mình đã làm.

Moissonner, *a.* Gặt, gặt hái. || *Au fig.* —, Phá, hại, làm hư hại. Góp đặng nhiều. *Le fer moissonne tout,* Gươm dao nó phá hư hại hết.

Moissonneur, euse, *s.* Kẻ gặt hái, tay gặt, con gặt.

Digitized by Google

Moissonneuse, *f.* Máy gặt lúa.

Moite, *adj.* Iu ỉu, ướt ướt, ướt át. *Avoir les mains moites,* Tay ướt.

Moiteur, *f.* Sự iu ỉu, sự ướt.

Moitié, *f.* Nửa, phân nửa, nửa phần. || À MOITIÉ, *loc. adv,* Nửa chừng, phân nửa. || *Au fig.*—, Vợ.

Moka, Thành phố xứ Arabia. || —, *s, m. Café moka,* Trà phe xứ moka.

Mol, molle, *adj. V.* MOU.

Molaire, *adj.* et *s. f.* Răng cấm.

Môle, *m.* Bờ đập ngoài cữa biển.

Molécule, *f.* Cái gì nhỏ quá chừng. Bụi bụi, trần ai.

Molène, *f.* Cây mảng thảo.

Molesquine, *ou* Moleskine, *f.* Thứ vải bố người ta làm giống như da *maroquin* vậy. Thứ vải để may lót áo, quần.

Molestation, *f.* Sự khuấy khỏa, sự làm rầu, sự làm cực.

Molester, *a.* Khuấy khỏa, làm rầu, làm cực.

Molette, *f.* Chày đá để tán thuốc. Thứ bánh xe có chia để thúc ngựa. Mụt mềm mọc nơi đùi chơn ngựa.

Mollasse, *adj.* Mềm xẹo, lệu. || *Au fig.* —, Yếu ớt, biếng nhác.

Mollement, *adv.* Cách yếu điệu. Cách nhát gan, cách ơ hờ. *Vivre* —, Ăn ở yếu điệu.

Mollesse, *f.* Sự mềm, sự mềm mại, sự bệu. Sự yếu ớt, sự yếu sức, sự nhát, sự yếu điệu.

Mollet, *m.* Bắp chơn.

Mollet, ette, *adj.* Mềm, dịu, êm. *Œuf mollet,* Trứng gà luộc sơ.

Molletière, *f.* Tất mang ngoài giày.

Molleton, *m.* Thứ nĩ dày dịu, mịn.

Mollir, *n.* Ra mềm, ra êm, dịu đi. *Les troupes sont sur le point de mollir,* Binh nó gần chạy. *Son courage mollit,* Mỏn sức (mạnh).

Mollugo, *(des portulacées)* Cỏ đắng.

Mollusque, *m.* Thứ loại mềm mình như: ốc, hàu, con mực...

Molosse, *m.* Thứ chó ngao.

Moment, *m.* Giây phút, chúc, lát, hồi. *Dans un* —, Một lát (một chúc) nữa. *Profiter du* —, Sẵn dịp, thừa cơ. *Dernier* —, Hồi sau hết. Giờ sau hết. || PAR MOMENT, *loc. adv.* Có hồi, có cơn, từ hồi. || AU MOMENT DE... *loc. prép.* Khi nào, đang khi, trong khi. *Du moment que...* Bởi vì. *À tout*—, Luôn luôn, chẳng dừng, mãi, hoài.

Digitized by Google

Momentané, ée, *adj.* Một giây một lát, một hồi. Chóng qua, tạm. *Joie momentanée,* Vui tạm.

Momentanément, *adv.* Một giây một lát, tạm vậy, không bao lâu.

Momerie, *f.* Sự giả đò, sự làm bộ kì khôi. Lễ nhạc kì cục.

Momie, *f.* Xác chết xức thuốc thơm bó chặt lại mà chôn. Thây ma khô không rã. || *Au fig.*—, Người yếu điệu, người biếng nhác.

Momifier, *a.* Làm ra thây bó. || *Au fig.* Se momifier, *r.* Ra tối dạ, ra u mê. Ra ốm đi.

Momordique, *f.* Dây khổ qua.

Mon, *adj. poss. m.* Của tôi. — *livre,* Sách của tôi.

Monacal, le, *adj.* Thuộc về nhà dòng. *Mener une vie monacale,* Ăn ở như thầy dòng.

Monachante, *m.* Cá bò.

Monade, *m.* Trần ai.

Monarchie, *f.* Nước có vua trị. Phép nước có vua trị.

Monarchique, *adj.* Thuộc về phép nước có vua trị. *État —,* Nước có vua trị.

Monarchiste, *m.* Kẻ theo phe có vua.

Monarque, *m.* Vua, quân vương, hoàng đế.

Monastère, *m.* Nhà tu, nhà dòng. Viện tu.

Monastique, *adj.* Thuộc về nhà dòng. *Embrasser la vie —,* Đi tu.

Monbin, *m.* Cây cóc.

Monceau, *m.* Đống. — *de sable,* Đống cát. *Mettre en —,* Chất đống, vun đống. || *Au fig.* —, Nhiều. *Des monceaux d'or,* Vàng bạc nhiều lắm.

Mondain, *adj.* et *s.* Ham sự vui chơi thế gian, kẻ yêu sự thế gian. Phàm gian, phù vân, mộng huyễn.

Mondanité, *f.* Sự giả trá thế gian.

Monde, *m.* Thế gian, đất, đời, dương gian. Chốn trần ai, cõi phàm gian. Người ta. Nhiều người. *Il a invité du —,* Người đã mời nhiều người. *L'autre —,* Đời sau, kiếp khác. *Le nouveau —,* Thế giái mới. *Quitter le —,* Bỏ thế gian (đi tu). *Venir au —,* Ra đời. *Les cinq parties du —,* Năm phương thế gian.

Monétaire, *adj.* Thuộc về tiền bạc.

Mongolie, *f.* Xứ Mông cổ.

Moniteur, trice, *s.* Thầy chỉ bảo, kẻ khuyên bảo. Trò giám.

Monition, *f.* Lời răn bảo, lời khuyên bảo trước.

Digitized by Google

Monitoire, *adj.* et *s.* Tờ trát đòi kẻ tri trình phải ra làm chứng.

Monnaie, *f.* Đồng tiền, đồng bạc, tiền bạc, bạc lẻ (vụn). *Battre, frapper de la —,* Đúc tiền bạc. *Faire de la —,* Đổi tiền bạc.

Monnayer, *a.* Đúc ra tiền, ra bạc.

Monnayeur, *m.* Kẻ đúc tiền bạc cho Nhà nước. *Faux —,* Kẻ đúc tiền (bạc) giả.

Monocle, *m.* Kính một con mắt.

Monocorde, *m.* Đờn kìm một dây. Đờn độc huyền.

Monogramme, *m.* Chữ viết tắt. *J M J est le — de Jésus Marie Joseph,* Chữ tắt J M J là tên Đức Chúa Giêgiu, Đức Chúa Bà Maria, Ông thánh Giude.

Monographie, *f.* Bài viết về một điều. Sự vẽ cảnh một.

Monolithe, *adj.* et *s.* Nguyên một tấm đá.

Monologue, *m.* Lúc nói lối, sự nói khó một mình. *Débiter un —,* Nói cho một lối.

Monomane, *adj.* et *s.* Kẻ có chứng điên trí ngẫm nghĩ có một điều mà thôi; chứng khùng.

Monopole, *m.* Phép được bán một mình đồ kia đồ nọ. Hoa chi. Phép bán một mình một chợ. *Avoir le — du sel,* Phép bán muối về một mình mà thôi.

Monopoliser, *a.* Làm hoa chi. Đóng cả.

Monoptère, *adj. Poisson —,* Cá có một cánh.

Monosyllabe, *m.* Tiếng có một vần, như: *Pain, bon.*

Monosyllabique, *adj.* Có một vần. *La langue annamite est —,* Trong tiếng annam tiếng nào cũng có một vần một.

Monothéisme, *m.* Đạo dạy thờ có một Chúa mà thôi.

Monothéiste, *s.* Kẻ thờ một Chúa mà thôi.

Monothélisme, *m.* Đạo lạc xưa dạy trong Đức Chúa Giêgiu dầu có hai tính song có một ý muốn mà thôi.

Monotone, *adj.* Cứ một cung một giọng mãi. *Chant —,* Hát có một cung hoài. || *Au fig. —,* Cứ một trực mãi, trước sau cũng vậy. *Vie —,* Không đổi cách ăn thói ở.

Monotonie, *f.* Sự cứ một giọng, một trực.

Monseigneur, *m.* Đức ông, Đức Cha, || MESSEIGNEURS, NOSSEIGNEURS, *pl.* Các đức ông.

Monsieur, *m.* Ông. || *Faire le —,* Làm bộ ông lớn, làm mặt sang.

Digitized by Google

Monstre, *m.* Vật quái gở, tinh quái, yêu quái, súc nghiệt; bà chằn. Người xấu bất nhơn.

Monstrueusement, *adv.* Cách lạ lùng, quá chừng quá đỗi.

Monstrueux, euse, *adj.* Quái gở, gớm ghiếc, xấu xa. Lạ lùng, phi thường, quá chừng quá đỗi. *Animal —,* Thú vật lạ, quái, ít có, kì cục.

Monstruosité, *f.* Đều(sự) quái gở, sự gì gớm ghiếc. Sự lạ lùng, phi thường, quá chừng. *Ce que vous dites est une —,* Cái đều anh nói thì quái gở thiệt.

Mont, *m.* Núi, non, núi non,sơn. *Monts verdoyants,* Non xanh. || *Aller par monts et par vaux,* Trèo non lặn suối, chạy ngược chạy xuôi. *Promettre monts et merveilles,* Hứa nhiều điều lắm, hứa bốc mạc.

Montage, *m.* Sự lên, sự đem lên. Sự ráp lại, sự ráp vày. *Le — d'une machine,* Sự ráp máy lại.

Montagnard, de, *s.* et *adj.* Kẻ ở đất núi, người ở rừng núi.

Montagne, *f.* Núi non, trái núi, sơn cốc. Nhiều lắm. *— de glaces,* Một đống nước đá, tuyết. *Chaîne de —,* Rạng núi, dãy núi. || *Au fig. Se faire une — d'une difficulté,* Việc gì khó, lấy làm nặng nề quá.

Montagneux, euse, *adj.* Có nhiều núi, núi non. *Pays —,* Chỗ (xứ) có nhiều núi.

Montant, *m.* Số cộng, sự cộng tính. Cây ngang, thanh ngang. *Le — des recettes,* Số cộng tiền thâu. *Le — d'une porte,* Thanh cữa.

Montant, te, *adj.* Lên, dốc. *Chemin —,* Đường dốc. *Marée montante,* Nước lớn. *Garde montante,* Lính canh mới thay cho lính đã gác phiên rồi.

Mont-de-piété, *m.* Tiệm cầm đồ.

Monte-charge, *m.* Máy trục.

Monté, ée, *adj.* Có đủ, sắm đủ, có nhiều. *Bien — en marchandises,* Có hàng hoá nhiều. || *Avoir la tête montée,* Long đầu long óc. *Être monté,* Nổi giận.

Montée, *f.* Đàng dốc.

Monter, *n.* Lên, trèo lên. Leo lên. *La rivière monte,* Sông ăn lên. *Le riz monte,* Lúa lên(phát)giá.— *à l'étage,* Lên lầu. || *Au fig. — en grade,* Lên chức, thăng chức.—*à cheval,* Cỡi ngựa. *Le tout monte à 100 fr.,* Tính gộp hết đặng 100 quan

Digitized by Google

tiền tây. || —, *v. a.* Lên, kéo (đem) lên. Ráp vày, ráp lại. Làm, sắm sửa. Phủ. *Monter une machine*, Ráp máy. —*des bijoux*, Đậu đồ vàng bạc. —*une rizerie*, Lập lò xay lúa giã gạo. —*la garde*, Canh, cầm canh. —*une cabale*, Lập mưu. || SE MONTER, *r.* Giận. *Se — en marchandises*, Sắm hàng nhiều.

Monteur, *s. m.* Thợ đậu đồ vàng bạc.

Montgolfière, *f.* Lồng khí, tàu khí. Trái khói.

Monticule, *m.* Núi nhỏ, gò, nổng, giồng, đồi.

Montre, *f.* Sự cho coi, sự tỏ (bày) ra, sự chưng hàng hoá ra. Tủ kính để hàng. || *Au fig.* —, Sự khoe trẻ, sự phô trương. *Faire — de son esprit*, Khoe khoan trí huệ mình.

Montre, *f.* Đồng hồ trái quít. *Remonter sa —*, Lên dây đồng hồ.

Montrer, *a.* Cho coi, tỏ ra, chỉ, giơ ra. Dạy, dạy biểu, chỉ vẽ. —*son talent*, Tỏ (trỗ) tài. —*du courage*, Tỏ mình gan dạ. || SE MONTRER, *r.* Tỏ mình ra, ăn ở. —*mécontent*, Tỏ lòng giận. *Se bien montrer*, Ăn ở tử tế.

Montreur, euse, *s.* Kẻ cho coi. —*de marionnettes*, Kẻ hát hình.

Montueux, euse, *adj.* Hê hủng, có gò nổng, dốc dác, có nhiều nơi. *Chemin —*, Đường hê hủng, đường dốc.

Monture, *f.* Con ngựa mình cỡi. *Avoir une — douce*, Có ngựa cỡi êm sướng. || —, Đồ ráp, khuôn tuồng. Công thợ. *Une — délicate*, Công thợ làm khéo lắm. *La — d'une lunette*, Khuôn tuồng kính con mắt.

Monument, *m.* Dấu tích, cổ tích, bia truyền. *Monuments écrits*, Sách sử. || — *funèbre*, Mồ mả, nhà lăng. || (*Édifice*) Đền đài, lầu các, đền thờ, nhà thờ, chùa, miễu. — *historique*, đền đài người xưa để lại.

Monumental, le, *adj.* Thuộc về dấu tích, bia truyền. Lớn đại, cả thể. *Statue monumentale*, Hình tượng cả thể đáng bia truyền hậu thế.

Moquer, (Se) *r.* Nhạo, nhạo báng, khinh dể, chê cười, xỉ mạ. Thị. Nói chơi, nói pha lửng. *Il se moque de moi*, Nó nhạo cười tôi. || —*du danger*, Không biết sợ hiểm nghèo, thị sự hiểm nghèo. Có gan.

Moquerie, *f.* Lời (sự) nhạo báng, sự dể ngươi, sự cười nhạo. Sự phi lý, đều bá láp.

Moquette, *f.* Vải nĩ có lông để làm khăm, làm nệm,

Digitized by Google

Thứ chim mồi (để bắt chim khác).

Moqueur, euse, *adj.* et *s.* Nhạo báng, xỉ mạ. Kẻ chê cười. *Rire —,* Cười, chê cười, cười nhạo, cười khinh.

Moraillon, *f.* Yếm rương, yếm khoá.

Moral, le, *adj.* Thuộc về tính ăn nết ở. Thuộc về phong hoá. Có nết na. *Préceptes moraux,* Điều dạy về phong hoá. *Personne morale,* Người vẹn niềm, phải niềm. || MORAL, *m.* Lòng, ý trong lòng. *Abattre le — de qqn,* Làm cho ai ngã lòng. || *Sens —,* Biết sự phải sự chẳng.

Morale, *f.* Phép dạy phong hoá. Phép luận về sự lành phải làm, sự dữ phải lánh. Cách ăn nết ở, tính nết. Sự bắt lỗi. *Enseigner la—à un enfant,* Răn dạy con nít. *— en actions,* Phong hoá điều hành. *La —de la fable,* Sự truyện bày đặt dạy về phong hoá.

Moralement, *adv.* Cứ phong hoá, theo phong tục.

Moralisateur, trice, *adj.* Hay dạy răn, hay làm cho ra tốt nết. *Œuvre moralisatrice,* Công việc hay làm cho tính nết ra tử tế.

Moralisation, *f.* Sự sửa dạy, sự giáo hoá, sự làm cho ra tốt nết. *La — du peuple,* Sự giáo hoá dân.

Moraliser, *n.* Luận về sự tốt xấu. Dạy về tính nết. || —, *v. a.* Răn dạy, giáo hoá, sửa dạy. *— un peuple,* Sửa dân cho ra tốt, giáo hoá dân.

Moraliste, *m.* Kẻ làm sách về cách ăn nết ở.

Moralité, *f.* Nết na, đức hạnh, phong hoá. Sự tốt xấu về việc gì. *S'informer de la—de qqn,* Hỏi về tính hạnh người nào. *Être d'une grande—,* Ở phải đạo lắm.

Moratorium, *m.* Luật trong cơn giặc dạy đình các nợ nần lại, không cho chủ nợ đòi.

Morbide, *adj.* Có bịnh, hay đau.

Morceau, *m.* Miếng, tấm, khúc, thẻo. *— de viande,* Miếng thịt. *Manger un —,* Ăn một miếng. *Couper en morceaux,* Chặt khúc, xắt miếng, cắt vụn ra. || *— de musique,* Một bài nhạc, một bản đờn.

Morceler, *a.* Phân ra từ miếng, phân chia. *— un héritage,* Phân chia gia tài.

Morcellement, *m.* Sự chia ra từ miếng, từ phần.

Mordache, *f.* Miếng lót trong kềm đặng kẹp cho êm.

Mordant, te, *adj.* Hay cắn.

Digitized by Google

Bêtes mordantes, Thú hay cắn. || —, Hay ăn, hay làm cho mòn nát. Hay châm chích. *Style* —, Văn nói châm chích. || —, *s. m.* Sơn hom, thuốc cầm màu.

Mordicus, (*lat*) Hẳn hòi. Không nhịn thua.

Mordiller, *a.* Cắn nhây nhây.

Mordre, *a.* Cắn. Ăn. Nói hành, nói châm chích. *Le chien mord*, Con chó cắn. *La rouille mord le fer*, Sét ăn sắt. || *Au fig.* — *la poussière*, Tử trận. *Ça ne mord pas*, Người ta không tin. || Se MORDRE, *r.* *Se* — *les doigts*, Ăn năn, tiếc.

Morée, *f.* Cây dẻ quạt.

Morfil, *m.* Chút thép còn dính lưỡi dao mới mài. Ngà chưa làm.

Morfondre, *a.* Làm cho lạnh quíu. *Le vent me morfond*, Gió làm cho tôi lạnh quíu. || Se MORFONDRE, *r.* Ra lạnh quíu. || *Au fig.* —, Đợi rục chơn, trông mỏi mắt.

Morfondure, *f.* Bịnh ngựa bị lạnh đồ nước mũi.

Morganatique, *adj.* Cưới vợ không xứng chức quờn mình. *Mariage* —, Hôn phối ông hoàng cưới vợ con người thứ dân.

Morgue, *f.* Bộ xấc, bộ kiêu hảuh. || —, Chỗ để thây ma (xác chết), chưa nhìn ra được.

Moribond, de, *adj.* et *s.* Hòng (gần) chết, kẻ hấp hối.

Moricaud, de, *adj.* et *s.* Đen đen, đen mốc mốc, nước da sậm. Kẻ có da đen.

Morigéner, *a.* Dạy dỗ, sửa dạy, sửa nết. Quở, quở trách. — *vertement*, Quở nặng lắm.

Morille, *f.* Nấm chó.

Morinde, *f.* Cây nhàu.

Morion, *n.* Mũ chiến. Giáp đội che đầu.

Morne, *adj.* Buồn bực, rầu rĩ, xàu mặt, ủ ê. Tối tăm, ủ dột. *Air* —, Bộ ủ ê. *Ciel* —, Trời ủ dột.

Morose, *adj.* Ưu phiền, phiền muộn, khó mặt. Quạu, quạu quọ, cú mấu. *Personne* —, Người quạu quọ, người khó lòng.

Morosité, *f.* Tánh quạu quọ.

Morphine, *f.* Thuốc hay làm cho êm, cho ngủ mê bởi sức nha phiến.

Morpion, *m.* Con rận.

Mors, *m.* Hàm thiết. *Prendre le* — *aux dents*, Chạy điên (về ngựa). Không còn biết nghe lời lành (về người ta).

Morsure, *f.* Sự cắn, vít (dấu) bị cắn.

Mort, *f.* Sự chết, tử. — *prématurée*, Chết yểu. *Con-*

Digitized by Google

damnation à—, Án tử, án chết chém.—*civile(civique)*, Mất hết quyền lợi dân. — *aux rats*, Thuốc độc để giết chuột. || *Au fig. La disgrâce lui met la — dans l'âme*, Nó hết đặng kẻ lớn yêu dùng nữa, thì sầu não buồn rầu muốn chết. *La prodigalité est la—de l'aisance*, Xài phí quá sinh nghèo nàn. || À MORT, *loc. adv.* Hết sức, quá chừng. *Haïr à mort*, Ghét hết sức hết lòng. *À la vie et à la—*, Đời đời, luôn luôn.

Mort, te, *adj.* Chết, đã sinh thì, rồi đời. Băng, băng hà, tạ thế, tị trần, vãng. *Il est mort*, Nói chết rồi. — *de faim*, Chết đói.—*au champ d'honneur*, Tử trận. || *Au fig. Le commerce est —*, Buôn bán ế lắm, không ra gì. *Yeux morts*, Con mắt ghiền trân, khờ câm. *Fête des morts*, Lễ các đẳng. *Eau morte*, Nước không chảy, nước ứ lại. || —,*s.* Kẻ chết, xác chết, thây ma.

Mortadelle, *f.* Thứ dồi heo lớn (Xứ Italia).

Mortaise, *f.* Mộng, lỗ mộng.

Mortalité, *f.* Sự phải chết, sự hay chết. Số kẻ chết mỗi năm. *Cette année la—a été très élevée*, Năm nay người ta chết nhiều lắm.

Mort-bois, *m.* Thứ cây cối không có giá bao nhiêu (như gai gốc, chà chôm).

Morte-eau, *f.* Nước ương. Nước kém.

Mortel, elle, *adj.* Phải chết, hay chết. Hay sinh sự chết (nặng). *Nous sommes mortels*, Chúng ta phải chết. *Maladie mortelle*, Bịnh phải chết (nặng). *Dépouille mortelle*, Xác chết, thây ma. *Coup—*, Cái đánh chết được, giết được, lung, nặng, mạnh lắm. || *Les mortels*, Người đời, kẻ phàm gian.

Mortellement, *adv.* Cách chết đặng, nặng quá. *Blessé—*, Bị vít nặng quá. || *Au fig.—*, Hết sức, quá chừng. *Haïr —*, Ghét hết sức.

Morte-saison, *f.* Hồi ế, lúc ế, hồi nhũng.

Mortier, *m.* Hồ (xây gạch, đá), hồ tam hạp. Cối đâm. Súng cối, súng bắn trái phá.

Mortifère, *adj.* Hay làm cho chết, độc. *Plante —*, Loài săng cỏ có thuốc độc (ăn chết).

Mortifiant, te, *adj.* Khó lòng, khó chịu, sỉ nhục. Hãm mình. *Injure mortifiante*, Lời mắng chưởi sỉ hổ lắm.

Mortification, *f.* Sự khó lòng, sự xấu hổ, sự làm nhục. Sự hãm mình. *Prati-*

Digitized by Google

quer la —, Hãm mình, tu thân.

Mortifier, *a.* Làm cho (thịt) ra mềm, dần thịt. Làm xấu hổ, làm sỉ nhục Hãm mình. || SEMORTIFIER, *r.* Hãm mình, tu thân.

Mort-né, *m.* et *adj.* Sinh ra liền chết. Mới ra liền mất.

Mortuaire, *adj.* Thuộc về sự chết. *Drap*—, Khăn trải trên hòm kẻ chết. *Registre* —, Sổ tử.

Morue, *f.* Thứ cá biển. *Huile de foie de*—, Dầu cá Morue để mà uống.

Morve, *f.* Mũi giải. Bịnh ngựa hay sổ mũi (hay lây). Bệnh sa hoàng.

Morveux, euse, *adj.* Hay sổ mũi, có chứng sa hoàng. *Cheval* —, Ngựa sổ mũi giải, ngựa sa hoàng. || *Au fig. Enfant*—, Con nít nhều giải.

Mosaïque, *f.* Đồ cẩn đá giáp sắc. Thứ gạch bông.

Mosaïque, *adj.* Thuộc về ông Moisen. *La loi* —, Luật ông thánh Moisen.

Mozette, *ou* **Mozette,** *f.* Áo choàng vai giám mục dùng.

Mosquée, *f.* Chùa Hồi hồi.

Mot, *m.* Tiếng, tiếng nói, lời. *Il n'a pas dit un seul* —, Nó không nói tiếng gì hết. *Écrire un* —, Viết ba chữ, viết ít chữ, viết vài chữ. || — *de passe, d'ordre,* Khẩu hiệu. *Prendre au* —, Cứ lời, nói sao chịu vậy. || EN UN MOT, *loc. adv.* Nói tắt một lời. *Mot à mot,* Từ tiếng. *Bon* —, Tiếng hay. *Gros*—, Lời mất lòng, phạm đến.

Motet, *m.* Ca hát trong nhà thờ.

Moteur, *m.* Sức (máy) làm cho động (cho chạy). *La vapeur est le—de la locomotive,* Hơi làm cho máy xe lửa chạy. || —, (*des personnes*) Kẻ làm cho động, kẻ lắc máy chạy. *Dieu est le grand — de l'univers,* Đức Chúa Trời là Đấng cầm mực cả và thế gian. || *Au fig.* —, Kẻ xui mưu, kẻ bày chước.

Moteur, trice, *adj.* Sức làm cho động, cho chạy. *Force motrice,* Sức làm máy chạy.

Motif, *m.* Cớ, ý chỉ, sự tích, lẽ lý. *Pour quel motif?* Vì ý (lẽ) nào? *Pour —de santé,* Bởi vì đau.

Motion, *f.* Sự bày tỏ, sự bày ra.

Motiver, *a.* Bày cớ tích, nói cớ ra, chỉ cớ. *Refus motivé,* Lời từ chối có tích cớ. — *une mesure,* Đặt làm vậy vì...

Motocycle, *m.* Xe máy chạy bằng hơi dầu.

Digitized by Google

Motocyclette, *f.* Xe máy dầu (máy hơi).

Motte, *f.* Cục, bộng, vầng (đất), bầu. — *de terre,* Cục đất. *Enlever une plante avec la —,* Bứng cây cho có bầu. || — *à brûler,* Vỏ cây để chụm.

Mou *ou* **Mol, molle,** *adj.* Mềm, dịu, êm, mịn. *Cire molle,* Sáp mềm. || *Au fig.* —, Non sức, biếng nhác, yếu điệu. *Homme —,* Người non sức. *Vie molle,* Ăn ở yếu điệu.

Mou, *m.* Phổi. — *de bœuf,* Phổi bò.

Mouchard, *m.* Kẻ hay tọc mạch, kẻ hay mách (mét). Lính do thám. Mả tà kín.

Moucharder, *n.* Tọc mạch mà học mà mét, nói mách. Dòm hành, thám thính. — *qqn,* Dòm hành ai.

Mouche, *f.* Con ruồi, con lằng. — *à miel,* Ong ruồi, ong mật. || *Au fig. Prendre la mouche,* Giận vô cớ, nói nóng bậy. *Faire la — du coche,* Làm rộn bộ, làm lăn xăng. *Pattes de —,* Chữ viết lăng quăng.

Moucher, *a.* Hỉ mũi. || *Au fig.* — *une chandelle,* Bắt (hớt) tim đèn. — *qqn,* Quở trách ai nặng lời.

Moucherolle, *m.* Chimsâu.

Moucheron, *m.* Con ruồi nho. Tim đèn đương cháy.

Moucheté, ée, *adj.* Vằn vện, có vá, lốm đốm. *Chat —,* Mèo vá.

Moucheter, *a.* Thêu bông, thêu hoa.

Mouchettes, *f. pl.* Nhíp bắt tim đèn, cái cặp nén.

Moucheture, *f.* Đém. Bông hoa thêu vô hàng giẻ.

Mouchoir, *m.* Cái khăn hỉ mũi. — *de cou,* Khăn quấn cổ.

Mouchure, *f.* Tàn tim, tàn đèn.

Moudre, *a.* Xay. — *du poivre,* Xay tiêu.

Moue, *f.* Sự trề môi, sự trề miệng, trề nhún, nhún môi. *Faire la —,* Trề môi nhún mỏ.

Mouette, *f.* Chim thủy kê.

Moufle, *f.* Róc rách để trục đỡ nặng. Thứ bao tay có ngón tay cái mà thôi.

Mouflon, *m.* Con sơn dương.

Mouillage, *m.* Sự neo, chỗ đậu, bến neo tàu. *Le — des étoffes,* Ngâm nước vải.

Mouillé, ée, *adj.* Ướt, ướt át. *Pantalon —,* Quần ướt. *Tout —,* Ướt cả và mình.

Mouiller, *a.* Thấm nước, làm ướt. — *du linge,* Nhúng nước khăn. — *les* L, Nói chữ L dính như *d.* — *du vin,* Pha nước rượu. || —, *a.* et *n.* — *l'ancre,* Neo, bỏ neo.

Digitized by Google

Xán neo, gieo neo, đậu lại. *Le bateau mouille*, Tàu đậu, tàu neo.

Mouillette, *f.* Bánh cắt dài chấm trứng gà luộc mà ăn.

Mouilloir, *m.* Chậu nước thấm tay kẻ ươm tơ.

Moulage, *m.* Sự rập khuôn, sự vô khuôn.

Moule, *m.* Khuôn rập. Cốt, nòng. — *de bouton*, Cốt, nòng nút áo.

Moule, *f.* Ốc trai, con sò, vọp.

Moulé, ée, *adj.* Đúc bằng khuôn. In. *Écriture moulée*, Chữ thảo khéo.

Mouler, *a.* Rập khuôn, vô khuôn, nhập khuôn. — *une statue*, Rập khuôn tượng.

Mouleur, *m.* Thợ rập đồ chạm.

Moulin, *m.* Máy xay, cối xay, nhà xay. — *à poivre*, Cối xay tiêu. || *Au fig.* — *à paroles*, Người già mồm mép.

Mouliner, *a.* Quây tơ. Con mọt ăn cây.

Moulinet, *m.* Cái chong chóng. *Faire le* —, Quây gươm, huơ gươm, múa gươm, múa gậy. Đánh quờn, đi quờn.

Moulineur *ou* **Moulinier**, *m.* et *adj.* Kẻ làm việc quây tơ (ươm tơ).

Moult, *adv.* Nhiều, nhiều lắm.

Moulu, ue, *adj.* Tán ra bột, cà ra, nghiền. *Or* —, Vàng bột, vàng tán. || *Au fig.*—, Tê mê, mỏi mệt, ê. *Être moulu*, Ê cả và mình.

Moulure, *f.* Chỉ, chỉ hoa.

Mourant, te, *adj.* et *s.* Gần chết, hấp hối. *Voix mourante*, Tiếng đớ. *Yeux mourants*, Con mắt đứng tròng. *Un feu* —, Lửa tàn, lửa dịu.

Mourir, *n.* Chết, sinh thì, qua đời, mất, tạ thế. Băng hà, băng, tị trần, vãng, khuất, khoản. — *de faim*, Chết đói.—*noyé*, Chết trôi. || —*d'ennui*, Rầu chết.—*de honte*, Mất cỡ chết. *Laisser* —*le feu*, Để lửa tắt lần lần, để lửa bọn.

Mouron, *m.* Tuyền (toàn) phú hoa (để nuôi chim).

Mousquet, *m.* Thứ súng xưa bắn bằng hoả mai.

Mousquetaire, *m.* Lính cầm súng *mousquet*.

Mousqueterie, *f.* Hiệp bắn súng *mousquet*.

Mousqueton, *m.* Súng tay vắn (lính kị cầm).

Mousse, *m.* Trẻ tập (học) nghề bạn tàu, bạn tàu nhỏ.

Mousse, *f.* Rêu, rong rêu. Bọt. *Se couvrir de*—, Đóng rong đóng rêu.

Moussé, ée, *adj.* Lụt, cùn. *Lame*—, Lưỡi lụt. *Pointe*—, Mũi cùn.

Mousseline, *f.* Vải mỏng,

Digitized by Google

vải bố, miên sa. || —, *adj.* *Verre*—, Chai mỏng dánh.

Mousser, *n.* Sinh bọt, nổi (lên) bọt, sôi bọt. *La bière mousse,* Rượu bọt nổi bọt. || *Au fig.* *Faire — qqn,* Tâng người nào lên.

Mousseux, euse, *adj.* Có bọt, có nhiều bọt. *Vin —,* Rượu bọt.

Moussoir, *m.* Đồ đánh trứng gà cho nó nổi bọt.

Mousson, *f.* Gió mùa. —*du Nord-Est,* Gió chướng.—*du Sud-Ouest,* Gió tây nam.

Moussu, ue, *adj.* Có rêu, đóng rêu. *Pierre moussue,* Đá đóng rêu.

Moustache, *f.* Râu mép, lông mép. *Laisser pousser la—,* Để râu mép. || *Au fig.* *Vieille moustache,* Lính cựu.

Moustachu, ue, *adj.* Có râu mép, để râu mép.

Moustiquaire, *f.* Cái mùng, mảng tạ. *Installer une—,* Giăng (treo) mùng.

Moustique, *m.* Muỗi, con muỗi, muỗi mòng.

Moût, *m.* Rượu ngọt. Rượu mới ép chưa bòng.

Moutard, *m.* Thằng nhỏ, thằng bé.

Moutarde, *f.* Cây rau cải. Bột (tương) cải.

Moutardier, *m.* Ve đựng tương cải. Kẻ làm (bán) tương cải.

Mouton, *m.* Con chiên, con trừu. Cái chày động (cừ). Cái vồ lớn dùng mà động cừ. Đồ để treo chuông. Sóng nhỏ có bọt. Da trừu thuộc rồi để đóng sách. *Reliure en —,* Sách đóng bao da trừu. || *Au fig.* —, Người hiền lành, ít oi. *Doux comme un —,* Hiền lành quá chừng.

Moutonné, ée, *adj.* Quăn, có chớn, dợn sóng. *Tête moutonnée,* Tóc dợn sóng, tóc chớn. *Ciel—,* Trời kéo mây nhỏ trắng nhiều.

Moutonner, *a.* Làm cho có chớn, cho dợn sóng. Làm (tóc) có chớn. || —, *v. n.* Sóng dợn, sóng nổi bọt.

Moutonneux, euse, *adj.* *Mer moutonneuse,* Nước nổi vồng trắng, nước dợn sóng.

Mouture, *f.* Sự xay lúa (bột). Tiền công kẻ xay.

Mouvant, te, *adj.* Làm cho động, hay động, hay chạy. Sinh, sập sình, xốp. *Terrain—,* Đất sình (xốp).

Mouvement, *m.* Sự động, sự lúc lắc, sự chạy. Sự xây vần, sự luân chuyển. Máy. *Le — de la terre,* Sự trái đất xây vần. *Le—d'une montre,* Máy đồng hồ. *Avoir besoin de—,* Phải vận động phần xác mới có sức mạnh. *— de la population,* Sự số

Digitized by Google

dân trời sụt, khi nhiều khi ít. *Il y a du — dans ce discours*, Trong bài giảng nầy có chỗ động lòng. || *Au fig.* —, Sự hỗn loạn, sự xôn xao. Tình, tâm tình. — *de l'âme*, Tình linh hồn. — *de crainte*, Sự động lòng sợ.

Mouvementé, ée, *adj.* Động, chạy, có chớn, chuyển động.

Mouvoir, *a.* et *n.* Động, rung động, lúc lắc, day động. Thối thúc. — *un bloc*, Day (lắc) cục đá. *Machine mue par la vapeur*, Máy chạy bằng hơi. || Se mouvoir, *r.* Động, chuyển động, xây vần, chạy, trần trở. *La machine se meut facilement*, Máy chạy dễ quá.

Moyen, *m.* Thế, phương thế. *Chercher un —*, Kiếm (tìm) thế. *À bout de moyens*, Cùng (hết) thế. || —, *pl.* Của cải. *Donnez selon vos moyens*, Hãy cho tùy sức mình. || Au moyen de, *loc. prép.* Nhờ, bởi, bằng, với, cùng. *Réussir — d'une démarche*, Đã được việc bởi nhờ đã làm vậy.

Moyen, enne, *adj.* Vừa vừa, trung. *D'un âge —*, Tuổi vừa, tuổi trung. *Prix —*, Giá trung. || Moyenne, *f.* Truân lấy cái giữa.

Moyennant, *prép.* Nhờ có, phải có. — *votre protection*, Nhờ có ông giúp.

Moyennement, *adv.* Vừa vừa, trung, sàn sàn.

Moyeu, *m.* Tum xe, đùm bánh xe.

Mozande, *f.* Cây mang ri.

Mozette, *f. V.* Mosette.

Muable, *adj.* Hay đổi, hay đổi dời.

Mucilage, *m.* Mủ cây cỏ. Nước giẻo.

Mucilagineux, euse, *adj.* Có mủ, có nước giẻo, giẻo như nhựa. *Plante mucilagineuse*, Cây có mủ, có nhựa.

Mucosité, *f. ou* **Mucus,** *m.* Đờm, đờm đạnh, dãi. Mủ cây. — *du cerveau*, Mũi dãi.

Mue, *f.* Sự thay lông, sự lột. Kỳ lột, kỳ thay lông. Lúc bề tiếng.

Muer, *n.* Thay lông, lột. Vỡ (bề) tiếng, đổi tiếng. *Le serpent mue*, Rắn lột. *Les poules muent*, Gà thay lông.

Muet, muette, *adj.* Câm. *Les muets*, Kẻ câm... *Sourd-muet*, Điếc câm. *Lettre muette*, Chữ không đọc ra. || —, Không nói ra, làm thinh. *Le journal est — sur cette affaire*, Nhựt trình không nói gì về việc đó. || *Au fig.* —, Bằng tịnh. *Sa douleur est muette*, Người đau lắm vậy chớ không

Digitized by Google

than van rên siếc, nín mà chịu.

Mufle, *m.* Mỏ. Mồm, mép (con thú vật). || *Au fig.* —, Kẻ u mê.

Muge *ou* **Mulet,** *m.* Cá đối, cá buôi.

Mugir, *n.* Gầm, rống. *Le bœuf mugit,* Bò rống. || *Au fig. Les flots mugissent,* Sóng bổ, đánh ầm ầm.

Mugissant, te, *adj.* Rống, gầm. || *La mer mugissante,* Sóng biển ầm ầm.

Mugissement, *m.* Sự rống, sự gầm, tiếng rống. Sự sóng gió kêu ầm ầm.

Muguet, *m.* Thứ bông trắng và thơm. ||—, Đẹn. *Avoir le —,* Mắc đẹn.

Mulâtre, tresse, *s.* Người sinh ra bởi cha trắng mẹ đen... Lai, lai căn.

Mule, *f.* Con la cái. || *Au fig. Têtu comme une —,* Cứng đầu cứng cổ như la cái, người khó dạy biểu quá. ||—, Thứ giày không gót. *La mule du Pape,* Mũi giày Đức giáo tông (có cây thánh giá để cho người ta hôn).

Mulet, *m.* Con la đực. Cá đối, cá buôi.

Muletier, *m.* Kẻ dắc (giữ) con la.

Mulot, *m.* Thứ chuột đồng.

Multicolore, *adj.* Có nhiều sắc, rằn rực.

Multiflore, *adj.* Có nhiều bông, hoa.

Multiforme, *adj.* Có nhiều hình.

Multiple, *adj.* Kép, nhiều mối. Số gồm một số khác nhiều lần, số xấp (gấp). *4 est le — de 2,* Số 4 xấp số 2 hai lần.

Multipliable, *adj.* Làm cho ra nhiều được, nhơn ra được.

Multiplicande, *m.* Số phải nhơn ra.

Multiplicateur, *m.* Số lấy mà nhơn ra.

Multiplication, *f.* Phép nhơn. Sự thêm hơn. *Table de —, ou de Pythagore,* Bản nhơn, bản cửu chương. ||—, Sự bánh xe lớn ăn thua với bánh xe nhỏ hơn làm cho máy chạy mau hơn.

Multiplicité, *f.* Sự nhiều lắm, sự nhiều vô ngằn vô số.

Multiplier, *a.* et *n.* Nhơn ra, làm cho ra nhiều, sinh sản ra nhiều, thêm cho nhiều hơn.—*trois par deux cela fait six,* Nhơn con ba với con hai ra sáu. *Les poissons se multiplient beaucoup,* Cá sinh sản ra nhiều. || Se multiplier, *r.* Ra nhiều, thêm nhiều, sinh sản ra nhiều. Làm nhiều việc một lượt.

Digitized by Google

Multitude, *f.* Nhiều, đông. Đoàn lũ, đô hội. Dân ngu, dân đen. *Une — d'oiseaux,* Chim nhiều lắm. *Flatter la—,* Mua lòng dân.

Munia, *m.* — *à capuchon noir,* Chim áo dài.—*topela,* Chim sắc.

Municipal, le, *adj.* Thuộc về thành phố, về xã thôn, về hương lý. *Conseil —,* Hội đồng thành phố, hội hương chức thành phố. *Droits municipaux,* Quờn phép hương thôn.

Municipalité, *f.* Thành phố, xã thôn, hương lý. Nhà hội thành phố. Hội hương chức thành phố.

Munificence, *f.* Sự (lòng) rộng rãi. *Cet hospice est dû à sa —,* Nhà thương nầy nhờ người rộng rãi trợ giúp nhiều tiền bạc.

Munir, *a.* Sắm, sắm sửa đồ dùng. — *une place,* Xây thành đắp lũy cho vững chắc. *Décédé muni des sacrements de l'Église,* Đã chịu các phép trước khi chết. || SE MUNIR, *r.* Sắm, sắm sẵn. Hộ thân. *Se — de vivres,* Sắm sửa lương thực.

Munition, *f.* Đồ binh khí. Lương phạn. — *de guerre,* Thuốc đạn súng ống. *Pain de—,* Bánh phát cho binh.

Muqueux, euse, *adj.* Có dãi, có mũi dãi. *Fièvre muqueuse,* Nóng lạnh sổ mũi.

Mur, *m.* Vách, vách tường. —*mitoyen,* Vách ngăn giữa, vách chung. — *d'enceinte,* Vách thành. *Les murs de la citadelle,* Vách lũy, thành lũy.

Mûr, mûre, *adj.* Chín, già. *Fruit —,* Trái chín. || *Au fig. —,* Chín chắn, từng trải. *Homme—,* Người chín chắn, từng trải. *Âge —,* Tuổi lớn. *Affaire mûre,* Công việc tới kì phải lo, giãn ra không đặng nữa.

Murage, *m.* Sự xây vách tường.

Muraille, *f.* Vách cao dày. Lũy, thành lũy. *Les murailles d'une ville,* Vách thành.

Mural, le, *adj.* Mọc theo vách. *Carte murale,* Họa đồ treo nơi vách. *Plantes murales,* Dây leo (mọc) theo vách.

Mûre, *f.* Trái (quả) dâu.

Mûrement, *adv.* Cách kỷ cang, cách chín chắn.

Murène, *f.* Cá kim, cá đồng ngư.

Murer, *a.* Xây vách xung quanh. — *une ville,* Xây thành đắp lũy.—*une porte,* Xây bít cữa lại.

Muriatique *ou* **chlorydrique,** *adj. Acide —,* Nước lụt cường.

Muricia, *f.* Dây gất.

Mûrier, *m.* Cây dâu.

Mûrir, *n.* Chín, ra chín. *La moisson mûrit,* Lúa thóc

Digitized by Google

chín. || *Au fig.* —, *a.* et *n.* Ra đắm thắm, xét chín chắn. — *un projet,* Nghĩ xét chín chắn sự mình tính. *Son esprit mûrira,* Trí ý người sẽ từng trải hơn. || —, *v. a.* Làm cho chín. *Le soleil mûrit les fruits,* Mặt trời làm cho trái chín.

Murmure, *m.* Sự (lời) lằm bằm. Tiếng ào ào, lao xao, om sòm. *Réprimer les murmures,* Dẹp tiếng la ó om sòm.

Murmurer, *n.* Nói lằm bằm, năn nỉ. Thổi xao xao, chảy re re. — *entre ses dents,* Nói lằm bằm, cằn nhằng. *Les eaux murmurent,* Nước chảy re re. *Le vent murmure,* Gió thổi ào ào.

Murraya, *f.* Cây nguyệt quí.

Musaraigne, *f.* Chuột đất. — *musquée,* Chuột hôi (xạ).

Muse, *m.* Con xạ, cầy hương. Xạ hương. Dầu thơm.

Muscade, *f.* Hột nhục đầu khấu.

Muscadier, *m.* Cây nhục đầu khấu.

Muscadin, *m.* Bánh nhỏ thơm mùi xạ. || *Au fig.* —, Kẻ ăn mặc dong dải, hay làm tốt, xấc, xấc lởm.

Muscat, *m.* Trái nho có mùi xạ hương. *Vin* —, Rượu nho có mùi xạ hương.

Muscle, *m.* Gân, nhục cân; thịt bắp.

Muscle, ée, *adj.* Nổi gân, bày gân; vặm vở.

Musculaire, *adj.* Thuộc về gân, bởi gân. *Force* —, Sức mạnh bởi gân.

Musculeux, euse, *adj.* Có nhiều gân.

Muse, *f.* Tài đặt thơ khéo. *Les muses,* Nghề văn thi. Bụt nữ tổ các nghề văn thi.

Museau, *m.* Mỏ, mồm, mép (thú vật).

Musée, *m.* Hàng lâm viện, phòng học, phòng văn. Nhà trử đồ tích. Tụ khuê thơ cổ kim tích chi viện. Miễu thờ tổ nghề tài tử.

Museler, *a.* Khớp mỏ lại. — *un chien,* Khớp mỏ chó lại. || *Au fig.* —, Không cho nói.

Muselière, *f.* Dây da để khớp mỏ thú vật. Giỏ mồm.

Musette, *f.* Cái kèn bầu. Bao tấu. Bao đựng lúa cho ngựa ăn.

Muséum, *m.* Viện trử đồ tích. *Le — d'histoire naturelle,* Việc vạn vật.

Musical, le, *adj.* Thuộc về nhạc, có nhạc. *Réunion musicale,* Hội nhóm chơi có nhạc ca. *Art* —, Nghề ca nhạc.

Musicien, enne, *s.* Kẻ thạo nghề nhạc và phép nhạc, kẻ thạo nghề đờn hát. Bọn nhạc. Kẻ đặt bài bản ca nhạc.

Digitized by Google

Musique, *f.* Nhạc, ca nhạc. Nghề bát âm. Bọn nhạc. *La — d'un régiment,* Bọn nhạc thuộc cơ lính. *Instrument de —,* Đồ nhạc. *Faire de la —,* Đánh nhạc.

Musqué, ée, *adj.* Có mùi xạ, hôi xạ. *Rat —,* Chuột xạ. || *Au fig. —,* Hay cầu cao. *Paroles musquées,* Tiếng nói cầu cao.

Musquer, *a.* Bỏ xạ, ướp xạ hương. || SE MUSQUER, *r.* Xức xạ hương.

Musulman, ane, *s.* et *adj.* Thuộc về đạo Hồi hồi. Kẻ theo đạo Hồi hồi.

Mutabilité, *f.* Sự hay đổi dời, sự hay thay đổi. *La — de nos désirs,* Lòng chúng ta ước muốn hay đổi lắm.

Mutation, *f.* Sự đổi dời, sự thay đổi. || *Papier de —,* Tờ giao hoán. *Droits de —,* Tiền thị hoán bằng khoán, văn khế.

Mutilation, *f.* Sự chặt một phần (tay chơn) trong thân mình. Sự bớt, sửa ra khác một phần nhà cửa (cầu kì xe cộ). Sự làm hư. *La — d'un membre,* Sự chặt một phần trong thân thể.

Mutiler, *a.* Chặt một phần (trong thân thể), phân thây. Làm hư, phá. *— un livre,* Làm hư, làm rách sách vở. || SE —, *r.* Mình chặt, cắt thân mình.

Mutin, ine, *adj.* et *s.* Chấp nhất, cứ khôi, khó dạy, khó biểu, rắn mắt. *Caractère —,* Tính cứ khôi. *Enfant —,* Con nít rắn mắt. || *Au fig. —,* Làm nguỵ, nghịch. *Arrêter les mutins,* Bắt quân nguỵ. || —, Lanh, sỏi, giỏi. *Air mutin,* Bộ sỏi.

Mutiner (Se) *r.* Rắn mắt, cứ khôi. Trở nghịch, dấy loạn. *Les troupes se mutinèrent,* Binh nó trở nghịch.

Mutinerie, *f.* Sự cứ khôi, sự rắn mắt. Sự trở lòng nghịch, sự dấy loạn.

Mutisme, *m.* Sự câm. Sự ngậm câm, sự không chịu nói ra.

Mutualité, *f.* Sự chung cùng với nhau.

Mutuel, elle, *adj.* Nhau, chung cùng, thù tạc. *Secours —,* Sự giúp đỡ nhau. || —, *f. Mutuelle d'Extrême Orient,* Hội tư cấp viễn đông.

Mutuellement, *adv.* Cùng nhau, với nhau. *S'aider —,* Giúp đỡ nhau, tương trợ nhau.

Myope, *adj.* Cận thị, áp nhãn.

Myopie, *f.* Tật cận thị, áp nhãn.

Myosotis, *m.* Hoa tai chuột, sơn miêu nhĩ nhãn.

Digitized by Google

Myriade, *f.* Muôn vàn, trăm ngàn, ngàn trùng. *Des myriades de moustiques,* Muôn vàn con muỗi.

Myriagramme, *m.* Nỗi một muôn grammes.

Myriamètre, *m.* Đỗi xa một muôn thước tây.

Myriapodes, *m.pl.* Con rít.

Myribolan, *m.* Cây me cút (trái để nhuộm).

Myrrhe, *f.* Một dược.

Myrte, *m.* Cây sim. *Fruit du —,* Trái sim.

Mystère, *m.* Sự mầu nhiệm, phép mầu nhiệm. *Le — de la sainte Trinité,* Phép mầu nhiệm một Chúa Ba Ngôi. || *Au fig.—,* Điều kín. *Les mystères de la nature,* Sự kín vạn vật.

Mystérieusement, *adv.* Cách mầu nhiệm, cách kín nhiệm.

Mystérieux, euse, *adj.* Mầu nhiệm, kín nhiệm, ẩn vi. *Pouvoir —,* Phép mầu, linh thiêng.

Mysticité, *f.* Sự ngoan đạo lắm.

Mystificateur, trice, *adj.* et *s.* Kẻ lường gạt, kẻ lừa đảo.

Mystification, *f.* Sự lường gạt, sự lừa đảo. *Être victime d'une —,* Mắc lừa, bị gạt.

Mystifier, *a.* Lừa, đánh lừa, lừa gạt, gạt lớp.

Mystique, *adj.* Mầu nhiệm, kín nhiệm, ngoan đạo. *Sens —,* Ý mầu nhiệm. *Vie —,* Hạnh ở ngoan đạo. *Écrivain —,* Kẻ chép sách về nhơn đức.

Mystiquement, *adv.* Theo nghĩa kín nhiệm, cách mầu nhiệm.

Mythe, *m.* Truyện trần kì mạn lục, truyện bày đặt mà chơi, chuyện bày đặt mà có ích, chuyện hoang đàng.

Mythologie, *f.* Truyện các bụt thần, chuyện phong thần.

N

Nabab, *m.* Vua bên xứ Thiên trước. || *Au fig. —,* Người giàu có lắm, phú trưởng giả.

Nabot, e, *s.* Người đẹt, người lùn,

Nacelle, *f.* Ghe lườn, chiếc xuồng, thuyền nhỏ. Giỏ lớn kẻ đi tàu khí ngồi.

Nacre, *f.* Ốc xa cừ. *Incrustation de—,* Đồ cẩn xa cừ.

Digitized by Google

Nacré, ée, *adj.* Có ngời xa cừ.

Nacrer, *a.* Đánh bóng xa cừ.

Nadir, *m.* Địa hạ thiên đỉnh.

Naffe, *f.* Nước thơm bông cam.

Nage, *f.* Sự lội. Sự chèo, sự bơi. *À la nage,* Lội. *Traverser à la —,* Lội ngang qua. || *Au fig. Être en —,* Đổ mồ hôi dầm dề.

Nageoire, *f.* Vây (vi) cá.

Nager, *n.* Lội, lội bơi. Nổi, trôi.—*sur le dos,* Lội ngửa. *Apprendre à —,* Học, tập lội. || *Au fig. — dans l'opulence,* Giàu có lắm. — *entre deux eaux,* Lội nửa lừng: bên nào cũng muốn theo, nên o bế hai bên hết.

Nageur, euse, *s.* Kẻ lội.

Naguère *ou* **Naguères,** *adv.* Chưa có bao lâu, mới đây, mới ít lâu đây.

Naïf, ive, *adj.* Thật thà, chơn chất. Khờ dại, ít oi, thiệt thà, tự nhiên. ||—, *s. Faire le—,* Giả đò thật thà.

Nain, naine, *s.* Đẹt, lùn, thấp. *Un—,* Người đẹt, (lùn). *Arbre —,* Cây lùn, cây còi, đẹt.

Naissance, *f.* Sự sinh (sanh) ra, sợ ra đời. Dòng, dòng dõi. *Extrait de —,* Giấy khai sanh. *Fête de la — de Jésus (Noël),* Lễ Sinh Nhựt. *De — illustre,* Bởi con nhà sang trọng. *Aveugle de—,* Đui từ thuở bình sanh. || *Au fig. —,* Nguồn, căn bổn, khi đầu, thuở đầu, gốc. *Couper un arbre à la — des branches,* Chặt cây ngang chỗ ra nhánh.

Naissant, te, *adj.* Mới sinh ra. Mới trổ, mới mọc. *Jour —,* Tảng sáng.

Naître, *n.* Sanh (sinh) ra, ra đời. Mọc ra, trổ ra. *L'enfant qui vient de—,* Con nít mới sinh ra. || *Au fig. —,* Ra, ra bởi. *Le ruisseau naît ici,* Mạch suối ra tại đây.

Naïvement, *adv.* Cách thiệt thà.

Naïveté, *f.* Tánh thiệt thà, sự thật thà. Sự khờ dại, sự ít oi. *Raconter avec —,* Thuật lại thật thà. *Raconter des naïvetés,* Nói điều khờ lắm.

Naja, *m.* Rắn hổ đất, rắn mang hoa.

Nantir, *a.* Cầm đồ cho chắc mối nợ, thế nợ, cố. Sắm sửa, lo cho. || SE NANTIR, *r.* Lấy đồ thế nợ. Sắm sẵn, dự phòng. — *d'argent,* Sắm sẵn bạc mà...

Nantissement, *m.* Đồ thế nợ, của cố, của cầm.

Naphtaline, *f.* Thứ hột thạch não du (để bỏ vô áo, nĩ, da... mà trừ con sâu hay ăn phá).

Naphte, *m.* Thạch não du,

Digitized by Google

Nappe, *f.* Khăn trải bàn.— *d'autel*, Khăn trải bàn thờ. || *Au fig.* — *d'eau*, Thác nước chảy, vũng nước.

Narcisse, *m.* Thủy tiên hoa.

Narcotine, *f.* Nhựa nha phiến hay làm cho tê mê.

Narcotique, *adj.* Hay làm cho mê mẫn, cho ngủ mê. || —, *m.* Thuốc hay làm cho tê mê.

Nard, *m.* Cây cam tùng. Cam tùng hương.

Nargue, *f.* Sự xúc báng, sự dể ngươi. *Faire — à..*, *Dire — de...*, Xúc báng, dể ngươi, chẳng sá chi...

Narguer, *a.* Xúc báng, dể ngươi. Trêu ghẹo, khuấy. Khinh thị. — *ses ennemis*, Trêu ghẹo, thị kẻ nghịch với mình.

Narguilé *ou* **Narguileh**, *m.* Ống điếu bình, điếu nước.

Narine, *f.* Lỗ mũi.

Narquois, se, *adj.* Hay nhạo, trêu chọc. Quỉ quái, quỉ quyệt. *Air*—, Bộ nhạo. *Rire* —, Cười nhạo, nhạo cười, cười bâm nhẻ.

Narrateur, trice, *s.* Kẻ thuật truyện, kẻ kể lại, kẻ học lại.

Narratif, ive, *adj.* Thuộc về sự thuật (kể) truyện. *Style* —, Cách thuật truyện.

Narration, *f.* Sự thuật truyện, bài kể tích truyện. Thuật truyện sơ qua vậy.

Narrer, *a.* Thuật lại, kể lại. — *tous les détails d'un fait*, Kể mọi sự trước sau.

Nasal, le, *adj.* Thuộc về mũi. *Fosses nasales*, Lỗ mũi.

Naseau, *m.* Lo mũi (trâu, bò).

Nasillard, de, *adj.* Bởi mũi mà ra. *Parler d'un ton* —, Nói dịch mũi.

Nasiller, *n.* Nói dịch mũi, nói giọng mũi.

Nasilleur, euse, *s.* Kẻ nói dịch mũi.

Nasse, *f.* Lờ, đó, nơm. *Pêcher à la* —, Đặt lờ, đánh đó. || *Au fig. Tombé dans une* —, Mắc đó, mắc lờ = Mắc việc rối.

Natal, le, *adj. Pays* —, Quê quán, quê hương. *Jour* —, Ngày sinh ra, ngày vía.

Natalité, *f.* Sự sinh sản nhiều ít trong xứ, nước.

Natation, *f.* Sự lội, sự ngoi. Phép lội. *École de* —, Nhà, trường, chỗ tập lội.

Natatoire, *adj.* Để mà lội. *Appareil* —, Đồ để mà lội. *Vessie* —, Mang cá. Vi cá.

Natif, ive, *adj.* Sinh ra tại. —*de Huế*, Sinh ra tại Huế. *Fer*—, Khối sắt. || *Au fig.* —, Tự nhiên, vốn có. *Vertu native*, Nhơn đức tự nhiên.

Nation, *f.* Dân, nước, dân một nước. *La — annamite*, Dân Annam.

Digitized by Google

National, le, *adj.* Thuộc về nước, thuộc về dân một nước. Chung, bổn quốc. *Propriété nationale,* Của bổn quốc, của nhà nước. *Garde nationale,* Lính hương dõng. *Esprit —,* Tính khí dân mỗi nước có riêng khác nhau. || LES NATIONAUX, *m. pl.* Dân một nước.

Nationalité, *f.* Dân, nước, dòng. *De — annamite,* Là dân (dòng) Annam.

Nativité, *f.* Ngày sinh nhựt. *Fête de la — de Jésus-Christ,* Lễ sinh nhựt Đức Chúa Giêsu.

Natte, *f.* Chiếu, đệm. Tóc gióc lại. *Étendre une —,* Trải chiếu, trải đệm. *— à voile,* Đệm buồm.

Natter, *a.* Trải chiếu. Gióc tóc lại. *— des cheveux,* Gióc tóc lại.

Nattier, *m.* Kẻ dệt (bán) chiếu, kẻ đan đệm.

Naturalisation, *f.* Sự cho vào bộ dân xứ nào. *Lettres de —,* Tờ chịu cho nhập tịch dân trong nước.

Naturaliser, *a.* Cho vào sổ dân xứ nào. Làm cho chịu phong thổ xứ nào. *Naturalisé français,* Kẻ vào bộ dân nước Langsa rồi. || *Au fig. — un mot,* Lấy tiếng ngoại quốc làm ra tiếng nước mình. *— une plante,* Trồng cây xứ khác trong xứ mình. *— un oiseau,* Lột chim dồi rơm.

Naturalisme, *m.* Sự tự nhiên.

Naturaliste, *m.* Kẻ học vạn vật. Kẻ học bổn tính vạn sự (cây cối, thú vật, kim thạch).

Nature, *f.* Trời đất muôn vật, mọi loài thọ sinh. Bổn tính, tính tự nhiên, tính chất, tính khí. *La — de l'âme,* Tính chất linh hồn. *— bonne,* Tính tốt, thiện tính. *Contre —,* Trái lẽ tự nhiên. *Forcer la —,* Làm quá sức mình. *Payer en —,* Dùng đồ thổ sản mà trả thay vì tiền bạc.

Naturel, *m.* Người bổn quốc. Bổn tính, tính máu, tâm tình, khí chất. *Les naturels d'un pays,* Người bổn địa. *Mauvais —,* Xấu tính. *D'un — facile,* Người dễ (hiền). || AU NATUREL, *loc. adv.* Theo tự nhiên, thiên nhiên. *Peindre —,* Vẽ thiên nhiên.

Naturel, elle, *adj.* Tự nhiên, theo tự nhiên, thật, thường. *La loi naturelle,* Luật tự nhiên, tánh giáo. *Vin —,* Rượu thật. *Sens —,* Chính nghĩa. *Enfant —,* Con gạnh. *Histoire naturelle,* Vạn vật luật.

Naturellement, *adv.* Tự nhiên, thường. Thật, dễ. *Parler —,* Nói tự nhiên.

Digitized by Google

Nauclée, *f.*—*officinale,* Cây huỳnh bá. Cây giáo.

Naufrage, *m.* Sự phải (chìm) tàu, chìm ghe. *Faire—,* Chìm tàu, chìm ghe. || *Au fig.* —, Sự thiệt hại, sự hư hại.—*d'une fortune,* Gia sản tàn bại hết.

Naufragé, ée, *adj.* et *s.* Bị chìm (phải) tàu, ghe.

Naufrager, *n.* Phải tàu, chìm tàu, đắm thuyền, đắm tàu.

Naumachie, *f.* Cuộc đánh thủy chơi, trận đánh thủy chơi.

Nauséabond, de, *adj.* Sặc sụa, làm cho buồn mửa, bợn dạ. *Odeur nauséabonde,* Thúi nặc.

Nausée, *f.* Bợn dạ, sự buồn mửa. *Avoir la —,* Buồn mửa, ạo ực. || *Au fig. En avoir la —,* Lấy làm chán, nhờm gớm.

Nautile, *m.* Thứ ốc biển.

Nautique, *adj.* Thuộc về tàu, về sự vượt biển. *Art—,* Nghề đi (vượt) biển. *Carte —,* Hoạ đồ biển.

Nautonier, ière, *s.* Kẻ cầm lái. Bạn tàu, quân buồm lạt.

Naval, le, *adj.* Thuộc về tàu bè, về việc thuy. *Combat —,* Giặc thủy, thủy chiến. *Chantier de constructions navales,* Xưởng đóng tàu.

Navet, *m.* Củ cải.

Navette, *f.* Thoi dệt, thoi cửi. Tàu đựng nhũ hương. Thứ củ cải có dầu. || *Au fig. Faire la—,* Đi đi lại lại, chạy ngược chạy xuôi.

Navigabilité, *f.* Sự tàu, thuyền đi được.

Navigable, *adj.* Đi tàu, thuyền được. *Cours d'eau navigable,* Sông tàu thuyền đi được.

Navigateur, *m.* Người vượt biển, kẻ đi tàu. || —, *adj.* Hay vượt biển. *Peuple —,* Dân hay vượt biển.

Navigation, *f.* Sự vượt biển, sự đi (trẩy) tàu. Tài (nghề) vượt biển. — *maritime, fluviale,* Sự chạy tàu ở ngoài biển, theo sông.

Naviguer, *n.* Vượt biển, đi (trẩy) tàu.

Naville, *f.* Mương, rãnh, ngòi rãnh.

Navire, *m.* Tàu, thuyền, tàu bè.—*à vapeur,* Tàu lửa, tàu khói. — *à voiles,* Tàu buồm. — *marchand,* Tàu buôn. — *de guerre,* Tàu chiến, trận, giặc.

Navrant, te, *adj.* Sinh buồn rầu, cực khổ, cực lòng, đau đớn. *Raconter des histoires navrantes,* Thuật lại những chuyện buồn sầu.

Navré, ée, *adj.* Bực mình, tức mình, buồn bực.

Navrer, *a.* Làm cho bực

Digitized by Google

mình, làm cho buồn bực, làm cực lòng. *Vous me navrez en parlant ainsi*, Anh nói vậy thì cực lòng tôi quá.

Ne, *adv. de nég.* Không. Đừng, chớ. — *parlez pas*, Đừng nói.

Né, née, *adj.* Đã sinh ra, đã sinh bỡi. — *de parents pauvres*, Sinh bỡi cha mẹ nghèo. *Nouveau —*, Trẻ mới sanh. *Premier —*, Con đầu lòng, con trưởng nam, con so. *Dernier —*, Con út, con rạ.

Néanmoins, *conj.* Nhưng vậy, dầu vậy mặc lòng, song le.

Néant, *m.* Sự không không, sự hư không. Sự hèn, sự rốt hèn. *Tirer du —*, Dựng nên bỡi không mà làm cho có. *Mettre à —*, Làm cho tiêu mất đi (bỏ đi). *Le — des grandeurs*, Sự sang trọng vinh hiển đời nầy không ra gì hết.

Nébuleux, euse, *adj.* Có mây, vần vũ, mịt mù. *Ciel —*, Trời kéo mây, trời vần vũ. || *Au fig. Front —*, Bộ mặt lo lắng. *Style —*, Văn bút khó hiểu.

Nébulosité, *f.* Hơi mù, khí mù. || *Au fig. —*, Khó hiểu, không rõ. *La — de certaines idées*, Sự một ít đều, một ít ý tứ nói ra không rõ, người ta hiểu không rõ.

Nécessaire, *adj.* Cần, cần kíp, phải làm (có). *L'eau est — aux poissons*, Nước là cần cho cá đặng sống. *C'est —*, Cần kíp. || *—, s. m.* Sự cần kíp. *Un — de voyage*, Đồ cần dùng khi đi đàng. *Manquer du —*, Thiếu đồ cần dùng. Túng ngặt.

Nécessairement, *adv.* Cần, cần kíp, cần phải có, tự nhiên. *Il faut — manger pour vivre*, Cần phải ăn cho đặng sống.

Nécessité, *f.* Sự cần, sự cần kíp, sự phải làm. Sự khỏi không đặng, sự chẳng có lẽ cượng lại đặng, sự cực chẳng đã. Sự gấp rúc. Sự cơ nghèo, sự thiếu thốn. *Objets de première —*, Đồ cần dùng. *Être dans la — extrême*, Phải túng ngặt lắm. || *Par —*, Cực chẳng đã, bất đắt dĩ.

Nécessiter, *a.* Làm cho ra cần, bắt phải, ép buộc làm. *Son état nécessite l'intervention du médecin*, Đau vậy thì cần phải rước thầy thuốc.

Nécessiteux, euse, *adj.* et *s.* Túng ngặt, thiếu thốn. Kẻ đói khó.

Nécrologe, *m.* Sổ biên tên kẻ chết, sổ tử.

Nécrologie, *f.* Tích truyện kẻ chết.

Nécrologique, *adj.* Thuộc về truyện kẻ chết. *Notice*

Digitized by Google

—, Tích truyện kẻ chết, hạnh người mới qua đời.

Nécromancie, *f.* Phép triệu vong hồn kẻ chết mà hỏi việc hậu lai, phép đánh đồng thiếp.

Nécropole, *f.* Đất chôn kẻ chết. Thổ mộ, nghĩa địa.

Nectar, *m.* Rượu ngọt ngào, rượu ngon lắm.

Nef, *f.* Lòng nhà thờ. Tàu, thuyền. *Nefs latérales,* Lòng háng nhà thờ, hai bên hông nhà thờ.

Néfaste, *adj.* Hung, dữ, vô phước, khốn nạn, hệ, làm hại, chẳng nên. *Jour —,* Ngày hung. Ngày khốn nạn, hệ.

Nèfle, *f.* Trái cầu khởi. Trái sơn tra.

Nèflier, *m.* Cây cầu khởi, cây sơn tra. *— du Japon,* Cây hồng.

Négatif, ive, *adj.* Chỉ chối, chỉ không có. *Réponse négative,* Trả lời không có. || NÉGATIVE, *f.* Câu chối, *Soutenir la —,* Binh theo câu chối, câu nói không có. Sự từ chối, không chịu. || —, *m. (cliché)* Tấm kính đã họa hình rồi.

Négation, *f.* Sự chối, lời chối; tiếng chỉ không có = *non, ne, pas...*

Négativement, *adv.* Cách chối. *Répondre —,* Thưa không, chối, trả lời nói rằng: Không, chẳng phải vậy.

Négligé, *m.* Cách ăn mặc trong nhà, cách ăn bận thường vậy.

Négligé, ée, *adj.* Lôi thôi, trễ nải, sơ sài. Bầy hầy, lài xài, ăn mặc xài xạc.

Négligeable, *adj.* Sự gì nhỏ mọn có thể bỏ được, lơ thơ. *Quantité —,* Chẻ ít, không kể chi.

Négligemment, *adv.* Sơ sịa, sơ sài, cách lôi thôi, cách trễ nải, bơ thờ, cách nguội lạnh.

Négligence, *f.* Sự trễ nải, sự làm biếng, sự lôi thôi. Sự lài xài, sự ăn mặc xài xạc. *— coupable,* Sự trễ nải có lỗi. *— de style,* Văn nói không trúng mấy, có chỗ sái nhiều ít vậy.

Négligent, te, *adj.* Trễ nải. Làm biếng, nguội lạnh. Sơ sài, lôi thôi. *Employé —,* Đầy tớ không lo việc phải làm.

Négliger, *a.* Trễ nải, làm biếng, chẳng sá chi. Không lo, bỏ qua. *— ses devoirs,* Làm biếng, trễ nải việc bổn phận mình. || SE NÉGLIGER, *r.* Trễ nải. Không lo cho mình.

Négoce, *m.* Sự (việc) buôn bán. *Faire le —,* Buôn bán, làm việc buôn bán.

Négociable, *adj.* Có thể mua bán được.

Digitized by Google

Négociant, *m.* Lái buôn, người buôn bán, chủ nhà hàng.

Négociateur, trice, *s.* Kẻ lo liệu việc gì trọng. — *de la paix,* Kẻ lo liệu cuộc cầu hòa. *Être le — d'un mariage,* Làm mai dong, làm mai mối.

Négociation, *f.* Sự tính, sự bàn tính, sự lo liệu việc gì trọng, sự mua bán.

Négocier, *a.* Tính (lo liệu) việc gì. — *la paix,* Lo cuộc hòa, cầu hòa, tính việc huề. || —, *v. n.* Buôn bán.

Nègre, négresse, *s.* Người đen, người ô. || *Au fig. Travailler comme un —,* Làm việc mãi không nghỉ.

Négrier, *m.* Kẻ mua bán người đen mà làm tôi mọi. Tàu chở người đen đi làm tôi.

Négrillon, onne, *s.* Con người đen, con hắc nhơn.

Négro, *m.* *V.* NÈGRE.

Neige, *f.* Tuyết. *Blanc comme —,* Trắng như tuyết. || *Au fig. Œufs à la—,* Tròng trắng trứng gà đánh cho nó ra bột đặc đặc.

Neiger, *v. impers.* Xuống tuyết, tuyết sa. *Il neige,* Tuyết sa.

Neigeux, euse, *adj.* Đầy những tuyết. *Montagnes neigeuses,* Núi đầy những tuyết.

Nelitte, *f.* Cây điên điển.

Nélumbo, *m. (Lotus sacré),* Sen, hoa (bông) sen.

Nenni, *adv.* Không, không được, không chịu.

Nénufar *ou* **Nénuphar,** *m.* Sen, bông sen. Hoa (bông) súng. Liên hoa.

Néologie, *f.* Sự bày ra tiếng mới. Sự dùng tiếng mới lạ.

Néologisme, *m.* Sự hay dùng tiếng mới lạ.

Néophyte, *m.* Bổn đạo mới, kẻ mới theo đạo, mới chịu phép rửa tội.

Néphrétique, *adj.* Thuộc về lưng, về trái cật. *Coliques néphrétiques,* Đau bụng thắt ngang lưng, đau trái cật.

Néphrite, *f.* Đau lưng, đau trái cật.

Népotisme, *m.* Sự binh vị bà con dòng họ mà ban cấp quyền tước.

Nerprun, *m.* Cây na. Xích long.

Neptune, *m.* Thủy phủ. Tên ngôi sao.

Nerf, *m.* Gân, nhục cân. Sức mạnh, cân lực. Roi da. *Avoir du —,* Có sức mạnh. || *Au fig. L'argent est le—de la guerre,* Có tiền bạc thì mới đánh giặc được.

Nérine, *f.* Tuyên thảo.

Nerveux, euse, *adj.* Có gân, có nhiều gân. Thuộc

Digitized by Google

về gân. Mạnh, hay nóng tính. *Affection nerveuse*, Đau gân cốt. || *Au fig. Style —*, Văn nói có sức giục lòng người, có nhiều lẽ mạnh.

Nervure, *f.* Gân lưng sách. Chỉ. Gân lá cây.

Net, nette, *adj.* Sạch, sạch sẽ, trong sạch. Chắc. Rõ, rõ ràng. *Conscience nette*, Lương tâm sạch (không có tịt chi hết). *Bénéfice—*, Huê lợi chắc. *Langage—*, Cách nói rõ ràng. || *—, m. Mettre au —*, Chép lại rõ ràng. || *—, adv. Dire tout — ce qu'on pense*, Nói ra cho rõ sự mình tưởng.

Nettement, *adv.* Cho sạch. Rõ ràng, minh bạch. *Expliquer—*, Giải nghĩa rõ ràng. *Parler—*, Nói rõ ràng.

Netteté, *f.* Sự sạch, sự trong. Sự rõ, sự minh bạch.

Nettoiement *ou* **Nettoyage,** *m.* Sự chùi (lau) cho sạch, sự rửa cho sạch.

Nettoyer, *a.* Làm cho sạch. Rửa, chùi, lau, quét. *— la maison*, Quét (rửa) nhà cho sạch. || *Au fig.—*, Lấy ráo, quét sạch. *Les voleurs ont nettoyé la maison*, Ăn trộm lấy đồ nhà đó sạch bách ráo. || Se—, *r.* Rửa mình, lau mình, chùi mình.

Neuf, *adj. num.* Chín, cửu. *— mois*, Chín tháng. *Louis neuf*, Vua Luy thứ chín. || *—, s. m.* Số chín = 9. *Le — de ce mois*, Mồng chín tháng nầy.

Neuf, neuve, *adj.* Mới, tân. *Habit—*, Áo mới. *Quoi de—*, Có cái gì lạ không? *Être — dans le métier*, Mới học nghề, mới làm nghề. || *Remettre à —*, Sửa lại như mới.

Neurasthénie, *f.* Bịnh làm yếu sức, yếu gân cùng thân thể.

Neutraliser, *a.* Làm cho ra vô ích, làm cho ra hư không. *—les effets d'un poison*, Làm cho thuốc độc ra vô ích. = Giải độc, khử độc. *Il neutralise mes efforts*, Nó làm tôi ra sức vô ích, không được gì hết. || Se neutraliser, *r.* Chống nhau, phá hư nhau đi.

Neutralité, *f.* Sự không binh bên nào hết. *Garder la—*, Không binh bên nào hết, không dự đến.

Neutre, *adj.* Giữa chừng. Chẳng phải đực chẳng phải cái, ở giữa. *Rester —*, Không binh bên nào hết.

Neuvaine, *f.* Tuần làm việc phước đức đủ chín ngày.

Neuvième, *adj. num. ord.* Thứ chín. *Le — jour*, Ngày thứ chín. || *—, s. m.* Một phần chín.

Neuvièmement, *adv.* Chín là, thứ chín.

Digitized by Google

Neveu, *m.* Cháu, cháu trai. || —, *pl. Nos neveux, nos arrière-neveux,* Con cháu ta, kẻ hậu lại, miêu dệ.

Névralgie, *f.* Sự (bịnh) đau gân. Đau gân cốt.

Névralgique, *adj.* Thuộc về sự đau gân. *Douleurs névralgiques,* Đau gân cốt.

Névrose, *f.* Bịnh gân, chứng đau gân.

Nez, *m.* Mũi. — *camus,* Mũi trệt. *Serrer, pincer le —,* Bóp mũi. *Parler du —,* Nói dịch mũi. || *Au fig. Tirer les vers du —,* Nhờ tra hỏi riết, mới biết đặng đều kín đó. *Ne pas voir plus loin que son —,* Không biết lo xa. *Mener qqn par le bout du —,* Quyền thế biểu ai làm việc gì, thì nó làm việc ấy liền không dám cãi lại. *Rire au — de qqn,* Nhạo cười ai. *Avoir le — fin,* (Đánh hơi giỏi, nhẹ mũi) = Hay lo trước.

Ni, *conj.* Cũng không. *Sans boire — manger,* Không uống cũng không ăn.

Niable, *adj.* Chối được, có lẽ chối đặng.

Niais, se, *adj.* Thiệt thà, dại dột, ít oi, khùng ngộ. *Il est trop —,* Nó khờ dại ít oi quá.

Niaisement, *adv.* Cách lờ khờ, cách dại, cách thiệt thà.

Niaiser, *n.* Luống công vô ích, làm chuyện bá láp.

Niaiserie, *f.* Chuyện bá láp, sự vặt vạnh. Sự dại, tính thiệt thà quá, ít oi quá.

Niche, *f.* Lỗ khoét vô vách mà để tượng ảnh, cái khám. || — *(pour chien)* Củi chó. || — *(malice, espièglerie)* Sự khuấy chơi, sự quỉ quái.

Nichée, *f.* Một lứa (ấp), một ổ. *Une — de poulets,* Một ổ gà.

Nicher, *n.* Làm ổ (tổ), đóng, thắt, lót ổ. — *sur un arbre,* Đóng (làm) ổ trên cây. *Où l'a-t-on niché,* Người ta đặt, để nó ở đâu? || —, *v. a.* Đặt, để. || SE NICHER, *r.* Ẩn mình, núp ẩn.

Nichoir, *m.* Ổ để ấp trứng. Lồng để chim hoàng yến ấp trứng.

Nickel, *m.* Thứ loại kim màu trắng xám. Bạch thiết.

Nickeler, *a.* Xuy (mạ) *nickel.*

Nicodème, *m.* Người thiệt thà ít oi, khờ dại.

Nicotine, *f.* Nhựa thuốc ăn (thuốc điếu).

Nid, *m.* Tổ, ổ. — *d'oiseau,* Ổ chim. || — *d'hirondelles (comestible),* Yến. || *Au fig.* —, Chỗ ở, nhà ở. *Voici mon* —, Đây là chỗ tôi ở.

Nièce, *f.* Cháu gái.

Digitized by Google

Nielle, *f.* Cỏ mọc dặm trong lúa mì. Sâu lúa.

Nielle, *m.* Đồ tam khí, đồ đồng thau khảm vàng khảm bạc.

Nieller, *a.* Làm cho có sâu, làm hư đi. Chạm chìm, dện tam khí. *Le mauvais temps a niellé les blés,* Trời mưa gió làm cho lúa hư hết. — *un sabre,* Chạm gươm.

Nielleur, *m.* Thợ chạm chìm, thợ dện tam khí.

Nier, *a.* Chối, chối cãi, nói không. — *sa faute,* Chối không chịu tội. — *une dette,* Chối nợ, nói ngược nợ, lật nợ.

Nigaud, de, *adj.* et *s.* Dại, khờ dại, u mê, lờ khờ, ít oi.

Nigauderie, *f.* Chuyện khờ dại. Tánh khùng khùng.

Nihilisme, *m.* Sự (phe) chối cãi không tin gì hết.

Nihiliste, *adj.* et *s.* Kẻ chối cãi mọi sự. Kẻ theo phe chống nghịch phép đạo và phép đời.

Nimbe, *m.* Đoá hào quang (vẽ trên đầu các thánh).

Nippe, *f.* Đồ đạc, áo xống. Đồ mặc cũ.

Nipper, *a.* Sắm đồ. — *quelqu'un,* Sắm đồ cho ai. || SE NIPPER, *r.* Sắm đồ.

Nique, *f.* Dấu chê bai, nhạo báng. *Faire la — à qqn,* Chê cười nhạo báng ai.

Nitouche, (*Sainte*) *f.* Kẻ làm bộ hiền lành, nhơn đức, thiệt thà.

Nitrate, *m.* Phát tiêu. — *de potasse,* Hoả tiêu. — *d'argent,* Ngân đạm dưỡng, ngân tiêu cường.

Nitre, *m.* Diêm tiêu, mang tiêu, hoả tiêu.

Nitreux, euse, *adj.* Có diêm, có nhiều diêm. *Terre nitreuse,* Đất có diêm.

Nitrique, *adj. Acide —,* Tiêu cường.

Niveau, *m.* Thước cân táng. Ống thăng bằng, ống thủy. *Prendre le — d'un terrain,* Đo lấy mặt bằng đất. — *d'eau,* Thủy diện. *De —, au —,* Bằng thẳng. || *Au fig. Être au — des autres,* Giỏi bằng kẻ khác, không thua kém ai.

Niveler, *a.* Cân bằng, ban (san) cho bằng, đặt cho bằng bặn. — *un terrain,* Ban (cân) đất. — *les eaux,* Lấy thăng bằng mặt nước. || *Au fig.* —, Làm cho bằng. — *les conditions,* Làm cho một mực bằng nhau.

Nivellement, *m.* Sự ban (sang, cân) cho bằng. Sự làm cho bằng nhau.

Nobiliaire, *adj.* Thuộc về dòng sang trọng. *Titre —,*

Digitized by Google

Tước hàng sang trọng. || —, *s. m.* Sổ những họ sang trọng trong nước.

Noble, *adj.* Sang, sang trọng, cao trọng, cao sang. *Air* —, Bộ tướng sang trọng. *Âme* —, Lòng đại độ. || *Les nobles et les vilains,* Kẻ sang người hèn.

Noblement, *adv.* Cách sang trọng, cả thể. *S'exprimer* —, Ăn nói cách sang trọng. *Mourir* —, Chết cách tử tế lắm.

Noblesse, *f.* Sự sang trọng. Phẩm cao sang, bậc quyền quí, hàng trâm anh. — *du style, du maintien,* Văn nói, bộ tịch cao sang.

Noce, *f.* Đám cưới, lễ cưới. *Célébrer les noces,* Làm lễ cưới. *Aller aux noces,* Đi đám cưới, đi ăn cưới. || *Noces d'argent, d'or,* Lễ bạc, lễ vàng (giáp 25 năm, 50 năm). || *Au fig. Faire la* —, Ăn uống chơi bời. *N'être pas à la* —, Bị, mắc việc khó lòng, uất trắc.

Noceur, euse, *s.* Kẻ hay ăn chơi. Kẻ ăn uống sa đà trà rượu.

Nocher, *m.* Kẻ cầm lái tàu (thuyền), ông lái. || *Le — des enfers,* Đò âm phủ.

Nocif, ive, *adj.* Độc, hay làm hại. *Remède* —, Thuốc độc.

Nocivité, *f.* Sự độc.

Noctambule, *adj.* et *s.* Kẻ hay mớ ngủ dậy đi mà còn ngủ. || —, Kẻ hay đi chơi đêm.

Noctambulisme, *m.* Chứng kẻ hay mớ ngủ dậy đi mà còn ngủ.

Nocturne, *adj.* Ban đêm. *Oiseau* —, Chim ăn ban đêm. *Vision* —, Sự thấy ban đêm. || —, *s. m.* Kinh đọc ban đêm.

Nocuité, *f.* Sự hại, sự hay làm hại.

Nodosité, *f.* Sự có ngấn, sự có lóng, sự có khúc có đẫn.

Nodus, *m.* Mụt mạc, có mụt có hòn.

Noël, *m.* Lễ Sinh nhựt Đức Chúa Giêsu. *Arbre de* —, Cây có đồ chơi móc theo nhánh mà phát cho con nít.

Nœud, *m.* Gút, mối cột (buộc), mắt (cây). Khớp xương. *Faire un* —, Thắt gút. — *coulant,* Vòng. — *de bambou,* Mắt tre. || — (*longueur marine*), Đàng nhợ gút. || *Au fig.* —, Sự khút mắc trong việc gì. *Il faut trouver le* —, Phải tìm cho được sự khó đó. — *de parenté,* Ngãi bà con.

Noir, noire, *adj.* Đen, đen điu (thui), hắc. Tối, tối mò (mù). *Mains noires,* Tay dơ. *Nuit noire,* Tối mù,

Digitized by Google

Chien —, Chó mực. *Chat —*, Mèo mun. *Ciel —*, Trời tối. *Être en noir*, Bận (mặc) đồ đen. || *Au fig.—*, Buồn rầu, rầu rĩ. Độc, sâu độc. *Humeur noire*, Tánh buồn. *Noire trahison*, Sự thất tín sâu độc đáng chê ghét.

Noir, *m.* Sắc đen, màu thâm. Vít bầm. || *Les noirs*, Người đen, dân đen. || — *de fumée*, Mồ hóng. — *animal*, Nước thuốc màu đen bỡi xương đốt. — *d'ivoire*, Nước thuốc màu đen bỡi ngà voi đốt. || *Au fig. Broyer du —*, Để lòng lo tưởng những chuyện buồn. *Voir tout en —*, Thấy cái gì cũng hệ cũng dữ hết.

Noirâtre, *adj.* Đen đen, xám.

Noirand, de, *adj.* et *s.* Có tóc đen da sạm.

Noirceur, *f.* Sắc đen, màu thâm. Vít đen. *La—de l'encre*, Sắc đen mực. || *Au fig. —*, Sự hung bạo, sự ác tệ. Uất tích, lòng độc hiểm. *La — d'un crime*, Sự ác tệ tội ấy.

Noircir, *a.* Bôi đen, làm ra đen. — *la réputation des autres*, Làm ô danh người ta. || —, *n.* Ra đen. *La peau noircit au soleil*, Da nám đen bỡi bị dan nắng. || SE NOIRCIR, *r.* Ra đen, ra tối tăm. *Le ciel se noircit*, Trời tối mù.

Noircissure, *f.* Vít đen, dém đen.

Noire, *f.* Dấu đen (trong phép hát).

Noise, *f.* Sự rầy rà, sự cãi lẫy. *Chercher noise*, Kiếm chuyện rầy, hay rầy.

Noisetier, *m.* Cây viên lật, phỉ mộc.

Noisette, *f.* Trần phỉ tử, trái trần. *Couleur —*, Màu (sắc) xám hồng.

Noix, *f.* Trái hạch đào. — *muscade*, Hột nhục đầu khấu. — *vomique*, Hột củ chi. — *de coco*, Trái (gáo, sọ) dừa.

Nom, *m.* Tên, danh, hiệu. Tiếng kêu tên. Danh, danh tiếng. — *de famille*, Tên dòng họ. — *propre*, Tên tộc, tục, riêng mỗi người. *Se faire un — dans les lettres*, Nổi danh tiếng lắm trong việc văn chương chữ nghĩa. — *de baptême*, Tên thánh, thánh hiệu. *Donner un —*, Đặt tên. || *Au nom de...* Nhơn danh, lấy tên...Thay vì, thế cho... || — *de guerre*, Tên gọi chơi, tên đặt mà nhạo. Tên riêng. || DE —, *loc. adv.* Có tên mà thôi. *N'être roi que —*, Có chức vua, chớ không có quờn phép vua.

Nomade, *adj.* Ở không thật chỗ, linh đinh. Nay đây

Digitized by Google

mai đó. *Tribus nomades*, Máng mọi nay đây mai đó. Dân tạm cư.

Nombre, *m.* Số. *Le — sept*, Số bảy. *Sans —*, Vô số. *— pair*, Số chẵn. *— impair*, Số lẻ. *— singulier, pluriel*, Số một, số nhiều. || Du —, au — de. *loc. prép.* Ở giữa, trong. En —, *loc. adv.* Nhiều. Dans le —, *loc. adv.* Trong đó, trong số đó. — de fois, *loc. adv.* Nhiều lần, ghe phen.

Nombrer, *a.* Tính, tính toán, đếm, kể số.

Nombreux, euse, *adj.* Đông, đông đảo, nhiều. *Avoir de—enfants*, Con cái đông.

Nombril, *m.* Rún, rốn, lỗ rún.

Nomenclature, *f.* Sổ kể tên ra. Sổ tên riêng những đồ thuộc về một nghề. Sổ bộ.

Nominal, le, *adj.* Thuộc về tên, có tên. *Appel —*, Kêu (xướng) tên ra. || *Roi —*, Vua đặt cho có vị (mà không quờn). *Valeur nominale*, Có giá đáng bỡi đã định.

Nominatif, ive, *adj.* Kể tên, biên tên. *Liste nominative*, Sổ biên tên. || *—, s. m.* Quyền biến đứng đầu.

Nomination, *f.* Sự bàu cử, sự đặt lên, sự phong chức, sắc phong. *La — d'un préfet*, Sự bàu quan phủ.

Nominativement, *adv.* Từng tên mọi người.

Nommé, ée, *adj.* Có tên, kêu (gọi) là. Đã chỉ ra, đã hẹn. *Le nommé Long*, Tên Long. *A jour —*, Tới ngày hẹn. || À point —, *loc. adv.* Chắc chắn, quả vậy, may phước, trúng kì, gặp dịp.

Nommément, *adv.* Đích danh, cách riêng, nhứt là.

Nommer, *a.* Đặt tên, kêu gọi, khai tên. Đặt lên chức, bàu cử lên. *On l'a nommé maire de sa commune*, Người ta đã bàu cử người lên làm xã trong làng mình. *— ses complices*, Khai tên đồng loã. || Se —, *r.* Có tên, kêu tên, gọi là. *Comment se nomme cet enfant?* Thằng nầy tên gì?

Non, *Particule négative.* Không, không phải, chẳng phải. *Voulez-vous?* Anh muốn không?—, Không. || Non plus, *loc. adv. Ni moi —*, Tôi cũng không. *Non pas que...* Chẳng phải bỡi vì...,

Non-activité, *f.* Sự nghỉ làm chánh việc mình.

Nonagénaire, *adj.* et *s.* Kẻ chín mươi tuổi.

Nonante, *adj. num.* Chín mươi.

Nonantième, *adj. num. ord.* Thứ chín mươi.

Digitized by Google

Nonce, *m.* Khâm sứ Đức Giáo Tông, khâm sai Tòa thánh.

Nonchalamment, *adv.* Trễ nải, làm biếng, bơ thờ, lôi thôi. *Faire —,* Làm cách lôi thôi, làm vuốt nhớt.

Nonchalance, *f.* Sự trễ nải, sự lừ nhừ, sự ơ hờ, lôi thôi.

Nonchalant, te, *adj.* et *s.* Ơ hờ, trễ nải, bơ thờ, làm biếng, lôi thôi.

Nonciature, *f.* Chức quờn khâm sứ Đức Giáo Tông. Nhà (dinh) khâm sứ ở.

Non-intervention, *f.* Sự không chịu dự việc giúp nước lân quốc.

Non-jouissance, *f.* Sự không ăn, sự không hưởng.

Non-lieu, *m.* Sự bãi nại, sự phát lạc. *Ordonnance de non-lieu,* Sự quan dạy phát lạc, xử huề.

Nonne, *f.* Bà phước, dì phước, nữ tu. || *Pet de—,* Thứ bánh ngọt.

Nonobstant, *prép.* Chẳng lựa là, bất kể, dầu mà. — *des défauts,* Dầu mà có chứng tật.

Nonpareil, eille, *adj.* Vô song, không đương ví. *Force nonpareille,* Sức mạnh vô cùng.

Non-payement, *m.* Sự không trả tiền. *En cas de —,* Nếu không trả tiền.

Non plus, *loc. adv.* Không hơn, chẳng hơn, cũng vậy. || NON PLUS QUE... *loc. conj.* Cũng như.

Non que, *loc. conj.* Chẳng phải.

Non-réussite, *f.* Sự không xong việc, sự lỡ (trật) việc.

Non-sens, *m.* Sự không có ý nghĩa gì. *Sa phrase est un —,* Câu nầy không nghĩa lý chi hết.

Non seulement, *loc. adv.* Chẳng những là... mà lại.

Non-valeur, *f.* Không có lợi, không sinh lời lãi gì hết. Nợ đòi không được.

Nopal, *m.* Tiên nhơn chưởng.

Nord, *m.* Bắc, phương bắc. *Au nord,* Bên bắc. *Vent du —,* Gió bấc. *Vent du Nord-Est,* Gió chướng. *— est,* Đông bắc. *— ouest,* Tây bắc. || *Au fig. Perdre le—,* Rối trí.

Noria, *f.* Máy lấy (cất) nước, thủy xạ.

Normal, le, *adj.* Thường, như thường, thường lệ, đúng (vừa) mực. *État —,* Ở như thường, thủ thường. || *École normale,* Trường dạy những kẻ học đặng làm thầy.

Nos, *adj. poss. pl.* Của chúng tôi, của chúng ta, của ta.

Nostalgie, *f.* Sự nhớ nhà (quê), sự muốn về xứ sở (quê hương) quá.

Digitized by Google

Nota *ou* **Nota bene,** *m.* Hãy biết, phải biết. Lại, nữa. Điều viết gạnh nơi lề (bìa) sách, giấy.

Notabilité, *f.* Sự cao trọng. Kẻ lớn trong xứ sở.

Notable, *adj.* et *s.* Lạ, phi thường. Trọng, lớn, cao trọng, cả thể. Kẻ lớn, hương chức, quan viên, bá hộ. *Fait —,* Việc cả thể. *Différence —,* Khác nhau lắm. *Les notables d'un village,* Hương chức, chức việc trong làng.

Notablement, *adv.* Lắm, nhiều, hung. Cách cao trọng, cách cả thể.

Notaire, *m.* Quan biện lý, lục sự kí thất. Đại lý chủ làm văn ước bằng khoán nhà, đất.

Notamment, *adv.* Nhứt là.

Notariat, *m.* Chức lục sự kí thất.

Notarié, ée, *adj.* Làm tại lục sự kí thất. *Acte —,* Tờ có lục sự kí thất thị.

Notation, *f.* Sự làm dấu, sự biên, sự chép. — *musicale,* Sự làm dấu hát, sự chép bẫn đờn.

Note, *f.* Dấu, chú giải, chú con, biên gạnh. Trát. Sổ, toa mắc nợ. Dấu hát. *Prendre —,* Biên cho nhớ. *Note à payer,* Giấy đòi tiền. — *diplomatique,* Tờ tư việc sử. — *confidentielle,* Mật tín.

Noter, *a.* Làm dấu, đánh dấu. Biên, biên chép. Điểm, chấm. Chép (chấm) bản hát. — *un passage,* Biên chép câu sách đó mà nhớ. *Cela est à —,* Phải nhớ cái đó. Cái đó đáng ghi cho nhớ. *Bien noté,* Có danh tiếng tốt. || *Au fig. —,* Xét, suy xét, nghiệm xét. *Notez bien que...* Phải biết.

Notice, *f.* Bài tắt luận về việc gì (về ai). — *biographique,* Chép hạnh ai vắn tắt.

Notification, *f.* Sự cho tin, cho hay, sự báo.

Notifier, *a.* Cho hay, cho biết, bảo tin. — *un acte à qqn,* Cho ai biết sự gì. — *un traité,* Cho biết sự giao hòa, sự giao kết.

Notion, *f.* Sự biết, sự hiểu. *Avoir quelques notions d'arithmétique,* Biết phép toán ít nhiều.

Notoire, *adj.* Ai ai cũng biết, rõ ràng, tỏ tường, chán chường, sờ sờ. *C'est une vérité notoire,* Là sự thật rõ ràng.

Notoirement, *adv.* Cách tỏ tường, rõ ràng.

Notoptère, *m.* Cá óc nóc. Cá lóc thóc.

Notoriété, *f.* Sự biết, sự tỏ tường, sự rõ ràng. *De — publique,* Ai ai đều biết. *Acte de —,* Tờ làm chứng đều gì.

Digitized by Google

Notre, *adj. poss.* Của chúng tôi, của chúng ta. — *Père qui êtes aux cieux,* Lạy Cha chúng tôi ở trên trời.

Nôtre, *pron. poss. Le, la nôtre,* Của chúng tôi. *Votre maison et la —,* Nhà của anh và nhà của ta. || *Les nôtres,* Bà con, thân thích, họ hàng. Thuộc về ta. Kẻ theo phe, phồn, bọn, tụi ta.

Notre-Dame, *f.* Đức Chúa Bà, Đức Bà, Thánh Mẫu. — *de Lourdes,* Đức Chúa Bà tại *Lourdes.*

Nouba, *f.* Bọn nhạc lính tập.

Noue, *f.* Chỗ hai mái nhà giáp nhau. Máng xối.

Noué, ée, *adj.* Cẵng còi, không lớn lên nữa, đẹt, lùn. *Enfant noué,* Trẻ cẵng còi, trẻ đẹt.

Nouer, *a.* Thắt lại, thắt gút, buộc lại, nối lại, cột lại.— *des cordes,* Nối dây. — *des cheveux,* Bới tóc. || *Au fig.* —, Lập, bày. — *des relations avec qqn,* Làm (lập) quen với ai. || Se nouer, *r.* Ra nụ, chiến trái. Ra đẹt. *Les fruits se nouent,* Ra trái, sinh trái. *Cet enfant se noue,* Thằng nhỏ nầy không lớn nữa.

Noueux, euse, *adj.* Có mắt, vặn thịt, có khúc có đẫn, u nằng. *Arbre —,* Cây có mắt.

Nougat, *m.* Thứ bánh kẹo tây, thứ hột đường.

Nouilles, *f. pl.* Bún dẹp.

Nourrice, *f.* Vú, vú nuôi, mẹ nuôi. *Mettre un enfant en —,* Gởi con nít cho vú nuôi.

Nourricier, ière, *adj.* et *s.* Kẻ nuôi dưỡng. Hay nuôi, có sức nuôi. *Le suc —,* Trấp thủy có sức nuôi. *Père —,* Cha nuôi.

Nourrir, *a.* Nuôi, nuôi dưỡng, dưỡng dục. — *des poules,* Nuôi gà. *Ses rizières le nourrissent,* Nó có ăn bởi nhờ đất ruộng nó. || *Au fig. — son esprit de saines maximes,* Dùng những lời cao ý ngay lành mà tập trí suy nghĩ cho phải phép. — *la haine dans son cœur,* Căm giận thầm, ngầm. || Se —, *r.* Ăn, dùng mà sống. — *de légumes,* Ăn rau đậu. || *Au fig.* —, Ngẫm nghĩ. — *d'idées tristes,* Ngậm ngùi những chuyện buồn thảm.

Nourrissant, te, *adj.* Hay bổ sức, hay nuôi, hay dưỡng sức. *La viande est très nourrissante,* Thịt ăn nó dưỡng sức lắm.

Nourrisson, *m.* Con nuôi, con đang nuôi. || *Au fig. Les nourrissons des Muses,* Kẻ làm văn thơ, thi nhơn.

Nourriture, *f.* Đồ (của)

Digitized by Google

ăn, để nuôi. *Laisser sans —*, Bỏ đói. *Gagner sa —*, Làm ăn.

Nous, *pron. pers. pl.* Chúng tôi, chúng ta. Ta.

Nouveau *ou* **Nouvel, elle,** *adj.* Mới, lạ, tân. *— professeur,* Thầy mới, tân sư. *Nouvelle année,* Năm mới, tân niên. *— monde,* Thế giải mới. *— Testament,* Sấm truyền mới. || *—, m. Aimer le —,* Ưa, ham sự mới, sự lạ. || DE NOUVEAU, *loc. adv.* Lại, nữa. *Il a fui —,* Nó trốn nữa. || *À —, loc. adv.* Theo sổ mới. Theo việc mới khác nữa.

Nouveau-né, *s.* Mới sinh, mới đẻ.

Nouveauté, *f.* Sự mới, sự lạ. Hàng giẻ mới lạ. *Aimer les nouveautés,* Ưa sự mới lạ. *Magasin de nouveautés,* Nhà bán hàng giẻ mới lạ.

Nouvelle, *f.* Tin, tin tức, văn tín. *Être sans nouvelles,* Không nghe tin tức gì hết. *Bonne —,* Tin lành.

Nouvellement, *adv.* Mới. *— arrivé,* Mới tới.

Nouvelliste, *m.* Kẻ ham nghe tin lạ. Kẻ làm nhựt trình.

Novateur, trice, *s.* Kẻ bày sự mới lạ. *Esprit —,* Trí hay bày đặt.

Novation, *f.* Sự thay tờ khế lại.

Novembre, *m.* Tháng mười một tây.

Novice, *s.* Kẻ mới vào dòng, nhà phước còn chịu thử. Kẻ chưa từng việc bạn tàu. || *—, adj.* Mới học, chưa giỏi. *Novice dans un métier,* Mới học nghề.

Noviciat, *m.* Sự chịu thử, sự ở tập tành. Lúc (buổi) còn chịu thử. Nhà ở chịu thử, nhà ở tập tành.

Noyade, *f.* Sự nhận nước đi cho chết, sự trấn nước cho chết.

Noyau, *m.* Hột trái, hạt trái. Sự chính giữa. *Un — de mangue,* Hột xoài. *— d'escalier,* Trụ thang khu ốc. *— d'une comète,* Phần sao chổi sáng hơn hết. || *Au fig. — d'une société,* Gốc của hội.

Noyé, ée, *s.* Kẻ bị trấn nước. Kẻ chết chìm, kẻ chết đuối. || *—, adj.* Ngập nước, đấm đuối. *Des yeux noyés de larmes,* Con mắt dầm dề nước mắt.

Noyer, *m.* Cây hạch đào.

Noyer, *a.* Nhận nước, trấn nước, làm cho chìm. Nước ngập. *— un chien,* Trấn nước chó. *Les eaux ont noyé les champs,* Nước ngập đồng ruộng. || *Au fig. — son chagrin dans le vin,* Uống rượu cho giải buồn. || SE NOYER, *r.* Chết trôi,

Digitized by Google

trầm nịch, trầm mình. Nhảy xuống nước mà tự vận.

Nu, nue, *adj.* Trần truồng. Trơn trụi, sạch trơn, bần cùng. Tỏ tường, rõ ràng. *Un enfant —,* Con nít trần truồng. *— tête,* Đầu trần. *— pieds,* Chơn không. || *Vérité nue,* Sự thật tỏ tường. *La nue propriété,* Đất vườn không. *Chambre nue,* Phòng bè trống trơn (không có ghế đẳng giường chiếu gì hết). || À NU, *loc. adv.* Trần trụi, tỏ tường, rõ ràng.

Nuage, *m.* Mây, đám mây, áng mây, vân. || *Un — de poussière monte,* Bụi lên ngất trời. || *Au fig. —,* Bộ mặt rầu rĩ. *Ce front que la tristesse entourait d'un —,* Bộ mặt buồn xo, trán nhăn nhó. Sự nghi hoặc.

Nuageux, euse, *adj.* Có mây, vân vũ, mù mịt *Ciel —,* Trời kéo mây. || *Au fig.—,* Không rõ, khó hiểu.

Nuance, *f.* Màu (sắc) đậm, lợt xê xích nhau. Sự hoà ngũ sắc, sự giáp sắc Nghĩa khác. Giọng lên hay là xuống lần lần trong phép hát.

Nuancer, *a.* Làm cho ra sắc sở, làm cho phai, cho sặm màu.

Nubile, *adj.* Tới tuổi lấy chồng, tới tuổi làm bạn, tới lứa. *Âge —,* Tuổi lứa.

Nubilité, *f.* Sự tới tuổi cưới vợ lấy chồng.

Nucléa-cadumba, Cây sộp.

Nudité, *f.* Sự ở trần truồng, sự loã lồ, sự trần trụi. || *Au fig.—,* Cây trụi lá.

Nue, *f.* Mây, áng mây, u trời. || *Au fig. Tomber des nues,* (ở trên mây sa xuống) = Sửng sốt, rụng rời. *Porter qqn aux nues,* (Đem ai lên trời) = Tặng khen ai lắm, khen dồi ai.

Nuée, *f.* Mây, đám mây. — *lumineuse,* Đám mây sáng. || *Au fig. Une — de moustiques,* Muỗi vô số.

Nuire, *n.* Hại, làm hại. Làm ngăn trở. *— au prochain,* Làm hại kẻ khác. *Cela nuit à mon avancement,* Cái đều đó ngăn trở cho tôi lên chức.

Nuisible, *adj.* Hay làm hại, hay hại. Độc ác, gian ác. *Plantes nuisibles,* Những thảo độc. *Homme—,* Người gian ác.

Nuit, *f.* Đêm, đêm hôm. Dạ. *Toute la —,* Cả (trót) đêm, trường dạ. *Il fait —,* Tối rồi. || *Au fig.— blanche,* Đêm không ngủ. *La — des temps,* Đời xưa. || DE NUIT, *loc. adv.* Ban đêm.

Nuitamment, *adv.* Ban đêm.

Digitized by Google

Nul, nulle, *adj.* Hư từ, vô ích, không ra gì, như không. Không có ai, chẳng có ai. *Travail —,* Uổng công. *Homme —,* Người không ra gì. *Nul homme n'est venu,* Chẳng có ai tới.

Nullement, *adv.* Không, không chút nào.

Nullité, *f.* Sự vô ích, sự hư không, sự không ra gì, sự bất tài. *Frapper un jugement de —,* Bát án. *C'est une —,* Nó không ra gì.

Nûment, *adv.* Tỏ tường, rõ ràng. *Dire — la vérité,* Nói thật thà, có sao nói vậy.

Numéraire, *m.* Tiền, bạc, tiền bạc. *Payer en —,* Trả bằng bạc đồng.

Numéral, le, *adj.* Để đếm, chỉ số. *Adjectif —,* Tiếng chỉ số.

Numérateur, *m.* Số đếm lấy mấy phần.

Numération, *f.* Sự tính số, phép đếm số. *— orale, écrite,* Phép kêu, viết số.

Numérique, *adj.* Thuộc về số. Bởi số nhiều hơn mà ra. *Supériorité —,* Sức mạnh bởi đông bởi nhiều mà thôi.

Numériquement, *adv.* Theo số.

Numéro, *m.* Số. *— un,* Số một. *— trente,* Số ba mươi. *— d'une maison,* Số nhà. *Épingles du — un,* Kim cúc thứ số một. || *—,* Số nhựt trình, sách in từ tập. *Lire un — du journal,* Đọc, coi một số nhựt trình.

Numéroter, *a.* Đề số, vẽ số, thêu số, ghi số.

Numismate, *s.* Kẻ thạo các thứ tiền bạc, và tượng bài đời xưa.

Nuptial, le, *adj.* Thuộc về phép hôn nhơn (hôn phối, lễ cưới). *Bénédiction nuptiale,* Sự làm phép giao. *Robe nuptiale,* Áo nhựt bình.

Nuque, *f.* Ót, gáy cổ.

Nutritif, ive, *adj.* Ăn được, có sức nuôi, hay bổ sức, bổ dưỡng. *Substance nutritive,* Vật bổ dưỡng.

Nutrition, *f.* Sự nuôi, sự bổ dưỡng.

Nymphe, *f.* Bụt nữ sơn xuyên. || *Au fig.* —, Con gái tốt lành, con gái nhan sắc sịch sự, gái thuyền quyên. || —, Thứ sâu bọ đang hoá.

Nymphéa, *m.* Hoa (bông) sen, liên hoa.

Nymphéacées, *f. pl.* Loài hoa sen.

Digitized by Google

O

Ô, *interj.* Ôi! chà! hỡi!—*ciel,* Trời ôi. — *que c'est beau!* Chà! tốt quá!

Oasis, *f.* Chỏm có cây cối nước nôi tươi tốt ở giữa đồng(rừng)cát mình mông.

Obbârach, *m.* Ông hoàng tử trong nước Caomên.

Obédience, *f.* Sự vâng lời chịu lụy. Tờ sai (bề trên nhà dòng, nhà phước sai đi).

Obéir, *n.* Vưng lời, chịu luỵ, vâng theo, chịu phép, tùng phục, chiu theo, theo. —*à ses parents,* Vưng lời chịu lụy cha mẹ. — *à ses passions,* Theo tình mê. *Ce cheval obéit à la main,* Ngựa nầy chịu hàm thiết khiến.

Obéissance, *f.* Sự vâng lời, sự chịu lụy, sự tùng phục. *Soumettre à l'—,* Bắt chịu phép. *Vivre sous l' — d'unprince,* Tùng phục ông hoàng.

Obéissant, te, *adj.* Hay vưng lời chịu lụy, dễ dạy, dễ biểu, dễ sai khiến. *Serviteur--,* Đầy tớ dễ sai khiến.

Obélisque, *m.* Cột đá lớn vuông, cột đá thượng thu hạ thạch.

Obéré, ée, *adj.* Mắc nợ, thiếu nợ, làm nợ.

Obérer, *a.* Làm cho mắc nợ. --*sa famille,* Làm gia thất, nhà mình mắc nợ.

Obèse, *adj.* Lớn (to) bụng. Mập mạp, phát phì.

Obésité, *f.* Sự lớn bụng quá, sự mập quá.

Obier *ou* **Aubier,** *m.* Cây ngô châu du.

Obit, *m.* Sự chết. Lễ giáp năm kẻ chết.

Obituaire, *m.* Sổ biên tên kẻ chết.

Objecter, *a.* Cãi trả, nói chống. Bắt lý (tội), quở trách.—. *de bonnes raisons,* Nói chống lại phải lẽ lắm.

Objectif, *m.* Kính khum ống dòm day lại ngang cái gì mà coi, ống lấy (hoạ) hình. || *Au fig.* —, Ý chỉ. Bia, đích.

Objectif, ive, *adj.* Chỉ về chính sự gì.

Objection, *f.* Lẽ chống, lẽ cãi lại, sự cãi lẽ. *Réfuter une—,* Phá, bắt lẽ, lẽ cãi chống lại.

Objet, *m.* Vật, giống có hình thể. Đều, cớ, tích cớ, ý, sự, việc. Món.—*de grande valeur,* Vật quí lắm. *Voilà l'— de ma visite,* Đó là tích cớ mình tới thăm.

Objurgation, *f.* Sự quở trách nặng lời, lời mắng hiếp.

Digitized by Google

Objurguer. *a.* Quở, quở trách, quở phạt.

Oblat. *m.* Kẻ dâng mình và của mình cho nhà dòng.

Oblation, *f.* Sự dưng của gì cho Chúa. Của lễ, của dâng. – *de pain et du vin,* Sự dâng bánh rượu.

Obligation, *f.* Sự buộc mình, sự phải làm. Ơn, tình, tình nghĩa. Việc bổn phận mình. Tờ vay, tờ khế, tờ cam đoan. *Fête d'—,* Ngày lễ phải giữ. — *à terme,* Tờ khế vay tạm. *S'acquitter de ses obligations,* Làm xong việc mình đã lãnh.

Obligatoire, *adj.* Có sự buộc, buộc phải làm, cần. *Loi obligatoire,* Lề luật phải giữ.

Obligé, ée, *adj.* Phải giữ, phải làm, cần. Mắc (mang) ơn, biết ơn. *Je suis votre—,* Tôi là kẻ mang ơn ông.

Obligeamment, *adv.* Cách tử tế, cách lịch sự. *Traiter—,* Thiết đãi tử tế, ăn ở tử tế với ai.

Obligeance, *f.* Sự làm ơn, sự sẵn lòng giúp, sự làm giùm giúp. *Veuillez avoir l'—de me prêter cinq piastres,* Tôi xin làm ơn cho tôi mượn năm đồng bạc.

Obligeant, te, *adj.* Hay giúp, sẵn lòng giúp. Tử tế, phải thế. *Manières obligeantes,* Bộ tịch đãi buổi lắm.

Obliger, *a.* Buộc, buộc phải, bắt phải. *ép.* Làm ơn, giùm giúp. *Il m'oblige à partir,* Nó bắt tôi phải đi. *—un ami,* Làm ơn cho bạn hữu.

Oblique, *adj.* Xiên, xiên xẹo, nghiêng, vạy, vạy vò, giẹo, giại. *Rayons obliques,* Ánh giại. *Ligne —,* Nét gạch xiên. || *Au fig. —,* Không thật thà, vạy vò, gian dối. *Moyen—,* Phương thế gian trá. *Jeter un regard—,* Liếc mắt, liếc xem.

Obliquement, *adv.* Cách quanh quẹo, xiên xẹo.

Obliquer, *n.* Đi xiên, đi xẹo, đi trễ ra. — *à gauche,* Đi trễ ra bên tả.

Oblitérer, *a.* Bôi, gạc. Cạo. Làm lì mặt chữ đi. *Timbre oblitéré,* Con cò gắn thơ đóng dấu rồi, cò chết. *Caractères oblitérés par le temps,* Chữ nầy lâu năm nó lu đi. || —, Làm nghẹt, bít.

Oblong, gue, *adj.* Bề dọc dài hơn bề ngang. *Livre—,* Sách thường bề dọc dài hơn bề ngang.

Obole, *f.* Đồng tiền nhỏ đời xưa. Tiền cúng. *Donner son — pour la quête,* Bỏ tiền góp.

Obreptice, *adj.* Chủng, vụng, gian trá.

Obrepticement, *adv.* Cách chủng lén, cách man trá.

Digitized by Google

Obscène, *adj.* Tục tĩu, hoa tình, nguyệt hoa, dơ dáy. *Paroles, discours obscènes,* Lời nói tục tĩu huê tình.

Obscénité, *f.* Sự hoa tình tục tĩu.

Obscur, re, *adj.* Tối, tối tăm, u ám, mờ mờ, không rõ. *Lieu —,* Nơi tối tăm. *Style —,* Cách nói không rõ. *Famille obscure,* Dòng dõi hèn hạ. *Vie —,* Ăn ở tịch mạc.

Obscurci, ie, *adj.* Sờ sẫm, tối tăm, mù mịt.

Obscurcir, *a.* Làm cho ra tối tăm, làm cho ra mù mịt, che sáng. *Les nuages obscurcissent le ciel,* Đám mây che khuất trời. || *Au fig.*—,Che, giấu. Làm cho hư.— *l'esprit,* Che lấp trí khôn. || S'OBSCURCIR, *r.* Tối đi, ra tối tăm, sẫm đi.

Obscurcissement, *m.* Sự ra tối tăm, sự mù mịt, sự mờ đi, sự sẫm đi. — *de la vue,* Sự ra mờ mắt.

Obscurément, *adv.* Cách tối tăm ; cách chẳng rõ.

Obscurité, *f.* Sự tối mờ, sự tối tăm. || *Au fig.* —, Sự không rõ, sự khó hiểu. *Langage plein d' —,* Cách nói không rõ. *Vivre dans l' —,* Ở ẩn.

Obsécration, *f.*Sự nài xin, lời khan nguyện.

Obséder, *a.* Săn sóc lấy lòng ai, mua lòng ai. Làm khó lòng bởi năng tới lui quá. Kuấy,ám. *Obsédé du démon,* Bị, mắc quỉ ám.

Obsèques, *f. pl.* Đám ma, đám xác, sự đưa xác.

Obséquieusement, *adv.* Cách chìu lòng, cách vưng phục quá lẽ, cách bợ đỡ quá.

Obséquieux, euse, *adj.* Hay chìu lòng, hay theo ý. Lịch sự quá lẽ.

Obséquiosité, *f.* Sự hay chìu lòng, sự hay kính nể.

Observable,*adj.*Giữ được.

Observance, *f.* Sự vâng giữ. Luật phép nhà dòng. *L' — des devoirs,* Giữ bổn phận mình.

Observateur, trice,*s.* Kẻ hay giữ, kẻ hay vưng cứ. Kẻ hay xem xét.*L'Annamite est —,* Người Annam hay xem xét coi chừng đặng bắt chước.*Poste d'—,* Chỗ cao lính ở mà dòm hành.

Observation,*f.*Sự giữ, sự vâng cứ. Sự xem xét, sự suy xét, sự coi chừng, sự hờ Sự sửa dạy.—*des astres,* Sự xem xét ngôi sao. *Faire une—,*Bảo một điều. *Armée d'—,* Đạo binh hờ. *Mettre qqn en —,* Để ai cho nào mà coi chừng ra thể nào, đau làm sao.

Observatoire,*m.* Chỗ cao để coi sao. Đài khâm thiên giám.

Digitized by Google

Observer, *a.* Giữ, gìn giữ, vâng cứ, cứ theo. Xem xét, nhìn xem, chăm xem. Coi chừng, rình, dòm hành. — *l'étiquette,* Giữ khuôn phép. — *les jours de fête,* Giữ ngày lễ. || S'OBSERVER, *r.* Giữ mình. Xét mình cẩn thận.

Obsession, *f.* Sự khuấy khoả. Sự ám. Sự làm khó lòng. — *diabolique,* Sự quỉ ám.

Obstacle, *m.* Sự ngăn trở, điều ngăn trở, điều can gián. Sự khó. *Mettre — à,* Ngăn trở, can gián.

Obstétrique, *f.* Nghề làm mụ bà.

Obstination, *f.* Sự chấp nhứt, sự cứng cổ, sự rắn rỏi, kiên tâm.

Obstiné, ée, *adj.* Cứng cỏi, cố chấp, cang cường, rắn rỏi, trì trọm. *Enfant —,* Con nít cứng cỏi. *Rhume —,* Ho dai.

Obstinément, *adv.* Cách cứng cỏi, rắn gan, kiên tâm, cố ý, cố chấp. *Refuser —,* Từ chối, không chịu riết.

Obstiner (S'), *r.* Cố tình, kiên tâm, cứng lòng, cường gian, cự địch. — *dans le mal,* Cứ theo đàng tội lỗi.

Obstruction, *f.* Sự bí, sự bít lại, sự tắc thạnh, sự nghẹt. || *Au fig. Faire de l —,* Ngăn trở, chống cự.

Obstrué, ée, *adj.* Bí, bịt lại, lấp bít, ngăn lấp, ngăn lại. *Chemin —,* Đàng bít. *Canal —,* Kinh lấp.

Obstruer, *a.* Bí, làm cho nghẹt, bít lại, ngăn lấp. *Les voitures obstruent le chemin,* Xe cộ choán (bít, ngăn) đàng đi.

Obtempérer, *n.* Vưng lời, tuân cứ, suy phục, tuân theo. Chịu lòn. — *aux ordres des supérieurs,* Vưng lời bề trên.

Obtenir, *a.* Được, đặng, xin được. — *un congé,* Xin được phép nghỉ. *Par la greffe on obtient de beaux fruits,* Cây nhờ đã chiết nên sanh trái tốt.

Obtention, *f.* Sự đặng, sự xin được.

Obturateur, *m.* Tấm bửng, tấm bít, nùi dút.

Obturation, *f.* Sự bít lại, sự ngăn lại.

Obturer, *a.* Bít lại, trám lại.

Obtus, se, *adj.* Lụt, cùn, tà. *Angle —,* Góc tà (lợi). || *Au fig.—,* Lụt, mê muội, u mê. *Esprit —,* Trí lụt.

Obus, *m.* Đạn trái phá, trái phá.

Obusier, *m.* Súng cối, súng bắn trái phá.

Obvier, *n.* Lo cho khỏi, lo liệu trước, ngừa dón, cứu chữa. — *à la chicane,* Lo cho khỏi rầy rà.

Digitized by Google

Ocarina, *m.* Thứ tu hít có nhiều dấu để thổi.

Occasion, *f.* Dịp, thì tiện, cơ hội, hồi, lúc. Cớ, cớ sự, việc. — *favorable,* Dịp tốt. *Profiter de l'—,* Nhờ (nhơn, thừa, dùng) dịp. *Manquer l'—,* Bỏ qua dịp tốt. *Être l'— d'une dispute,* Làm cớ cho sinh rầy rà. || *À l'— de,* Sẵn dịp, nhờ thừa dịp, cơ. || D'OCCASION, *loc. adv.* Tình cờ, mặc may. *Acheter des livres —,* Mua sách gặp dịp người ta bán.

Occasionnel, elle, *adj.* Làm (sinh) dịp, mở dịp, làm cớ. Không thường. *Correspondant — d'un journal,* Người viết một hai khi truyện in trong nhựt trình.

Occasionnellement, *adv.* Thừa dịp, nhơn dịp, thừa cơ.

Occasionner, *a.* Làm (sinh) dịp, sinh cớ, làm cớ — *une dispute,* Sinh chuyện rầy rà.

Occident, *m.* Tây, phía tây, hướng (phương) tây.

Occidental, le, *adj.* Tây, bên tây. *Les occidentaux,* Người phương tây.

Occipital, le, *adj.* Thuộc về ót, về gáy cổ. *Muscles occipitaux,* Gân nơi gáy cổ.

Occiput, *m.* Ót, gáy cổ.

Occire, *a.* Giết, sát.

Occulte, *adj.* Kín, kín đáo, kín nhiệm, ẩn. *Puissance —,* Phép kín, (pháp môn, phù thủy).

Occupant, te, *adj.* et *s.* Kẻ được, kẻ choán, kẻ chiếm lấy. *Le premier —,* Kẻ choán trước.

Occupation, *f.* Việc, việc làm. Sự chiếm lấy, sự choán lấy. *Chargé d'occupations,* Mắc nhiều việc. *L'— d'une ville,* Chiếm lấy thành.

Occupé, ée, *adj.* Mắc việc, mắc tay, bận việc. Đã chiếm (choán) lấy, đã ở. *Être très —,* Mắc nhiều việc, giặng việc. — *à lire,* Mắc đọc sách. *Cette maison est occupée,* Nhà nầy có người ta ở rồi.

Occuper, *a.* Cho việc làm, mướn. Choán, ở, chiếm lấy, soán đoạt. Được. — *beaucoup de monde,* Mướn người ta nhiều. — *un logement,* Được một chỗ ở. — *une ville,* Choán lấy thành. — *un rang distingué,* Được hàng sang trọng. — *ses loisirs à la chasse,* Rảnh việc thì đi săn bắn chơi. || S'OCCUPER DE, *r.* Lo việc, làm việc. — *d'histoire,* Lo học sử ký. *Ne — de rien,* Không lo gì hết.

Occurrence, *f.* Dịp, cơ hội, sự gặp gỡ, sự tình cờ, lúc, hồi. *Selon l'—,* Tùy cơ,

Digitized by Google

Occurrent, te, *adj.* Xảy đến, gặp, tình cờ. *Fêtes occurrentes,* Hai lễ nhằm một ngày.

Océan, *m.* Biển cả, đại hải.

Océanie, *f.* Phương Océanie; Úc châu.

Oeelle, *m.* Mắt nhỏ, mặt trăng. *La queue du paon est resplendissante d'oeelles,* Đuôi con công chói những mặt trăng.

Ocelot, *m.* Thứ mèo rừng, mèo đốm.

Ocre, *m.* Đất sét đỏ (vàng, tía để vẽ). — *rouge,* Son thổ, hồng đơn. — *jaune,* Thạch huỳnh.

Octave, *f.* Tám ngày sau lễ thánh, bát thiên. Ngày thứ tám tuần lễ thánh. Lớp tám dấu hát liên tiếp. Dấu hát cách khoản tám bực (do-do, ré-ré...).

Octobre, *m.* Tháng mười tây.

Octogénaire, *adj.* et *s.* Đặng tám trươi tuổi.

Octogonal, le, *adj.* Có tám góc.

Octogone, *m.* Hình có tám góc, bát giác.

Octroi, *m.* Sự ban, sự cho. Thuế hàng đem tới thiềng thị mà bán. Chỗ đóng tiền thuế hàng.

Octroyer, *a.* Ban, nhường, ban cho, nhậm. — *une punition,* Phạt.

Octupler, *a.* Ra lớn hơn tám lần.

Oculaire, *adj.* Thuộc về con mắt. || *Au fig. Témoin* —, Chứng kiến, chứng nghiệm, chứng thấy công việc đó.

Oculiste, *m.* Thầy thuốc chuyên trị các chứng bịnh con mắt.

Ode, *f.* Bài thơ luân hườn, ca hát.

Odeur, *f.* Mùi, hơi. Mùi thơm, thuốc thơm. — *nauséabonde,* Mùi hôi, hơi thúi. *Bonne* —, Mùi ngon. *Aimer les odeurs,* Ưa thuốc thơm. || *Au fig. Mourir en* — *de sainteté,* Chết lành. *Être en bonne* —, Được có danh thơm tiếng tốt.

Odieusement, *adv.* Cách đáng ghét, cách nên ghét. *Se comporter* —, Ăn ở thiên hạ đều ghét.

Odieux, euse, *adj.* Đáng ghét, nên ghét, gớm ghiếc. *Homme* —, Người đáng ghét. *C'est odieux!* Đáng ghét.

Odontalgie, *f.* Sự đau (nhức) răng.

Odontologie, *f.* Bài luận về răng.

Odorant, te, *adj.* Thơm, thơm tho, hay bay mùi thơm. *Fleurs odorantes,* Hoa thơm.

Odorat, *m.* Mũi ngửi, mũi hửi. Sự biết mùi.

Digitized by Google

Odoriférant, te, *adj.* Thơm, thơm tho. *Baguette odoriférante,* Nhang, cây nhang.

Odyssée, *f.* Văn kể truyện lao đao nhiều nỗi. Chuyện trầy đi có nhiều đều lạ kì.

Œcuménique, *adj. Concile —,* Công luận chung.

Œdème, *m.* Chỗ sưng. Tê thấp.

Œil, *m.* **Yeux,** *pl.* Mắt, con mắt, nhãn. *La prunelle de l'—,* Con ngươi. *Avoir mal aux yeux,* Đau (nhặm) con mắt. *—louche,* Mắt lé. *Fermer les yeux,* Nhắm mắt. *Jeter un coup d' —,* Xem qua, coi chừng. *Avoir l'— sur qqn,* Theo coi chừng ai. *Ne pas fermer l' —,* Ngủ không đặng. *Dévorer qqn des yeux,* Xem ngó trân ai. *À vu d' —,* Ban đầu hết, vừa mới thấy, vừa thấy thoáng qua. || AUX YEUX DE, *loc. adv.* Trước mặt, có mặt. || *Au fig. Les yeux du fromage, du bouillon,* Tàng ong bánh sữa, màng màng nước thịt, canh. *Œil de dragon,* Long nhãn. *Œil de bœuf,* Cửa sổ mặt nguyệt. Thứ cúc tầng ô. || *Œil de perdrix,* Cục chai nơi chơn.

Œillade, *f.* Sự liếc (mắt), sự ngó lén. *Jeter, lancer une —,* Liếc mắt, liếc xem, ngó lén.

Œillère, *f.* Cái ly nhỏ để rửa (dằm) con mắt. Răng chó hàm trên. Tấm da để che hai bên con mắt ngựa cho nó khỏi ngó qua ngó lại.

Œillet, *m.* Hoa cẩm nhung. *—d'Inde,* Cúc vạn thọ. || *—,* Lỗ vòng bầy. Lỗ để xỏ dây cột.

Œilleton, *m.* Mắt cây.

Œsophage, *m.* Cuống họng, cuống vị.

Œstre, *m.* Con mòng.

Œuf, *m.* Trứng. *— de poule,* Trứng (hột) gà. *Jaune d'—,* Tròng đỏ trứng. *Blanc d'—,* Tròng trắng trứng. *Œufs à la coque,* Trứng luộc sơ. *Œufs durs,* Trứng luộc chín (cứng). *Œufs sur le plat,* Trứng gà chiên. || *Au fig. —,* Chánh gốc, cội rễ. *Écraser la révolte dans son —,* Phá gốc rễ loạn mưu.

Œuvre, *f.* Việc, việc làm, công phu, công lao. *Bonne—,* Việc lành. *Se mettre à l'—,* Ra tay làm, khỉ sự làm việc. || ŒUVRES, *f. pl.* Sách, sách vở. *Publier ses —,* In sách mình làm ra. *Œuvres vives,* Lườn tàu, ghe.

Offensant, te, *adj.* Mất (mích) lòng, phạm đến, làm sỉ nhục. *Parole offensante,* Lời nói mích lòng, phạm đến kẻ khác.

Digitized by Google

Offense, *f.* Sự làm mất lòng. Lỗi, tội, tội lỗi. *Seigneur, pardonnez-nous nos offenses,* Xin Chúa tha lỗi (nợ) chúng tôi.

Offenser, *a.* Mất (mích) lòng, phạm đến, làm mất lòng. — *Dieu,* Làm mất lòng Chúa. phạm đến Chúa. — *les bienséances,* Phạm đến khuôn phép lịch sự. || S'OFFENSER, *r.* Phiền, giận, hờn, chấp. — *d'un rien,* Sự gì chút đỉnh cũng bắt lỗi.

Offenseur, *m.* Kẻ hay làm mất lòng, kẻ lỗi.

Offensif, ive, *adj.* Để mà đánh, dùng mà cự, nghịch. *Alliance offensive et défensive,* Giao lân đồng tâm với nhau đánh hay là cự cũng phải giúp nhau. *Propos —,* Lời nói nghịch. *Armes offensives,* Khí giái để đánh (như gươm, súng).

Offensive, *f.* Sự đánh trước. *Prendre l' —,* Ra đánh trước, tiên chiến.

Offerte, *f. ou* **Offertoire,** *m.* Hồi dâng bánh rượu khi làm lễ Misa. Bài hát khi dâng bánh rượu.

Office, *m.* Phận, bổn phận, việc bực mình. Chức, niềm. Sự giùm giúp, sự làm ơn. Kinh đọc (hát). Lễ nhạc trong Hội thánh. Buồng, phòng để ăn cơm, xơi nước. *Se bien acquitter de son —,* Làm việc bổn phận mình xong. *L' — divin,* Lễ thờ phượng Chúa. *L'— des Morts,* Kinh đọc (hát) cho các Đẳng. || D'OFFICE, *loc. adv.* Tự ý. *Avocat nommé —,* Thầy cung quan đặt lên.

Officiant, *m.* Người làm lễ, đứng chánh tế.

Officiel, elle, *adj.* Công, công vụ, công văn, quan. *Acte —,* Công văn, việc quan, tờ thị việc quan. *Ordre —,* Trát sức. *Communiqué —,* Tin Nhà nước rao.

Officiellement, *adv.* Theo phép công, theo việc quan, cứ phép nhà nước.

Officier, *n.* Làm lễ hát, hát lễ.

Officier, *m.* Quan, kẻ có quyền chức, viên quan. — *civil,* Quan văn. — *militaire,* Quan võ (binh). — *de police,* Quan coi việc tuần phòng. — *d'académie,* Tước hàng lâm. *Sous —,* Quan đội.

Officieusement, *adv.* Cách hay giúp, cách làm ơn. Cách vị tình. *Avertir —,* Bảo vậy bởi thương. Cách vị tình.

Officieux, euse, *adj.* Hay giúp, hay làm ơn, hay phù trợ. Cho hay biết mà thôi, chang phải việc quan.

Digitized by Google

Officinal, le, *adj.* Thuộc về tiệm thuốc, để làm thuốc. *Plante officinale,* Thảo mộc dùng mà làm thuốc.

Officine, *f.* Tiệm bán thuốc. Tiệm bào chế thuốc. || —, Phòng học. Ổ quân ngụy tụ nhau mà bàn tính việc dấy loạn.

Offrande, *f.* Của dâng, của lễ, đồ cúng, của công đức. Sự dâng cúng. *Déposer son* —, Dâng cúng của mình.

Offrant, *m.* Kẻ trả giá, kẻ đánh giá. *Au plus* —, Kẻ trả giá cao hơn.

Offre, *f.* Sự dâng. Sự ra chịu. Của dâng. Sự trả giá. *Faire des offres de service,* Ra chịu giúp.

Offrir, *a.* Dâng, cúng, cho, dưng cúng. Cho coi, tỏ ra. Chịu giúp, chịu cho. — *ses services à qqn,* Xin giúp ai. — *un bouquet,* Dâng bông, dâng tràng hoa. — *son épée à qqn,* Phò ai. || S'OFFRIR, *r.* Dâng mình, liều mình, xin giúp.

Offusquer, *a.* Che phủ, che khuất, làm cho loà (mờ) con mắt. *Le soleil m'offusque la vue,* Mặt trời làm cho tôi choá con mắt. || *Au fig.* —, Làm rối. Làm mất lòng, không ưa. *Cette parole l'offusque,* Cái lời nầy làm mất lòng nó.

Ogive, *f.* Hình nồi như nón nhọt, hình ổ vò vỏ. Cửa cuốn.

Ognon, ou Oignon, *m.* Củ hành, thông tử. Củ. — *de lys,* Củ huệ. || EN RANG D'OIGNONS, *loc. adv.* Luôn một hàng.

Ogre, *m.* Ông bị, chằng tinh, ông kẹ. || *Au fig.* —, Kẻ ăn lung quá. Người dữ tợn.

Ogresse, *f.* Bà chằng, chằng tinh. || *Au fig.* —, Đờn bà dữ quá.

Oh! *interj.* Ôi! Ủa! Cha chả! (chỉ lấy làm lạ).

Ohé! *interj.* (tiếng để mà kêu). Bớ! nầy!

Oie, *f.* Con ngỗng. || *Au fig.* —, Người u mê, đứa dại. *Patte d'* —, Chỗ nhiều đàng giáp lại, ngả tư, ngả năm.

Oindre, *a.* Xức, thoa. — *d'huile sainte,* Xức dầu thánh.

Oing, *m.* Mỡ heo thắng để chế cốt xe.

Oint, *adj.* et *s. m.* Kẻ đã chịu xức dầu thánh.

Oiseau, *m.* Chim, con chim, điểu. — *de paradis,* Thứ chim có lông tốt người ta dùng làm đồ trau giồi, đồ nữ trang. — *de Minerve,* Chim cú. || À VOL D'OISEAU, *loc. adv.* Lược qua, sơ qua, tắt qua. || *Au fig. Quel vilain* —, Thằng bá láp.

Digitized by Google

Oiseau-mouche, *m.* Chim sâu, chim hút mật.

Oiseler, *n.* Bắt chim, đánh (rập) chim, đánh bẫy chim.

Oiseleur, *m.* Kẻ đánh (rập) chim.

Oiselier, *m.* Kẻ nuôi chim mà bán.

Oiseux, euse, *adj.* Ở nhưng (dưng), ở không nhưng. Vô ích, hư tử. *Parole oiseuse,* Lời nói vô ích.

Oisif, ive, *adj.* Không làm gì hết. Ở nhưng, ở không, phong lưu, nhàn hạ. *Mener une vie oisive,* Không chịu làm gì hết. || *Argent —,* Tiền bạc không dùng cho sinh lợi.

Oisillon, *m.* Chim con.

Oisiveté, *f.* Sự ở nhưng, ở không, sự phong lưu. *L'— est la mère de tous les vices,* Ở nhưng là cội rễ mọi sự dữ.

Oison, *m.* Con ngỗng con. || *Au fig.* —, Lờ khờ, ngu si, lừng khừng.

Oléagineux, euse, *adj.* Có dầu. *Plantes oléagineuses,* Thảo mộc có dầu.

Olfactif, ive, *adj.* Thuộc về sự ngửi (hửi).

Oliban, *m.* Mũ cây giống nhũ hương.

Oligarchie, *f.* Cách một phe người sang gồm trị nước.

Olivaie, *f.* Đất trồng cây dầu olivier.

Olivâtre, *adj.* Có sắc trái olive, màu xanh sậm.

Olive, *f.* Trái *olive.* Màu xanh như trái olive. *Huile d'olive,* Dầu olive.

Olivier, *m.* Cây *olivier* (có trái *olive* để làm dầu).

Olographe, *adj.* Nguyên tay mình viết ra hết. *Testament —,* Tờ chúc ngôn tay mình viết ra hết.

Olympe, *m.* Núi *Olympe.* (trong xứ Grêcô). Chốn bồng lai, cõi tiên. || *Au fig.* —, Trời, thiên đàng.

Olympiade, *f.* Con giáp bốn năm (đời dân Grêcô xưa).

Ombelle, *f.* Thứ bông chùm có nhánh chia ra như kèo dù.

Ombellifères, *f. pl.* Loại bông chùm nhánh có chia ra như kèo dù.

Ombilic, *m.* Rún, lỗ rún. Bộng trái cây.

Ombilical, le, *adj.* Thuộc về rún. *Cordon —,* Nhau rún.

Ombrage, *m.* Bóng mát, tàn cây. || *Au fig.* —, Sự nghi ngại. *Porter — à qqn,* Làm cho ai nghi ngại.

Ombragé, ée, *adj.* Có bóng mát, im mát.

Ombrager, *a.* Chè, che bóng, áng bóng.

Ombrageux, euse, *adj.* Nhát, nhát bóng, hay sợ

Digitized by Google

bóng. *Cheval—*, Ngựa nhát bóng (hay trở). || *Au fig.—*, Hay nghi nan. *Caractère—*, Tính hay nghi.

Ombre, *f.* Bóng, bóng mát, bóng giại. *Se mettre à l'—*, Đụt (núp) bóng mát. *Passer comme une —*, Qua như bóng. || *Au fig. Les ombres de la mort,* Sự gần chết. *Courir après une —*, Mơ ước sự vô ích. *Cela ne fait pas l' — d'un doute,* Không hồ nghi chút nào. *Passer sa vie dans l' —*, Ở ẩn, ẩn danh. *Mettre qqn à l' —*, Bỏ tù. *Les ombres d'un tableau,* Chỗ vẽ bóng trong bức tranh. || *Ombres chinoises,* Hát hình, múa rối cạn.

Ombrelle, *f.* Cây dù nhỏ mà che nắng.

Ombrellino, *m.* Cây tàn, cây lọng.

Ombrer, *a.* Bỏ âm dương. Vẽ bóng.

Ombreux, euse, *adj.* Rậm rập, sầm uất.

Omberamanie, *f.* Phép hát bóng bằng tay.

Omégga, *m.* Chữ rốt theo vần *Grecò.*

Omelette, *f.* Trứng gà đánh rồi chiên.

Omettre, *a.* Bỏ, bỏ quên, bỏ sót. *J'ai omis de l'inviter,* Tôi quên mời nó. *Sans rien —*, Chẳng bỏ sót đều gì.

Omission, *f.* Sự bỏ quên, sự bỏ sót. || *Péché d' —*, Tội bỏ việc mình phải làm.

Omnibus, *m.* Xe lớn chở bộ hành, xe chung, xe đò.

Omnicolore, *adj.* Đủ mọi sắc.

Omnipotent, te, *adj.* Phép tắc vô cùng. Toàn quyền.

Omniscience, *f.* Sự biết hết mọi sự, sự thông minh vô cùng.

Omnivore, *adj.* Hay ăn thịt và rau cỏ.

Omoplate, *f.* Chả vai, xương chả vai.

On, *pron. indéf.* Người ta, họ. — *dit,* Họ nói. — *frappe à la porte,* Người ta gõ cửa.

Onaclée, *f.* O rồng.

Onagre, *m.* Con ác, ác lai.

Onanisme, *m.* Tội hoa tinh.

Once, *f.* Lượng, lạng (nỗi *30 grammes*). ||—, Thứ con beo.

Oncle, *m.* Bác, chú, cậu, giượng. — *paternel* (*aîné*), Bác. — *paternel* (*cadet*), Chú. — *maternel,* Cậu. — (*mari de la tante*), Giượng.

Oneques, *ou* **Onc,** *adv.* Bao giờ, chưa hề bao giờ, chẳng hề khi nào. *On ne vit — un si brave homme,* Chưa hề thấy ai tốt như vậy bao giờ.

Onction, *f.* Sự thoa, sự xức. *Faire une —*, Xức,

Digitized by Google

thoa. *L'Extrême-Onction*, Phép xức dầu thánh cho kẻ gần chết. || *Au fig.* —, Sự thảm thiết, sự thâm trầm. *Discours plein d'—*, Bài giảng thâm trầm.

Onctueusement, *adv.* Cách thâm trầm, cách thấm tháp.

Onctueux, euse, *adj.* Có dầu (mỡ). Thâm trầm, thấm tháp. *Paroles onctueuses*, Lời nói thâm trầm.

Onde, *f.* Sóng, sóng dợn, nước. *Voguer sur l'—*, Đi trên mặt nước, đi tàu (ghe), vượt biển. *Une — pure*, Nước trong.

Ondée, *f.* Cám mưa, trận mưa lớn mà mau hết (tạnh).

Ondé, ée, *adj.* Có dợn sóng, có vân dợn sóng, thủy ba. *Étoffe ondée*, Hàng thủy ba. *Cheveux ondés*, Tóc giợn (dợn, chớn).

Ondoiement, *m.* Sự dợn sóng, lượng sóng. — *des vagues*, Sự sóng dợn. *L'— des riz*, Lúa gió thổi dợn sóng ào ào, phất phơ ào ào. ||—, Rửa tội trơn không làm các phép.

Ondoyant, te, *adj.* Dợn sóng, phất phơ. *Vagues ondoyantes*, Sóng dợn. || *Au fig.* —, Hay đổi, không thật chừng. *Caractère* —, Tính không thật chừng.

Ondoyer, *n.* Làm cho dợn sóng, dợn sóng, phất phơ. *Les cheveux ondoyaient au gré des vents*, Tóc phất phơ theo gió. ||—, *a.* Rửa tội trơn không làm các phép.

Ondulation, *f.* Sự dợn sóng, sự giỡi lên xuống, sự lướt xuống. — *des cheveux*, Chớn tóc.

Ondulé, ée, *adj.* Có dợn, có chớn. *Flots ondulés*, Nước (sóng) dợn. *Cheveux ondulés*, Tóc chớn.

Onduler, *n.* Dợn sóng, giỡi lên xuống, lướt xuống, xao. *Le vent fait — les riz dans les champs*, Gió lướt lúa.

Onduleux, euse, *adj.* Có sóng, có dợn, có chớn, có lằn xếp. *Replis —*, Xếp có lằn có con.

Onéreux, euse, *adj.* Nặng, khó chịu. *Conditions onéreuses*, Đều nặng, bắt chịu nặng.

Ongle, *m.* Móng, móng tay, móng chơn. Vấu. *Saisir... avec les ongles*, Cấu xé. || *Au fig. Donner sur les ongles*, Quở trách. *Avoir bec et ongles*, Biết chống lại. *Savoir une chose sur l'—*, Biết rõ đều đó.

Onglée, *f.* Sự lạnh buốt đầu ngón tay. Lạnh tẻ móng tay.

Onglet, *m.* Lề giấy xấp trong sách để mà dán tờ giấy khác vô.

Digitized by Google

Onglette, *f.* Cái đao chạm.
Onguent, *m.* Thuốc dán, thuốc xức.
Oniroeritie, *f.* Phép bàn chiêm bao.
Oniromancie, *m.* Luận chiêm bao mà bói.
Onocrotale, *m.* Thứ chim thằng nông, già đãy. Thủy hồ lư điểu.
Onomatopée, *f.* Tiếng kêu giống như nó chỉ: Bò, *Bœuf.* Quạ. *Corbeau.*
Onques, *adv. V.* **Oncques.**
Onyx, *m.* Bích ngọc, thạch bích, hồng mã não, ngọc phụng.
Onze, *adj. num.* Mười một, thập nhứt. *Le onze (du mois).* Ngày mười một.
Onzième, *adj. num. ord.* Thứ mười một, đệ thập nhứt.
Onzièmement, *adv.* Thứ mười một, mười một là...
Opacité, *f.* Sự dày đặc, sự đục, sự tối.
Opale, *f.* Ngọc nhãn miêu, miêu nhĩ nhãn.
Opaque, *adj.* Dày đặc, đục, tối. *Corps —,* Vật đặc sệt.
Opéra, *m.* Trường hát, rạp hát.
Opérable, *adj.* Mổ xẻ được. *Ce malade est —,* Mổ xẻ bịnh nầy được.
Opérateur, *m.* Kẻ làm (việc). Thầy mổ xẻ.
Opération, *f.* Sự làm. Phép mổ xẻ. Phép, sức. Phép toán, sự tính toán. *Faire une —,* Mổ xẻ. — *de la grâce,* Sức ơn Chúa. *Opérations militaires,* Sự hành binh. — *d'arithmétique,* Công việc tính toán.
Opéré, ée, *s.* Kẻ bị mổ xẻ.
Opérer, *a.* Làm. Mổ xẻ. Tính toán, làm phép toán. — *des miracles,* Làm phép lạ. — *un malade,* Mổ xẻ người bịnh. || —, *v. n. Médicament qui opère bien,* Thuốc thấm tốt.
Opérette, *f.* Rạp hát nhỏ.
Ophicléide, *m.* Thứ kèn nhạc. Kẻ thổi kèn ấy.
Ophidiens, *m. pl.* Loại rắn, loại trùng.
Ophtalmie, *f.* Bịnh con mắt, sự nhặm mắt.
Ophtalmique, *adj.* Thuộc về con mắt. *Nerf —,* Gân con mắt.
Opiacé, ée, *adj.* Có nha phiến. *Potion opiacée,* Thuốc có gia nha phiến.
Opiat, *m.* Thuốc mỡ để chùi răng.
Opilation, *f.* Sự bít, sự tắc, sự bít lại, sự nghẹt. — *de la gorge,* Sự cổ tắc.
Opinant, *m.* Kẻ nghĩ, kẻ bàn luận.
Opiner, *n.* Nghĩ, tưởng, dạc chừng, luận đoán. — *du bonnet,* Tưởng theo người ta, dựa theo ý kẻ khác mà bàn.

Digitized by Google

Opiniâtre, *adj.* Chấp nhất, cố chấp, cứng cỏi, rắn mắt, trì trọm. Vững vàng, bền chí. *Enfant —*, Đứa cứng cỏi. *Rhume —*, Ho dai. *Combat —*, Trận giặc đánh lung lắm, hỗn chiến.

Opiniâtrément, *adv.* Cứng cỏi, chấp mê. *Persister — dans une erreur*, Cứng lòng lầm lạc không chịu bỏ.

Opiniâtrer, (S') *r.* Chấp nhất, cố chấp, rắn gan.

Opiniâtreté, *f.* Sự chấp nhất, sự chấp mê, sự cứng cỏ, sự có tình. Sự vững vàng, sự bền đỗ. — *de la fièvre*, Sự nóng rét hoài không dứt.

Opinion, *f.* Ý nghĩ, ý tưởng. Sự nghi ngờ, sự đạc chừng. *Avoir bonne — de qqn*, In trí tốt về ai. *Les opinions sont libres*, Sự tưởng nghĩ là mặc ý ai. || *L'— publique*, Ý chung thiên hạ tưởng. *Braver l' —*, Chẳng kể chi lời bá tánh.

Opium, *m.* Nha phiến, á phiện. — *brut*, Thầu. *Fumer —*, Hút á phiện. *Résidu (dross) d'—*, Xái nha phiến, nhựa nhì.

Opobalsamum, *m.* Tô hạp.

Opportun, une, *adj.* Tiện, phải thì, tiện phương, vừa thì. *Moment —*, Thì tiện, kịp thì.

Opportunité, *f.* Sự tiện, dịp tốt, sự vừa thì.

Opposant, te, *adj.* et *s.* Cãi lẫy, chẳng chịu, chống nhau, làm ngang.

Opposé, ée, *adj.* Ngang, ngay nhau. Nghịch, chống nghịch, ngược, trái, khắc nhau. *Partis opposés*, Phe đảng nghịch nhau. *La rive opposée*, Bờ, mé bên kia. || —, *s. m.* Sự chống nghịch. *Dire tout l' —*, Nói nghịch lại ráo.

Opposer, *a.* Ngăn đón, ngăn trở, đặt ngang. Sánh lại, sánh với. Cãi lẽ, đối lại, chống trả. — *une digue aux flots*, Đắp bờ ngang mà cản nước. || S'OPPOSER À, *r.* Ngăn trở, can gián. Làm nghịch, chống trả, không cho. — *au départ de qqn*, Không cho (cản trở) ai đi.

Opposite, *m.* Sự ngang, sự ngay, sự nghịch. *Ce caractère est l'—de l'autre*, Tính khí nầy nghịch với tính hạnh kia. || À L'OPPOSITE, *loc prép.* et *adv.* Ngang, ngay.

Opposition, *f.* Sự ngăn trở, sự chống trả (cự). Sự khắc (nghịch) nhau. Sự làm nghịch, sự phạm đến, sự lỗi. *Ils sont toujours en —*, Chúng nó cãi lại, gàng trở mãi. *Former —*, Chống lại, gàng trở, cự lại. *Les jour-*

Digitized by Google

naux de l' —, Nhựt bảo nghịch ý với chánh phủ. || *—, (politique)*, Phe phản đối. *Faire — à la solde de qqn*, Ngăn cấm không cho ai được lãnh bổng lộc cho hết. *— de sentiment*, Hai tính khắc nhau.

Oppresser, *a.* Làm tức, làm nghẹt hơi. Đè, chận tức. *La chaleur m'oppresse*, Nóng nghẹt hơi. || *Au fig.* —, Hiếp, hà hiếp, ăn hiếp, hiếp đáp. *— le peuple*, Hà hiếp dân.

Oppresseur, *m.* Kẻ hà (ăn) hiếp, kẻ hiếp đáp.

Oppressif, ive, *adj.* Gian hiếp, hay hiếp đáp. *Moyen —*, Cách thế hà hiếp.

Oppression, *f.* Sự tức, sự đau ngực. Suyễn. || *Au fig.* —, Sự hà hiếp, sự ép uổng. *Subir l' —*, Chịu hà hiếp.

Opprimé, ée, *adj.* et *s.* Kẻ bị hà hiếp, kẻ chịu hiếp đáp. *Défendre les opprimés*, Binh kẻ bị hiếp đáp.

Opprimer, *a.* Hiếp, ăn hiếp, hiếp đáp, húng hiếp. *—le peuple*, Hà hiếp dân sự.

Opprobre, *m.* Sự sỉ nhục, sự xấu hổ, ô danh. *Se couvrir d' —*, Bị xấu hổ nhuốc nha. *Être l' — de sa famille*, Làm xấu hổ cho nhà mình.

Optatif, ive, *adj.* Ước ao. *Formule optative*, Cách ước ao.

Opter, *n.* Chọn, chọn lựa. *Il faut — entre les deux partis*, Phải chọn mà theo phe nào.

Opticien, *m.* Thợ làm (bán) kính con mắt. Kẻ bán ống dòm.

Optimé, *adv.* Tốt lắm, giỏi lắm, hay lắm, nhứt hảo.

Optimisme, *m.* Tính hay lấy mọi sự lâm hay làm tốt.

Option, *f.* Phép chọn mặc ý, sự chọn lựa.

Optique, *f.* et *adj.* Phép dạy về sự sáng, về sự con mắt xem. *Nerf —*, Gân con mắt. || *Au fig. Illusion d' —*, Sự thấy lầm.

Opulence, *f.* Sự giàu có, sự phú túc, sự sung túc. *Vivre dans l' —*, Ăn ở sung sướng lắm, giàu có lắm.

Opulent, te, *adj.* Giàu có, sung túc, phú quí, sung mãn. Ê hề, chứa chan. Phú trưởng giả.

Opuntia, *m.* Cây lưỡi rồng.

Opuscule, *m.* Sách nhỏ nhỏ.

Or, *m.* Vàng, kim. *— très pur*, Vàng thượng thập. Vàng ròng. *— en feuille*, Vàng lá. *— en barre*, Vàng tấm. *En —*, Bằng vàng. || *Au fig.* —, Tiền của. *La soif de l' —*, Sự tham lam tiền của. *Cœur d' —*, Lòng hiền tốt. *L'âge d' —*, Đời thạnh sung túc. *Noces d' —*, Lễ vàng (giáp

Digitized by Google

50 năm). *Être cousu d' —*, Giàu có, sung túc.

Or, *conj.* Mà, song, vậy, ấy vậy.

Oracle, *m.* Lời bụt thần phán (nói). *Consulter l' —*, Hỏi bụt, xin keo, đi bói. || *Au fig. —*, Lời sấm truyền, lời tiên tri. Lời khôn ngoan, lẽ luận thật. *Parler comme un —*, Nói khôn ngoan chắc chắn.

Orage, *m.* Dông, dông mưa, dông tố, dông mưa sấm chớp. || *Au fig. Il y a un — dans le ménage*, Có rầy rà trong nhà. *Les orages de la vie*, Những cơn lận đận lao đao đời người ta.

Orageux, euse, *adj.* Hay có dông mưa, muốn dông mưa. *Mer orageuse*, Biển hay động. || *Au fig. —*, Rộn ràng, chộn rộn, om sòm. Nóng nảy. *Discussion orageuse*, Cãi cọ rầy rà. *Vie orageuse*, Cuộc đời lận đận lao đao lắm.

Oraison, *f.* Lời cầu nguyện. *L' — dominicale*, Kinh Lạy Cha. *—mentale*, Sự nguyện gẫm. *— funèbre*, Bài văn tế. *Dire ses oraisons*, Đọc kinh cầu nguyện.

Oral, le, *adj.* Miệng, truyền miệng, thuộc về miệng. *Examen —*, Sự hạch miệng. *Tradition orale*, Sự truyền miệng.

Oralement, *adv.* Nơi (tại) miệng.

Orange, *f.* Trái cam. || *Couleur —*, Màu da cam, sắc vàng ánh.

Orangeade, *f.* Nước cam vắt bỏ đường mà uống.

Oranger, *m.* Cây cam.

Orangerie, *f.* Vựa để trữ trái cam mùa đông. Vườn cam.

Orang-outang, *m.* Con dã nhơn.

Orateur, *m.* Kẻ đứng nói giữa đám đô hội. Kẻ giảng. *— sacré*, Thầy giảng về đạo thánh.

Oratoire, *m.* Nhà đọc kinh. || *—, adj. L'art —*, Nghề văn chương, phép nói ngôn ngữ.

Orbe, *m.* Vòng sao chạy quanh mặt trời. Trái đất.

Orbiculaire, *adj.* Tròn, chạy (xây) tròn.

Orbitaire, *adj.* Về vành con mắt. *Nerfs orbitaires*, Gân vành con mắt.

Orbite, *m.* Vòng sao chạy quanh mặt trời. || *— de l'œil*, Vành con mắt.

Orchestre, *m.* Dạ nhạc. Chỗ nhạc ngồi trong đám hát.

Orchidées, *f. pl.* Lan thảo.

Ordinaire, *adj.* Thường, tầm thường, thường lề. Vừa vừa. *Homme —*, Người thường. *Intelligence —*, Trí

Digitized by Google

tầm thường. || —, *s. m. L'— de la messe*, Kinh đọc thường khi làm lễ Misa. || *L'Ordinaire*, Đức giám mục thường. || —, Đồ ăn thường ngày. *Un modeste —*, Bữa ăn vừa vậy. || *Loc. adv. À l'ordinaire*, Như, theo thường. *D'ordinaire, pour l'ordinaire*, Thường thường, thường lề.

Ordinairement, *adv.* Thường thường, thường lề.

Ordinal, le, *adj.* Chỉ thứ tự. *Nombre—*, Số chỉ thứ tự.

Ordinand, *m.* Kẻ vào chịu chức.

Ordinant, *m.* Giám mục phong (truyền) chức.

Ordination, *f.* Sự phong (truyền) chức, phép truyền chức thánh.

Ordo, *m.* Lịch địa phận mỗi năm. Sách chỉ phép đọc kinh và làm lễ Misa mỗi ngày trong năm.

Ordonnance, *f.* Sự sắp đặt, sự dọn dẹp. Lịnh, lịnh truyền, sắc lịnh. Phép, luật, lệ. Toa thuốc, bài thuốc. *—d'un festin*, Sự sắp đặt yến tiệc. *— royale*, Chỉ vua truyền. || *Officier d'—*, Quan chấp sự, quan hầu. || *D'ordonnance, à l'ordonnance*, Theo (nhằm) phép. *Habit d'—*, Áo ban, áo dấu.

Ordonnancement, *m.* Phép cho lãnh bạc, lịnh dạy phát bạc.

Ordonnancer, *a.* Phê phú đơn cho lãnh bạc. Cho phép phát bạc.

Ordonnateur, trice, *s.* Kẻ khiến dạy, kẻ sắp đặt, kẻ sửa dọn. Người phê đơn cho lãnh bạc. *—d'un convoi funèbre*, Ông cai tấu, cai quan, giang quan.

Ordonné, ée, *adj.* Sắp đặt tử tế. Kẻ đã chịu chức thánh. *Magasin bien —*, Hàng phố sắp đặt tử tế lắm.

Ordonner, *a.* Dạy, biểu, khiến, răn bảo. Truyền chức, phong chức. Sắp đặt, sửa dọn, dọn dẹp. — *de faire*, Dạy làm. *—un prêtre*, Phong chức thầy cả. — *une fête*, Dọn dẹp cuộc lễ (chơi).

Ordre, *m.* Trát, lịnh, lời truyền, điều răn. Thứ tự, thứ lớp, lớp lang. Chức. *Donner un—*, Truyền lịnh. *Mettre en—*, Sắp đặt thứ tự. *Les ordres sacrés*, Chức thánh. *Talent de premier—*, Tài cao tót chúng. || *Mot d'—*, Khẩu (khổ) hạo, khẩu hiệu. — *du jour*, Thứ việc phải bàn luận.

Ordure, *f.* Phân phướng, rác rến, đồ nhớp nhúa, sự dơ mình. || *Au fig.* —, Lời hoa tình tục tĩu, lời ô uế

Digitized by Google

Ordurier, ière, *adj.* Hoa tình tục tĩu. *Chanson ordurière,* Câu hát hoa tình.

Orée, *f.* Ranh rừng. *A l' — du bois,* Tại mé rừng.

Oreillard, de, *adj.* Có tai dài. *Cheval —,* Ngựa có tai dài. || —, *s. m.* Thứ dơi dài tai.

Oreille, *f.* Tai, nhĩ. Xếp bẻ tờ sách. *Lobe de l'—,* Trái tai. *Tirer l'oreille,* Xách tai. *Prêter l'—,* Lắng (lóng) tai. *—basse,* Trập tai. *Boucles d'—,* Hoa (bông) tai. *Les oreilles d'un baquet,* Quai thùng. *Avoir l'— de qqn,* Được kẻ khác nghe lời. *Dormir sur les deux oreilles,* Không lo chi về công việc đó. *Faire la sourde—,* Không thèm nghe. *Dire à l'—,* Rỉ tai.

Oreiller, *m.* Gối, gối nằm. *Taie d'—,* Áo (bao) gối.

Oreillette, *f.* Cái khuyết trái tim.

Oreillons, *m. pl.* Hạch nơi tai, sưng tai.

Orémus, *m.* Kinh đọc, lời nguyện. *Réciter des—,* Đọc kinh.

Ores *ou* **Ors,** *adv. D'ores et déjà,* Từ nầy, từ nầy về sau, từ nầy sấp đi, từ đây.

Orfèvre, *m.* Thợ bạc, kẻ bán đồ vàng bạc.

Orfèvrerie, *f.* Nghề thợ bạc. Đồ vàng bạc thợ bạc làm ra mà bán.

Orfraie, *f.* Ó biển.

Organe, *m.* Hài cốt, thân thể. Máy, then máy. Tiếng nói, tiếng hát. *L'œil est l'— de la vue,* Con mắt làm cho ta dặng thấy. *Avoir un bel —,* Có tiếng tốt, giọng tốt. || *Au fig.—,* Sự giúp dùm, sự nhờ ai giúp.—*d'un parti,* Nhựt trình của phe nào.

Organique, *adj.* Thuộc về phần trọng trong mình. Có ngũ quang, hài cốt... *Matière —,* Vật có hài cốt, có thân thể. *Loi—,* Luật làm gốc. *Maladie —,* Lịnh đau nơi ngũ quang.

Organisateur, trice, *s.* et *adj.* Giỏi mà sửa sang cho thành. Kẻ lập nên, kẻ biết lo liệu cho thành. *Esprit—,* Trí sắp đặt giỏi.

Organisation, *f.* Sự lập nên, sự sắp đặt. Khuôn tuồng máy móc xác người ta. Khuôn phép mẹo mực. *L' — d'une armée,* Sự lập thành đạo binh, sự lập binh.

Organiser, *a.* Lập nên, sửa sang, sắp đặt. — *une partie de promenade,* Sửa sang cuộc dạo chơi. — *un magasin,* Sắp đặt hàng xén.

Organisme, *m.* Khuôn tuồng thân thể, hài cốt người ta. Khuôn phép mẹo mực. Máy.

Organiste, *m.* Kẻ đánh đờn phong.

Digitized by Google

Orge, *m.* Mạch nha, lúa mạch nha.

Orgeat, *m.* Thứ rượu hạnh nhơn.

Orgelet, *m.* Mụt lẹo.

Orgie, *f.* Sự ăn uống no say quá. Sự sa mê nguyệt hoa tửu sắc.

Orgue, *m.* **Orgues,** *f. pl.* Đờn, đờn phong. Đờn lớn có ống. *Jouer de l'—,* Đánh đờn. *Orgue de Barbarie,* Đờn quây.

Orgueil, *m.* Sự (tánh, nết) kiêu ngạo, sự tặng mình lên hơn kẻ khác. *Par —,* Bởi tính kiêu ngạo. *Être bouffi d' —,* Bộ tịch kiêu căng. || *Péché d' —,* Tội kiêu ngạo. *Un légitime—,* Sự kiêu đáng, sự kiêu phải lẽ.

Orgueilleusement, *adv.* Cách kiêu ngạo, cách khinh mạn.

Orgueilleux, euse, *adj.* et *s.* Kiêu ngạo, kiêu hảnh. *Parole orgueilleuse,* Lời nói kiêu ngạo.

Orient, *m.* Đông, phía (phương) đông. Phía mặt trời mọc. || *L'Extrême-Orient,* Nước Annam, Đại minh, Nhựt Bổn. Đông dương. || *Le grand Orient,* Chánh phòng đạo kín.

Oriental, ale, *adj.* Bên đông, phía đông.

Orientaliste, *m.* Kẻ học tiếng nói các xứ phương đông.

Orientation, *f.* Sự coi hướng, sự lấy hướng. Hướng. — *d'une maison,* Hướng nhà.

Orienter, *a.* Coi (xem) hướng, lấy hướng. Chỉ dẫn. || S'ORIENTER, *r.* Lấy hướng đông. Nhận lối đi. Xét việc gì kỉ cang đầu đuôi gốc ngọn.

Orifice, *m.* Miệng, lỗ. — *d'un puits,* Miệng giếng.

Oriflamme, *f.* Cờ, lá cờ, cờ đuôi vược.

Origan, *m.* Kinh giái, kinh giới.

Originaire, *adj.* Đã sinh ra bởi, nguyên bởi, chánh gốc bởi. — *de Saigon,* Đã sinh ra ở thành Saigon. *Cette plante est—du Japon,* Cây nầy nguyên bởi Nhựt Bổn. *Tare —,* Tật tổ phụ lưu lại.

Originairement, *adv.* Vốn, nguyên, thuở đầu. Hồi thuở ban sơ.

Original, ale, *adj.* Đầu hết, làm đầu, trước hết. Làm kiểu. Mới lạ, phi thường; kì cục, kì khôi. *Édition originale,* Sách in lần đầu hết. *Expression originale,* Cách nói lạ. || —, *s. m.* Bổn, chánh bổn, bổn cái. *L' — d'un acte,* Chánh bổn tờ giấy. *C'est un —,* Nó là người kì cục.

Digitized by Google

Originalité, *f.* Sự lạ, sự dị thường. Sự kì cục, tánh kì khôi. *L'— du style,* Văn nói lạ, khác hơn người ta.

Origine, *f.* Gốc tích, căn bổn, nguyên do, cội rễ. Dòng dõi, tông tộc. *L'— du monde,* Thuở đầu thế gian. *— d'une maladie,* Nguyên cớ bịnh. *Être d'— noble,* Là con nhà sang trọng. || Dans l'—, *loc. adv.* Thường, quen. || Dès l'—, *loc. adv.* Từ thuở, hồi đầu hết, trước hết.

Originel, elle, *adj.* Nguyên gốc, nguyên cựu, truy nguyên. *Le péché—,* Tội tổ tông truyền.

Orillon, *m.* Tai nhỏ. *Les orillons d'une marmite,* Tai, quai nồi.

Orion, *m.* Sao cày. Đám sao sáng phía nam.

Oripeau, *m.* Dát đồng (thau) coi xa chói như vàng. Hàng dệt chỉ vàng (bạc) giả. Đồ hào nhoáng, đồ bóng giả.

Orme, *m.* Cây du du, du thung thọ.

Ormeau, *m.* Cây du du nhỏ.

Orne, *m.* Cây hoè rừng.

Ornement, *m.* Đồ chưng, đồ trần thiết, đồ trau giồi, đồ văn sức. || *Au fig. Discours chargé d'ornements,* Bài giảng văn hoa lắm. || *—(sacerdotal),* Đồ lễ, áo lễ.

Ornemental, ale, *adj.* Đồ dùng mà sửa sang tề chỉnh, đồ dùng mà dọn cho tốt. *Plantes ornementales,* Cây dùng mà dọn cho tốt. *Draperies ornementales,* Màn cháng.

Ornementation, *f.* Sự dọn đồ cho dễ coi, sự chưng ra, sự trần thiết.

Ornementer, *a.* Dọn trần thiết, chưng đồ.

Orner, *a.* Trau giồi, trang điểm, dọn dẹp trần thiết. *—un autel,* Trau giồi (dọn) bàn thờ cho tử tế. || *Au fig. Les vertus ornent l'âme,* Đức nhuận lòng.

Ornière, *f.* Đàng bánh xe xoi sủng xuống. || *Au fig.—,* Thói cũ, thói quen. *Suivre l'—,* Theo lệ cũ, cuộc xưa.

Ornithogale, *m.* Tiên toẫn.

Ornithologie, *f.* Phép dạy về các thứ loài chim, phi cầm luận.

Ornithomancie, *f.* Phép coi chim bay hay là nghe chim kêu mà bói.

Orobe, *f.* Thứ đậu, thứ dây đậu.

Orographie, *f.* Tả cảnh núi non.

Oronge, *f.* Nấm đỏ, mục nhỉ.

Orpailleur, *m.* Kẻ đi tìm vàng vụn nơi lòng sông.

Orphelin, ine, *adj.* et *s.* Mồ côi, cô độc, cô thân. *— de père, de mère,* Mồ côi cha, mồ côi mẹ.

Digitized by Google

Orphelinat, *m.* Nhà nuôi trẻ mồ côi. Nhà mồ côi.

Orphéon, *m.* Trường tập hát, hội hát.

Orphéoniste, *m.* Thuộc viên (người) hội hát.

Orphie, *f.* Cá kìm, cá lìm kìm.

Orpiment, *m.* Ti hoàng.

Orpin, *m.* Cây trường sinh tròn lá.

Orseille, *f.* Rêu tre mục.

Orteil, *m.* Ngón chơn. *Gros —,* Ngón chơn cái.

Orthodoxe, *adj.* Theo phe Hội thánh dạy, theo đạo chính. *Doctrine —,* Đạo chính. || *Église—,* Hiệu đạo lạc nước *Russie* và *Grèce.*

Orthodoxie, *f.* Theo chính giáo, theo đạo thật.

Orthogonal, le, *adj.* Ra góc ngang.

Orthographe, *f.* Cách viết chánh chữ, phép viết sửa tiếng, viết chữ rành rẽ.

Orthographier, *a.* Viết sửa, viết cho phải mẹo.

Orthopédie, *f.* Phép dạy lo cho con nít kẻo nó thành tật, hay là sửa tật.

Orthopnée, *f.* Bịnh suyễn.

Ortie, *f.* Gai; cỏ nàng hai. *— de Chine,* Gai, bố gai. Hỏa ma.

Ortolan, *m.* Hòa hoa tước. Thứ chim nhỏ ngon thịt.

Orvet, *m.* Thứ rắn nhỏ vàng đen (không độc).

Os, *m.* Xương, cốt. *Os sacrum,* Xương mông. *Ronger un—,* Gặm xương. *Y laisser ses—,* Chết tại đó. *Mouillé jusqu'aux —,* Ướt mình mẩy.

Oscillant, te, *adj.* Đồng đưa, đánh đu, lắc qua lắc lại, lung lay. Hay đổi. *Le taux —de l'argent,* Giá bạc hay đổi.

Oscillation, *f.* Sự đánh đồng đưa, sự đánh đu, sự đưa qua đưa lại, sự lắc đi lắc lại, sự lung lay.

Oscillatoire, *adj.* Chạy qua chạy lại, đồng đưa, lắc đi lắc lại. *Mouvement—,* Sự chạy đồng đưa, sự lúc lắc.

Osciller, *n.* Đồng đưa, lúc lắc, đưa đi đưa lại, đánh đu đưa. Sự đổi. *Pendule qui oscille,* Vá đồng hồ lắc qua lắc lại. *Le taux de la piastre oscille entre deux et trois francs,* Giá bạc đổi lên xuống từ hai quan tới ba quan.

Osé, ée, *adj.* Cả gan, dạn gan.

Oseille, *f.* Rau chua me. Toan ba thái. Lá dang. Cây điều hoang.

Oser, *a.* et *n.* Dám, cả gan, cả lòng. *— une sortie,* Cả gan đi ra. *Ne pas —demander,* Không dám xin (hỏi).

Osier, *m.* Miên liễu, đẳng thảo. Cây mây. *Panier d'—,* Giỏ mây.

Digitized by Google

Osphromène trichoptère, Cá sặt, cá sặt rằn, cá sặt bướm.

Ossature, *f.* Xương cốt. Hài cốt người ta và thú vật, Sườn nhà, vày nhà. *Il a une solide —,* Nó to xương lớn vóc.

Osselet, *m.* Xương nhỏ. || Osselets, *pl.* Xương nhỏ con nít dùng mà chơi. Hòn (quả) chắt.

Ossements, *m. pl.* Xương cốt, hài cốt. *Recueillir les —,* Lấy cốt.

Osseux, euse, *adj.* Bằng xương, như (có) xương. *Main osseuse,* Tay lòi xương, tay xương.

Ossification, *f.* Sự làm ra xương, sự hóa nên xương.

Ossifier, *a.* Làm nên (ra) xương.

Ossuaire, *m.* Chỗ để xương, chỗ để hài cốt. Đống xương.

Ostensible, *adj.* Tỏ ra được, bày ra cho thấy được. Rõ ràng, tỏ tường. *D'une manière —,* Cách tỏ tường, rõ ràng.

Ostensiblement, *adv.* Cách rõ ràng, tỏ tường.

Ostensoir *ou* **Ostensoire,** *m.* Cái hào quang (để Mình Thánh Chúa).

Ostentateur, trice, *adj.* Khoe khoang, phô trương.

Ostentation, *f.* Sự khoe khoang, sự phô trương. *Parler avec —,* Nói khoe mình, rềnh rang.

Ostéographie, *f.* Luận về xương cốt.

Ostéolithe, *m.* Xương ra đá.

Ostéologie, *f.* Sách dạy về xương.

Ostracé, ée, *adj.* Giống như con hàu. Có hai vỏ như hàu, vọp vậy.

Ostracion *ou* **Coffre,** *m.* Cá bò.

Ostracisme, *m.* Sự biên trên ốc tên người mình muốn đày. *Frapper d' —,* Đuổi đi, đày đi.

Ostrogot, *m.* Đứa vô phép tắc, kẻ chẳng biết phép. Quê mùa, ngu si.

Otage, *m,* Con tin, kẻ chịu chân giam, kẻ làm cãng. Người phải ở đợ. Của cầm, đồ thế chưng. *Livrer des otages,* Nộp con tin.

Otalgie, *f.* Sự đau tai.

Ôter, *a.* Cất đi, lấy đi. Cởi (lột) ra. *— son chapeau,* Cất nón. *— son habit,* Cởi áo. *— la fièvre,* Chận rét. *— la table,* Khiêng, cất, dẹp bàn đi. *— une tache,* Phá, bôi chỗ lấm, vít đó. *De cinq ôtez deux reste trois,* Năm trừ hai còn ba. || *— la vie,* Giết đi. *Ôtez vous!* Tránh đi.

Ou, *conj.* Hay là. *De l'eau— du vin,* Nước hay là rượu. || *Ou bien,* Chẳng vậy thì.

Où, *adv.* Đâu, ở đâu? Chỗ nào, nơi nào? *— allez vous?*

Anh đi đâu? || *Là où*, Chỗ nào. *Où que*, Chỗ nào..., đâu thì.. *Où que vous alliez je vous suis*, Anh đi đâu thì tôi theo đó.

Ouaille, *f.* Con chiên=Bổn đạo. *Le Père aime ses ouailles*, Cha thương con chiên (bổn đạo) họ mình.

Ouais! *int.* Úy! ủa!

Ouate, *f.* Bông gòn, mền áo (làm bằng bông gòn).

Ouater, *a.* Lót bông. dồi bông.

Ouatier(*Kapok*),*m.*cây gòn.

Oubli, *m.* Sự quên, sự sót, sự bỏ quên, bỏ sót. *Tomber dans l'—*, Bị quên, bị sót. Không còn nhớ tới nữa.

Oublie, *f.* Bánh kẹp, bánh cuốn, bánh quế.

Oublier, *a.* Quên, bỏ quên, bỏ sót, bỏ qua. — *un livre*, Bỏ quên cuốn sách. — *ses devoirs*, Bỏ việc bổn phận mình. || S'OUBLIER, *r.* Hay quên. Bỏ quên mình. Không lo tới việc mình.

Oublieттes, *f.pl.* Ngục tối người ta phải giam đến chết.

Oublieux, euse, *adj.* Hay quên, hay bỏ quên, lãng tính. — *de ses devoirs*, Hay bỏ quên việc bổn phận mình.

Ouest,*m.*Tây, phương(phía) tây. Phía mặt trời lặn.

Oui, *adv.* Có, phải. Ừ, dạ. *Oui-da*, Phải đó. || —, *m.* *Se fâcher pour un— pour un non*, Mỗi chút mỗi đỗ quạu.

Ouï-dire, *m.* Lời nghe người ta nói, sự nghe nói, tiếng đồn. *Ne pas s'en rapporter aux—*, Chớ, đừng tin tiếng thiên hạ đồn thổi làm chi.

Ouïe, *f.* Tai nghe. || OUÏES, *f.pl.* Mang cá, vi cá.

Ouïr, *a.* Nghe. *J'ai ouï dire que vous étiez parti*, Tôi nghe nói anh đã đi rồi.

Ouistiti, *m.* Thứ con khỉ nhỏ bên Amérique.

Ouragan, *m.* Bão, bão bùng, phong ba. Đông tố.

Ourdir, *a.* Mắc cửi, mắc canh. || *Au fig.* —, Toan, bày mưu. — *un complot*, Toan mưu phản.

Ourdisseur, euse, *s.* Kẻ mắc cửi.

Ourdissoir, *m.* Trục mắc cửi.

Ourler, *a.* Viền, may viền, may biên. — *un mouchoir*, Viền khăn.

Ourlet, *m.* Đường viền, may biên, may lẻ bìa.

Ours, *m.* Con gấu đực. || *Au fig.* —, Kẻ thô kệch. — *mal léché*, Người thô tục quê mùa.

Ourse, *f.* Con gấu cái || *Grande ourse*, Bắc đẩu (sao quạng). *Petite ourse*, Tiểu đẩu (khôi tinh).

Digitized by Google

Oursin, *m.* Da gấu có lông.
Ourson, *m.* Gấu con.
Outarde, *f.* Chim sấm.
Outil, *m.* Đồ dùng làm việc, đồ làm, đồ thợ.
Outillage, *m.* Bộ đồ dùng làm thợ...
Outillé, ée, *adj.* Có đủ đồ làm. *Charpentier bien —,* Thợ mộc có đủ đồ làm.
Outiller, *a.* Sắm đủ đồ nghề. *—un ouvrier,* Sắm đủ đồ cho thợ.
Outrage, *m.* Sự sỉ nhục quá, sự (lời) nhiếc nhóc. *C'est un — pour moi,* Là sự sỉ nhục cho tôi quá. || *Au fig. Les outrages du temps,* Nhăn da, tật già.
Outrageant, te, *adj.* Làm sỉ nhục, làm xấu hổ, xỉ mạ, hay phạm đến. *Railleries outrageantes,* Lời nói giễu cợt phạm đến kẻ khác.
Outrager, *a.* Làm (nói) sỉ nhục quá, nhiếc nhóc. Phạm đến. *— la morale,* Phạm đến phong hóa.
Outrageusement, *adv.* Cách sỉ nhục. Quá, lắm. *Battre —,* Đánh quá lỗ.
Outrageux, euse, *adj.* Sỉ nhục, xỉ mạ, phạm đến.
Outrance (À) *loc. adv.* Quá chừng, hết sức, hết kiếp. *Combat à —,* Đánh lộn cho đến chết mới thôi.
Outre, *f.* Bầu da đựng nước.
Outre, *prép.* Bên kia, quá, khỏi. Trừ, đừng kể. || **—,** *adv.* Xa hơn nữa, qua khỏi. *Passer —,* Qua khỏi. || OUTRE-MESURE, *loc. adv.* Quá, quá chừng. *D'outre en outre,* Bên nầy bên kia. *En outre,* Mà lại, vả lại.
Outré, ée, *adj.* Quá, quá lẽ, quá chừng. Tức mình, tức giận, giận dữ. *Je suis — de tant d'injustice,* Thấy trái phép công bình vậy thì tôi giận quá.
Outrecuidance, *f.* Sự ỷ tận, sự cậy mình quá lẽ, sự xấc xược, sự kiêu hãnh. *Parler avec—,* Nói xấc quá, nói hơi ỷ mình lắm.
Outrecuidant, te, *adj.* Ỷ tận, cậy mình quá, xấc xược, kiêu hãnh.
Outremer, *m.* Sắc xanh biếc, xanh dương.
Outre-mer, *loc. adv.* Qua khỏi biển.
Outrepasser, *a.* Qua khỏi (ranh), đi qua bờ cõi, làm quá phép. — *les ordres reçus,* Làm quá phép.
Outrer, *a.* Làm (nói) quá đi. Bắt làm quá sức. Làm cho tức giận.
Ouvert, te, *adj.* Mở ra. Trống, trống trải, thong thả. Thật thà, ngay thật. *Port — au commerce,* Cửa biển có phép vô ra buôn bán. *Parler à cœur —,* Nói thật lòng. *Avoir un compte*

Digitized by Google

— *chez qqn.*. Có sổ tiền chịu, mặt ở tại...

Ouvertement, *adv.* Tỏ tường, chán chường.

Ouverture, *f.* Sự mở ra, khai. Lỗ, lỗ hở, miệng. Cửa, cửa sổ. — *des portes,* Sự mở các cửa ra. — *d'une séance,* Sự khai (mở) hội. *Pratiquer une —,* Đào lỗ. *Faire des ouvertures de paix,* Mở ra việc hòa.

Ouvrable, *adj.* Làm việc được, nên làm việc. *Jour —,* Ngày phải làm việc.

Ouvrage, *m.* Việc, việc làm, công việc. Sách vở. Đồn lũy. — *de broderie,* Việc (đồ) thêu. *Chercher de l'—,* Kiếm công chuyện làm. *Les ouvrages de Confucius,* Sách ông khổng Tử.

Ouvrager, *a.* Làm đồ cách khéo léo. *Linge ouvragé,* Khăn thêu khéo lắm.

Ouvrer, *a.* Làm ra đồ, làm việc. — *le fer,* Làm sắt ra đồ...

Ouvrier, ière, *s.* Người làm việc, kẻ làm mướn, thợ. *Embaucher des ouvriers,* Mướn thợ. *Jour ouvrier,* Ngày làm việc.

Ouvrir, *a.* Mở, mở ra, khai. Cắt, chặt, mổ. Dở ra, tỏ ra. — *une porte,* Mở cửa, khai môn. — *les yeux,* Mở mắt ra. — *un canal,* Khai mương. || — *l'appétit,* Khai vị. — *un crédit à qqn,* Cho phép ai mượn tiền. || S'ouvrir, *r.* Mở ra, hở ra, tỏ ra. — *de ses peines,* Tỏ lòng mình buồn.

Ouvroir, *m.* Nhà may vá (cho đờn bà con gái).

Ovaire, *m.* Bao (bọc) trứng.

Ovale, *adj.* Có hình như trứng gà. Hình thuẫn. *Table —,* Bàn hột xoài.

Ovation, *f.* Sự mừng ai, sự rước ai trọng thể. *Faire une —,* Rước mừng.

Ovin, ne, *adj. Race ovine,* Loại chiên, trừu.

Ovipare, *adj.* Hay đẻ trứng.

Oxalide, *f.* Rau chua me, toan ba thái.

Oxycéros, *m.* Ác ó.

Oxydable, *adj.* Gỉ được, ten (rét) được.

Oxydation, *f.* Sự ten, sự rét. Sự làm cho ten, rét.

Oxyde, *m.* Ten, rét, han xanh — *de cuivre,* Ten đồng. — *de fer,* Gỉ sắt. — *de carbone,* Thán dưỡng. — *de zinc,* Ten kẽm.

Oxyder, *a.* Làm cho ten, cho rét, cho gỉ. || S'oxyder, *r.* Ra ten, gỉ rét, ra han xanh.

Oxygène, *m.* Dưỡng khí.

Oxygéner, *a.* Làm cho có dưỡng khí.

Oxymel, *m.* Nước có chế mật, chế giấm mà uống.

Ozone, *m.* Mùi phúc ngư.

Digitized by Google

P

Pacage, *m.* Đồng cỏ thả loài vật ăn.

Pacha, *m.* Tước quan lớn trong nước Turquie.

Pachyderme, *s.* et *adj.* Thứ loài vật có da dày = như voi, tây...

Pacificateur, trice, *s.* Kẻ làm cho yên, kẻ dẹp hòa, kẻ dẹp an, kẻ bình loạn.

Pacification, *f.* Sự làm cho bình yên, sự dẹp hòa, sự giao (giàn) hòa.

Pacifié, ée, *adj.* Bằng an (yên).

Pacifier, *a.* Dẹp an, làm cho yên, giao hòa. Bắt phục. —*le pays,* Dẹp an bờ cõi.

Pacifique, *adj.* Yên, bằng an, hiền hòa, hiền lành. *Homme—,* Người hiền hòa.

Pacifiquement, *adv.* Cách bằng an, hiền lành.

Pacotille, *f.* Hàng hóa hèn, đồ tạp rạp.

Pacte, *m.* Sự giao ước, lời giao. — *écrit,* Tờ giao.

Pactiser, *n.* Giao kết, giao ước, giao hứa. — *avec l'ennemi,* Ăn thua với kẻ nghịch.

Padda, *m.* Chim bạc má.

Paddy, *m.* Lúa. *Balle de—,* Trấu.

Pagaie, *f.* Giầm, giầm bơi.

Paganisme, *m.* Đạo bụt thần, đạo kẻ ngoại, sự ngoại đạo.

Pagayer, *n.* Bơi, bơi ghe (xuồng).

Page, *f.* Trang sách, một trương sách. *Mettre en—,* Làm trang.

Page, *m.* Con trẻ nhà sang trọng ở hầu vua.

Pagination, *f.* Sự đề số trang sách.

Paginer, *a.* Đề số trương sách.

Pagne, *m.* Chăn, chăn vận, khố.

Pagnote, *m.* Nhát gan.

Pagode, *f.* Chùa, miễu, đền, đình. *Le génie de la—,* Miễu thần.

Pagodin *ou* **Pagodon,** *m.* Miễu, am tự.

Paie *ou* **Paye,** *f.* Tiền phát, tiền công, tiền lương. *Faire la—,* Phát tiền công.

Paiement *ou* **Payement,** *m.* Sự trả tiền bạc, sự đóng (giao) tiền. *Prendre en —,* Xiết nợ.

Païen, enne, *adj.* et *s.* Ngoại đạo, kẻ ngoại đạo, kẻ thờ bụt thần. *Les nations païennes,* Dân thờ bụt thần, ngoại giáo.

Paillard, de, *adj.* et *s.* Hoang đàng, sa mê tửu sắc,

Digitized by Google

Paillardise, *f.* Sự hoang đàng, sự sa mê tửu sắc.

Paillasse, *f.* Gối, nệm rơm, Rơm dồi gối. || —, *m.* Thằng hề, thằng vá, kẻ múa chén, kẻ leo dây.

Paillasson, *m.* Nệm rơm để chùi (chà) chơn. Đệm che đầu cây nhỏ mới trồng kẻo nắng mưa làm hư hại.

Paille, *f.* Rơm, rơm rạ, rơm rác. *Meule de—,* Đống rơm, cây rơm. || *Au fig. Feu de paille,* (Lửa rơm) Lòng sốt sắng không bền. *Homme de —,* (Nộm rơm). Người đặt ra cho có, mà chịu sự rủi ro. Người không ra gì. *Tirer à la courte —,* Rút rơm mà bắt thăm. || —, *adj.* Màu sắc vàng như rơm.

Paille-en-queue, *m.* Thứ chim biển dài đuôi.

Pailler, *a.* Lấy rơm mà đậy.

Paillette, *f.* Hột vàng nhỏ lộn trong cát. Sao nháy. *—d'or,* Sao nháy vàng.

Paillon, *m.* Dát vàng dát bạc mỏng, thứ thiết mỏng như giấy có màu vàng bạc và ngũ sắc. Thứ giấy thiết vàng bạc. Bao rơm (bao ve chai).

Paillotte, *f.* Nhà lá.

Pain, *m.* Bánh, bánh mì, bánh ăn. *—de munition,* Bánh lính ăn. *— d'autel,* Bánh lễ. *—de cire,* Bánh cáp. *Gagner son —,* Làm việc cho có bánh (của) ăn. || *Arbre à —,* Cây sa kê.

Pair, paire, *adj.* Có đôi, có cặp, bằng, chẵn. *Nombre —,* Số chẵn. *Jouer à — ou impair,* Đánh chẵn lẻ. || DE PAIR, *loc. adv.* Một trang một bực, bằng nhau.

Pair, *m.* Chư hầu, vương công, quan lớn.

Paire. *f.* Đôi, cặp. *Une—de chevaux,* Một cặp ngựa. *Une — de souliers,* Một đôi giày.

Paisible, *adj.* Hiền hòa, hiền lành, bình an, thuận hòa, bằng tịnh, vô sự. *Mer—,* Biển lặng. *Séjour—,* Chỗ ở bằng an, nơi an vui tự toại.

Paisiblement, *adv.* Bằng an, phẳng lặng. *Dormir—,* Ngủ ngon, ngon ngủ.

Paître, *a.* Chăn, nuôi. *—les bœufs,* Chăn bò. *Mener, faire—,* Đi chăn, dắc đi ăn. || —, *v. n.* Ăn, ăn cỏ ngoài đồng. || *Au fig. Envoyer — qqn,* Đuổi ai đi cho rảnh.

Paix, *f.* An, yên, an nhàn, bình an, an hòa, hòa thuận, thái bình, huề. *Faire la —,* Giao hòa, làm hòa. *Lieu de —,* Chốn an thân. *Laisser en —,* Để bình an. *Justice de —,* Tòa tạp tụng. *Paix!* Nín, nín đi!

Digitized by Google

Pal, *m.* Cột (nọc) nhọn để xử tù. Cừ vạt nhọn một đầu.

Palais, *m.* Đền, đền dài, đình, dinh, lầu các, điện, đền rồng.—*de justice,* Tam tòa.—*du Gouverneur,* Dinh Nguyên Soái.

Palais, *m.* Be, cúa, của họng, ổ gà (trong miệng) || *Au fig.*—, Sự nếm cho biết ngon dở. *Avoir le — fin,* Biết mùi ngon giỏi.

Palan, *m.* Cái róc rách để cất đồ nặng.

Palanche, *f.* Đòn gánh, đòn triêng.

Palanquin, *m.* Kiệu, võng, cáng. *Porteurs de—,* Kiệu phu. *Aller en—,* Đi cáng.

Palastre, *f.* Ống khóa.

Pale, *f.* Tấm ván bửng (ngăn) nước. Mái chèo. || Pale *ou* Palle, Tấm dậy chén thánh *(calice).*

Pâle, *adj.* Mét, mét xanh, xanh xao, tái mặt. *Visage —,* Mặt mét, nước da mét. *Jaune —,* Vàng lợt. *Soleil —,* Mặt trời u ám. || *Au fig.*—, Không hay, lạt. *Style —,* Văn nói không hay.

Palée, *f.* Hàng cột cừ.

Palefrenier, *m.* Kẻ giữ (coi, chải) ngựa.

Palefroi, *m.* Ngựa nguỵ. Ngựa trạm.

Paléographie, *f.* Tài (nghề) coi chữ xưa.

Paléontologie, *f.* Phép đạy về xương thú vật tìm đặng trong lòng đất.

Palet, *m.* Hòn quần, đồng tiền để đánh đáo. *Jouer au palet,* Đánh quần, đánh đáo.

Paletot, *m.* Áo đờn ông mặc ngoài.

Palette, *f.* Tấm ván để hòa nước thuốc mà vẽ. Cái giầm.—*à chaux (pour le bétel),* Chìa vôi.

Palétuvier, *m.* Cây đước, cây bần, cây vẹc, cây dà, cây săng mã.— *pour palissades,* Cây trĩ, trĩ dà.

Pâleur, *f.* Sự mét xanh, sự xanh xao, sự tái mét. *La —du visage,* Mặt mũi xanh xao.

Pâlier, *m.* Chặng thang, bàn giậm. Bệ chơn để đỡ cốt bánh xe.

Pâlifier, *a.* Đóng cừ cho chắc đất.

Palimpseste, *m.* Giấy da người ta đã viết cùng đã cạo để mà viết lại nữa.

Palinodie, *f.* Sự chữa đều đã nói (làm) trước. *Chanter la—,* Trở khen sự mình đã chê.

Pâlir, *n.* Ra mét meo, ra xanh xao, tái mét đi. Thất sắc, phai màu.—*de colère,* Giận xanh mặt. || *Au fig. Son étoile a pâli,* Nó đã hết quyền thế rồi. *Le soleil pâlit,* Mặt trời u ám.

Digitized by Google

Palis, *m.* Cây rào, trĩ rào, nọc giậu.

Palissade, *f.* Rào, hàng rào.

Palissader, *a.* Rào lại, làm rào.

Palissandre, *m.* Thứ cây thịt đen tím (như gỗ trắc, gỗ sơn).

Pâlissant, te, *adj.* Mét, xanh, tái xanh.

Palisser, *a.* Kéo nhánh cây bắt vào vách.

Palladium, *m. Au fig.* Sự che chở gìn giữ.

Palliatif, ive, *adj.* Thuốc hay xắp thì, thuốc đỡ bịnh mà thôi.

Pallier, *a.* Giấu, bớt, giảm bớt, sửa cho bớt xấu. Làm cho bớt đau một hồi, đỡ bịnh. —*une faute,* Giấu bớt lỗi.

Pallium, *m.* Áo khoác dài, áo choàng ngoài.

Palma-christi, *(ricin) m.* Cây đu đủ tía, cây thầu dầu.

Palmaire, *adj.* Thuộc về bàn tay.

Palmarès, *m.* Sổ những người được phần thưởng trong cuộc thi (đua, v. v.).

Palme, *f.* Tàu lá dừa (lá kè, lá chà là). || *Au fig. Remporter la —,* Được (thắng) trận. *La — du martyre,* Sự tử vì đạo.

Palme, *m.* Gang tay, (đo 0, m225).

Palmé, ée, *adj.* Như bàn tay sè. Có chơn như chơn vịt.

Palmer, *m.* Nhíp thước để đo sự dày mỏng (sắt đồng).

Palmier, *m.* Cây kè, cây thốt nốt (lốt). Cây búng báng (dừa, cau, lá buôn). — *d'eau,* Dừa nước. *Feuilles de —,* Lá dừa.

Palmipède, *adj.* et *s.* Loại cầm (chim) có chơn như chơn vịt.

Palmiste, *adj.* et *s.* Tên chung những cây có cồ hủ như dừa, cau, kè... || *Ver —,* Con đuông.

Palombe, *f.* Chim (bò câu) gầm ghì.

Palonnier, *m.* Cây cột dây ngựa kéo xe.

Pâlot, otte, *adj.* Mét mét, xanh xanh, có hơi mét.

Palourde, *f.* Sò, ngao, con vọp.

Palpable, *adj.* Rờ được, đá đến được. || *Au fig.* —, Rõ ràng, chắc chắn. *Vérité —,* Sự thật rõ ràng.

Palpation, *f.* Sự rờ được, sự đá đến được.

Palpébral, le, *adj.* Thuộc về mí con mắt.

Palper, *a.* Rờ, rờ rẫm, đá đến, mò. — *les mains, les pieds,* Rờ tay, rờ chơn. || *Au fig. — de l'argent,* Lãnh tiền lãnh bạc.

Palpitant, te, *adj.* Máy

Digitized by Google

động, cựa quậy, nhảy mau. *Cœur —*, Trái tim nhảy động. || *Au fig.* —, Có ích, hay lắm, động lòng. *Histoire palpitante d'intérêt*, Chuyện nghe hay.

Palpitation, *f.* Sự máy động, sự cựa quậy, sự hồi hộp, sự nhảy lên nhảy xuống.

Palpiter, *n.* Máy động, hồi hộp, phập phồng, nhảy lên xuống. Động lòng, thốn thúc. *La crainte fait —mon cœur*, Tôi sợ dám đánh trống ngực, dám phập phồng lá gan.

Paltoquet, *m.* Đứa bất tài, người bá láp, người vô dụng.

Paludéen, enne, *adj.* Thuộc về bưng, về sình nầy, bởi đồng lầy mà ra. *Fièvre paludéenne*, Rét thấp, bịnh chói nước. *Plantes paludéennes*, Rau cỏ mọc dưới bưng.

Palustre, *adj.* Thuộc về bưng, đồ mọc dưới bưng, dưới sình.

Pâmer, *n.* et SE PÂMER, *r.* Bất tỉnh, chết ngất, thất kinh hồn vía. *Se — de rire*, Cười ngất.

Pâmoison, *f.* Sự chết ngất, bất tỉnh, sự xỉu đi. *Tomber en—*, Chết ngất, xỉu xuống.

Pampa, *f.* Đồng cỏ rộng lớn ở xứ *Amérique du Sud.*

Pamphlet, *m.* Sách nói xâm, sách bỉ báng, vè.

Pamphlétaire, *m.* Kẻ làm sách nói xâm bao biếm.

Pamplemousse, *m.* Cây bưởi, trái bưởi.

Pampre, *m.* Nhánh nho có lá nhiều.

Pan, *m.* Vạt, chéo (áo), góc. *— d'habit*, Vạt áo. || *— de mur*, Một phần (phía) vách. *Tour à six pans*, Tháp có sáu mặt (góc).

Panacée, *f.* Thuốc bá bịnh.

Panache, *m.* Chùm lông chim, lông kết tụi. *— de maïs*, Cờ bắp. *Faire—*, Lật xe, té ngựa.

Panaché, ée, *adj.* Có chùm lông. Gián sắc, hay biến sắc. Trộn trạo, đồ lộn. *Vin —*, Rượu mạnh trộn với rượu ngọt. *Oiseau—*, Chim có chót mao dài (như chim đầu rìu).

Panacher, *n.* Gián sắc đi, biến sắc.

Panade, *f.* Cháo bánh mì và mỡ sữa bò.

Panader, (Se) *r.* Đi xuê xang, và đi và múa.

Panais, *m.* Hoang la bạc.

Panama, *m.* Nón rơm *panama.*

Panard, e, *adj. Cheval—*, Ngựa quẹo chơn.

Panaris, *m.* Ung (đinh) độc nơi đầu ngón tay, đinh sang. Đầu giun.

Digitized by Google

Panax-ginseng, *m.* Cây đinh lăng.

Panca, *ou* **Panka,** *m.* Thứ quạt lớn treo có dây kéo. Người kéo quạt panka.

Pancarte, *f.* Giấy dán mà rao việc gì. Bản rao, yết thị, chiếu đề.

Pandanées, *f. pl.* Các thứ cây giứa.

Pandanus, *m.* Cây giứa (trồng chơi hay là rào).

Pandiculation, *f.* Sự vung vai uốn mình.

Pandore, *m.* Tiếng hay kêu linh trấn phủ (sơn dầm).

Pané, ée, *adj.* Có rắc vụn bánh mì nướng. *Viande panée,* Thịt có rắc vụn bánh mì.

Panégyrique, *m.* Bài tặng, bài khen.

Panégyriste, *m.* Kẻ làm (giảng) bài tặng khen.

Paneterie, *f.* Chỗ để bánh, chỗ phát bánh.

Panetière, *f.* Túi (bị, bao) đựng bánh.

Paneton, *m.* Giỏ nhỏ có lót vải thợ làm bánh đựng bột cho dậy.

Pangermanisme, *m.* Cách Alêman gồm trị.

Pangolin, *m.* Con trút.

Panier, *m.* Thúng, rổ, cái bịch, giỏ. *Un — d'oranges,* Một giỏ (thúng) cam. *Panier de voyage,* Cái xiểng. || *Au fig. — percé,* (Thúng lủng)=kẻ phá của (cổ bao nhiêu xài hết bấy nhiêu).

Panifier, *a.* Làm bánh.

Panique, *adj.* et *s.* Sợ sệt, kinh khiếp, kinh hãi. *Pris de —,* Sảng kinh, hãi hùng kinh khiếp.

Panis polystachié *(des graminées),* Cỏ sâu tôm.

Panne, *f.* Mỡ sa, mỡ da bụng heo. Thứ hàng giẻ nhung. Đòn tay ngang. || *Au fig. Avoir une —,* Xe máy bị hư đứng lại. *Être, rester en —,* Nghỉ (ngừng, đứng lại) chờ dịp tiện.

Panné, ée, *adj.* Nghèo khổ bần chật.

Panneau, *m.* Lưới đánh thỏ, tròng bắt thỏ. Miếng trám. || *Au fig. Tomber dans le —,* Bị gạt, mắc mớp.

Panonceau, *m.* Hiệu để ngoài cửa thôi thảo, lục sự kí thất. Dấu một dòng.

Panoplie, *f.* Bộ đồ khí giải. Khí giái sắp chưng trên vách.

Panorama, *m.* Tranh vẽ cảnh chung quanh. Sự coi thấy mình mòng.

Pansage, *m.* Sự chải (ngựa, chó, mèo...).

Panse, *f.* Bụng (loài vật). Nét, vòng chữ (như a c).

Pansement, *m.* Sự dặt (rịt) thuốc nơi vít tích. *Pochette de —,* Túi nhỏ đựng đồ cần mà cứu kẻ bị vít tích (lính đem theo).

Digitized by Google

Panser, *a.* Dặt, rịt thuốc. Chải ngựa. — *une blessure,* Rịt nơi thương tích. — *un cheval,* Chải ngựa.

Panslavisme, *m.* Cách Rútxi gồm trị.

Pansu, ue, *adj.* et *s.* Có bụng lớn.

Pantagruel, *m.* Người hay ăn uống nhiều lắm.

Pantalon, *m.* Cái quần. *Mettre son—,* Bận quần.

Pantalonnade, *f.* Trò (chuyện) vui chơi, lời nói (việc làm) cắc cớ dễ tức cười. Chước đáng chê cười, lẽ chữa mình kì cục.

Pantelant, te, *adj.* Thở hào hển. Vùng vẫy, giẫy tê tê. || *Chair pantelante,* Thịt còn tươi rói.

Panthéisme, *m.* Phe kẻ lấy các loài làm chúa.

Panthéiste, *m.* Kẻ lấy (tin) các loài làm chúa.

Panthéon, *m.* Đền (chùa) thờ chung các bụt thần.

Panthère, *f.* Con beo, hùm gấm.

Pantière, *f.* Lưới rập chim.

Pantin, *m.* Hình máy. Kẻ múa bộ kì cục. || *Au fig.*—, Kẻ hay đổi ý hoài.

Pantographe, *m.* Cái nhíp đồ theo y hình nào làm cho nó ra nhỏ hơn hay là lớn hơn.

Pantomètre, *m.* Đồ để đo hình góc.

Pantomime, *f.* Làm bộ múa tay chơn mà không nói ra, ra bộ. || —, *s.* et *m.* Kẻ múa tay chơn, kẻ ra bộ tịch.

Pantoufle, *m.* Giày không gót, giày xẹp, dép.

Panure, *f.* Ruột bánh mì phơi khô sau đâm nhỏ.

Paon, m. Paonne, *f.* Con công. *Le—fait la roue,* Con công sè đuôi mà múa. || *Au fig.*—, Người kiêu ngạo, kẻ khoe mình.

Paonneau, *m.* Con công con.

Papa, *m.* Cha, ba, tía. Bố.

Papal, le, *adj.* Thuộc về Đức Giáo Tông (Đức thánh Phapha). *L'autorité papale,* Quờn phép Đức Giáo Tông.

Papauté, *f.* Vị (chức) Giáo Tông. Đời Giáo Tông trị.

Papavéracées, *f. pl.* Loài cây muồng.

Papaye, *f.* Trái đu đủ.

Papayer, *m.* Cây đu đủ.

Pape, *m.* Đức Giáo Tông, Đức thánh Phapha.

Papegai, *m.* Hình giả con chim để mà tập bắn bia.

Papelard, de, *adj.* et *s.* Giả hình, làm bộ nhơn đức. Kẻ làm bộ, giả hình. *Voix papelarde,* Tiếng giả đỗ.

Paperasse, *f.* Giấy má, giấy bỏ không dùng nữa, giấy lộn.

Paperasser, *n.* Viết đồ vô ích, sắp đặt giấy má.

Digitized by Google

Paperassier, ière, *s.* Kẻ hay lục giấy má, kẻ hay giữ giấy lộn vô ích.

Papeterie, *f.* Lò giấy. Nghề (nhà) mua bán giấy.

Papetier, ière, *s.* Kẻ làm (bán) giấy.

Papier, *m.* Giấy, giấy má (lá). — *bâtonné,* Giấy gạch. — *monnaie,* Giấy bạc. — *timbré,* Giấy có in dấu nhà nước, giấy tín chỉ. — *buvard,* Giấy dậm. *Main de —,* Xấp giấy. || PAPIERS, *m. pl.* Giấy tờ, giấy thông hành. Bằng thị, sắc bằng.

Papilionacées, *f. pl.* Loại cây có lá, có bông giống như con bướm bướm.

Papillaire, *adj.* Có mụt, có đẹn.

Papille, *f.* Mụt nơi lưỡi, đẹn, mụt mọc ngoài da.

Papillon, *m.* Con bướm bướm. || *Au fig.* —, Người nhẹ tính.

Papillonner, *n.* Bay qua bay lại, đáp đi đáp lại như bướm bướm.

Papillotte, *f.* Giấy cuốn tóc cho quăn. Bánh đường có gói giấy vặn lại. *Côtelette en —,* Sườn có vấn giấy mà nướng. *Avoir les yeux en papillottes,* Nheo con mắt (khi buồn ngủ).

Papilloter, *n.* Nháy mắt, nheo mắt, chớp lạch. Chấp chóa.

Papisme, *m.* Đạo chính Đức Giáo Tông trị (quân lạc đạo kêu Hội Thánh chính như vậy).

Papoter, *n.* Hay nói, nhạy miệng, máy miệng.

Papule, *f.* Mụn, sảy, mụt ghẻ.

Papyrus, *m.* Thứ sậy làm giấy viết.

Pâque, *f.* Lễ Giudêu ăn mà nhắc lại sự qua biển đỏ. Lễ Phan-xi-ca.

Pâque, *ou* **Pâques,** *m.* Lễ bổn đạo làm mà nhắc sự Đức Chúa Giêgiu sống lại. Lễ phục sinh. *Faire ses —,* Rước lễ mùa Phục sinh. || *—fleuries,* Chúa nhựt lễ Lá.

Paquebot, *m.* Tàu đò chở bộ hành. — *poste,* Tàu thơ.

Pâquerette, *f.* Thứ hoa cúc nở độ mùa Phục sinh.

Paquet, *m.* Gói, bó, bao. *Un—de tabac,* Một gói thuốc hút. || *Au fig. Faire son—,* Đi chỗ khác. *Recevoir un—,* Bị quở. *Risquer le —,* Làm việc không chắc có lợi gì.

Paquetage, *m.* Sự bó lại, Sự gói lại. Áo quần lính chất trên ván.

Paqueter, *a.* Làm gói, gói lại.

Paquetier, *m.* Kẻ sắp hàng chữ in rồi cột lại từ bản (bó).

Par, *prép.* Qua, ngang qua, ngả. Vì, bởi vì. Nhờ, dùng,

Digitized by Google

mà. *Passez — ici*, Đi ngang qua đây. *Passer — la mer*, Đi ngả biển. — *peur*, Vì sợ. — *la grâce de Dieu*, Nhờ ơn Chúa.—*exemple*, Ví dụ, thí dụ. || DE PAR, *loc. prép.* Bởi, vì. — *le roi*, Vì có lịnh vua dạy. — *la loi*, Vì luật dạy, theo luật dạy.

Parabole, *f.* Lời nói bóng, lời thiết ngôn. *Parler par paraboles*, Nói những lời thiết ngôn. || —, Vòng cầu, *Un boulet lancé par un canon décrit une* —, Súng đồng bắn viên đạn đi vòng cầu.

Parabolique, *adj. Sens*—, Nghĩa ví dụ. *Ligne*—, Đàng vòng cầu.

Parachèvement, *m.* Sự làm cho rồi, sự làm cho xong.

Parachever, *a.* Làm cho xong, cho rồi, làm hoàn thành.

Parachute, *m.* Đồ bọc gió (có hình dù) mà xuống cho êm (kẻ đi tàu khí hay dùng).

Paraclet, *m.* Đức Chúa Thánh Thần.

Parade, *f.* Đồ chưng ra, đồ để diện. Sự phô trương, sự khoe mình. Sự diễu binh. Sự né lẹ, trở lẹ. *Meuble de*—, Đồ để chưng cho tốt. *Habit de* —, Sắc phục. *Prompt à la* —, Đỡ lẹ, né giỏi.

Parader, *n.* Tập (diễu) binh, giả chiến trận. Đi (bộ) xuê xoang.

Paradis, *m.* Thiên đàng, trời. Cảnh tiên. *Le — terrestre*, Vườn diệu quang, vườn địa đàng. *Cet endroit est un vrai* —, Chốn nầy vui như cảnh tiên. || *Fleur de* —, *ou de paon*, Hoa phụng.

Paradisier, *m.* Chim cà cưởng.

Paradoxal, le, *adj.* Nghịch ý chung thiên hạ, sái lẽ hằng, khác thường thiên hạ.

Paradoxe, *m.* Lý đoán trái lẽ thường, ý tưởng khác thường thiên hạ, nghịch lẽ thường. *Dire que la pauvreté est préférable aux richesses est un*—, Nói sự khó khăn là hơn giàu có, ấy là điều nghịch lẽ hằng.

Paradoxure, *m.* Con cầy bông lau.

Paraf *ou* **Paraphe,** *m.* Nét riêng thêm vào chữ kí. Nét điểm chỉ.

Parafer *ou* **Parapher,** *a.* Thủ ký, đánh nét riêng vào chữ kí, làm dấu ký tên.

Parafine, *f.* Thứ mỡ hay dùng mà làm đèn cầy, hay là thoa vải giấy cho nó đừng thấm nước.

Parafoudre, *m.* Máy dẫn lôi.

Parage, *m.* Phẩm, bậc. Bãi

Digitized by Google

biển tàu đựa đặng, vững vịnh. Chỗ, nơi, xứ. *Il fait bon dans nos parages*, Chỗ ta ở vui lắm.

Paragraphe, *m.* Một điều trong một đoạn sách. Khúc (khoản, chương) sách. Dấu § đầu chương.

Paraître, *n.* Ra mặt, lại, đến. Tỏ ra, bày ra, xem ra. *Ne pas oser —*, Không dám ra mặt. *Il paraît malade*, Bộ nó đau. *Dès que le jour parut...* Vừa sáng ra, mâng động vừa lố ra. *Il vient de—un livre sur l'Annam*, Có một cuốn sách sử về nước Annam in mới rồi. || PARAÎTRE, *v. imp. Il paraît que c'est toi le coupable*, Người ta tưởng mầy có lỗi.

Parallèle, *adj.* Ngay nhau song song, ngay nhau và xa như nhau, ngay nhau lại xa gần đều nhau. *Deux lignes parallèles*, Hai hàng ngay nhau song song.

Parallèle, *f.* Hàng gạch ngay đều hàng gạch khác. || —, *s. m.* Sự so sánh với nhau.

Parallèlement, *adv.* Song song, cách ngay nhau đều nhau.

Parallélogramme, *m.* Hình bốn mặt đối nhau từng đôi.

Paralogisme, *m.* Câu kết chẳng nhằm, câu luận nghịch ý.

Paralyser, *a.* Làm cho bại đi, làm cho tê mê. *La peur paralyse les facultés*, Bải hoải tâm thần bởi sợ quá. || *Au fig.*—, Làm cho ra vô ích. *Ainsi tous mes efforts se trouvent paralysés*, Vậy tôi ra sức làm sao thì cũng vô ích.

Paralysie, *f.* Tật bại, bịnh bất toại.

Paralytique, *adj.* et *s.* Bại, kẻ bại, kẻ mắc bịnh bất toại.

Parangon, *m.* Hột xoàn không có tì.

Parant, te, *adj.* Hay chưng (diện) tử tế. *Étoffe parante*, Hàng giẻ chưng tử tế.

Parapet, *m.* Sơ li, câu lơn. *— d'un pont*, Bao lơn cầu. *—d'un rempart*, Bờ lũy.

Paraphe, *m.* *V.* PARAFE.

Paraphernal, le, *adj.* Về của riêng người vợ. *Biens paraphernaux*, Của riêng người vợ.

Paraphrase, *f.* Lời giải nghĩa cho rộng và rõ hơn.

Paraphraser, *a.* Giải nghĩa cho rộng và rõ hơn.

Paraphraseur, euse, *s.* Kẻ giải nghĩa dông dài lắm.

Parapluie, *m.* Cây dù, dù đi mưa, cái ô.

Parasitaire, *adj.* Thuộc về ăn chực (ăn khín, ăn

Digitized by Google

thép). Về loài sống nhờ vật khác.

Parasite, *m.* Kẻ ăn chực, ăn dỗ, ăn nhờ, ăn thép... || *Plante —,* Chùm gởi. || *Insectes parasites,* Sâu bọ (như chí) ăn nhờ vật khác.

Parasol, *m.* Dù che nắng, cái lọng, cái tàn.

Paratonnerre, *m.* Cây dẫn lôi, thu lôi tiên.

Paravent, *m.* Bình phong, vi bình, phủ y.

Parc, *m.* Vườn rộng lớn để dạo chơi, hay là săn bắn. Chỗ nuôi loài vật. — *à buffles,* Sân trâu. — *à charbon,* Trại than đất (đá). — *d'artillerie,* Trại pháo thủ.

Parcage, *m.* Bầy trừu vi lại chỗ nào cho nó ăn.

Parcellaire, *adj.* Từ miếng, từ đám, từ phần.

Parcelle, *f.* Phần nhỏ, đám, miếng, khoảng. — *de terrain,* Miếng (đám) đất. — *de rizière,* Khoảnh (dày) ruộng.

Parce que, *loc. conj.* Bởi vì, vì chưng, vì.

Parchemin, *m.* Da trừu thuộc làm giấy, giấy da. || Parchemins, *m. pl.* Tước tặng, sắc phong.

Parcheminé, ée, *adj.* Chắc (giống) như giấy da vậy. *Peau parcheminée,* Nước da giống như giấy da vậy.

Par ci, Par là, *loc. adv.* Nhiều nơi nhiều chỗ, bên nây bên kia, nhiều lần.

Parcimonie, *f.* Sự tiện tặn, sự tiết kiệm. *Vivre avec —,* Ăn uống tiết kiệm. Cần sẩy.

Parcimonieusement, *adv.* Cách tiết kiệm, cách dè dặt.

Parcimonieux, euse, *adj.* Tiện tặn, tiết kiệm; cần kiệm, dè dặt. Cần sẩy.

Parcourir, *a.* Trải qua, đi cùng, đi khắp mọi nơi. Kinh lược. — *tous les pays,* Trẩy nước kia sang nước nọ. || *Au fig.—un livre,* Coi sách sơ qua, lật sách.

Parcours, *m.* Đường đi (trải) qua. — *d'une rivière,* Đường sông chảy thông qua.

Pardessus, *m.* Áo ngoài.

Pardon, *m.* Sự tha, sự tha tội (lỗi). Ân xá. Xin phép (lỗi). Sự đi viếng nơi thánh. *Demander —,* Xin lỗi.

Pardonnable, *adj.* Tha được, nên tha, đáng tha, có lẽ tha được. *Erreur —,* Sự sai lầm dễ tha (dễ chữa mình).

Pardonner, *a.* Tha, tha thứ, dong thứ, nhiêu dong, xá (tội, lỗi). — *une faute,* Tha, xá tội. *La mort ne pardonne à personne,* Sự chết không dong thứ cho ai hết=Không ai khỏi chết.

Digitized by Google

Paré, ée, *adj.* Dọn đẹp tử tế. Trau giồi, ăn mặc lịch sự. *Bal —,* Đám múa phải mặc đồ tử tế (mới vào được).

Pareil, eille, *adj.* Bằng, giống như. Tương tợ. *Ils sont pareils,* Nó bằng, (giống) nhau. *Tout—,* Giống hệt, giống như in. *Toi et tes pareils,* Mầy và những kẻ như mầy. || —, *n. f. Rendre la pareille,* Trả nủa, báo thù. || *Sans —,* Không (ai) bằng, trỗi hơn.

Pareillement, *adv.* Cũng vậy, cũng thế, cũng như vậy.

Parement, *m.* Đồ dọn cho lịch sự tử tế, đồ để chưng cho tốt. Lai tay áo. Đá xây (lót) ngăn hai bên đường đi.

Parent, te, *s.* Bà con, họ hàng, thân thích. *Nous sommes parents,* Ta là bà con với nhau. || Les parents, *m. pl.* Cha mẹ, ông bà, tổ tiên. *Nos premiers—,* Tổ tiên (tổ tông) chúng ta. *Beaux-parents,* Cha mẹ chồng (vợ).

Parenté, *f.* Họ hàng, dòng dỏi, tông tộc, anh em bà con. — *spirituelle,* Bà con thiêng liêng (như thể vú (bỡ) đỡ đầu với kẻ đã chịu rửa tội).

Parenthèse, *f.* Câu đặt xen vào, thát câu. Dấu (...) móc hai đầu câu (tiếng) xen vào.

Parer, *a.* Dọn đẹp tử tế, chưng, trau chuốt. Né, trở, tránh. — *une statue,* Dọn chưng hình tượng. — *un coup,* Trở khỏi đánh. || —, *v. n.* Can gián, dự phòng, lánh khỏi. || Se parer, *r.* Làm tốt, trang điểm. || *Au fig.—,* Làm bộ, giả hình. — *des vertus qu'on n'a pas,* Làm tuồng nhơn đức giả.

Paresse, *f.* Sự làm biếng. Tội làm biếng.

Paresseusement, *adv.* Cách làm biếng.

Paresseux, euse, *adj.* et *s.* Làm biếng, biếng nhác. — *à l'étude,* Làm biếng học. || *Au fig. Estomac—,* Tì vị chậm tiêu. || —, *m.* Thứ cù lần.

Parfaire, *a.* Làm cho rồi, làm cho xong. Đếm cho đủ. — *un travail,* Làm cho rồi việc. — *une somme,* Đếm cho đủ số tiền.

Parfait, te, *adj.* Trọn lành, tuyệt hảo, chí thiện. *Œuvre parfaite,* Việc trọn lành. *Beauté parfaite,* Nhan sắc tốt lành hết sức.

Parfaitement, *adv.* Cách trọn, cách trọn lành, hết sức. Thiệt chớ. *Être—guéri,* Lành bịnh ráo trơn. *Peindre—,* Vẽ khéo lắm. *Est-ce*

Digitized by Google

bien lui? —, Nó thiệt? Thiệt chớ.

Parfiler, *a.* Tháo (rút) chỉ ra từ sợi.

Parfois, *adv.* Một đôi khi, vài khi. *Il se fâche* —, Nó giận một hai khi.

Parfum, *m.* Hơi thơm, mùi thơm. Thuốc thơm. Hương. *Brûler des parfums,* Đốt (xông) hương. || BRÛLE-PARFUMS, *m.* Lư hương.

Parfumé, ée, *adj.* Thơm, thơm tho, bay mùi thơm. *Huile parfumée,* Dầu thơm.

Parfumer, *a.* Làm cho thơm, xông cho thơm, ướp thoa thuốc thơm. — *sa chambre,* Xông phòng. || SE PARFUMER, *r.* Ướp mình hương thơm, thoa (xức) thuốc thơm.

Parfumerie, *f.* Nghề (chỗ) làm thuốc thơm, sự buôn bán thuốc thơm (hương).

Parfumeur, euse, *s.* Kẻ làm thuốc thơm, kẻ bán thuốc thơm.

Pari, *m.* Cuộc, tiền cuộc, cá, đố. *Faire un* —, Cuộc, đánh cuộc, cá. *Gagner un* —, Ăn cuộc. *Perdre un* —, Thua cuộc.

Paria, *m.* Dòng hèn hạ. || *Au fig. C'est un* —, Là người ai nấy đều trốn tránh hết.

Parier, *a.* Cuộc, đánh cuộc, cá, đố. *Je parie cent piastres,* Tôi cuộc (cá, đố) một trăm đồng bạc.

Pariétaire, *f.* Thuốc giòi.

Parieur, euse, *s.* Kẻ đánh cuộc.

Parifier, *a.* Làm cho đều cho giống nhau.

Paris, Thành Paris là kinh đô nước Phalangsa.

Parisien, nne, *adj. s.* Thuộc về thành *Paris.* Kẻ ở thành *Paris.*

Parisyllabique, *adj.* Có vần bằng nhau, đồng vần. *Mots parisyllabiques,* Tiếng đồng vần.

Parité, *f.* Sự bằng nhau, sự đều (đồng) nhau.

Parjure, *m.* Sự (lời) thề dối, sự thề gian. Sự phạm lời thề. || —, *adj. s.* Gian, dối, mắc tội thề dối, mắc tội phạm lời thề.

Parjurer, (Se) *r.* Thề dối, thề gian, phạm lời thề.

Parlant, te, *adj.* Hay nói. || *Au fig. Portrait* —, Tượng vẽ giống như sống.

Parlé, ée, *adj.* Nói miệng, nói ra. *Langue parlée et langue écrite,* Tiếng nói ra và tiếng viết chữ.

Parlement, *m.* Công đồng, hội các sứ dân. Thượng và hạ nghị viện. Tòa thượng hội các quan xét. Cơ mật viện.

Parlementaire *adj* Thuộc về công đồng, về hội các sứ dân. Theo phép, phải phép. || —, *s. m.* Sứ (khâm sai) lúc giặc mà dàn hòa.

Digitized by Google

Parlementer, *n.* Dàn hòa, nghị hòa, đi sứ giặc. || *Au fig.*—, Bàn tính, bàn bạc.

Parler, *n.* Nói. Phán. Giảng. — *avec qqn,* Nói với ai... — *de...* Nói về... *Il parle bien,* Người giảng khá. — *à l'oreille,* Rỉ tai.—*au hasard,* Nói đại, bất tử, không kịp suy. — *au cœur,* Làm động lòng. — *d'abondance,* Nói mà không dọn trước. || PARLER, *v. a.* Nói tiếng nào. —*français,* Nói tiếng langsa. || SE PARLER, *r.* Nói chuyện với nhau. Nói trong mình.

Parler, *m.* Tiếng nói, cách nói, giọng nói. *Avoir son franc*—, Có sao nói vậy.

Parleur, euse, *s.* Hay nói, kẻ hay nói, người già hàm. *Beau* —, Kẻ ăn nói có duyên, khéo nói.

Parloir, *m.* Nhà khách, chỗ nói chuyện.

Parmi, *prép.* Trong, ở trong, ở giữa, ở cùng. *Il est — nous,* Nó ở cùng chúng ta.

Parnasse, *m.* Núi *Parnasse.* || *Au fig.* —, Văn thi, nghề văn. *Monter sur le*—, Đặt văn thi.

Parodie, *f.* Sự trở lời sách ra ý khác mà nhạo chơi, sự nhái.

Parodier, *a.* Trở (đổi) lời sách ra ý khác mà nhạo chơi, nhái. — *qqn,* Nhái người nào.

Paroi, *m.* Phên, vách ngăn. Bìa phía trong cái bình, mạn ghe (thuyền). *Les parois de l'estomac,* Bề trong bao tử.

Paroisse, *f.* Địa sở một thầy cả coi, địa sở, họ, xứ. *Le curé de la* —, Thầy bổn sở, Cha sở. *L'église de la*—, Nhà thờ chánh sở.

Paroissial, le, *adj.* Thuộc về bổn sở, về họ. *Église paroissiale,* Nhà thờ họ, nhà thờ chánh sở.

Paroissien, ienne, *s.* Người bổn đạo trong họ, bổn đạo xứ. || PAROISSIEN, *m.* Sách kinh, sách nhựt khóa.

Parole, *f.* Lời, lời nói, tiếng nói. *Paroles et actions,* Lời nói việc làm. *Paroles grossières,* Lời nói quê kệch (thô tục). *Donner sa*—, Hứa chắc. *Couper la* —, Nói hớt, chận họng. *Avoir la* —, Có phép nói. *Porter la* —, Nói thay vì kẻ khác. || *Au fig. Homme de*—, Kẻ giữ lời mình đã nói, đã hứa. *La — de Dieu,* Sách sấm truyền.

Paroxysme, *m.* Cơn bịnh dữ, cơn ngặt nghèo. Sự quá sức, sự rất mực. *Le— de la douleur,* Sự đau quá sức.

Parque, *f.* Bụt nữ cầm số mạng người ta. Số hệ.

Digitized by Google

Parquer, *a.* Nhốt, nhốt vô chuồng, vây lại. — *des buffles,* Nhốt trâu lại. || —, *n.* Về lại trong chuồng. *Les bœufs ne parquent pas encore,* Bò chưa về lại (vô) chuồng.

Parquet, *m.* Đàng lót nhiều tấm ván cụt, ván lót, ván rầm. Chánh tòa hình, pháp đường, lý hình tổng tòa. *Livrer au—,* Nạp cho tòa hình.

Parqueter, *a.* Lót nhiều tấm ván cụt, lót ván rầm.

Parra bronzé, *m.* Chim chàng nghịch.

Parrain, *m.* Bỡ đỡ (cầm) đầu, bỡ bàu chủ, cha bàu chủ, đại phụ.

Parrainage, *m.* Chức phận vú bỡ.

Parricide, *m.* Tội giết cha, giết mẹ. Kẻ giết cha mẹ. || —, *adj. Main* —, Tay giết cha mẹ.

Parsemer, *a.* Vải, rải, rắc. *Ciel parsemé d'etoiles,* Trời có (đầy) ngôi sao.

Part, *f.* Phần, phần hùn. Nơi, chỗ. *La — de l'aîné,* Phần hương hỏa. *Prendre —à...* Chung phần..., đồng phần. *Je l'ai vu quelque —,* Tôi đã gặp người chỗ nào đó. *Nulle —,* Không dâu hết. || *Faire—,* Cho hay, lậu tình. *Lettre de faire —,* Giấy (thơ) cho hay. *Faire la — d'une chose,* Kể đến, nghĩ đến... *Pour ma —,* Phần về tôi, còn tôi thì... || *Je viens de la — de mon maître,* Tôi đến vì thầy tôi biểu (sai). || DE PART ET D'AUTRE, *loc. adv.* Hai bên, hai đàng, cả hai. || DE PART EN PART, Bên nầy qua bên kia. || À PART, Riêng, cách biệt. || À PART, *loc. prép.* Trừ ra. || À PART SOI, *loc. adv.* Trong lòng mình.

Partage, *m.* Sự chia ra. Phần chia cho, phần riêng, sự phân chia. *Faire le — d'un terrain,* Chia đất ra.

Partageable, *adj.* Chia ra được.

Partageant, *m.* Kẻ ăn phần chia.

Partager, *a.* Chia ra, chặt, chẻ, chia phần, phân chia. Ban cho. — *une succession,* Tương phân gia tài, chia phân gia tài. — *en deux,* Chia hai. Chiết bán. — *les périls,* Đồng chịu cheo leo. — *les joies,* Chung vui với... || SE PARTAGER, *r.* Chia ra. || *Au fig. Les avis sont partagés,* Bất thuận nhau, không đồng lòng.

Partance, *f.* Hồi lui. *Navire en—,* Tàu đang sắm sửa lui.

Partant, *conj.* Cho nên, bởi vậy, bởi đó cho nên.

Partant, *m.* Kẻ trẩy đi, kẻ đi.

Digitized by Google

Partenaire, *m.* Kẻ đánh tụi, kẻ đối với.

Parterre, *m.* Sân bông, vườn hoa, sân kiểng. Sân ngồi (đứng) coi hát.

Parti, *m.* Phe, bè, phe đảng. Phương, phương thế. *Quel — suivez-vous?* Anh theo phe nào? *Prendre un —,* Tính lo phương nào. *Savoir tirer—de...* Biết nhờ. *— pris,* Việc đã tính mà không muốn đổi (sửa). Cố ý. *Faire un mauvais —à qqn,* Làm dữ với ai.

Partial, le, *adj.* Tây tà, tây vị, thiên tư. Có lòng tư vị.

Partialité, *f.* Sự thiên tây, sự tây vị. *Avec —,* Cách tây vị.

Participant, te, *adj.* et *s.* Ăn phần, chung cùng.

Participation, *f.* Sự ăn phần, sự chung cùng, sự ăn chung, sự đồng lòng. *Avec ma —,* Tôi đồng tình với.

Participer, *n.* Ăn phần, được phần, được nhờ, thông công, tùng theo, dự vào, đồng tình. *—à un héritage,* Được phần gia tài. *— à une révolte,* Theo nguỵ. *— à une cérémonie,* Đi dải.

Particulariser, *a.* Nói riêng ra về, diễn ra, kể từ điều. Nói điều riêng chỉ người, chỉ nơi... || Se—, *r.* Lập dị.

Particularité, *f.* Điều riêng, tiếng riêng, sự tư.

Particule, *f.* Phần nhỏ. Tiếng phụ thêm.

Particulier, ière, *adj.* Riêng, tư, tây. *Suivre un régime —,* Ăn đồ riêng. *Avoir un talent — pour la musique,* Có tài riêng trong phép nhạc. *Caractère —,* Tánh kì cục. || En particulier, *loc. adv.* Riêng, cách riêng. || *—, s. m. Un simple —,* Người thường. *Le particulier,* Tích riêng, căn bổn.

Particulièrement, *adv.* Riêng, cách riêng, riêng tây (tư). *Chérir—,* Thương riêng. *Aimer — les mathématiques,* Ham học phép toán lắm.

Partie, *f.* Phần. Việc. Phía, bên, chỗ, nơi. *Les parties ne sont pas égales,* Phần chia không đều (đồng). *Musique à deux parties,* Ca nhạc hai giọng. *— de terrain,* Đám (phần) đất. *Une — de cartes,* Một bàn bài. || *Les parties,* Hai đàng, hai bên. *La partie adverse,* Bên nghịch. || En partie, *loc. adv.* Một phần.

Partiel, elle, *adj.* Từ phần, riêng. *Travail—,* Việc làm từ phần. *Éclipse partielle,* Nguyệt thực không trọn (có một phần).

Digitized by Google

Partiellement, *adv.* Riêng, từ phần.

Partir, *n.* Đi, trẩy đi, trẩy sang. Ra bởi. Nổ, nổ lói. — *pour Cochinchine,* Trẩy qua đất Nam kỳ. *Le bateau part,* Tàu lui. *Cela part d'un bon cœur,* Đều ấy bỡi lòng tốt mà ra. || À PARTIR DE, *loc. prép.* Bắt từ. — *d'aujourd'hui,* Từ hôm nay. Từ nầy về sau.

Partir, *a. Avoir maille à — avec qqn,* Có chuyện bất thuận với người nào.

Partisan, *m.* Kẻ theo, kẻ theo phe. Kẻ binh vực. *Les partisans de Nguyễn,* Kẻ theo phe nhà Nguyễn.

Partition, *f. (musique).* Các phần hát. Bộ hát chung.

Partout, *adv.* Khắp mọi nơi, đâu đó, mọi nơi.

Parturition, *f.* Sự sinh đẻ.

Parure, *f.* Đồ trang điểm, đồ nữ trang, đồ chưng lối. Sự dọn dẹp tử tế.

Parvenir, *n.* Tới, đến, thấu đến, bước tới. Được, lên. — *au sommet de la montagne,* Tới đỉnh núi. — *aux honneurs,* Được danh vọng.

Parvenu, ue, *s.* Người hèn mới được sang trọng. Kẻ nghèo mới được làm giàu.

Parvis, *m.* Sân trước nhà thờ. Tiền đàng.

Pas, *m.* Bước, nước bước, đấu chơn. *Marcher au —,* Đi bước một. *Faire un faux —,* Trật (trợt) chơn, vấp chơn. *Presser le —,* Đi nhặt bước, đi săn bước hơn. *Aller à — de loup,* Đi nhẹ bước, đi sẻ lén. || *Au fig. À — comptés,* Đi chậm, chầm rải. — *de clerc,* Sơ ý, không khôn. *Mettre qqn au pas,* Bắt ai chịu phép, chịu lỗi. — *de la porte,* Ngạch cửa. || PAS À PAS, *loc. adv.* Chậm. *De ce pas,* Bây giờ, liền.

Pas, *adv. de négation,* Không, chẳng có.

Pascal, le, *adj.* Thuộc về mùa Phục sinh. *Le temps —,* Mùa Phục Sinh. *La communion pascale,* Rước lễ mùa Phục Sinh.

Passable, *adj.* Khá, khá khá, vừa phải, dễ chịu, chịu đặng, không sao, được.

Passablement, *adv.* Cách vừa phải. Chịu được. Được.

Passage, *m.* Sự qua, sự đi ngang qua, sự đi qua. Đường đi qua, ngả đi qua. *Laisser le — libre,* Tránh chỗ cho người ta đi qua thong thả. *Prendre —,* Quá giang. || *Au fig. Cette vie n'est qu'un passage,* Đời nầy là đời chóng qua, như chỗ qua đàng. — *de la colère à la modération,* Hết giận

Digitized by Google

rồi hiền. *Oiseaux de —*, Chim nghỉ cánh.

Passager, ère, *adj.* Chóng qua, hay qua, tạm. *En cette vie passagère*, Ở đời tạm nầy. || —, *s.* Kẻ quá giang, bộ hành.

Passant, te, *adj.* et *s.* Qua lại. Kẻ đi đường, kẻ đi qua, bộ hành. *Rue très passante*, Đường người ta qua lại dập dều. *Regarder les passants*, Coi người ta qua lại. || *En —*, Thoáng qua, qua vậy, tạm vậy, sơ vậy. *Dire—*, Nói qua vậy.

Passation, *f.* Sự làm tờ giao, sự làm tờ.

Passavant, *m.* Tờ thông hành cho phép chở hàng đi.

Passe, *f.* Cái sứt, cái khém, cái xép. Lạch (đường đi giữa hai cái cồn, hai hòn lố). || *Mot de passe*, Tiếng khẩu hiệu (hạo).

Passé, *m.* Đời xưa, đời trước. Sự đã qua rồi. *Oublier le—*, Quên sự đã qua rồi. || —, *prép.* Qua rồi.— *midi*, Khỏi trưa rồi.

Passé, ée, *adj.* Qua rồi, quá vãng. Héo, héo tàn. Phai. *Au temps—*, Xưa, đời xưa. *Fleurs passées*, Bông héo rồi. *Deux heures passées*, Đã quá hai giờ rồi.

Passe-debout, *m.* Tờ thông hành cho chở rượu đi.

Passe-droit, *m.* Ơn ban sái phép. Sự vượt qua. *Faire un —*, Vượt phép.

Passe-fleur, *f.* Hoa muồng.

Passement, *m.* Ren, gi, viền, tua, tụi.

Passementerie, *f.* Nghề làm ren làm tụi.

Passe montagne, *m.* Mão bằng nĩ trùm đầu kẻo lạnh.

Passe-partout, *m.* Chìa khóa chung mở khóa nào cũng được.

Passe-passe, *m. Tour de —*, Chước thuật, trò chơi khéo. || *Au fig.—*, Sự gian giảo, sự lanh lợi.

Passepoil, *m.* Đồ viền áo.

Passeport, *m.* Giấy thông hành, phái thông hành.

Passer, *n.* Qua, sang qua, đi ngang qua. Quá khỏi. Phai màu. *— au Siam*, Qua bên Xiêm. *Il vient de —ici*, Nó mới qua ngang đây. *— sur une faute*, Bỏ qua đều tội (lỗi). *La beauté passe*, Nhan sắc hết đi. *— pour*, Xem ra, coi bộ, như tuồng, lấy làm như. *— outre*, Đi đại tới, xông tới, sấn sướt. *— au fil de l'épée*, Chém giết. *—l'éponge sur*, Bỏ qua, không chấp nữa. || PASSER, *v. a.* Qua, sang qua. Đưa, trao. *—le fleuve*, Qua sông. *—un contrat*, Làm tờ giao.— *un habit*, Mặc áo. || SE PASSER, *r.* Té ra. Không dùng.

Digitized by Google

Héo đi, tàn đi, phai mầu. Thôi, hết. *La fièvre s'est passée*, Hết rét rồi. — *de vin*, Không dùng rượu.

Passereau, *m.* Chim sẻ sẻ.

Passerelle, *f.* Cầu ngang, cầu nổi, cầu hẹp. Sân tàu phía trước ống khói.

Passe-rose, *f.* Huỳnh thục quì hoa, cây mãng linh hồng. Phù dung.

Passe-temps, *m.* Trò chơi qua giờ, sự chơi qua buổi.

Passeur, euse, *s.* Người đưa đò.

Passe-velours, *m.* Hoa mồng gà.

Passible, *adj.* Biết đau, chịu đau được. Đang chịu, đáng mắc. — *de la prison*, Đáng bỏ tù.

Passif, ive, *adj.* Chịu, hay chịu, không làm gì. *Se tenir* —, Không làm gì hết. *Obéissance passive*, Vưng lời mọi đàng.

Passif, *m.* Nợ, công nợ.

Passion, *f.* Sự thương khó, bài thương khó. Lòng sốt mến. Tính mê, lòng mê, sự mê đắm, tình. *La — de Jésus-Christ*, Sự thương khó Đức Chúa Giêgiu. *La — du jeu*, Sự mê cờ bạc. *Aimer avec* —, Ái mộ, sốt mến, mê.

Passionnant, te, *adj.* Làm ra mê, làm cho hăng, làm cho động lòng.

Passionné, ée, *adj.* Mê, sa mê. Ghiền. Sốt mến. Đã in trí, tây vị. — *pour l'étude*, Ham học. — *pour l'opium*, Ghiền á phiện.

Passionnel, elle, *adj.* Thuộc về tình mê, bởi tính mê, bởi tình tư dục. *Crime* —, Tội bởi tình tư dục làm ra.

Passionnément, *adv.* Cách mê đắm, cách quá chừng, hết sức hết lòng.

Passionner, *a.* Làm cho ra mê, làm cho phải lòng, làm cho động lòng, làm cho hăng. *Le jeu passionne beaucoup*, Sự chơi bài bạc làm cho người ta mê lắm. || SE PASSIONNER, *r.* Mê, sa mê, ra mê.

Passivement, *adv.* Cách chỉ chịu.

Passiveté *ou* **Passivité,** *f.* Sự hay chịu, sự hay nhịn.

Passoire, *f.* Đồ lọc, cái rây.

Pastel, *m.* Viết chì ngũ sắc để mà vẽ. Đồ vẽ bằng viết chì ấy.

Pastèque, *f.* Dưa hấu.

Pasteur, *m.* Tiểu mục, mục đồng. Kẻ chăn giữ. || *Au fig.* —, Giám mục, linh mục. — *protestant*, Thầy lạc đạo.

Pasteuriser, *a.* Nấu đồ (sữa, rượu. v. v.) sau bỏ vào ve cho kín đặng để lâu được.

Pastiche, *m.* Tranh, bức

Digitized by Google

tượng vẽ bắt chước thợ khác.

Pastille, *f.* Bánh đường có bỏ vị thơm. Viên thuốc thơm.

Pastoral, le, *adj.* Thuộc về mục đồng, thuộc về kẻ chăn. *Vie pastorale,* Thú tiêu mục. || *Au fig.*—, Thuộc về Giám mục, linh mục. *Lettre pastorale,* Thơ chung Giám mục gởi cho bổn đạo địa phận mình.

Pastoureau, elle, *s.* Mục đồng nhỏ, tiểu mục nhỏ.

Pat, *adj. m.* Chiếu tướng, nước chiếu, nước bí.

Patache, *f.* Xe chung (đò) khó đi, đi tức quá.

Patachon, *m. Vivre en—,* Chơi bời hoài.

Pataraie, *f.* Chữ viết bậy, chữ viết lăng quăng líu quíu.

Patate, *f.* Khoai, khoai củ. *—douce,* Khoai lang.

Pataud, de, *adj.* Người xấu hình xấu dạng. Quê mùa, thô kệch. || —, *s. m.* Thứ chó cẳng to (lớn).

Patauger, *n.* Giẫm nước, giẫm bùn, lội bùn, vùi bùn, nằm vũng. || *Au fig.*—, Rối rắm, mắc vướng. Nói líu quíu.

Pâte, *f.* Bột nhồi, bột thấu. Đồ dâm lộn với nhau. — *levée,* Bột dậy, bột nổi. — *de papier,* Bột múc giấy. *Pâtes d'Italie,* Mấy thứ bún. || *Au fig. Mettre la main à la—,* Ráp vô làm việc. *Être comme un coq en —,* Được phước, được vui, gặp vận hên.

Pâté, *m.* Chả (có bột làm áo).—*de viande,* Chả thịt. || *Au fig.* —, Vít mực đồ trên giấy — *de maisons,* Chòm nhà. Xóm nhà.

Patée, *f.* Bột (cám) trộn với rau cỏ để nuôi gà vịt.... Cơm, bánh trộn với đồ ăn để nuôi chó mèo....

Patelin, ine, *adj.* et *s.* Kẻ dua nịnh, kẻ a dua, kẻ hay lấy lòng. Kẻ giả hình, điếm đàng. *Faire le—,* Làm điếm đàng.

Pateliner, *n.* Ở điếm đàng, ăn nói quỉ quái. || —, *v. a.* Mua lòng, vỗ lòng, bợ đỡ.

Patelle, *f.* Cái mâm. Thứ ốc vú nàng.

Patène, *f.* Dĩa thánh (đậy chén *calice).*

Patenôtre, *f.* Kinh lạy Cha. Kinh đọc. *Réciter des patenôtres,* Đọc kinh.

Patent, te, *adj.* Rõ ràng, tỏ tường, tố lộ, chán chường. *Un fait —,* Việc tỏ tường. || *Lettres patentes,* Thơ, tờ giấy có đóng ấn nhà nước (ấn vua).

Patentable, *adj.* Kẻ phải chịu thuế hàng.

Patente, *f.* Thuế hàng, thuế

Digitized by Google

sanh ý, bản sanh ý. *Payer —*, Đóng thuế sanh ý.

Patenté, ée, *adj.* et *s.* Có bản thuế, kẻ có bài sanh ý. *Marchand—*, Người bán có thuế.

Pater, *m.* Kinh thiên Chúa, kinh lạy Cha. Hột lớn ngăn chuỗi lần.

Patère, *f.* Chén xưa. Cái móc màn, móc treo đồ.

Paterne, *adj.* Thuộc về cha, có tính cha. Thương yêu như cha vậy. *Regarder d'un air —*, Ngó xem cách thiết yếu như cha với con vậy.

Paternel, elle, *adj.* Thuộc về cha. *Tendresse paternelle,* Tình thâm cha. || —, Phía cha, cánh nội. *Grand père—*, Ông nội.

Paternellement, *adv.* Cách như cha, cách thương.

Paternité, *f.* Sự làm cha mẹ, quyền phép cha. || *Au fig.—*, Kẻ bày đặt, chép.

Pâteux, euse, *adj.* Sết sết, nhão, giẻo giai. *Riz—*, Cơm nhão.

Pathétique, *adj.* Làm cho động lòng, thảm thiết, thâm trầm. *Récit—*, Truyện thảm thiết, cảm phục lòng người.

Pathologie, *f.* Sách dạy về thuốc và các chứng bịnh.

Patibulaire, *adj.* Thuộc về nọc (cột) hình xử tù. || *Au fig. Mine —*, Bộ quân hoang, bộ người xấu xa.

Patiemment, *adv.* Cách nhịn nhục.

Patience, *f.* Sự nhịn nhục, sự chịu khó. Đức nhịn nhục. Sự vững bền, sự kiên tâm, sự đằm thắm, sự chờ đợi. *Prendre —*, Chờ, nhịn. || *Patience! attendez!* Thủng thẳng, khoan, khoan đã!

Patient, te, *adj.* Hay nhịn, hay chịu, bền lòng, hay chờ đợi. *Être bien —*, Biết nhịn nhục lắm. || *—, s. m.* Kẻ chịu mổ xẻ.

Patienter, *n.* Nhịn nhục, chịu khó. Chờ đợi.

Patin, *m.* Giày có lưỡi sắt ở dưới để chạy trên tuyết và nước đặc. || *—à roulettes,* Giày có bánh xe ở dưới mà chạy trên sân.

Patiner, *n.* Chạy chuỗi trên nước đặc (hay là trên sân) mà chơi (bằng *patins*). Sự bánh xe chạy mà không ăn, không đi.

Pâtir, *n.* Chịu khó, chịu cực. Túng ngặt. — *pour les autres,* Chịu khó vì kẻ khác.

Pâtis, *m.* Chỗ đuổi trâu bò ăn.

Pâtisserie, *f.* Bánh hàng (trái), bánh ngọt. Nghề làm (bán) bánh.

Digitized by Google

Pâtissier, ière, *s.* Kẻ làm (bán) bánh hàng.

Patois, *m.* Tiếng thổ đàm. Tiếng nói trại.

Patraque, *f.* Máy hư, đồng hồ hư. || *Au fig.*—, Người yếu đuối, ươn yếu.

Pâtre, *m.* Mục đồng, tiểu mục, kẻ chăn trâu bò.

Patriarcat, *m.* Chức giám mục cả. Địa phận giám mục cả cai trị. Đời giám mục cả cai quản.

Patriarche, *m.* Tổ tông, thánh tổ tông, trưởng tộc. Giám mục cả.

Patricien, enne, *adj.* et *s.* Thuộc về phẩm sang trọng trong nước *Rôma. Famille patricienne,* Dòng (nhà) thượng phẩm sang trọng, nhà trâm anh.

Patrie, *f.* Quê hương, quê quán, quê nhà, tổ quán, đất nước, đất nhà. *La mère*—, Mẫu quốc, tổ quốc.

Patrimoine, *m.* Gia tài cha mẹ để lại. Cơ nghiệp cha mẹ để lại.

Patrimonial, le, *adj.* Thuộc về gia tài cha mẹ để lại. *Biens patrimoniaux,* Đất (của) cha mẹ để lại.

Patriote, *s.* et *adj.* Kẻ có lòng yêu quê hương, ái quốc, kẻ vụ căn bổn.

Patriotique, *adj.* Thuộc về sự yêu quê hương.

Patriotisme, *m.* Lòng yêu quê hương, lòng trung với nhà nước.

Patrologie, *f.* Sách các thánh tấn sĩ.

Patron, *m.* Rập, khuôn, kiểu, mẫu. — *de robe,* Rập cắt áo dài.

Patron, onne, *s.* Thầy bàu chủ, quan thầy. Thánh bổn mạng. Chủ nhà, thầy thợ. Lái tàu, chủ tàu (thuyền), chúa tàu.

Patronage, *m.* Sự phù hộ, sự bàu chữa, sự bảo hộ. Hội để giúp đỡ nhau. Chỗ trẻ (nam hay là nữ) tựu ngày nghỉ mà chơi.

Patronal, le, *adj.* Thuộc về bổn mạng, về bàu chủ. *Fête patronale,* Lễ bổn mạng.

Patronner, *a.* Bàu chủ, phù hộ, binh vực. In theo khuôn (rập). Cắt theo rập (kiểu).

Patronesse, *f.* Bà bàu chữa (giúp đỡ). Nữ nhơn bàu chủ. *Dame patronesse,* Bà bày cuộc hát xướng lấy tiền mà thí cho kẻ khó khăn.

Patronymique, *adj.* Tên họ, họ cha. *Nom* —, Tên họ.

Patrouille, *f.* Phần canh (ban đêm), phần đo. Linh đi tuần ban đêm. *Faire la* —, Đi tuần, đi đo.

Patrouiller, *n.* Đi tuần, đi đo.

Digitized by Google

Patte, *f.* Chơn (chưn), cẳng, giò. — *de chien,* Cẳng chó. || *Au fig. Pattes de mouches,* Chữ viết bằng số. *Faire — de velours,* Mơn trớn có ý làm hại. *Donner un coup de —,* Nói châm chích thấm lắm. *Graisser la — à qqn,* Mua lòng ai bằng tiền bạc.

Pattu, ue, *adj.* Có cẳng có chơn to lớn. Có lông chơn (cẳng). *Pigeon pattu,* Bồ câu có lông chơn.

Pâturage, *m.* Đồng cỏ loài vật ăn, chỗ trâu bò đi ăn.

Pâture, *f.* Đồ thú vật ăn. Đồng cỏ trâu bò ăn. *Vaine —,* Đồng cỏ ai ưng trâu bò nào ăn cũng đặng.

Pâturer, *n.* Ăn cỏ, đi ăn cỏ ngoài đồng.

Pâturin, *m.* Cỏ đuôi phụng.

Paume, *f.* Lòng bàn tay. *Jeu de —,* Cuộc chơi đánh trái cầu.

Paumelle, *f.* Bản lề (cối). Niền sắt bịt góc cánh cửa.

Paumer, *a.* Đánh bằng bàn tay.

Paupérisme, *m.* Sự nghèo khổ, sự nghèo đói. Sự có nhiều người nghèo khổ tại xứ kia xứ nọ.

Paupière, *f.* Mí con mắt.

Pause, *f.* Sự nghỉ, sự nghỉ hơi. *Faire une —,* Nghỉ chặp.

Pauvre, *adj.* Nghèo khổ, khó khăn, cơ bần, cơ hàn, bần cùng. Ít oi. *Secourir les pauvres,* Giúp đỡ kẻ nghèo. *Pauvre sire,* Không nên thân, không ra gì. *Langue —,* Tiếng nói không đủ. *Un — musicien,* Tay đờn thổi dở. — *diable,* Người bần cùng đói rách quá.

Pauvrement, *adv.* Cách nghèo khổ, cách khó khăn. *Vêtu —,* Ăn mặc rách rưới.

Pauvresse, *f.* Đờn bà nghèo. Đờn bà ăn mày.

Pauvreté, *f.* Sự nghèo khổ, sự khó khăn. *Vœu de —,* Khấn hứa ở khó khăn.

Pavage, *m.* Sự lót (lát) đường.

Pavaner, (Se) *r.* Đi xuê xoang (như con công múa). Đi cách kiêu căng.

Pavé, *m.* Đá lót đường. Đường đi có lót đá. || *Au fig. Être sur le —,* Không có việc làm. *Tenir le haut du —,* Được thiên hạ yêu vì kính trọng.

Paver, *a.* Lót đá, lót gạch. — *en mosaïque,* Lót gạch bông.

Pavesade, *f.* Mung xung.

Pavie, *f.* Thứ trái đào tiên thịt nó sát hột.

Pavillon, *m.* Cờ, cờ xí. *Hisser, arborer le —,* Kéo cờ lên. || — *de ciboire,* Áo phủ chén thánh. || — *de jardin,* Nhà bông. || — *de*

Digitized by Google

clairon, Cái tòa loa kèn. || *Au fig. Baisser, amener—*, Chịu phép, chịu đầu, chịu nhường.

Pavois, *m.* Thuẫn. Cờ kéo trần ra cả tàu ngày lễ.

Pavoisement, *m.* Sự kéo cờ trần ra cả tàu ngày lễ.

Pavoiser, *a.* Treo các cờ, kéo cờ tàu lên hết.

Pavot, *m.* Cây muồng nhựa. A phù duông (làm nha phiến). Anh túc.

Payable, *adj.* Phải trả. — *le mois prochain*, Tháng sau phải trả. *Billet — au porteur*, Giấy ai cầm, thì nấy có phép lãnh tiền.

Payant, te, *adj.* et *s.* Phải chịu tiền, kẻ trả tiền. *École payante*, Trường học phải chịu tiền.

Paye, *f. V.* PAIE, Tiền công, tiền lương. *Jour de —*, Ngày phát tiền.

Payement, *m. V.* PAIEMENT, Sự trả tiền, sự phát tiền.

Payen, enne, *V.* PAÏEN.

Payer, *a.* Trả, trả tiền, đóng tiền. *—une dette*, Trả nợ. *— comptant*, Trả tiền mặt. *—un bienfait*, Đền (trả) ơn. || *Au fig. — de reconnaissance*, Trả thảo (ơn). *— de retour*, Trả oán, trả thù. *— de sa personne*, Liều mình. *— cher sa victoire*, Phải cực khổ nhiều mới thắng trận. *Il me la payera*, Sau nó sẽ hay.

Payeur, euse, *s.* Kẻ trả tiền, kẻ phát tiền. Quan coi kho bạc.

Pays, *m.* Xứ, xứ sở, đất nước, miền, phương. *Les gens du —*, Người bổn xứ. *Quitter son—*, Bỏ xứ sở. *Voir du —*, Đi xứ kia xứ nọ coi chơi.

Pays, payse, *s.* Người một xứ sở với nhau, bổn hương. *C'est mon—*, Nó là người bổn hương với tôi.

Paysage, *m.* Cảnh, phong cảnh, cảnh sơn thủy. Tranh vẽ sơn thủy.

Paysagiste, *m.* Thợ vẽ phong cảnh.

Paysan, anne, *s.* Người nhà quê. Người ruộng nương rẫy bái. || *Au fig.—*, Quê mùa, quê kệch. || À LA PAYSANNE, *loc. adv.* Theo phép nhà quê.

Péage, *m.* Tiền đóng mà qua cầu, qua đò, qua đường.

Peau, *f.* Da, bì. Vỏ. — *de buffle*, Da trâu. — *tannée*, Da thuộc. — *d'orange*, Vỏ cam. *Crever la —*, Đâm giết ai. *Il finira dans la — d'un voyou*, Nó sẽ ra (thành) du côn.

Peausserie, *f.* Nghề bán da. Phép thuộc da.

Pébrine, *f.* Thứ bịnh con tằm tơ.

Digitized by Google

Pécari, *m.* Thứ con heo xứ Amérique phía nam.

Peccable, *adj.* Phạm tội được. *Il n'est pas —,* Nó phạm tội không được.

Peccadille, *f.* Tội nhẹ, lỗi nhẹ.

Pêche, *f.* Trái đào tiên, quả đào.

Pêche, *f.* Sự bắt (đánh) cá, sự câu cá, sự đánh chài lưới. Cá bắt (câu) đặng. *Aller à la —,* Đi câu (lưới) cá. *Ligne de —,* Cần câu, nhợ câu.

Péché, *m.* Tội, tội lỗi. *Commettre un—,* Phạm tội. *—véniel,* Tội nhẹ. *—mortel,* Tội trọng. *— originel,* Tội tổ tông. *Péchés capitaux,* Mối tội đầu.

Pécher, *n.* Phạm, phạm tội, làm lỗi. *— contre Dieu,* Phạm đến Chúa. || *Au fig.— contre les règles de la grammaire,* Phạm luật sách mẹo.

Pêcher, *m.* Cây đào tiên.

Pêcher, *a.* Đánh cá, câu cá. Tìm, kiếm, gặp. *— au filet,* Đánh lưới (chài). *Où a-t-il pêché celà?* Nó kiếm được cái đó ở đâu? || *Au fig. — en eau trouble,* Vậy nước đục mà bắt cá = Nhơn dịp lộn xộn mà làm lợi riêng mình.

Pêcherie, *f.* Chỗ đánh (bắt) cá. Thủy lợi, cầm rạch.

Pêcheur, pécheresse, *s.* Kẻ phạm tội, kẻ có tội.

Pêcheur, euse, *s.* Kẻ bắt (đánh) cá, kẻ đánh lưới. Ngư phụ. *Équipe de pêcheurs,* Vạn chài (lưới). *— de marée,* Quân rồi, phường rồi. *Bateau—,* Ghe cá, ghe lưới, ghe rồi, ghe chài.

Pecque, *f.* Đờn bà khờ dại mà đánh phách.

Pectoral, le, *adj.* Thuộc về ngực. *Pâte —,* Thuốc ho. *Croix pectorale,* Cây thánh giá Giám mục đeo (trước ngực).

Péculat, *m.* Tội hà lạm của công khố.

Pécule, *m.* Của nhín ra, của chắt lót để dành, của riêng tư.

Pécuniaire, *adj.* Thuộc về tiền bạc. *Amende—,* Vạ tiền. *Envoyer un secours—,* Gởi tiền giúp.

Pécuniairement, *adv.* Về tiền bạc. *Être—responsable,* Phải trả lẽ về tiền bạc.

Pédagogie, *f.* Sự (phép) dạy dỗ con trẻ.

Pédagogique, *adj.* Thuộc về phép dạy dỗ con nít. *Ouvrage—,* Sách về sự dạy dỗ con nít.

Pédagogue, *m.* Thầy dạy con nít, thầy giáo tập. Kẻ kiêu cách hay bắt lỗi kẻ khác. *Faire le —,* Làm bộ thầy hay bắt lỗi phải.

Digitized by Google

Pédale, *f.* Bàn đạp (máy). Bàn đạp đờn gió.

Pédant, te, *adj.* et *s.* Láo dinh. Kẻ làm bộ thông thái. *Air—,* Bộ mặt kiêu ngạo, nói đồng.

Pédanterie, *f.* Sự khoe chữ nghĩa, sự làm bộ thông thái. Sự kiêu cách mà tra xét kẻ khác.

Pédantisme, *m.* Sự khoe chữ nghĩa, sự kiêu cách.

Pédérastie, *f.* Vĩ gian.

Pédestre, *adj.* Có chơn, bằng chơn. *Voyage—,* Đi chơn (bộ). *Statue—,* Tượng (hình đứng.

Pédestrement, *adv.* Bỗi chơn. *Aller—,* Đi bộ (chơn).

Pédicellia oppositifolia. *(des sapinacées).* Cây trường sinh.

Pédicule, *m.* Cuống, cộng.

Pédicure, *m.* Thầy thuốc chữa chơn.

Pédimane, *m.* Con thú vật có ngón cái chơn sau giống như ngón cái trước (như con khỉ vậy).

Pédomètre, *m.* Đồ dùng mà đo đường mình đi rồi.

Pédoncule, *m.* Cuống (cộng) hoa, trái, lá...

Pédonculé, ée, *adj.* Có cuống. *Fleur pédonculée,* Hoa có cuống.

Pégase, *m.* Ngựa có cánh (theo chuyện phong thần). Cá bay ở biển Thiên trước. || *Monter sur —,* Đặt văn, làm thơ.

Pègre, *f.* Thằng ăn trộm.

Peignage, *m.* Sự chải lông chiên, sự chải chí gai (chỉ vải).

Peigne, *m.* Cái lược, lược chải (gỡ). *—à dents serrées,* Lược dày. *— à dents écartées,* Lược sưa (thưa). *— de tisserand,* Go khổ.

Peignée, *f.* Một lọn, một mớ. || *—,* Sự đánh đập, sự đánh lộn. *Recevoir une belle —,* Bị đánh đập nặng lắm.

Peigner, *a.* Chải, chải lược gỡ, gỡ đầu, gỡ tóc, chải đầu. || *Au fig. Mal peigné,* Ăn mặc xấu xa. || SE PEIGNER, *r.* Chải đầu, gỡ tóc.

Peigneur, euse, *s.* Kẻ chải lông chiên, kẻ chải (gỡ chỉ gai, vải...

Peignoir, *m.* Khăn choàng khi gỡ đầu hay là khi đi tắm rồi. Áo rộng đờn bà mặc ở nhà.

Peignures, *f. pl.* Tóc rụng theo lược (khi gỡ đầu).

Peindre, *a.* Vẽ, họa, sơn, vẽ nước thuốc. Phết. *— un paysage,* Vẽ sơn thủy. *—une porte,* Sơn cửa. || *Au fig.—,* Vẽ, kể (diễn) lại. *— le vice et la vertu,* Bày vẽ tính nết xấu và nhơn đức.

Peine, *f.* Hình phạt, phần phạt, vạ. Sự đau đớn, sự

Digitized by Google

cực khổ, sự khó lòng, sự nhọc nhằn, công lao. *Faire de la — à qqn*, Làm cực lòng người nào. — *capitale*, Án tử, tử hình. — *cuisante*, Đau lòng xót ruột. *Perdre sa —*, Uổng (mất) công. *Être en —*, Lo lắng, lo sợ, lo buồn. *Homme de —*, Người làm việc cực hơn hết trong nhà. || À PEINE, *loc. adv.* Mới, vừa. Ít quá, gần chẳng. — *arrivé il repart*, Mới vừa đến thì người đi nữa. *Il sait à peine lire*, Biết coi sách ít quá. *À grand'peine*, Khó quá.

Peiné, ée, *adj.* Phiền lòng, cực lòng, buồn rầu.

Peiner, *a.* Làm cho cực lòng, làm cho buồn rầu. Làm cho mệt nhọc. *Ces histoires me peinent beaucoup*, Những chuyện nầy làm cho tôi phiền lắm. || —, *v. n.* Rán sức, ra sức, làm việc quá. Lấy làm cực. *Ce cheval peine à tirer*, Con ngựa nầy kéo hết sức.

Peintre, *m.* Thợ vẽ, thợ sơn. — *en bâtiments*, Thợ sơn nhà.

Peinture, *f.* Nghề vẽ, phép (sự) vẽ. Ảnh vẽ, bức tranh. Nước thuốc vẽ, nước (dầu) sơn.

Peinturer, *a.* Sơn một nước.

Peinturlurer, *a.* Vẽ sơ màu tươi.

Pékin, Bắc kinh, thành Bắc kinh.

Pekin, *m.* Kẻ mặc áo thường.

Pelade, *f.* Bịnh rụng tóc.

Pelage, *m.* Sắc lông. *Joli—*, Sắc lông tốt.

Pélagique, *adj.* Thuộc về biển. *Courants pélagiques*, Dòng nước biển.

Pelé, ée, *adj.* Sói, sói đầu, trọc, không có lông. *Tête pelée*, Đầu sói.

Pêle-mêle, *m.* Sự lộn lạo, lộn xộn, trộn trạo, bậy bạ. || —, *adv. Laisser —*, Bỏ lộn lạo.

Peler, *a.* Lột da. Nhổ lông. Lột vỏ, gọt vỏ. — *une orange*, Gọt vỏ cam. || —, *v. n* Lột tróc da, rụng lông.

Pélerin, ine, *s.* Kẻ đi viếng nơi thánh. Bộ hành, kẻ ở phụ cư.

Pélerinage, *m.* Sự đi viếng nơi thánh. Nơi thánh người ta đến viếng thăm. *Aller en —*, Đi viếng nơi thánh.

Pélerine, *f.* Áo khoác vắn, áo đi mưa.

Pélican, *m.* Chim chàng (thằng) bè, chim thằng nông, con lềnh đềnh, đàng nga, bồ nông.

Pelisse, *f.* Áo cầu, áo lông, áo da lông.

Pelle, *f.* Cái vá xúc. || *Au fig. Remuer l'argent à la —*, Có nhiều bạc. *Ramasser une —*, Té. Trật việc.

Digitized by Google

Pellée, Pellerée, Pelletée, *f.* Một vá. *Une — de sable,* Một vá cát.

Pelleterie, *f.* Nghề thuộc da lông mà làm áo lót. Buôn bán da lông. Da lông.

Pellicule, *f.* Da mỏng. — *de la tête,* Gào đầu.

Pelotage, *m.* Sự cuốn lại, sự quấn lại. *Le — du fil,* Sự quấn chỉ.

Pelote, *f.* Lọn, trái lọn. Đồ (nệm) găm kim. — *de fil,* Trái (nồi) chỉ. || *Au fig. Faire sa—,* Tích thâu của giỏi.

Peloter, *n.* Đánh trái cầu chơi. || —, *v. a.* Cuốn (quấn) lại. — *du fil,* Cuốn chỉ. || *Au fig.*—, Đánh, đánh đập. || SE PELOTER, *r.* Đánh lộn.

Peloton, *m.* Lọn, trái, nồi. Gối găm kim. Một đội binh, bọn lính. — *de fil,* Cuồn chỉ.

Pelotonner, *a.* Cuốn lại, đánh lọn. || SE PELOTONNER, *r.* Khoanh lại, khoanh tròn.

Pelouse, *f.* Đất có cỏ vắn, sân cỏ vắn.

Pelu, ue, *adj.* Có lông, xồm xàm.

Peluche, *f.* Thứ hàng giẻ dài lông một mặt như nhung vậy.

Peluché, ée, *adj.* Có lông, dồ lông (về vải, lụa...).

Pelure, *f.* Vỏ. — *d'oignon,* Vỏ hành. *Papier—,* Giấy mỏng.

Pénal, le, *adj.* Gia phạt, hình phạt. *Loi pénale,* Luật gia phạt, luật hình. *Code —,* Hình luật.

Pénalité, *f.* Phép phạt, hình phạt.

Pénates, *m. pl.* Vua bếp, táo quân. Thần riêng gia thất, thần nhà, thổ chủ. Nhà, nhà ở. *Revoir ses—,* Trở về nhà,

Penaud, de, *adj.* Mất cỡ, chưng hửng, sửng sờ.

Penchant, *m.* Triền, đất triền, nà, đất nà. — *d'une montagne,* Triền núi. || *Au fig.*—, Tính nết, tính tình. Sự hay chìu về. *Mauvais—,* Thói xấu, thói gian. — *naturel,* Tính thường. || PENCHANT, TE, *adj.* Nghiêng, xiên, xiêu, xiên xẹo.

Penché, ée, *adj.* Xiên, xẹo, nghiêng, giẹo giọ. || — *sur la tombe,* Người già rồi. || *Au fig. Airs penchés,* Bộ nhựa trân.

Penchement, *m.* Sự nghiêng, sự xiên, sự chìu về. Sự cúi xuống.—*de tête,* Sự gục đầu.

Pencher, *a.* Cúi, cúi xuống, nghiêng, bái, khum, cong. — *la tête,* Cúi đầu, bái đầu, nghẻo đầu. || —, *v. n.* Nghiêng, xiên, xiêu,

Digitized by Google

ngã. *La maison penche*, Nhà xiêu. || *Au fig.*—, Chìu về, chìu theo, xiêu mê. *Le peuple penche de son côté*, Dân sự chìu theo người. || SE PENCHER, *r.* Xiêu, nghiêng mình. — *en avant et en arrière*, Ngã tới ngã lui.

Pendable, *adj.* Đáng (nên) treo, đáng thắt cổ đi. *Un cas*—, Việc khốn nạn.

Pendaison, *f.* Sự treo lên, hình thắt cổ, giảo hình.

Pendant, te, *adj.* Lòng thòng, xệ xuống. *Oreilles pendantes*, Tai trập, xủ tai. *Les cheveux pendants*, Tóc xả. || *Au fig.*—, Chừa xong. *Cause pendante*, Việc (án) chưa xử. || PENDANT, *m.* *Il n'a pas son* —, Không có ai bằng (giống) nó. || PENDANTS, *m. pl.* — *d'oreilles*, Trâm hoãn, hoa tai. *Pendants*, Liễn đối.

Pendant, *prép.* Đang, hồi, lúc, ban, buổi. — *le jour*, Ban ngày. — *le sommeil*, Hồi (đang) khi ngủ. || PENDANT QUE, *loc. conj.* Đang khi, trong khi.

Pendard, de, *s.* Đứa nghiệp báo. Đồ (quân) hoang. Du côn.

Pendeloque, *f.* Trâm hoãn, trâm niễu. Đồ treo tòng tụi.

Pendille, *f.* Đồ tòng tụi bằng pha li treo theo đèn.

Pendiller, *n.* Lòng thòng, tòn ten, xủ xuống, phất phơ.—*aux branches d'un arbre*, Phất phơ trên nhành.

Pendre, *a.* Treo, treo lên. Thắt cổ. —*un pirate*, Treo đứa trộm cướp. || —, *v. n.* Tòn ten, lòng thòng. || SE PENDRE, *r.* Thắt cổ mình, tự ái. || *Au fig.*—*au cou de sa mère*, Ôm hôt mẹ.

Pendu, ue, *adj.* et *s.* Treo, treo lên, treo tòn ten. Người bị treo. Người thắt cổ mình. || *Au fig. Avoir la langue bien pendue*, Nói lia lịa, nói xuôi rót.

Pendule, *m.* Cái đánh đồng đưa. || —, *f.* Đồng hồ (có trái đánh đồng đưa).

Pêne, *m.* Chốt khóa. Thoen (then) cữa.

Pénétrabilité, *f.* Sự thấu vào đặng.

Pénétrable, *adj.* Thấu vào đặng, thấu qua đặng. || *Au fig.* —, Hiểu đặng, thông (thấu) hiểu đặng.

Pénétrant, te, *adj.* Thấu vô (vào). Thấm vô. *Plaie pénétrante*, Vít ăn sâu. *Froid*—, Lạnh ngắt, lạnh thấu xương. || *Au fig.* —, Tinh thông, cao suy. Thấm, hay. *Discours*—, Bài giảng thấm lắm. *Esprit* —, Tinh thông, sắc trí.

Pénétration, *f.* Sự thấu vào. || *Au fig.* —, Sự thấu suốt, sự hiểu thấu.

Digitized by Google

Pénétrer, *a.* Thấu vào, thấu qua, lướt vào. Thấm vô (ra). Vô, vào. — *dans l'intérieur,* Thấu vào trong. || *Au fig.* —, Thông hiểu, hiểu thấu, thấu biết. Làm cho động lòng.— *un secret,* Thấu biết sự kín. *Pénétré de repentir,* Động lòng ăn năn tội. || SE PÉNÉTRER, *r.* Ghi lòng, thấm lòng, thích ý, thích tình.

Pénible, *adj.* Cực khổ, khó nhọc, cực lòng. *Travail—,* Việc khó. — *à dire,* Khó nói:

Péniblement, *adv.* Cách mỏi nhọc, cách lao lực, cách cực khổ. Chẳng bằng lòng, cực chẳng đã. *Il obéit—,* Cực chẳng đã nó mới vưng.

Péniche, *f.* Tam bản để đua, ghe đua.

Péninsulaire, *adj.* Thuộc về doi đất (lưỡi đất).

Péninsule, *f.* Doi đất, lưỡi đất, mũi biển.

Pénitence, *f.* Sự ăn năn tội, sự đền tội, sự thống hối. Phần phạt, việc đền tội, tội vạ. *Le Sacrement de—,* Phép Giải tội. *Mettre en—,* Bắt phạt, bắt đền tội. *Faire—,* Đền tội. *Le tribunal de la—,* Toà giải tội.

Pénitencerie, *f.* Chức (quờn) thầy cả có phép giải những tội cấm giải.

Pénitencier, *m.* Thầy cả có phép giải những tội cấm giải. Khám, chốn giam cầm tội nhơn.

Pénitent, te, *adj.* Kẻ ăn năn tội, kẻ thống hối, kẻ làm việc đền tội, kẻ hãm mình đền tội. || —, *s.* Kẻ xưng tội.

Pénombre, *f.* Sự ngất sáng, sự mờ, sự lu lu.

Pensant, te, *adj.* Hay suy tưởng, hay suy xét.

Pensée, *f.* Sự tưởng, sự nghĩ, sự suy tưởng, ý tưởng. — *secrète,* Ý nhiệm. *Connaître la —,* Biết ý. *Saisir ma —,* Hiểu ý tôi. || —, Thứ hoa mộc qua ; địa đinh thảo, thủy thảo hoa.

Penser, *n.* et *a.* Suy tưởng, tưởng đến, suy xét, lo đến, tư tưởng, nhớ đến. — *à...* Tư tưởng đến, nhớ (lo) đến. — *à part soi,* Tưởng thầm, nghĩ riêng. *Qu'en pensez-vous ?* Anh tưởng (tính) làm sao?— *que...* Dè là, ngờ là... — *à tout,* Lo liệu mọi sự.—*à se marier,* Toan tính lo đôi bạn.

Penseur, *m.* Kẻ hay suy xét, kẻ hay tưởng, kẻ hay lo lường. || *Libre-penseur,* Kẻ chẳng chịu phép đạo nào hết.

Pensif, ive, *adj.* Ngẫm nghĩ, hay suy nghĩ.

Pension, *f.* Nhà trường

Digitized by Google

(nuôi và dạy học trò). Giá tiền ở và ăn. *Payer sa —*, Trả tiền cơm tháng. || *—de retraite*, Tiền cấp dưỡng.

Pensionnaire, *s.* Học trò ở trường. Kẻ chịu tiền mà ở ăn. Kẻ nhờ ơn Nhà nước cấp dưỡng.

Pensionnat, *m.* Trường nuôi học trò.

Pensionner, *a.* Cấp lộc, cấp dưỡng.

Pensum, *m.* Bài phạt học trò.

Pentadécagone, *m.* Hình có mười lăm góc (mặt).

Pentagone, *m.* et *adj.* Hình có năm góc, có năm mặt.

Pentapète des Buttnériacées, Hoa tí ngọ.

Pentateuque, *m.* Ngũ kinh. Năm cuốn sách đầu Sấm truyền cũ.

Pente, *f.* Triền, dốc, lài. Sòi. — *d'une montagne*, Triền núi. *En—douce*, Lài. || *Au fig.—*, Sự chìu về, sự mê; thích, tình ý. *Suivre la—du vice*, Theo đàng tội lỗi.

Pentecôte, *f.* Lễ Đức Chúa Thánh Thần hiện xuống.

Penture, *f.* Miếng sắt đóng góc cánh cữa cho nó cầm với chốt cữa.

Pénultième, *adj.* Gần (áp) rốt. || *—, s. f.* Vần áp rốt.

Pénurie, *f.* Sự thiếu thốn, cơ hàn, sự đói. Sự nghèo khó, sự túng ngặt, sự eo hẹp. *—d'aliments*, Sự thảm (thiếu) đồ ăn.

Péple, *f.* Da mỏng nó mọc ra nơi lưỡi con chim làm cho nó ăn không được. Phiền khát. || *Au fig. Avoir la—*, Khát nước lắm.

Pépier, *n.* Kêu chiu chít.

Pépin, *m.* Hột (trái cây). Cây dù.

Pépinière, *f.* Nơi trồng cây, vườn giâm giống. Cây trồng. || *Au fig.* —, Nhà trường để dạy nghề.

Pépiniériste, *s.* et *adj.* Kẻ coi (làm) việc trồng cây.

Pépite, *f.—d'or,* Khối vàng nhỏ.

Péragu, *m.* Cây mụt lẹo. *—paniculé*, Cây vậy.

Perçage, *m.* Sự xoi, sự khoan lỗ, sự khai, sự đào.

Percale, *m.* Vải bông mịn và dày.

Percaline, *f.* Vải bông mỏng và láng (để lót).

Perçant, te, *adj.* Khoan, xoi, thấu qua. || *Voix perçante*, Tiếng lảnh lói. *Froid —*, Lạnh quíu. *Œil—*, Sáng con mắt, con mắt sắc sảo.

Perce, *f.* Đồ để xoi (khoan) lỗ. *Perces d'une flûte*, Lỗ ống sáo. || EN PERCE, *loc. adv. Mettre du vin (un tonneau) —*, Xoi thùng rượu ra.

Percé, ée, *adj.* Lủng, rách.

Digitized by Google

Lủng đáy. *Panier —*, Thúng lủng.=Kẻ xài phí không biết giữ của. || *Au fig. — de douleur*, Ưu sầu phiền não.

Perce-bois, *m.* Con mọt.

Percée, *f.* Đường mở (khai) trong rừng mà đi.

Percement, *m.* Sự khoan (khoét) lỗ, sự xoi lỗ. Sự khai, sự đào.— *d'un canal,* Sự đào (khai) kinh.

Percepteur, *m.* Quan áp (thâu) thuế, quan trưng thuế, chủ thủ.

Perceptible, *adj.* Thâu được, ngó thấy được. *Ce défaut est à peine —*, Lỗi tì nầy ngó thấy gần không đặng.

Perception, *f.* Sự thâu thuế, việc (chức) quan thâu thuế. Phòng quan thâu thuế. || *Au fig.* —, Sự soi tỏ, sự sáng suốt, sự thấy.

Percer, *a.* Xoi, khoan, khoét. Mổ, xẻ. Đâm, đâm thấu. Đào, khai.— *un mur,* Khoét vách. — *une rue,* Khai lộ. — *les rangs ennemis,* Qua tới giữa đạo binh kẻ nghịch. || *Au fig.* —, Thấu, hiểu thấu. — *un secret,* Thấu sự kín nhiệm. || —, *v. n.* Ra miệng, ra, rỡ ràng. Được tiếng, được danh. *L'abcès a percé,* Mụt ra miệng. *Son ambition perce,* Lòng nó tham lam lộ, lỗ ra.

Percerette, *f.* Đồ để xoi (khoan) lỗ.

Perceuse, *f.* Máy để khoan.

Percevable, *adj.* Thâu được. *Taxe difficilement —*, Thuế khó thâu.

Percevoir, *a.* Thâu. — *les impôts,* Thâu thuế. || *Au fig.* —, Soi tỏ, soi thấu, hiểu thấu. — *un bruit,* Nghe tiếng.

Perche, *f.* Sào, cây sào; Tầm ngũ. Cây nêu. Gạc (nai) có nhiều nhánh. || *Au fig. C'est une grande —*, Cao như tre miễu. *Tendre la — à qqn,* Vực (giúp) ai cho khỏi sự khốn khó. || Perche (*poisson*), Cá mang giò, cá vượt.

Percher, *n.* Se percher, *r.* Đậu, đỗ, *Perché sur une branche,* Đậu trên nhánh cây.

Perchoir, *m.* Cây (gà, chim) đậu (đỗ). Cầu gà, cầu lồng.

Perclus, se, *adj.* Có tật bại tứ thể, tứ chi.

Perçoir, *m.* Cái khoan, lưỡi (me) khoan.

Percolateur, *m.* Đồ lọc nước trà phe.

Percussion, *f.* Sự đánh, *Fusil à —,* Súng có chốt kích lói.

Percuter, *a.* Đánh, đụng, kích, đập.

Percuteur, *m.* Chốt súng kích lói.

Digitized by Google

Perdant, te, *adj.* et *s.* Thua, kẻ thua (chơi bài, đua).

Perdition, *f.* Sự xài phí, sự tiêu xài, sự mất. Gần chìm mất. Sự lạc đàng rồi linh hồn, sự mất linh hồn. *Le chemin de la —,* Đàng sa địa ngục. *Navire en —,* Tàu gần chìm.

Perdre, *a.* Mất, bỏ (làm) mất, làm hư, thất. Thua. *—son chapeau,* Bỏ mất cái nón. *— la bataille,* Thua (thất) trận. *— un procès,* Thất (thua) kiện. *— pied,* Hụt chơn. *—son père,* Chết cha (mồ côi). || *Au fig. — l'esprit,* Mất trí khôn, ra điên. *— la carte,* Bối rối. *— de vue,* Quên. Hết thấy. || PERDRE, *n.* Mất giá. || SE PERDRE, *r.* Hư đi. Lạc, xiêu lạc. Chìm mất. Chết mất phần linh hồn. Không còn dùng nữa. *Cette mode se perd,* Cách ăn bận vậy thiên hạ không còn dùng nữa.

Perdreau, *m.* Chim đa đa con.

Perdrix, *f.* Chim đa đa. || *Œil-de-perdrix,* Cục chai ở giữa ngón chơn.

Perdu, ue, *adj.* Đã mất, rồi đời, không còn. *Livre perdu,* Sách mất rồi. *Peine perdue,* Luống công. *Enfant —,* Thằng hoang đàng. || *Sentinelle perdue,* Linh canh vọng xa mù mù. || À CORPS PERDU, *loc. adv.* Lăn vô, ào, nhầu, đại đi. *Courir comme un —,* Chạy hết trớn.

Père, *m.* Cha Bõ. Thân phụ, *Beau-père,* Ông gia, nhạc phụ, nhạc thân. *Grand-père,* Ông nội (ngoại). *Nos pères,* Ông bà, tổ tiên, tiền nhơn. *Le Père éternel,* Đức Chúa Trời. *Le saint Père,* Đức thánh Phapha. *Les Pères de l'Église,* Các thánh Sư. *Les Pères du désert,* Các thánh tu rừng. || DE — EN FILS, *loc. adv.* Truyền tử lưu tôn, từ đời ông tới đời cha.

Pérégriner, *n.* Đi đàng xa. Trôi nổi, lưu lạc.

Péremptoire, *adj.* Không còn nói lại được nữa. Chắc chắn. *Réponse péremptoire,* Lời đáp lại chắc chắn.

Perfectible, *adj.* Có lẽ nên trọn lành được.

Perfection, *f.* Sự trọn lành, sự toàn hảo, sự trọn vẹn. *Travailler à sa —,* Tu thân, tập luyện cho nên trọn lành. || À LA —, *loc. adv.* Trọn lành, toàn hảo, xong xuôi hết.

Perfectionner, *a.* Làm cho ra trọn lành, làm cho ra tốt hơn, tiện hơn. || SE PERFECTIONNER, *r.* Tu thân,

Digitized by Google

tu thiện, tập mình cho đặng trọn lành. Ra giỏi (tốt) hơn.

Perfide, *adj.* Gian tà, bất trung, thất tín, xuyên hoa. *Cœur—*, Lòng gian tà. || —, *s.* Kẻ gian tà, kẻ thất tín, người xuyến tặc.

Perfidement, *adv.* Cách gian tà, cách bất trung.

Perfidie, *f.* Sự thất tín, sự gian tà, sự bất trung.

Perforage, *m.* Sự khoan (đục) lỗ.

Perforation, *f.* Sự khoan lỗ, sự lủng.

Perforer, *a.* Xoi lỗ, khoan (khoét) lỗ, đục lỗ, phủng.

Pergulaire, *f.* — *odorante,* Hoa lý.

Périclíter, *n.* Phải cheo leo, phải hiểm nghèo, suy. *Ses affaires périclitent,* Việc người không được xong xuôi.

Péril, *m.* Sự gian nguy, sự hiểm nghèo, sự cheo leo, cơn ngặt nghèo. *Être en péril,* Phải nguy thế. *À ses risques et périls,* Ra thể nào thì chịu. *S'exposer au —,* Liều, đánh liều.

Périlleux, euse, *adj.* Hiểm nghèo, cheo leo, hiểm trở, gian truân. *Route périlleuse,* Đàng hiểm.

Périmer, *n.* Hư sự vì để quá kì. Không dùng đặng vì đã quá kì, (về giấy, tờ...).

Périmètre, *m.* Vành, vi hành, vòng quanh.

Période, *f.* Lúc, hồi, buổi, đời. Cữ, giáp, tuần. *Une— de cinq ans,* Giáp năm năm. *La — lunaire,* Tuần trăng, con trăng. || —, *s. m.* Độ, bậc cao hơn hết. *Jusqu'au dernier — de sa vie,* Cho đến kì chết. *Le plus haut —,* Độ (bậc) cao hơn hết.

Périodicité, *f.* Độ, giáp, cữ, chừng.

Périodique, *adj.* Có hồi, có lúc, có chừng, giáp cữ. *Fièvres périodiques,* Rét có cữ. *Ouvrage —,* Sách (nhựt trình) in ra có chừng.

Périodiquement, *adv.* Theo kì, theo cữ, cứ độ, theo tuần, theo chừng, giáp cữ, giáp vòng.

Périoste, *m.* Da mỏng bọc xương.

Péripétie, *f.* Sự dời đổi bất thình lình.

Périphérie, *f.* Vòng quanh, vi bọc.

Périphrase, *f.* Câu nói quanh, cách nói dông dài. Nói léo.

Périr, *n.* Hư, hư đi, hư mất. Mất, chết. — *dans un naufrage,* Chết chìm. — *d'ennui,* Buồn chết.

Périscope, *m.* Ống dòm dài hay dùng ở dưới tàu lặn.

Périssable, *adj.* Hay hư, hay mất, hay hết. *Bien,*

Digitized by Google

périssables, Của hay hư nát.

Périssoire, *f.* Chiếc xuồng.

Péristyle, *m.* Hàng cột xung quanh sân (xung quanh nhà)..

Péritoine, *m.* Màn bao ruột.

Péritonite, *f.* Bịnh sưng da bao ruột. — *puerpérale*, Bịnh hậu đờn bà (sản hậu).

Perle, *f.* Hột trai, ngọc, trân châu. || *Au fig. Enfiler des perles*, Ở không, làm mất giờ. || Tốt nhứt, thượng phẩm. *C'est la — des hommes*, Nó là người tốt thiệt.

Perlé, ée, *adj.* Có (như) hột trai, hột châu. *Riz —*, Gạo châu. || *Au fig. —*, Khéo, vuông tròn.

Perler, *a.* Làm kỉ cang, làm khéo lắm. || —, *v. n.* Nhỉ (nhỏ) giọt. *La sueur lui perle au front*, Nó nhỉ mồ hôi trên trán.

Perlier, ière, *adj.* Có trai, có châu. *Huître perlière*, Châu mẫu. (Hàu có trai).

Permanence, *f.* Sự bền bỉ, sự luôn mãi.

Permanent, te, *adj.* Vững vàng, bền vững, chắc chắn, luôn luôn, chẳng hay thay đổi.

Perméable, *adj.* Thấu qua đặng, thấm được. *Le verre est — à la lumière*, Vếng sáng thấu ngang qua tấm kính được.

Permettre, *a.* Để cho, chịu, cho phép, ban phép. — *de partir*, Cho phép đi. *Les convenances ne le permettent pas*, Làm vậy thì nghịch phép lịch sự. || SE PERMETTRE, *r.* Dám.

Permis, *m.* Tờ (giấy) cho phép, phép, tờ thẻ. — *d'armes*. Giấy súng, giấy cho phép dùng (sắm) súng.

Permis, se, *adj.* Nên, có (được) phép, đã cho, đã chuẩn cho.

Permission, *f.* Phép. *Demander la —*, Xin phép.

Permissionnaire, *m.* Lính được phép về nghỉ.

Permutant, te, *s.* Kẻ đổi... với nhau.

Permutation, *f.* Sự đổi (chức phận, việc...) với nhau.

Permuter, *a.* et *n.* Đổi với nhau.

Pernicieusement, *adv.* Cách hại, cách độc.

Pernicieux, euse, *adj.* Hay sinh hại, độc, hiểm nghèo. *Fièvre pernicieuse*, Rét độc.

Péroné, *m.* Xương ống cẳng.

Péroraison, *f.* Câu kết bài giảng.

Pérorer, *n.* Nói dai, nói dông dài.

Perpendiculaire, *adj.* Ngay mực giống tử trên

Digitized by Google

đến dưới, ngay thẳng như thước thợ, ăn thước vuông.

Perpétration, *f.* Sự làm thành, sự phạm.

Perpétrer, *a.* Làm, làm thành, phạm. — *un crime,* Phạm tội.

Perpétuel, elle, *adj.* Luôn luôn, liên lỉ, chẳng khi dừng, đời đời. *Exil—,* Sự dày chung thân.

Perpétuellement, *adv.* Cách luôn luôn, chẳng khi dừng, đời đời.

Perpétuer, *a.* Làm cho ra lâu dài. — *la race,* Nối dòng. *Pour — le souvenir,* Để dấu tích mà nhớ luôn.

Perpétuité, *f.* Sự lâu dài, sự hằng có. || **À PERPÉTUITÉ,** *loc. adv.* Đời đời, cho đến trọn đời, luôn luôn, chung thân.

Perplexe, *adj.* Bối rối, bấn loạn, chộn rộn, bấn bíu, chẳng biết tính liệu làm sao. *Situation—,* Cuộc khó nỗi tính.

Perplexité, *f.* Sự bối rối, sự bấn loạn, sự chẳng biết tính liệu làm sao.

Perquisition, *f.* Sự đảo soát, sự xét nhà. *Faire une —domiciliaire,* Xét, lục nhà cữa.

Perquisitionner, *n.* Soát, đảo soát. — *à domicile,* Xét nhà.

Perron, *m* Cấp thang xây ở ngoài trống.

Perroquet, *m.* Con kéc, con keo. || *Au fig.—,* Đứa không hiểu lời mình nói. *Parler comme un —,* Nói như kéc mẹ, mà không hiểu mình muốn nói gì.

Perruche, *f.* Con kéc mái.

Perruque, *f.* Tóc mượn, tóc giả.

Perruquier, *m.* Thầy hủ (cạo râu, hớt tóc).

Persécuter, *a.* Bắt bớ, ăn hiếp, hà hiếp, làm khổ sở, — *la religion,* Bắt đạo. *Sa femme le persécute,* Vợ nó ăn hiếp nó quá.

Persécuteur, trice, *s.* Kẻ bắt bớ, kẻ hay làm cực lòng. — *des chrétiens,* Kẻ bắt bớ người có đạo.

Persécution, *f.* Sự bắt bớ, sự bắt đạo, sự ăn hiếp.

Persévérance, *f.* Sự bền đỗ, sự bền lòng, sự bền chí. *Avoir de la—,* Có lòng bền đỗ.

Persévérant, te, *adj.* Bền lòng, bền đỗ, bền chí. *Esprit —,* Kiên trí.

Persévérer, *n.* Bền đỗ, bền lòng, ở vững bền. Rán công, ghi mài. — *dans un travail,* Ở vững chí mà làm một việc luôn.

Persicaire, *f.* Rau răm.

Persienne, *f.* Cữa lá sách, cữa vảy.

Persifler, *a.* Nhạo báng (cười), nói lấy, phỉnh phỉnh, phỉ báng.

Persil, *m.* Hoa khóm, rau cần.

Persillade, *f.* Thịt bò nguội trộn với rau cần.

Persistance, *f.* Sự bền đỗ, sự bền lòng, sự cứ mãi, sự ghì mài.

Persistant, te, *adj.* Bền chặt, bền bỉ, ở vững lòng, cứ một trực mãi.

Persister, *n.* Bền đỗ, bền lòng. Đeo đuổi, cứ theo, ghì mài.

Personnage, *m.* Người lớn, người danh tiếng. Đại nhơn, trượng phu. Vai tuồng. Hình dạng. *C'est un —,* Nó là người sang trọng.

Personnalité, *f.* Ngôi, vị. Sự riêng nói về mình. *Ne faites pas de personnalités,* Đừng nói chi về ai cách riêng.

Personne, *pron. ind. m. sing.* Ai, người nào. *Il n'y a — à la maison,* Không có ai ở nhà hết.

Personne, *f.* Người (nam, nữ). Ngôi, vị, thân, mình. *Jolie—,* Người lịch sự, tốt người. *En—,* Chính mình, thân chính. *Payer de sa—,* Liều thân, liều mình. *Dieu en trois Personnes,* Đức Chúa Trời ba Ngôi.

Personnel, elle, *adj.* Riêng, tư, tư kỉ, riêng mỗi một người. *Affaires personnelles,* Việc riêng. || —, *m.* Những người ở một nhà. Những người làm việc trong một sở.

Personnellement, *adv.* Chính mình, đích thân. *Je suis — responsable,* Chính mình tôi phải lãnh lấy.

Personnifier, *a.* Làm cho ra hình người ta, giả người. *On personnifie le temps sous la figure d'un vieillard,* Người ta vẽ hình một ông già đầu bạc trắng, râu cũng trắng nõn mà chỉ là thì giờ.

Perspective, *f.* Phong cảnh, kiểng vật, quang kiểng; sự trông (coi) xa. *Une riante—,* Phong cảnh ngộ lắm. || *Au fig. —,* Sự trông đợi, sự sợ... Về sau. *Avoir la — d'une grande fortune,* Trông sau sẽ ra giàu có lớn. || EN PERSPECTIVE, *loc. adv.* Sau sẽ có, được.

Perspicace, *adj.* Sáng ý (trí), thông suốt, minh mẫn, tỉnh ngộ.

Perspicacité, *f.* Sự sáng trí, sự thiêng sáng.

Persuader, *a.* Dỗ dành, khuyên lơn, quyến dụ. Làm cho ai tin, dỗ cho tin. || SE PERSUADER, *r.* Tin, in trí, tưởng, ngờ.

Persuasif, ive, *adj.* Hay dỗ, hay khuyên, có sức mà giục người ta tin. *Ton*

Digitized by Google

—, Cách nói hay giục người ta tin.

Persuasion, *f.* Sự dỗ dành, sự quyến dụ. Sự làm cho tin, sự tin chắc. *Avoir le don de la—,* Đặng ơn mà khuyên lơn thiên hạ.

Perte, *f.* Sự mất đi, sự bỏ mất, sự mất của, sự thất. Sự bán lỗ, sự lỗ lã. *La—de la raison,* Sự mất trí khôn. *Vendre à—,* Bán lỗ. || En pure perte, *loc. adv.* Vô ích, uổng công, vô cớ. || À — de vue, Xa lắc, xa lơ, xa tí tẻ, xa tí mù, xa tăm tăm.

Pertinemment, *adv.* Phải, trúng, nhằm. Rõ ràng, chắc chắn. *Parler—d'une chose,* Nói hẳn hòi, rõ ràng.

Pertinent, te, *adj.* Trúng, phải, nhằm, xứng hạp.

Pertuisane, *f.* Cây giáo tràng.

Perturbateur, trice, *s.* Kẻ làm rối, kẻ làm loạn, (dấy, nhiễu).

Perturbation, *f.* Sự rối loạn, sự xao xiến, sự bối rối, sự hỗn loạn. —*de l'air,* Dông tố. — *dans un état,* Sự loạn lạc trong nước.

Pervenche, *f.* Dương giác thứ. Hoa hải đường. Rau hoa dừa.

Pervers, erse, *adj.* Xấu xa, gian tà, tà vạy. *Cœur—,* Lòng xấu, lòng gian.

Perversion, *f.* Sự trở nên xấu, sự ra xấu.

Perversité, *f.* Lòng gian tà, sự gian, sự xấu, sự tà vạy.

Pervertir, *a.* Làm cho hư, làm cho ra xấu. Giả ý nghĩa sách. — *la jeunesse,* Làm hư con trẻ. *Le luxe pervertit les femmes,* Đờn bà con gái ưa ăn mặc lòa loẹt lắm không khỏi hư thân. || Se pervertir, *r.* Hư, hư đi.

Pesage, *m.* Sự cân, sự địch cân, sự nhắc cân. Chỗ (trường đua) cân những kẻ cỡi ngựa.

Pesamment, *adv.* Cách nặng nề. Chậm, lừ nhừ. *Marcher —,* Đi chậm, đi núc ních.

Pesant, te, *adj.* Nặng, nặng nề. Chậm, núc ních. Cân nổi (đặng). || *Au fig. Style—,* Văn nói nghe buồn ngủ.

Pesanteur, *f.* Sự nặng nề. Sự dằn nặng. — *d'esprit,* Sự chậm trí, sự lừ đừ trí khôn.

Pèse-alcool, *m.* Đồ thử rượu.

Pesée, *f.* Sự nhắc (địch) cân. Đồ đã cân rồi. Sự đi đòn xeo.

Pèse-lait, *m.* Đồ thử sữa.

Pèse-lettre, *m.* Đồ cân thơ.

Peser, *a.* Cân, nhắc (địch) cân. — *du paddy,* Cân lúa.

Digitized by Google

|| *Au fig.* —. Suy đi xét lại kỉ cang. toan độ. — *ses paroles,* Bàn luận lời nói. || —, *v. n.* Nặng cân. Nặng nề. *Il pèse cinquante kilos,* Nó cân nặng năm chục *kilos.*

Pesse, *f.* Cây (củ) năn.

Pessimiste, *s.* Kẻ tưởng sự đời đều xấu hết.

Peste, *f.* Dịch khí, ôn dịch, giặc trời. — *bubonique,* Dịch nổi hạch. || *Au fig.*—, Xấu xa, độc dữ. *La discorde est la — d'un État.* Sự bất thuận nhau là đều tệ trong nước. || *Peste! (exclamation): Peste! comme il est bien mis!* Úy cha chả! nó ăn mặc lịch sự dữ bây!

Pester, *n.* Giận, nổi giận, quạu, đỏ quạu, đỏ hung ra.

Pestiféré, ée, *adj.* et *s.* Mắc ôn, mắc dịch. Kẻ mắc (bị) dịch.

Pestilentiel, elle, *adj.* Độc địa, hay sinh dịch khí, hay lây. *Miasmes pestilentiels,* Hơi khí hay sinh ôn dịch.

Pet, *m.* Tiếng địt, cái địt, cái ỏn. || — *de nonne,* Thứ bánh ngọt.

Pétale, *m.* Tai hoa, cánh (kiếng) hoa.

Pétarade, *f.* Sự ngựa và đá và địt. Tiếng nổ rèn rẹt (như pháo). Sự địt cả dãy.

Pétard, *m.* Pháo, pháo lới *Brûler des pétards,* Đốt pháo.

Pétaudière, *f.* Nói về nhà lộn xộn quá bởi không ai trị đặng, không ai muốn chịu phép.

Péter, *n.* Địt. Nổ, nổ bộp bộp, nổ rèn rẹt.

Pétillant, te, *adj.* Hay nổ, nổ rèn rẹt. Hay nhán, sáng giới.

Pétillement, *m.* Sự nổ rèn rẹt. Sự sáng giới.

Pétiller, *n.* Nổ, nổ bốp bốp. Sáng giới. *Ses yeux pétillent,* Con mắt nó sáng trưng. — *d'esprit,* Sáng trí lắm.

Petit, te, *adj.* Nhỏ, tiểu, thiểu, ít. Chật chội, hẹp hòi. Mọn, hèn mọn, hèn hạ. *Une petite maison,* Nhà nhỏ, nhà hẹp hòi. —*esprit,* Thấp trí, mọn dạ. || —, *s. m.* Con nít. Thú vật con. || EN PETIT, *loc. adv.* Ra nhỏ, nho nhỏ. PETIT À PETIT, Lần lần.

Petite-fille, *f.* Cháu gái.

Petitement, *adv.* Nhỏ nhỏ, nhỏ nhoi, nhỏ mọn. Rít róng, ít ít, ít lắm. *Vivre —,* Ăn nhín.

Petites-maisons, *f. pl.* Nhà thương nuôi kẻ điên.

Petitesse, *f.* Sự nhỏ, sự hẹp hòi, sự mọn mạy.—*de cœur,* Sự tiểu lắm.

Digitized by Google

Petit-fils, *m.* Cháu trai.
Pétition, *f.* Đơn, đơn từ, đơn xin. *Présenter une—,* Vô (qui) đơn, đâm đơn.
Pétitionnaire, *s.* Kẻ làm đơn xin.
Pétitionner, *n.* Làm đơn xin, vô đơn, qui đơn, đâm đơn.
Petit-lait, *m.* Nước ở trong sữa đặc rỏ ra.
Petit-neveu, *m.* **Petite-nièce,** *f.* Chắt trai, chắt gái.
Pétoncle, *m.* Thứ sò ốc ở biển.
Pétri, ie, *adj.* Nhồi nhuyễn. *Farine pétrie,* Bột nhồi. || *Au fig.* —, Đầy, ói. — *d'esprit,* Sáng trí lắm.
Pétrifiant, te, *adj.* Hay làm cho ra đá. || *Au fig.*—, Hay làm cho ra sửng sốt.
Pétrifier, *a.* Làm cho ra đá. || *Au fig.* —, Làm cho ra sửng sốt. *Cette parole l'a pétrifié,* Lời ấy làm cho nó ra sửng sốt. || SE PÉTRIFIER, *r.* Hóa ra đá.
Pétrin, *m.* Thùng để nhồi bột làm bánh. || *Au fig. Être dans le—,* Mắc bối rối, bị túng rối.
Pétrir, *a.* Nhồi, sủ, quết. — *de la farine,* Nhồi (sủ) bột. || *Au fig.* —, Dạy dỗ.
Pétrissable, *adj.* Nhồi đặng, quết đặng.
Pétrissoire, *f.* Máy để nhồi bột. Ván nhồi bột.
Pétrole, *m.* Dầu hôi, dầu lửa, dầu thạch não.
Pétroleur, euse, *s.* Kẻ đổ dầu lửa mà đốt nhà.
Pétrolier, *m.* Tàu chở dầu lửa.
Pétrolifère, *adj. Pays—,* Xứ có mạch (giếng) dầu lửa.
Petto, (in) *loc. adv.* Kín, lén. (V. IN PETTO).
Pétulance, *f.* Tánh nóng lắm, sự lý láu, liến xáo.
Pétulant, te, *adj.* Lý láu, lý lắc, liến xáo.
Peu, *adv.* Ít, thiểu. Hiếm. —*de temps,* Ít lâu, một lát. || UN PEU, *loc. adv.* Một chút. — *de vin,* Một chút rượu. PEU À PEU, Lần lần, dần dần. SOUS PEU, Rày mai, ít lâu, không bao lâu nữa. À PEU PRÈS, Chừng, ước chừng. DEPUIS PEU, Mới, mới đây. TANT SOIT PEU, Ít lắm, chút xĩu.
Peuplade, *f.* Dân. —*sauvage,* Dân mọi, mán mọi.
Peuple, *m.* Dân, dân sự, thứ dân, con dân. *Le—Annamite,* Dân Annam. || *Au fig.*—, Đông dẫn, đô hội, nhiều. *Un — de courtisans,* Một bầy quân nịnh.
Peuplement, *m.* Sự cho (đem) người ta tới xứ nào mà ở.
Peupler, *a.* Cho (đem) người ta đi xứ nào mà ở.

Digitized by Google

Lập gia cư. Nuôi loài vật. *La ville est peuplée de chinois*, Chệc ở cùng châu thành. — *un étang*, Bỏ cá dưới bàu mà nuôi. || —, *v. n.* Sinh sản ra nhiều. *La carpe peuple beaucoup*, Cá gáy sinh ra nhiều lắm.

Peuplier, *m.* Cây dương, dương thọ.

Peur, *f.* Sự sợ, sự sợ hãi, sự e sợ. *Avoir*—, Sợ, e sợ, kinh. *Trembler de*—, Run sợ, || DE PEUR DE, *loc. prép.* DE PEUR QUE, *loc. conj.* Kẻo, kẻo mà.

Peureux, euse, *adj.* Hay sợ, nhát, nhát gan.

Peut-être, *loc. adv.* Hoặc là, có khi, họa là. — *qu'il est mort*, Có khi nó chết rồi.

Phaéton, *m.* Xe cao bốn bánh nhẹ chạy.

Phalange, *f.* Binh bộ. || —, Xương lóng. *Phalanges des doigts*, Lóng ngón tay.

Phare, *m.* Thiên đăng, đèn vọng đăng, đèn vọi nơi cửa hay là mũi biển cho tàu biết đàng đi.

Pharisaïsme, *m.* Đạo lý quân Pharisêu. Phép ăn ở quân Pharisêu. || *Au fig.*—, Sự giả trá, sự bịnh bãi.

Pharisien, *m.* Bọn quân Pharisêu xưa trong nước Giudêu. || *Au fig.* —, Giả đò nhơn đức.

Pharmaceutique, *adj.* Thuộc về phép chế thuốc. *Produits*—, Thuốc chữa bịnh. || —, *s. f.* Phép dạy chế và dùng các thứ thuốc.

Pharmacie, *f.* Phép bào chế thuốc thang. Tiệm bào chế thuốc. Tiệm bán thuốc.

Pharmacien, *m.* Người bào chế thuốc. Người bán thuốc. Chủ tiệm thuốc.

Pharmacopée, *f.* Phép bào chế thuốc, thang danh.

Pharynx, *m.* Phần họng trên.

Phase, *f.*—*de la lune*, Huyền mặt trăng. || *Au fig.*—, Sự đổi dời, sự đắp đổi. *Les phases d'une maladie*, Sự cơn bịnh nay nặng mai nhẹ.

Phénique, *adj. Acide* —, Thuốc chế với nước dùng mà rửa ghẻ.

Phénix, *m.* Chim phụng, trường sanh điểu. || *Au fig.* —, Người trỗi (tốt) chúng. *Cet enfant est un* —, Trẻ nầy trỗi hơn hết.

Phénoménal, le, *adj.* Kì cục, lạ lùng, dị kì.

Phénomène, *m.* Điềm (sự) lạ trên trời, sự thiên tượng. Sự lạ, sự lạ kì. — *céleste*, Sự thiên tượng.

Philanthrope, *m.* Kẻ có lòng thương giúp đỡ người ta, kẻ hay thương bao đồng.

Digitized by Google

Philanthropique, *adj.* Thuộc về sự thương giúp người ta. *Œuvre —,* Việc giúp đỡ người ta.

Philatéliste, *m.* Kẻ hay thu góp đủ thứ cò (gắn thơ).

Philharmonie, *f.* Sự ưa ca nhạc.

Philharmonique, *adj.* Hay ưa ca nhạc. *Société—,* Hội đờn hát xướng ca.

Philologie, *f.* Phép học sách vở chữ nghĩa và tiếng nói.

Philomèle, *f.* Chim choắt choẻ, chim quyên. Con nhồng.

Philosophe, *m.* Quân tử. Người hiền, kẻ yêu sự khôn ngoan, bác sĩ. Người ở tịch mạc.

Philosophie, *f.* Phép luận cách vật. Sách cách vật. Lý học. Sự cang đồng, sự bền lòng. *Faire sa—,* Học cách vật.

Philosophiquement, *adv.* Cách như quân tử. Theo phép cách vật.

Philotechnie, *f.* Sự ham tu nghề nghiệp. Sự ái mộ bách nghệ.

Philtre, *m.* Ngải mơn (mê), thuốc mê, bùa chú. *Jeter un —,* Bỏ ngải.

Phléhite, *f.* Bịnh huyết mạch.

Phlegme, *m (Flegme).* Đàm, dờm, dờm dạnh.

Phlegmon, *m. (Flegmon).* Ung độc.

Phœnix, *m. — dattier,* Cây chà là.

Phonétique, *adj.* Thuộc về âm tiếng. *Écriture —,* Chữ âm vận.

Phonique, *adj.* Thuộc về tiếng nói.

Phonographe, *m.* Máy in tiếng nói người ta, máy nói.

Phoque, *m.* Cá bò biển. Cá đà ngư.

Phosphore, *m.* Lân tinh, tự lai hỏa.

Phosphoré, ée, *adj.* Có lân tinh, thuộc về lân tinh.

Phosphorescence, *f.* Sự chiếu sáng (như đốm đóm vậy).

Phosphorescent, te, *adj.* Chiếu sáng, có sáng (như đom đóm).

Phosphorique *adj.* Thuộc về lân tinh. *Acide —,* Lân toan.

Photographe, *m.* Thợ lấy (họa) hình, thợ chụp hình.

Photographie, *f.* Phép (nghề) lấy (họa) hình. Ảnh truyền thần.

Photographier, *a.* Lấy (họa, chụp) hình.

Photographique, *adj.* Thuộc về phép họa hình.

Photogravure. *f.* Lấy hình rồi khắc lại mà in ra,

Digitized by Google

Photomètre, *m.* Đồ độ sức mạnh sự sáng.

Photophobie, *f.* Tật ghét sự sáng.

Photophore, *m.* Chơn đèn bóng.

Phrase, *f.* Câu, bài. *Construire une—,* Lập câu, phân câu. || *Au f g. Dire sans—,* Nói thẳng phép. *Faire des phrases,* Nói phách.

Phraser, *n.* Lập câu, đặt ra câu.

Phraseur, ou Phrasier, *m.* Kẻ hay nói xuôi mà không nghĩa gì hết.

Phtisie, *f.* Bịnh ho lao.

Phtisique, *adj.* Kẻ mắc bịnh ho lao.

Phyllanthe, *m.* Cây bò ngót. — *emblic,* Cây chùm duột núi. Cây chó đẻ.

Phylloxéra, *m.* Thứ con bọ nhỏ hay cắn phá rễ cây nho.

Physalis, *m.* Cây lu lu lồng.

Physicien, *m.* Kẻ thông bổn tính các vật. Bác vật sĩ. Kẻ làm phép thuật.

Physiologie, *f.* Phép học cho biết bổn tính các loài các vật.

Physionomie, *f.* Diện mạo, tướng diện. Bộ mặt, gương mặt. — *agréable,* Diện mạo phương phi.

Physionomiste, *m.* Kẻ thạo coi diện mạo (coi tướng).

Physique, *adj.* Về bổn chất bổn tính các vật. Tự nhiên, có hình thể. || —, *s. m.* Diện mạo, hình dạng. *Au — et au moral,* Hình dạng và tính nết. || —, *s. f.* Phép bác vật. Sách bác vật, phép luận bổn chất.

Physiquement, *adv.* Cách tự nhiên, theo bổn tánh bổn chất. *C'est — impossible,* Tự nhiên không được.

Piaffer, *n.* Chồi, dậm chơn (về ngựa).

Piaffeur, euse, *adj.* Hay chồi, hay dậm chơn.

Piaillard, *adj.* et *s.* Kẻ hay khóc la, la lối. || *Au fig —,* Mít ướt.

Piailler, *n.* Khóc la, la lối, dức lác, nói bốp bốp.

Pianissimo, *adv.* Dịu dàng, nhẹ nhẹ, chậm lắm.

Piano, *adv.* Chậm, nhẹ, dịu.

Piano, *m.* Đờn *piano.*

Piastre, *f.* Đồng bạc.

Piaulement, *m.* Sự (tiếng) kêu chiu chít.

Piauler, *n.* Chiu chít, kêu chít chít (về gà con).

Pic, *m.* Cuốc lưỡi dài và nhọn để đập đá và đào đất. || —, Con chim gõ kiến. || —, Núi cao lắm. || **À PIC,** *loc. adv.* Dốc, dốc đỏ.

Picaillon, *m.* Tiền bạc.

Pichet, *m.* Bình đựng rượu.

Pickpocket, *m.* Quân móc túi.

Digitized by Google

Picorer, *n.* Đi chiếm (giựt) lấy của người ta. Sự con chim đi kiếm ăn chỗ nầy chỗ kia.

Picot, *m.* Cái giăm tước nơi cây khi cắt không đứt.

Picotement, *m.* Sự nhức, sự xốn, sự rần ngoài da.

Picoter, *a.* Nhức, xốn, rát, ngứa rần. Chích lỗ nhỏ nhỏ trong giấy (vải). || *Au fig.*—, Khuấy, chọc, nói xóc. || SE PICOTER, *r.* Nói xóc nhau, xoi xỉa nhau.

Picotin, *m.* Đấu lúa cho ngựa ăn.

Picul, *m.* Tạ. *Six piculs de paddy,* Sáu tạ lúa.

Pie, *f.* Con ác là, chim thước, con cưởng. || *Au fig. Bavarder comme une—,* Nói chả chớt, nói như kéc mẹ.

Pie, *adj.* Lành, nhơn đức. *Œuvre—,* Việc lành.

Pièce, *f.* Một cái. Miếng, phần, khúc. *Une— de bois,* Một khúc gỗ (cây). *— d'accusation,* Trạng (đơn) cáo. *— de bœuf,* Miếng thịt bò. *—d'or,* Đồng vàng. *—d'eau,* Ao, hồ nhỏ trong vườn. *— de vin,* Thùng rượu. *— de théâtre,* Tuồng hát bội. *Donner la—,* Cho tiền chút đỉnh cho ai xài chơi. || *Au fig. Mis en pièces,* Nát bấy. *Tout en pièces,* Rách rả. *Travailler aux pièces,* Mần công. || PIÈCE À PIÈCE, *loc. adv.* Từ cái.

Pied, *m.* Chơn, cẳng, giò. *Aller pieds nus,* Đi chơn không. *Aller à pieds,* Đi chơn, đi bộ. *— de montagnes,* Chơn núi. *— de porc,* Giò heo. *Coup de—,* Một đá. *Lâcher —,* Thối lui, chạy, trốn đi. *Mettre une armée sur—,* Lập (chiêu) binh. *—de table,* Chơn bàn. *— d'un arbre,* Gốc cây, cội cây. *Mettre — à terre,* Ở trên xe hay là trên ngựa mà xuống đất. *Être sur—,* Đứng dậy, chổi dậy, chờ dậy. *Perdre —,* Hụt chơn, hổng cẳng. *Vendre du blé sur—,* Bán lúa đám. || DE — FERME, *loc. adv.* Vững chơn, đứng lại mà cự, mà thủ thế. || —, Thứ thước đo dài 33 *centimètres.*

Pied-à-terre, *m.* Chỗ ngủ vài khi. Chỗ ở đỡ.

Pied-de-biche, *m.* Thứ kềm để nhổ răng. Cây sắt chẻ đầu để xeo đồ nặng.

Pied-de-chèvre, *m.* Tăng kê cái máy trục đồ nặng.

Piédestal, *m.* Tăng, đá tăng, chơn cột.

Piège, *m.* Bẫy, rọ. *Dresser, tendre un—,* Đánh (gài, đặt) bẫy. || *Au fig.* —, Chước, mưu. *Tomber dans un—,* Mắc bẫy. Bị lường gạt, mắc mưu.

Digitized by Google

Pie-grièche, *f.* Thứ con ác là nhỏ. || *Au fig.*—, Đờn bà hay la lối rầy rà.

Pierraille, *f.* Đá nhỏ nhỏ, sỏi sạn, đá sỏi.

Pierre, *f.* Đá, thạch. — *de granit,* Đá núi. — *à fusil, à feu,* Đá lửa, đá súng, hỏa thạch. —*à aiguiser,* Đá mài. — *de touche,* Đá thử vàng. —*précieuse,* Đá ngọc, ngọc thạch. || *Au fig.* — *fondamentale,* Nền. *La religion est la — fondamentale de la société,* Đạo là nền hội loài nhơn.

Pierreries, *f. pl.* Đá ngọc, ngọc thạch, hột ngọc.

Pierreux, euse, *adj.* Có nhiều đá, có sỏi sạn. *Terrain —,* Đất sỏi.

Pierrot, *m.* Thằng bé. Thứ chim sẻ sẻ.

Piété, *f.* Lòng (sự) nhơn đức, sự sốt sắng ái mộ. — *filiale,* Lòng con hiếu thảo.

Piétinement, *m.* Sự giậm chơn giậm cẳng.

Piétiner, *n.* Giậm chơn, run chơn. — *sur place,* Giậm chơn mà không đi. || —, *v. a.* Giày đạp, chà xát dưới chơn, đạp dẹp. || *Au fig.* — *qqn,* Làm những điều sỉ nhục cho ai.

Piéton, *m.* Bộ hành, kẻ đi bộ.

Piètre, *adj.* Phàm hèn, hèn mọn. Lài xài, xài xạc. *Un — vêtement,* Đồ mặc xài xạc.

Piètrement, *adv.* Hèn mọn, cách xơ xải. *Être — logé,* Ở chỗ tệ quá.

Pieu, *m.* Nọc, cây vạt nhọn một đầu. Cây sào, cột cừ. *Enfoncer des pieux,* Đóng nọc, dộng cột cừ.

Pieusement, *adv.* Cách sốt sắng, cách nhơn đức.

Pieuvre, *f.* Mình phúc ngư. || *Au fig.* —, Kẻ bòn chen, kẻ ăn dỗ.

Pieux, euse, *adj.* Đạo đức, nhơn đức, sốt sắng.

Pif, *m.* Mũi.

Piffrer, (Se) *r.* Ăn no quá.

Pigamon, *m.* Cây bồi mầu.

Pigeon, *m.* Con bồ câu, chim cu. — *domestique,* Con bồ câu nhà. — *vert,* Bồ câu xanh. — *ramier,* Gầm ghì. || *Au fig.*—, Kẻ ít oi thiệt thà.

Pigeonneau, *m.* Bồ câu con.

Pigeonnier, *m.* Lồng, chuồng bồ câu.

Piger, *a.* Chiếm lấy. Bị, mắc.

Pigment, *m.* Vật gì làm cho máu da trổ màu.

Pignon, *m.* Đầu xông, đầu chái nhà, nóc nhà. Bánh xe có răng. || *Au fig. Avoir — sur rue,* Có nhà riêng của mình.

Pilage, *m.* Sự đâm, sự nghiền nát.

Digitized by Google

Pilastre, *m.* Cây cột vuông xây trong vách

Pile, *f.* Đống, chồng, chồng đống. *Une — de bois,* Đống cây. *Mettre en —,* Sắp (chồng) chất đống lên. *Une — de pont,* Cột cầu. || *Au fig. Donner une — à qqn,* Đánh người nào như đi. *Jouer à — ou face,* Đánh sấp ngửa || *Pile,* Ve đựng nước mạnh điền khí.

Piler, *a.* Đâm, giã, nghiền, tán nhạt. — *du poivre,* Nghiền (xay, cà) tiêu. — *des médecines,* Tán thuốc. — *le riz,* Giã gạo.

Pilier, *m.* Cột, cây cột. Nọc. || *Au fig.* — *de cabaret,* Kẻ hay uống rượu trong nhà quán.

Pillage, *m.* Sự cướp phá, sự phá phách, sự ăn cướp, sự hủy hoại.

Pillard, de, *adj.* et *s.* Kẻ cướp phá, kẻ phá phách. Đứa trộm cướp.

Piller, *a.* Cướp lấy, cướp phá. Xớ bớt, ăn bớt. — *l'argent du marché,* Xớ bớt tiền chợ.

Pilon, *m.* Chày đâm, chày giã, chày tay.

Pilonner, *n.* Đâm, giã, quết, cà.

Pilori, *m.* Nọc trói tội nhơn (để cho người ta nhìn mặt). || *Au fig. Clouer au —,* Làm cho ai phải xấu hổ trước mặt thiên hạ.

Pilotage, *m.* Việc đóng cừ. || —, Phép (sự) đưa tàu vô ra cửa, công việc người hoa tiêu.

Pilote, *m.* Kẻ đưa tàu vô ra. Hoa tiêu, ông lái tàu.

Piloter, *a.* Đóng cừ. Đưa tàu vô ra, coi hoa tiêu. Dẫn đàng, dẫn vô ra.

Pilotis, *m.* Hàng cừ, cột cừ. *Maison sur —,* Nhà sàn.

Pilule, *f.* Thuốc viên, thuốc hoàn. || *Au fig. Avaler la —,* Tin lời gạt.

Pimbèche, *f.* Đờn bà kiêu cách.

Piment, *m.* Cây ớt, trái ớt.

Pimenté, ée, *adj.* Cay đắng.

Pimpant, te, *adj.* Ăn mặc lịch sự tử tế.

Pimprenelle, *f.* Địa du thảo.

Pin, *m.* Cây thông, cây tùng, cây bá. *Noix du —,* Tùng tử.

Pinacle, *m.* Nóc nhà, chót vót. || *Au fig.* —, Sự đắc thế, có phép tắc. *Mettre qqn sur le —,* Nhắc ai lên bực cao cả.

Pinard, *m.* Tiếng lính hay dùng mà kêu rượu.

Pince, *f.* Cái kềm, cái nhíp, cái gắp, cái cặp, cái kẹp. *Pinces du crabe,* Càng cua. — *monseigneur,* Cây xeo, cây nạy, cây xà beng (của quân ăn trộm).

Digitized by Google

Pincé, ée, *adj.* Bộ tịch thái thậm. *Air pincé,* Bộ thái thậm. || PINCÉE, *f.* Một nhóm, (nhúm) chúm.

Pinceau, *m.* Cây cọ, cái chổi quét vôi. Cây bút viết (vẽ).

Pince-maille, *m.* Người rít róng, hà tiện, kẻ bòn tro dãi trấu.

Pince-nez, *m.* Kính kẹp mũi.

Pincer, *a.* et *n.* Kềm, kẹp, bóp, ngắt, véo. — *le nez,* Bóp (vuốt) mũi. — *un instrument à cordes,* Gẩy đờn. || *Au fig.* — *un voleur,* Bắt thằng ăn trộm. *Être pincé,* Mắc kẹt, bị bắt. *Froid qui pince,* Lạnh ngắt.

Pince-sans-rire, *s.* Kẻ chê cười người ta cách ngầm, thầm.

Pincettes, *f. pl.* Kềm chụm lửa. Đũa bếp.

Pingouin, *m.* Thứ con chim biển cụt cánh bay không dặng.

Pingre, *adj.* Rít róng, hà tiện quá.

Pinson, *m.* Thứ chim sẻ sẻ kêu hay.

Pintade, *f.* Gà sao, gà rằn.

Pinter, *n* Hay uống rượu.

Piochage, *m.* Sự cuốc đất, việc cuốc đất.

Pioche, *f.* Cái cuốc, cái cúp.

Piocher, *a.* Cuốc, đào, xới. — *la terre,* Cuốc (đào) đất. || *Au fig.* —, Làm việc nhiều lắm.

Piocheur, *m.* Kẻ cuốc đất. || —, Siêng học lắm.

Piolet, *m.* Cây gậy cao dùng mà lên núi (một đầu có cúp nhỏ).

Pion, *m.* Con cờ. Trò giám. Người cô thế. *Damer le — à qqn,* Có phép trên kẻ khác.

Pionnier, *m.* Kẻ dọn đàng cho binh đi. Lính đào đất dọn đàng, hay là đào hầm cho binh trú.

Pipe, *f.* Ống điếu. *Fumer la —,* Hút ống điếu.

Pipeau, *m.* Ống sáo, ống quyển, còi. Que (cây) thoa nhựa để đánh chim.

Pipée, *f.* Sự hút gió giả tiếng chim kêu mà nhử nó vô lồng (vô lưới). || *Au fig.* —, Mưu kế.

Piper, *a.* Giả tiếng chim kêu mà nhử nó vô lưới. || *Au fig.* —, Lừa đảo, phỉnh phờ. — *qqn,* Phỉnh gạt ai.

Pipi, *n.* (Tiếng con nít dùng) Nước dái. *Faire —,* Đi tiểu.

Piquant, te, *adj.* Hay chàm (dàm). Cay, xốn, xốn xang. *Sauce piquante,* Nước chấm cay, nước thấm. || *Au fig.* —, Khôn khéo, hay. Đẳng. *Réponse piquante,* Lời đáp lại khôn khéo.

Digitized by Google

Parole piquante, Lời cay đắng.

Piquant, *m.* Gai, mũi nhọn. || *Au fig.* —, Cái hay, chỗ ngộ. *Le — de l'affaire,* Cái hay chuyện nầy.

Pique, *f.* Giáo, mác. Cái qua, cái cúp. || *Au fig.* —, Sự bất thuận, sự rầy rà. *Il y a de la —,* Có chuyện rầy. || —, Lá bài có chấm hình đen và nhọn.

Piqué, *m.* Vải xấp đôi có chần miếng chả.

Piqué, ée, *adj.* Bị ăn phủng qua, bị xoi lỗ, có lỗ. Chua. *Vin —,* Rượu chua.

Pique-assiette, *m.* Người ăn chực, kẻ hay đi ăn dạo.

Pique-nique, *m.* Bữa ăn chơi ở ngoài đồng.

Piquer, *a.* Châm, chích, đâm, gâm. May lé, may đột. Cản, bu, bâu cản. — *le flanc,* Đâm hông. *Piqué par un serpent,* Bị rắn cắn. — *des livres,* Đóng lề sách. || *Au fig.* —, Nói châm chích, nói xàm. Xót xa. — *la curiosité,* Làm cho kẻ khác muốn coi muốn biết. || — *une tête,* Nhào (đầu) xuống. || Se Piquer, *r.* Giận, hờn. *Il s'est piqué de mon observation,* Tôi nói nó một chút, nó không bằng lòng. — *de noblesse,* Khoe dòng họ mình sang trọng.

Piquet, *m.* Nọc. Sự phạt (học trò) đứng sựng một chỗ trong giờ chơi. || — *de soldats,* Tốp binh.

Piqueté, ée, *adj.* Có đém.

Piquette, *f.* Thứ rượu không ra gì.

Piqueur, *m.* Người cai quản muông săn. Quân cỡi ngựa đi trước xe kẻ sang trọng. Chức coi việc cuộc giám tạo.

Piqûre, *f.* Dấu cản, dấu đâm (chích). Đàng lé, đàng đột.

Pirate, *m.* Quân ăn cướp biển, quân tàu ô. Quân ăn cướp.

Pirater, *a.* et *n.* Đi ăn cướp, ăn cướp, cướp lấy.

Piraterie, *f.* Nghề ăn cướp, sự ăn cướp.

Pire, *adj.* Xấu hơn, dữ hơn. || —, *s. m.* Sự xấu hơn hết, sự dữ hơn hết.

Pirogue, *f.* Ghe lườn, chiếc trải.

Pirouette, *f.* Cái chong chóng. Sự xây bồ bồ, sự xây tròn. || *Au fig* —, Đổi lòng bất tử.

Pirouetter, *n.* Xây bồ bồ, xây chong chóng, xây tròn.

Pis, *m.* Vú (bò, chiên, dê...).

Pis, *adj.* Xấu hơn, dữ hơn. Tệ hơn, nặng hơn, khó hơn. || De mal en —, *loc. adv.* Càng nặng hơn, càng dữ hơn. || Au pis aller *loc.*

Digitized by Google

adv. Cho xấu (dữ) hết sức đi nữa, bất quá.., *Tant pis*, Thây kệ.

Pisciculture, *f.* Nghề nuôi cá.

Piscine, *f.* Hồ nước tắm (lội chơi). Lo de đo nước rửa tội.

Piscivore, *adj.* et *s.* Loài hay ăn cá.

Pisé, *m.* Vách đất.

Pisse, *f.* Nước đái.

Pissement, *m.* Sự (đi) đái, sự tiểu tiện.

Pissenlit, *m.* Thứ cỏ đắng ăn được. Bồ công anh. || —, Con nít hay đái dầm.

Pisser, *a.* et *n.* Đái, đi đái, đi tiểu.

Pissoir, *m.* Chỗ đi đái.

Pissotière, *f.* Chỗ đi đái. Máy nước nhỏ vòi.

Pistache, *f.* Đậu phộng (phụng). Trái bạch quả.

Pistachier, *m.* Cây đậu phộng. Cây bạch quả, cây dầu trường.

Piste, *f* Dấu chơn. Trường đua. *Être à la — de qqn,* Kiếm ai.

Pister, *a.* Theo dấu.

Pistil, *m.* Nhụy bông. Phần âm cái hoa.

Pistole, *f.* Thứ đồng vàng dùng xưa.

Pistolet, *m.* Súng hột nổ nhỏ, súng tay, súng cắp. Thứ thước cong quẹo thợ vẽ dùng.

Piston, *m.* Ống thụt, cây nòng trong ống thụt. Thứ kèn nhạc. *Cornet à —,* Kèn nhỏ có dấu nhận. *Fusil à —,* Súng hột nổ.

Pistonner, *a.* Nói (làm) giúp đỡ ai cho được việc.

Pitance, *f.* Phần ăn mỗi ngày, mỗi bữa. Của (phần) ăn đặng một ngày.

Pitchepin, *m.* Thứ cây thông.

Piteusement, *adv.* Cách đáng thương hại.

Piteux, euse, *adj.* Hắt hẻo, đáng thương xót. *Mine piteuse,* Mặt ủ dàu dàu, bộ buồn hiu.

Pitié, *f.* Sự (lòng) thương xót. *Avoir — de...* Thương xót, thương hại... *Chanter à faire —,* Hát trật hết.

Piton, *m.* Đinh ốc có khoen. Chót núi,

Pitoyable, *adj.* Đáng thương xót. Hay thương xót. *Etat —,* Thấy mà thương hại. || —, Đáng chê ghét, dữ ác, xấu xa. *Conduite —,* Cách ăn thói ở đáng chê ghét.

Pitre, *m.* Thằng hề; kẻ múa chén.

Pittoresque, *adj.* Dễ coi, vui, đẹp đẽ, có thú vị. *Site —,* Cảnh vui. *Récit —,* Chuyện hay.

Pittone, *f.* — *des montagnes,* Ngọc bưởi.

Digitized by Google

Pituite, *f.* Đàm (đờm) đặnh, mũi dãi.

Pivert, *m.* Chim gõ kiến, thỉ mộc điểu.

Pivoine, *f.* Cây thược dược. Hoa xích thược.

Pivot, *m.* Trụ, chốt, cốt (xây được). Rễ cái, rễ đuôi chuột. — *de meule,* Họng cối, ngõng cối. || *Au fig.*—, Gốc, cội rễ.

Pivotant, te, *adj. Plante pivotante,* Cây có rễ đuôi chuột.

Pivoter, *n.* Xây quanh cốt. || *Au fig. Faire — qqn,* Bắt ai làm đi làm lại hoài.

Placage, *m.* Sự dán tấm cây tốt mỏng như giấy vô đồ cây xấu. *Buffet en—,* Tủ bằng cây dán.

Placard, *m.* Tủ làm trong vách. Tờ yết thị, giấy dán ngoài đường, bảng rao. Tờ xui loạn. Chữ sắp rồi mà chưa vô khuôn để vậy cho dễ sửa.

Placarder, *a.* Dán giấy (yết thị...) nơi vách.

Place, *f.* Nơi, chỗ, chốn. Chức phận, phần việc. Việc làm, chỗ làm, sở mần. Thành lũy. *Voiture à deux places,* Xe hai chỗ (người) ngồi. — *publique,* Chốn thị tứ, chợ. *Tenir la — de,* Thay mặt. *À ma—,* Thế cho tôi. *Perdre sa—,* Mất chức, mất sở mần. — *d'armes,* Chỗ sắp (dàn) binh.

Placement, *m.* Sự cho vay bạc. Sự bán hàng. *Bureau de—,* Chỗ (sở) lo công chuyện cho kẻ ở mướn.

Placer, *a.* Đặt, để, để lại. Bán giùm. Lo giùm công chuyện. —*de l'argent,* Cho vay bạc. — *un domestique,* Lo cho ai ở mướn làm đầy tớ. || SE PLACER, *r.* Được chỗ ở.

Placet, *m.* Đơn, đơn từ. *Présenter un —,* Quì đơn, vô (thưa) đơn, đâm đơn.

Placeur, euse, *s.* Kẻ lo cho người dặng ở mướn làm đầy tớ.

Placide, *adj.* Hiền lành, yên, bằng tịnh, thìn từ, yên lặng, êm ái.

Placidement, *adv.* Cách hiền lành, cách êm ái dịu dàng.

Placidité, *f.* Tính hiền lành, sự yên lặng, sự bằng tịnh.

Plafond, *m.* Trần nhà.

Plafonner, *a.* Làm trần nhà, đóng ván trần.

Plage, *f.* Bãi biển. Miền xứ, bờ cõi. — *de sable,* Bãi cát. *Plages lointaines,* Miền xứ xa.

Plagiaire, *s.* et *adj.* Kẻ ăn lóm cái ở trong sách người, rồi in lại làm như thể của mình chép ra.

Plagiat, *m.* Sự lấy cắp

Digitized by Google

sách của người ta mà nói là của mình.

Plaidant, te, *adj.* Kẻ kiện, đối nại. *Les parties plaidantes,* Đàng đối nại với nhau.

Plaider, *n.* et *a.* Kiện cáo, đối nại. Binh, binh lấy. — *un procès,* Kiện, đối nại. —*pour qqn,* Nói giúp ai.

Plaideur, euse, *s.* Kẻ hay kiện cáo, kẻ tranh tụng.

Plaidoirie, *f.* Lời kiện cáo, sự đối nại.

Plaidoyer, *m.* Lời (bài) thầy cung nói mà binh chữa việc kiện.

Plaie, *f.* Dấu, dấu vít, vít tích. *Couvert de plaies,* Đầy những vít tích. || *Au fig.*—, Sự phiền lòng, sự khốn nạn. *Rouvrir une*—, Nhắc lại sự phiền lòng. *Cet homme est une — pour moi,* Nó là tai nạn cho tôi.

Plaignant, te, *adj.* et *s.* Kẻ thưa kiện, kẻ tiên cáo. *La partie plaignante,* Đàng tiên cáo.

Plain, ne, *adj.* Bằng, bằng phẳng. *Pays plain,* Đất bằng. || DE PLAIN PIED, *loc. adv.* Ngang, ngay. *Entrer de plain pied,* Đi thẳng vô.

Plain-chant, *m.* Kiểu hát thường trong Hội thánh.

Plaindre, *a.* Thương xót, cảm thương. Tiếc, than tiếc. || SE PLAINDRE, *r.* Than van, than trách, trách móc, phàn nàn. Đi kiện, đi thưa. Thương xót nhau. *Se plaindre de ses misères,* Than cực. — *au commissaire,* Đi thưa (cớ) với ông cò.

Plaine, *f.* Đồng, đồng nội. Đất bằng.— *immense,* Đồng mênh mông. || *Au fig. La— liquide,* Biển. Mặt biển. *La — des airs,* Trời, trên trời, trên khí.

Plainte, *f.* Sự than (kêu) van, sự rên siếc. Sự than trách, sự trách móc. Đơn (trạng) cáo, sự kiện thưa. *Les plaintes des blessés,* Những kẻ bị đau rên siếc. *Porter —,* Đi kiện.

Plaintif, ive, *adj.* Hay than van, hay trách móc. *Ton —,* Giọng thương. *Chant —,* Cung thương.

Plaire, *n.* Đẹp lòng, vừa ý, ưa hạp. *S'il vous plaît,* Nếu đẹp lòng ông. *S'il plaît à Dieu,* Nếu đẹp lòng Chúa. || SE PLAIRE, *r.* Vui, lấy làm vui, bằng lòng, ưa. — *à lire,* Ưa đọc sách. *L'olivier se plait sous un ciel chaud,* Cây Ôlivê ưa đất xứ nóng.

Plaisamment, *adv.* Cách vui, vui. Kì cục, dị kì. *Dire — une chose,* Nói chuyện có duyên.

Plaisance, *f.* Sự vui chơi,

Digitized by Google

Maison de —, Nhà nghỉ (vui) chơi, nhà mát.

Plaisant, te, *adj.* et *s.* Đẹp lòng, vui vẻ, có duyên. Làm cho vui cười, bắt tức cười. *Séjour —*, Chỗ ở vui đẹp ý lắm. *Conte —*, Truyện vui, ngộ.

Plaisanter, *n.* Nói giễu, nói chơi, giả ngộ, ghẹo chơi. *Ne plaisantez pas*, Đừng nói chơi. || —, *v. a.* Nói xược, nhạo (chê) cười.— *qqn*, Nhạo cười ai.

Plaisanterie, *f.* Sự nói (làm) cho vui chơi, sự giễu cợt, sự giả ngộ. Sự nhạo báng, sự chê cười. *Trêve de plaisanteries*, Đừng giễu cợt nữa.

Plaisir, *m.* Sự vui, sự vui chơi, sự vui sướng. Ý muốn. *Cette parole me fait plaisir*, Tôi nghe nói vậy tôi mừng. *Lieu de plaisirs*, Áng (nơi) vui chơi. *Les plaisirs du monde*, Những sự sung sướng theo thế gian. || AVEC PLAISIR, *loc. adv.* Vui mừng, bằng lòng.

Plan, e, *adj.* Bằng, thẳng, trịt lít. *Surface plane*, Mặt bằng.

Plan, *m.* Mặt bằng. Bản đồ. *Dresser un —*, Vẽ họa đồ. || *Au fig. —*, Sự đã quyết, ý toan, mưu. *J'ai mon —*, Tôi có cái mưu rồi.— *de vie*, Cách ăn ở. *Faire un — de campagne* Bày binh bố trận.

Planche, *f.* Ván, tấm ván, bản... || *— de jardin*, Vòng, liếp.— *de salade*, Liếp rau. || —, Tranh vẽ, hình. *Ouvrage orné de planches*, Sách có hình. || *Au fig. Faire la—*, Lội ngửa. *Monter sur les planches*, Hát bội. || *— à imprimer*, Bản in.

Planchéier, *a.* Lót ván, đóng rầm.

Plancher, *m.* Ván rầm, gác, sạp.

Planchette, *f.* Tấm ván nhỏ. Thẻ. Đồ để lấy họa đồ.

Plane, *f.* Cái bào gọt.

Planer, *a.* Bào, gọt, đẽo. || —, *v. n.* Liệng. Ngó xuống. Suy nghĩ. *L'oiseau plane*, Chim liệng. *Du haut de la cathédrale l'œil plane sur tout Saigon*, Ở trên tháp nhà thờ chánh ngó xuống thấy được cả thành Saigon.

Planétaire, *adj.* Thuộc về tinh tú.

Planète, *f.* Sao thất chính.

Planisphère, *m.* Bản đồ trái đất vẽ mặt bằng.

Plant, *m.* Cây mới ương, cây để mà giâm (mà trồng). Một đám cây. *Un — de riz*, Đám mạ. *— de tabac*, Con thuốc.

Plantain, *m.* Cây mã đề, xa tiền tử.

Plantation, *f.* Sự trồng,

Digitized by Google

sư gieo giống. Đám cây trồng. Chỗ trồng cây. *Une —de caoutchouc*, Nơi (chỗ) vườn trồng cây mủ thun.

Plante, *f.* Cây cối, thảo mộc. *Jardin des plantes*, Vườn thảo mộc. || *— du pied*, Bàn chơn.

Planter, *a.* Trồng (cây), cắm xuống đất, cặm xuống. *— un arbre*, Trồng cây. *— une borne*, Cặm, cắm ranh. || *Au fig. Il m'a planté là*, Nó vụt bỏ tôi đó.

Planteur, *m.* Kẻ trồng cây cối. Kẻ làm vườn tược ruộng nương.

Plantoir, *m.* Nọc cấy, nọc trồng.

Planton, *m.* Lính hầu, xá sai, kẻ đi giấy.

Plantureux, euse, *adj.* Bộn bàng, ê hề. Đượm nhuần, tốt. *Repas —*, Yến tiệc ê hề. *Terre plantureuse*, Đất tốt.

Plaque, *f.* Dát. Bản, thẻ, nhãn. *— de fer*, Dát sắt, tấm sắt. || *— photographique*, Tấm kính họa hình.

Plaqué, *m.* Đồ bọc vàng (bạc), đồ bịt vàng (bạc).

Plaqueminier, *m.* Cây thị, trầm thị. *— caki*, Cây quả hồng.

Plaquer, *a.* Dát, bịt, bọc, thếp. *— d'or*, Dát vàng.

Plaquette, *f.* Cuốn sách mỏng. Bản nhỏ, thẻ nhỏ.

Plaqueur, *m.* Thợ dát cây, dát vàng bạc.

Plasticité, *f.* Sự (sức) làm ra nhiều thứ hình tượng được.

Plastique, *adj.* Thuộc về hình tượng. *Art plastique*, Nghề rập khuôn, nghề đúc hình tượng. *Beauté —*, Sự tốt người. || PLASTIQUE, *s. f.* Nghề rập khuôn.

Plastron, *m.* Giáp đỡ ngực. Ướm, yếm áo.

Plat, *m.* Dĩa lớn, dĩa bàn than. Dĩa đồ ăn, món đồ ăn. *Un — de poisson*, Dĩa cá, món cá.

Plat, e, *adj.* Bằng, bằng mặt, bằng thẳng, trẹt. *Terrain —*, Đất bằng. *Assiette plate*, Dĩa cạn, dĩa trẹt. *Calme —*, Biển lặng như tờ. || *Au fig. —*, Hèn, bất tài. *Un —individu*, Đứa hèn, người bất tài. Buôn bán ế. || *À —*, *loc. adv.* Theo bề (mặt) bằng.

Platane, *m.* Cây bá tiền, bạch dương thọ.

Plateau, *m.* Mâm, khay. Chót núi bằng, đất bằng cao. *— de balance*, Vá cân.

Plate-bande, *f.* Lề, liếp đất vườn hoa.

Plate-forme, *f.* Nóc bằng. Sân trên mái nhà. Mô súng.

Platement, *adv.* Cách hèn. *Agir —*, Ăn nói cách hèn hạ, cách thường quá.

Digitized by Google

Platine, *f.* Tấm lắp súng, tấm xoi lỗ chìa khoá.

Platine, *m.* Bạch kim (trắng như bạc).

Platitude, *f.* Sự tầm thường quá, sự hèn. *Faire des platitudes,* Làm những điều hèn mạt.

Plâtrage, *m.* Đồ làm bằng thạch cao. Sự rắc thạch cao vào ruộng.

Plâtras, *m.* Vôi hồ nhà cũ đỡ ra.

Plâtre, *m.* Thạch cao, phấn diệp, vôi.

Plâtrer, *a.* Tô thạch cao, tô bạch phấn.

Plâtrier, *m.* Thợ mần thạch cao.

Plâtrière, *f.* Hầm thạch cao, hầm thổ phấn.

Plausible, *adj.* Cắt nghĩa được, chịu được, dễ nghe. *Raison—,* Lẽ nghe được.

Plèbe, *f.* Dân đen, dân ngu, dân hèn, lê thứ.

Plébéien, enne, *adj.* et *s.* Dân thường.

Plébiscite, *m.* Ý dân, lòng dân.

Plectranthe, *m.* Rau tần.

Pléiade, *f.* Sao rua. Mang chủng.

Plein, e, *adj.* Đầy, đầy dẫy Đặc (ruột). — *d'eau,* Đầy nước. *La pleine lune,* Trăng tròn, trăng rằm. *La pleine mer,* Nước lớn đầy mà. *Un jour —,* Một ngày tròn, cả ngày. || —, *s. m.* Sự đầy, cái đầy (đặc). || EN PLEIN, *loc. adv.* Ở (vô) giữa. *Frapper—,* Đánh ngay vô giữa. *Tout —,* Nhiều. Đầy mẹp. *Arbre en—vent,* Cây ở nơi trống gió quá. || *Être —,* Say rượu. *Vache pleine,* Bò có chữa. *À pleines mains,* Nhiều lắm, ê hề, tràn trề. — *pouvoir,* Phép cả, phép rộng.

Pleinement, *adv.* Trọn, vẹn, hết, cả. — *satisfait,* Bằng lòng, ưng bụng lắm.

Plénier, ière, *adj.* Đầy, đủ, trọn, vẹn. *Indulgence plénière,* Phép đại xá.

Plénipotentiaire, *m.* Quan sứ toàn quyền, toàn quyền đại thần.

Plénitude, *f.* Sự đầy đủ, sự đầy dẫy, sự đủ hết.

Pléthore, *f.* Có dư ra. *Il y a—de maîtres,* Có dư thầy nhiều.

Pleur, *m.* Nước mắt, sự khóc lóc, tiếng than van kêu khóc. *Verser des pleurs,* Khóc lóc, chảy nước mắt. || *Au fig.* —, Mủ cây chảy giọt ra. || *Au fig. Les pleurs de l'aurore,* Mù sương.

Pleurant, te, *adj.* Hay khóc, chảy nước mắt.

Pleurard, e, *s.* (Con nít) hay khóc bậy.

Pleure-misère, *m.* Hà tiện hay than thân.

Digitized by Google

Pleurer, *n.* Khóc lóc, chảy nước mắt. Chảy mủ ra (về cây). || —, *v. a.* Khóc, tiếc, thương tiếc. — *ses parents,* Khóc, thương tiếc cha mẹ.

Pleurésie, *f.* Bịnh sưng nơi màng bao phổi.

Pleureur, euse, *s.* Kẻ khóc, kẻ hay khóc. Kẻ khóc mướn. || *Saule* —, Cây liễu yếu.

Pleurnicher, *n.* Làm bộ khóc, khóc dối.

Pleurnicheur, euse, *s.* et *adj.* Hay khóc dối, hay làm nũng.

Pleutre, *s.* et *adj.* Đứa hèn, người bất tài, vô dụng.

Pleuvoir, *impers.* Mưa, trời mưa. *Il pleut,* Trời mưa. *Il pleut à verse,* Mưa xối, mưa lớn. || *Au fig.* —, Có nhiều lắm. *L'argent pleut dans cette maison,* Nhà đó đặng nhiều bạc như mưa vậy. *Les balles pleuvaient sur nous,* Hồi đó quân nghịch bắn đạn qua như mưa.

Plèvre, *f.* Màng bao phổi ở trong ngực.

Pli, *m.* Lằn xếp, con xếp. Phong thơ, bức thơ, bao thơ. *Remettre un* —, Đưa một bức thơ. || — *de terrain,* Nơi gập ghềnh. || *Au fig.* —, Thói quen, quen. *Ce jeune homme a pris un bon* —, Trai nầy có thói quen tốt.

Pliable, *adj.* Dễ uốn, dễ xếp, giẻo. || *Au fig.* —, Dễ dạy, dễ biểu. *Caractère* —, Tính khí dễ dạy biểu.

Pliage, *m.* Sự xếp, sự xếp lại.

Pliant, e, *adj.* Dễ uốn, dễ xếp, giẻo. || *Au fig.* —, Dễ dạy, dễ biểu. || —, *s. m.* Ghế xếp.

Plier, *a.* Xếp, xếp lại, xấp lại. Uốn, bẻ cong; co, quì. — *une serviette,* Xếp khăn bàn. — *en deux,* Xếp (xấp) hai. — *les voiles,* Cuốn buồm. — *les genoux,* Quì (co) gối. || *Au fig.* —, Bắt ép. *Il plie son humeur aux désirs de son père,* Nó ép tính mình theo ý cha nó. || —, *v. n.* Chịu, thối lui, chạy, oặt xuống. || Se plier, *r.* Chịu, tùy theo, oằn (oặt) xuống. — *aux usages de la société,* Tùy theo thói phép hội.

Plieur, euse, *s.* Kẻ xếp. — *de journaux,* Kẻ xếp nhựt trình. || Plieuse, *m.* Máy xếp.

Plisser, *a.* Xếp con. — *un surplis,* Xếp con áo các phép.

Plissure, *f.* Cách xếp con.

Pliure, *f.* Sự xếp giấy. Chỗ xếp giấy.

Plomb, *m.* Chì. Dấu chì niêm thùng. *Balles de*

Digitized by Google

plomb, Đạn chì. || *Au fig. Sommeil de—*, Ngủ mê mết. *Fil à—*, Dây mực, dây giọng. *—de sonde*, Trái dò. || À PLOMB, *loc. adv.* Thẳng, ngay.

Plombage, *m.* Sự tráng chì, sự hàn chì, đóng dấu chì.

Plombagine, *f.* Thứ chì để làm viết chì.

Plombé, ée, *adj.* Dát chì, bịt chì. Màu xám tro. Niêm phong.

Plomber, *a.* Bịt chì, đóng dấu chì, hàn chì. Niêm phong. — *une dent*, Nhét chì vô lỗ răn đau.

Plomberie, *f.* Nghề đúc chì. Chỗ làm chì.

Plombier, *m.* Thợ chì.

Plongeon, *m.* Chim thằng cộc. Sự lặn xuống. *Faire le—*, Bị ăn hiếp đừ, lờn khỏi, né khỏi.

Plonger, *n.* Lặn, lặn xuống. || —, *v. a.* Bỏ vào, nhúng vào, nhận xuống. Xóc vào. — *dans l'eau*, Nhận (trấn) nước. || *Au fig. — dans la misère*, Phải khốn tư bề. *Plongé dans le sommeil*, Ngủ mê. || SE PLONGER, *r.* Trầm mình, mê đắm. — *dans les plaisirs*, Vui say sung sướng.

Plongeur, *m.* Kẻ lặn, thợ lặn.

Ploutocratie, *f.* Phép nhà giàu cai trị, làm chánh phủ.

Ployer, *a.* Uốn (bẻ) cong; xếp. — *un arc*, Giương cung, ná, giàng. || —, *v. n.* Chịu nặng. — *sous le joug*, Chịu phép trị.

Pluie, *f.* Mưa, nước mưa. *La — tombe*, Mưa xuống, trời mưa. || *Au fig.—*, Nhiều lắm. *Répandre une — d'or*, Mưa xuống những vàng.

Plumage, *m.* Lông chim.

Plumasseau, *m.* Chổi lông, nùi giẻ.

Plumassier, ière, *s.* Kẻ dọn (bán) lông chim.

Plume, *f.* Lông chim. || — *à écrire*, Cây viết lông. *(Plumes métalliques)*, Ngòi viết. || *Au fig.* —, Văn nói. — *mordante*, Văn nói xóc ốc.

Plumeau, *m.* Chổi lông.

Plumer, *a.* Nhổ lông. || *Au fig.* —, Lừa đảo, rút bớt, bòn. *Il s'est fait —*, Nó bị người ta rút (bòn) của nó hết.

Plumet, *m.* Chóp lông, ngù lông giắt nón... || *Au fig. Avoir son —*, Say rượu ít ít, say xoàng xoàng.

Plumier, *m.* Cái hộp dài để đựng cán viết, viết chì... (đồ viết). Trắp viết.

Plumitif, *m.* Nảo án tòa làm ra. Người hay biên chép, thơ ký.

Plupart, (La) *f.* Phần

Digitized by Google

nhiều hơn, hầu hết. *La — des hommes,* Phần nhiều hơn người ta. || POUR —, *loc. adv.* Bằng về phần nhiều hơn.

Pluraliser, *a.* Đặt qua số (phần) nhiều, làm ra số nhiều.

Pluralité, *f.* Phần nhiều, số (sự) nhiều. *Avoir la — des voix,* Được nhiều tiếng (cử, bỏ thăm) hơn.

Pluriel, elle, *adj.* et *s.* Chỉ nhiều. *Nombre —,* Số nhiều.

Plus, *adv.* Hơn, nhiều hơn, nữa, còn. — *précieux que l'or,* Báu hơn vàng. *Je n'y vais —,* Tôi không đi nữa. *Il n'est — ici,* Nó không còn ở đây nữa. || BIEN PLUS, DE PLUS, QUI PLUS EST, *loc. adv.* Hơn muôn phần, lại nữa. DE PLUS EN PLUS, Càng... (ngày) càng hơn. TANT ET PLUS, Nhiều lắm. PLUS TÔT, Sớm (mau) hơn. SANS PLUS, Mà thôi. — OU MOINS, *loc. adv.* Ước chừng, chừng đó. NI — NI MOINS, *loc. adv.* Cũng vậy, cũng chừng đó, không kém hơn, không thua sút.

Plusieurs, *adj. pl.* Nhiều. — *personnes,* Nhiều người.

Plus-que-parfait, *m.* Thì trong tiếng công cuộc *(verbe)* chỉ việc đã qua trước rồi.

Plus-value, *f.* Giá trội hơn. Giá đáng hơn khi trước.

Plutôt, *adv.* Hơn, thà, hay hơn, hơn là. — *mourir que de forfaire,* Thà chết hơn là làm đều quấy. — *s'en aller,* Đi về hay hơn.

Pluvial, ale, *adj.* Ra bởi mưa. *Eau pluviale,* Nước mưa. || PLUVIAL, *m.* Áo choàng các thầy cả mang trong nhà thờ.

Pluvier, *m.* Chim óc cau.

Pluvieux, euse, *adj.* Hay mưa, có mưa. *Saison pluvieuse,* Mùa mưa.

Pluviomètre, *m.* Đồ lường nước mưa coi nội năm mưa được bao nhiêu.

Pneumatique, *adj.* et *s. f.* Phép luận về khí trời. *Machine —,* Máy rút khí ra. || —, *s. m. (Pneu)* Cái ruột và vỏ bánh xe máy, xe hơi...

Pneumonie, *f.* Bịnh phổi, bệnh lao.

Pnom, *m.* Cột xây Caomên hay dùng, vuông trên vót dưới chài.

Pochard, e, *adj.* et *s.* Kẻ mê say rượu.

Poche, *f.* Túi (áo, quần). Vá múc. Lưới đánh thổ. Cần chong. *Mettre dans sa —,* Bỏ trong (vô) túi.

Poché, ée, *adj.* Sưng lên. *Avoir les yeux pochés,* Hịp mắt.

Digitized by Google

Pocher, *a.* Đánh sưng lên. — *les yeux à qqn,* Đánh người nào sưng con mắt. || — *des œufs,* Đập trứng gà súc vào nước sôi mà luộc cho chín thật.

Pochette, *f.* Túi nhỏ. Lưới nhỏ.

Pochoir, *m.* Tấm mỏng có hình cưa lọng để mà vẽ theo.

Pochon, *m.* Vá múc.

Poêle, *m.* Màn cháng đen trải trên quan tài. Lò sắt để cho ấm phòng, trả un. || —, *s. f.* Chảo có cán dài để dùng mà chiên xào.

Poêlon, *m.* Chảo nhỏ.

Poème, *m.* Thơ, phú, văn thi, vè vãn.

Poésie, *f.* Phép (nghề) làm văn thơ. Phép học làm thi phú. Văn thi, sách vãn.

Poète, *m.* Kẻ làm thơ phú, thi nhơn.

Poétique, *adj.* Thuộc về văn thơ. *Style* —, Cách nói (cách viết) văn thơ.

Poétiser, *a. n.* Làm ra văn thơ; làm văn thơ.

Poids, *m.* Sự nặng, trái cân. Gánh nặng. — *faible (faux),* Cân non. *Du — de cent grammes,* Cân nổi một trăm *grammes,* — *d'horloge,* Trái dẫn đồng hồ. || *Au fig.* —, Thế, phép, sự can hệ. *Avoir deux — et deux mesures,* (Có hai cân mai lường). Tây vị. *Le — du remords,* Lương tâm cắn rúc. *Agir avec* —, Làm kỉ cang. *Vendre au — de l'or,* Bán mắt lắm.

Poignant, te, *adj.* Đâm xóc; xót xa, rát rao. *Douleur poignante,* Đau xóc hung lắm.

Poignard, *m.* Dao găm, dao giắt, dao bẩy. *Mettre le — sur la gorge,* Ép riết, ép quá ai làm sự gì.

Poignarder, *a.* Đâm bằng dao găm.

Poigne, *f.* Sức mạnh tay, già tay ấn. *Avoir de la—,* Già tay ấn.

Poignée, *f.* Một nắm, một mớ. Cán, chuôi. Tay cầm. Một ít. *Une — de riz,* Một nắm gạo. *(Avec les deux mains),* Một bụm. — *de main,* Một cái bắt tay. — *de sabre,* Cán gươm. *Une —de soldats,* Ít xịt lính, có đâu vài chú lính.

Poignet, *m.* Cổ tay, cườm tay. Cổ tay áo.

Poil, *m.* Lông.—*follet,* Lông mép, lông sởi. *Monter un cheval à—,* Cỡi ngựa trần.

Poilu, ue, *adj.* Có lông, lông lá xồm xàm. || —, *m.* Tiếng hay kêu lính cựu viện giúp mà đánh giặc.

Poinçon, *m.* Cái dùi. Con dao chạm. Dấu đóng vỏ đồ vàng bạc. Cái (cây) trống.

Digitized by Google

Poinçonner, *a.* Đóng dấu, in dấu.—*des bijoux,* Khắc dấu đồ vàng bạc.

Poinçonneuse, *f.* Máy để khoan (dùi) lỗ.

Poindre, *n.* Ló ra, tỏ ra, sáng ra. Nảy ra, mọc lên. *Le jour commence à—,* Sáng ngày ra.

Poing, *m.* Tay nắm lại. *Donner des coups de —,* Đánh đấm, đánh cú, thoi. || *Au fig. Montrer le—,* Hăm he, ngầm dọa.

Point, *adv.* Không, chẳng. *Je ne veux—,* Tôi không muốn.

Point, *m.* Chấm, dấu chấm. Mũi may, mũi kim. Điều, khoản, việc, cuộc. Nơi, chỗ. Hồi, lúc, giờ, khi. — *et virgule,* Chấm phết. — *d'interrogation, d'exclamation,* Chấm hỏi, chấm than. — *de côte,* Đau xóc hông. — *d'appui,* Chỗ dựa. || *En tout—,* Mọi cách, mọi bề, mọi nỗi. *À tel — que...* Cho đến đỗi. || — *de départ,* Đầu, đầu mối việc... || *Quatre points cardinaux,* Bốn hướng trời. || *De— en—,* Kỉ cang, từ điều, từ chút. || *Au — du jour,* Sáng ngày ra, rạng ngày, mâng đông. *Au — de vue,* Theo như. || À—, *loc. adv.* Bằng vè, vừa, phải, nhằm.

Pointage, *m.* Sự day súng mà nhắm. Sự làm (chấm) dấu.

Pointe, *f.* Mũi, mũi nhọn. Đỉnh, đỉnh nhọn. Chót, đỉnh. — *d'une montagne,* Đỉnh núi. *Tailler en—,* Đẽo cho thong, mứt nhọn. *La — du jour,* Rạng ngày.

Pointer, *a.* Đâm, thọc, xóc. Day súng mà nhắm. Chấm. — *un canon,* Day súng mà nhắm. || —, *v. n.* Lên cao. Mọc lên. *Le jour pointe,* Rạng ngày, mặt trời mọc ló ra, mới ló mặt trời.

Pointeur, *m.* Lính day súng nhắm mà bắn. Kẻ chấm sổ.

Pointiller, *a.* et *n.* Chấm nhiều dấu, chấm trứng rận. Hay rầy rà, nói thật mất.

Pointilleux, euse, *adj.* Hay nói thật mất, hay cãi vặt, hay nói nghịch. Hay hờn mát.

Pointu, ue, *adj.* Nhọn, von, vót đầu. || *Au fig.* —, Kẻ hay nói cao kì. *Avoir l'esprit—,* Hay nói cao kì.

Pointure, *f.* Mũi nhỏ để đặt giấy mà in. Cái ni (cỡ) giày.

Poire, *f.* Trái lê. Cái hộp đựng thuốc súng. || *Au fig.* —, Hình mặt người ta.

Poireau *ou* **Porreau,** *m.* Củ kiệu, củ hẹ.

Poirée, *f.* Đại hồng la bồ, bạch hung.

Digitized by Google

Poirier, *m.* Cây lê.

Pois, *m.* Dây đậu, trái đậu, hột đậu.

Poison, *m.* Thuốc độc. *Neutraliser le—,* Giải thuốc độc. || *Au fig.—,* Độc ngôn, lời độc hiểm. *Un mauvais livre est un — dangereux,* Sách xấu là thuốc độc giết linh hồn.

Poissard, e, *adj.* Thô tục, quê kệch. || —, *s. f.* Bạn hàng tôm hàng cá.

Poisser, *a.* Trét chai, tô nhựa, trám.

Poisseux, euse, *adj.* Có nhựa, có chai. Dơ dáy.

Poisson, *m.* Cá, con cá. Tôm cá. Ngư.—*de mer,* Cá biển. — *frais,* Cá tươi. — *avancé,* Cá ươn.

Poissonneux, euse, *adj.* Có cá nhiều. *Rivière poissonneuse,* Sông có cá nhiều.

Poissonnier, ière, *s.* Kẻ bán cá, bạn hàng cá.

Poissonnière, *f.* Đồ nấu cá.

Poitrail, *m.* Ức ngựa, ngực ngựa. Tấm bợ ức ngựa. Đà thả ngang.

Poitrinaire, *adj.* et *s.* Đau ngực, người ho lao.

Poitrine, *f.* Ngực, ức. *Maladie de —,* Đau ngực, bịnh ho lao.

Poivrade, *m.* Đồ gia vị có muối tiêu dầu giấm.

Poivre, *m.* Tiêu, hồ tiêu. *— en grains,* Hột tiêu, tiêu hột. *— d'eau,* Rau răm nhà trời.

Poivrer, *a.* Rắc tiêu, bỏ tiêu. || *Au fig. Poivré,* Mắc quá. Lời đắng, tục tĩu.

Poivrier, *m.* Cây (dây) tiêu. Bình đựng tiêu, ve tiêu.

Poivrière, *f.* Chỗ (vườn) trồng tiêu. Bình, ve đựng tiêu.

Poivren, *m.* Ớt the.

Poivrot, *m.* Hay say rượu.

Poix, *f.* Chai, nhựa thông. Tòng hương.

Polaire, *adj.* Thuộc về địa cực. Ở gần địa cực. *Étoile —,* Sao bắc đẩu.

Pôle, *m.* Địa cực. Đầu trái đất. — *Nord,* Bắc cực. — *Sud,* Nam cực.

Polémique, *adj.* Thuộc về sự cãi lẽ. || —, *s. f.* Sự cãi lẫy cơ vấn. Sự bắt bẻ.

Polémiste, *m.* Kẻ cãi lẫy cơ vấu, kẻ cãi lẽ.

Polenta, *f.* Cháo bột bắp.

Poli, ie, *adj.* Láng, trơn, bóng láng. *Rendre —,* Đánh bóng. || *Au fig.* —, Lịch sự, tử tế, phép tắc, biết phép. *Homme—,* Người biết phép (lịch sự). || —, *s. m.* Sự bóng láng. *Des armes d'un beau —,* Khí giái sáng ngời.

Police, *f.* Chánh sự, cách chấp chánh. Cuộc tuần phòng, cuộc tuần sai.

Digitized by Google

Agent de —, Lính tuần sai. *Commissaire de —*, Quan tuần sai. (Ông cò). *Commissaire central de —*, Đốc việc tuần sai. — *de sûreté*, Cuộc thám sai. Mã tà kín, lính kín. *Salle de —*, Nhà phạt (lính có tội nhẹ). || — *d'assurance*, Tờ (giấy) giao kèo hẳng bảo kê. || — *de caractères*, Một bộ đủ chữ.

Policeman, *m.* Lính tuần thành (sai) bên Hồng mao.

Policer, *a.* Làm cho thuần thục, giáo hóa phong tục. Lập luật phép trị dân.

Polichinelle, *m.* Bổ nhìn có bướu, thằng hề. *Secret de —*, Sự gì ai ai đều biết hết.

Policier, ière, *adj.* et *s.* Thuộc về cuộc tuần sai (thành). Lính tuần sai.

Poliment, *adv.* Cách lịch sự, theo phép.

Polir, *a.* Đánh bóng, giồi cho láng, trau chuốt, giồi mài. — *un aviron*, Chuốt cây chèo. || *Au fig.* —, Giáo hóa phong tục. Sửa. — *un écrit*, Sửa sách vở.

Polissage, *m.* Sự đánh bóng, sự giồi láng, sự làm cho láng.

Polisseur, euse, *s.* Kẻ giồi láng, kẻ đánh bóng.

Polissoir, *m.* Đồ để giồi, để mài. || —, *f.* Đồ để chùi (lau); bàn chải.

Polisson, onne, *s.* Điếm, điếm đàng, đồ chó điếm. Đứa hèn, đứa đáng khinh dể. || —, *adj.* Hoa tình, tục tĩu.

Polissonnerie, *f.* Sự ở điếm đàng, lời nói hoa tình.

Politesse, *f.* Phép lịch sự, sự biết phép, sự tử tế. *Connaître la —*, Biết phép.

Politique, *adj.* Thuộc về chánh sự, về quốc chánh. *Affaires politiques*, Việc chánh sự. *Homme —*, Người hay lo (thạo) việc chánh sự. || —, *s. f.* Phép trị chánh sự. Sự khôn, sự giỏi làm.

Politiquement, *adv.* Theo phép trị nước. Cách giỏi làm, cách quỉ quái diện dảo.

Polka, *f.* Phép nhảy múa kia.

Pollen, *m.* Phấn nhụy hoa (bông).

Polluer, *a.* Làm cho ra dơ, làm cho ố gỉ. Phạm đến (sự, của thánh).

Pollution, *f.* Sự dơ dáy, sự làm cho ra dơ. Sự phạm đến.

Poltron, onne, *adj.* et *s.* Nhát, nhát gan, non gan, luốt lát.

Poltronnerie, *f.* Sự non gan, sự nhát gan.

Polyandre, *adj.* Kẻ có nhiều chồng.

Digitized by Google

Polychrome, *adj.* Có nhiều sắc, gián sắc.

Policopie, *f.* Phép in chữ (bằng xoa xoa).

Polyèdre, *m.* Cái có nhiều mặt bằng.

Polygala, *m.* Viễn chí.

Polygame, *adj.* et *s.* Có nhiều vợ, có nhiều chồng.

Polyglotte, *adj.* et *s.* Nhiều thứ tiếng khác nhau. Người biết nói nhiều thứ tiếng khác nhau.

Polygone, *m.* Hình có nhiều mặt. Trường tập bắn súng, tập ngựa.

Polynème, *m.* Cá chét.

Polype, *m.* Con sứa. Mình phúc ngư. || —, Cục thịt thừa mọc trong lỗ mũi.

Polysyllabe *ou* **Polysyllabique,** *adj.* Có nhiều vần.

Polytechnique, *adj.* Chuyên nhiều nghề nhiều phép. *École* —, Trường dạy nhiều nghề nhiều phép.

Polythéisme, *m.* Đạo thờ (tin) nhiều chúa.

Pommade, *f.* Thuốc cao thơm, sáp thơm. Thuốc dán, thuốc thoa.

Pommader, *a.* Thoa (xức) thuốc thơm. Thoa (xức) thuốc dán.

Pomme, *f.* Trái bình bát, trái bình quả. || —*de terre,* Củ khoai tây. — *cannelle,* Trái mãng cầu. —*d'acajou,* Trái đào lộn hột. || —*de canne,* Đầu ngù gậy. || —*d'arrosoir,* Cái hoa sen vòi thùng tưới. —*d'Adam,* Trái o. || *Au fig.* —*de discorde,* Đều làm cớ sinh sự rầy rà bất thuận nhau.

Pommé, ée, *adj.* Tròn, tròn vo. || *Au fig.*—, Tron, thành. *Faire une sottise pommée,* Làm sự dại quá.

Pommeau, *m.* Ngù, ngù gậy, cục tròn nơi cán gươm, (nơi bá súng, yên ngựa..).

Pommelé, ée, *adj.* Trắng mốc, có đốm. *Cheval* —, Ngựa kim đốm. *Ciel* —, Trời có mây tròn.

Pommer, *n.* Ra bắp, đơm bắp (như cải bắp).

Pommeraie, *f.* Vườn trồng cây tân (cây bình bát).

Pommette, *f.* Gò má.

Pommier, *m.* Cây tân, cây bình bát.

Pompe, *f.* Sự trọng thể, sự sang trọng. *Pompes funèbres,* Sự trọng thể trong đám ma. || Pompes, *s. pl.* Những sự vui chơi giả trá vô ích. *Renoncer au monde et à ses* —, Từ bỏ thế gian và các sự sang trọng vui vẻ nó nữa. || —, *f.* Ống thụt nước, máy rút nước, vòi rồng thụt nước. — *à incendie,* Vòi rồng để chữa lửa.

Pomper, *a.* Thụt lên, rút

Digitized by Google

ièn, (bằng ống thụt, máy). || *Au fig. Le soleil pompe les eaux des rizières*, Mặt trời hút nước ruộng. —, Uống rượu.

Pompeusement, *adv.* Cách oai nghi trọng thể.

Pompeux, euse, *adj.* Trọng thể, oai nghi. *Un — appareil*, Dọn dẹp trọng thể lắm. || *Au fig. Style —*, Văn nói oai nghi.

Pompier, *m.* Lính thụt nước mà chữa lửa.

Pompon, *m.* Cái ngù (bông, lông). — *de coiffure militaire*, Ngù trên nón lính. || *Au fig. Avoir son —*, Say sưa.

Pomponner, *a.* Trang điểm, sửa sang cho đẹp. || SE POMPONNER, *r.* Ăn mặc lịch sự tử tế.

Ponçage, *m.* Sự đánh bóng với đá nổi.

Ponce, *f. Pierre ponce*, Đá nổi, đá nhám.

Ponceau, *m.* Cầu nhỏ, cầu xẽo, cầu một nhịp.

Poncer, *a.* Đánh bóng bằng đá nổi.

Ponction, *f.* Sự chích, sự lể. *Faire une —*, Châm chích.

Ponctualité, *f.* Sự chắc chắn, sự chín chắn. *Être d'une extrême —*, Chín chắn biết chừng nào.

Ponctuation, *f.* Sự chấm câu, phép chấm câu. *Signes de —*, Dấu chấm câu.

Ponctué, ée, *adj.* Về phép chấm câu, có chấm câu. *Ligne ponctuée*, Đàng chấm chấm.

Ponctuel, elle, *adj.* Chín chắn, ân cần, chắc chắn. *Homme —*, Người chắc chắn, ân cần.

Ponctuellement, *adv.* Cách ân cần, cách chắc chắn.

Ponctuer, *a.* Chấm câu.

Pondérable, *adj.* Cân được, nhắc cân được.

Pondération, *f.* Sự nhắc cân cho vừa cho đều. || *Au fig.* —, Sự ăn ở vừa phải. Cách phân quyền cho cân phân.

Pondérer *a.* Cân cho đều. || *Au fig. Un homme pondéré*, Người ăn ở cho vừa phải.

Pondeuse, *adj.* et *s.* Hay đẻ trứng. *Poule —*, Gà mái hay đẻ.

Pondre, *a.* Đẻ trứng. Sinh đẻ. || *Au fig.*—, Bày ra.

Poney, *m.* Thứ ngựa nhỏ con và dài lông. Ngựa nhỏ (như ngựa annam).

Pont, *m.* Cầu, kiều. — *flottant*, Cầu nổi. — *tournant*, Cầu xây, cầu quây. — *volant*, Đòn dày. || — *de navire*, Sân tàu. *Directeur des ponts et chaussées*, Kiểu lộ quản lý. || *Au fig.* —, Ngày làm việc ở giữa hai ngày lễ

Digitized by Google

(thường Nhà nước cũng cho nghỉ ngày đó).

Ponte, *f.* Sự đẻ trứng. Mùa đẻ trứng. Số trứng đẻ.

Ponté, ée, *adj.* Có cầu, có sàn. *Navire —,* Tàu có sàn.

Pontife, *m.* Giáo tông, giám mục. *Le souverain —,* Đức giáo tông.

Pontifical, le, *adj.* Thuộc về giáo tông, về giám mục. *Siège —,* Tòa giáo tông. Chánh phủ tòa thánh. Tòa thánh. || —, *s. m.* Sách lễ phép giáo tông, giám mục.

Pontificalement, *adv.* Theo lễ phép giáo tông, giám mục. *Officier —,* Làm lễ trọng thể.

Pontificat, *m.* Quờn chức giáo tông. Đời đức giáo tông cai trị. *Être élevé au —,* Lên ngôi giáo tông. *Sous le — de Léon X,* Thuở đời Đức thánh Phapha Lêô X cai trị Hội thánh.

Pontifier, *n.* Làm lễ trọng thể. || *Au fig.* —, Ăn nói cách oai nghi.

Pont-levis, *m.* Cầu rút, cầu quày.

Ponton, *m.* Cầu nổi. Ghe ken lại làm cầu.

Pontonnier, *m.* Lính lo việc bắt cầu. Kẻ thâu tiền qua cầu, tiền đò.

Pope, *m.* Thầy cả đạo nước *Russie.*

Popeline, *f.* Hàng bằng chỉ tơ cang lông chiên.

Popote, *f.* Quán; nhà bếp. *Faire —,* Chịu tiền ăn chung.

Populace, *f.* Dân đen, dân hèn, phàm dân, dân dã.

Populaire, *adj.* Thuộc về dân. Được lòng dân, vừa ý dân phục. Kẻ đỏ lòng dân.

Populariser, *a.* Làm cho dân biết, làm cho dân ưa, lấy lòng dân. — *la science,* Làm cho dân sự biết chữ nghĩa và máy móc. || Se—, *r.* Được dân yêu vì, theo. Tràn ra trong thiên hạ.

Popularité, *f.* Sự được lòng dân, sự được dân chuộng. *Augmenter sa —,* Được dân thêm lòng tin cậy nữa.

Population, *f.* Dân, dân sự, dân cư, dân chúng. Người ta.

Populeux, euse, *adj.* Đông người ta, đông dân ở.

Populo, *m.* Dân đen, lũ phàm dân.

Porc, *m.* Heo, con heo, lợn. *Du —,* Thịt heo. || *Au fig.* —, Đứa dơ nhớp và trắc nết. || *Porc-marin,* Cá cúi.

Porcelaine, *f.* Sành, đồ sành, đồ sứ, đồ bát.

Porc-épic, *m.* Con nhím.

Porche, *m.* Tiền đàng. Chỗ che mát trước nhà.

Porcher, ère, *s.* Kẻ chăn heo.

Digitized by Google

Porcherie, *f.* Chuồng heo.
Porcine, *adj. f.* Về heo. *La race —,* Loại heo.
Pore, *m.* Lỗ chơn lông. Lỗ nhỏ cho thông khí, lỗ nhỏ trong da cho rịn mồ hôi. Bì không.
Poreux, euse, *adj.* Có lỗ cho thông khí. Hở, có lỗ, xốp, thưa thịt.
Porphyre, *m.* Cẩm thạch điều, xanh sắc sỏ.
Porreau, *m.* *V.* Poireau.
Port, *m.* Cửa biển, hải môn. Chuyến chở. Tiền chở. Phép dùng. Cách ăn ở. *— de commerce,* Chỗ (bến) tàu buôn đậu. *Payer le —,* Trả tiền chở. *— d'armes,* Phép được dùng súng. *— majestueux,* Cách ăn ở oai nghi. || *Au fig. Arriver à bon —,* Tới nơi bình yên.
Portable, *adj.* Chở được, đem được, gánh được. Mang được, đội được. *Ce pantalon n'est pas —,* Cái quần nầy bận không được.
Portage, *m.* Sự chở, sự gánh.
Portail, *m.* Cửa chánh nhà lớn. Mặt tiền cửa nhà thờ.
Portant, te, *adj. Bien —,* Mạnh khỏe (giỏi). *Mal —,* Khó ở, đau. || —, *s. m.* Quai rương, quai hộp. || À bout —, *loc. adv.* Gần lắm, sát (kề) một bên.
Portatif, ive, *adj.* Dễ đem đi, dễ khiêng gánh. *Autel —,* Đủ đồ làm lễ đem đi mà dùng ở ngoài nhà thờ.
Porte, *f.* Cửa, môn. *— d'entrée,* Cửa ngõ. *Frapper à la —,* Gõ cửa. || *Au fig. —,* Nhà, nhà cửa. *Interdire sa —,* Cấm không cho vô nhà. *Mettre à la —,* Đuổi đi, đuổi ra. *Le jeu est la — de l'enfer,* Sự chơi cờ bạc là cửa địa ngục. *Être aux portes du tombeau,* Gần chết. || De— en —, *loc. adv.* Từ nhà.
Porte-aiguilles, *m.* Ống để kim, bao kim.
Porte-allumettes, *m.* Hộp để thẻ diêm, hộp dựng cây quẹt.
Porte-bannière, *m.* Người cầm cờ.
Porte-cigares, Porte-cigarettes, *m.* Ống để thuốc lá vấn, xòn thuốc. Cái chuôi hút thuốc vấn (thuốc điếu).
Porte-clefs, *m.* Kẻ giữ chìa khóa. Đồ móc chìa khóa.
Porte-crayon, *m.* Quản bút viết chì.
Porte-croix, *m.* Người cầm thánh giá.
Porte-drapeau, *m.* Quan cầm cờ.
Portée, *f.* Lửa đẻ. Lần súng bắn tới đặng. Sự với tới... Đỗi xa vừa... *— de la*

Digitized by Google

voix, Đỗi xa nghe tiếng đặng. — *des notes de musique*, Năm hàng gạch để viết dấu hát. || *Au fig.* —, Sức trí hiểu được. Sức, sức mạnh. *Ceci dépasse ma*—, Sự nầy quá trí tôi.

Porte-enseigne, *m.* Tổng cờ, kẻ cầm cờ.

Porte-épée, *m.* Dây da để nịt gươm.

Porte-étendard, *m.* Quan cầm cờ binh kị.

Porte-étriers, *m.* Dây cột chơn đứng, bả đứng.

Porte-étrivières, *m.* Khóa vuông để xỏ dây bả đứng.

Portefaix, *m.* Kẻ vác, kẻ gánh. cu li. Quân phu, phu đài. Bâm bù.

Portefeuille, *m.* Bì, bao đựng giấy tờ. || *Au fig.*—, Chức quan thượng thơ.

Porte-malheur, *m.* Điềm dữ, triệu bất tường.

Portemanteau, *m.* Giá móc (treo) áo. Con bướm móc áo.

Porte-missel, *m.* Giá sách.

Porte-monnaie, *m.* Túi để tiền bạc.

Porte-mors, *m.* Dây cột hàm thiết với dây cương.

Porte-mousqueton, *m.* Móc khóa để treo súng.

Porte-parole, *m.* Người nói giùm (thế) cho kẻ khác.

Porte-plume, *m.* Cây viết, cộng (cán) viết. Quản bút.

Porter, *a.* — *(Sur la tête)*, Đội. *(Avec une palanche)*, Gánh. *(Sur l'épaule)*, Vác. *(En écharpe)*, Mang. *(Entre les mains)*, Bưng. *(Sur les bras)*, Ẵm. *(À la brassée)*, Ôm. *(À la main)*, Xách. *(À plusieurs)*, Khiêng. *(Sur le dos)*, Cõng. *(Sous le bras)*, Cắp nách. || — *une lettre à qqn*, Đem (đưa, phát, trao) thơ cho ai. || *Au fig.* — *le deuil*, Để tang, để chế. — *ses regards*, Ngó, xem.—*en compte*, Ghi vào sổ. — *la peine de son crime*, Bị phạt vì tội. — *un nom illustre*, Có tên sang trọng. *La terre porte ses fruits*, Đất có sinh lợi. —*qqn au mal*, Xúi giục ai làm sự xấu. — *qqn aux nues*, Khen ai quá lẽ. || —, *n. La traverse porte sur le mur*, Cây đà để trên vách. *Le canon 75 porte à quatre kilomètres*, Súng đồng hiệu 75 bắn tới bốn ngàn thước. || Se—, *r.* — *bien*, Mạnh khỏe.

Porteur, euse, *s.* Người đem. Kẻ khiêng gánh. Quân phu, phu đài. *Chaise à porteurs*. Cái kiệu. *Donner la réponse au* —, Trả lời đưa cho kẻ đem thơ.

Porte-voix, *m.* Ống nói xa, ống vọi.

Portier, ière, *s.* Kẻ coi (giữ) cửa.

Digitized by Google

Portière, *f.* Cửa xe. Màn che gió.

Portion, *f.* Phần, Phần bữa ăn.

Portique, *m.* Sân chầu, hiên (vòm) cửa. Thảo bạc.

Portrait, *m.* Chơn duòng, hình ảnh. Sự giống dạng, giống hệt. *Être le—de son père,* Giống hệt như cha nó.

Portraitiste, *m.* Thợ vẽ hình ảnh.

Portugal, *m.* Nước Bút-tu-ghè.

Posage, *m.* Sự đặt để.

Pose, *f.* Sự đặt để. Cách điệu, bộ tịch. *Une — ridicule,* Cách điệu kì khôi.

Posé, ée, *adj.* Đượm dễ, đề đạm, nghiêm trang, dằm thắm. Rõ ràng, tỏ rõ. *Homme—,* Người dằm trí. *Question bien posée,* Điều hỏi rõ ràng.

Posément, *adv.* Chậm chậm, rón rén. *Marcher—,* Bước đi rón rén.

Poser, *a.* Đặt, để. — *sur la tête,* Để trên đầu.—*la voie,* Đặt đường sắt. || *Au fig.* — *une question,* Hỏi một sự. —*les armes,* Làm hoà, thôi đánh giặc. || —, *v. n.* Làm cách điệu, làm bộ. Chờ. *Il m'a fait —,* Nó bắt tôi chờ. || SE—, *r.* Tặng mình lên.

Poseur, *s.* et *adj.* Kẻ sắp đá, đặt đường sắt. **Kẻ hay** làm bộ tịch.

Positif, ive, *adj.* **Chắc** chắn, rõ ràng. *C'est —,* **Là** đều chắc chắn.

Position, *f.* Địa thế, **nơi,** cho. Bực, dấng bực. **Thế** sự. *La—de la citadelle,* **Địa** thế thành lũy. — *brillante,* Đấng bậc sang trọng. — *difficile,* Thế ngặt.

Positivement, *adv.* **Chắc,** thật, hẳn hòi.

Possédé, ée, *adj.* Bị **hãm,** bị (phải) quỉ ám. **Mê, ghiền.** — *de la passion du jeu,* **Mê** cờ bạc.

Posséder, *a.* Có, **đặng,** được.—*beaucoup de biens,* Có của nhiều || *Au fig.* —, Lảu thông, thông biết. — *l'histoire,* Lảu thông sách sử. || SE POSSÉDER, *r.* Tỉnh tuồng, thìn mình. *Ne pas— de joie,* Vui mừng **phở lở,** nhảy mừng.

Possesseur, *m.* **Tài chủ,** kẻ có của.

Possessif, ive, *adj.* **Chỉ là** của ai, chỉ thuộc về.

Possession, *f.* Sự đặng cua, sự có **của.** Của gia nghiệp. *Nos possessions en Asie,* Các cho thuộc địa cua nước Phalangsa bên phương Đông. || *Prendre— de...* Nhận lấy, lãnh

Possessionnel, elle, *adj.* *Acte —,* Tờ giấy **chứng** nhận mình có của.

Digitized by Google

Possibilité, *f.* Sự có lẽ đặng.

Possible, *adj.* Có lẽ (thế) đặng. *C'est* —, Có lẽ. *Faire son* —, Làm hết sức, ra sức. || *Au* —, *loc. adv.* Hết sức, quá lẽ.

Postal, e, *adj.* Thuộc về trạm, về cuộc nhà thơ. *Service* —, Việc nhà thơ. *Colis* —, Gói đồ gởi theo trạm thơ.

Postcommunion, *f.* Kinh mùa lễ đọc sau khi chịu Mình thánh Chúa.

Postdater, *a.* Đề ngày muộn (sụt) lại sau.

Poste, *f.* Nhà thơ, trạm, cung trạm. Xe thơ. *Agent des postes,* Trạm phu. *Mettre (une lettre) à la* —, Bỏ (thùng) thơ. *Administration des Postes et Télégraphes,* Sở nhà thơ cùng điện báo.

Poste, *m.* Đồn, đồn bảo. Chỗ linh canh (nhựt). — *frontière,* Đồn thủ. *Relever un* —, Đổi phần (phiên) canh. — *de police,* Trại linh tuần thành. Phòng tuần sai. || *Au fig.* —, Chức phận. Sở làm, chỗ làm việc. *Quitter son* —, Bỏ (dồi) sở mình làm. — *de combat,* Chỗ đánh giặc.

Poster, *a.* Đặt đứng (chỗ kia chỗ nọ). — *une sentinelle,* Đặt tên linh nhựt. || Se poster, *r.* Rình mò,

Postérieur, eure, *adj.* Sau. *La partie postérieure,* Đàng sau, phía sau. || —, *m.* Đít.

Postérieurement, *adv.* Sau.

Postérité, *f.* Con cháu, miêu dệ, hậu lai. *Laisser à la* —, Để lại cho kẻ hậu lai.

Posthume, *adj.* Sinh ra sau khi cha chết rồi. In ra sau khi kẻ chép chết rồi. *Ouvrage* —, Sách in ra sau khi người chép đã chết rồi.

Pastiche, *adj.* Giả, mượn. *Barbe* —, Râu giả.

Postier, *m.* Ngựa trạm. Người đi thơ, trạm phu.

Postillon, *m.* Kẻ đánh xe trạm.

Postcolaire, *adj.* Ở ngoài giờ học. Khi ra khỏi trường rồi.

Post-scriptum, *m.* Lời gạnh (viết) thêm sau (khi đã ký tên rồi).

Postulant, te, *s.* Kẻ xin (việc gì...). Kẻ xin vào tập ở nhà dòng, nhà phước.

Postuler, *a.* Xin, nài xin. — *une faveur,* Xin làm ơn.

Posture, *f.* Bộ, nết, cách điệu. — *arrogante,* Bộ kiêu hãnh.

Pot, *m.* Nồi, trả. Bình, hũ, vò. — *à eau,* Bình dựng nước. — *de chambre,* Bình tiểu. || *Au fig.* — *pourri,*

Digitized by Google

Nhiều thứ thịt, rau nấu xào. *Chanter des pots pourris*, Hát bài bắt vần.

Potable, *adj.* Uống được. Lỏng. *Eau —*, Nước uống được.

Potage, *m.* Cháo, canh.

Potager, *m.* Vườn rau cỏ, vườn cây trái.

Potager, ère, *adj.* Đồ trồng trong vườn rau cỏ. Đồ ăn được. *Plantes potagères*, Rau trồng trong vườn.

Potasse, *f.* Diêm cường trắng. Tinh tro, phấn tro, giam sa.

Pot-au-feu, *m.* Canh thịt nấu ninh.

Pot-de-vin, *m.* Tiền thưởng ngoài.

Poteau, *m.* Cột cặm. Trụ, cột gia hình. *—de lanterne*, Cột (trụ) lồng đèn. *— télégraphique*, Cột dây thép.

Potée, *f.* Một nồi, đầy một nồi. Thiếc đốt để đánh bóng. Đất làm khuôn (thợ đúc).

Potelé, ée, *adj.* Mập mạp, nùi nụi, đầy đặn. *Enfant—*, Trẻ nhỏ nùi nụi.

Potence, *f.* Cột gia hình. Cột thắt cổ. Giá tréo để treo đồ. || *Au fig. Gibier de—*, Đồ du côn đáng chết treo.

Potentat, *m.* Hoàng đế, vua nước lớn. || *Au fig.—*, Người làm bộ oai, bộ phách.

Poterie, *f.* Đồ gốm, đồ sành. Lò gốm. Nghề làm đồ gốm.

Poterne, *f.* Cửa ngách đồn làm dưới hào.

Potiche, *f.* Đồ sành của Tàu hay là Nhựt Bổn làm.

Potier, *m.* Thợ gốm, người bán đồ gốm.

Potin, *m.* Lời nói thêm nói thừa. Tiếng om sòm. *Faire du—*, La (làm) om sòm.

Potiner, *n.* Làm om sòm, làm rùm. Nói hành nói tỏi.

Potion, *f.* Thuốc thang, thuốc uống. *Préparer une —*, Sắc thuốc.

Potiron, *m.* Bí đao, bí rợ.

Pou, *m.* Con chí, con chấy. Con rận.

Pouacre, *adj.* Dơ dáy, nhớp nhúp.

Pouah! *int.* Gớm quá! ghét quá!

Poubelle, *f.* Thùng đựng rác.

Pouce, *m.* Ngón cái. || *Au fig. Un — de terre*, Miếng đất, tấc đất. *Se mordre les pouces*, Tiếc quá, trách mình lắm. *Manger sur le—*, Ăn hối hả lật đật. *Mettre les pouces*, Chịu thua, chịu phục, thối lui.

Poucettes, *f. pl.* Thử kềm để kẹp hai ngón cái tội nhơn.

Digitized by Google

Pou-de-soie, *m.* Hàng lụa thường.

Poudre, *f.* Bụi, bụi tro, bột. *Sucre en —,* Đường cát.—*à canon,* Thuốc súng. || *Au fig. Jeter de la — aux yeux,* Lường gạt, lừa dối. *Vif comme la—,* Mỗi chút mỗi nổi nóng. *N'avoir pas inventé la—,* Không có trí khôn bao nhiêu = ít trí. *Mettre le feu aux poudres,* Tập lập làm nguy.

Poudrer, *a.* Rắc bột phấn, giồi phấn.

Poudrerie, *f.* Chỗ làm thuốc súng.

Poudrette, *f.* Phần tán ra làm bột làm phân.

Poudreux, euse, *adj.* Có nhiều bụi, đầy những bụi. *Chemin—,* Đường có nhiều bụi.

Poudrier, *m.* Kẻ làm thuốc súng. Ống (hộp) cát để chặm mực.

Poudrière, *f.* Kho thuốc súng. Hộp đựng thuốc súng.

Pouffer, *n. Pouffer de rire,* Cười hả hả, cười rần.

Pouilleux, euse, *adj.* et *s.* Có chí, có rận. Người hèn mạt, bần cùng.

Poulailler, *m.* Chuồng (bủ) gà. Kẻ bán gà. Sân cao hơn trong nhà hát.

Poulain, *m.* Ngựa dực con.

Poularde, *f.* Con gà mái nuôi nản (nuôi cho mập).

Poule, *f.* Gà mái. —*sultane,* Chim trích. — *d'eau,* Gà nước. — *sauvage,* Gà rừng. || *Au fig. — mouillée,* Nhát gan, non gan. *Avoir la chair de —,* Rởn (nổi) ốc. *Lait de—,* Tròng đỏ trứng gà trộn với đường khuấy trong nước sôi.

Poulet, *m.* Gà con, gà giò. || *Au fig.—,* Thơ ve văn.

Poulette, *f.* Gà mái con.

Pouliche, *f.* Ngựa cái con.

Poulie, *f.* Cái róc rách, cái rổ rễ.

Pouliner, *s.* Ngựa đẻ.

Poulinière, *adj.* et *s.* Ngựa cái nuôi để giống.

Pouliot, *m.* Tiểu bạc hà. || —, Cái trục nhỏ sau xe.

Poulpe, *m.* Mình phúc ngư.

Pouls, *m.* Mạch, mạch lạc. *Tâter le—,* Coi mạch, bắt (chẩn) mạch. || *Au fig. Tâter le — à qqn,* Dò (thử) ý người nào. *Se tâter le—,* Suy đi xét lại rồi mới quyết định.

Poumon, *m.* Phổi, phế.

Poupard, *m.* Con nít to mập. Đồ hình con nít chơi.

Poupe, *f.* Đàng sau lái, lái tàu. || *Avoir le vent en—,* Gió xuôi. May.

Poupée, *f.* Hình đồ con nít chơi. Con nộm, thằng phồng. || *Au fig. —,* Con gái trang điểm lắm.

Poupon, onne, *adj.* Con nít mập tròn.

Digitized by Google

Pouponnière, *f.* Nhà nuôi con nít nhỏ.

Pour, *prép.* Vì, bởi vì. **Cho,** mà, thay vì, thế vì. Về sự, bằng về... — *ses crimes,* Vì tội nó. — *jouer,* Để mà chơi. *Donner — rien,* Cho không. || POUR LORS, *loc. adv.* Khi ấy. || POUR QUE, *loc. conj.* Cho đặng... Cho mà... || —PEU QUE, *loc. adv.* Dầu ít thể nào cũng... || POUR, *s. m. Le — et le contre,* Sự phải trái.

Pourboire, *m.* Tiền cho thêm mà thưởng.

Pourceau, *m.* Con heo, con lợn. || *Au fig.* —, Đứa mê xác thịt.

Pour-cent, *m.* Phần tiền lời, tiền huê hồng.

Pourchasser, *a.* Đuổi theo, theo bắt, bắt bớ.

Pourfendeur, *m.* Kẻ chém sả hai ra. || *Au fig.*—, Đứa làm phách.

Pourfendre, *a.* Sả hai, chém một gươm sả hai.

Pourlécher, *a.* Liếm hết cả. || SE POURLÉCHER, *r.* Liếm môi mép.

Pourparler, *m.* Sự bàn luận việc gì với nhau. Thương nghị.

Pourpier, *m.* Rau sam. Mả xỉ hiện.

Pourpre, *f.* Sắc điều cháy, sắc tía. Hàng sắc tía. *La — romaine,* Chức đức ông Cardinalê. || —, *adj.* Màu điều, sắc tía. || —, *s. m. Le pourpre,* Bịnh nặng nổi dát nơi da.

Pourpré, ée, *adj.* Màu điều, sắc tía. || *Fièvre pourprée,* Bịnh rét nổi dát nơi da.

Pourquoi, *conj.* et *adv.* Sao, sao mà, cớ sao. Vì làm sao? lẽ nào? — *celà?* Sao vậy? *C'est —,* Bởi vậy. bởi đó cho nên. || —, *s. m.* Cớ, lẽ. *Ignorer le — et le comment,* Không biết cớ sao vậy.

Pourri, ie, *adj.* Hư nát mục, thúi tha; mốc. Bở rệt. *Bois —,* Củi mục. *Poisson —,* Cá ươn. *Fruit —.* Trái úng. || *Au fig. Peuple —,* Dân hư.

Pourrir, *n.* Mục đi, hư, đi mốc, nát, thúi. Ươn, úng. *— sur pied,* Đén, tim. || *Au fig. — dans le vice,* Cứ thọc lòng mê tội lỗi. || —, *v. a.* Làm cho hư, làm cho mốc (mục). *L'humidité pourrit le bois,* Khí ướt làm cho cây mục đi.

Pourrissoir, *m.* Thùng bỏ giẻ rách ngâm nước mà làm giấy.

Pourriture, *f.* Sự mục nát, sự thúi tha. *Sentir la —* Thúi quá.

Poursuite, *f.* Sự theo bắt, sự chạy theo, sự đuổi

Digitized by Google

(rượt) theo. || *Exercer des poursuites contre qqn*, Đi kiện người nào. || *Au fig.* —, Lo lắng cho dặng sự gì. *S'acharner à la — d'une idée*, Riết cứ theo ý đó mà thôi.

Poursuivant, te, *s.* Kẻ đeo đuổi. Kẻ đi kiện, kẻ tiên cáo.

Poursuivre, *a.* Theo bắt, đuổi (rượt) theo, đeo theo. — *les voleurs*, Đi theo bắt ăn trộm. || *Au fig.* —, Bắt bớ, khuấy rầy. Cứ, cứ mãi. — *en justice*, Đi kiện. — *une entreprise*, Cứ lo một việc. — *une dignité*, Lo hết sức cho dặng chức tước.

Pourtant, *adv.* Nhưng mà, song le, vậy.

Pourtour, *m.* Vòng quanh, vòng chung quanh.

Pourvoi, *m.* Sự kêu án, sự phúc án. — *en grâce*, Đơn xin ơn tha hay là giảm.

Pourvoir, *n.* Lo cho, phòng, dự phòng, cụ bị. — *à l'avenir*, Lo phòng về sau, lo hậu. *Pourvu de...* Đề nươm, có nươm. *Maison toujours pourvue de friandises*, Trong nhà bánh trái đề nươm luôn. || —, *v. a.* Sắm sửa, kiên cố. — *les élèves de vêtements*, Sắm quần áo cho học trò. || *Se pourvoir de...* Sắm sửa. — *en cassation*, Qui đơn kêu lên tòa đại lý viện.

Pourvoyeur, euse, *s.* Kẻ chịu mời các đồ dùng trong nhà nào.

Pourvu que, *loc. conj.* Miễn là. — *il reste*, Miễn là nó chịu ở lại.

Poussah, *m.* Con lật đật.

Pousse, *f.* Mụt cây nứt ra, mụt cây mọc ra. — *de bambou*, Măng tre. || —, Bịnh ngựa thở hào hển, bịnh hen.

Poussée, *f.* Sự đẩy, sự xô, sự đè.

Pousse-pousse, *m.* Xe kéo.

Pousser, *a.* Đẩy, xô. Thúc, giục, dụ, dỗ. — *une porte*, Xô cửa. — *le peuple à la révolte*, Giục dân dấy loạn. *Poussé vers la rive*, Giạt vào bờ. || —, *v. n.* Mọc, mọc lên, lên chồi. Đi tới (đến). *Cet arbre pousse bien*, Cây nầy mọc lên tốt. — *des racines*, Đâm (châm) rễ. — *jusqu'au marché*, Đi tới chợ.

Poussière, *f.* Bụi, bụi tro, trần ai, bột, mạt. *Secouer la* —, Giũ bụi. *Réduit en*—, Tán nát, ra mạt. || *Au fig. Mordre la* —, Tử trận.

Poussiéreux, euse, *adj.* Đầy bụi, có nhiều bụi.

Poussif, ive, *adj.* Hen, có bịnh hen, kéo hen. *Cheval* —, Ngựa hen. || *Au fig.*—, Nghẹt khó thở.

Digitized by Google

Poussin, *m.* Gà con mới nở.

Poussoir, *m.* Nút nhận.

Poutre, *f.* Đà, cây đà; xà, cây xà.

Poutrelle, *f.* Cây đà nhỏ. Đòn tay.

Pouvoir, *n.* et *a.* Đặng, được, nổi. Có thể được, có phép. *Tu peux t'en aller,* Mầy về (đi) được. *Je ne peux pas soulever cette pièce,* Tôi dở cây nầy không nổi. *N'en — plus...* Hết sức. || SE POUVOIR, *r.* Đặng, được. Có lẽ được. *Il se peut qu'il revienne,* Có lẽ nó về.

Pouvoir, *m.* Sức, sức mạnh. sức lực. Phép, quờn (quyền) phép, phép tắc. *Travailler de tout son —,* Làm việc hết sức mình. *Avoir le — d'agir ainsi,* Có phép làm vậy. *Donner pleins pouvoirs,* Ban phép rộng. || *— spirituel,* Phép Hội thánh. *— temporel (civil),* Phép đời, quyền dương gian. *— judiciaire,* Phép tòa.

Prairie, *f.* Đồng cỏ, ruộng cỏ.

Praline, *f.* Hạnh đào rim đường.

Praticable, *adj.* Làm đặng, giữ đặng, dùng được. Đi được. *Chemin —,* Đàng đi được.

Praticien, *m.* Kẻ thông luật. Thầy thuốc giỏi. Kẻ thạo nghề.

Pratiquant, te, *adj.* Kẻ giữ phép đạo.

Pratique, *f.* Thói tục. Mối hàng. Sự giữ. Sự từng trải, sự thạo việc. Sự mưu mật với nhau. *Entretenir des pratiques avec l'ennemi,* Có âm mưu với kẻ nghịch. *La — de la religion,* Sự giữ đạo. *Mettre une résolution en —,* Giữ lời hứa. *Avoir la — des affaires,* Thạo việc đời.

Pratique, *adj. Règlement —,* Lề luật giữ được. *De façon —,* Cách tiện.

Pratiquement, *adv.* Xét thường, theo việc làm, cách ra việc làm.

Pratiquer, *a.* Làm ra, thi hành. Giữ, tập giữ. Quen, làm quen với. *—la religion,* Giữ đạo. *—la médecine,* Làm thầy thuốc. *— les gens de bien,* Quen lớn với người tử tế. || *— une ouverture,* Trổ lỗ, xoi lỗ.

Pré, *m.* Đồng cỏ nhỏ.

Préalable, *adj.* Phải nói (xét, làm) trước đã. *Question —,* Đều phải nói ra trước. || AU PRÉALABLE, *loc. adv.* Trước hết.

Préalablement, *adv.* Trước hết.

Préambule, *m.* Dẫn đầu, tiên dẫn, tựa dẫn. Lời mở đầu bài.

Digitized by Google

Préau, *m.* Sân.—*de récréation,* Sàn chơi.

Préavis, *m.* Lời bảo trước hết.

Prébende, *f.* Tiền lộc, bổng lộc cấp cho thầy Canônicô *(Chanoine).*

Prébendé, ée, *adj.* et *s.* Thầy cả *(chanoine)* được ăn bổng lộc.

Précaire, *adj.* Tạm, tạm gởi, không chắc. *Autorité —,* Quyền phép ăn trợt. *Existence —,* Đấng bực không chắc.

Précaution, *f.* Sự lo liệu trước, sự dè giữ, sự dự phòng. *Précautions oratoires,* Lời giảng dạy cách khôn ngoan cho người ta chịu. *Faire avec —,* Làm cho cẩn thận, làm cho khéo.

Précautionné, ée, *adj.* Đã lo (tính) mọi sự trước.

Précautionner, *a.* Bảo ai lo trước (lo giữ mình). || Se précautionner, *r.* Lo trước, lo giữ mình. — *contre le soleil,* Giữ mình cho khỏi trúng thử.

Précédemment, *adv.* Trước, khi trước, khi xưa, hồi trước, trước đây, mới đây.

Précédent, te, *adj.* Trước. *Le jour—,* Ngày trước. || *—, s. m.* Việc (gương) trước. *Évoquer un—pour...* Nương việc trước mà...

Précéder, *a.* Đi trước. Ở trước. *Ordinairement le vent précède la pluie,* Thường có gió trước mưa. || *—, v. n.* Lấn hơn, trỗi hơn.

Précepte, *m.* Điều răn, luật điều, luật phép. Giải răn. Lời dạy dỗ, lời răn khuyên. *Les dix préceptes divins,* Mười giải răn Chúa.

Précepteur, trice, *s.* Thầy dạy dỗ, thầy giáo, thầy. Sư phụ.

Préceptorat, *m.* Chức thầy dạy.

Prêche, *m.* Bài (lời) giảng thầy lạc đạo (*protestant*).

Prêcher, *a.* Giảng, giảng dạy. Dạy dỗ, khuyên bảo, rao truyền. — *la religion,* Giảng đạo. — *la patience,* Khuyên giữ lòng nhịn nhục. || *—, v. n.* — *d'exemple,* Lấy gương mà giảng dạy.—*dans le désert,* Giảng mà không ai thèm nghe.

Prêcheur, euse, *s.* Kẻ giảng giải. Kẻ hay quở trách. *Frères prêcheurs,* Thầy dòng ông thánh Đôminicô.

Précieuse, *f.* Đờn bà cách điệu.

Précieusement, *adv.* Cách kĩ càng. Cách quí báu. *Garder — un livre,* Giữ sách kĩ càng lắm.

Précieux, euse, *adj.* Quí

Digitized by Google

báu, trọng, châu báu. *Objet —*, Đồ qui. *Pierre précieuse*, Ngọc, ngọc thạch. *Souvenir très —*, Của để nhớ mình lấy làm trọng làm. || *Au fig. Manières précieuses*, Bộ tịch nhỏng nhảnh.

Précipice, *m.* Vực sâu, huyệt, nơi hẳm. || *Au fig.* —, Sự cực dữ, sự tai nạn. *La débauche l'entraîne dans le —*, Sa mê tửu sắc làm nó hư thân.

Précipitamment, *adv.* Cách vội vã, lật dật. *Entrer —*, Vội vô nhà.

Précipitation, *f.* Sự vội vã, sự lật dật, sự làm giục tốc. || —, Sự lóng xuống, sự lóng cáu (cặn).

Précipité, ée, *adj.* Lật đật, vội vã, vội vàng. Bị xô xuống. || —, *s. m.* Cáu, cặn.

Précipiter, *a.* Xô xuống, nhận xuống. Hối hả, thúc giục. — *dans la mer*, Xô xuống biển. — *le pas*, Bước mau chơn, đi mau. || Se PRÉCIPITER, *r.* Gieo mình xuống, nhào xuống; xông vào, xốc tới; chụp lấy. — *sur l'ennemi*, Xốc vào giặc. — *dans les bras de sa mère*, Chạy vô lòng mẹ=mẹ con ôm nhau.

Précis, se, *adj.* Hẹn, kì, đúng. Hẳn hòi, chắc chắn. *À six heures précises*, Đúng giờ thứ sáu. *Demande précise*, Lời hỏi rõ ràng hẳn hòi. || —, *s. m.* Vắn, tắt, tóm. — *d'histoire d'Annam*, Sách tóm lại sử nước Annam.

Précisément, *adv.* Hẳn chắc.

Préciser, *a.* Hẹn, định. Nói hẳn hòi. — *le jour et l'heure*, Định chắc ngày giờ.

Précision, *f.* Sự chắc chắn, sự hẳn hòi.

Précité, ée, *adj.* Đã trưng ra trước.

Précoce, *adj.* Sớm, chín sớm. *Riz —*, Lúa sớm. *Intelligence —*, Sự khôn sớm.

Précocité, *f.* Sự sớm quá.

Précompte, *m.* Số tính trước mà trừ.

Préconcevoir, *a.* Nghĩ ra trước, hiểu trong trí trước.

Préconçu, ue, *adj.* Đã nghĩ trước, đã có sẵn trong trí. *Idées préconçues*, Ý đã nghĩ trước rồi. In trí.

Préconisation, *f.* Sự khen lắm, sự tưng trọng lắm.

Préconiser, *a.* Khen, tưng trọng lắm.

Précurseur, *adj.* et *s.* Kẻ đi trước mà đem tin, kẻ nạt đàng. || *Signe —*, Điềm (dấu) chỉ, triệu, mòi.

Prédécédé, ée, *adj.* et *s.* Kẻ chết trước người khác.

Prédécesseur, *m.* Kẻ ở trước, kẻ có chức trước, kẻ cựu.

Prédénommé, adj. Kẻ đã nói trước.

Digitized by Google

Prédestiné, ée, *adj.* et *s.* Kẻ Chúa đã chọn trước cho dặng thanh nhàn đời đời.

Prédéterminer, *a.* Chúa xui khiến lòng người ta trước.

Prédicant, *m.* Thầy giảng đạo lạc *(protestant)*.

Prédicateur, trice, *s.* Kẻ giảng, thầy giảng dạy (trong nhà thờ).

Prédication, *f.* Sự giảng dạy. Bài giảng.

Prédiction, *f.* Sự nói tiên tri. Lời tiên tri.

Prédilection, *f.* Sự ưa hơn. *Avoir de la—pour cet enfant,* Ưa con trẻ nầy hơn trẻ khác.

Prédire, *a.* Nói trước, bảo trước, nói tiên tri. — *la victoire,* Nói trước sẽ thắng trận.

Prédisposer, *a.* Mở lối, mở dịp sẵn; làm cớ, làm cho phải. — *à une maladie,* Làm cho phải mang bịnh.

Prédisposition, *f.* Sự tự nhiên chịu về sự kia sự nọ. Tài hay.

Prédominance, *f.* Sự trổi hơn, sự lấn hơn.

Prédominant, te, *adj.* Hơn, trổi, trọng hơn. *Vertu prédominante,* Nhơn đức trổi hơn nhơn đức khác.

Prédominer, *n.* et *a.* Trổi hơn, lấn hơn, tót khỏi. *Le vice prédomine trop souvent,* Thường người ta có nết xấu nhiều hơn có nhơn đức.

Prééminence, *f.* Sự trổi hơn, sự trượng hơn. Sự ngồi trên. *Avoir la — sur les autres,* Ăn trên ngồi trước kẻ khác.

Prééminent, te, *adj.* Trổi hơn, lấn hơn, trọng hơn. *La charité est une vertu prééminente,* Đức yêu người là một nhơn đức trọng hơn nhơn đức khác.

Préemption, *f. Droit de—,* Phép được mua (cái gì) trước kẻ khác.

Préétablir, *a.* Lập trước, hẹn trước.

Préexistence, *f.* Sự có ra trước. *La — de l'âme,* Sự linh hồn có trước xác.

Préexister, *n.* Có ra trước.

Préface, *f.* Tựa, tự. Tiểu dẫn.—*d'un livre,* Tựa sách. || —, Kinh gần nửa mùa lễ.

Préfectoral, ale, *adj.* Thuộc về quan phủ. *Arrêté —,* Lịnh phủ đường.

Préfecture, *f.* Phủ, chức quan phủ. Phủ doãn, cung phủ. Phủ hạt. *Hôtel de la —,* Dinh quan phủ.

Préférable, *adj.* Hơn, tốt hơn, chuộng hơn, quí hơn. *La vertu est— à l'or,* Nhơn đức là quí hơn vàng.

Préférence, *f.* Sự chuộng (sự ưa) hơn, sự lấy làm

Digitized by Google

hơn. Dấu thương hơn, đấu trọng hơn.

Préférer, *a.* Lấy làm hơn, chuộng hơn, trọng hơn. Thà. — *le vin à l'eau.* Ưa rượu hơn nước. *C'est mon enfant préféré,* Nó là con yêu dấu hơn.

Préfet, *m.* Phủ, quan phủ, tri phủ. — *maritime,* Hải phòng phủ doãn quan. — *de police,* Tổng tuần lý, đốc việc tuần sai.

Préfixer, *a.* Định, hẹn, chỉ trước.

Préhension, *f.* Sự cầm lấy, sự nắm lấy.

Préhistorique, *adj.* Thuở xưa chưa chép sử ký, trước hồi có sử ký.

Préjudice, *m.* Sự hại, sự thiệt hại. *Porter —,* Làm hại. *Au — de la vérité,* Nghịch sự thật.

Préjudiciable, *adj.* Thiệt hại, hay sinh hại.

Préjudicier, *a.* Làm hại, làm thiệt hại.

Préjugé, *m.* Sự đoán vội. Điều đã in trí sẵn.

Préjuger, *a.* Định chừng trước, đoán vội. Phân đoán trước làm mẫu cho được phân xét cho rồi.

Prélasser, (Se) *r.* Bán dạng, lập nghiêm. Ngồi, nằm cách coi bộ sướng lắm

Prélat, *m.* Kẻ có chức trọng trong Hội thánh. Đấng Giám mục.

Prélature, *f.* Chức trọng trong Hội thánh.

Prêle *ou* **Presle,** *m.* Cây mộc tặc.

Prélèvement, *m.* Sự thâu một phần trước đã. Sự lấy đầu, sự xâu.

Prélever, *a.* Thâu một phần trước đã, lấy đầu, lấy xâu.

Préliminaire, *adj.* Tiền dẫn, dẫn trước, nói trước (mà giải). *Discours —,* Lời dẫn trước. || —, *s. m. Préliminaires de la paix,* Sơ hòa ước.

Prélude, *m.* Sự hát giạo, sự đánh giạo đờn, sự đảo dây đờn. Mòi, mánh. || *Au fig.—,* Mòi. *Les éclairs sont le — des orages,* Trời chớp nhiều là mòi dông tố.

Préluder, *n.* Hát giạo trước, gảy giạo đờn. || *Au fig.—,* Mở đầu, giáo đầu.

Prématuré, ée, *adj.* Sớm quá. *Fruit —,* Trái chín sớm. || *Au fig. Mort prématurée,* Chết sớm (vội), chết yểu.

Prématurément, *adv.* Sớm quá.

Préméditation, *f.* Sự suy nghĩ trước. *Avec —,* Cố ý, tiềm tâm.

Préméditer, *a.* Suy nghĩ trước, cố ý, tiềm tâm.

Prémices, *f. pl.* Của đầu

Digitized by Google

hết, trái đầu mùa. *Les—de la moisson*, Lúa đầu mùa.

Premier, ière, *adj.* Thứ nhứt, đầu hết, trước hết. *Le — homme*, Người đầu hết. *Matières premières*, Đồ vật còn nguyên chưa làm thành ra đồ vật khác. || —, *m. Il est le—*, Nó là thứ nhứt. *Habiter au—*, Ở tầng thứ nhứt.

Premièrement, *adv.* Đầu (trước) hết, nhứt là, thứ nhứt.

Premier-né, *m.* Con đầu lòng, con so.

Prémisses, *f. pl.* Hai lẽ nền (đầu) câu luận.

Prémunir, *a.* Lo liệu trước, phòng hậu, che chở. — *contre la faim*, Lo cho khỏi đói. || SE PRÉMUNIR, *r.* Phòng bị, dự bị, giữ mình, hộ thân.

Prenable, *adj.* Lấy đặng, bắt đặng.

Prendre, *a.* Lấy, bắt lấy, cầm lấy. — *un livre*, Lấy một cuốn sách. — *injustement*, Ăn gian.—*une potion*, Uống thuốc. — *ses habits*, Mặc áo quần. — *le chemin de...* Đi đàng... — *avec soi*, Đem theo.—*à témoin*, Phân chứng. — *un serviteur*, Mướn đầy tớ. *Vous viendrez me —*, Anh đến rước tôi. — *au vol*, Xớt lấy, xớt đi. — *qqn pour un...* Cầm người nào bằng... — *ses mesures*, Liệu thế, lo liệu. —*garde à*, Gìn giữ, giữ coi. — *la fuite*, Trốn. — *femme*, Cưới vợ. — *la mouche*, Nổi quạu, hờn.—*le voile*, Đi tu, ở nhà phước.— *son temps*, Chuyển vần. — *son parti*, Cực chẳng đả phải chịu.—*congé*, Từ giả. || —, *v. n.* — *à la gorge*, Gắt cổ.—*racine*, Đâm (châm) rễ. *Le lait a pris*, Sữa đặc lại. *La rivière prend*, Rạch nước đông đặc lại. || *Au fig. Ce livre prendra*, Sách nầy sẽ bán đắt. || SE PRENDRE, *r.* Bị móc, bị kéo, bị vướng. *S'en prendre à qqn*, Đổ thừa cho ai. *Se prendre de vin*, Say rượu. *S'en prendre à soi-même*, Trách mình. — *de querelle*, Đánh lộn.

Preneur, euse, *s.* Kẻ thuê, kẻ mướn. Kẻ mua, kẻ chịu mua.

Prénom, *m.* Tên thánh, thánh hiệu.

Préoccupation, *f.* Sự lo lắng, sự mắc lo, sự chăm chỉ.

Préoccupé, ée, *adj.* Lo lắng, chăm chỉ.

Préoccuper, *a.* Lo, chăm chỉ, đem trí lo lắng. *Cette question le préoccupe*, Nó mắng lo về việc đó. || SE PRÉOCCUPER, *r.* Mắc lo, mắng lo.

Digitized by Google

Préopiner, *n.* Tưởng (nghĩ) trước kẻ khác.

Préparateur, trice, *s.* Kẻ sắm sửa, kẻ dọn.

Préparatif, *m.* Sự dọn dẹp. Sự sắm sửa. *Faire ses préparatifs de retour,* Sắm sửa trở về nhà.

Préparation, *f.* Sự dọn dẹp. Sự sắm sửa, sự lo trước. *Sans —,* Không dọn trước, không lo trước. — *d'un médicament,* Chế thuốc. *La — des aliments,* Nấu (dọn) đồ ăn.

Préparatoire, *adj.* Để mà dọn trước. *École —,* Trường sơ học.

Préparer, *a.* Dọn dẹp, sắm sửa, sửa soạn. — *la table,* Dọn bàn, dọn cơm. — *qqn à mourir,* Giúp ai chết lành. — *un sermon,* Dọn bài giảng. || Se préparer, *r.* Dọn mình, sắm sửa, sửa soạn. *Se préparer à sortir,* Sửa soạn đi. — *à mourir,* Dọn mình chết.

Prépondérance, *f.* Sự mạnh hơn, sự trọng hơn, sự mạnh thế hơn. Quyền hơn.

Prépondérant, te, *adj.* Trọng hơn, mạnh hơn, có quyền trên. *Voix prépondérante,* Lời nói mạnh thế hơn.

Préposé, ée, *adj.* et *s.* Kẻ áp việc, kẻ áp tắc, kẻ thị sự. — *de la douane,* Tào cáo sở thuế ngoại ngạch.

Préposer, *a.* Đặt (bầu, cử) ai mà cai việc gì.

Préposition, *f.* Tiền văn. Tiếng đặt giữa hai tiếng mà kết nghĩa.

Prérogative, *f.* Ơn tư, phép riêng, phép rộng.

Près, *adv.* Gần, gần gũi. — *de moi,* Gần tôi. || Près de... *loc. adv.* Gần, hầu, hòng. Ước chừng, ước non. *Soleil — se coucher,* Mặt trời xen lặn. — *mourir,* Gần (hòng) chết. *À peu près,* Ước chừng. *À cela —,* Chẳng thèm vậy đâu. *À beaucoup —,* Chút nữa thì... || *De près,* Gần. *Tirer —,* Bắn gần. *Serrer qqn —,* Theo bắt ai hung lắm.

Présage, *m.* Điềm, mời. Dấu chỉ trước. *Heureux —,* Điềm tốt, điềm lành. Kiết triệu.

Présager, *a.* Bàn điềm, chỉ điềm. Đạc chừng, đoán trước. Bói. — *un malheur,* Bàn điềm rủi ro, bàn điềm dữ.

Presbyte, *adj.* et *s.* Làn: con mắt. Viễn thị.

Presbytère, *m.* Nhà thầy bổn sở (cha sở) coi họ.

Presbytérianisme, *m.* Phe đạo lạc chịu thầy linh mục mà thôi.

Prescience, *f.* Sự thông biết trước.

Digitized by Google

Prescient, te, *adj.* Thông biết trước sự hậu lai.

Prescriptible, *adj.* Có phép choán lấy, có phép được làm chủ.

Prescription, *f.* Thể lệ. Phép lấy làm chủ. Được khỏi trả nợ (vì quá kì rồi). Lời truyền răn. Toa (thầy thuốc chỉ).

Prescrire, *a.* Dạy khiến, biểu, truyền răn. Choán được, được phép làm chủ. — *un remède,* Dạy uống thuốc gì. || —, *v. n.* Lấn, lấn hơn. *L'usage ne peut— contre la justice,* Sự dùng của gì chẳng cho phép làm chủ của ấy, nếu là việc trái phép công bình. || SE PRESCRIRE, *r.* Mất phép làm chủ. Bắt (ép) mình...

Préséance, *f.* Phép đi trước, phép đặng ngồi trước (ngồi trên).

Présence, *f.* Sự có mặt. *Votre — me fait plaisir,* Có mặt anh ở đây tôi mừng. || — *d'esprit,* Sự tỉnh. || — *réelle,* Sự Đức Chúa Giêgiu ngự thật trong hình bánh rượu. || EN PRÉSENCE, *loc. adv.* — *de ses parents,* Trước mặt cha mẹ.

Présent, *m.* Của lễ, của dâng, đồ tết. *Offrir un—,* Dâng của (đồ), đi tết.

Présent, te, *adj.* Có mặt, tọ mặt, hiện tại. *La vie présente,* Đang sống đây, bây giờ. || À PRÉSENT, *loc. adv.* Rày, bây giờ. || —, *s. m.* Nay, bây giờ. *Ne songer qu'au—,* Lo bây giờ mà thôi.

Présentable, *adj.* Đem ra, giơ ra được; ra mặt được; dưng lên được.

Présentation, *f.* Sự dâng, sự giơ ra, sự đem người nào ra mắt cho biết. *La — de la Sainte Vierge,* Lễ Đức Chúa Bà phú mình vào đền thánh.

Présentement, *adv.* Bây giờ, rày, nay.

Présenter, *a.* Dâng. Giơ ra, cho coi, đưa ra. — *des fleurs,* Dâng bông. — *ses hommages,* Chào kính. — *quelqu'un,* Đem người nào ra mắt. || *Au fig. Ce pays présente des ressources,* Xứ nầy có nhiều phương thế làm ăn. || SE PRÉSENTER, *r.* Ra mặt, bày ra. Đi thăm.

Préservateur, trice, *adj.* Hay giữ cho khỏi. *Remède —,* Thuốc uống dự phòng cho khỏi bịnh. *La sobriété est un—,* Ăn ở tiết kiệm có sức giữ cho khỏi nhiều bịnh.

Préservatif, ive, *adj.* et *s.* Có sức gìn giữ cho khỏi.

Préservation, *f.* Sự gìn giữ cho khỏi.

Préserver, *a.* Giữ cho khỏi, gìn giữ kẻo phải. —

Digitized by Google

d'un péril, Giữ cho khỏi sự hiểm nghèo. || SE PRÉSERVER, *r.* Giữ mình cho khỏi. — *de la peste*, Giữ mình cho khỏi dịch khí.

Présidence, *f.* Chức làm đầu, sự đốc hội nào. Niên phần kẻ làm đầu. Nhà đốc hội ở.

Président, *m.* Kẻ làm đầu, kẻ đốc hội. Đồng lý. Ông giám quốc. — *d'une assemblée*, Đầu hội đồng.

Présidente, *f.* Bà làm đầu hội. Vợ ông giám quốc.

Présider, *a.* et *n.* Làm đầu, làm đồng lý. Coi việc, cai trị, quản trị, áp tác. — *une assemblée*, Làm đầu hội đồng. *La Providence préside à l'ordre de l'Univers*, Đấng tạo hóa quản trị cả bầu thế giải cho có thứ tự.

Présomptif, ive, *adj.* Kẻ được phần gia nghiệp trước hết. Định trước. || *Héritier — du trône*, Thái tử, đông cung.

Présomption, *f.* Sự đạc chừng, sự đoán chừng. Sự cậy mình quá, sự ỷ tài ỷ tận.

Présomptueux, euse, *adj.* et *s.* Hay cậy mình quá, kẻ ỷ tài ỷ tận.

Presque, *adv.* Gần. *Nous sommes — arrivés*, Ta gần tới.

Presqu'île, *f.* Doi đất, đất có biển bọc ba phía.

Pressage, *m.* Sự ép, sự dằn, sự đè.

Pressant, te, *adj.* Gấp, gấp rúc. Vội vàng, cần kíp. *Affaire pressante*, Việc gấp. *Danger —*, Cơn hiểm trở cheo leo. *Besoin —*, Túng ngặt.

Presse, *f.* Sự đông người chen nhau, sự đông đảo. Máy ép, máy in. *Ouvrage sous —*, Sách đang in. || LA PRESSE, Nhựt trình.

Pressé, ée, *adj.* Vội vàng, lật đật, gấp, cần kíp. — *de partir*, Lật đật đi. || — *par la soif*, Khát nước quá.

Pressentiment, *m.* Sự đạc chừng, sự nghi trong lòng, sự ngờ; sự biết trước.

Pressentir, *a.* Nghi trước, biết trước, đạc chừng. — *un grand malheur*, Nghi trước tai nạn hầu đến.

Presse-papiers, *m.* Đồ dằn giấy.

Presser, *a.* Dằn, ép, nhận xuống, kẹp riết lại. Thối thúc, hối, vội vả. — *le raisin*, Ép trái nho. — *le pas*, Đi nhặt bước. — *un cheval*, Thúc ngựa. — *l'ennemi*, Theo riết quân nghịch. || —, *v. n.* Gấp rúc, cần kíp. *Le temps presse*, Gấp lắm. || SE PRESSER, *r.* Chen đến, xen đến. Lật đật, đi mau.

Pression, *f.* Sự ép, sự

Digitized by Google

nhận; sức ép (nhận). *La— atmosphérique*, Khí trời trầm trệ lắm. || *Au fig.* —, Sự ép uổng. *Exercer une — sur les électeurs*, Ép uổng kẻ bỏ thăm.

Pressoir, *m.* Máy ép. Cái chc. Bàn ép, bộng ép. Lò ép. Chỗ để mấy máy ép.— *d'huile*, Bộng ép dầu. — *pour canne à sucre*, Che dạp mía.

Pressurage, *m.* Sự ép, sự nặn. || *Au fig.* —, Sự hà hiếp.

Pressurer, *a.* Ép, nặn (ra nước). || *Au fig.*—, Hà hiếp, hiếp đáp, làm nặng cho (người ta). — *le peuple*, Hiếp dân, bổ thuế dân nặng quá.

Prestance, *f.* Hình dạng oai nghi. Bộ nghiêm trang.

Prestation, *f.* Công xâu, xâu thuế. Sưu thuế. || *Prestation de serment*, Sự thề.

Preste, *adj.* Mau mắn, giỏi giắng, lanh lợi.

Prestement, *adv.* Cách mau mắn, lanh lợi. *S'habiller* —, Bận quần áo lẹ lắm).

Prestesse, *f.* Sự mau mắn, sự giỏi giắng sự lanh lợi

Prestidigitateur, *m.* Kẻ làm phép thuật, kẻ múa chén, kẻ làm trò hủy thật.

Prestidigitation, *f.* Sự làm phép thuật, phép múa chén, tài làm trò hủy thật (vì lẹ tay).

Prestige, *m.* Chước dối, chước thuật, phép thuật, mưu kế khéo bày. || *Au fig.* —, Thần thế, quyền phép. *Les prestiges de l'éloquence*, Sự khoa ngôn ngữ có sức mà...

Prestigieux, euse, *adj.* Có nhiều chước dối trá, hay làm phù chú. || *Au fig. Éloquence prestigieuse*, Giảng hay lắm.

Presto, *adv.* Mau.

Présumé, ée, *adj.* Kể là, coi như, cầm bằng, tưởng là. *Il est l'auteur — du vol*, Người ta tưởng là nó ăn trộm.

Présumer, *a.* Phỏng chừng, định chừng, nghĩ phỏng, tưởng là. *Je présume qu'il est innocent*, Tôi tưởng nó vô tội. || —, *v. n.* Cậy mình quá. *Trop — de ses forces*, Cậy sức mình quá.

Présupposer, *a.* Nghĩ phỏng trước đi, định chừng trước, tưởng trước đi.

Présure, *f.* Giống hay làm cho sữa đặc lại.

Prêt, *m.* Sự cho mượn, của cho mượn.—*(à intérêt)* Sự cho vay bạc tiền Tiền cấp cho lính. *Recevoir son* —, Lành lương tiền.

Prêt, te, *adj.* Sẵn, sẵn sàng.

Digitized by Google

Sẵn lòng. *La voiture est prête,* Xe sẵn rồi.

Pretantaine, *f. Courir la —,* Đi bậy đi bạ, đi chơi bời.

Prétendant, te, *s.* Kẻ có ý muốn, kẻ ham hố chức quờn nào. || —, *s. m.* Chánh thống, tư quân. Trai đi nói (đi hỏi) vợ.

Prétendre, *a.* Quả quyết. Xin, muốn, đòi. || —, *v. n.* Ham hố. — *aux honneurs,* Ham hố danh vọng.

Prétendu, ue, *adj.* Giả, không thật. || —, *s.* Trai hay là gái đã chịu lời cưới hỏi.

Prête-nom, *m.* Kẻ trong tên, kẻ mạo tên. Tên mượn, tên trong trẻo.

Prétentieusement, *adv.* Cách ỷ thị, kiêu căng.

Prétentieux, euse, *adj.* Cậy mình quá, ỷ tận, ỷ thị, kiêu căng.

Prétention, *f.* Sự đòi cho được, sự muốn, sự ham hố. Sự ỷ mình, sự cậy mình quá. *Parler avec —,* Nói cầu cao. *Avoir des prétentions,* Khoe mình giỏi. *Homme sans prétentions,* Người đơn sơ chơn chất.

Prêter, *a.* Cho mượn. — *à intérêt,* Cho vay. || *Au fig. — secours,* Giúp đỡ. — *serment,* Thề. — *l'oreille,* Lắng tai mà nghe. — *de la critique,* Làm cớ cho người ta hồ nghi. || SE PRÊTER, *r.* Ưng chịu, dửa theo. *Il faut — au plaisir, et non s'y abandonner,* Cũng phải vui chơi chút đỉnh, song chớ say mê quá lẽ.

Prêteur, euse, *s.* et *adj.* Kẻ cho mượn, kẻ cho vay.

Prétexte, *m.* Lẽ chữa mình, lẽ mượn, lẽ giả, lẽ nè. *Sous — de clémence,* Lấy cớ vì lòng khoan nhơn. *Avoir un —* Được nè. || SOUS PRÉTEXTE QUE, *loc. conj.* Lấy cớ vì (tại).

Prétexter, *a.* Lấy cớ, lấy nè, mượn lẽ. — *une maladie,* Nói chứng mình đau.

Prétoire, *m.* Công đàng, nhà công đường, trường án.

Prêtre, *m.* Linh mục, thầy đạt đức, thầy linh mục, thầy cả, thầy chánh tế. || — *des idoles,* Thầy sãi, thầy chùa.

Prêtresse, *f.* Bà vãi.

Prêtrise, *f.* Chức thầy linh mục, chức thầy cả. *Aspirer à la —,* Ước ao lên chức thầy cả.

Preuve, *f.* Chứng, chứng cớ. Dấu chỉ. *Fournir des preuves,* Làm chứng. *Faire ses preuves,* Tỏ ra mình giỏi, ra tài.

Preux, *adj. m.* et *s.* Mạnh mẽ, dạn dĩ, anh hùng.

Digitized by Google

Prévaloir, *n.* Đắc thế, có thế mạnh hơn, lấn hơn, trỗi hơn. *Son avis a prévalu,* Ý nó muốn được thế mạnh hơn. || SE PRÉVALOIR, *r.* Ỷ thị, khoe danh, kiêu ngạo.

Prévaricateur, trice, *s.* Kẻ bỏ việc bổn phận. || *Magistrat—,* Quan gian lận.

Prévariquer, *n.* Bỏ việc bổn phận, phế kì phận. Lận mạt.

Prévenant, te, *adj.* Tử tế, phải thế. *Se montrer—,* Ở lân đàn.

Prévenir, *a.* Nói trước, cho hay trước, bảo trước. Tới trước, đi trước. Ngăn ngừa, lánh khỏi. *La nouvelle a prévenu le courrier,* Tin đã đến trước thằng đem thơ. *— les gens,* Cho dân (họ) hay trước. *— un malheur,* Ngăn ngừa sự khốn nạn trước đi. || SE—, *r.* Đoán trước. In trí. *— contre qqn,* In trí xấu, đoán trước nghịch ai.

Préventif, ive, *adj.* Ngăn ngừa, ngăn đón, chẳn. *Remède—,* Thuốc chẳn, thuốc phòng bịnh. *Prison préventive,* Giam tra, sự bị giam tra.

Prévention, *f.* Sự đoán trước khi chưa xét, sự đã in trí rồi. *Un juge ne doit avoir aucune —,* Quan xét không nên đoán trước, in trí ai. *Temps de—,* Hồi mắc giam tra.

Prévenu, ue, *adj.* Hay rồi, biết rồi. Bị cáo. || *—, s.* Kẻ bị cáo. || *Être —contre qqn,* Đã in trí người nào không ra gì.

Prévision, *f.* Sự lo trước, sự thấy trước, sự nghi trước, sự dè (ngờ) trước. *Contre toutes prévisions,* Không dè, không ngờ.

Prévoir, *a.* Nghi ngờ, dè. Lo trước, dự phòng, thấy trước, tính trước. *Je ne le prévoyais pas,* Tôi không dè vậy. *On a tout prévu,* Mọi sự đã liệu trước rồi.

Prévôt, *m.* Quan giám đốc. Kẻ coi sóc, người làm đầu. Quan giám thị. Quan kiểm lý.

Prévôté, *f.* Chức quan giám đốc, chức quan giám thị.

Prévoyance, *f.* Sự lo trước, sự dự phòng, sự thấy trước. *Détourner le mal par sa—,* Nhờ sự người biết lo trước nên đã khỏi mắc nạn.

Prévoyant, te, *adj.* Hay lo trước, hay tính trước, hay dự phòng. Cẩn thận, khôn khéo.

Prévu, ue, *adj.* Đã lo trước, đã tính trước, đã dự định trước. *Dépenses prévues au*

Digitized by Google

budget, Tiền xuất phát đã nghị định trước.

Prie-Dieu, *m.* Bàn quì, ghế quì.

Prier, *a.* Cầu xin, xin, cầu nguyện, đọc kinh. Mời, xin mời. — *Dieu*, Cầu xin Chúa. *Je vous prie de me pardonner*, Tôi xin anh tha lỗi cho tôi — *qqn d'entrer*, Mời ai vô nhà. *Se faire —*, Để xin lắm mới cho, mới chịu, kèn cựa.

Prière, *f.* Kinh, lời nguyện, lời xin. *Réciter une —*, Đọc kinh. *Déférez à ma —*, Hãy nghe lời tôi xin. *Prières publiques*, Đảo.

Prieur, re, *s.* Kẻ bề trên nhà dòng.

Prieuré, *m.* Chức bề trên nhà dòng. Nhà dòng.

Primaire, *adj.* Bắt đầu, sơ, nhứt. *École —*, Trường sơ học.

Primat, *m.* Chức giám mục cai nhiều giám mục khác.

Primauté, *f.* Phẩm nhứt, thượng phẩm.

Prime, *adj.* Thứ nhứt, đầu hết. *La — jeunesse*, Thì xuân. || DE PRIME ABORD, *loc. adv.* Đầu hết, trước hết.

Prime, *f.* Phần thưởng, phần thêm, phần huê hồng. Tiền chịu cho hội bảo hiểm.

Primer, *a.* Trỗi hơn, lấn hơn, ăn phần nhứt. Thưởng. || —, *v. n.* Dựt dãi nhứt, vượt trên. *Il prime dans le discours*, Người giảng hay hơn người ta hết.

Prime-sautier, ière, *adj.* Hấp tốp, vụt tốc.

Primeur, *f.* Đầu mùa trái tươi, đậu rau. Trái cây đầu mùa.

Primevère, *f.* Ngọc trâm hoa. Thiên xuân thảo.

Primitif, ive, *adj.* Đầu hết, trước hết. Xưa, thuở xưa. Gốc, cái. *La primitive Église*, Hội thánh hồi khi sự lập ra. *Mot —*, Tiếng gốc.

Primitivement, *adv.* Đầu hết, trước hết, khi xưa.

Primo, *adv.* Thứ nhứt, trước hết, một là.

Primogéniture, *f.* Trưởng nam, đầu lòng; sự sinh ra đầu hết.

Primordial, ale, *adj.* Thuở đầu, căn bổn, trước, tiên.

Prince, *m.* Ông hoàng, ông vua, quấc công, công tử. *— héritier*, Đông cung, hoàng tử. *— du sang*, Tôn thất. *— de l'Église*, Đức ông Cardinalê. || *Au fig. Le — des Apôtres*, Ông thánh Vêrô. *Le — des ténèbres*, Ma quỉ.

Digitized by Google

Princesse, *f.* Bà hoàng, bà chúa, công chúa. || *Au fig. Faire la —*, Làm bộ bà lớn. *Au frais de la —*, Để nhà nước (chủ) chịu.

Princier, ière, *adj.* Thuộc về ông hoàng, bà chúa. Xứng bậc vua, sang trọng. *Famille princière*, Họ nhà vua.

Princièrement, *adv.* Xứng nhà vua, cách sang trọng.

Principal, le, *adj.* Chính, chánh yếu, nhứt. Gốc, cái, đứng cái, trọng hơn hết. *La porte principale*, Cửa cái. *Locataire —*, Kẻ mướn soát nhà đất rồi cho mướn lại nữa. || *—, s. m.* Vốn, tiền vốn. Chánh việc, cái nhứt, sự trọng (cần) hơn hết. *Le — est de...*, Cái nhứt (cần) là...

Principalement, *adv.* Nhứt là.

Principauté, *f.* Chức công tử. Bổn hạt người tòng thất. Dân lộc chúa xứ. Phẩm thiên thần thứ ba.

Principe, *m.* Đầu, gốc, cội rễ, căn bổn. Chủ ý, phép luật, thói phép. *Dieu est le — de toutes choses*, Chúa là căn bổn mọi sự. *Fidèle à ses principes*, Giữ chủ ý mình luôn.

Printanier, ière, *adj.* Thuộc về mùa xuân. *Fleurs printanières*, Hoa mùa xuân. *Beauté printanière*, Sắc xuân.

Printemps, *m.* Mùa xuân. Xuân thu. Năm. *J'ai dix huit —*, Tôi đà mười tám xuân (tuổi). || *Au fig. —*, Tuổi xuân xanh. *Regretter son —*, Tiếc nhớ tuổi trẻ mình.

Priori (À), *loc. adv.* Trước khi xét cái gì.

Priorité, *f.* Sự trước, sự trổi hơn, sự hơn.

Pris, ise, *adj.* Bị, mắc. Mượn, lấy bởi...— *au lacet*, Mắc bẫy. — *de fièvre*, Mắc rét. — *de vin*, Say rượu. *Je suis — ici*, Tôi mắc líu díu đây. *Mot — de l'anglais*, Tiếng mượn trong tiếng Hồng mao mà ra.

Prise, *f.* Sự bắt lấy, sự đánh lấy. Của lấy được. *La — de Saïgon*, Sự đánh lấy thành Saigon. || *—*, Liều thuốc. *Prendre une —*, Lấy thuốc hít hít một cái. || *Au fig. —*, Sự xoi móc, xoi xỉa nhau. *— d'eau*, Sự trổ đường nước. *Donner — à la critique*, Làm cớ cho người ta trách được. *— de corps*, Bắt ai theo linh Tòa Hình. *— de possession*, Cuộc lễ nhậm sở, lãnh chức tước. *— d'habit*, Lễ phép cho vào nhà dòng nhà phước. *— d'armes*, Dàn binh trận vì có việc gì, như

Digitized by Google

ban mày đay, hay là **rước** quan lớn, vân vân.

Priser, *a.* Ra giá, **đánh giá.** Trọng chuộng. — *les bons livres,* Chuộng trượng những sách tốt. || — *du tabac,* Hít thuốc. *Tabac à* —, Thuốc hít.

Priseur, euse, *s.* Kẻ hay hít thuốc. || —, *adj. Commissaire* —, Kẻ đứng **làm** giá đồ bán đấu giá.

Prismatique, *adj.* Thuộc về ngọc giải sầu. *Couleurs prismatiques,* Sắc trong ngọc giải sầu.

Prisme, *m.* Ngọc giải sầu.

Prison, *f.* Tù, tù rạc, ngục, khám. *Mettre en* —, Bỏ tù. || *Au fig.* —, Chỗ ở tùng tung tối tăm. *Cette maison est une véritable* —, Nhà này chật hẹp không cửa nẻo như tù vậy.

Prisonnier, ière, *s.* Kẻ ở tù, quân tù, tù phạm, tội nhơn. — *de guerre,* Người bị giặc bắt.

Privation, *f.* Sự mất, **sự** thiếu, sự thiệt hại. Sự nhịn nhục. *La — de nourriture,* Sự thiếu ăn. *S'imposer des privations,* Hãm mình, ăn nhịn nhục. *La — de la vue,* Đui, lờ, mù con mắt.

Privativement, *adv.* Trừ ra.

Privauté, *f.* Sự lơn ngơn, **sự lỡn mặt.**

Privé, ée, *adj.* Riêng, tư. Thứ dân. **Dạn,** dạn hích. *Vie privée,* Sự ăn ở riêng một mình. *Homme* —, Thứ dân.

Priver, *a.* Cất lấy, làm cho mất. Nuôi cho dạn. — *qqn de ses biens,* Làm cho ai mất của. || Se priver, *r.* Nhịn, cữ, kiêng. — *de la promenade,* Cữ (đi dạo) chơi.

Privilège, *m.* Phép riêng, ơn tư. *Accorder un* —, Ban phép riêng.

Privilégié, ée, *adj.* et *s.* Được **phép** riêng, kẻ có phép tư.

Privilégier, *a.* Ban phép (ơn) riêng.

Prix, *m.* Giá. Phần thưởng. Hình phạt. — *de vente,* Giá bán. — *élevé,* Giá cao. *Distribution des prix,* Sự phát phần thưởng. *Sans prix,* Vô giá. *Pour — de ses crimes,* Hình phạt bởi tội mình. || Au prix de... *loc. prép.* Sánh với. || À tout —, *loc. adv.* Dầu thế nào cũng...

Probabilité, *f.* Sự có lẽ lấy làm thật.

Probable, *adj.* Có lẽ thật, có lẽ mà tin.

Probablement, *adv.* Có lẽ có (thật) vậy.

Probant, te, *adj.* Làm chứng mạnh. *Argument* —, Lẽ làm chứng mạnh.

Digitized by Google

Probation, *f.* Sự thử (kẻ vào dòng).

Probe, *adj.* Lành, tốt, ngay thật, hẳn hòi. *Homme —,* Người tử tế.

Probité, *f.* Sự lành, sự ngay thật, cách ăn ở lương thiện.

Problématique, *adj.* Không chắc, chưa rõ. *Conduite —,* Cách ăn thói ở dáng nghi nan.

Problème, *m.* Điều đố, điều phải giải. Điều gì khó giải, khó hiểu.

Procédé, *m.* Cách ăn nết ở. Cách thế, phép, mưu, mẹo. *Étrange —,* Cách ăn thói ở kì cục.

Procéder, *n.* Ra bởi, sinh ra bởi. Ăn ở, làm ra. Lấy phép quan mà xử. — *à un inventaire,* Lành lịnh kiểm điểm đồ vật. — *en homme d'honneur,* Ăn ở tử tế tề nhường đủ phép như người lương thiện.

Procédure, *f.* Lệ phải giữ trong việc thưa kiện, phép cung khai.

Procès, *m.* Cái kiện, sự kiện cáo, sự tranh tụng. *Gagner un —,* Đặng kiện. *Perdre un —,* Thất kiện.

Procession, *f.* Sự kiệu, sự đi kiệu ảnh. Lũ, dãy người ta kéo nhau đi. *Faire la — de...* Đi kiệu...

Processionnellement, *adv.* Theo phép đi kiệu.

Procès-verbal, *m.* Giấy khai, tờ phúc bẩm, tờ kiết nhận, giấy vi bằng. *Dresser un —,* Lập bằng cớ. *Le — d'une séance,* Tờ kiết nhận buổi hội đồng.

Prochain, e, *adj.* Gần, cận. *La semaine prochaine,* Tuần sau, tuần tới.

Prochain, *m.* Anh em ta. Loài người ta. *Aimer son —,* Thương yêu người ta.

Prochainement, *adv.* Ít lâu nữa, không bao lâu, ít bữa nữa, gần đây.

Proche, *adj.* Gần, cận, lân cận, láng diềng. Hầu tới, hầu đến. *L'heure est —,* Gần tới giờ. || —, *s. m.* Bà con, họ hàng, thân thích. || De — en —, *loc. adv.* Từ chỗ gần đây qua tới nơi gần đó. *Le choléra s'étendit —,* Dịch khí tràn lần ra xung quanh đây.

Proclamation, *f.* Sự rao. Lời rao, tờ yết thị.

Proclamer, *a.* Rao ra, cao rao, hô lên, tung hô. Xướng tên. — *un roi,* Tung hô tôn lên làm vua.

Proconsul, *m.* Quan trấn thủ, quan thái thú.

Procréateur, trice, *s. et adj.* Hay sinh ra.

Procréation, *f.* Sự sinh ra, sự sinh sản.

Procréer, *a.* Sinh ra, sinh sản, sanh thành.

Digitized by Google

Procurateur, *m.* Quan trấn trị xứ sở vì vua.

Procuration, *f.* Phép thế hành. Tờ cho phép liệu việc thay vì mình.

Procure, *f.* Nhà giữ (lo) việc.

Procurer, *a.* Sắm, sắm cho. Làm cho có, lo cho được. — *des vivres,* Sắm đồ ăn. — *un emploi,* Giúp cho có sở làm. || SE PROCURER, *r.* Sắm, lo cho có, kiếm đặng. *Se — un logement,* Mướn nhà ở.

Procureur, *m.* **Procuratrice,** *f.* Kẻ giữ việc phần đời trong nhà dòng. *Procureur de la République,* Quan biện lý, quan đốc lý. *Le Procureur Général,* Quan Chưởng lý.

Prodigalité, *f.* Sự xài phí, sự xa xỉ, sự phá của. *Ses prodigalités le ruineront,* Nó ăn xài quá nên phải nghèo nàn.

Prodige, *m.* Sự lạ, điềm lạ, sự dị thường. Dị thường hơn thiên hạ.

Prodigieux, euse, *adj.* Lạ, lạ lùng, dị thường.

Prodigue, *adj.* et *s.* Kẻ xài phí, hay phá (hủy) của. *Enfant —,* Con hoang đàng phá của.

Prodiguer, *a.* Xài phí quá, phá của. Ở rộng rãi, không tiếc công. — *ses soins à un malade,* Nuôi bịnh tận tình.

Prodrome, *m.* Dấu muốn đau.

Producteur, trice, *s.* et *adj.* Hay sinh sản ra. Kẻ làm ra.

Productif, ive, *adj.* Hay sinh sản. Sinh lợi, được ích. *Terre productive,* Đất tốt, có lợi nhiều.

Production, *f.* Sự tỏ ra, sự trương ra. Vật thọ sanh. Sự trưng tờ bằng cớ.

Produire, *a.* Sinh ra, sinh sản; sinh lợi. Tỏ ra, trương ra. Làm ra, đặt ra. *La Cochinchine produit du riz,* Đất Nam Kỳ sinh sản lúa thóc. || SE PRODUIRE, *r.* Hóa ra, hóa sinh, phát ra.

Produit, *m.* Lợi, lợi lộc, lời lãi, ích lợi. Số nhơn ra được bao nhiêu. *Les produits du sol,* Những huê lộc đất sanh ra.

Proéminence, *f.* Sự lồi ra, sự gio ra, sự noi (lộ) ra. *La — du front,* Trán gio ra, vồ trán.

Proéminent, te, *adj.* Lồi ra, nổi ra, lộ ra. *Yeux proéminents,* Con mắt thòi lòi, lộ.

Profanateur, trice, *s.* Kẻ phạm đến của thánh.

Profanation, *f.* Sự phạm đến của thánh. Sự làm hư qui vật.

Profane, *adj.* Không thuộc về đạo, ngoại đạo. Thường, thuộc về đời. Người phạm

Digitized by Google

sự thánh. Kẻ ngoại đạo. *Littérature —*, Văn chương về việc đời.

Profaner, *a.* Phạm đến. Làm hư, làm ố: Chẳng giữ. — *le dimanche,* Chẳng giữ (phạm) ngày Chúa nhựt.

Proférer, *a.* Nói ra. — *des paroles obscènes,* Nói lời hoa tình tục tĩu.

Profès, esse, *adj.* et *s.* Đã khấn hứa trong dòng, trong nhà phước.

Professer, *a.* Xưng ra, rao ra. Dạy học, chuyên nghề, giữ. —*la médecine,* Chuyên nghề làm thuốc. — *la religion chrétienne,* Giữ đạo thánh.

Professeur, *m.* Thầy dạy học, giáo sư, ông thầy.

Profession, *f.* Nghề, (bổn) nghiệp, nghề làm ăn. Sự xưng ra, sự tỏ ra. *Exercer une —*, Làm nghề. *Joueur de —*, Tay (chơi) cờ bạc. *Faire —*, Khấn hứa theo phép nhà dòng nhà phước.

Professionnel, elle, *adj.* Thuộc về nghề nghiệp. *École professionnelle,* Trường dạy nghề nghiệp.

Professorat, *m.* Chức việc thầy dạy.

Profil, *m.* Nét mặt ngó xiên.

Profiler, *a.* Vẽ hình bề ngó xiên.

Profit, *m.* Lợi, ích lợi, sự lợi, sự nhờ. *Affaire de grand —*, Việc lợi to. *Étudier avec —*, Học hành tấn tới.

Profitable, *adj.* Có lợi, có ích, được nhờ. *Conseil —*, Lời bàn bảo có ích lợi.

Profiter, *n.* Sinh lợi, nhờ, dùng. Ra mạnh. Tấn tới. *Le riz a bien profité,* Lúa đã lên mạnh khá. — *d'un conseil,* Nhờ lời dạy.

Profond, de, *adj.* Sâu. Thâm, sắc. Thẳm sâu, mầu nhiệm, khó suy. *Fleuve —*, Sông sâu. *Pensée profonde,* Ý sâu. || *Au fig. Nuit profonde,* Tối mù.

Profondément, *adv.* Sâu, thẳm sâu. *Dormir —*, Ngủ mê.

Profondeur, *f.* Bề sâu. Bề thâm. *Une — de quatre mètres,* Bốn thước bề sâu. || *Au fig.* —, Sự cao ý. *La — de son esprit,* Trí người sâu sắc lắm.

Profus, se, *adj.* Nhiều. *Sueur profuse,* Mồ hôi nhiều.

Profusion, *f.* Sự hời hợt, sự chời lỡ, sự xa xỉ. || A PROFUSION, Hời hợt, chời lỡ quá.

Progéniture, *f.* Con cái, con. Dòng dõi.

Programme, *m.* Thể (thức, bảng) lệ, công cuộc, đề mục. || *Au fig.* —, Ý tình, ý định.

Digitized by Google

Progrès, *m.* Sự tấn lên, sự tấn tới. *Faire des--,* Tấn tới, tấn ích. Hóa mau.

Progresser, *n.* Tấn tới, tấn ích.

Progressif, ive, *adj.* Hay tấn tới, lấn tới.

Progression, *f.* Sự càng lâu càng thêm hơn nữa, sự tấn tới.

Progressiste, *s.* Kẻ theo phe tiền bộ.

Progressivement, *adv.* Lần lần, càng lâu càng thêm.

Prohibé, ée, *adj.* Cấm. *Armes prohibées,* Khí giái nhà nước cấm.

Prohiber, *a.* Cấm. — *la chasse,* Cấm săn bắn.

Prohibitif, ive, *adj.* Cấm. Buộc nhặt. *Lois prohibitives,* Luật cấm. *Tarif—,* Giá tiền nặng quá (tẻ ra như thể cấm).

Prohibition, *f.* Sự cấm, luật cấm.

Proie, *f.* Con thịt bắt được, mồi. || *Au fig.—,* Của lấy (bắt) được. || *Être la proie des flammes,* Bị lửa cháy. *Être en — aux remords,* Bị lương tâm cắn rức. *Oiseau de—,* Chim hay ăn thịt.

Projecteur, *m.* Máy lòa (chiếu) ra xa.

Projectile, *m.* Đồ (cái) bắn (quăng, phun) ra, như: **Đạn, tên, trái phá...**

Projection, *f.* Sự quăng, sự ném, sự bắn ra. Sự chế kiểu vẽ ra. || *— lumineuse,* Sự chói (giọi, lòa) ra. Đèn bóng (giọi). *Faire des projections,* Hát bóng.

Projet, *m.* Việc toan, ý muốn. Sự phóng ra, sơ thảo.—*de loi,* Cái nảo điều luật ra.

Projeter, *a.* Toan, toan liệu, tính, có ý. Giăng ra, giạc ra. —*un voyage,* Toan trẩy đi. —*de l'ombre,* Bóng giăng ra, bỏ âm dương.

Prolétaire, *m.* Kẻ bậc rốt hèn, kẻ phàm dân.

Prolétariat, *m.* Bậc rốt hèn, phàm dân.

Prolifique, *adj.* Hay sinh sản ra.

Prolixe, *adj.* Dông dài. *Être—,* Nói dông dài.

Prologue, *m.* Tiểu dẫn, lời tựa.

Prolongation, *f.* Sự làm cho ra lâu hơn, sự ra dài hơn. —*de congé,* Phép nghỉ lâu hơn.

Prolonge, *f.* Xe chở đạn.

Prolongement, *m.* Sự làm (khai, nới, mở) cho dài hơn.

Prolonger, *a.* Làm cho ra lâu hơn, làm (nới, mở, khai) cho ra dài hơn. — *son sommeil,* Ngủ thêm, ngủ nướng. *Rue prolongée,* Đường mở thêm. || Se—, *r.* Ra lâu dài hơn. *L'hiver se*

Digitized by Google

prolonge cette année, Năm nay mùa đông lâu hơn.

Promenade, *f.* Sự đi dạo chơi. Chỗ đi dạo chơi. *Faire un tour de—*, Đi dạo một vòng.

Promener, *a.* Đem đi dạo. || *Au fig. —ses regards*, Ngó qua ngó lại, ngó thoáng qua. || SE PROMENER, *r.* Đi dạo, đi chơi.

Promeneur, euse, *s.* Kẻ đem đi dạo chơi. Kẻ đi dạo (đi chơi).

Promenoir, *m.* Chỗ để dạo chơi.

Promesse, *f.* Lời (sự) hứa. *Tenir sa—*, Giữ lời hứa. *Manquer à sa—*, Thất ước.

Prometteur, euse, *s.* Kẻ hay hứa nhiều đều bật lều.

Promettre, *a.* Hứa, chịu miệng, hứa cho. || *—, v. n.* Trông sau sẽ khá. *Ce jeune homme promet beaucoup*, Người trai nầy trông sau sẽ khá lắm. || SE PROMETTRE, *r.* Dốc lòng. Trông sẽ đặng. *— la victoire*, Trông sẽ đặng trận.

Promis, e, *adj.* Đã hứa, đã chịu, đã chịu miệng. *La terre promise*, Đất Chúa hứa cho dân Hêbêrêu. || *—, s.* Gái trai đã chịu lời rồi. *Visiter sa promise*, Đi thăm bên đàng gái. //

Promiscuité, *f.* Sự lộn lạo, sự trộn trạo.

Promontoire, *m.* Mũi (doi) đất.

Promoteur, *m.* Kẻ lãnh việc gì mà lo cho kẻ khác. Kẻ thúc giục, kẻ xui giục. *Être le — d'une dispute*, Kẻ xúi cho rầy rà.

Promotion, *f.* Sự lên chức, sự thăng chức. *Une—d'officiers*, Sự cho các quan lên chức. Cuộc thăng chức.

Promouvoir, *a.* Tăng lên, tăng chức.

Prompt, te, *adj.* Mau, mau mắn, lẹ làng, vội, kíp, nhạy, vội vả, nóng tính.— *à se fâcher*, Vội giận, hay nóng giận. *Esprit—*, Lẹ trí, bạt thiệp.

Promptement, *adv.* Kíp, mau, lẹ làng, vội vả. *Agir —*, Làm vội vàng, làm lia lịa.

Promptitude, *f.* Sự mau mắn, sự lẹ làng. Sự hay nóng giận. Sự lẹ trí.

Promu, ue, *adj.* Được thăng lên, được lên chức.

Promulgation, *f.* Sự rao truyền.

Promulguer, *a.* Rao truyền, tống phát, ban bố. *— une loi*, Rao luật lệ.

Prône, *m.* Bài giảng dạy.

Prôner, *a.* Giảng dạy. Tưng trọng quá. *— un remède*, Tưng trọng thuốc nào quá. || *—, v. n.* Khuyên bảo lôi thôi.

Pronom, *m.* Tiếng thế tên.

Digitized by Google

Pronominal, ale, *adj.* Thuộc về *pronoms.*

Prononçable, *adj.* Đọc được, nói được.

Prononcé, ée, *adj.* Rõ ràng. *Traits prononcés,* Nét rõ ràng tươi tắn. || *Au fig. Caractère —,* Tánh khẳng khái. || —, *s. m.* Án, đoán ngữ, lý đoán.

Prononcer, *a.* Đọc ra, nói ra. — *un discours,* Giảng bài. — *un jugement,* Phán xử, lên án. || SE PRONONCER, *r.* Nói ra, tỏ mình ra.

Prononciation, *f.* Sự đọc, sự nói. Cách đọc, giọng nói. *Bonne —,* Cách nói sửa.

Pronostic, *m.* Sự đoán trước. Dấu chỉ, điềm.

Pronostiquer, *a.* Đoán trước, định dọ, bói.

Propagande, *f.* Sự rao truyền giảng dạy. Sự truyền ra, sự thông ra, rao cùng.

Propagateur, trice, *s.* Kẻ giảng khuyên sự gì. Kẻ rao truyền.

Propagation, *f.* Sự nối truyền. Sự mở mang ra rộng. *La — de la Foi,* Sự giảng truyền đạo thánh. Họ Tấn Giáo.

Propager, *a.* Sinh sản, nối truyền, truyền ra, mở mang cho rộng. Giảng dạy. || SE PROPAGER, *r.* Lây ra, láng ra.

Propension, *f.* Sự chiu về, tính mê, sự hay... — *au mal,* Sự chiu về sự xấu (dữ).

Prophète, *m.* **Prophétesse,** *f.* Tiên tri. Kẻ nói sự chưa đến.

Prophétie, *f.* Lời tiên tri. Sự nói tiên tri.

Prophétique, *adj.* Thuộc về tiên tri.

Prophétiser, *a.* Nói tiên tri. Đoán trước, (nhằm) nói trước sự chưa đến.

Prophylaxie, *f.* Phép dạy cách ăn ở cho khỏi bịnh.

Propice, *adj.* Lòng lành, nhơn từ. Xuôi, tiện, phải thì. *Saisir le moment —,* Dùng lúc phải thì, phải thế.

Propitiation, *f.* Sự tế lễ xin Chúa đoái thương và tha tội. Sự xin tha thứ.

Propitiatoire, *adj.* Để mà đền tội. Hay làm cho đặng ơn tha thứ.

Proportion, *f.* Chừng, mực, ni. Sự cân xứng, sự xứng nhau. *Il y a — entre le mérite et la récompense,* Phần thưởng xứng công. *Prendre les proportions,* Lấy ni. || À — DE, EN —, PAR —, *loc. prép.* Tùy theo, vừa. || À — QUE, *loc. conj.* Mặc đòi..., cho vừa.

Proportionné, ée, *adj.* Xứng, cân xứng, vừa chừng. *Un homme bien —,* Người mình vóc vừa vặn hết.

Digitized by Google

Proportionnel,elle,*adj.* Cân xứng, vừa chừng.

Proportionner, *a.* Làm cho vừa, liệu cho xứng nhau. — *le travail à ses forces,* Làm việc vừa sức mình.

Propos, *m.* Lời (tiếng) nói. Chuyện trò. Sự dốc lòng, sự định. *De—délibéré,* Cố ý. || À PROPOS, *loc. adv.* Nhằm thì, nhằm khi, vừa. || À PROPOS DE, *loc. prép.* Vì. || À TOUT —, *loc. adv.* Mỗi khi, bất kì khi nào. || MAL À —, *loc. adv.* Quấy, không nhằm.

Proposable, *adj.* Bày tỏ được, bàu cử được.

Proposer, *a.* Bày tỏ (mà bàn tính). Bàu cử, chỉ ra. *—une question,* Đặt lời hỏi. *—un prix,* Làm giá. — *une loi,* Bày kiểu luật. || SE PROPOSER, *r.* Định, dốc lòng, có ý.

Proposition, *f.* Điều bày ra(mà bàn tính). Câu sách, câu luận. *Faire une—,* Bày tỏ ra việc gì.

Propre, *adj.* Riêng, tư. Sạch sẽ, tinh tấn. Xứng dáng, đủ tài, giỏi. *Mes propres affaires,* Việc riêng tôi. *Habit—,* Áo sạch. || *Au fig.* — *à rien,* Không ra gì, đứa ngu si, dở. *Sens —,* Nghĩa thiệt tiếng. *En main —,* Trao phú cho người ấy chúc, chính mình người đó. *Nom—,* Tên tộc.

Propre, *m.* Sự (cái) riêng, chính việc, tính riêng. || EN PROPRE, *loc. adv.* Làm của riêng.

Proprement, *adv.* Sạch sẽ, tử tế. Chắc chắn, rõ ràng. Chính, sửa. *Parler—,* Nói sửa. *Manger —,* Ăn sạch sẽ.

Propret, ette, *adj.* Tử tế, sạch sẽ.

Propreté, *f.* Sự sạch sẽ. Sự ăn mặc tử tế.

Propriétaire, *s.* Chủ, tài chủ. *Le — de cette maison,* Chủ nhà này. Chủ gia.

Propriété, *f.* Phép làm chủ của. Của cải, gia sản, cơ nghiệp. Điền viên. Tính, bổn tính, sức riêng. *Titre de —,* Bằng khoán. *Nue—,* Có phép làm chủ, mà không đặng ăn huê lợi. — *médicinale,* Tính (sức) nên thuốc.

Propulseur, *m.* Máy xô chạy (như : chơn vịt tàu).

Propulsion, *f.* Sự chạy tới (như : tàu).

Prorata, *m.* Phần cân xứng. || AU PRORATA, *loc. adv.* AU PRORATA DE, *loc. prép.* Theo phần, cứ phần.

Prorogation, *f.* Sự giãn ra, sự cho kì (hẹn) lại lâu hơn nữa. — *de délai d'une créance,* Sự cho hẹn kì lại.

Digitized by Google

Proroger, *a.* Cho hẹn lại lâu hơn, giãn ra kì khác. — *une échéance,* Huỡn ra kì trả nợ.

Prosaïque, *adj.* Thuộc về cách nói thường, về kiểu nói nôm. Thường thường vậy. *Vie—,* Cách ăn ở thường không chi lạ.

Prosaïquement, *adv.* Cách thường.

Prosateur, *m.* Kẻ chép sách tiếng thường chẳng có văn thi.

Proscripteur, *m.* Kẻ đày hay là xử tử mà chẳng lập án.

Proscription, *f.* Sự xử tử, sự đày mà chẳng có lập án. || *Au fig.* —, Sự bỏ đi, sự phá hư.—*d'un usage,* Sự bỏ thói tục.

Proscrire, *a.* Xử tử, đày đi mà chẳng lập án. || *Au fig.* —, Phá hư, bỏ, bãi. — *une loi,* Bãi luật.

Proscrit, te, *adj.* et *s.* Kẻ bị đày.

Prose, *f.* Tiếng nói thường, nói nôm. Ca vịnh hát khi làm lễ Misa.

Prosélyte, *s.* Kẻ mới theo đạo. || —, Kẻ mới theo phe nào.

Prosélytisme, *m.* Lòng sốt sắng dỗ người ta theo.

Prosodie, *f.* Phép làm thơ phú. Sách dạy binh trắc.

Prospecter, *a.* Xét đất cho biết nó có mỏ vàng, sắt, v. v.

Prospectus, *m.* Bảng rao.

Prospère, *adj.* Thạnh, thới thạnh, thạnh lợi, may phước, có phước. *Maison* —, Nhà hàng thạnh khá.

Prospérer, *n.* Thạnh lợi, có phước, được thới thạnh. Rán rát, may mắn.

Prospérité, *f.* Sự thạnh lợi, sự may phước, sự lành. *Souhaiter mille prospérités,* Cầu vạn vạn phước. *Figure de* —, Hình mặt mạnh mẽ, thơ thới.

Prosternation, *f.* ou **Prosternement,** *m.* Sự sấp mình xuống, sự cúi xuống; sự cúi lạy, sự mọp xuống.

Prosterner, *a.* Nhận (xô, đè) xuống đất. || SE PROSTERNER, *r.* Sấp mình xuống, cúi lạy, cúi mình, mọp xuống.

Prostituée, *f.* Con đĩ, đào đĩ, đĩ thoã, con điếm, hoa nương.

Prostituer, *a.* Làm ra hèn, làm hư. || SE PROSTITUER, *r.* Đi hoang, làm đĩ.

Prostitution, *f.* Sự làm hư đi, sự làm đĩ thoã, sự đàng điếm. *Maison de* —, Nhà điếm.

Prostration, *f.* Sự sấp mình xuống. Sự rũ liệt, sự bải hoải.

Digitized by Google

Protagoniste, *m.* Kẻ làm vai nhứt trong việc làm trò.

Prote, *m.* Kẻ coi việc nhà in.

Protecteur, trice, *s.* Kẻ phù hộ, kẻ bàu chữa, kẻ binh vực. || —, Quan bảo hộ, giám quốc.

Protection, *f.* Sự phù hộ, sự bàu chữa, sự binh vực, sự giúp đỡ. *Jouir de la— de...,* Nhờ có ai bảo hộ, giúp.

Protectorat, *m.* Phép bảo hộ. Chức quan bảo hộ. Nước bị bảo hộ.

Protégé, ée, *s.* Kẻ được binh vực. Con bàu chủ.

Protéger, *a.* Bàu chữa, phù hộ, bảo hộ, binh vực, che chở, giúp, vệ cố. — *le pays,* Vực nước đỡ thành. —*contre...* Ngừa giữ, che chở. — *la littérature,* Tu văn.

Protestant, te, *s.* Kẻ lạc đạo, kẻ giữ đạo lạc.

Protestantisme, *m.* Phe đạo lạc (*protestant*).

Protestataire, *m.* Kẻ phân bua, kẻ phân phô.

Protestation, *f.* Sự phân bua, sự kêu nài không chịu (sự gì). Sự chống trả, sự cự, sự tránh tròn. Sự quyết chắc, sự quả quyết.

Protester, *a.* Quyết chắc. quả quyết.—*un billet,* Làm tờ phân bua. || —, *v. n.* Chống trả, kêu nài, không chịu, cãi trả. — *contre un jugement,* Chống lý án.

Protêt, *m.* Tờ (sự) phân bua, tờ cớ. Tờ phân bua không chịu lãnh (hay là) không chịu trả tiền.

Prothèse, *f.* Phép dạy trồng răn hay là thế chơn tay bằng đồ máy, đồ giả.

Protocole, *m.* Mẫu làm tờ thị. Bản ráp tờ giao ước. Tờ khai việc các quan toàn quyền nghị luận. || *Au fig.*—, Phép lịch sự.

Protonotaire, *m.* Thầy ký lục nhứt dinh chưởng ấn Đức Giáo Tông.

Prototype, *m.* Bổn nhứt, kiểu nhứt. Khuôn rập.

Protubérance, *f.* Sự gio ra, sự nổi ra. Cục bướu. — *du crâne,* Sọ khỉ.

Prou, *adv.* Vừa, đủ, nhiều. *Peu ou*—, Nhiều ít.

Proue, *f.* Mũi tàu, mũi ghe (thuyền).

Prouesse, *f.* Việc làm quá tay, việc can đãm.

Prouver, *a.* Làm chứng. To ra, làm dấu chỉ. — *son innocence,* Chứng cớ mình không tội.

Provenance, *f.* Gốc tích, bổn, cội rễ. Sự ra bởi. *Objet de — suspecte,* Hồ nghi đồ gian, đồ lậu.

Provenir, *n.* Ra bởi, tại... mà ra.— *d'un cœur jaloux,* Bởi lòng ghen ghét mà ra.

Digitized by Google

Proverbe, *m.* Tục ngữ, ngạn ngữ, lời ví, câu ví.

Proverbial,le, *adj.* Thuộc về tục ngữ. *Locution proverbiale,* Tiếng tục ngữ, lời ví.

Provicaire, *m.* Chức bề trên trong địa phận ngoại quốc.

Providence, *f.* Thánh ý Chúa định, thiên cơ. Sự trời khiến. || *Au fig.* —, Chỗ nhờ cậy, sự giúp đỡ, sự phù hộ. *Être la — des pauvres,* Hay phụ trợ kẻ nghèo nàn, chỗ người nghèo khổ nhờ cậy.

Providentiel, elle, *adj.* Thuộc về thiên cơ.

Province, *f.* Tỉnh, địa hạt, xứ, trấn. Xứ ngoài kinh đô. — *de Mytho,* Hạt Mỹ tho. *Il est en —,* Nó ở xứ ngoài kinh đô.

Provincial,le, *adj.* Thuộc tỉnh, về xứ. Ở tỉnh, ở xứ. *Conseil —,* Hội đồng địa hạt. || —, Bề trên cai dòng về một xứ.

Proviseur, *m.* Thầy cai trường lớn (*Lycée*).

Provision, *f.* Đồ sắm trước để dùng, đồ dự bị. Lương phạn sắm để hờ, của trử. — *de la semaine,* Đồ ăn đủ một tuần lễ.

Provisoire, *adj.* Đỡ, tạm, tạm vậy. *Domicile —,* Chỗ ở đỡ. *Gouvernement —,* Quyền cai.

Provisoirement, *adv.* Đỡ, tạm. *Faire —,* Làm đỡ.

Provocant, te, *adj.* Trêu chọc, chọc ghẹo, thách thức. *Gestes provocants,* Cách điệu chọc ghẹo. Bộ tịch thách thức.

Provocateur,trice, *s.* et *adj.* Hay trêu chọc, thách thức. Kẻ trêu chọc, kẻ xui giục.

Provocation, *f.* Sự ghẹo chọc, sự thách thức, sự xui giục. — *à la colère,* Sự chọc giận.

Provoquer, *a.* Chọc, trêu chọc, thách thức, xui giục, rủ ren. Làm cớ. — *le sommeil,* Bắt ngủ. — *le peuple à la révolte,* Xui dân làm loạn. — *à boire,* Rủ uống. || Se —, *r.* Thách thức nhau, gian cá với nhau.

Proxénète, *s.* Kẻ làm mai cho quân điếm.

Proximité, *f.* Sự gần gũi, sự lân cận. Bà con thân thích. || À PROXIMITÉ DE, *loc. prép.* Gần, kế một bên.

Prude, *s.* et *adj.* Kẻ làm bộ khôn ngoan, hay dẽ dặt.

Prudemment, *adv.* Cách khôn ngoan, khôn khéo.

Prudence, *f.* Sự khôn ngoan, sự khôn khéo. *Avec —,* Cách khôn, cho khéo.

Prudent, te, *adj.* Khôn ngoan, khéo léo, khéo lo liệu. *Réponse prudente,* Trả lời khôn ngoan.

Digitized by Google

Pruderie, *f.* Bộ khôn (mà không thiệt).

Prud'homme, *m.* Người khôn ngoan ngay thật. Người thạo đời, kẻ từng trải.

Prune, *f.* Trái mận, trái lý, trái táo.

Pruneau, *m.* Trái mận sấy trong lò. Đạn.

Prunelle, *f.* Trái mùn quân. || — *de l'œil,* Con ngươi.

Prunellier, *m.* Cây mùn quân.

Prunier, *m.* Cây mận.

Prurigo, *m.* Ghẻ ngứa.

Prurit, *m.* Sự ngứa, sự rúc nhột.

Psalmiste, *m.* Kẻ đặt ca vịnh. = như vua Đavid.

Psalmodier, *a.* et *n.* Hát (đọc, tụng) kinh ca vịnh. Ngâm cung bằng.

Psaume, *m.* Kinh (bài) ca vịnh vua *Đavid.*

Psautier, *m.* Sách tóm (góp) lại các ca vịnh.

Pseudonyme, *adj.* et *s.* Tên giả, tên mượn (mạo).

Psoralier, *m.* Cây bổ cốt chỉ.

Psyché, *f.* Giá gương (kính).

Psychologie, *f.* Sách luận về linh hồn và trí lực.

Pylle, *m.* Thầy ngải rắn.

Ptérosperme, *m.* Cây long mang.

Puant, te, *adj.* Hôi, thối, tanh hôi, hôi hám. *Bouche puante,* Miệng tanh, miệng hạm.

Puanteur, *f.* Mùi hôi, mùi thúi.

Puantise, *f.* Đồ hôi, đồ tanh (thúi).

Pubère, *adj.* et *s.* Đã nên lớn, tới tuổi hôn nhơn.

Puberté, *f.* Tuổi thành nhơn. Tuổi nên giá thú.

Pubescent, te, *adj.* Mọc lông, có lông. *Feuille pubescente,* Lá có lòng.

Public, ique, *adj.* Chung. Công. *Service* —, Công vụ. *Droit* —, Phép chung. *Travaux publics,* Công bộ. *Maison publique,* Nhà điếm. || EN PUBLIC, *loc. adv.* Trước mặt người ta, tỏ tường, chán chường. || LE PUBLIC, *s. m.* Dân, dân sự, người ta.

Publicain, *m.* Kẻ hay lo việc tiền bạc.

Publication, *f.* Sự rao. Sự in sách mà bán. Sách. — *de mariage,* Lời rao hôn phối.

Publiciste, *m.* Kẻ làm sách vở. Kẻ làm nhựt trình.

Publicité, *f.* Sự rao cho người ta biết. Sự rõ ràng ai ai đều biết.

Publier, *a.* Rao cho biết, tống ra, ban hành. Bày tỏ, tỏ ra. Đồn ra. — *un règle-*

Digitized by Google

ment, Rao luật. || — *un livre*, In (bán) sách.

Publiquement, *adv.* Chán chường, rõ ràng. Trước mặt thiên hạ.

Puce, *f.* Con bọ (bò) chét. || *Au fig. Avoir la — à l'oreille*, Bối rối, sợ.

Puceron, *m.* Con bọ xanh, con sùng.

Pucelle, *f.* Tiếng hay kêu nhi nữ.

Pudeur, *f.* Sự thẹn thuồng, sự mất cỡ, sự bẽn lẽn, xẻn lẻn. Nết na, sự trinh khiết.

Pudibond, de, *adj.* Hay mất cỡ, hay hổ thẹn. Có nết na.

Pudicité, *f.* Sự sạch sẽ, sự nết na, sự trinh khiết.

Pudique, *adj.* Có nết na, sạch sẽ, trinh khiết.

Pudiquement, *adv.* Cách tử tế, cách nết na.

Puer, *n.* Hôi, thúi, thúi tha, tanh hôi. *Viande qui pue*, Thịt thúi, ươn. || —, *v. a.* — *l'huile de coco*, Hôi dầu dừa.

Puériculture, *f.* Phép dạy về sanh dưỡng con cái.

Puéril, le, *adj.* Thuộc về con nít, còn con nít. || *Au fig.* —, Vô ích, phù vân.

Puérilité, *f.* Tánh (thói) con nít. || —, Sự vô ích, sự phù vân.

Puerpéral, le, *adj.* Thuộc về đờn bà sinh đẻ. *Fièvre puerpérale*, Bịnh sản hậu.

Pugilat, *m.* Phép (nghề) đánh đấm. Sự đánh lộn.

Puîné, ée, *adj.* et *s.* Sinh sau. Con thứ, em thứ, con rạ.

Puis, *adv.* Rồi thì, sau, đến sau, đoạn thì. || Et puis, *loc. adv.* Còn gì nữa, rồi nữa.

Puisage, *m.* Sự múc, sự (xách) nước.

Puisard, *m.* Lỗ chứa nước. Cái vá múc.

Puisatier, *m.* Thợ đào giếng.

Puiser, *a.* Múc, xách (nước). — *de l'eau*, Múc nước. || *Au fig.* —, Mượn, rút ra, lấy bởi... — *dans l'histoire*, Bởi sách sử mà rút ra.

Puisque, *conj.* Vì, bởi vì.

Puissamment, *adv.* Mạnh, cách mạnh lắm.

Puissance, *f.* Quờn, quyền, phép. Sức, sức mạnh. Nhà nước. *La — divine*, Phép tắc Chúa. *Les Puissances alliées*, Các nước giao lân. || —, *pl.* Phẩm thiên thần.

Puissant, te, *adj.* Mạnh, có sức mạnh, có quyền thế, có phép tắc. *Tout —*, Có phép tắc vô cùng. *Machine puissante*, Máy mạnh. *Le tout —*, Đức Chúa Trời. *Les puissants de la terre*, Những hàng quờn quới.

Digitized by Google

Pyjama, *m.* Áo rộng và dài đờn ông mặc trong nhà.

Pylône, *m.* Cái giàn trò mình đứng cho cao mà thấy xa đặng lấy họa đồ đất.

Pylore, *m.* Lỗ dưới mỏ ác.

Pyramide, *f.* Cột xây thượng thu hạ hách (trên vót dưới chài) và có nhiều phía. *Pyramides d'Egypte,* Những trụ lớn cả thể đời xưa xây bên nước Êgyptô.

Pyrite, *f.* Đá lửa. Đá bỡi loại kim và sanh mà làm ra. Thanh mông thạch, hàn thủy thạch.

Pyrogravure, *f.* Nghề (phép) dùng mũi lửa mà khắc (chạm) hình vô cây...

Pyrosis, *m.* Sự nóng trong tì vị như lửa.

Pyrotechnie, *f.* Nghề làm pháo. — *militaire,* Nghề (chỗ) làm các thứ trái phá.

Python, *m.* Con trăn. Vương xà.

Pythonisse, *f.* Con (bà) bóng, bóng chàng, đồng thiếp (cốt).

Pyxide, *f.* Hộp. Bình thuốc thơm.

Q

Quadragénaire, *adj.* Bốn mười, bốn chục. Được bốn mươi tuổi.

Quadragésimal, le, *adj.* Thuộc về mùa chay. *Jeûne —,* Chay giữ trong mùa chay cả.

Quadragésime, *f.* Chúa nhựt thứ nhứt trong mùa chay cả.

Quadrangulaire, *adj.* Có bốn góc, tứ giác.

Quadrat, *m.* Một phần trong bốn. Tứ phân chi nhứt. Đồ để chêm (lót) chữ in.

Quadrature, *f.* Hình vuông, sự làm cho vuông.

Quadrilatère, *m.* Hình có bốn góc (mặt).

Quadrille, *m.* Phép múa bốn cặp. Bản nhạc đánh mà múa.

Quadrillé, ée, *adj.* Gạch ngang và dọc, gạch vuông. *Papier —,* Giấy gạch vuông.

Quadriller, *a.* Gạch hàng ngang và dọc làm ra hình vuông.

Quadrumane, *s.* et *adj.* Con thú có bốn tay (như: con khỉ).

Quadrupède, *adj.* et *s.* Có bốn cẳng. Loài thú, con thú.

Quadruple, *adj.* Bằng bốn.

Digitized by Google

12 est — de 3, Số 12 lớn hơn số 3 bằng bốn

Quadrupler, *a.* Làm ra lớn hơn bằng bốn. || —, *v. n.* Ra lớn hơn bằng bốn.

Quai, *m.* Bờ sông xây đá. Đường mé sông. Bến (mé) đường xe lửa.

Qualifiable, *adj.* Chỉ thể thức được.

Qualificatif, ive, *adj.* Để chỉ cách thế. *Adjectif —*, Tiếng phụ thêm chỉ ra thể nào.

Qualification, *f.* Sự chỉ ra thể nào.

Qualifié, ée, *adj.* Chịu tỏ ra thể thức. Có tích nặng. Có danh tiếng, có tài, có thế. *Vol —*, Tội ăn trộm có tích nặng.

Qualifier, *a.* Chỉ thể, chỉ bổn tính. Đặt tên, kêu bằng. *Il me qualifie de médecin*, Nó kêu tôi bằng thầy thuốc.

Qualité, *f.* Thể thức; tư chất, bổn tánh. Hạng, thứ. *Homme de —*, Người sang, người có tiếng. *Avoir des qualités*, Có tư chất tốt. *Qualités naturelles*, Tư dong. || EN QUALITÉ DE, *loc. prép.* Như, vì. — *de fils aîné*, Vì là con trưởng nam.

Quamoclit, *m.* Dây tóc tiên.

Quand, *adv.* et *conj.* Khi, khi nào, đang khi (lúc). Chừng nào, lúc nào, bao giờ, dẫu mà.—*partez-vous?* Chừng nào anh đi?

Quant à, *loc. prép.* Còn về, bằng về, luận về.—*à moi...* Về phần tôi...

Quantième, *adj.* Thứ mấy. || —, *s. m. Le — du mois*, Ngày (thứ mấy) trong tháng.

Quantité, *f.* Sự sung túc. Số, nhiều. *En grande —*, Chan chứa, đầy dẫy. — *de gens disent...* Nhiều người nói.

Quantum, *m.* Bao nhiêu.

Quarantaine, *f.* Bốn chục, bốn mươi, sổ tứ thập. Giam chỗ riêng bởi sợ lây bịnh. *Une — de piastres*, Bốn chục đồng bạc. *Arriver à la —*, Tới bốn chục tuổi.

Quarante, *adj. num.* Bốn mươi, bốn chục.

Quarantième, *adj. ord.* Thứ bốn mươi. || —, *m.* Phần thứ bốn mươi.

Quart, *m.* Một phần (góc) tư. Tứ phân chi nhứt. Phiên việc, phiên canh. Chén lính dùng. *Être de —*, Canh, mắc phiên. || — *d'heure*, Khắc giờ đồng hồ. *Passer un mauvais — d'heure*, Bị, mắc việc gì rủi, buồn rầu, khó lòng.

Quart, te, *adj.* Thứ bốn, bốn bữa một lần. *Fièvre*

Digitized by Google

quarte, Rét bốn ngày một cữ.

Quartier, *m.* Một phần tư. Một miếng, một khúc. Xóm, ấp. Quận. Trại binh, dinh dãy. *Un — de viande*, Một miếng thịt. *Établir le — général*, Lập dinh quan tướng. *Le — est en émoi*, Cả xóm đều dộn dực xao xiến.

Quartier-maître, *m.* Chức cai lính thủy.

Quarto, *adv.* Thứ bốn.

Quartz, *m.* Thứ đá lửa trắng trong như thủy tinh.

Quasi, *ou* **Quasiment**, *adv.* Như, giống như, gần.

Quasi-contrat, *m.* Giống như cái tờ giao vậy.

Quasi-délit, *m.* Thiệt hại mình làm vô ý.

Quasimodo, *f.* Chúa nhựt thứ nhứt sau lễ Phục Sinh.

Quatorze, *adj. num.* Mười bốn, thập tứ.

Quatorzième, *adj. num. ord.* Thứ mười bốn.

Quatorzièmement, *adv.* Thứ mười bốn, mười bốn là.

Quatrain, *m.* Thơ bốn câu, thơ tứ cú.

Quatre, *adj. num.* Bốn, tứ. Số bốn, con bốn. || *Au fig. Se mettre en —*, Làm hết sức mình.

Quatre-temps, *s. pl.* Bốn mùa. *Abstinence des —*, Kiêng thịt bốn mùa.

Quatre-vingts, *adj. num.* Tám mươi, bát thập.

Quatrième, *adj. ord.* Thứ bốn, thứ tư. || —, *s. m. Loger au —*, Ở từng thứ tư. || —, *s. f. Faire sa —*, Học lớp tư.

Quatrièmement, *adv.* Thứ bốn, bốn là.

Quatuor, *m.* Ca hát bốn phần. Bản nhạc bốn phần.

Que, *conj.* Cho, cho đặng, hầu cho, đặng mà. Bằng như, giả như, phải chi. *Pour qu'il parte*, Cho nó đi.

Que, *pron. conj.* Ai, người, sự, vật gì. *Celui — je viens de rencontrer*, Người tôi mới gặp đây. || —, *pron. int.* Gì, chi, đi gì? — *voulez-vous?* Anh muốn gì?

Que, *adv.* Là dường nào! là chừng nào! là thể nào! Bấy! — *c'est beau!* Tốt là dường nào! || NE... QUE, *loc. adv.* Mà thôi. *Je ne sais — cela*, Tôi biết cái đó mà thôi.

Quel, quelle, *adj.* Ai, nào, thể nào, gì. Mấy. — *est ce monsieur?* Ông nầy là ai. — *âge avez-vous?* Anh có mấy tuổi.

Quelconque, *adj. ind.* Nào... mặc lòng. *Une voiture —*, Xe nào mặc lòng, xe nào cũng được.

Quelque, *adj. ind.* Một ít, một hai, vài. *Quelques*

Digitized by Google

jours, Một ít bữa. *Quelques personnes*, Đôi ba người. || QUELQUE... QUE, *adv.* Tuy là, dầu mà, nào. *Quelque ignorant que je paraisse*, Dầu mà tôi dốt nát thể nào...

Quelquefois, *adv.* Một hai khi, đôi (vài) khi, có khi. *Il vient* —, Nó đến vài khi.

Quelqu'un, une, *pron. ind.* Người nào, có ai, có người nào. — *vient*, Có ai tới. || *Il se croit* —, Nó khoe mình là lớn.

Quémander, *n.* Ăn mày, ăn xin, đi xin, xin xỏ, nằn nì.

Quémandeur, euse, *s.* Kẻ ăn mày, kẻ đi xin.

Qu'en-dira-t-on, *m.* Sự người ta nói. *Ne pas s'occuper du* —, Đừng lo sự người ta nói.

Quenouille, *f.* Con quay. Cần mà kéo chỉ, cần xa kéo.

Querelle, *f.* Sự rầy rà, sự cãi lẫy, cự mắng (chưởi) lộn, sự bất thuận. *Chercher* —, Kiếm chuyện rầy rà.

Quereller, *a.* Rầy rà, ngầy ngà. — *pour rien*, Rầy khi không. || SE QUERELLER, *r.* Cãi nhau, rầy lộn, chọi nhau.

Querelleur, euse, *s.* et *adj.* Hay rầy rà.

Quérir, *a.* Kiếm, tìm. Sai rước, đòi. *Envoyer — le medecin*, Sai rước thầy thuốc.

Questeur, *m.* Quan cai kho bạc, chủ thủ.

Question, *f.* Lời hỏi. Sự tra hỏi, sự tra vấn, sự khảo. Ngữ, việc, đều, sự. *Mettre à la* —, Tra khảo. *La— des salines*, Ngữ (việc) ruộng muối.

Questionnaire, *m.* Quân tra khảo, kẻ tra, kẻ hỏi. Đều hỏi, câu hỏi.

Questionner, *a.* Hỏi, tra, hỏi cho biết, tra hỏi, hạch.

Questure, *f.* Chức coi kho, chức chủ thủ.

Quête, *f.* Sự tìm kiếm. Sự xin, sự góp tiền, thủ quyến. *Se mettre en — de...* Tìm kiếm cho được. *Produit de la* —, Tiền góp, tiền xin.

Quêter, *a.* Tìm kiếm. — *le cerf*, Kiếm con nai. || —, *v. n.* Góp tiền, đi xin. *Quêter à domicile*, Đi xin tại nhà.

Quêteur, euse, *s.* Kẻ thủ quyến, kẻ đi xin.

Queue, *f.* Đuôi. Nỗ, cuống. *Baisser la* —, Quít đuôi. *A la* —, Đàng (sau) đuôi. — *de la poêle*, Cán trã. || — *de billard*, Cây đánh lăn. *La — de l'hiver*, Cuối mùa đông. *Être à la — de sa classe*, Là thứ rốt.

Queue-de-morue, *f.* Cây bút thợ sơn (thợ vẽ).

Digitized by Google

Queue-de-rat, *f.* Thứ cây giữa tròn, nòng. Cái rọi (đèn).

Qui, *pron. ind.* Ai? người nào? Nào? — *va là?* Ai đi đó?

Qui, *pron. rel.* Là kẻ, là người. Cái, sự, việc. *Celui qui...* Kẻ nào, người nào. *Ceux— travaillent,* Những kẻ làm việc. || *Qui que ce soit,* Ai nào mặc lòng.

Quiconque, *pron. ind.* Ai, ai ai, ai nấy, hễ ai, hễ người nào.

Quidam, *m.* Người nào, người kia.

Quiétude, *f.* Sự thanh nhàn, sự yên (an) lòng, sự bằng an.

Quillage, *m. Droit de —,* Thuế tàu vô cữa lần đầu phải đóng.

Quille, *f.* Lườn tàu, cớn tiếp thuyền, long cốt. || *Jeu de quilles,* Cuộc chơi mộc bài.

Quinaud, de, *adj,* Mất cỡ.

Quincaillerie, *f.* Hảng bán đồ sắt, đồ thiếc, đồ đồng... Hảng đồng thau chì thiếc.

Quincaillier, *m.* Kẻ bán đồ sắt (thiếc, đồng). Kẻ bán đồng thau chì thiếc.

Quinconce, *m.* Hàng cây trồng chéo (xéo) nhau.

Quinine, *f.* Tên thứ thuốc rét. *Une dose de —,* Một liều thuốc rét.

Quinquagénaire, *adj.* et *s.* Được năm mươi tuổi.

Quinquagésime, *f.* Chúa nhựt năm mươi trước mùa Chay cả.

Quinquennal, le, *adj.* Năm năm có một lần.

Quinquet, *m.* Đèn dầu lửa. || *Au fig.—,* Con mắt.

Quinquina, *m.* Vỏ cây *kina* hay trị bịnh rét.

Quintal, *m.* Một trăm cân *kilos.*

Quinte, *f.* Bậc cách nhau năm dấu hát. || *— de toux,* Hồi (lúc) ho. || *Au fig.—,* Chứng kì cục. *Quelle— lui prend encore,* Chứng gì nữa?

Quintessence, *f.* Cái nhứt trong vật gì. Thuần tủy, khí cốt.

Quinteux, euse, *adj.* Hay có chứng kì cục.

Quinto, *adv.* Thứ năm, năm là.

Quintuple, *adj.* Hơn bằng năm.

Quintupler, *a.* Làm ra lớn hơn bằng năm.

Quinzaine, *f.* Mười lăm. *Une — de piastres,* Mười lăm đồng bạc. || *Se reposer une —,* Nghỉ hai tuần lễ.

Quinze, *adj. num.* Mười lăm, thập ngũ. *Page —,* Trang thứ mười lăm. *Le— de la lune,* Ngày rằm.

Quinzième, *adj. ord.* Thứ mười lăm. *Le—jour,* Ngày

Digitized by Google

thứ mười lăm, ngày rằm. || —, *s. m. Le — d'un tout*, Một phần trong mười lăm.

Quinzièmement, *adv.* Thứ mười lăm, mười lăm là.

Quiproquo, *m.* Sự lầm, sự sai, sự lộn. *Faire des quiproquos*, Nói lộn lịu.

Quittance, *f.* Tờ biên lai (chỉ đã trả rồi). *Donner—*, Cho biên lai hết nợ.

Quittancer, *a.* Cho biên lai.

Quitte, *adj.* Hết nợ, rảnh (khỏi) nợ. Hết, khỏi, rảnh. *— d'embarras*, Hết bối rối nữa.

Quitter, *a.* Bỏ.— *ses parents*, Bỏ cha mẹ.-- *ce monde*, Bỏ thế gian. Qua đời, chết, tạ thế. — *ses vêtements*, Cởi quần áo ra. || *Au fig. — la robe, l'épée*, Thôi làm thầy kiện, làm lính. *Ne pas — des yeux*, Cứ ngó luôn. || SE QUITTER, *r.* Lìa nhau.

Qui-va-là! *interj.* Ai đó!

Qui-vive! *interj.* Ai, ai đó! *Être sur le —*, Coi chừng, giữ thế, canh giữ, chực hờ.

Quoi, *pron. rel.* Gì, chi, đi gì, cái gì, giống gì, sự gì. *Je n'ai pas de -- vivre*, Tôi không có đủ ăn. *À quoi bon?* Làm chi?— *donc?* Gì vậy?

Quoique, *conj.* Dầu, dầu mà, dẫu mà. Tuy là. Dầu mà... mặc lòng.— *la moisson soit perdue*, Dầu mà thất mùa mặc lòng.

Quolibet, *m.* Lời (sự) nhạo cười, lời cợt, sự giễu, sự nói chơi.

Quorum, *m.* Số người ta nhóm đủ mà bàn luận.

Quote-part, *f.* Phần mình đậu (chung), phần hùn vốn.

Quotidien, enne, *adj.* Hằng ngày, mỗi ngày, thường ngày, mỗi một ngày. *Journal--*, Nhựt trình in ra mỗi ngày.

Quotidiennement, *adv.* Mỗi ngày mỗi có.

Quotient, *m.* Số hoạch, phần hoạch.

Quotité, *f.* Số phần mình hùn. Số phần hùn vốn vô hay là mình sẽ đặng lãnh.

R

Rabâchage, *m.* Sự nói đi nói lại, sự nói dai, sự nói nhây.

Rabâcher, *a.* et *n.* Nói đi nói lại, nói dai, nói nhây.

Rabâcheur, euse, *s.* Kẻ

Digitized by Google

nói lại nhai, kẻ nói đi nói lại.

Rabais, *m.* Sự sụt (hạ) giá. *Vendre au—,* Bán sụt (hạ) giá.

Rabaissement, *m.* Sự hạ (sụt) xuống.

Rabaisser, *a.* Hạ xuống, sụt xuống, bớt, làm ra hèn. *— le prix du paddy,* Hạ giá lúa. || *Au fig. — qqn,* Hạ mạt người nào. || Se rabaisser, *r.* Hạ mình xuống, làm cho nhẹ thể mình đi.

Rabat, *m.* Tấm vải trắng (hay là đen) các quan hình lý và các thầy đạo, thầy dòng đeo nơi cổ.

Rabat-joie, *m.* Ai hay là sự gì không cho vui chơi.

Rabatteur, *m.* Kẻ đuổi thịt cho dễ săn bắn.

Rabattre, *a.* Hạ xuống, đè xuống, bẻ (đùa) xuống. **Bớt,** sụt xuống. *— le col de sa chemise,* Bẻ cổ áo xuống. *Il en a bien rabattu,* Nó bớt ý tận. *—le gibier,* Đuổi thịt cho de săn bắn. || Se—, *r.* Đổi đàng đi. Đổi lòng đổi ý.

Rabbin, *m.* Tấn sĩ, thầy cả đạo Giudêu.

Rabêtir, *a.* Làm cho ra dại. || —, *v. n.* Ra dại.

Rabonnir, *a.* Làm cho ra tốt hơn. || —, *v. n.* Nên (ra) tốt hơn.

Rabot, *m.* Cái bào. *Lame de—,* Lưỡi bào.

Raboter, *a.* Bào. Chuốt, chuốt trau. *— une planche,* Bào ván.

Raboteuse, *f.* Máy bào.

Raboteux, euse, *adj.* Gập ghình, hủng hỉu. *Chemin —,* Đàng gập ghềnh.

Rabougri, ie, *adj.* Cằng còi, còi cụt, yếu. *Arbre—,* Cây còi.

Rabougrir, *n.* Còi, ra còi, đẹt.

Rabouter, *a.* Nối, nối lại. *— des cordes,* Nối dây.

Rabrouer, *a.* Giằn thúc, giằn vặt, quở la.

Racaille, *f.* Tụi xấu, đồ phàm hèn, nố lu la. Du côn, côn đồ. || —, Đồ (của) ế, hàng ế.

Raccommodable, *adj.* Sửa lại được.

Raccommodage, *m.* Sự sửa lại, sự vá lại. *Le — d'un habit,* Sự vá áo lại.

Raccommodement, *m.* Sự làm hoà lại, sự hoà thuận lại với nhau.

Raccommoder, *a.* Sửa lại, vá lại. Làm hoà thuận lại với nhau. *— des effets,* Vá quần áo. *—une horloge,* Sửa đồng hồ lại. *— des amis,* Làm cho anh em bạn hoà lại. || Se—, *r.* Làm hoà với nhau.

Raccord, *m.* Sự nhập lại, sự nối lại, sự hiệp lại, sự kết lại. Cái miền nối hai đầu ống.

Digitized by Google

Raccorder, *a.* Nhập lại, nối lại, kết lại, hiệp lại.

Raccourci, ie, *adj.* Cắt vắn, chặt cụt, thâu vắn lại. *Habit —,* Áo thâu vắn lại. *À bras—,* Hết sức, kiệt lực. || *—, s. m.* Vắn, tắt. Đường tắt. || EN RACCOURCI, *loc. adv.* Rút lại, thâu (tóm) lại.

Raccourcir, *a.* Cắt bớt, thâu lại. Làm tắt, làm cho vắn, chém. — *une corde,* Thâu dây lại cho vắn hơn. || *—, v. n.* Ra vắn, ra cụt hơn, rút lại. *Les jours raccourcissent,* Ngày mau tối.

Raccourcissement, *m.* Sự cắt bớt. Sự ra cụt hơn, sự rút (thâu) lại.

Raccoutrer, *a.* Vá lại, sửa lại.

Raccoutumer, (Se) *r.* Quen lại nữa, trở lại như cũ.

Raccroc, *m.* Gỡ thua, sự may. Sự hên. || PAR RACCROC, *loc. adv.* Bất thình lình.

Raccrocher, *a.* Móc lại, treo lại. Vớ, níu lại. || SE RACCROCHER, *r.* Vớ lấy, níu lấy. *Dans le danger on se raccroche à tout,* Phải hiểm nghèo thì người ta níu vớ cùng hết.

Race, *f.* Dòng dõi, giống, loài, nòi. *De— illustre,* Bởi dòng sang trọng. *La — chevaline,* Loài ngựa, *Chien de—,* Chó nòi.

Rachat, *m.* Sự chuộc lại. Lai thục. || —, Sự cứu chuộc.

Rachetable, *adj.* Chuộc lại được.

Racheter, *a.* Chuộc lại, lai thục.—*une terre,* Chuộc đất lại. *Jésus Christ a racheté la faute d'Adam,* Chúa Giêsu đã chuộc tội tổ tông.

Rachis, *m.* Xương sống.

Rachitique, *adj.* Mắc bịnh đau xương sống. Đau hoài không mạnh được.

Racine, *f.* Rễ, căn. — *d'un arbre,* Rễ cây. || *Au fig.* —, Gốc, cội rễ, căn bổn.—*des mots,* Gốc tiếng. *Prendre —,* Kẻ tới đâu không chịu đi nữa. Châm rễ. || — *des dents,* Chơn răng. — *des ongles,* Phao tay, móng tay.

Raciner, *n.* Châm (đâm) rễ, ra rễ, mọc rễ.

Rack, *m.* (Arack) Rượu nếp, rượu mía.

Raclée, *f.* Một trận (hiệp) đòn. *Donner une bonne —,* Đánh một trận đòn cho đau.

Racler, *a.* Cạo, nạo, gọt.—*une mesure de paddy,* Gạt lúa. || *Au fig. Ce vin racle le gosier,* Rượu nầy nó gắt cổ

Racloir, *m.* Bàn cạo, bàn nạo.

Digitized by Google

Racloire, *f.* Ống gạt, cái trang.

Raclure, *f.* Đồ nạo ra, đồ cạo rớt xuống.

Racolage, *m.* Sự bom dỗ chúng đi lính, sự mộ. **Đi** đón giữa đàng.

Racoler, *a.* Bom dỗ chúng ra đi lính, mộ lính.

Racoleur, *m.* Kẻ bom dỗ chúng đi lính, kẻ đi mộ.

Racontage, *ou* **Racontar,** *m.* Chuyện bậy bạ, chuyện bá láp.

Raconter, *a.* Thuật lại, nói lại, kể lại, nói chuyện lại. —*un fait,* Thuật truyện lại.

Raconteur, euse, *s.* Kẻ hay nói truyện.

Racornir, *a.* Làm cho ra cứng như sừng. || Se racornir, *r.* Ra dai, ra cứng. Cong vò, quíu lại. *Le cuir se racornit au feu,* Da có hơi lửa thì quíu lại.

Rade, *m.* Bến tàu (thuyền) đậu. Vũng tàu đậu núp. *Bateau sur* —, Tàu neo (đậu) tại bến.

Radeau, *m.* Bè. Cầu nổi, cầu phao.

Rader, *a.* Đem tàu vô cữa, đem tàu vô bến. || —, Gạt, gạt bộc (gạt lúa).

Radiation, *f.* Sự bôi đi, sự sổ đi. Sự chói loà, sự giải ánh (yếng) sáng.

Radical, le, *adj.* Thuộc về rễ. Gốc, cội rễ, cốt. Kẻ muốn thay đổi (sửa) mọi sự trong việc nước. *Mot—,* Chữ bộ, tiếng cội rễ. || —, *s. m. Le — d'un verbe,* Gốc tiếng, cội rễ tiếng.

Radicalement, *adv.* Trọn, cách trọn, hết ráo, hết trọi. *Guéri* —, Lành trơn.

Radicalisme, *m.* Phép kẻ muốn thay đổi(sửa)mọi sự trong việc nước.

Radicelle, *f.* Rễ con.

Radié, ée, *adj.* Có ánh sáng, có ánh loà ra, có chia, có rìa.

Radier, *m.* Đá xây theo mé sông hay là ở dưới chơn cột cầu cho khỏi nước xoi.

Radier, *n.* Giại ánh sáng, sáng loà. || —, *v. a.* Bôi đi, sổ đi.—*un nom d'une liste,* Bôi trên trong sổ.

Radieux, euse, *adj.* Sáng láng, chói loà. *Le soleil était*—, Hồi ấy mặt trời sáng láng. || *Au fig.* —, Vui vẻ, tươi tấn. *Visage*—, Mặt vui vẻ.

Radis, *m.* Củ cải đỏ.

Radius, *m.* Xương nhỏ bắp tay.

Radoire, *f.* Cái trang gạt lúa.

Radotage, *m.* Sự nói bậy nói bạ, sự nói lẫn lộ.

Radoter, *n.* Nói bậy bạ, nói lẫn lộ.

Radoteur, euse, *s.* Kẻ nói bậy bạ, kẻ nói lú lẫn.

Digitized by Google

Radoub, *m.* Sự sửa tàu lại. *Bassin de—,* Xưởng để đam tàu vô (ra) mà sửa lại.

Radouber, *a.* Sửa tàu lại.

Radoucir, *a.* Làm cho dịu, cho êm. — *le temps,* Làm cho trời ra dịu. || *Au fig.—,* Làm cho ra hiền. || SE RADOUCIR, *r.* Ra hiền, nguôi lòng. Dễ chịu. *Le temps se radoucit,* Trời rày dễ chịu.

Rafale, *f.* Dông, dông tố, cơn bão táp.

Raffermir, *a.* Làm cho vững lại, sửa lại cho chắc. Bổ sức, thêm sức.—*sa santé,* Bổ dưỡng cho mạnh lại. — *les courages,* Giục lòng người ta ở vững vàng.

Raffermissement, *m.* Sự vững vàng, sự vững bền. Sức, sức mạnh.

Raffinage, *m.* Sự làm cho sạch, cho tinh, cho ròng.

Raffiné, ée, *adj.* Đã sạch, đã tinh, đã ròng. Tuyệt diệu, tốt nhứt, rất mực. *Sucre —,* Đường tinh, đường tốt.

Raffinement, *m.* Sự khôn khéo quá, sự quỉ quyệt.— *de cruauté,* Sự dữ tợn gở lạ.

Raffiner, *a.* Làm cho sạch, cho ròng, cho tinh. — *du sucre,* Tinh đường, xên đường. || —, *v. n.* — *sur la langue,* Trau chuốt lời ăn tiếng nói.

Raffinerie, *f.* Chỗ tinh đường.

Raffoler, *n.* Ưa quá, mê, ghiền.--*de friandises,* Thèm bánh hàng quá.

Rafistoler, *a.* Vá sơ sơ, vá sơ sài.

Rafle, *f.* Chùm xơ. || —, Sự dùa ráo.

Rafler, *a.* Dùa ráo, lấy (hốt) ráo, lấy sạch, ăn hết (trong cuộc cờ bạc). *Ils m'ont tout raflé,* Tôi bị mất đồ ráo.

Rafraîchir, *a.* Làm cho mát. || *Au fig.—la mémoire,* Nhắc lại cho nhớ. — *un tableau,* Chùi (sửa sơn lại) bức tranh cho ra mới. || SE RAFRAÎCHIR, *r.* Ra mát. Uống cho mát. *Boire pour —,* Uống một chén cho mát.

Rafraîchissant, te, *adj.* Hay làm cho mát. || —, *s. m.* Đồ mát.

Rafraîchissement, *m.* Sự làm cho ra mát. Đồ uống, bánh trái ăn uống rượu.

Ragaillardir, *a.* Làm cho vui mầng, cho mạnh mẽ. *Votre accueil l'a ragaillardi,* Sự anh rước đãi nó vậy thì làm cho nó phỉ tình lắm.

Rage, *f.* Bịnh dại, chứng dại. Sự ghiền, sự ngây. *Écumer de rage,* Sôi bọt mồm bọt miếng. *Fou de—,* Giận hoảng, giận điên. *Une*

Digitized by Google

— *de dents*, Sự nhức răng quá lắm. *La— du jeu*, Ghiền, ngây chơi cờ bạc. || À LA —, *loc. adv.* Quá lố, ngây, ghiền, hung lắm.

Rager, *n.* Giận lắm, giận điên, giận hoảng.

Rageur, euse, *s.* et *adj.* Hay nóng giận, nổi cơn lôi đình.

Ragot,te, *adj.* Cụt và mập. *Cheval—*, Ngựa cụt (vắn) đòn. || —, *s. m.* Sự nói dai.

Ragoter, *n.* Cằn nhằn, lẩm bẩm.

Ragoût, *m.* Đồ xào. — *de poisson*, Gỏi cá.

Ragoûter, *a.* Thêm ngon. Giục lòng muốn nữa.

Ragraier, *a.* Móc lại.

Raid, *m.* Sự đi tới đâu hết sức lẹ.

Raide, *adj.* Cứng, ngay, cứng đơ. Dốc, dốc dác. *Avoir le bras —*, Có cánh tay cứng. *Pente —*, Đàng dốc. || *Au fig. —*, Rắn, rắn rỏi, nhặt nhiệm. *Homme—*, Người rắn rỏi. || —, *adv. Tomber — mort*, Té chết tươi.

Raideur, *f.* Sự cứng, sự ngay. || *Au fig. —*, Tính rắn rỏi, sự nhặt phép.

Raidir, *a.* Kéo cho ngay thẳng, làm cho ra cứng. || —, *v. n.* et SE RAIDIR, *r.* Ra cứng. *Son bras se raidit*, Cánh tay nó cứng đơ. || *Au fig. —*, Ở vững vàng, ở vững chắc. —*contre le malheur*, Mắc nạn mà không nao núng.

Raie, *f.* Đàng gạch, đàng vạch. Đàng rẽ tóc. Đàng cày. || —, Cá đuối, trí ngư.

Raifort, *m.* Củ cải đen.

Rail, *m.* Đàng sắt, đường xe lửa, đường rầy.

Railler, *a.* Nhạo (chê) cười, nhẻ nhoi. —*les gens*, Nhạo người ta. || —, *v. n.* Giễu cợt, nói chơi. || SE—, *r.* Khinh thị. — *de tout*, Thị hết.

Raillerie, *f.* Sự nhạo cười, sự nhẻ. Sự giễu cợt, lời nói chơi. || — *à part*, Nói thiệt không nói chơi đâu.

Railleur, euse, *s.* et *adj.* Nói xược, hay nói chơi, hay giễu.

Railway, *m.* Đàng xe lửa.

Raine, *ou* **Rainette,** *f.* Con chàng hiu.

Rainer, *a.* Tách lòng nứa.

Rainure, *f.* Đàng xoi, đàng tách, lòng nứa.

Rais, *m.* Căm xe, căm bánh xe.

Raisin, *m.* Trái nho, bồ đào. *Une grappe de —*, Chùm nho, buồng nho.

Raisinier, *m.* Mái chèo.

Raison, *f.* Trí khôn, trí đoán. Lý, lẽ, lẽ phải. Cớ tích. *Perdre la —*, Mất trí khôn. *Conforme à la —.*

Digitized by Google

Phải lẽ. || — *d'agir*, Cách ăn nết ở. || POUR —DE... Vì, bởi vì. || —*sociale*, Hiệu bảng buôn bán. || À—DE... Giá là. EN—DE, Vì, xét vì. Nhờ có.

Raisonnable, *adj.* Có trí khôn, biết lý sự. Phải lẽ, thậm phải. Vừa phải (đủ).

Raisonnablement, *adv.* Cách phải lẽ, nhằm phép, vừa phải, đủ.

Raisonnement, *m.* Lý sự, lẽ luận. Sự luận lý, sự bàn lẽ. Lẽ làm chứng. Sự nói lại, sự đáp lại *Manquer de* —, Không biết lý sự. *Pas de—, pas de réplique!* Đừng nói lại, đừng chữa mình.

Raisonner, *n.* Lay lẽ mà xét, lấy lý mà luận. Nói lý sự, cãi lẽ, đoán lẽ. Nói lại, đáp lại. — *sur une grave affaire*, Bàn luận về sự can hệ. || SE —, *r.* Bàn tính trong mình về sự gì.

Raisonneur, euse, *s.* Kẻ hay nói lẽ. Kẻ hay nói đi nói lại, kẻ hay trả treo.

Rajah, *m.* Vua nước Thiên trước.

Rajeunir, *a.* Làm cho trẻ lại, làm cho ra tươi tấn. || —, *v. n.* Ra trẻ lại, đặng sức mạnh lại. || SE RAJEUNIR, *r.* Làm bộ nhỏ tuổi. Nói mình nhỏ tuổi.

Rajeunissement, *m.* Sự làm cho trẻ lại, sự làm cho mới lại.

Rajouter, *a.* Thêm nữa.

Rajuster, *a.* Sửa lại, lắp lại, sắp lại. — *une montre*, Lắp (ráp) đồng hồ lại. || SE RAJUSTER, *r.* Làm hoà lại. Sửa soạn.

Râle, *ou* **Râlement,** *m.* Sự ngất hơi lên, sự ngất đi. *Le—de la mort*, Sự ngất hơi lên mà chết.

Ralentir, *a.* et *n.* Làm cho ra chậm hơn, làm (đi) chậm. — *sa marche*, Đi chậm chơn. || *Au fig.* —, Cầm lại, thìn lại, giảm bớt.

Râler, *n.* Ngất (nấc) hơi lên, đớ tiếng.

Ralliement, *m.* Sự thâu binh lại. *Point de* —, Chỗ hẹn các đạo binh phải kéo tới đó. *Signe de* —, Dấu riêng cho biết nhau. Khẩu hiệu (hạo).

Rallier, *a.* Thâu lại, hiệp lại. Trở về. — *son poste*, Trở về chỗ mần. || SE RALLIER, *r.* Hiệp lại, theo phe.

Rallonge, *f.* Đo thêm vô cho dài, đồ nối thêm cho dài. *Une— de table*, Ván để nối bàn cho dài hơn.

Rallonger, *a.* Thêm vô cho dài, nối thêm cho dài, kéo ra dài hơn.— *un habit*, Nối áo thêm cho dài.

Rallumer, *a.* Thắp (đốt) lại. || *Au fig.*—, Giục lại, gây lại, xui lại.— *une querelle*, Gây sự rầy rà lại.

Digitized by Google

Ramage, *m.* Tiếng chim kêu chiu chít. Tiếng con nít nhỏ nói chả chớt. || *Velours à ramages,* Nhung có nhánh bông hoa.

Ramaigrir, *a.* Làm cho ra ốm lại. || —, *v. n.* Ra ốm lại.

Ramas, *m.* Đống những đồ hèn lộn xộn. Lũ, đoàn dân phàm hèn.

Ramassé, ée, *adj.* Thấp và to. Co mình lại.

Ramasser, *a.* Thâu, thâu góp, góp nhóp, tích trử. Lượm lặt. — *du bois,* Quơ củi. — *les fruits tombés à terre,* Lượm trái cây rụng dưới đất. || *Au fig.* — *une pelle,* Té. *Se faire* —, Bị quở. || Se —, *r.* Co mình lại, rút mình lại. *Le hérisson se ramasse,* Con nhím nó co rút mình lại.

Ramassis, *m.* Mớ, đống đồ lặt vặt. Lũ, tụi dân phàm hèn.

Rame, *f.* Cây chèo, cái dầm. Bó giấy nguyên 20 xấp (*20 mains, 500* tờ). Cây choái, chà cắm cho dây leo.

Rameau, *m.* Nhánh lá, nhánh cây, lá. *Dimanche des Rameaux,* Ngày Chúa nhựt lễ Lá. || *Au fig.* —, Nhánh, cánh bà con. *C'est un—de cette illustre famille,* Ấy là một cánh họ sang quới nầy.

Ramée, *f.* Nhánh cây tươi còn lá. Trại che nhánh cây tươi.

Ramener, *a.* Đem về, dẫn về, dắc (đem) lại. Thâu lại. — *à la maison,* Đem về nhà. || *Au fig.—la joie dans la famille,* Làm cho vui lại trong nhà. — *la question,* Nhắc đều gì lại.

Ramer, *a.* et *n.* Chèo, bơi, chèo ghe. Cắm choái. || *Au fig.* —, Phải cực khổ. *Il faut—pour faire sa position,* Mà lập thân, thì phải cực khổ mới đặng.

Ramette, *f.* Gói (bó) giấy viết thơ (100 tờ).

Rameur, *m.* Kẻ (bạn) chèo, phu trạo.

Ramie, *f.* Gai, cây gai.

Ramier, *m.* Bò câu gầm ghì, chim gù ghì.

Ramification, *f.* Sự có nhiều nhành, có nhiều chia (lá) || *Au fig.*—, Tốp, tụi. *Le complot avait de nombreuses ramifications,* Sự tập lập nầy có nhiều phe đảng.

Ramifier, (Se) *r.* Chia ra nhiều nhành, nhiều chia.

Ramilles, *f. pl.* Nhành cây nhỏ, chà.

Ramoindrir, *a.* et *n.* Làm cho ra nhỏ hơn, ra nhỏ hơn.

Ramolli, ie, *adj.* et *s.* Ra mềm hơn. Ra lẳng trí.

Digitized by Google

Ramollir, *a.* Làm cho ra mềm. *La chaleur ramollit la cire,* Hơi nóng làm cho sáp ra mềm. || SE RAMOLLIR, *r.* Ra mềm, ra yếu, ra diệu.

Ramollissement, *m.* Sự ra mềm, sự làm cho diệu, cho êm. Sự mềm, sự dịu, sự êm. Sự ra yếu.—*du cerveau,* Ra yếu trí xét.

Ramon, *m.* Chổi giẻ, chổi chà.

Ramonage, *m.* Sự cạo ống khói.

Ramoner, *a.* Cạo ống khói, cạo bò hóng.

Ramoneur, *m.* Kẻ đi cạo ống khói.

Ramontchi, *m.* Cây mồng quân.

Rampant, te, *adj.* Bò, hay bò, hay leo. *Plante rampante,* Săng cỏ hay bò ra, hay leo lên. || *Au fig.*—, Chịu lòn, khép nép, hay cúi. *Caractère*—, Tánh hay khép nép, hay lòn.

Rampe, *f.* Tay vịn (vượn), câu lơn. Đàng dốc. — *d'un pont,* Tay vịn cầu.

Ramper, *n.* Bò, trèo, leo, trường. || *Au fig.*—, Lòn, chịu lòn, lòn cúi. — *pour obtenir une faveur,* Vì đầu heo gánh gộc chuối. Chịu đấm ăn xôi.

Ramure, *f.* Nhánh cây. Sừng (gạc) nai hươu.

Rancart, *m. Mettre... au rancart,* Bỏ xó, bỏ dẹp. Loại ra.

Rance, *adj.* Hôi nghỉ, trở mùi, áy. *Huile* —, Dầu hôi nghỉ.

Rancir, *n.* Ra hôi nghỉ, áy, trở mùi.

Rancœur, *f.* Sự hềm hịch, sự hềm thù.

Rançon, *f.* Giá chuộc, của đem mà chuộc (kẻ làm tôi, kẻ bị giặc bắt).

Rançonner, *a.* Đòi của, bắt nộp tiền, bắt chạy tiền chạy bạc cho... Đòi quá lẽ. *L'ennemi rançonna la ville,* Giặc bắt thành phố phải chạy tiền chạy bạc.

Rancune, *f.* Sự cưu hờn, sự hềm thù. *Garder*—, Cưu hờn, hềm thù, hờn giận.

Rancunier, ière, *adj.* et *s.* Hay giận, hay hờn, hay chấp nhứt.

Randonnée, *f.* Sự con thú rừng chạy vòng. Sự đi đường xa xa.

Rang, *m.* Hàng, thứ tự, lớp, bậc, chức. *Mettre en*—, Sắp hàng. *Parvenir à un* —*élevé,* Lên bậc cao. *Perdre son* —, Mất chức. *Être sur les rangs,* Tranh, giành. *Mettre au* —, Đem, cho vô số.

Rangé, ée, *adj.* Có thứ tự lớp lang, đã dọn xếp rồi, đã dàn ra. Tử tế, có nết na. *Bataille rangée,* Trận

Digitized by Google

hai bên đã dàn ra rồi. *Homme—*, Kẻ có nết na.

Rangée, *f.* Hàng, lớp. *Une — d'arbres*, Một hàng cây.

Ranger, *a.* Sắp đặt có thứ tự lớp lang, sắp lớp, sắp hàng, dọn ra, dàn ra. — *le cortège*, Dàn hầu. — *des papiers*, Sắp đặt những tờ giấy. — *une chambre*, Dọn phòng. || SE RANGER, *r.* Sắp hàng, đứng dẹp lại, xê ra. || *Au fig.*—, Theo, sửa mình lại.—*à un avis*, Theo, thọ, chịu lời bàn bảo đó.

Ranimer, *a.* Làm cho sống lại. Bổ sức lại. || *Au fig.* —, Giục, thúc giục, an ủi. — *le courage*, Giục lòng mạnh mẽ. || SE —, *r.* Sống lại, mạnh sức lại.

Rapace, *adj.* Hay trộm cướp, hay bắt lấy, hay chụp bắt. || —, *m.* Thứ chim lớn hay ăn thịt. || *Au fig.* —, Ham, tham, tham lam.

Rapacité, *f.* Sự trộm cướp, sự chụp bắt. Lòng tham lam. — *de l'usurier*, Lòng tham người cho vay đoạt nợ.

Rapatriement, *m.* Sự cho về xứ sở, cho về quê nhà Sự làm hòa.

Rapatrier, *a.* Cho về quê nhà (xứ sở). Làm hòa lại với nhau, giải hòa.

Râpe, *f.* Bàn nạo, bàn chà. Giũa to răng.

Râpé, ée, *adj.* Cũ quá, rách te, bở. Đã nạo rồi. *Habit —*, Áo rách te. *Coco —*, Dừa đã nạo rồi.

Râper, *a.* Giũa, nạo, cạo. Làm rách te.

Rapetasser, *a.* Vá khâu lại, khâu khíu lại.

Rapetisser, *a.* Làm cho ra nhỏ hơn, giảm bớt || —, *v. n.* Ra nhỏ hơn, ra vắn. *Les jours rapetissent*, Ngày vắn.

Rapide, *adj.* Chóng, mau, lẹ, kíp. Chảy mạnh. Dốc, lài. *Courant —*, Dòng nước chảy mạnh. — *comme l'éclair*, Lẹ như chớp nhoáng. *Pente —*, Đàng dốc. || —, *s. m. (d'un fleuve)* Thác nước. || —, Thứ xe lửa chạy mau lắm.

Rapidement, *adv.* Mau, kíp, lẹ, vội vàng.

Rapidité, *f.* Sự mau, sự lẹ, sự chạy mau, sự chóng qua mau. *Le temps passe avec —*, Ngày giờ chóng qua mau lắm.

Rapiéçage, *ou* **Rapiècement,** *m.* Sự vá lại.

Rapiécer, *a.* Vá, vá lại. — *des habits*, Vá quần áo.

Rapine, *f.* Sự ăn trộm, sự ăn cướp. Của trộm cướp. *Vivre de rapines*, Làm nghề ăn trộm ăn cướp.

Rapiner, *a.* et *n.* Ăn trộm, ăn cướp, xớ bớt, chiếm lấy.

Digitized by Google

Rappareiller, *a.* Bắt cặp, cặp đôi, sắp đôi lại, để theo cặp. — *deux chevaux,* Bắt kế hai con ngựa với nhau.

Rappel, *m.* Sự triệu về, sự kêu (đòi) về. Sự đánh trống (thổi kèn) mà thâu binh.

Rappeler, *a.* Đòi (kêu) về, gọi về, triệu về. — *un ambassadeur,* Triệu sứ về. || *Au fig.* —, Nhắc lại. — *aux convenances,* Nhắc phép lại. — *à la vie,* Làm cho sống lại. || SE RAPPELER, *r.* Nhớ, nhớ lại.

Rapport, *m.* Lợi, huê lợi. Lời học, lời thưa, lời khai, tờ nguyệt đề, tờ bẩm. Sự quen lớn, sự ăn thua, sự dính dấp, sự sánh với. || PAR RAPPORT À, *loc. prép.* Sánh với. *La terre est petite — au soleil,* Đất sánh với mặt trời thì nhỏ xíu.

Rapporter, *a.* Đem lại, đem về. Sinh sản. Kể lại, nói méc (mách), học lại, thèo lẻo. — *un livre,* Đem trả sách. — *tout au magistrat,* Khai hết mọi sự cho quan. — *tout à Dieu,* Qui mọi sự về Chúa. || SE RAPPORTER, *r.* Hiệp nhau, ăn thua (với) nhau. *S'en rapporter à qqn,* Tin cậy ai, phú mặc ai.

Rapporteur, euse, *s.* Hay thèo lẻo, hay xét. || —, *s. m.* Kẻ làm tờ khai báo. Kẻ làm tờ kiết nhận hội đồng. Thước nửa tròn để đo góc cho biết mấy độ.

Rapprendre, *a.* Học lại.

Rapprochement, *m.* Sự đem cho gần. So sánh. Làm thuận hòa.

Rapprocher, *a.* Đem lại gần hơn, đem gần, xít lại (vô). So sánh. Làm cho thuận hòa lại. || SE RAPPROCHER, *r.* Xít vô, xít gần. Giống hơn. Làm hòa lại.

Rapproprier, *a.* Làm cho sạch.

Rapsodie, *f.* Văn thơ góp nhóp bậy bạ.

Rapt, *m.* Tội cướp con người ta, tội dỗ con người ta (mà đem đi).

Râpure, *f.* Đồ nạo (cạo) ra.

Raquette, *f.* Cái vá (vợt) hất trái cầu. Tấm đặt ở dưới giày mà đi trên tuyết cho khỏi lún.

Rare, *adj.* Hiếm có, ít gặp, ít có, lạ. Sưa, thưa, thưa thớt. *Objet* —, Của lạ, của hiếm có. *Vous vous faites bien* —, Anh ít khi gặp lắm. *Homme* —, Người tài cán phi thường.

Raréfier, *a.* Làm cho sưa (thưa) hơn, làm cho ra nhẹ (lỏng) hơn. *La chaleur raréfie l'air,* Hơi nóng làm cho khí nhẹ. || SE —, *r.* Ra ít đặc hơn.

Digitized by Google

Rarement, *adv.* Ít khi, ít có.

Rareté, *f.* Sự ít có, sự hiếm có, sự lạ, sự hút. *La — du fait,* Ít khi gặp vậy.

Rarissime, *adj.* Ít có lắm, ít gặp lắm, hoạ hiếm.

Ras, rase, *adj.* Đã cạo, đã gọt vắn. Đầy vặp, đầy mẹp. Bằng phẳng. Cắt riến. *Cheveux —,* Tóc hớt sát. *Étoffe rase,* Hàng giẻ láng. *En rase campagne,* Ngoài đồng trống. || *— ou raz de marée,* Nước dưng. Xoáy nước, nước vận.

Rasade, *f.* Chén đầy tràn. *Boire une —,* Uống một chén, một ly đầy vặp.

Rasant, te, *adj.* Xớt (phớt) qua, xớt ngang qua.

Raser, *a.* Cạo, gọt. Cạo râu (đầu). || *Au fig.* —, Đi xớt ngang qua. Phá diệt, diệt tàn. Nói dông dài. *L'hirondelle rase la terre,* Chim én liệng xớt trên mặt đất. — *une ville,* Triệt hạ thành. || SE RASER, *r.* Cạo râu.

Rasoir, *m.* Dao cạo. || *Au fig.* —, Kẻ hay nói dông dài.

Rassasiant, te, *adj.* Làm cho no bụng. *Mets —,* Đồ ăn mau no.

Rassasier, *a.* Ăn no, làm cho no. No bụng, no nê. || *Au fig.* —, Phỉ, phỉ tình (dạ). *Rassasié des biens du monde,* Phỉ lòng của thế gian.

Rassemblement, *m.* Sự hội lại, sự nhóm lại, sự thâu lại. Đoàn lũ, đoàn tụ. Tùng tam tụ ngũ.

Rassembler, *a.* Nhóm lại, thâu (hiệp) lại, vầy lại. — *les troupes,* Thâu binh lại. — *les notables,* Nhóm các chức. || *Au fig.* — *ses idées,* Nhắc trí lại.

Rasseoir, *a.* Ngồi lại, đặt lại. || SE RASSEOIR, *r.* Ngồi lại. || *Au fig.* —, Tỉnh lại, tủy thân.

Rasséréner, *a.* Làm cho thanh lại. || SE RASSÉRÉNER, *r.* Thanh (tịnh) lại. *Ciel rasséréné,* Trời thanh lại.

Rassis, se, *adj. Pain —,* Bánh cũ (nguội, khô, cứng). || *Au fig. Sens —,* Tỉnh tuồng, tỉnh khô.

Rassortir, *ou* **Réassortir,** *a.* Đặt để (sắp đặt) cho xứng nhau lại. Sắm đồ thiếu cho đủ hạng.

Rassurant, te, *adj.* Làm cho yên (vững) lòng. *Nouvelle rassurante,* Nghe tin, hết lo sợ nữa.

Rassurer, *a.* Chống cho vững, chống đỡ. Làm cho yên lòng, làm cho vững ý. || SE RASSURER, *r.* Ra vững chắc, chắc ý. *Rassurez-vous,* Đừng có sợ nữa.

Digitized by Google

Rat, *m.* Con chuột. || *Au fig. — de cave,* Cây rọi có nhúng sáp để đốt cho sáng. Tào cáo (tiếng khinh kẻ thâu thuế rượu). *C'est un—,* Nó là người hà tiện quá. *Avoir des rats dans la tête,* Hay làm kì cục, làm như điên.

Rata, *m.* Món thịt nấu với rau, khoai.

Ratafia, *m.* Thứ rượu mạnh có pha đường với đồ thơm.

Ratatiné, ée, *adj.* Teo lại, nhỏ lại, khú rũ. *Vieillard —,* Già khú rũ.

Ratatiner, (Se) *r.* Teo lại, co lại, tóp (rút) lại. *La peau se ratatine au feu,* Da có hơi lửa nó rút teo lại.

Rate, *f.* Lá sách, trái thăn. || *Se désopiler la —,* Cười chơi nôn ruột. *Ne pas se fouler la —,* Làm không dám động xương. || Rate, *f.* Con chuột cái.

Râteau, *m.* Cái cào, cái bừa cào.

Râtelage, *m.* Sự (việc) cào.

Râteler, *a.* Cào. — *de la paille,* Cào rơm.

Râteleuse, *f.* Máy cào.

Râtelier, *m.* Trang cỏ, máng cỏ. Giá để gác súng. Đồ móc ống điếu. Hai hàm răng. *Il a un bon—,* Nó có hàm răng tốt. || *Au fig. Manger à deux râteliers,* Ăn lương hai chỗ.

Rater, *n.* Không nổ. || —, *v. a.* (Bắn) trật, sẩy, hụt.— *une perdrix,* Bắn trật con đa đa. || *Au fig. — une affaire,* Làm vỡ công chuyện, vỡ việc.

Ratier, ière, *adj.* et *s.* Thuột về chuột. *Chien —,* Chó hay bắt chuột.

Ratière, *f.* Cái bẫy chuột.

Ratification, *f.* Sự ưng chịu, sự hộ giao, sự ưng nhậm.

Ratifier, *a.* Ưng chịu, đành, hộ giao, phê. — *un traité de commerce,* Ưng chịu thương ước.

Ration, *f.* Lương, lương thực. Phần ăn mỗi ngày.

Rationalisme, *m.* Phép hay cứ theo lẽ mình trong việc đạo mà tin mà thôi.

Rationnel, elle, *adj.* Theo lẽ, phải lẽ, trúng lý.

Rationner, *a.* Phát lương, chia phần cua ăn. Phát có chừng.

Ratisser, *a.* Cạo, nạo, chùi, giẫy. — *des navets,* Cạo củ cải.

Ratissoire, *f.* Đồ để mà nạo. Cái a, cái trang.

Ratissure, *f.* Đồ cạo rớt ra.

Raton, *m.* Con chuột con.

Rattacher, *a.* Buộc (cột) lại. Kết lại, nối lại, hiệp lại làm một. Nhập vô. *La race annamite se rattache à la race chinoise,* Dòng

Digitized by Google

annam cũng là một dòng với người bên tàu.

Rattraper, *a.* Bắt lại được. Đi theo kịp. Đặng lại.—*son argent,* Đặng lại bạc mình đã mất, ăn lại bạc mình đã thua. — *un prisonnier,* Bắt tù trốn lại được. || SE—, *r.* Bồi lại cái của mình mất, bị hư hại.

Rature, *f.* Nét bôi, nét gạch.

Raturer, *a.* Gạch đi, bôi đi, sổ đi.

Rauque, *adj.* Khan cổ, khan, khao. *Voix —,* Tiếng khao khao, tiếng khan.

Ravage, *m.* Sự tàn hại, sự phá tán, sự làm hư hại.

Ravager, *a.* Phá, phá tán, làm hư hại. *Le choléra a ravagé le pays,* Dịch khí làm hại cùng xứ.

Ravaler, *a.* Nuốt lại. Tô vách lại. || *Au fig.* —, Làm ra hèn, khinh dể, khinh khi. — *le mérite d'autrui,* Khinh khi công nghiệp kẻ khác. || SE RAVALER, *r.* Ra thân hèn, hạ mình xuống.

Ravaudage, *m.* Sự vá may, sự vá lại. Công việc làm thô kịch không khéo. Sự hay nói bá láp.

Ravauder, *a.* Vá, vá khâu. || *Au fig.* —, Mắng nhiếc, nhiếc nhóc. Nói dai.

Rave, *f.* Củ cải, la bồ.

Ravenala, *m.* (*Arbre des voyageurs*), Chuối rẽ quạt.

Ravier, *m.* Thứ dĩa dài đựng củ cải ăn.

Ravigoter, *a.* Làm cho khoẻ mạnh lại, bổ sức lại. Làm cho ăn biết ngon.

Ravilir, *a.* Làm cho ra hèn. || SE RAVILIR, *r.* Ra hèn.

Ravin, *m.* Hố, hang hố, quèn núi, đàng hẻ hủng.

Ravine, *f.* Đàng nước xoi, suối, rỗng nước, hố.

Ravineр, *a.* Xoi rỗng, xoi hố. *Terrain raviné,* Đất hư bởi nước xoi rỗng.

Ravir, *a.* Ăn cướp, cướp lấy, chụp bắt. Cướp giựt. Làm cho vui mừng, làm cho khoái lạc. *Son talent ravit tout le monde,* Thiên hạ đều lạ khen tài cán người. || À RAVIR, *loc. adv.* Hay lắm, quá sức, lạ lùng, sướng biết chừng nào.

Raviser, (SE) *r.* Hồi tâm lại. Đổi ý.

Ravissant, te, *adj.* Hay cướp bắt, hay chụp bắt. || —, Đẹp đẽ, xinh tốt, đẹp lòng, thích dạ, vừa ý lắm, êm ái. *Paysage —,* Phong cảnh coi đẹp lắm.

Ravissement, *m.* Sự trộm cướp, sự cướp lấy. Sự vui mừng phở lở, sự toại lòng phỉ chí. *Tomber dans le—,* Được toại lòng phỉ chí.

Ravisseur, euse, *s.* Kẻ

Digitized by Google

cướp lấy. — *de femmes*, Kẻ hăm bắt người nữ.

Ravitaillement, *m.* Sự vận lương thực khí giái.

Ravitailler, *a.* Vận lương thực khí giái.— *une place*, Đem lương phạn vào thành.

Raviver, *a.* Làm cho ra mạnh hơn.— *le feu*, Chụm lửa, thổi lửa. *Ce vin ravive les esprits*, Uống rượu nầy nó bắt hưng tâm. || *Au fig.* — *les souvenirs*, Bắt nhớ lại (chuyện xưa).

Rayé, ée, *adj.* Sọc, có sọc, có hàng, có xoi lòng nứa. *Papier* —, Giấy gạch hàng. *Canon*—, Súng có xoi lòng nứa.

Rayer, *a.* Gạch, xoi, tách, vạch, gạch hàng. Bôi, gạch đi, sổ đi, giũ. — *un nom*, Bôi tên.— *du rôle*, Giũ bộ. *Le tigre est rayé*, Lông cọp có vằn có vện.

Rayon, *m.* Yếng sáng, ánh sáng.Khoản, sở nhà hàng. —*de miel*, Tàng ong.—*d'armoire, de bibliothèque*, Ngăn tủ, thơ giá.—*de roue*, Căm xe. *Le — des étoffes*, Sở bán vải. || *Au fig. Il me reste encore un — d'espoir*, Tôi còn trông cậy chút đỉnh.

Rayonnant, te, *adj.* Quang ánh, giọi ánh sáng, chói ra. || *Au fig.* — *de joie*, Vui mừng hớn hơ.

Rayonnement, *m.* Sự giọi ánh (yếng) sáng, sự quang ánh. || —, Sự hớn hở.

Rayonner, *n.* Giọi ánh sáng, sáng chói, giấp giới, loà ra. || *Au fig.* — *de joie*, Hớn hở, vui mầng phở lở.

Rayure, *f.* Đàng xoi, đàng gạch. || — *d'étoffe*, Chỉ sắc sở.

Raz, *m. V.* **Ras**, Nước vận.

Razzia, *f.* Sự đi cướp bắt trâu bò, lấy lúa gạo.

Ré, *m.* Dấu *ré*, dấu hát.

Réabonner, *a.* Mua (nhựt trình) lại nữa.

Réaccoutumer, *a.* Làm cho quen lại, tập lại cho quen.

Réactif, ive, *adj.* Chống lại, cự địch, chỏi lại. || —, *s. m.* Thức nghiệm được.

Réaction, *f.* Sức chống trả lại, sức trả nủa. Phé muốn lập phép cũ lại, phản hồi.

Réactionnaire, *adj.* et *s.* Hay chống trả,hay cự địch. Kẻ muốn hườn cựu.

Réadmettre, *a.* Cho vô (vào) lại, chịu lại.

Réadmission, *f.* Sự cho vào lại, sự chịu lại.

Réagir, *a.* Cự, cự địch, chống trả, trả nủa.

Réajourner, *a.* Giãn ra lại nữa, hẹn lại, huởn ra lại.

Réalgar, *m.* Hùng hoàng.

Digitized by Google

Réalisable, *adj.* Có thể nên việc thật được, có lẽ làm thành nên được.

Réalisation, *f.* Sự làm nên việc, làm thật sự. Sự được.

Réaliser, *a.* Làm nên (ra) việc, làm thật sự. — *ses espérances,* Được như mình trông. — *sa fortune,* Bán của đi mà lấy hiện tiền. || SE RÉALISER, *r.* Thành sự (việc), ra sự thật. *Vos vœux se réalisent,* Đều anh khẩn nguyện đã được như ý.

Réalité, *f.* Sự thật, sự có thật. || EN RÉALITÉ, *loc.adv.* Thật thà, thật sự, quả nhiên.

Réapparition, *f.* Sự hiện ra lại, sự tỏ ra (ra mặt) lại.

Réappeler, *a.* Kêu (dòi) lại nữa, gọi lại, điểm lại. || —, *v. n.* Kêu án lại.

Réapposer, *a.* Đóng dấu lại.

Réarmer, *a.* Sắm sửa đánh giặc lại — *une place,* Kiên bế dồn lũy lại.

Réassigner, *a.* Đòi tới hầu kiện lại.

Rebaisser, *a.* Hạ lại nữa, bắt xuống lại.

Rebander, *a.* Buộc lại, rịt (ràng) lại. Giương lên lại. — *une plaie,* Ràng rịt vít lại.

Rebaptiser, *a.* Rửa tội lại. Làm phép Rửa tội lại.

Rébarbatif, ive, *adj.* Khó coi, hung dữ, độc dữ. *Air —,* Bộ tịch kì cục, độc dữ.

Rebâtir, *a.* Lập lại, xây (cất) lại.

Rebelle, *adj.* et *s.* Loạn tặc, phản tặc, ngụy tặc. Giặc ngụy, gian thần. Chướng, nghịch. *Maladie —,* Binh chướng (khó chữa).

Rebeller, (SE) *r.* Dấy loạn, dấy ngụy, làm loạn (ngụy), làm phản. Làm ngang ngược.

Rébellion, *f.* Sự dấy (làm) loạn, sự phản tặc, sự làm ngụy. Tội phản tặc.

Rebiffer, (SE) *r.* Xừng lên, chống cượng, cự, kình địch.

Reblanchir, *a.* Làm cho trắng lại, giặt lại cho trắng.

Reboisement, *m.* Sự trồng cây lại cho rậm.

Reboiser, *a.* Trồng cây lại rậm.

Rebondi, ie, *adj.* Mập tròn, mập ù, u nu úc núc. *Visage —,* Mặt mập tròn.

Rebondir, *n.* Nhảy trồi (vọt) lên, nhảy hai ba cái, nhảy vồng lên. *Le ballon rebondit,* Trái cầu nhảy lên, vồng lên.

Rebondissement, *m.* Sự nhảy vồng lên, sự nhảy vọt (trồi) lên.

Rebord, *m.* Mép cơi lên. Bìa, cạnh, be. — *d'une barque,* Be ghe. *Le — d'un habit,* Bâu áo.

Reborder, *a.* Be lại, viền

Digitized by Google

lại, cặp lại. — *une robe*, Viền áo.

Reboucher, *a.* Lấp lại, bít lại, đóng nút lại, nhét lại, đậy lại, trám lại.—*un trou*, Lấp lỗ lại.

Rebours, *m.* Bề trái, sự trái nghịch. || À, AU REBOURS, *loc. adv.* Ngược lại. *Brosser—*, Chải ngược.

Rebouteur, *m.* Kẻ biết sửa (mắn) xương sái lại.

Reboutonner, *a.* Gài (nút) lại.

Rebrider, *a.* Khớp lại, bắt hàm thiết lại.

Rebrousser, *a.* Vuốt (tóc, lông) ngược lại, xước lên. Trở lui (lại), trở về. || À REBROUSSE-POIL, *loc. adv.* Ngược lông, xước lông. || *Au fig.* —, Ngược lại. *Traiter une affaire* —, Xét công việc ngược lại.

Rebuffade, *f.* Bạc đãi. Su không cho lại thêm nói lời gắt gớm nữa.

Rébus, *m.* Phép lấy dấu lấy hình vật mà chỉ nghĩa làm nên câu, nên lời. Phép đố.

Rebut, *m.* Sự chối dài, sự đày đoạ, sự giằn thúc. Của ế, hàng ế. Của bỏ ra. *Mettre une machine au—*, Máy bỏ ra không dùng.

Rebutant, te, *adj.* Khó lòng. Vô duyên, khó coi. *Besogne rebutante*, Việc khó lòng.

Rebuter, *a.* Chối dài, xua đuổi, đày đoạ, giằn thúc. Làm cho ngã lòng. Ghét, không ưa. *Pourquoi me — toujours ainsi?* Sao mà giằn thúc (ở xẳng với) tôi hoài vậy?

Récalcitrant, te, *adj.* Cứ khôi, ngẫn ngang, ngang ngược, cượng (cự) lại.

Recaler, *a.* Nêm lại. || *Au fig.*—, Hạch không được đậu. Thi rớt.

Récapitulation, *f.* Sự tóm tắt lại. Sự học ôn lại.

Récapituler, *a.* Tóm lại, dón lại, tóm tắt lại. — *une affaire*, Dón lại công việc.

Recarreler, *a.* Lót gạch lại.

Recéder, *a.* Đề lại, đề nhịn lại. Bán lại.

Recel *ou* **Recélé, Recèlement,** *m.* Sự chứa (trử) của gian.

Recéler, *a.* Chứa, trử của gian, giấu, oa trử. — *des joueurs*, Chứa cờ bạc.

Receleur, euse, *s.* Kẻ chứa của gian, kẻ oa trử.

Récemment, *adv.* Mới, khi nãy. *Tout* —, Mới đây.

Recensement, *m.* Sự lấy sổ. Tu bộ, làm bộ. *Faire le—*, Lấy sổ dân.

Recenser, *a.* Lấy sổ, tu bộ, làm bộ dân đinh. Kén sổ. Điểm soát, kiểm điểm.

Récent, te, *adj.* Mới. tân. *Affaire récente*, Việc mới.

Digitized by Google

Récépissé, *m.* Giấy (tờ) biên lai, giấy biên nhận.

Réceptacle, *m.* Chỗ trử, chỗ đồ rác rến. Chỗ quần tụ.—*de voleurs,* Nơi quần tụ kẻ trộm cướp.

Réception, *f.* Sự được, sự nhận lãnh. Sự tiếp rước, sự đón rước. Sự ra mặt, sự ra khách.

Recette, *f.* Bạc tiền thâu. Sự thâu tiền bạc, sự đòi tiền (nợ). Chức giám thâu. Bài, toa thuốc gia truyền. Phép dùng... *Recettes et Dépenses,* Tiền thâu và tiền tiêu. Thâu xuất.

Recevable, *adj.* Chịu (nhận) lấy được, có lẽ chịu được. *Demande —,* Đơn đáng chấp.

Receveur, euse, *s.* Kẻ giám thâu. — *des postes et télégraphes,* Quan dây thép.

Recevoir, *a.* Lãnh lấy, nhận lấy, chịu, được. Đón rước, tiếp rước, thiết đãi. Cho đậu (trong cuộc thi). — *une lettre,* Được thơ.— *des présents,* Thâu (ăn) của lễ.—*des coups,* Bị đánh. — *l'impôt,* Thâu thuế. — *l'eau,* Hứng nước.

Rechange, *m.* Sự để thay đổi, sự thay đổi. *Vêtements de —,* Áo quần để thay đổi.

Réchapper, *a.* Thoát khỏi, thoát được.

Recharger, *a.* — *des marchandises,* Chở hàng lại nữa.—*un fusil,* Nạp súng lại. — *une route,* Đổ đá trên đường.

Réchaud, *m.* Lò, lồng ấp. Hoả lò.

Réchauffer, *a.* Hâm, hâm lại, hơ lại cho nóng. — *un plat,* Hâm lại món ăn. || *Au fig.—,* Giục, thúc giục. — *le zèle,* Giục lòng sốt sắng lại. || SE RÉCHAUFFER, *r.* Hâm lại, sưởi lửa.

Rechausser, *a.* — *ses souliers,* Mang giày lại. — *un arbre,* Vun đất lại cho cây.

Recherche, *f.* Sự tìm kiếm, sự tìm tỏi, sự tầm soát. Làm tốt quá. *Il y a trop de—dans sa parure,* Nó ăn mặc loà loẹt quá. || *La — des richesses,* Ham của.

Recherché, ée, *adj.* Lạ, phi thường, ít có. Cao kì. Quí báu. *Une mise recherchée,* Ăn mặc làm tốt quá. *Style—,* Cách nói cao kì.

Rechercher, *a.* Kiếm lại, tìm kiếm. Kiểm soát, can tầm, tìm tỏi. Tìm kiếm mà bắt.— *l'amitié de qqn,* Muốn làm quen lớn với ai. — *la vérité,* Kiếm cho biết sự thật.—*des voleurs,* Kiếm bắt ăn trộm.

Rechigné, ée, *adj.* Quạu, quạu quọ, khó mặt. *Visage —,* Bộ mặt quạu trân.

Digitized by Google

Rechigner, *n.* Đồ quạu, phát rầu, quầu rầu. *Obéir sans —*, Vưng lời bằng lòng.

Rechute, *f.* Sự ngã lại, sự trở lại, sự tái lại.

Rechuter, *n.* Phạm tội lại, đau trở lại.

Récidive, *f.* Sự phạm tội lại, sự tái phạm.

Récidiver, *n.* Phạm tội lại, tái phạm, tái lại.

Récidiviste, *m.* Kẻ phạm tội lại nữa, kẻ tái phạm.

Récif, *m.* Lố, lố (hòn) rạn. Đá hàn.

Récipiendaire, *m.* Kẻ được phép vào.

Récipient, *m.* Đồ dựng, đồ chứa, chậu hứng.

Réciprocité, *f.* Sự luân phiên đáp đổi nhau. — *de services,* Sự giúp đáp đổi nhau.

Réciproque, *adj.* Nhau, với nhau, tương bình. Đáp đổi nhau, trả lại cho nhau. *Amitié —,* Nghĩa tương giao. *Confiance —,* Sự tin nhau.

Réciproquement, *adv.* Cùng(với) nhau, cho nhau. Tương. *S'aider —,* Giúp nhau. *S'aider—,* Tương trợ.

Récit, *m.* Truyện, chuyện, tích truyện, sự đọc lại.

Récitatif, *adj.* Theo giọng đọc.

Récitation, *f.* Sự đọc. — *des leçons,* Sự đọc bài, sự trả bài.

Réciter, *a.* Đọc. — *par cœur,* Đọc thuộc lòng. — *des prières,* Đọc kinh.

Réclamant, te, *adj.* Kẻ kêu nài, kẻ đòi.

Réclamation, *f.* Sự kêu nài, kêu trách, sự đòi. *Faire une—,* Kêu nài.

Réclame, *f.* Khoản nhựt trình rao báo sự gì cho người ta biết.

Réclamer, *a.* Kêu nài, xin nài, đòi. — *une dette,* Đòi nợ. — *la parole,* Xin nói. || — *contre une injustice,* Kêu oan. || —, *v. n.* Chống cãi, chẳng chịu. — *contre un usage,* Không chịu thói tục, điều đó.

Reclouer, *a.* Đóng đinh lại.

Reclure, *a.* Nhốt lại. Giam cầm, cấm cố. || Se —, *r.* Cấm phòng.

Reclus, se, *adj.* Chịu giam, bị nhốt lại. Kẻ đi tu.

Réclusion, *f.* Sự mắc cấm cố, sự bị cầm ngục, sự giam cầm.

Réclusionnaire, *s.* Kẻ bị cấm cố, kẻ phải giam cầm.

Récognition, *f.* Sự xét lại, sự tra soát lại.

Recoiffer, *a.* Đội mũ lại, đội nón lại. Bới đầu lại.

Recoin, *m.* Xó kín, xó hóc (góc). *Les recoins du cœur,* Xó kín trong lòng. *Les recoins de la conscience,* Trong tim đen người ta.

Digitized by Google

Recoller, *a.* Dán lại, gắn lại. || SE—, *r.* Dính lại.

Récolte, *f.* Sự gặt hái, mùa gặt hái. *Une bonne —,* Được mùa.

Récolter, *a.* Gặt, hái, gặt hái.—*le riz,* Gặt lúa. || *Au fig.* —, Được sự gì. — *une punition,* Bị phạt.

Recommandable, *adj.* Đáng trượng, đáng vì, đáng chuộng.

Recommandation, *f.* Sự dặn bảo. Sự gởi gắm. Sự yêu vì.

Recommander, *a.* Dặn, dặn dò. Gởi gắm, phú thác. Xin lo, nói binh, xin giúp. Khen, ngợi khen.—*qqn au roi,* Tâu rồi cho người nào. || — *une lettre,* Chịu tiền thêm cho được biên lai thơ đã gởi theo trạm. || *Se recommander de qqn,* Cậy tiếng ai mà hộ vực mình.

Recommencer, *a.* Làm lại, bắt đầu lại, khỉ sự lại. —*une chose,* Làm việc gì lại. || —, *n. La pluie recommence,* Trời mưa nữa.

Récompense, *f.* Phần thưởng, của thưởng. Sự thưởng lại, bồi bổ lại. || EN RÉCOMPENSE, *loc. adv.* Trả công. Bõi, tại. — *de son travail,* Thưởng bõi siêng học (làm).

Récompenser, *a.* Thưởng, cho (ban) phần thưởng. Phạt. — *un traître de ses crimes,* Phạt tội kẻ thất trung.

Recomposer, *a.* Đặt lại, sắp lại, làm lại. Thi lại.

Recompter, *a.* Đếm lại, tính lại.

Réconciliable, *adj.* Làm hoà lại được.

Réconciliateur, trice, *s.* Kẻ làm cho thuận hoà lại, kẻ giao hoà lại.

Réconciliation, *f.* Sự làm hoà lại.

Réconcilier, *a.* Làm cho thuận hoà lại, giao hoà. || SE RÉCONCILIER, *r.* Làm hoà lại, tự thuận. Thiết nghĩa lại, xin lỗi.

Reconduire, *a.* Đi đưa, đưa về, đưa ra. Đuổi. — *un insolent à coups de bâton,* Đánh đuổi kẻ vô phép.

Reconduite, *f.* Sự đưa về. Sự đuổi.

Réconfort, *m.* Sự an ủi, sự giúp đỡ.

Réconfortation, *f.* Sự bồ sức lại, sự bồ dưỡng. Sự thêm lòng mạnh mẽ.

Réconforter, *a.* et *n.* Bồ sức lại, làm cho ra mạnh lại. *Le vin l'a réconforté,* Nó bồ sức lại là nhờ uống rượu. || *Au fig.* —, An ủi, thêm lòng mạnh mẽ. || SE —, *r.* Được sức lại.

Reconnaissable, *adj.* Dễ nhìn biết, nhìn biết được.

Digitized by Google

Reconnaissance, *f.* Sự nhìn biết. Sự biết ơn. Sự đi do đi thám, sự xét. Tờ biên lại (cầm đồ). *Faire la — du camp ennemi,* Đi do thám trại quân nghịch.

Reconnaissant, te, *adj.* Biết ơn, có lòng hiếu thảo.

Reconnaître, *a* Biết, nhìn biết, rõ biết. Chịu. Nhận, nhịn. — *un service,* Biết công.—*ses torts,* Chịu mình có lỗi. — *un enfant,* Nhận (là) con. || SE RECONNAÎTRE, *r.* Tỉnh lại, tỉnh hồn lại. Ăn năn trở lại.

Reconquérir, *a.* Lấy (choán, chiếm) lại. Được lại. Bắt lại.

Reconsolider, *a.* Làm cho vững (chắc) lại.

Reconstituant, *m.* Thuốc bổ.

Reconstituer, *a.* Lập lại, đặt lại.

Reconstruction, *f.* Sự làm lại, sự cất (xây) lại.

Reconstruire, *a.* Làm lại, cất (xây) lại.—*une maison,* Cất nhà lại.

Reconvention, *f.* Phép kiện lại kẻ kiện mình trước.

Recopier, *a.* Chép lại, viết (sao, tả) lại.

Recoquiller, *a.* Cuốn lại, lăn tròn lại, xe lọn lại. || SE RECOQUILLER, *r.* Cuốn tròn, xe lon lại.

Recorriger, *a.* Sửa lại nữa. *On doit corriger et — son travail,* Phải sửa đi sửa lại bài vở, công việc mình đã làm.

Record, *m.* Sự ăn trong cuộc đua.

Reconcher, *a.* Đề nằm lại.—*des bouteilles,* Sắp ve lại. || SE RECOUCHER, *r.* Đi ngủ lại.

Recoudre, *a.* May lại, nhíp (vá) lại.

Recoupe, *f.* Bột làm bỡi tấm. Bột mì hạng rốt. Đá, sắt vụn. Miếng giẻ vụn, đồ vụn.

Recouper, *a.* Cắt lại. Trộn nhiều thứ rượu nho vào làm một thứ.

Recourber, *a.* Bẻ cong lại, uốn lại ; cúi xuống lại. —*la tête,* Cúi đầu xuống lại. *Bec recourbé,* Quắt, quớt mỏ.

Recourir, *n.* Chạy lại, chạy tới (đến). Xin giúp. *Il a couru et recouru,* Nó đã chạy đi chạy lại. — *à Dieu,* Chạy đến Chúa. — *à la force,* Dùng phép (sức) mạnh.

Recours, *m.* Sự chạy đến, sự xin giúp, sự xin cứu.— *en grâce,* Sự xin ân xá. *J'ai—à vous,* Tôi xin anh giúp.—*contre qqn,* Bắt ai bồi thường.

Recouvrable, *adj.* Thâu

Digitized by Google

góp được, đòi được, được lại. *Dette—*, Nợ đòi được.

Recouvrement, *m.* Được lại. Sự thâu góp, sự đòi được. *Faire un —*, Đi đòi nợ. || —, Sự tô, trét đàng kẽ, nẽ, nứt.

Recouvrer, *a.* Được lại. Thâu góp.

Recouvrir, *a.* Chè lại, đậy lại. Lợp lại.

Récréance, *f.* Sự để làm tin. *Lettre de—*, Quốc thơ.

Récréatif, ive, *adj.* Vui chơi, làm cho vui. *Séance récréative,* Cuộc chơi.

Récréation, *f.* Sự nghỉ chơi, giờ chơi, sự giải trí.

Récréer, *a.* Làm cho vui chơi. || SE RÉCRÉER, *r.* Chơi giải trí.

Recrépir, *a.* Tô (vôi, phấn) lại.

Recreuser, *a.* Đào lại, đào thêm nữa.

Récrier, (Se) *r.* La lên, vùng la lên, la lên không chịu.

Récrimination, *f.* Sự bắt lỗi.

Récriminer, *n.* Bắt lỗi lại, cáo lại, mắng trả lại.

Récrire, *a.* Viết lại.

Recroître, *a.* Mọc lại nữa.

Recroqueviller, (Se) *r.* Có queo lại, cong queo, khô queo lại, cuốn tròn.

Recrudescence, *f.* Sự thêm mạnh hơn nữa. *La— du froid,* Lạnh thêm hơn nữa.

Recrue, *f.* Sự điền lính mới. Sự mộ binh. Lính mới mộ, mới điền. || *Au fig.* —, Người mới vô hội nào, mới theo phe nào.

Recrutement, *m.* Sự mộ, tuyển binh.

Recruter, *a.* Mộ binh, tuyển binh. Kén, chọn.

Rectangle, *m.* Hình có bốn góc ngay thẳng.

Rectangulaire, *adj.* Có góc ngay thẳng.

Recteur, *m.— d'Académie,* Kẻ làm đầu hội ngánh hàn lâm viện. Bề trên cai trường. Linh mục bổn sở.

Rectification, *f.* Sự sửa lại, sự chữa lại.

Rectifier, *a.* Sửa lại cho trúng, cho ngay.— *un calcul,* Sửa cái toán quấy lại cho trúng. || — *de l'alcool,* Cất bớt rượu. || *Au fig.*— *son jugement,* Sửa trí xét cho trúng lý.

Rectiligne, *adj.* Ngay thẳng.

Rectite, *f.* Bịnh đau ruột cùng.

Rectitude, *f.* Sự ngay thẳng. Sự phải lẽ, sự trúng (nhằm) phép.

Recto, *m.* Trương (giấy, sách) mặt.

Rectum, *m.* Phần ruột già ngay ra hậu môn. *Chûte du—*, Toát (thoát) giang.

Digitized by Google

Reçu, *m.* Tờ biên lai, biên nhận.

Recueil, *m.* Sách tóm lại, sách góp lại.

Recueillement, *m.* Sự cầm lòng cầm trí, sự suy nghĩ.

Recueilli, ie, *adj.* Chăm chỉ, cầm lòng cầm trí.

Recueillir, *a.* Hái, gặt, lượm. Thâu góp. Được lại. —*les fruits de la terre,* Hái trái trăng trong vườn. — *une succession,* Được ăn gia tài. || SE RECUEILLIR, *r.* Hồi tâm lại, cầm lòng cầm trí.

Recuire, *a.* Nấu lại, hầm lại, hâm lại.

Recuite, *f.* Sự nấu lại, sự hầm lại.

Recul, *m.* Sự thối lui, sự dội lại. *Le — d'un canon,* Sự súng bắn thối hậu.

Reculade, *f.* Sự lui lại, sự thối lui.

Reculé, ée, *adj.* Xa xuôi, huyền viễn. Giãn ra, lui lại. *Pays —,* Xứ xa. *Époque reculée,* Đời xưa.

Reculer, *a.* Kéo (xô) lại sau, sụt lại, thụt lại, bắt lui ra, đem ra sau. Giãn ra. Nới ra rộng lớn hơn. — *les bornes d'une province,* Thêm giải hạn cho hạt nào. — *un payement,* Giãn ra chưa trả nợ.—*une table,* Sụt bàn lại. ||—, *v. n.* Lui lại, thối lui. Lần lựa, giãn ra. *L'ennemi recule,* Quân nghịch lui lại. || SE —, *r.* Lui ra, tránh ra, xê ra. Giãn ra. — *du feu,* Tránh xa cho khỏi lửa. *Son départ ne peut —.* Sự nó trẫy đi giãn ra không đặng.

Reculons, (À), *loc. adv.* Thối lui, thụt lui.

Récupérer, *a.* Lấy lại, được lại. || SE RÉCUPÉRER, *r.* Được lại. Được bồi thường lại.

Récurage, *m.* Sự đánh cho sạch, vét sạch.

Récurer, *a.* Vét sạch. — *la marmite,* Vét nồi.

Récusable, *anj.* Từ chối được, bắt (bác) đi được, chẳng chịu. Chẳng đáng tin. *Témoin —,* Kẻ chứng không đáng tin.

Récuser, *a.* Chối, từ chối, bắt, không chịu. — *un témoin,* Bắt chứng. || SE RÉCUSER, *r.* Không chịu, từ đi. Xin kiếu. *Juge qui se récuse,* Quan toà không chịu xử.

Rédacteur, *m.* Kẻ viết ra. Kẻ đặt ra.—*en chef.* Chánh tổng tài.

Rédaction, *f.* Sự viết ra, sự đặt ra, sự chép lại. *Bureau de—,* Phòng việc kẻ viết ra. *Personnel de la—,* Những kẻ đặt ra.

Reddition, *f.* Sự giao lại, sự nộp lại, sự trả lại. — *d'une*

Digitized by Google

ville, Sự nộp (giao) thành. — *d'un compte*, Sự nạp (nộp) sổ sách.

Redemander, *a.* Xin lại, hỏi lại nữa. Đòi lại.

Rédempteur, *m.* Kẻ cứu chuộc. *Le Rédempteur*, Đấng cứu thế.

Rédemption, *f.* Sự cứu chuộc. Sự chuộc tội.

Redescendre, *n.* Xuống lại, xuống nữa. Đề xuống, nhắc xuống, đem xuống. Thòng xuống. *L'avion redescend*, Máy bay xuống.

Redevable, *adj.* Còn mắc lại nữa. || *Au fig. Il m'est— de la vie*, Nó còn sống là nhờ tôi.

Redevance, *f.* Của mắc nợ.—*annuelle*, Tiền thuế mỗi năm, tiền báo cô.

Redevenir, *n.* Hoá nên lại, trở lại. Ra. Thành. — *puissant*, Ra phép tắc lại như trước. — *doux*, Dịu lại.

Redevoir, *a.* Còn mắc lại, còn mắc nợ. *Je lui redois encore*, Tôi còn thiếu người.

Redhibitoire, *adj.* Cho phép bắt lời giao kết. *Vice —*, Tật bịnh (về thú vật) cho phép chủ mua lầm trả lại.

Rédiger, *a.* Viết ra, đặt việc ra, chép ra.

Redingote, *f.* Áo dài ngoài.

Redire, *a.* Nói lại, lặp lại || —, *v. n.* Chê, trách. *Trouver à—*, Trách, bắt tròn bắt méo.

Redite, *f.* Sự nói đi nói lại, sự lặp lại.

Redondance, *f.* Sự tràn trề, sự dư dật.

Redondant, te, *adj.* Dư dật, tràn trề. Vô ích. *Terme —*, Tiếng dư, tiếng vô ích.

Redonder, *a.* Có dư, dư thừa.

Redonner, *a.* Cho lại, ban lại, đưa lại. — *de l'espoir*, Làm cho trông cậy lại. || —, *v. n.* Làm lại nữa. Xông phá giặc nữa. *La cavalerie redonna*, Lính kị xông tới đánh quân nghịch lại.

Redorer, *a.* Mạ (thếp) vàng lại.

Redormir, *n.* Ngủ lại.

Redoublé, ée, *adj.* Mau. *Pas —*, Bước mau. || *Cris redoublés*, Tiếng la om sòm.

Redoublement, *m.* Sự thêm hơn nữa. — *de chagrin*, Thêm buồn rầu lo sợ.

Redoubler, *a.* Thêm hơn nữa, gia thêm. Lót thêm. — *les coups*, Đánh thêm hơn nữa. — *un habit*, Lót áo lại. || —, *v. n.* Càng thêm. — *de courage*, Càng thêm lòng mạnh mẽ. *Le froid redouble*, Lạnh thêm nữa.

Digitized by Google

Redoutable, *adj.* Đáng sợ, đáng kinh khủng, phải sợ. *C'est un homme —,* Là người phải sợ.

Redoute, *f.* Đồn lũy.

Redouter, *a.* Sợ, sợ hãi, kinh khủng. *Je redoute la chaleur,* Tôi sợ nắng.

Redresser, *a.* Dựng lên lại, dựng đứng dậy. — *une statue,* Dựng hình lại. || *Au fig.*—, Sửa lại.—*son caractère,* Sửa tính lại. || Se redresser, *r.* Đứng dậy lại. Cự địch.

Redresseur, *m.* Kẻ dựng lên lại, kẻ sửa lại. *Un — de torts,* Kẻ làm cho biết bên nào phải bên nào quấy.

Redû, ue, *adj.* Còn mắc lại. || —, *s. m.* Sự còn mắc lại.

Réduction, *f.* Sự bớt đi, sự thâu (rút) lại. Sự bắt đầu phục. Sự sửa lại. *Demander une — des impôts,* Xin bớt (giảm) thuế.

Réduire, *a.* Bớt, giảm bớt. Đổi. Bắt, ép. Tán mạt. Thâu lại, rút lại.— *les frais,* Bớt sở tổn. — *une place,* Bắt thành phải đầu phục. —*du riz en farine,* Làm gạo ra bột.— *une fracture,* Sửa xương trật (gãy). *Être réduit à la misère noire,* Túng ăn túng mặc. || Se réduire, *r.* Sắc lại. Hoá ra. Tới đâu. *À quoi se réduit votre raisonnement?* Lẽ anh nói đó nó chỉ về đâu nó câu kết làm sao?

Réduit, *m.* Chỗ kín, chòi, lều, hang, hầm. *Misérable —,* Chỗ ở khốn nạn. Chòi.

Réédifier, *a.* Cất (xây) lại, lập, làm lại.

Rééditer, *a.* In (sách) lại. — *un ouvrage,* In sách lại. || *Au fig.* — *une histoire scandaleuse,* Nhắc lại truyện xấu.

Réel, réelle, *adj.* Thật, thiệt. *Il est dans un — besoin,* Nó túng thiệt.

Réélection, *f.* Sự bàu cử lại, sự lựa lại. *La — d'un député,* Sự chọn cử lại ông Thân sĩ.

Rééligible, *adj.* Có lẽ bàu cử lại được.

Réélire, *a.* Bàu cử lại, tuyển cử lại, chọn lại.

Réellement, *adv.* Thật, thiệt, bản thật, chắc, quả nhiên.

Réengager *a. V.* Rengager.

Réensemencer, *a.* Gieo giống lại nữa.

Réexpédier, *a.* Gởi lại, chở lại.

Réexporter, *a.* Chở hàng ra xứ khác nữa.

Refaire, *a.* Làm lại. Sửa lại. *Le bon air le refera,* Khí tốt sẽ làm cho nó đặng sức khỏe lại. || Se refaire, *r.* Bồ sức lại, bồ khỏe.

Digitized by Google

Refait, te, *adj.* Bị gạt, bị mắc mớp.

Refait, *m.* Gạc nai mới thay lại (lục nhung).

Refaucher, *a.* Phát cỏ lại.

Réfection, *f.* Sự làm (sửa) lại. Bữa ăn cho khỏe.

Réfectoire, *m.* Nhà cơm.

Refend, *m.* Sự chẻ ra lại. Vách ngăn.

Refendre, *a.* Chẻ, bửa lại.

Référé, *m.* Phép chạy tới quan xin xử soát đỡ vậy đã.

Référence, *f.* Tích cớ.

Référendaire, *adj.* Quan giám sát các sổ binh lương thuế khoá.

Référer, *n.* et *a.* Trình lại, thưa lại. Đổ về, trút cho. *Je lui en réfère toute la gloire,* Các sự vinh hiển đó thì để lại cho người hết. *En — à qqn,* Bàn việc gì cùng ai. || SE RÉFÉRER, *r.* Cứ. *Je m'en réfère à votre avis,* Tôi xin cứ như ý anh vậy.

Refermer, *a.* Đóng lại. || SE—, Nhíp miệng lại, làm thẹo. *La plaie se referme,* Vít làm thẹo.

Referrer, *a.* Bịt sắt lại. Đóng móng ngựa (bò) lại.

Réfléchir, *n.* Suy, suy xét, xét lại, nghĩ lại. ||—, *v. a.* Chiếu lại, giại lại, giọi vào. *La surface de l'eau réfléchit l'image de la lune,* Mặt nước chiếu hình mặt trăng. || SE—, *r.* Chiếu lại, giại lại, giọi vào.

Réfléchissant, te, *adj.* Hay giại yến sáng lại, hay chiếu ra.

Réfléchissement, *m.* Sự yếng giại (chói) ra.

Réflecteur, trice, *adj.* et *s.* Hay giại yếng sáng. Tấm giọi, tam tinh.

Reflet, *m.* Ánh sáng, yếng sáng. Sự chiếu giọi.

Refléter, *a.* Giại sáng, chiếu sáng. || —, *v. n. et* SE REFLÉTER, *r. Son nom reflète* (ou *se reflète*) *sur les siens,* Danh vọng người chói lại cả và nhà người.

Refleurir, *n.* Trỗ (đơm) bông lại. || *Au fig.*—, Thạnh lại, hưng sùng lại.

Réflexion, *f.* Sự giại lại, sự chiếu (chói) lại. Sự suy nghĩ lại.

Refluer, *n.* Chảy lại, chảy ngược lại. Thối lui lại.

Reflux, *m.* Nước ròng. || *Au fig.*—, Sự thối lui lại. Sự cuộc đời hay dời đổi. *La fortune a son flux et son —,* Cuộc thạnh suy bỉ thới.

Refondre, *a.* Đúc lại. Làm lại.

Refonte, *f.* Sự đúc lại. Sự làm (sửa) lại.

Reforger, *a.* Rèn lại.

Réformateur, trice, *s.* Kẻ sửa lại.

Digitized by Google

Réforme, *f.* Sự sửa lại. *La — des abus,* Sự bỏ những điều quá phép. || *La Réforme,* Đạo lạc. || —, Sự loại ra (lính mang bịnh, thú vật, đồ hư hết xài được). Sự miễn.

Reformé, ée, *adj.* Đã sửa lại. Được khỏi ở lính bởi bịnh. *Religion réformée,* Đạo đã sửa lại. Đạo lạc *protestant.*

Réformer, *a.* Sửa lại, làm lại theo nguyên cựu, bỏ đi, loại ra, miễn, đổi đi. — *les usages,* Sửa phong tục lại. — *un jugement,* Bát án. — *un soldat,* Loại miễn lính ra. || SE RÉFORMER, *r.* Sửa mình lại.

Reformer, *a.* Lập lại, làm lại. SE REFORMER, *r.* Hiệp lại.

Refouler, *a.* Nện lại, đạp lại, dộng lại. Đuổi đi. || —, *v. n.* Chảy lại, nước ròng.

Refouloir, *m.* Cây dộng súng lớn.

Réfractaire, *adj.* Ngang tàng, ngang ngược, chống cự. Lính trốn không chịu đi. Nấu không hay chảy. *Terre* —, Thứ đất sét.

Réfracter, *a.* Làm cho yếng sáng chói lại.

Refrain, *m* Câu liên huờn. Sự lặp đi lặp lại một điều hoài.

Refréner, *a.* Khớp lại, cầm lại. Hãm khớp, hãm dẹp. — *ses passions,* Hãm dẹp tính mê nết xấu.

Réfrigérant, te, *adj.* Hay làm cho mát. *Appareil* —, Đồ làm cho sự gì nóng phải mau nguội.

Réfrigérer, *a.* Làm cho ra mát, ra lạnh.

Refriser, *a.* Làm cho quăn lại. || —, *v. n.* Ra quăn.

Refrogner, (Se) ou Se Renfrogner, *r.* Nhăn mặt nhăn mày. Bự bự mặt.

Refroidir, *a.* Làm cho ra lạnh, rạ nguội. || *Au fig.*—, Bớt.— *l'ardeur,* Bớt lòng sốt sắng. || —, *v. n.* Ra lạnh, ra nguội. *Le potage refroidit,* Canh nguội rồi.

Refroidissement, *m.* Sự bớt khí nóng, sự ra lạnh. Sự nguôi ngoai, sự nguội lạnh. Bịnh phát lãnh. *Attraper un* —, Bị phát lãnh. || *Au fig.*—, Bớt thương, tình nghĩa phai, lạt, lơ.

Refuge, *m.* Chỗ ẩn náu, nơi trốn ẩn, nơi vững chắc. *Maison de*—, Nhà trú. || *Au fig.* —, Giúp đỡ, phù hộ. Lẽ chữa mình. *La dénégation est son* —, Nó không biết láy lẽ gì chữa mình có một điều chối mãi đi thôi. *Vous êtes mon*—, Anh là kẻ phù hộ tôi.

Réfugié, *adj.* Kẻ đã trốn giặc, kẻ náu ẩn.

Refugier, (Se) *r.* Trốn đi,

Digitized by Google

đi núp ẩn, chạy đến nơi ở vững chắc, đi tị nạn.

Refus, *m.* Sự không chịu, sự không cho, không ưng, sự chối cãi.

Refuser, *a.* Không chịu, không cho, không nhận (lãnh), chối, chối cãi. — *carrément,* Chối dài. — *d'obéir,* Không chịu nghe lời. — *des marchandises,* Không chịu lãnh hàng hoá. || Se refuser, *r.* Nhín nhúc, không chịu. — *à croire quelque chose,* Không chịu tin truyện gì. *Ne rien* —, Muốn cái gì thì sắm (mua, cho) hết.

Réfutable, *adj.* Có lẽ bác được, cãi được.

Réfutation, *f.* Sự bác (bắt) lẽ, sự cãi lại.

Réfuter, *a.* Bác lại, bắt lẽ, chống cãi, bắt lý. — *un argument,* Biện bát một điều.

Regagner, *a.* Ăn lại, lời lại, được lại. Trở về. — *son domicile,* Trở về nhà.

Regain, *m.* Cỏ mọc lại (khi đã phát rồi). || *Au fig.* —, Sức khoẻ lại, mạnh lại. *Un — de vie,* Mạnh khá.

Régal, *m.* Tiệc, yến tiệc, yến ẩm. Món ăn người ta ưa hơn hết. Món nhứt hảo. || *Au fig.* —, Sự vui lòng lắm.

Régalade, *f.* Sự dọn tiệc chơi. *Boire à la* —, Rót (uống) vô miệng mà chẳng đụng môi.

Régaler, *a.* Làm tiệc, dọn (đãi) tiệc, làm khao. Làm cho vui. Ban ra cho bằng. || Se —, *r.* Ăn tiệc, ăn uống lấy làm ngon lắm.

Regard, *m.* Sự ngó (xem, coi), sự nhìn xem. Miệng cống nước. *Jeter un — furtif,* Sực nhìn. *Attirer les regards,* Làm cho người ta chăm chỉ, ngó. || En regard, *loc. adv.* Ngay, ngang, trước mặt.

Regardant, te, *adj.* Kẻ nhìn xem, kẻ ngó thấy. Hay rị mọ, hay so đo. *Il n'est pas* —, Không tiếc công (của).

Regarder, *a.* Nhìn xem, xem coi, ngó xem, ngó thấy, dòm. Chính việc, lây (vấy) đến. — *en face,* Nhìn tận mặt. — *de travers,* Háy, nguýt, gằm. Ngó ngang. *Ceci vous regarde,* Việc nầy lây đến anh. || — *comme,* Cầm bằng, coi bang, xem như. || *Au fig.* —, Ngang, ngay. *La prison regarde la rivière,* Tù trở cữa phía mé sông. || —, *n.* Y — *à deux fois,* Hãy coi chừng cẩn thận lắm đều người ta sẽ nói hay là sẽ làm đó. || Se —, *r.* Nhìn nhau, ở ngang, ngay nhau. *Ils se regardent sans parler,* Nó nhìn nhau mà không nói gì hết.

Digitized by Google

Régate, *f.* Đua bơi, cuộc bơi đua, đua ghe.

Régence, *f.* Quờn giám quốc, quyền phụ chính.

Régénérateur, trice, *adj.* et *s.* Kẻ sửa lại, kẻ phục hưng. — *des mœurs,* Kẻ sửa phong tục lại.

Régénération, *f.* Sự sinh sản lại, sự sửa lại. || —, Sự sinh ra lại (bởi phép Rửa tội).

Régénérer, *a.* Sinh ra lại, làm cho sống lại. Sửa lại. Cứu. *Le baptême nous régénère,* Phép Rửa tội làm cho linh hồn chúng ta sống lại.

Régent, te, *s.* Ông giám quốc, ông quốc công. Thầy dạy.

Régenter, *a.* et *n.* Cai quản. Làm thầy dạy. Ưa cai trị. *Vouloir — tout le monde,* Muốn cai quản hết mọi người, muốn cai soát hết.

Régicide, *m.* Tội giết vua. Kẻ giết (thí) vua. Sự giết vua.

Régie, *f.* Sở thâu thuế ngoại ngạch. Phòng việc sở thuế ngoại ngạch.

Regimber, *n.* Đá, cất. || *Au fig.*—, Chống trả, bất tuân.

Régime, *m.* Phép trào cai trị. Phép ăn uống. Buồng, nải, quày.—*lacté,* Ăn uống sữa không.— *de bananes,* Buồng, quày chuối.— *monarchique,* Trào vua làm chủ.

Régiment, *m.* Cơ binh, cơ lính, cơ quân. || *Au fig.*—, Đông đần, nhiều. *Un — d'enfants,* Một đám con nít.

Régimentaire, *adj.* Thuộc về cơ binh. *Voiture—,* Xe để chở lương phạn binh.

Région, *f.* Miền, xứ. Nơi, chỗ. *Régions immenses,* Miền xứ mình mông. *La— du cœur,* Chỗ trái tim.

Régional, le, *adj.* Thuộc về miền xứ. Thuộc về địa hạt. *École—,* Trường địa hạt.

Régir, *a.* Cai quản, cai trị, coi sóc.— *un pays,* Trị xứ (nước). — *une propriété,* Coi sóc quản nghiệp.

Régisseur, *m.* Người coi việc, kẻ áp việc, kẻ coi việc thế.

Registre, *m.* Sổ, bộ. *Inscrire au—,* Nhập vào bộ. || — (*d'orgue ou d'harmonium*), Ngù đờn kéo ra, đóng vô mà đổi giọng.

Réglage, *m.* Sự gạch hàng. Phép sửa máy cho chạy đều.— *d'une horloge,* Sửa đồng hồ lại cho trúng.

Règle, *f.* Thước, thước gạch. || *Au fig.* —, Phép, luật, lề luật. Gương, khuôn rập.—*grammaticale,* Luật mẹo. *En — générale,*

Digitized by Google

Theo luật chung. *Servir de —*, Làm gương. || —, *f. pl.* Kinh nguyệt.

Réglé, ée, *adj.* Có gạch hàng. Có khuôn phép. Tử tế, có phép tắc, có mực có chừng. *Mener une vie bien réglée*, Ăn ở có phép tắc tử tế. *Pouls —*, Mạch nhảy có chừng, đều.

Règlement, *m.* Luật, phép, luật lệ. — *de police*, Phép tuần do tế sát. — *de comptes*, Sự tính sổ. — *de vie*, Cách ăn ở, mẹo mực mà cứ.

Réglementaire, *adj.* Theo phép, theo lệ.

Réglementer, *a.* Bắt cứ phép luật. || —, *v. n.* Lập những phép phải giữ. || —, *n.* Bày nhiều phép, nhiều luật. *Aimer à —*, Ưa bày nhiều luật phép.

Régler, *a.* Gạch hàng. Bắt giữ luật phép. Sửa san. Hãm dẹp. Tính, tính cho xong. — *une horloge*, Sửa đồng ho lại cho trúng. — *ses comptes*, Tính sổ cho xong. — *sa conduite*, Sửa nết. || SE —, *r.* Ra có mực có chừng. — *sur...*, Lấy... làm gương làm mẫu mà noi theo.

Réglisse, *f.* Cam thảo.

Réglure, *f.* Sự gạch hàng giấy.

Régnant, te, *adj.* Đang trị, cai trị, trị vì. *Empereur —*, Hoàng đế đang trị đời. || *Au fig.* —, Đang có. *Maladie régnante*, Bịnh đang có bây giờ.

Règne, *m.* Đời trị, đời trị vì. Sự cai trị, quyền phép. || *Le— animal*, Loài cầm thú. *Le—végétal*, Loài săng cỏ. *Le—minéral*, Loài kim. Ngũ kim loại.

Régner, *n.* Trị, trị vì, cai trị. — *en paix*, Bình trị. || *Au fig. Le choléra règne en Cochinchine*, Dịch khí đang có bây giờ tại Nam-kỳ. *Le silence règne dans la classe*, Cả lớp học trò làm thinh hết. — *sur ses passions*, Hãm dẹp tính mê nết xấu.

Regonfler, *a.* Làm cho phồng (phùng) lên lại, làm cho sưng lại. — *un ballon*, Làm cho tàu khí phùng lên lại.

Regorger, *n.* Tràn, tràn ra, tràn trề, ói ra, đầy tràn, đầy vun. || *Au fig.* — *de richesses*, Đầy dẫy của cải.

Regratter, *a.* Cạo lại. Bớt (hạ) giá.

Regret, *m.* Sự tiếc. Sự ăn năn, sự phàn nàn. Sự thương tiếc, sự nhớ. || À REGRET, *loc. adv.* Chẳng đành lòng, cực chẳng đã.

Regrettable, *adj.* Đáng tiếc, nên tiếc. Uổng.

Regretter, *a.* Tiếc, thương tiếc. Ăn năn. — *qqn très vivement*, Thương tiếc ai

Digitized by Google

lắm. — *ses fautes passées*, Ăn năn vì tội xưa.

Régularisation, *f.* Sự sửa cho phải (trúng) phép.

Régulariser, *a.* Sửa cho phải phép. — *une situation*, Gỡ sự rối.

Régularité, *f.* Sự đều, phép tắc, mẹo mực, thứ tự. Sự phải phép. *Avec* —, Theo phép, có chừng.

Régulateur, trice, *adj.* Làm chừng, làm mực. || —, *s. m.* Máy cầm mực. Thứ đồng hồ đi đúng.

Régulier, ière, *adj.* Có chừng. Đều đặn, có ngắn, có độ. Nhằm phép, cứ mực. Có hồi, có lúc. *Homme* —, Người mực thước. —, Thầy dòng, nhà phước. *Service postal* —, Trạm thơ đi có chừng luôn.

Régulièrement, *adv.* Theo phép, đều đặn, cách có chừng có độ. Thường thường.

Réhabilitation, *f.* Sự làm cho được phép, được tiếng lại như trước. Sự trả tiếng tốt lại cho người ta.

Réhabiliter, *a.* Làm cho được phép, được tiếng lại như trước. Trả tiếng tốt lại. — *un condamné*, Cho kẻ có án được tiếng tốt và phép lại như trước.

Réhabituer, *a.* Làm cho quen lại. || Se —, *r.* Quen lại.

Rehausser, *a.* Đặt cao hơn, đắp (xây, để) cao hơn. || *Au fig.* —, Nhắc lên, tăng lên, khen lắm. — *le courage*, Giục lòng mạnh mẽ hơn. — *le prix*, Tăng giá lên. *La modestie rehausse le mérite*, Giỏi mà tử tế thì người ta càng trượng hơn nữa.

Réimporter, *a.* Chở vào lại.

Réimposer, *a.* Tăng thuế lại nữa, chỉnh thuế lại nữa. Vô khuôn bản in lại.

Réimpression, *f.* Sự in lại.

Réimprimer, *a.* In lại.

Rein, *m.* Thận, con thận, trái cật, lưng. *Mal aux reins*, Đau lưng. *Douleurs des reins*, Sán khí. || *Au fig. Avoir les reins solides*, Lưng lớn = Giàu sang, quyền quí.

Réincorporer, *a.* Cho vào (hội...) lại.

Reine, *f.* Bà hoàng hậu, nữ vương. *Une — d'abeilles*, Ong chúa.

Reine-marguerite, *f.* Bông cúc, cúc hoa.

Réinstaller, *a.* Đặt lại, dọn dẹp lại.

Réintégrer, *a.* Cho phục... lại, trả lại, phục chức lại. — *le domicile conjugal*, Vợ chồng trở về với nhau.

Réitérer, *a.* Làm lại, làm

Digitized by Google

đi làm lại. — *une question*, Hỏi lại nữa.

Reître, *m.* Kẻ từng trải, kẻ mưu kế quỉ quái.

Rejaillir, *n.* Vọt lên, bắn lên, văng lên, nhảy lên, phun ra. || *Au fig.* —, Đổ lại, đổ quật lại. *La gloire de ses ancêtres en rejaillit sur lui*, Danh vọng tổ tiên đổ quật lại cho nó.

Rejaillissement, *m.* Sự vọt lên, sự phun ra.

Rejet, *m.* Sự bắt đi, sự bỏ đi. || Chồi, chồi mống.

Rejeter, *a.* Ném lại, quăng lại. Mửa ra, phun ra, văng. Bắt đi, bỏ đi. Từ bỏ, duồng dẫy. Giãn ra, loại ra. Mọc chồi nữa. *Il rejette tout ce qu'il prend*, Nó ăn cái gì nó mửa ra hết. *Cet arbre rejette de nouvelles branches*, Cây nầy mọc chồi lại. — *la faute sur qqn*, Đổ lỗi cho người nào.

Rejeton, *m.* Chồi. *Pousser des rejetons*, Đâm (mọc) chồi. || *Au fig.* —, Con, con cháu.

Rejoindre, *a.* Nối lại, nhập lại. Gặp được, theo kịp. — *son poste*, Trở về sở mần. || SE REJOINDRE, *r.* Dính (nhip) lại. Nhập (hiệp) lại.

Rejointoyer, *a.* Trét lại mấy đàng kẽ (hở).

Réjoui, ie, *adj.* Vui, vui vẻ. *Mine réjouie*, Bộ vui vẻ.

Réjouir, *a.* Làm cho vui. Làm cho đẹp lòng. *Votre présence me réjouit*, Anh ở đây tôi vui lắm. || SE RÉJOUIR, *r.* Vui, vui mừng. Vui chơi.

Réjouissance, *f.* Sự vui mừng. || RÉJOUISSANCES, *pl.* Cuộc chơi.

Réjouissant, te, *adj.* Vui, đẹp lòng, êm lòng.

Relâche, *m.* Sự giãn việc ra, sự nghỉ. *Travailler sans* —, Làm không hở tay, làm việc luôn, chẳng đừng. || —, *f.* Sự tàu đậu. *Lieu de* —, Chỗ (bến) tàu đậu.

Relâché, ée, *adj. Au fig.* —, Dùn thẳng nguội lạnh, buông tuồng. *Mœurs relâchées*, Cách ăn ở buông tuồng.

Relâchement, *m.* Sự dùn lại; sự nghỉ. Sự chảy, bịnh chảy (tả). *Le — de la corde d'un arc*, Lạt giàng, nả lơi, dùn. || *Au fig.* —, Sự nguội lạnh trễ nải, sự buông tuồng.

Relâcher, *a.* Thả ra, nới ra, buông ra. || —, *v. n.* Đậu lại *Le bâteau relâche à Saigon*, Tàu đậu lại tại Sàigòn. || SE RELÂCHER, *r.* Ra nguội lạnh trễ nải. Nghỉ siêng, bớt thẳng phép. Bớt tri.

Relais, *m.* Chỗ thay ngựa trạm. Trạm cung.

Digitized by Google

Relancer, *a.* Quăng lại, ném lại, liệng lại, đá lại. || *Au fig.*—, Rượt theo, theo riết. Quở trách nặng lời. —*le cerf,* Rượt nai. — *qqn,* Rủ ren rù quến ai làm sự gì.

Relaps, se, *adj.* et *s.* Kẻ tái phạm tội rồi đạo.

Rélargir, *a.* Mở (nới) cho rộng hơn nữa.

Relater, *a.* Kể lại, thuật lại, doăn lại. Nhắc lại, nói đến.

Relatif, ive, *adj.* Thuộc về, ăn thuộc với nhau, tùy tùng, có sánh với. || *Pronom*—, Tiếng thế tên.

Relation, *f.* Tích truyện, truyện kể lại. Sự quen thuộc, sự ăn thuộc, sự thù tạc với nhau. Sự thông thương. *Avoir de bonnes relations,* Có quen lớn với người tử tế. *Relations commerciales,* Sự thông thương buôn bán.

Relativement, *adv.* Luận về, sánh với, tùy, theo. — *aux circonstances,* Tùy khi, tùy thì.

Relaver, *a.* Rửa lại. Giặt lại.

Relaxer, *a.* Thả đi, thả ra, cho về. — *un prisonnier,* Tha tù về.

Relayer, *a.* Thay phiên kẻ làm việc. || —, *v. n.* Thay ngựa (tại trạm). || SE RELAYER, *r.* Làm thay phiên, đi thay phiên.

Relayeur, *m.* Kẻ nuôi ngựa thay trạm.

Relégation, *f.* Sự đày, lưu đi.

Reléguer, *a.* Đày đi. Để riêng ra, tách riêng ra.

Relent, *m.* Sự hôi mốc, sự hôi nghĩ.

Relevailles, *f. pl.* Phép lành đòn bà đi nhà thờ mà chịu khi sanh đẻ con rồi. Sự hốt bếp, ra khem.

Relève, *f.* Sự cho lính đi thế lính khác.

Relevé, ée, *adj.* Dựng lại, xây lại. Bậc cao, cao trọng. Ngon miệng. || —, *s. m.* Sổ, lá sổ.—*d'un compte,* Biên đón thâu xuất.

Relevée, *f.* Xế chiều, buổi chiều. *A trois heures de —,* Ba giờ chiều.

Relèvement, *m.* Sự đỡ lên, sự vớt lên. Sự kể ra rõ ràng từ khoản. — *des soldes,* Sự cho ăn lương lên. || *Au fig.* —, Sự sửa lại.

Relever, *a.* Dựng dậy, đỡ dậy. Xăn lên. Vớt lên. Làm cho trọng hơn. Tha, giải. — *une table,* Dựng cái bàn lại. — *son habit,* Xăn áo lên. — *le courage,* Giục lòng mạnh mẽ.— *un navire,* Vớt tàu lên. — *d'une censure,* Tha vạ. — *un terrain,* Đắp, bồi đất lên cao hơn.— *une sauce,* Nêm đồ ăn cho mặn,

Digitized by Google

cho ngon hơn. *La parure relève sa mine*, Nó mặc đồ đó coi được. — *une sentinelle*, Đổi lính nhựt, phiên canh. — *la tête*, Ngước đầu lên. — *qqn*, Quở trách ai nặng lời. — *le gant*, Ra miệng, ra mặt chịu. || —, *v. n. Relever de maladie*, Đau mới khá. || —, Thuộc về. Phục tùng. *Ne — que du roi*, Thuộc về vua, phục tùng vua mà thôi. || SE RELEVER, *r.* Dậy, đứng dậy. Thạnh lại, nổi lại.

Relief, *m.* Sự nổi ra, sự bày ra. *Incrustation en —*, Đồ cẩn nổi. || *Au fig.* —, Sự sang trọng, sự trọng thể. || RELIEFS, *pl.* Đồ ăn còn dư.

Relier, *a.* Nối lại, buộc lại. Đóng niền thùng. — *un livre*, Đóng sách, đóng bìa sách. || SE —, *r.* Dính ăn thua với. *Son procès se relie à une ancienne affaire*, Cái kiện nó dính ăn thua với một việc khi xưa.

Relieur, euse, *s.* Kẻ (thợ) đóng sách.

Religieusement, *adv.* Cách nhơn đức, cách đạo đức. Chín chắn, nhặt nhiệm, hẳn hòi.

Religieux, euse, *adj.* Thuộc về đạo đức, có lòng sốt sắng. *Avoir des sentiments —*, Có lòng đạo đức. || —, Thuộc về nhà dòng, nhà tu. *Habit —*, Áo dòng. || *Au fig.* —, Kỉ cang, nhặt nhiệm. || —, *s. m.* Thầy dòng, viện tu. RELIGIEUSE, *s. f.* Nữ tu, bà phước.

Religion, *f.* Đạo. Lòng đạo đức, lòng nhơn đức. *La — chrétienne*, Đạo thiên Chúa. *Entrer en —*, Đi tu, vào dòng. || *Au fig.* —, Lòng thật thà, lòng tử tế. *Surprendre la — de qqn*, Phỉnh gạt lòng ngay người nào.

Reliquaire, *m.* Hộp đựng xương thánh, hộp dấu thánh.

Reliquat, *m.* Tiền còn thiếu lại, tiền còn mắc lại. Bịnh hậu.

Relique, *f.* Xương thánh, dấu thánh. || *Au fig.* —, Dấu tích quí báu.

Relire, *a.* Coi lại, đọc lại. || SE —, *r.* Đọc lại đều mình mới viết đó.

Reliure, *f.* Sự đóng sách, nghề đóng sách. — *en basane*, Đóng sách lưng da.

Relouer, *a.* Cho mướn lại, cho thuê lại.

Reluire, *n.* Sáng ra, chói lòa, chói giọi. *L'or reluit*, Vàng chói sáng. || *Au fig.* —, Tỏ ra hơn nữa. *La vertu reluit davantage dans l'adversité*, Nhơn đức càng tỏ rõ trong cơn hoạn nạn.

Reluisant, te, *adj.* Sáng láng, chói lói.

Reluquer, *a.* Liếc xem.

Digitized by Google

liếc mắt, dòm ngó. — *un fruit*, Liếc một trái.

Remâcher, *a.* Nhai lại, nhơi lại. || *Au fig.* —, Suy nghĩ kỉ cang. — *ses phrases*, Gióng đi gióng lại câu bài mình đặt.

Remanger, *a.* et *n.* Ăn lại nữa.

Remaniement, *m.* Sự sửa lại, sự làm lại.

Remanier, *a.* Làm lại, sửa lại. — *un livre*, Sửa sách lại.

Remarier, *a.* Cho cưới vợ lấy chồng lại, cho kết bạn lại. || SE REMARIER, *r.* Cưới vợ khác, lấy chồng khác.

Remarquable, *adj.* Phi thường, khác thường. Sang trọng, cao sang, có danh, đáng lấy làm lạ. *Homme* —, Anh tài, người sang.

Remarquablement, *adv.* Cách lạ, cách phi thường.

Remarque, *f.* Sự xem xét, sự coi, sự có ý xem, sự có ý tứ. Lời nói ra cho biết. Sự biên ký, dấu gạnh ra, tiểu chú trong sách. *Je lui ai fait une* —, Tôi có nói cho nó rõ biết.

Remarquer, *a.* Đánh (in) dấu lại. Coi, xem, xem xét, có ý coi, có ý xem. Nói hay. — *les gestes de qqn*, Xem xét các việc người nào làm.

Remballer, *a.* Gói lại, vô thùng lại.

Rembarquement, *m.* Sự đem xuống tàu lại, sự đi xuống tàu lại.

Rembarquer, *a.* Đem xuống tàu lại, cho xuống tàu lại. — *les troupes*, Đem binh xuống tàu lại. || SE REMBARQUER, *r.* Đi xuống tàu lại. || *Au fig.* —, Liều mình lại nữa trong việc gì.

Rembarrer, *a.* Chống lại cho mạnh, cự đùa. Bắt lỗi nặng, quở trách nặng lời.

Remblai, *m.* Đất bồi, sự lấp lại cho đầy.

Remblayer, *a.* Lấp đất, bồi, đồ đất cho đầy. — *un chemin*, Bồi, đắp đường.

Remboîter, *a.* Sửa xương trật lại.

Rembouger, *a.* Đồ nước (rượu) vô thùng cho đầy lại.

Rembourrer, *a.* Dồi lại, nhét lại. — *un matelas*, Dồi nệm lại.

Remboursable, *adj.* Phải trả lại, trả lại được.

Remboursement, *m.* Sự trả lại, sự thối lại, huờn lại.

Rembourser, *a.* Trả lại, thối lại, huờn lại, hoàn lại.

Rembrunir, *a.* et *n.* Làm cho sặm, làm cho đậm, nám đi. Làm cho ra buồn. || SE REMBRUNIR, *r.* Xàu mặt lại. *Le ciel se rembrunit*, Trời sầm.

Digitized by Google

Remède, *m.* Thuốc, thuốc chữa bịnh. *Mal sans—,* Không chữa được. || *Au fig.* —, Phương, phương thế.

Remédiable, *adj.* Có thể chữa được.

Remédier, *n.* Chữa, làm thuốc. || *La fig.*—, Liệu (lo) cho khỏi. — *à la tristesse,* Liệu cho khỏi buồn rầu.

Remêler, *a.* Trộn lại, pha lộn lại.

Remémoratif, ive, *adj.* Hay nhắc lại.

Remémorer, *a.* Nhắc lại. || SE REMÉMORER, *r.* Nhớ lại.

Remener, *a.* Dắc về, đem về, đưa về.

Remerciement, *ou* **Remercîment,** *m.* Sự giã ơn, sự cám ơn, sự đội ơn, lời cám ơn.

Remercier, *a.* Giã ơn, cám ơn, tạ ơn.—*Dieu,* Cám ơn Chúa. || —, Kiếu, xin kiếu. Cất chức, đuổi ra. Xin thôi. || SE—, *r.* Cám ơn nhau.

Réméré, *m.* Sự chuộc lại điền sản mình theo giá đã bán trước. Lai thục. *Vente à—,* Sự bán (mãi) lai thục.

Remesurer, *a.* Đo lại nữa.

Remettre, *a.* Để lại (đem lại, dắc lại) chỗ cũ. Đưa, giao, trao. Tha, tha về. Giãn ra, lần lựa. —*son habit,* Mặc áo lại.—*en liberté,* Thả về, cho về. — *à plus tard,* Giãn ra khi khác. — *en mémoire,* Nhớ lại. — *en état,* Sửa lại tử tế. — *un bras,* Sửa tay trặt. || —*deux personnes ensemble,* Làm cho hai người hòa hiệp với nhau. || SE REMETTRE, *r.* Mạnh khoẻ lại. Nhớ lại. Được vợi lại.—*d'une perte,* Vợi lại cái lỗ, cái thua. *S'en remettre à qqn,* Phú thác, tin cậy ai.

Réminiscence, *f.* Sự nhớ mạy, sự sực nhớ lại.

Remise, *f.* Trại để xe. Sự bớt giá cho, tiền ăn cân kí, sự giảm bớt nợ. Sự giao cho, sự phú, gởi cho. Sự giảm án. Sự đình lại, sự giãn ra. Chỗ con thịt trú.

Remiser, *a.* Đem xe vào trại. || *Au fig.*—, Quở trách. *Demander une—,* Xin trả bớt nợ.

Rémissible, *adj.* Tha được, có lẽ tha được.

Rémission, *f.* Sự tha. Sự bịnh giảm. Sự bớt phần phạt. *La — des péchés,* Sự tha tội.

Remmancher, *a.* Tra cán lại.

Remmener, *a.* Đưa về, dắc về. — *son fils à la maison,* Đem con về nhà.

Remontage, *m.* Sự vặn máy lại, sự lên dây lại. Sự

Digitized by Google

ráp máy lại. Sự đóng giầy lại.

Remonte, *f.* Sự mua ngựa cho binh kị.

Remonter, *n.* Lên lại. Kẻ từ. *La piastre remonte,* Bạc lên giá. || —, *v. a.* Đem lên lại. Chảy lên. Sắm đồ lại. Sửa lại, ráp lại. Đi nước ngược. — *une horloge,* Vặn dây dồng hồ lên. || *Au fig.* —*le moral,* Giục lòng mạnh mẽ. || SE REMONTER, *r.* Sắm sửa đồ lại cho đủ.

Remontoir, *m. (Montre à—,)* Đồng hồ có máy lên dây sẵn.

Remontrance, *f.* Lời dạy (khuyên) bảo. Lời quở, lời sửa dạy. *Faire une—,* Can gián.

Remontrer, *a.* Dạy bảo, tỏ ra cho biết, chỉ cho. *Un enfant peut quelque fois nous en—,* Nhằm khi con nít dạy (làm gương) cho kẻ lớn được. || SE REMONTRER, *r.* Ra mặt lại, tỏ mình ra nữa. *Il n'ose—,* Nó không dám ra mặt.

Remords, *m.* Sự lương tâm cắn rứt.

Remorque, *f.* Sự dòng tàu... Dây dòng. *Donner la—,* Đưa dây dòng || *Au fig. Être à la — de qqn,* Cứ theo (bắt chước) ai.

Remorquer, *a.* Dòng theo, dắc theo.

Remorqueur, *adj.* et *s. m.* Tàu để dòng (dắc) tàu khác.

Remoudre, *a.* Xay lại nữa.

Rémoudre, *a.* Mài đồ lại.

Rémouleur, *m.* Thợ mài dao mài kéo.

Remous, *m.* Nước xoáy, nước vận. *Éviter le—,* Tránh mũi nước xoáy.

Rempailler, *a.* Dồi rơm lại, nhét rơm lại. — *des chaises,* Dồi rơm ghế lại.

Rempailleur, euse, s. Thợ dồi rơm.

Rempaqueter, *a.* Gói lại.

Rempart, *m.* Lũy, bờ lũy, bờ thành, vách thành, đồn lũy.

Remplaçant, te, s. Kẻ thế cho, người thế vì. || —, *s. m.* Lính thế.

Remplacer, *a.* Thế cho, thế vì, thay vì, thế lại.—*le vin par de la bière,* Uống rượu mạch nha thế rượu nho.

Rempli, ie, *adj.* Đầy, đầy dẫy.

Remplir, *a.* Làm (đồ) cho đầy, lấp đầy. Choán chỗ. —*une fosse,* Lấp hầm cho đầy. || — *ses devoirs,* Làm việc bổn phận cho nên. || SE REMPLIR, *r.* Ra đầy.

Remplissage, *m.* Sự làm cho đầy, đồ ém, chèn. Cái chuyện vô ích trong sách.

Digitized by Google

Remplumer, (Se) *r.* Mọc lông lại. || *Au fig.* —, Lấy sức lại, được khá lại. *Il commence à* —, Bây giờ nó khá lại, phát phì, ra mập.

Rempocher, *a.* Bỏ vào túi lại, lận lưng lại.

Remporter, *a.* Đem (đam) về, đem lại. || *Au fig.* — *la victoire,* Thắng trận. — *le prix,* Được phần thưởng, được ăn.

Remuant, te, *adj.* Nhúc nhích, lúc lắc, lao xao, máy động. || *Au fig.*—, Hay làm hỗn, hay làm ngang. *Esprit*—, Tính hay xôn xao.

Remuer, *a.* Lúc lắc, động địa, lung lay. Đào, bới, xới. — *la tête,* Lúc lắc đầu. — *la terre,* Xới đất. || *Au fig.* — *ciel et terre,* Làm chuyển trời van đất. — *les cœurs,* Làm cho động lòng. || —, *v. n.* et SE REMUER, *r.* Động địa, nhúc nhích, loi choi, liến xáo, rục rịch. *Il remue encore,* Nó còn cục kịch. — *en tous sens,* Trở qua trở lại, lúc lắc lia.

Rémunérateur, trice, *adj.* et *s.* Kẻ thưởng công. Sinh ích lợi, có lợi. *Commerce*—, Buôn bán có lợi.

Rémunération, *f.* Sự thưởng, phần thưởng, ích lợi.

Rémunérer, *a.* Thưởng, thưởng công, trả công.

Renâcler, *n.* Sì sịt, khi khịch. || *Au fig.* —, Quạu, phát rầu.

Renaissance, *f.* Sự sinh ra lại nữa, sự tái sanh. Sự mọc lại, sự trở lại. *La — des lettres,* Sự văn chương tái sung mãn. *La—du printemps,* Sự mùa xuân trở lại.

Renaissant, te, *adj.* Sinh ra lại, tái sanh. Mọc lại, trở lại.

Renaître, *n.* Sinh ra lại, tái sanh, sống lại. Mọc lại, trổ lại. *Les fleurs renaissent,* Trổ bông lại. || *Au fig.* —*à la joie,* Được vui lại. *Le jour renaît,* Ngày sáng lại.

Renard, *m.* Con chồn, con cáo. || *Au fig.* —, Kẻ quỉ quái. Đồ mửa ra.

Renardeau, *m.* Con chồn con.

Renarder, *n.* Bắt chước con chồn, ở quỉ quái. || *Au fig.* —, Mửa ra.

Renardière, *f.* Hang con chồn ở.

Renauder, *n.* Quạu, phát rầu.

Rencaisser, *a.* Bỏ vào tủ lại.

Renchaîner, *a.* Đóng xiềng lại, xiềng lại.

Renchéri, ie, *adj.* et *s.* Kiêu căng, kiêu ngạo. *Faire le*—, Làm bộ thái thầm. || —, Mắt hơn, cao giá hơn.

Digitized by Google

Renchérir, *a.* Làm cho lên giá, tăng giá lên, trả lên. || —, *v. n.* Lên giá, ra đắt, ra mắt hơn. *Les vivres renchérissent,* Đồ ăn ra mắt. Đồ ăn lên giá. || *Au fig.*—, Nói hay là làm hơn kẻ khác. *Il renchérit sur tout,* Cái gì nó cũng trỗi hơn thiên hạ hết.

Renchérissement, *m.* Sự tăng giá, sự lên giá.

Rencogner, *a.* Xô (ép) vô trong xó. — *ses larmes,* Nín khóc.

Rencontre, *f.* Sự gặp nhau, sự giáp mặt. Sự đụng nhau. Sự đánh tay hai. *Faire une — heureuse,* Gặp thì tốt, gặp vận. *La — de deux armées,* Sự hai đạo binh xáp nhau. || *Par rencontre,* Cơ hội, tình cờ. *Aller à la —,* Đi đón rước ai, nghinh tiếp.

Rencontrer, *a.* Gặp. Định chừng nhằm.— *par hasard,* Xảy gặp, tình cờ gặp || SE RENCONTRER, *r.* Gặp nhau, giáp mặt. Có ý tưởng như nhau. *Les deux voitures se rencontrèrent,* Hai xe đụng nhau. *Les beaux esprits se rencontrent,* Những người thông thái tưởng giống nhau.

Rendement, *m.* Sự sanh lợi, hoa lợi. *Terre d'un excellent —,* Đất có hoa lợi nhiều.

Rendez-vous, *m.* Sự hẹn ngày giờ mà gặp nhau, sự hẹn hò. Nơi hẹn đến, chỗ hẹn. *Aller à un —,* Đi đến chỗ hẹn.

Rendormir, *a.* Dỗ (đưa) ngủ lại. || SE RENDORMIR, *r.* Ngủ lại.

Rendre, *a.* Trả, trả lại, huờn. Thường lại, bồi thường. Thối hồi. Nộp, nạp. — *une dette,* Trả nợ. — *grâces,* Tạ ơn, cám ơn. — *les armes,* Nộp khí giái. || — *la santé,* Làm cho mạnh khỏe lại.— *l'âme,* Trút linh hồn, chết. — *un son,* Kêu ra tiếng. || *Au fig.* —, Đi tiêu, mửa. || —, Làm cho ra. — *un enfant méchant,* Làm cho con nít ra xấu. || —, Sinh lợi. *Le grain rend beaucoup,* Lúa thóc đặng giá lắm. || —, Bay mùi. *L'orange rend une odeur agréable,* Trái cam bay mùi thơm ngọt. || SE RENDRE, *r.* Nộp mình, đầu phục, hàng đầu. Đi. *Se — à Mytho,* Đi Mỹtho.

Rendu, ue, *adj.* Mệt mỏi, xuôi xị. Tới nơi, đến rồi. *Enfin, nous voilà rendus,* Thôi, ta tới nơi rồi. || *Comple rendu,* Cương sách, sự tính sổ sách.

Rêne, *f.* Dây cương. || *Tenir les rênes de l'Etat,* Cầm cương nước: cai trị nước,

Digitized by Google

Renégat, *m.* Kẻ bỏ đạo thật mà theo đạo lạc. || *Au fig.* —, Kẻ thất tín.

Renfaîter, *a.* Sửa nóc (sắp nóc) nhà lại.

Renfermé, *m.* Hơi mốc, mùi mốc. Sự mốc. *Sentir le* —, Có hơi mốc. || *Au fig.* —, Kẻ ít nói ra sự trong lòng, hồi tâm lại, cẩn tâm.

Renfermer, *a.* Đựng, chứa. Nhốt lại, cầm nhốt lại. *Cette boîte renferme des plumes,* Hộp nầy đựng ngòi viết. || *Au fig.* —, Tóm lại. *Ce livre renferme tout ce qu'il faut savoir,* Sách nầy tóm lại những đều cần kíp. || SE RENFERMER, *r.* Hồi tâm lại. Cầm mình.

Renfiler, *a.* Xỏ lại, xỏ chỉ lại.

Renflammer (Se), *r.* Cháy lại.

Renflement, *m.* Sự nổi lên, sự nở ra.

Renfler, *n.* et *a.* Làm cho phồng lên, nở ra. *L'humidité renfle les légumes secs,* Khí ướt làm đậu rau khô nở ra.

Renflonage, *m.* Sự trục tàu mắc cạn cho nổi lên.

Renflouer, *a.* Trục tàu lên.

Renfoncement, *m.* Sự xô vô nữa, sự đóng vào sâu. Nơi sâu, nơi sủng, chỗ móp. Cái đấm.

Renfoncer, *a.* Đóng vô sâu hơn, xô vô sâu hơn.

Renforcé, ée, *adj.* Chắc chắn, chánh, ngay, *Ton (couleur)*—, Màu đậm hơn.

Renforcer, *a.* Làm cho ra mạnh (chắc) hơn. Thêm, thêm (bịn) cho chắc hơn. — *une armée,* Thêm, bổ thêm binh. — *sa voix,* Nói tiếng cứng cát hơn.

Renfort, *m.* Sự hộ giúp. Binh tiếp.

Renfrogner (Se), *r.* Nhăn mặt lại, chàu bạu mặt lại, bầm mặt.

Rengagé, *m.* Lính tình nguyện lại.

Rengager, *a.* Giao kết lại. Cầm lại. — *le combat,* Giao chiến lại. || SE RENGAGER, *r.* Tình nguyện đi lính lại.

Rengaîne, *f.* Điều lặp đi lặp lại mãi.

Rengaîner, *a.* Xỏ vào vỏ lại. || *Au fig.* —, Làm thinh không nói gì nữa. — *son compliment,* Nín đi không nói gì nữa.

Rengorger (Se), *r.* Nhướng gân cổ lên. || *Au fig.* —, Ở cách kiêu căng, làm tỉnh, làm sang.

Rengraisser, *a.* Nuôi lại cho béo chomập. || —, *v. n.* Béo lại, mập lại.

Reniable, *adj.* Chối được, từ bỏ được.

Reniement *ou* **Renîment,** *m.* Sự chối, sự từ bỏ. *Le— de saint Pierre,* Tội ông thánh Vêrô chối Chúa.

Digitized by Google

Renier, *a.* Chối, từ, từ chối, từ bỏ. — *sa foi,* Chối đạo. — *son fils,* Từ con.

Reniflement, *m.* Sự hít, sự hít mạnh, sự hít mãi.

Renifler, *a.* et *n.* Hít, hít mũi, hít mạnh, hít sùng sục.

Renne, *m.* Con nai chà (ở phương bắc cực).

Renoircir, *a.* Làm cho ra đen lại.

Renom, *m.* Tiếng, danh. Danh tiếng, danh vọng. *Avoir du—,* Có danh, có tiếng.

Renommé, ée, *adj.* Có danh, được danh tiếng, có tiếng. *Vin—,* Rượu có tiếng.

Renommée, *f.* Danh tiếng, tiếng đồn, công danh. Họ đồn, họ nói. *Bonne—,* Danh thơm, tiếng tốt.

Renommer, *a.* Bàu lại, cử lại. Khen, nói mà khen.

Renoncement, *m.* Sự từ bỏ, sự chê bỏ, sự chối. *Le — aux jeux et aux plaisirs,* Sự chê bỏ những sự chơi bời sung sướng.

Renoncer, *n.* Từ, từ bỏ, từ chối. —*au trône,* Từ giả bệ ngai.—*au démon,* Từ bỏ ma quỉ.

Renonciateur, trice, *s.* Kẻ từ bỏ.

Renonciation, *f.* Sự bỏ, sự từ bỏ.

Renoncule, *f.* Thứ con nhái. || —, Bà địa hoa. Hà thử ô hoa.

Renouée, *f.* Rau răm. — *odorante,* Liễn.

Renouer, *a.* Nối lại, gút lại, chắp mối. || *Au fig.* — *avec qqn,* Kết nghĩa lại với ai.

Renouveau, *m.* Mùa xuân, sự mùa tốt trở lại.

Renouvelable, *adj.* Có lẽ làm mới lại được, nên làm mới lại.

Renouveler, *a.* Làm cho mới lại. Làm lại. Thay, thay lại, sửa lại, sắm lại. Nhắc lại. — *un bail,* Cho mướn lại. — *l'eau,* Thay nước. — *une observation,* Nhắc lại lời trách trước. || SE RENOUVELER, *r.* Trở lại, hườn lại. *Le fait se renouvela deux ou trois fois,* Truyện đó sau có hai ba lần.

Renouvellement, *m.* Sự làm lại cho mới, sửa lại. Sự trở lại, sự hườn lại. *Au — de l'année,* Sang năm mới.

Rénovateur, trice, *s.* et *adj.* Hay làm cho mới. Kẻ sửa (đi gì) lại cho mới.

Rénovation, *f.* Sự làm lại. Sự sửa lại cho mới, sự tu tác lại.—*des vœux,* Sự khấn hứa lại.

Renseignement, *m.* Điều dẫn cho biết sự gì. Gốc tích, tin tức, chuyện. *Pren-*

Digitized by Google

dre an—, Hỏi thăm, hỏi dọ, phăn cho ra mối.

Renseigner, *a.* Nói cho hay cho biết. Thuật lại, học lại. Khai, kể đầu đuôi gốc ngọn. || Se —, *r.* Hỏi thăm, hỏi dọ cho biết.

Rentamer, *a.* Tính lại. — *une affaire,* Tu tác việc gì lại, lo liệu việc lại.

Rente, *f.* Tiền huê lợi mỗi năm. Huê lợi, tiền lời, của. — *foncière,* Huê lợi ruộng vườn. *Vivre de ses rentes,* Ăn huê lợi ruộng vườn.

Renter, *a.* Cấp hoa lợi, cấp lộc, cấp dưỡng.

Rentier, ière, *s.* Người có huê lợi mỗi năm, kẻ có của, người thổ hào vật lực. || *Au fig.*—, Kẻ ở không nhưng.

Rentrant, te, *adj.* Thụt vô. *Angle—,* Xó vô.

Rentrée, *f.* Sự vô lại, sự tựu lại. Tiền sẽ có, được. *Compter sur ses rentrées,* Kể, trông tiền sẽ đặng. *Faire la— des riz,* Đem lúa gặt rồi về. *La—des classes,* Sự tựu trường. Sự khai tràng.

Rentrer, *n.* Vào (vô) lại, trở vô. — *en grâce,* Được ơn nghĩa lại. *Yeux rentrés,* Con mắt sâu. || *Au fig.—en soi même,* Suy đi gẫm lại. || —, *v. a. Rentrer la moisson,* Chở (kéo) lúa vô nhà. *Faire —les fonds,* Đòi tiền, đòi nợ.

Renversable, *adj.* Té (ngã) được, lật đổ được.

Renversant, te, *adj.* Lạ lùng, kì cục, hết hồn. *C'est —,* Lạ quá.

Renverse, *f.* Sự ngược, sự lật ngược. || À la renverse, *loc. adv.* Ngửa. *Tomber à la—,* Té (ngã) ngửa ra.

Renversement, *m.* Sự phá tan, sự làm cho ngã, sự đánh đổ xuống.

Renverser, *a.* Làm cho ngã xuống, làm cho té xuống đất. Lật sấp, dổ sấp (úp). Vật xuống. Xô ngã. Phá tan, phá phách. Làm đổ xuống.— *la table,* Làm cho ngã cái bàn. || *Au fig.* — *un gouvernement,* Xua ngã quờn phép trị nước. *Cette nouvelle me renverse,* Nghe tin vậy tôi lấy làm lạ. || —, *v. n.* Ngã té xuống, trở ngược. *Voiture qui renverse,* Xe lật. || Se renverser, *r.* Té (ngã) ngửa. Chảy ra. Đổ xuống.

Renvoi, *m.* Sự gởi lại. Sự bãi về, sự đuổi đi. Sự bát đi, sự giãn ra. Sự chỉ lại. *C'est la cause de son —,* Đó là cớ nó phải đuổi. || *Avoir des renvois,* Ợ, ợ lên, ợ ngáp. Ập ợ.

Renvoyer, *a.* Gởi lại. Trả lại, gởi trả lại. Đuổi đi.

Digitized by Google

Bãi, bát đi. Giãn ra. Đội lên. — *un élève*, Đuổi học trò. — *à demain*, Bày mai. *L'écho renvoie le son*, Tiếng dội lại. — *la balle à qqn*, Đối đáp lại. Trả nửa. || SE —, *r.* Đồ thừa nhau.

Réoccupation, *f.* Sự lấy lại, sự chiếm lấy lại, sự choán lại.

Réoccuper, *a.* Chiếm lấy lại, choán lại, lấy lại.

Réordonner, *a.* Dạy lại, khiến dạy lại, truyền lại.

Réorganiser, *a.* Sửa lại, lập lại, sửa sang lại.

Réouverture, *f.* Sự mở ra lại, sự khai lại.

Repaire, *m.* Hang. Chỗ trú. — *de bêtes féroces*, Hang con thú rừng. — *de brigands*, Chỗ tụ (trú) quân gian đảng, ăn cướp.

Repaître, *n.* Cho ăn, ăn no. || —, *v. a. Au fig.* — *ses yeux*, Ngó trân, ngó đeo. || SE REPAÎTRE, *r.* Ăn no.

Répandre, *a.* Đổ ra, làm đổ ra, làm tràn ra, chảy ra. Tỏ, bày ra. Nực. — *le sang*, Đổ máu ra. — *la terreur*, Làm cho sợ hãi. — *des bruits*, Đồn tiếng ra. || SE RÉPANDRE, *r.* Tràn ra, nức, bày ra. *Le bruit se répand partout*, Tiếng đồn ra khắp xứ. *Chercher à —*, Kiếm dịp mà làm quen với người ta. — *en invectives*, Máng nhiếc lung.

Réparable, *adj.* Có lẽ sửa lại được, dễ sửa lại. Đền bồi lại được. *Ce tort est —*, Cái điều quấy đó sửa lại được.

Reparaître, *n.* Ra mặt lại, tỏ ra lại, hiện ra lại. *Le soleil reparaît*, Mặt trời sáng lại.

Réparateur, trice, *adj.* et *s.* Sửa lại. Bổ sức lại. *Sommeil —*, Giấc ngủ bổ sức lại.

Réparation, *f.* Sự sửa lại, việc sửa lại. *Payer la —*, Chịu tiền sửa cái mình làm hư. || *Au fig.* —, Sự phạt tạ, sự đền bồi, sự xin lỗi, sự chữa lại. — *d'honneur*, Sự trả tiếng tốt lại.

Réparer, *a.* Sửa lại. Bồi thường, đền bồi. — *ses fautes*, Đền tội. — *ses forces*, Bổ sức lại. — *une maison*, Sửa nhà lại.

Reparler, *n.* Nói lại nữa. *Nous reparlerons de cela*, Để sau sẽ nói lại.

Repartager, *a.* Chia lại, phân lại.

Repartie, *f.* Sự đối đáp lại, sự trả lời lại tức thì.

Repartir, *a.* et *n.* Đáp lại, trả lời lại tức thì. Đi nữa, trẩy đi nữa, trở về.

Répartir, *a.* Chia ra, phân ra, phân phát. — *une somme entre les pauvres*, Phân phát tiền cho kẻ nghèo khó.

Digitized by Google

Répartiteur, *m.* Kẻ chia, kẻ phân chia.

Répartition, *f.* Sự chia phân, sự phân phát. — *des charges,* Phân rã các việc làm.

Repas, *m.* Bữa ăn. Cơm nước. *Le — du soir,* Bữa tối. *Donner un grand —,* Làm tiệc, dọn tiệc, đãi yến.

Repassage, *m.* Sự ũi đồ giặt. Sự mài.

Repasser, *a.* et *n.* Qua lại, đi qua lại. Đưa lại, trả lại, giao lại. Ũi. Mài, liếc (dao...) — *du linge,* Ũi đồ giặt. *Fer à —,* Bàn ũi. — *sa leçon,* Đọc (học) bài lại, học ôn.

Repasseur, *m.* Thợ mài dao.

Repasseuse, *f.* Đờn bà ũi đồ giặt.

Repaver, *a.* Xây (lót) đá đường lại.

Repêcher, *a.* Vớt lên, vớt lấy. — *le cadavre d'un noyé,* Vớt xác chết trôi lên.

Repeindre, *a.* Vẽ lại, sơn lại, thoa lại.

Rependre, *a.* Treo lên lại, treo lại.

Repenser, *a.* Nghĩ lại, suy nghĩ lại. Nhớ lại.

Repentance, *f.* Sự ăn năn tội.

Repentant, te, *adj.* Kẻ ăn năn tội, kẻ thống hối. *Dieu pardonne au pécheur —,* Chúa tha thứ cho kẻ ăn năn tội mình.

Repentir (Se), *r.* Ăn năn tội, ăn năn thống hối, trách mình, tiếc.

Repentir, *m.* Sự ăn năn tội. Sự tiếc, sự phàn nàn.

Repérage, *m.* Sự làm dấu cho biết chỗ.

Repercer, *a.* Xoi lại, khoan lại, mổ lại.

Répercussion, *f.* Sự giại (giọi) lại; sự chói (chiếu) lại. Sự dội tiếng lại.

Répercuter, *a.* Chói (giọi) lại, chiếu lại. Dội lại, vang ra.

Reperdre, *a.* Mất lại, làm mất nữa.

Repère, *m.* Dấu để mà nhìn, dấu, dấu làm cho dễ lắp lại (ráp lại) sự gì... *Point de —,* Dấu chỉ cho biết chỗ.

Repérer, *a.* Làm dấu cho biết chỗ.

Répertoire, *m.* Sổ bộ, mục lục, điều mục cho dễ tìm. — *de musique,* Sổ tập đờn hát xướng ca. || *Au fig.* —, Người hay nhớ nhiều việc và sẵn lòng nhắc cho kẻ hỏi nữa. *Il est au bout de son —,* Hết nói được nữa.

Repeser, *a.* Cân lại. || *Au fig.* —, Suy xét lại kỉ càng.

Répétailler, *a.* Lặp đi lặp lại mãi, nói đi nói lại mãi.

Répéter, *a.* Nói lại, lặp lại. Nhại lại. Tập. Làm lại. —

Digitized by Google

un rôle, Tập tuồng. — *une explication*, Cắt nghĩa lại.

Répétiteur, *m.* Thầy phụ mà cắt nghĩa bài lại cho học trò.

Répétition, *f.* Sự lặp lại, sự nói lại. Sự tập tuồng hát. Sự giải nghĩa bài lại cho học trò. Sự làm lại. — *de chant*, Tập hát. *Montre à —*, Đồng hồ trái quít có máy đánh chỉ giờ.

Repeupler, *a.* Đem dân lại ở, qui dân lập ấp. — *un étang*, Bỏ cá lại trong ao mà nuôi.

Repincer, *a.* Bắt lại.

Repiquage, *m.* Sự cấy (lúa), sự bấng (cây) mà trồng lại.

Repiquer, *a.* Cấy. Bấng (cây) mà trồng lại. Đâm, chích lại. — *le riz*, Cấy lúa.

Répit, *m.* Sự giãn việc ra, sự trễ kì, sự huởn lại. Sự thôi, sự nghỉ. *Donnez moi un peu de —*, Tôi xin nghỉ một chút.

Replacement, *m.* Sự để lại chỗ cũ.

Replacer, *a.* Đặt (để) lại chỗ cũ.

Replanter, *a.* Trồng lại. Bấng cây mà trồng lại.

Replâtrage, *m.* Sự trét lại. Sự sửa tạm đỡ vậy, sự sửa sơ sài. || *Au fig.* —, Chữa lỗi không xuôi, xong. Làm hòa lơ là vậy mà thôi.

Replâtrer, *a.* Trét lại. Sửa sơ sài lại. || *Au fig.* —, Che lỗi, chữa minh. Việc tính sơ sơ.

Replet, ète, *adj.* Mập cụi, mập béo, mập tròn.

Repli, *m.* Lằn xếp, lằn áo. Eo ngấn. Chỗ sủng. Khoanh con rắn. *Se cacher dans un — de terrain*, Núp nơi sủng. || *Au fig.* —, Nơi kín, sự kín trong lòng. *Les replis de la conscience*, Nơi kín trong lương tâm.

Replier, *a.* Xếp (xấp) lại. — *ses effets*, Xếp quần áo lại. — *la langue*, Uốn lưỡi. || SE REPLIER, *r.* Khoanh lại, khoanh tròn. Thối lại. *L'armée se replie*, Binh thối lại.

Réplique, *f.* Sự đáp lại, sự nói lại, sự trả lời lại tức thì. *Argument sans —*, Lý lẽ chống không được.

Répliquer, *a.* Đáp lại, đối đáp lại, nói trả đi trả lại. *Il ne faut pas — à ses parents*, Không nên đáp lại với cha mẹ.

Replonger, *a.* Nhận xuống nước lại. || —, *n.* Lặn xuống lại. || *Au fig.* — *quelqu'un dans la misère*, Làm cho người nào mắc phải cơ nghèo lại.

Repolir, *a.* Chuốt (trau) lại, đánh bóng lại. || *Au fig.* — *un écrit*, Sửa sách lại cho trúng.

Répondant, *m.* Kẻ bảo lãnh, kẻ đứng lãnh. Học

Digitized by Google

trò thưa kinh giúp lễ, kẻ giúp lễ.

Répondre, *a.* et *n.* Nói lại, trả lời lại, thưa lại, đối đáp. Viết thơ (trả lời) lại. Đứng lãnh. Cãi lẽ, đối tụng. — *à quelqu'un,* Trả lời cho ai. *Mal—,* Thưa sái. — *de qqn,* Bảo lãnh ai. *L'écho répond,* Tiếng dội lại. — *à une objection,* Chống lý nói nghịch. || SE RÉPONDRE, *r.* Trả lời lại với nhau. Đối đáp với nhau.

Répons, *m.* Câu ứng. *Verset et —,* Khải ứng.

Réponse, *f.* Sự trả lời, sự (lời) thưa lại. Sự viết thơ trả lời. Sự chống phá lẽ kẻ khác đã nói.

Report, *m.* Số cộng đem lại dầu hàng khác.

Reporter, *a.* Đem lại, đem qua trang sau. || SE —, *r.* Nhắc lại. || —, *m.* Kẻ hay kiếm truyện xảy đến mà in trong nhựt trình.

Repos, *m.* Sự nghỉ. Sự nghỉ tay (chơn). Sự ngủ. Sự bình yên, sự an nhàn, sự yên lòng (trí). *Jour de —,* Ngày nghỉ. *Le champ du —,* Thổ mộ. — *éternel,* Nghỉ ngơi đời đời. = Chết.

Reposé, ée, *adj.* Yên trí. Được khoẻ lại. || À TÊTE REPOSÉE, *loc. adv.* Cách chín chắn, kỉ càng. Lặng tịnh.

Reposer, *a.* Đặt (để) lại, để yên. *N'avoir pas où — sa tête,* Không có chỗ gối đầu, không có nhà cữa. || —, *v. n.* Nghỉ, nghỉ ngơi, ở dưng. Ngủ. *Il repose,* Nó ngủ. *Laisser — l'eau,* Để nước lóng xuống. || SE REPOSER, *r.* Nghỉ ngơi. — *sur qqn,* Tin cậy ai. — *sur ses lauriers,* Được khá rồi không lo khá nữa.

Reposoir, *m.* Bàn thờ tạm để Mình thánh Chúa khi đi kiệu. Nhà tạm.

Repoussant, te, *adj.* Gớm, gớm ghiếc, nhờm gớm. *Figure repoussante,* Bộ mặt gớm, bộ phát ghét.

Repousser, *a.* Xô ra, xua đuổi, đuổi ra. Bỏ, từ bỏ, chê. Chống trả, chối. — *une attaque,* Đuổi giặc ra. — *la prière de qqn,* Không nhậm lời ai xin. — *la tentation,* Chống trả chước cám dỗ. || —, *v. n.* Nẩy lên, mọc lèn, mọc ra. Thối hậu. *L'herbe repousse,* Mọc cỏ lại nữa. *Fusil qui repousse,* Súng hay thối lại.

Répréhensible, *adj.* Đang chê, đáng trách, đáng quở.

Reprendre, *a.* Lấy lại, bắt lại. Quở trách, bắt lỗi, sửa dạy. — *ses études,* Học hành lại. — *le travail d'un autre,* Nối việc kẻ khác. — *un prisonnier évadé,* Bắt tù

Digitized by Google

trốn lại. || —, *n. Cet arbre reprend,* Cây nầy bén lại. *Il reprend,* Bây giờ coi bộ nó muốn mạnh. || SE REPRENDRE, *r.* Sửa lại (khi mình nói quấy).

Représailles, *f. pl.* Sự báo oán, sự báo thù, sự báo cừu, sự trả nủa. *User de —,* Trả oán, báo thù lại.

Représentant, *m.* Kẻ thay mặt, người thế cho kẻ khác. Phái viên. *— du protectorat,* Quan bảo hộ. *Le prêtre est le — de Dieu,* Thầy cả thay mặt đổi lời Đức Chúa Trời.

Représentatif, ive, *adj.* Thế hành, thay mặt. *Gouvernement —,* Phép trị nước có vua, (hoặc là giám quốc) cùng hội phái viên hiệp nghị mà sửa sang dân sự.

Représentation, *f.* Sự tỏ ra, bày ra. Bức tranh vẽ, hình ảnh. Sự khuyên dạy, sự sửa dạy. *— théâtrale,* Tuồng hát bội. *La — nationale,* Kẻ thay mặt đổi lời cho nước. Hội phái viên. *Frais de —,* Tiền sở tồn mà ăn ở cho xứng bực mình

Représenter, *a.* Thay mặt, thế vì. Bày ra, tỏ ra. Làm tuồng hát bội. Khuyên bảo, sửa dạy. *Ceci représente un homme,* Đó là hình vẽ người ta. || —, *v, n. Cet homme représente bien,* Người nầy coi bộ tử tế. || SE REPRÉSENTER, *r.* Ra mặt lại. || *Au fig. —,* Bày vẽ trong trí. *— un vieux palais,* Thấy trong trí một lầu đài cũ cựu.

Répressif, ive, *adj.* Ngăn cấm. *Loi —,* Luật ngăn cấm.

Répression, *f.* Sự ngăn cấm, sự sửa phạt, trị tội, trả nủa. *La — d'une révolte,* Sự sửa phạt quân dấy loạn.

Réprimande, *f.* Lời quở trách, sự sửa phạt.

Réprimander, *a.* Quở trách, sửa phạt. *— vertement,* Quở trách nặng lời.

Réprimer, *a.* Ngan cấm, sửa phạt, cầm lại, dẹp.

Repris, se, *adj.* et *n. — de justice,* Kẻ bị án lại nữa, tái phạm.

Reprise, *f.* Sự lấy lại. Sự lại nữa, một lần nữa, một phen nữa. *À plusieurs reprises,* Nhiều lần, ghe phen, lắm lúc.

Repriser, *a.* Vá lại, nhíp lại, mạn lại.

Réprobateur, trice, *adj.* Chẳng ưng, chẳng chịu, chê bỏ, chê ghét. *Un air —,* Bộ không ưa.

Réprobation, *f.* Sự chẳng ưa, sự chẳng chịu, sự từ bỏ, sự chê ghét. Sự đoán phạt kẻ có tội. *Encourir la — générale,* Bị thiên hạ đều chê trách. *— éternelle,* Sự Chúa phạt đời đời.

Digitized by Google

Reprochable, *adj.* Đáng trách. Chối được. *Témoins —,* Chứng quan không chịu.

Reproche, *m.* Sự (lời) quở trách. *Adresser des reproches,* Quở trách. *Homme sans —,* Người không ai chê trách được.

Reprocher, *a.* Quở trách, trách móc, trách thiện. || SE REPROCHER, *r.* Trách mình.

Reproducteur, trice, *adj.* Làm cho sinh sản ra. || —, *m.* Giống (để sinh sản ra).

Reproduction, *f.* Sự sinh sản ra. Sự trồng (sự giâm) ra cho nhiều. Sự bắt chước, sự làm in theo.

Reproduire, *a.* Sinh sản ra, đem ra lại. Làm theo, bắt chước. In theo. || SE REPRODUIRE, *r.* Sinh sản ra, nối dòng. Giội lại. In lại.

Réprouvé, ée, *adj.* et *s.* Đáng từ bỏ. Kẻ dữ, kẻ sa địa ngục. *Les justes et les réprouvés,* Kẻ lành và kẻ dữ. *Figure de —,* Bộ mặt kẻ dữ.

Réprouver, *a.* Từ bỏ, chẳng chịu, duồng dấy. Đoán phạt đời đời.

Reptile, *m.* Loài côn trùng, loài hay bò. || *Au fig.* —, Kẻ hay chịu lòn.

Repu, ue, *adj.* No nê, ăn no.

Républicain, ne, *adj. s.* Thuộc về chánh chủng. Kẻ theo phe lập chánh chung, theo phe dân chủ cọng hòa. *Gouvernement —,* Nước dân làm chủ cai trị.

Republier, *a.* Rao truyền lại. — *un livre,* In sách lại.

République, *f.* Việc chánh chung, chánh sự. Nhà nước chánh chung. — *française,* Nhà nước Phalangsa. || *Au fig. La — des lettres,* Hội kẻ chữ nghĩa vàn chương.

Répudiation, *f.* Sự từ (chê) bỏ, sự đuổi đi.

Répudier, *a.* Từ bỏ, để bỏ, bỏ đi, phân ly, xua đuổi, — *sa femme,* Để vợ.

Répugnance, *f.* Sự khắc nhau, sự nghịch, sự kị, chẳng ưa. — *pour l'étude,* Sự chẳng ưa học.

Répugnant, te, *adj.* Hay xung khắc, hay nghịch. *Odeur répugnante,* Mùi hôi thúi khó chịu.

Répugner, *n.* Chẳng ưa, kị, không chịu. Làm nghịch, chống nghịch. — *à faire,* Cự không chịu làm. *Il me répugne,* Thấy nó gớm quá.

Répulsion, *f.* Sự xô ra, duồng dấy. Sự nhờm gớm, sự lờn. Sự chẳng ưa.

Réputation, *f.* Danh, danh tiếng. *Bonne —,* Danh

Digitized by Google

thơm. tiếng tốt. *On tient à sa—*, Ninh thọ tử bất ninh thọ nhục.

Réputé. ée. *adj.* Cầm bằng. Có danh tiếng. *Médecin—*, Thầy thuốc danh sư.

Réputer, *a.* Cầm bằng, kể là lấy làm... *Il est réputé pour savant,* Người ta kể có là người thông thái.

Requérant, te, *adj.* et *s.* Kẻ kiện cáo, đàng liền cáo, kẻ đi thưa, kẻ xin nài.

Requérir, *a.* Nài xin, đòi, cầu xin. || *Au fig. Ce travail requiert de l'attention.* Công việc nầy phải có ý tứ làm mới xong.

Requête, *f.* Đơn trạng, trạng cáo, sự nài xin, sớ. *Veuillez agréer ma —*, Xin nhậm lời tôi xin. *Maître des requêtes,* Quan tra việc tam pháp.

Requiem. *m. Messe de —*, Lễ mồ cho kẻ chết.

Requin. *m.* Cá mập, cá nhám, cá xà.

Requis, se, *adj.* Kêu nài. Xứng hạp, phải cần. *Être dans les conditions requises,* Có giữ đủ đều luật buộc.

Réquisition. *f.* Sự tra hỏi, sự tra xét. Sự đòi, sự xin. Linh truyền.

Réquisitionner, *a.* Đòi, bắt phải nạp. Tra hỏi. — *des vivres,* Bắt phải nạp lương thực.

Réquisitoire, *m.* Lời tra vấn (tra hỏi). Bài bắt tội.

Resaler, *a.* Muối lại.

Rescapé, *adj.* Kẻ may khỏi tai nạn.

Rescinder, *a.* Bãi tờ thị đi.

Rescision, *f.* Sự phá (bãi) tờ thị đi, sự làm cho ra hư không.

Rescousse, (À LA), *loc. adv.* Xông vào lại, hãm lại.

Rescrit, *m.* Chỉ dụ. Phiến từ.—*du Pape,* Sắc chỉ Đức giáo tông.

Réseau, *m.* Mặt lưới, mặt võng. || *Au fig.—de chemins de fer,* Các đàng xe lửa chạy vô một chỗ (xứ).

Réséda, *m.* Hoa phấn.

Réserve, *f.* Sự để riêng, sự để dành lại. Binh hậu tiếp, binh hờ. Sự tiết kiệm, sự dè dặt. Cây chừa lại mà dưỡng. — *forestière,* Rừng cấm. *Armée de —*, Binh lưu hậu. *Corps de —*, Binh tiếp, binh hờ. || EN —, *loc. adv.* Để riêng, để dành. || À LA — DE, *loc. prép.* Trừ ra. || SANS —, *loc. adv.* Không trừ.

Réservé, ée, *adj.* Để dành lại. Dè dặt, cẩn tâm, có ý tứ. *Cas—*, Tội đáng bề trên có phép giải mà thôi. — *dans ses paroles,* Dè dặt trong lời nói. Cẩn ngôn.

Réserver, *a.* Để dành, để lại, để nhín ra. || SE RÉSERVER, *r.* Để chờ. — *pour demain,* Để chờ ngày mai.

Digitized by Google

Reservir, *a.* et *n.* Dùng lại.

Réserviste, *m.* Linh lưu hậu, linh trừ hồi.

Réservoir, *m.* Thùng chứa, chỗ dựng. Ao hồ. Ao nuôi cá.

Résidence, *f.* Dinh quan, công đường; chỗ ở. Sở nhậm. *Garder la —,* Ở chỗ không đi đâu.

Résident, *m.* Quan khâm sứ, khâm sai. — *supérieur,* Quan thống sứ.

Résider, *n.* Ở tại, trấn nhậm. — *à Saigon,* Ở tại Sàigòn. || *Au fig.* —, Tại, vốn là. *Voilà ou réside la difficulté,* Sự khó là tại đó.

Résidu, *m.* Đồ còn dư lại, đồ thừa. Bã, cặn, tra tề. — *d'opium,* Xai nha phiến, nhựa nhì.

Résignation, *f.* Sự để lại, sự nhường lại. Sự chịu bằng lòng. *Supporter avec —,* Chịu bằng lòng.

Résigner, *a.* Để nhịn lại, nhường lại. Phú dâng, phú thác. — *son âme à Dieu,* Phú dâng linh hồn mình cho Chúa. || SE RÉSIGNER, *r.* Chịu phép, chịu bằng lòng.

Résiliation, *f.* Sự bãi đi, sự hồi, sự phá tờ thị ra hư không.

Résilier, *a.* Bãi, hồi, phá hư, thôi. — *un contrat,* Bãi, thôi tờ thị.

Résille, *f.* Lưới bao tóc.

Résine, *f.* Nhựa, chai, mủ cây, nhựa thông.

Résineux, euse, *adj.* Có mủ, có nhựa.

Résipiscence, *f.* Sự sửa lại, sự chừa cải, sự ăn năn tội, khử tà qui chánh. *Venir à —,* Chừa cải.

Résistance, *f.* Sự cự lại, sự chống trả. Sức. *Il n'a pas de —,* Nó không có sức. *Briser la — de l'ennemi,* Thắng trận quân giặc cự không lại.

Résister, *n.* Cự, cự địch, kình địch, chống trả, can. Có sức. — *à la tentation,* Chống trả chước cám dỗ. — *à la fatigue,* Không biết mệt. *Le mur peut —,* Vách chịu nổi.

Résolu, ue, *adj.* Đã định, đã quyết, nhứt định. Gan ruột, vững vàng. *Homme —,* Người vững vàng gan ruột. *La question est résolue,* Việc tính xong rồi.

Résoluble, *adj.* Giải được, có lẽ mà phá được.

Résolûment, *adv.* Quyết chắc, gan dạ, hẳn hòi. *Il s'est avancé —,* Nó đi tới hẳn hòi.

Résolutif, ive, *adj.* *Remède —,* Thuốc giải, phá độc, hay làm cho xọp đi.

Résolution, *f.* Sự giải, sự cắt nghĩa, sự phá ra. Sự quyết chí (lòng). Lòng

Digitized by Google

mạnh mẽ. — *d'une tumeur,* Sự mụt độc xọp lần lần. *Prendre une —,* Quyết định. *Un homme de —,* Tay hẳn hòi.

Résolvant, te, *adj. v.* **Résolutif.**

Résonance, *f.* Sự vang lừng, sự kêu (nổ), sự dội tiếng ra.

Résonnant, te. *adj.* Ra tiếng, hay dội tiếng ra, kêu lốp bốp.

Résonnement, *m.* Sự vang lừng, sự rum cà tum, sự dội tiếng ra, tiếng rền.

Résonner, *a.* et *n.* Kêu, nổ, dội tiếng lại, rền. Vang lừng. *Voix qui résonne bien,* Tiếng kêu thanh. *Cette maison résonne,* Trong nhà nầy tiếng dội lại. *Le canon résonne,* Tiếng súng đồng kêu rền.

Résorber, *a.* Làm cho tan mũ (máu bầm).

Résoudre, *a.* Mở ra, tháo ra. Giải, cắt nghĩa. Làm cho chảy ra. Bãi đi, thôi. Định, quyết định. — *un bail,* Thôi mướn. — *un problème,* Giải bài đố. *Il a résolu de changer de conduite,* Nó quyết lòng đổi cách ăn thói ở. || Se —, *r.* Quyết định. — *à combattre,* Quyết định xáp trận. || —, Đổi ra khác. *L'eau se résout en vapeur,* Nước tan ra hơi.

Respect, *m.* Sự kính trọng, kính vì, sự cung kính. — *filial,* Sự thảo kính cha mẹ. — *humain,* Sự sợ tiếng người ta nói.

Respectable, *adj.* Đáng kính trọng, đáng kính. Khá, nhiều. *Une somme —,* Bộn bạc. *Homme —,* Người trưởng thượng.

Respectablement, *adv.* Cách cung kính.

Respecter, *a.* Kính, kính trọng, vì nể. (Kiêng). || *Au fig.* —, Không phá, không dùng. — *le bien d'autrui,* Không lấy của ai hết. || Se respecter, *r.* Giữ phép.

Respectif, ive, *adj.* Ăn thuộc với nhau. *Les droits respectifs des créanciers et des débiteurs,* Phép riêng chủ nợ và kẻ mắc nợ.

Respectivement, *adv.* Cách ăn thuộc với nhau.

Respectueusement, *adv.* Cách cung kính.

Respectueux, euse, *adj.* Hay kính trọng, kính vì. *Ton —,* Bộ hay kiêng vì.

Respirable, *adj.* Thở vào thở ra đặng. *Cet air n'est pas —,* Khí độc.

Respiration, *f.* Sự thở ra thở vào, hơi thở.

Respirer, *n.* Thở ra thở vào, lấy hơi. *Il respire encore,* Nó còn thở = còn sống. || —, *v. a.* — *un bon air,* Thở (hứng) lấy khí tốt. || *Au fig.* —, Tỏ ra. *Ses*

yeux respirent la douceur, Con mắt nó ngó xem bộ hiền lành lắm. || —, Hăng, ham. — *les combats,* Hăng đấu chiến.

Resplendir, *n.* Chói lòa, sáng ngời, sáng láng. *Le soleil resplendit,* Mặt trời chói lòa.

Resplendissant, te, *adj.* Sáng láng, chói lòa. Rực rỡ.

Responsabilité, *f.* Sự bảo lành, sự trách cứ, sự trả lẽ về việc mình làm. *Sa — est engagée,* May rủi nó phải chịu.

Responsable, *adj.* Phải trả lẽ, chịu lãnh lấy, mắc trách cứ. *Le père est — des fautes de son enfant,* Cha phải gánh tội con.

Ressac, *m.* Sự sóng dội lại.

Ressaisir, *a.* Lấy lại, bắt lại, dặng lại. — *le pouvoir,* Được quyền phép lại. || Se —, *r.* Tỉnh lại.

Ressasser, *a.* Giần, sàng, rây lại. || *Au fig.* —, Xét lại kĩ càng. Nói đi nói lại hoài.

Ressauter, *n.* Nhảy lại nữa.

Ressemblance, *f.* Sự giống như, giống in, giống hệt.

Ressemblant, te, *adj.* Giống như, in vậy. *Portrait* —, Hình vẽ giống hệt, in.

Ressembler, *n.* Giống in, giống hệt. *Le daim ressemble au cerf,* Cà tong giống hệt nai. || Se ressembler, *r.* Giống nhau.

Ressemelage, *m.* Sự đóng đế (tới) giày lại.

Ressemeler, *a.* Đóng đế (tới) giày lại.

Ressemer, *a.* Gieo (vải) lại.

Ressentiment, *m.* Sự muốn trả thù, báo oán.

Ressentir, *a.* Mắc phải, biết trong mình. — *vivement une injure,* Thông phần chịu nhục. || Se ressentir, *r.* Biết đau. Chịu. — *d'une blessure,* Biết đau nơi thương tích.

Resserré, ée, *adj.* Ép lại. Hẹp hòi. *Vallon* —, Sủng eo hẹp. || *Au fig.* —, Bón.

Resserrement, *m.* Sự ép lại, sự riết lại. Sự hẹp hòi. || —, Bón. || *Au fig.* — *de cœur,* Ép lòng, đau lòng.

Resserrer, *a.* Riết lại, ép lại. Nhốt lại. Thâu lại. Làm cho bón. || *Au fig. L'avarice resserre le cœur,* Sự hà tiện quá làm cho lòng dạ chặt chịa không còn biết thương kẻ nghèo khổ.

Ressort, *m.* Dây thiều (đồng hồ). Then máy. Thép hay nẩy lên, nhíp xe. — *à boudin,* Ruột gà. || *Au fig.* —, Lòng mạnh mẽ. *Il n'a plus de* —, Nó ngã lòng rồi.

Ressort, *m.* Địa hạt, địa phận, phần đất. Quớn

Digitized by Google

phép. — *d'un tribunal*, Địa hạt một tòa xử. *Juger en dernier* —, Xử rồi không phép kêu án nữa.

Ressortir, *n.* Thuộc về phần trị... || —, Ra nữa, tỏ ra. Nổi ra, lòi ra. *Il ressort que*, Té ra... *Faire — les défauts de qqn*, Tỏ nết xấu ai ra.

Ressouder, *a.* Hàn lại.

Ressource, *f.* Phương, thế. *Sans* —, Cò thế, vô phương thế. || —, *f. pl.* Thuế viết. Tiền bạc. Của cải.

Ressouvenir (Se), *r.* Nhớ lại, sực nhớ. *Faire* —, Nhắc lại.

Ressusciter, *a.* Làm cho sống lại. || *Au fig.* —, Sửa lại, làm cho ra mới lại. — *les anciennes coutumes*, Nhắc lại phép cũ. *Ce remède l'a ressuscité*, Nhờ thuốc nầy thì mới mạnh lại (sống lại). || —, *v. n.* Sống lại. *Jésus-Christ ressuscita le troisième jour*, Đức Chúa Giêsu đã sống lại ngày thứ ba.

Ressuyer, *a.* Làm cho ra khô lại.

Restant, te, *adj.* Còn lại, còn sót lại, dư, thừa, chỉ tồn. *Poste restante*, Gởi thơ xin để tại nhà giấy chờ người ta vô lãnh. *Le seul enfant* —, Còn lại một đứa con nầy mà thôi. || —, *m.* Đồ ăn dư. *Les restants d'un dîner*, Đồ ăn dư. *Le — en caisse*, Bạc còn lại trong tủ.

Restaurant, te, *adj.* et *s.* Bổ sức lại. *Café* —, Quán rượu quán cơm. || —, *m.* Nhà quán.

Restaurateur, trice, *s.* Kẻ sửa lại, tu bổ lại, lập lại. Chủ nhà quán.

Restauration, *f.* Sự lập lại, sự tái tạo, sự tu bổ lại. Sự bổ sức lại. — *de la monarchie*, Triều vua cựu trị nước lại.

Restaurer, *a.* Lập lại, sửa lại, tu bổ lại, tái tạo. — *un tableau*, Sửa bức tranh cho ra mới. || SE RESTAURER, *r.* Bổ sức mình lại. Ăn bữa.

Reste, *m.* Cái dư lại, còn lại. Của ăn dư. Của còn mắc (thiếu). *Ne pas demander son* —, Đi xuôi một bề. || —, *m. pl.* Hài cốt kẻ chết. Đồ ăn dư ra. || AU RESTE, DU RESTE, *loc. adv.* Lại nữa, mà lại... *Et le reste (E T C)* Vân vân.

Rester, *n.* Còn lại, dư lại. Ở lại, ở tại. *Il ne reste personne*, Không còn ai nữa. — *bouche bée*, Đứng dững dưng. — *à Saigon*, Ở tại Saigon. *En — là*, Ngừng lại đây. Chừng đó mà thôi.

Restituer, *a.* Trả lại, thường lại, thường (đền) bồi. Lập lại, sửa lại. — *le bien d'autrui*, Trả của lại

Digitized by Google

cho người. — *en son état primitif*, Sửa lại như cũ.

Restitution, *f.* Sự trả lại, sự thường bồi. Sự sửa lại, lập lại.

Restreindre, *a.* Riết lại, ép, bớt lại. Bớt, giảm bớt. — *ses désirs*, Ép trí muốn. || SE RESTREINDRE, *r.* Bớt xài phí.

Restriction, *f.* Sự riết (ép, bớt) lại. Sự nhặt nhiệm. *Obéir avec* —, Vưng lời nửa chừng. — *mentale*, Lời nói có nghĩa khác, lời hai ý ba ý.

Résultat, *m.* Sự gì bỡi đều khác mà ra, sự gì đã thành, có sự dã hóa ra, sự cùng đều gì.

Résulter, *n.* Thành ra, té ra.

Résumé, *m.* Sự tóm lại, sự rút lại. — *d'histoire de l'Annam*, Cựu tích nước Annam. *Un — des faits*, Nói dón các việc lại. || AU, EN RÉSUMÉ, *loc. adv.* Sau hết, nói tắt.

Résumer, *a.* Tóm lại, rút lại, tóm tắt lại, nói dón. || SE RÉSUMER, *r.* Tóm lại mà kết, dón lại.

Résurrection, *f.* Sự sống lại, phục sinh. || *Au fig.* —, Sự sửa (lập) lại, trở lại. *Fêter la — d'un ami*, Mừng bạn hữu mới trở về.

Rétable, *m.* Giá ngự bàn thờ, cấp trên bàn thờ.

Rétablir, *a.* Lập lại, sửa lại, tu bổ lại. — *la paix*, Dẹp yên. || SE RÉTABLIR, *r.* Khá lại, mạnh lại, sức khỏe lại.

Rétablissement, *m.* Sự lập (sửa) lại. Sự sức khỏe lại, sự mạnh (khá) lại. *Je vous souhaite un prompt* —, Chúc cho anh mau mạnh.

Retaille, *f.* Đồ vụn, giẻ, da... vụn.

Retailler, *a.* Cắt lại, sả ra lại.

Rétamer, *a.* Tráng chì, thiếc lại.

Rétameur, *m.* Thợ tráng thiếc.

Retaper, *a.* Làm (sửa) lại cho ra mới. || SE —, *r.* Khá, mạnh lại.

Retard, *m.* Sự chậm trễ, sự trễ ra, sự lần lựa. *Ma montre est en* —, Đồng hồ tôi đi trễ. || DE RETARD, Trễ. SANS RETARD, Lập tức, tức thì.

Retardataire, *adj.* et *s.* Chậm chạp, chậm trễ. Kẻ chậm trễ.

Retarder, *a.* et *n.* Xa, làm cho trễ ra, giãn ra. Ngăn trở. Trễ, chậm trễ, đi chậm, dần dà. — *ses payements*, Dần dà trả tiền, đóng tiền. || *Au fig.* —, Dại.

Reteindre, *a.* Nhuộm lại.

Retendre, *a.* Gài bầy lại, căn ra lại.

Retenir, *a.* Cầm lại, níu (trì) lại. Nhớ. Ngăn trở. Lấy

Digitized by Google

lại, hãm cầm.—*qqn à manger*, Cầm ai ở lại ăn cơm. — *en prison*, Cầm tù. — *en gage*, Cầm cố.— *une chaise à l'église*, Giữ lại cái ghế trong nhà thờ để riêng cho mình. *Retenez bien ce que je vous dis*, Hãy nhớ lời tôi nói. || SE RETENIR, *r.* Thìn mình, cầm mình lại. Nín, nhịn lấy.

Rétention, *f.* Sự cầm lại, sự giữ lại. || — *d'urine*, Bịnh đái gắt, bịnh lậu.

Retentir, *n.* Vang dầy, kêu inh ỏi, rần, dội tiếng lại, rền. || *Au fig.* — *de louanges*, Khong khen, khen ngợi, khen dồi.

Retentissant, te, *adj.* Hay vang dầy, om sòm, dồi tiếng ra. *Parole retentissante*, Tiếng inh ỏi, tiếng ròm.

Retentissement, *m.* Tiếng om sòm, tiếng dội rần. Tiếng vang dầy, tiếng dồn rân. *Cette affaire a un grand*—, Việc đó dồn vang.

Retenu, ue, *adj.* Có ý tứ, có nết na, thìn tứ.

Retenue, *f.* Sự thìn tứ, sự nết na. Sự chận tiền, sự trừ. Sự cầm lại. — *sur la solde*, Sự chận tiền lương. *Punir de* —, Phạt cầm học trò lại không cho ra.

Rétiecence, *f.* Sự nhầm đi, sự nín, sự chẳng nói cho hết đều.

Réticule, *m.* Thứ túi nhỏ đờn bà hay xách nơi tay.

Rétif, ive, *adj.* Chứng; khó dạy (biếu). *Cheval* —, Ngựa chứng. || *Au fig. Caractère* —, Có tính khó dạy, khó trị.

Rétine, *f.* Tấm da mỏng và trong ngần ở trong con mắt hay làm cho ta đặng thấy tỏ.

Retiré, ée, *adj.* Vắng vẻ, tịch mạc. *Vivre* —, Ở tịch mạc, dật sĩ.

Retirer, *a.* Kéo lại, đem ra, xích ra, rút lại. Co rút, thun lại. — *les troupes*, Rút (thâu) binh về. — *la jambe*, Co chơn lại. || *Au fig.* — *sa parole*, Thôi giữ đều mình đã hứa, đã nói. || SE RETIRER, *r.* Về, lui về. Co, thun lại. — *des affaires*, Tạ sự.

Retomber, *n.* Té, (ngã) lại. Trở lại. || *Au fig.* —, Đau lại. Sa ngã lại. *La faute retombe sur lui*, Lỗi kể cho nó.

Retondre, *a.* Cạo lại, hớt lòng lại.

Retordre, *a.* Vặn lại, vặn trở lại, xe lại.

Retorquer, *a.* Đổ lỗi lại, bắt lẽ quật lại.

Retors, se, *adj.* Xe lại. *Fil* —, Chỉ xe. || *Au fig.* —, Quỉ quyệt.

Retouche, *f.* Sự sửa lại, chỗ vẽ lại.

Digitized by Google

Retoucher, *a.* Đá đến lại. Sửa lại, chuốt lại. — *un ouvrage,* Sửa việc làm lại.

Retour, *m.* Sự trở về, sự trở lại, sự trở đi trở lại. *Billet d'aller et —,* Giấy đi có lại. || *Au fig. — d'âge,* Trở về già. *Etre sur le —,* Muốn già. *Faire un — sur soi même,* Xét mình. || SANS RETOUR, *loc. adv.* Luôn luôn, đời đời. || EN RETOUR DE, *loc. prép.* Mà thưởng, thường (bồi) lại. Đáp lại.

Retournement, *m.* Sự lật (trở) lại bề khác.

Retourner, *n.* Về, trở về (lại). — *dans son pays,* Trở về quê hương. *Je sais de quoi il en retourne,* Tôi biết truyện đó làm sao. || —, *v. a.* Trở lại, lật lại. Gởi trở (trả) lại. — *le sol,* Trở, lật đất, xới đất. — *une lettre,* Gởi thơ trả lại. || SE RETOURNER, *r.* Day mặt lại. *S'en —,* Đi về.

Retracer, *a.* Vẽ lại, thuật lại. || SE RETRACER, *r.* Nhớ lại.

Retractation, *f.* Sự bỏ lời đã nói, sự chữa lời đã nói trước. Sự bỏ việc mình làm trước.

Rétracter, *a.* Co (rút) lại, thụt lại. Chữa lời đã nói. Bỏ việc mình làm trước. — *ses erreurs,* Từ bỏ những sự mình đã lầm lỗi. || SE —, *r.* Từ bỏ cái trước mình đi.

Rétraction, *f.* Sự rút lại, sự thâu lại vắn.

Retrait, *m.* Sự thâu (rút) lại. Sự phá, sự bỏ đi. — *d'emploi,* Sự không cho làm việc nữa.

Retraite, *f.* Nơi vắng vẻ, nơi thanh vắng, nơi náu ẩn. Sự thối lui. Sự hưu trí, sự mãn khóa. Sự cấm phòng. *Pension de —,* Tiền lương hưu trí. — *de huit jours,* Cấm phòng tám bữa. *Battre la —,* Đánh trống thâu binh. *Battre en —,* Lui lại. *La — aux flambeaux,* Cộ đèn.

Retraité, ée, *adj.* et *s.* Hưu trí, mãn khóa. *Officier —,* Quan hưu trí.

Retranchement, *m.* Sự bớt đi, sự xớ bớt. Đồn lũy. || *Au fig. Forcer qqn dans ses derniers retranchements,* Phá các lẽ đã trưng ra đó hết.

Retrancher, *a.* Bớt, cắt bớt. Bỏ đi, phân ra. Xây đồn lũy. || SE RETRANCHER, *r.* Bớt hao tốn, bớt xài phí. Hậu thân, che chở mình. *L'ennemi se retrancha dans la forêt,* Giặc rút vô trong rừng.

Retranscrire, *a.* Viết lại.

Rétrécir, *a.* Làm cho hẹp hơn, rút (co) lại, dun lại. || —, *v. n.* et SE—, *r.* Ra hẹp, thun lại, thâu vắn đi. *La laine rétrécit au lavage,*

Digitized by Google

Nĩ nhúng nước nó thun lại; thâu lại.

Rétrécissement, *m.* Sự rút lại, sự co (thun) lại.

Retremper, *a.* Trui lại, rèn lại. || *Au fig.*—, Bổ sức lại. || Se retremper, *r.* Thêm sức. —*dans la retraite,* Nhờ cấm phòng mà lấy sức thiêng liêng lại.

Rétribuer, *a.* Thưởng công, trả công.

Rétribution, *f.* Sự trả công, phần thưởng.

Rétroactif, ive, *adj.* Ngoái lại trước. *Les lois n'ont pas d'effet* —, Luật không có phép gia phạt điều trước khi có luật.

Rétrocéder, *a.* Nhường lại, giao lại.

Rétrocessif, ive, *adj.* Nhường lại. *Acte* —, Tờ nhường lại.

Rétrocession, *f.* Sự nhường (giao) lại.

Rétrograde, *adj.* Hay lui, thụt lui, trở lại sau. Không tấn tới. *Esprit* —, Trí mộ theo cựu.

Rétrograder, *n.* Thụt (thối) lui, thảo lui. Bị giáng (hạ) chức.

Rétrogression, *f.* Sự thảo lui, sự thụt lui lại.

Rétropédaler, *a.* Đi xe máy đạp ngược.

Rétrospectif, ive, *adj.* Ngó lại sau, về sự đã qua rồi.

Retroussé, ée, *adj.* Xan lên, xe (vặn) lên. Quớt lên. *Nez*—, Mũi quớt.

Retroussement, *m.* Sự xan lên, sự quớt lên.

Retrousser, *a.* Xan lên, vặn lên.—*ses manches,* Xan tay áo. || Se—, *r.* Bọc áo lên.

Retrouver, *a.* Được lại, gặp lại. — *la paix,* Được bằng an lại. || Se retrouver, *r.* Gặp nhau. Kiếm được đường (nẻo) lại.

Rets, *m.* Lưới. || *Au fig.*—, Chước móc, mưu kế.

Réunion, *f.* Sự hiệp lại. Hội, hội nhóm. Sự đò hội người ta. — *des notables,* Nhóm hương chức.

Réunir, *a.* Hiệp lại, nhập lại. Tụ tập. Nhóm. Tóm lại. Nối, buộc. — *deux chemins,* Nối hai đường cho giáp nhau. — *les troupes,* Hiệp (thâu) binh lại. || Se réunir, *r.* Nhóm lại, sum hiệp. Hiệp (kết hiệp) lại với nhau.

Réussi, ie, *adj.* Được việc; xong việc. *Plat*—, Món nấu ngon.

Réussir, *n.* Được (thành, nên, xong, đắc) việc. — *à l'examen,* Thi đậu. *J'ai réussi à (le) la prendre,* Tôi bắt được nó.

Réussite, *f.* Sự xong việc, thành sự, sự đạt vận. *Bonne*—, Chúc cho anh được việc.

Digitized by Google

Revaccimer, *a.* Trồng trái lại.

Revanche, *f.* Sự trả lại, sự báo thù, sự trả nủa. Sự đánh gỡ thua lại. *Songer à la—,* Ước ao báo thù lại. || En revanche, *loc. adv.* Bù lại, thế lại.

Rêvasser, *n.* Thấy chiêm bao.

Rêve, *m.* Sự chiêm bao. Sự mơ tưởng.

Revêche, *adj.* Chát, đắng, nhám. *Vin—,* Rượu chát chua. || *Au fig.—,* Co cú, ngẳng cổ, khó trị.

Réveil, *m.* Sự thức dậy. || *Sonner le—,* Thổi kèn thức dậy. || *Au fig. Le—de l'aurore,* Rạng đông. *Le—de la nature,* Mùa xuân.

Réveille-matin, *m.* Đồng hồ đánh cho thức dậy. Đồng hồ đồ.

Réveiller, *a.* Làm cho thức dậy, đánh thức. Làm cho tỉnh giấc. || *Au fig.—,* Giục lòng. || Se réveiller, *r.* Thức dậy, tỉnh giấc.

Réveillon, *m.* Bữa ăn nửa đêm lễ Sinh nhựt, khi xem lễ khuya rồi.

Réveillonner, *n.* Ăn bữa nửa đêm.

Révélateur, trice, *s.* Kẻ tỏ ra, kẻ mách miệng. || —, *s. m.* Nước thuốc để rửa tấm hình chụp.

Révélation, *f.* Sự tỏ ra, sự tỏ đều kín. — *divine,* Những đều Chúa truyền dạy.

Révéler, *a.* Tỏ bày ra, cho biết, cho hay, soi sáng cho biết. || Se révéler, *r.* Tỏ mình ra.

Revenant, te, *adj.* Hạp ý, thích ý. Kẻ trở lại. || —, *s. m.* Ma, ma quỉ, yêu quái.

Revendeur, euse, *s.* Kẻ mua đi bán lại.

Revendication, *f.* Sự đòi lại, sự tranh giành.

Revendiquer, *a.* Đòi lại, giành lại. — *un héritage,* Nhận phần cơ nghiệp.

Revendre, *a.* Bán lại. || *Au fig. En — à qqn,* Quỉ quái, xảo quyệt hơn người ta.

Revenir, *n.* Về, trở về, trở lại. *Je reviens de Mytho,* Tôi đi Mytho về. — *à soi,* Tỉnh lại. — *à la vie,* Hoàn sanh. *Je n'en reviens pas,* Tôi lấy làm lạ lắm. *A combien revient cet habit,* Áo nầy hết bao nhiêu? — *à la charge,* Này nỉ nữa. — *à ses moutons,* Trở lại chính đều mới nói đó, mới làm đó. — *sur ce qu'on a dit,* Châm chế cho ra khác đều người ta mới nói mới làm đó.

Revenu, *m.* Huê lợi, tiền lợi, cải lợi.

Rêver, *n.* Chiêm bao. Mê mang, sảng sốt. || —, *v. a.*

Digitized by Google

Chiêm bao thấy. Mơ ước, tham lam. — *les grandeurs*, Ước ham quờn quới. — *un naufrage*, Chiêm bao thấy tàu chìm.

Réverbération, *f.* Sự giại nắng lại, sự chói lại.

Réverbère, *m.* Tấm chói. Lồng đèn thắp ngoài đường lộ.

Reverdir, *a.* Vẽ xanh lại, làm cho ra xanh lại. || —, *v, n.* Ra xanh lại, ra tươi tốt lại. || *Au fig.* —, Ra trẻ lại.

Révérence, *f.* Sự cung kính. Sự cúi đầu mà chào. Sự cúi lạy. *Sa révérence*, Chào về. || —, Ngài.

Révérenciel, elle, *adj.* Vì lòng cung kính. *Crainte révérencielle*, Sự sợ vì lòng cung kính.

Révérencieux, euse, *adj.* Có lòng cung kính, trọng kính.

Révérend, de, *adj.* Đáng kính. || —, *m.* Thầy đạo *protestant.*

Révérer, *a.* Kính, kính trọng. Tôn kính.

Rêverie, *f.* Sự chiêm bao, mộng mị, sự mơ tưởng.

Revers, *m.* Bề trái. || —, Tai nạn. — *de la médaille*, Cái xấu, cái trái việc gì. *Éprouver des* —, Bị tai nạn.

Reversement, *m.* Sự sang đồ qua tàu khác.

Reverser, *a.* Đổ lại, rót lại. Giao lại, sang lại. — *une dette sur qqn*, Sang nợ cho kẻ khác.

Reversible, *adj.* Sang cho... được.

Revêtement, *m.* Đá, gạch xây mà đỡ đất. Tường xây cho chắc nhà.

Revêtir, *a.* Cho mặc, mặc vào. Che, che đậy. — *un enfant*, Mặc áo cho con. — *de toile*, Phủ bằng vải. || *Au fig.* — *qqn d'une dignité*, Phong quờn chức cho ai.

Rêveur, euse, *adj.* et *s.* Kẻ chiêm bao, chiêm mộng, kẻ mơ tưởng, kẻ tham lam.

Revient, *m.* *Prix de* —, Vốn, giá tính vốn.

Revirement, *m.* Sự quày, sự trở. Sự đổi. — *d'un vaisseau*, Sự trở tàu. — *d'opinion*, Sự đổi ý. — *de fonds*, Dùng bạc đã định trước trong việc khác.

Revirer, *n.* Quày, trở. — *de bord*, Quày ghe. || *Au fig.* —, Đổi ý.

Reviser, *a.* Xét lại, thẩm xét. — *un procès*, Xử lại.

Révision, *f.* Sự xét lại, sự soát lại. *Conseil de* —, Hội đồng tra xét lại.

Revivifier, *a.* Làm cho sống lại, làm cho tươi lại. || *Au fig.* —, Làm cho tỉnh hồn lại.

Revivre, *n.* Sống lại. Bổ sức lại, mạnh lại. || *Au fig.*

Digitized by Google

—, *a.* et *n.* Nhắc làm cho nhớ.

Révocable, *adj.* Bãi được, có lẽ bỏ (đuổi) được.

Révocation, *f.* Sự bỏ (bãi) đi, sự bắt đi. Sự cất chức.

Revoir, *a.* Thấy (xem, coi) lại nữa. Xét (coi) lại. Gặp lại. — *un ancien ami,* Gặp bạn cố tri lại. — *un livre,* Xét sách lại. || À, AU REVOIR, *s. m.* Chào mà đi, từ giã.

Revoler, *n.* Bay lại nữa, trở về chóng vánh. || —, *a.* Ăn cắp lại (nữa).

Révoltant, te, *adj.* Cực lòng, khó chịu, nghịch. *Procédé* —, Làm vậy khó lòng quá.

Révolte, *f.* Sự dấy (phản) loạn, sự làm nguỵ, phản nghịch. || *Au fig.* — *de la chair,* Sự xác thịt nổi dậy.

Révolté, ée, *adj.* Kẻ dấy loạn, kẻ bội nghịch, quân nguỵ.

Révolter, *a.* Làm loạn, làm nguỵ, giục dấy loạn. || *Au fig.*—, Khó chịu, nghịch. *Celà me révolte,* Tôi chịu không được vậy. || SE RÉVOLTER, *r.* Dấy (phản)loạn, làm nghịch.

Révolu, ue, *adj.* Đầy đủ, trọn, xong. *Vingt ans révolus,* Hai mươi năm (tuổi) tron, chẵn.

Révolution, *f.* Sự xây vần, sự xây giáp vòng. Sự dấy loạn, sự loạn lạc.

Révolutionnaire, *adj.* et *s.* Loạn lạc, biến loạn. Kẻ làm loạn, cách mạng.

Révolutionner, *a.* Làm cho loạn lạc, làm cho biến loạn, dấy loạn, làm thất kinh. || *Au fig.*—*un malade,* Làm người bịnh hoảng hồn vía. *Cette nouvelle m'a révolutionné,* Nghe tin vậy tôi hoảng.

Revolver, *m.* Súng nhỏ xây bắn nhiều phát, súng sáu lòng.

Revomir, *a.* Mửa lại, chê bỏ.

Révoquer, *a.* Cất chức. Đòi lại, bãi (hồi) đi. — *un fonctionnaire,* Cất chức quan. — *un ordre,* Bãi lịnh đi.

Revue, *f.* Sự coi (xét) lại, sự soát (điểm) lại. Hiệu nhựt trình. *Passer la—des troupes,* Điểu (điểm) binh.

Rez, *prép.* Tận, sát. *Couper un arbre rez de terre,* Chặt (đốn) cây sát đất. || À REZ DE, *loc. prép* Tận, sát (đất).

Rez-de-chaussée, *m.* Nhà trệt, nhà không có lầu. Từng nhà ở trên mặt đất. *Habiter au*—, Ở từng dưới.

Rhabiller, *n.* Mặc (bận áo) lại. Sửa lại. — *une horloge,* Sửa đồng hồ.

Rhagade, *f.* Sự nứt da nơi chơn tay.

Rhapis, *m.* Cây lá buôn.

Rhéostat, *m.* Máy để thêm

Digitized by Google

hay là bớt sức mạnh điền khí.

Rhéteur, *m.* Văn nhơn, thầy dạy văn chương.

Rhétoricien, *m.* Kẻ thông phép văn chương kỉ luật. Học trò học lớp văn chương.

Rhétorique, *f.* Phép dạy nghề văn chương, phép dạy nói cho hay. Lớp học văn chương.

Rhinanthe, *f.* Hoa mồnggà.

Rhinocéros, *m.* Con tây, tê tượng.

Rhombe, *m.* Hình miếng chả, miếng trám.

Rhubarbe, *f.* Đại hoàng.

Rhum, *m.* Rượu mía, rượu mạnh làm bằng mía.

Rhumatisant, te, *adj.* Đau nhức gân cốt.

Rhumatismal, le, *adj.* Thuộc về chứng đau gân cốt.

Rhumatisme, *m.* Bịnh nhức gân cốt, đau mình mẩy.

Rhume, *m.* Bịnh ho, sự ho hen, cảm.—*de cerveau,* Ho sổ mũi, cảm.

Rhythis, *f.* Chòi mòi.

Riant, te, *adj.* Hay cười. Vui vẻ, đẹp đẽ. *Visage —,* Mặt vui vẻ, mặt hớn hở.

Ribambelle, *f.* Một lũ, một dãy. *Une — d'enfants,* Một lũ con nít.

Ribaud, de, *adj.* et *s.* Kẻ hay ăn chơi, kẻ mê sa đà, mê ăn uống.

Riblon, *m.* Sắt vụn để nấu lại.

Ribote, *f.* Sự ăn uống sa đà, sự say sưa. *Être en —,* Uống quá chén, xoàng xoàng.

Ricanement, *m.* Sự nhạo cười, sự chê cười, sự cười lạt.

Ricaner, *n.* Nhạo cười, nhẻ, bâm nhẻ, nói bâm.

Ricaneur, euse, *s.* Kẻ chê cười, kẻ chê nhẻ.

Ric-à-rac *ou* **Ric-à-ric,** *loc. adv.* Hẳn hòi, nhặt nhiệm. *Payer —,* Trả tiền hẳn hòi.

Richard, de, *s.* Bá hộ, người giàu lớn, phú trưởng giả.

Riche, *adj.* Giàu, giàu có, phú quí. Sung túc. Nhiều. *Un — propriétaire,* Ông chủ giàu có. *— moisson,* Được mùa nhiều. *Étoffe —,* Hàng lụa mắt tiền.

Richement, *adv.* Cách giàu có, sang trọng.

Richesse, *f.* Sự giàu có, của cải, sự sang trọng, phú túc. Tài vật. Tài sản.—*d'un pays,* Nguồn lợi trong nước.

Ricin, *m.* Cây đu đủ tía. *Huile de —,* Dầu đu đủ tía, dầu chày, dầu lai.

Ricinelle, *f.* Trà rừng. Tai tương.

Ricocher, *n.* Nhảy vồng, nhảy xỉa tiền.

Digitized by Google

Ricochet, *m.* Sự nhảy vòng, nhảy xỉa tiền (như con nít liệng miếng sành trên mặt nước). || *Au fig.*—, Sự liên cuộc tiếp nhau. *J'ai appris celà par*—, Tôi đã hay sự nầy bởi nghe tình cờ họ nói. || PAR—, *loc. adv.* Cách xa xa vậy, mỉa mai, cách xa gần.

Rictus, *m* Miệng rộng huịch dưa răng.

Ride, *f.* Nhăn da, nhăn nhíu, giun da.

Ridé, ée, *adj.* Nhăn (giun) da. *Front*—, Trán giun da. Trán nhăn.

Rideau, *m.* Màn, man che. || *Au fig. Tirer le*—*sur une chose,* Không nói về việc đó nữa. *Se tenir derrière le*—, Đốc suất việc mà không ra mặt. *Caché par un*—*de montagnes,* Khuất núi.

Ridelle, *f.* Rường xe.

Rider, *a.* Làm cho nhăn (giun) da, làm cho nhăn nhíu. *La tristesse ride le front,* Buồn rầu làm cho mặt nhăn mày nhíu. *Le vent ride la surface des eaux,* Gió làm cho nước dợn sóng. || SE RIDER, *r.* Nhăn lại, teo lại.

Ridicule, *adj.* et *s.* Đáng cười. Cờ trêu, trễu tật. Dị kì, kì cục. Hay giễu cợt. *C'est*—, Kì cục quá. || *Tomber dans le* —, Làm cho người ta chê cười.

Ridiculement, *adv.* Cách cờ trêu, cách đáng chê cười. *Agir* —, Làm vậy người ta chê cười.

Ridiculiser, *a.* Trêu chọc, giễu cợt.

Rien, *m. pron. ind.* Không gì hết. *Un*—, Một chút xíu. *Cela n'est* —, Không hề gì. *Un homme de* —, Người không ra chi.

Rieur, euse, *s.* Kẻ hay cười, hay giễu cợt. || *Au fig. Avoir les rieurs pour soi,* Ngu dân lấy làm phải.

Riflard, *m.* Cái giũa lớn, cái bay tô, cái bào lớn. Cây dù lớn xưa.

Rigide, *adj* Cứng, dữ. || *Au fig.*—, Nghiêm nhặt, thẳng phép. Gắt góng. *Loi* —, Luật nghiêm nhặt.

Rigidement, *adv.* Cách nhiệm nhặt, cách cứng, cách dữ.

Rigidité, *f.* Sự thẳng phép, sự nghiêm nhặt. || *Au fig.* —, Sự cứng.

Rigolade, *f.* Sự giỡn trửng.

Rigole, *f* Mương xẽo vườn.

Rigoler, *n.* Trửng giỡn, chơi bời.

Rigoleur, euse, *ou* **Rigolo, ote,** *adj.* et *s.* Hay trửng giỡn, cười chơi.

Rigorisme, *m.* Phép nhiệm nhặt quá.

Digitized by Google

Rigoriste, *s.* et *adj.* Kẻ thẳng phép quá.

Rigoureusement, *adv.* Cách nhặt lắm; cách thẳng phép quá. *Condamner —,* Cứ phép thẳng mà lên án. Lên án nặng.

Rigoureux, euse, *adj.* Nghiêm nhặt, thẳng phép. Cứng, chắc. Khó chịu. *Châtiment —,* Hình phạt nặng nề.

Rigueur, *f.* Sự thẳng phép, sự nhặt. Sự khó chịu, sự xẳng xớm. *User de —,* Dùng phép thẳng với ai. || *De rigueur,* Theo phép nhặt. || À LA RIGUEUR, *loc. adv.* Có lẽ chuẩn được.

Rillettes, *f. pl.* Chả thịt heo nấu với mỡ.

Rime, *f.* Sự bạn vận, bộ vận. Vần, vãn. *Sans — ni raison,* Không nghĩa lý gì, phi lý, vô lý.

Rimer, *n.* et *a.* Vận ăn rập nhau, bỏ vận, xuống vận. Làm ra thơ (vãn).

Rimeur, *m.* Kẻ làm thơ, làm vãn.

Rinçage, *m.* Sự chùi lau, sự rửa (súc).

Rincer, *a.* Súc, rửa, tráng, chùi lau, giặt. — *des bouteilles,* Súc ve. *Se — la bouche,* Súc miệng. *Être rincé,* Bị mưa ướt.

Rinçure, *f.* Nước súc miệng rồi. || *Au fig.* —. Rượu pha nhiều nước quá. *Boire de la —,* Uống rượu pha lợt quá.

Ripaille, *f.* Sự mê ăn uống. Sự hay ăn hàng, ăn ngoài bữa. *Faire, —* Ăn uống no say.

Ripe, *f.* Đồ để cạo (thợ hồ).

Riper, *a.* Cạo.

Riposte, *f.* Sự trả lời, sự đáp lại vội vàng. Sự đánh trả. *Prompt à la —,* Đáp lẹ.

Riposter, *n.* Đáp lại, tả lại, đá lại. Đánh trả.

Rire, *n.* Cười. Vui cười. — *dans sa barbe,* Cười thầm. — *aux éclats,* Cười hích hác. — *de qqn,* Cười (nhạo cười) ai. — *du bout des lèvres,* Cười gượng. — *du danger,* Chẳng sá kể. Thị. || SE RIRE, *r.* Cười, khinh.

Rire *ou* **Ris,** *m.* Sự cười, sự nực cười.

Ris, *m.* Lằn xếp buồm để thêm bớt mặc ý. || —, Thịt nọng bò con và trừu.

Risée, *f.* Sự nhạo (chê) cười. Sự cười ra rả. *Être la — de tous,* Mọi người đều chê cười.

Risible, *adj.* Đáng cười, nên cười, dễ cười.

Risque, *m.* Sự hiểm nghèo, sự liều. *À mes risques et périls,* Nên hư (khôn dại) mặc tôi. *Assurer contre les risques de guerre,* Bảo hiểm bởi giặc giã. || Au

Digitized by Google

RISQUE DE, *loc. prép.* Phải hiểm nghèo, liều phải.

Risquer, *a.* Liều, đánh liều. — *sa vie,* Liều mạng.

Risque-tout, *m.* Người liều mạng, dạn gan.

Rissole, *f.* Thứ chả chiên có thịt cá cùng các thứ rau đậu. || —. Thứ lưới nhỏ mặt để bắt cá.

Rissoler, a. Nướng (quay) cho vàng.

Rissolette, *f.* Bánh xắt mỏng có thoa chả thịt rồi quay trong lò.

Rit *ou* **Rite,** *m.* Lễ phép, lễ nhạc.

Ritournelle, *f.* Dấu ngân trong bản đờn bản hát.

Rituel, elle, *adj.* Thuộc về lễ nhạc || —, *s. m.* Sách lễ, sách dạy làm các phép.

Rivage, *m.* Bờ, bãi, mé sông (biển, rạch...)

Rival, le, *adj.* et *s.* Đua tranh, đối địch, kình địch. Kẻ phân bì. *Nations rivales,* Nước kình địch thế lực. *Sans* —, Không ai bằng, tót chúng, siêu phàm.

Rivaliser, *n.* Đua tranh, kình địch, bắt chước.

Rivalité, *f.* Sự tranh đua. Sự bắt chước. Sự phân bì, sự tranh cạnh.

Rive, *f.* Bờ, bãi, mé, bực (sông, biển...)

River, *a.* Tán bằng đinh ra, trám lại. — *à qqn son clou,* Trám miệng ai lại = Bắt nín.

Riverain, *adj.* et *s.* Kẻ ở gần mé sông. *Propriétaire* —, Chủ đất ở theo mé sông mé rừng.

Rivet, *m.* Đinh tán.

Riveter, *a.* Đóng bằng đinh tán.

Rivière, *f.* Sông, rạch. || *Au fig.* — *de diamants,* Tràng, xâu chuỗi ngọc.

Rivure, *f.* Sự tán đinh ra. Chốt bản lề.

Rixe, *f.* Sự rầy lộn, sự rầy rà, sự cãi lẫy, sự đánh lộn.

Riz, *m.* (*paddy*) Lúa, (*décortiqué*) gạo, (*cuit*) cơm. — *cargo,* Gạo lứt. *Piler le* —, Giã gạo.

Rizerie, *f.* Nhà máy xay lúa.

Rizière, *f.* Ruộng, đồng ruộng. *Bonne* —, Thảo điền. — *haute* (*inférieure*), Sơn điền.

Robe, *f.* Áo đờn bà mặc. Áo các quan lý hình, các thầy cung mặc theo triều phục. *Gens de* —, Người về phẩm lý hình. — *de chambre,* Áo mặc ở nhà. || —, Sắc ngựa, sắc lông con thú. Vỏ (đậu, hành...)

Robinet, *m.* Ống vòi, ống vặn tháo nước. rượu... *Fermer le* —, Khoá cái vòi.

Robuste, *adj.* Mạnh mẽ, thiêng mạnh, tráng kiện,

Digitized by Google

vững vàng. *Foi —*, Đức tin vững vàng.

Roc, *m.* Hòn đá, viên đá, đá mọc. || *Au fig. Ferme comme un —*, Vững vàng kiên cố.

Rocaille, *f.* Non bộ, núi giả.

Rocailleux, euse, *adj.* Có nhiều đá, nhiều sỏi. *Chemin —*, Đường có đá sỏi nhiều

Roche, *f.* Hòn đá, cục đá. || *Au fig Cœur de —*, Lòng chai đá. *Eau de —*, Nước trong. *Anguille sous —*, Trong việc nầy có điều giấu kín.

Rocher, *m.* Hòn đá, dốc đá, gành đá. || *Au fig.* —, Người cứng cỏi. *C'est un —*, Nó là như đá (cứng cỏi).

Rochet, *m.* Áo trắng cụt hẹp tay giám mục hay mặc.

Rocheux, euse, *adj.* Có nhiều đá.

Rocou, *m.* Hột điều, trái điều (để nhuộm).

Rocouyer, *m.* Cây điều.

Roder, *a.* Cọ mòn, gặm mòn.

Rôder, *n.* Rảo ruông, đi rảo. Rình mò.

Rôdeur, euse, *s.* Kẻ hay đi rảo. *— de nuit,* Kẻ rình mò ban đêm.

Rodomont, *m.* Kẻ hay khoe mình, kẻ phô trương, kẻ đánh phách.

Rodomontade, *f.* Sự làm bộ giỏi, sự đánh phách. Lời ngoa, lời nói thảm.

Rogation, *f.* Sự cầu xin. Sự xét luật có thật chăng mà theo ý dân nguyện xin. || Rogations, *f. pl.* Lễ kiệu ảnh đọc kinh ba ngày trước lễ Thăng Thiên mà cầu mưa. Lễ đảo vũ.

Rogatoire, *adj.* Để tra hỏi.

Rogaton, *m.* Của (đồ) thừa. Đồ ăn dư.

Rogne, *f.* Ghẻ ngứa, ghẻ hờm. Sự quạu quọ. *Être en—*, Quạu quọ.

Rogne-pied, *m.* Đồ để gọt móng ngựa.

Rogner, *a.* Rọc, cắt xẻo, hớt bớt, tề bìa giấy (sách) *— un habit,* Rọc áo. || *Au fig.— les ongles à qqn,* Làm cho người nào hết hại được. *— le traitement de qqn,* Bớt tiền lương.

Rognoir, *m.* Dao cắt (tề) giấy.

Rognon, *f.* Trái cật (bò, heo...).

Rognure, *f.* Rẻo, đồ vụn cắt ra. *Rognures de papier,* Rẻo giấy cắt ra.

Rogue, *adj.* Xấc xược, kiêu hãnh. *Mine—*, Bộ xấc xược. || —, *f.* Trứng cá để làm mồi.

Roi, *m.* Vua, vua chúa, đế vương. *Le — des rois,* Đức Chúa trời. || *Au fig. Le —*

Digitized by Google

de la création, Người ta. *Le — des animaux*, Con sư tử. *Le—des oiseaux*, Chim phụng hoàng.

Roide, *adj.* / **Roideur**, *f. Voir* / **Roidir**, *a.* { RAIDE, RAIDEUR, RAIDIR.

Roitelet, *m.* Vua nước nhỏ. Vua chư hầu. || —, Chim huế mộc điểu.

Rôle, *m.* Sổ, sổ bộ. Vai. *Jouer un —*, Làm vai tuồng. *Inscrit au —*, Đứng bộ. || *À tour de —*, Thay phiên, theo phiên thứ.

Romain, ne, *adj.* et *s.* Dân Rôma, thuộc về nước(dân) Rôma. *Chiffres romains*, Chữ chỉ số = I. II. V. X *Église romaine*, Hội thánh Rôma. || —, *s. m.* Chữ in đứng.

Romaine, *f.* Thứ cân có trái để địch, cân thăng bằng. || —, Thứ rau diếp.

Roman, *m.* Chuyện bày đặt ra, sách truyện bày đặt.

Romance, *f.* Bài hát vần có giọng riêng.

Romancier, *m.* Kẻ chép (làm) sách *Roman*.

Romanesque, *adj.* Bày đặt ra. || *Au fig. Esprit —*, Ham chuyện lạ.

Romanichel, *m.* Người hay trôi nổi kiếm ăn từ bữa.

Romarin, *m.* Cây hương thảo, tây dương chổi.

Rome, *f.* Rôma, thành Rôma.

Rompre, *a.* Đánh vỡ, bẻ, phá, rứt ra. *Le fleuve a rompu les digues*, Sông phá bờ đập.—*le pain*, Phân rẽ bánh.—*les fers*, Bẻ xiềng. || *Au fig.—un marché*, Phá giá. — *la paix*, Bất bường. || —, *v. n.* — *avec ses habitudes*, Đổi cách ăn ở. || SE ROMPRE, *r.* — *le cou*, Tẻ gãy cổ.

Rompu, ue, *adj.* Rớt ra, gãy, đứt. || *Au fig.* —, Mệt mỏi, mệt nhọc. Giỏi, thạo việc. — *aux affaires*, Thạo việc. || À BÂTONS ROMPUS, *loc adv.* Từ chặp, từ hồi, đứt khúc.

Ronce, *f.* Gai gốc, bụi gai. Dây thép vặn lại có chông để rào. || *Au fig.*—, Sự nặng nề, sự khó nhọc. *La vie est semée de ronces et d'épines*, Cuộc đời lắm nỗi chông gai.

Ronchonner, *n.* Nói lẩm bẩm, cằn nhằn.

Rond, de, *adj.* Tròn, tròn vo, viên. || *Au fig.* —, Rõ ràng, chơn thật. Trọn, trót. *Compte —*, Số trọn (chẵn). || —, Say xoàng xoàng.

Rond, *m.* Vòng tròn, hình tròn. — *de cuir*, Nệm da hình mũ để lót ghế. — *de serviette*, Niền khăn. || EN ROND, *loc. adv.* Tròn tròn, xây tròn. || *Au fig. N'avoir*

Digitized by Google

pas le —, Không có tiền.

Ronde, *f.* Sự đi tuần ban đêm, phiên tuần. Sự nhảy múa vòng tròn. Chữ viết tròn và đứng. || À LA RONDE, *loc. adv.* Vòng quanh. Vòng rinh. *À cinq lieues* —, Vòng rinh ra năm dặm.

Ronde bosse, *f.* Đồ chạm nổi ra.

Rondelet, lette, *adj.* Mập cụi, mập tròn, tròn quay. *Somme rondelette,* Bộn bạc.

Rondelle, *f.* Miếng sắt (da, giấy dày) tròn có lỗ ở giữa để lót chỗ vặn ốt cho khít.

Rondement, *adv.* Lẹ làng, mau mắn. Thiệt thà, chơn chất. *Mener une affaire* —, Làm công việc mau mắn phấn chấn.

Rondeur, *f.* Sự tròn, hình (bề) tròn. || *Au fig.* —, Sự thật thà, chơn chất. — *de caractère,* Tánh nết thiệt thà.

Rondier flabelliforme, *m.* Cây thốt lốt.

Rondin, *m.* Củi tròn để chụm (như củi dà xương). Cây súc. Dùi gậy, dùi côn.

Rond-point, *m.* Chỗ (sân) tròn các đường chạy về đó.

Ronflant, te, *adj.* Vang dầy, ồ-ề, vang lừng, pho pho. *Une voix ronflante,* Tiếng rôm. || *Promesses ronflantes,* Lời hứa tưng bừng mà không có gì hết.

Ronflement, *m.* Tiếng ngáy pho pho. Tiếng kêu vo vo. *J'entends le — de l'avion,* Tôi nghe tiếng máy bay kêu vo vo.

Ronfler, *n.* Ngáy khò khò. Rền ra. *Le moteur ronfle,* Máy chạy vo, chạy đều, tốt.

Ronfleur, euse, *s.* Kẻ hay ngáy.

Rongeant, te, *adj.* Ăn ra, lở ra. *Ulcère* —, Ghẻ lở lói. || *Au fig.* —, Hay làm cực khổ.

Ronger, *a.* Ăn, cạp, gặm, rúc rỉa, nhai, nhơi. *Les fourmis blanches rongent le bois,* Mối ăn cây. *La rouille ronge le fer,* Sét nó ăn sắt. || *Au fig.* —, Làm cho lở ra, làm cho cực khổ. *La mer ronge les falaises,* Biển làm lở bực ham. — *son frein,* Dẫy duỗng không chịu. *Rongé par la fièvre,* Rét mòn sức.

Rongeur, euse, *adj.* Hay ăn như rết (sét), hay cạp, hay gặm. || *Au fig.* —, Rúc, rỉa, làm khổ sở. *Remords* —, Sự lương tâm rúc rỉa. || —, *s. m. pl.* Loài chuột, loài sóc (hay cạp, hay phá).

Ronron, *m.* Tiếng mèo ngáy.

Roquefort, *m.* Thứ bánh sữa làm tại xứ *Roquefort.*

Roquet, *m.* Thứ chó nhỏ con, chó con.

Digitized by Google

Rosace, *f.* Hình hoa thị, cái hoa thị lồng kính.

Rosaire, *m.* Chuỗi lần một trăm rưỡi.

Rosâtre, *adj.* Có màu hồng hồng.

Rosbif, *m.* Thịt bò nướng lụi.

Rose, *f.* Hoa hồng, hoa hường, hoa tường vi. *Eau de —,* Nước thơm tường vi. *— de rose,* Cây cu gà. || *Au fig. —,* Sắc má hồng, môi son. *Découvrir le pot aux roses,* Biết được léo mưu quân điếm đàng.

Rose, *adj.* (Màu, sắc) Hồng, điều.

Rosé, ée, *adj.* Hồng hồng.

Roseau, *m.* Cây sậy, cây trúc. Lau, lách, đế... || *Au fig. —,* Người yếu ớt.

Rosée, *f.* Sương, mù sương, sương móc. *Tendre comme la —,* Mỏng mảnh.

Rosette, *f.* Dải thắt vòng cột cho dễ mở ra. Dải đỏ thắt hình hoa hồng nhỏ deo nơi ngực hay là nơi khuy áo chỉ có tứ phẩm khuê bài. Thứ phấn đỏ để vẽ. Thứ mực đỏ.

Rosier, *m.* Cây hoa hồng, cây tường vi.

Rosmarinus, *(officinalis) m.* Hương thảo.

Rosse, *f.* Ngựa lao, ngựa ròm. || *Au fig. —,* Người không ra gì. Người độc dữ. Người làm biếng.

Rosser, *a.* Đánh nhừ tử, đánh hung lắm.

Rossignol, *m.* Thứ chim chắt choè, chim quyên.—, Hồng mã liêu. —, Thứ móc để mở các thứ khoá.

Rostre, *m.* Mũi tàu, xỉ lô tàu. Tòa giảng dạy tại Rôma có hình xỉ lô.

Rot, *m.* Ợ, hơi ợ.

Rôt, *m.* Thịt quay, thịt nướng.

Rotang, *m. V.* **Rotin.**

Rotatif, ive, Rotatoire, *adj.* Hay xây đệng, xây vần xung quanh.

Rotation, *f.* Sự xây vần, sự bánh xe xây quanh. *La — de la terre,* Sự trái đất xây tròn.

Rotatoire *adj.* Hay xây vần.

Rôter, *n.* Ợ, ợ lên.

Rôti, *m.* Thịt quay, thịt nướng.

Rôtie, *f.* Miếng bánh mì nướng.

Rotin, *m.* Cây mây. *Verge de —,* Roi mây. *Chaise en —,* Ghế mây, ghế đương bằng mây. *Donner du —,* Đánh roi.

Rôtir, *a.* et *n.* Nướng, quay, lụi. Phơi nắng, dan nắng. || Se rôtir, *r.* Giang (dan) nắng. Phỏng lửa. *Je me suis rôti les doigts,* Tôi bị phỏng lửa nơi tay.

Rôtisseur, euse, *s.* Kẻ quay thịt mà bán.

Digitized by Google

Rotissoire, *f.* Lò quay, đồ để quay.

Rotonde, *f.* Nhà tròn. Trại để máy xe lửa.

Rotondité, *f.* Sự tròn. Sự mập tròn.

Rotule, *f.* Xương bánh chè (đầu gối).

Roture, *f.* Phận hèn, dân hèn, dân ngu. *Naître dans la —,* Sanh ra bực thứ dân.

Roturier, ière, *adj.* et *s.* Hèn hạ, thứ dân, phàm dân, phàm phu.

Rouage, *m.* Những bánh xe máy. *Les rouages d'une montre,* Những bánh xe máy đồng hồ. || *Au fig.* —, Phép nhà nước cai trị.

Rouanne, *f.* Đồ để đóng dấu vỏ cây (thùng).

Roublard, de, *adj.* et *n.* Kẻ quỉ quyệt, điếm đàng.

Rouble, *m.* Đồng bạc nước *Russie,* giá đáng *4 francs.*

Roucoulement, *m.* Tiếng (bồ câu) gù. Bo.

Roucouler, *n.* Gù. *Le pigeon roucoule,* Bồ câu gù. || *Au fig.* —, Ngâm cung thẫm.

Roue, *f.* Bánh xe. — *hydraulique,* Bánh xe nước để xây mà đạp máy xay. *Le paon fait la —,* Con công sè đuôi mà múa. || *Au fig. Pousser à la --,* Phụ lực, giúp vào. *La — de la fortune,* Thiên vận, vận trời. *Cinquième — de la voiture,* Người, vật vô ích, có mặt mà không giúp cái gì.

Roué, ée, *adj.* et *s.* Kẻ bị án phân thây. Mệt luỗi. || *Au fig. — de coup,* Bị đánh nhừ. || —, *s. m.* Người quỉ quyệt, đứa gian, kẻ xấu nết.

Rouelle, *f.* Cắt khoanh tròn, khứa. — *de saucisson,* Cắt khoanh khúc dồi.

Rouer, *a.* Cho xe cán, phân thây. || *Au fig. — de coups,* Đánh hung lắm, đánh nát mình.

Rouerie, *f.* Mưu, mưu kế, chước móc.

Rouet, *m.* Cái xa (cái vày) quày tơ, kéo vải.

Rouf, *m.* Mui. — *de barque,* Mui ghe.

Rouge, *adj.* Đỏ, thẩm hồng, tía, điều. *Fer —,* Sắt nướng đỏ. || —, *s. m.* Sắc đỏ, màu hồng. Phấn giồi. Thứ vịt đỏ chơn. *Se mettre du —,* Giồi phấn, đậm mặt. || *Se fâcher tout —,* Giận đỏ mặt, thẩm mặt.

Rougeâtre, *adj.* Đỏ đỏ, hồng hồng.

Rouge-gorge, *m.* Thứ chim đỏ cổ. Tương tư thước.

Rougeole, *f.* Trái ban, mụt sởi. Sởi.

Rouget, *m.* Cá hồng. Thổ lăng ngư.

Rougeur, *f.* Sắc (màu) đỏ.

Digitized by Google

Hoa tê. *La — lui monte au front*, Mất cỡ sượng trân.

Rougir, *a.* Làm cho ra đỏ, nhuộm đỏ. — *ses mains dans le sang*, Giết ai. || —, *v. n.* Ra đỏ, ửng đỏ. Thẹn thuồng. Tu sỉ. — *de honte*, Đỏ mặt, thẹn mặt, mất cỡ.

Rouille, *f.* Sét, rét, ten rét.

Rouiller, *a.* et *n.* Sét ra, ăn, gỉ ra. *Clou rouillé*, Đinh sét. || *Au fig. L'oisiveté rouille l'esprit*, Sự ở nhưng làm cho lụt trí đi.

Rouir, *a.* Ngâm, dầm. — *du chanvre*, Ngâm bố.

Roulade, *f.* Sự lăn xuống. Sự ngâm nga. *Il fait une belle —*, Nó lăn cù xuống.

Roulage, *m.* Sự lăn. Sự chở hàng hóa bằng xe ngựa. Hàng xe chở đồ. Sự cán cho nát đất.

Roulant, te, *adj.* Hay lăn, chạy vo, dễ lăn, dễ chạy. *Chemin —*, Đường trơn vo, xe chạy êm. || *Au fig. Feu —*, Sự bắn liên thinh.

Rouleau, *m.* Ống cán. Cái trục. Cuốn. — *de papier*, Cuốn (ống) giấy. — *de piastres*, Cây bạc. || *Au fig. Être au bout de son —*, Hết nói nữa. Gần chết.

Roulée, *f.* Trận đòn, trận roi, sự đánh (thoi).

Roulement, *m.* Sự lăn tròn. — *de tambour*, Hồi trống. — *des voitures*, Sự xe chạy rầm rầm. || *Au fig.* —, Sự thay phiên cho những kẻ làm việc.

Rouler, *a.* Lăn, cuốn lại, xe tròn. — *un tonneau*, Lăn thùng. — *les yeux*, Láo liêng con mắt. — *une cigarette*, Vấn thuốc. — *carosse*, Lên xe xuống ngựa. || *Au fig.* — *un acheteur*, Gạt người mua bán. || —, *v. n.* Lăn xuống. Lạc lài. || *Au fig.* — *sur l'or*, Giàu có lắm. *Pierre qui roule n'amasse pas mousse*, Năng dời năng dạc. || SE ROULER, *r.* Trằn trọc, lăn lộn. *Se — dans la boue*, Đắm bùn.

Roulette, *f.* Bánh xe nhỏ. Bánh xe nhỏ lăn tròn để in (chữ, bông ..). Thứ chơi bong vụ. Cái bàn lăn.

Rouleur, euse, *adj.* et *s.* Kẻ đi lu linh. Người làm việc khi chỗ nầy khi chỗ khác.

Roulier, ière, *adj.* et *s.* Kẻ đánh (dẫy) xe.

Roulis *m.* Sự lắc qua lắc lại, tròng, trạnh (tàu, thuyền).

Roulotte, *f.* Xe mui kẻ trôi nổi ở như trong nhà.

Roupie, *f.* Mũi dãi, nước mũi. Sự sổ mũi. || —, Đồng bạc bên Thiên trước, giá chừng 2f35c.

Roupiller, *n.* Ngủ mơ màng, ngủ thiu thiu, ngủ gục.

Digitized by Google

Roupilleur, euse, *s.* Kẻ hay ngủ gục.

Rouspétance, *f.* Sự cằn nhằn.

Rouspéter, *n.* Cằn nhằn.

Roussâtre, *adj.* Hoe hoe, hồng hồng. *Cheveux roussâtres,* Tóc hoe hoe.

Roussette, *f.* Dơi quạ.

Rousseur, *f.* Sắc (màu) hoe hoe. *Taches de—,* Vit hoe hoe trên mặt, nơi tay. Đém trên mặt. Tàn nhang, xâm kim.

Roussi, *m.* Mùi (hơi) cháy khét, mùi khê. *Ça sent le —,* Nghe mùi khét.

Roussir, *a.* Sự nắng làm cho ra hoe hoe, làm cho ra sắc dà. Sao vàng, thui, đốt sém, nám. || —, *v. n.* Ra hoe hoe, cháy sém.

Roustir, *a.* Gạt.

Route, *f.* Đàng (đường) đi, đường lộ. *Se mettre en—,* Lên đường, trẩy đi. || *Feuille de—,* Tờ (giấy) sai đi, tờ thông hành.

Routier, ière, *adj. s.* Để chỉ đường, chỉ nẻo. Khách bộ hành, kẻ đi đàng. Sách để chỉ đường đi. *Vieux—,* Kẻ thạo việc, người từng trải.

Routine, *f.* Nết quen, lệ, thói quen. *Faire par —,* Làm lấy (theo) lệ.

Routinier, ière, *s.* et *adj.* Làm theo thói quen, làm lấy lệ.

Rouvrir, *a.* Mở ra lại. || Se —, Nứt lại.

Roux, rousse, *adj.* Hoe hoe, vàng hoe. Hồng tía.

Royal, le, *adj.* Thuộc về vua, về đế vương. *Décret —,* Lịnh vua. *Manteau —,* Áo cẩm bào. *Prince —,* Thái tử, đông cung. *Altesse royale,* Điện hạ. *Tigre —, Aigle —,* Cọp lớn lắm, Phụng hoàng lớn lung.

Royalement, *adv.* Cách như vua, cách trọng thể. *Payer —,* Trả tiền sướng.

Royaliste, *adj.* et *s.* Theo phe vua chúa.

Royaume, *m.* Nhà nước, nước có vua trị. — *des cieux,* Nước thiên đàng. Thiên quốc.

Royauté, *f.* Quyền chức vua. Sự làm vua.

Ruade, *f.* Sự cất, sự đá (ngựa, lừa...). || *Au fig.* —, Sự a vào, xốc vào.

Ruban, *m.* Dải (lụa, tơ...). Miếng sắt mỏng và dài. — *de décoration,* Dải khuê bài deo nơi khuy áo. || *Scie à —,* Cưa dây trân.

Rubané, ée, *adj.* Có cột (deo) dải.

Rubanerie, *f.* Nghề làm dải. sự (nhà) buôn bán dải.

Rubéfier, *a.* Làm cho da ra đỏ.

Rubicond, de, *adj.* Đỏ, hồng hồng. *Face—,* Mặt đỏ.

Digitized by Google

Rubigineux, euse, *adj.* Đầy sét, đầy rét.

Rubis, *m.* Ngọc dạ minh châu, thạch lựu châu.

Rubrique, *f.* Nhãn tin trong nhựt trình. Luật dẫn lễ phép. Thứ đất đỏ. || *Au fig.* —, Mưu, mưu kế.

Ruche, *f.* Ổ, tổ ong, tàng ong. || *Au fig.* —, Chỗ đông đảo người ta.

Rucher, *m.* Chỗ để ổ ong. Chỗ nuôi ong.

Rude, *adj.* Nhám nhúa, thô tháp, su si. Nhặt phép, nhiệm nhặt. Khó, cực. Nghịch, chống nghịch. *Peau* —, Da nhám. *Chemin* —, Đường khó đi. || *Au fig. Caractère* —, Tính khí gắt gỏng. — *épreuve,* Tai nạn lớn.

Rudement, *adv.* Cách nhặt, cách khó. Cách mạnh.

Rudesse, *f.* Sự nhám nhúa; sự nhặt phép. Sự cứng cỏi. Sự không êm ái (nghe). *Parler avec* —, Nói xẳng.

Rudiment, *m.* Sự sơ học, sự mới tập, học nghề gì. Sách sơ học.

Rudimentaire, *adj.* Sơ. Thuộc về việc sơ học.

Rudoiement *ou* **Rudoyement,** *m.* Sự ở gắt gỏng, sự ở xẳng xớm.

Rudoyer, *a.* Ở gắt gỏng, ở xẳng xớm.

Rue, *f.* Đường đi, đường phố. || —, Cây cửu lý hương, xú thảo.

Ruelle, *f.* Đường nhỏ, đàng hẹp, đàng hẻm.

Ruer, *n.* Cất, đá (ngựa). || Se ruer, *r.* A vào, xông (xốc) vào, lăn vào. — *sur qqn,* Xốc a vô trên ai.

Rueur, euse, *adj.* et *s.* Hay cất, hay đá.

Rugir, *n.* Gầm, gầm hét, rống, rền. *Le vent rugit,* Gió thổi ầm ầm. || *Au fig.* — *de colère,* Giận hoảng.

Rugissant, te, *adj.* Gầm hét, rền.

Rugissement, *m.* Tiếng gầm, tiếng rền. || *Au fig.*—, Tiếng ố lác om sòm.

Rugosité, *f.* Sự nhám nhúa, sự nhăn nhíu.

Rugueux, euse, *adj.* Giun, nhám nhúa, nhăn nhíu.

Ruine, *f.* Sự ngã (sập) xuống. Sự hư nát. Sự tai nạn. *Maison en* —, Nhà hư rồi. *Menacer* —, Xếu xáo, gần hư (sập). *Il court à sa* —, Nó gần hư, gần mạt. || Ruines, *pl.* Đồ cũ nhà hư còn lại. — *d'Angkor,* Cựu chỉ đền đế Thiên đế Thích.

Ruiner, *a.* Phá tan, triệt hạ. — *une ville,* Hủy hoại thành quách, triệt hạ thành trì. *Le jeu l'a ruiné,* Chơi cờ bạc thua hết gia sản. || *Au fig.* —, Làm hại,

Digitized by Google

làm hư. — *sa santé*, Làm cho sinh bịnh. || SE RUINER, *r.* Hư đi, mất hết của, ra nghèo.

Ruineux, euse, *adj.* Làm hư hại. Làm cho mất của cải. *Luxe —*, Xài phí quá sẽ ra nghèo.

Ruisseau, *m.* Rạch, mương. Suối, khe, xẻo.

Ruisselant, te, *adj.* Chảy tuôn ra, chảy dầm dầm. || *Au fig.* —. Ướt dầm. — *de sueur*, Mướt mồ hôi.

Ruisseler, *n.* Chảy, chảy tuôn ra, chảy dầm dầm. *Son sang ruisselle*, Máu nó tuôn ra, nó mướt máu.

Ruissellement, *m.* Sự chảy tuôn ra, sự tuôn ra. Sự chói lòa.

Rumeur, *f.* Tiếng đồn, tiếng xôn xao, rộn ràng.

Rumex, *m.* Thứ rau chua me.

Ruminant, te, *adj.* Hay nhai (nhơi). || *Les ruminants*, Loài vật hay nhai (như trâu, bò).

Ruminer, *a.* Nhai, nhơi. || *Au fig.*—, Suy di nghĩ lại — *un projet*, Suy nghĩ việc toan làm.

Ruolz, *m.* Đồ (như muỗng nĩa) xuy bạc.

Rupture, *f.* Sự vỡ ra, sự gãy đi, sự dứt. Sự lở. — *d'une digue*, Lở bờ đê. || *Au fig.*—, Sự bất thuận. Sự dứt (thôi) đi. — *d'un traité*, Sự dứt lời giao ước.

Rural, le, *adj.* Thuộc về nhà quê, đồng điền. Người nhà quê.

Ruse, *f.* Mưu kế, chước móc, mưu mô. *User de —*, Làm lương lẹo.

Rusé, ée, *adj.* et *s.* Quỉ quái, khôn quỉ, binh bãi, quỉ quyệt.

Ruser, *n.* Lập (bày) mưu kế, dụng mưu, làm mưu.

Russe, *adj* et *s.* Thuộc về nước *Russie;* người nước *Russie.*

Rustaud, de, *adj.* Thô kệch, quê mùa, nhà quê.

Rusticité, *f.* Sự thô tháp, sự quê kệch, phong tục kẻ quê mùa.

Rustique, *adj.* Thuộc về đồng ruộng. Thô tục, quê mùa, rẫy bái.

Rustre, *adj.* et *s.* Thô tháp, quê mùa quá.

Rut, *m.* Sự rượng cái, sự rượng đực (về thú vật).

Rutabaga, *m.* Củ cải vàng.

Rutilant, te, *adj.* Chói đỏ như vàng. *Cuivre —*, Đồng chói đỏ như vàng.

Rutiler, *n.* Chói lói, sáng như vàng.

Rythme, *m.* Bộ vận, sự hạn vận, rập ràng.

Rythmique, *adj.* Thuộc về bộ vận, hạn vận.

Digitized by Google

S

Sa, *adj. poss. f.* — Son. Của nó.—*maison,* Nhà (của) nó.

Sabbat, *m,* Ngày thứ bảy, ngày lễ lạy dân Giudêu quen giữ như ngày Chúa nhựt đời nay. || *Au fig.*—, Tiếng rầy rà om sòm. *Quel —,* Lố xố dữ hòn!

Sabbatique, *adj.* Thuộc về ngày thứ bảy. Hạn bảy năm một lần (dân Giudêu nghỉ làm ruộng nương).

Sable, *m.* Cát, hột cát. *Banc de—,* Cồn cát. || *Au fig. Bâtir sur le—,* Làm việc không chắc vào đâu hết.

Sablé, ée, *adj.* Đổ cát, đầy những cát. Có hột nhỏ nhỏ như rải cát.

Sabler, *a.* Đổ cát, rải cát. — *une allée,* Trải (đổ) cát đường lộ. || *Au fig.*—, Uống thẳng nghĩnh. —*du champagne,* Bật sam banh thẳng nghĩnh.

Sableux, euse, *adj.* Có cát, pha cát, trộn cát.

Sablier, *m.* Đồng hồ cát. Đồ đựng cát chạm mực.

Sablière, *f.* Mỏ cát, động cát. Ngạch vách.

Sablon, *m.* Cát nhỏ, cát mịn.

Sablonner, *a.* Lấy cát nhỏ mà chùi đồ.

Sablonneux, euse, *adj.* Có cát, nhiều cát. *Terrain —,* Đất cát.

Sablonnière, *f.* Chỗ lấy cát nhỏ.

Sabord, *m.* Cửa hô tàu, lỗ châu mai tàu.

Sabot, *m.* Guốc. Móng (vó) ngựa. Đồ chận bánh xe. Thứ đồ con nít chơi như con vụ. || *Dormir comme un —,* Ngủ như vụ, ngủ mê.

Sabotage, *m.* Sự cố ý làm cho hư nát.

Saboter, *n.* Khua guốc lộp cộp. Chơi (đánh) vụ. || —, *v. a.* Làm lật đật lòi thôi. Cố ý làm hư máy, đồ.

Sabotier, ière, *s.* Thợ làm (đẽo) guốc.

Sabouler, *a.* Xô đẩy, làm cực, làm khổ.

Sabre, *m.* Gươm, gươm cong lưỡi.

Sabre-baïonnette, *m.* Gươm vắn như lưỡi lê.

Sabrer, *a.* Chém (bằng gươm). || *Au fig.* —, Làm riết đi. — *un travail,* Làm phứt cho rồi việc.

Sabretache, *f.* Túi lính kị mang.

Sabreur, *s.* et *adj. m.* Kẻ chém. Linh hung dữ mê

Digitized by Google

muội. Kẻ làm việc cho mau rồi mà không tử tế.

Sac, *m.* Bao, bị, túi, đãy. — *de paddy,* Bao lúa. || *Au fig. Emplir son—,* Lo cho đầy bụng. *Homme de — et de corde,* Đồ đáng chết treo, chết chém. *Vider son —,* Nói ráo hết về công chuyện gì.

Sac, *m.* Sự cướp của, sự chém giết người ta. *Mettre une ville à —,* Cướp phá chém giết cả thành.

Saccade, *f.* Sự (ngựa) chạy xóc. Sự động không đều, sự xóc lên xóc xuống. || *Au fig.—,* Sự quở trách nặng lời.

Saccadé, ée, *a fj.* Hay động, hay xóc. *Mouvements saccadés,* Nước ngựa chạy xóc. || *Au fig. Style—,* Lời nói chắn choản.

Saccader, *a.* Bắt ngựa đi giục giặc (xóc).

Saccager, *a.* Cướp phá, phá tan. — *une maison,* Cướp phá nhà.

Saccharifère, *adj.* Có đường, hay sinh đường. *Plante—,* Cây có đường.

Saccharin, ne, *adj.* Có tánh đường, ngọt như đường.

Saccharine, *f* Thứ bột kia (ngọt như đường), bởi than đá mà ra.

Sacerdoce, *m.* Quờn chức thầy cả, quờn linh mục. Hàng đạc đức.

Sacerdotal, le, *adj.* Thuộc về thầy cả. *Ornement—,* Áo thầy cả mặc mà làm lễ.

Sachée, *f.* Một bao (bị), một túi.

Sachet, *m.* Túi nhỏ, bao nhỏ, đãy, đãy phái.

Sacoche, *f.* Túi mang, túi da.

Sacramentaire, *m.* Sách lễ, sách cả lễ phép.

Sacramental, le, *ou* **Sacramentel, elle,** *adj.* Thuộc về phép bí tích. || *Paroles sacramentelles,* Lời đại khái trong công việc gì.

Sacramentaux, *s. m. pl.* Đồ vật có ban ơn riêng (có dạng ân xá đại xá) như nước thánh, kinh nhựt một...

Sacre, *m.* Lễ phong chức vua, phong chức giám mục. Thứ chim như kền kền.

Sacré, ée, *adj.* Có phép thánh, đã làm phép. Phải cung kính. *Livres sacrés,* Sách thánh. *Ordres sacrés,* Chức thánh. *Amour — de la patrie,* Lòng kính mến quê hương.

Sacrement, *m.* Phép bí tích. *Administrer le — de baptême,* Làm phép rửa tội. *Le Saint—,* Phép Mình thánh Chúa.

Sacrer, *a.* Phong chức

Digitized by Google

thánh, truyền chức thánh. — *un évêque*, Phong chức giám mục. || —, *v. n.* Thề, nói lộng ngôn.

Sacrificateur, *m.* Đấng tế lễ, kẻ tế lễ.

Sacrificatoire, *adj.* Thuộc về việc tế lễ.

Sacrifice, *m.* Của tế lễ, đồ cúng tế, của dưng tế. *Le saint — de la messe*, Lễ Misa. || *Au fig.* —, Sự liều đi, sự tổn phí. Sự chịu cực vì (cho đặng). *Le — de la vie...* Sự liều mạng.. *Point de vertu sans —*, Cho có nhơn đức thì phải chịu cực khổ mới đặng.

Sacrifier, *a.* Tế lễ, tế thờ, cúng tế. || *Au fig.* —, Thí đi, liều tổn phí.—*sa fortune à l'éducation de ses enfants*, Liều hao tốn của mà lo dạy dỗ con cái mình. || Se sacrifier, *r.* Liều mình. Hao tốn.—*à la patrie*, Liều mình vì quê hương.

Sacrilège, *m.* et *adj.* Tội phạm sự thánh. Tội ăn trộm của thánh. || —, Kẻ phạm sự thánh. || *Au fig.*—, Phạm đến ai (hay là sự gì) đáng kính.

Sacripant, *m.* Quân cà xốc, thằng du côn.

Sacristain, *m.* Kẻ giữ đồ nhà thờ, kẻ dọn đồ nhà thờ, từ nhà thờ, ông từ.

Sacristie, *f.* Chỗ (phòng) để đồ lễ, phòng mặc áo lễ.

Sacristine, *f.* Chị, bà từ nhà thờ trong nhà dòng, nhà phước.

Sacro-saint, te, *adj.* Rất thánh.

Sacrum, *m.* Xương cùng, xương cụt, xương mông.

Sadique, *adj.* et *s.* Mê dâm.

Safran, *m.* Nghệ, củ nghệ.

Safraner, *a.* Làm cho ra màu nghệ.

Sagace, *adj.* Khôn khéo, sâu sắc, tinh tấn.

Sagacité, *f.* Sự khôn khéo, sự minh mẫn, sự tinh tường.

Sagaie *ou* **zagaie,** *f.* Thứ lao phóng.

Sage, *adj.* Khôn ngoan. Tử tế. *Enfant —*, Con trẻ tử tế khôn ngoan. *Donner un conseil —*, Nói lời khôn ngoan. || Le Sage, *s. m.* Hiền sĩ, hiền nhơn.

Sage-femme, *f.* Bà mụ, mụ bà.

Sagement, *adv.* Cách khôn ngoan.

Sagesse, *f.* Sự khôn ngoan, đức khôn ngoan. Sự đức hạnh. Sự dễ dạy.

Sagittaire, *m.* Kẻ bắn tên. Nhơn mã cung (trong vòng huỳnh đạo).

Sagou, *m.* Bột báng, bột huỳnh tinh.

Sagouier, *m.* Cây huỳnh tinh.

Sagouin, *m.* Thứ khỉ nhỏ.

Digitized by Google

|| *Au fig.* —, Người ở dơ dáy.

Saignant, te, *adj.* Chảy máu, rướm (tươm) máu. || *Au fig. Plaie saignante,* Sự đau đớn, đau lòng mới chịu. *Bœuf* —, Thịt bò nấu sơ còn máu.

Saignée, *f.* Phép chích máu, lễ (nể) cho ra máu. Sự khắc vỏ cây mà hứng mủ (nhựa) chảy ra.

Saignement, *m.* Sự chảy máu cam.

Saigner, *a.* Chích (cắt) máu, làm cho chảy máu. Khắc vỏ cây mà hứng mủ (nhựa). Thọc (chọc) huyết. — *un porc,* Thọc huyết heo. || —, *v. n.* Chảy máu ra. — *du nez,* Sặc máu mũi, chảy máu cam. || *Au fig.* — *à blanc,* Lấy của rảo hết. || Se saigner, *r.* Hao tốn, xuất của ra.

Saigneur, *s.* et *adj.* Kẻ thọc huyết. *Un* — *de porc,* Kẻ thọc huyết heo.

Saigon, Kinh đô Nam kỳ.

Saillant, te, *adj.* Lồi, lồi ra, trờm ra, nổi ra. *Poitrine saillante,* Ngực nổi ra, nẩy ức, ức cu. || *Au fig.* —, Hay động lòng, thích ý, thấm tình. *Trait* —, Lời nói thấm lắm.

Saillie, *f.* Sự (cái) nổi ra, gio ra, trờm ra. Sự nhảy trồi (vọt lên). Sự dực phủ cái (thú vật). || *Au fig.* —, Sự hung hăng, sự bay nhảy. Lời nói hay. *Écrit plein de saillies,* Sách có nhiều chỗ hay.

Saillir, *n.* Lồi (lòi) ra. Nhảy ra, vọt ra. *Son sang saillit brusquement,* Máu nó liền vọt ra. || —, *a.* Phủ cái.

Sain, ne, *adj.* Khoẻ mạnh, lành mạnh. Hiền, tốt. *Air* —, Thanh khí. || *Au fig.* —, Ngay lành, khôn ngoan, phải lẽ. — *d'esprit,* Khôn ngoan. — *et sauf,* Chẳng phải nao, vô sự.

Saindoux, *m.* Mỡ heo thắng.

Sainement, *adv.* Cách lành, cách phải lẽ. *Juger — les choses,* Xét cách phải lẽ.

Sainfoin, *m.* Long đảm thảo, mộc tiết thảo.

Saint, te, *adj.* Thánh, người (ông) thánh. || Les saints, Các thánh. *Faire une sainte mort,* Chết lành. *Le—des saints,* Cung thánh.

Sainte-barbe, *f.* Chỗ (khoang) để thuốc súng dưới tàu.

Saintement, *adv.* Cách thánh, cách sốt sắng.

Saint-Esprit, *m.* Đức Chúa Thánh Thần.

Sainteté, *f.* Sự thánh, sự nhơn đức. Hình (tượng ảnh) các thánh. || *Sa Sainteté,* Đức thánh Phapha, Đức giáo tông.

Digitized by Google

Saint-père, *m.* Đức thánh Phapha.

Saint-siège, *m.* Tòa thánh.

Saïs, *m.* Kẻ dành xe đưa.

Saisi, *m.* Kẻ bị xiết của mà trừ nợ.

Saisie, *f.* Sự bắt lấy. Sự tịch ký, sự tịch phong gia tài. Sự bắt hàng lậu.

Saisir, *a.* Bắt lấy, nắm cầm. Xiết nợ, xiết của. Hiểu, liễu. — *qqn au collet,* Nắm cổ người nào. — *une pensée,* Hiểu ý. — *un tribunal d'une affaire,* Thưa, quì, vô đơn kiện tại tòa. || SE SAISIR, *r.* Chiếm (đoạt) lấy, cướp lấy.

Saisissable, *adj.* Bắt (chận) lấy được, xiết được.

Saisissant, te, *adj.* Bắt thình linh một cái. *Froid —,* Lạnh bắt tử. || *Au fig. Aspect —,* Coi là qua, thấy sợ. || —, *s. m.* Kẻ xiết của, xiết nợ.

Saisissement, *m.* Sự dựt mình, sự lạnh mình.

Saison, *f.* Mùa, thì tiết. — *des pluies,* Mùa mưa. *Les quatre saisons,* Bốn mùa, tứ tiết. || *Au fig.* —, Thì tiện, nhằm lúc, trúng khi. *Ce discours est de —,* Bài giảng này phải thì lắm.

Salade, *f.* Rau sống. Các thứ rau trộn dầu giấm. || —, Các đồ lộn xộn.

Saladier, *m.* Bình (chậu) trộn rau *Salade.*

Salage, *m.* Sự muối cá.

Salaire, *m.* Tiền công, lương tiền, phần thưởng. || *Au fig.* —, Sự thưởng hay là sự phạt theo việc làm. *Le méchant recevra le — de ses crimes,* Làm tội có ngày sẽ bị phạt.

Salaison, *f.* Sự muối thịt, cá. Cá muối, thịt muối.

Salamalec, *m.* Sự chào hỏi, sự lạy.

Salamandre, *f.* Thứ con kì nhông, con giông. Hoả mô xà. || —, Thứ lò lửa để hơ trong nhà.

Salangane, *f.* Thứ én biển.

Salant, *adj.* Mặn. *Marais —,* Sác.

Salarié, ée, *adj.* et *s.* Ăn tiền mướn. Kẻ làm thuê, làm mướn.

Salarier, *a.* Cho ăn tiền công. Mướn công

Salaud, de, *s.* Đồ nhớp, đồ dơ dáy, đồ hư.

Sale, *adj.* Dơ dáy, nhớp nhúa. || *Au fig.* —, Xấu, phạm đến nết na, đến danh tiếng. *Paroles sales,* Lời tục tĩu. *Une — affaire,* Việc làm mất danh tiếng.

Salé, *m.* Thịt heo muối.

Salé, ée, *adj.* Mặn, có bỏ muối. *Poisson —,* Khô. || *Au fig.* —, Mặn mòi, có ý vị. *Prix —,* Giá mắt quá.

Salègre, *m.* Muối đóng cục. Đá có nhúng nước muối treo để cho loài vật liếm.

Digitized by Google

Salement, *adv.* Cách dơ dáy, cách vô phép.

Saler, *a.* Muối, bỏ (nêm) muối. || *Au fig.* —, Ban mắt quá.

Saleté, *f.* Sự dơ dáy, sự dơ nhớp. || *Au fig.* —, Lời tục tĩu. *Dire des saletés,* Nói tục tĩu.

Salière, *f.* Bình đựng muối.

Salifier, *a.* Làm cho ra muối.

Saligaud, de, *s.* Đồ nhớp nhúa, đồ hư, đồ khốn.

Salin, ne, *adj.* Mặn, có muối.

Saline, *f.* Ruộng (nại) muối.

Salinier, *m.* Người làm (bán) muối.

Salique, *adj. Loi* —, Luật không cho công chúa nối quờn vua cha.

Salir, *a.* Làm cho ra dơ, làm vấy dơ. || *Au fig.* —, Làm ô danh, làm hư. — *l'imagination d'un enfant,* Làm hư trí con nít. — *la réputation,* Làm hư danh tiếng.

Salissant, te, *adj.* Ố gỉ, làm cho dơ, lấm dơ.

Salivaire, *adj.* Thuộc về nước miếng.

Salivation, *f.* Sự chảy nước miếng.

Salive, *f.* Nước miếng. || *Au fig. Perdre sa salive,* Nói vô ích (uổng công).

Saliver, *n.* Đổ (chảy) nước miếng.

Salle, *f.* Phòng lớn, nơi hội đám trong nhà. Hội nhóm. *La salle applaudit,* Cả hội nhóm tặng khen. — *à manger,* Nhà (phòng) cơm. — *des ventes,* Nhà bán đấu giá. — *de police,* Khám phạt lính. — *de bains,* Phòng tắm.

Salmigondis, *m.* Nhiều thứ thịt xào lộn lạo. || *Au fig.* —, Bài văn thi lộn lạo.

Salmis, *m.* Thịt quay rồi nấu rượu.

Saloir, *m.* Thùng muối thịt, cá. Thùng mắm.

Salon, *m.* Phòng rước khách, phòng hội. Chỗ chưng đồ khéo. — *de sculpture,* Chỗ chưng đồ chạm trổ.

Salope, *f.* Đờn bà ở dơ dáy, đờn bà nhớp nhúa.

Saloperie, *f.* Sự nhớp nhúa quá, sự dơ dáy. Đồ xấu, đồ hèn.

Salpêtre, *m.* Diêm, hỏa tiêu. || *Au fig.* —, Người nóng nảy làm. *C'est un* —, Người tính nóng như lửa.

Salpêtrière, *f.* Chỗ làm (để) diêm.

Salsepareille, *f.* Cây diền bà. Bìm bìm. Hắc sửu.

Salsifis, *m.* Ngưu bàng tử. Thiên môn đông.

Saltimbanque, *m.* Kẻ leo dây, kẻ múa chén. || *Au fig.* —, Người giếu cợt bá láp.

Salubre, *adj.* Thanh, tốt, biển, khỏe. *L'air de la mer est —,* Khí biển thanh tốt.

Salubrité, *f.* Sự thanh khí. Thủy thổ yên lành. — *publique,* Sự lo cho khỏi sinh bịnh trong dân.

Saluer, *a.* Chào, chào hỏi, xá. — *profondément,* Xá sâu, lạy. || *Au fig.* —, Tôn lên, tung hô. *L'armée le salua empereur,* Quân lính tôn người lên làm hoàng đế. || Se —, *r.* Lạy nhau, chào xá nhau.

Salure, *f.* Mùi mặn. *La — du nước mắm,* Mùi mặn nước mắm.

Salut, *m.* Sự chào, sự xá, sự bái dầu. Sự chẳng phải nao, sự mạnh khỏe. *Rendre le —,* Chào lại. *Vous êtes mon —,* Nhờ anh cứu tôi. —*de l'âme,* Sự rỗi linh hồn. —*(du Saint Sacrement),* Làm phép lành Minh thánh Chúa.

Salutaire, *adj.* Lành, hay làm cho khỏe mạnh. Hay sinh ích lợi. *Remède —,* Thuốc hay.

Salutation, *f.* Sự chào, sự lạy. — *angélique,* Kinh kính mừng.

Salve, *f.* Sự bắn hiệp súng chào (mừng). || —*d'applaudissements,* Sự hết thảy vỗ tay mừng (khen).

Samedi, *m.* Ngày thứ bảy trong tuần.

Sampan, *m.* Ghe, thuyền, tam bản.

Sampot, *m.* Cái chăn.

Sanatorium, *m.* Nhà để dưỡng bịnh. Nhà thương.

Sanctifiant, te, *adj.* Làm cho nên (ra) thánh. *La grâce sanctifiante,* Ơn giúp cho đặng nên thánh.

Sanctificateur (Le) *m,* Đức Chúa Thánh Thần.

Sanctification, *f.* Sự làm cho nên thánh. — *du dimanche,* Sự giữ ngày Chúa nhựt.

Sanctifier, *a.* Làm cho nên (ra) thánh. || Se —, *r.* Làm cho mình ra (nên) thánh.

Sanction, *f.* Sự châu phê, sự ưng chịu. || —, Phần thưởng, hình phạt.

Sanctionner, *a.* Phân định, ban hành. Châu phê, ưng chịu. *Mot sanctionné par l'usage,* Tiếng đó thành tiếng bởi thiên hạ quen dùng.

Sanctuaire *m.* Cung thánh, nơi thánh. Nhà (đền) thờ. || *Au fig.* — *des lois,* Chỗ công pháp.

Sandal *ou* **Santal,** *m.* Cây bạch dàn hương.

Sandale, *f.* Dép, dép da, giày xẹp.

Sandaraque, *f.* Hùng hoàng, hoàng đơn.

Sandwich, *m.* Đồ ăn làm bằng hai miếng bánh có thoa mỡ sữa lại có để một miếng thịt dùi heo muối ở giữa.

Digitized by Google

Sang, *m.* Máu, huyết. *Coup de—,* Bịnh phong mướt máu. *Verser le —,* Giết người. || *Au fig. Se faire du mauvais—,* Bực mình bồn chồn. || —, Mạng sống. Sức mạnh. Họ hàng, dòng dõi. *Donner son—pour la patrie,* Liều mạng sống mình vì quê hương. *De — illustre,* Bởi dòng dõi sang trọng. *Baptême de—,* Sự chịu tử vì đạo. *Pur—,* Rặc nòi.

Sang-froid, *m.* Sự bằng tịnh, sự tỉnh táo, sự (lòng) can đảm. *Garder son — au milieu du danger,* Giữ lòng vững vàng bằng tịnh giữa sự cheo leo.

Sanglant, te, *adj.* Vấy máu, đầy những máu; đỏ máu. *Bataille sanglante,* Trận giặc binh tướng bị thương tích nhiều. Huyết chiến. || *Au fig.—,* Nặng nề, độc dữ, sỉ nhục. *Reproche—,* Quở trách nặng nề.

Sangle, *f.* Dây nịt bằng da. Dây thắng đái.

Sangler, *a.* Nịt (buộc) dây da. Riết (thắt, chẳng) dây thắng đái. — *d'un coup de fouet,* Nẹt, quất.

Sanglier, *m.* Con heo rừng.

Sanglot, *m.* Sự (khóc) tấm tức, sự nấc nảo. *Étouffer ses sanglots,* Thút thít.

Sangloter, *n.* Khóc kể tấm tức.

Sangsue, *f.* Con đỉa. — *des forêts,* Con vắt. || *Au fig.—,* Người hay bòn.

Sanguin, ne, *adj.* Thuộc về máu, có máu. Thạnh huyết, sung máu.

Sanguinaire, *adj.* (Tính) hay ham đổ máu người ta. Hay chém giết. Độc dữ, dữ tợn.

Sanguinolent, te, *adj.* Có máu, dầm máu. *Crachat—,* Khạt có máu.

Sanhédrin, *m.* Tòa tam pháp dân Giuđêu.

Sanie, *f.* Mủ máu.

Sanitaire, *adj.* Để mà trừ (chữa) bịnh. Hay làm cho khoẻ mạnh. *Police—,* Tuần phòng lo cho khỏi bịnh lan ra.

Sans, *prép.* Không có. Vô, bất. — *prix,* Vô giá. — *pain,* Nghèo chẳng có cơm ăn. — *y penser,* Bất ý. — *cesse,* Luôn luôn.

Sans-cœur, *m.* Vô tâm vô tình. Bất hiếu.

Sanscrit, te, *adj.* et *s.* Thuộc về tiếng Thiên trước. Tiếng riêng nước Thiên trước.

Sans-culotte, *m.* Kẻ làm loạn khi xưa (có tích riêng là bận cái quần dài bỏ quần vấn).

Sans façon, *m.* Cách thong thả.

Sansonnet, *m.* Thứ chim sẻ sẻ. Hạt dịch.

Digitized by Google

Sans gêne, *m.* Cách làm tự ý mình, không kể ai.

Sans-souci, *m.* Chẳng hay lo, vô lự, vô sự.

Santal, *m. V.* **Sandal.**

Santé, *f.* Sự khoẻ mạnh. *En bonne —,* Được mạnh khoẻ. || *À votre —,* Chúc cho mạnh khỏe (khi uống rượu với nhau).

Santoline, *f.* Ngải cứu.

Santonine, *f.* Thuốc sán lãi.

Saoul, le, *adj.* **Saouler,** *v. a. V.* SOÛLER, SOÛL.

Sapa, *m* Rượu nho nấu cao ra mật.

Sapajou, *m.* Thứ khỉ nhỏ || *Au fig. —,* Người thấp và xấu mặt.

Sapan, *m.* Cây vang.

Sape, *f.* Đào hầm dưới chơn vách cho sập. Sự phá thành lũy. Thứ cuốc, vá.

Sapèque, *f.* Đồng tiền. Tiền hoẻn. — *en zinc,* Tiền kẽm. — *en cuivre,* Tiền điếu.

Saper, *a.* Đào dưới chơn tường cho sập xuống. Phá tan. Tiêu diệt.

Sapeur, *m.* Lính để xây đồn đắp lũy, lính đi tiên phuông. || SAPEURS-POMPIERS, *m. pl.* Người lập ra để đi chữa lửa.

Saphir, *m.* Ngọc bích, thanh ngọc.

Sapide, *adj.* Có mùi ngon, ngon.

Sapidité, *f.* Sự ngon, mùi ngon.

Sapience, *f.* Sự khôn ngoan.

Sapin, *f.* Cây sam, cây thông. Lử tòng, sa thọ.

Sapine, *f.* Máy trục đồ nặng.

Sapinière, *f.* Rừng cây sam (cây thông).

Saponaire, *f.* Thứ cây dùng giặt áo quần như *savon.*

Sapotier *ou* **Sapotillier,** *m.* Thứ cây có trái ngọt giống trái lê.

Sarabande, *f.* Cách nhảy múa.

Sarbacane, *f.* Ống đồng (để thổi chim).

Sarbotière, *f. V.* SORBETIÈRE.

Sarcasme, *m.* Lời châm chọc xóc ốc.

Sarcastique, *adj.* Thuộc về sự châm chọc. Hay hàm biếm. *Propos —,* Lời châm chích, hâm nhẻ, giết mạt.

Sarcelle, *f.* Con le le. Tiều thủy áp.

Sarcler, *a.* Làm cỏ, nhổ cỏ vườn, dẫy cỏ.

Sarcloir, *m.* Thứ cuốc để mà dẫy cỏ.

Sarcocèle, *f.* Bịnh tràng hạ nang, bịnh sưng dái.

Sarcome, *m.* Ung độc.

Sarcophage, *m.* Mồ mả, lăng.

Digitized by Google

Sardanapale, *m.* Kẻ mê đắm ăn uống sa đà.

Sardine, *f.* Cá lầm, cá trích. Thanh ngư.

Sardinier, ière, *s.* Kẻ đánh lưới cá lầm. Người dọn cá lầm vào hộp.

Sardoine, *f.* Thứ mã não.

Sardonique, *adj. Rire —,* Sự cười gằn.

Sarigue, *m.* Thứ loài vật, mẹ nó có túi dưới bụng để mà giấu con.

Sarment, *m.* Nhánh (dây) nho, tược nho.

Sarrasin, ne, *adj.* et *s.* Thuộc về dân Hồi Hồi. || —, *s. m.* Thứ lúa đen. Tam giác mạch.

Sarrau, *m.* Thứ áo dài mặc ngoài. Áo con chàng.

Sarriette, *f.* Thứ rau thơm.

Sas, *m.* Cái rây. Chỗ cầm nước lại trong kinh.

Sasse, *f.* Gàu tát nước ghe.

Sassement, *m.* Sự tát nước. Sự rây.

Sasser, *a.* Rây, giần, sàng. Đãi. || *Au fig.* —, Xét kỉ cang.

Satan, *m.* Ma quỉ, quỉ dữ.

Satané, ée, *adj.* Như quỉ. Đồ quỉ. Yêu quỉ.

Satanique, *adj.* Giống (như) quỉ.

Satellite, *m.* Quân (lính) hầu, lính thị vệ. Tinh tú nhỏ xây vần theo tinh tú lớn. *La lune est le — de la terre,* Mặt trăng xây vần xung quanh trái đất.

Satiété, *f.* Sự no, sự đã thèm, sự chán hê. *Manger à —,* Ăn cho đã thèm.

Satin, *m.* Lãnh. Tố, võ tự. || *Au fig. Peau de —,* Da láng mịn.

Satinage, *m.* Sự giồi (lụa, lãnh) cho láng.

Satiné, ée, *adj.* Láng, trơn lang. *Papier —,* Giấy láng trơn.

Satiner, *a.* Giồi láng, làm cho láng.

Satinette, *f.* Thứ vải mịn láng như lãnh.

Satire, *f.* Vè (văn) châm chích, vè vãn.

Satirique, *adj.* Hay châm chích, hay bâm biếm. *Esprit —,* Hay châm chích, bao biếm.

Satisfaction, *f.* Sự toại (phỉ) lòng, sự ưng bụng, thích tình, ý. Sự đền lại, sự phạt tạ. *Demander — d'une injure,* Bắt buộc phải phạt tạ, xin lỗi vì đã làm, đã nói đều sỉ nhục cho... *Témoignage de —,* Giấy ban khen,

Satisfactoire, *adj.* Để mà đền tội, để phạt tạ. *Œuvre —,* Việc làm mà đền tội.

Satisfaire, *a.* Làm cho bằng (đẹp) lòng, làm cho phỉ dạ, làm cho đủ. Trả nợ,

Digitized by Google

đền.—*ses parents*, Làm cho cha mẹ bằng lòng. — *l'esprit*, Làm cho phỉ chí. || —, *v. n.* Bồ chuộc, đền tội, phạt tạ.

Satisfaisant, te, *adj.* Vừa ý, đẹp dạ, phỉ tình.

Satisfait, te, *adj.* Toại lòng, bằng lòng, phỉ chí, lấy làm đủ.—*de sa fortune*, Lấy của mình làm đủ. *Les désirs de l'avare ne sont jamais satisfaits*, Lòng mê tham kẻ hà tiện không lấy làm đủ bao giờ.

Satrape, *m.* Quan trấn xứ Persa. || *Au fig.* —, Quan quyền ngang ngược.

Saturation, *f.* Sự ngâm nước cho thau (tiêu) ra.

Saturer, *a.* Bỏ vô (ngâm) nước cho thau (tiêu) ra. || *Au fig.*—, Làm cho no dầy, cho ăn no.

Saturnales, *f. pl.* Lễ kính bụt *Saturne*, Ngày lễ (hội) ăn chơi luông tuồng.

Saturne, *m.* Bụt *Saturne*, Thổ tinh.

Satyre, *m.* Đứa buông lung dâm dục.

Sauce, *f.* Nước mắm thấm, nước chấm, nước thịt.

Saucer, *a.* Chấm nước mắm thấm (nước thịt). || *Au fig.* —, Ướt dầm dề.—*qqn*, Quở la người nào gắt lắm. *Être saucé*, Ướt mem.

Saucière, *f.* Bình đựng nước thấm.

Saucisse, *f.* Dồi thịt.

Saucisson, *m.* Dồi thịt lớn. Ngòi pháo hỏa lôi phục.

Sauf, *prép.* Trừ ra. Để lại. *Vendre tout — sa maison*, Bán hết mọi sự, trừ ra cái nhà. —*votre respect*, Chẳng dám khinh người, chẳng dám nào.

Sauf, sauve, *adj.* Chẳng phải nao, khỏi bị hại. Còn tuyền vẹn, nguyên. *Revenir sain et—*, Trở về không sao, không hề chi.

Sauf-conduit, *m.* Tờ thông hành, phái đi đường. Giấy xuất khẩu, qua ải.

Sauge, *f.* Cây đại bi, ngưu nhĩ ngải, từ bi.

Saugrenu, ue, *adj.* Dị hợm, bi hợm, phi lý. *Réponse saugrenue*, Trả lời phi lý.

Saule, *m.* — *pleureur*, Cây liễu.

Saumâtre, *adj.* Mằn mằn, cứng cứng, chè hai. *Eau—*, Nước chè hai.

Saumon, *m.* Mã hữu ngư. Khối. *Plomb en saumon*, Khối chì.

Saumure, *f.* Nước mắm. Nước muối.

Saunier, *n.* Làm muối.

Saunerie, *f.* Chỗ làm (nấu) muối, nại muối.

Saunier, *s. et adj. m.* V. Salinier.

Digitized by Google

Saumière, *f.* Vựa muối, thùng đựng muối.

Saupiquet, *m.* Nước mắm ớt.

Saupoudrer, *a.* Rắc (bỏ) muối, rắc đường (tiêu, bột v. v.).

Saur *ou* **Sor,** *adj. m.* Đã trớp muối và xông khói (sấy). *Hareng—*, Cá mòi sấy.

Saurer, *a.* Xông khói, sấy.

Sauriens, *m. pl.* Các loài như: thằn lằn, rắn mối, cắc kè.

Saut, *m.* Sự nhảy, sự nhảy lên (xuống). — *de rivière,* Thác nước. — *de mouton,* Cách nhảy chơi. || —, Bực. *Faire un grand—,* Lên bực mau lắm.

Saute, *f.* — *de vent,* Sự gió vùng trở ngọn.

Sauté, ée, *adj.* Nhảy; nổ ra; bỏ sót. Chiên xào. *Bœuf —,* Thịt bò chiên xào.

Sauter, *a.* et *n.* Nhảy, thong. Nổ ra. — *à la gorge,* Chụp bóp cổ. — *un fossé,* Nhảy qua hào. *Faire — un pont,* Đốt hỏa lôi phục mà phá cầu. *Faire — un poulet,* Chiên, xào thịt gà. || *Au fig.—, v. a.* Nhảy qua. Bỏ sót đi. *Faire — qqn,* Làm cho ai mất chức. — *une page,* Bỏ sót hết một trương. — *aux nues,* Nổi xung, nổi nóng. *Cela saute aux yeux,* Cái đó rõ ràng.

Sauterelle, *f.* Con châu chấu, con cào cào. Thứ thước nách.

Saute-ruisseau, *m.* Người đề sai vặt, xá nhơn.

Sauteur, euse, *s.* et *adj.* Hay nhảy. — *de corde,* Kẻ leo dây. || *Au fig.—,* Người nhẹ dạ, lếu láo.

Sautillant, te, *adj.* Hay nhảy lên nhảy xuống, nhảy cà xơn, nhảy xói xói.

Sautiller, *n.* Nhảy lên nhảy xuống, nhảy cà xơn, nhảy nhót, nhảy xói xói.

Sautoir, *m.* Hình (đồ) treo ngang, như chữ X. *Porter en—,* Mang treo qua ngực. || —, Thứ dây xà tích dài đơn bà hay mang.

Sauvage, *adj.* Mọi, mọi rợ. Đồ ở rừng, rừng rú, hoang vu. *Chat —,* Mèo rừng. || *Au fig.—,* Kẻ ưa ở một mình, hay tránh người ta.

Sauvageon, *m.* Cây mọc tự nhiên, cây rừng.

Sauvagerie, *f.* Tánh mọi rợ. Tánh người không chịu bậu bạn với ai.

Sauvegarde, *f.* Sự che chở, sự gìn giữ cho khỏi... *Les lois sont la — de la liberté,* Luật phép là cái để mà che chở quyền tự do mọi người.

Sauvegarder, *a.* Bảo chữa, binh vực, phù hộ, che chở.

Digitized by Google

Sauve-qui-peut, *m.* Mạnh ai nấy chạy! Chạy ta chạy!

Sauver, *a.* Cứu, cứu chữa (khỏi). Che chở. Rỗi. — *du danger,* Cứu cho khỏi tai nạn. — *son âme,* Rỗi linh hồn. || *Au fig.* — *les apparences,* Ngăn đón gương xấu. || SE SAUVER, *r.* Rỗi linh hồn. Chạy, trốn. — *à la nage,* Lội lặn cho khỏi chết trôi.

Sauvetage, *m.* Sự cứu vớt, sự cứu cho khỏi chết đuối. *Ceinture de —,* Dây nịt để mà lội.

Sauveteur, *adj. m.* et *s.* Để mà cứu vớt. Kẻ vớt người ta cho khỏi chết đuối.

Sauveur, *m.* Kẻ cứu chữa. *Le — du monde, ou Le Sauveur,* Đấng cứu thế.

Savamment, *adv.* Cách thông thái (thông suốt). Cách khôn khéo.

Savane, *f.* Đồng cỏ hoang.

Savant, te, *adj.* Thông thái, thông minh. Kẻ thông thái. Bác học đích nhơn.

Savate, *f.* Giày cũ, giày hư, giày xẹp, giày không (hở) gót, dép. || *Traîner la —,* Phải túng ngặt lắm.

Savetier, *m.* Thợ vá giày. Thợ vụn về.

Saveur, *f.* Mùi, vị, mùi ngon. *Sans —,* Chẳng có mùi vị gì = lạt lẽo.

Savoir, *a.* Biết, hay, thuộc, thuộc biết. — *sa leçon,* Thuộc bài học. — *le français,* Biết nói tiếng Langsa. *Je ne sais pas,* Tôi không biết. — *tout faire,* Cái gì cũng làm được. *Faire —,* Cho hay. || SE SAVOIR, *À* SAVOIR, *loc. conj.* Nghĩa là.

Savoir, *m.* Sự thông biết.

Savoir-faire, *m.* Tài, tài hay, tài giỏi.

Savoir-vivre, *m.* Sự biết ăn ở, sự biết đều, phép lịch sự.

Savon, *m.* Thuốc giặt, xà-bong. || *Au fig —,* Sự quở trách nặng lời. *Il a reçu un —,* Nó bị quở đê.

Savonner, *a.* Thoa (chà) xà-bong, giặt bằng xà-bong. || *Au fig.* —, Quở nặng.

Savonnerie, *f.* Chỗ (lò) làm xà-bong.

Savonnette, *f.* Thứ xà-bong thơm để rửa mặt. || *Montre à —,* Thứ đồng hồ trái quít có nắp đậy.

Savonneux, euse, *adj.* Có xà-bong. *Eau savonneuse,* Nước xà-bong.

Savourer, *a.* Nếm, nếm mùi, lấy làm ngon, hưởng mùi ngon. || *Au fig. — les plaisirs,* Nếm (hưởng) sự vui sướng.

Savoureux, euse, *adj.* Ngon, mĩ vị. *Mets —,* Của ăn mĩ vị.

Saxatile, *adj.* Hay mọc trên đá. *Plantes saxatiles,* Cây mọc trên đá.

Digitized by Google

Saxhorn, *m.* Thứ kèn thổi có dấu nhận.

Saxophone, *m.* Thứ kèn thổi có phím và nhiều dấu.

Saynète, *f.* Tuồng hát bội vắn.

Shire, *m.* Quân lính. Lính tuần thành.

Scabieuse, *f.* Phân hoa.

Scabieux, euse, *adj.* Có ghẻ, giống như ghẻ.

Scabreux, euse, *adj.* Gập ghềnh, hê hửng, nhám. *Chemin —,* Đường đi hê hửng. || *Au fig. —,* Hiểm nghèo, khó. *Affaire scabreuse,* Công chuyện không dễ gì, khó, cực. *Sujet —,* Đều khó nói ra.

Scalpel, *m.* Dao chích, dao nạo, dao mổ xẻ.

Scalper, *a.* Chích, cắt lột da óc đi.

Scammonée, *f.* Thứ dây bìm bìm, hắc sửu. Điền già thảo.

Scandale, *m.* Gương xấu, dịp tội. *Causer du —,* Sinh gương xấu.

Scandalensement, *adv.* Gớm lạ, quá lẽ.

Scandaleux, euse, *adj.* Nên gương xấu, ra dịp tội. *Discours —,* Lời nói làm cho kẻ khác phạm tội.

Scandaliser, *a.* Làm gương xấu cho. Mở dịp tội cho. || Se scandaliser, *r.* Lấy làm xấu. Tức giận. Lấy làm khó chịu.

Scander, *a.* Đếm vần câu thơ. Ngâm thơ, nói thơ. — *des vers,* Ngâm thơ.

Scaphandre, *m.* Ống nổi (phao) để lội. Thứ áo mặc để lặn dưới nước mà làm việc.

Scaphandrier, *m.* Kẻ mặc đồ lặn dưới nước.

Scapulaire, *m.* Áo che sau vai và trước ngực. Áo Đức Chúa Bà.

Scarabée, *m.* Con bò hung.

Scarificateur, *m.* Thứ dao có nhiều lưỡi để chích. Thứ trụ làm cho nhiễn đất.

Scarifier, *a.* Cắt da, nẻ máu.

Scarlatine, *s.* et *adj. f. Fièvre —,* Bịnh rét nó bắt đỏ sần mình.

Sceau, *m.* Ấn, con dấu, mộc kí. — *royal,* Ấn ngọc. *Mettre le —,* Đóng (đánh, in) con dấu.

Scélérat, te, *adj.* et *s.* Có nhiều tội. Độc ác, gian tà, bợm bãi. Đứa ác nghiệp.

Scélératesse, *f.* Sự gian tà, lòng hung dữ.

Scellage, *m.* Sự đóng con dấu (con niêm), sự niêm phong.

Scellé, *m.* Sự dán giấy (đóng dấu) niêm phong không cho mở ra. Niêm phong, tích kỷ.

Digitized by Google

Scellement, *m.* Sự đề cây (sắt, v. v.) trong vách mà xây.

Sceller, *a.* Đóng con dấu, niêm phong, đóng ấn. Xây vô vách. — *la porte d'un logement*, Niêm cửa nhà lại. — *une lettre*, Niêm (phong) thơ. || *Au fig.* —, Làm cho chắc. — *une alliance*, Làm cho vững chắc sự giao kết.

Scène, *f.* Sân hát, chỗ làm tuồng. *Mettre en*—, Dọn tuồng hát. || *Au fig.*—, Việc gì xảy ra. *Faire une scène à qqn*, Quở la ai.

Scénographie, *f.* Nghề vẽ đồ dọn sân hát.

Scepticisme, *m.* Phe quân tử dạy chẳng có điều chi là chắc thật, nên hồ nghi cả. Tính hay hồ nghi hoài lời người ta nói.

Sceptique, *s.* et *adj.* Kẻ theo phe hay hồ nghi mọi sự. Hay hồ nghi, đa nghi.

Sceptre, *m.* Gậy chỉ quờn vua, cây bĩnh quờn. Phủ việt.

Schah *ou* **Chah, Shah**, *m.* Hiệu kêu vua nước Persa.

Schelling, *m.* Đồng bạc Hồng Mao, giá 1f25 c.

Schéma, *m.* Hình, hình dạng, hình dong.

Schématique, *adj.* Thuộc về hình dong.

Schismatique, *adj.* et *s.* Kẻ vào (theo) phe rối đạo. Thuộc về phe đảng.

Schisme, *m.* Phe đảng, phe rối đạo. || *Au fig.*—, Sự phân biệt.

Schiste, *m.* Đá có lớp có vảy như thạch cao.

Schlague, *f.* Phép xử trượng.

Sciable, *adj.* Cưa được, có lẽ cưa được.

Sciage, *m.* Sự cưa.

Sciatique, *adj.* et *s.* Bịnh đau từ háng sấp xuống. Kẻ đau gân từ háng sấp xuống.

Scie, *f.* Cái cưa. Con cá đao, giảo ngư. —*mécanique*, Cưa máy. *Lame de*—, Lưỡi cưa. — *circulaire*, Cưa mâm. || *Au fig.*—, Lời gạt. Sự nhại tiếng nói lại. *Monter une*— *à qqn*, Gạt ai.

Sciemment, *adv.* Cách thông hay, biết trước, cách rõ.

Science, *f.* Sự biết, sự thông thái, sự trí hóa. *Homme de*—, Thông thái chữ nghĩa. || *Sciences exactes*, Phép toán. *Sciences occultes*, Phù thủy.

Scientifique, *adj.* Thuộc về sự thông biết, về phép trí cách.

Scientifiquement, *adv.* Cách thông biết, theo phép trí hóa.

Scier, *a.* Cưa.—*du bois*, Cưa cây, cưa gỗ. || *Au fig.* — *le*

Digitized by Google

dos à qqn, Khuấy khỏa, làm cho khó chịu.

Scierie, *f.* Trại cưa.

Scieur, *s.* et *adj.* Thợ cưa. — ***de long***, Thợ cưa sả (thọc).

Scinder, *a.* Tách ra, phân ra, xé rách, xẻ ra, rọc ra. Sả ra. — ***une proposition***, Chia câu ra.

Scinque, *m.* Con kì đà.

Scintillant, te, *adj.* Nháng ra, nhấp nháng, chớp sáng.

Scintillation, *f.* *ou* **Scintillement,** *m.* Sự nháng ra, lửa nháng. Đóm (tàn) lửa.

Scintiller, *n.* Nháng ra, nhấp nháng. Cháy bằng bằng.

Scion, *m.* Chồi, đọt, chồi mống, nhành cây chiết.

Sciotte, *f.* Lưỡi cưa đá.

Scission, *f.* Sự phân lìa, sự phân biệt, sự lìa nhau, sự chia phe đảng.

Scissionnaire, *s.* et *adj.* Kẻ chia phe đảng.

Sciure, *f.* Mạt cưa, mạt giũa.

Scolaire, *adj.* Thuộc về sự học, về trường học. *Année* —, Năm học ở nhà trường.

Scolastique, *adj.* Theo phép trường dạy học. || —, *s. m.* Học trò, người văn vật.

Scolopendre, *f.* Con bọ cá. Con rít nhỏ, con giời; Ngô-công trùng. Cây ràng lá, kim tinh thảo.

Scombre, *m.* Cá cháy, thi ngư.

Scopèle, *m.* Cá khoai.

Scops, *m.* Thứ chim cú.

Scorbut, *m.* Bịnh trĩ lợi.

Scorbutique, *adj.* et *s.* Về bịnh trĩ lợi. Kẻ mắc bịnh trĩ lợi.

Scorie, *f.* Cứt các loài kim, cứt sắt. — ***volcanique***, Tro núi lửa.

Scorifier, *a.* Nấu (đốt) cho ra cứt, lọc cứt loại kim ra.

Scorpion, *m.* Con bò cạp. *(Petit scorpion gris)*, Bò cạp nhà. *(Gros scorpion noir)*, Bò cạp núi. || —, Hạt tử, yết tử.

Scorsonère, *f.* Thiên môn đông, mạch môn.

Scribe, *m.* Ký lục, thơ lại. Kẻ thông sách cắt nghĩa lề luật dân Giu-đêu.

Scrofule, *f.* Bịnh tràng nhạc, tật vắt khăn, mã đao.

Scrofuleux, euse, *adj.* et *s.* Thuộc về bịnh tràng nhạc. Kẻ mắc bịnh mã đao.

Scrotum, *m.* Da dái.

Scrupule, *m.* Sự nghi ngại, sự bối rối, tật đa nghi. Sự cẩn thận. *Faire quelque chose avec* —, Làm việc gì cẩn thận quá.

Scrupuleusement, *adv.* Cách đa nghi. Cách cẩn thận, kỉ cang.

Digitized by Google

Scrupuleux, euse, *adj.* Đa nghi, bối rối. Cẩn thận, kỉ cang.

Scrutateur, *m.* Kẻ hay lục xét, kẻ đáo soát, lục tặc. || —, *adj. Regard* —, Sự ngó lục tặc (đáo soát).

Scruter, *a.* Lục tìm, tra soát, soi xét, xét nét. — *les consciences,* Thấu lòng người ta.

Scrutin, *m.* Sự bắt thăm, sự bỏ thăm. *Dépouiller le* —, Đếm thẻ bỏ thăm. — *secret,* Thăm kín không ký tên người bỏ. — *de liste,* Thăm cử cả phe.

Sculpté, ée, *adj.* Đã (có) chạm trổ.

Sculpter, *a.* Chạm, chạm trổ, khắc, thích, tạc vào.

Sculpteur, *m.* Thợ chạm, thợ khắc.

Sculpture, *f.* Nghề chạm. Đồ chạm trổ.

Se, *pron.* Mình.

Séance, *f.* Buổi hội nhóm. Sự ngồi cho thợ vẽ hình. Buổi ngồi ăn (chơi, nói chuyện). || — *tenante,* Tức thì, lập tức.

Séant, te, *adj.* Nhóm, hội. Xứng, xứng đáng. Đang ngồi. *Il n'est pas* — *de...,* Làm vậy thì không xứng. || —, *s. m.* Sự ngồi dậy. *Se mettre sur son* -, Lồm cồm ngồi dậy.

Seau, *m.* Cái thùng (xách nước), cái gàu, gáo. *Il pleut à seaux,* Mưa lớn, to.

Sébacé, ée, *adj.* Giống như mỡ.

Sébile, *f.* Cái chén bằng cây tròn và sâu.

Sec, sèche, *adj.* Khô, khô ráo, cạn. || *Au fig.*—, Khô khan, cứng cỏi. *Parler* —, Nói cứng, thẳng. *Cœur* —, Lòng khô khan. *Boire* —, Uống rượu không pha nước. *Riz* —, Ăn cơm không. || À SEC, *loc. adv.* Khô ráo, táo. || —, Hết tiền bạc, ráo túi. || TOUT—, *loc. adv.* Không gì nữa.

Sécante, *f.* Đàng cắt ngang.

Sécateur, *m.* Cái kéo cắt (sửa) nhánh cây.

Sécession, *f.* Sự tách ra, sự phân biệt ra (phân ly).

Séchage, *m.* Sự khô, sự phơi khô.

Sèche *ou* **Seiche,** *f.* Cá mực, mực nang.

Sèchement, *adv.* Ở nơi (chỗ) khô. || *Au fig.* —, Cách khô khan, cứng cỏi, gắt gỏng, xẳng. *Répondre* —, Trả lời xẳng.

Sécher, *a.* Phơi cho khô, hong ra, làm cho khô, sấy, hơ lửa. — *au soleil,* Phơi nắng. || —, *v. n.* Héo hắt, ra khô héo. || *Au fig.* — *de douleur,* Héo don. — *les larmes de qqn,* An ủi ai. || SE SÉCHER, *r.* Hết chảy nữa. Cạn rồi. Ra khô.

Digitized by Google

Sécheresse, *f.* Nắng hạn, sự khô cạn, sự hạn hán. || *Au fig.*—, Sự khô khan, sự lạt lẽo. *Répondre avec*—, Trả lời khô khan, lạt lẽo. — *du cœur*, Không biết động lòng.

Séchoir, *m.* Chỗ phơi đồ. Sào (dây) phơi đồ.

Second, de, *adj.* Thứ hai, thứ nhì. Đệ nhị. || —, *s. m.* Từng thứ hai (nhà). *Monter au*—, Lên từng thứ hai. || —, Kẻ dưới (tùy) người khác. Phó. *Le — d'un navire*, Phó chúa tàu.

Secondaire, *adj.* Phụ triếu, tá nhị, tùy tùng.

Secondairement, *adv.* Tùng theo, cách phụ theo.

Seconde, *f.* Lớp nhì. Giây phút. Một giây phút.

Secondement, *adv.* Thứ hai, hai là.

Seconder, *a.* Giúp đỡ, giùm giúp, tán trợ.

Secouer, *a.* Lắc, rung, lay. — *la poussière*, Giũ bụi. — *la tête*, Lắc đầu. —*ses ailes*, Đập cánh, giũ cánh, chóp cánh. || *Au fig. La fièvre l'a secoué*, Nó rét run lập cập. —*le joug*, Phá ách=Không phục nữa. — *qqn*, Xài ai quá. || Se secouer, *r.* Vùng vẫy. Thức dậy tỉnh giấc.

Secourable, *adj.* Hay giúp đỡ.

Secourir, *a.* Giúp đỡ, phù hộ, cứu giúp. || Se—, *r.* Giúp đỡ nhau. Tương trợ.

Secours, *m.* Sự cứu giúp, sự phù hộ. *Avec le — de Dieu*, Nhờ ơn Chúa giúp (phù hộ). *Demander*—, Cầu (xin) cứu. *Au*—, Ớ làng xóm, làng xóm ơi! || —, *pl.* Binh tiếp viện.

Secousse, *f.* Sự rúng động, sự chuyển dộng, sự dội lại. || *Au fig.* —, Sự làm hỗn độn.

Secret, ète, *adj.* Kín, kín đáo, kín nhiệm, cần mật. *Dessein*—, Việc kín, đều toan tính không ai biết.

Secret, *m.* Sự (điều) kín, sự (phép) kín nhiệm. Mật sự, tâm sự. *Trahir un*—, Tỏ sự kín ra. *Demander en*—, Hỏi lóng, hỏi lén. *Observer le* —, Giữ sự kín. || En—, *loc. adv.* Cách kín, không ai thấy hết.

Secrétaire, *m.* Ký lục, thơ ký. — *général du gouvernement*, Thống lý, hiệp lý. — *d'État*, Ông Bộ Thượng thơ. || —, Bàn viết, tủ để giấy tờ.

Secrétairerie, *f.* Phòng thơ ký.

Secrétariat, *m.* Phòng thơ ký làm việc, tòa tá nhị. Chức thơ ký.

Secrète, *f.* Kinh thầy cả đọc thầm khi làm lễ.

Digitized by Google

Secrètement, *adv.* Thầm, cách kín, lén, vụng. *Sortir —,* Lén đi ra. Lỏn ra.

Sécréter, *a.* Chảy ra, ra mủ, tươm ra.

Sécrétion, *f.* Sự chảy ra, sự ra mủ.

Sectaire, s. et *adj.* Kẻ theo phe đảng, kẻ mộ theo, kẻ đồng tình.

Sectateur, *m.* Kẻ theo phe, kẻ theo bè rối.

Secte, *f.* Phe, bè, đảng, bè rối.

Secteur, *m.* Phần đã chia ra (xẻ ra) trong vòng tròn. Sở.

Section, *f.* Phần, phe, lớp. Sự cắt (xẻ) ra.

Sectionner, *a.* Chia ra từ phần (từ lớp).

Séculaire, *adj.* Đời nầy qua đời kia. Lâu đời, trăm năm. *Fête —,* Lễ mỗi đời mỗi làm. *Arbre —,* Cây được trăm năm.

Sécullariser, *a.* Làm cho nhà dòng ra theo phép đời.

Séculier, ière, *adj.* Thuộc về đời, theo phép đời. Ngoài nhà dòng. *Prêtre —,* Thầy cả chẳng khấn trong dòng. *Bras —,* Phép nước.

Secundo, *adv.* Hai là, thứ hai.

Sécurité, *f.* Sự yên, sự yên lòng yên trí. Sự vững lòng tin cậy.

Sédatif, ive, *adj.* Hay đỡ, hay làm cho bớt đau, làm cho êm. || —, *s. m.* Thuốc làm cho êm.

Sédentaire, *adj.* Hay ngồi một chỗ, ít hay đi đâu, hay ở nhà. *Emploi —,* Công việc làm một chỗ, làm tại nhà.

Sedia gestatoria, *f.* Cái kiệu Đức giáo tông ngự.

Sédiment, *m.* Cặn, cáu, đồ lóng xuống. *Terrain de —,* Đất bồi.

Séditieusement, *adv.* Cách nguỵ loạn.

Séditieux, euse, *adj.* et *s.* Hay giục làm loạn, kẻ làm loạn, làm nguỵ, bọn nghịch. *Discours —,* Nói lời xui loạn.

Sédition, *f.* Sự dấy (phản) loạn, sự làm nguỵ.

Séducteur, trice, *s.* et *adj.* Kẻ cám dỗ, hay dỗ dành, hay cám dỗ. *L'esprit —,* Ma quỉ.

Séduction, *f.* Sự dỗ dành. || —, Sự vui vẻ, sự dỗ lòng.

Séduire, *a.* Cám dỗ, dỗ dành, quyến dụ. Làm cho đẹp lòng, vừa ý. — *des témoins,* Ton ngót kẻ làm chứng.

Séduisant, te, *adj.* Hay dỗ dành, dễ xiêu lòng. *Homme —,* Người hay xiêu lòng.

Segment, *m.* Phần đã cắt trong vòng bán nguyệt.

Ségrégation, *f.* Sự phân biệt, sự rẻ ra.

Digitized by Google

Seiche, *V.* SÈCHE.

Séide, *f.* Kẻ làm tay sai kẻ khác. Tên phạm thuê, kẻ làm đầu tội cho kẻ khác.

Seigle, *m.* Lúa tiểu mạch.

Seigneur, *m.* Chúa, chủ. Đại phú ông. || *Le—,* Đức Chúa Giêgiu. || *Au fig.—,* Kẻ sang trọng. Kẻ mạo người sang trọng.

Seigneurie, *f.* Quyền, chức đại phú ông.

Seille, *f.* Thùng bằng cây (gỗ).

Seime, *f.* Bịnh ngựa nứt móng ra.

Sein, *m.* Lòng, lòng mẹ, tử cung. Ngực, vú. || *Au fig. Donner le—à un enfant,* Cho con bú. *Dans le—de la terre,* Ở trong lòng, ở giữa đất. *Le — de Dieu,* Nước thiên đàng.

Seine *ou* **Semne,** *f.* Lưới rê, chài.

Seing, *m.* Ấn, dấu. Sự ký tên, thủ ký. *Acte sous — privé,* Tờ làm tư với nhau.

Seize, *adj. num.* Mười sáu, thập lục.

Seizième, *adj. ord.* Thứ mười sáu.

Seizièmement, *adv.* Thứ mười sáu, mười sáu là.

Séjour, *m.* Chỗ ở tạm, sự ở tạm, sự ở lại. *Pendant mon — à Saigon,* Đang khi tôi ở Sàigòn. || *— enchanteur,* Chỗ ở vui. Thiên đàng. Chốn non bồng, cảnh tiên.

Séjourner, *n.* Ở ít lâu, trú, ngụ. *Bois qui a séjourné dans l'eau de mer,* Cây đã ngâm nước biển.

Sel, *m.* Muối.—*fin (de table),* Muối bọt. — *marin,* Bạch diêm. — *gemme,* Muối mỡ. —*ammoniaque,* Cang sa. — *de nitre,* Diêm tiêu. || *Au fig.—,* Sự sắc trí.

Select, *adj.* Tốt nhứt. *Homme—,* Người lịch sự mọi đàng.

Sélection, *f.* Sự lựa ra.

Selle, *f.* Yên ngựa. Phần cứt. *Aller à la—,* Đi tiêu, đi ỉa. *Cheval de—,* Ngựa để cỡi.

Seller, *a.* Bắt yên, thắng yên. — *un cheval,* Thắng ngựa.

Sellerie, *f.* Nghề làm đồ ngựa, chỗ để (bán) đồ ngựa.

Sellette, *f.* Ghế nhỏ, ghế đầu, ghế nhỏ để kẻ bị cáo ngồi. *Être sur la—,* Phải bị cáo. || *Au fig. Tenir qqn sur la—,* Hạch hỏi ai cho biết sự kín nó.

Sellier, *m.* Thợ làm đồ ngựa, đồ xe.

Selon, *prép.* Theo, tùy, mặc, cứ. — *la coutume,* Cứ thói quen. *C'est—,* Cái đó tùy theo.,.

Semaille, *f.* Sự gieo giống. Sự vải mạ. || SEMAILLES, *f.*

pl. Hột giống, mạ. *Époque des—*, Mùa gieo (bắt) mạ.

Semaine, *f.* Tuần, tuần lễ (có bảy ngày). — *sainte,* Tuần thánh. || *Au fig.—,* Tiền công kẻ làm việc trong tuần. *Être de semaine,* Kẻ coi việc gì trong tuần lễ.

Semainier, ière, *s.* Kẻ làm (lãnh) việc gì trong tuần lễ.

Sémaphore, *m.* Hiệu, vọi cao để ra hiệu, cột cờ hiệu.

Semblable, *adj.* Giống, bằng, ví tày, như. *Semblable à..,* Giống như. || —, *m. Il faut aimer son —,* Phải thương yêu người.

Semblablement, *adv.* Cách giống như, cũng vậy.

Semblant, *m.* Bộ, bộ tịch (bề ngoài). *Faire—,* Làm bộ, giả đò, làm tuồng. *Ne faire —de rien,* Làm bộ lơ láo mà giấu việc mình.

Sembler, *n.* Xem ra, coi tuồng, ra như. *Il me semble que,* Tôi tưởng... *Ce me semble,* Theo như ý tôi thì, ý tôi là.

Semelle, *f.* Đế giày, tới giày. Da đóng dưới giày. Tấm cây lót. || *Au fig. Ne pas reculer d'une—,* Cự riết (không chịu lui).

Semence, *f.* Giống, hột giống. *Riz de—,* Lúa giống. Thứ đinh nhỏ lớn đầu. || *Au fig.* —, Cội rễ, căn nguơn. *La parole est une— de discorde,* Nói vậy là như gieo cuộc hềm oán.

Semen-contra, *m.* Ngải cứu (Hột trị sán lãi).

Semer, *a.* Gieo, gieo vải, gieo giống. Rải ra, rắc. || *Au fig.—,* Gieo ra, vải (rải) ra, gây ra, đồn ra. — *la discorde,* Gây sự bất hòa. *Je l'ai semé en route,* Tôi đi lẹ bỏ nó đi sau.—*de faux bruits,* Đồn huyễn.

Semestre, *m.* Sáu tháng, kỳ sáu tháng. Lương sáu tháng. Kỳ nghỉ sáu tháng.

Semestriel, elle, *adj.* Nội sáu tháng, sáu tháng một lần.

Semeur, euse, *s.* Kẻ gieo (vải) giống. || *Au fig.—,* Kẻ gây việc ra, kẻ đồn huyễn.

Semi, *adj.* Nửa (Như tiếng *demi*). — *circulaire,* Oam oam.

Sémillant, te, *adj.* Giỏi giàn, vui vẻ, bảnh lảnh. || *Au fig. Humeur sémillante,* Tính khí mau mắn chóng vánh.

Séminaire, *m.* Trường dạy con trẻ học sau giúp việc Hội thánh. Nhà trường dạy học tiếng latinh. *Grand—,* Trường dạy sách lý đoán.

Séminal, le, *adj.* Thuộc về hột giống.

Séminariste, *m.* Học trò trường *Séminaire.*

Digitized by Google

Semis, *m.* Sự gieo giống. Chỗ đất để gieo giống (ương hột). Cây nhỏ mới ương lên. — *de riz,* Mạ.

Sémitique, *adj.* Thuộc về dân bên phương đông. *Langues sémitiques,* Tiếng nói các dân *Sémites.*

Semoir, *m.* Túi (bao) đựng giống đặng vải.

Semonce, *f.* Lời quở trách.

Semoncer, *a.* Quở trách.

Semoule, *f.* Hột bột miến, thứ bột sam.

Sempiternel, elle, *adj.* Luôn luôn, hằng có đời đời, chẳng hay cùng.

Sempiternellement *adv.* Cách hằng có đời đời, đời đời kiếp kiếp.

Sénat, *m.* Hội công đồng các quan thượng nghị. Viện các quan công đồng.

Sénateur, *m.* Quan thượng nghị.

Sénatorial, le, *adj.* Thuộc về quan thượng nghị.

Sené, *m.* Hoè hoa thụ (lá uống xổ).

Séneçon, *m.* Nê hồ thái.

Sénestre, *adj.* et *s. f.* Bên (phía) trái, tay trái, tay tả.

Sénevé, *m.* Cây cải, hột cải, giải thể.

Sénile, *adj.* Thuộc về kẻ già cả. *Débilité—,* Già yếu.

Sénilité, *f.* Sự già yếu.

Sens, *m.* Sự biết, tri giác, ngũ quan. Trí hiểu. Ý tưởng, ý nghĩa. Bề. *Les cinq—,* Ngũ quan. *En tout —,* Bốn (tư) bề, tứ phía, cùng hết. — *commun,* Ý chung thiên hạ, ý tưởng bá tánh. *Bon—,* Lẽ phải.— *devant derrière,* Làm cho sự trước ra sau, sự sau ra trước. || Sens dessus dessous, *loc. adv.* Lộn xộn lạo xạo.

Sensation, *f.* Sự biết (sự động lòng) bởi ngũ quan. *Nouvelle à—,* Tin lạ. *Faire —,* Làm cho ai nấy động lòng. *Éprouver une — de froid,* Biết lạnh.

Sensationnel, elle, *adj.* Hay làm cho động lòng.

Sensé, ée, *adj.* Khôn, biết xét, có lý. *Parole sensée,* Lời nói phải, có lý, nhằm lý, có ý vị.

Sensément, *adv.* Cách khôn, cách phải lẽ. *Agir—,* Làm phải lẽ.

Sensibilité, *f.* Sự hay biết, tri giác. Tính hay động lòng. — *de l'âme,* Sự hay mủi lòng.

Sensible, *adj.* Ngũ quan biết (thấy) đặng. Có hình thể. Hay động lòng, hay mũi lòng. *Progrès—,* Tấn tới rõ ràng. — *à la pitié,* Hay động lòng thương xót. *Endroit—,* Cái động lòng hơn.

Sensiblement, *adv.* Cách tỏ tường, rõ ràng. Cách

hay động lòng.

Sensitif, ive, *adj.* Hay biết, hay làm động lòng.

Sensitive, *f.* Cây mắt cỡ. Bá thủ thảo.

Sensualité, *f.* Sự mê theo ngũ quan xác thịt.

Sensuel, elle, *adj.* Thuộc về ngũ quan. Mê vui xác thịt. Xuân tình. *Plaisirs sensuels,* Sự vui sướng xác thịt. *Personne sensuelle,* Người mê sắc dục.

Sentence, *f.* Lời cao ý, câu luận. Ý nghĩ, ý tưởng. Án, lý đoán.—*à mort,* Án tử.

Sentencieux, euse, *adj.* Hay nói nhiều lẽ luận, nói cao, nói lý. *Ton—,* Giọng nói cao kì.

Senteur, *f.* Mùi thơm, hương.

Sentier, *m.* Lối, nẻo, đàng trẽ, đàng mòn. || *Au fig.— de la vertu,* Đàng nhơn đức.

Sentiment, *m.* Sự tỉnh táo. Tâm tình. Ý muốn, ý tưởng, lòng biết. *Changer de—,* Đổi ý. *Dépouillé de tout—,* Vô tâm vô tình. *Recouvrer le—,* Tỉnh lại, hồi dương. *Avoir le — du juste,* Biết phải quấy.

Sentimental, le, *adj.* Hay biết, có tình, có ý.

Sentine, *f.* Đáy tàu, lòng vét, chỗ tụ rác rến dơ dáy. || *Au fig.—,* Ổ quân hoang đàng tụ tập.

Sentinelle, *f.* Lính canh (nhựt, gác).

Sentir, *a.* Ngửi, ngửi mùi, nực mùi. Biết. — *la faim,* Biết đói. — *une fleur,* Ngửi bông hoa. || —, *n.* Có mùi. — *bon,* Thơm. — *mauvais,* Thúi. *Ce vin sent la cave,* Rượu nầy có hơi ỷ. || *Au fig. Ne pouvoir—qqn,* Không ưa, ghét ai. || SE—, *r.* Biết mình, biết sức mình.— *très mal,* Biết mình đau nặng.

Seoir, *n.* Xứng đáng, vừa. || —, Ngồi.

Sep, *m.* Cái náng cày.

Sépale, *m.* Cánh đài hoa.

Séparable, *adj.* Phân rẽ (ly) được, lìa ra được.

Séparation, *f.* Sự phân biệt ra, sự phân rẽ ra. Sự phân ly, sự lìa cách. Cái ngăn chắn, cái bửng. *Mur de—,* Vách ngăn.—*de corps,* Sự hai vợ chồng không ở chung nữa.

Séparé, ée, *adj.* Rẽ ra, xa cách. Riêng ra, ở riêng. Khác. Không giống.

Séparément, *adv.* Riêng ra, từ cái một.

Séparer, *a.* Phân ra, phân rẽ, phân ly, rời. Để riêng ra, ngăn ra (cách). || SE SÉPARER, *r.* Lìa nhau. Li dị, để bỏ nhau.

Sépia, *f.* Thứ mực đen để vẽ.

Sept, *adj. num.* Bảy. Thất. Số 7.

Digitized by Google

Septante, *adj. num.* Bảy mươi.

Septembre, *m.* Tháng chín tây.

Septennal, le, *adj.* Đủ kì bảy năm, bảy năm một lần.

Septentrion, *m.* Bắc, phương (hướng) bắc. Bắc đẩu.

Septentrional, le, *adj.* Về hướng bắc, bên phía bắc.

Septième, *adj. num. ord.* Thứ bảy, đệ thất.

Septièmement, *adv.* Bảy là, thứ bảy.

Septimo, *adv.* Thứ bảy, bảy là.

Septique, *adj.* Thuộc về sự thúi nát.

Septuagénaire, *adj.* et *s.* Đặng bảy mươi tuổi.

Septuagésime, *f.* Chúa nhựt bảy mươi.

Septuple, *adj.* Bằng bảy lần, bảy lần lớn hơn.

Septupler, *a.* Làm cho ra lớn bằng bảy lần. || —, *v. n.* Ra lớn bằng bảy lần.

Sépulcral, le, *adj.* Thuộc về mồ mả. *Inscription sépulcrale,* Bia mả.

Sépulcre, *m.* Mồ, mả, huyệt, phần mộ.

Sépulture, *f.* Sự chôn (cất) xác, sự mai táng. Chỗ chôn xác.

Séquelle, *f.* Bọn, lũ, bè đảng. Quân tập rập với nhau, quân hùa theo nhau. Sự liên tiếp theo nhau. *Une—d'injures,* Chuỗi mãi.

Séquestration, *f.* Sự giao của cho ai giữ cho đến khi xong việc. Sự để riêng ra. Sự giám thị. Sự tịch ký. Sự giam (bắt) trái phép.

Séquestre, *m.* Của cầm, của giữ. Sự tịch ký. Kẻ giữ của cầm. *Mettre un bien sous—,* Sự giao của cho ai giữ cho đến khi xong việc. || —, Kẻ giữ của người ta giành nhau.

Séquestrer, *a.* Giao của cho ai giữ cho đến khi xong việc. Để riêng ra. Bắt cầm (giam) trái phép. || Se séquestrer, *r.* Ở riêng ra một mình, ở tịch mạc.

Sérail, *m.* Đền đài vua Turcô. Nội cung, cung nữ nhà vua.

Séraphin, *m.* Thiên thần Séraphim.

Séraphique, *adj.* Thuộc về các đấng Séraphim. || *Ordre—,* Nhà dòng ông thánh Phanxicô.

Serein, *m.* Hơi, sương chiều.

Serein, ne, *adj.* Thanh, bằng tịnh, thanh nhàn. *Visage—,* Mặt bằng tịnh (an nhàn).

Sérénade, *f.* Hội đờn ca ban đêm nơi cửa mà trọng kính người nào?

Digitized by Google

Sérénité, *f.* Sự thanh trời. || *Au fig. La — de l'âme*, Sự bằng an trong lòng.

Séreux, euse, *adj.* Có nước. *Pus séreux*, Nước mủ.

Serf, serve, *adj.* Tôi tá, tôi mọi, tôi đòi, đầy tớ.

Serfouette, *f.* Cuốc để xới đất.

Serfouir, *a.* Xới đất.

Serge, *f.* Thứ nĩ mỏng, thứ nhung xô.

Sergé, *m.* Thứ vải dệt có sọc.

Sergent, *m.* Đội, ông đội. — *major*, Ông đội bốn. — *fourrier*, Thầy đội thơ lại. — *de ville*, Lính tuần thành, mã tà.

Sériciculture, *adj.* Thuộc về sự để (nuôi) tằm. *Industrie —*, Nghề để tằm.

Sériculture, *f.* Sự (nghề) để tằm.

Série, *f.* Lớp, hàng, dãy, luồng. — *de compartiments*, Dãy phố. *La — des prix*, Sổ giá từ món. *Ranger par —*, Dọn dẹp có lớp có hàng.

Sérieusement, *adv.* Thật, chẳng chơi, hẳn hòi. — *malade*, Đau nặng.

Sérieux, euse, *adj.* Nghiêm trang, đằm thắm. Thật, hẳn hòi, chắc chắn. Cang hệ trọng. *Caractère —*, Tính đằm thắm. *Maladie sérieuse*, Bịnh trượng. || *—, m. Garder son —*, Ở nghiêm trang. *Prendre au —*, Tin thật.

Serin, *m.* Chim bạch yến. || *Au fig. —*, Thiệt thà, ít oi, khờ dại. *Quel — !* Thằng khờ quá.

Seriner, *a.* Dạy (tập) chim nói (kêu) theo đờn *serinette*. || *Au fig.—*, Lặp đi lặp lại mà dạy.

Serinette, *f.* Đờn quây nhỏ để dạy chim kêu.

Seringue, *f.* Ống thụt nhỏ, ống thông khoan.

Seringuer, *a.* Thụt, thông khoan.

Serment, *m.* Sự thề, lời thề. *Prêter —*, Thề. *Faux —*, Thề dối.

Sermon, *m.* Bài giảng. || *Au fig.—*, Lời quở trách lôi thôi.

Sermonnaire, *m.* Kẻ làm bài giảng. Sách góp nhiều bài giảng.

Sermonner, *a.* Quở trách, la rầy lôi thôi. || *—, v. n.* Giảng.

Séreusité, *f.* Nước ở trong máu, trong sữa.

Serpe, *f.* Cái rựa nguéo.

Serpent, *m.* Con rắn. Rắn rít. — *venimeux*, Rắn độc địa. — *à sonnettes*, Rắn hổ đất. — *de mer*, Con đẻn. — *python*, Con trăn. || *Au fig. —*, Người gian tà độc địa. *Langue de —*, Miệng lăn lưỡi mối.

Serpentaire, *f.* Thạch xà, thảo xà, nam tinh thảo.

Digitized by Google

Bán hạ, củ chóc. || —, Thứ chim kia hay ăn rắn rít.

Serpente, *adj.* et *s. Papier —,* Thứ giấy mỏng (như giấy để làm bông).

Serpenteau, *m.* Rắn con, rắn nhỏ. Thứ pháo xẹt (thăng thiên).

Serpenter, *n.* Bò quanh lộn (như rắn). Chạy quanh quẹo. *Rivière qui serpente,* Sông chảy quanh quẹo.

Serpentin, *m.* Ống trầm khoanh vòng.

Serpentine, *f.* Thứ đá ngọc có vit như da rắn.

Serpette, *f.* Cái rựa nguéo nhỏ.

Serpolet, *m.* Kê minh thảo, cỏ gà gáy.

Serrage, *m.* Sự dằn, ép. Sự buộc riết lại, sự dồn lại. Sự riết.

Serre, *f.* Sự dằn, ép. Móng, vấu (chim). Nhà thủy tinh để những cây sợ lạnh.

Serré, ée, *adj.* Thắt lại, kẹp, ép, bóp lại. Dễ dặt, mịn. Khít. Sát, sít. *Avoir le cœur —,* Thắt ruột thắt gan. *Jouer —,* Làm gắt, làm thúc, không thả lỏng nữa. || —, Hà tiện. Chật hẹp.

Serre-file, *m.* Quan đi hậu binh. Tàu đi đốc đoàn.

Serre-fils, *m.* Đồ ráp (dậu) hai mối dây điện khí lại.

Serre-frein *ou* **Serre-freins,** *m.* Người coi quây nhíp xe lửa. Người riết nhíp xe lửa.

Serre-joint, *m.* Đồ để kẹp (ép) ván lại cho sát.

Serrement, *m.* Sự riết lại, sự nắm (bóp) lại. || *Au fig. — de cœur,* Sự đau lòng xót dạ lắm.

Serre-nez, *m.* Kềm (nhíp) kẹp mũi ngựa.

Serre-papiers, Nơi (chỗ) để giấy. Đồ dằn giấy.

Serrer, *a.* Dằn, kẹp, ép. Thắt, bóp lại, riết lại. —*un nœud,* Buộc thắt gút lại. — *les rangs,* Dồn hàng lại, thúc tới. —*les voiles,* Cuốn buồm. —*qqn de près,* Theo bắt riết ai. —*son style,* Nói rút, gắt lời mình.

Serrure, *f.* Ống khóa, cái khóa.

Serrurier, *m.* Thợ làm ống khóa và đồ sắt.

Serte, *f.* Sự nhận (cẩn) ngọc.

Sertir, *a.* Nhận (cẩn) ngọc vô cà rá. Bóp (ém) bi thuốc súng lại.

Sertisseur, *s.* et *adj.* Thợ (máy) ém bi thuốc lại cho chặt. Máy ém miệng bi thuốc súng cho nó co lại.

Sérum, *m.* Nước bỡi sữa hay là máu mà ra (khi nó đặc rồi). || —, Thứ thuốc lấy bỡi máu loài vật để trừ nhiều bịnh.

Servage, *m.* Phận làm tôi mọi.

Digitized by Google

Serval, *m.* Thứ mèo rừng lớn con ở phương *Afrique.*

Servant, *adj.* et *s.* Kẻ giúp, kẻ làm việc hèn. Đầy tớ. Lính pháo thủ phò một khẩu súng đồng.—*de messe,* Kẻ giúp lễ.

Servante, *f.* Con đòi, đầy tớ gái, tĩ nữ.—*de Dieu,* Nữ tu.

Serviable, *adj.* Hay giúp đỡ, hay làm ơn.

Service, *m.* Sự làm tôi, sự giúp việc, sự dùng, việc làm. *Demander un—,* Xin giúp đều gì. *Machine en—,* Máy đương dùng, đương chạy làm việc. *Meuble hors de—,* Tủ dùng không được nữa. *Être de—,* Canh, nhựt, gát. *Se consacrer au—de Dieu,* Làm thầy dòng, bà phước. Đi tu. *Être au—de,* Làm đầy tớ. *Faire son —,* Đi lính. || —, Bộ dĩa bát. *Un—,* Một dĩa đồ ăn, một lớp đồ ăn. || —*funèbre,* Lễ cầu cho kẻ chết.—*divin,* Lễ Misa.

Serviette, *f.* Khăn lau. Khăn bàn. || — *d'avocats, d'écoliers,* Túi đựng giấy tờ quan trạng sư, hay là của học trò đi học.

Servile, *adj.* Thuộc về tôi tá. Phàm hèn, hèn hạ. *Œuvres serviles,* Việc xác.

Servilement, *adv.* Cách đầy đọa, hèn hạ. Cách chịu lòng. *Louer—,* Khen lùa.

Servilité, *f.* Sự làm tôi tá hèn hạ, căn đầy kiếp đọa. Sự chịu lòng lắm.

Servir, *a.* Làm tôi, giúp việc. — *à table,* Giúp dọn bàn. —*la soupe,* Bưng (dọn) cháo ra. — *la Messe,* Giúp lễ. — *à boire,* Rót cho uống. —*un client,* Trao đồ. —*une batterie,* Giúp bắn súng đồng, || —, Dùng thay, để mà. Làm như. — *de mère,* Làm như mẹ để, ruột. *À quoi sert cet instrument?* Đồ nầy để mà làm gì? *Ce vêtement ne peut plus—,* Quần áo nầy hết dùng được nữa.—*de jouet,* Bị kẻ khác nhạo cười. || Se servir, *r.* Dùng.—*d'un couteau,* Dùng con dao.

Serviteur, *m.* Đầy tớ, tôi tá. Kẻ giúp việc. —*de Dieu,* Người nhơn đức. — *de l'État,* Kẻ làm việc nhà nước.

Servitude, *f.* Phận làm tôi tá. Sự mắc phải... Sự buộc.

Ses, *adj. poss. pl.* (de son, sa). Của nó, của người, của mình.

Sésame, *m.* Mè, hột mè. Chi ma. *Huile de—,* Dầu mè.

Session, *f.* Hồi đang nhóm hội.

Setier, *m.* Đồ để lường hột (hay là đồ nước).

Séton, *m.* Nòng để rút mủ ra. *Blessure en—,* Vít (dao, gươm) lủng da mà thôi.

Seuil, *m.* Nghạch cửa, thềm nhà. *Franchir le—,* Bước qua nghạch, bước vào nhà. || *Au fig. Au — de la vie,* Khi mới sinh ra. *Au — de l'éternité.* Gần chết.

Seul, le, *adj.* Một mình, có một mình. *Il n'y a qu'un — Dieu,* Có một Chúa mà thôi. *Je n'ai pas un—instant de libre,* Không có giờ rảnh.

Seulement, *adv.* Mà thôi. *Non—, mais encore,* Chẳng những là.., mà lại.

Sève, *f.* Mủ (nhựa) cây. || *Au fig.—,* Sức mạnh. *La— de la jeunesse,* Sức mạnh tuổi trẻ.

Sévère, *adj.* Nghiêm trang, nhặt (thẳng) phép. *Magistrat—,* Quan xét nhiệm nhặt.

Sévèrement *adj.* Cách nhặt nhiệm. *Défendre—,* Cấm nhặt, nghiêm cấm.

Sévérité, *f.* Sự nghiêm nhặt, sự thẳng phép. *—des mœurs,* Thói phép nề nếp chặt chịa.

Sévices, *m. pl.* Sự ở gắt gớm, sự hành hà khổ khắc.

Sévir, *n.* Hình phạt, gia phạt. Hành hà. *— contre les méchants,* Hành phạt đứa gian ác. || *Au fig. —,* Phá phách (hư). *Le froid sévit,* Sự lạnh phá hư hết.

Sevrage, *m.* Sự thôi cho con bú, sự dứt sữa con. || —, Sự cắt nhánh chiết ra mà trồng.

Sevrer, *a.* Dứt sữa con. || *Au fig.—,* Cất lấy, cướp lấy. *Sevré de ses droits,* Không được nhờ quyền phép nữa. *— une marcotte,* Cắt dứt nhánh cây chiết ra.

Sexagénaire, *adj.* et *s.* Được sáu mươi tuổi, già sáu mươi. Lão nhiêu.

Sexagésimal, le, *adj.* Thuộc về sáu mươi.

Sexagésime, *f.* Chúa nhựt sáu mươi.

Sexe, *m.* Loại, giống, thứ. *Le — masculin, féminin,* Loài đực, cái. *Le — fort,* Đờn ông, con trai. *Le — faible* ou *le beau—,* Đờn bà, con gái.

Sexennal, le, *adj.* Sáu năm một lần.

Sexte, *f.* Kinh các thầy Hội thánh đọc ban trưa.

Sexto, *adv.* Thứ sáu, sáu là.

Sextuple, *adj.* Gấp sáu, bằng sáu.

Sexuel, elle, *adj.* Thuộc về giống, về loài, về thứ (người ta, loài vật, loài cây).

Shako, *ou* **Schako,** *m.* Mũ (nón) lính.

Shrapnell, *m.* Trái pha đầy đạn.

Si, *conj.* Nếu, nếu mà, như, ví bằng, phải mà, phải, nhược bằng, bằng như.

Digitized by Google

—*ce n'est que*, Trừ ra, đừng kể. *S'il en est ainsi*, Nếu vậy.

Si, *adv.* Thề ấy, ngần ấy, đường ấy, như vậy.—*grand soit-il*, Lớn thể nào mặc lòng.

Siam, *m.* Nước Xiêm, Xiêm-la-quốc.

Siamois, se, *adj.* et *s.* Thuộc về nước Xiêm. Người Xiêm.

Sibylle, *f.* Bà tiên tri, bà bóng, bà cốt.

Sic, *adv.* Như vậy, thể ấy, có như vậy.

Sicaire, *m.* Thích khách, kẻ giết người mướn.

Siccatif, ive, *adj.* et *s.* Hay làm cho khô mau. *Vernis* —, Dầu sơn mau khô.

Sidéral, le, *adj.* Thuộc về ngôi sao, về tinh tú.

Sidération, *f.* Sự xem sao mà bói. Sự mất trí khôn, quính.

Siècle, *m.* Đời, một đời, một trăm năm. Thế gian. *Nous sommes au vingtième* —, Đương đời hai mươi. *Le — futur*, Đời sau, kiếp khác, sau. || *Au fig.*—, Hồi lâu. *Voilà un — que je vous attends*, Tôi chờ anh lâu quá.

Siège, *m.* Ghế ngồi, chỗ ngồi. *Donnez un — à madame*, Nhắc cái ghế cho bà ngồi. *Bain de*—, Ngồi đích ngâm nước. *Le — du mal*, Chánh chỗ đau. || — *d'une ville*, Sự vây thành. *Lever le*—, Mở (giải) vây. *État de*—, Cuộc nghiêm quân lính vì trong xứ có loạn. || *Le Saint Siège*, Tòa thánh.

Siéger, *n.* Ngồi tòa, nhậm. Ngồi nhóm, hội hàm. Tọa lạc tại.

Siem, sienne, *adj.* et *pron. poss*, Của nó, của mình, của người. || LES SIENS, *m. pl.* Bà con cô bác. || —, *s. m.* Của riêng mình. *Y mettre du*—, Cho của riêng mình. *Faire des siennes*, Làm đều dại dột. Bỏ đứng bực mình.

Sieste, *f.* Giấc nghỉ trưa. *Faire la*—, Nghỉ trưa.

Sieur, *m.* Tên, danh. Ông... *Le — Paul...*, Tên Phaolô.

Sifflant, te, *adj. Prononciation sifflante*, Nói gió.

Sifflement, *m.* Sự hút gió. Tiếng (gió...) kêu vo vo.—*du serpent*, Tiếng rắn hút gió. — *des balles*, Đạn bắn kêu vo vo.

Siffler, *n.* Hút gió, thổi. Kêu vo vo (vù vù). || — *v. a.* Chê bai. || — *son chien*, Hút gió (kêu) chó. || *Au fig.* —. Uống chơi.

Sifflet, *m.* Cái tu hít. || *Au fig. Couper le — à qqn*, Làm ai hết trả lời lại đặng nữa. Giết, cắt cổ.

Sifleur, *adj.* Hay hút gió. *Merle*—, Con sáo.

Digitized by Google

Sigillé, ée, *adj.* Có đóng dấu, đóng ấn.

Signal, *m.* Hiệu, dấu, hiệu lịnh. Điềm, mòi. *Donner le—,* Ra hiệu lịnh, ra (làm) dấu.

Signalé, ée, *adj.* Trọng, có tiếng, có danh. *Service—,* Việc giúp cả thể.

Signalement, *m.* Tờ hành thiếp. Diện mạo, hình tích. *Donner un—,* Chỉ hình tích ra làm sao.

Signaler, *a.* Chỉ, ra (làm, lên) hiệu cho biết, tỏ ra, bảo trước. — *un bateau,* Lên hiệu cho biết có tàu tới. || SE SIGNALER, *r.* Được danh tiếng, vang danh.

Signaleur, *m.* Người đề ra hiệu lịnh (như = lính và mấy người coi đàng xe lửa).

Signataire, *m.* Kẻ đứng tờ (giấy), kẻ đã thủ ký tờ, kẻ so danh điềm chỉ.

Signature, *f.* Sự ký tên, thủ ký, chữ ký.

Signe, *m.* Dấu, sự làm dấu. Điềm, mòi.—*de beau temps,* Dấu trời tốt. *Le — de la croix,* Dấu thánh giá. *Un— de tête,* Sự gặc đầu (ra dấu).

Signer, *a.* Ký tên, đề tên, thủ ký. — *un acte,* Ký tên vào tờ. || SE SIGNER, *r.* Làm (lấy) dấu thánh giá.

Signet, *m.* Dây, dải ngăn sách.

Significatif, ive, *adj.* Để làm (giải) cho rõ ý. *Parole significative,* Lời nói gạy ra, nói mí ra.

Signification, *f.* Nghĩa, ý. Sự chỉ nghĩa.

Signifier, *a.* Chỉ (có) nghĩa là. Truyền cứ. Tỏ ra. Cho biết. — *sa volonté,* Tỏ ý mình ra, cho biết ý mình. — *un jugement,* Rao án cho người ta biết. *Que signifie celà?* Cái nầy chỉ nghĩa gì?

Silence, *m,* Sự nín lặng, sự làm thinh, sự yên lạng. *Garder le—,* Làm thinh, ngậm miệng, ngậm câm lại. *Passer sous—,* Bỏ qua không nói đến nữa. *Silence!* Nín, nín đi. Im, im đi. || *Le — du tombeau,* Vắng teo, quạnh hiu, vắng hoe.

Silencieusement, *adv.* Nín khe, lẳng lặng.

Silencieux, euse, *adj.* Hay làm thinh, lặng lẽ, hay nín lặng. Thanh vắng, vắng vẻ. *Homme—,* Người hay làm thinh. *Endroit —,* Nơi thanh vắng (tịch mạc). *Machine silencieuse,* Máy chạy ít kêu.

Silex, *m.* Đá lửa.

Silhouette, *f.* Bóng, hình bóng. Vẽ bóng dáng. Hình để bắn bia.

Sillage, *m.* Đàng (lằn, dằm) tàu chạy, ghe đi. || *Au fig.* —, Đàng bắt chước.

Digitized by Google

Sillet, *m.* Cái vòi, cái cò đờn.

Sillon, *m.* Đàng cày, rãnh cày. Lằn đi. || **Sillons,** *pl.* Sự nhăn da.

Sillonner, *a.* Cày, xoi, xẻ, tách có đường ra. — *les mers,* Vượt biển. || *Au fig. L'âge a sillonné son front,* Già nhăn da trán. *Rizière sillonnée de canaux,* Ruộng có nhiều kinh xoi nát từ phía.

Silure, *m.* Cá kiệm ngư.

Simagrée, *f.* Giả đò, làm bộ, bộ tịch giả đò. *Faire des simagrées,* Làm bộ từ chối, không chịu, không thèm.

Simarre, *f.* Áo dài phết đất (đờn bà dùng). Áo dài quan lý hình mặc.

Simarouba, *m.* Cây hậu phác (nèn thuốc trừ bịnh tả, bịnh kiết).

Similaire, *adj.* Giống nhau, giống dạng. Một tánh với nhau.

Similitude, *f.* Sự giống nhau.

Simoniaque, *adj.* et *s.* Có (mắc) tội mua bán của thánh.

Simonie, *f.* Tội mua bán của thánh.

Simoun, *m.* Gió nam nóng lắm (bên xứ Afrique). Ngọn gió nồng.

Simple, *adj.* Đơn sơ, thật thà. Thường, chất-phác, dễ. Có một mà thôi. *Il n'a qu'un — vêtement,* Nó có một cái áo mà thôi. *Parure —,* Đồ trau giồi đơn sơ. *— comme un enfant,* Thật thà như con nít. *— particulier,* Người thường (không chức phận chi). *Donation pure et —,* Cho ngay (không buộc sự gì).

Simplement, *adv.* Cách thường, cách đơn sơ, cách thiệt thà. Bấy nhiêu mà thôi. *Je dis — que,* Tôi nói bấy nhiêu mà thôi là...

Simplicité, *f.* Sự thật thà, sự đơn sơ. Hay tin. Khờ lắm. *Quelle —!* Khờ quá! Ai nói đâu tin đó! *Exposer une chose avec —,* Thuật ra cách đơn sơ.

Simplification, *f.* Sự làm cho ra đơn sơ (dễ).

Simplifier, *a.* Làm cho ra dễ hơn, làm cho ra đơn.

Simplot, te, *adj.* Ít oi.

Simulacre, *m.* Hình tượng, hình bề ngoài. Đồ (sự) giả, sự thấy chiêm bao, mị mộng. — *de combat,* Giả trận (giặc).

Simulateur, trice, *s.* Kẻ giả đò, giả hình, làm bộ.

Simulation, *f.* Sự giả đò, sự giả hình.

Simuler, *a.* Giả đò, làm bộ. Bắt chước. — *un combat,* Giả đò giao chiến, lập trận

Digitized by Google

giả. — *la maladie*, Giả đò đau.

Simultané, ée, *adj.* Một lượt, một trật.

Simultanéité, *f.* Sự có (sự xảy ra) một trật cùng nhau.

Simultanément, *adv.* Trong một lượt cùng nhau.

Sinapisme, *m.* Thuốc dán có vị bột cải vi quân. Thuốc dán bằng bột cải.

Sincère, *adj.* Ngay thật, thật thà, chính trực, trung thành, thật tình, thiềng.

Sincèrement, *adv.* Cách ngay thật.

Sincérité, *f.* Lòng thật thà, sự thật tình.

Sinciput, *m.* Đỉnh đầu, trán.

Sindon, *m.* Khăn liệm xác Đức Chúa Giêgiu. Thứ chồi tụi.

Sinécure, *f.* Về chức ăn bổng khá lớn mà làm việc ít.

Singe, *m.* Con khỉ. *Grand—*, Khỉ đột. || *Au fig.—*, Kẻ hay nhái. Kẻ xấu mặt. *Pont de—*, Cầu làm dối, làm sơ sài. Cầu khỉ. *Monnaie de—*, Mắc nợ không muốn trả, nói thế kia thế nọ mà thôi.

Singer, *a.* Nhái, bắt chước. làm bộ khỉ. — *la noblesse*, Làm bộ sang.

Singerie, *f.* Bộ tịch khỉ, sự làm bộ tịch, sự làm bộ khỉ.

Singeur, euse, *s.* Kẻ làm bộ tịch, kẻ hay bắt chước.

Singulariser, *a.* Làm cho ra phân biệt. || Se singulariser, *r.* Ăn ở kì cục, ăn ở dị lạ (cho người coi).

Singularité, *f.* Dấu riêng. Tính lạ, việc kì cục. Sự lập dị. *Éviter les singularités*, Đừng có ăn ở kì cục.

Singulier, ière, *adj.* Riêng, một mình. Lạ, ít có. Kì cục, hì hợm. *Nombre—*, Số một, phần ít. *Mérite—*, Công nghiệp phi thường. || *—, s. m.* Số một.

Singulièrement, *adv.* Cách riêng, cách kì cục. Nhứt là. Lắm. *On se trompe—*, Thiên hạ lầm lắm. *S'habiller—*, Ăn mặc kỳ cục.

Sinistre, *adj.* et *s.* Dữ dằn, khốn nạn. Sự tai họa, họa tai. Hệ. *Aspect—*, Bộ ghê gớm. *Évaluer un—*, Tính coi tai nạn đã làm hư hại bao nhiêu.

Sinistré, ée, *adj.* Bị tai họa.

Sinologue, *m.* Kẻ thông chữ nho (tàu).

Sinon, *conj.* Bằng không, không thì. *Reculez, — je frappe*, Lui đi, bằng không, tôi đánh.

Sinueux, euse, *adj.* Quanh quẹo (co). Có khúc có dẫn.

Sinuosité, *f.* Khúc quanh co, vòng quanh. Sự quanh quẹo.

Google

Siphon, *m.* Ống sang đồ nước, ống trầm. Máy thụt nước trong ve ra. || —, Rồng lấy nước.

Sire, *m.* Đức bệ hạ, đức ông, ông. (Tiếng tôn xưng vua). || *Pauvre*—, Người bất tài vô danh.

Sirène, *f.* Giống quái mình nửa là nữ nhơn nửa là cá. Ống để theo xe, theo tàu, thả hơi vô trong nó kêu lớn tiếng. || *Au fig.*—, Kẻ hát lèo lá.

Siroco, *m.* Gió nồm nóng lắm.

Sirop, *m.* Nước đường có chế nước thơm.

Siroter, *a.* et *n.* Uống nhắp nhắp. Uống chấm chút.

Sirupeux, euse, *adj.* Sệt như đường (như mật).

Sis, sise, *adj.* Ở tại, tọa lạc.

Sismique *ou* **Séismique,** *adj.* Thuộc về sự đất động.

Sistre, *m.* Thứ ngũ âm dân Êgyptô dùng.

Site, *m.* Cảnh, kiểng. Phong cảnh, địa thế. — *charmant,* Quang kiểng.

Sitôt, *adv.* Tức thì, liền. Mau vậy. — *dit* — *fait,* Vừa nói vừa làm. || — QUE, *conj.* Vừa khi.

Situation, *f.* Địa thế. Thế, phương thế. Bổn phận, chính việc. — *pénible,* Thế ngặt. — *intéressante,* (Nói về đờn bà) có thai.

Situé, ée, *adj.* Ở tại, tọa lạc. *Maison bien située,* Nhà ở nơi tốt quá.

Situer, *a.* Đặt, để. Ở tại.

Six, *adj. num.* Sáu, lục. *Charles six,* Vua Carôlô thứ sáu. || —, *s. m.* Số sáu. *Le — du mois,* Ngày mồng sáu.

Sixième, *adj. num. ord.* Thứ sáu, đệ lục. || —, *s. m. Un*—, Một phần trong sáu (góc sáu). || —, *s. f. La*—, Lớp sáu.

Sixièmement, *adv.* Thứ sáu, sáu là.

Sixte, *f.* Khoản cách nhau sáu dấu hát.

Skating, *m.* Giày có bánh xe chạy chơi trên sàn. Chỗ (nơi) có lập sàn để mang giày có bánh xe mà chạy chơi.

Ski, *m.* Thứ giày bằng miếng ván dài quớt mũi có quai da để mang chạy trên tuyết.

Skier *ou* **Skieur,** *m.* Kẻ mang giày *Ski.*

Smalah, *f.* Quân hầu cận vua. || *Au fig.* —, Nội nhà hết. Những kẻ theo ai.

Smilax, *m.* Cây điền bá. Bìm bìm. Hắc sửu.

Smoking, *m.* Áo riêng mặc theo cuộc lễ. Sắc phục.

Snobisme, *m.* Sự nhặt phép theo thì theo tục.

Sobre, *adj.* Tiết kiệm, kiêng cữ, tiết kiệm trong

Digitized by Google

sự ăn uống, giữ mực vừa phải. *Mener une vie—*, Ăn ở tiết kiệm.

Sobrement, *adv.* Cách tiết kiệm, vừa phải.

Sobriété, *f.* Sự tiết kiệm, sự ở vừa phải. Sự tiết hạnh. *User des plaisirs avec—*, Dùng sự sung sướng vừa phải.

Sobriquet, *m.* Tên đặt thêm mà nhạo. Tên riêng.

Soc, *m.* Lưỡi cày, vè cày.

Sociabilité, *f.* Sự kết nghĩa cùng nhau. Họ lương bằng, sự xử ngài với nhau. Niềm thiên hạ chịu nhau mà ở đời.

Sociable, *adj.* Hay hiệp với nhau. Dễ ở, dễ làm quen, hay thù tạc.

Social, le, *adj.* Thuộc về bậu bạn, về phe, về hội... về phường, vận. *Raison sociale,* Hiệu nhà hàng (hội).

Socialement, *adv.* Cách hòa nhã như bạn tác. Theo luật họ lương bằng.

Socialisme, *m.* Phe muốn chung mọi sự, chia chát đồng đều.

Sociétaire, *adj.* et *s.* Người trong hội. Người công xi, người có phần hùn.

Société, *f.* Hội, phường. Bọn, phe. Sự ở chung với nhau. Công xi (ti). *Fonder une —*, Lập hội. *— des Missions Étrangères,* Hội dòng sai. *Vivre en—*, Ở chung với nhau. *La haute —*, Hàng giàu có sang trọng.

Socle, *m.* Chơn cột, đá táng, táng cột, viên táng.

Socque, *m.* Giày guốc, dép.

Soda *ou* **Soda-water,** *m.* Nước uống có thanh diêm.

Sodomie, *m.* Vĩ gian.

Sœur, *f. (ainée)* Chị, *(cadette)* em gái, chị em. *L'elle-sœur,* Chị (em) chồng, chị (em) dâu. *— de lait,* Chị em một vú nuôi. || *—,* Bà phước, dì phước.

Sofa *ou* **Sopha,** *m.* Ghế dài (ghế nằm) có chỗ dựa và lót nệm.

Soi, *pron. pers.* Mình, tự kỉ. *Chez—*, Ở nhà mình. *Avoir son chez—*, Có nhà riêng. *Revenir à—*, Tỉnh hồn lại. *Rentrer en — même,* Nghĩ lại trong mình.

Soi-disant, *adj. invar.* Gọi là, tiếng là, rằng.

Soie, *f.* Lụa, tơ, luốt sạn. *Habit de—*, Áo lụa. *— de Chine,* Hàng tàu. || *Au fig. Habillé de—*, Heo.

Soierie, *f.* Lụa hàng, tơ lụa. Chỗ làm hàng lụa.

Soif, *f.* Sự khát nước. *Avoir —*, Khát nước. || *Au fig.—*, Sự khát khao, sự ham hố, sự ước ao lắm. *La — de l'or,* Sự ham hố vàng. *Boire à sa—*, Uống đã thèm.

Soigner, *a.* Gìn giữ, lo

Digitized by Google

lắng, coi sóc. — *les malades*, Dưỡng (lo cho, nuôi) bịnh. || SE SOIGNER, *r.* Lo cho mình. Độ (dưỡng) thân.

Soigneusement, *adv.* Cách cẩn thận, kỉ cang.

Soigneux, euse, *adj.* Hay lo, kỉ cang, ân cần, cẩn mẫn. *Il est — de sa réputation*, Lo giữ tiếng tốt mình lắm.

Soin, *m.* Sự lo lắng, sự ân cần. *Prendre — de*, Giữ. *Avoir — de*, Lo cho, lo lắng. *Avec —*, Kỉ cang.

Soir, *m.* Chiều, buổi (xế) chiều, chiều tối. *À ce —*, Đề tối. || *Au fig. Le — de la vie*, Tuổi già, trở về già.

Soirée, *f.* Buổi chiều, chiều tối (hôm). (Kể từ xế cho tới khi đi ngủ). || —, Cuộc ăn chơi hát xướng ban đêm.

Soit, *conj.* Hoặc là, hay là. Giả như, dầu mà, cũng vậy, cũng nên. — *l'un, — l'autre*, Hoặc người nầy, hoặc người kia. || TANT SOIT PEU, *loc. adv.* Ít lắm.

Soixantaine, *f.* Sáu chục, độ sáu chục. *La —*, Sáu chục tuổi.

Soixante, *adj. num.* Sáu mươi, lục thập. *Soixante-dix*, Bảy mươi.

Soixantième, *adv.* Thứ sáu mươi.

Soja, *m.* Đậu nành.

Sol, *m.* Đất, thổ. — *fertile*, Đất tốt. — *natal*, Quê hương, bản thổ. || —, Dấu hát. *Clé de —*, Khoá *sol*.

Solaire, *adj.* Thuộc về mặt trời. *Cadran —*, Trắc ảnh. *Rayon —*, Yến sáng mặt trời.

Solanées, *f. pl.* Các thứ khoai củ.

Solbature, *f.* Bịnh ngựa hư vó.

Soldat, *m.* Lính, tên lính, lính tráng, binh lính. Sơn đá. || — *du Christ*, Bổn đạo.

Soldatesque, *f.* Quân lính không giữ luật phép. Bọn lính bất trị. || —, *adj.* Thuộc về lính bất trị.

Solde, *f.* Bổng lộc, tiền công, tiền tháng, tiền lương. *Il est à ma —*, Tôi mướn nó. — *mensuelle*, Nguyệt bổng. Tiền tháng.

Solde, *m.* (— *de compte*), Tiền còn thiếu lại, tiền trả chưa hết. Đồ bán sụt giá.

Solder, *a.* Phát lương (tiền). Trả nợ, trả ráo nợ. Bán sụt giá.

Sole, *f.* Cá lưỡi trâu, cá lờn bơn. Lòng bàn chơn ngựa.

Solécisme, *m.* Tiếng dùng (nói) sái luật mẹo dạy.

Soleil, *m.* Mặt trời, mặt nhựt. Vầng ô (*en poésie*), Cái hào quang để Mình Thánh Chúa. Thứ pháo bông đốt xây tròn. Thứ

Digitized by Google

hoa quì. || *Coup de —*, Trứng thử, trứng nắng. || *Au fig. Adorer le — levant*, Bợ đỡ dua nịnh kẻ mới lên quờn. *Piquer un —*, Đỏ mặt bỡi mất cở. *Avoir des biens au —*, Có điền viên.

Solennel, elle, *adj.* Trọng thể, lớn, cả. *Fête solennelle*, Lễ cả. *Air —*, Bộ oai nghi.

Solennellement, *adv.* Cách trọng thể.

Solenniser, *a.* Làm (lễ) trọng thể và làm hằng năm.

Solennité, *f.* Sự trọng thể, lễ cả.

Solfège, *m.* Sự tập hát dấu. Sách góp bài tập dấu đờn ca xướng hát.

Solfier, *a.* Hát dấu.

Solidaire, *adj.* Đồng đứng bảo lãnh. Bảo lãnh kẻ khác. *Le mari est — des actes de sa femme*, Người chồng bảo lãnh những việc của vợ làm.

Solidairement, *adv.* Đồng ưng (chịu) lãnh.

Solidariser, *a.* Chịu (ưng) lãnh việc cho kẻ khác. || SE SOLIDARISER, *r.* Hiệp nhau mà bảo lãnh việc.

Solidarité, *f.* Sự đồng đứng bảo lãnh. Sự biết binh nhau, hiệp nhau, sự hùa.

Solide, *adj.* Chắc, bền, vững bền, kiên cố. Đặc đông đặc, ra cứng.

Solidement, *adv.* Cách chắc chắn, kiên cố.

Solidification, *f.* Sự làm cho ra đặc lại, làm cho ra cứng.

Solidité, *f.* Sự bền chặc, sự vững bền, sự kiên cố.

Soliloque, *m.* Sự (lời) nói khó một mình.

Soliste, *s.* Kẻ hát một mình. Kẻ chơi đờn một mình.

Solitaire, *adj.* et *s.* Vắng vẻ, thanh vắng, tịch mạc, ở riêng một mình, ẩn sĩ. || *Ver solitaire*, Con sên. || —, *m.* Heo rừng già to.

Solitairement, *adv.* Cách vắng vẻ, tịch mạc.

Solitude, *f.* Nơi vắng vẻ, nơi tịch mạc. Sự ẩn dật, sự ở một mình. *Vivre dans la —*, Ở tịch mạc, tu hành.

Solive, *f.* Cây đà, cây xà ngang.

Soliveau, *m.* Cây đà nhỏ.

Sollicitation, *f.* Sự nài xin, sự xin cho được.

Solliciter, *a.* Xin, nài xin, khẩn, khấn. Xúi, xui giục, thối thúc. — *un emploi*, Xin cho được chỗ làm.

Solliciteur, euse, *s.* Kẻ nài xin, ke xin xo, kẻ xin cho đặng.

Sollicitude, *f.* Sự lo lắng. Sự lo sợ. — *maternelle*, lòng mẹ lo lắng cho con.

Solo, *m.* Câu hát có một người hát mà thôi. Kẻ hát (kéo, đánh đờn) một mình.

Digitized by Google

Solstice, *m.* — *d'été,* Hạ chí — *d'hiver,* Đông chí.

Solubilité, *f.* Sự chảy (tan) ra được.

Soluble, *adj.* Hay tan ra, dễ chảy, dễ ra lỏng. Có lẽ giải được. *Le sel est — dans l'eau,* Muối vô nước thì tan ra.

Solution, *f.* Sự giải (nghĩa), sự mở ra. Sự chảy ra, tiêu (tan) ra. Câu kết. || — *de continuité,* Sự mất liền lối.

Solutionner, *a.* Giải nghĩa, tính xong. — *une question,* Tính xong việc.

Solvabilité, *f.* Sự có thế trả (nợ) nổi.

Solvable, *adj.* Trả được, có tiền mà trả.

Sombre, *adj.* Mờ mờ, tối tăm ủ dợp, sầm. *Couleur —,* Màu sầm (sậm). || *Au fig.* —, Ưu phiền, khó mặt, rầu rĩ. Đáng sợ. *Visage —,* Mặt rầu rĩ.

Sombrer, *n.* Chìm, đắm xuống. *Navire qui sombre,* Tàu chìm. || *Au fig. Fortune qui sombre,* Mất hết gia tài.

Sommaire, *adj.* Tắt, rút lại, tóm lại. || —, *s. m.* Sự (đều) tóm lại, tổng lược.

Sommairement, *adv.* Cách tắt, sơ lược, sảo qua.

Sommation, *f.* Sự lấy phép quan mà truyền. Lịnh truyền, sự đòi, tờ đòi. Sự lính chận.

Somme, *f.* Số cọng lại. Ngữ (mớ) tiền bạc. || *Au fig.* —, Hết thảy, sự chung lại. || En —, — toute, *loc. adv.* Sau hết, tóm lại.

Somme, *f.* Gáng nặng. *Bête de —,* Loài vật để chở đồ nặng. || *Au fig.* —, Người mắc nhiều việc nặng nề.

Somme, *m.* Giấc ngủ, một giấc.

Sommeil, *m.* Sự ngủ, giấc ngủ. *Avoir —,* Buồn ngủ. — *de plomb,* Ngủ mê mang. || *Au fig. Le sommeil éternel,* Sự chết. *Le — de la nature,* Mùa đông.

Sommeiller, *n.* Ngủ, ngủ gục.

Sommelier, ière, *s.* Kẻ coi việc chén bát, đồ ăn uống.

Sommer, *a.* Đòi, bắt đến, thúc. — *une place,* Bắt thành phải đầu.

Sommet, *m.* Đỉnh, đảnh, đầu. Ngọn. Chót vót. — *d'une montagne,* Đỉnh (chót) núi. || *Au fig.* —, Trên hết, cao hơn hết. *Le — des grandeurs,* Tột phẩm sang trọng.

Sommier, *m.* Loài vật (ngựa) chở đồ, kéo xe. Nệm có ruột gà. Thùng chứa hơi gió đờn. Đá góc chịu đỡ bầu trần. || —, Sổ biên tiền bạc thâu vô.

Sommité, *f.* Phần trên hết,

Digitized by Google

chót, ngọn, đỉnh. || *Au fig.* —, Kẻ cả, kẻ sang trọng. *Les sommités de la science,* Những hàng rất đỗi thông thái.

Somnambule, *s.* et *adj.* Kẻ mớ đang khi ngủ, kẻ vụt đi (hay là làm sự gì) đang khi ngủ mê.

Somnambulisme, *m.* Sự ngủ, sự mê mà nói, đi, làm... đang khi ngủ.

Somnifère, *adj.* Hay làm cho buồn ngủ. *Lecture —,* Sự đọc sách hay buồn ngủ.

Somnolence, *f.* Sự buồn ngủ, sự mơ màng, sự mê.

Somnolent, te, *adj.* Mơ màng.

Somnoler, *n.* Ngủ mơ màng.

Somptueusement, *adv.* Cách xài phí quá, cách trọng thể.

Somptueux, euse, *adj.* Xài phí, tổn phí. Trọng thể. sang trọng.

Somptuosité, *f.* Sự xa xỉ quá.

Son, sa, ses, *adj. poss.* Của nó, của mình.

Son, *m.* Tiếng kêu, tiếng. Giọng hát. — *aigu,* Tiếng lảnh lót. *Le — d'une cloche,* Tiếng chuông kêu. || —, Cám, tấm.

Sondage, *m.* Sự dò.

Sonde, *f.* Trái dò, hòn dò. Cây nhọn để đâm vô bao đò mà dò coi. Đồ để dò xét vít, ống để rút mủ (nước) trong mình. Đồ để dò đất.

Sonder, *a.* Dò, dò nước (đất). || *Au fig.* —, Dò ý, dọ lòng. — *quelqu'un,* Dọ lòng người nào.

Sondeur, *m.* Kẻ dò, kẻ bỏ trái dò.

Songe, *m.* Chiêm bao. Mộng huyễn. || *Au fig.* —, Sự dối trá như giấc chiêm bao, sự mị mộng.

Songer, *n.* Chiêm bao. || *Au fig.* —, Lo, tính, tưởng. — *à soi,* Lo thân mình. — *à partir,* Tính về.

Songeur, euse, *s.* et *adj.* Kẻ hay chiêm bao. Kẻ hay lo (tính), tưởng mình mông.

Sonnaille, *f.* Chuông nhỏ, lục lạc đeo cổ loài vật.

Sonnant, te, *adj.* Hay kêu ra tiếng. *À sept heures sonnantes,* Đúng bảy giờ gõ (đổ). *Espèces sonnantes,* Thật tiền, thật vàng (bạc). Bạc đồng.

Sonné, ée, *adj.* Gõ (đổ), đánh rồi. *Il est midi —,* Đã đổ (đánh) mười hai giờ rồi. || —, Đủ, trọn. *Il a soixante ans sonnés,* Người đã sáu mươi tuổi trọn.

Sonner, *n.* Kêu, ra tiếng. *Les cloches sonnent,* Chuông kêu (rung). — *du clairon,*

Digitized by Google

Thổi kèn. || —, *v. a.* Đánh, dực, rung, làm cho kêu ra tiếng. *Sonner une cloche*, Rung (giựt) chuông. — *des piastres*, Giằn bạc.

Sonnerie, *f.* Tiếng chuông kêu, sự đánh (rung) chuông. Máy đánh chuông đồng hồ. Một hiệp thổi kèn. — *électrique*, Máy điền khí để đồ chuông kêu.

Sonnet, *m.* Văn thơ thập tứ huyệt.

Sonnette, *f.* Chuông nhỏ, lạc. Sường treo cái vồ (chày) dộng cừ.

Sonneur, *m.* Người đánh (giựt) chuông.

Sonore, *adj.* Hay kêu, vang dầy, rổng tiếng. *Voix* —, Tiếng rôm. *Maison*—, Nhà hay dội tiếng.

Sonorité, *f.* Sự tiếng vang lừng, sự hay kêu.

Sophisme, *m.* Lẽ dối trá, lẽ vạy.

Sophistiquer, *n.* Luận lẽ dối trá. || —, *v. a.* Pha, chế, làm dối trá, giả.

Sophora, *m.* Cây hoè.

Soporatif, ive, *ou* **sopreux, euse,** *adj.* Làm cho ngủ. || —, *s. m. Un soporatif*, Thuốc làm cho ngủ.

Soporifique *ou* **Soporifère,** *adj.* et *s.* Hay làm cho buồn ngủ, bắt buồn ngủ. || *Au fig.*—, Hay sinh buồn, nhàm. *Lecture*—, Đọc sách làm cho buồn ngủ.

Sopramo, *m.* Có tiếng sắc (cao hơn) như trẻ con, như tiếng đờn bà.

Sorbe, *f.* Trái cừ đàng.

Sorbet, *m.* Thứ bánh tráng miệng làm bằng nước thơm và ngọt có bỏ trứng gà và sữa bò trộn với nước đá cho ra đặc đặc và lạnh.

Sorbier, *m.* Cây cừ đàng.

Sorbonne, *f.* Tên trường Quốc-tử giám tại Paris.

Sorcellerie, *f.* Phép phù thủy, pháp môn. Phép thuật. Nghề thầy pháp.

Sorcier, ière, *s.* Thầy pháp, thầy phù thủy, thầy bói, thầy ngải. Bà cốt.

Sordide, *adj.* Dơ dáy, nhớp nhúa, xấu xa, gớm ghiếc. *Avarice*—, Sự hà tiện quá lẽ.

Sordidement, *adv.* Cách nhớp nhúa, xấu xa, gớm ghiếc.

Sorgho, *m.* Thứ lúa mạch bên phương *Afrique*. Cây bo bo. Cao lương, điềm thủy tử.

Sornette, *f.* Lời nói thầm, sự nói tam láp.

Sort, *m.* Số, số phận, số mạng, căn kiếp. Thì vận. Sự may rủi, sự bắt thăm. Bùa chú, ngải. *Plaindre son*—, Tủi phận, tủi thăm.

Digitized by Google

Tirer au—, Bắt thăm. *Heureux—*, Vận may, số đỏ, vận hên. *Jeter un — sur...* Bỏ bùa, bỏ ngải.

Sortable, *adj.* Xứng hạp, vừa, đối nhau.

Sortant, te, *adj.* et *s.* Ra, măn kỳ. *Député—*, Thần sĩ mới măn.

Sorte, *f.* Thứ, giống. Cách thế, phương thế. || DE — QUE, EN — QUE, *loc. conj.* Cho nên. Cách nào cho được. Như vậy thì...

Sortie, *f.* Sự ra, sự đi, sự trầy đi. Ngả ra. Sự bãi trường. Sự xông vào đánh. Sự quở trách. Sự xuất cảng. *Par ici la—*, Đi ra ngõ nầy. *Droit de—*, Thuế xuất cảnh, cảng. — *du bureau*, Tan hầu. || À LA SORTIE DE, *loc. prép.* Vừa khi ra.

Sortilège, *m.* Sự ếm chú, bùa, phù phép, thuật pháp.

Sortir, *n.* Ra, xuất ra, đi ra, ra khỏi. Qua khỏi, lời ra, mọc ra. *D'où sortez-vous?* Ở đâu tới đây? — *de chez soi*, Đi khỏi. — *de prison*, Ra khỏi tù. *Il sort de Taberd*, Nó học trường Taberd. — *de l'hiver*, Qua khỏi mùa đông. — *de son caractère*, Làm ngoại cản khôn. Nổi giận. — *de la mémoire*, Quên lửng đi. || *Au fig.* —, Ra bởi, sinh ra bởi. Qua khỏi. *Impossible de s'en—*, Làm gì làm không khỏi bị.—*de la vie*, Tạ thế, qua đời. || SORTIR, *v. a.* Đem (kéo) ra. — *un cheval*, Bắt ngựa ra. — *les élèves*, Đưa học trò đi dạo. || AU SORTIR DE, *loc. prép.* Vừa khi ra, mới ra, vừa rồi. — *de l'enfance*, Hồi mới lớn lên, tới tuổi khôn.

Sot, sotte, *adj.* Dại, khờ dại. Lơ láo. *Sotte affaire*, Việc bá láp, bá lếu.

Sot-l'y-laisse, *m.* Miếng thịt ở nơi đuôi gà. Thịt ở tại phao câu gà.

Sottement, *adv.* Cách dại dột. Vơ váo, tầm vinh. *Parler—*, Nói quàng.

Sottise, *f.* Sự dại dột, lời dại, việc phi lý, lời vô phép. Lời mắng nhiếc. *Dire des sottises à qqn*, Mắng nhiếc người nào. *Faire la — de...*, Làm nhăng.

Sou, *m.* Đồng tiền, đồng *sou* (xu). *N'avoir pas le—*, Không có một đồng. Lưng túc. *Deux sous*, Một tiền xu. || —PAR—, *loc. adv.* Từ đồng.

Soubassement, *m.* Nền, nền nhà. Chơn móng tường. Điềm giường.

Soubresaut, *m.* Sự nhảy bậy. *Faire un—*, Vùng nhảy. Giũng mình.

Soubrette, *f.* Con đòi.

Souche, *f.* Gốc, gốc cây

Digitized by Google

cối. || *Au fig.*—, Dòng dõi, tông tộc. Đứa ngu độn, khờ dại. Ống để cặm đèn. *Carnet à*—, Thứ sổ bỗ có xé lá nào còn có miếng giấy giữ lại làm bồn.

Souchet, *m.* Củ gấu.

Souci, *m.* Sự lo, sự âu lo, sự lo lắng, sự tư lự. *Sans* —, Không lo, vô lự. || —, Thại thảo hoa, dã cúc hoa.

Soucier, (Se) *r.* Lo, lo lắng, lo sợ, âu lo. Nức nào trong lòng.

Soucieux, euse, *adj.* Hay lo, áy náy. *Air*—, Bộ hay lo, bộ áy náy.

Soucoupe, *f.* Dĩa lót dưới chén trà.

Soudage, *m.* Sự hàn.

Soudain, ne, *adj.* Bất thình linh, bất tử, bỗng chúc. || —, *adv.* Tức thì liền. *Partir*—, Đi liền bây giờ.

Soudainement *adv.* Bất tử, bất thình linh. Bỗng chúc.

Soudaineté, *f.* Sự thình linh.

Soudard, *m.* Linh lão (tiếng khinh).

Soude, *f.* Thanh diêm.

Souder, *a.* Hàn, hàn lại, gắn lại. || Se souder, *r.* Dính lại, liền lại với nhau.

Soudeur, euse, *s.* Thợ hàn.

Soudoir, *m.* Mỏ hàn.

Soudoyer, *a.* Thuê, mướn thuê.—*des assassins*, Mướn thích khách.

Soudure, *f.* Sự hàn lại, đường hàn, chỉ hàn.

Soue, *f.* Chuồng heo.

Soufflage, *m.* Nghề (việc) thổi pha ly (thủy tinh).

Souffle, *m.* Hơi, hơi thở, sự thổi. *Écouter le — d'un malade*, Nghe bịnh thở làm sao. *Le — des vents*, Hơi gió thổi. || *Au fig. Le — du génie*, Sự thần tiên soi sáng. *Le —de la fortune*, Sự được thuận buồm xuôi gió.

Souffler, *n.* Thở, thở dốc. Thổi. Thổi bễ. *Ce bœuf souffle beaucoup*, Bò nầy thở dốc. || —, *v. a.* Thổi, thổi hơi. — *la chandelle*, Thổi (tắt) đèn. — *l'orgue*, Đạp, thụt (hơi) đờn. — *le chaud et le froid*, Khi chê khi khen cũng một đều đó. || *Au fig.*—, Xui giục. — *la discorde*, Xúi rầy. *Il n'ose* —*mot*, Nó không dám nói. — *à l'oreille*, Nói nhỏ, rỉ tai.

Soufflerie, *f.* Đồ để cho bọc hơi (gió) như = ống bễ, bao gió đờn...

Soufflet, *m.* Ống bễ. Mui xe xếp. Đồ xếp vô mở ra được. *Valise à*—, Rương, túi (da) xếp (đặng). || —, Cái vả mặt, bạt tai. Sự sỉ nhục. *Donner un*—, Vả mặt.

Souffleter, *a.* Vả mặt, bạt tai.

Souffleur, *m.* Kẻ xuýt,

Digitized by Google

Souffleur, euse, *s.* Kẻ thổi pha ly. Chú nhưng, kẻ làm nhưng (hát bội). Kẻ thụt hơi đờn. Kẻ thở hào hển, kẻ đuối hơi thở.

Souffrance, *f.* Sự đau đớn, sự cực khổ, sự cực lòng. || *Au fig. En—*, Ngưng lại. *Colis—*, Thùng đồ để tại nhà giấy không ai vô nhận. *Commerce en—*, Buôn bán ế.

Souffrant, te, *adj.* Đau đớn, ề mình, cảm. Chịu cực. Hay nhịn. *Être—*, Đau ốm. || *Église souffrante*, Các đẳng linh hồn trong lửa luyện tội.

Souffre-douleur, *m.* Kẻ chịu người ta hành xắc. Kẻ bị người ta chê cười.

Souffreteux, euse, *adj.* Khó khăn, cùng cực. Đau ốm, khó ở.

Souffrir, *a. et n.* Nhịn, nhịn nhục, chịu. Đau đớn, cực khổ. Để cho.—*la faim*, Nhịn đói. *Je souffre de le voir partir*, Tôi thấy nó đi tôi buồn lắm. *Cela ne souffre pas de retard*, Cái đó để lâu không đặng. *Le commerce souffre*, Buôn bán ế.

Soufrage, *m.* Sự nhúng sinh đầu cây quẹt. Sự xông hơi sinh cho đỏ...

Soufre, *m.* Sinh. Lưu hoàng. *Fleur de—*, Lưu hoàng phấn.

Soufrer, *a.* Nhúng (chưng) sinh. Bỏ (tẩm) sinh, xông mùi sinh. — *des allumettes*, Chấm sinh đầu cây quẹt. — *un tonneau*, Xông mùi sinh thùng rượu.

Souhait, *m.* Sự (lời) chúc. Sự ước mong. *Souhaits de bonne année*, Chúc mừng năm mới. || À SOUHAIT, *loc. adv.* Mặc ý, đắc ý.

Souhaitable, *adj.* Nên ước ao, đáng chúc. *Ce n'est pas—*, Không đáng chúc cho ai.

Souhaiter, *a.* Chúc, ước cho. Ước ao, trông ước.— *le bonjour*, Chào mừng.

Souille, *f.* Vũng heo nằm.

Souiller, *a.* Làm cho dơ, làm vấy dơ, vấy vá, làm ố. || *Au fig.* — *sa reputation*, Làm ố (hư) danh.

Souillon, *s.* Kẻ ở dơ dáy. Đầy tớ làm chuyện hèn.

Souillure, *f.* Sự dơ dáy, bợn nhơ, gỉ giớm. || *Au fig.*—, Tội, vít tội, nết xấu. Sự làm ố danh.

Souimanga, *m.* Chim hút mật.

Soûl, e, *adj.* Đủ no, no nê, no cành. Say, say sưa, say sực sừ. || —, *s. m.* Đủ no, mặc sức. *Il en a son soûl*, Nó đủ no.

Soulagement, *m.* Sự nhẹ bớt, sự đỡ bớt.

Soulager, *a.* Làm cho nhẹ bớt. Đỡ, giúp đỡ, an ủi.— *les pauvres*, Giúp kẻ nghèo

Digitized by Google

khó. || *Au fig.* — *la montre de qqn*, Ăn cắp đồng hồ của ai. || SE —, *r.* Đi tiêu.

Soûlard, de, *s. et adj.* Kẻ hay say sưa.

Soûler, *a.* Làm cho say. Cho ăn uống no say.

Soulèvement, *m.* Sự nổi dậy, sự trào lên. — *de cœur*, Sự bợn dạ (muốn mửa). || *Au fig.* —, Sự dấy loạn, sự nổi loạn. — *général*, Sự loạn cả xứ.

Soulever, *a.* Nổi lên, dở lên, nhắc lên. || *Au fig.* —, Xui giục. *Soulever le peuple*, Giục dân dấy loạn. — *le dégoût*, Làm cho ai gớm ghiếc. || SE SOULEVER, *r.* Dở mình. || *Au fig.* —, Dấy loạn, làm loạn.

Soulier, *m.* Giày, chiếc giày. *Paire de souliers*, Đôi giày. || *Au fig.* —, *N'avoir pas de souliers*, Phải túng ngặt lắm.

Soulignement, *m.* Sự gạch đàng ngang ở dưới.

Souligner, *a.* Gạch đàng ngang dưới hàng chữ. || *Au fig.* —, Nói gằn tiếng cho hiểu rõ ý.

Soumettre, *a.* Bắt phục, bắt chịu phép. — *ses passions*, Bắt, ép tình xác thịt. || SE SOUMETTRE, *r.* Hàng đầu, suy phục, vâng phục, lại hàng.

Soumis, se, *adj.* Chịu luỵ, vâng phục. *Air* —, Bộ khép nép. *Fille soumise*, Con điếm (có giấy phép).

Soumission, *f.* Sự vâng lời chịu luỵ, sự lại hàng. Đơn xin đấu giá. *Faire sa* —, Suy phục, đầu thú.

Soumissionnaire, *m.* Kẻ đứng đấu giá chịu lãnh việc gì.

Soumissionner, *a.* Đấu giá mà lãnh việc gì, chịu việc gì. Chịu mối.

Soupape, *f.* Cái nắp bằng dở lên đậy lại tùy khi. — *de sûreté*, Nắp bửng máy hơi để khi đầy hơi thì tự nhiên nó mở tháo hơi bớt cho khỏi nổ máy.

Soupçon, *m.* Sự nghi ngờ, sự hồ nghi. *À l'abri de tout* —, Không ai dám hồ nghi. || —, Một chút xíu. *Un — de vin*, Chút rượu.

Soupçonnable, *adj.* Có lẽ hồ nghi, đáng hồ nghi.

Soupçonner, *a.* Nghi, nghi ngờ, hồ nghi, nghi ngờ. *Je le soupçonne beaucoup*, Tôi nghi cho nó lắm.

Soupçonneux, euse, *adj.* Hay nghi ngờ, đa nghi.

Soupe, *f.* Cháo, canh. Nước bung có bỏ bánh. *Marchand de* —, Hàng gánh. || *Au fig.* *Trempé comme une* —, Ướt dầm dề.

Soupente, *f.* Dây da treo mình xe. Cái gác nhỏ để đồ vật.

Digitized by Google

Souper *ou* **Soupé**, *m.* Bữa ăn (cơm) tối. Đồ ăn bữa tối.

Souper, *n.* Ăn bữa (cơm) tối. || *Au fig. J'en ai soupé*, Tôi đã thèm.

Soupeser, *a.* Nhắc (xách) coi nặng nhẹ.

Soupier, ière, *adj.* Kẻ thèm cháo. Kẻ ưa ăn cháo, xúp.

Soupière, *f.* Bình đựng nước bung, bình xúp.

Soupir, *m.* Tiếng thở dài, thở ra. Hơi. Dấu nghỉ lấy hơi (hát). *Rendre le dernier* —, Tắt hơi.

Soupirail, *m.* Lỗ hơi, lỗ thông hơi.

Soupirer, *a.* et *n.* Thở ra. Than thở, than van. Mơ ước. — *de douleur*, Than thở, than van. — *après une place*, Ước ao chức quờn.

Souple, *adj.* Mềm mại, dễ uốn, dịu, giẻo. || *Au fig.*—, Dễ dạy, dễ biểu, hay chịu lụy. *Être — comme un gant*, Chịu lòn quá.

Souplement, *adv.* Cách mềm mại, dịu dàng.

Souplesse, *f.* Sự mềm mại, sự dịu, sự êm, sự dễ uốn. Sự nhẹ nhàng.

Source, *f.* Suối, ngọn nguồn, mạch nước. || *Au fig.* —, Nguồn cơn, căn nguyên, cội rễ. *L'oisiveté est la — de tous les vices*, Sự ở nhưng là cội rễ những thói xấu. *Savoir de bonne* —, Có chứng chắc.

Sourcil, *m.* Lông mày (mi), chang mày. || *Froncer le* —, Châu mày, nhăn mày (không bằng lòng).

Sourciller, *n.* Châu mày, nhíu mặt. *Sans* —, Bằng tịnh.

Sourd, de, *adj.* Điếc, điếc tai. *Faire la sourde oreille*, Nghiêng tai giả điếc, làm ngơ. || *Au fig.*—, Cứng lòng. — *à la pitié*, Chẳng biết thương. Không có lòng thương. *Voix sourde*, Tiếng không rõm. *Bruit* —, Tiếng nghe không rõ. *Douleur sourde*, Đau nhẹ nhẹ, dễ chịu. *Crier comme un* —, La lối om sòm.

Sourdement, *adv.* Cách điếc lác. Cách ngầm (lén). Rầm rầm.

Sourdine, *f.* Cái chốt khóa (làm cho kèn, đờn dịu tiếng). || À LA —, EN —, *loc. adv.* Cách kín, cách trộm.

Sourd-muet, Sourde-muette, *s.* Kẻ điếc và câm. Kẻ điếc câm..

Sourdre, *n.* Nhỉ ra, bắn ra, phun ra. *L'eau sourd du rocher*, Nước ở trong đá nhỉ ra.

Souriant, te, *adj.* Vui vẻ, mỉm cười. *Un visage* —, Mặt mũi vui vẻ.

Souriceau, *m.* Chuột con.

Digitized by Google

Souricier, *m.* Loài hay bắt, hay ăn chuột.

Sourlelère, *f.* Bẫy (rập) chuột. Nơi đã đặt dân hờ mà bắt quân trộm cướp.

Sourire, *n.* Mỉn cười, nực cười. Đẹp lòng, vừa ý. — *en soi-même,* Cười thầm. *Cette chose me sourit,* Thấy đều như vậy tôi mừng. || —, *m.* Sự mỉn cười.

Souris, *f.* Chuột, chuột lắt. — *blanche,* Chuột tàu.

Sournois, se, *adj.* et *s.* Kín lòng, cần tâm, kẻ giả dỏ, người hiểm.

Sournoisement, *adv.* Cách cần tâm, cách hiểm, cách nhẹm.

Sous, *prép.* Dưới, ở dưới, ở trong. Đang khi, đang đời... —*terre,* Ở trong đất. — *les yeux,* Ở trước mặt (mắt). — *le règne...* Đang đời... trị vì. — *peu,* Ít lâu nữa, chút nữa. — *les drapeaux,* Đi lính. —*clef,* Đóng khoá rồi.

Sous=là tiếng hay đặt trước tiếng khác chỉ là = Phó, phụ. Nửa, là nửa...

Sous-affermer, *a.* Cho mướn lại.

Sous-aide, *m.* Kẻ giúp.

Sous-chef, *m.* Phó, ông phó, tá nhì. —*de canton* Phó tổng.

Souscripteur, *m.* Kẻ kí (đứng) tên vô tờ. Kẻ chịu góp một phần tiền.

Souscription, *f.* Sự ký tên vào tờ. Sự chịu góp tiền mà mua... Tiền chịu góp lại. — *publique,* Quyên tiền giúp việc công.

Souscrire, *a.* et *n.* Ký tên vào dưới tờ, thủ ký. Chịu cho (góp tiền. Ưng chịu. — *à un arrangement,* Ưng chịu việc tự thuận vậy.

Sous-cutané, ée, *adj.* Ở trong da. *Injection sous-cutanée,* Chích thuốc ở dưới da.

Sous-diaconat, *m.* Chức tiểu phó, chức thầy năm.

Sous-diacre, *m.* Thầy tiểu phó, thầy năm chức.

Sous-directeur, trice, *s.* Phó cai, phó quản lý.

Sous-entendre, *a.* Hiểu ngầm, nói ngầm.

Sous-entendu, *m.* Điều (sự) hiểu ngầm.

Sous-entente, *f.* Điều quanh hiểu ngầm, sự ngầm. *Il y a là quelque* —, Có mưu ngầm chi đó.

Sous-fermier, ière, *s.* Kẻ mướn lại.

Sous-garde, *f.* Cái miếng sắt vòng ngoài giữ máy kéo cò súng.

Sous-intendant, *m.* Quan phó đốc vận.

Sous-lieutenant, *m.* Quan một khoanh.

Sous-locataire, *m.* Kẻ cho mướn lại, kẻ mướn lại.

Digitized by Google

Sous-louer, *a.* Cho mướn lại, mướn lại.

Sous-main, *m.* Tập có giấy chặm để lót dưới tay mà viết.

Sous-maître, Sous-maîtresse, *s.* Thầy giáo phụ, phụ (phó) chủ.

Sous-marin, ne, *adj.* Dưới biển. || —, *s. m.* Tàu lặn.

Sous-officier, *m.* Hàng quan đội.

Sous-ordre, *m.* Kẻ ở bực dưới kẻ khác. Kẻ tùy tùng kẻ khác. || En—, *loc. adv.* Ở bậc dưới, làm phó.

Sous-pied, *m.* Cái dải (dây) da nịt ống quần hay là nịt dưới giày.

Sous-préfecture *f.* Huyện. Dinh quan huyện.

Sous-préfet, *m.* Quan huyện. tri huyện.

Sous-seing, *m.* Tờ riêng. tư văn tự.

Soussigné, ée, *s.* et *adj.* Kẻ đứng tên (ký tên) sau nầy. Kẻ thủ ký. *Je — déclare...*, Tôi đã ký dưới nầy chiêu khai...

Sous-sol, *m.* Lớp đất ở dưới, dưới đất. Nơi đựng đồ, ở được làm dưới nền nhà.

Soustraction, *f.* Sự lấy (rút) ra. Phép trừ.

Soustraire, *a.* Lấy bớt, ăn bớt, xớ bớt. Trừ. || *Au fig.* —, Cất khỏi, cứu chữa. || Se soustraire, *r.* Lánh (tránh) khỏi. *Se — au châtiment*, Tránh khỏi phần phạt.

Sous-ventrière, *f.* Dây thắng đái.

Soutache, *f.* Ren, khoanh đường viền.

Soutane, *f.* Áo thâm dài, áo dòng thầy cả mặc. *Porter la —*, Làm thầy.

Soutanelle, *f.* Áo dài tới đầu gối mà thôi thầy cả mặc theo xứ. Áo dài trẻ mặc mà giúp lễ.

Soute, *f.* Khoang hầm trử đồ dưới tàu. *— aux poudres*, Khoang để thuốc súng.

Soutenable, *adj.* Chống lại được, chống nổi, chịu nổi.

Soutenance, *f.* Sự (lễ) chống chỏi nổi.

Soutènement, *m.* Sự chống chỏi. Cái đồ để chống đỡ. *Mur de —*, Vách đỡ đất.

Soutenеur, *m.* Kẻ binh vực, kẻ cứu giúp. Kẻ binh điếm.

Soutenir, *a.* Đỡ, chống đỡ. Binh vực. Quyết. Bồ sức. *Le lait soutient les forces*, Uống sữa thì khỏi yếu sức. *— ses parents*, Giúp đỡ cha mẹ. || *Au fig. Soutenir ses droits*, Binh lấy phép của mình. || Se soutenir, *r.* Đứng. Vịn lấy. Chống đỡ. *Se — avec un bâton*, Chống gậy.

Digitized by Google

Soutenu, ue, *adj.* Cầm một mực, cầm chừng. *Caractère—*, Tính kháng khăng một mực.

Souterrain, ne, *adj.* Ở dưới đất. *Chemin—*, Đàng đi dào dưới đất. || *—, s. m.* Hang hố dào dưới đất.

Soutien, *m.* Cái chống đỡ. || *Au fig. —*, Cái nương nhờ, nơi sở cậy. — *du trône,* Kẻ bảo giá hầu vua.

Soutirage, *m.* Sự sang (sớt) qua, sự lọc rượu.

Soutirer, *a.* Sang (sớt) qua thùng khác, (rượu, hay là đồ nước). || *Au fig.—*, Bòn, chấy. — *de l'argent à qqn,* Bòn tiền bạc của người nào.

Souvenance, *f.* Sự nhớ.

Souvenir, *m.* Sự nhớ lại. Dấu tích (để mà nhớ). Trí nhớ. *Garder un bon—*, Nhớ thì vui.

Souvenir, (Se), *r.* Nhớ, nhớ lại. — *du passé,* Nhớ khi xưa. *Il me souvient qu'alors...* Tôi nhớ khi đó...

Souvent, *adv.* Nhiều lần (khi), năng, ghe phen. — *malade,* Hay đau. *Peu—*, Ít, chẳng mấy khi.

Souverain, ne, *adj.* et *s.* Nhứt, cả, cao cả. Vua, hoàng đế, thượng phẩm. || *Remède—*, Thuốc thần hiệu. *Le — pontife,* (Giám mục cả) Đức Giáo tông.

Souverainement, *adv.* Cao cả, trên hết.

Souveraineté, *f.* Quyền phép cai trị. Quyền trên hết. Quốn vua, phép vua.

Soya *ou* **Soja,** *m.* Đậu nành.

Soyeux, euse, *adj.* Như lụa, mềm, êm như lụa.

Spacieusement, *adv.* Cách rộng rãi, khoảng khoát.

Spacieux, euse, *adj.* Rộng rãi, khoảng khoát. *Logement—*, Nhà rộng rãi.

Spadassin, *m.* Kẻ hay dùng gươm.

Spahi, *m.* Lính kị Turcô.

Sparadrap, *m.* Thuốc dán đã phết vô giẻ vô giấy rồi.

Spardeck, *m.* Sân tàu.

Sparklet, *m.* Bì đựng thuốc làm nước có hỏa khí.

Spasme, *m.* Tật kinh phong rút gân lại.

Spasmodique, *adj.* Thuộc về bịnh kinh phong.

Spathodée, *f.* Cây sò đo.

Spatule, *f.* Cán muỗng để mà khuấy (tán) đồ. Một thứ chim cao giò.

Spécial, le, *adj.* Riêng. *Étude spéciale,* Học về sự riêng.

Spécialement, *adv.* Cách riêng.

Spécialiser, *a.* Chỉ cách riêng, dặt riêng. || Se—, *r.* Chuyên lo trong một việc.

Spécialiste, *m.* Kẻ có nghề (tài) riêng. Thầy thuốc

Digitized by Google

chuyên lo chứng bịnh riêng.

Spécialité, *f.* Tài riêng, sở trường, nghề riêng, sự khéo léo.

Spécieux, euse, *adj.* Giả trá, bòi bác. *Argument—,* Lý coi bộ phải mà thiệt sai.

Spécifier, *a.* Nói (chỉ) riêng ra. Phân biệt riêng ra, chỉ (nói) dích danh ra, chỉ rõ. *Il est bien spécifié que...* Đã nhứt định rõ rang.

Spécifique, *adj.* et *s.* Thuộc về thứ, món riêng. Chính loại, chính thứ. || —, Thứ thuốc riêng để chữa bệnh nào.

Spécimen, *m.* Đồ làm kiểu, đồ mẫu. Đồ hàng chiêu tang.

Spectacle, *m.* Sự gì con mắt xem được. Trò, tuồng, cuộc xem chơi, đám hát bội, áng bội bè. || *Au fig. Se donner en—,* Ăn ở cách người ta bạo biếm dặng.

Spectateur, trice. *s.* Kẻ xem, kẻ coi. Kẻ đi coi hát...

Spectral, le, *adj.* Thuộc về yêu quỉ, tinh ma.

Spectre, *m.* Ma, tinh quái, hình quái gở. || — *solaire,* Màu sắc mặt trời.

Spéculateur, trice, *s.* Kẻ xem xét lợi hại. Kẻ tính (lừa dịp) mà dựt phương buôn bán.

Spéculation, *f.* Sự xét lý, đàng lý. Mưu kế kẻ buôn bán.

Spéculer, *n.* Tính toán. Tính phương lợi.

Spéculum, *m.* Ống để mở ra cho rộng mà coi trong mình người ta (như trong lỗ mũi, lỗ tai...).

Sperme, *f.* Khí huyết.

Sphère, *f.* Bầu tròn, hòn tròn, trái cầu. — *céleste,* Bầu trời, thiên cầu. — *terrestre,* Địa cầu. || *Au fig.—,* Sở quyền phép.

Sphéricité, *f.* Hình tròn, sự tròn.

Sphérique, *adj.* Có hình bầu tròn.

Sphincter, *m.* Gân để rút (chúm) miệng lại (như hậu môn).

Sphinx, *m.* Loài yêu quái dân Égyptô bày đặt.

Spinal, le, *adj.* Thuộc về xương sống.

Spiral, le, *adj.* Có hình khu (tròn) ốc. || —, *s. m.* Dây thiều nhỏ đồng hồ trái quít, dây hơi.

Spirale, *f.* Đàng khoanh văn như khu ốc. *Rouler en —,* Khoanh tròn như khu ốc.

Spire, *f.* Sự vặn khoanh như khu ốc.

Spiritisme, *m.* Sự tin người chết hiện hồn về. Phép nói chuyện với hồn bỉ chết.

Digitized by Google

Spiritualiser, *a.* Làm cho ra thiêng linh. Phân biệt tính thiêng ra.

Spiritualisme, *m.* Phe có quỉ thần. Sự cao kì viễn vọng.

Spiritualité, *f.* Tính thiêng liêng. — *de l'âme,* Tính thiêng liêng linh hồn. *Livre de —,* Sách thiêng liêng.

Spirituel, elle, *adj.* Thiêng liêng, thần linh. Có trí, khôn ngoan. *Exercice —,* Việc thiêng liêng. *Parenté spirituelle,* Bà con thiêng liêng. || —, *s. m. Le — et le temporel,* Quyền phép về phần hồn và phần xác (đời).

Spirituellement, *adv.* Cách thiêng liêng. Cách khôn khéo. *Communier — avec le prêtre,* Chịu lễ cách thiêng liêng cùng thầy cả.

Spiritueux, euse, *adj.* et *s.* Có khí rượu, có rượu mạnh. Rượu mạnh.

Spleen, *m.* Sự nhàm đời. Chứng buồn bả, bệnh uất khí.

Splendeur, *f.* Ánh chói lòa, sự sáng láng. || *Au fig* —, Sự sang trọng, sự trọng thể. *Vivre avec —,* Ăn ở sang trọng

Splendide, *adj.* Sáng lòa. Trọng thể, rực rỡ. *Repas —,* Ăn uống sung sướng.

Splendidement, *adv.* Cách sáng láng, rực rỡ.

Splénique, *adj.* Thuộc về lá lách, trái thăn.

Spoliateur, trice, *s.* Kẻ cướp lấy, kẻ chiếm (đoạt) lấy của.

Spolier, *a.* Cướp lấy, ăn cướp, chiếm đoạt của, lột trần trụi.

Spongieux, euse, *adj.* Hay thấm (rút) nước, xốp (như đá nổi, như tổ đỉa biển).

Spongite, *f.* Đá xốp, đá nổi.

Spontané, ée, *adj.* Tự ý, cam lòng, tình nguyện.

Spontanéité, *f.* Sự tự ý, sự tại nơi mình mà ra.

Spontanément, *adv.* Tự ý, tự nơi mình.

Sport, *m.* Sự chơi tập võ luyện gân (như=đua ngựa, săn bắn, chơi đá trái cầu...). Thể thao.

Sportif, ive, *adj.* Để chơi luyện gân cốt.

Sportsman, *m.* Kẻ hay chơi tập võ luyện gân.

Spumescent, te, *adj.* Như bọt nước, hay ra (nổi) bọt.

Spumeux, euse, *adj.* Có bọt nổi bọt.

Sputation, *f.* Sự giỗ, nước giỗ.

Squale, *m.* Cá nham, cá mập.

Squame, *f.* Vảy, vảy cá.

Squameux, euse, *adj.* Có vảy, có hình như vảy cá.

Squamifère, *adj.* Loài có vảy như cá.

Digitized by Google

Square, *m.* Chỗ chơi, sân chơi chung. Đồng lạc viên.

Squelette, *m.* Hài cốt người ta hay là thú vật chết rồi. || *Au fig.*—, Người ốm o gầy guộc, người còn xương với da.

Squine, *f.* Cây điền bá, sam bá thụ. Thổ phục linh.

Squirre, *ou* **Squirrhe,** *m.* Bịnh hay sinh cục cứng mà không đau. Hòn báng.

Stabilité, *f.* Sự vững chắc, sự bền vững, Sự vững vàng.

Stable, *adj.* Vững chắc, bền vững, đứng vững. Chắc chắn, lâu dài. *Paix*—, Sự thái bình lâu dài.

Stabulation, *f.* Sự nuôi thú vật trong tàu, trong chuồng.

Stade, *m.* Dặm đường. Sân dài để tập đua tập chạy cùng chơi. Diễn trường.

Stage, *m.* Thì tập, lúc thử. Buổi đi tùng chánh. || —, Nơi ở tạm, việc làm tạm.

Stagiaire. *adj.* Còn tập, còn thử, tùng chánh, hậu bổ. *Instituteur*—, Thầy giáo hậu bổ.

Stagnant, te, *adj.* Tụ lại, đọng lại, không chảy. *Eau stagnante,* Nước đọng. || *Au fig.*—, Lờ đờ, ngưng lại.

Stagnation, *f.* Sự đọng (tụ) lại. || —, Sự ngưng lại, sự lờ đờ,

Stalactite, *f.* Thạch nhủ. Thứ đá nhểu dưới hầm.

Stalle, *f.* Ghế luôn có đóng bửng từ chỗ một để ngồi (trong nhà thờ, theo đám hát). Tàu ngựa có bửng riêng nhốt từ con.

Stance, *f.* Câu thơ luôn một nghĩa, một triệt thơ.

Stand, *m.* Giàn ngồi coi đua ngựa. Chỗ (nơi) để tập bắn bia. Chỗ riêng để đồ đấu xảo.

Station, *f.* Chỗ nghỉ tạm, sự nghỉ tạm, chỗ trú đỡ. Trạm, bến, chỗ đậu. — *de chemin de fer,* Trạm, bến xe lửa. || — *de Croix,* Chặng đàng thánh giá. || —, Sự đi viếng nhà thờ có phép đại xá. || —, Bài giảng (mùa chay, mùa Apventô v. v.).

Stationnaire. *adj.* Đứng (dừng) lại, ngưng lại, giữ một mực. *Etat*—, Không thêm không bớt, cũng vậy hoài. || — *s. m,* Tàu ngữ, tàu đo, tàu tuần.

Stationnement, *m.* Sự ngừng lại, sự đậu lại.

Stationner, *n.* Đậu lại, ngưng lại, ghé lại.

Statique, *adj.* et *s. f.* Thuộc về sự thăng bằng. Phép cân thăng bằng.

Statistique, *s.* et *adj.* Phép tính sổ đinh điền. Thuộc về việc điền phú.

Digitized by Google

Statuaire, *m.* Thợ tạc hình tượng, thợ đúc hình. || —, *s. f.* Nghề tạc (đúc) hình.

Statue, *f.* Tượng, hình tượng.

Statuer, *a.* Định, lập (ra) luật, chỉ định.

Statuette, *f.* Hình tượng nhỏ.

Stature, *f.* Vóc giạc, vóc hình.

Statut, *m.* Luật lệ, điều đã định, luật phép hội nào, nhà nào...

Steamer, *m.* Tàu lửa.

Stéarine, *f.* Thứ mỡ đặc để làm đèn.

Steeple-chasse, *m.* Cuộc đua ngựa nhảy rào.

Stèle, *f.* Cột, trụ bằng đá. Bia thạch.

Stellaire, *adj.* Thuộc về tinh tú.

Sténographe, *s.* Kẻ viết chữ tắt kịp lời nói. Khoái thủ.

Sténographie, *f.* Phép dùng dấu viết tắt cho kịp theo lời nói.

Stenographier, *a.* Dùng dấu tắt mà viết.

Sténon, *m.* Cá nược.

Stentor, *m. Voix de* —, Tiếng lòa rền rằng.

Steppe, *m. ou f.* Đồng hoang, cùng rú.

Stercoraire, *adj.* Thuộc về phân phương. || —, *s. m.* Loài sâu bọ ở trong phân. Chim thủy kẻ.

Stercoral, le, *adj.* Thuộc về phần (cứt).

Sterculier, *m.* Cây trôm. Cây lười ươi.

Stère, *m.* Thước hộc vuông để đo cây gỗ, củi đóm...

Stéréoscope, *m.* Ống dòm để coi hình bằng mặt ra nổi.

Stéréotyper, *a.* Rập bài chữ sắp rồi cho nó thành ra bản in.

Stéréotypie, *f.* Nghề rập khuông chữ ra bản in.

Stérile, *adj.* Son sẻ. Nằn. Đứng. Khô khan. *Arbre* —, Cây đứng (không có trái). || *Au fig.* —, Vô ích, hư từ. *Année* —, Năm mất mùa.

Stérilisation, *f.* Sự khử (trừ) độc ra.

Stérilisé, ée, *a.* Đã khử trừ sự độc. *Lait* —, Sữa đã khử rồi.

Stériliser, *a.* Làm cho ra chai không sinh sản. Khử sự độc ra, làm cho ra không.

Stérilité, *f.* Sự son sẻ. Sự chẳng sinh đi gì. Sự nằn.

Sterling, *s.* et *adj.* Bạc tiền bên Đồng mao. *Livre sterling.* Đồng bạc Hồng mao giá là 25 *francs.*

Sternum, *m.* Xương bằng ở giữa ngực.

Sternutation, *f.* Sự nhảy mũi, sự hắt hơi.

Digitized by Google

Stigmate, *m.* Vít, dấu thẹo. Dấu thích vào da. *Les stigmates de Jesus-Christ,* Dấu thánh Đức Chúa Giêgiu.

Stigmatiser, *a.* Thích (chạm) dấu vào da (bằng sắc nung đỏ). || *Au fig.*—, Làm cho ố (xấu) danh. Mắc dấu xấu hổ.

Stillation, *f.* Sự nhỏ (nhểu) giọt.

Stimulant,te, *adj.* et *s.* Hay giục (thúc), hay xui giục. Sự gì hay giục, cái đốt. *Remède*—, Thuốc giục.

Stimuler, *a.* Thúc, giục, xúi. Đâm đốt.

Stipe, *m.* Gốc cây, thứ suông như gốc cau, gốc dừa.

Stipendiaire, *s.* et *adj.* Kẻ làm an tiền mướn. Có tiền mướn.

Stipendié, ée, *s.* et *adj.* Kẻ làm thuê làm mướn.

Stipendier, *a.* Thuê, mướn, cấp lương. — *des troupes,* Mướn (thuê) lính.

Stipuler, *a.* Chỉ rõ ràng điều nào trong lời giao trước.

Stixis, *m.* — *grimpant,* Cây cám.

Stock, *m.* Một đống đồ. Hàng hóa trữ trong nhà.

Stoïcien, enne, *s.* Người vững vàng, lạnh lẽnh.

Stoïque, *adj.* Vững vàng, vững chí, chẳng hay day động, có gan, dửng.

Stoïquement, *adv.* Cách vững vàng, chắc gan.

Stomacal, l, *adj.* Thuộc về tì vị.

Stomachique, *adj.* Hay bổ tì vị.

Stomatite, *f.* Chốc mọc nơi miệng.

Stop, *interj.* Ngừng lại, dừng lại thôi.

Stopper, *n.* Đậu lại, đứng (ngừng) lại, thôi (về xe, về máy). || —, Vá áo rách cách riêng (khéo lắm).

Storax, *m.* Thứ tô hạp (thuốc thơm).

Store, *m.* Tấm (bức) sáo, mành mành, màn che cửa. Bức sáo. *Abaisser le*—, Bỏ sáo xuống.

Strabisme, *m.* Tật lệnh (lé) con mắt.

Stramoine, *f.* Cà dược. Phật gia tử.

Strangulation, *f.* Sự thắt cổ, xử giảo.

Strangurie, *f.* Sự bí tiểu tiện, sự làm bế.

Strapontin, *m.* Ghế nhỏ để ngồi (trước xe) dở lên sập xuống được.

Strasse, *f.* Tơ gốc.

Stratagème, *m.* Mưu kế, chước móc, léo. Kế giặc, thao lược.

Stratégie, *f.* Binh thư đồ trận, phép thao lược.

Stratégique, *adj.* Thuộc về binh cơ.

Digitized by Google

Stratégiste, *m.* Kẻ thạo phép thao lược, kẻ giỏi bày binh cơ đồ trận.

Strict, te, *adj.* Nhặt, gắt. Thẳng (nhặt) phép. *Personne stricte,* Người nhặt nhiệm.

Strictement, *adv.* Cách nhặt, cách thẳng.

Strident, te, *adj.* Tiếng lói tai, kêu cót két, oét, nghiến ngầm.

Strie, *f.* Đàng xoi lòng nứa, đàng gạch sủng vỏ.

Strié, ée, *adj.* Có xoi lòng nứa, có đàng khuyết (mòn) vỏ. *Colonne striée,* Cột có xoi trỗ lòng nứa.

Strier, *a.* Xoi lòng nứa, gạch (rạch) lằn. *Le sable strie le verre,* Cát gạch lằn kiến.

Striure, *f.* Đàng xoi. sự gạch lằn.

Strix, *m.* Thứ chim cú.

Stromatée, *m.* Cá chim.

Strophante *grimpante, f.* Cây vòi voi.

Strophe, *f.* Câu thơ, câu hát. Vế thơ.

Structure, *f.* Sự xây, sự lập, sự xây đắp, sự sắp đặt. — *du corps humain,* Hình cốt vóc giạc người ta. — *d'une phrase,* Cách đặt các tiếng trong câu.

Strumeux, euse, *adj.* Có tật vất khan.

Strychnine, *f.* Cồ (củ) chi (thuốc độc).

Strychnos, *m.* Thứ cây cồ chi.

Stuc, *m.* Hồ bằng bột đá cẩm thạch trộn với vôi và phấn. Hồ gấy.

Studieusement, *adv.* Cách cham chỉ, cách cần mẫn, ái mộ.

Studieux, euse, *adj.* Siêng (hay) học, ham học. Ái mộ.

Stupéfaction, *f.* Sự sửng sốt, sự ngẩn trí, sự bợ ngợ. *À la — générale,* Ai ai cũng lấy làm lạ.

Stupéfait, te, *adj.* Sửng sờ, bàng lãng, bợ ngợ. kinh hãi.

Stupéfiant, te, *adj.* Hay làm cho bợ ngợ, hay làm cho sửng sốt. || —, *s. m.* Thứ thuốc làm cho tê mê.

Stupéfier, *a.* Làm cho sửng đứng, làm cho ngẩn ngơ. Làm cho ra tê mê. Làm cho chưng hửng, cho sựng.

Stupeur, *f.* Sự sửng đứng, sự điếng hồn, sự sửng trí, sự tê mê.

Stupide, *adj.* U mê, ngây dại, dại dột, ngu si, ngu độn. *Réponse —,* Trả lời u mê.

Stupidement, *adv.* Cách dại dột, ngu si, vơ váo.

Stupidité, *f.* Sự u mê, sự dại dột, sự ngu si.

Style, *m.* Cây sắt nhọn mũi để dùng mà viết trên bản có dánh sáp. || —, Cách

Digitized by Google

(kiểu) nói, văn nói. Thói. *Style simple*, Cách nói thường. — *ancien*, Đồ làm theo đời xưa. || —, Kim chỉ giờ trắc ảnh.

Styler, *a.* Tập cho quen, dạy tập. — *un nouveau boy*, Tập luyện đứa mới ở cho quen.

Stylet, *m.* Dao găm, dao nhọn mũi.

Stylographe, *m.* Cây viết có ngòi viết và mực sẵn để mà viết.

Styrax, *m.* Cây thơm. Thứ tô hạp dầu.

Su, *m.* Sự biết chuyện gì. *Au vu et au — de tout le monde*, Chuyện (việc) trống trải người ta. Cách tỏ lộ.

Suaire, *m.* Khan liệm xác mà chôn. *Le saint—*, Khan thánh liệm xác Đức Chúa Giêgiu.

Suant, te, *adj.* Hay rịn (đổ) mồ hôi. *Avoir les pieds suants*, Hay đổ mồ hôi chơn.

Suave, *adj.* Ngọt ngào, êm ái, dịu dàng. Êm tai. Thơm tho. *Odeur —*, Mùi thơm tho.

Suavement, *adv.* Cách êm ái, ngọt ngào.

Suavité, *f.* Sự ngọt ngào, sự êm ái, sự thơm tho.

Subalterne, *s.* et *adj.* Kẻ bề dưới, kẻ ở dưới tay kẻ khác, tùy tùng.

Subdéléguć, *m.* Kẻ sai đi thế cho mình.

Subdéléguer, *a.* Sai đi thế. Sai kẻ khác đi thay vì mình.

Subdiviser, *a.* Chia lại nữa, chia ra nhỏ hơn nữa.

Subdivision, *f.* Sự chia ra cho nhỏ hơn nữa.

Subir, *a.* Chịu. Nhận. Bị. — *une peine*, Chịu phạt. — *un examen*, Chịu (bị) khảo hạch. Đi thi.

Subit, te, *adj.* Thình lình, tình cờ. *Mort subite*, Sự chết trươi, chết bất tử.

Subitement, *adv.* Thình lình, bỗng chúc. *Se rappeler—*, Sực nhớ, trực nhớ.

Subito, *adv.* Vụt chúc, lẹ làng, tức thì.

Subjectif, ive, *adj.* Chỉ về kẻ luận đoán.

Subjonctif, *m.* Cách tiếng *verbe* chỉ điều không chắc, điều nghi hoặc.

Subjuguer, *a.* Bắt suy phục, bắt chịu phép.

Sublime, *adj.* Cao sang, cao trọng, cao xa. *Style —*, Kiểu nói cao xa. || —, *s. m.* Sự cao xa.

Sublimé, *m.* Cái đốt đi còn rặc lại (thuốc độc). — *corrosif*, Phấn phi.

Sublimité, *f.* Sự cao trọng, sự cao xa.

Sublunaire, *adj.* Ở giữa trái đất và mặt trăng.

Submergé, ée, *adj.* Ngập nước. Đầm đuối.

Digitized by Google

Submerger, *a.* Chìm (gìm) xuống, làm cho chìm, nhận (trấn) nước. Ngập. *Le typhon submergea les barques,* Bão làm chìm ghe đi. || *Au fig. État submergé par la révolution,* Nước bị quân ngụy phá hết.

Submersible, *adj.* Chìm đặng. || —, *s. m.* Tàu lặn.

Submersion, *f.* Sự làm cho chìm xuống, sự nhận chìm.

Subordination, *f.* Sự chế độ, thứ tự. Sự suy phục.

Subordonné, ée, *s.* Kẻ bề dưới, kẻ làm tôi.

Subordonner, *a.* Đặt cho có thứ tự. —*qqn à un autre,* Bắt ai phải chịu phép kẻ khác.

Suborner, *a.* Ton lót, hối lộ. — *un témoin,* Mướn (dụng) chứng.

Suborneur, euse, *s.* et *adj.* Kẻ hối lộ, kẻ ton lót.

Subreptice, *adj.* Gian, lén, trộm.

Subrepticement, *adv.* Cách lén, cách trộm.

Subreption, *f.* Mưu kế, sự giả trá, lời trái lẽ gạt gẫm. *Obtenir une faveur par* —, Được ơn bởi gạt gẫm người ta.

Subrogation, *f.* Sự thế lại, sự đặt thế.

Subroger, *a.* Thế lại, đặt thế cho.

Subséquemment, *adv.* Bởi đó cho nên. Liền, sau, liên tiếp.

Subséquent, te, *adj.* Kế lấy sau, đến sau, liên tiếp.

Subside, *m.* Thuế viết, tiền bổ thêm, sự giúp của, tiền giúp.

Subsidiaire, *adj.* Để mà giúp đỡ, hay giúp.

Subsidiairement, *adv.* Trợ giúp. Kế sau.

Subsistance, *f.* Đồ ăn mặc, lương thực.

Subsister, *n.* Còn lại, hãy còn. Sống. Ăn uống. *Ce monument subsiste toujours,* Cái sự tích đó còn hoài. *Loi qui subsiste encore,* Luật còn buộc.

Substance, *f.* Giống, chất, cốt, vật, bổn chất. Sự tự lập, sự đại cái. Sức nuôi, của nuôi. *La — des choses,* Bổn tính mọi sự. || EN SUBSTANCE, *loc. adv.* Tắt.

Substantiel, elle, *adj.* Thuộc về bổn tính. Hay bổ sức. *Aliment* —, Của ăn bổ sức.

Substantif, *s.* et *adj.* Tiếng để chỉ (kêu) tên.

Substantivement, *adv.* Như tiếng chỉ tên.

Substituer, *a.* Thế lại, đặt thế (thay) cho. || SE —, *r.* Ở thế kẻ khác.

Substitut, *m.* Kẻ thế vì. Quan phó để hình.

Digitized by Google

Substitution, *f.* Sự đặt thế, sự thay, sự đổi. Sự đặt giống nọ thay vì giống kia.

Substratum, *m.* Nguyên chất, cốt, chính bổn tính.

Substruction, *f.* Nền nhà, chơn tường xây dưới đất.

Subterfuge, *m.* Lẽ chữa mình, lời quanh quẹo, chước móc. *User d'un—,* Dùng chước.

Subtil, le, *adj.* Diệu kế, cao sâu, khôn khéo. *Esprit —,* Trí sắc sảo. *Voleur—,* Ăn trộm quỉ quái.

Subtilement, *adv.* Cách khôn khéo, cách quí quyệt.

Subtilisation, *f.* Sự nấu cao lại.

Subtiliser, *a.* et *n.* Nấu cao lại, làm cho ra mỏng mảnh. Lừa dảo, an cắp. — *une montre,* Ăn cắp đồng hồ.

Subtilité, *f.* Trí sâu, sự cao kỳ. Tính gian dối, sự quỉ quái.

Suburbain, ne, *adj.* Ở gần thành thị, ở xung quanh thành thị.

Subvenir, *n.* Giúp đỡ, cứu chữa, binh vực. — *aux dépenses,* Chịu các tổn phí.

Subvention, *f.* Sự giúp đỡ. Của cứu giúp, của nhà nước giúp.

Subventionner, *a.* Giúp đỡ, cho tiền mà giúp.

Subversif, ive, *adj.* Hủy đi, phá tuyệt.

Subversion, *f.* Sự phá tuyệt; sự làm cho lộn xộn.

Suc, *m.* Khí vị. Nước, mủ, nhựa... — *gastrique.* Nước tiêu thực trong tì vị.

Succédané, ée, *adj.* et *s.* (Thuốc) để thế vị, để dùng thay vì.

Succéder, *n.* Thế vị, nối quờn, tự. Kế lấy, tiếp lấy. Tức vị. — *sur le trône,* Nối quyền vua. || Se—, *r.* Liền tiếp. *Les heures se succèdent,* Các giờ liền tiếp nhau. *Les jours et les nuits se succèdent,* Ngày đêm liền tiếp nhau.

Succès, *m.* Sự đạt vận, sự xong (được) việc. Sự thạnh lợi. *Avoir du — dans un examen,* Thi đỗ, đậu. *Son remède a du—,* Thuốc nó bày người ta chịu.

Successeur, *m.* Kẻ kế vị, kế tự, kẻ nối nghiệp, kẻ nối quyền, kẻ ở thế.

Successible, *adj.* Nối quyền được, kế lấy.

Successif, ive, *adj.* Luôn tiếp, kế nhau; nối dòng. *Progrès successifs,* Tấn tới lần. *Deux jours successifs,* Hai ngày luôn.

Succession *f.* Sự nối quyền, sự nối nghiệp, sự tiếp lấy. Phép được ăn gia tài. Cơ nghiệp, của trối. *Obtenir la*

Digitized by Google

— *de son père*, Được lãnh lấy cơ nghiệp cha mình. *Les droits de—*, Luật định về của trối. *La—des papes*, Sự Đức giáo tông kế vị nhau.

Successivement, *adv.* Liên tiếp nhau, kế nhau.

Succin, *m.* Hổ phách, lạp phách.

Succinct, te, *adj.* Nói tắt, tóm tắt. Vắn, cụt. *Récit—*, Truyện tắt.

Succinctement, *adv.* Cách vắn tắt. *Raconter—*, Thuật tắt.

Succion, *f.* Sự bú, sự nút (mút).

Succomber, *n.* Ngã, té, ngã (té) xuống. — *sous le poids*, Gánh không nổi. || *Au fig.*—, Sa ngã. Chết. — *à la tentation*, Sa chước cám dỗ. *Il a succombé*, Nó đã chết. — *dans un procès*, Thua kiện.

Succulence, *f.* Của ăn ngon ngọt mĩ vị.

Succulent, te, *adj.* Ngon ngọt, mĩ vị. Có khí vị. *Mets—*, Món mĩ vị, ngon.

Succursale, *f.* Họ nhỏ phụ tùng họ lớn, nhà thờ họ nhỏ, họ nhánh. Nơi (chỗ, nhà) lập thêm, nhà nhánh.

Succursaliste, *m.* Thầy cả coi họ nhỏ.

Sucer, *a.* Bú, nút, mút, hút.

Suçoir, *m.* Vòi để nút, hút (con ong, con bướm).

Suçoter, *a.* Nút, bú lần lần.

Sucrage, *m.* Sự làm cho ra ngọt, sự bỏ đường cho ngọt.

Sucre, *m.* Đường, đàng. — *candi*, Đường phèn. — *raffiné*, Đường tinh (trắng).— *scié*, Đường thẻ. || *Au fig. Casser du—*, Nói hành.

Sucré, ée, *adj.* Ngọt, có đường, bỏ đường. || *Au fig.*—, Ngọt ngào, dịu ngọt. || SUCRÉE, *s. f. Faire la—*, Làm bộ, làm lẽ.

Sucrer, *a.* Bỏ đường, pha đường vào.

Sucrerie, *f.* Lò đường. || —, *s. pl.* Bánh ngọt, hột đường, mứt.

Sucrier, ière, *adj.* Thuộc về đường. || —, *s. m.* Người làm đường. Bình đựng đường.

Sud, *m.* Nam, phương nam, hướng nam.

Sudation, *f.* Sự rịn mồ hôi, sự làm cho rịn mồ hôi.

Sud-est, *m.* Đông nam. *Vent du—*, Gió nồm.

Sudorifique, *adj.* Hay làm cho ra mồ hôi. || —, *s. m.* Thuốc phát tán.

Sud-ouest, *m.* Tây nam.

Suée, *f.* Sự ra mồ hôi. || *Au fig.*—, Sự lo sợ, sự áy náy.

Suer, *n.* Ra (đổ) mồ hôi. Rịn mồ hôi. || SUER, *v. a.* —

Digitized by Google

sang et eau, (Chảy mồ hôi máu và nước) = Chịu kho nhọc lắm. || *Au fig. Faire — qqn*, Làm cực lòng ai. *Mur qui sue*, Vách nhỉ ra.

Suette, *f.* Bịnh hay đổ mồ hôi.

Sueur, *f.* Mồ hôi. *Être en —*, Mướt mồ hôi. *Gagner son pain à la — de son front*, Chịu cực khổ (đổ mồ hôi) mới có bánh (cơm) mà ăn.

Suffire, *n.* Đủ. *Bien! cela suffit!* Đủ rồi, thôi. — *à tout*, Lo đủ mọi sự. *Une parole suffit pour le fâcher*, Nói một tiếng thì nó giận liền. || SE SUFFIRE, *r.* Tự túc, có sức mà... Không cầu ai.

Suffisamment, *adv.* Vừa đu.

Suffisance, *f.* Sự đủ dùng, sự vừa đủ. *Avoir sa — de riz*, Có lúa thóc đủ dùng. || *Au fig.* —, Bộ kiêu hãnh, sự cậy mình. *Parler avec —*, Nói chẩu. || À SUFFISANCE, EN SUFFISANCE, *loc. adv.* Vừa đủ.

Suffisant, te, *adj.* Vừa, đủ. Giỏi lắm. Kiêu hãnh. || —, *s. m.* Người hay tự đắc.

Suffixe, *adj.* et *s.* Tiếng đặt phụ thêm.

Suffocant, te, *adj* Ngột, làm cho ngột hơi. *Fumée suffocante*, Khói ngột.

Suffocation, *f.* Sự làm cho ngột, sự ngột (nghẹt) hơi.

Suffoquer, *a.* et *n.* Ngột nghẹt. Làm cho ngột hơi. Nghẹt họng. — *de colère*, Giận nghẹn họng. *Suffoqué par les larmes*, Khóc tắm tức tắm tưởi.

Suffragant, *s.* et *adj.* Giám mục dưới phép giám mục nhứt một xứ.

Suffrage, *m.* Sự bầu cử, tiếng cử, sự ưng chịu. — *universel*, Phép bầu cử chung.

Suggérer, *a.* Xui giục, dỗ dành, khuyên lơn, bày biểu. — *une mauvaise action*, Xui giục làm việc dữ.

Suggestif, ive, *adj.* Để xui giục, dạy bảo.

Suggestion, *f.* Sự xui giục, sự dỗ dành, sự khuyên lơn.

Suicide, *m.* Sự (tội) giết mình, kẻ giết mình, tự vận.

Suicidé, ée, *s.* Kẻ giết mình, kẻ tự vận.

Suicider (Se), *r.* Giết mình, tự vận, tự ải.

Suie, *f.* Mò hóng, lọ bếp.

Suif, *m.* Mỡ loài vật nấu ra mà làm đèn, mỡ làm đèn. Mỡ cây. *Arbre à —*, Cây cầy.

Suiffer, *a.* Thoa (bôi, trây) mỡ.

Suint, *m.* Nước (trong mình con thú có lông) tươm ra (rịn ra).

Suintement, *m.* Sự rịn ra, sự nhỉ, sự tươm nước ra.

Digitized by Google

Suinter, *n.* Tươm, rịn, nhỉ, ỷ ra. *Le réservoir suinte,* Hồ rướm nước ra.

Suisse, *m.* Linh tuần sai trong nhà thờ. || *Au fig. Faire—,* Uống rượu lén một mình. *Pas d'argent pas d'—,* Không có tiền thì không được cái gì.

Suite, *f.* Kẻ hầu hạ, kẻ hộ vệ, kẻ theo sau. Thứ tự. Sự tiếp theo sau, sự liên tiếp nhau. *La—au prochain numéro,* Sẽ tiếp. *Je crains les suites,* Sợ sau. || TOUT DE SUITE, *loc. adv.* Tức thì. *De suite,* Cách liên tiếp. *Dans la—,* Rồi sau, từ nầy về sau. || PAR—, *loc. adv.* et *prép.* Bởi đó cho nên, bởi vậy.

Suivant, *prép.* Tùy, theo như, y như.—*l'usage,* Theo thói. || SUIVANT QUE, *loc. conj.* Tùy như, mặc dòi.

Suivant, te, *adj.* Sau, theo sau, ở sau. *Année suivante,* Năm sau (tới). || —, *s. m. pl.* Kẻ hầu hạ, kẻ theo. || —, *s. f.* Con đòi, đầy tớ gái.

Suivi, ie, *adj.* Liên tiếp, liền, liền lạc. *Théâtre—,* Nhà hát người ta hay coi thường.

Suivre, *a.* Theo, đi theo, theo dòi, noi theo. Giữ, cứ. Theo bắt. *Le chien suit son maître,* Chó hay theo chủ. —*les traces de...* Theo dấu... (dấm, lối). —*des yeux,* Ngó (dòm, nom) theo. — *un cours.* Đi nghe dạy. — *un exemple,* Bắt chước. || *Au fig. Cette image me suit partout,* Hình đó tôi thấy trước mặt hoài.—*une affaire,* Cần thận lo việc.

Sujet, *m.* Cớ tích, căn nguyên. Việc, điều, lẽ, bài. || —, Dân, dân sự. *C'est un bon—,* Nó là đứa tử tế. || AU — DE, SUR LE — DE, *loc. prép.* Về, thuộc về.

Sujet, ette, *adj.* Tùng theo, thuộc về, suy phục. *Sujet à...* Hay, mắc phải. *Tous les hommes sont sujets à la mort,* Mọi người đều phải chết.—*à oublier,* Hay quên. —*à caution,* Kẻ không trung tín.

Sujétion, *f.* Sự làm tôi, sự tùng phục.

Sulfate. *m.* Muối sanh. Lưu huỳnh phấn. — *de fer,* Đạo tổ. Hắc phàn. — *de cuivre,* Đảm phàn. — *de soude,* Diên minh phấn. — *de chaux,* Thạch cao.

Sulfater, *a.* Tưới cây bằng nước đảm phàn.

Sulfhydrique, *adj. Acide —,* Khinh hoàng toan.

Sulfite *m.* Lưu hoàng sương.

Sulfure, *m.* Sinh, lưu hoàng.

Sulfureux, euse, *adj.* Có sinh, có mùi sinh.

Sulfurique, *adj.* Có sinh.

Digitized by Google

Acide—, Nước khí sinh. Huỳnh cường toan.

Suiky, *m.* Xe hai bánh để đua.

Sultan, *m.* Hiệu vua nước Turcô. Dầy trớp thuốc thơm để trong rương quần áo.

Superbe, *adj.* Kiêu căng, lộng lược. Tốt nhất, qui trọng. *Cheval*—, Ngựa tốt nhứt. *Temps*—, Trời sáng, tốt. || —, *s. m.* Kẻ kiêu ngạo.

Superbement, *adv.* Qui trọng, trọng vọng, nhứt hảo.

Supercherie, *f.* Mưu gian, sự gian tà, sự giả trá, sự gian lận.

Superfétation, *f.* Sự thêm vô ích. Sự dư dật, sự nhiều quá.

Superficie, *f.* Bề mặt, phương diện. Mặt ngoài. Bề rộng lớn. — *d'un champ,* Mặt điện đồng ruộng.

Superficiel, elle, *adj.* Bề ngoài, ở ngoài mặt. *Blessure superficielle,* Bị vít nhẹ sơ ngoài da. || *Au fig.*—, Nhẹ tình, phớ phảo, lếu láo. *Esprit*—, Tính lếu láo, nhẹ tình.

Superficiellement, *adv.* Cách bề ngoài, cách sơ sài, lếu láo.

Superfin, ne, *adj.* Nhuyễn (mịn) lắm. Thượng hảo.

Superflu, ue, *adj.* et *s.* Dư dật, dư thừa, thừa thãi. Chẳng cần, vô ích. *Donner son*—, Cho của dư của mình.

Superfluité, *f.* Sự dư thừa, sự vô ích.

Supérieur, re, *adj.* et *s.* Ở trên, cao hơn, thượng, lớn hơn. Trọng hơn, trỗi hơn. Kẻ bề trên, kẻ lớn. *Vin*—, Rượu hạng nhứt..

Supérieurement, *adv.* Cách trọng (trỗi) hơn, toàn hảo.

Supériorité, *f.* Sự trỗi hơn. Chức quờn kẻ bề trên.

Superlatif, ive, *adj.* Chỉ bực trên hết, rất mực. || Au SUPERLATIF, *loc. adv.* Trên hết, rất mực.

Superposer, *a.* Đặt (để) lên trên, chất (chồng) lên, chất đống.

Superstitieux, euse, *adj.* et *s.* Dị đoan. Kẻ tin dị đoan, kẻ tin rối.

Superstition, *f.* Sự dị đoan, sự tin rối.

Supplanter, *a.* Làm (quèo) cho ngã xuống, vật xuống. Kiếm chước hại người mà cướp quờn. Cướp quyền chức.

Suppléant, te, *adj.* et *s.* Kẻ thay vì, kẻ thế cho, kẻ làm phó. *Juge*—, Quan bồi thẩm.

Suppléer, *a.* Bù (bỏ) lại, thêm vô cho đủ, thế lại, tăng bổ.

Digitized by Google

Supplément, *m.* Phụ thêm, sự tăng bổ, của thêm. —*de solde*, Tiền phụ cấp.

Supplémentaire, *adj.* Thêm vào, để phụ thêm. *Travail*—, Việc làm thêm.

Suppliant, te, *adj.* et *s.* Nài xin, gắn vó.

Supplication, *f.* Lời (sự) nài xin, đơn xin.

Supplice, *m.* Hình phạt, hình khổ. || *Au fig.* —, Sự đau đớn. || *Supplices éternels*, Hình khổ đời đời trong địa ngục.

Supplicié, ée, *s.* Kẻ bị (chịu) gia hình. Kẻ chịu xử tử, người chết chém.

Supplicier, *a.* Gia hình, chém, giết. — *un homicide*, Xử trảm người sát nhơn.

Supplier, *a.* Cúi xin, nài xin, gắn vó.

Supplique, *f.* Đơn, đơn từ, tờ sớ. *Présenter une*—, Qui đơn.

Support, *m.* Cái đế, con bọ, cái đỡ để mà chịu (đỡ). — *de tambour*, Giá trống. || *Au fig.*—, Sự phù hộ, sự vững vàng.

Supportable, *adj.* Chịu được, dễ chịu, có lẽ nhịn được. *Douleur*—, Đau dễ chịu.

Supportablement, *adv.* Cách chịu được, nhịn được.

Supporter, *a.* Chịu. Gánh lấy. Nhịn, nhịn nhục. *Ne pouvoir plus*—, Chịu (nhịn) không được, lấy làm chán. —*toutes les dépenses*, Chịu các sở phí. *Ce vase supporte le feu*, Bình này có lửa không hư, bể. *Comment*—? Nỡ nào?

Supposable, *adj.* Bày đặt được, định chừng được.

Supposé, ée, *adj.* Giả, bày đặt. *Nom*—, Tên mạo. || Supposé que, *loc. conj.* Giả sử, giả như.

Supposer, *a.* Định dẹo, đạc chừng. Bày điều, bày đặt. Tưởng. Giác thế, giả sử.

Suppositif, ive, *adj.* Để định chừng, giả sử.

Supposition, *f.* Sự đạc chừng, sự (điều) bày đặt, giả sư, giả mạo. *Simple*—, Điều nhằm chừng, ước chừng.

Suppositoire, *m.* Thứ thuốc cây để vô hậu môn.

Suppôt, *m.* Kẻ theo phe, phe đảng. bè đảng. — *de Satan*, Đồ quỉ, đồ yêu.

Suppression, *f.* Sự bãi (bỏ) đi, sự phá đi.

Supprimer, *a.* Bãi (bỏ) đi, phi đi, triệt hạ; bắt thôi, cấm, ngăn lại. Bớt, cắt bớt. — *un impôt*, Tha thuế. — *une loi*, Bãi luật.

Suppurant, te, *adj.* Ra (chảy) mủ.

Suppuratif, ive, *adj.* et *s.*

Digitized by Google

Làm cho ra mủ. Thuốc làm cho có mủ.

Suppuration, *f.* Sự ra (chảy) mủ.

Suppurer, *n.* Ra mủ, chảy mủ.

Supputation, *f.* Sự tính toán, sự kể ra.

Supputer, *a.* Tính toán, đếm, kể. *Mal—,* Tính lậm, lầm, sái, trật.

Suprématie, *f.* Quyền phép cao nhứt, quờn cả, chức trọng. Quờn thiên tử.

Suprême, *adj.* Cả, cao cả, trọng nhứt, trên hết, rất trọng. *L'Être—,* Đứng cao cả = Đức Chúa Trời. *Heure —,* Giờ (trên hết) sau hết, giờ chết, giờ lâm tử. *Au — degré,* Hết sức, tột, tót, rất, lắm.

Sur, *prép.* Trên, ở trên. Về, theo. *Flotter — l'eau,* Nổi trên nước. *Juger — les apparences,* Xét theo việc bề ngoài. *— ce,* Về việc (cái, đều) đó.

Sur, Sure, *adj.* Chát, chua chát.

Sûr, sûre, *adj.* Chắc, chắc chắn. Chín chắn, trung tín. *Affaire sûre.* Việc chắc. *Homme—,* Người chắc chắn. || À COUP SÛR, POUR SÛR. *loc. adv.* Chắc chắn, chẳng sai. || *Au fig. Avoir la main sûre,* Vững tay. *Le temps n'est pas—,* Trời không chắc (sẽ dông mưa).

Surabondamment, *adv.* Dư thừa, dư dật, ê hề, tràn trề.

Surabondance, *f.* Sự dư dật, sự đầy dẫy. *— de preuves,* Chứng hiếm hiệm.

Surabondant, te, *adj.* Dư dật, đầy dẫy, tràn trề, ê hề. *Récolte surabondante,* Lúa hiếm.

Surabonder, *n.* Có dư dật, thừa thãi, có đầy dẫy.

Suraigu, gue, *adj.* Nhọn hoắc. Nhức, lói.

Surajouter, *a.* Bỏ thêm, thêm vô nữa.

Suranné, ée, *adj.* Đã ra cũ, quá kì. Lỡ thì, lỡ lứa. Mất sức. *Habit—,* Áo cũ. *Beauté surannée,* Hết duyên, lỡ thì.

Surbaissé, ée, *adj.* Xệ xuống, trệ xuống, hạ xuống.

Surcharge, *f.* Gánh nặng quá, sự chất (thêm) cho nặng Sự bắt chịu thuế nặng. Chữ viết chồng chữ khác.

Surcharger, *a.* Chất (thêm) nặng quá. Bổ nhiều việc quá. Bắt chịu thuế nặng. Viết chữ chồng trên chữ khác.

Surchauffer, *a.* Đốt nóng quá, chụm lửa nhiều (già) quá.

Surchoix, *m.* Sự lựa món nhứt, sự chọn lựa đồ tốt nhứt.

Digitized by Google

Surcroît, *m.* Sự thêm vào sự chất thêm việc.

Surdent, *f.* Răng lồi xỉ.

Surdité, *f.* Sự điếc lác, sự điếc (lảng) tai.

Sureau, *m.* Cây ngô châu du, hiệu đồng thụ.

Surélévation, *f.* Sự làm (thêm) cho ra cao hơn. Phần cao hơn.

Surélever, *a.* Dở lên cao làm cho cao hơn. Tăn giá lên.

Sûrement, *adv.* Chắc chắn, hẳn thật,... mà chớ. *Il viendra—*, Chắc nó sẽ tới.

Suréminent, te, *adj* Cao cả, trên hết. *La dignité suréminente du Pape,* Chức quyền phép cả Đức giáo tông.

Surenchère, *f.* Sự tranh mại, sự đấu giá lên.

Surenchérir, *n.* Trả (đấu) giá lên. Bán (mua) tranh mại.

Surenchérisseur, euse, *s.* Kẻ trả (kẻ) giá lên, kẻ tranh mại.

Surérogation, *f.* Sự làm việc quá sự buộc mình phải làm. *Œuvre de—*, Việc tự ý mình làm.

Sûreté, *f.* Sự chắc chắn. Khỏi sợ hiểm nghèo. Sự chẳng lo sợ, yên trí. || La—, Cuộc thám sai.

Surexcitation, *f.* Sự xui giục quá. Sự nóng nảy quá, sự nổi nóng.

Surexciter, *a.* Giục thúc quá, làm cho nổi nóng lên. *Être surexcité,* Tức giận quá, sốt nóng quá.

Surface, *f.* Bề mặt, mặt trên, mặt (phương) diện. *Nager à la—*, Lội trên mặt nước. || *Au fig.—*, Bề ngoài.

Surfaire, *a.* et *n.* Thách giá. *Réputation surfaite,* Danh tiếng mạo.

Surgeon, *m.* Chồi, mụt. *Pousser des surgeons,* Đâm chồi, nẩy mụt.

Surgir, *n.* Nổi dậy, chồi dậy. Mọc lên, ló ra. || *Au fig.—*, Xảy ra, sinh ra. *Je vois — une difficulté,* Tôi thấy có sinh sự khó.

Surhausser, *a.* Làm cho cao hơn, đem lên cao hơn. || *Au fig.—*, Tăng giá cao hơn.

Surhumain, me, *adj.* Quá sức, quá trí người ta.

Surimposer, *a.* Tăng thuế lên.

Surintendance, *f.* Chức quản đốc.

Surintendant, *m.* Quan quản đốc, kẻ áp việc.—*des finances,* Quan quản đốc việc bộ.

Surir, *n.* Ra chua, ra chát. *Le vin surit,* Rượu ra chua.

Surjet, *m.* Đường may kẹp nẹp, đóng đố.

Surjeter, *a.* May kẹp nẹp, đóng đố.

Digitized by Google

Surlé, *m.* Bông (mồ vô cây) mà lấy dầu. Sự khắc cây mà hứng dầu.

Sur-le-champ, *adv.* Tức thì, lập tức, bây giờ liền.

Surlendemain, *m.* Bữa sau nữa, qua bữa sau, ngày mốt.

Surmenage, *m.* Nhiều việc (chuyện) nhọc nhằn (khổ sở).

Surmener, *a.* Bắt làm mệt quá, bắt làm việc nhọc nhằn quá. — *un bœuf,* Bắt bò làm quá sức nó || Se —, *r.* Làm việc quá sức mình.

Surmontable, *adj.* Có lẽ thắng được, trèo qua được. *Difficulté —,* Việc gì khó mà có lẽ tính được.

Surmonter, *a.* Qua, lên, quá, khỏi. Trèo qua. || *Au fig.* —, Thắng, dẹp. — *ses passions,* Dẹp tính mê xác thịt.

Surmulet, *m.* Cá hồng. Tho lang ngư.

Surmulot, *m.* Thứ chuột cống.

Surnager, *n.* Nổi trên mặt nước, trôi, nổi lênh đênh. || *Au fig.*—, Khỏi mất đi.

Surnaturel, elle, *adj.* Quá tính tự nhiên, quá sức (tính) loài người, siêu tánh. Lạ (mị) thường. *Grâce surnaturelle,* Ơn thiêng liêng.

Surnaturellement, *adv.* Cách lạ thường, quá trí loài người. Bởi lòng kính mến Chúa.

Surnom, *m.* Tên thêm. Tên gọi chơi.

Surnommer, *a.* Đặt tên thêm.

Surnuméraire, *adj.* et *s.* Ngoại số, ngoại ngạch.

Suros, *m.* Cục củng nơi chơn ngựa.

Surpasser, *a.* Đặng thế, trội hơn, lấn hơn, siêu, quá khỏi. *Les dépenses surpassent les recettes,* Tiền xuất trội hơn tiền thâu. || *Au fig. Cela me surpasse,* Lạ quá tôi hiểu không được || Se —, *r.* Làm cách khéo hơn thường.

Surpayer, *a.* Trả quá giá. Mua mắt.

Surplis, *m.* Áo các phép.

Surplomber, *n.* et *a.* Trồm ra, nghiêng, trịch ra. Không ngay thẳng.

Surplus, *m.* Cái dư ra, phần dư. || Au surplus, *loc. adv.* Lại nữa, mà lại.

Surprenant, te, *adj.* Lạ, dị thường. Bất thình lình. — *Habit d'un effet —,* Áo coi ngộ quá.

Surprendre, *a.* Bắt thình lình, bắt quả tang. Làm cho lấy làm lạ. — *un malfaiteur,* Bắt đặng ăn trộm qua tang. || *Au fig.*—, Lừa đảo, lường gạt. — *la bonne foi de qqn,* Gạt kẻ thiệt thà.

Digitized by Google

Surprise, *f.* Sự bất tình cờ, sự lấy làm lạ. Chước móc, mưu kế. *Cela a été une — pour moi,* Cái đều đó là đều lạ cho tôi.

Sursaut, *m.* Sự giựt mình. || En sursaut, *loc. adv.* Thình lình, bỗng chúc. Vùng, vụt. *S'éveiller en —,* Vụt thức dậy. Sực tỉnh.

Sursauter, *a.* Giựt mình, hết hồn.

Surseoir, *n.* et *a.* Giãn ra, khoan giãn, lần lựa, treo ngành.—*un payement,* Trả nợ trì huởn ra.

Sursis, *m.* Sự giãn ra, sự hẹn lại. *Condamdation avec —,* Án treo.

Surtaxe, *f.* Thuế tăng lên, tiền phụ trội.

Surtaxer, *a.* Tăng thuế lên, bắt phụ trội.

Surtout, *m.* Áo mặc ngoài hết. Đồ bằng vàng (bạc) để chưng trên bàn.

Surtout, *adv.* Nhứt là, trước hết, cách riêng.

Surveillance, *f.* Sự coi sóc, sự áp việc.

Surveillant, te, *s.* Kẻ coi sóc, kẻ canh giữ. Chú cai.

Surveille, *f.* Ngày hôm kia.

Surveiller, *a.* Coi (săn) sóc, coi chừng, chăn giữ, đốc việc.

Survenance, *f.* Sự xảy đến thình linh.

Survenant, te, *adj.* Đến thình linh, xảy đến bờ cơ.

Survendre, *a.* Bán mất quá.

Survenir, *n.* Tới (đến) thình linh, xảy tới tình cờ.

Survie. *f.* Sự sống lâu hơn.

Survivance, *f.* Sự kế (nối) nghiệp. — *de l'âme,* Sự linh hồn không chết.

Survivant, te, *s.* et *adj.* Kẻ còn sống, kẻ còn sót lại. *Les survivants d'un naufrage,* Những kẻ được khỏi chết chìm.

Survivre, *n.* Còn sống (sau kẻ khac), sống lâu hơn. — *à qqn,* Sống lâu hơn ai.

Sus, *prép.* Trên, vào. *Courir — à qqn,* Chạy ngay vào người nào. || En sus, *loc. adv.* Sau nữa, hơn nữa. || En sus de, *loc. prép.* Quá, khỏi. || Sus, *interj.* Hè, nầy.

Susceptibilité, *f.* Sự hay mủi lòng. Tánh hay giận, sự hay chấp nẻ.

Susceptible, *adj.* Hay mủi lòng. Hay hờn, hay giận, hay chấp nhứt. Có lẽ đổi khác đặng. *Maison — d'améliorations,* Nhà còn đặng sửa thêm nữa.

Susception, *f.* Sự chịu lấy, sự lãnh lấy.

Susciter, *a* Giục lòng, xui giục; gây ra, gây gỗ.—*des affaires,* Gây việc, sinh sự.

Souscription, *f.* Sự đề thơ, chữ phong thơ.

Sus-dénommé ou **Susdit,**

Digitized by Google

s. et *adj.* Đã để trước này, đã nói trước đây.

Susmentionné, ée, *adj.* Đã nói (kể) trên rồi.

Susnommé, ée, *s.* et *adj.* Đã kể tên trước này.

Suspect, te, *s.* et *adj.* Đáng nghi. Kẻ bị nghi. *Maladie. suspecte,* Bịnh đáng nghi.

Suspecter, *a.* Nghi, nghi ngại, chẳng tin.

Suspendre, *a.* Treo, treo lên. Giãn ra, huỡn ra ngưng lại. Cất chức. — *l'exécution,* Giam hậu án lại. — *un travail,* Nhưng (ngưng) việc lại.

Suspendu, ue, *adj.* Đã chịu treo lên. *Pont —,* Cầu võng. *Voiture suspendue.* Xe nhíp. || *Au fig. — aux lèvres de qqn.* Chăm chỉ mà nghe ai nói.

Suspens, *adj.* Treo lên, cầm (ngưng) lại. *Prêtre —,* Thầy cả bị cất phép. || En suspens, *loc. adv.* Treo ngành, lôi thôi.

Suspense, *f.* Vạ phạt hàng thầy cả. Sự cất phép thầy cả.

Suspensif, ive, *adj.* Treo lên, ngưng lại. *Points suspensifs,* Chấm chấm chỉ bỏ qua nghĩa đang nói đó.

Suspension, *f.* Sự treo lên. Sự huỡn (giãn) ra. Đèn treo. — *de solde,* Sự nhưng bổng lộc. — *d'office,* Sự nhưng chức.

Suspensoir, *m.* Dây đai, dây dóng.

Suspicion, *f.* Sự (tánh) nghi nan. *Tenir un serviteur en —,* Nghi cho thằng đầy tớ không trung tín.

Sustenter, *a.* Nuôi dưỡng, chi độ.

Susurrement, *m.* Tiếng gió hiu hiu, tiếng nước chảy, tiếng chim riu rít...

Suture, *f.* Sự may nhíp miệng vít lại. Khâp sọ. Chỗ vỏ trái cây nhíp dính nhau.

Suturer, *a.* May nhíp miệng vít lại.

Suzerain.ne, *adj.* et *s.* Vua, chúa, thượng vị.

Suzeraineté, *f.* Quờn vua chúa.

Svelte, *adj.* Lanh chanh, không khẳnh. *Taille —,* Mình (vóc) khẳnh.

Sybarite, *adj.* et *s.* Kẻ ăn chơi sa đà, kẻ mê dâm dục.

Sycomore, *m.* Cây sung. Phong thọ.

Sycone, *m.* Thứ trái vả.

Sycophante, *m.* Kẻ gian giảo, kẻ bỏ va, kẻ nói thừa.

Syllabaire, *m.* Sách vần, sách tập học đánh vần. — *annamite,* Bổn dạy chữ mẫu tây.

Syllabe, *f.* Vần, âm vận.

Syllabique, *adj.* Thuộc về vần.

Syllabus, *m.* Sắc chỉ Toà

Digitized by Google

thành tóm lại những điều đã luận trước.

Syllogisme, *m.* Phép luận lẽ có ba câu: Câu mở, câu luận và câu kết.

Sylvestre, *adj.* Ở trên rừng, thuộc về rừng xanh.

Sylviculture, *f.* Phép dưỡng cây rừng.

Symbole, *m.* Vidụ. Dấu chỉ. — *des Apôtres,* Kinh Tin kính. *Le lys est le — de la pureté,* Bông huệ là hình bóng nhơn đức sạch sẽ.

Symbolique, *adj.* Bóng bẩy, vi dụ, có ý chỉ.

Symboliser, *a.* Chỉ dấu, nói thí dụ, làm vi dụ.

Symétrie, *f.* Sự đối nhau, sự xứng nhau.

Symétrique, *adj.* Đối nhau, xứng nhau.

Sympathie, *f.* Sự hạp nhau, sự phải ngãi, sự ưa. Tình nghĩa cùng nhau. *Avoir de la —pour,* Ưa hạp.

Sympathique, *adj.* Hay ưa hạp, hạp tính nhau. Dễ thương. *Homme—,* Người dễ thương. || *Encre—,* Thứ mực.

Sympathiser, *n.* Ưa hạp nhau, đồng tâm.

Symphonie, *f.* Bát âm, tiếng rập ràng.

Symphonique, *adj.* Thuộc về bát âm.

Symptôme *m.* Dấu chỉ định, chứng bịnh. || *Au fig.* —, Dấu (điềm) chỉ. *Les pleurs sont le—de la douleur,* Hễ khóc than thì là dấu bị đau đớn hay là buồn rầu.

Synagogue, *f.* Nhà hội (nhóm) dân Giu-dêu. Nhà thờ đạo Giu-dêu.

Synallagmatique, *adj. Contrat—,* Lời giao buộc cả hai bên,

Synchronisme, *m.* Sự cũng một đời, đồng thì.

Syncope, *f.* Sự bất tỉnh, sự chết điếng, sự mất vía, máu xàm. *Tomber en —,* Bất tỉnh nhơn sự, bị máu xàm.

Syndic, *m.* Kẻ người ta đặt lên mà tính việc thế cho trong hội.

Syndical, le, *adj.* Thuộc về hội lo việc chung.

Syndicat, *m.* Chức phận kẻ lãnh lo việc chung trong hội. Hội để lo việc ích lợi chung.

Syndiquer (Se), *r.* Những người một nghề lập hội mà giúp nhau.

Synode, *m.* Công đồng. Toà hội mà luận việc đạo.

Synonyme, *adj.* et *s.* Tiếng trùng nghĩa với nhau.

Synonymie, *f.* Sự (tiếng) trùng nghĩa.

Synoptique, *adj.* et *s.* Tóm lại, bản (sách) tóm lại.

Synovie, *f.* Mủ tụ nơi khớp xương.

Syntaxe, *f.* Luật nói tiếng nói.

Digitized by Google

Synthèse, *f.* Sự luận lẽ gốc. Sự (phép) luận các lẽ khác bởi lẽ gốc mà ra, phép kể, bổn mạt.

Synthétique, *adj.* Thuộc về phép luận lẽ gốc.

Syphilis, *f.* Tiềm la, ghẻ tàu.

Syphilitique, *adj.* et *s.* Kẻ mắc bịnh tiềm la. Thuộc về bịnh tiềm la.

Syphon, *m.* *V.* SIPHON.

Systématique, *adj.* Thuộc về kiểu luận lẽ, về mẹo mực, cách thế.

Système, *m.* Kiểu luận lẽ thật giả. Cách thế, mẹo mực, phép. — *métrique,* Phép (cách) đo lường.

T

Ta, *adj. poss. f.* (*V.* TON) Của mầy, của anh. —*mère,* Mẹ mầy.

Tabac, *m.* Thuốc, cây thuốc lá. —*à fumer,* Thuốc hút. — *à priser,* Thuốc hít. — *à chiquer,* Thuốc ăn sống, thuốc xỉa. — *en feuilles,* Thuốc lá. *Couper du* —, Xắt thuốc.

Tabagie, *f.* Tiệm, phòng để hút thuốc, chỗ người ta hay hút thuốc.

Tabatière, *f.* Hộp đựng thuốc hít, hộp thuốc. || *Fenêtre à* —, Cửa sổ theo nóc nhà.

Tabellion, *m.* Thơ ký.

Tabernacle, *m.* Nhà tạm (chỗ để Minh thánh Chúa).

Tablature, *f.* Bản dạy cách thổi kèn, quyền. || *Au fig. Donner de la — à qqn,* Khuấy rối người nào.

Table, *f.* Bàn, ghế. Ăn thơ. Bàn ăn. Bản. *Préparer la* —, Dọn bàn. — *de Pythagore,* Bản cửu chương. — *d'un livre, des matières,* Mục lục. — *de pierre,* Bia đá. — *de nuit,* Bàn để đồ cần dùng đêm hôm ở gần giường. *Tenir* — *ouverte,* Hay đãi khách. — *d'hôte,* Nhà quán dọn cơm có bữa và có giá chắc. *La sainte* —, Câu lơn mà rước lễ. *Tables de la loi ou de Moïse,* Hai tấm (bia) đá lề luật ông Môisen lãnh trên núi Sina.

Tableau, *m.* Tranh vẽ, bức tranh. Tấm bản. Bản sổ (biên tên). Cảnh.

Tabler, *n.* Toán kế.

Tablette, *f.* Bản nhỏ. Cái tran để đồ. Đồ để viết. — *des ancêtres,* Bài vị, mộc vị, linh bài. — *de chocolat,* Thẻ sô cô la.

Tabletterie, *f.* Nghề tiện

Digitized by Google

(làm) con cờ và những đồ nhỏ, như ống điếu, hộp, trắp. Nhà buôn bán con cờ, bàn cờ. Nghề làm đồ bằng ngà.

Tablier, *m.* Khăn dài đeo trước mình mà làm việc, khăn lá đáp. — *d'un pont,* Ván cầu. || *Au fig. Rendre son —,* Xin thôi.

Tabouret, *m.* Ghế vuông nhỏ, ghế dầu, bệ chơn.

Tac, *m.* Tiếng tức. || *Répondre du — au —,* Đáp lẹ.

Tachant, te, *adj.* Hay lấm, hay dơ. Làm cho ố gỉ, làm cho dơ. *Un habit blanc est très —,* Áo trắng thì hay dơ lắm.

Tache, *f.* Dấu, vít, tì ố. *Enlever une —,* Gụt áo. — *d'huile,* Vấy dầu. — *(sur la peau),* Cái đém, nút ruồi. || *Au fig.* —, Tính xấu, tội lỗi. *Agneau sans —,* Con chiên vẹn sạch=Đức Chúa Giêgiu. *La — originelle,* Dấu tội tổ tông.

Tâche, *f.* Phần việc giao cho mà làm. Việc bổn phận. *Ouvrage à la —,* Lãnh thuê việc gì. *Prendre à — de,* Làm hết sức mà...

Tacher, *a.* Làm vấy dơ, làm lấm. || *Au fig.* —, Làm cho hư danh xấu tiếng.

Tâcher, *n.* Ra sức, rán sức, gắng sức, chịu khó.— *de sentir,* Xin anh chịu khó mà đến.

Tâcheron, *m.* Kẻ lãnh phần việc làm.

Tacheter, *a.* Làm cho ra vằn vện, làm ra ngũ sắc.

Tacheté, ée, *adj.* Vằn vện, rằn rực, lém đém, sắc lộn.

Tacite, *adj.* Ngầm, thầm, hiểu ngầm. *Approbation —,* Sự ưng thầm. *Convention —,* Giao kết ngầm, thầm.

Taciteiment, *adv.* Cách thầm, cách ngầm.

Taciturne, *adj.* Hay làm thinh, không hay nói, mủ mĩ, hay sầu riêng.

Taciturnité, *f.* Sự không hay nói, sự kín miệng.

Tact, *m.* Sự đá đến. || *Au fig.* —, Sự giỏi (thạo), sự khôn khéo, sự biết xử khôn. *Avoir du —,* Có tri khôn khéo, lanh, giỏi.

Tacticien, *m.* Quan giỏi việc binh gia đồ trận, kẻ thạo cách thế liệu việc.

Tactile, *adj.* Đá đến được, rờ được.

Tactique, *s. f.* et *adj.* Phép bày binh bố trận, phép lập binh cơ đồ trận. Cách thế (phương thế) liệu việc.

Taël, *m.* Lượng (đính) bạc hay là vàng.

Taenia, *ou* **Ténia,** *m.* Con sên.

Taffetas, *m.* Lụa mỏng. thứ là mỏng.

Tafia, *m.* Rượu mạnh, rượu mía,

Digitized by Google

Taiaut *ou* **Tayaut**, *int.* Tiếng la lên khi đi săn gặp thịt thúc chó rượt theo.

Taie, *f.* Bao (áo) gối. Vảy cá con mắt.

Taillable, *adj.* Kẻ bị xâu ton thuế vụ.

Taillade, *f.* Đàng cắt, đàng rạch xẻ thịt. Lằn rạch dài (rọc dài) trong vải.

Taillader, *a.* Rạch ra, xẻ ra, rọc ra.

Taillanderie, *f.* Nghề rèn đồ thợ mộc.

Taillant, *m.* Bề lưỡi sắc, lưỡi dao...

Taille, *f.* Sự cắt. Sự đục (đẽo). Sự cắt (mé, hớt, sửa) nhành cây... Lưỡi sắc, lưỡi gươm. Vóc giạc, mình vóc. Thuế thân, tiền thuế. *De petite—*, Người thấp, nhỏ thó. *La — de vêtement*, Sự cắt áo xống. *Payer la—*, Nộp thuế. || *Au fig. Il n'est pas de — à faire celà*, Nó làm việc đó không nổi.

Taillé, ée, *adj.* Sẵn rồi, dọn sẵn. Đã chuốt rồi. *Homme bien—*, Người vóc giạc mạnh mẽ, có sức đủ.

Taille-crayons, *m.* Đồ để gọt (mứt) viết chì.

Taille-douce, *f.* Đồ chạm bằng dao chạm; ảnh in bản đồng.

Tailler, *a.* Cắt, chặt, đục, đẽo. — *un habit*, Cắt áo. — *la pierre*, Đục đá. — *un crayon*, Mứt cây viết chì. || *Au fig.* — *une armée en pièces*, Phá tan binh nghịch. — *une bavette*, Nói truyện chơi.

Taillerie, *f.* Nghề đục (đẽo) đá ngọc. Cho làm đá ngọc.

Tailleur, *m.* **Tailleuse**, *f.* Thợ may. — *de pierre*, Thợ đục đá.

Taillis, *m.* Rừng cây chặt hằng năm một khi một phần, cây năng đốn.

Tain, *m.* Thứ thủy ngân trang sau mặt kiến soi.

Taire, *a.* Giấu, giữ kín, không nói ra. — *la vérité*, Không nói thật. || SE TAIRE, *r.* Nín, làm thinh, lặng đi. *Le vent se tait*, Gió lặng. *Faire —*, Làm cho (biểu) nín lặng.

Talapoin, *m.* Thầy sãi bên Xiêm và bên xứ Miến điện *(Birmanie)*.

Talc, *m.* Vân mẫu chỉ, thạch cao.

Talent, *m.* Nén bạc, nén vàng xưa, || —, Tài trí, tài nghề. — *naturel*, Tài tự nhiên.

Talentueux, euse, *adj.* Có tài, có trí,

Taler, *a.* Làm cho bầm dập (về trái cây). *Mangues talées*, Trái xoài bầm dập.

Talion, *m.* Hình phạt bằng (cán xứng) tội đã phạm,

Digitized by Google

Hình phạt trả như đã làm cho người ta = Mạng thế mạng.

Talisman, *m.* Bùa, phù chú, tà thuật, linh vật.

Talle, *f.* Chồi đâm ra tại gốc cây.

Taller, *a.* Đâm chồi.

Taloche, *f.* Cái bớp (bạt) tai, cái giọi trên đầu. *Donner une—*, Giọi một cái. || *—*, Miếng ván dựng hồ tô vách.

Talocher, *a.* Bạt tai, giọi đầu, cú.

Talon, *m.* Gót, gót chân. Gót giày. Bài dư lại (bài tùy). — *de souche,* Hình (chữ) in trong cuốn sổ theo đường xé. Biên lai. || *Au fig. Tourner les talons,* Trở gót=Chạy đi, trốn đi. *Marcher sur les talons de...* Theo bén gót. *Avoir l'estomac dans les talons,* Đói bụng lắm.

Talonner, *a.* Thúc gót vô. Theo bén gót. || *Au fig.—*, Hối, thúc hối, riết, gắt gỏng.

Talonnette, *f.* Miếng lót thêm cho chắc đôi vớ (tất). Miếng da lót trong giày.

Talus, *m.* Bờ (dàng) dốc, lề. Bờ ruộng, xiên xiên.

Tamarin, *m.* Trái me. Ô mai.

Tamarinier, *m.* Cây me.

Tamaris, *m.* Tam xuyên liễu.

Tambour, *m.* Cái trống. Kẻ đánh trống. — *à poignée,* Trống tiểu cổ. —*d'horloge,* Cốt vấn dày thiều đồng hồ. — *(tympan de l'oreille),* Bửng tai. — *de broderie,* Giàn thêu. *Tambour-major,* Ông đội đốc lính đánh trống. *Mener—battant,* Kéo xền đi.

Tambourin, *m.* Trống cơm.

Tambouriner, *n.* Đánh trống. Gõ kêu như đánh trống.

Tamier *ou* **Taminer,** *m.* Thứ cây hay leo.

Tamis, *m.* Cái rây, cái sàng, cái giần, cái nền. || *Au fig. Passer au tamis,* Xét kĩ cang, xét nhặt nhiệm.

Tamisage, *m.* Sự rây.

Tamiser, *a.* Rây, sàng, giần. — *du riz,* Sàng gạo. || *—*, Giọi qua, thấu qua. *Le verre tamise le jour,* Sự sáng giọi qua cửa kính.

Tamisier, *s.* et *adj. m.* Kẻ làm, kẻ bán, kẻ đan rây (giần, sàng).

Tampon, *m.* Nùi (nút) để nhét, để bịt lỗ. Tấm sắt tròn có nhíp để chịu trước đầu xe lửa. Miếng giẻ để chấm. — *buvard,* Bàn chặm mực.

Tamponnement, *m.* Sự nhét (bịt) lại. Sự hai xe lửa đụng nhau.

Digitized by Google

Tamponner, *a.* Nhét lại, bịt lại. Chấm bằng giẻ. Đụng nhau, cọ nhau.

Tam-Tam, *m.* Cái chiêng, thanh la, cái còn. Trống phách, mõ ống.

Tan, *m.* Vỏ (cây sồi, cây dẻ bộp, cây dà) tán mạt để mà thuộc da.

Tancer, *a.* Mảng, quở, trách, nạt nộ.

Tanche. *f.* Hồn thảo ngư, thứ cá rô.

Tandem, *m.* Thứ xe hai ngựa, (con đi trước con đi kế sau). Thứ xe máy đôi (đi hai người).

Tandis que. *loc. conj.* Đang khi, song le, mà... *Vous riez,* — *je pleure,* Anh cười, mà tôi khóc.

Tangage, *m.* Sự (tàu, thuyền) bị sóng đổi lên đổi xuống.

Tangente, *f.* Đàng ngay qua vòng kính. || *Au fig. S'échapper par la*—, Tránh giỏi không để người ta bắt lẽ được.

Tangible, *adj.* Đá đến được, rờ được. *Preuve*—, Chứng rõ ràng.

Tanguer, *n.* Nhảy sóng, sóng đổi.

Tanière, *f.* Hang thú rừng ở. Nhà nghèo khó.

Tanin *ou* **Tannin,** *m.* Nước vỏ (cây sồi, cây dà) để nhuộm, để thuộc da.

Tannage, *m.* Sự (phép) thuộc da.

Tanne, *f.* Màu vàng vàng (hoe hoe) da mới thuộc. Mụt vàng vàng nổi ngoài da.

Tanné, ée. *adj. Peau tannée,* Da thuộc có màu vàng vàng (hoe hoe).

Tanner, *a.* Thuộc da.

Tannerie, *f.* Lò (tiệm) thuộc da.

Tanneur, *m.* Thợ thuộc da.

Tant, *adv.* Bấy nhiêu, thế ấy. || — QUE, *loc. adv.* Bao lâu. — *de temps,* Bấy lâu. *Il n'y en a pas*—, Không có bao nhiêu. — *mieux,* Thì càng hay. — *pis,* Thì thôi, thây kệ.—*pis pour lui,* Thây kệ nó. || TANT S'EN FAUT QUE, *loc. conj.* Chẳng những là mà lại. — *soit peu,* Một ít, một chút vậy.

Tantale, *m.* Con nhang sen.

Tante, *f.* Cô, dì. Thím, mợ. Bác gái.— *paternelle,* Cô.— *maternelle,* Dì.

Tantinet, *m.* Ít lắm, một thí.

Tantôt, *adv.* Ít lâu nữa, một chút nữa. Mới đây, hồi nãy. *Tantôt.... tantôt...* Khi thì... khi thì... —*l'un,*— *l'autre,* Khi thì đứa nầy, khi thì đứa kia. *J'irai*—, Một lát tôi sẽ đi. Luân phiên. *Sur le*—, Xế chiều. *A*—, Để sau chút.

Digitized by Google

Taoisme *m.* Đạo ông Lảo tử.

Taon, *m. (tan).* Con mòng, ong lỗ.

Tapage, *m.* Sự dức lác om sòm, sự rầy rà. *Faire du—,* Làm om sòm, làm hỗn hào.

Tapageur, euse, *s.* et *adj.* Kẻ hay dức lác om sòm, kẻ hay rầy rà. || *Au fig. Toilette tapageuse,* Ăn mặc kỳ cục.

Tapageusement, *adv.* Rầy rà, om sòm.

Tape, *f.* Cái đánh, cái vả mặt, cái đập.

Tapé, ée, *adj.* Ép lại phơi (sấy) khô. *Canard—,* Vịt khô. *Bananes tapées,* Chuối ép phơi khô. || *Au fig. Réponse bien tapée,* Lời đáp lại nghe hay trúng lắm.

Tapée, *f.* Bọn, lũ, đoàn, bầy. Nhiều. *Une — d'écoliers,* Một lũ học trò.

Taper, *a.* Đánh, đánh đập, đánh vả. — *du pied,* Giậm chơn. — *dur,* Đánh mạnh, thẳng tay. || *Au fig.—,* Mượn bạc. — *sur qqn,* Nói hành. — *dans l'œil,* Ưng bụng. || SE—, *r.* Đánh đập nhau.

Tapette, *f.* Búa gỗ, đồ để đóng nút ve. || *Au fig.—,* Sự nói dai.

Tapinois (en), *loc. adv.* Lén, trộm, vụng. *Entrer en —,* Lén vào, lén vô.

Tapioca, *m.* Bột sam, bột bâng, bột khoai gòn (khoai mì).

Tapir (Se), *r.* Nằm chum hum mà núp mình.

Tapis, *m.* Nệm, nệm chiếu, khảm. — *de selle,* Lá thủy. || *Au fig. Mettre une question sur le—,* Chăm lo mà xét việc gì. — *vert,* Bàn lót nĩ xanh để chơi. — *de gazon,* Đám cỏ xanh.

Tapisser, *a.* Trần thiết, trau giồi. Dán (đồ gì) vô vách cho sạch, cho tốt. || *Au fig.—,* Dinh. *La mousse tapisse cette grotte,* Rong rêu đóng phủ hang đá.

Tapisserie, *f.* Khảm, nệm dệt hay là thêu thùa. Giấy bông (hoa) để dán vách... || *Au fig. Être derrière la—,* Rình mò coi, núp coi. *Faire—,* Có mặt trong cuộc đám, song không dự vô.

Tapissier, ière, *s.* Kẻ dệt (thêu) nệm, kẻ bán khảm, nệm.

Tapissière, *f.* Xe chở đồ trần thiết, xe đò lớn.

Taponnage, *m.* Sự xe lọn tóc lại.

Taponner *a.* Xe lọn, vày núi.

Tapoter, *a.* Vỗ nhẹ nhẹ, nựng. — *la joue d'un enfant,* Nựng gò má con nít. || —, *n.* Đánh đờn Piano sái, dở.

Taquer, *a.* Lấy miếng cây nhỏ *(taquoir)* mà vỗ chữ in xuống cho bằng mặt.

Digitized by Google

Taquet, *m.* Miếng trám. Cây nọc, trụ nhỏ, chốt. Miếng cây (sắt) để kẹp góc tủ (bàn) cho chặt.

Taquin,ne, *adj.* et *s.* Hay ghẹo chọc, hay khuấy khoả, hay rầy rà.

Taquiner, *a.* et *n.* Chọc ghẹo, rầy rà, khuấy khoả. —*un enfant,* Chọc ghẹo con trẻ. || *Au fig. Je le vois malade cela me taquine,* Thấy nó đau tôi lo sợ.—*le goujon,* Câu cá chơi. || Se —, *r.* Chọc nhau, khuấy nhau.

Taquinerie, *f.* Tính hay rầy rà. Sự chọc ghẹo.

Taquoir, *m.* Miếng ván để vỗ chữ in xuống cho bằng nhau.

Tarabuster, *a.* Khuấy rối, làm cực. Hay nói chận khúc.

Tarare, *m.* Xa (xe) gió quạt lúa.

Taraud, *m.* Lưỡi khoan lỗ ốc.

Taraudage, *m.* Sự khoan lỗ ốc.

Tarauder, *a.* Khoan lỗ khu ốc. || *Au fig.* —, Làm cực lòng.

Tard, *adv.* Muộn, trễ. Tối, khuya, chậm, trưa. *Se lever*—, Thức dậy trưa. *Tôt ou*—, Chẳng chầy thì kíp. *Trop*—, Hụt. Muộn.

Tarder, *n.* Lần lựa. Trễ, chậm, vẫn chơn, chuyền vẫn. || —, *v. imp.* Nóng ruột. Trông cho... *Il me tarde de...* Tôi nóng (tôi trông) cho được...

Tardif, ive, *adj.* Chậm, trễ. Muộn. *Enfant*—, Con nít lâu (chậm) lớn.

Tardivement, *adv.* Muộn, trễ.

Tardiveté, *f.* Sự chậm trễ, sự muộn. *La*—*d'une plante,* Sự cây chậm lên.

Tare, *f.* Sự bớt (mất) giá (vì hàng hoá để lâu hay là hư). Sự cân trừ bì (bao, giỏ...). Sự hoang hư.

Taré, ée, *adj.* Hư, hoang hư. *Personne tarée,* Người hoang hư.

Tarentule, *f.* Thứ con nhện độc, con nhện hùm.

Tarer, *a.* Làm cho hư, làm cho thúi. || *Au fig.* —, Làm hư, làm mang tiếng xấu. Cân trừ bì (bao, bị, ve, thùng...).

Taret, *m.* Con hà (hay đục ghe, cột cầu...).

Targette, *f.* Chốt gài cửa, cái theo cửa.

Targuer, (Se), *r.* Khoe mình, cậy mình quá lẽ, làm tài (bộ) hay. — *de sa fortune,* Khoe giàu, của.

Tarière, *f.* Cái khoan để khoan lỗ cây.

Tarif, *m.* Tắc luật giá tiền, bản ra giá cả,

Digitized by Google

Tarifer, *a.* Ra (làm) giá, cắt giá.

Tarir, *a.* Làm cho cạn (khô), tát, vét. || *Au fig.* —, Phá, hủy hoại. || —, *v. n.* et SE TARIR, *r.* Cạn, khô, ráo. *Le puits est tari,* Giếng cạn khô. *Ne point—sur un sujet,* Nói cái đó mãi. || *Au fig.*—, Thôi, chẳng còn, hết đi.

Tarissable, *adj.* Cạn (khô) được, ráo được.

Tarissement, *m.* Sự khô, sự cạn, sự phơi khô. || *Au fig.*—, Sự mất (yếu) sức đi.

Taro, *m.* Khoai sọ.

Tarse, *m.* Cùm (cổ) chơn.

Tartan, *m.* Giẻ nỉ dệt miếng chả có đủ ngũ sắc.

Tartane, *f.* Ghe nhỏ có nhiều bườm.

Tartare, *m.* Âm phủ, địa ngục, diêm la. *Les dix gardiens du—,* Thập điện. *Le roi du—,* Diêm vương.

Tarte, *f.* Thứ bánh mứt, bánh ngọt.

Tartine, *f* Miếng bánh có thoa mỡ sữa hay là mứt.

Tartre, *m.* Cặn (cáu) rượu đóng trong thùng. — *des dents,* Bợn (kê, khớm) đóng nơi răng, ke.

Tartrique, *adj. Acide —,* Bồ đào toan.

Tartufe, *m.* Đứa giả hình (làm bộ) nhơn đức.

Tartuferie, *f.* Tính hay làm bộ nhơn đức.

Tas, *m.* Đống đồ, đống vun. *Mettre en —,* Chất đống lên. || —, Lũ, quân. *Un — de voleurs,* Quân trộm cướp, đồ gian giảo.

Tasse, *f.* Chén, bát, tô. — *à thé,* Chén uống trà, chén trà.

Tassé, ée, *adj.* Lún, cụt, thấp.

Tasseau, *m.* Con bọ, đồ để chống đỡ.

Tassement, *m.* Sự lún xuống, sự giẻ xuống, sự đè đặt.—*des terres,* Sự cất giẻ (lán) xuống.

Tasser, *a.* Chất đống, vun đống. Nện xuống. || —, *v. n.* et SE TASSER, *r.* Lún xuống, nhẹp xuống, giẻ xuống. *La terre se tasse,* Đất lun xuống.

Tâter, *a.* Rờ rẫm.—*le pouls,* Bắt (chẩn) mạch. — *le terrain,* Dọ coi trước dã, thử coi trước. || *Au fig.*—, Thử coi. — *qqn,* Thử ý ai. Ướm lòng ai || SE TÂTER, *r.* Liệu trong mình. Xét kĩ càng việc gì. Lo quá kẻo mình đau.

Tatillon, onne, *adj.* et *s.* Kẻ làm xăng xít, có tính hay làm tàn mãn.

Tâte, *m.* Đo nếm rượu.

Tatillonner, *n.* Làm tàn mạn, làm xăng xít.

Tâtonnement, *m.* Sự đi rờ rờ, sự rờ rẫm, sự mò. Sự ngập ngừng. *Procéder par*

Digitized by Google

tâtonnements, Dòm thử, giơm thử.

Tâtonner, *n.* Đi rờ rờ, đi mò. Đi giơ tay, giơ gậy mà quơ trước. || *Au fig.* —, Dòm thử, làm ngập ngừng, giơm thử.

Tâtonneur, euse, *s.* et *adj.* Kẻ đi rờ rờ.

Tâtons, (À) *loc. adv.* Và đi và dò, đi rờ rờ.

Tatou, *m.* Con trút ở bên xứ Amérique.

Tatouage, *m.* Sự vẽ trong da mình, sự xam mình.

Tatouer, *a.* Vẽ trong da mình, xam mình.

Taud, *m.* ou **Taude**, *f.* Tấm bong (bòng bong) để che nắng dưới ghe (tàu).

Taudis, *m.* Chòi (lều) dơ dáy, chỗ ở bẩy hẩy.

Taupe, *f.* Con lẻ thử, chuột nhủi, cà dui. || *Au fig.* —, Con điếm. *Noir comme une* —, Đen thui.

Taupière, *f.* Bẫy bắt lẻ thử.

Taupin, *m.* Con bửa củi.

Taupinière, *ou* **Taupinée**, *f.* Đống đất con lẻ thử đùn lên.

Taure, *f.* Con bò cái tơ.

Taureau, *m.* Con bò đực, bò hoa. || *Au fig.* —, Người mạnh mẽ. || —, *(constellation)* Kim trung cung.

Taurillon, *m.* Bò đực con.

Tauromachie, *f.* Đám đua bò.

Taux, *m.* Giá, giá chợ. Phần tiền lời. — *de la piastre*, Giá bạc.

Taveler, *a.* Làm ra lúm đúm, làm cho ra bông dâu, thâm kim.

Tavelure, *f.* Sự rẫn rực ngoài da. Cái lúm đúm, thâm kim.

Taverne, *f.* Quán xú, quán rượu.

Tavernier, ière, *s.* Kẻ bán quán, chủ quán.

Taxation, *f.* Sự ra (đánh) giá.

Taxe, *f.* Định giá, giá bạn. Thuế.

Taxer, *a.* Đánh (định) giá, ra giá cả. Đánh thuế, gang thuế. Chỉnh thuế. — *la viande*, Ra giá thịt là bao nhiêu. *Lettre taxée*, Thơ (phải chịu tiền) phạt bởi thiếu con cò. || *Au fig.* —, Bắt lỗi, cáo, nói là.. *Taxer qqn de...* Trách ai về sự gì. Kêu ai bằng gì...

Taxi, *m.* Xe hơi đưa người ta, có *taximètre*, mà tính tiền mướn.

Taximètre, *m.* Máy để đo đường xe chạy bao **xa** (bao lâu) mà tính tiền.

Te, *pron. pers. V.* Tu, Mầy, mi.

Té, *m.* Chữ T. Thứ thước vẽ có hình chữ T. *Fer en* —, Đà sắt.

Technique, *adj.* Về nghề

Digitized by Google

riêng. *Mot—*, Tiếng riêng về một nghề.

Teck *ou* **Tek**, *m.* Cây giá tị. Điều nam.

Te Deum, *m.* Kinh hát cám ơn Chúa.

Tégument, *m.* Da ngoài. Vảy, lông...

Teigne, *f.* Con sùng (sâu), thứ con hai đuôi (hay cắn áo, nĩ, sách...). Tật đóng đanh. Gàu (trên đầu).

Teigneux, euse, *adj.* Có gàu. Có ghẻ chốc.

Teille *ou* **Tille**, *f.* Vỏ cây gai, bố...

Teiller *ou* **Tiller**, *a.* Lột vỏ cây gai, bố...

Teindre, *a.* Nhuộm. — *des étoffes en noir*, Nhuộm đen vải. || *Au fig.— sa main du (dans le) sang de qqn*, Đâm, giết người ta.

Teint, *m.* Nước da, sắc diện. Màu nhuộm, nước nhuộm.

Teint, te, *adj.* Nhuộm màu, nhúng màu.

Teinte, *f.* Sắc, màu. *Demi-teinte*, Màu lợt. — *forte*, Màu sặm (đậm). || *Au fig.* —, Sự ít biết hơi.

Teinté, ée, *adj.* Nhuộm màu, có màu.

Teinter, *a.* Điểm (nhuộm) màu lợt lợt, vẽ (đặm) nước thuốc màu.

Teinture, *f.* Nước (màu, sắc) nhuộm. Nghề thợ nhuộm. || *Au fig.* —, Sự thông biết một chút đỉnh.

Teinturerie, *f.* Nghề (chỗ, lò, trại) nhuộm.

Teinturier, ière, *s.* et *adj.* Thợ nhuộm.

Tel, telle, *adj.* Thể ấy, dường ấy. Nào... nấy, kia. *À — point*, Ngằn ấy, đến đỗi ấy. *Un —*, (Mỗ), người kia.—*père, — fils*, Cha thể nào, con thể ấy. — *quel*, Như vậy.

Télégramme, *m.* Tờ điển báo, tờ dây thép.

Télégraphe, *m.* Điển báo, dây thép. *Poste et —*, Nhà thơ và dây thép.

Télégraphie, *f.* Phép đánh dây thép. — *sans fil*, Điển báo không dây.

Télégraphier, *a.* et *n.* Đánh dây thép.

Télégraphique, *adj.* Thuộc về dây thép (điển báo). *Mandat —*, Sự gởi bạc bằng dây thép.

Télégraphiquement, *adv.* Bằng dây thép.

Télégraphiste, *m.* Kẻ (thầy) đánh dây thép.

Télémètre, *m.* Ống dòm cho biết sự gì ở bao xa.

Télépathie, *f.* Sự động lòng một lượt khi sự gì xảy tới mà mình không biết được sự đó.

Téléphone, *m.* Dây thép nói. ống nói bằng điển khí.

Digitized by Google

Téléphoner, *n.* et *a.* Nói chuyện dây, nói chuyện bằng ống (dây) điển khí.

Téléphonie, *f.* Phép nói chuyện dây.

Téléphonique, *adj.* Thuộc về dây thép nói. *Cabine —,* Phòng nói chuyện dây.

Téléphoniste, *s.* Người coi việc dây thép nói.

Télescope, *m.* Ống thiên lý, ống dòm.

Télescoper (Se), *r.* Bị đóng lún vô với nhau, xỏ chồng với nhau. Xà ngầu.

Télescopique, *adj.* Thuộc về sự coi ống thiên lý.

Tellement, *adv.* Đường ấy, ngần ấy, thể ấy. Làm vậy, như vậy, đến đỗi. || — QUE, Đến đỗi.

Tellière, *m.* Cỡ giấy (0m34×m44)

Téméraire, *adj* et *s.* Ơ hờ, liều lảo, nhẹ (vụng) tính, bất cẩn, cẩn dỡ, bất tử, tình cờ. *Non hardi mais —,* Chẳng có gan một cản dỡ mà thôi. *Jugement —,* Lý đoán nhẹ tính (bất tử), hồ nghi sự trái.

Témérairement, *adv.* Cách liều lảo, cách ơ hờ, vô ý vô tứ. *Parler —,* Bạ miệng, bạ nói.

Témérité, *f.* Sự ơ hờ, sự nhẹ tính.

Témoignage, *m.* Sự làm chứng, chứng cớ, vi bằng *Rendre —,* Làm chứng. || *Au fig.—,* Sự tỏ ra, dấu.— *d'affection,* Tỏ lòng yêu thương.

Témoigner, *a.* et *n.* Chứng cớ, làm chứng. Tỏ ra. — *de la reconnaissance,* Tỏ dấu biết ơn. — *contre qqn en justice,* Đi làm chứng.

Témoin, *m.* Chứng, kẻ làm chứng. — *oculaire,* Người chứng kiến, chứng thấy tợ con mắt. — *unique — nul,* Nhứt chứng phi. — *à décharge, à charge,* Chứng binh, chứng cáo.

Tempe, *f.* Thái dương, màng tang.

Tempérament, *m.* Tính khí, khí chất.—*impétueux,* Tính khí cang cường. || *Au fig.—,* Sự tiết độ, sự vừa phải. *Agir avec —,* Giữ mực vừa phải, giữ thích trung.

Tempérance, *f.* Sự (nhơn đức) tiết kiệm. Sự ăn uống cần kiệm. Sự biết giữ mực vừa phải.

Tempérant, te, *adj.* Tiết kiệm, biết giữ tiết độ.

Température, *f.* Phong thổ, khí trời. — *d'un bain,* Sự nước tắm nóng bao nhiêu. — *au corps,* Khí tượng.

Tempéré, ée, *adj.* Ôn hoà, ấm áp. Vừa phải, trung độ.

Tempérer, *a.* Gia giảm, điều chế. Bớt chế.—*sa colère,* Bớt cơn giận.

Digitized by Google

Tempête, *f.* Trận bão, bão bùng, dông tố, phong ba, bão táp. || *Au fig.*—, Cơn khốn khó, cơn loạn lạc.

Tempêter, *n.* La lối om sòm, dức lác, nạt nộ.

Tempétueux, euse, *adj.* Thuộc về bão táp, về dông tố. *Mer tempétueuse,* Biển hay có dông tố.

Temple, *m. (église),* Đền thờ, nhà thờ. — *(païen),* Chùa, đình, miếu. — *(maçonnique),* Phòng hội kín nhóm.

Temporaire, *adj.* Tạm, tạm gởi, tạm vậy, qua (trợ) thì. *Agent—,* Chưa nhập sổ, hậu bổ.

Temporairement, *adv.* Cách tạm vậy, dỡ vậy, trợ thì.

Temporel, elle, *adj.* Tạm, đời, đời tạm, hay qua, về phần đời. || —, *s. m. Le temporel et le spirituel,* Quyền phép phần đời và quyền phép phần linh hồn.

Temporisation, *f.* Sự khoan giãn, sự lần lựa, trì huỡn, sự chờ đợi.

Temporiser, *n.* Khoan giãn, lần lựa, chờ thì.

Temporiseur, *m.* Kẻ lần lựa, kẻ chờ thì.

Temps, *m.* Đời, khí, thì khắc, kỳ, lúc, buổi. Ngày, giờ. *Les—anciens,* Đời xưa. *Perdre son—,* Mất ngày giờ, mất công. *—de misère,* Thì nghèo khó. *Pour un—,* Đỡ thì. *Les quatre—,* Bốn mùa. *Prendre son—,* Làm việc gì thủng thẳng. *Prendre le — comme il vient,* Dùng các phương thế hết. *Passer son — à,* Dùng ngày giờ mà... || —, Trời, khí trời. *Beau—,* Trời thanh, trời tốt. — *pluvieux,* Trời mưa. || À TEMPS, *loc. adv.* Kịp, vừa. || DE TOUT-TEMPS, Thường thường, luôn, mãi. || EN MÊME TEMPS, Trong một lượt, cũng một trật. DE TEMPS EN TEMPS, Một hai khi, thỉnh thoảng.

Tenable, *adj.* Chịu được, dễ chịu.

Tenace, *adj.* Cứng cát, kiên tâm, khăng khăng một mực. Hay dính. || *Au fig.*—, Rít róng.

Ténacité, *f.* Sự cứng cát, sự kiên tâm, sự dính. || *Au fig.*—, Sự cứng cỏi, trì trọm.

Tenaille, *f. ou* **Tenailles,** *f. pl.* Cái kềm, hò cặp. || *Au fig.*—, Sự riết lại.

Tenailler, *a.* Kềm khảo, kẹp. Bắt kềm nung đỏ. || *Au fig.*—, Làm cực, khó chịu.

Tenancier, ière, *s.* Tá điền, kẻ mướn đất (ruộng). *— d'une maison de jeu,* Kẻ chứa cờ bạc, thổ chứa,

Digitized by Google

Tenant, te, *adj.* Bây giờ, đang hồi đó, nội khi ấy. *Séance tenante,* Đang hồi (hội) nhóm. || —, *m. D'un seul—,* Liên tiếp. || TENANTS, *s. m. pl.* Ranh đất, mộc giải. *Les — et les aboutissants,* Bốn phía giáp ranh đất. Đông tây tứ chí miếng đất.

Tendance, *f.* Sự chìu lòng, tính hay chiều về. Sự tùng theo.—*à la vertu,* Tính hay chìu về đàng nhơn đức.

Tendancieux, euse, *adj.* Hay làm cho người hồ nghi, bắt lỗi. *Parole tendancieuse,* Lời nói tỏ cái ý hồ nghi.

Tendant, te, *adj.* Hay chìu về. Chỉ về. Có ý.

Tender, *m.* Xe chở nước chở than móc kế sau xe lửa.

Tendeur, *m.* (*de pièges*) Kẻ gài bẫy. || —, Đồ để căng da, căng dây cho thẳng.

Tendineux, euse, *adj.* Thuộc về gân, về bầy nhầy. *Viande tendineuse,* Thịt bầy nhầy bạng nhạng.

Tendoir, *m.* Sào *hay là* dây phơi áo quần. Cây ngáng không cửi.

Tendon, *m.* Gân, mối gân. Bạng nhạng.

Tendre, *adj.* Mềm, non, non nớt. *Pierre—,* Đá mềm. *Âge le plus—,* Tuổi còn non nớt.=Còn nhỏ tuổi. || *Au fig.—,* Êm ái, dịu dàng, có lòng yêu dấu. *Cœur—,* Lòng thiết yếu.

Tendre, *a.* Giương lên, giăng (căng) ra. Đưa ra, giơ ra. Trải ra.—*les voiles,* Giương buồm lên.—*un arc,* Giương cung. — *les mains,* Giơ tay ra.—*des pièges,* Gài bẫy (Bầy mưu). || —, *v. n.* Chỉ về, chỉ đến.., đến (đem) tới.

Tendrement, *adv.* Cách yêu dấu, thiết tha, êm ái.

Tendresse, *f.* Sự yêu dấu, sự thiết tha. Tình thương mến.

Tendreté, *f.* Sự mềm, sự rục (nói về thịt).

Tendron, *m.* Mụt, chồi. Con gái thơ. || —, *m. pl.* Xương sụn.

Tendu, ue, *adj.* Đã giương, đã kéo thẳng. || *Au fig. Esprit —,* Trí nhọc.

Tendue, *f.* Sự giăng lưới ra. Chỗ giăng lưới đánh chim.

Ténèbres, *f. pl.* Sự tối tăm, đêm tối tăm. || *Au fig. Lieu de—,* Chốn tối tăm = Địa ngục. *L'esprit des —,* Ma quỉ. || TÉNÈBRES, *f. pl.* Ba ngày lễ đèn trong tuần thánh.

Ténébreusement, *adv.* Cách u ám. Cách sâu hiểm.

Ténébreux, euse, *adj.*

Tối tăm, u ám. Sâu hiểm, sâu độc.

Ténesme, *m.* Bịnh kiết, sự thảo dạ.

Teneur, *f.* Chính lời (văn), chính bản.

Teneur, euse, *s.* — *de livres,* Kẻ coi (giữ) sổ sách, tài phú.

Ténia, *m.* *V.* TŒNIA, Con sên.

Téniifuge, *adj.* et *s.* Thuốc sên,

Tenir, *a.* Cầm. Đặng, có. Choán, soán. Đựng, chứa. Cầm lại, giữ. Cứ theo. Bình vực. — *le pouvoir,* Cầm quyền cai trị. — *une promesse,* Giữ lời hứa. — *tête,* Cự, chống trả. — *lieu de,* Thay vì, thế lấy. — *pour,* Cầm bằng. — *boutique,* Bán phố. — *qqn sur les fonts,* Đỡ đầu cho ai. — *la chambre,* Khó ở, ề mình. — *compte de quelque chose,* Nhớ rõ việc gì. — *son rang,* Ăn ở xứng đáng bực mình. — *des propos,* Nói ra về việc gì, về ai. — *conseil,* Nhóm. — *secret,* Giữ miệng, không nói ra, giấu. — *à qqn,* Triu theo ai. — *pour qqn,* Theo phe ai. — *bon,* Cự lại, chống trả. || —, *v. imp. Qu'à cela ne tienne,* Hễ gì, không sao. *Il ne tient qu'à moi,* Cái đó tự ý tôi. || — *v. n. ou* SE TENIR, *r.* Ở gần, ở liền tiếp. Ở lại; giữ mình. Dính bén. *Tenez-vous bien,* Giữ mình lấy. *Ces deux villages se tiennent,* Hai làng ấy ở liền nhau. *S'en tenir à,* Vưng theo, quyết chí. *Je ne sais à quoi m'en* —, Tôi không biết tính làm sao.

Tenon, *m.* Mộng, chốt.

Ténor, *m.* Tiếng trung. Người hát giọng vừa giữa trung bình.

Tension, *f.* Sự giương (giang) ra, sự kéo (chăng) thẳng ra, sự căn ra. || — *des bras,* Sự giăng giơ tay ra. || *Au fig. Tension d'esprit,* Sự rán trí khôn, sự nhọc trí.

Tentacule, *m.* Râu, càn, ngọc (loại côn trùng).

Tentant, te, *adj.* Hay dỗ dành, hay cám dỗ, hay thử. Thấy thèm.

Tentateur, trice, *s.* et *adj.* Hay cám dỗ; kẻ cám dỗ, kẻ dỗ dành. *Esprit* —, Ma quỉ.

Tentation, *f.* Chước (sự) cám dỗ. Sự (lòng) muốn làm, lòng dục. *Succomber à la* —, Sa chước cám dỗ.

Tentative, *f.* Sự thử, sự mòm thử (làm). Sự gầy ra. — *de meurtre,* Sự dành có ý giết người. *Faire une* —, Làm (gầy) thử.

Tente, *f.* Trại. Nhà tạm,

Digitized by Google

nhà xếp. *Dresser les tentes*, Đóng trại.

Tenter, *a.* Cám dỗ, dỗ dành. Thử, thử ý, dò lòng. Làm thử. — *qqn*, thử ý ai, dò lòng ai. — *une entreprise*, Làm thử việc gì. || —, Che trại.

Tenture, *f.* Trướng phủ, màn, khảm. Giấy bồng để dán vách.

Tenu, ue, *adj.* Dọn dẹp tử tế. Cẩn phải... Cẩn bằng. *Comptabilité bien tenue*, Sổ sách giữ kĩ càng. *Maison bien tenue*, Nhà dọn dẹp tử tế. *Être — à restitution*, Bắt, buộc phải trả.

Ténu, ue, *adj.* Mỏng mảnh, mành, nhỏ.

Tenue, *f.* Bộ tướng, cách nết. Kì nhóm hội. Bộ (cách) ăn mặc. *En grande —*, Ăn mặc đồ trọng thể. || *Tenue des livres*, Sự giữ sổ sách, phép làm sổ bộ.

Ténuité, *f.* Sự mỏng mảnh (như chỉ).

Ter, *adv.* Ba lần.

Térébenthine, *f.* Nhựa (mủ) thông. *Essence de —*, Dầu thông.

Térébinthe, *m.* Cây thông, cây nhiệt đồng du.

Tergiversation, *f.* Sự dùng dằng, sự dụ dự. Mưu quanh, léo.

Tergiverser, *n.* Dùng dằng, dụ dự, đặt dờ, làm quanh quẹo, tìm lẽ mà chối.

Terme, *m.* Chừng, ngắn, kì, kì hạn. Phần cùng, cùng, tận, cuối. Lời nói, tiếng nói. Kì sanh đẻ. *Le — est venu*, Tới kì rồi. || —, *m. pl.* Sự thông thuộc với nhau, sự thù tạc, sự thân thiết. *Être en bons termes avec qqn*, Được ai ăn ở tử tế với mình.

Terminaison, *f.* Sự làm xong việc. Vần cùng, chữ rốt vần.

Terminal, le, *adj.* Tót ngọn, thuộc về cùng ngọn. *Fleur terminale*, Bông ở ngoài ngọn (chót vót).

Terminer, *a.* Làm rồi, làm thành, làm xong. Làm giải hạn, trồng mộc bài. — *ses écritures*, Làm sổ sách xong rồi. *Un mur termine son terrain*, Vách tường làm giải hạn đất nó. || SE TERMINER, *r.* Có cùng là... Vần cùng là...

Terminologie, *f.* Tiếng riêng dùng chỉ về nghề nào.

Terminus, *m.* *Point —*, Đàng cùng xe lửa. Đàng giải hạn xe lửa.

Termite, *m.* Con mối.

Termitière, *f.* Gò (ổ) mối.

Ternaire, *adj.* Thuộc về ba, có ba, chia ra làm ba.

Terne, *adj.* Đục, phai màu,

Digitized by Google

Lu, lờ. *Œil —*, Con mắt dục. || *Au fig.—*, Không có màu mè, không tỏ (rõ). *Style—*, Cách nói đơn sơ quá.

Ternir, *a.* Làm cho lu lít, làm cho phai màu, làm mất láng. || *Au fig.—*, Làm cho ra hư.—*une réputation*, Làm hư danh xấu tiếng. || SE—, *r.* Phai màu. Hết sáng chói nữa. Lọt.

Ternissure, *f.* Sự lu đi, sự phai màu.

Terrain, *m.* Đất, sở (đám) đất. —*vague*, Đất hoang. || *Au fig. Sonder le—*, Thử (dò) lòng, thử ý. *Connaître le—*, Biết ý (lòng) người ta.

Terrasse, *f.* Sân đắp cao (để dạo chơi...). Mái (nóc) nhà bằng. Chỗ nhà quán để bàn ghế uống rượu dọc theo mé lộ.

Terrassement, *m.* Sự đào lấy đất đi. Sự vun đống lên, sự sắp lên.

Terrasser, *a.* Vun đất lên, đắp đất lên. Vật xuống đất. || *Au fig.—*, Thắng, dẹp. Đệm xuống. Làm cho rụng rời. Làm hoảng kinh. *Cette nouvelle l'a terrassé*, Nghe tin nó đâm hoảng hồn. — *l'ennemi*, Thắng quân giặc, phá tan quân giặc.

Terrassier, *adj. m.* et *s.* Kẻ đào lấy đất, kẻ đào đất.

Terre, *f.* Đất, trái đất, địa. Đời, thế gian. Miền xứ, đất nước. — *grasse*, Đất thịt.— *glaise*, Đất sét. *Toute la—*, Cả và thế gian. *Armée de—*, Binh bộ. *Remuer ciel et—*, Làm động trời dông đất.= Làm hết sức. *Mettre, porter en—*, Đi chôn. *Etre — à—*, Viết, nói những điều thường quá. *Emplâtre sur la terre d'autrui*, Lấn đất. || *Au fig —*, Thiên hạ. Của cải đời nầy. *La — se tut devant Alexandre*, Thiên hạ đều phục tùng vua *Alexandre*. *Aimer la—*, Ham mê của đời.

Terreau, *m.* Đất phân, đất phướng.

Terre-neuve, *m.* Thứ chó lớn con, có lòng dãi và mến, lội giỏi và trung tín lắm, ở cù lao *Terre-Neuve*.

Terre-neuvien, *m.* Kẻ đi đánh cá ở bên cù lao *Terre-Neuve*. Tàu (thuyền) đi đánh cá.

Terre-plein, *m.* Mặt đất bằng. Gò đất bằng mặt.

Terrer, *a.* Vun đất (xung quanh gốc cây). || —, *v. n.* et SE TERRER, *r.* Ở dưới hang. Núp ẩn dưới hang.

Terrestre, *adj.* Dưới đất, thuộc về thế gian. Phàm tục. *Globe—*, Trái đất. *Paradis—*, Vườn địa đàng. || *Au fig.* Về xác thịt.

Digitized by Google

Terreur, *f.* Sự thất kinh, sự sợ hãi, sự kinh khiếp.

Terreux, euse, *adj.* Có pha đất, có màu đất, lấm đất. *Main terreuse,* Tay lấm đất. || *Au fig.*—, Mét, xanh xao. *Visage*—, Mặt mét xanh.

Terrible, *adj.* Đáng sợ hãi, kinh khiếp. Dữ tợn. || *Au fig.*—, Quái gở, gớm ghiếc, lạ lùng quá. Đáng sợ. *Vent* —, Gió mạnh quá đôi. *Bruit*—, Tiếng gớm ghê. *Enfant*—, Trẻ liến quá, hay phá.

Terriblement, *adv.* Cách đáng sợ hãi lắm, dữ tợn.

Terrien, enne, *adj.* et *s.* Kẻ ở dưới đất. Kẻ có đất ruộng nhiều, điền chủ.

Terrier, *m.* Hang dưới đất, hang đất. || —, Thứ chó hay săn bắt con loài vật ở hang.

Terrifiant, e, *adj.* Dữ tợn.

Terrifier, *a.* Làm cho thất kinh, làm cho khiếp vía (kinh hồn), làm nọ nạt.

Terrine, *f.* Cái ảng, cái chậu, cái vịm. Cái hiệp, cái thố. Thứ hộp hiếc để đựng đồ ăn. Thứ bình sành để hầm thịt.

Terrir, *n.* Lên đất mà đẻ (như *rùa, trạnh...*).

Territoire, *m.* Đất nước, địa phận, phần đất (sở), địa hạt.

Territorial, le, *adj.* Thuộc địa hạt, về phần sở, về đất nước. || *Armée territoriale,* Cơ binh lưu hậu. || TERRITORIAL, *s. m.* Lính về cơ binh lưu hậu.

Terroir, *m.* Đồng điền, đất trồng trỉa. Mùi rượu bay ra tại đất trồng nho.

Terroriser, *a.* Làm cho sợ, nạt nộ, nhát (người ta).

Tertiaire, *adj.* Về lần thứ ba, hạng ba. || —, Thuộc về dòng ba. || —, Hội nhánh thuộc về nhà dòng ông thánh Phanxicô.

Tertio, *adv.* Thứ ba, ba là.

Tertre, *m.* Gò, gò nổng, mô đất. Nấm đất, mồ mả.

Tes, *adj. poss. pl.* Của mầy. V. TON.

Tesson *ou* **Têt,** *m.* Miểng sành, miểng ve chai.

Test, *m.* Vỏ, mu, vảy.

Testament, *m.* Lời trối, chúc (cố) ngôn. *Faire son* —, Làm lời trối, đặt tờ cố ngôn. — *olographe,* Tờ chúc ngôn chính mình viết ra, san đạo. || *Ancien* —, Sấm truyền cũ. *Nouveau* —, Sấm truyền mới.

Testamentaire, *adj.* Thuộc về lời trối, thuộc về chúc ngôn. *Exécuteur* —, Kẻ cứ việc làm theo như lời trối.

Testateur, trice, *s.* Kẻ làm tờ trối, kẻ trối.

Digitized by Google

Tester, *n.* Trối, làm tờ trối. Làm chứng.

Testicules, *m.* Ngoại thân, hòn nang. Dái.

Testif, *m.* Lông con lạc đà.

Testimonial, le, *adj.* Có chứng, làm chứng. *Lettres testimoniales,* Văn bằng, tờ thẻ, bút tích.

Têt *ou* **Test,** *m.* *V.* TESSON.

Tétanie, *f.* Cơn tề phong, hồi kinh phong.

Tétanique, *adj.* Thuộc về bịnh tề phong.

Tétanos, *m.* Bịnh tề phong, phong rút, kinh phong.

Tétard, *m.* Cá nhái.

Tête, *f.* Đầu. Thủ. Sọ. || *Au fig.* —, Mạng sống người ta. Sự đầu, cội, rễ. Sự khôn ngoan. Ý riêng. *Perdre la* —, Lảng trí, điên. *Être à la — de...* Áp việc, làm đầu, cai quản. — *de l'armée,* Binh đầu, tiên phong. *Ne savoir où donner de la* —, Không biết tính (liệu) làm sao. *Jeter à la tête,* Quở mắng ai. — *de mort,* Sọ kẻ chết. *Tenir* —, Cự lại, chống trả. *On lui fait tourner la* —, Người ta dồi ý khác nên làm cho nó ra như điên. *Crier à tue* —, La hoảng, la diếc tai diếc óc. *Coup de* —, Làm việc cả gan. — *carrée,* Cứng đầu cứng cổ. *Avoir la — dure,* Khó dạy biểu. *Laver la — à qqn,* Quở trách ai nặng lời.

Tête-à-tête, *m.* Sự nói khó cùng nhau. Sự nói chuyện giáp mặt nhau.

Tétée, *f.* Sự cho bú.

Téter *ou* **Teter,** *a.* Bú, bú sữa.

Téterelle, *f.* Đồ bằng chai có vòi đặt nơi vú mà bú.

Tétière, *f.* Mão con nít đội. Dây dóng hàm thiết, kiêu khấu.

Tétine *ou* **Tetine,** *f.* Vú con loài vật. Núm vú bằng mủ thung đặt trên ve sữa để cho con nít bú.

Téton *ou* **Teton,** *m.* Cái vú.

Tétradactyle, *adj.* Có bốn ngón chơn.

Tétraèdre, *m.* Đồ (hình) có bốn góc ngay nhau và bằng nhau.

Tétragone, *adj.* et *s. m.* Hình có bốn góc.

Tétrarchat, *m.* Quờn cai một phần xứ. Tước vua chư hầu.

Tétrarchie, *f.* Phần xứ đã chia ra làm bốn, Quờn cai một phần xứ.

Tétie, *f.* Núm vú con loài vật.

Têtu, ue, *adj.* et *s.* Cứng đầu, cứng cổ. Chai đá, trí trầm.

Tetonne, onne, *adj.* et *s.* Người xứ Germanie xưa (bây giờ kêu là tiếng khinh ng. Có *Allemand*).

Digitized by Google

Texte, *m.* Chính văn sách. Lời trung ra trong sách, Chính bổn.

Textile, *adj.* Có chỉ, kết chỉ được. Dệt được, để dệt.

Textuel, elle, *adj.* Theo chính văn sách.

Textuellement, *adv.* Thật lời, theo chính văn sách. *Citer—*, Trưng chính sách.

Texture, *f.* Cái cảnh, đồ đã dệt. Sự tiếp theo, sự liền nhau, cương sách.

Thapsia, *m.* Thuốc dán cho phồng da lên.

Thaumalée, *m.* Chim trĩ.

Thaumaturge, *m.* Kẻ có quyền làm phép lạ, kẻ làm việc lạ lùng.

Thé, *m.* Trà, chè. — *chinois*, Trà tàu. — *annamite*, Trà (chè) Huế. *Servir le—*, Pha nước trà, dọn trà.

Théâtral, le, *adj.* Thuộc về áng bội bè, về đám hát. || *Au fig. Air—*, Bộ kì, bộ phách.

Théâtre, *m.* Đám hát bội, áng bội bè. Tuồng tập; nhà làm trò, nhà hát bội. || *Au fig.—*, Nơi đô hội, nơi bày ra trước mặt thiên hạ. || *Au fig.—de la guerre*, Chốn chiến trường. *Roi de —*, Có chức vua mà không có quyền cai trị. *Coup de—*, Sự thình linh đổi việc ra khác xưa.

Théière, *f.* Bình trà, bình tích.

Thème, *m.* Bài dịch ra, bài đặt. Đề mục.

Thémis, *f.* Bụt nữ áp (hay) sự công bình. || —, Phép công bình.

Théocratie, *f.* Quờn phép cai trị bởi Chúa mà ra. Thiên mạng. Quờn thiên tử.

Théodicée, *f.* Phép dạy về Đức Chúa Trời công bình vô cùng.

Théogonie, *f.* Tông tích (dòng dõi) các bụt thần.

Théogonique, *adj.* Về dòng dõi các bụt thần.

Théologal, le, *adj.* Thuộc về Đức Chúa Trời.-Thuộc về phép lý đoán. *Vertus théologales*, Những nhơn đức về Chúa (là: Đức tin, đức cậy, đức kính mến). || —, *s. m.* Thầy dạy sách lý đoán.

Théologie, *f.* Sự luận (phép dạy) về Đức Chúa Trời. Sách lý đoán. Lớp học sách đoán.

Théologien, *m.* Người thông sách đoán, kẻ chép sách đoán. Kẻ học sách đoán.

Théologique, *adj.* Thuộc về sách đoán.

Théologiquement, *adv.* Theo phép lý đoán.

Théorème, *m.* Điều cái, lẽ cái (phải diễn ra mới rõ).

Théoricien, enne, *s.* Kẻ biết mẹo mực (léo lắt) về

nghề chi mà chưa từng làm.

Théorie, *f.* Phép bàn về..., luận về... Phép dạy về nghề gì mà thôi (không làm). *Fort en—, mais peu pratique,* Thạo phép luận lắm, mà làm dở.

Théorique, *adj.* Thuộc về nghề gì.

Théoriquement, *adv.* Cứ theo phép luận lý mà thôi.

Thérapeutique, *adj.* et *s.* Phép dạy cách chữa bịnh. Thang danh.

Thermal, le, *adj.* Thuộc về mạch nước nóng.

Thermes, *m. pl.* Chỗ thiên hạ đi tắm khi xưa bên nước Romanô.

Thermidor, *m.* Tháng 11 năm chánh chung (từ 20 Juillet đến 18 Août).

Thermocautère, *m.* Mũi nóng mà chích trong thịt.

Thermogène, *adj.* Làm cho ra nóng.

Thermomètre, *m.* Ống hàn thử biểu, hàn thử châm.

Thermoscope, *m.* Thứ ống để độ khí trời.

Thésauriser, *a.* Tích trử của cải, thâu góp của cải.

Thésauriseur, euse, *s.* et *adj.* Kẻ tích trử của cải.

Thèse, *f.* Bài luận, điều toan giải.

Théurgie, *f.* Phép ếm chú vuối thần lành.

Thibet, *m.* Xứ Tây tàng.

Thibétain, ne, *adj.* et *s.* Người Tây tàng.

Thon, *m.* Cá giác, cá thu, giác ngư.

Thoracique, *adj.* Thuộc về ngực.

Thorax, *m.* Ngực, ức.

Thuriféraire, *m.* Kẻ cầm bình hương. || *Au fig.*—, Kẻ đua nịnh mà lấy lòng người quyền thế.

Thuya, ou Thuia, *m.* Cây trắc bá diệp. Hương nam mộc.

Thym, *m.* Kê minh thảo, cỏ ga gày.

Thymus, *m.* Cục cứng nơi cổ.

Tiare, *f.* Mũ triều ba từng Đức giáo tông đội. || *Au fig.*—, Quyền chức Đức giáo tông.

Tibia, *m.* Xương ống chơn.

Tibial, le, *adj.* Thuộc về xương ống chơn.

Tic, *m.* Tật hay nhăn mày nhíu mặt. Chứng (tật) trếu.

Ticket, *m.* Giấy xe lửa, giấy coi hát....

Tic-tac, *m.* Kêu cọt kẹt, lắt các.

Tiède, *adj.* Hầm hầm, ấm ấm. || *Au fig.*—, Nguội lạnh, Khô khan, lạt lẽo.

Tièdement, *adv.* Cách nguội lạnh.

Tiédeur, *f.* Sự hầm hầm,

Digitized by Google

sự ấm ấm. || *Au fig.* —, Sự nguội lạnh, sự trễ nải.

Tièdir, *n.* Ra ấm ấm. || —, *v. a.* Làm cho ra hầm hầm.

Tien, tienne, *adj. poss.* **Le tien, la tienne,** *pron. poss.* Của mầy. || LE TIEN, *s. m.* Cái của mầy. LES TIENS, *m. pl.* Bà con mầy, phần mầy. *Toi et les tiens,* Mầy và phần mầy.

Tierce, *f.* Khoản cách nhau ba dấu hát (như *do-mi*). Cách trở tay trong phép đánh quờn (võ). Giờ đọc kinh thứ hai.

Tiercelet, *m.* Con ó.

Tiercer, *a.* Thêm một phần ba. Cày ruộng lần thứ ba.

Tiers, ercе, *adj.* Thứ (phần) ba. *Fièvre tierce,* Rét ba ngày một cữ. — *ordre,* Hội người thế gian giữ luật nhà dòng.

Tiers, *m.* Một phần ba, tam phân chi nhứt. *Un* —, Người thứ ba.

Tiers-point, *m.* Hình tam giác đầu bằng nhau. Thứ giữa ba khía.

Tige, *f.* Gốc cây, cộng, cuống; ống. || — *d'une famille,* Dòng họ.

Tignasse, *f.* Tóc chơm bơm (lùi xùi).

Tigre, *m.* Con cọp, con hùm, hổ. — *royal,* Con hùm hạm. || *Au fig.* —, Người dữ tợn, người hùm hổ.

Tigré, ée, *adj.* Có vằn vện như cọp.

Tigrer, *a.* Làm có vằn vện, làm cho rằn rực.

Tigresse, *f.* Cọp cái.

Tilbury, *m.* Thứ xe nhẹ hai bánh.

Tillac, *m.* Sàn tàu.

Tillage *ou* **Teillage,** *m.* Sự lột vỏ gai.

Tille *ou* **Teille,** *f.* Vỏ cây gai. Thứ búa dễ đóng đinh và dễ bửa.

Tiller *ou* **Teiller,** *a.* Lột (tước) vỏ gai.

Tilleul, *m.* Cây đoạn (hạ) mộc. Bồ đề.

Timbale, *f.* Trống đồng, trống giá. Chén uống. || *Au fig. Décrocher la* —, May được việc gì.

Timbre, *m.* Đầu, chuông nhỏ. Con dấu, Con dấu (hình, nhãn) riêng để gắn thơ, để làm tờ thị. — *poste,* Con cò gắn thơ. — *de dimension,* Con cò gắn vô tờ thị, có giá theo cỡ giấy. — *proportionnel,* Con cò gắn vô giấy nợ, có giá theo số bạc. || — *de la voix,* Giọng hát, tiếng nói. || *Au fig. Avoir le* — *fêlé,* Bịnh lẳng trí.

Timbré, ée, *adj.* Đã đóng (in) dấu. Có hơi khùng khùng. || *Voix timbrée,* Tiếng thanh. || *Papier timbré,* Giấy tin chỉ.

Timbre-quittance, *m.* Con cò gắn toa đòi nợ.

Digitized by Google

Timbrer, *a.* Đóng (đánh, in) dấu.

Timbreur, *m.* Kẻ đóng (in) dấu.

Timide, *adj.* Nhát, nhút nhát, nhát gan, hay sợ.

Timidement, *adv.* Cách nhát sợ.

Timidité, *f.* Sự nhát sợ, tính hay sợ.

Timon, *m.* Điếu xe, vòi đòn xe, gọng xe. Tay bánh lái ghe (tàu). || *Au fig.* —, Chánh sự, cầm quờn, cai trị. *Prendre le — des affaires,* Lãnh coi sóc công việc.

Timonerie, *f.* Chỗ dưới tàu để cho người cầm lái ở mà coi lái tàu. Bồng lái.

Timonier, *m.* Ông lái, kẻ cầm (coi, bẻ) bánh lái. Ngựa thắng vô gọng xe rồi.

Timoré, ée, *adj.* Hay lo sợ, có lòng sợ kẻo sa lỗi gì. Hay nhát sợ. *Âme timorée,* Kẻ hay lo sợ tội.

Tin, *m.* Khúc cây nề.

Tinctorial, le, *adj.* Để (dùng) mà nhuộm. *Plante tinctoriale,* Thứ cây để mà nhuộm

Tine, *f.* Thùng để gánh nước, thùng đồ đồ đơ.

Tinelier, *m.* Cây cơm nguội.

Tinette, *f.* Thùng tiêu. Thùng đựng mỡ sữa.

Tintamarre, *m.* Tiếng la lối om sòm lộn xộn, tiếng dức lác hỗn độn.

Tintement, *m.* Sự đánh (giựt) chuông từ tiếng, tiếng chuông ngân. — *d'oreilles,* Tiếng lùng bùng trong tai, sự ù tai.

Tinter, *a.* et *n.* Rung (đánh, giựt) chuông từ tiếng, động chuông. Ngân. *La cloche tinte,* Chuông ngân. *Les oreilles me tintent,* Lỗ tai tôi lùng bùng.

Tintouin, *m.* Sự lùng bùng lỗ tai. || —, Sự lo áy náy, sự tư lự, sự bức tức.

Tique, *f.* Con vét, con ve (bọ) hay đeo trong lỗ tai chó, bò...

Tiquer, *n.* Có tật nhăn mày nhíu mặt.

Tiqueté, ée, *adj.* Rằn rực, vằn vện, gián sắc.

Tir, *m.* Sự bắn. Nơi (trường) tập bắn.

Tirade, *f.* Một đoạn thơ, câu thơ liên tiếp nhau.

Tirage, *m.* Sự kéo, đường theo mé sông để kéo ghe. || — *au sort,* Sự bắt thăm. — *des métaux,* Sự kéo thép. || —, Sự in (sách). *Un beau —,* In sách khéo. || *Au fig.* —, Sự khó. *Il y a du — pour arriver à une solution,* Muốn tính xong việc thì khó lắm.

Tiraillement, *m.* Sự kéo tới kéo lui. || *Au fig.* —, Sự

Digitized by Google

bất thuận. || — *d'estomac*, Sự sôi bụng, chứng quan cách.

Tirailler, *a.* Kéo đi kéo lại. || *Au fig.* —, Khuấy khỏa. || —, *n.* Bắn lòi xòi lọp xọp.

Tirailleur, *m.* Lính tiền phong. Lính tập. —*annamite*, Lính tập annam.

Tirant, *m.* Dây cột miệng dãy. Mép để xỏ dây giày. Mực nước dưới tàu, thước nước. Gân trong thịt. Cây cặp cổ.

Tirasse, *f.* Lưới bắt (đánh) chim da đa (chim cúc). Thứ dấu dờn dạp dưới chơn.

Tirasser, *a.* et *n.* Lưới đánh chim.

Tiré, ée, *adj.* Mệt nhọc, xanh xao. *Visage*—, Mặt mệt xanh. — *à quatre épingles*, Ăn mặc là lượt quá.

Tire-balle, *m.* Đồ để múc đạn.

Tire-bouchon, *m.* Cái ruột gà (để rút nút ve).

Tire-bourre, *m.* Cái ruột gà thông hỏng súng.

Tire-bouton, *m.* Cái móc để gài nút giày.

Tire-d'aile, *m.* Sự bay mau. || À TIRE-D'AILE, *loc. adv.* Bay mau lắm.

Tire-fond, *m.* Thứ đinh ốc lớn để vặn đường xe lửa vô cây nề. Thứ móc để treo đèn.

Tire-larigot (À), *loc. adv.* Nhiều lắm. *Boire* —, Uống rượu quá lẽ, uống rượu say mèm.

Tire ligne, *m.* Đồ (nhíp) để gạch hàng.

Tirelire, *f.* Hộp (trắp) bỏ tiền để dành.

Tire-pied, *m.* Dây da thợ đóng giày choàng qua đầu gối mà may giày.

Tire-point, *m.* Cái dùi.

Tirer, *a.* Kéo, kéo lại. —*une voiture*, Kéo xe. — *l'épée*, Rút gươm ra. —*un coup de fusil*, Bắn súng. —*une pipe*, Hút ống điếu. — *un livre*, In sách. — *ses souliers*, Cởi giày ra. — (*extraire*), Kéo ra, lấy ra. —*profit*, Có (đặng) lợi. —(*délivrer*), Cứu. —*qqn de prison*, Cứu ai khỏi tù. — (*une conclusion*) Đoán định. —*des lignes*, Vẽ hàng. — *une loterie*, Bắt (xổ) số. —*les larmes des yeux*, Làm cho khóc. — *sa révérence*, Chào mà đi, mà từ giã. — *la langue*, Le lưỡi. — *sa source, son origine*, Bởi đó mà ra. — *une épine du pied*, Gỡ cho khỏi sự khó lòng trắc trở. — *vengeance*, Báo thù, trả oán. —*vanité*, Khoe mình. ỷ. —*parti d'une chose*, Lấy làm ích cho mình. —*a la fin*, Gần rồi, gần hết. — *à conséquence*, Có can hệ sau lắm. — *au large*,

Digitized by Google

Trốn. — *au sort*, Bắt thăm. || Se tirer, *r. (d'affaire)*, Gỡ mình. *S'en—(échapper)*, Khỏi.

Tiret, *m.* Đàng (nét) gạch ngang qua mà ngăn.

Tirette, *f.* Dải để cột cũng (cột bao tay). Dây cột (kéo) màn.

Tireur, euse, *s.* Người bắn súng. Kẻ kéo (rút) thép. Kẻ lãnh tiền bạc.—*de voiture, de pahka*, Người kéo xe, kéo quạt. — *d'or*, Thợ kéo chỉ vàng. *Tireuse de cartes*, Con bóng.

Tiroir, *m.* Hộc tủ.

Tisane, *f.* Nước sắc bằng lá cây. Rễ cây sắc làm thuốc. — *de champagne*, Thứ rượu *champagne*.

Tison, *m.* Than lửa, que (cây) lửa.

Tisonner, *n.* Dun (chụm) lửa.

Tisonnier, *m.* Cây sắt để gạt lửa.

Tissage, *m.* Nghề dệt, sự (việc) dệt củi.

Tisser, *a.* Dệt, dệt cửi *Métier à—*, Không cửi.

Tisserand, *m.* Thợ dệt cửi, thợ dệt vải (lụa).

Tisserauderie, *f.* Nghề dệt vải, nghề bán hàng.

Tisserin *m.* Chim dồng dộc.

Tisseur, *s.* et *adj. m.* Người dệt cửi.

Tissu, *m.* Cửi canh, đồ dệt, **hàng cửi**, canh chỉ. || *Au fig.* —, Một dây, một dọc, sự liên tiếp. *Un — de calomnies*, Nhiều điều bỏ vạ một trật.

Tissure, *f.* Cửi canh, canh chỉ liền lả.

Titan, *m.* Người vậm vỡ. *Travail de —*, Việc phi thường.

Titillation, *f.* Sự máy động, sự nhức nhích. Sự nôn, sự chọc léc.

Titiller, *a.* Chọc léc, làm nôn, làm cho nhột, làm cho rần.

Titre, *m.* Mào đầu, nhãn sách, nhãn đề, đầu bài. Tước, chức phẩm. Bằng cấp. — *de propriété*, Bằng khoán. || —, Tuổi vàng, bạc. *Or du 1er titre*, Vàng đủng thập, vàng mười. || À titre de, *loc. prép.* Vì là. *À titre d'ami*, Vì là bạn hữu. *À juste —*, Trúng, nhằm, phải lẽ, đáng.

Titré, ée, *adj.* Có chức, có tước, có chữ gia ban. *Personne —*, Người quyền quới.

Titrer, *a.* Ban tước (chức). Đề mào đầu, đề nhãn.

Titubant, te, *adj.* Thất thểu, ngã xiêu ngã tó, nhủi tới nhủi lui.

Tituber, *n.* Đi băng xiên bang nai, đi nhủi tới nhủi lui, vật vờ, ngập ngừng.— *d'ivresse*, Say xoàng ba.

Digitized by Google

Titulaire, *s.* et *adj.* Thiệt thọ, chánh vị, có chức, có bằng cấp.

Toast *ou* **Toste,** *m.* Sự mời uống mà chúc cho ai. Sự uống chúc. *Porter un —,* Giơ chén uống mà chúc cho ai.

Toaster *ou* **Toster,** *n.* Giơ chén uống mà chúc cho ai.

Toboggan, *m.* Thứ cộ (xe trệt) để đi trên tuyết, trên giá.

Toc, *m.* Vàng giả. *Bijoux en —,* Đồ nữ trang bằng vàng giả. || *Au fig.* —, Kỷ, có hơi điên.

Tocsin, *f.* Đồng hồ trái quít.

Tocsin, *m.* Đánh (động) chuông hối hả mà cho có việc hiểm nghèo = như lửa cháy là giặc. Đánh mỗi hồi một, đánh trống quân.

Toge, *f.* Áo dài mặc ngoài. Áo quan tòa, áo thầy cung...

Tohu-bohu, *m.* Sự lộn lạo, sự bậy ba. || —, Sự hỗn hào, sự lộn xộn.

Toi, *pron. pers.* Mầy, mi. V. Tu.

Toile, *f.* Vải gai, vải bố, vải sồ. Buồm. Màn che sân hát bội. Bức tranh thợ vẽ. — *à voile,* Bố buồm. — *d'emballage,* Bố gói đồ. — *métallique,* Lưới sắt, mành mành thép. — *émeri,* Bố nhám. — *cirée,* Vải (bố) có thoa dầu láng. — *d'araignée,* Ván nhện.

Toilerie, *f.* Chỗ làm vải sồ. Việc buôn bán vải.

Toilette, *f.* Bàn (chỗ) rửa mặt, chỗ (sự) trang điểm. Bộ áo mặc (đờn bà). *Faire sa —,* Rửa mặt, mặc áo, chải gỡ. || *Au fig. Faire la — d'un condamné,* Hớt tóc, khoét cổ áo kẻ bị chém.

Toilier, ière, *s.* Thợ làm (bán) vải sồ.

Toise, *f.* Thước đo xưa (1 m. 949). Thứ thước để đo bề cao người đi lính, hay là tù phạm.

Toisé, *m.* Sự tổng cọng việc tổn phí trong sự cất nhà cửa.

Toiser, *a.* Đo, đo đắn. || *Au fig.* — *qqn,* Ngó ai cách khinh, hay nguýt ai. || Se —, *r.* Trừng nhau.

Toison, *f.* Lông chiên. Da (loài vật) còn lông. || *Au fig.* —, Tóc dài. || — *d'or,* Phẩm nhứt tặng thưởng (bên nước Hiphanho).

Toit, *m.* Mái nhà, nóc nhà. || *Au fig.* —, Nhà. *Le — paternel,* Nhà cha mẹ. *Crier sur les —,* Cao rao sự gì cho thiên hạ biết.

Toiture, *f.* Mái nhà (sường nhà và ngói).

Tôle, *f.* Sắt bản, sắt giẹp từ lá. — *ondulée,* Sắt lá có chớn. Sắt bản lá dùng đợn sóng.

Digitized by Google

Tolérable, *adj.* Dễ chịu, có lẽ chịu đặng. *Douleur —,* Đau vừa. || *Au fig. Ecrivain —,* Kẻ làm sách không hay mấy.

Tolérance, *f.* Sự rộng duông. Sự làm thinh, sự dể vậy, sự nhịn. || *Maison de —,* Nhà điếm.

Tolérant, te, *adj.* Rộng duông, hay nhịn, làm ngơ.

Tolérer, *a.* Rộng duông, chịu, làm thinh, nhịn, dể vậy.

Tôlerie, *f.* Nghề làm sắt bản (lá).

Tolet, *m.* Cọc (cột) chèo.

Tôlier, *s.* et *adj. m.* Thợ dát sắt lá.

Tolu, *m.* Cây cơm rượu. — *balsamifère,* Cây sang ớt.

Tomate, *f.* Cà tây, cà vó.

Tombal, e, *adj.* Thuộc về mồ mả. *Pierre tombale,* Bia mồ, mộ bia.

Tombant, te, *adj.* Tế xuống, ngã. Rụn xuống. Đuối (hơi, tiếng). *La nuit tombante,* Chạng vạng.

Tombe, *f.* Mồ mả, huyệt mả. *Descendre dans la —,* Chết. *Être sur le bord de la —,* Gần chết.

Tombeau, *m.* Mả, mồ mả, lăng. *— de l'Évêque d'Adran,* Lăng Đức thầy Vêrô. || —, Chỗ (nơi) buồn bực, chỗ chịu chết. || *Au fig.* —, Sự chết. *Conduire, mettre qqn au —,* Làm cho ai phải chết. *Tirer du —,* Cứu cho khỏi chết đi. *Aux portes du —,* Gần chết.

Tombée, *f.* Sự ngã xuống, sự rụng xuống. *À la — de la nuit,* Hồi đỏ đèn, chạng vạng, hồi tắt quán.

Tomber, *n.* Sa xuống, ngã (tế) xuống. Sa ngã. Rụng xuống. *— (coïncider)* Nhằm. *— sur,* Xông vào, xốc vào. *— par terre,* Té. *— à terre,* Rớt, rụng, roi. *— aux pieds de...* Sấp mình xuống. *— dans une faute,* Sa ngã phạm tội. *— malade,* Mang bịnh. *— en défaillance,* Ngất đi. *— de son haut,* Sửng sốt. *Être bien ou mal tombé,* Gặp vận may rủi. *— sur les bras de qqn,* Bảo cô ai. *— sous la main,* Tình cờ may dâu lại gặp. *Faire — les armes des mains,* Làm cho ai nguôi ngoai. *— en disgrâce,* Bị kẻ lớn hết dùng. *— d'accord,* Hai đàng tự thuận. *— dans le piège,* Bị, mắc mưu. *— sous les sens,* Quả nhiên, rõ ràng. ||—, *v. imp. Il tombe de la grêle,* Mưa đá.

Tombereau, *m.* Xe chở đất, cát..., xe thùng.

Tombeur, *s.* et *adj. m.* Thợ phá vách cũ. || —, Kẻ vật té kẻ nghịch.

Tombola, *f.* Cuộc đánh số lấy đồ.

Digitized by Google

Tome, *m.* Cuốn sách, quyển sách. Pho sách.

Tomer, *a.* Phân ra từ quyển (cuốn) sách.

Tomme, *f.* Thứ bánh sữa mềm.

Ton, Ta, Tes, *adj. poss.* Của mầy, của anh. — *livre,* Sách của mầy.

Ton, *m.* Cung, giọng, âm. Cách ăn nói. — *plaintif,* Giọng ai. *Changer de—,* Đổi cách đi. *Le bon—,* Thói phép người tử tế. *Se donner un—,* Làm bộ oai, làm cao cách.

Tonalité, *f.* Cung hát.

Tondage, *m.* Sự hớt lông, sự xén lông.

Tondaison, *f. V.* TONTE.

Tondeur, euse, *s.* Kẻ hớt lông chiên. || TONDEUSE, *f.* Máy hớt tóc, hớt lông chiên... Thứ máy để hớt cỏ.

Tondre, *a.* Hớt (xén) lông. Cắt, cạo, gọt. — *les cheveux,* Hớt tóc. || *Au fig.* —, Bắt chịu thuế nặng. Đòi nặng quá.

Tondu, ue, *adj.* Đã hớt lông; cạo, gọt rồi, gọt trọc.

Tonifier, *a.* Bổ, bổ sức lại.

Tonique, *adj.* et *s.* Hay bổ sức. *Un—,* Thuốc bổ sức.

Tonitruant, te, *adj.* Ầm ầm như sét, sấm ran.

Tonkin, Xứ Bắc Kỳ.

Tonkinois, se, *adj.* et *s.* Thuộc về Bắc Kỳ. Người Bắc Kỳ.

Tonnage, *m.* Sức tàu chở cao nhiều. Trọng tải (tàu, thuyền).

Tonnant, te, *adj.* Vang lừng, sấm ran. *Voix tonnante,* Tiếng vang lừng, rồm, rồn rảng.

Tonne, *f.* Thùng lớn. Trọng tải 1000 kilos.

Tonneau, *m.* Thùng. Trọng tải 1000 kilos. — *d'arrosage,* Thùng tưới đường. *Navire de 500 tonneaux,* Tàu trọng tải 500 *tonneaux,* || —, Thứ xe hai bánh có chỗ lên đằng sau.

Tonnelet, *m.* Thùng nhỏ.

Tonnelier, *m.* Thợ đóng (sửa) thùng.

Tonnelle, *f.* Giàn cong để cho dây hoa leo. Thứ lưới để đánh chim đa đa.

Tonnellerie, *f.* Nghề đóng thùng, chỗ đóng thùng.

Tonner, *impers.* et *n.* Sấm dậy, nổi sấm. *Il tonne,* Trời gầm, trời sét. — *contre,* Nạt. *Le canon tonne,* Tiếng súng đồng rền. — *contre le vice,* Nói lung về tính nết xấu.

Tonnerre, *m.* Lôi đình, sấm sét. Tiếng vang lừng, rồm, rồn rảng.

Tonsure, *f.* Sự xẻo tóc hình tròn trên đầu. Phép cắt tóc. *Recevoir la—,* Chịu phép cắt tóc.

Tonsuré, *adj.* et *s. m.* Kẻ chịu phép cắt tóc.

Digitized by Google

Tonsurer, *a.* Làm (ban) phép cắt tóc, cắt tóc.

Tonte *ou* **Tondaison,** *f.* Sự hớt lông chiên, mùa hớt (xén) lông chiên. Lông chiên hớt ra.

Tontine, *f.* Hội tư cấp.

Tontinier, ière, *s.* et *adj.* Kẻ dậu tiền vô hội *Tontine.*

Topaze, *f.* Ngọc màu vàng, kim văn bảo thạch.

Tope! *interj.* Ưng chịu, đẳng lòng.

Toper, *n.* Vỗ tay ưng chịu, chịu đều đã định.

Topette, *f.* Ve nhỏ và dài.

Topinambour, *m.* Cà ghém (như khoai tây).

Topique, *adj.* et *s.* Thuốc dán, thuốc cao. || *Argument —,* Điều cãi lẽ chung.

Topographie, *f.* Sự (nghề) vẽ họa đồ xứ nọ xứ kia. *Connaître la — d'un pays,* Thuộc họa đồ xứ nào, sông núi, chỗ cao thấp.

Topographique, *adj.* Thuộc về họa đồ riêng từ xứ. *Carte —,* Bản đồ vẽ từng xứ.

Toquade *ou* **Tocade,** *f.* Chứng, ý riêng.

Toque, *f.* Mũ quan tòa và thầy cung đội.

Toqué, ée, *adj.* Lẳng trí, khùng khùng. Điên tứ thơ, điên chữ.

Torche, *f.* Đuốc, đèn chai, đèn gió, hỏa bả. || *Au fig.* —, Gây sự rối.

Torcher, *a.* Lau, chùi. || —, Làm việc hối hả.

Torchère, *f.* Chơn đèn lớn.

Torchis, *m.* Đất nhồi với rơm để trét vách.

Torchon, *m.* Khăn chùi, khăn lau. Giẻ để lau chùi. || *Au fig* —, Đờn bà ăn ở nhớp nhúa.

Torchonner *a. V.* TORCHER.

Tordage, *m.* Sự giún, sự vặn, sự xe dây (chỉ).

Tordant, te, *adj.* Hóa tức cười.

Tord-nez, *m.* Dây thắt mũi ngựa chứng.

Tordre, *a.* Vặn, xe lại, đánh lại. — *le fil,* Xe chỉ. — *le cou,* Vặn cổ. — *un habit,* Vắt áo. || SE TORDRE, *r.* Vặn (uốn) mình. — *de rire,* Cười lộn ruột, nhớn nhở.

Tore, *m.* Đàng xoi dưới chơn cột.

Toréador, *m.* Kẻ đua trận với bò tơ mà chơi.

Torgnole, *f.* Vả, vả tai.

Tormentille, *f.* Bạch thược, thược dược.

Toron, *m.* Nhiều tao đánh lại một dây.

Torpeur, *f.* Sự bần thần, sự lừ đừ. Sự tê mê. *Tirer qqn de sa —,* Làm cho người nào hết lừ nhừ = Làm cho tỉnh hồn lại.

Torpille, *f.* Cá một thược bô. Thứ đạn thủy lôi bắn dưới nước mà phá tàu.

Digitized by Google

Torpiller, *a.* Bắn đạn thủy lôi mà phá tàu.

Torpilleur, *m.* Tàu thủy lôi.

Torque, *f.* Vòng mang nơi cổ.

Torréfacteur, *m.* Lò rang.

Torréfaction, *f.* Sự rang, sự nướng, sự sấy.

Torréfier, *a.* Rang, sấy, sao hắc. — *du café,* Rang trà phe.

Torrent, *m.* Dòng nước chảy cuộn cuộn. Suối, khe. || *Au fig.*—, Dầm dề, cuộn cuộn. *Verser un — de larmes,* Đổ nước mắt ra dầm dề, khóc kể lu bù.

Torrentiel, elle, *adj.* Chảy cuộn cuộn, chảy như suối. *Pluie torrentielle,* Mưa lớn, bạo vũ.

Torrentueux, euse, *adj.* Chảy cuộn cuộn, chảy mạnh. *Fleuve—,* Sông chảy cuộn cuộn.

Torride, *adj.* Nóng lắm, nhiệt. *Zône—,* Nhiệt đạo. *Air—,* Khí trời nóng lắm.

Tors, se, *adj.* Vặn lại, xe lại. Vặn như khu ốc. *Fil—,* Chỉ xe. *Colonne torse,* Cột vặn xa.

Torsade, *f.* Tụi vặn xa như khu ốc. Văn xa lại.

Torse, *m.* Khúc tượng mình người (không đầu không chơn tay). ***Avoir le — nu,*** Ở trần.

Torsion, *f.* Sự xe lại, sự vặn lại.

Tort, *m.* Sự quấy, sự lỗi. Sự thiệt hại. *Avoir —,* Có lỗi. *Faire tort,* Làm hại. || À TORT, *loc. adv.* Trái lẽ, quấy. *À tort et à travers,* Cách ơ hờ, sơ ý, thâm thụa.

Torticolis, *m.* Đau trặc gân cổ. *Avoir le —,* Trặc cổ, trẹo cổ, nghẹo cổ.

Tortille, *f.* Đàng đi quanh quẹo trong vườn.

Tortillement, *m.* Sự vặn, sự xe lại.

Tortiller, *a.* Vặn lại, xe lại, quấn khúc. || *Au fig.— v. n.* Tìm mưu quanh. *Il n'y a pas à—,* Phải chịu, tránh không được. || SE TORTILLER, *r.* Co rút lại, quấn khúc lại, khoanh lại.

Tortillon, *m.* Cái khoanh (rẽ) để đội đồ nặng trên đầu. Giấy quấn lại để bôi chì vẽ.

Tortionnaire, *adj.* et *s.* Để gia hình, hung ác. Quân lý hình.

Tortu, ue, *adj.* Vạy, vạy vò, vặn xa, quẩn quíu. *Bois —,* Cây vạy.

Tortue, *f.* Con rùa. — *caret,* Con đồi mồi. || *Au fig. Aller comme une —,* Chậm như rùa.

Tortueusement, *adv.* Cách vạy vò, quanh quẹo,

Digitized by Google

Tortueux, euse, *adj.* Quanh quẹo, vạy vò. *Chemin —,* Nẻo quanh quẹo.

Torture, *f.* Sự gia hình, sự khảo lược. || *Au fig. —,* Sự áy náy lo lắng. Sự làm cực lòng. *Mettre qqn à la —,* Làm cho ai bối rối.

Torturer, *a.* Khảo lược, gia hình. || *Au fig. —,* Làm khổ, làm cực, làm bối rối.

Toster, *n. V.* TOASTER.

Tôt, *adv.* Sớm, mới. Mau, kíp. *Tôt ou tard,* Sớm hay là muộn, chẳng chầy thì kíp. || *Si tôt que...,* Vừa khi...

Total, *adj.* Cả và, hết cả; trọn, trụm hết. || —, *s. m.* Số cọng, tổng cọng. || AU—, *loc. adv.* Sau hết, nói tắt một lời.

Totalement, *adv.* Hết cả, hết trọi, ráo trơn.

Totaliser, *a.* Cọng lại, tính chung lại.

Totalité, *f.* Hết thảy, cả thảy.— *du prix,* Cả và (trót) giá.

Toton, *m.* Bong vụ.

Touage, *m.* Sự kéo tàu (thuyền).

Toucan, *m.* Con cao cát.

Touchant, *prép.* Về, luận về, thuộc (chỉ) về.

Touchant, te, *adj.* Thảm thương, hay động lòng. *Paroles touchantes,* Lời nói thảm thương.

Touche, *f.* Sự đá đến. Cái phím đờn. Dấu đờn. *Pierre de —,* Đá thử vàng. || *Au fig. Pierre de —,* Cái thử lòng, Hình dạng.

Touche-à-tout, *s.* et *adj.* Kẻ đụng đâu rớ đó.

Toucher, *a.* Đá đến, rờ. Liền, giáp nhau. Đụng. — *de l'orgue,* Đánh đờn.— *de l'argent,* Lãnh bạc. — *les bœufs,* Đuổi bò. || *Au fig.— un sujet en passant,* Nói sơ qua việc đó mà thôi. *Cela vous touche,* Cái đó động tới anh, là việc anh. || —, *v. n.* — *à sa fin,* Gần hết, gần xong. — *la main,* Bắt tay kẻ khác tỏ dấu ưng chịu, hay là thương yêu. || SE —, *r.* Đụng, kề, ở bên, ở gần nhau. *Ces maisons se touchent,* Mấy nhà nầy ở kề nhau, ở kế nhau.

Toucher, *m.* Giác quan. Sự chơn tay biết, sự đá (rờ) đến. *Doux au—,* Rờ êm.

Touchette, *f.* Phím đờn.

Toucheur, *m.* Kẻ đuổi trâu bò.

Toueur, *a.* Kéo (dắc) tàu (ghe).

Touffe, *f.* Đám, cụm, bụi, chòm. — *d'herbes,* Đám cỏ. *de bambous,* Bụi tre. — *de cheveux,* Chòm, núi tóc.

Touffu, ue, *adv.* Dum đa, sum sê. Rậm rạp. *Arbre—,* Cây sum lá.

Digitized by Google

Touiller, *a.* Lúc lắc, trộn, xới.

Toujours, *adv.* Luôn luôn, hoài, liên, mãi, chẳng khi đừng. *Pour—, à—,* Luôn luôn, hoài hủy, đời đời.

Toupet, *m.* Chóp, chóp mao, cái vá. || *Au fig.—, Avoir du—,* Có gan. Chai đá, lì lợm.

Toupie, *f.* Con vụ. *Jouer à la—,* Đánh vụ, chơi vụ.

Toupiller, *n.* Xây tròn như vụ (như chong chóng).

Tour, *f.* Tháp, hòn tháp. Con xe (về cờ tướng tây).

Tour, *m.* Vòng, sự xây vòng. Bận, phiên thứ. Bàn tiện. Mưu chước, mưu khôn. — *du globe,* Vòng tròn trái đất. *À — de rôle,* Cứ thứ tự. *Un — d'adresse,* Phép khéo. *En un — de main,* Cách giỏi. *Jouer un bon—,* Khuấy chơi. || TOUR À TOUR, *loc. adv.* Sỉ lượt, cứ thứ tự, thay phiên. — *de force,* Gỡ khó được. — *de bâton,* Được lợi sái phép. *À — de bras,* Hết sức tay chịu, làm.

Tourane, Cửa Hàn.

Tourbe, *f.* Thứ như than đá chụm được. || —, Đoàn lũ dân, đám xôn xao.

Tourbière, *f.* Mỏ than đá *(tourbe).*

Tourbillon, *m.* Trận gió, cuồng phong, con trốt. Nước xoáy, nước vận. || *Au fig. Le—des plaisirs,* Sự mê đắm vui sướng xác thịt.

Tourbillonnement, *m.* Sự vận, sự xoáy.

Tourbillonner, *n.* Vận, xoáy.

Tourelle, *f.* Tháp nhỏ. Chỗ núp để trí súng lớn, có thể mà xây đặng.

Touret, *m.* Bánh xe có lòng nứa để dây lôi vô mà quây. Cái chong chóng. Cọc chèo.

Tourie, *f.* Thứ hũ lớn bằng sành bằng chai có đương mây bao rgoài.

Tourier, ière, *s.* et *adj.* Kẻ coi (giữ) cữa trong nhà dòng. *Sœur tourière,* Bà giữ cữa nhà phước.

Tourillon, *m.* Chốt quây. Tai súng đồng.

Touring-club, *m.* Hội bách bộ lo về những phương thế hữu ích trong cuộc chơi (xe hơi, xe máy etc).

Tourisme, *m.* Sự hay đi lưu linh xứ kia xứ nọ, hay đi bách bộ.

Touriste, *m.* Kẻ hay đi chơi xứ kia xứ nọ. Kẻ hay đi bách bộ.

Tourmaline, *f.* Thứ đá như mã não.

Tourment, *m.* Sự đau đớn, đau xóc. Hình khổ, sự gia hình. Sự đau lòng.

Tourmente, *f.* Bão bùng,

đông tố. || *Au fig.*—, Sự loạn lạc trong nhà nước.

Tourmenter, *a.* Gia hình khổ. Xóc châm, khuấy rầy, xà xát. || *Au fig.* —, Làm cực lòng, làm đau đớn. *Tourmenté par la misère,* Phải cực lòng vì bỡi nghèo nàn khốn khó. || SE TOURMENTER, *r.* Lo lắng áy náy.

Tournage, *m.* Sự tiện (đồ).

Tournailler, *n.* Đi quanh quẹo, chạy quanh.

Tournant, *m.* Đàng quẹo, đàng trẽ. Chỗ để trở xe. *Mouvement* —, Mưu vây quanh || *Au fig.*—, Lẽ quanh quẹo, mưu kế.

Tournant, te, *adj.* Xây, quanh. *Pont*—, Cầu xây (quây). *Allée tournante,* Đàng quanh.

Tourné, ée, *adj.* Trở về, hướng về, trở hướng. Ra chua. *Maison bien tournée,* Nhà ở trúng (nhằm) hướng lắm. *Vin*—, Rượu chua. || *Au fig. Mal*—, Quạu. *Bien* —, Vui. *Phrase bien tournée,* Lời nói khéo.

Tourne-à-gauche, *m.* Đồ để bẻ (sửa) răng cưa. Đồ để vặn răng ốc.

Tournebroche, *m.* Nòng quay thịt.

Tournée, *f.* Sự đi kinh lược, sự đi vãng đân, sự đi nơi nọ nơi kia. Sự chịu tiền mời uống rượu tại nhà quán. Một trận đòn.

Tourner, *a.* Quây, day, lật, xây trở. Tiện.—*la tête,* Xây (trở) mặt. —*le dos,* Xây lưng, sấp cật.—*la roue,* Quây bánh xe. || *Au fig.*—*qqn à son gré,* Biểu ai đâu làm đó.—*une difficulté,* Không nói tới chuyện khó đó. — *casaque,* Đổi theo phe khác. — *en ridicule,* Làm đều đó ra hèn mạt đáng cười chê. — *l'ennemi,* Vây quanh binh nghịch. || —, *v. n.* Xây vần quanh, xây đi vần lại. Ra chua. — *(charger) en bien,* Nên thân. — *(se gâter),* Hư đi. *L'affaire a bien tourné,* Công việc trở ra xuôi. — *du côté de qqn,* Theo phe ai.—*à tout vent,* Đổi ý hoài. *La tête lui tourne,* Ngợp.—*autour du pot,* Nói quanh quẹo xa gần. || SE—, *r,* Trở mình, trở mặt.

Tournerie, *f.* Chỗ (trại) thợ tiện làm việc.

Tournesol, *m.* Hoa quì, hoa nhựt quì.

Tournette, *f.* Ống suốt, ống quây tơ. Lồng có ống quây để nuôi sóc, chuột tàu cho nó xây chơi.

Tourneur, *m.* Thợ tiện.

Tournevent, *m.* Thứ ống có loa ở trên để xây theo gió.

Tournevis, *m.* Cái đồ để vặn đinh ốc, cái dao vặn đinh ốc.

Digitized by Google

Tourniole, *f.* Đau đầu trun.

Tourniquet, *m.* Thập tự quày (để nơi đường đi, nơi cửa, ai đi thì xây qua mà đi từ người).

Tournis, *m.* Bịnh thú vật mắc phong.

Tournoi, *m.* Đám đua chơi đám thi võ.

Tournoiement *ou* **Tournoîment,** *m.* Sự xây tròn, sự vận, xoáy.

Tournoyer, *n.* Vận, xoáy. Xây tròn. || *Au fig.*—, Giằng quay.

Tournure, *f.* Diện mạo, cách điệu, bộ. Cách (kiểu) nói. *L'affaire prend une bonne*—, Việc nầy muốn xuôi.

Tourte, *f.* Thứ bánh ngọt kia. || *Au fig.*—, U mê.

Tourteau, *m.* Bã, bánh dầu. Thứ cua.

Tourtereau, *m.* Chim cu con.

Tourterelle, *f.* Bồ câu đất, cu đất.

Tourtière, *f.* Khuôn bánh *tourte.*

Toussaint, *f.* Lễ các thánh Nam Nữ (1er Nov.)

Tousser, *n.* Ho, ho hen. Thấu.

Tout, toute, tous, *adj.* et *s.* Mọi, mỗi, các, cả và, hết thảy, tròn. *Toute la nuit,* Cả và đêm, thâu đêm. *Tous les élèves,* Hết thảy các học trò. *Prendre* —, Lấy hết. *Jouer le — pour le* —, Làm hết sức cho đặng việc. *Un risque* —, Liều mạng. *Le— est de réussir,* Việc cần là phải làm cho xong. *Il y a une différence de — au* —, Khác nhau lắm. *Être tout yeux, toutes oreilles,* Coi xem, nghe chăm chỉ hết sức. *Somme toute,* Sau hết, kể hết.

Tout, *adv.* Hết cả, hết thảy, trọn. *De — cœur,* Hết lòng. *— à coup,* Bỗng chúc, thình lình. *— de suite,* Tức thì, lập tức. *En—, à — prendre,* Kể hết. *— d'abord,* Trước hết. *— doucement,* Nhẹ nhẹ, chậm chậm. *— à l'heure,* Khi nầy. **Mới,** mới đây, mới đó. *Pont — en fer,* Cầu bằng sắt hết. *Du* —, Không phải.

Toutefois, *adv.* Nhưng mà, song le.

Toute-puissance, *f.* Sự phép tắc vô cùng.

Toutou, *m.* Con chó (tiếng con nít hay dùng).

Tout-puissant, te, *adj.* et *s.* Có phép tắc vô cùng. *Le Tout-Puissant,* Đứng có phép tắc vô cùng.

Tout-venant, *m.* Xa ca, lớn nhỏ, (nói về khúc than đá).

Toux, *f.* Ho, bịnh ho.

Digitized by Google

Toxicologie, *f.* Phép dạy về thuốc độc.

Toxique, *adj.* et *s.* Thuộc về thuốc độc, thuốc độc, bả.

Trac, *m.* Sự sợ, sự rát sợ. *Avoir le —,* Sợ, rát sợ.

Traçage, *m.* Sự gạch hàng.

Tracas, *m.* Sự phiền lòng, sự cực lòng.

Tracasser, *a.* Làm cho phiền (cực) lòng, làm khổ. Nói ghẹo, khuấy.

Tracasserie, *f.* Sự làm cực khổ, lời nói xấc xược, xóc ốc, chọc ghẹo.

Tracassier, ière, *s.* et *adj.* Hay làm cực, hay khuấy rối.

Trace, *f.* Dấu, dấu tích, dấu chơn. || *Au fig.* —, Sự in trong trí. Gương. *Marcher sur les traces de...* Theo (noi) gương, bắt chước.

Tracé, *m.* Nét gạch, đàng gạch, đàng (lằn) vẽ. Đường có phóng hoa tiêu mà thôi.

Tracelet, *m.* Mũi nhọn để gạch hàng.

Tracement, *m.* *V.* Tracé.

Tracer, *a.* Gạch, vẽ. Chỉ vẽ, dẫn lối. — *à chacun son devoir,* Chỉ cho ai nấy việc mình phải làm. — *la route à qqn,* Làm gương cho kẻ khác bắt chước. — *l'image d'une chose,* Lấy lời nói mà bày vẽ sự gì. || —, *v. n.* Rễ cây bò lan trên mặt đất.

Trachée-artère, *f.* Cổ họng, yết hầu.

Traçoir, *m.* Đồ để dùng gạch hàng.

Tractation, *f.* Sự tính việc.

Traction, *f.* Sự kéo, sự lôi. — *animale,* Kéo bằng thú vật. — *mécanique,* Kéo bằng máy. — *rythmique de la langue,* Sự kéo lưỡi ra và đun lại.

Trade-mark, *m.* Hiệu, nhãn.

Traditeur, *m.* Kẻ nộp. Kẻ gian thần.

Tradition, *f.* Sự lưu truyền, lời truyền khẩu. Điều truyền lại. Cổ lệ. Sự trao (giao) sự gì. *Suivre la —,* Dõi truyền.

Traditionnel, elle, *adj.* Theo phép lưu truyền.

Traducteur, *m.* Kẻ dịch ra, kẻ diễn sách...

Traduction, *f.* Sự dịch ra. Đồ dịch ra.

Traduire, *a.* Dịch (diễn) ra, giải nghĩa. Tỏ ra, chỉ ra. — *un ouvrage,* Dịch sách ra. || *Au fig.* — *ses sentiments sur le papier,* Viết ra những sự trong lòng. || — *en justice,* Đi kiện.

Traduisible, *adj.* Dịch ra được.

Trafic, *m.* Sự buôn bán, sự mua bán. || *Au fig.* —, Sự lợi sãi phép. — *des choses saintes,* Mua bán của

Digitized by Google

thành. *Le — du chemin de fer est important,* Hẳng xe lửa chở chuyên lợi lắm.

Trafiquant, *m.* Kẻ buôn bán.

Trafiquer, *n.* Buôn bán. || *Au fig.* —, Gian lận, lận mạt.

Tragédie, *f.* Tuồng tập, tuồng hát về việc hung dữ... || *Au fig.* —, Sự gian truân, sự khốn nạn.

Tragédien, enne, *s.* Bạn hát.

Tragi-comédie, *f.* Thứ tuồng hát pha nửa vui nửa sầu.

Tragique, *adj.* Khốn nạn, gian nan, hung dữ. *Événement* —, Chuyện xảy ra hung dữ.

Tragiquement, *adv.* Cách khốn nạn, cách gớm ghê.

Trahir, *a.* Nộp, cáo. Nội công. Tỏ ra, lậu ra, trần tố. — *son pays,* Nộp quê hương, bán nước, phản nghịch. — *son devoir,* Lỗi niềm. — *un secret,* Tỏ ra sự kín. || Se trahir, *r.* Lậu ra.

Trahison, *f.* Sự nộp, sự thất tín. Sự gian tà. *Crime de haute*—, Tội bán nước, phản nghịch.

Traille, *f.* Đò để qua sông (thường kéo bằng dây).

Train, *m.* Nước đi, khuôn tuồng xe. — *d'un cheval,* Nước ngựa. — *de devant,* — *arrière,* Ngực, hậu con ngựa. — *de bois,* Bệ cây. — *de chemin de fer,* Đoàn xe lửa. — *militaire,* Đoàn xe lửa chở lính và đồ binh. *Faire du*—, Làm om sòm. || *Au fig.* — *de vie,* Cách ăn ở. *Être en* — *de,* Đương (mắc) làm việc. || —, Có hơi vui, bộ xoàng xoàng. *Mettre en*—, Khỉ sự bắt làm việc gì. *Boute en train,* Kẻ đốc phách vui cười.

Traînage, *m.* Sự kéo lôi (lết).

Traînant, te, *adj.* Phết, (chấm) đất, kéo lết dưới đất. *Pantalon*—, Quần phết đất. || *Au fig.* —, Lệt bệt. *Parole traînante,* Lời nói lợt lạt. *Voix traînante,* Giọng nói nhựa trân.

Traînard, *m.* Kẻ chậm chạp, người trễ nải.

Traînasse, *f.* Thứ cây nhánh yếu như dây. Thứ lưới đánh chim.

Traînasser, *a.* et *n.* Chậm chạp, trễ nải.

Traîne, *f.* Sự kéo lôi lết. *Barque à la*—, Ghe dòng theo nhau. *Perdreau à la*—, Đa đa chưa biết bay. *Laisser à la*—, Bỏ bậy, bỏ rơi rải.

Traîneau, *m.* Cái cộ (xe trệt) để đi trên tuyết. Thứ lưới đuổi chim, đánh cá. Lưới rê.

Google

Traînée, *f.* Đồ bỏ rơi rải, sự rơi rải. || *Au fig. Comme une — de poudre,* Lẹ như ngòi pháo đốt.

Traîner, *a.* Kéo, lôi, kéo lôi, kéo theo. || *Au fig.*—, Trì hoãn, lần lựa.—*le siège en longueur,* Làm cho giãn việc vây thành ra. — *qqn partout,* Đi đâu dắc theo đó. — *la voix,* Nói nhựa trết. — *sa chaîne,* Ăn ở cực khổ. — *qqn dans la boue,* Làm nhơ danh xấu tiếng người nào. ||—, *v. n.* Kéo xà lết, phết. *Votre robe traîne,* Áo anh phết đất. || *Au fig. Malade qui traîne,* Đau rề rề hoài không thấy khá. || Se traîner, *r.* Đi lụm cụm, bò lết.

Traîneur, euse, *s.* Kẻ trễ nãi, kẻ đi sau.

Traire, *a.* Nặn sữa.

Trait, *m.* Tên bắn, lao phóng. — *de voiture,* Dây lôi xe. — (*ligne*), Nét gạch. —*du visage,* Nét mặt, tướng mạo.—*de scie,* Đường cưa. *Tout d'un*—, Liền tu. — *d'histoire,* Tích truyện. — *d'esprit,* Lời ý vị. *Trait d'union,* Dấu gạch ngang nối hai tiếng làm một. *Avaler d'un*—, Ực một cái một. *Partir comme un*—, Đi mau như tên bắn thoáng qua. *Cheval de*—, Ngựa kéo xe đò. *Cela a —à...,* Cái đó nem về...

Traitable, *adj.* Dễ, hiền lành, tính dễ ở.

Traitant, *adj. Médecin*—, Quan thầy đương làm thuốc chữa bịnh.

Traite, *f.* Đỗi đường đi, sự chở hàng sang xứ khác, sự buôn bán. Tờ biểu giao bạc. *D'une seule*—, Đi luôn không nghỉ đâu. — *des nègres,* Sự mua bán mọi.

Traité, *m.* Sách dạy về... Tờ giao ước, điều giao. — *de paix,* Hòa ước.

Traitement, *m.* Lộc, bổng lộc. Sự thiết đãi, sự tiếp rước. — *d'une maladie,* Sự chữa (trị) bịnh. *Subir de mauvais traitements,* Bị đánh đập hà hiếp.

Traiter, *a.* Ăn ở với..., cư xử. Thết đãi, đãi. Nói về, luận về. Định, giao ước. *Il me traite bien,* Người ở tử tế với tôi. — *qqn de menteur,* Coi (cầm) người nào như quân láo xược. — *une maladie,* Trị (chữa) bịnh. — *une question,* Tính việc gì, luận về sự gì. || —, *v. n.* Giao ước, luận về. — *de la paix,* Lo cuộc hòa. || Se —, *r.* — *soi-même,* Mình làm thuốc cho mình.

Traiteur, *m.* Kẻ bán hàng cơm, kẻ bán cơm quán.

Traître, esse, *s.* Thất tín, thất trung, bội bạc. Kẻ gian thần, kẻ nội công. *Le*

Digitized by Google

chat est—, Con mèo hay quào trộm. || En traître, *loc. adv.* Lén, cách gian.

Traîtreusement, *adv.* Cách bất trung, cách gian tà.

Traîtrise, *f.* Tính bội bạc, tính bất trung.

Trajectoire, *f.* Đường đạn đi khi bắn ra cho đến khi trúng (bia).

Trajet, *m.* Đường đi qua, sự đi qua.

Tramail *ou* **Trémail,** *m.* Thứ lưới để đánh cá.

Trame, *f.* Chỉ canh, chỉ ngang. || *Au fig.* —, Sự âm mưu, sự tập lập.

Tramer, *a.* Dệt chỉ ngang. Bày (luận) mưu, tập lập.

Tramontane, *f.* Sao bắc đẩu. || *Au fig. Perdre la* —, (Mất sao bắc đẩu) = Ra bối rối trong trí khôn.

Tramway, *m.* Đàng sắt lót theo lộ để cho xe lửa, xe ngựa chạy. — *électrique,* Xe chạy bằng điện khí.

Tranchant, te, *adj.* Sắc, bén. || —, *s. m.* Lưỡi (dao...), bề lưỡi. || *Au fig.* —, Chắc chắn, rõ ràng. *Argument*—, Lẽ lý chắc chắn hẳn hòi. *Couleurs tranchantes,* Màu sắc tươi lắm.

Tranche, *f.* Miếng, múi, thẻo. Mặt (lề, mo) sách. Búa chặt sắt. — *d'orange,* Múi cam. *Dorer sur* —, Mạ vàng lề (mo) sách.

Tranchée, *f.* Hầm, hố. Mương khai xây nền tường, hay là trồng cây. Hầm (hố) đào be đất lên cho binh núp mà cự quân nghịch. || —, *f. pl.* Đau bụng bão. — *rouges,* Bịnh ngựa đau bụng.

Tranchefile, *f.* Giấy xe có thùa chỉ lụa để đóng kẹp hai đầu sách.

Tranchelard, *m.* Con dao yếm. Dao để lạng bì.

Trancher, *a.* Cắt, dứt. Thẻo. — *la tête,* Chém đầu. || *Au fig.* —, Xử hẳn, phá dứt, tinh xong. — *la difficulté,* Tinh việc rối cho xong. || —, *v. n.* Luận cách, luận dứt. Trỗi, nổi ra. *Il tranche sur tout,* Gặp việc gì cũng trỗi luôn. *Cette couleur tranche,* Màu này coi mạnh hơn.

Tranchet, *m.* Dao để cắt da.

Tranchoir, *m.* Thớt cắt thịt.

Tranquille, *adj.* Yên lặng, bằng tịnh, phẳng lặng, thanh nhàn, bằng yên. || *Au fig. Conscience* —, Lương tâm bằng an.

Tranquillement, *adv.* Cách yên ổn, cách bằng tịnh. *Dormir* —, Ngủ mê.

Tranquilliser, *a.* Làm cho yên lòng yên trí, làm cho ra yên lặng. || Se —, *r.* Yên lòng, hết lo sợ.

Digitized by Google

Tranquillité, *f.* Sự bình an, sự yên lòng yên trí, sự thanh nhàn.

Transaction, *f.* Sự (lời) giao cùng nhau. Tờ giao thông về việc buôn bán.

Transatlantique, *adj.* Bên kia đại tây gian. *Paquebot —,* Tàu đò đi qua thế giái mới.

Transbordement, *m.* Sự sang tàu. Sự sang sớt lại hàng chở.

Transborder, *a.* Sang (hàng) qua tàu khác, sang sớt.

Transcendant, te, *adj.* Tốt chúng, trỗi hơn hết, diêng xuất. *Homme —,* Người thượng trí lắm.

Transcripteur, *m.* Người sao tả

Transcription, *f.* Sự chép lại, sự sao tả. Sự sang bộ.

Transcrire, *a.* Viết (chép) lại, sao tả. Sao lục.

Transe, *f.* Sự kinh khiếp, sự tư lự. *Etre dans des transes,* Ái ngại.

Transept, *f.* Đàng ngang qua giữa nhà thờ làm ra hình thanh giá.

Transférer, *a.* Đem qua, sang qua, dời qua. *Fête transférée,* Lễ dời lại sau.

Transfert, *m.* Sự nhường cho, tờ sang cho...

Transfiguration, *f.* Sự đổi hình khác. Lễ Đức Chúa Giê-giu tỏ mình ra sáng láng *(6 Août).*

Transfigurer, *a.* Đổi ra hình khác. || Se —, *r.* Ra hình khác.

Transfixion, *f.* Sự đâm thâu qua.

Transformable, *adj.* Đổi (hóa, lộn) ra khác được.

Transformateur, Máy mà bớt sức điện khí.

Transformation, *f.* Sự đổi (hoa) ra khác, sự lộn ra hình khác. — *d'une chenille en papillon,* Sự con sâu hóa (lộn) ra con bướm.

Transformer, *a.* Làm cho hóa ra khác, biến ra hình khác. — *une maison,* Sửa nhà ra khác. || Se —, *r.* Ra khác, lấy hình khác, giả dạng.

Transfuge, *m.* Kẻ trốn sang qua bên giặc. Kẻ theo phe nghịch. Bội bạn.

Transfuser, *a.* Đổ (rót) sang, sang sớt.

Transfusion, *f.* Sự đổ (rót) sang, sự sang sớt.

Transgresser, *a.* Phạm, lỗi, cãi. — *une loi,* Phạm luật.

Transgresseur, *s.* et *adj. m.* Kẻ phạm (luật).

Transgression, *f.* Sự phạm, sự lỗi.

Transi, ie, *adj.* Mắc, bị cóng chơn tay. — *de froid,* Lạnh cóng chơn tay, lạnh quíu. — *de peur,* Sợ quíu,

Digitized by Google

Transiger, *n.* Giao cùng nhau, tự thuận. || *Au fig.— avec son devoir,* Lỗi niềm bổn phận.

Transir, *a.* et *n.* Làm cho thấu vô, làm cóng chơn tay. — *de peur,* Sợ cóng tay chơn. || *Au fig.*—, Làm cho hoảng hồn hoảng vía. *Cette nouvelle m'a transi le cœur,* Nghe tin đó tôi hoảng hồn.

Transit, *m.* Phép chở hàng hóa qua xứ khác mà khỏi phải chịu thuế vụ gì. Đốc vận hóa. *Marchandises en —,* Hàng hóa chở qua xứ khác mà khỏi đóng thuế.

Transitaire, *adj.* et *s.* Người lãnh chở hàng hóa qua xứ khác.

Transition, *f.* Sự đổi thì thế, lúc tạm qua. Cách nối lẽ sau với lẽ trước. — *du froid au chaud,* Hết lạnh rồi nóng.

Transitoire, *adj.* Tạm qua, tạm đỡ, qua vậy.

Transitoirement, *adv.* Cách tạm đỡ vậy.

Translatif, ive, *adj.* Dễ nhường cho. sang cho. *Acte—,* Tờ nhường...

Translation, *f.* Sự sang qua. Sự dịch ra. Sự đem dời qua chỗ khác. Sự sang bằng khoán điền viên đồ đạc cho người khác.

Translucide, *adj.* Trong ngần, sáng mờ mờ. *Le verre dépoli est—,* Kiến đục thì sáng mờ mờ.

Transmettre, *a.* Giao (trao) cho, sang cho, truyền cho. sai đem cho. — *un ordre,* Truyền lịnh, đem trát. || *Au fig.*—, Lưu truyền, để lại.

Transmigration, *f.* Sự dời qua xứ khác mà ở, sự thiên cư. Sự luân hồi.

Transmigrer, *n.* Dời (sang) qua xứ khác mà ở.

Transmissible, *adj.* Có lẽ sang cho được, lưu truyền được.

Transmission, *f.* Sự giao cho, sự gởi cho. Sự nhường lại, sự lưu truyền. Sự hai bánh xe chuyền cho nhau. || *Courroie de—,* Dây trâu bắt chuyền máy chạy.

Transmuable, ou Transmutable, *adj.* Có lẽ ra khác được.

Transmuer, *a.* Đổi ra, làm ra khác.

Transmutation, *f.* Sự làm cho ra khác.

Transparence, *f.* Sự trong suốt, trong ngần. — *du diamant,* Ngọc trong sáng.

Transparent, te, *adj.* Trong tinh, sáng suốt. Sưa, thưa. || —, *s. m.* Cái lồng để dưới giấy mà viết.

Transpercer, *a.* Đâm thấu qua, thâu qua.

Digitized by Google

Transpiration, *f.* Sự đổ mồ hôi.

Transpirer, *n.* Đổ (ra) mồ hôi. || *Au fig.*—, Xì hơi ra, lộ ra. *Le bruit transpire,* Tiếng đồn ra.

Transplantable, *adj.* Bứng ra trồng được, cấy ra được.

Transplantation, *f.* Sự bứng ra trồng được chỗ khác, sự tỉa ra.

Transplanter, *a.* Bứng ra trồng chỗ khác, cấy ra, tỉa ra. — *le riz,* Cấy lúa. || *Au fig.* — *des populations,* Đem dân đi ở xứ khác. || Se—, *r.* Đi ở xứ khác.

Transport, *m.* Sự chở sang. Tàu chở binh lính. *Prix du*—, Tiền chuyên chở. || *Au fig.*—, Sự hăng, sự hoảng hốt. *Transport de joie,* Vui mừng hớn hở. — *au cerveau,* Sự sảng sốt.

Transportable, *adj.* Chở đi (đem đi) được.

Transporté, ée, *s.* Tù bị lưu đày xứ khác.

Transporter, *a.* Đem qua, chở sang. Dịch sang, sang cho... Phát lưu. || *Au fig.*—, Làm cho hoảng hốt. *La colère le transporte,* Nó giận hoảng. || Se—, *r.* Đi tới (qua), sang qua.

Transposable, *adj.* Đổi được. Đổi thứ tự, đổi cung cách (về ca nhạc).

Transposer, *a.* Dời (đổi) chỗ. Đổi cung hát.

Transpositeur, *s.* et *adj.* Cái bàn phím đờn để nhắc lên xuống đổi cung (giọng).

Transposition, *f.* Sự đổi dời, sự đổi thứ tự. Sự đổi cung cách (ca nhạc).

Transsibérien, enne, *adj.* Bên kia xứ Tây-bắc-lợi-a (Sibéric). || *Le Transsibérien,* Đường xe lửa chạy qua Tây-bắc-lợi-a.

Transsubstantiation, *f.* Sự tinh giống gì trở nên giống khác. Sự bánh rượu trở nên Mình thật Máu thật Đức Chúa Giê-giu.

Transsudation, *f.* Sự nhỉ ra.

Transvasement, *m.* Sự sang sớt, sự rót qua.

Transvaser, *a.* Rót sang, sang (đổ) qua. Sang sớt.

Transversal, le, *adj.* et *s.* Ngang qua. Hàng ngang qua.

Transverse, *adj.* Day ngang qua.

Trapèze, *m.* Hình thê điền.

Trappe, *f.* Cửa sập. Bẫy để bắt thú rừng. *Lever la* —, Chống cửa lên. || *Trappe,* Tên nhà dòng.

Trappiste, *m.* Thầy dòng *Trappe.*

Trapu, ue, *adj.* U nu úc núc. Thấp và mập.

Traquenard, *m.* Bẫy. ||

Digitized by Google

An fig. —, Mưu kế, chước móc.

Traquer, *a.* Vi bắt Can tầm, vây bắt, tầm nã.

Traquet, *m.* Tấm bửng ngăn hộc xa gió. Cái bẫy. Thứ chim như con se sẻ.

Traqueur, *m.* Kẻ cản rừng đuổi thịt.

Travail, *m.* Việc làm, công chuyện, công việc, sự làm việc. Giàn treo hổng con bò cho dễ đóng móng. *Travaux forcés,* Khổ sai. *Travaux publics,* Công sự. *Ministère des Travaux publics,* Công bộ. *Direction, service des Travaux publics,* Sở trường tiền.

Travaillé, ée, *adj.* Đã làm kỉ, công kỉ. *Chapeau bien travaillé,* Nón làm khéo lắm. || —, Bị đau. *Il est — de la goutte,* Bị đau nhức gân cốt.

Travailler, *n.* et *a.* Làm, làm việc. — *pour vivre,* Làm ăn. — *la terre,* Làm ruộng. || *Au fig.* —, Bị đau. *La goutte le travaille,* Mắc bịnh nhức gân cốt. — *le peuple,* Xui giục dân làm loạn.

Travailleur, euse, *s.* Kẻ hay làm việc, người làm mướn.

Travée, *f.* Lòng căn, căn (gian) nhà. Lòng xà.

Travers, *m.* Bề ngang. || *An fig.*—, Chứng, tính xấu. *Chacun a ses —,* Mỗi người đều có chứng xấu riêng hết. || EN TRAVERS, *loc. adv.* Ngang qua. *A tort et à —,* Ngang ngược, ngược xuôi. *De —,* Nghiêng lệch. *Regarder de —,* Ngó nghiêng, hay ngúyt. || À, AU TRAVERS, *loc. prép.* Qua giữa.

Traverse, *f.* Then cữa, xà ngang. — *de chemin de fer,* Đà cây (sắt) lót theo đường sắt. || *Au fig.* —, Sự khốn khó, sự tai nạn. *Chemin de —,* Đàng tắt.

Traversée, *f.* Sự vượt biển, sự đi qua biển. Sự đi qua.

Traverser, *a.* Sang qua, đi qua, đi ngang qua. Vượt qua. Thâu (thấu) qua. — *un fleuve,* Qua sông. || *Au fig.* —, Ngăn trở, cản trở.

Traversin, *m.* Gối luôn, gối dài.

Travesti, ie, *adj.* Giả hình, giả dạng. *Bal —,* Đám múa bận đồ giả dạng, bận lốt.

Travestir, *a.* Giả dạng, đổi hình. — *un clown en roi,* Thằng hề giả làm ông vua. || *Au fig.* —, Cắt nghĩa trái. || SE —, *r.* Giả dạng.

Travestissement, *m.* Sự giả hình, giả dạng.

Travestisseur, euse, *s.* et *adj.* Kẻ cắt nghĩa trái (ý sách).

Digitized by Google

Trayeur, euse, *s.* Người nặn sữa bò.

Trayon, *m.* Núm vú bò, dê...

Trébucher, *n.* Vấp (sẩy) chờn. Vồng vập. Cân (vàng, bạc).

Trébuchet, *m.* Cân tiểu ly. Bẫy đánh chim. Thứ đồ máy đời xưa để phá thành lũy.

Tréfiler, *a.* Kéo thép, lùa thép.

Tréfilerie, *f.* Nghề kéo thép, đồ để kéo thép (bàn lua thép).

Tréfileur, *m.* Thợ kéo thép.

Trèfle, *m.* Vân thảo, cây lá chĩa ba. Tên lá bài chĩa ba (lá *chuồn*).

Treillage, *m.* Sự đóng song mặt võng.

Treillager, *a.* Đóng song mặt võng.

Treille, *f.* Giàn nho.

Treillis, *m.* Song gài mặt võng (mặt lưới). Rào mặt võng. Thứ vải bố to.

Treize, *adj. num.* Mười ba, thập tam. Thứ mười ba. *Léon treize,* Đức giáo tòng Lêo thứ mười ba.

Treizième, *adj. num. ord.* Thứ mười ba.

Treizièmement, *adv.* Mười ba là, thứ mười ba.

Tréma, *m.* Hai chấm trên đầu chữ âm: *ë, ï, ü,* chỉ phải đọc rời nó ra.=*Sa-ül, No-ël.*

Tremblant, te, *adj.* Run rẩy, run sợ, sợ sệt, run en. *Main tremblante,* Tay run.

Tremble, *m.* Cây bạch dương thọ.

Tremblé, ée, *adj.* Run run, run rẩy. *Ecriture tremblée,* Chữ run.

Tremblement, *m.* Sự run sợ, sự run động. —*de terre,* Sự động đất.

Trembler, *n.* Run, run sợ, rụng rời, run lập cập. —*de fièvre,* Giỡn ốc run en, rởn ốc, dùng mình. || —*que..,* Sợ kẻo mà...

Tremblеur, euse, *s. et adj.* Kẻ hay run sợ, nhát sợ.

Tremblotant, te, *adj.* Run run, run rẩy. *Voix tremblotante,* Tiếng run run.

Trembloter, *n.* Run run, run rẩy.

Trémière, *adj. f. Rose—,* Cây linh hồng.

Trémolo, *m.* Tiếng run run (về ca nhạc).

Trémoussement, *a.* Sự kinh khiếp hãi hồn. Sự giẫy run.

Trémousser, *v. n.* Giẫy, giẫy giụa. — *de l'aile,* Đập cánh. || Se—, *r.* Chạy lao xao, chạy bộn nhộn.

Trempage, *m.* Sự nhúng (giầm, ngâm) nước.

Digitized by Google

Trempe, *f.* Sự trui thép, trui sắt. || *Au fig. Âme, esprit d'une bonne trempe,* Lòng ngay dạ thẳng.

Trempé, ée, *adj.* Ướt dầm. || *Au fig. Caractère bien—,* Lòng ngay dạ thẳng.

Tremper, *a.* Nhúng làm cho ướt. Trui, tôi (thép). *Je suis tout trempé,* Tôi ướt dầm. — *dans l'eau,* Nhúng, ngâm nước. — *son vin,* Pha nước vô rượu. || — *ses mains dans le sang,* Nhúng tay vô máu. = Giết (xúi giết) người. || —, *v. n.* Ngâm, dầm nước. || *Au fig. Tremper dans un crime,* Đồng lõa. Đồng ác tương tế.

Trempette, *f.* Miếng (thẻo) bánh nhúng nước trước khi ăn.

Tremplin, *m.* Tấm ván để lấy trớn. || *Au fig. —politique,* Phương thế trong việc nước hạ kẻ khác cho mình lên.

Trémue, *f.* Đường (máng) nước chảy dưới tàu.

Trentain, *m.* Phép làm lễ luôn ba chục ngày cho kẻ qua đời.

Trentaine, *f.* Ba chục. Ba mươi tuổi. *Il a passé la—,* Nó có ba mươi tuổi rồi.

Trente, *adj. num.* Ba mươi. Thứ ba mươi. *Page—,* Trang thứ ba mươi. *Le — janvier,* Ngày ba mươi tháng Janvier.

Trentenaire, *adj.* Ba mươi năm.

Trentième, *adj. num. ord.* Thứ ba mươi.

Trépan, *m.* Cái khoan để khoan xương, khoan ốc. Thứ khoan thợ làm ống khóa, thợ đá dùng. *Operations du—,* Phép khoan sọ.

Trépaner, *a.* Khoan xương (sọ).

Trépas, *m.* Sự chết, sự qua đời. Tạ thế.

Trépassé, ée, *s.* Kẻ chết, kẻ qua đời. *Fête des Trépassés,* Lễ các đẳng linh hồn. (2 Novembre).

Trépasser, *n.* Chết, sinh thì.

Trépidation, *f.* Sự run rẩy. Bịnh run cả và mình. (tay, chơn, gân cốt).

Trépied, *m.* Hòn táo. Cái kiềng có ba chơn để đồ mà nấu. Thứ bàn (ghế) ba chơn.

Trépignement, *m.* Sự giậm chơn, giậm cẳng.

Trépigner, *n.* Giậm chơn, giậm đất. — *d'impatience,* Tức mình giậm chơn dùng dùng.

Très, *adv.* Lắm, quá, rất, cực.

Très-Haut (Le), *m.* Đấng cao cả (Chúa).

Digitized by Google

Trésor, *m.* Của cải. Kho tàng. Vàng bạc. Đồ quí báu. *Le — public ou le Trésor,* Kho bạc, kho nhà nước. || *Au fig. Ce livre est un —,* Sách nầy qui lắm, đặng ích lắm.

Trésorerie, *f.* Chỗ tích trữ vàng bạc, của cải. Công khố, cuộc kho bạc. Kho bạc nhà nước.

Trésorier, *m.* Quan coi kho bạc, quan giám lãm. Người giữ tiền bạc. Chú thủ.

Trésorière, *f.* Đờn bà giữ tiền bạc trong nhà dòng, trong hội chung.

Tressaillement, *m.* Sự giựt mình, sự dùng mình.

Tressaillir, *n.* Giựt mình. *—de joie,* Nhảy mừng, nức lòng, mừng rỡ.

Tresse, *f.* Sự gióc, sự thắt, sự đan. *— de cheveux,* Sự gióc, sự (thắt) tóc. Mé tóc gióc.

Tresser, *a.* Gióc, thắt, đan, đương. *— les cheveux,* Gióc tóc. *— du fil,* Xe chỉ. *— des nattes,* Đan (dệt) chiếu.

Tréteau, *m.* Con ngựa (cây) để lót ván (bàn) bệ phản. || *Monter sur les tréteaux,* Theo bạn hát.

Treuil, *m.* Ống trục (để kéo, quây đồ nặng).

Trêve, *f.* Sự đình chiến. Sự giãn, sự nghỉ tạm. *Conclure une —,* Giao đình chiến lại. *— de compliments,* Thôi lời ton ngót. || *Au fig. Donner une — à son esprit,* Nghỉ trí cho khuây lảng.

Tri, *m.* Sự chọn, sự lựa, sự tuyển duyệt. *— des lettres,* Sự lựa thơ từ.

Triage, *m.* Sự chọn lựa riêng ra, sự tuyển duyệt.

Triangle, *m.* Hình có ba góc, hình tam giác. Đồ để nhịp theo nhạc tây.

Triangulaire, *adj.* Có ba góc, tam bạn.

Triangulation, *f.* Phép dùng kiểu tam bạn mà đo đất.

Tribord, *m.* Bên bát, phía cột chèo mũi. *Passer à —,* Bát ra.

Tribu, *m.* Dòng dõi. Chi mường, họ cả. *— sauvage,* Mán mọi.

Tribulation, *f.* Sự khốn khó, sự gian nan, sự tai nạn.

Tribun, *m.* Quan để binh vực bàu chữa dân. Kẻ giảng vừa ý dân. *— militaire,* Quân chánh cơ.

Tribunal, *m.* Tòa xét, tòa án, công đường. Quan tòa. *— de la pénitence,* Tòa giải tội. *— de commerce,* Tòa thương chánh. *— de justice de paix,* Tòa tạp tụng. *— de première instance,* Tòa sơ.

Digitized by Google

Tribune, *f.* Tòa giảng. Tòa để đứng diễn thuyết. Tầng, gác.

Tribut, *m.* Thuế vụ. Lễ cống. Tiền phải nộp cho đặng sự gì. *Payer un —,* Đóng thuế. || *Payer le tribut à la nature,* Chết, chịu chết.

Tributaire, *adj.* Chư hầu, Kẻ phải nộp thuế. *Pays —,* Nước (xứ) tiến cống. || *Au fig. —,* Phải chịu, mắc phải. *Les hommes sont tributaires de la mort,* Mọi người đều phải chết.

Tricar, *m.* Xe hơi nhỏ ba bánh.

Tricennal, le, *adj.* Ba mươi năm một lần.

Tricéphale, *adj.* Có ba đầu.

Tricher, *a.* et *n.* Đánh, chơi (cờ bạc) ăn gian. Gian lận, lận mạt.

Tricherie, *f.* Sự ăn gian, sự gian lận, cờ bạc lận.

Tricheur, euse, *s.* Kẻ gian lận.

Trichine, *f.* Thứ sâu bọ hay ở trong thịt heo.

Trichiné, ée, *adj.* *Viande trichinée,* Thịt có sâu bọ.

Tricolore, *adj.* Tam sắc; tam thể, tam tài. *Drapeau —,* Cờ tam sắc.

Tricorne, *adj.* et *s.* Thứ nón tam giác.

Tricot, *m.* Đồ đan (thắt) mặt lưới, mặt võng. *Un —,* Áo thắt mặt lưới (áo lưới, áo thun).

Tricotage, *m.* Sự đan (thắt) mặt lưới.

Tricoter, *a.* et *n.* Đan, thắt. — *des chaussettes,* Đan tất (vớ). — *de la dentelle,* Thắt ren.

Tricoteur, euse, *s.* Kẻ đan (thắt) mặt lưới. || **Tricoteuse,** *f.* Máy làm tất (làm áo thun).

Trictrac, *m.* Thứ cờ đánh chơi đồ hột.

Tricycle, *m.* Xe máy ba bánh. Xe ba bánh.

Tridactyle, *adj.* Có ba ngón.

Trident, *m.* Cái chĩa (đinh) ba. Thứ cuốc chĩa ba.

Tridenté, ée, *adj.* Có ba rang, ba khía. *Feuille tridentée,* Lá chĩa ba.

Tridnum, *m.* Lễ tam nhựt.

Trièdre, *adj.* Có ba mặt, tam giác.

Triennal, le, *adj.* Trong (nội, mỗi) ba năm, đủ ba năm. Ba năm một lần.

Triennat, *m.* Khoản ba năm. Quờn chức đặng dùng trong ba năm.

Triennium, *m.* Việc học trong ba năm mới lên chức đặng.

Trier, *a.* Chọn, lựa. — *l'or,* Bòn, dãi vàng.

Trieur, euse, *s.* Kẻ lựa, kẻ bòn dãi, kẻ lượm lặc.

Trifacial, le, *adj.* Về thứ gân chia ra làm ba.

Digitized by Google

Trifouiller, *a.* Lục lạo, lục tặc. — *une armoire,* Lục lạo trong tủ.

Trigame, *adj.* et *s.* Người có ba vợ.

Trigonocéphale, *m.* Thứ rắn kia đầu có hình tam giác độc lắm.

Trigonométrie, *f.* Phép đạy đo hình tam giác.

Trihebdomadaire, *adj.* Một tuần lễ ba lần. *Journal —,* Nhựt trình ra mỗi tuần lễ ba lần.

Trilatéral, le, *adj.* Có ba bề, có ba phía.

Trille, *m.* Tiếng hát ngân (run). Dấu nhấn run.

Trillion, *m.* Một ngàn *billions*= Một ngàn *milliards. (1.000.000.000.000).*

Trilobé, ée, *adj.* Có ba trái, có ba lớp.

Trimarder, *n.* Đi lủng lĩnh, trôi nổi.

Trimbaler, *a.* Đem đi theo mọi nơi, kéo (tha) lết đi cùng. — *un enfant,* Đi đâu thì đem con đi theo hoài.

Trimer, *n.* Làm việc mệt nhọc lắm, làm riết (miết). —*toute la journée,* Làm việc riết cả ngày.

Trimestre, *m.* Kỳ ba tháng, ba tháng một kỳ. *Payer par —,* Ba tháng trả một kỳ.

Trimestriel, elle, *adj.* Mỗi ba tháng một lần. *Bulletin —,* Nhựt trình ba tháng ra một lần.

Trinervé, ée, *adj. Feuille trinervée,* Lá có ba gân (chỉ).

Tringle, *f.* Cây nuông mản, cây ngán, cây căm. Thứ thước để bắt chỉ. Lưỡi gà (thép để kế ván lại). Mực kéo trên cây, ván.

Tringler, *a.* Bỏ mực, kéo mực.

Tringlot, *m.* Lính hay đánh xe kéo đồ đạc theo binh.

Trinitaire, *s.* Thầy nhà dòng chuộc kẻ phải làm tôi mọi.

Trinité, *f.* Đức Chúa trời ba ngôi. *Le mystère de la —,* Phép mầu nhiệm một Chúa ba ngôi.

Trinquer, *n.* Cụng ly (khi uống rượu). || *Au fig.* —, Bị thiệt hại.

Trio, *m.* Bài hát (ca nhạc) ba phần. — *de personnes,* Bọn có ba người.

Triolet, *m.* Bài thơ tám câu, thơ bát cú. Chòm ba dấu hát bằng nhau.

Triomphal, le, *adj.* Khởi hoàn, trọng thể. *Chant —,* Ca hát khởi hoàn. *Char —,* Xe khởi hoàn.

Triomphalement, *adv.* Cách khởi hoàn, cách trọng thể.

Triomphant, te, *adj.* Được trận khởi hoàn, trọng thể. Mừng rỡ khoái lạc. *Air —,* Bộ vui mừng khoái lạc.

Digitized by Google

Église triomphante, Hội thánh khởi hoàn = Các thánh ở trên thiên đàng.

Triomphateur, trice, *s.* et *adj.* Kẻ đã thắng trận, kẻ khởi hoàn.

Triomphe, *m.* Sự khởi hoàn trọng thể, sự thắng trận, sự lấn hơn, sự được việc. *Arc de—*, Cửa bái lầu. *Porter qqn en—*, Kiệu ai.

Triompher, *n.* Thắng trận, khởi hoàn. Lấn (trỗi) hơn. Vui mừng. *—de ses passions*, Dẹp (thắng) được tình nết xấu mình.

Trionix, *m.* Con phong biết, con ba ba, con thạnh.

Tripaille, *f.* Ruột loài vật.

Tripatouiller, *a.* Sửa sách lên kẻ đã chép sách.

Tripe, *f.* Ruột trâu bò... Ruột người ta.

Tripette, *f.* Ruột nhỏ. || *Cela ne vaut pas—*, Không ra gì hết.

Triphtongue, *f.* Ba chữ âm vào một vần.

Tripier, ière, *s.* Người bán đồ lòng.

Triple, *adj.* Có bằng ba, xấp (gấp) ba. *—entente*, Ba nước thuận nhau.

Triplement, *adv.* Bằng ba.

Tripler, *a.* et *n.* Làm ra lớn bằng ba, gấp ba, bội tam.

Triplette, *f.* Xe máy dạp đi ba người.

Triplicata, *m.* Tờ sao thứ ba.

Tripliee, *f.* Ba nước hiệp nhau.

Triplicité, *f.* Sự xấp (gấp) ba.

Tripoli, *m.* Thứ phấn (bột) để chùi đồng, thau, vàng, bạc.

Tri-porteur, *m.* Thứ xe máy dạp có thùng để chở đồ.

Tripot, *m.* Nhà cờ bạc, nhà gá thổ.

Tripotage, *m.* Sự lộn lạo bậy ba. || *Au fig.—*, Mưu gian, sự gian giảo.

Tripotée, *f.* Một trận đòn. Nhiều lắm. *Une—d'hommes*, Đông người ta lắm.

Tripoter, *a.* et *n.* Trộn lộn, pha lộn. Làm cho rối rắm. || *Au fig.—*, Bày mưu, gian lận.

Tripoteur, euse, *ou* **Tripotier, ière,** *s.* Kẻ gian lận. Kẻ bày mưu.

Trique, *f.* Cây gậy lớn, cây hèo. Làng cang. Đoản côn.

Triqueballe, *m.* Xe hai bánh mà chở hòng đồ nặng.

Triquer, *a.* Đánh (đập) bằng cây hèo.

Trirème, *f.* Thuyền (đời xưa) có ba hàng chèo. Ghe ô, ghe lê.

Trisaïeul, le, *s.* Ông sơ, bà sơ.

Digitized by Google

Trisannuel, elle, *adj.* Ba năm có một lần. *Plante trisannuelle,* Thứ cây sống đặng ba năm.

Trisanthe, *f.* Rau ma.

Trisser, *a.* Chim én kêu.

Triste, *adj.* Buồn bực, phiền muộn. Tẻ bài. *Air —,* Bộ mặt buồn bực, xàu mặt. *Nouvelle —,* Tin buồn, tin dữ. *Chambre —,* Phòng tối không được sáng sủa. *— personnage,* Đồ hèn, đồ xấu.

Tristement, *adv.* Cách buồn bực, cách dữ.

Tristesse, *f.* Sự buồn bực, sự phiền lòng, sự rầu rĩ. *Accablé de —,* Đeo sầu.

Triton, *m.* Sự cách khoăn ba dấu (về nhạc).

Trituration, *f.* Sự đâm nát, sự nghiền.

Triturer, *a.* Nhai, đâm nát, dập giập, nghiền, tán ra, xay nát, cà.

Triumvir, *m.* Quan cai trị với hai quan khác. Quan trong tòa ba quan.

Triumvirat, *m.* Quyền chức quan về tòa ba quan.

Trivial. le, *adj.* Cũ quá. Hèn, thường quá, thô tục, quê mùa.

Trivialité, *f.* Sự hèn, sự thường quá, đều thô tục.

Troc, *m.* Sự đổi chác. *Troc pour troc,* Sự đổi chác không; bù gì hết. Đổi trơn.

Troène, *m.* Xú lí thọ.

Troglodyte, *m.* Kẻ ở hang hố. || —, Chim huê mọc điều.

Trogne, *f.* Mặt mũi đầy và đỏ hồng.

Trognon, *m.* Lõm, cùi (bắp, thơm, mít).

Trois, *adj. num.* Ba, tam. Thứ ba. *— fruits,* Ba trái. *Louis trois,* Vua Luy thứ ba. *Règle de —,* Phép ba.

Troisième, *adj. num. ord.* Thứ ba, đệ tam. *La —,* Lớp ba.

Troisièmement, *adv.* Ba là, thứ ba.

Trois-mâts, *m.* Tàu bườm ba cột.

Trois-six, *m.* Thứ rượu mạnh.

Trôle, *f.* Sự bán đồ mình làm ra.

Trôler, *a.* et *n.* Dắc (đem) theo cùng mọi nơi. Đi chỗ nầy chỗ kia. Đem đồ mình làm đi bán. *Il trôle partout ses enfants,* Nó dắc con cái nó đi cùng mọi nơi.

Trombe, *f.* Rồng lấy nước, vòi rồng lấy nước.

Tromblon, *m.* Thứ súng văn miệng loa.

Trombone, *m.* Thứ kèn nhạc như cái loa. — *à coulisses,* Kèn loa thục. — *à pistons,* Kèn loa có dấu nhịp.

Trompe, *f.* Thứ kèn vòng

Digitized by Google

đi săn, tủ và. Cái vôi. = *d'éléphant*, Vòi voi. — *d'eustache*, Cái đường nhỏ ở trong miệng tới lỗ tai.

Trompe-l'œil, *m.* Bức tranh vẽ khéo coi mà lầm. Sự giả mạo. Giới con mắt.

Tromper, *a.* Gạt gẫm. lường gạt, phỉnh phờ, dánh lừa. — *un ami*, Phỉnh gạt bạn hữu mình. || Se —, *r.* Lầm, lầm lỗi, sai lầm, lộn. — *de route*, Đi lạc đàng.

Tromperie, *f.* Sự gạt gẫm, sự lừa dối.

Trompeter, *n.* Thổi loa, túc tù và. || —, *a.* Đồn ra, rao ra.

Trompette, *f.* Loa, ống loa. Kẻ thổi loa. || *Au fig.* —, Kẻ trống miệng, kẻ hay nói. *C'est une* —, Nó là người hay nhạy miệng. *Emboucher la* —, Nói thái thầm. *Déloger sans* —, Trốn đi.

Trompeur, euse, *adj.* et *s.* Dối trá, đảo điên, bợm bãi, hay gạt gẫm.

Trone, *m.* Gốc. Thây người ta (không có đầu). Thùng tiền để bố thí.

Tronchet, *m.* Tấm thớt có ba chơn.

Tronçon, *m.* Khúc, đoạn. Khúc đuôi ngựa.

Tronçonner, *a.* Chặt (cắt) khúc. Khất khứa.

Trône, *m.* Ngai, tòa. Quyền chức vua, ngôi trời. — *royal*, Ngai vàng, bệ ngọc, bệ rồng, giá ngự. *S'emparer du* —, Tìm quờn vua. || —, *pl.* Một trong chín phẩm thiên thần.

Trôner, *n.* Ngự tòa, cai trị. Ngự tòa cao, làm nghiêm. Làm bộ oai. *Il veut — partout*, Nó muốn làm oai hoài.

Tronqué, ée, *adj.* Chặt (đứt) khúc, không nguyên, đã cắt bớt.

Tronquer, *a.* Chặt khúc, rút bớt. || *Au fig.* —, Bớt, cắt bớt. Cắt nghĩa sái.

Trop, *adv.* Quá, nhiều quá, thái quá. *Pas* —, Không bao nhiêu. Đừng có quá. *En* —, Nhiều quá, dư ra. — *peu*, Không đủ. Ít quá. || —, *m.* Sự quá.

Trope, *m.* Tiếng có nghĩa bóng.

Trophée, *m.* Của đã bắt được khi đánh giặc. Đồ khí giải treo chưng chơi. || *Au fig.* —, Những dấu tích đã thắng trận.

Tropical, le, *adj.* Thuộc về đàng huỳnh đạo. *Pays* —, Xứ ở trong đàng huỳnh đạo.

Tropique, *m.* Đàng huỳnh đạo. — *du Cancer*, Bắc đai. —*du Capricorne*, Nam đai.

Trop-plein, *m.* Cái phần tràn ra, phần dư thừa.

Digitized by Google

Troque, *f.* Sự đổi chác (mua bán).

Troquer, *a.* Đổi chác.—*un cheval contre un bœuf*, Đổi con ngựa mà bắt con bò.

Troqueur, euse, *s.* Kẻ hay đổi chác.

Trot, *m.* Nước kiệu, nước tế (ngựa). || *Au fig. Au trot*, Cách mau mắn.

Trotte, *f.* Đổi đường đi.

Trotte-menu, *adj.* Chạy (nhảy, đi) từ bước.

Trotter, *n.* Tế. Đi xung xăng. || *Au fig. Cela me trotte par la tête*, Tôi tính cái độ trong trí khôn.

Trotteur, euse, *s.* et *adj.* Ngựa tập tế mà thôi. Kẻ đi lẹ đi mau.

Trottin, *m.* Đầy tớ để sai đi (chạy) hoài.

Trottiner, *n.* Đi nước kiệu băm. Chạy lóc thóc, lúp xúp.

Trottoir, *m.* Lề hai bên đường (thường có lót đá hay là gạch) để bộ hành đi. || *Au fig. Faire le—*, Đón người ta (về con điếm).

Trou, *m.* Lỗ. Hang. Hóc, hói. || *Au fig.*—, Chòi. *Boucher un—*, Trả mối nợ. *Habit qui a des trous*, Áo rách. *Faire un — à la lune*, Trốn nợ. *C'est un—*, Xứ này không tốt gì. *Boire comme un—*, Uống như hũ chìm. *— d'homme*, Lỗ trần nhà mà để người ta lên trên mà coi sườn nhà.

Troubadour, *m.* Kẻ đi hát dạo ở phía nam nước Langsa.

Troublant, te, *adj.* Hay làm bối rối.

Trouble, *m.* Sự bất thuận, sự xáo xác, sự rọn ràng.—*(dans l'État)*, Tao loạn, sự loạn lạc. — *(épouvante, agitation d'esprit)*. Sự hãi hùng, sự xao xiến, sự bối rối.

Trouble, *adj.* Đục, chẳng trong, đục ngầu. *Eau—*, Nước đục. || *Au fig. Pêcher en eau trouble*, Làm chuyện gian lận.

Trouble *ou* **Truble**, *f.* Cái vợt cá.

Trouble-fête, *m.* Người hay khuấy rối.

Troubler, *a.* Làm cho ra đục (nước, rượu...). Làm hỗn hào, làm cho bối rối, làm cho bất thuận, làm tán loạn.—*un ménage*, Làm cho bối rối gia đạo. — *la conversation*, Làm cho hết nói truyện được. — *la digestion*, Phá tì vị. || Se—, *r.* Khiếp đi. Ra đục, ra u ám. *Le ciel se trouble*, Trời u ám.

Trouée, *f.* Lỗ trống, lỗ rào. || *Au fig.*—, Sự súng lớn xổ(bắn)rạp hàng quân giặc.

Trouer, *a.* Khoét (xoi) lỗ, khoan lỗ.

Digitized by Google

Troupe, *f.* Tốp, bọn, lũ, đoàn lũ. — *de soldats,* Binh lính. — *théâtrale,* Bọn hát bội. — *de voleurs,* Quân trộm cướp. — *de canards,* Bầy vịt. *Enfant de —,* Linh trò.

Troupeau, *m.* Bầy (trâu, bò...). Đoàn, Bồn đạo một họ. — *de Jésus Christ,* Hội thánh.

Troupier, *m.* Lính, quân lính.

Trousse, *f.* Túi đựng đồ. — *de médecin,* Túi đựng đồ thầy thuốc. || *Au fig. Se mettre aux trousses de qqn,* Theo bắt ai.

Troussé, ée, *adj.* Làm, làm xong. *Louange bien troussée,* Lời tâng làm hay lắm. — *à la diable,* Sắp đặt bậy bạ hết.

Trousseau, *m.* Túi nhỏ, đãy. Áo quần sắm đưa con đi học... — *de clefs,* Xâu chìa khóa.

Trousse-queue, *m.* Dây hậu thu.

Trousser, *a.* Xăn lên, nâng áo lên. || — *bagage,* Đi thình lình. — *un poulet,* Làm gà mà quay.

Troussis, *m.* Đường lên trôn áo, đường xấp (áo) lên cho vắn bớt.

Trouvable, *adj.* Kiếm (tìm) đặng, gặp đặng.

Trouvaille, *f.* Của tìm được, của xỉ được.

Trouvé, ée, *adj.* Tìm được, gặp được. *Enfant —,* Con nít (người ta bỏ) gặp được đem về nuôi làm phước. *Objet —,* Cái xỉ được.

Trouver, *a.* Được, gặp được, tìm (xỉ) được. Bắt được. *Je le trouve bien,* Tôi thấy nó khá. — *à redire,* Trách, quở. — *bon,* Ưng, đành, lấy làm tốt. *Aller — qqn,* Đi đến ai, đi gặp ai. — *la mort,* Bị giết. — *moyen de,* Gặp dịp mà. || Se —, *r.* Gặp. Có, ở. *Ces fleurs se trouvent partout,* Thứ bông nầy có cùng mọi nơi. — *mal,* Phải bắt tỉnh. *Il se trouve...* Nó có... nó ở...

Trouvère, *m.* Kẻ hay đi hát dạo phía bắc nước Langsa.

Trouveur, euse, *s.* Kẻ tìm (gặp) được, kẻ bày ra.

Truble, *f. V.* Trouble.

True, *m.* Tài hay, sự giỏi. Điều bày ra. Mưu kế. *Avoir le —,* Quỉ quái, có tài, giỏi.

Truçage *ou* **Truquage,** *m.* Bày cách lường gạt. Mạo đồ cho ra khác.

Trucheman *ou* **Truchement,** *m.* Thông ngôn. Người (hay là vật) để dùng mà cắt nghĩa việc kia việc nọ.

Truculent, te, *adj.* Dữ tợn, độc ác, độc địa.

Truelle, *f.* Cái bay (thợ hồ). Cái vá múc cá.

Digitized by Google

Truellée, *f.* Một bay hồ.
Truffe, *f.* Thứ nấm đen. Củ rã.
Truffer, *a.* Bỏ củ rả vô.
Truffière, *f.* Đất có củ rả.
Truie, *f.* Heo nái, heo cái.
Truite, *f.* Thoan tử ngư.
Truité, ée, *adj.* Có đém, có dốm, có vá. *Chat —*, Mèo vá.
Trumeau, *m.* Khoản vách ở giữa hai cửa sổ. Kính treo giữa khoản ấy. Nhượng bò (món đồ ăn).
Truquer, *a.* et *n.* Bán mạo, bán đồ giả. Dùng mưu chước.
Trusquin *ou* **Trousse-quin**, *m.* Cây cỡ để kéo chỉ theo bìa ván. Cái kẹp để kẹp da mà may.
Trust, *m.* Hội kẻ tính dựt phương thế buôn bán món gì.
Tsar *ou* **Czar**, *m.* Hiệu Hoàng đế nước Russie.
Tsarévitch, *m.* Hiệu Hoàng tử nước Russie.
Tsarine, *f.* Hiệu Hoàng hậu nước Russie.
Tu, toi, te, *pron. pers. de la 2e pers.* Mầy, mi, nễ.
Tuable, *adj.* Có lẽ giết đặng, nên làm thịt.
Tuant, te, *adj.* Lao lực, khó nhọc, nhọc xác. *Travail —*, Công việc nhọc nhằn cực khổ.
Tub, *m.* Chậu tắm.
Tube, *m.* Ống. — *digestif*, Vị quản. Cuống họng. || —, Thứ nón cao.
Tuber, *a.* Đặt ống. Tắm.
Tubercule, *m.* Củ, khoai.
Tuberculeux, euse, *adj.* Có củ || —, *s.* Kẻ mắc bịnh lao.
Tuberculose, *f.* Bệnh lao tổn.
Tubéreuse, *f.* Hoa huệ.
Tubéreux, euse, *adj.* Có củ, có nụ.
Tubérosité, *f.* Bướu nhỏ.
Tubulaire, *adj.* Giống như ống, có ống, có nhiều ống.
Tubulure, *f.* Miệng (lỗ) để dút ống vô.
Tudesque, *adj. Au fig.* —, Thô tục, cộc cằn.
Tuer, *a.* Giết, chém, chém giết. Làm thịt. — *un homme*, Giết người, sát nhơn. || *Au fig.*—, Làm hại, làm hư. Làm khó lòng. — *par de questions*, Hạch hỏi ai quá lẽ. *Tuer le temps*, Làm mất ngày giờ. *Ce travail me tue*, Việc nầy làm cho tôi mệt quá. || SE TUER, *r.* Giết mình, tự vận. || *Au fig.* —, Bị cực khổ. *Je me tue à lui dire*, Cực thân lắm vì nói hoài cho nó nghe.
Tuerie, *f.* Sự chém giết. Lò làm thịt.
Tue-tête (À) *loc. adv. Crier à —*, La lối điếc óc.
Tueur, *m.* Kẻ giết. Kẻ làm thịt (heo, bò...)

Digitized by Google

Tuf, *m.* Thứ đá trắng mềm.

Tuile, *f.* Ngói. *Maison couverte en tuiles,* Nhà lợp ngói. — *mécanique,* Ngói đúc. — *faîtière,* Ngói nóc. —*plate,* Ngói móc. — *creuse,* Ngói ống (đại tiểu). || *Au fig.*—, Sự rủi ro. *Quelle —!* Chả, rủi quá.

Tuileau, *m.* Miếng ngói bể.

Tuilerie, *f.* Lò hầm ngói.

Tuilier, *s.* et *adj. m.* Thợ làm ngói.

Tulipe, *f.* Thứ hoa ngọc bút. Sơn từ cỏ, tàn du.

Tulle, *m.* Thứ vải mỏng dệt mặt lưới.

Tuméfaction, *f.* Sự sưng lên, sự chương lên.

Tuméfier, *a.* Làm cho sưng lên. || SE—, *r.* Sưng lên.

Tumescence, *f.* Sự sưng lên.

Tumescent, te, *adj.* Sưng lên, phồng lên, nổi cục lên.

Tumeur, *f.* Sự sưng lên, nổi cục, mụt, bướu sưng. Nổi dát.

Tumulaire, *adj.* Về mồ mả. *Pierre—,* Đá bia mả, mộ bia.

Tumulte, *m.* Sự om sòm. Sự hỗn hào, sự xao xác, sự rộn ràng. || EN —, *loc. adv.* Lộn xộn lạo xạo.

Tumultuaire, *adj.* Hỗn hào, xao xác, om sòm.

Tumultuensement, *adv.* Cách hỗn hào, lộn xộn lạo xạo.

Tumultueux, euse, *adj.* Xao xiến, xao xác, om sòm, rầy rà. *Réunion tumultueuse,* Đám (hội) xôn xao, om sòm, rầy rạt.

Tumulus, *m.* Đống đất. Mồ mả.

Tunique, *f.* Áo lá mặc trong. Áo lính và học trò quốc tử giám mặc. Áo thầy năm, thầy sáu chức mặc khi giúp lễ.

Tunnel, *m.* Đàng xoi ngang qua núi. Hầm xoi dưới đất.

Turban, *m.* Khăn bịt đầu.

Turbine, *f.* Bánh xe để dòng nước đạp cho nó chạy.

Turbiner, *n.* Làm việc hung quá.

Turbot, *m.* Phường xa ngư.

Turbulence, *f.* Tính hay làm rầy rà, hay nghịch, lố xố, liến.

Turbulent, te, *adj.* Xao xiến, lao xao. Rầy rà, hỗn hào, nghịch tặc, lố xố.

Ture, turque, *adj.* et *s.* Người Turcô, quân hồi hồi. || *Au fig. Tête de —,* Ke bị người ta chê cười.

Turco, *m.* Lính turcô bên xứ Algérie.

Turf, *m.* Trường đua ngựa. Thuộc về sự đua ngựa.

Turion, *m.* Đọt cây, chồi, ngó, măng.

Turlupinade, *f.* Sự (lời) giễu cợt.

Digitized by Google

Turlupiner, *a.* et *n.* Đâm tiếu, trêu chọc, khuấy rối. Nói giễu cợt.

Turne, *f.* Nhà (chòi) ở dơ.

Turpitude, *f.* Sự xấu hổ, sự xấu xa, sự tục tĩu.

Turquie, *f.* Nước Turquie. Nước Thổ nhi Kỳ. *Blé de —*, Lúa ngô, bắp.

Turquin, *adj. m.* Sặm màu. *Bleu —*, Xanh sặm.

Turquoise, *f.* Đá ngọc xanh.

Tutélaire, *adj.* Hay che chở, phù hộ, gìn giữ. *Ange —*, Thiên thần hộ thủ.

Tutelle, *f.* Việc thủ hộ, việc coi sóc trẻ mồ côi. *Être tenu en —*, Không phép tự chuyên. || *Au fig. —*, Sự binh vực, sự phù hộ.

Tuteur, trice, *s.* Kẻ thủ hộ, kẻ bảo chữ. Kẻ coi sóc trẻ mồ côi. Bảo thủ gia tài. || *—, s. m.* Cây cắm choái, cây chống (nạng).

Tutoiement, *ou* **Tutoîment**, *m.* Sự kêu (nói) mầy tao mi tớ.

Tutoyer, *a.* Kêu (nói) mầy tao mi tớ.

Tutti, *m.* Các phần (ca nhạc) nhập lại làm một. *Tutti-quanti*, Bao nhiêu hết thảy.

Tuyau, *m.* Ống — *de cheminée*, Ống khói. — *de pipe*, Ống điếu. — *de blé*, Cộng lúa... *Parler dans le — de l'oreille*, Nói rỉ tai. || *Au fig. —*, Tin, gốc tích, điều dẫn. *Avoir des tuyaux*, Nghe tin, biết điều dẫn.

Tympan, *m.* Bửng lỗ tai. Vải căng ra để đặt giấy in. Bánh xe răng cưa (đặc trơ). || *Au fig. Briser le —*, La om sòm điếc tai.

Tympanite, *f.* Bệnh thũng trướng, cổ trướng.

Type, *m.* Khuôn, mẫu, kiểu. Hình bóng, diện mạo. Người ta. *Quel type!* Nó kỳ quá. *C'est un bon —*, Nó tử tế.

Typhlographe, *m.* Đồ để cho kẻ mù dùng mà viết.

Typhoïde, *adj.* Thuộc về bịnh thương hàn, về bịnh ban của lưỡi trắng. *Fièvre —*, Rét ban của lưỡi trắng.

Typhon, *m.* Bão, bão táp, phong ba, tứ phong.

Typhus, *m.* Bịnh dịch, dịch tễ (hay lây).

Typique, *adj.* Chỉ hình bóng, là bóng. Có tính kỳ, lạ.

Typochromie, *f.* Sự in nhiều màu.

Typographe, *s.* et *adj. Ouvrier —*, Thợ in sách.

Typographie, *f.* Nghề in, sự in chữ.

Typographique, *adj.* Thuộc về nghề in.

Tyran, *m.* Vua độc dữ, kẻ dùng quyền thế ma hà

Digitized by Google

hiếp. Kẻ cướp quyền. Kẻ hôn quân, tàn bạo.

Tyrannéau. *m.* Kẻ độc dữ.

Tyrannicide. *m.* Kẻ giết hôn quân.

Tyrannie. *f.* Sự trị nước cách dữ tợn, sát phạt. Sự (vua) hà hiếp dân.

Tyrannique, *adj.* Hung dữ, độc dữ, trái phép. *Pouvoir —,* Quyền hà hiếp trái phép.

Tyranniser. *a.* Hà hiếp, sát phạt, làm dữ dằn, cai trị dữ dằn.

Tzar, Tzarine, Tzaréwitsch, *V.* TSAR TSARINE, *etc..*

U

Ubiquité. *f.* Sự hay ở khắp mọi nơi.

Uhlan *ou* **Hulan,** *m.* Linh kị cầm giáo bên đạo binh (nước Allemagne, Autriche và Russie).

Ukase *ou* **Oukase,** *m.* Chỉ dụ hoàng đế *Russie.*

Ulcératif, ive, *adj.* Hay sinh ghẻ chốc.

Ulcération, *f.* Sự sinh (mọc) ghẻ chốc.

Ulcère, *m.* Chốc lếch, ghẻ chốc. Cái sang, cái ung độc.

Ulcéré, ée, *adj.* Có chốc lếch, có ghẻ. || *Au fig. Cœur —,* Lòng hờn giận, oán hận. Lòng ức.

Ulcérer, *a.* Làm cho sinh ghẻ chốc. || *Au fig.* —, Làm cho hờn giận, làm cực lòng.

Ulcéreux, euse, *adj.* Có ghẻ chốc.

Ulémas, *m.* Thầy tấn sĩ về luật đạo hồi hồi.

Ultérieur, e, *adj.* Bên kia. Sau, có sau, tới sau. *Nouvelle ultérieure,* Tin sau.

Ultérieurement *adv.* Sau, khi sau, sau nữa. *Nous verrons cela —,* Để sau sẽ tính.

Ultimatum, *m.* Lời hẹn sau hết. Sự đòi riết. Thơ chót hạn kỳ, thơ tối hậu.

Ultime, *adj.* Sau hết, lần sau hết.

Ultra, *m.* Sự quá, quá khỏi. Bên kia. — *gouvernemental,* Kẻ phục quyền nước quá lẽ.

Ultramontain, e, *adj.* et *s.* Ở bên kia núi. Kẻ phục quyền Tòa thánh cho trọn.

Ululation, *f.* Tiếng chim kêu ban đêm.

Ululer, *n.* Kêu, kêu van (chim kêu ban đêm).

Un, *m.* Số một, số nhứt. *L' — et l'autre,* Cả hai. *Pas un,* Không ai hết, không gì hết. *Recueillir — à —,* Lượm lặt.

Digitized by Google

Un, une, *adj. num.* Một, nhứt, Thứ nhứt. — *jour,* Một ngày. *Dieu est —,* Đức Chúa Trời có một mà thôi. || —, *adj. indéf.* Kia. *Dans — livre,* Trong một sách kia. || — à —, *loc. adv.* Từ người. *Entrer —,* Vô từ người.

Unanime, *adv.* Một lòng. Đồng lòng, đồng tình, đồng trang, rập một lòng một ý.

Unanimement, *adv.* Đồng lòng, rập một ý.

Unanimité, *f.* Sự đồng lòng, hết thảy mọi người.

Unguéal, le, *adj.* Thuộc về móng (vó).

Uni, ie, *adj.* Bằng, liền, trơn. *Planche unie,* Ván bằng mặt. *Étoffe unie,* Vải trơn. Vải có một màu. *Deux personnes unies (par le mariage),* Hai người đã kết bạn; *(unies par l'amitie),* Thiết nghĩa.

Unicolore, *adj.* Có một màu mà thôi.

Unicorne, *adj.* Có một sừng.

Unième, *adj. num. ord.* Thứ nhứt (một, mốt) (đặt sau chục). *Vingt et —,* Thứ hai mươi mốt.

Unification, *f.* Sự làm cho nên một.

Unifier, *a.* Làm cho nên một, thâu lại một.

Uniflore, *adj.* Có một bông.

Unifolié, ée, *adj.* Có một lá mà thôi.

Uniforme, *adj.* Đều, đều như nhau, một kiểu như nhau. *Couleur —,* Toàn một sắc. || —, *s. m.* Áo bang, áo chức. (như áo lính, áo các quan, áo học trò).

Uniformément, *adv.* Một cách đều nhau.

Uniformité, *f.* Sự đều nhau, sự giống nhau, một kiểu cách.

Unilatéral, le, *adj.* Ở một bên (phía) mà thôi. (Lời giao) buộc một bên mà thôi.

Unîment, *adv.* Cách đều đặn. Thật thà, đơn sơ.

Uninominal, le, *adj.* Có một tên, cho một tên mà thôi, đích danh.

Union, *f.* Sự kết hiệp làm một, sự hòa thuận, sự hiệp lực. Sự kết (đôi) bạn. Sự hiệp cùng, chung cùng. — *commerciale,* Sự hùn hiệp buôn bán. *L'— fait la force,* Hiệp nhau thành mạnh. *Bénir une —,* Làm phép hôn phối. *Trait d'—,* Nét ngang.

Unipersonnel, elle, *adj.* Có một ngôi mà thôi (thường là ngôi thứ ba).

Unique, *adj.* Có một, chỉ có một mà thôi. *Fils —,* Con một. || *Au fig.* —, Chẳng có ai (sự gì) ví cho bằng, vô song. *Caractère —,* Tính

Digitized by Google

khi kì cục, khác thiên hạ.

Uniquement, *adv.* Mà thôi, cách riêng, trên hết mọi sự. *Il l'aime --pour ses vertus.* Người thương nó bởi nhơn đức mà thôi..

Unir, *a.* Làm cho bằng, chuốt (bào) cho trơn, làm cho liền nhau. Kết hiệp, hiệp làm một. Nối lại. || S'UNIR, *r.* Hiệp nhau. Đồng lòng với nhau. Kết bạn.

Unisexuel,elle, *adj.* (Hoa) có một giống.

Unisson, *f.* Sự rập ràng, sự ca nhạc đều rập nhau. || *Au fig.*—, Sự hiệp một lòng, sự thuận tình với nhau. *Se mettre à l'— des circonstances,* Làm tùy thì.

Unité, *f.* Sự một, sự có một. Số một, vì một. Sự hiệp làm một. *L'unité de Dieu,* Sự có một Đức Chúa Trời. *—de commandement,* Sự những tốp binh tùng phục kẻ làm đầu.

Univers, *m.* Cả và thế gian, trời đất muôn vật, vũ trụ, càn khôn, toàn cầu, thế giái. Người ta. *Tout l'—est à ses genoux,* Thiên hạ đều tùng phục người.

Universaliser, *a.* Làm cho (mọi người) đều biết, làm cho ra chung cả.

Universalité, *f.* Sự chung cả, sự trọn cả, hết thảy. Tài làm đặng nhiều việc. *Son — suffit à tout,* Nó có tài làm chi cũng khá hết.

Universel, elle, *adj.* Cả, chung cả, hết thảy. *Médicament—,* Thuốc bá bịnh., *Homme—,* Thông thái, giỏi tài, cái gì cũng làm được.

Universellement, *adv.* Cách chung, gồm hết, hết thảy.

Universitaire, *adj.* Thuộc về trường chung nhà nước.

Université, *f.* Trường chung nhà nước lập ra. Hội các thầy nhà nước có phép dạy trong các trường chung.

Unone, *f.* Nắp núi. — *thorelii,* Ngản chày.

Uranographie, *f.* Phép dạy về thiên thượng.

Urbain, e, *adj.* Thuộc về thành thị. *Centre—,* Thành phố.

Urbanité, *f.* Phép lịch sự, sự lịch lãm.

Urémie, *f.* Bịnh đau trái cật.

Uretère, *m.* Hai đàng đem nước tiểu xuống bàng quang.

Urètre, *m.* Đàng tiểu tiện. Tiểu thủy đạo.

Urétérite, *f.* Lậu kẻ.

Urgence, *f.* Sự gấp, sự cần kíp. *D'urgence,* Lập tức, tức thì liền.

Urgent, e, *adj.* Gấp, cần kíp, vội lắm. Cấp thúc.

Digitized by Google

Urinaire, *adj.* Thuộc về nước tiểu (đái). *Voies urinaires,* Đường tiểu tiện.

Urinal, *m.* Bình tiểu (để cho người bịnh đi tiểu).

Urine, *f.* Nước tiểu (đái). *Rétention d'—,* Bí đái. *Incontinence d'—,* Đái lâu, làm bể.

Uriner, *n.* Tiểu, đái. Đi tiểu, đi đái.

Urinoir, *m.* Chỗ (nơi) đi tiểu tiện.

Urique, *adj.* Về nước tiểu. *Acide—,* Nhơn trung bạch toan.

Urne, *f.* Bình, hũ, ghè, vò. Bình để bỏ thẻ bắt thăm. *— funéraire,* Bình đựng tro xác thiêu.

Uromètre *ou* **Urinomètre,** *m.* Đồ để thử (coi) nước tiểu.

Uropygial, le, *adj.* Thuộc về phao câu.

Urticaire, *f.* Chứng ngứa ngoài da (như bị nàng hai mà ngứa).

Urubu, *m.* Con kên kên (bên thế giải mới).

Us, *m. pl.* Tục lệ, thói. *Les — et coutumes,* Phong tục thói phép.

Usage, *m.* Thói phép, tục lệ. Sự dùng. *— de la maison,* Thói phép, sự quen dùng trong nhà. *— du monde,* Thói đời, tục đời. *Pour l'— interne, externe,* (Thuốc) nên uống, không nên uống. *Perdre l'— de la raison,* Mất trí khôn.

Usagé, ée, *adj.* Đã dùng (xài) rồi, cũ.

Usager, ère, *adj.* Thường dùng, dùng hằng ngày. || —, *s.* Kẻ có phép dùng, có phép hưởng.

Usé, ée, *adj.* Cũ, mòn, tệ. Rũ liệt, mòn hao. *Habit —,* Áo cũ, áo hư. *Homme —,* Người đã kiệt sức. *Couteau —,* Dao cùn.

User, *n.* Dùng, xài. *En—,* Ăn ở. *— mal,* Dùng trái phép. *— de sévérité avec...* Ăn ở nhặt nhiệm với... *— de son droit,* Dùng phép. || —, *a.* Làm cho mòn, làm hư, làm cho hết. *— la lame d'un couteau,* Làm mòn lưỡi dao. *— sa santé,* Làm mòn sức. || S'USER, *r.* Ra tệ, ra hư, mòn đi.

Usine, *f.* Lò. Nhà lập ra mà làm nghề kia nghề no. Nhà máy.

Usinier, *m.* Kẻ làm việc trong nhà máy. Chủ nhà máy.

Usité, ée, *adj.* Hay dùng, thường dùng. *Mot—,* Tiếng thường nói.

Ustensile, *m.* Đồ đạc, đồ lề. Đồ dùng trong bếp...

Usuel, elle, *adj.* Thường (hay) dùng, quen dùng. *Droit —,* Phép thường dùng.

Digitized by Google

Usufructuaire, *adj.* Được phép ăn huê lợi không.

Usufruit, *m.* Phep ăn được hoa lợi mà thôi (không làm chủ).

Usufruitier, ière, *s.* Kẻ được ăn huê lợi.

Usuraire, *adj.* Ăn lời quá phép. *Prêt —,* Sự cho vay ăn lời quá lẽ.

Usure, *f.* Sự ăn lời quá phép. || *Au fig. Avec —,* Quá sự mình đã đặng.

Usure, *f.* Sự mòn đi, sự hư đi. Sự cũ hư bởi dùng hoài.

Usurier, ière, *s.* et *adj.* Kẻ cho vay ăn lời quá lẽ.

Usurpateur, trice, *s.* Kẻ soán vị, kẻ chiếm đoạt, kẻ xâm chiếm.

Usurpation, *f.* Sự soán vị, sự chiếm đoạt.

Usurper, *a.* Choán lấy, chiếm đoạt, xâm chiếm.— *le trône,* Soán vị. — *une place,* Choán chỗ. || *Au fig. Réputation usurpée,* Có danh tiếng mà không đáng.

Ut, *m.* Dấu hát đầu hết (đời bây giờ kêu là *Do*).

Utérin, e, *adj.* Thuộc về lòng, tử cung. Anh em, chị em một lòng mẹ mà khác cha.

Utérus, *m.* Bụng, lòng. Tử cung.

Utile, *adj.* Có ích, có lợi, dùng được. Tiện. *Travaux utiles,* Việc có ích lợi. *Temps —,* Thì tiện. || *—, m. — et l'agreable,* Cái ích với cái sướng.

Utilement, *adv.* Cách có ích.

Utilisable, *adj.* Dùng được.

Utilisation, *f.* Sự (cách, phép) dùng mà...

Utiliser, *a.* Dùng, làm cho ra ích.

Utilitaire, *adj.* Kẻ vụ điều ích lợi.

Utilité, *f.* Sự ích, sự sướng ích, có phần nhờ. *Quelle —?* Ích gì?

Utopie, *f.* Sự bày đặt chuyện không trông thành đặng. Luận việc khó thành.

Utopiste, *s.* Kẻ luận chuyện vô ích.

Utricule, *m.* Bầu da nhỏ (chứa nước).

Uvée, *f.* Da mỏng trong tròng con mắt.

V

Va, *impér. du verbe Aller,* Đi đi. *Va-t'en,* Đi cho rảnh. || —, Chịu. — *pour deux piastres.* Thôi chịu hai đồng.

Il — bien, Nó mạnh. *Cet habit ne vous — pas*, Áo đó không vừa cho anh.

Vacance, *f.* Sự trống chỗ, sự khiếm việc. — *du Saint Siège*, Sự khiếm giáo tông làm đầu tòa thánh. || **Vacances**, *f. pl.* Sự nghỉ, tháng nghỉ, sự bãi trường học. Thì du nhàn. *Donner —*, Bãi trường.

Vacant, te, *adj.* Trống, khiếm. Trống ngôi. *Une place vacante*, Chỗ trống (không ai làm việc). *Un logement —*, Phố trống (không ai ở). *Bien —*, Đất (nhà) không có chủ.

Vacarme, *m.* Tiếng om sòm. Sự dức lác om sòm, inh sình, rầm rả.

Vacation, *f.* Sự du nhàn, sự bãi việc. Hồi các quan hành sự. Tiền công trong buổi các quan hành sự. || —, *pl. Vacations des tribunaux*, Bãi việc sắp án (việc toà).

Vaccin, *m.* Mủ lấy để trồng trái, thuốc chưởng đậu.

Vaccinal, le, *adj.* Thuộc về việc trồng trái.

Vaccinateur, *s.* et *adj. m.* Kẻ trồng trái.

Vaccination, *f.* Sự (phép) trồng trái.

Vaccine, *f.* Mụt nổi trong mình bò (ngựa) có mủ dùng trồng trái. Sự trồng trái.

Vacciner, *a.* Trồng trái, chưởng đậu.

Vache, *f.* Con bò cái. Da bò thuộc. *Souliers en —*, Giày bằng da bò. — *laitière*, Bò để nặn sữa. || *Au fig. Vache à lait*, Kẻ bị, phải chịu hoài.

Vacher, ère, *s.* Kẻ chăn bò cái.

Vacherie, *f.* Chuồng bò cái, chỗ nặn sữa bò, chỗ bán sữa bò.

Vacillant, te, *adj.* Lỏng chỏng, rung rinh, lúc lắc. Thất thểu, lu lơ. Ngập ngừng ngập ngữi. *La flamme vacillante*, Ngọn đèn leo lét. *Paroles vacillantes*, Lời nói ngập ngừng.

Vacillation, *f.* Sự lung lay, sự rung rinh. || *Au fig.* —, Sự dụ dự, sự không chắc ý, sự không vững.

Vaciller, *n.* Lỏng chỏng, rung rinh, lung lay, vật vờ, lu lơ. *La barque vacille*, Ghe lúc lắc. || *Au fig.*—, Dụ dự, ngập ngừng, vật vờ, không chắc. *Esprit qui vacille*, Tinh ý không vững chắc.

Vade-mecum, *m.* Đồ tùy thân, đồ để đem theo mình luôn. Sách chỉ những điều cần biết.

Vadrouille, *f.* Nùi lông chiên (nĩ) cột đầu sào để chùi tàu. Sự đi chơi lưu linh, bá vơ.

Digitized by Google

Va-et-vient, *m.* Sự đi đi lại lại, sự đi tới đi lui, sự qua lại, sự lai vãng. Đường (sợi) dày để kéo tới kéo lui. — *continuel,* Sự tới lui dập dìu.

Vagabond,de, *adj.* et *s.* Kẻ dông dài, đứa lưu linh (hoang đàng), người vô định sở. Lạc lài, trôi sông lạc chợ.

Vagabondage, *m.* Sự đi lưu linh, sự trôi nổi, sự lạc lài.

Vagabonder, *n.* Đi lưu linh, đi thơ thẩn, ngao du, trôi nổi.

Vagin, *m.* Nơi kín đờn bà = cữa mình, âm môn, trường sản.

Vagir, *n.* (Trẻ con) khóc oa oa.

Vagissement, *m.* Tiếng khóc oa oa. || —,Tiếng con thỏ, con sấu kêu oe oe.

Vagon *ou* **Wagon,** *m.* Xe dông theo xe lửa = xe bộ hành, xe chở đồ xe lửa.

Vague, *f.* Sóng, sóng biển. || *Au fig.*—, Những việc liên tiếp nhau.—*de soldats,* Binh xốc vào như sóng biển.

Vague, *adj.* Vô hạn, trống, bông lông. Hoang vu. Mờ mờ, lu. *Terrain*—, Đất hoang. *Lumière*—, Sáng mờ mờ. || *Au fig.*—, Dông dài, bông lông, lôi thôi.

Vaguement, *adv.* Cách dông dài, bông lông, cách lôi thôi.

Vaguemestre, *m.* Người coi việc phát thơ từ trong cơ binh.

Vaguer, *n.* Đi bá vơ, đi thơ thẩn, lần quần. Thả, thả trôi nổi.

Vaillamment, *adv.* Cách mạnh mẽ, bạo dạn.

Vaillance, *f.* Sự mạnh mẽ, sự dõng lực, sự gan dạ.

Vaillant, te, *adj.* Bạo dạn, mạnh mẽ, can đảm, dõng (tráng) lực. || —, *adv. N'avoir pas un sou*—, Không có một đồng một chữ.

Vaillantise, *f.* Việc làm mạnh mẽ.

Vaille que vaille, *loc. adv.* Dầu làm sao... thì làm, dầu thế nào... thì cũng... Bao nhiêu cũng... *Faire*—, Làm ba chớp ba sáng.

Vain, e, *adj.* Hư tử, vô ích, uổng, vô lối. Kiêu ngạo. Phù vân, trống hổng. — *travail,* Làm việc vô ích (uổng công). *Jeune homme* —, Trai kiêu hảnh. || EN VAIN, *loc. adv.* Uổng công, vô ích.

Vaincre, *a.* Thắng trận, đặng trận. Ăn, đặng, lấn hơn. Khỏi, đặng thế.—*l'ennemi,* Thắng quân nghịch. —*les obstacles,* Khỏi những sự ngăn trở. —*ses passions,*

Digitized by Google

Trị được, dẹp được tính hư xác thịt. || SE VAINCRE, *r.* Trị lòng mình, dẹp tính hư mình. *Se laisser vaincre*, Chịu thua.

Vaincu, ue, *adj.* Phải thua, bị (chịu) thua, bại trận, thất trận.

Vainement, *adv.* Cách vô ích, mất công.

Vainqueur, *m.* Kẻ đặng (thắng) trận. Kẻ đặng thế, kẻ lấn hơn, kẻ ăn đặng.

Vairon, *m.* Cá lòng tong.

Vaisseau, *m.* Tàu. Bình, chậu. Mạch máu trong mình loài vật và trong mình cây cối. Bề trong nhà thờ, nhà có đóng trần.

Vaisselier, *m.* Đồ để chén bát. Cũi (tủ) chén bát, sóng chén sóng bát.

Vaisselle, *f.* Chén bát, bát dĩa.—*plate*, Muỗng nĩa bạc. *Eau de* —, Nước rửa chén bát.

Val, *m.* Đất sủng. *Aller par monts et par vaux*, Trèo non lặn suối, chạy ngược chạy xuôi.

Valable, *adj.* Có thế, có phép, theo phép. Nên, chắc. *Billet — pour quinze jours*, Giấy có phép dùng trong 15 ngày. *Raison* —, Lẽ lý nghe được,

Valablement, *adv.* Có phép, theo phép, cách chắc.

Valériane, *f.* Cẩu tích, cây lông mao.

Valet, *m.* Đầy tớ. Kẻ phàm hèn.— *de pied*, Đầy tớ theo hầu. — *de chambre*, Đầy tớ lo dọn phòng bẻ. || —, Lá bài = lá hồi. *Faire le bon* —, Tỏ bộ xăng xái giúp việc ai bởi sợ hay là có ý dục lợi.

Valetaille, *f.* Lũ (bọn, tụi) đầy tớ.

Valétudinaire, *adj.* et *s.* Ốm yếu, bịnh hoạn, hay đau.

Valeur, *f.* Giá, giá cả. Sức, sức lực, tài lực, sức mạnh. || *Au fig. Mettre en — un terrain*, Khai phá, vỡ ruộng. *De grande valeur*, Quí (cao) giá. *De peu de*—, Đồ hèn, nhẹ giá. *Boire la — d'un verre d'eau*, Uống ước chừng một ly nước. *Cacher ses valeurs*, Giấu tiền bạc.

Valeureux, euse, *adj.* Mạnh dạn, tài lực, có gan.

Validation, *f.* Sự làm cho ra chắc, sự chắc, sự nên thật, sự châu phê.

Valide, *adj.* Chắc chắn, nên, đáng. Mạnh giỏi. *Homme* —, Người mạnh giỏi. *Acte* —, Tờ giấy chắc chắn, có phép, có thế, nhằm luật phép.

Validement, *adv.* Cách nên, cách chắc. Cách mạnh giỏi.

Digitized by Google

Valider, *a.* Làm cho ra chắc, kể chắc, làm cho có thế. Y nghị, châu phê. — *une élection,* Châu phê việc bầu cử.

Validité, *f.* Sự chắc, sự phải, nhằm luật phép. Quyền thế, sự sức mạnh. — *d'un contrat,* Giao ước chắc chắn bởi đã làm theo luật phép.

Valise, *f.* Rương xách, cái xách, túi xách.

Vallée, *f.* Sủng, nơi sủng, trũng, nơi thấp. || *Au fig.* — *de larmes,* Nơi sủng khóc lóc, Đời khốn khó nầy.

Vallon, *m.* Sủng nhỏ.

Valoir, *n.* Có giá, đáng giá. Ra, nên. Bằng. Có công. *Ce collier vaut 100 francs,* Sợi dây chuyền nầy đáng giá 100 quan tiền. *Ça ne vaut rien,* Không đáng cái gì, không ra gì. *A valoir,* Trả bớt nợ. *Faire* —, Làm cho ra lợi. *Ses exploits lui valent une gloire immortelle,* Công trận người đã làm được vinh hiển muôn đời. || Se—, *r.* Cũng bằng nhau. *Se faire* —, Khoe mình. *Il vaut mieux...* Thà. Hay hơn...

Valse, *f.* Sự nhảy múa, cách múa xây tròn.

Valser, *n.* Nhảy múa.

Value, *f.* Giá. *Plus* —, Sự thêm (trội) giá. *Moins* —, Sự bớt (sụt) giá.

Valve, *f.* Vỏ sò (ốc, vọp...). Đồ để đậy hay là cho hơi vô ra.

Valvule, *f.* Cái như bửng nhỏ để chận mạch máu trong mình người ta.

Vampire, *m.* Con đơi lớn. Giống yêu quái hay hút máu người ta. || *Au fig.* —, Kẻ cho vay an lời cắt cổ, kẻ tham công cướp của.

Van, *m.* Cái nia, cái nong, cái tràn.

Vandale, *m.* Kẻ hay phá nghề nghiệp và văn chương.

Vandalisme, *m.* Tính hay phá tán nghề nghiệp và văn chương.

Vanille, *f.* Trái dầu thơm.

Vanillé, ée, *adj.* Có ướp trái thơm.

Vanillier, *m.* Dây vanille (có trái thơm). Lan tư.

Vanité, *f.* Sự phù vân, sự giả trá, sự hư không. Sự khoe mình, sự kiêu ngạo.

Vaniteux, euse. *adj.* Hay khoe khoang, hay phô trương, kiêu ngạo, hay cầu danh.

Vannage, *m.* Sự dê, sảy lúa, gạo....

Vanne, *f.* Ván bửng ngăn nước.

Vanneau, *m.* Chim te te.

Vanner, *a.* Dê, sảy, quạt lúa, gạo... Đóng ván bửng. || *Au fig.* —, Mệt nhọc.

Digitized by Google

Vannerie, *f.* Nghề đan nia, thúng.... Chỗ bán nong nia, thúng, rổ.

Vannette, *f.* Mủng dê.

Vannier, *s.* et *adj. m.* Thợ đan thúng, rổ....

Vantail, *m.* Cánh cữa.

Vantard, e, *adj.* Kẻ hay khoe (tặng) mình.

Vantardise, *f.* Sự (lời) khoe khoang.

Vanter, *a.* Khoe khoang, khoe trẻ, khen. || SE VANTER, *r.* Khoe mình, tặng mình. — *de ses richesses,* Ỷ của.

Vanterie *f.* Sự khoe khoang.

Va-nu-pieds, *s.* Quân không giày mà đi. = Quân khốn, đồ ăn mày.

Vapeur, *f.* Hơi, khí, khói. —*d'eau,* Hơi nước. *Cuire à la—,* Xôi, chưng. *Bain de—,* Xông. *Bateau à—,* Tàu lửa, tàu khói. || —, *s. m.* Tàu lửa, tàu khói. *Apercevoir un—,* Thấy tàu lửa.

Vaporeux, euse, *adj.* Có hơi, có khói, lèn hơi. || *Au fig.*—, Có mày, mù mịt, không rõ. *Style*—, Văn nói không rõ.

Vaporisateur, *m.* Đồ bắt nước cho nó ra hơi.

Vaporisation, *f.* Sự làm cho ra hơi (ra khói).

Vaporiser, *a.* Làm cho ra hơi, làm cho bay hơi. || SE —, *r.* Ra hơi, bay hơi.

Vaquer, *n.* Ở không. Trống ngòi. Nghỉ. — *à,* Lo việc, chuyên làm.

Varaigne, *f.* Đường khai cho nước mặn vô ruộng muối.

Varech *ou* **Varec,** *m.* Thứ râu câu biển.

Varenne, *f.* Đất hoang vu.

Vareuse, *f.* Thứ áo vắn bạn tàu hay dùng.

Variabilité, *f.* Sự đổi dời, sự hay thay đổi, sự biến hóa. — *du temps,* Sự trời đất hay biến hóa không chừng.

Variable, *adj.* Hay đổi, hay thay đổi, biến hóa.

Variant, te, *adj.* Hay đổi, hay biến cải.

Variante, *f.* Đều (sự) khác nhau.

Variation, *f.* Sự hay thay đổi, sự đổi. Sự đổi cung cách (về ca nhạc).

Varice, *f.* Mạch máu sưng lên.

Varicelle, *f.* Trái ban, chẩn đậu, trái rạ.

Varicocèle, *f.* Mạch huyết sưng lèn. Bịnh trệ (xệ) hòn.

Varié, ée, *adj.* Tỉa vẽ, nhiều thứ. *Couleurs variées,* Nhiều thứ màu.

Varier, *a. n.* Tỉa vẽ, làm cho ra khác, (đổi ra nhiều thế). Không thuận nhau. *Son tempérament varie*

Digitized by Google

beaucoup, Tính nó không đều. *Le vent a varié*, Gió trở ngọn. *Les auteurs varient sur...*, Kẻ làm sách khác ý về...

Variété, *f.* Sự tỉa vẽ, sự nhiều thứ khác nhau. *Aimer la—*, Ham những đều lạ.

Variole, *f.* Trái giống, ma đậu, sự lên bóng, lên mùa. *Avoir la—*, Lên trái.

Variolé, ée, *adj.* Rỗ (chưng trái), lỗ đỗ. *Figure variolée*, Mặt rỗ.

Varioleux, euse, *adj.* et *s.* Kẻ lên trái giống, về trái giống.

Variolique, *adj.* Thuộc về trái giống. *Eruptions variolíques*, Trái cirơng.

Variope, *f.* Cái bào dài dùng mà bào cây cho bằng thẳng, bào dẹp.

Vasais, *m.* *ou* **Vasière**, *f.* Chỗ chứa nước mặn trong ruộng muối.

Vasculaire, *ou* **Vasculeux, euse**, *adj.* Thuộc về đường mạch (trong mình người ta, hay là vật, cây cối...).

Vase, *f.* Bùn, bùn non.

Vase, *m.* Bình, chậu. — *à fleurs*, Bình (chậu) bông. — *sacré*, Chén thánh. — *de nuit*, Bình tiểu.

Vasé, ée, *adj.* Lấm bùn, đầy bùn.

Vaseline, *f.* Thứ như mỡ (lấy bỡi dầu lửa) dùng mà làm nhiều thứ thuốc dán.

Vaseux, euse, *adj.* Có bùn, lấm bùn.

Vasistas, *m.* Cửa sổ nhỏ, cửa lá sách, cửa vẩy.

Vason, *m.* Đất nhồi để làm ngói.

Vasque, *f.* Cái hồ nhỏ để chứa nước.

Vassal, le, *adj.* Chư hầu, tiến cống. Thủ hạ.

Vaste, *adj.* Rộng rãi, mình mông. || *Au fig.*—, Quảng đại.

Vastement, *adv.* Cách rộng rãi. Cách quảng đại.

Vatican, *m.* Đền Đức Giáo Tông (*ở tại Rôma*).

Vaticane, *adj. f.* Thuộc về đền Đức Giáo Tông. *Bibliothèque vaticane*, Tàng thơ lầu của Đức Giáo Tông. Kho trử sách vỡ trong đền Đức Giáo Tông.

Vaticination, *f.* Lời tiên tri, lời thầy bói.

Vaticiner, *n.* Nói tiên tri, nói trước. || —, Nói sảng.

Vaudeville, *m.* Tuồng hát bội.

Vau-l'eau (À), *loc. adv.* Trôi theo dòng nước. || *Au fig.* —, Tuốt lơ, ăn trợt, hư rồi, *L'affaire est allée à —*, Việc ấy không xong, việc ấy ăn trợt rồi.

Vaurien, enne. *s.* et *adj.* Quân bợm bãi, thằng điếm, quân không ra gì.

Digitized by Google

Vautour, *m.* Con kên kên. || *Au fig.* —, Người tham lam, kẻ cho vay đặt nợ.

Vautrer, (SE) *r.* Vùi bùn, đầm (giầm) bùn. *Se — dans le vice,* Sa đầm tội lỗi.

Veau, *m.* Bò con, bò tơ. Thịt bò con. Da bò con thuộc. || *Au fig. Tuer le — gras,* Dọn tiệc lớn. || *— marin (phoque),* Lão hổ ngư, Cá đà ngư. *Adorer le — d'or,* Ham tiền bạc.

Vécu, ue, *adj.* Đã có. *Histoire vécue,* Truyện đã có thiệt vậy.

Vedette, *f.* Lính cỡi ngựa đi tuần do, quân kị canh. Vòm canh. || *En vedette,* Nổi, để ra ngoài. *Mettre un nom —,* Để cái tên ra ngoài hàng.

Végétal, le, *adj.* Thuộc về loài săng cỏ, thảo mộc. *Règne —,* Loài thảo mộc. *Les végétaux,* Loài sang cỏ.

Végétatif, tive, *adj.* Hay giúp mà sinh, mà sống. *Âme végétative,* Sinh hồn. *Vie végétative,* Sống như loài săng cỏ.

Végétarien, ne, *adj.* Kẻ kiêng cữ thịt trong những đồ ăn.

Végétation, *f.* Sự săng cỏ có sức mọc lên. Loài sáng cỏ, thảo mộc. — *luxuriante,* Cây cối cỏ hoa thạnh mậu hết sức.

Végéter, *n.* Mọc lên. || *Au fig.* —, Túng bấn, nóng lòng hồi. *Ne faire que —,* Sống vô ích, không nên thân.

Véhémence, *f.* Sự hung hăng, sự mạnh mẽ, sự nóng nẩy. *Il parle avec —,* Nó nói hung hăng quá.

Véhément, te, *adj.* Hung hăng, mạnh lắm. Nóng nẩy, rất mực. *Discours —,* Bài giảng làm cho hăng lắm.

Véhicule, *m.* Xe, xe cộ, xe chở....

Véhiculer, *a.* Đi xe, chở xe.

Veille, *f.* Sự thức. Canh. Ngày áp lễ. *Faire la —,* Canh. *La — de Noël,* Ngày áp lễ Sinh nhựt. *En état de —,* Khi còn thức. || *Au fig. Les veilles,* Công đăng hỏa, sự thức khuya dậy sớm mà lo việc. *Être à la — de,* Gần, hòng.

Veillée, *f.* Sự thức khuya. Việc làm đêm hôm.

Veiller, *n.* Thức, thao thức. Canh, canh giữ. — *à, — sur,* Coi sóc, gìn giữ, lo, coi chừng. *Veillez à ce qu'il parte,* Coi chừng cho nó đi. || —, *a. Veiller un malade,* Giữ (lo cho) kẻ liệt, canh kẻ liệt.

Veilleur, euse, *s.* Quân canh, quản tuần do. Kẻ thức.

Veilleuse, *f.* Đèn chong (ban đêm).

Digitized by Google

Veine, *f.* Mạch máu. Vân (cây). Mỏ (đá...). || *Au fig. Avoir de la —,* Có phước May phước.

Veiné, ée, *adj.* Có vân.

Veiner, *a.* Vẽ vân (gàn) giả, làm vân giả.

Veineux, euse, *adj.* Có nhiều vân.

Vèler, *n.* (Bò cái) đẻ.

Vélin, *m.* Da bò con đã thuộc. || *—, adj. Papier vélin,* Thứ giấy trắng và láng.

Velléité, *f.* Sự muốn nửa chừng, sự dụ dự.

Véloce, *adj.* Lẹ làng, mau.

Vélocimane, *m.* Xe máy đạp có ba bánh xe để con nít cỡi chơi.

Vélocipède, *m.* Xe máy đạp có cái bánh trước lớn cái sau nhỏ.

Vélocipédiste, *s.* Kẻ hay chơi xe máy đạp.

Vélocité, *f.* Sự lẹ làng, sự mau, sự chóng vánh.

Vélodrome, *m.* Chỗ đua xe máy đạp.

Velours, *m.* Nhung, thung thúc.

Velouté, ée, *adj.* Coi như nhung Êm như nhung.

Veloutier, *s.* et *adj. m.* Thợ làm nhung.

Velu, ue, *adj.* Có lông, rậm lông, xom xàm, lom xồm.

Vélum, *m.* Buồm. Bông bong bằng bố để kéo trại...

Venaison, *f.* Thịt săn, thịt rừng.

Vénal, le, *adj.* Cái bán (mua) được. Kẻ hay ăn hối lộ.

Vénalité, *f.* Sự ăn của hối lộ.sự gì hễ có tiền thì được.

Venant, te, *adj.* et *s.* Kẻ đến, người tới. *Les allants et les venants,* Kẻ lui người tới. *A tout venant,* Bạ ai... nấy. *Enfant bien —,* Thằng nhỏ lớn lên khá

Vendable, *adj.* Bán được, để bán, (bán) đắt.

Vendange, *f.* Sự (mùa) hái trái nho.

Vendanger, *a.* Hái nho. || *Au fig.—,* Phá hoại.

Vendangeur, euse, *s.* Kẻ hái trái nho.

Vendetta, *f.* Sự trả oán, sự báo thù.

Vendeur, euse, *s.* Kẻ bán, người bán.

Vendre, *a.* Bán, mãi.— *bon marché,* Bán rẻ.—*à crédit,* Bán chịu. — *en gros,* Bán sỉ. — *au détail,* Bán lẻ. — *aux enchères,* Bán đấu giá. —*sa patrie,*Nộp quê hương. — *son honneur,* Làm đều xấu cho đặng tiền bạc. — *la mèche,* Tỏ sự kín.

Vendredi, *m.* Ngày thứ sáu (trong tuần lễ). *Observer le —,* Giữ ngày kiêng thịt.

Vendu, ue, *adj.* Bán rồi, đã chịu bán. Kẻ chịu phục ai mà lấy tiền.

Digitized by Google

Venelle, *f.* Đường hẻm, nhỏ. || *Au fig. Enfiler la —,* Vụt trốn mất.

Vénéneux, euse, *adj.* Có thuốc độc, độc, sinh độc.

Vénérable, *adj.* Đáng kính, tôn tưởng. Đấng có lộc. || —, *s. m.* Người làm đầu hội kín.

Vénération, *f.* Sự tôn kính, sự kính trọng, sự kính nhường.

Vénérer, *a.* Tôn kính, thành kính, cung kính. Kính vì, tưng trọng. — *les saints,* Kính các thánh.

Vénerie, *f.* Nghề săn bắn có chó săn.

Vénérien, ne, *adj.* Kẻ mắc bịnh như tim la.

Veneur, *m.* Kẻ đi săn bắn có chó săn.

Vengeance, *f.* Sự báo thù, sự báo oán, sự cừu oán.— *céleste,* Sự Chúa phạt.

Venger, *a.* Oán thù, báo oán. || Se —, *r.* Báo thù, cừu thù, trả thù, trả oán.

Vengeur, eresse, *s.* Kẻ báo thù, kẻ thù oán.

Véniel, elle, *adj.* Nhẹ. *Péché —,* Tội nhẹ.

Vénielement, *adv.* Cách nhẹ.

Venimeux, euse, *adj.* Độc, sinh độc, có nọc độc. *Serpent —,* Rắn độc. || *Au fig. Langue venimeuse,* Miệng lăn, lưỡi mối.

Venin, *m.* Nọc độc, thuốc độc. *Le — de la vipère,* Nọc con rắn lục. || *Au fig.—,* Lời độc ác, sự hiểm thù. *Le — de l'hérésie,* Sự độc phe lạc đạo.

Venir, *n.* Đến, tới, đi đến, về lại. *Venez ici,* Lại biểu. *La limite vient jusqu'ici,* Ranh đất tới đây. *Inviter qqn à —,* Mời ai đến.—*(provenir de),* Bởi... mà ra. — *(croître),* Mọc lên.—*à bout,* Nên việc.—*au monde,* Sinh ra đời. *En — aux mains,* Giao chiến, giành xé. *Cet enfant vient bien,* Nhỏ này lớn lên khá. *S'il vient à mourir,* Ví bằng nó chết đi. *Cela vient de mon père,* Của cha tôi để lại.—*à bout,* Làm xong, lăm rồi, được việc. || À—, *loc. adv.* Khi sau, sau. *Le temps —,* Hậu lai.

Vénitien, enne, *adj.* Thuộc về thành Venise. *Lanterne vénitienne,* Lồng đèn giấy (đèn xếp, đèn trái bí...). *Fête vénitienne,* Ngày lễ chơi thả thủy lụt.

Vent, *m.* Gió, phong. Hơi, khí.—*du nord,* Gió bắc. — *de bise,* Gió bấc.— *du nord-est,* Gió chướng.— *contraire,* Gió ngược.—*favorable,* Gió xuôi, thuận gió.—*coulis,* Gió lò vào. || —, Sự sổi bụng. *Avoir des vents,* Sổi

Digitized by Google

bụng. || —, Sự thở, sự lấy hơi. *Courir comme le —*, Chạy hết sức mau.

Ventage, *m.* Sự đê lúa thóc, sự quạt lúa.

Ventail, *m. ou* **Ventaille,** *f.* Lỗ hơi chừa trên nón (mão...).

Vente, *f.* Sự bán, sự bán chác, sự buôn bán. *Mettre en —*, Để bán. *Hôtel des ventes*, Nhà bán đấu giá.

Venté, ée, *adj.* Trôi theo gió, *Marée ventée*, Nước chảy theo gió thổi.

Venter, *n. ou impers.* Có gió, thổi gió. *Il vent*, Trời gió, trời thổi.

Venteux, euse, *adj.* Hay sinh(có)gió. Hay sôi bụng.

Ventilateur, *m.* Máy quạt. *—électrique*, Máy quạt chạy bằng điện khí.

Ventilation, *f.* Sự quạt, sự làm cho có gió.

Ventiler, *a.* Làm cho có gió, quạt.

Ventis, *m. pl.* Cây bị gió thổi ngã xuống.

Ventouse, *f.* Ống (ve, bầu) giác. Miệng con đĩa. Lỗ thông hơi dưới tàu.— *scarifiée*, Giác nẻ.

Ventouser, *a.* Giác, giác máu. — *un malade*, Giác người đau.

Ventouseur, euse, *s.* Thầy giác.

Ventre, *m.* Bụng, dạ, lòng, ruột. *Bas-ventre*, Dạ dưới. *Mal au —*, Đau bụng. || *Au fig.— à terre*, Cách mau lắm. *Avoir le ventre plein*, No nê. *A plat—*, Nằm sát đất. *On ne sait ce qu'il a dans le—*, Không biết ý (bụng) nó. Nó kín bụng.

Ventricule, *m.* (Bụng nhỏ) phần trong trái tim người ta.

Ventrière, *f.* (*Sous-ventrière*) Dây thắng đái ngựa.

Ventriloque, *s.* et *adj.* Kẻ nói như tiếng trong bụng mà ra.

Ventru, ue, *adj.* Kẻ lớn bụng, có bụng to, bình rỉnh.

Venu, ue, *adj.* Đến, tới, đi đến. *Nouveau —*, Kẻ mới tới. *Soyez le bien—*, Mừng anh mới đến. *Appeler le premier—*, Kêu hết kỳ ai.

Venue, *f.* Sự đến, sự tới. *J'attends la—de mon frère*, Chờ anh tôi đến. || *Au fig. —*, Sự mọc lên. *Arbre d'une belle venue*, Cây mọc lên sởn sơ. *Allées et venues*, Sự đi đi lại lại.

Vénus, *f.* Sao hôm, sao kim tinh, nữ tiền. || —, Bụt nữ xinh tốt. Sự xinh tốt, sự nhan sắc.

Vêpres, *f. pl.* Kinh hát (đọc) buổi chiều.

Ver, *m.* Con sâu, con trùng, con sâu bọ. — *intestinal*,

Digitized by Google

Con sán lãi.— *luisant*, Con đốm đốm. — *à soie*, Con tằm. *Élever les vers à soie*, Đề tằm. || *Les vers*, Giòi tửa. || *Au fig. Tirer les vers du nez*, Tra hỏi riết cho biết sự kín trong lòng.

Véracité, *f.* Sự chơn thật, sự quả thật.

Véranda, *f.* Bệ thềm, mái hiên, hàng ba.

Vératre, *m.* Cây lê lư.

Verbal, le, *adj.* Bởi miệng nói ra. *Promesse verbale*, Lời hứa miệng tày. *Procès* —, Lời khai, tờ kiết nhận.

Verbalement, *adv.* Miệng tày.

Verbaliser, *n.* Làm tờ kiết nhận, làm tờ bẩm.

Verbe, *m.* Lời, nói. Tiếng công cuộc. || VERBE, Ngôi thứ Hai || *Đức Chúa Giêsu Ki-ri-xi-tô.*

Verbénacées, *f. pl.* Cỏ roi ngựa. Mã tiên thảo.

Verbeux, euse, *adj.* Kẻ hay nói, già mồm mép.

Verbiage, *m.* Lời thêu dệt, sự nói dông dài, sự hay nói.

Ver-coquin, *m.* Sự xây xẩm (về một hai thứ loài vật tai có con trùng trong óc nó).

Verdâtre, *adj.* Xanh xanh. *Couleur*—, Màu xanh xanh.

Verdelet, ette, *adj.* Còn tươi tươi, con xanh xanh. *Vin*—, Rượu chua chua. || *Au fig. Vieillard*—, Già còn sõi.

Verdeur, *f.* Sự còn tươi (cây, củi...). Sự trái chín héo (còn chua). || *Au fig.* —, Sự sõi sàng. *La— de l'âge*, Tuổi còn xuân xanh.

Verdict, *m.* Lời khai hội phái viên. Lý đoán. Án toà.

Verdier, *m.* Chim vàng anh. Thúy thước.

Verdir, *a.* Làm cho xanh, làm cho tươi. Vẽ màu xanh. || —, *v. n.* Ra xanh, ra tươi. Ten.

Verdissage, *m.* Sự làm cho ra xanh, sự vẽ sắc xanh.

Verdissant, te, *adj.* Ra xanh tươi.

Verdoyant, te, *adj.* Xanh tươi. Sum sê, sởn sơ. Tốt đùn đùn.

Verdoyer, *n.* Ra xanh tươi, bậm bạp.

Verdure, *f.* Màu xanh cây. Cây cối tươi tấn, cỏ xanh.

Véreux, euse, *adj.* Có sâu. *Feuille véreuse*, Lá có sâu. || *Au fig.*—, Không chắc, xấu, đáng nghi. *Affaire véreuse*, Việc (truyện) xấu.

Verge, *f.* Roi, roi vọt, dòn. *Être battu de verges*, Bị đánh dòn. || —, Bộ ngọc hành (cu). || *Au fig. Gouverner avec une — de fer*, Hành hà, gắt gỏng.

Vergé, ée, *adj.* Có lằn, có

Digitized by Google

soc. *Papier*—, Giấy có sọc, (tì).

Verger, *m.* Vườn cây trái.

Vergeter, *a.* Chải. Gạch lằn.—*un habit,* Chải áo.

Vergette, *f.* Bàn chải.

Vergeure, *f.* Chỉ giăng khuôn đồ giấy.

Verglas, *m.* Giá đông lại.

Vergogne, *f.* Sự mất cỡ, sự thèn thuồng, sự xấu hổ. *Sans*—,Không biết mất cỡ, chai đá.

Vergue, *f.* Cây trục buồm.

Véridique,*adj.* Chơn thật, quả thật. Kẻ nói thật. *Témoignage* —, Chứng thật.

Véridiquement, *adv.* Cách chơn thật,chắc chắn.

Vérificateur, *m.* Quan khảo soát (sổ, đồ cân lường...) coi có thật hay là giả.

Vérification, *f.* Sự xét coi có thật hay là giả.—*d'écriture,* Giảo tự.

Vérifier, *a.* Xét có thật hay là giả. Thâu nhận, thị thật, làm cho ra thật.

Vérin,*m.*Bàn trục, con đội.

Véritable, *adj.* Thật, chơn thật, chính.

Véritablement,*adv.*Thật, chắc như vậy.

Vérité, *f.* Sự thật, sự chơn thật, đều thật. *Dire à qqn ses vérités,* Nói ngay thẳng với ai. *La— est que...* Sự thiệt là... || En vérité, *loc. adv* Thật, hẳn (quả) thật. *A la* —, Thật thì.

Verjus, *m.* Trái nho còn sống. Nước nho chua.

Vermeil, eille, *adj.* Đỏ, son, điều, đỏ hồng. *Lèvres vermeilles,* Môi son. || —, *s. m.* Bạc mạ vàng.

Vermicelle, *ou* **Vermiceel,** *m.* Bún, miến. Mì. Bánh hỏi. Bánh canh.

Vermicellerie, *f.* Lò làm bún.

Vermicide,*adj.*Thuốc sát trùng.

Vermiculures, *f. pl.* Hồi vàn lăng quăng.

Vermiforme,*adj.* Có hình con trùng, con sâu.

Vermifuge, *m.* Thuốc sán lãi, thuốc sát trùng.

Vermiller, *n.* (Con heo) ũi đất kiếm trùng, rễ cây mà ăn.

Vermillon, *m.* Ngàn châu, son, hồng đơn. || — *des joues,* Má hồng.

Vermillonner, *a.* Thoa (giồi) son, sơn son. || —, *v. n.* Bươi (moi) đất mà kiếm đồ ăn.

Vermine, *f.* Mọt, sâu, giòi tưa. Rận, chí, bọ. || *Au fig.* —, Quàn xổ lá, dỗ khốn.

Vermineux, euse, *adj.* Có sán lãi, có giòi.

Vermisseau, *m.* Sâu bọ, giòi tửa. Sâu nhỏ.

Vermivore, *adj.* Loài hay ăn sâu bọ.

Digitized by Google

Vermouler(Se), *r.* Bị mọt, bị sâu ăn.

Vermoulu, ue, *adj.* Bị mọt ăn, bị giòi rúc.

Vermoulure, *f.* Chỗ mọt ăn. Mạt (cưa) mọt.

Vermout *ou* **Vermouth**, *m.* Thứ rượu trắng có ngâm ngải cứu.

Vernal, le, *adj.* Thuộc về mùa xuân.

Vernir, *a.* Sơn, kéo nước sơn.

Vernis, *m.* Dầu sơn, nước men sành, nước sơn. || *Au fig.*—, Màu mè bề ngoài tử tế, giả hình. *Il couvre ses défauts d'un— de politesse*, Nó làm bộ giữ phép tắc mà giấu tính xấu mình. *Un— de science*, Ăn học nhom nhem chưa tới nước.

Vernissage, *m.* Sự (nghề) sơn.

Vernisser, *a.* Kéo nước men cho đồ sành đồ sứ.

Vernisseur, *m.* Thợ sơn.

Vernissure, *f.* Sự vỏ sơn, sự kéo nước sơn.

Vérole, *f.* Ghẻ tàu, tim la. *Petite —*, Trái giống. *V.* VARIOLE.

Verrat, *m.* Heo đực để lấy giống.

Verre, *m.* Chai, pha ly. — (*vitre*), Kính.—*à boire*, Cái ly, cái chén.— *de lampe*, Ống đèn. *Fabriquer du —*, Thiêu pha ly. *Papier verré ou Papier de—*, Giấy nhám. *— de montre*, Mặt kính đồng hồ. || —, Đồ dựng trong ly trong chén. *Un— d'eau*, Một ly nước. Đồ bằng kính, bằng chai.

Verrerie, *f.* Đồ pha ly. Nghề làm pha ly. Lò làm đồ pha ly (chai).

Verrier, *m.* Thợ làm đồ pha ly. *Peintre—*, Thợ vẽ trên kính trên chai.

Verrière *ou* **Verrine**, *f.* Đồ để ly chén. Kính lồng cửa. Cửa kính.

Verroterie, *f.* Đồ làm bằng chai (pha ly). Hột cườm bằng chai, bằng thủy tinh.

Verrou, *m.* Chốt (then) cửa, khoen cửa.

Verrouiller, *a.* Gài chốt lại.

Verrue, *f.* Nút ruồi, mụt cóc.

Vers, *m.* Thơ, thi, thơ phú, câu thơ. *Faire des—*, Làm thơ phú.

Vers, *prép.* Hướng về, trở về. Tới, cùng, với. Gần, ước chừng... hồi. — *moi*, Bên (gần) tôi. — *minuit*, Chừng hồi nửa đêm.

Versant, *m.* Triền, dốc, lài.

Versatile, *adj.* Hay đổi ý, nhẹ tính. *Esprit—*, Tính ý hay đổi.

Versatilité, *f.* Sự hay đổi, sự hay biến cải.

Digitized by Google

Verse, *f.* Sự đổ, sự rót. || À VERSE, *loc. adv.* Xối (ào) xuống. *Pleuvoir à—,* Mưa xối xuống, mưa tưới, tuôn, xán.

Versé, ée, *adj.* Thạo, thông thạo, từng trải. — *dans les affaires,* Thạo việc. — *dans les caractères,* Già chữ.

Verseau, *m.* Tí cung.

Versement, *m.* Sự đóng (giao) tiền bạc.

Verser, *a.* Đổ, rót.—*à boire,* Rót mà uống. || —, Đóng, giao, nạp, trả. — *cent piastres,* Nạp, giao 100 đồng bạc. — *l'impôt,* Đóng thuế. || *Au fig. Verser des larmes,* Đổ (rơi) nước mắt, khóc. *Jésus versa son sang pour nous racheter,* Đức Chúa Giêgiu đổ máu mình ra mà cứu chúng ta. || —, *v. n.* Té nghiêng, lật xuống. Bị ngã xuống, rạp xuống (về lúa bị gió). *Voiture qui verse,* Xe lật.

Verset, *m.* Câu (hát) kinh.

Verseuse, *f.* Bình đựng trà phe. Kẻ châm trà (nước, rượu).

Versicolore, *adj.* Có nhiều sắc.

Versificateur, *m.* Kẻ làm (đặt) thơ phú.

Versifier, *n.* et *a.* Làm thơ, đặt thơ.

Version, *f.* Bài dịch tiếng khác ra tiếng mình. Cách thuật truyện.

Verso, *m.* Trang sau, bề trái, phía sau (tờ giấy).

Versoir, *m.* Mòm cày, cái trặn.

Vert, te, *adj.* Xanh, xanh lá cam. Còn tươi, chưa chín, sống sít. *Fruit—,* Trái còn xanh (chưa chín). *Bois —,* Củi còn tươi. || *Au fig. —,* Sôi sàng. Nhặt, gắt. *Vieillard encore vert,* Già còn sõi. *Une verte réprimande,* Lời quở trách nặng. *Ce vin a du—,* Rượu nầy gắt. || LE VERT, *m.* Màu xanh.

Vert-de-gris, *m.* Ten đồng.

Vertébral, le, *adj.* Thuộc về xương sống. *Colonne vertébrale,* Xương sống.

Vertèbre, *f.* Khấp xương sống.

Vertébré, ée, *adj.* Về loài có xương sống (như loài: rắn, cá, chim...,).

Vertement, *adv.* Cách hung hăng, cách gắt gỏng, cách nặng lời. *Réprimander—,* Quở trách lung.

Vertical, le, *adj.* Đứng ngay thẳng. Thẳng ngay theo chỉ dóng.

Verticalement, *adv.* Cách đứng thẳng lên.

Verticille, *m.* Mắt cây có lá, bông và nhánh gồm lại một chỗ.

Vertige, *m.* Sự chóng mặt, sự xây xẩm, ngợp. *Avoir —,*

Digitized by Google

des vertiges, Choáng váng. || *Au fig.*—, Lẳng trí.

Vertigineux, euse, *adj.* Hay chống mặt, làm cho chống mặt. *Hauteur vertigineuse*, Cao hết sức cao.

Vertigo, *m.* Bịnh ngựa đi không đều bước. || *Au fig.* —, Sự xảnh xẹ, trái chứng.

Vertu, *f.* Nhơn đức, sự đạo đức. Sự hay, sự linh nghiệm. Sự (phép) mạnh. *La — des plantes*, Sự thần hiệu các giống thảo mộc. *Perdre sa—*, Mất nhơn đức sạch sẽ. ||—, *pl.* Một trong chín phẩm thiên thần. || En vertu de, *loc. adv.* Vì.., Cứ theo...

Vertueusement *adv.* Cách nhơn đức, cách đạo đức.

Vertueux, euse, *adj.* Nhơn đức, đạo đức. Trinh tiết. Lành. *Homme—*, Người nhơn đức. *Fille vertueuse*, Thục nữ. *Action vertueuse*, Việc lành.

Verve, *f.* Sự sốt trí, sự hăng kẻ làm văn thơ.

Verveine, *f.* Cỏ roi ngựa, mã chiên thảo.

Verveux, *m.* Thứ đáy đề bắt cá. Bóng.

Vesce, *f.* Đậu tằm, dã đậu, thứ đậu nhỏ.

Vésical, le, *adj.* Thuộc về bàng quang.

Vésicant, te, *adj.* Hay làm cho phồng lên.

Vésicatoire, *m.* Thuốc dán cho phồng lên.

Vésiculaire, *adj.* Nổi mụt, phồng lên.

Vésicule, *f.* Mụt phồng, mụt phồng lên.

Vésiculeux, euse, *adj.* Có hình bong bóng nhỏ, có lòng bóng.

Vesou, *m.* Nước mía đạp ra.

Vespasienne, *f.* Cái nhà nhỏ để đi tiểu tiện.

Vespéral, *adj.* et *s. m.* Thuộc về buổi chiều. Sách hát (đọc) kinh chiều.

Vesse, *f.* Sự (cái) địt thầm.

Vesser, *f.* Địt thầm.

Vessie, *f.* Bàng quang, bong bóng, lòng bóng.

Vestale, *f.* Bà vãi của bụt nữ Vesta. || *Au fig.*—, Con gái đồng trinh.

Veste, *f.* Áo vắn mặc ngoài. || *Au fig. Retourner sa—*, Đổi ý (lòng). *Remporter une—*, Thua, rớt, không đặng việc.

Vestiaire, *m.* Chỗ cất quần áo. Chỗ để mặc áo. Nhà giội. Sở tồn mà sắm áo quần.

Vestibule, *m.* Tiền đàng, nhà ngoài, nhà khách.

Vestige, *m.* Dấu, dấu chơn. Dấu tích, tăm dạng.

Veston, *m.* Thứ áo vắn, áo khẩu.

Vêtement, *m.* Áo mặc, quần áo, đồ bận. Y phục. — *de deuil*, Tang phục.

Digitized by Google

Vétéran, *m.* Lính cựu. Học trò còn ở lại lớp cũ. Người cố cựu.

Vétéranee, *f.* Sự cố cựu, cựu ngạch.

Vétérinaire, *adj.* et *s.* Thầy thuốc ngựa, cùng loài vật...

Vétille, *f.* Sự vặt vạnh, điều bá láp, điều mọn may.

Vétiller, *n.* Lo những điều vặt vạnh, cãi vặt.

Vétilleux, euse, *adj.* Kẻ hay chịu về sự vặt vạnh. Khó lòng, mắt mỏ.

Vêtir, *a.* Mặc, bận, mặc áo. Lo đồ mặc.— *les pauvres,* Cho kẻ nghèo đồ ăn mặc. —*un habit,* Mặc áo. || SE VÊTIR, *r.* Mặc áo, ăn mặc

Véto, *m.* Lời cấm ngăn, sự ngăn trở. *Mettre son —,* Không chịu.

Vêture, *f.* Phép cho mặc áo trong nhà dòng, nhà phước.

Vétusté, *f.* Sự cũ, sự già, sự lâu dài. *Cet arbre tombe de—,* Cây nầy chết vì đã lâu đời.

Vétyver, *m.* Cây hương bài.

Veuf, veuve, *adj.* et *s.* Goá vợ, goá chồng, goá bụa. Vá. Thủ tiết. Quả phụ. || *Au fig.*—, Không có. *Église veuve de son pasteur,* Nhà thờ (họ) không có thầy cả cai trị.

Veule, *adj.* Yếu ớt, yếu điệu.

Veulerie, *f.* Sự yếu ớt, sự yếu điệu.

Veuvage, *m.* Sự goá bụa, sự thủ tiết.

Veuve, *f.* Chim.

Vexant, te, *adj.* Ăn hiếp, bắt bớ, khuấy khoả.

Vexateur, trice, *adj.* Hay làm cực lòng, hay bắt bớ, ăn hiếp.

Vexation, *f.* Sự ăn hiếp, sự làm khổ sở.

Vexatoire, *adj.* Phiền nhiễu, làm cực, ăn hiếp. *Impôt—,* Thuế phiền nhiễu.

Vexer, *a.* Bắt bớ, ăn hiếp, làm khổ sở, khuấy khoả. *Sa réponse m'a vexé,* Nó trả lời vậy tôi tức mình.

Via, *prép.* Đi ngả nào. — *Marseille,* Đi ngả *Marseille.*

Viabilité, *f.* Sự sống đặng. Sự đàng sá thông thương.

Viable, *adj.* Có lẽ sống được, mạnh giỏi. *Enfant né—,* Con nít sanh ra mạnh giỏi. || *Au fig. Cette société n'est pas —,* Hội lập đó không lẽ trông bền được.

Viaduc, *m.* Cầu bắt trên đường đi, (trên hố) để xe chạy hay là người ta đi.

Viager, gère, *adj.* Được dùng trót (trọn) đời mình. *Rente viagère,* Huê lợi ăn cả đời. *Pension viagère,* Nuôi báo cô.

Viande, *f.* Thịt, thịt thà, nhục.— *blanche,* Thịt thú

Digitized by Google

vật nhà.—*noire*, Thịt rừng. — *de boucherie*, Thịt thường bán trong hàng thịt.

Viatique, *m.* Của ăn đi đàng, của dự bị lương thực đi đàng, tiền phí lộ. Khẩu phần. Bổng lộc. || —, Mình thánh Chúa đem cho kẻ liệt.

Vibrant,te, *adj.* Ngân, run. *Voix vibrante*, Tiếng ngân (run).

Vibration, *f.* Sự ngân, tiếng ngân.

Vibrer, *n.* Ngân, run. || *Au fig.*—, Động lòng.

Vibrisse, *f.* Lông mũi.

Vicaire, *m.* Kẻ thay mặt, phó. Cha phó. — *apostolique*, Đấng(giám mục) thay mặt Toà thánh.— *général*, Cha bề trên thay mặt Giám Mục. *Vicaire de Jésus-Christ*, Đức Giáo Tông.

Vicarial,le, *adj.* Thuộc về quờn chức kẻ thay mặt. *Fonctions vicariales*, Chức làm phó. Quờn thay mặt.

Vicariat, *m.* Chức làm phó, quờn thay mặt, địa phận. — *apostolique*, Địa phận Giám mục coi. — *apostolique de la Cochinchine*, Nam kỳ địa phận.

Vice, *m.* Chứng tật. Nết xấu, tính (thói) xấu. Sự hoang đàng, sự lang loàn. *Se plonger dans le vice*, Đắm trong tính hư nết xấu.— *de conformation*, Tàng tật.— *rédhibitoire*, Cái cho phép phá lời giao bỡi đồ mua đã hư trước.

Vice-amiral, *m.* Thủy sư đề đốc.

Vice-chancelier, *m.* Quan phó chưởng ấn.

Vice-consul, *m.* Quan phó lãnh sự, phó công sứ.

Vice-consulat, *m.* Chức phó lãnh sự.

Vicegé-rant, *m.* Kẻ quyền lãnh lo việc.

Vice-légat, *m.* Phó khâm sứ Đức giáo tông.

Vice-président, *m.* Phó đồng lý. Ông tham trị. Ông tá nhị. Quan phó đốc hội.

Vice-roi, *m.* Quan kinh lược. Tổng đốc bộ đường. Chúa xứ.

Vice-royauté, *f.* Chức kinh lược, chức chúa xứ.

Vice-versa, *loc. adv.* Lộn lại, ngược lại, trở lại.

Vicié,ée, *adj.* Hư hốt, bể tệ.

Viciation, *f.* Sự làm cho hư, làm cho ra xấu.

Vicier, *a.* Làm cho ra xấu, làm hư.— *un acte*, Làm tờ thị hư không phép buộc nữa.

Vicieusement, *adv.* Cách hư, cách xấu.

Vicieux, euse, *adj.* Hư hốt, hư thân, hoang hủy. Có chứng, có lỗi, sai. *Cheval*—, Ngựa chứng, ngựa

Digitized by Google

bất kham. *Cercle* —, Lý lẽ sái.

Vicinal, *adj.* Thuộc về làng xóm. *Chemin* —, Đường trong làng xóm.

Vicinalité, *f.* Cuộc đàng sa trong làng xóm.

Vicissitude, *f.* Sự luân phiên, sự đắp đổi, sự sỉ lượt, sự biến đời. *Vicissitudes de la fortune,* Sự vận mạng biến đời.

Vicomte, *m.* Người có tước tử.

Vicomté, *f.* Tước tử. Địa phận ông tước tử.

Vicomtesse, *f.* Bà tước tử.

Victime, *f.* Của tế lễ, của giết mà tế lễ, hi sinh. || *Au fig.* —, Kẻ mắc phải... *Être —d'une injustice,* Bị oan.

Victoire, *f.* Sự thắng trận. Sự an dặng, sự trổi hơn, sự lấn hơn. *Chanter* —, Mừng vì đặng sự gì.

Victoria, *f.* Thứ xe trần bốn bánh.

Victorieusement, *adv.* Cách thắng trận.

Victorieux, euse, *adj.* Kẻ đặng trận. || *Au fig.* —, Kẻ lấn hơn, kẻ an dặng.

Victuaille, *f.* Của (đồ) ăn hằng ngày, lương thực, hoả thực.

Vidange, *f.* Sự làm cho trống, sự đổ ra, sự lưng đi, sự vợi ra. *Tonneau en* —, Thùng lưng đi. || —, *pl.* Phần cứt trong nhà tiêu. *Enlever les* —, Hốt phần lỗ xí ra.

Vidanger, *a.* Đổ ra, hốt (về phân bón).

Vidangeur, *m.* Kẻ lãnh việc đổ cứt.

Vide, *adj.* Trống, trống hồng, rỗng không. *Maison* —, Nhà hoang không ai ở. *Main* —, Tay không. || *Au fig. Tête* —, Kẻ không trí ý chi. *Cœur* —, Người ít hay thương yêu. || **À VIDE,** *loc. adv.* Không, rỗng không. || —, *m.* Sự trống, sự mất, sự thiếu. *Sa mort fait un* — *dans la maison,* Nó chết thì nhà coi trống quá (thiếu cái gì).

Vidé, e, *adj.* Kẻ mòn sức (sức hay là trí khôn).

Vide-bouteille, *m.* Nhà mát để uống rượu chơi. Cái vòi đặt trên ve mà rút nước ra.

Vide-citron, *m.* Đồ để ép nước chanh.

Vide-poche *ou* **Vide-poches,** *m.* Bàn (dãy) để đựng những đồ trong túi lấy ra.

Vider, *a.* Làm cho ra trống, làm cho sạch trơn. Tát, vét. Làm cho hết, uống hết. Đổ, đổ đi, chắc đi. — *un verre,* Uống hết ly. — *un étang,* Tát cho cạn nước ao — *un récipient,* Chắt nước bình. — *un poulet,*

Digitized by Google

Làm thịt con gà móc ruột ra.— *les lieux*, Bỏ mà đi. || *Au fig.*—, Tính xong, xử đoán.— *un différend*, Tính xong việc rầy rà.

Viduité, *f.* Sự (đờn bà) goá bụa.

Vie, *f.* Sự (mạng) sống. Đời. Tánh mạng. Cách ăn ở. Sức mạnh. Đồ ăn uống. *Cette*—, Đời nầy.— *future*, Đời sau. *Toute la*—, Trọn (cả)đời. *Longue*—,Trường thọ. *Donner la*—, Sanh đẻ. *Chercher sa* —, Kiếm chác ăn. *Faire la* —, Ăn chơi hoang đàng. -- *religieuse*, Đi tu.— *civile*, Ở thế gian. *Discours plein de* —, Lời nói hay, có sức giục lòng người. || À VIE, *loc. adv.* Cả đời. || *Eau de* —, Rượu mạnh.

Vieil, *adj. m.* Một nghĩa VIEUX. (Đặt trước chữ *voyelle* hay là chữ *h.*)—*habit*, Áo cũ. *Mon*—*ami*, Cựu ngãi tôi.

Vieillard, *m.* Ông lão, ông già, già cả. Kẻ già nua tuổi tác.

Vieillerie, *f.* Đồ cũ, đồ xưa. || *Au fig.* —, Chuyện cũ, chuyện hư hèn.

Vieillesse, *f.* Tuổi già, sự già cả. *Bâton de*—, Người (sự) giúp kẻ già. *Mourir de* —, Chết già.

Vieilli, ie, *adj.* Cũ, xưa, đời xưa, lâu đời. *Je l'ai trouvé*—, Tôi thấy nó già rồi.

Vieillir, *n.* Ban già, ra già cả, ra cũ. Mất sức, yếu sức. Ở lâu. *Cette mode vieillit*, Thói ấy cũ rồi. *Laisser*—, Để lâu. || —, *a.* Làm cho ra cũ, làm cho ra già (háp) sớm. *Le chagrin l'a vieilli*, Sự buồn rầu làm cho nó già sớm. || SE —, *r.* Làm bộ già.

Vieillissant, te, *adj.* Ra già, già đi.

Vieillissement, *m.* Sự già cả. Sự cũ đi.

Vieillot, otte, *adj.* Già già, ra như già.

Vielle, *f.* Đờn quây có dây có dấu nhịp.

Vierge, *f.* Đồng trinh, đồng thân, trinh tiết. Con gái. *La Sainte Vierge*, Đức Bà trọn đời đồng trinh. || —,*adj. Fille*—,Con gái đồng trinh. || *Au fig.*—, Tuyền vẹn, sạch sẽ. *Réputation*—, Còn tuyền vẹn, chưa bị tiếng nào. *Sol*—,Đất chưa cày cấy gì hết. *Forêt* —, Rừng hoang. || —, (*zodiaque*).Thất nữ cung,tị cung.

Vieux, vieille, *adj.* Già cả. Cũ, cựu, xưa. Kẻ già cả.— *château*, Lầu đài xưa. — *chapeau*, Nón cũ. *Le*— *et le neuf*, Đồ cũ và đồ mới. || —, *s.* Những kẻ lớn hơn,

Digitized by Google

lâu hơn. *Les—de la vieille*, Kẻ ở đâu lâu, lính cựu. || —, Tiếng kêu chơi. *Bonjour mon—*, Chào anh.

Vif, vive, *adj.* Sống. Mạnh mẽ, sõi sàng, sốt máu. Sắc sảo. *Jeune homme—*, Người trai mạnh mẽ phấn chấn. *Froid—*, Lạnh quíu. *Passions vives*, Tính xác thịt hung. *Chaux vive*, Vôi sống. *Haie vive*, Hàng rào trồng cây sống. *Eaux vives*, Nước bởi suối chảy ra, nước sanh. *Foi vive*, Đức tin vững vàng. *Couper jusqu'au —*, Cắt tới thịt. || *Au fig. Piquer au—*, Làm mất lòng quá lẽ. *Intelligence vive*, Trí sắc sảo. *Douleur vive*, Đau xót xa. *Couleur d'un rouge—*, Sắc (màu) đỏ tươi. || DE VIVE VOIX, *loc. adv.* Nói mạnh bạo. *De vive force*, Lấy sức mà ép.

Vif-argent, *m.* Thủy ngân.

Vigesimo, *adv.* Thứ hai mươi.

Vigie, *f.* Lính canh trên vòm cột buồm. Phòng kính trên xe lửa để người canh ở đó coi chừng xe chạy.

Vigilance, *f.* Sự cẩn thận, sự săn sóc. Sự tỉnh thức, sự cần mẫn.

Vigilant, te, *adj.* Cẩn quyền, săn sóc, lo lắng cẩn thận.

Vigile, *f.* Ngày áp lễ trọng.

Vigile, *m.* Sự tuần đo, sự canh ban đêm.

Vigne, *f.* Cây (dây) nho. Vườn nho. || *Au fig. Être dans les vignes du Seigneur*, Say sưa.

Vigneron, onne, *s.* Kẻ làm vườn nho.

Vignette, *f.* Hoa hoè vẽ đầu bài sách. Cái nhãn (hiệu) để mà niêm phong đồ.

Vignoble, *m.* Đất trồng nho; vườn nho. || —, *adj. Pays—*, Xứ trồng nho.

Vigoureusement, *adv.* Cách mạnh mẽ.

Vigoureux, euse, *adj.* Mạnh mẽ, sõi sàng, sức lực, kiên tâm.

Vigueur, *f.* Sức (sự) mạnh, sức lực. *Règlement en —*, Luật thi hành.

Vil, e, *adj.* Hèn, hèn hạ, thấp hèn. Mạt hạ, nố. *À— prix*, Rẻ quá.

Vilain, ne, *adj.* Hèn, xấu dạng, vô doan, khó coi. Cực khổ, khó chịu. Xấu hổ, quái gở. *Les nobles et les vilains*, Kẻ sang người hèn. *Quel—temps*, Trời xấu quá. *Une vilaine action*, Việc xấu.

Vilainement, *adv.* Cách xấu xa, cách quê mùa, thô kệch.

Vilebrequin, *m.* Cái khoan (khoan) bầu.

Digitized by Google

Vilement, *adv.* Cách hèn hạ.

Vilenie, *f.* Bợn nhơ, sự dơ dáy. Lời thô tục. Sự hà tiện quá.

Vilipender, *a.* Chê bai, khinh dể, làm sỉ nhục.

Villa, *f.* Nhà vườn, cảnh gần tỉnh thành.

Village, *m.* Làng, xã, thôn, phường. *Notables d'un —,* Hương chức làng.

Villageois, se, *s.* Dân làng, người ở làng. *Air—,* Bộ nhà quê.

Ville, *f.* Thành thị, thành phố. Tỉnh thành. *La—éternelle,* Thành Rôma. *La — sainte,* Thành Giêrusalem. *À la —,* Nơi tỉnh thành. *Habiter en—,* Ở trong (tại) thành. *Hôtel de —,* Nhà dinh hội thành phố. *Dîner en—,* Ăn cơm nhà người ta.

Villégiature, *f.* Sự đi nghỉ ngoài nhà trại, sự ở ngoài trại cảnh.

Villeux, euse, *adj.* Có nhiều lông.

Vin, *m.* Rượu nho.— *blanc,* Rượu trắng.—*rouge,* Rượu đỏ, rượu chát. *Pris de —,* Hơi say rượu.

Vinage, *m.* Sự chế rượu nho.

Vinaigre, *m.* Giấm.— *très fort,* Giấm son.

Vinaigré, ée, *adj.* Có chế giấm, có giấm.

Vinaigrer, *a.* Bỏ (chế) giấm vô.—*une salade,* Chế giấm vô rau sống.

Vinaigrerie, *f.* Chỗ làm giấm.

Vinaigrette, *f.* Nước thấm có trộn dầu, giấm, muối.

Vinaigrier, *m.* Người làm (bán) giấm. Ve đựng giấm. || —(*plante*), Toan mĩ thảo.

Vinasse, *f.* Rượu lạt. Hèm.

Vindicatif, ive, *adj.* Kẻ hay báo thù, có tính hay thù oán.

Vindicte, *f.* Sự báo thù, sự oán phạt. Sự tầm bắt. — *publique,* Sự truy tầm mà phạt tội theo luật; vì thiên hạ mà buộc tội.

Viner, *a.* Thêm rượu mạnh vô rượu kém.

Vinette, (*épine*) *f.* Giả nhơn sâm.

Vineux, euse, *adj.* Có mùi (màu) rượu. Gắt, xẳng (rượu).

Vingt, *adj. num.* Hai mươi, nhị thập, hai chục. Thứ hai mươi.— *piastres,* Hai chục đồng bạc. *Page —,* Trang thứ hai mươi. *Quatre-vingt,* Tám mươi, tám chục.

Vingtaine, *f.* Vài chục, vài mươi. Độ hai mươi.

Vingtième, *adj. num. ord.* Thứ hai mươi. || —, *s. m.* Một phần trong hai mươi. Phần thứ hai mươi.

Vingtièmement, *adv.* Thứ hai mươi.

Digitized by Google

Vingtuple, *adj.* Xấp hai mươi. Hai mươi lần lớn hơn, bằng hai mươi.

Vingtupler, *a* Làm xấp hai mươi lần lớn hơn.

Vinicole, *adj.* Thuộc về sự trồng nho. *Région —,* Xứ trồng nho.

Vinifère, *adj.* Sinh ra rượu.

Vinification, *f.* Sự (nghề) làm cho ra rượu nho.

Vinosité, *f.* Tánh khí rượu.

Viol, *m.* Sự hãm đờn bà, con gái. Tội cưỡng dâm.

Violable, *adj.* Có lẽ làm hư đặng, có lẽ mà phạm đặng.

Violacé, ée, *adj.* Tím tím, thâm, nu. Bầm, bầm đen.

Violateur, triee, *s.* Kẻ lỗi, kẻ phạm luật (phép).

Violation, *f.* Sự thất tín, sự lỗi lời hứa. Sự phạm của thánh. Sự phạm đến...

Violâtre, *adj.* Tim tím, nu, có hơi tím.

Viole, *f.* Thứ đờn bầu bảy dây có cò kéo.

Violemment, *adv.* Cách hung hăng, cách dữ tợn.

Violence, *f.* Sự hung hăng, sự hãm hiếp. Sức mạnh.— *du froid,* Sự lạnh lung lắm. — *de caractère,* Tính hung hăng. *Faire — à qqn,* Lấy sức mạnh mà hiếp ai. *Se faire —,* Hãm mình. ép mình.

Violent, te, *adj.* Mạnh, hung hăng, dữ tợn. Giận dữ, nóng tính. *Un vent —,* Gió mạnh. *Mort violente,* Chết tức, chết tươi. || *Au fig. Parole violente,* Lời nặng nề, nồng nàn.

Violenter, *a.* Làm hung. Ép, ép uổng, làm khổ.

Violer, *a.* Hãm hiếp. Phạm đến, lỗi. — *ses promesses,* Thất tín, lỗi lời hứa.

Violet, ette, *adj.* Tím, nu, thâm. Màu tím.

Violeter, *a.* Nhuộm tím.

Violette, *f.* Thủy thảo hoa, địa đinh thảo, lê đầu thảo.

Violon, *m.* Đờn bầu bốn dây, đờn nguyệt cầm. Đờn tì bà nhỏ. || *Payer les violons,* Chịu sở tổn. || —, Nhà phạt (tại sở tuần thành).

Violoncelle, *m.* Đờn bầu lớn, đờn nguyệt cầm lớn, đờn tì bà lớn.

Violoncelliste, *m.* Kẻ kéo (khảy) đờn *violoncelle.*

Violoniste, *s.* Kẻ kéo (khảy) đờn *violon.*

Viorne, *f.* San hô thụ.

Vipère, *f.* Rắn lục, rắn độc. || *Au fig.*—, Người độc dữ. *Langue de —,* Miệng lằn lưỡi mối, kẻ hay nói hành nói tỏi.

Vipereau, *m.* Rắn lục nhỏ.

Virage, *m.* Sự trở, quày (tàu, ghe, xe..). Khúc đường quanh.

Virago, *f.* Đờn bà con gái

Digitized by Google

có vóc giạc, tinh ý như đờn ông.

Virement, *m.* Sự quày, sự trở, sự quanh. Sự dịch nợ, sự sang (đổi) mối nợ.

Virer, *n.* Quày, trở, quanh. *—de bord,* Quày, trở ghe (thuyền...). || *Au fig.*—, Đổi ý, đổi phe. || —, *v. a.* Dịch nợ, sang nợ.

Vireux, euse, *adj.* Có nọc độc. Hôi, thúi, bay hơi (mùi) xấu.

Virginal, le, *adj.* Thuộc về sự đồng trinh, xứng bực đồng trinh.

Virginité, *f.* Sự đồng trinh, sự trinh tiết. Đấng bực kẻ đồng trinh.

Virgule, *f.* Dấu phảy, chấm phảy (phết).

Virguler, *a.* Làm (viết) dấu phảy (phết).

Viril, le, *adj.* Thuộc về người nam, xứng nam nhơn. Tráng lực, dõng lực, mạnh mẽ. *Âge —,* Tuổi trưởng thành. *Âme virile,* Lòng mạnh mẽ.

Virilement, *adv.* Cách xứng nam nhơn tráng lực, cách mạnh mẽ.

Virilité, *f.* Tuổi thành nhơn, tuổi trưởng thành. Sự trai tráng. Sức lực.

Virole, *f.* Khâu, khoen (bịt cán...).

Viroler, *a.* Bịt (tra) khâu.

Virtualité, *f.* Sự có phép, có sức, có tài.

Virtuel, elle, *adj.* Có phép, có sức, tài. *Nous avons la faculté—d'être bons,* Chúng ta có sức ăn ở tử tế đặng.

Virtuellement, *adv.* Cách có sức, cách tài phép.

Virtuose, *s.* Kẻ có tài riêng về nghề bát âm, về nghề đờn ca xướng hát.

Virtuosité, *f.* Sự tài riêng về nghề bát âm.

Virulence, *f.* Khí hay là mủ độc. Mùi hôi hám. || *Au fig.*—, Sự (lời) nói chua chát, sự nồng nàn.

Virulent, te, *adj.* Có sự độc, có nọc độc. || *Au fig.* —, Nồng nàn, xâm độc. *Discours —,* Lời giảng xâm độc.

Virus, *m.* Nọc độc, mủ độc. Đinh sang.

Vis, *f.* Đinh ốc. *Pas de—,* Đường khu ốc. || *Au fig. Serrer la — à qqn,* Bóp (thắt cổ) ai.

Visa, *m.* Chữ quan phê vào, chữ thủ ký. *Donner le —,* Nhận thiệt, chiếu nhận.

Visage, *m.* Mặt, mặt mũi, diện. *Un beau—,* Mặt mũi tốt đẹp. *— serein,* Mặt mũi bằng tịnh. || —, Người ta. *Ne voir que des visages inconnus,* Thấy những người lạ mặt mà thôi. || *À —* DÉCOUVERT, *loc. adv.* Tỏ tường, rõ ràng, chán chường.

Digitized by Google

Vis-à-vis, *loc. prép.* Ngang, ngay, trước mặt, với.—*de l'église,* Ngang trước nhà thờ. *Il est bon—de ses amis,* Nó tử tế với anh em.

Viscéral, le, *adj.* Thuộc về ruột.

Viscère, *m.* Tạng phủ, ngũ tạng lục phủ. Ruột, lòng.

Viscosité, *f.* Sự dẻo (nhớt) sự dính như nhựa, mủ...

Visée, *f.* Cái nơi nhắm, bia nhắm. || *Au fig.*—, Ý toan, cái ý chỉ. *Connaître les visées de qqn,* Biết ý toan ai.

Viser, *a.* Nhận thiệt, chứng thị. Nhắm, nhắm nhía. Tham lam, gắm ghé. — *un acte de vente,* Nhận thiệt tờ đoạn mãi, — *un tigre,* Nhắm con cọp (mà bắn). — *les honneurs,* Ham (gắm ghé) chức quờn danh vọng.

Viseur, euse, *s.* Kẻ nhắm. || —, *m.* Cái hộp tối có miếng kính để nhắm (hoạ hình).

Visibilité, *f.* Sự thấy được. Sự tỏ rõ, sự hữu hình.

Visible, *adj.* Thấy đặng, tỏ rõ. Có thể gặp (thăm) đặng. *Monsieur n'est pas—,* Vô thăm (thưa) ông không được. || *Au fig.*—, Rõ ràng, tỏ tường. *C'est — qu'il est malade,* Thấy rõ ràng nó đau.

Visiblement, *adv.* Cách minh bạch, cách rõ ràng, chán chường.

Visière, *f.* Tấm da trước mũ che trán. || *Au fig. Rompre en —,* Nói ngang, chống ngang lại. Cự đùa.

Vision, *f.* Sự ngó (xem) thấy. Mộng mị, chiêm mộng, sự in trí. Sự lạ Đức Chúa Trời cho thấy. *Les visions des prophètes,* Những sự Chúa cho các Thánh Tiên tri xem thấy.

Visionnaire, *adj.* et *s.* Kẻ in trí được xem thấy sự lạ. Kẻ chiêm mộng. kẻ mộng mị.

Visitation, *f.* Sự đi thăm viếng. Lễ Đức Bà đi viếng bà thánh Elisabeth (Y-sa-ve).

Visite, *f.* Sự đi viếng thăm, sự thăm. Sự thầy thuốc đến coi mạch. Sự đi xét, đi soát.—*domiciliaire,* Bổ lính đến xét nhà. — *pastorale,* Sự giám mục đi viếng địa sở mình. *Carte de —,* Tấm thiệp.—*de condoléance,* Đi điếu.—*au Saint Sacrement,* Đi viếng Mình thánh Chúa.

Visiter, *a.* Thăm, viếng. Đi soát, đi tuần do. — *les pauvres,* Viếng thăm kẻ khó khăn. — *les malades,* Khán (coi) bịnh.

Visiteur, euse, *s.* Kẻ đi thăm viếng. Kẻ đi xét. Giám đốc, kẻ giám soát.

Visqueux, euse, *adj.* Dẻo, dẽo nhẹo, nhớt, dính như mủ, như nhựa, có nhựa,

Digitized by Google

Vissage, *m.* Sự vặn đinh ốc.
Visser, *a.* Vặn (bắt) đinh ốc.
Visuel, elle, *adj.* Thuộc về con mắt xem thấy.
Vital, le, *adj.* Sống được, hay giúp cho đặng sống. *Esprit—*, Vía van.
Vitalité, *f.* Sự hay sống, sức mạnh sống. Sức vía van.
Vite, *adj.* Lẹ làng, mau mắn. || —, *adv.* Mau, cho mau, mau kíp. *Courir—*, Chạy mau. *Partez—*, Đi cho mau.
Vitement, *adv.* Mau, cho mau, cách lẹ làng.
Vitesse, *f.* Sự mau mắn. Sự chạy mau. *Envoyer par grande, petite —(chemin de fer)*, Gởi đồ theo xe lửa chạy mau, hay là chạy chậm.
Viticole, *adj.* Thuộc về sự trồng nho.
Viticulteur, *m.* Kẻ trồng nho.
Viticulture, *f.* Nghề trồng nho.
Vitrage, *m.* Sự lồng kính cửa. Kính lồng cửa nội một nhà.
Vitrail, *m.* Cửa sổ lớn nhà thờ lồng kính ngũ sắc.
Vitre, *f.* Kính lồng cửa sổ. || *Au fig. Casser les vitres*, Tỏ ra sự không bằng lòng, la om sòm.
Vitré, ée, *adj.* Có kính, có gương. Trong như kính.
Vitrer, *a.* Lồng (nhận) kính. — *une fenêtre*, Lồng (đặt) kính nơi cửa sổ.
Vitrerie, *f.* Nghề làm (bán) kính.
Vitreux, euse, *adj.* Giống như kính vậy. *Œil—*, Con mắt đục.
Vitrier, *m.* Thợ làm đồ chai, thợ thủy tinh. Thợ cắt kính.
Vitrière, *f.* Mành mành sắc.
Vitrifiable, *adj.* Làm ra chai, ra kính được.
Vitrifier, *a.* Làm ra chai, nấu ra chai, ra pha ly.
Vitrine, *f.* Tủ kính, cửa lồng kính.
Vitriol, *m.* Phèn, phàn. Nước khí sinh. Huỳnh cường toan. — *vert*, Thanh phàn, lục phàn. — *blanc*, Bạch phàn. — *noir*, Hắc phàn. — *bleu*, Đăm phàn. — *vert*, Đạo tổ.
Vitrioler, *a.* Nhúng nước phèn. Rảy (thụt) nước khí sinh mà phá người ta.
Vitrioleur, euse, *s.* Người thụt (rảy) nước khí sinh mà phá người ta.
Vitrosité, *f.* Sự trong như kính.
Vitupérer, *a.* Chê trách, quở trách.
Vivace, *adj.* Sống dai, sống lâu, trường thọ. || *Au fig.* —, Khó mà phá. *Des préjugés vivaces*, Những điều

Digitized by Google

tin tưởng cứng cỏi phá không dặng.

Vivacité, *f.* Sự giỏi giắn, sự lanh chai, sự mau mắn. *La — du combat,* Sự giao chiến hung hăng, hỗn chiến. || *Au fig.*—, Sự nóng tính, sự nóng nảy, sự sắc sảo, sự tươi tắn. —*d'esprit,* Sự lẹ trí. — *des yeux,* Con mắt sáng sủa.

Vivandier, ière, *s.* Kẻ bán đồ ăn uống cho binh linh.

Vivant, te, *adj.* et *s.* Sống, còn sống. *Les vivants et les morts,* Kẻ sống và kẻ chết. *Il est bien*—, Nó còn sống thiệt. || *Au fig. Langue vivante,* Tiếng đang dùng đời nay. *Image vivante,* Hình ảnh giống lắm. Hình như sống. *Quartier*—, Xóm đô hội người ta qua lại dập diều. *Bon*—, Người tính khí vui vẻ.

Vivat, *interj.* et *s.* Tiếng (lời) tung hô chúc tụng, tiếng reo mừng. Vạn tuế!

Vivement, *adv.* Cách hăng, cách hung lắm. Cách mạnh mẽ. — *touché,* Cảm tình lắm. *Sentir — une injure,* Lấy điều đó làm sỉ hổ quá.

Viveur, *m.* Kẻ ăn chơi sa đà.

Vivier, *m.* Ao chuôm, ao nuôi cá, đầm dìa.

Vivifiant, te, *adj.* Hay làm cho sống. Hay bổ, hay thêm sức mạnh.

Vivifier, *a.* Làm cho sống. Giúp đỡ mạng sống. Bổ sức mạnh lại. *La chaleur vivifie les plantes,* Nhờ có sự nóng thì cây cối mới sống.

Vivipare, *s.* et *adj.* Loài đẻ con (không đẻ trứng).

Vivisection, *f.* Sự mổ xẻ con thú vật còn sống mà coi.

Vivoter, *n.* Ăn nhín, ăn từng tiệm.

Vivre, *n.* Sống. Ở, ăn ở. Nuôi mình. — *longtemps,* Sống lâu. — *au jour le jour,* Có ngày nào ăn ngày nấy, lần hồi. *Apprendre à — à qqn,* Quở trách sửa phạt ai. —*simplement,* Ăn ở tằn thường. —*de la rizière,* Nhờ ruộng mà có ăn. *Ils vivent ensemble,* Nó ở chung. || *Au fig.*—, Bền, ở lâu. *Savoir*—, Biết điều, biết phép. *Qui vive?* Ai! ai đó? *Vive le...* Muôn muôn tuổi, vạn vạn tuế.

Vivre, *m.* Đồ (của) ăn. Lương thực. *Couper les vivres,* Hăm lương, chận lương, không giúp cái gì nữa. *Avoir le — et le couvert,* Có cơm nặng áo dài.

Vizir, *m.* Quan đại thần nước *Turquie.*

Vlan *ou* **V'lan,** *interj.* Tiếng chỉ vả một cái bốp.

Vocable, *m.* Tiếng, tiếng

Digitized by Google

nói. Tên thánh bổn mạng nhà thờ. *Église sous le — de Sainte Anne*, Nhà thờ (kêu tên bổn mạng) Bà thánh Annà.

Vocabulaire, *m.* Tự vị nhỏ về một thứ tiếng. — *français-annamite*, Tây ngữ thích nam tổng ước.

Vocal, le, *adj.* Có tiếng, đọc ra tiếng, bằng tiếng. *Prière vocale*, Kinh đọc.

Vocalement, *adv.* Bằng (ra) tiếng.

Vocaliser, *n.* Lấy một vần (giọng) mà hát (không đọc dấu, đọc tiếng). Hát âm.

Vocatif, *m.* Tên dùng mà kêu, tên người mình gọi.

Vocation, *f.* Ơn Chúa gọi. Tánh ưa nghề gì. Tài trí, tài nghề.

Vociférations, *f. pl.* Tiếng la lối om sòm, tiếng đức lác.

Vociférer, *n.* Đức lác, la lối, la ong óng.

Vœu, *m.* Lời khấn hứa, lời vái van, lời chúc. Sự ước ao. *Vœux de nouvelle année*, Mừng tuổi năm mới. *Faire un —*, Khấn hứa. *— d'obéissance*, Lời khấn hứa sự vưng lời. *Prononcer ses vœux*, Khấn hứa trọng thề trong nhà dòng nhà phước.

Vogue, *f.* Tiếng dồn, danh tiếng. *Être en —*, Được trỗi danh nổi tiếng. *N'être pas en —*, Hư danh, mất tiếng.

Voguer, *n.* Trầy đi, vượt đi, chèo đi. || *Au fig.* —, Trôi nổi, lạc lài. *Vogue la galère*, = Tới đâu hay đó, đến chừng nào hãy hay.

Voici, *prép.* Nầy, đây nầy, ở đây. *Me —*, Tôi đây.

Voie, *f.* Đàng, đường, nẻo. *— ferrée*, Đường lót sắt cho xe lửa chạy. || *Au fig.* —, Phương (cách) thế. *Les voies de Dieu*, Thánh ý Đức Chúa Trời. *Voies de faits*, Việc làm hung, làm ngang, đánh đập. *Les voies urinaires*, Đường tiểu tiện. *— d'eau*, Ghe (tàu) phá nước. *Voies et moyens*, Dùng các phương thế mà làm việc gì. — *lactée*, Sông giang hà.

Voilà, *prép.* Nầy, kia, kìa kìa, ấy là. *Le —*, Nầy nó đây.

Voile, *m.* Màn che, khăn phủ, lúp. *Prendre le —*, Đội lúp, vào dòng. || *Au fig.* —, Sự giả đò, sự lấy cớ. *Sous le — de l'amitié*, Giả đò thiết nghĩa. *Les voiles de la nuit*, Sự tối tăm.

Voile, *f.* Buồm. *Mettre à la —*, Xổ buồm, lui ghe (tàu). *Navire à la —*, Tàu buồm. *Faire —*, Vượt biển, chạy buồm.

Voilé, ée, *adj.* Bị che, bị án. *Lune voilée de nuages*, Trăng bị mây án. *Planche voilée*, Ván vinh. *Voix voi-*

Digitized by Google

lée, Tiếng khan, mất tiếng. *Plaque (photographique) voilée*, Tấm kiến hình lu.

Voiler, *a.* Che phủ, che màn. Án mất. — *la croix*, Phủ ảnh chuộc tội. || *Au fig.*—, Khuất lấp, giấu. *Voiler ses projets*, Giấu mưu toan mình. || —, *v. n. ou* SE VOILER, *r.* Ra cong, vinh, vinh đi.

Voilette, *f.* Lúp nhỏ đờn bà che mặt.

Voilier, *m.* Kẻ làm buồm. Tàu buồm.

Voilure, *f.* Buồm lạc tàu. Cuộc tiệc buồm lạc.

Voir, *a.* Thấy, coi, xem, xét. Đi thăm, đi viếng. — *un malade*, Đi viếng kẻ liệt. —*le jour*, Sinh ra. *Faire*—, Tỏ ra, cho coi. *Voir de loin*, Thấy trước, lo xa. *La Grèce a vu bien des exploits*, Nước *Grèce* là nơi thuở xưa đã xảy đến nhiều việc cả thể. *J'ai vu la bataille de Verdun*, Hồi đánh giặc tại *Verdun* có tôi đó. *Je vois ce que vous voulez dire*, Tôi hiểu anh muốn nói gì. *Voyez si cette robe vous va*, Bận thử coi áo nầy vừa anh không. —*d'un mauvais œil*, Không bằng lòng sự gì. || SE VOIR, *r.* Thăm nhau, tới lui với nhau. Xảy đến, thấy. *Cela se voit tous les jours*, Đều ấy thấy hằng ngày.

Voire, *adv.* Thật, phải. Dầu vậy, cũng.

Voirie, *f.* Phép coi đường sá. Chỗ đổ rác rến.

Voisin, me, *adj.* et *s.* Ở gần, lân cận. Kẻ ở lân cận, giáp ranh. || *Au fig.*—, Gần giống nhau. *Deux espèces voisines*, Hai cái gần giống nhau.

Voisinage, *m.* Nơi lân cận. Kẻ ở gần.

Voisiner, *n.* Đi dạo xóm, tới lui với kẻ ở lân cận.

Voiturage, *m.* Sự xe (chở) đồ.

Voiture, *f.* Xe, xe chở đồ. Tiền đi xe. Một chuyến xe chở. — *de place*, Xe đò. —*à deux chevaux*, Xe song mã. —*à bras (pousse pousse)*, Xe kéo. *Monter en*—, Lên xe. *Une — de paddy*, Một xe (cộ) lúa. *Lettre de*—, Tờ biên đồ xe chở.

Voiturer, *a.* Chở xe.

Voiturette, *f.* Xe nhỏ. Xe máy hơi nhỏ.

Voiturier, *s.* Kẻ đi xe (chở) đồ, kẻ đánh (đi) xe chở đồ.

Voix, *f.* Tiếng, tiếng tăm, giọng. — *de tête*, Giọng óc. *La — du tonnerre*, Tiếng trời gầm. *Morceau à deux* —, Ca nhạc hai giọng. *De vive*—, Nói giáp mặt. *À haute*—, Lớn tiếng. || *Au fig.*—, Lời nói, lời bảo. Tiếng bầu cử. *La — d'un*

Digitized by Google

ami, Lời bạn hữu khuyên bảo. *Avoir — au chapître*, Có phép nói về việc gì. *Avoir cent — de majorité*, Trong cuộc bàu cử trội hơn một trăm tiếng.—*de la conscience*, Lương tâm.

Vol, *m.* Sự bay. (chim). *Tirer au—*, Bắn bay. *Un—de sarcelles*, Một bầy le le. || *Au fig. Prendre son —*, Đi mất. *Saisir une occasion au —*, Sẵn dịp. || À — D'OISEAU, *loc. adv.* Ngay (thẳng) một đàng.

Vol, *m.* Sự ăn cắp, sự ăn trộm. Tội ăn trộm. Của ăn trộm. — *qualifié*, Tội ăn trộm có tích cớ nặng.

Volage, *adj.* Nhẹ tính, hay đổi, lếu láo. *Enfant—*, Con trẻ hay lếu láo.

Volaille, *f.* Chim chóc gà vịt (nuôi trong nhà).

Volant, *m.* Trái cầu (đá, chơi). Cánh xa gió. Bánh xe trớn. Cây (que) gắn nhựa.

Volant, te, *adj.* Hay bay. Hay đổi dời được. *Poisson —*, Cá bay, phi ngư. *Fusée volante*, Pháo thăng thiên. *Camp—*, Kẻ trôi nổi, dân rày đây mai đó. *Feuille volante*, Tờ giấy lẻ.

Volatil, le, *adj.* Hay bay hơi đi. *Alcali—*, Cang sa, diêm cường. Nước đái quỉ.

Volatile, *m.* Loài phi cầm, loài chim chóc.

Volatilisable, *adj.* Bay hơi đi, tiêu (tan) ra khí được.

Volatilisation, *f.* Sự làm cho bay hơi đi.

Volatiliser, *a.* Làm cho bay hơi đi, làm tan ra khí.

|| SE—, *r.* Bay hơi đi, tan ra khí.

Volatilité, *f.* Tính (sự gì) tan ra khí được.

Vol-au-vent, *m.* Thứ bánh chả thịt (cá) có nấm...

Volcan, *m.* Núi lửa, hoả diêm sơn. *Le cratère du—*, Miệng núi phun lửa. || *Au fig.—*, Cơn ngặt nghèo lắm.

Volcanique, *adj.* Thuộc về hoả diêm sơn. || *Au fig.* —, Nóng nảy, hung hăng, cang cường.

Volée, *f.* Sự bay, bầy chim bay. || *Au fig.* —, Một trận, một hiệp. Phẩm trật. *Personne de haute —*, Người quờn quới. — *de coups*, Một trận đòn. *Sonner à toute—*, Đánh một hiệp (chuông, trống) lia lịa. || —, Đoàn lũ, bầy. *Une — d'écoliers*, Một bầy học trò. || À LA VOLÉE, *loc. adv.* Trên không. Sơ ý. *Semer—*, Vãi.

Voler, *n.* Bay, bay lên. || *Au fig.—*, Đi(chạy)mau, chóng qua, đồn ra mau. *Le temps vole*, Ngày giờ chóng qua mau lắm (thấm thoát).

Voler, *a.* Ăn cắp, ăn trộm,

Digitized by Google

ăn cướp, bối. — *du paddy*, Ăn cắp lúa. || *Au fig.* — *ses clients*, Ăn gian, bán lận.

Volet, *m.* Cánh cửa sổ, vảy cửa sổ. || *Au fig. Trier sur le*—, Chọn lựa cho kỹ.

Voleter, *n.* Bay nơi nọ nơi kia, bay đáp, bay nhấp nhổm, bay sập sận.

Volette, *f.* Thứ rổ, sàng để đồ cho ráo nước.

Voleur, euse, *s.* Đứa (quân) ăn cắp, ăn trộm, thằng bối.

Volière, *f.* Lồng (chuồng) nuôi chim.

Volige, *f.* Ván mỏng.

Voliger, *a.* Đóng ván mỏng.

Volontaire, *adj.* Bằng lòng, thuận tình, tự ý. Cứng cỏi. *Enfant*—, Đứa cứng cỏi. || —, *s. m.* Lính tình nguyện, lính mộ.

Volontairement, *adv.* Tự ý, thuận tình,

Volontariat, *m.* Sự (bậc) đi lính tình nguyện.

Volonté, *f.* Ý, ý muốn, ý tứ. *Bonne*—, Thật lòng, ý tốt. *Dernières volontés*, Lời chúc ngôn. || *À*—, *loc. adv.* Mặc ý, tự ý.

Volontiers, *adv.* Đành lòng, bằng lòng, muốn lắm. Tự nhiên. Dễ. *On croit — ce qu'on désire*, Người ta dễ tin đều mình muốn.

Volt, *m.* Sự cân lường sức điện khí.

Voltage, *m.* Sức điện khí. *Prendre le*—, Thử cho biết mấy *volts*.

Volte, *f.* Sự xây (chạy) tròn. Sự tập ngựa chạy vòng. Sự xây mà trở.

Volte-face, *f.* Sự trở mặt lại, sự day (quày) lại. *Faire*—, Day (trở) mặt lại: || *Au fig.*—, Sự đổi ý, sự trở lòng.

Volter, *n.* Bắt xây tròn.

Voltige, *f.* Sợi dây dùn kẻ leo dây đi. Nghề leo dây (múa rối). Nghề cỡi ngựa.

Voltigeant, te, *adj.* Hay bay, hay liệng qua liệng lại. || —, Nhẹ dạ, hay đổi.

Voltiger, *n.* Bay, liệng, bay qua bay lại. Phất phơ. Chạy vòng. || *Au fig.*—, Nhẹ dạ, hay đổi.

Voltigeur, euse, *s.* Kẻ leo dây (múa rối). Thứ lính xưa ở bên tả dực...

Volubilis, *m.* Thứ dây bìm bìm lòng.

Volubilité, *f.* Sự nói lia lịa. *Parler avec*—, Nói lia lịa.

Volume, *m.* Cuốn sách, quyển sách. Sự to dày, sự lớn. *Ouvrages en trois volumes*, Một pho sách có ba cuốn. *Cette caisse tient du*—, Thùng nầy kềnh càng quá.

Volumineux, euse. *adj.* Rộng, to, lớn, kềnh càng. *Paquet*—, Gói to, lớn.

Digitized by Google

Volupté, *f.* Sự vui sướng, sự sung sướng, sắc dục.

Voluptueusement, *adv.* Cách vui sướng.

Voluptueux, euse *adj.* Vui sướng. Mê dâm dục, mê vui sướng...

Volute, *f.* Hồi văn nổi cuốn lại. *Les volutes de la fumée*, Sự khói xây vần.

Vomique, *adj.* Làm cho mửa. *Noix —*, Hương mộc biếc, mã tàn tử, khổ cốc, củ chi.

Vomiquier, *m.* Cây củ chi.

Vomir, *a.* Mửa, thổ. — *du sang*, Thổ huyết. || —, Phát ra, nổ (văng) ra. — *des flammes*, Phát lửa ra. || *Au fig. Vomir des injures contre...* Nói xỉ mạ.

Vomissement, *m.* Sự mửa ra.

Vomitif, ive, *adj.* et *s.* Làm cho mửa. Thuốc mửa. *Prendre un —*, Uống thuốc mửa.

Vorace, *adj.* Háu ăn, mê ăn, ăn bẩm.

Voracement, *adv.* Cách háu ăn.

Voracité, *f.* Sự háu (ham) ăn, sự mê ăn. || *Au fig.* —, Sự tham lam quá lẽ.

Vos, *adj. poss. pl. de* VOTRE. Của chúng bay. — *maisons*, Các nhà của chúng bay.

Votant, te, *adj.* et *s.* Kẻ ứng cử, kẻ bỏ thăm.

Votation, *f.* Sự ứng (bàu) cử.

Vote, *m.* Tiếng ứng (bàu) cử. Sự bỏ thăm mà bàu cử.

Voter, *a* et *n.* Ưng bàu cử, đứng cử. Bỏ thăm, tuyển cử. Ưng thuận. — *une loi*, Ưng chịu luật cho ban hành.

Votif, ive, *adj.* Thuộc về điều khấn. Mặc ý ai.

Votre, *adj. poss. sing.* Của chúng bay, của anh. — *chapeau*, Nón của anh.

Vôtre (Le, la) *pron. poss.* Của anh, của chúng bay. Cái của, con của. *Ma maison est pl s grande que la —*, Nhà tôi lớn hơn nhà của anh. || LES VÔTRES, *m. pl.* Bà con bay, anh em bay, người đàng (phe) bay.

Vouer, *a.* Khấn hứa, khấn dâng. Dùng mà. —...*à Dieu*, Khấn dâng cho Chúa. — *obéissance au roi*, Thề nguyền vưng phục vua. || SE VOUER, *f.* Phú mình, dâng mình. *Ne savoir à quel saint se vouer*, Không biết cậy ai cứu giúp, vô phương cầu cứu.

Vouloir, *a.* Muốn, có ý. Biểu, dạy, đòi. Ước ao. Đành, ưng. Đòi (giá cả). *En — à qqn*, Hờn (giận) ai. *S'en —*, Tức mình, tức giận. — *dire*, Chỉ nghĩa là. — *bien*, Chịu khó mà. Sẵn lòng. — *du bien à...* Sẵn lòng giúp.

Digitized by Google

Vouloir, *m.* Lòng muốn, ý muốn. *Bon, mauvais—,* Ý tốt, ý xấu. Sự sẵn lòng muốn, sự lòng không muốn.

Vous, *pron. pers. pl.* Bay, chúng bay.

Voussoir *ou* **Vousseau,** *m.* Đá gạch xây bán nguyệt

Voussure, *f.* Hình bán nguyệt, hình cong.

Voûte, *f.* Hình bán nguyệt, hình vòng cầu, bầu. *La — céleste,* Bầu trời.

Voûté, ée, *adj.* Có hình bán nguyệt. || *Au fig.—,* Cong, khum, khòm. *Le dos—,* Khòm lưng.

Voûter, *a.* Xây hình bán nguyệt, xây vòng cầu, khum khum. || Se voûter, *r.* Khòm lưng, cong xuống.

Voyage, *m.* Sự đi đàng, sự trẩy đi, chuyến đi. *Payer ses voyages,* Trả tiền phí lộ. || *Au fig. Le grand—,* Sự chết.

Voyager, *n.* Trẩy đi đàng, đi xứ xa. *— à pieds, en bateau,* Đi bộ, đi tàu.

Voyageur, euse, *s.* et *adj.* Bộ hành, kẻ đi đàng xa. Khách đi đàng. *Pigeon—,* Thứ bò câu trạm (sai). *Humeur voyageuse,* Ham đi chỗ nọ chỗ kia.

Voyant, te, *adj.* et *s.* Kẻ thấy. Tươi sắc. Kẻ tiên tri. *Couleur voyante,* Màu tươi chói quá.

Voyelle, *f.* Chữ âm. A, E, I, O. U, Y.

Voyer, *m. Agent—,* Kẻ coi việc đàng sá. Quan lục lộ.

Voyou, *m.* Quân diếm đàng, quân bá vơ, nố lu la.

Vrac, *m.* Đồ bỏ đống lộn lạo.

Vrai, ie, *adj.* et *s.* Thật, chắc, chính, chơn thật. Sự thật. *Dire—,* Nói thật. *Aimer le—,* Ưa sự thật. *A — dire,* Thiệt là.

Vraiment, *adv.* Thật, quả thật, thật như vậy.

Vraisemblable *adj.* Giống thật, tương tợ, tựa tựa. Dễ tin.

Vraisemblablement, *adv.* Cách tương tợ, cách tin được.

Vraisemblance, *f.* Sự tương tợ, sự mỉa mai.

Vrille, *f.* Lưỡi khoan.

Vriller, *a.* Khoan lỗ. || —, *v. n.* Cóc lại. *Corde qui vrille,* Sợi dây cóc lại.

Vrillon, *m.* Mũi khoan nhỏ, cái dùi.

Vrombissement *m.* Tiếng kêu vò vò.

Vu, vue, *adj.* Xem, xét. || —, *prép.* Vì. *— la difficulté,* Vì sự khó. || —, *s. m.* Sự thấy rõ ràng. *Au —et au su de tout le monde,* Tỏ tường trước mặt thiên hạ. || Vu que, *loc. conj.* Nhơn vì, bởi vì.

Digitized by Google

Vue, *f.* Sự xem thay, sự thấy. Con mắt. Địa cảnh, cảnh. *D'ici on a une belle —,* Đây coi địa cảnh tốt *Avoir une bonne —,* Con mắt sáng tỏ. — *courte,* Cận thị. *Rien n'échappe à sa —,* Không cái gì mà người không thấy, không hiểu. *Personne en —,* Kẻ có danh tiếng. *Billet payable à —,* Trả bạc cho kẻ cầm giấy. *À mon point de —,* Theo tôi xét.

Vulcanisation, *f.* Phép chế (dọn) *caoutchouc* (mủ thun) với sinh làm cho chịu sự nóng, sự lạnh mà không hư.

Vulcanisé, ée, *adj. Caoutchouc —,* Mủ thun đã bào chế rồi.

Vulgaire, *adj.* Hèn, thường. Về thứ dân. *Langue —,* Tiếng nói thường vậy. *Expression —,* Tiếng hèn. || LE VULGAIRE, *s. m.* Dân hèn, dân ngu.

Vulgairement, *adv.* Thường lệ, cách thường.

Vulgarisateur, trice, *s.* Kẻ hay bày dèu ra cho thiên hạ biết, kẻ rao dồn.

Vulgarisation, *f.* Sự bày ra cho thiên hạ biết.

Vulgariser, *a.* Làm cho ra thường. Bày ra, tỏ ra cho thiên hạ biết.

Vulgarité, *f.* Sự thường vậy. Dong nhơn.

Vulgate, *f.* Sấm truyền dịch ra tiếng latinh.

Vulnérabilité, *f.* Sự hay sinh vít tích.

Vulnérable, *adj.* Bị thương tích được.

Vulnéraire, *adj* et *s.* Hay chữa vít tích. Thuốc chữa dấu tích.

Vulve, *f.* Khuôn viên cái âm hộ.

W

Wagage, *m.* Thứ bùn lấy làm phân.

Wagon, *m.* Xe dòng theo xe lửa (để chở bộ hành hay là chở đồ).

Wagon-lit, *m.* Thứ xe dòng theo xe lửa mà có giường nằm (để chở người bịnh).

Wagonnet, *m.* Thứ xe rùa để chở đất...

Wagonnette, *f.* Thứ xe nhỏ có bốn bánh.

Wampi, *m.* Quả hồng bì.

Warrant, *m.* Tờ biên lai hàng hoá đã lãnh vào kho.

Water-closet, *m.* Nhà tiêu, cầu xí.

Digitized by Google

Wattman, *m.* Người coi máy xe lửa, xe hơi, xe điện khí.

Wharf, *m.* Cầu tàu, bến tàu đậu.

Whiskey *ou* **Whisky,** *m.* Thứ rượu mạnh (làm bằng các thứ hột).

Whist, *m.* Tên thứ bài kia chơi bốn tay.

Willugbeia, *m.* Giây guồi.

Wiski, *m.* Thứ xe hai bánh cao giàn.

Workhouse, *m.* Nhà cầm nhốt quân bình bồng bắt nó làm việc. Nhà hội chợ kẻ nghèo tới làm việc.

Wrigthie, *f.* Cây lòng mứt.

X

Xénophile, *adj.* Hay ưa đãi khách lạ.

Xénophobe, *adj.* Không ưa (ghét) khách thứa.

Xérasie, *f.* Bịnh làm cho khô tóc và không mọc ra nữa.

Xérodermie, *f.* Thứ bịnh làm da ra cứng và tróc vảy.

Xérophagie, *f.* Sự ăn đồ khô.

Xérophtalmie, *f.* Sự đau con mắt, sự nhả quèn.

Xerus, *m.* (*Rat palmiste*) Con sóc lá.

Xylocope, *m.* Con ong ruồi.

Xylographe, *m.* Thợ khắc trên gỗ.

Xylophage, *s. m.* et *adj.* Những côn trùng ăn cây mà sống.

Xylophone, *m.* Thứ đờn ngũ âm.

Xyste, *m.* Nơi che trại chơ người ta tập nghề kia nghề nọ trong mùa đông.

Y

Y, *adv.* Đây, đó, ở đó. *Allez-y,* Hãy đi đó. || —, *pron.* Nó, người đó. *Ne vous — fiez pas,* Anh chớ có tin nó.

Yacht, *m.* Tàu, ghe để đi chơi.

Yack *ou* **Yak,** *m.* Thứ trâu có đuôi như ngựa.

Yard, *m.* Thước hồng mao (có 9 tấc 1 phân theo thước tây=*mètre*).

Yatagan, *m.* Gươm xứ *Turquie* và *Arabie* dùng.

Yeuse, *f.* *Chêne vert,* Ba la thụ.

Yeux, *m. pl.* de Œil. Con

Digitized by Google

mắt. *Avoir mal aux—*, Nhặm con mắt.

Ylang Ylang, *m.* Hoa sử tây. Sơn thảo.

Yole, *f.* Tam bản nhỏ nhẹ để đi chơi. Xuồng nhỏ.

Youpin et Youtre, *m.* Dân Giudêu (tiếng khinh).

Youyou, *m.* Thứ xuồng nhỏ.

Ypréau, *m.* Cây du du dài lá.

Z

Zagaie *ou* **Sagaie,** *f.* Thứ lao giáo.

Zain, *adj. m.* Toàn sắc. *Cheval—*, Ngựa toàn sắc.

Zèbre, *m.* Thứ ngựa rừng có rằn, có sọc. || *Au fig.—*, *Courir comme un—*, Chạy lẹ lắm.

Zébré, ée, *adj.* Có rằn, có vằn vện.

Zébrer, *a.* Làm cho có rằn có sọc.

Zébrure, *f.* Sự rạch da cho có vằn vện.

Zébu, *m.* Thứ bò có u.

Zédoaire, *m.* Ngải mọi.

Zélateur, trice, *s.* Kẻ ái mộ, kẻ sốt sắng. Kẻ chăm chỉ ân cần (trong việc gì).

Zèle, *m.* Sự (lòng) sốt sắng, sự ái mộ, sự nong nả.

Zélé, ée, *adj.* Sốt sắng, ái mộ, nong nả, cần cán.

Zénith, *m.* Thiên đỉnh, chính giữa trời. || *Au fig. Il est à son—*, Tới bực cả.

Zénithal, le, *adj.* Thuộc về thiên đỉnh.

Zéphyr *ou* **Zéphire,** *m.* Gió mát, gió tây, gió hiu hiu. || —, Đội quân phạt ở xứ *Algérie.*

Zéro, *m.* Chữ số 0, chữ linh =không. || *Au fig.—*, Không gì hết. Người không ra gì.

Zest, *interj. Zest! il s'échappa,* Kìa! nó trốn mất rồi. || —, *s. m. Entre le zist et le zest,* Không tốt không xấu. Vừa, khá.

Zeste, *m.* Bửng mỏng chia ruột trái *noix* làm bốn múi. Vỏ cam, vỏ chanh...

Zézaiement *ou* **Zézayement,** *m.* Sự đọc chữ *j, g, ch,* như chữ *z.*

Zézayer, *n.* Đọc chữ *j, g, ch,* như chữ *z.*

Zibeline, *f.* Thứ chồn min lông ở xứ *Sibérie* và Nhựt bổn.

Zigzag, *m.* Nét lăng quăng, quanh quẹo. Dịch dạc. *Marcher en—*, Đi băng xiên băng nai. Đảo.

Digitized by Google

Zigzaguer, *n.* Làm (vẽ) lăng quăng. Đảo.

Zinc, *m.* Kẽm. || *Au fig.*—, Quán rượu.

Zincographie, *f.* Phép in trên kẻm như in bản đá vậy.

Zingage, *m.* Sự bịt (bọc) kẽm.

Zinguer, *a.* Bịt (bọc, bao) kẽm. Lợp kẽm... *Caisse zinguée,* Thùng lót kẽm.

Zingueur, *m.* Thợ làm đồ kẽm.

Zinnia, *m.* Hoa bạch nhựt tây.

Zist, *m.* V. Zest.

Zizanie, *f.* Cỏ lùng, cỏ lòng vực, nhạn mạch thảo. — *aquatique,* Củ niễng. || *Au fig.*—, Sự bất thuận. *Semer la*—, (Gieo cỏ lùng) = Làm cho bất thuận.

Zodiacal, le, *adj.* Thuộc về huỳnh đạo.

Zodiaque, *m.* Vòng huỳnh đạo. Đàng hắc lộ. *Douze signes du*—, Mười hai cung huỳnh đạo: 1° *Le verseau,* Tí cung, thiếc bình cung. 2° *Les poissons,* Hợi cung, sang ngư cung. 3° *Le bélier,* Tuất cung, bạch dương cung. 4° *Le taureau,* Dậu cung, kim ngưu cung. 5° *Les gémeaux,* Thân cung, song nhi cung. 6° *Le cancer,* Mùi cung, cự giải cung. 7° *Le lion,* Ngọ cung, sư tử cung. 8° *La vierge,* Tị cung, ất nữ cung. 9° *La balance,* Thìn cung, thiên bình cung. 10° *Le scorpion,* Mẹo cung, thiên yết (át) cung. 11° *Le sagittaire,* Dần cung, nhơn mã cung. 12° *Le capricorne,* Sửu cung, ma kiết cung.

Zona, *m.* Bịnh (tật) vắt khăn.

Zone, *f.* Năm đàng chia bầu trái đất. Ngũ đạo. — *glaciale,* Hàn đạo. — *torride,* Nhiệt đạo. — *tempérée,* Ôn đạo. || — *(certaine étendue de terrain, de pays),* Vi đai.

Zoolâtrie, *f.* Sự thờ thú vật.

Zoologie, *f.* Phép luận về thú vật. Vật loại tân thuyết.

Zoologique, *adj.* Về phép luận về thú vật. *Jardin*—, Vườn (sở) thú.

Zoologiste, *m.* Kẻ thông phép luận vật loại.

Zouave, *m.* Lính bộ mặc đồ theo đồ Turcô.

FIN = CHUNG.

Digitized by Google

Những sách cần cho đặng mau thông tiếng Langsa và tiếng Annam

12. — Bổn dạy con nít tập đọc. (*Méthode pour enseigner la lecture aux enfants*) . 0.06

13. — Bổn dạy đánh vần tiếng Langsa, (**Syllabaire français**). 0.05

14. — Leçons de Lecture en français et en annamite, par Mgr Mossard. *3e édition*. . 0.07

15. — Manuel de Conversation française-annamite, *Sách tập nói chuyện tiếng Langsa*. (P. Eveillard.) *8e édition* . . . . . 0.50—0.75

16. — **Notions** pour servir à l'étude de la langue annamite, *2e édition* . . . . 0.50—0.75

19. — **Nouveau Dictionnaire Français-Ann.** par J. Masseron, in 8° écu, 1083 pages, 2 colonnes, 23.036 mots . . . . . 4.10—4.60

20. — **Lexique** Français-Annamite, 2000 mots les plus usités. *A l'usage des enfants des écoles primaires* . . 0.10

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google